SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

SEYYİD YAHYÂ ŞİRVÂNÎ'NİN ŞİFÂÜ'L-ESRÂR'I ÜZERİNDE TARİHÎ DİL BİLGİSİ ÇALIŞMASI

Doktora Tezi

Abdulkadir BAYRAM

Sivas

Kasım 2018

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

SEYYİD YAHYÂ ŞİRVÂNÎ'NİN ŞİFÂÜ'L-ESRÂR'I ÜZERİNDE TARİHÎ DİL BİLGİSİ ÇALIŞMASI

Doktora Tezi

Abdulkadir BAYRAM

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Bilâl YÜCEL

Sivas

Kasım 2018

KABUL VE ONAY

Üniversite:	**: Cumhuriyet Üniversitesi**
Enstitü	**: Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Ana Bilim Dalı	**: Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı**
Tezin Başlığı	**: Seyyid Yahyâ Şirvânî'nin Şifâü'l-Esrâr'ı Üzerinde Tarihî Dil Bilgisi Çalışması**
Savunma Tarihi	**: 09/11/2018**
Danışmanı	**: Prof. Dr. Bilâl YÜCEL**

	Unvanı - Adı Soyadı	**İmza**
Jüri Başkanı	**: Prof. Dr. Recep TOPARLI**	
Üye	**: Prof. Dr. Bilâl YÜCEL**	
Üye	**: Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH**	
Üye	**: Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN**	
Üye	**: Prof. Dr. H. İbrahim DELİCE**	

Oy Birliği ☒

Oy Çokluğu ☐

Abdulkadir BAYRAM tarafından hazırlanan Seyyid Yahyâ Şirvânî'nin Şifâü'l-Esrâr'ı Üzerinde Tarihî Dil Bilgisi Çalışması başlıklı tez, kabul edilmiştir.
…./…./……..

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

30/11/2018

Abdulkadir BAYRAM

ÖN SÖZ

Türkçe, tarih boyunca çok geniş bir coğrafyada konuşulmuş ve yazılmış önemli bir dildir. Bu bağlamda geniş coğrafyaya yayılmış durumda çok sayıda eser bulunmaktadır.

Türkiye sınırları içinde ve dışında üniversitelerin lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerinde Arap harfli Türkçe metinler üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar Türkçenin geçmiş dönemlerdeki durumuna ışık tutmaktadır.

Yaptığımız çalışmada karşılaştırmalı yöntemi benimsedik. Bu şekilde Eski Anadolu Türkçesinden Türkiye Türkçesine geçiş döneminin, ses ve şekil bilgisi açılarından gelişimini ortaya çıkarmayı ve bu alanda yapılan çalışmalara katkıda bulunmayı amaçladık.

Bu amaçla, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi koleksiyonu, 2283 numarada kayıtlı olan, Seyyid Yahyâ Şirvânî'nin 16. yüzyıl eseri "Şifāü'l-Esrār" üzerinde çalıştık. Ortaya çıkan verileri önceki yüzyıl eserlerinden; Kitab-ı Gunya (14. yy.), Varka ve Gülşah (14. yy.), Ḳaṣaṣü'l-Enbiyâ Tercümesi (15 yy.), Kemal Ümmî Divânı (15. yy.) ve Vasiyyet-Name (16. yy.) ile karşılaştırdık.

Bu çalışma *İnceleme, Metin ve Dizin/Sözlük* olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Metin bölümünde Arap harfli metnin hem Türkçe hem Arapça kısımları çeviri yazıya aktarılmıştır.

İnceleme bölümünde Yazım Özellikleri, Ses Bilgisi ve Şekil Bilgisi olmak üzere üç kısım bulunmaktadır. Birinci kısımda ünlülerin ve ünsüzlerin, kelime başında, ortasında ve sonunda yazılış şekilleri, bazı edat ve bağlaçların yazılış şekilleri, bazı kelimelerin genel eğilim dışında yazılışları, metinden örnekler verilerek ele alınmıştır. İkinci kısımda ses bilgisi üçüncü kısımda ise şekil bilgisi özellikleri metinden örnekler verilerek incelenmiştir. Tespit edilen özellikler 14, 15 ve 16. yüzyıla ait, daha önce üzerinde bilimsel çalışma yapılmış, belirlediğimiz beş eserle karşılaştırılmış, yapılan bu karşılaştırmalar tablolara aktarılmış ve değerlendirmeye gidilmiştir.

Dizin bölümünde metnin Türkçe kısımlarındaki sözcükler ve bu sözcüklerin aldıkları çekim ekleri alfabetik olarak sıralanmış, sözcüklerin anlamları verilmiştir. Sözcüklerin bulunduğu yerlerin varak ve satır numaraları da eklenmiştir.

Yapılan inceleme ve değerlendirmelerin sonucunda; bu dönemde bir kapalı e (ė) ünlüsünün var olduğu, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlakları kullanılan bazı ünlülerin eserimizde düz ünlü taşıyan örneklerinin olduğu ve Türkiye Türkçesindeki

kullanıma doğru bir geçişin olduğu, söz başı ve sonu ünsüz tercihleri konusunda ikili kullanımlar bulunmakla birlikte Türkiye Türkçesine doğru bir eğilim olduğu, Batı Türkçesinde de bir süre görülen ancak varlığını Doğu Türkçesinde devam ettiren bazı özelliklerin bulunduğu gibi bilgilere ulaşılmıştır.

Doktora ders döneminde engin bilgi birikimleri ve kaynaklarından yararlandığım değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Recep TOPARLI'ya, Sayın Prof. Dr. H.İbrahim DELİCE'ye, Sayın Doç. Dr. Emin EMİNOĞLU'na, tez konusunun belirlenmesinde, tezin yazılması ve bitirilmesi konularında, ayrıca alanla ilgili bütün diğer konularda yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Sayın Prof. Dr. Bilâl YÜCEL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bütün eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen aileme, doktora eğitimi boyunca bütün zorlu süreçlerde yanımda olan değerli eşime teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **vii**
KISALTMALAR ..... **ix**
ÖZET ..... **xi**
ABSTRACT ..... **xiii**
1. GİRİŞ **1**
1.1. Seyyid Yahyâ Eş-Şirvanî El-Bakuvî 7
1.1.2. Hayatı 7
1.1.3. Eserleri 9
2. İNCELEME **15**
2.1.Yazım Özellikleri 15
2.1.1. Ünlülerin Yazılışı 15
2.1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı: 15
2.1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı: 15
2.1.1.3. ı ünlüsünün yazılışı 16
2.1.1.4. i Ünlüsünün Yazılışı 17
2.1.1.5. o Ünlüsünün Yazılışı 17
2.1.1.6. ö Ünlüsünün Yazılışı 18
2.1.1.7. u Ünlüsünün Yazılışı 18
2.1.1.8. ü Ünlüsünün Yazılışı 19
2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı 19
2.1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı: 19
2.1.2.2. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı: 20
2.1.2.3. ŋ Ünsüzünün Yazılışı: 20
2.1.3. Bazı Bitişik ve Ayrı Yazılışlar 20
2.1.3.1. Bazı Bağlaç ve Edatların Yazımı 20
2.1.3.1.1. Kim Bağlacının Bitişik Yazılışı 20
2.1.3.1.2. Ki Bağlacının Bitişik Yazılışı 20
2.1.3.1.3. İle Bağlacının Bitişik Yazılışı 21
2.1.3.1.4. İçün Edatının Bitişik Yazılışı 21

2.1.3.1.5. Ek-Fiilin Yazılışı 21
2.1.4. Bazı Sözcüklerin Değişik Yazımları 22
2.1.4.1. Bazı Hemzeli Sözcüklerde Hemze'nin Y'ye Değişmesi 22
2.1.4.2. Bazı Örneklerde Atıf Vavının Hareke ile Verilmesi 22
2.1.4.3. Damak n'sinin Farklı Yazılışı 22
2.1.4.4. Klasik İmlasından Uzaklaşmış Yazılışlar 22
2.1.4.5. Farsça Yazıma Sadık Kalma Örneği 23
2.1.4.6. Arapça kelimelerin ünlü kullanılarak yazılışları 23
2.1.4.7. Bazı kelimelerin iki şekilde yazılışları: 23
2.1.4.8. Belirtme hâli ekinin farklı yazılması: 23
2.2. Ses Bilgisi 23
2.2.1. Ünlüler 23
2.2.1.1. Kapalı e (ė) meselesi 23
2.2.1.2. Ünlü Uyumları 26
2.2.1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu: 26
2.2.1.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumuna Girmeyen Ekler: 26
2.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu: 27
2.2.1.2.2.1. Köklerde Uyumsuzluk: 28
2.2.1.2.2.2. Eklerde Yuvarlak Ünlü 29
2.2.1.4.1.1. Sürekli Yuvarlak Ünlüyle Kullanılan Ekler 29
2.2.1.4.1.2. Ünlüsü Düzleşebilen Ekler 32
2.2.1.4.1.2. Sürekli Düz Ünlü Taşıyan Ekler 34
2.2.1.4.1.3. Ünlüsü Yuvarlaklaşabilen Ekler 36
2.2.1.5. Ünlü Değişmeleri 38
2.2.1.5.1. Ünlü Türemesi 38
2.2.1.5.2. Ünlü Düşmesi 39
2.2.1.5.2.1. Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi 39
2.2.1.5.2.2. Ek-fiilin Düşmesi 40
2.2.1.5.2.3. Birleşme Sonucu Ünlü Düşmesi 41
2.2.1.5.4 İnce Sıraya Geçiş 42
2.2.1.5.5. Yuvarlaklaşma 43
2.2.1.5.6. Düzleşme 43

2.2.2. Ünsüzler 44
2.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri 44
2.2.2.1.1. Söz Başı Ünsüzleri 44
2.2.2.1.1.1. b-/p- konusu: 44
2.2.2.1.1.2. b-/v- konusu: 44
2.2.2.1.1.3. k-/g- konusu: 45
2.2.2.1.1.4. t-/d- konusu 46
2.2.2.1.2. Söz içi ve Söz Sonu Ünsüzleri 47
2.2.2.1.2.1. -d̲-/-y- konusu 47
2.2.2.1.2.3. -k̲>-h̲- değişmesi 49
2.2.2.2 Ötümlüleşme 49
2.2.2.2.1. Birincil Uzun Ünlüler Sebebiyle Ötümlüleşme 49
2.2.2.2.2. İki Ünlü Arasında Ötümlüleşme 50
2.2.2.3.Ünsüz Düşmesi 52
2.2.2.3.1. bol-/ol- fiili 52
2.2.2.3.2. ġ-/g-> ø- 52
2.2.2.3.3. -ġ,-g>ø 53
2.2.2.3.3 -l->ø 54
2.2.2.3.4. 55
2.2.2.3.5. -w>ø 55
2.2.2.4. Ünsüz Türemesi 56
2.2.2.4.1. n Türemesi 56
2.2.2.4.2. y türemesi 57
2.2.2.4.3. v türemesi 58
2.2.2.5. Ünsüz Uyumu 58
2.2.2.6 Göçüşme (Metatez) 60
2.2.3 Hece Düşmesi 61
2.3.Şekil Bilgisi 61
2.3.1. Kelime Türetme 61
2.3.1.1.İsimden İsim Türetme Ekleri 61
2.3.1.2. Fiilden İsim Türetme Ekleri 65
2.3.1.3 İsimden Fiil Türetme Ekleri 66

2.3.1.4. Fiilden Fiil Türetme Ekleri 68
2.3.2. Sözcük Türleri 70
2.3.2.1. İsimler 70
2.3.2.1.1. İsim Çekimi 70
2.3.2.1.1.1 Çokluk Eki 70
2.3.2.1.1.2. İyelik Ekleri 71
2.3.2.1.1.3. Hâl Ekleri 73
2.3.2.2. Sıfatlar 78
2.3.2.2.1. Niteleme Sıfatları 78
2.3.2.2.2. Belirtme Sıfatları 78
2.3.2.2.2.1. İşaret Sıfatları 78
2.3.2.2.2.2. Sayı Sıfatları 79
2.3.2.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları 79
2.3.2.2.2.4. Soru Sıfatları 79
2.3.2.2.3. Sıfatlarda Pekiştirme 79
2.3.2.3. Zamirler 80
2.3.2.3.1. Şahıs Zamirleri 80
2.3.2.3.2. İşaret Zamirleri 81
2.3.2.3.3. Dönüşlülük Zamirleri 81
2.3.2.3.4. Soru Zamirleri 82
2.3.2.3.5. Belirsizlik Zamirleri 82
2.3.2.4. Zarflar 83
2.3.2.4.1 Zaman Zarfları 83
2.3.2.4.2. Yer-Yön Zarfları 84
2.3.2.4.3. Durum (Hâl) Zarfları 84
2.3.2.4.4. Miktar Zarfları 85
2.3.2.4.5. Soru Zarfları 85
2.3.2.5. Edatlar 86
2.3.2.6. Bağlaçlar 88
2.3.2.7. Fiiller 90
2.3.2.7.1. Fiil Çekimi 90
2.3.2.7.1.1. Şahıs Ekleri 90

2.3.2.7.1.2. Basit Çekimler 93
2.3.2.7.1.2.1. Bildirme Kipleri 93
2.3.2.7.1.2.2. Tasarlama Kipleri 98
2.3.2.7.1.3. Birleşik Çekimler 104
2.3.2.7.1.3.1. Hikâye 105
2.3.2.7.1.3.2. Rivayet 105
2.3.2.7.1.3.3. Şart 105
2.3.2.7.2. Birleşik Fiil 106
2.3.2.7.2.1. Bir İsim Bir Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller 106
2.3.2.7.2.2. Bir İsim ve Bir Asıl Fiille Kurulan Birleşik Fiiller 108
2.3.2.7.2.3. Tasvir Fiilleri 109
2.3.2.7.2.4. Karmaşık Fiiler 110
2.3.2.7.2.5. Belirleyici Birleşik Fiiller 110
2.3.2.8. Fiilimsiler 111
2.3.2.8.1.İsim-Fiiller 111
2.3.2.8.2. Sıfat-Fiiller 112
2.3.2.8.3. Zarf-Fiiller 113
2.3.2.9. Ek-Fiil 118
2.3.2.9.1. Bildirme Çekimi 118
2.3.2.9.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi 118
2.3.2.9.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi 118
2.4.Söz Varlığı 120
3.METİN 121
4.DİZİN 475
SONUÇ 709
KAYNAKÇA 713
TIPKIBASIM 717
ÖZGEÇMİŞ 719

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Eski Türkçede Kapalı e 24
Tablo 2. Kapalı e Karşılaştırması 25
Tablo 3. Kalınlık-İncelik Uyumuna Girmeyen Ekler Karşılaştırması 27
Tablo 4. Sürekli Yuvarlak Ünlüyle Kullanılan Ekler Karşılaştırması 31
Tablo 5. Ünlüsü Düzleşebilen Ekler Karşılaştırması 33
Tablo 6. Sürekli Düz Ünlü Taşıyan Ekler Karşılaştırması 35
Tablo 7. Ünlüsü Yuvarlaklaşabilen Ekler Karşılaştırması 37
Tablo 8 Ünlü Türemesi Karşılaştırması 38
Tablo 9. Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi Karşılaştırması 40
Tablo 10. Ek-Fiilin Düşmesi Karşılaştırması 41
Tablo 11. Birleşme Sonucu Ünlü Düşmesi Karşılaştırması 42
Tablo 12 İnce Sıraya Geçiş Karşılaştırması 43
Tablo 13. Söz Başı b-/p- Karşılaştırması 44
Tablo 14. Söz Başı b-/v- Karşılaştırması 45
Tablo 15. Söz Başı k-/g- Karşılaştırması 46
Tablo 17. Eski Türkçe -d-/-y- Karşılaştırması 48
Tablo 18. -d-/-y- Konusu Karşılaştırması 48
Tablo 19. Eski Türkçe -b-/-v- Konusu Karşılaştırması 48
Tablo 20. -b-/-v- Konusu Karşılaştırması 49
Tablo 21. -ķ>-ḫ- Değişmesi Karşılaştırması 49
Tablo 22. Eski Türkçe Uzun Ünlü Karşılaştırması 50
Tablo 23 Birincil Uzun Ünlüler Sebebiyle Ötümlüleşme Karşılaştırması 50
Tablo 24. İki Ünlü Arasında Ötümlüleşme Karşılaştırması 51
Tablo 25. Eski Türkçe bol- 52
Tablo 26. ol-/bol- Karşılaştırması 52
Tablo 27. ġ-/g-> ø- Karşılaştırması 53
Tablo 28 .-ġ,-g>ø Karşılaştırması 54
Tablo 29. -l->ø Karşılaştırması 55
Tablo 30 -r->ø Karşılaştırması 55
Tablo 31-w>ø Karşılaştırması 56
Tablo 32. n Türemesi Karşılaştırması 57

Tablo 33. y Türemesi Karşılaştırması 58
Tablo 34. v Türemesi Karşılaştırması 58
Tablo 35. Ünsüz Uyumu Karşılaştırması 60
Tablo 36. Hece Düşmesi Karşılaştırması 61
Tablo 37. İsimden İsim Türetme Ekleri Karşılaştırması 64
Tablo 38. Fiilden İsim Türetme Ekleri Karşılaştırması 66
Tablo 39. İsimden Fiil Türetme Ekleri Karşılaştırması 68
Tablo 40. Fiilden Fill Türetme Ekleri Karşılaştırması 70
Tablo 41. Çokluk Eki Karşılaştırması 71
Tablo 42. İyelik Ekleri Karşılaştırması 73
Tablo 43. Hâl Ekleri Karşılaştırması 77
Tablo 44. Sıfatlar Karşılaştırması 80
Tablo 45. Zamirler Karşılaştırması 83
Tablo 46. Zarflar Karşılaştırması 86
Tablo 47. Edatlar Karşılaştırması 87
Tablo 48. Bağlaçlar Karşılaştırması 90
Tablo 49. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri Karşılaştırması 91
Tablo 50. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi Karşılaştırması 94
Tablo 51. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi Karşılaştırması 95
Tablo 52. Geniş Zaman Çekimi Karşılaştırması 97
Tablo 53. Gelecek Zaman Çekimi Karşılaştırması 98
Tablo 54. İstek Çekimi Karşılaştırması 99
Tablo 55. Dilek Şart Çekimi Karşılaştırması 101
Tablo 56. Gereklilik Çekimi Karşılaştırması 102
Tablo 57. Emir Çekimi Karşılaştırması 104
Tablo 58. Birleşik Çekimler Karşılaştırması 106
Tablo 59. Birleşik Fiiller Karşılaştırması 110
Tablo 60. İsim-Fiiller Karşılaştırması 111
Tablo 61. Sıfat-Fiiller Karşılaştırması 113
Tablo 62. Zarf-Fiiller Karşılaştırması 117
Tablo 63. Ek-Fiil Karşılaştırması 120

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

Ar.+Far. : Arapça+Farsça

Ar.+T. : Arapça+Türkçe

bk. : Bakınız

çev. : Çeviren

Çğt. : Çağatay Türkçesi

ET : Eski Türkçe

Far. : Farsça

Far.+Ar. : Farsça+Arapça

Far.+T. : Farsça+ Türkçe

haz. : Hazırlayan

Hrm. : Harezm Türkçesi

ist. : İstinsahı

İta. : İtalyanca

KET : Ḳaṣaṣü'l-Enbiyâ Tercümesi

KG : Kitab-ı Gunya

Krh. : Karahanlı Türkçesi

krş. : Karşılaştırınız

KÜD : Kemal Ümmî Divânı

OT : Orta Türkçe

ö. a : Özel Ad

Soğ. : Soğdakça

ŞE : Şifāü'l-Esrār

T.+.Ar. : Türkçe+Arapça

T.+Far. : Türkçe+Farsça

tas : Tasavvufta

vb. : Ve benzeri, bunun gibi

VG : Varka ve Gülşah

VN : Vasiyyet-Name

Yay. : Yayınevi, yayınları

ÖZET

Bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi koleksiyonu, 2283 numarada kayıtlı olan Seyyid Yahyâ Şirvânî'nin Şifāü'l-Esrār adlı eseri üzerinde Tarihî Türkiye Türkçesinin gelişimi açısından bir inceleme yapılmıştır. Şifāü'l-Esrār, 14,15 ve 16. yüzyıllara ait belirlenen beş eserle ses ve biçim bilgisi açısından karşılaştırılmıştır.

Şifāü'l-Esrār adlı "Sırların Şifası" şeklinde anlamlandırabileceğimiz eser, tasavvuf konuludur. Ayet ve hadislerden yararlanarak tasavvuf hakkında bilgiler vermektedir.

Çalışmada Ön Söz, Giriş ve Sonuç bölümlerinin yanı sıra *İnceleme, Metin, Dizin/Sözlük* adlarında üç ana bölüm bulunmaktadır.

İnceleme bölümünde eserin dil özellikleri ortaya çıkarılmış, önceki dönemlerin dil özellikleriyle karşılaştırılmıştır. Böylece, 16. yüzyılın bu esere yansımış dil özelliklerinin ve Tarihî Türkiye Türkçesinin gelişim sürecinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu gelişim sürecinde eserde dikkat çeken birkaç özellik kapalı e (ė) ünlüsünün kullanılması, Eski Anadolu Türkçesinde de bir süre, bazı eserlerde kullanılan, ancak Doğu Türkçesinde kullanılmaya devam eden bazı özelliklerinin bulunması, Türkiye Türkçesine yaklaşan bazı kullanımların bulunmasıdır.

Metin kısmında Arap harfli metnin yazı çevirimi yapılmıştır.

Dizin ve sözlük bölümünde eserde geçen kelimelerin anlamları, alfabe sırasıyla çekim ekleri, ardından varak ve satır numaraları verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şifāü'l-Esrār, Eski Anadolu Türkçesi, Seyyid Yahyâ Şîrvânî

ABSTRACT

In this study, Haji Mahmud Efendi Süleymaniye Library collection, which is registered in his book on the 2283 numbers Sayyid Yahya Shirvani Şifâü'l-Esrār Turkey were examined in terms of the historical development of Turkish. Şifâü'l-Esrār has been compared in terms of sound and morphology with the five works determined in the 14,15 and 16th centuries.

Şifâü'l-Esrār's "Healing of Secrets" can be understood as the work, Sufism issue. He gives information about Sufism by using verses and hadiths.

In the study, there are three main sections of Review, Text, Index / Dictionary as well as Preliminary, Introduction and Conclusion sections. In the study section, the language characteristics of the work were revealed and compared with the language characteristics of the previous periods. Thus, the 16th century was reflected in the language features of these historical artifacts and Turkey aimed to reveal the development process of Turkish. a few striking feature in the work in this development process closed e (e) the use of celebrities, a time in Old Anatolian Turkish, used in some of the works, but the presence of some of the features which continue to be used in the eastern Turkish, Turkey is the presence of some use to the upcoming Turkish.

In the text, the text of the Arabic text was translated.

Index and dictionary section of the words in the meaning of the words in the alphabet, respectively, drawing attachments, followed by foil and line numbers are given.

Key Words: Şifâü'l-Esrār, Old Anatolian Turkish, Seyyid Yahyâ Şîrvânî

1. GİRİŞ

16.Yüzyıl[1]

Eski Anadolu Türkçesi 13-15. yüzyıllar arasında Anadolu'da gelişmiştir. 16. yüzyılda Osmanlı Türkçesi dönemi başlar. Ancak Eski Anadolu Türkçesi özellikleri 16. yüzyılın sonlarına kadar devam eder. 16-18. yüzyıllar arasındaki süreçte 16. yüzyılda dil özellikleri Eski Anadolu Türkçesine yakınken, 18. yüzyıla yaklaştıkça dil özelliklerinin Türkiye Türkçesine doğru bir gelişim gösterdiği görülür. Dönemler arasındaki geçişler keskin çizgilerle belirlenemeyeceği için 15-16. yüzyıllar Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinin devam ettiği ve klasik Osmanlı Türkçesine geçilmeye başlandığı bir dönemdir.

XVI. yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğu'nun yükseliş devresidir. II. Bayezid zamanında Mısır Memluklerine karşı bazı mağlubiyetlere uğrayan ve bilhassa Safevî devletinin kudretli kurucusu Şah İsmail'in Anadolu hatta Rumeli'deki dinî-siyasî propagandalarıyla büyük bir tehlikeye maruz görünen Osmanlı İmparatorluğu I.Selim'in idarî ve askerî dehası sayesinde Safevî tehlikesini kesin surette ortadan kaldırmıştır. Ardından Memlukler devletini de yok ederek Suriye ve Mısır'ın hâkimi olmuştur. Kanuni Sultan Süleyman, babasının deniz siyasetini takip ederek kuvvetli bir donanma oluşturmuştur. Buna bağlı olarak denizlerde de Avrupa'nın en güçlü hükümdarı olmuştur. Doğu'da Doğu Anadolu'nun, Irak'ın, Akdeniz'de Rodos, Sakız, Kıbrıs adalarının, Kuzey Afrika'da Trablus, Cezayir ve Tunus'un alınması; batıda Macaristan fethedilmesi ve buna benzer başarılar imparatorluğun sınırlarını genişletmiştir. Kanuni Sultan Süleyman'ın düzene soktuğu idarî ve askerî yapının bu yüzyılın ikinci yarısında, büyük devlet adamı Sokullu'nun ölümünden sonra bozulmaya başladığı görülmektedir. Bu bozulma etkilerini birdenbire göstermemiş, imparatorluk yüzyılın sonuna kadar aynı gücünü korumuştur.

XVI. yüzyıldaki bu yükselişin ve başarıların, dil ve edebiyata da etkisi oldu. Önemli, büyük şehir ve kasabalarda refah derecesi yükseldi. Özellikle Rumeli'de

[1] Bu kısımdaki bilgilerin ayrıntıları için bkz. *F*. Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 2004; 389-408. A. Bican Ercilasun, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara 2008; 457-458. M. Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İst. 2000; 42-44. M. Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İst. 2004; 16-23.

büyük kültür merkezleri oluştu. En uzak sınır şehirlerine kadar kurulan ilk okullar, tekkeler ve medreseler İslam dinini ve Türk dilini şehirlerdeki halk arasında yayılmasını sağladı. İmparatorluk, bütün gayretini Rumeli şehirlerine gösterdiği için bu yüzyılda Rumeli'de birçok şair yetiştiğini görüyoruz. Türkçe ile Rumca, Sırpça, Bulgarca arasındaki karşılıklı etkileşimler de bu yüzyılda kuvvetlenmiştir. Doğu Anadolu'nun ve Irak'ın Osmanlıların siyasî hâkimiyetine girmesi de daha önce Azerî-Türk lehçesini kullanan bu bölge şairlerinin, İstanbul sarayının etkisi altında, biraz farklı olan, Osmanlı lehçesini kullanmalarına sebep oldu. İmparatorluğun bir parçası olan Kırım'da da Osmanlı kültürünün kuvvetlendiği, eskiden beri orada yerleşmiş olan edebî doğu Türkçesi yerine Osmanlı lehçesinin edebî dil olarak yerleşmeye başladığını görüyoruz. Kırım hanlarından Devlet Giray ve özellikle Gazi Giray Osmanlı lehçesiyle şiirler yazmıştır. Bunun yanında Kırım şehirlerinden birtakım şairler de yetişmiş Kırım hanlarının sarayında, Osmanlı şairleri ilgi görmüştür.

Bu yüzyıldaki Osmanlı padişahları, şehzadeleri hemen hepsi, ilim ve sanata oldukça önem vermişlerdir. Şiir, edebiyat ve ilimle uğraşan padişah ve şehzadeler de bulunmaktadır. Diğer kardeşleri gibi şair olan ve Farsça divanından başka Türkçe ve Çağatayca şiirleri de bulunan I.Selim şair ve âlimleri ödüllendirir, onları daima yanında bulundurur, hatta sefere gidip gelirken yollarda kitaplar da tercüme ettirirdi. Muhibbî mahlası ile şiirler yazan ve bir divan tertiplemiş olan Kanuni Sultan Süleyman da âlimleri himaye ediyor ve birçok kitap tercüme ediyordu. XVI. yüzyılda devletin başarıları, fetihleriyle ve refah seviyesinin artmasıyla, Anadolu ve Rumeli'nin merkezlerinde birçok şair, müellif ve mütercim yetişmiştir. Bunun sonucunda Anadolu Türkçesi imparatorluğun ilim ve sanat dili olmuş, büyük ilim ve sanat adamları yetiştirmiş, Arapça ve Farsçayla başarılı bir şekilde rekabet etmiştir.XVI. yüzyılda Türk edebiyatı üzerinde Câmî ile Nevâyî'nin de kuvvetli etkileri görülür. İran edebiyatının yetiştirdiği büyük klasiklerin sonu olan Câmî'nin birçok eseri bu yüzyılda Türkçeye tercüme edilmiş, özellikle mesnevileri Türk mesnevicilerine örnek olmuştur. Nevâyî dönemin büyük Türk-Çağatay şairidir. Edebiyat çevrelerinde büyük ün ve değer kazanmıştır. Birçok eseri taklit edilmiştir. Bu etki altında Çağatay Türkçesiyle şiirler yazmak Anadolu coğrafyasında moda olmuştur. Bu yüzyılda I.Selim'den başlayarak Hâfız, Acem, Niyâzi, Sânî, Azmî,

Selâhî, Hazânî gibi birtakım şairler Nevâyî'ye Çağatayca nazireler söylemişler, mesneviciler de onun mesnevilerinden istifade ettikleri için eserlerinin mukaddimelerinde ondan saygıyla bahsetmişlerdir.

Edebî hayat, büyük şehirlerde, Bağdat, Diyarbakır, Konya, Kastamonu, Bursa, Edirne, Üsküp gibi eski kültür merkezlerinde, önem kazanmış ve büyük ilerleme kaydetmiştir. Bu gelişmelere rağmen en büyük faaliyet imparatorluk merkezi olan İstanbul'daydı. Hükümdarın, vezirlerin ve diğer devlet adamlarının sarayları, şairlerin buluşma yeriydi. Onlardan başka Zâtî, Karamanlı Subûti, Rahikî gibi küçük ticaretle veya remilcilikle uğraşan şairlerin dükkânları, Bahşî'nin Beşiktaş'taki bahçesi, Galata'nın meşhur meyhaneleri, Sütlüce'de Caferâbad tekkesi gibi bazı tekkeler, Karabali-zâde gibi bazı zengin adamların, Kâtibî, Nigârî, Zeyrekî gibi birtakım zengin şairlerin konakları, evleri de şairlerin toplantı yeri olmuştur.

Bütün bu açıklamalar gösteriyor ki Türkiye'de ilim ve sanat hayatı büyük bir gelişme göstermiştir. Mimaride, nakkaşlıkta, musikide ve bazı ilim şubelerinde bu gelişim göze çarpar. Mimar Sinan gibi bir sanat dehasını, İbni Kemal (Kemal Paşazade), Ebussuûd, Kınalızâde gibi âlimleri yetiştiren bu devir şiirde Zati, Rahmî, Hayalî gibi kudretli şairleri yetiştirmiştir. Bunların dışında İstanbul'da büyük sanatkâr Baki'yi imparatorluğun doğu sınırlarında da sanatının birçok unsurunu Azeri lehçesi edebiyatından alan büyük şair Fuzûli'yi yetiştirmiştir. Uzun süre Fars edebiyatını taklit etmeye çalışan şairlerimiz, bu devirde kendi edebiyatlarını oluşturmuş ve Farsça eserlerden aşağı kalmayacak eserler yazmışlardır.

Bu genel açıklamalardan sonra XVI. yüzyılda nazım ve nesri geliştiren şahsiyetlere bakacak olursak: Kaside ve gazel türlerinde, sırasıyla Zati, Fuzûlî, Bâkî bu devrin en büyük üstatlarıdır. Hatta yalnız, kaside ve gazelde değil Osmanlı nazmının gelişmesinde bu şairlerin önemi büyüktür. Bu yüzyılın ilk yarısında büyük şöhret kazanan Balıkesirli Zati pek çok kaside ve gazelden başka, manzum ve mensur birtakım eser de yazmış, çağdaşları tarafından büyük bir üstat ve bir tenkitçi gibi tanınmıştır. Zati, Kara Fazlı, Hayretî, İshak Çelebi Yahya Bey gibi cidden kıymetli sanatkârlarla aynı yüzyılda yaşadığı halde şöhretiyle onları gölgede bıraktı.

Bu yüzyılda mesnevi şeklinde birçok dini sûfiyâne eser, evliyâ menkıbelerine ait kitaplar, tarikatlarla ilgili eserler, manzum lügat kitapları yazılmıştır. Bu eserler

din tarihi bakımından oldukça önemlidir. Bu didaktik mahsüller arasında Câmî ve Nevâyî'yi taklit ederek Kırk Hadis tercümeleri yazan Usûlî, Fevrî, Merdûmî Ali, Hâkanî'nin eserleri yine Hâkanî'nin hilyesini sayabiliriz. Bu yüzyılda Türkiye'de tasavvuf akımı yaygınlaşmış ve yeni tarikatlar kurulmuştur. Bu tarikatlarla ilgili eserler yazılmıştır. Arapça ve Farsçadan birçok eser tercüme edilmiştir. Adeta her tarikatın kendine özgü bir edebiyatı oluşmuştur.

XVI. yüzyılda nazım türündeki eserlerden sonra nesir türünün gelişimi ile ilgili şunlar söylenebilir: Edebî nesrin dili gittikçe ağırlaşmış ve daha sanatlı bir hâl almıştır. Yazarların Arap ve Fars edebiyatını ayrıntılarıyla bildiklerini gösterme konusunda adeta yarışa girmesi, bu dönem nesrini iyice anlaşılmaz hâle getirmiştir. Sanat yapma kaygısı yüzünden eserde anlatılmak istenen esas konu bile ihmal edilmiştir. Bu yüzyılın en büyük yazarları sayılan Lâmiî, Kemal Paşazâde, Celâlzâde, Feridun Bey, Azmî, Hümayunnâme mütercimi Ali Çelebi, Kınalızâde Ali Çelebi, Hoca Sadeddin gibi şahsiyetlerin mensur eserlerinde,bu ağır ve sanatlı dil görülmektedir. Bu sanatlı üslup nazımdan çok nesirde kendini göstermiş ve sade dil kullanan eserler değersiz görülmüştür. Sade dil kullanan eserlerin yazarları da, Arap ve Fars edebiyatını bilmediği düşünülerek, değersiz görülmüştür. Bu kadar ağır üslubun eserin tamamına yansıtılması imkânsız olduğundan eserlerin ağırlıklı olarak mukaddime kısımları bu şekilde yazılmıştır. Örnek olarak Bâkî'nin mensur eserlerinde sade, zarif bir dil ve üslup vardır. Devlete ait belgelerde dil oldukça sadedir. Halk için yazılan hikâye veya dini kitaplarda da konunun anlaşılması için sade bir dil ve üslup kullanılmıştır. Bu devrin mensur eserleri arasında Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Süedâ'sı üslubunun zarifliği ve canlılığı ile önemli bir yer tutar. Lisanı Hümâyunnâme, yazarının dili kadar ağır ve sanatlı olmamakla beraber sade bir dil de sayılmaz. Büyük sanatkâr Hüseyin Vâiz'in Ravzatü'ş-Şühedâ'sını örnek tutmuş fakat edebî değeri bakımından büsbütün orijinal bir eser ortaya koymuştur. Şikâyetnâme ismiyle şöhret kazanan küçük mektubu da Fuzûlî'nin kuvvetli bir nesir yazıcısı olduğunu gösterir. Lâmiî'nin Maktel-i Hüseyin'i, Gelibolulu Câmî'nin Saadetnâme adını verdiği Ravzatü'ş-Şüheda tercümesi, XVI. yüzyılda bu konunun ne kadar önem kazandığını gösterir; fakat bunların hiçbiri edebî değer bakımından Fuzûlî'nin eseriyle karşılaştırılamaz.

XVI. yüzyılda divan edebiyatında kullanılan ağır ve sanatlı dile karşı bir tepki hareketi doğmuştur. Edirneli Nazmî ve Tatavlalı Mahremî aruzla ve yabancı kelimeler kullanmadan sade şiirler yazmışlardır. Bu harekete "Türkî-i Basit" adı verilmiştir. Ancak bu akıma fazla katılan olmamıştır. Bu sebeple akım yaygınlık kazanamamıştır.

XVI. yüzyıl nesrinde tarihi eserler önemli bir yer tutar. Dönemin önemli olaylarını, savaşları, fetihleri anlatan eserler yüzyılın sonuna doğru çoğalmıştır. Karamanlılar ve Selçuklular gibi Osmanlı hanedanı da bu zaferleri, fetihleri gelecek nesillere aktarmak için eserler yazdırmaya başladı. II.Murad'dan itibaren Osmanlı padişahları tarafından da özellikle yazdırıldığını gördüğümüz manzum tarihlerden başka II.Bayezid ve I.Selim'in teşviki ile mensur tarihî eserler, fetihnâmeler de çoğalmaya başladı. İdris-i Bitlisî'nin Farsça yazdığı Osmanlı tarihinin sonradan oğlu tarafından Türkçeye tercümesi, İbn-i Kemal'in Osmanlı tarihi, Celal-zâde Mustafa Çelebi'nin Tabakatü'l-Memalik'i, Muhîddin Cemalî'nin tarihi, Lütfî Paşa, Hoca Sadeddin Ali tarihleri gibi eserlerin yanında, Hicaz'a, Yemen'e, Mısır'a, Kafkasya'ya ait eski İslam eserlerinin tercümeleri, Sokullu'ya ait Cevâhirü'l-Menâkıp ile Mimar Sinan hakkındaki Tezkiretü'l-Bünyân gibi monografik eserler, bulunmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman devrinde "şehnamecilik" görevinin resmen Fethullâh Arif Çelebi'ye verilmesi ve ondan sonra da bu yüzyıl içinde Eflâtun Şirvânî, Seyyid Lokman, Talikî-zâde, gibi şairlerin bu görevi ifa etmeleri, sarayın bu tür çalışmaları teşvik ettiğini göstermektedir. Bu "şehnâmeciler" edebî geleneği takip ederek şehnâme gibi Osmanlı tarihi yazmak için görevlendirilmişlerdi. İlk üçü Azerî Türklerinden olan ve Türkçe şiirler yazmakla da şöhret kazanan bu şairler, Farsça Osmanlı şehnâmesinden başka Türkçe manzum ve mensur diğer tarihî eserler de yazdılar. Arif'in Süleyman Paşa'nın Hint seferi hakkında Türkçe bir mesnevi yazdığını bildiğimiz Seyyid Lokman'ın ve Taliki-zâde'nin (vefatı: 1013) Türkçe yazılmış birtakım tarihi eserleri elimizde bulunuyor. III.Mehmed, Osmanlı şehnâmesinin Farsça değil Türkçe olarak yeniden yazılmasını emretmiştir. Tâliki-zâde'den başlayarak Osmanlı şehnâmesi manzum ve mensur karışık olarak yazılmaya başlanmıştır. Bu yüzyıl tarihleri arasında İbn Kemal'in, Celâl-zâde'nin, Hoca Sadeddin'in tarihleri sanatlı üsluplarıyla edebî nesir örneği olarak büyük bir değer

kazanmışlardır. Bununla birlikte o devir hayatının iç yüzünü göstermesi açısından Lütfî Paşa'nın tarihi ve Âsâfnâme'si dönem eserlerinin içinde en önemlileridir.

Osmanlı ulemâ ve meşayihinin hâl tercümelerini içeren meşhur Taşköprüzade tarafından bu yüzyılda yazılan Şakâyık-ı Nu'maniye'nin Edirneli Mecdî tarafından bazı ilavelerle yapılan tercümesi Belgratlı Hâkî'nin ilaveleri içeren tercümesi de yine bu yüzyılın önemli eserlerindendir. Bu eserler birçok tarihçi tarafından da kaynak olarak kullanılmıştır.

Bu yüzyılda edebiyat tarihi alanında yazılan eserler de önemli yer tutar. İlk Osmanlı şuarâ tezkiresi Sehi'nin 945'te, Nevâyî'nin Mecâlisü'n-Nefâis'ini taklit ederek yazdığı Heşt Behişt'tir. Ondan sonra Latifî, Aşık Çelebi, Bağdatlı Ahdî ve Hasan Çelebi tezkireleri yazıldığı gibi Ali de Künhü'l-Ahbâr'da şairler hakkında ve bilhassa XVI. yüzyıl şairleri hakkında bilgiler vermiştir. Latifî'nin tezkiresi bilgilerin doğruluğu ve sade bir dilinin olması bakımından çok önemlidir.

XVI. yüzyılda artık Türkçe klasik bir dil hâline gelmiştir. Bunun yanında halk arasında okunan çok sayıda sade dilli eser olduğu, meddahların ve saz şairlerinin ilgi gördüğü bilinmektedir. Klâsik edebiyatla uğraşan şairler halk için sade ve basit türküler yazmaktadır. Edâyî, Niyâzî, Trabzonlu Tabi, Derûnî, Zihnî, Halepli Lâtifî, Meşrebî, Bursalı Selman Ubeydî, Sun'î, İşretî, İlmî, Cenabî Paşa, Cevrî, Garamî tarafından XV. yüzyıldan beri aruz vezniyle ve murabba şeklinde sade dilli eserler yazılmıştır. Sonraki yüzyıllarda bu murabbalara "şarkı" adı verilmiştir.

XVI. yüzyılda ozanlara ait eserler görmekteyiz. Ozan tabirinin yerine "Âşık" ya da "cögürcü" tabirleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu yüzyılda tekkelerde, kahvehâne, meyhâne, bozahâne gibi yerlerde panayırlarda, düğünlerde, askerî alaylarda, ellerinde telli sazlarla şiirler okuyan bu halk şairlerini görmek mümkündür.

Klasik şairlerin de bu devirden kalma, hece ölçüsüyle yazılmış bazı eserleri bulunmaktadır. Seydî Ali Reis'in bazı deniz türküleri 8 hecelidir. Dervişler arasında okunması için ilahiler yazan mutasavvıf şairler de Yunus Emre etkisiyle hece ölçüsüyle şiirler yazmışlardır. Bu sûfî şairler içinde Halvetiyye tarîkatının Sinaniye şubesi kurucusu Ümmî Sinan (vefatı: 995), Melâmiyye-i Bayramiyye'den Ahmed

Sarban (vefatı: 952), İdris Muhtefî (vefatı: 1024), Seyyid Seyfullâh Halvetî (vefatı: 1010) bulunmaktadır. Yunus Emre tarzının takipçileri olarak Kul Hikmet ve Pir Sultan Abdal'ın eserleri önemlidir. Halk edebiyatı eserlerinden ise Hasanoğlu türküleri, Karacaoğlan türküsü ve Geyik destanı tanınmış eserler olarak bilinir.

1.1. Seyyid Yahyâ Eş-Şirvanî El-Bakuvî [2]

1.1.2. Hayatı

XIV. yüzyılın sonlarında Şirvanşahların başkenti Şamahı şehrinde doğmuştur. Tam adı Es-seyyid Cemaleddin Yahya bin es-seyyid Bahaeddin eş-Şirvanî eş-Şamahî el-Bakuvî el-Halvetî'dir. Aslı İmam Musa Kâzım soyundandır. Babası Seyyid Bahaeddin, Şirvanşahlar devletinde Nakibu'l-Eşraf, ataları da naiblik vazifesi yapmışlardır. Ömrünün büyük bir kısmını Bakü'de geçirdiği için Bakûvî diye de anılır.

Seyyid Yahya'nın doğum tarihi kaynaklarda verilmemektedir. Ancak onun XIV. asır sonlarında doğmuş olduğunu düşündüren iki farklı bilgi vardır. Bunlardan birincisinde Nazmî onun Bakü'de kırk yıldan fazla yaşadığını nakletmiştir. Buna göre, Seyyid Yahya 870/1466 tarihinde vefat ettiğine göre Bakü'ye 1426'dan önce gelmiş olmalıdır. Diğer bilgi "Lemezat"ta geçen Muhammed Bahaeddin Erzincanî'nin sözüdür. Çelebi Halife Seyyid Yahya'yı görmek için Bakü'ye giderken Erzincan'a uğrayıp kendisiyle görüştüğünde sarf ettiği "O şimdi çok yaşlandı, yakında vefat eder." ifadesidir. Erzincanî'nin böyle dediğine bakılırsa Seyyid Yahya tahminen yetmiş seneden fazla yaşamıştır. Otuz yaşları civarında Bakü'ye gelmiş olduğu düşünülürse, bu iki bilginin yardımıyla onun XIV. asrın son on yılı içinde doğmuş olduğu anlaşılır.

Seyyid Yahya'nın çocukluk ve ilk gençlik yılları Şamahı'da geçmiştir. Eğitim ve öğrenimini buradaki tekke ve medreselerde tamamlamıştır. Şemsettin Ahsıketi, Hafızüddin el-Gerderî, Mevlânâ Taceddün ve Kudbeddin es-serabî gibi âlimlerden hadis, tefsir, kelam, fıkıh gibi şer'î ilimlerin yanı sıra Arapça, Farsça, mantık, edebiyat gibi dersler okumuştur.

[2] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Türkiye Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, *c.* 43, *s.* 264-266. M.Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İst. 1993; c. III, *s.* 59, 407-408. M. Rıhtım, Şifaü'l-Esrar, İst. 2011, *s.* 15-38.

Eğitimiyle ilgili bir rivayette şöyle anlatılır: Bir gün arkadaşlarıyla oyun oynarken büyük evliyâlardan İzzettin Halvetî'nin oğlu ile Sadreddîn Halvetî'nin damadı olan Pîrzâde hazretleri onu gördüler. Çocuğu bir süre seyrettikten sonra birbirlerine "Allah bu çocuğa dedelerinin olgunluğunu, edebini, güzel huyunu vermiş, dua edelim de Halvetî yolunun feyz ve marifetlerine kavuşsun." dediler. O gece Yahya rüyasında Hz. Muhammed (SAV)'i gördü. Hz. Peygamber buyurdu ki " Evladım Yahya, Halvetî yolunun büyüklerinden olan Sadreddin'e git. Onun sohbeti ve hizmetiyle şereflen!" Sabah olunca Yahya, Sadrettin Halvetî'nin huzuruna vardı ve ilim öğrenmeye başladı. Kısa zamanda tasavvuf yolunda yüksek mertebelere ulaştı.

Kaynaklar Seyyid Yahya'nın çok güzel ve tesirli bir çehreye sahip olduğunu, halvetten çıktığı zaman yüzüne bakılamayacak kadar nuranilik kesbettiğini naklederler. Menkıbelerde anlatıldığına göre babası, onun sufilerle olmasını, dünya işleriyle ilgisini kesmesini ve halvete çekilmesini hoş karşılamaz. Şeyh Sadreddin'e ve sufilere karşı kötü duygular beslemeye başlar. Onu yolundan çevirmek için ikna etmeye çalışır ancak bunu başaramaz. Bu konuda şeyhi tehdit etmek düşüncesinde iken Şeyhin oğlunun hastalığını iyileştirmesi üzerine bu düşüncelerden vazgeçerek o da Şeyh Sadreddin'in müridi olur.

Şeyh Sadreddin vefatından sonda yerine Yahya'nın geçmesini vasiyet ettiği halde müridleri onun çok genç olduğu gerekçesiyle Sadreddin'in damadı Pîrzade'nin etrafında toplanır. Yahya da Şamahı'dan ayrılmaya karar verir. O sırada Şirvanşahlar Devleti'nin başında bulunan ve merkezi Bakü'ye taşıyan Halîlullah Han Yahya'yı Bakü'ye davet eder ve Keykubat Mescidi'ni ona tahsis eder. Böylece Halvetiyye tarikatının merkezi bu mescid olur. Seyyid Yahya da burada telif ettiği "Keşfü'l-Kulûb" eserini, adaletini övdüğü Halilullah Han'a ithaf ederek aralarındaki yakın münasebeti göstermiştir. Yahya'nın Bakü'de kırk yıl şeyhlik yaptığı rivayet edilir.

Seyyid Yahya Şirvani 870/1466'da Bakü'de vefat etti. Vefat tarihiyle ilgili farklı bilgiler vardır; ancak onun Halilullah Han'dan dokuz ay sonra vefat ettiği bilinmektedir. Bu bilgiye dayanarak Seyyid Yahya'nın 870 Ramazan'ında (1466 Nisan-Mayıs) vefat etmiş olduğu düşünülmektedir.

Seyyid Yahya'nın kabri, dergâh olarak kullandığı Keykubad Mescidi'nin kıble tarafındadır. Sekiz köşeli olarak inşa edilmiş bir türbesi bulunmaktadır. XVI. asırda şehirle birlikte saray ve türbe de tahribata uğrar. III.Murad'ın saltanatı devrinde Bakü Osmanlı idaresine geçince, Özdemiroğlu Osman Paşa tarafından yeniden imar edilir ve türbenin girişine üzerinde süslemeler olan bir tac kapı yaptırılır. Bu kapı halen ayakta olup Sultan Murad Kapısı olarak anılmaktadır. Saray ve mescid Bakü'nün XIX. asır başlarında Rus işgali esnasında ve 1918 Mart'ında Ermenilerin şehirde uyguladıkları katliamlar sırasında da tahrip olmuştur. Dergâhın avlusundaki kabirler ile mescidin kalan kısmı, Sovyetler döneminde tamamen ortadan kaldırılmıştır. Türbe sağlam hâlde günümüze kadar gelmiş olup Şirvanşahlar Saray müzesi içindedir.

Seyyid Yahya'nın üç oğlu olduğu bilinmektedir. Büyük oğlu Fethullah babasından sonra bir sene kadar dergahta şeyhlik yapmıştır. Ortanca oğlu Emir Gülle'dir. Seyyid'in küçük oğlu Nasrullah Şirvanî, Kırım Hanı tarafından davet üzerine Kırım'a gitmiş, burada kendisine tahsis edilen tekkede şeyhlik ve nakibü'l-eşraflık yapmıştır. Halvetiliğin Kırım ve civarında onun tarafından yayıldığı Şeyh Hasan Kırımî tarafından nakledilmiştir.

1.1.3. Eserleri

XV. asrın büyük sufi mütefekkiri, Halvetiyye tarikatının ikinci piri, Seyyid Yahya Şirvanî manzum ve mensur birçok eser telif emiştir. Şiirlerinde “Seyyid” mahlasını kullanmıştır. Tasavvufî içeriğe sahip olan eserlerinin sayısı kaynaklarda tam olarak verilmemiştir. Seyyid Yahya, mensur eserlerini Arapça, Farsça ve Türkçe, manzum eserlerini ise Farsça yazmıştır.

Eserlerinin bulunduğu başlıca kütüphaneler şunlardır: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Millet Kütüphanesi, Nuru Osmaniye Kütüphanesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Süleymaniye Kütüphanesi, Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi El Yazmaları Enstitüsü, Manisa Muradiye Kütüphanesi, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, Muğla Hoca Mustafa Efendi Kütüphanesi.

Eserlerinin adları şunlardır:

Türkçe Eseri:

- Şifāü'l-Esrār

Arapça Eseri:

- Vird-i Settar

Farsça Eserleri:

- Acayübu'l-Kulûb
- Atvaru'l-Kalb
- Beyanü'l-İlm
- Esrarü'l-Vudû' ve's-salat (Risale-i mâ lâ Budde Bâtıniyye)
- Gazeliyyat
- Keşfu'l-Kulûb
- Mekarim-i Ahlâk
- Menakıb-ı Emirü'l-Mü'minin Ali (kv)
- Menazilü'l-Âşıkîn
- Makamat
- Rumuzu'l-İşarat
- Salatü'n-Nebi
- Şerh-i Meratib-i Asraru'l-Kulûb
- Şerh-i Sualat-ı Gülşen-i Esrar
- Şerh-i Esma-i Semaniyye
- Tasarrufat u Mükâşefat

Eserlerinden yalnızca çalıştığımız eser olan Şifāü'l-Esrār'ın hem Arapça hem Türkçe kısımları bulunmaktadır. Diğer eserleri Arapça ve Farsça'dır.

Eserleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Eserleri tasavvufî bakımdan zengin içeriğe sahiptir. Çok sayıda eser vermiştir. Kendinden önce ve sonra bu kadar çok ve nitelikli eser veren Halvetiyye şeyhi bulunmamaktadır. Eserlerinde İslam dünyasında geçerli olan üç dili; Türkçe, Farsça

ve Arapça'yı kullanmış ve Farsça şiirler yazmıştır. Bu da onun dil zenginliğini ve ifade gücünü göstermektedir. Eserlerinde dikkati çeken hususlardan biri de kaynak zenginliğidir. Müellif eserlerinde hemen her konuyu ayet ve hadislerle delillendirmiştir. Bu onun Kuran ve hadis bilgisinin derinliğini göstermektedir.

Seyyid'in eserlerinden en meşhuru ise "Vird-i Settar"dır. Müridler tarafından günlük olarak okunan bu eser, İslam dünyasında oldukça yayılmış ve en çok okunan vird olma özelliğini kazanmıştır. Yine üzerine on kadar şerh yazılması sebebiyle, üzerinde en çok şerh yazılan vird olmuştur. En hacimli ve değerli eseri ise Şifāü'l-Esrār'dır.

Seyyid Yahya hakkındaki ilk doktora çalışması; "Şarkda Halvetiyye Edebî-Tasavvufî Görüşlerin Teşekkülü ve Seyyid Yahya Bakuvî'nin Eserleri" adlı tez ile Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, El Yazmaları Enstitüsünde Prof. Dr. Azade Musayeva'nın yönetiminde Mehmet Rıhtım tarafından yapılmıştır. Bu çalışma genişletilerek, "Seyyid Yahya Bakuvî ve Halvetilik" adıyla kitaplaştırılmış ve 2005'te, Bakü'de yayımlanmıştır. Seyyid Yahya'nın "Şifāü'l-Esrār" adlı eseri üzerindeki çalışmanın Azerbaycan Türkçesiyle yayınlanması ise 2010'da Bakü'de yine Prof. Dr. Mehmet Rıhtım tarafından gerçekleştirilmiştir. Seyyid Yahya'nın diğer eserlerinin tercüme edilerek yayımlanması çalışmaları ise devam etmektedir.

Seyyid Yahya'nın Farsça eserlerinin yer aldığı Manisa Mecmuası tercüme edilerek "Bakü'den Anadolu'ya Yansıyan Işık, Şeyyid Yahya Şirvanî ve Eserleri" adıyla, Dr. Hasan Almaz tarafından 2007'de, İstanbul'da yayımlanmıştır. Bu neşir diğer nüshalarla karşılaştırılmamasının yanı sıra, birtakım tercüme ve anlama hatalarını da bünyesinde barındırmaktadır.

"Şerh-i Meratib-i Esrar-ı Kulub" eseri üzerine 1989'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde, A. Selim Öcal tarafından yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bu çalışmada eserin mahiyeti, edebî hususiyetleri ve Feridüddin Attar'ın Mantıku't-Tayr adlı eseri ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur.

UNESCO tarafından 2013 yılı “Seyyid Yahyâ Şirvânî’yi Anma Yılı” olarak ilan edilmiştir. Bu kapsamda 21-22 Kasım 2013’te Eskişehir’de; 24-26 Kasım 2013’te Bakü’de “Uluslararası Seyyid Yahyâ Şirvânî ve Halvetîlik Sempozyumu”

düzenlenmiştir. 2016 yılında Firdevs Kapusızoğlu “Bin Gemiye Bir Yahya Şirvânî Romanı” adıyla bir roman yayımlamıştır. Ayrıca 2014’te Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü tarafından “Hazar’ın Piri Seyyid Yahya Şirvânî” adıyla bir belgesel çekilmiştir.

Şifāü'l-Esrār

Seyyid Yahya Şirvanî'nin "Şifāü'l-Esrār" adlı eseri el yazma olarak İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi koleksiyonu, 2283 numarada bulunmaktadır. Eserin şimdilik, sadece Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki bu yazma nüshası tespit edilmiş, başka bir kopyası bulunamamıştır. Eserin tek nüsha olması, kıymetini daha da arttıran bir hususiyettir.

Eser müstakil olarak 204 varak ve 408 sayfadan oluşmaktadır. Cildi yakın zamanda yenilenmiştir. Sayfaları buğday renginde aharlıdır. Düzgün bir nesih hat ile harekeli olarak yazılmıştır. Ancak son kısımları acele ile yazıldığından bu kısım zor okunabilecek durumdadır. Kitabın metin kısımları siyah, bölümler, fasıl başlıkları, ayet ve hadislerin baş kısımları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. İlk sayfasının baş ve aşağı kısmında XVI. asır özelliklerine sahip zarif serlevha tezhibler bulunmaktadır. Eserin kağıt ölçüsü 210x130 mm, yazı ölçüsü ise 160x80 mm'dir. Satır sayısı on beş olup etrafı altın ve siyah cetvellerle çevrilidir.

Eserde dikkat çeken özelliklerden biri, eserin içinde yer alan resim ve şekillerdir. Kalbin manevi hususiyetlerinin şerh edildiği sayfalarda "ashab-ı yemin kalbi" ve "müzekkâ kalbi" izah edilirken tasvirlerle desteklenmiştir. Bundan başka eserde dört adet minyatür bulunmaktadır. Minyatürlerin hepsi aynı şekilde resmedilmiş olup ağaç üzerinde yedi adet papağanın bazı cümlelerle zikrettiğini göstermektedir.

Eserin başında yer alan ve sonradan eklendiği anlaşılan sayfada, kelime-i tevhid ve "haza kitabu Şifāi'l-Esrār" (fi't-tasavvuf) sözü yazılmıştır. Bundan sonraki asıl sayfada yine sonradan yazıldığı anlaşılan Şeyh Sinan Efendi'nin kitabından alınan bir menkıbe yer almaktadır.

Eserin son sayfalarına Niyazi Mısrî'den bazı meseleler ve şiirler ilave edilmiştir.

Eseri istinsah eden, "Ziya el-Yüsterî" lakaplı "Muhammed ibn-i Ömer ibn-i Mevlana Süleyman Hocem" adındaki kâtip kendi ifadesi ile eseri; varakları dağılmış ve yazıları eskimiş halde iken bulmuş ve bu halde kalmasına gönlü razı olmadığından toplayarak yeniden yazmıştır. İstinsah tarihi bulunmamaktadır. Ancak yazı ve tezhip özelliklerinden, XVI. yüzyılda istinsah edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Eserin son kaydında yer alan müstensihin ifadesi şu şekildedir:

"*Bu mübarek ve şerefli risaleyi Şeyhu'ş-Şuyûh Şeyh Seyyid Yahya(ks) meydana getirdi. Sayfaları dağıldıktan ve yazıları silindikten sonra Allah'ın tevfiki ile Ziya el-Yüsterî lakaplı Muhammed ibn-i Ömer İbn-i Mevlana Süleyman Hocem tarafından ihvanın hatırlaması ve Rabbu'l-âleminin rızasını talep etmek maksadı ile toplandı."*

Şifâü'l-Esrār'ın birinci derece kaynaklarını Kuran-ı Kerim ve hadisler oluşturmaktadır. Eserin yarıya yakını bu iki mukaddes kaynaktan alınan nakillerden oluşur.

Eser harekelidir. Türkçe kısımları açık ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Seyyid Yahya her bir konuyu izah ederken, bir sistem dahilinde önce Kuran ayetleri ile, sonra Hz. Peygamber'in hadisleri ile delillendirir. Bundan sonra o konuda sufilerin hikmetli sözlerini aktarır. Konuyla ilgili rivayet edilen olayları da hikâye tarzında anlatır. En son olarak da kendi fikirlerini ya bunların arasında ya da en sonda "kale'ş-şeyh (şeyh dedi ki)" diyerek açıklar. Bu ifade eserin müridleri tarafından yazıya geçirilmiş olduğunu düşündürmektedir.

Eserdeki harf ve rakamlarla delil getirilen kısımlara bakıldığında Hurufilik izleri görülebilmektedir.

Çalışmada İzlenilen Yol

Metin yazı çevrimi alfabesi kullanılarak aktarılmıştır. Büyük harf kullanılmıştır. Kesme işareti dışında, noktalama işaretleri kullanılmıştır.

Çalışılan metindeki silinmiş veya unutulmuş harfler metinden anlaşılabildiği kadarıyla köşeli parantez içinde verilmiştir. Metinde yazım farklılığı veya yanlışlığı bulunan kelimelerin doğruları dipnotla verilmiştir.

i- ek fiili, metinde kendinden önceki kelimeye bitişik yazıldıysa kalınlık-incelik uyumuna uygun okunmuştur: *ḳarnımdayıken, ḳıldılarısa, varıdı…*

Durur kelimesiyle, kendinden önceki kelime arasına kısa çizgi koyularak, kelime kalınlık-incelik uyumuna uygun okunmuştur: *ḳulaḳ-durur, göz-dürür…*

Güzel he ile biten kelimelerin tamlaması "y" ile okunmuştur: *cümle-yi mevcūdātı, sūre-yi naḫlda…*

Metindeki Arapça-Farsça kelimeler, Osmanlı Türkçesindeki geleneğe uygun biçimde uzmanlarca kabul görmüş sözlükler kullanılarak okunmuştur.

Metinde kapalı e (ė) ünlüsü belirtilmiştir. Üstün ile harekelenen "e" sesi kapalı e "ė" esre ile harekelenen "e" sesi "ẹ" şeklinde yazılmıştır: *bẹş, ėdüp vẹrmek, yėtmiş…*

Eser üzerinde inceleme yapılırken eserin XV. yüzyılda telif edildiği göz ardı edilmemiştir. Ancak elimizde bulunan nüshanın kağıt ve tezhip özelliklerine bakılarak XVI. yüzyılda istinsah edildiği düşünüldüğü için inceleme kısmında eser XVI. yüzyıl istinsahı olarak verilmiştir.

2. İNCELEME

2.1.Yazım Özellikleri

2.1.1. Ünlülerin Yazılışı

İncelediğimiz eser, harekeli bir metinden oluşmaktadır. Ünlüler çoğunlukla hareke ile bazı sözcüklerde ise harfle gösterilmiştir.

2.1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı:

Eserde a ünlüsü için , elif (ا), üstün (ً) işareti ve he (ه) harfi kullanılmıştır.

Söz başında üstünlü elif (اَ) ile a:

anı انيِ (8a/15), aŋlagıl اَكلاغِل (8a/15), aġırladı اَغِرلَدي (10a/1), ala اَلهَ (31a/3), ayaklaruŋ اَيَاقْلَرُك (47a/3)

Söz içinde üstünlü elif (اَ) ile a:

kaçar قچاَر (22b/11), yaradan يَراَداَنْ (6b/12), toprakdan تُپْراَقدَنْ (57a/10)

Söz içinde üstün (ً) ile a:

inanmasa اِنَانْمَسهَ (42b/7), kılmaġa قِلمَغَه (44a/1), kılmasa قِلمَسَه (44a/6), makāma مَقَامَى (9a/15)

Söz sonunda üstünlü elif (اَ) ile a:

aŋa اَكاَ (10b/14), saŋa سَكاَ (13a/4), baŋa بَكاَ (157b/9)

Söz sonunda üstünlü güzel he (هَ) ile a:

ḥaḳḳında حَقِّندهَ (8a/4), miraca مِعْراَجَهَ (7a/7), maḳāma مَقاَمه (8a/9), kılmaġa قِلمَغهَ (44a/1), yolına يُولِنهَ (44a/3), oġlanlarına اوُغْلاَنْلَرِينَه (9b/13)

2.1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:

Eserde e ünlüsü için üstünlü elif (اَ) üstün (ً) veya üstünlü he (هَ) kullanılmıştır.

Söz başında üstünlü elif (اَ) ile e:

ėriş اَرِش (8a/9), ele اَلهَ (13a/1)

Söz içinde üstün (◌َ) ile:

teni تَنى (22a/5), geldi كَلدِي (30b/5), nitekim نِتَكِم (42b/10)

Söz içinde üstünlü güzel he (هَ) ile:

ėrişesin سِن اَرِشَه (53b/3), ẹdeler لَر اِدَه (55b/8), cümlesinden سِنْدَن جُمْلَه (22a/3)

Söz sonunda üstünlü güzel he (هَ) ile:

içinde اِچندهَ (8a/8), söylese سُويلَسَه (20b/12)

Kapalı e ünlüsü ise üstün ile harekelendiğinde "ė", esre ile harekelendiğinde "ẹ" şeklinde verilmiştir:

bėş بَشْ 17a/4, ėrişür اَرِشُورْ 47a/15, yėtmiş يَتْمِش 7a/13,

beş بيِشْ 126a/14, ẹrişe ايرِشَه 111a/11, yẹtmiş يِتْمِشْ 165b/1.

2.1.1.3. ı ünlüsünün yazılışı

ı ünlüsü eserimizde esreli elif (اِ), esre (◌ِ) veya esreli ye (يِ) ile karşılanmıştır.

Söz başında esreli elif (اِ) ile ı:

ırmaḳlaruŋ اِرمَقلَرُكْ (18a/11), ıraġ اِرَغ (21a/14)

Söz içinde esre (◌ِ) ile ı:

ḳıldı قِلدِي (7b/5), olınan اوُلِنانْ (20a/8)

Söz içinde esreli y (يِ) ile ı:

olursın اوُلوُرسِن (9b/2), ḳıldılar قِلدِيلديلر (11a/10), aldılar اَلْديلرْ (56b/5)

Söz sonunda esreli y (يِ) ile ı:

ʿaṣāsını عَصَاسِنِي (11b/2), buyurdı بُيوُردِي (13b/14), ḳıldı قِلدِي (14b/3), budaġı بُداغِي (155a/2), daḫı دَخى (19b/14)

2.1.1.4. i Ünlüsünün Yazılışı

i ünlüsü için eserimizde esreli elif (اِ), esreli elif ve ye (اِی), esre (ِ), , esreli y (ِی),

Söz başında esreli elif (اِ) ile i:

ikinci اِکِنجي (11b/6), ętmek اِتْمَك (15b/14)

Söz başında esreli elif ve ye (اِی) ile i:

ędüp ایِدُبْ (9a/14), için ایِچونْ (56b/6), iş ایِش (65a/7)

Söz içinde esre (ِ) ile i:

dirilseŋ دِرِلْسَك (59b/10), girgil كِرْكِلْ (70b/4)

Söz içinde esreli ye (ِی) ile i:

kilidi كِلِیدِي (78b/6), birini بِرِینی (18a/15)

Söz sonunda esreli ye (ِی) ile i:

ilmi عِلْمي (19b/3), yedinci یَدِنجي (21b/13), gibi كِبِي (22b/2)

2.1.1.5. o Ünlüsünün Yazılışı

Eserimizde o ünlüsü ötre (ُ), ötreli vav (وُ) ve ötreli elif vav (اُو) ile karşılanmıştır.

Söz başında ötreli elif vav (اُو) ile o:

olġıl اوُلْغِلْ (9a/11), oldur اوُلْدُرْ (9a/12), oġlanlarına اوُغْلَانلَرِینهَ (9b/13), od اوُ (22b/10), olanlara اوُلَنْلَرهَ (8b/1), on اوُنْ (6b/12), ortaya اوُرْتَایَی (11a/12)

Söz içinde ötreli vav (وُ) ile o :

yoldur یوُلْدُرْ (7a/1), ẖor خوُر (9b/3), çoḳdur چوُقدُرْ (10b/4), ṭolaşup طُوُلاشوُبْ (11a/14), ḳorḳdılar قوُرقدِیلرْ (11b/1)

Söz içinde ötre (ُ) ile o:

ṭoḳuz طُقوُزْ (29a/10), ṭopraḳdan طُپِراَقْدَنْ (9b/3), soŋra صُكرهَ (116a/15),

2.1.1.6. ö Ünlüsünün Yazılışı

Eserimizde ö ünlüsü ötreli elif vav (اُو), ötreli elif (اُ) ötreli vav (وُ) ve ötre (ُ) ile karşılanmıştır.

Söz başında ötreli elif vav (اُو) ile ö :

ögrendi اوُكرَندي (18b/13), özge اوُزْكهَ (35b/7)

Söz başında ötreli elif ile (اُ) ö :

ölmesinden اُلْمَسِنْدَن (135a/5)

Söz içinde ötreli vav (وُ) ile ö:

gökler كُوُكْلَرْ (21a/1), göz كوُزْ (14a/13), gönül كوُكُل (158b/3), gördügi كوُرذُكي (7b/8), sözi سوُزِي (11a/8)

Söz içinde ötre (ُ) ile ö:

dördünci دُرذُنجي (155a/12), köpüginden كُپوُكِنذَنْ (35b/14)

2.1.1.7. u Ünlüsünün Yazılışı

Eserimizde u ünlüsü ötreli elif (اُ), ötreli elif vav (اُو), ötreli vav (وُ), ötre (ُ) ile karşılanmıştır.

Söz başında ötreli elif (اُ) ile u:

ululıḳ اُلوُلِق (155b/1), uzunında اُزوُنِندَه (156b/6)

Söz başında ötreli elif vav (اُو) ile u:

ulaşmadı اوُلَشماَدِى (187b/2), urmaḳ اُوُرْمَقْ (17a/4), uṣaŋ اوُصَاك (63a/15)

Söz içinde ötreli vav (وُ) ile u:

bunlar بوُنْلَر (60b/5), susuzlıḳdur سوُسُزلِقْدُر (70a/11), ḳurutġıl قُورُتغِلْ (95a/4),

Söz içinde ötre (ُ) ile u:

buzaġu بُزاغو (79b/13), bulut بُلُت (144a/8), buyurdı بُيوُردِ (141a/6), ḳılavuz قِلَوُز(142a/11)

Söz sonunda ötreli vav (ۇ) ile u:

adlu اَدلۇ (81a/3), ķamu قَمۇ (95b/14), ķaraŋu قَرَاكۇ (20a/2), ķorķu قُورقۇ (30a/12), ķuru قُرۇ (10b/14), ṭolu طُلۇ (103a/6), ulu اۇلۇ (154b/8)

2.1.1.8. ü Ünlüsünün Yazılışı

Eserimizde ü ünlüsü ötre (ُ), ötreli vav (ۇ) ve ötreli elif vav (اُو) ile karşılanmıştır.

Söz başında ötreli elif vav (اُو) ile ü:

üçünci اۇچُنجي (155b/8), üzerine اۇزَرِنَى (170b/1)

Söz içinde ötreli vav (ۇ) ile ü:

gelüp كَلۇبْ (11a/14), getüren كَتۇرَنْ (13b/15), düşüp دۇشۇبْ (165b/5), kendüzüni كَندۇزُنى (185a/12),

Söz içinde ötre (ُ) ile ü:

üstün اۇسْتُنْ (152a/4), üküşdür اۇكُوشْدُرْ (39a/3), dürlü دُرلۇ (153b/10)

Söz sonunda ötreli vav (ۇ) ile ü:

dürlü دُرْلۇ (153b/10), kendü كَنْدۇ (157b/7), ilerü اِلَرۇ (110a/6), gözgü كۇزكۇ (73a/3), gęrü كِرۇ (94b/3)

2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

2.1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı:

İncelediğimiz eserde, b ve p ünsüzlerinin söz başı ve söz sonundaki kullanımlarında belirli bir düzen vardır. Arap harfli metinde b ile yazılan kelimeler, zarf-fiil eki hariç, b ile okunmuştur.

Söz başında b (ب):

beglerden بَكلَرْدَنْ (73a/12), beŋzer بَكْزَرْ (94b/14), bunda بۇنْدە (98a/13)

Söz içinde b (ب):

ķabın قَابِن 82b/2, ęrişebilmez بِلمَزْ اِيرِشَهْ (110a/5)

Söz sonunda b (ب):

-(y)up/-(y)üp zarf-fiil eki düzenli olarak b harfiyle yazılmıştır. Ancak zarf-fiil eki olan -(y)up/-(y)üp eklerini dönemin öteki eserlerinde olduğu gibi -p ile okuduk.

olup اوُلوُبْ (8b/14), ḳılup قِلُبْ (8b/6), aġırlayup اَغِرْلَيُبْ (9a/1), deyüp دیُب (9b/4), veŗüp وِرُبْ (11a/1), gelüp (11a/14), bilüp بِلوُبْ (18a/14)

2.1.2.2. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı:

Eserimizde bazı sözcüklerin hem c hem ç ile yazılan örnekleri bulunmaktadır. -c ile yazılan örnekleri de -ç ile okuduk.

aġaçlar اغَچْلَرْ (31a/3), aġaçlarını اَغاَجلَرِنِ (96b/1), aġaç اَغاَجْ (144a/5); üç اوُچ (152b/2), üçünci اوُچُنجِي (155b/8), üçünci اوُجُنْجِي (157a/10), üç اوُجْ (176b/3)

2.1.2.3. ŋ Ünsüzünün Yazılışı:

İncelediğimiz eserde ŋ ünsüzü, bir örnekte kef üzeri üç noktayla, diğer bütün örneklerde kef (ك) harfiyle gösterilmiştir:

ṭaŋsuġraḳ طَاكسوُغرَقْ (36a/1)

aŋunçun انوُكچِوُنْ (176b/7), göŋlüŋ كوُكْلوُكْ (192a/11), bunuŋ بوُنُك (192b/2), beŋzer بَكزَر (195b/13), şoŋra صُكرَه (196a/4)

2.1.3. Bazı Bitişik ve Ayrı Yazılışlar

İncelediğimiz eserde *kim, ki, ile* bağlaçlarıyla, *içün* edatı, *ile* edatı ve ek-fiilin zaman zaman bitişik yazıldığı görülür.

2.1.3.1. Bazı Bağlaç ve Edatların Yazımı

2.1.3.1.1. Kim Bağlacının Bitişik Yazılışı

buyurdıkim بُيوُرْدِيكِمْ (202b/12)

2.1.3.1.2. Ki Bağlacının Bitişik Yazılışı

ḳaçanki قَچَنكِه (24b/12), buyurdıki بُيُورْدِيكهِ (25b/2),

2.1.3.1.3. İle Bağlacının Bitişik Yazılışı

-(y)IlA

olmaġıla اُللَمَغِلَه (43a/2), ḳılmaġıla قِلمَغِلَه (47a/15), şerābıla شَرابِلَه (73b/5), ʿilmiyile عِلمسِيلَه (74b/7), ʿizzetile عِزَّتيلَه (76b/11), vaktile وَقتيلَه (95a/5), anuŋla اَنُوكلَه (10a/1), ḳorḳuyıla قُرْقُيلَه (50a/12)

2.1.3.1.4. İçün Edatının Bitişik Yazılışı

rızasıçun (196b/7), ibadetiçün عِبادَتِچوُنْ (8b/13) saḳlanmaġıçun صَقلنْماغِچوُنْ (35a/1)

2.1.3.1.5. Ek-Fiilin Yazılışı

i- ek-fiili genellikle ayrı yazılmaktadır. Bitişik yazıldığı örnekler de bulunmaktadır.

-(y)IdI

i- ek fiilinin görülen geçmiş zaman eki almış hâli genellikle ayrı yazılmıştır. Ancak bitişik yazıldığı örnekler de bulunmaktadır.

ṣuvaz idi صُوَز اِدي (31a/3), yaḫşıraḳ idi يَخشِرَقْ ايِدي (60b/11) ḫurmayıdı خُرمَايِدي (98a/3)

-sA, IsA

i- ek-fiilinin -*sa* şart zarf-fiili almış hâli düzenli olarak bitişik yazılmaktadır.

oldısa اوُلْدِيسَه (31b/2), ḳıldısa قِلدِيسَه (57b/3), vardısa وَارْدِيسَه (111a/5)

iken

i ek-fiilinin -*ken* zarf-fiili almış hâli düzenli olarak bitişik yazılmaktadır.

yoġıken يوُغيِكَنْ (114a/1), nāresīdeyiken نارَسيِدَ يِكَنْ (10b/7)

2.1.4. Bazı Sözcüklerin Değişik Yazımları

2.1.4.1. Bazı Hemzeli Sözcüklerde Hemze'nin Y'ye Değişmesi

Türkçe metinlerde uzun okutan elif harfinden sonra gelen hemzenin genellikle "y" ünsüzüne değiştiği bilinmektedir. Metnimizde "fā᾽ide" kelimesi bir yerde Türkçe okunuşuna uygun biçimde hemze yerine y ile, bir yerde ise hem hemze hem y ile yazılmıştır.

fayda فَاْيدَه (8b/9), fāyi'de فايْده (47a/11),

Halayık kelimesi Türkçedeki telaffuza uygun olarak hemzesiz yazılmıştır.

ẖalāyıḳ خَلَايِق 23a/10,73b/15, 77a/10, 95b/4, 97a/13, 11b/1, 29b/3, 51a/9, 59a/15

Aişe kelimesi hem hemze hem y ile yazılmıştır.

ʿĀyi'şe عَايِشَه (130b/3)

2.1.4.2. Bazı Örneklerde Atıf Vavının Hareke ile Verilmesi

Atıf vavı genellikle hareke ile verilmiştir.

havf u recadur حَوْفُ رَجَادُر (22a/12), faḳr u fenā فَقْرُ فَنَا

Bir örnekte vav harfi "و" ile verilmiştir.

nām u neŋg نَامْ و نَنكْ (124a/9)

2.1.4.3. Damak n'sinin Farklı Yazılışı

Damak n'si (ŋ) bir yerde kef üzeri üç nokta İle yazılmıştır.

ṭaŋsuġraḳ طَاكْسوُغرَقْ (36a/1)

2.1.4.4. Klasik İmlasından Uzaklaşmış Yazılışlar

Tendirüst تَندِرُست (75a/13), mūnüs موُنُس (148a/3), kibrā كِبرا (148a/11)

Bu kelimelerin klasik imla ile yazılışları:

tendürüst, munis, kübrā

2.1.4.5. Farsça Yazıma Sadık Kalma Örneği

Hace kelimesinin vav-ı madule ile Farsça yazımına sadık kalınmış; ancak kelimenin Türkçe hoca okunacağını belirtmek için ötre kullanılmıştır.

الخُواَجَتُ ho^{v}ca (159b/3)

2.1.4.6. Arapça kelimelerin ünlü kullanılarak yazılışları

Eserde tek heceli Arapça kelimeler yazılırken Türkçe okunuşa uygun olarak ünlü harfler harekelerle belirtilmiştir.

ẕikir ذِكِر 35b/12, fikir فِكِر 35b/12, ṭabıl طَبِلْ (72b/14)

2.1.4.7. Bazı kelimelerin iki şekilde yazılışları:

Eserde bir kelime iki ayrı şekilde yazılmıştır:

ayīneye آيِنَيه (19b/13), ayna اَيْنَهَ (19b/13)

2.1.4.8. Belirtme hâli ekinin farklı yazılması:

Bazı örneklerde belirtme hâli eki hareke ile bazı örneklerde ise hemze ile yazılmıştır:

imanı اِيماَنِ (7b/4), maḥmudei مَحْمُودَهَءِ (151b/4), tevbeyi تَوْبىَءِ (161a/5)

2.2. Ses Bilgisi

2.2.1. Ünlüler

2.2.1.1. Kapalı e (ė) meselesi

Türkçede bir kapalı e (ė) ünlüsünün bulunup bulunmadığı yıllardır tartışılan bir konudur.

Bu konuda Özkan şöyle demiştir: "Eskiden beri Türkçede çok yönlü (i>e, e>i, i>é, e>é, é>e) değişmelerinin olması bu meselenin kesin olarak ispatını güçleştirmiştir." (2000: 99). Ancak son zamanlarda yapılan çalışmalar, gösterilen

örnekler, üzerinde çalışılan harekeli metinler, bir kapalı e ünlüsünün bulunduğuna işaret etmektedir.[3]

Eserimizde kapalı e (ė) ünlüsü genellikle *üstün* harekesiyle belirtilmiştir:

dėdi دَدِي *8b/4, gėyürdi* گَيورْدِي *9b/10, yėdi* يَدي *34b/12.*

Ancak aynı kelimenin hem *üstün* ile hem *esre* ile yazıldığı örnekler bulunmaktadır:

bėş بَش *17a/4, bęş* بيِش *126a/14; ęrişdügini* اِرِشدُكِني *83a/1, ėrişmişlerdür* اَرِشمِشلَردُر *83a/5; yėl* يَلي *70a/9, yęl* يِيل *173b/11, yėtmiş* يَتْمِش *72b/1, yętmiş* يِتْمِشْ *169b/5.*

Örneklerde görüldüğü gibi *beş, eriş-, yel, yetmiş* kelimeleri başta olmak üzere aynı kelimenin bazı örneklerde üstün ile bazı örneklerde ise esre ile yazılması, bir kapalı e ünlüsünün varlığına işaret etmektedir. Bu duruma dayanarak çalışmamızda kapalı e ünlüsünü yazıma sadık kalarak, üstün ile harekelendiğinde "ė", esre ile harekelendiğinde "ę" şeklinde gösterdik.

Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkçenin bire bir devamı değildir. Buna rağmen Türk dilinin köken birliğinden dolayı "ė" ünlüsü bulunduran kelimelerin Eski Türkçedeki ve *Şifāü'l-Esrār'*daki yazılışlarına baktık:

Tablo 1. Eski Türkçede Kapalı e

ET	**ŞE**
yėl	yęl 173b/11□yėl 70a/9
tė-	dędi 148a/14□dėdi 157b/10
ėt-	ętdi 158b/5□ętmeseŋ 14a/5
bėş	bėş 17a/14□bęş 126a/14
yėtmiş	yėtmiş 72b/1□yętmiş 169b/5

[3] i/e/ė konusunda bk. Ahmet Cevat, *Türkçede Bulanık e (é) Fonemi*, *Türk Dili Belleten*, 1946, *s.* 487-497; KOCAOĞLU, Timur, *Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é/i Meselesi, Türk Kültürü Dergisi*, Sayı 483-484, Ankara 2003, *s.* 266-281; YILMAZ, Emine, *Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü*, *Türk Dilleri Araştırmaları*, İstanbul 1991, *s.*151-165; YÜCEL, Bilâl, *Nehcü'l-Ferādīs'te Uzun-Kapalı e (ē) Ünlüsünün Yazımı*, AKDTYK Yay., Ankara 2011, *s.* 2009-2018.

Eski Türkçede kapalı e ile yazılan *yėl, tė-, ėt-, bėş, yėtmiş* kelimeleri *Şifāü'l-Esrār'*da bazen üstün ile bazen esre ile yazılmıştır. Bu örneklerden hareketle *Şifāü'l-Esrār'*da Eski Türkçedeki kapalı e ünlüsünün bulunduğunu söyleyebiliriz.

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 2. Kapalı e Karşılaştırması

KG (14.yy.)	**VG** (14.yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15.yy.)	**VN** (16.yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
yil 99b/10	yil 733	yėl 7b/7	yil 178	yel 45a/3	**yẹl 173b/11□yėl 70a/9**
yidi 46b/11	yedi 73□yidi1084	yėdi 7a/11	yidi 176	yedi 2b/6	**yėdi 116a/10**
iriş- 40a/11	iriş- 808	ėriş- 160b/15	iriş- 566	iriş-13a/7	**ẹriş- 83a/1□ėriş- 83a/5**
gice 22a/10	gice 225	gėce 2a/5	gice 137	gice 3b/4	**gẹce 24b/2**
it- 113a/3	it-700	ėt- 297a/12	it- 40	ét- 52a/7□it- 3b/9	**ẹt- 158b/5**

Karşılaştırdığımız eserlerde kapalı e ünlüsünün durumuna baktığımızda eserdeki yazım ve eseri hazırlayanın tercihi şöyledir:

*Kitab-ı Gunya'*da aynı kelimenin bazen esre bazen üstün ile harekelendiği bilgisi eseri hazırlayan tarafından verilmiş; ancak kapalı e hazırlanan metinde gösterilmemiştir. *Varka ve Gülşah'*ta eserin harekeli olup olmadığı belirtilmemiştir. Tabloya aldığımız "yedi-yidi" örneğine dayanarak metnin harekeli olduğu düşünmekteyiz. Bu eserde de eseri hazırlayan kapalı e'yi göstermemeyi tercih etmiştir. *Ḳasasü'l-Enbiya Tercümesi*'nde kapalı e düzenli olarak esre ile gösterilmiştir. Hazırlayan da yazıma sadık kalarak kapalı e'yi göstermiştir. *Kemal Ümmî Divânı*'nda da hareke bulunmaktadır. Hazırlayan kapalı e bulunduğunu belirtmiş; ancak kelimeler esre ile harekelendiğinde "i", üstün ile harekelendiğinde "e" okumayı tercih etmiştir. *Vasiyyetnāme* harekeli bir metindir. Verilen bilgiye göre eserde ünlüsü iki hareke ile (hem esre, hem üstün ile veya hem esre hem ötre ile) gösterilen kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimelerde i/e sesi için *é* kullanılmıştır. Tek

harekeli örneklerde harekeye sadık kalınarak esre kullanıldığında *i*, üstün kullanıldığında *e* okunmuştur.

2.2.1.2. Ünlü Uyumları

Kalınlık-incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

2.2.1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu:

Kalınlık incelik uyumunun eserimizde genel olarak korunduğu, uyuma girmeyen bazı eklerin de eserimizde uyuma girdiği görülmektedir.

2.2.1.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumuna Girmeyen Ekler:

Genellikle uyumu bozan eklerin eserimizdeki durumu şu şekildedir:

-ken/-iken zarf-fiil eki:

Zarf-fiil eki olan *-ken/-iken*'in düzenli olarak ince ünlüyle kullanımı dolayısıyla kalın ünlü taşıyan kelimelerde kalınlık-incelik uyumunu bozması, eserimizde de görülmektedir:

sürerken 129b/12, ederken 128a/12;

yurken 38a/11, karnımdayıken 55a/9

-ki aitlik eki:

Metinde aitlik ekinin de kalınlık incelik uyumuna uyduğu görülmektedir:

ʿālemindeki 71b/1, evvelki 72b/9, şehirdeki 82a/12[4]*;*

ḳıyındaġı 102a/1, maḳāmdaġı 125a/14, yaġrındaġı 118b/11.

-lIk isimden isim yapma eki:

-lIk isimden isim yapma ekinin bazı örneklerde uyumu bozması eserimizde de görülmektedir.

emīnlik 111b/2, dervīşlik 128b/13, velīlik 131b/6;

[4] *-ki* aitlik eki ince ünlüden sonra geldiğinde *-gi* şeklinde okunabilir, ancak bu eki geleneğe uyarak *-ki* şeklinde okuduk.

bencillıḳ 134b/1, cömerdlıḳ 134b/2, şeyḫlıḳ 41b/5.

Karşılaştırdığımız eserlerde bu eklerin durumu şu şekildedir:

Tablo 3. Kalınlık-İncelik Uyumuna Girmeyen Ekler Karşılaştırması

	KG (14.yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15 yy.)	**KÜD** (15.yy.)	**VN** (16.yy.)	**SE** **(16 yy. ist.)**
-ken/-iken	düzeriken 152a/1	ölmişiken 1202	giderken 15a/8	açuḳiken 3276	inerken 49a/8	**sürerken (129b/12),**
	batarken 40a/15		yalıncakiken 256b/1	bilürken 240	aḳarken 5a/1	**yurken 38a/11**
-ki	evvelki 22b/9	bugünki 351	evvelki 16a/7	günindeki 810	evvelki 46b/7	**evvelki 72b/9,**
	soŋraġı 22a/14	taşradaḳı 510	ṣaġındaġıya 11b/11	ḳışladaġı 1403		**maḳāmdaġı (125a/14)**
-lIk	günlük 139a/15 ḫastalıḳ	tācirlıḳ 878	eylük 243b/9 kardaşlıḳ	eylemeklik 465 tıfıllük	cehennemlik 16b/9 masharalığa	**şeyḫlıḳ (134b/1) bencillıḳ**
	93a/15	arılıḳ 1459	298b/3	2340	27a/8	**134b/1**

Karşılaştırdığımız eserlerde *-ki* aitlik eki düzenli olarak uyuma girmektedir. *-ken/-iken* zarf-fiil eki düzenli bir şekilde ince ünlüyle kullanıldığından uyum dışında kalmaktadır. *Varka ve Gülşah, Kemal Ümmî Divânı, Şifāü'l-Esrār* adlı eserlerde *-lIk* eki uyum dışında kalırken *Kaṣaṣü'l-Enbiyā Tercümesi*, *Vasiyyetnāme ve Kitab-ı Gunya'*da ek uyuma girmektedir.

Genel duruma baktığımızda belirttiğimiz ekler dışında kalınlık-incelik uyumu, karşılaştırdığımız bütün eserlerde korunmaktadır.

2.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Eserimizde, Eski Anadolu Türkçesi özelliği olan ünlülerdeki yuvarlaklaşma nedeniyle düzlük yuvarlaklık uyumu önemli ölçüde bozuktur.

Eklerdeki yuvarlaklaşma dışında bazı kelimelerin kök ve gövdelerindeki ünlülerin sürekli veya çoğunlukla yuvarlak olması da uyumun bozulmasına sebep olmuştur.

2.2.1.2.2.1. Köklerde Uyumsuzluk:

Köklerinin Eski Türkçedeki hâllerini koruyan kelimeler bulunmaktadır. Bu durum uyumu bozmaktadır. Eserimizde bu kelimelerin örnekleri şunlardır:

altun 29a/10, azuḳ 97b/12, eksük 100b/9, eyü 85b/10, gẹrü 135a/12, gümiş 29b/2, kendü 76a/10, 77b/6, 83a/14, yavuz 165b/9, yılduz 79b/11.

Düzlük-yuvarlaklık uyumu bulunmayan kelimelerin karşılaştırdığımız eserlerdeki durumları şu şekildedir:

KG (14.yy)	**VG** (14.yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15.yy.)	**VN** (16.yy)	**ŞE (16. yy. ist.)**
gendü 1b/12 yavuz 127b/13	kendi 143/kendü92 yavuz 317	kendü 2b/12 yılduz 20a/11	gendü 309 altun 611	gendü 20a/3 altun 14a/5	**kendü 76a/10 altun 29a/10**

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan kelime kökleri, karşılaştırdığımız diğer eserlerde de aynı şekilde bulunmaktadır. Yalnızca *Varka ve Gülşah'*ta *kendi-kendü* şeklinde ikili kullanım bulunmaktadır. Bu durum bu kelimelerin yuvarlak ünlülü durumunu Eski Anadolu Türkçesi döneminde de ağırlıklı olarak devam ettirdiğini göstermektedir.

Dudak ünsüzleri olan *b,m,p,v*'nin etkisiyle ünlüsü yuvarlaklaşan kelimeler de bulunmaktadır.

Bu kelimelerin eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

avuna 152a/1, demür, 34b/15.

İki Şekilli Kelime Kök veya Gövdeleri:

Eserde bazı kelimelerin hem düz hem yuvarlak ünlü ile yazıldığı görülmektedir:

degül 66b/5□degil 11b/12, ḳurtuldı 77b/10□ḳurtıldı 58b/9, yürüdiler 21a/8,□yürimek 21a/10.

2.2.1.2.2.2. Eklerde Yuvarlak Ünlü

Düzenli şekilde yuvarlak ünlüyle kullanılan ekler bulunmakla birlikte, çeşitli nedenlerle oluşan eklerdeki yuvarlaklaşma da düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozmaktadır.

2.2.1.4.1.1. Sürekli Yuvarlak Ünlüyle Kullanılan Ekler

-dUr bildirme eki:*çoḳdur 10b/4, evliyadandur 2a/2, gibidür 19b/14, ʿilmidür 12a/4, yalandur 23b/1.*

-sUn emir kipi 3. tk. şh. eki: *aŋlasun 36a/10, bilsün 36a/10, demesün 78b/14, ḳılsun 32a/3, olsun 32a/5.*

-dUK sıfat-fiil eki:*alduḳları 13b/1, içdükleri 82a/14, gitdükleri 82a/14 ḳılmaduḳları 154b/9, olduḳları 40b/11.*

-Up zarf-fiil eki: *ėdüp 25a/6, ḳalup 84a/6, ḳorḳup 24b/9, yazup 80a/6, yügrüp 170b/4.*

-(U)K fiilden isim yapma eki: *artuḳ 98a/14, bölük 116b/3, eksük 100b/9.*

-Ur fiilden fiil yapma eki: *degür- 86a/10, geçür- 23a/5, geyür 31b/5, ṭuyur- 15a/11, yėtür- 76b/9.*

-Ur geniş zaman eki: *ėrişür 22a/7, görürler 102a/5, ḳalur 16b/9, ḳılur 20a/2, olur 101a/1.*

+(n)Uŋ ilgi hâli eki: *ʿālemüŋ 38b/10, anuŋ 151a/7, ayınuŋ 31b/10, ırmaġınuŋ 155a/1, nefsimüŋ 39b/14.*

+sUz isimden yokluk ismi yapma eki: *atasuz 35a/12, gözsüz 70b/4, ḫavfsuz 24b/2, ʿilimsüz 41b/5, riyāsuz 14b/10.* Ek sadece bir örnekte düz ünlüyle kullanılmaktadır: *vāsıṭasız 10a/7.*

+lU isimden sıfat yapma eki: *boylu 29a/1, ġanīmetlü 75a/13, ḫuylu 29a/2, īmānlu 74b/6, kerāmetlü 75b/15.*

-gUn fiilden sıfat yapma eki: *azġun 6b/11.*

-mur fiilden isim yapma eki: *yaġmur 144a/11.*

-GU fiilden İsim yapma eki: *kayġu 116b/8, sevgülü 48a/8.*

-dUkçA zarf-fiil eki: *ẹtdükce 204a/4, ḳılduḳça 128a/14, olduḳça 107a/8, sunduḳça 31a/3.*

-gUr- fiilden fiil yapma eki: *irgürüp 106a/3, dirgürmek 135a/7.*

+sUK isimden isim yapma eki: *ṭaŋsuġıraḳ 36a/1.*

-dUm görülen geçmiş zaman 1.tş. eki: *başladum 38a/15, ḍẹdüm 40a/2, eyitdüm 39b/15, inandum 34b/5, ḳıldum 38a/11.* Bir istisnası bulunmaktadır: *ḍẹdimise 39b/13.*

-dUŋ görülen geçmiş zaman 2.tş. eki: *alduŋ 98a/11, geldüŋ 77a/6, gördüŋ, 59a/1, ḳılduŋ 40a/5, ṣıġınduŋ 106a/13.*

-dUk görülen geçmiş zaman 3.çş. eki : *geldük 17b/1, ḳılduḳ 85b/15, varduḳ 113a/12, vẹrdük*

85b/15, yazduḳ 169b/11.

-vUz 1. çokluk şahıs eki: *ẹdevüz 18b/1, ḳılmayavuz 114a/3, olavuz 131b/13.*

-AlUm emir kipi 1. çş. eki: *beyān ḳılalum 185a/2, ẹdelüm 13b/11, görelüm 39a/13, soralum 59a/2, varalum 196a/7.*

-Uŋ emir kipi 2. çş. eki: *aluŋ 43a/13, ẹdüŋ 43a/14, gelüŋ 95b/7, ḳoyuŋ 73a/14, uyuŋ 85b/3.*

Yukarıda örneklerini verdiğimiz ekler, karşılaştırdığımız eserlerde şu şekildedir:

Tablo 4. Sürekli Yuvarlak Ünlüyle Kullanılan Ekler Karşılaştırması

	KG (14.yy.)	**VG** (14.yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15.yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE** **(16.yy. ist.)**
-AlUm	görelüm 31b/7	açalum 484 bilelüm 569	gidelüm 152a/14 çıḳaralum 237b/11	varalum 45 söyleyelüm 308	bildürelüm 53b/3 gidelim 33a/2	**soralum (59a/2), ḑelüm (13b/11)**
-dUk	ḳılduġından 98b/13 esritdükden 102a/10	alduġın 1034 itdügin 1303	umduḳları 330a/4 tutduḳlarından 142a/10	gösterdügüm satduġumuz 1508	varduḳdan gördügi	**alduḳları (13b/1), ḳılmaduḳları (154b/9), olduḳları (40b/11)**
-dUk	gördük 50b/5 ḳoduḳ 9b/8	başladuḳ 1737 giydük 1120	alduḳ 151a/14 geldük 120b/4	ḳalduḳ 34 söyledük 386	bağışladıḳ 41b/9 ḳurtulduḳ 29a/1	**geldük (17b/1), ḳılduḳ (85b/15)**
-dUkçA	artduḳca 58b/11 gördükce 144b/15		olduḳça 233b/8	yitdükçe 503 ayıtduḳça 835	kesildükce 56b/4 olduḳca 22a/8	**sunduḳça (31a/3), olduḳça (107a/8)**
-dUm	aldum 140a/10 virdüm 87b/1	ḳaldum 189 irmedüm 785	eyitdüm 13a/2 dėdüm 12b/15	ḳıldum 148 geldüm 2467	girdüm 28a/10 inandum 15a/8	**inandum (34b/5), eyitdüm (39b/15), dḙdimise (39b/13)**
-dUŋ	eyledüŋ 78a/6 olduŋ 71b/4	ḳılduŋ 1364 virdüŋ 1097	dedüŋ 100a/1 alduŋ 40b/12	eyledüŋ 87 yaratduŋ 308	doymazdıŋ 6b/2	**gördüŋ, (59a/1), alduŋ (98a/11)**
-dUr	alınmışdur 125a/7 çelebidür 154a/13	doğrısıdur 750 yigitdür 945	umudur 80b/13 ʿuḳūbetdür 53a/6	bişidür 1063 bī-şekdür 905	aḳdur gizlüdür	**çoḳdur (10b/4), gibidür (19b/14)**
-GU	sevgülü 79b/2	ḳayġu 682	kayġu 69a/13 sevgülü 57b/11	sevgülü 290 uyḳu 469	sevgülüsidür 10a/6	**kayġu (116b/8), sevgülü (48a/8)**
-gUn	ergün 150b/10 kesgün 105b/11		azġun 124a/15	düzgün 340 azġun 3238		**azġun (6b/11)**
-gUr-	ṭurġura 90a/4	irgür- 1175		irgür 303	dirgüren 6a/3	**irgürüb (106a/3), dirgürmek (135a/7)**
+lU	bulutlu 48b/8 gözlü 8a/3	atlu 1215 gizlü 1045	ḫulḳlu 67b/7 ġussalu 42a/9	yaşlu 128 dürlü 133	adlu 10a/2 dürlü 11b/4	**boylu (29a/1), ḫuylu (29a/2)**
-mur	yaġmurdan 63b/6		yaġmur 22b/10	yaġmur 871		**yaġmur (144a/11)**
+(n)uŋ	atasınuŋ 74b/7 anıŋ 65b/13	Varḳanuŋ 947 ilinüŋ 1214	şunuŋ 44a/9 şehrüŋ 7b/11	öŋlerüŋ 20	abdestüŋ 44b/2 aġaclaruŋ 3a/4	**anuŋ (151a/7), ırmaġınuŋ (155a/1)**
+sUK						**ṭaŋsuġıraḳ (36a/1)**
-sUn	basmasun 151b/9 gelsün	ṭursun 1603 görsün 808		ḳılsun 456 dilesün 873	alsun 31a/2 olsun 3b/2	**kılsun (32a/3), bilsün (36a/10)**

	138b/5					
+sUz	anasuz 127a/3 kimsesüz 43a/4	başsuz 584 çāresüz 1486	riyāsuz 17b/13 susuz 126a/1	niteliksüz 9 işsüz 91	edebsiz 32b/2 ıssız 7b/2	**riyāsuz (14b/10), ḫavfsuz (24b/2), vāsıṭasız (10a/7)**
-UK	eksük 4b/13 artuḳ 6b/12	artuḳ 1508 eksük 1488	eksük 53a/12 artuḳ 5a/2	artuḳ 44 eksük 268 eksik 1294	açıḳ□açuḳ delük□delik	**artuḳ (98a/14), eksük (100b/9)**
-Uŋ	aluŋ 71a/1 virüŋ 99a/3	dutuŋ 720 bilüŋ 1410	ḳıluŋ 29b/9 aluŋ 148b/1	tapuŋ 217 yiyüŋ 465	idüŋ	**aluŋ (43a/13), ḳdüŋ (43a/14)**
-Up	geçüp 84b/6 alup 134a/4	varup 785 diyüp 1619	üzilüp 244a/2 uçup 89a/8	idüp 8 bitüp 1462	açub görüb	**ḳorḳup (24b/9), idüp (25a/6)**
-Ur	degürmese 17a/8 doġurduġı 92a/2	artur- 416 geçür- 399	degür- 363b/3 yetür- 238b/8	bitüren 12 şaşırma 153		**yėtür- (76b/9), degür- (86a/10)**
-Ur	bozılur 19b/9 degir 146a/12	gelür 1232	urışur 187b/15 uzanur 55b/7	ḳıluram 2126	bilür 3a/7 ḳalursa 39a/4	**olur (101a/1), görürler (102a/5)**
-vUz	bildirevüz 44a/1 bilmeyevüz 43b/15	alavuz 117 gelevüz 117	edevüz 95a/15 ḳılavuz 9a/10	sevmeyevüz 239 sapmayavuz 2681		**olavuz (131b/13), ḳdevüz (18b/1)**

Tabloda yuvarlak ünlülü eklerin karşılaştırdığımız eserlerdeki durumları gösterilmiştir. Eklerde genel bir yuvarlaklık görülmekle birlikte, eserimizde iki örnekte "dḳdimise", "vāsıṭasız" ve *Vasiyyet-name*'de birkaç örnekte bazı eklerde düzleşme görülmektedir. *Vasiyyet-name*'nin ve eserimizin 16. yüzyıl eseri olduğunu göz önünde bulundurursak bu eklerde düzleşmeye doğru bir geçiş olduğu söylenilebilmektedir.

2.2.1.4.1.2. Ünlüsü Düzleşebilen Ekler

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlüyle kullanılan bazı eklerin ve bağlayıcı ünlülerin düzleşmiş örneklerine rastlanmaktadır.

(I)m/-(U)m 1. teklik şahıs iyelik eki

1. teklik şahıs iyelik ekinin bağlayıcı ünlüsü eserimizde hem düz hem yuvarlak ünlüyle kullanılmaktadır:

ḳarındaşım 63a/11, suyım 95a/5; boynum 60b/11, ḳızum 61a/1.

-(I)mIz/-(I/U)mUz 1.çokluk şahıs iyelik eki:

1. çokluk şahıs iyelik eki *-mUz* eserimizde hem düz hem yuvarlak ünlüyle kullanılmaktadır:

Allāhımuz 149b/4, bağrımız 130b/8, mevlāmız 149b/4□mevlāmuz 151a/10, maʿbudımuz 152b/7□maʿbudımız 153b/9.

-dIr/-dUr fiilden fiil yapma eki

Fiilden fiil yapma eki *-dUr*, eserimizde hem düz hem yuvarlak ünlüyle kullanılmaktadır:

göyündir- 22b/12, taldırıcak 82b/1; öldürme 81a/1, sevdürme 84a/9.

Eserimizde ünlüsü düzleşebilen, yuvarlak ünlü bulunduran eklerin, karşılaştırdığımız eserlerdeki durumu şu şekildedir:

Tablo 5. Ünlüsü Düzleşebilen Ekler Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
-(I)m -(U)m	başum 89a/11	ḳızumı 930	ẕürriyetüm 195b/9	saçum 519	ḳabrim 42b/11	**boynum 60b/11**
	raḥmetümi 64b/7	yārüm 1085	boġazum 207b/8	dilüm 2467	evlāduma 43a/4	**ḳarındaşım 63a/11**
-(I)mız - (I/U)mUz	anamuzıdı 66b/13	kamumuz 605	düşümüz 253a/4	elümüz 56	ḳıblemüz 11b/3	**mevlamız 149b/4□mevlāmuz 151a/10**
	meẕhebümüz 45b/14	cümlemüz 67	içümüz 235a/13	ḳamumuza 1914	imāmlarımuzdan 29a/7	**maʿbudımuz 152b/7□maʿbudımız 153b/9**
-dIr -dUr	taldurup 147b/10	açdur- 1670	bozdur- 194b/8	ḳıldura 185	ḳaldırmaḳ 48a/2	**taldırıcak 82b/1**
	virdüre 80b/2	öldür- 294	işitdür- 97a/3	yetişdür 86	öldürmek 16a/1	**öldürme 81a/1**

Eserimizde hem düz hem yuvarlak ünlüyle kullanılan eklerin, 1. çokluk şahıs iyelik eki hariç, *Vasiyyet-name*'de de hem düz hem yuvarlak ünlüyle kullanıldığı görülmektedir. Bu durum uyumun başladığını göstermektedir. Karşılaştırdığımız diğer eserlerde bu üç ek yuvarlak ünlüyle kullanılmıştır.

2.2.1.4.1.2. Sürekli Düz Ünlü Taşıyan Ekler

+(y)ı belirtme hâli eki: *beni 60b/9, ḳapuyı 161b/2, kendüyi 22a/2, maʿbudumı 76b/10 sucluyı 152a/13, yardumı 20b/14.*

+I/+sI İyelik 3. tş. eki : *atası 60b/15, ḳapuları 8a/1, ṣuyı 118b/14, yolı 6b/11.*

mI soru eki: *atam mı 77b/4, olurmı 41b/8, nemrūdmı 77b/4, varmı 107a/2.*

-IcI fiilden isim yapma eki: *getürici 121b/11, ḳılıcı 196b/7.*

-GIl emir 2.tş. eki: *getürgil 13a/1, görgil 108a/10, ḳılġıl 31b/3, olġıl 13a/1,yuġıl 47a/1.*

-sIn 2. teklik şahıs eki: *bulursın 132a/7, ẹdinürsin 16b/3, ẹrişesin 112a/8, eydürsin. 112b/13, olursın 29b/6*

+(y)IlA birliktelik eki: *ḫātunıla 153a/13, ʿilmüŋile 9a/12, ḳalbile 117b/4, ḳorḳuyıla 50a/12, olanıla 109b/4, ṣuyıla 53b/15.*

+ki/+ġı Aitlik eki: *evvelki 72b/9, maḳāmdaġı 125a/14, şehirdeki 82a/12.*

Yukarıda sıralanan ekler yuvarlak ünlü taşıyan kelimelere de gelse hep düz ünlülü yapısını korumaktadır. Bu eklerin karşılaştırdığımız eserlerdeki durumu şöyledir:

Tablo 6. Sürekli Düz Ünlü Taşıyan Ekler Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16.yy. ist.)**
+(y)I	akcayı 128b/8 ölüyi 166b/3	eri 1111 işi 650	şerbeti 292a/5	anı 2913 aḳlı 3263	abdesti 44b/5 ʿaczini 24b/2	**ḳapuyı 161b/2 kendüyi 22a/2**
+I/+sI	anası 70a/4 borcı 145b/10	adı 852 gögsi 1657	taşı 306a/9 rengi 31a/4	öŋi 20 şarusı 1375	bilmesi 3a/11 buyruğı 18b/2	**suyı 118b/14, yolı 6b/11**
mI	eyümi 157a/2 arımıdur 9a/5	atuŋ mı 1216 var mı 390	ola mı 151a/5 olmaya mı 194a/4	bilür mi 1269 aŋlanur mı 1854	değil midür 28b/9 müʿmin misin 16a/8	**olur mı 41b/8 nemrūd mı 77b/4**
-IcI	dileyici 134a/4 yuyıcı 35b/15	yazıcı 1593 içici 752	güdicilerden 265b/7 getüriciyüz 267b/7	şorıcılar 155 virici 1520	yaradıcı 5b/6 alıcı 32a/2	**ḳılıcı 196b/7, getürici 121b/11**
-GIl	alġıl 130a/1 bilgil 39a/7	ḳılġıl 1518 söylegil 1049	varġıl 100b/2	eylegil 94 oŋarġıl 2536		**olġıl 13a/1, getürgil 13a/1**
-sIn	bilesin 2b/8 bulasın 163a/1	ḳılursın 138 görürsin 1165		sensin 14 ḳandasın 1647	ölürsin 16a/10	**ẹdinürsin 16b/3, olursın 29b/6**
+(y)IlA		beglerile 1640 Varḳayıla 59	oğlanlarıyıla 13b/11 mālıyıla 15a/4	şalātıla 3154 iḫlāṣıla 123	küfrile 31a/2 fulānıla 29b/6	**olanıla 109b/4, ḳalbile 117b/4**
+ki/+ġı		andaġı 1714 bugünki 351		günindeki 810 ḳışladaġı 1403		**evvelki 72b/9, maḳāmdaġı (125a/14)**

Yukarıdaki ekler *Şifāü'l-Esrār*'da olduğu gibi karşılaştırdığımız eserlerde de düzenli olarak düz ünlüyle gelmektedir. Bu durum düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırılık oluşturmaktadır.

2.2.1.4.1.3. Ünlüsü Yuvarlaklaşabilen Ekler

Eski Anadolu Türkçesinde sürekli düz ünlü ile kullanılan bazı eklerin eserimizde yuvarlak ünlü taşıyan şekilleri bulunmaktadır.

+lIk/+lUk İsimden isim yapma eki: *cazulıḳ 11a/12, dervīşlik 128b/13; cazuluḳlarını 11b/3* **,** *ḳulluḳ 116a/2.*

+(I)ncI/+(U)ncU İsimden isim yapma eki: *ṭoḳuzuncu 121b/11; onuncu 121b/14.*

-mIş/-mUş Öğrenilen geçmiş zaman eki: *demişler 42b/14, ḳalmışdur 43a/15; buyurmuşdur 19b/6, olmuşdur 171b/7.*

-dI/-dU 3. Görülen geçmiş zaman eki: *buyurdı 174a/9, geldi 180b/15, oldı 11a/9; buyurdu 7a/5, olındu 203b/1, gördü 8b/5.*

-mIş/-mUş Sıfat-fiil eki: *alınmış yẹr 42b/15, ölmüş kişiye 43a/3.*

-IcAk/-UcAk Zarf-fiil eki: *taldırucak 82b/2, olıcak 165a/8, işidicek 23a/7.*

-IncA/-UncA Zarf-fiil eki: *ḳılmayınca 34b/6; ḳılunca 100b/8.*

Bu eklerin durumları karşılaştırdığımız eserlerde şu şekildedir:

Tablo 7. Ünlüsü Yuvarlaklaşabilen Ekler Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE** **(16. yy. ist.)**
+lIk/+lUk	erligi 150a/1	arılıḳ 1459	emīnlik 122a/14 muḥkemlik 69a/2	niteliksüz 9	cehennemlikdür 16b/9	**cazulıḳ 11a/12, dervīşlik 128b/13,**
	günlük 139a/15	yavuzluḳ 342		ḳulluḳ 872	ḳulluḳ 24b/1	**cazuluḳlarını 11b/3, ḳulluḳ 116a/2**
+ncI/+ncU	ücinc 39a/2 ṭoḳuzınc 33a/5	beşinci 1185 dördünci 897	onuncı 45b/2 on beşinci 83b/3	onbişinci 1563 ikinci 1602	beşinci 51b/8 onuncı 39a/3	**altıncı 122a/15 ṭoḳuzuncu 121b/11,**
-mIş/-mUş	dutmışdur 41b/6 düşmişdür 16a/2	olmışam 104 sevmişler 56	olmışdı 7b/14 ḳopmışdur 25b/3	olmışam 1486 dimiş 611	buyurmış 18b/2 dimiş 32b/7	**demişler 42b/14, ḳalmışdur 43a/15, ölmüş 43a/3, olmuşdur 171b/7**
-mIş/-mUş	arıdılmış er 164a/15 üleşmiş nesne 117a/13	olmış yārüm 1082 dimemiş ol-1398	ölmiş 106a/10 almış 59b/3	ölmiş aġaçlar 1330 azmış ḳuluŋa 90	ḳaynamış su 40a/6 olmış olur 27b/8	**alınmış yęr 42b/15, ölmüş kişiye 43a/3**
-dI/-dU	buyurdı 32b/8 eyitdi 51b/14	dutdı 17 sürdi 125	ḳıldı 7a/1 şaḳladı 13b/6	şataşdı 1607 şavdı 947	başlamadı 52a/1 diledi 4a/8	**buyurdı 174a/9, buyurdu 7a/5, geldi 180b/15**
-IcAk/-UcAk	işidicek 133a/8 varıcaḳ 104a/4	çıḳıcaḳ 870 işidicek 1180	işidicek 37a/13 varıcaḳ 44a/15	oturıcaḳ 819 iricek 2918	giricek 37a/8 olıcaḳ 39a/8	**olıcak 165a/8, işidicek 23a/7 taldırucak 82b/2,**
-IncA/-UncA	alınca 76a/14 virince 57a/8	degince 63 durınca 1383	varınca 20b/12 ėrince 199b/11	arıtmayınca 509 dimeyince 735	dilemeyince 4a/3 oturmayınca 52b/4	**ḳılmayınca 34b/6, ḳılunca 100b/8**

Karşılaştırdığımız eserlerdeki duruma baktığımızda bu ekler genel olarak düz ünlüyle yazılmaktadır. *-lIk* eki eserimizde olduğu gibi diğer eserlerde de yuvarlak köklere yuvarlak ünlüyle gelmektedir. *+ncI* eki eserimizde yuvarlak ünlülü köklere yuvarlak ünlüyle gelirken karşılaştırdığımız eserlerde sadece ekle kökü bağlayan ilk ünlü yuvarlak, ekin son ünlüsü düz olarak kullanılmaktadır. *-dI* eki eserimizde ve *Vasiyyet-name'de* bazı yuvarlak ünlü taşıyan kelimelere yuvarlak ünlüyle gelirken, diğer eserlerde düzenli olarak düz ünlüyle kullanılmaktadır.

2.2.1.5. Ünlü Değişmeleri

2.2.1.5.1. Ünlü Türemesi

Ünlü türemesi bu dönemde ağırlıklı olarak alıntı ve çift ünsüz taşıyan kelimelerde, sondaki iki ünsüz arasında olmaktadır. Eserimizde ünlü türemesi Arapça kökenli tek heceli kelimelerin sonundaki iki ünsüz arasında görülmektedir:

ʿaḳıl 125b/1, aṣıl 117b/2, fikir 35b/12, ʿilimsüz 94b/9, ḫayırlu 10a/1, ḥüküm 72b/5, ḳavüm 79b/7, şehir 72b/14, ẕikir 117b/1.

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 8 Ünlü Türemesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
ʿaḳıl 108b/13 aṣıl 74a/5 ḥüküm 31b/10 (azıraḳ 14b/13)	ḫışım 939 ḳavüm 939 aṣıl 781 şehir 477	fikir 311a/7 ḫayırlu 337a/6 ʿaḳıllar 10b/13	aṣıl 3007 ʿaḳıl 10,170 (berkirek 1931)	aḳıl 4b/1 aṣıl 24b/1	**aṣıl 117b/2, ẕikir 117b/1, ḫayırlu 10a/1, ḥüküm 72b/5 ḳavüm 79b/7**
ḫayrdan 166b/2	ḫayr 1115 ḥükm 471 ẕikr 1183	aṣl 74b/7 fikr 2a/13 ḫayr 18a/9 ḥükm 24a/14	ʿaḳl 10 aṣl 3007 ḫayr 193 ḥükm 316 ẕikr 153	fikr 42b/6 ḫayr 3b/10 ḥükm 56b/3 ẕikr 34a/10	

Karşılaştırdığımız eserlerde de eserimizdekine benzer ünlü türemeleri bulunmaktadır. Ancak *Şifāü'l-Esrār'*da Arapça kelimelerin asıl biçimi hiç kullanılmazken, *Ḳaṣasü'l-Enbiyā Tercümesi, Kemal Ümmî Divânı* ve *Vasiyyetnāme* adlı eserlerde ağırlıklı olarak; diğer eserlerde seyrek biçimde asıl hâllerinin korunduğu görülmektedir.

2.2.1.5.2. Ünlü Düşmesi

*Şifāü'l-Esrār'*daki ünlü düşmelerini şu şekilde sınıflandırabiliriz:

2.2.1.5.2.1. Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi

Eski Anadolu Türkçesi döneminde, Türkçe kelimelerde vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi sık görülmektedir. *Şifāü'l-Esrār'*da da bu şekilde örnekler bulunmaktadır:

aġzına 123b/7, ayruḳ 137a/3, eylük 11b/1, göŋli 20a/2, oġlan 9b/15, uyḳudan 130a/11.

Birkaç kelimede ise orta hece ünlüsünün bazı örneklerde düştüğü, bazı örneklerde düşmediği görülmektedir:

buyruġı 137b/13, buyruġınca 196b/11; buyurugı 11a/12, buyuruġı 34b/7, buyuruġı 102b/12.

oġulı 116b/9; oġlı 61a/2, oġlı 64a/3.

Tablo 9. Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
aġzı 6b/10 eylük 149b/8 oġlan 7a/14 ayruḳ 8b/9 birbiri 39b/15 gönli 9a/8 buyruġı 32b.9 oġlını 111a.3	aġzın 209 eylük 1329 uyḳu 1562 ayruḳ 384 birbiri 1415 gönli 1653	aġzı 12a/3 eylük 243b/9 uyḳu 43a/10 oġlan 5b/5 ayruḳ 4b/15 gönli 3a/11 buyruġıyla 29b/5 oġlı 33a/11	aġzı 837 eylük 414 uyḫu 469 oġlan 253 ayruḳ 14 birbiri 2865 gönli 128 buyruġı 649 oġlın 985	aġzı 56b/9 uyḳudan 36b/2 oġlandan 2a/4 gönli 23b/6 buyruğı 18b/2 - oğlı 30b/2	**aġzına 123b/7** **eylük 11b/1** **uyḳudan 130a/11** **oġlan 9b/15** **ayruḳ 137a/3** **birbirine 11a/14** **gönli 20a/2** **buyuruġı 11a/12**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda orta hece ünlüsünün genel olarak düştüğü görülmektedir

2.2.1.5.2.2. Ek-fiilin Düşmesi

Şifāü'l-Esrār'da *i-* fiilinin, kelimeye bitişirken, görülen geçmiş zaman çekiminde, genellikle geniş zaman ekinden sonra düştüğü, diğer durumlarda düşmediği; öğrenilen geçmiş zaman çekiminde, geniş zaman ekinden sonra, tek örnekte düştüğü, diğer durumlarda düşmediği; şart çekiminde sadece geniş zaman ekinden sonra düştüğü, diğer durumlarda düşmediği; *-ken* zarf-fiili ile kullanılırken genellikle geniş zaman ekinden sonra düştüğü, diğer durumlarda düşmediği görülmektedir:

(ḫaber) buyurur idi 19b/12, geçdüm idi 55a/10, görmiş idi 29b/1, vardum idi 59a/5 yaḫşıraḳ idi 60b/10; bilürdi 31a/5, dẹrdi 73a/14, gelürdi 73a/2, görürdi 73a/5, olsaydı 19b/12, seyir ẹderdi 60b/2, söylerdi 23a/5.

kim imiş 13b/10, ne imiş 71b/2, şumlıḳ imiş 55a/11; olurmış 131a/7.

ʿāḳılısaŋ 30b/6, bildüŋise 12b/15, buyurdıysa 125b/5, ḍedimise 39b/13, *ėrişdüŋise 9a/9, ḳıldılarısa 38b/6, müʾmin iseŋ 108b/10, olurlarısa 13b/3; dilerseŋ 54a/9, ẹderse 118b/14, görürse 203b/17.*

bilür iken 203b/18, ḥālet-i ṣābādayıken 117a/13, lāyıḳ degülüken 171b/8, yoġiken 114a/1; giderken 82b/10, ṣatarken 98b/5, varken 102a/12, yürimezken 104b/15.

Tablo 10. Ek-Fiilin Düşmesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
oldıdı 66b/9 oldıyıdı 66b/11 kılmışıdı 21a/9 dilerise 81b/7, dururiken 116a/12	geçeridüm 1274 gelürdüm 1337 - dilerse 1041 dilerise 945 iderise 342 ölmişiken 1202 içerken 1348	bilmişidi 322a/13 varımış 17a/8 dilersem 121a/10 dilerise 155b/13 ėterise 23a/14 görürse 146b/11 giderken 15a/8 variken 179b/3	dḍüm-idi 659 - dilerisen 1042 iderse 2713 görürse 3305 bilürken 240 yoġ-iken 167	iderleridi 20b.4 dilememiş imişse 3b.11 getürdise 28a.11, dilerse 4b.7, alurken 44b.5 ḳoriken 40b.6	**geçdüm idi 55a/10, gelürdi 73a/2, ne imiş 71b/2, olurmış 131a/7 bildünise 12b/15 dilerseŋ 54a/9 ẹderse 118b/14, giderken 82b/10, yoġiken 114a/1**

Karşılaştırdığımız eserlerde *i-* ek fiili kelimeyle bitişirken *Kitab-ı Gunya'da* düşmemektedir; diğer eserlerde ise düzenli bir durum yoktur, bazı örneklerde düşerken bazı örneklerde düşmemektedir.

2.2.1.5.2.3. Birleşme Sonucu Ünlü Düşmesi

Genellikle birleşen kelimelerde iki ünlünün yan yana gelmesiyle oluşur. Bir yanı tek heceli kelime olan bu birleşmelerde ünlü çatışmasına bakılmaksızın ünlü düşmesi de gerçekleşmektedir. *Şifāü'l-Esrār*'daki kelime birleşmesiyle ortaya çıkan ünlü düşmesine örnekler şunlardır:

ünlü+ünlü*: böyle 17a/4* < bu+eyle*, kendüz 95b/15* < kendü+öz, *niçün 81a/11* < ne+içün

ünlü+ünsüz: *birbirine 11a/4* < biri+biri

ünsüz+ünlü: *şöyle 82a/9* < uş+eyle, *şol 95a/1*< uş+ol

ünlü+ünlü, ünlü+ünsüz: *nesne 106a/10* < ne+ise+ne

Karşılaştırdığımız eserlerde ünlü düşmesi şu şekildedir:

Tablo 11. Birleşme Sonucu Ünlü Düşmesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
biribiri 159b/13 böyle 10a/3 şöyle 2a/15	biri biri 39 şöyle 1280 kendüz 1281 böyle 349	şöyle 12a/12 kendüz 117a/15 böyle 15a/5	şöyle 261 niçün 245 böyle 611	biri birine 21a/4 şol 11b/2 niçün 4a/7 böyle 5b/1	**böyle 17a/4** **niçün 81a/11** **kendüz 95b/15**

Karşılaştırdığımız eserlerde, *birbiri* kelimesi *Kitab-ı Gunya, Varka ve Gülşah* ve *Vasiyyetnāme* adlı eserlerde hem *biribiri* hem *birbiri* şeklinde ikili kullanılmaktadır ve *Şifāü'l-Esrār*'daki gibi birleşme sonucu ünlü düşmesi düzenli bir şekilde bulunmaktadır.

2.2.1.5.4 İnce Sıraya Geçiş

Kök hecede kalın ünlü bulunduran bazı kelimelerin ince sıraya geçtiği bilinmektedir. Gabain, bu ince sıraya geçiş (ı > i) için yıl > yil, ış > iş, bıŋ > biŋ, bış->biş-, tıl > til, örneklerini vermektedir. (1988:35)

Eski Anadolu Türkçesi döneminde de ince sıraya geçişin örnekleri görülmektedir. Eserimizdeki örnekler şu şekildedir:

dil 132a/12 (= ET tıl~til)

eyit- 107a/3 (= ET ayıt-)

yine 133a/7 (=ET yana, yene)

yürü- 21a/8~yüri- 21a/10 (=ET yorı-)

Karşılaştırdığımız metinlerdeki durum şu şekildedir:

Tablo 12 İnce Sıraya Geçiş Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
ayıt-90a/2 eyit- 2a/6 yine 68b/2 yüri- 46b/14 yürü-34a/11	eyit- 448 yine 41 yüri- yürü- 1143 dil 109	eyit- 4a/1 dil 2b/12 yine 40b/6 yörü-336b/4	ayıt- 306 yine 241 yürü-yüri-544	eyit-51b/3 dil 2a/9 yöri 27a/2 biş- 43a/6	**eyit- 107a/3** **dil 132a/12** **yine 133a/7** **yürü-yüri-21a/8-10**

Karşılaştırdığımız eserlerde de ince sıraya geçiş görülmektedir. Ancak *eyit-* kelimesi *Kitab-ı Gunya*'da bir örnekte *ayıt-* diğer bütün örneklerde *eyit-* şeklinde, *Kemal Ümmî Divânı*'nda ise *ayıt-* şeklinde okunmuştur.

2.2.1.5.5. Yuvarlaklaşma

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinin genelinde düz ünlüyle kullanılan bazı eklerin (Öğrenilen geçmiş zaman eki, görülen geçmiş zaman eki, *-lIk* isimden isim yapma eki, *-IncI* isimden isim yapma eki, IcAk zarf-fiil eki, IncA zarf-fiil eki), *Şifāü'l-Esrār*'da birkaç yerde yuvarlaklaştığı görülmektedir: (Ayrıca bk. 2.1.4.1.3. Ünlüsü Yuvarlaklaşabilen Ekler)

buyurmuşdur 19b/6, gördü 8b/5, ḳılunca 100b/8, ḳulluk 116a/2, taldırucak 82b/2, ṭoḳuzuncu 121b/11,

2.2.1.5.6. Düzleşme

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinin genelinde yuvarlak ünlüyle kullanılan bazı eklerin (1. teklik şahıs iyelik eki, 1.çokluk şahıs iyelik eki, *-dIr/-dUr* fiilden fiil yapma eki), *Şifāü'l-Esrār*'da, bazı örneklerde düzleştiği görülmektedir: (Ayrıca bk. 2.1.4.1.2. Ünlüsü Düzleşebilen Ekler.)

bağrımız 130b/8, göyündir- 22b/12, suyım 95a/5.

2.2.2. Ünsüzler

Eski Anadolu Türkçesinin ünsüzler açısından özellikleri arasında k̲ > ḫ, v-, g-, d-, d̲ > y, -v, b- > ø vb.bulunmaktadır.

Şifâü'l-Esrâr'daki ünsüzler ve ünsüz değişmeleri aşağıda maddeler hâlindedir:

2.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri

2.2.2.1.1. Söz Başı Ünsüzleri

2.2.2.1.1.1. b-/p- konusu:

Köktürk ve Uygur yazıtlarında */p/* sesinin harf karşılığı olmadığı için söz başındaki *b-/p-* konusunu tarihî ses bilgisi açısından kesinleştirmek zordur. Eski Anadolu Türkçesinde bu ses için kullanılan "ب" harfinin kullanılmasının boy veya ağız özelliği mi yoksa imla özelliği mi olduğunu söylemek de zordur.

Metnimizdeki tek örnek "ب" harfiyledir:

barmağından 106b/2.

Söz başında *b-/p-* tercihinin karşılaştırdığımız eserlerdeki görünümü şöyledir:

Tablo 13. Söz Başı b-/p- Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
barmaḳ 5a/4	barmaḳ 871	barmaḳ 119b/12	barmaḳ 1783	parmaḳ	**barmağından 106b/2**

Tabloya baktığımızda *barmak* imlası *Vasiyyet-name* hariç bütün eserlerde bulunmaktadır. *Vasiyyet-name*'de ise bu kelime *parmak* şeklinde yazılmıştır. Aynı eserde *bişür- 35a/7-8, pişir- 14a/4* örneklerindeki ikili kullanımı da göz önüne alırsak *b-/p-* tercihindeki ikili durumun bu esere yansıdığı söylenebilmektedir.

2.2.2.1.1.2. b-/v- konusu:

Söz başı b-/v- konusunda Batı Türkçesinin "v" yanında olduğu bilinmektedir. Eserimizdeki örnekler şunlardır:

var 115a/12, vẹr- 20b/9.

Karşılaştırdığımız eserlerdeki durum aşağıdaki gibidir:

Tablo 14. Söz Başı b-/v- Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
var vir- 92a/6	var 1072 vir-314	var 2a/8 vėr- 33a/9	var 165 vir- 157	var 18a/7 vir□vėr 12b/11	**var 115a/12** **vẹr- 20b/9**

Görüldüğü gibi bu konuda Eski Anadolu Türkçesi eserleri "v" tarafındadır.

2.2.2.1.1.3. k-/g- konusu:

Eski Türkçede "k" ile başlayan bazı kelimelerin Eski Anadolu Türkçesinde "g" ile söylendiği bilinmektedir. Ancak kullanılan harflerle bunu belirlemek her zaman mümkün değildir.

Bu konuda Özkan şöyle demektedir: "Arap harfli yazının k/g ayrımı yapmayan imlâsından kef ile yazılan kelimelerin k'ye mi yoksa g'ye mi delâlet ettiklerini ayırmanın imkânı yoktur. Ancak bazen ayırt edici işaretler de kullanılmıştır (üç noktalı kef, çift keşideli kef gibi)." (2000: 106)

İncelediğimiz eserde de *g-/k-* ayrımı için özel bir işaret kullanılmamıştır. Genel okuyuşa uyarak bu kelimeleri *g-* ile okuduk:

geç- 7a/13, *gẹce* 76a/15, *gel-* 76b/12, *gemi* 119a/3, *gerek 120a/15,geri 81b/7, gey 124a/5, gibi 124a/7,gider- 134a/2, gir- 141a/13, gizlü 153b/2, gök 180b/10, gölge 14a/14, gönül 19b/8, gör 20a/7, göz 50b/10, gözet- 60a/8, gözgü 73a/3, gümiş 29b/2, gün 31b/10, gündüz 35b/6.*

İnce ünlü taşıyan kelimeler kef harfi ile yazılmıştır. Bu kelimeleri genel okuyuşa uyarak "k" ile okumayı tercih ettik:

kendü 9a/9, kişi 24a/15, kimse 31a/12, kez 31b/11.

Kalın ünlü taşıyan kelimelerde /k-/ sesi korunmaktadır : *ḳab 82b/1, ḳaç 116b/11, ḳal- 117a/5, ḳamu 6b/12, ḳanda 59a/3, ḳanḳı 73a/13, ḳoy- 73b/3, ḳop- 82b/7*

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 15. Söz Başı k-/g- Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
gel- 18a/5 göz 16b/7 gün 11b/7	gel-163 göz 417 gün 425	gel- 13b/5 göz 12a/5 gün 4a/12	gel- 261 göz 140 gün 249	gel-33a/2 göz 2a/9 gün 28a/5	**gel- 76b/2** **göz 50b/10** **gün 31b/10**
gendü 1b/9 kimse 8b/11	kendü 992 kimse 1533	kendü 2b/12 kimse 6b/2	gendü 309 kimse 401	gendü 20a/3 kimse 2b/7	**kendü 9a/9** **kimse** **31a/12**
ḳamu□ġamu 17a/13,113a/1 ḳal- 66b/10 *ḳanḳı 3a/2*	ḳamu 445 ḳal- 941 ḳaç- 484	ḳamu 46a/10 ḳal- 73b/3 ḳaç- 73b/2	ḳamu 29 ḳal- 406 ḳaç- 316	ḳapu 25b.4 ḳal- 42a.4 ḳac- 22b.11	**ḳamu** **6b/12** **ḳal- 117a/5** **ḳab 82b/1**

Karşılaştırdığımız eserlerden *Kitab-ı Gunya*'da *ḳamu* kelimesinin bir örnekte *ġamu* şeklinde yazılması ağız özelliği olmalıdır. *Kitab-ı Gunya, Kemal Ümmî Divânı* ve *Vasiyyet-name*'de *kendi* kelimesinin *gendü* şeklinde okunması eseri hazırlayanın tercihidir. Bu kelimelerin dışındaki örnekler eserimizle benzerlik göstermektedir. Genel durum korunmaktadır.

2.2.2.1.1.4. t-/d- konusu

Söz başında *t-/d-* tercihi konusunda Eski Anadolu Türkçesinde ince sıradan kelimelerde genellikle *d-*, kalın sıradan kelimelerde genellikle *t-* tercih edilmiştir.

Eserimizde ise ince sıradan kelimelerde her zaman /*d-/: de- 137b/10, degin 7b/2, degül 13b/15, diri 38a/12, dek 152a/3, depren- 57b/4, dil 180b/3, dile- 174a/5, dön- 16b/11, dükeli 60a/6, dürlü 69a/2, düş- 60b/11;* kalın sıradan kelimelerde genellikle /*t-/: ṭaġ 60b/2, ṭamar115a/15, ṭanıḳ 155b/11, ṭaşra 129b/13, ṭatlu 131a/8,* ṭoġ- 152a/1, ṭoḳuz 124b/5, ṭol- 82b/2, ṭopraḳ 129b/11, ṭur- 137b/9 kullanılmıştır. Kalın sıradan bazı kelimelerde /*d-/* kullanıldığı da görülmektedir: daḫı 7a/3, dut- 38b/4.

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
di- 9b/1 dil 124a/7 dürlü 42b/14	di- 984 dil 109 dürlü 6	de- 49a/14 dil 2b/12 dürlü 3a/5	di- 473 dil 204 dürlü 17	de-30a/10 dil 2a/9 dürlü 11b/4	**dė- 137b/10** **dil 180b/13** **dürlü 69a/2**
daḫı 2b/3	daḫı 16	daḫı 2a/9	daḫı 21	daḫi 7b/3	**daḫı 7a/3**
	ṭaşra 184 ṭopraḳ 1576	ṭaġ 10b/1 ṭaşra 38a/8 toḳuz 25a/4 ṭopraḳ 62b/1	ṭaġ 233 ṭaşra 487 ṭoḳuz 1003 ṭopraḳ 774	taġ 7a/3 taşra 45b/9 toḳuz 39a/2 ṭopraḳ 40b/11	**taġ 60b/2** **ṭaşra 129b/13** **toḳuz 124b/5** **ṭoprak 129b/11**

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
di- 9b/1 dil 124a/7 dürlü 42b/14	di- 984 dil 109 dürlü 6	de- 49a/14 dil 2b/12 dürlü 3a/5	di- 473 dil 204 dürlü 17	de-30a/10 dil 2a/9 dürlü 11b/4	**dė- 137b/10** **dil 180b/13** **dürlü 69a/2**
daḫı 2b/3	daḫı 16	daḫı 2a/9	daḫı 21	daḫi 7b/3	**daḫı 7a/3**
	ṭaşra 184 ṭopraḳ 1576	ṭaġ 10b/1 ṭaşra 38a/8 toḳuz 25a/4 ṭopraḳ 62b/1	ṭaġ 233 ṭaşra 487 ṭoḳuz 1003 ṭopraḳ 774	taġ 7a/3 taşra 45b/9 toḳuz 39a/2 ṭopraḳ 40b/11	**taġ 60b/2** **ṭaşra 129b/13** **toḳuz 124b/5** **ṭoprak 129b/11**

Karşılaştırdığımız eserlerde *t-/d-* ünsüzlerinin durumu şu şekildedir:

Karşılaştırdığımız eserler *t-/d-* konusunda eserimizde olduğu gibidir. Kalın sıradan kelimelerde genellikle *t-*, ince sıradan kelimelerde genellikle *d-* kullanılmasına karşın, bu genellemenin dışında kalan örnekler de bulunmaktadır. Eserimizden farklı olarak yalnızca *Kitab-ı Gunya*'da dokuz kelimesi hem "ṭoḳuz" hem "dokuz" şeklinde ikili olarak geçmektedir.

2.2.2.1.2. Söz içi ve Söz Sonu Ünsüzleri

2.2.2.1.2.1. -d̲-/-y- konusu

Söz içinde ve söz sonunda d̲>y değişimi, Doğu Türkçesi kolunda gözlemlenebilmektedir: (ET >Krh. >Hzm. >Çğt.). Batı Türkçesi bu konuda -y-

tarafındadır. Eserimizdeki örneklerden birkaçı şunlardır: Tablo 16 -d-/-y- Konusu Karşılaştırması

Tablo 17. Eski Türkçe -d-/-y- Karşılaştırması

ET	ŞE
adak	ayaḳ 144b/7
adrıl-	ayrıl- 23b/2
bedük	büyük 22b/8
edgü	eyü 24b/2
kod-	koy- 10b/14
yad-	yay- 113a/6

Karşılaştırdığımız eserlerde bütün örnekler "y"lidir:

Tablo 18. -d-/-y- Konusu Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
eyü 79a/7 ayaḳ 149b/11	ayaḳ 178 ayrıl- 425	ayaḳ 128a/9 büyük 16a/6	ayaḳ 35 büyük 2833	ayaḳ 49a/3 eyü 25a/2	**ayaḳ 144b/7** **büyük 22b/8**

2.2.2.1.2.2. -b-/-v- konusu

Eski Türkçe ile ilgili eski yayınlarda "b" tercih ediliyordu (Ergin: 1973, Tekin: 1988). Son yıllardaki yayınlarda "b" yanında "v" harfinin de kullanıldığı görülmektedir (Ölmez: 2012 Aydın: 2017).

Söz içi ve söz sonu *-b-/-v-* tercihi konusunda da Batı Türkçesi *-v-* tarafındadır. Eserimizdeki örnekler şu şekildedir:

Tablo 19. Eski Türkçe -b-/-v- Konusu Karşılaştırması

ET	ŞE
eb	ev 23a/3
yablak	yavlaḳ 171b/11
yabız	yavuz 39b/14

Karşılaştırdığımız eserlerdeki örnekler de eserimizde olduğu gibi *-v-* tarafındadır.

Tablo 20. -b-/-v- Konusu Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
ṭavar 59b/1 yavlaḳ 76b/6 yavuz 127b/13	ev 1153 yavlaḳ 779 yavuz 317	ev 12b/2 yavlaḳ 50a/1 yavuz 61b/8	ev 172 yavlaḳ 1520 yavuz 46	ev 6b/2 ṭavar 44a/7	**ev 23a/3** **yavlaḳ 171b/11** **yavuz 39b/14**

2.2.2.1.2.3. -ḳ>-ḫ- değişmesi

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde kalın sıradan tek heceli kelimelerin sonunda bulunan */ḳ/* iç ses konumuna gelince sızıcılaşıp */ḫ/* sesine değişmektedir.

Eserimizdeki birkaç örnek şunlardır:

daḫı 177a/1, yoḳ 152a/4~yoḫsa 174b/8

Karşılaştırdığımız eserlerde de aynı ünsüz değişimi görülmektedir.

Tablo 21. -ḳ>-ḫ- Değişmesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14 yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
daḫı 2b.3 yoḫsa 143b.8 yoḳ 2b/9	daḫı 16 yoḫsa 356 yoḫsul 1674 yoḳ 390	daḫı 2a/9 yoḫsa 86b/13 yoḳ 2a/3	daḫı 21 yoḫsa 32 yoḳ 23 yoḫsul 675	daḫi 7b.3	**daḫı 177a/1** **yoḳ 152a/4** **yoḫsa 174b/8**

2.2.2.2 Ötümlüleşme

2.2.2.2.1. Birincil Uzun Ünlüler Sebebiyle Ötümlüleşme

Birincil uzun ünlü taşıyan kelimelerin sonundaki ç,t ünsüzlerinin c,d olması olayının eserimizde de örnekleri bulunmaktadır.

Tablo 22. Eski Türkçe Uzun Ünlü Karşılaştırması

ET	ŞE
āç	ac 70a/11
āt	ad 15b/2
ōt, hōt	od 22b/10
sūt	süd 106b/3

Bu konuda karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 23 Birincil Uzun Ünlüler Sebebiyle Ötümlüleşme Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
ac 161a.13 od 36a.11 süd 75a.12	ad 76 od 1615	ad 74a/6 od 11b/6 süd 17b/5	ad 2384 od 612 süd 162	ac 12a.11 ad 27a.10 od 6a.4	**ac 70a/11** **ad 15b/2** **od 22b/10** **süd 106b/3**

Karşılaştırdığımız eserlerdeki örnekler eserimize paralellik göstermektedir. Bu durum birincil uzun ünlüler sebebiyle ötümlüleşmenin Batı Türkçesinin genelinde bulunduğunu göstermektedir.

2.2.2.2.2. İki Ünlü Arasında Ötümlüleşme

ç,ḳ,k,p,t gibi ötümsüz ünsüz ile biten kelimeler ünlü ile başlayan bir ek aldığında sondaki ünsüz ötümlüleşmektedir. Bu durumun örnekleri eserimizde de bulunmaktadır.

-ç->-c- *aġacı 14a/14, ḳılıcı 196b/7.*

-ḳ->-ġ- *ayaġın 79a/9, budaġında 151a/8, çoġı 122a/14, çoġından 122a/14, ırmaġınuŋ 155a/1, tāclardaġı 43a/15, topraġa 129b/14*.

-k>-g- *çelegi* 22a/8, *dilegini 58b/10*, *göge 74a/10*, *ipliginden 46b/13*, *sinegi 74a/4.*

-*p*->-*b*- *ḳabın 82b/1, ṭobını 144b/12*

Ünlü ile başlayan ek alan iki kelimede, birer örnekte, ötümsüz şekil korunmuştur:

bıçaḳı 135a/6 (fakat, *bıçagın* 96b/4), *ol şerabıla ḳapı ṭolardı* 73b/5 (fakat, *ḳabın ḥavża ṭaldırucaḳ* 82b/1).

-t->-d- *ardınca 69b/11, buludı 150a/9, dördüncisinüŋ 81a/6, eydür, 151a/10, gider 204a/14, gözedenler 24a/2*

Karşılaştırdığımız eserlerde ötümlüleşme şu şekildedir:

Tablo 24. İki Ünlü Arasında Ötümlüleşme Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
aġacı 122b.15 ayaġı 151a.6 gide 130a.6	aġaca 583 ayaġı 734 eyde 377	ayaġın 234b/2 avcına 55b/10 eydür 7b/13	aġacı 764 ayaġa 1501 gide 1088	ağacı 4b/8 ayağı 3b/5 eyde 18a/5	**aġacı 14a/14** **ayaġın 79a/9** **eydür 151a/9**
bıçaġı 112a.15 ḳaba 7a.14		bıçaġı 208a/6	ḳabı 3205		**bıçaḳı 135a/6~ bıçaġın 96b/4, ḳapı 73b/5~ḳabın 82b/1**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda *ç,ḳ,k,p,t* ünsüzlerinin ünlü ile başlayan ek alarak ötümlüleşmesi bütün eserlerde bulunmaktadır. Bu durumun genel olduğu görülmektedir. Eserimizde ünlü ile ek aldığı hâlde birer örnekte son ünsüzü ötümlüleşmeyen *bıçaḳ* ve *ḳap* kelimelerinin karşılaştırdığımız eserlerden *Kitab-ı Gunya, Kasasü'l-Enbiya Tercümesi* ve *Kemal Ümmî Divânı*'nda ötümlüleşmiş

örnekleri bulunmaktadır. Şifāü'l-Esrār'daki bu iki istisna müstensih hatası değilse Doğu Türkçesinin etkisi olmalıdır.

2.2.2.3.Ünsüz Düşmesi

2.2.2.3.1. bol-/ol- fiili

Eski Türkçede bol- fiilinin başındaki /b/ ünsüzü Eski Anadolu Türkçesinde bulunmaz.

Tablo 25. Eski Türkçe bol-

ET	ŞE
bol-	ol- 122b/1

Karşılaştırdığımız eserlerde bol- fiili şu şekildedir:

Tablo 26. ol-/bol- Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
ol- 3a/3 bol- 18a/6	ol- 941	ol- 9a/8	ol- 38	ol- 3a.3	**ol- 122b/1**

Tabloya baktığımızda ol- fiilinin *b*'li şekli *bol-* Kitab-ı Gunya'da kullanılmıştır. Aynı eserde *ol-* fiili de kullanılmıştır. Bu eserdeki ikili kullanım Doğu Türkçesi etkisiyledir. Onun dışındaki eserlerde, eserimizde ve Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinin genelinde *ol-* şekli kullanılmıştır.

2.2.2.3.2. ġ-/g-> ø-

Eski Türkçede söz içinde ve ek başında görülen *ġ-/g-* ünsüzü Eski Anadolu Türkçesinde bulunmamaktadır (ET ġ-/g- = EAT ø-).

Eserimizde durum şu şekildedir:

ėyü 124a/6 anasına 10b/13 birleyen 36a/10 ẹdici 157a/15görince 60b/9

gerek 156a/6 dünyaya 29b/6 deyen 44a/10 getürici 121b/11 ḳılmayınca 34b/6

yapraḳ 31a/3 maḳāma 17b/1 dileyen 56b/7 olmayınca 162b/14

oġlanlarına 9b/13 ėrişen 44b/7 varınca 174a/4

yola 14a/13 ḳılan 153a/1yumayınca 54b/15

Karşılaştırdığımız eserlerde söz içinde ve ek başındaki *ġ-/g-* ünsüzü şu şekildedir:

Tablo 27. ġ-/g-> ø- Karşılaştırması

ET	**KG** (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
Söz içinde/ ek başında	eyü 79a/7	eyü 1259	eyü 7a/1	eyü 46	eyü 25a/2	**ėyü 124a/6**
+GA	baŋa 88b/1 secdeye 14b/11	barmağına 871	ḳana 27b/13 işe 9b/9	yola 35 elümüze 157	buŋa 28a.4 beline 30b.4	**oğlanlarına 9b/13**
+GAN	alan 71b/15 dutan 54b/2	gören 598 alan 1653	alan 40b/5	söyleten 8 dutanlar 113	alan 7a.5 işlemeyen 18b.9	**birleyen 36a/10**
-GUçI	-	yazıcı 1593 içici 752	yaradıcı 288b/11	sorıcılar 155 virici 1020	alıcı 32a.2 yaradıcı 5b.6	**getürücü 121b/11**
GIncA	alınca 76a/14 dönince 20a/17	getürince 1383 olınca 247	olınca 41a/15	dimeyince 735 olmayınca 1770	geçmeyince 55b.5 varınca 13b.6	**olmayınca 162b/14**

Tabloda görüldüğü gibi karşılaştırdığımız bütün eserlerde Eski Türkçedeki söz içinde ve ek başında korunan *ġ-/g-* ünsüzü kullanılmamıştır. *Baŋa* ile *buŋa* örneklerinde zamir n'si ve yönelme hâli ekinin ünsüzü birleşerek damak n'sine (ŋ) dönüşmüştür.

2.2.2.3.3. -ġ,-g>ø

Birden fazla heceli kelimelerin ve eklerin sonundaki -*g*'ler Eski Anadolu Türkçesinde yoktur (ET -ġ/-g = EAT -ø).

İncelediğimiz metinde çok sayıda örnek bulunmaktadır:

Kelime sonunda -ġ/-g: *ḳapu 131b/9, ḳamu 119a/5, kiçi 164a/12, ḳuru 10b/14, ḳuyu 58b/4, ulu 60a/10.*

Ek sonunda -ġ/-g: *adlu 80a/4, dürlü 83a/10.*

Öte yandan bir örnekte -ġ korunmuştur:

acıġ 118b/15

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 28 .-ġ,-g>ø Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
dürlü 42b.14 ḳapu 25b.13 ulu 149.14	acı 420 dürlü 6 ḳamu 445 ulu 975	acı 67b/4 ḳamu 46a/10 ulu 4b/7 dürlü 3a/5	acı 1854 dürlü 17 ḳamu 6 ulu 66	adlu 10a.2 ḳapu 25b.4 ḳurı 8a.8	**ḳamu 119a/5** **ulu 60a/10** **dürlü 83a/10**
-	acı 420	acı 67b/4	acı 1854		**acıġ 118b/15**

Karşılaştırdığımız eserlerde de eserimizde olduğu gibi birden çok heceli kelimelerin ve eklerin sonunda bulunan *-ġ/-g* ünsüzü kullanılmamıştır, geride kalan ünlü genellikle yuvarlaklaşmıştır. *Şifāü'l-Esrār*'da *acıġ* kelimesinin sonundaki ġ düşmezken, diğer eserlerde düşmüştür.

2.2.2.3.3 -l->ø

Eserimizde iki kelimede -l- düşmesi görülmektedir:

getür- 85b/11, otur- 113a/2

Karşılaştırdığımız eserlerde de *-l-* ünsüzünün aynı iki kelimede düştüğü görülmektedir:

Tablo 29. -l->ø Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET (**15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
getür- 159a.13 otur- 14b.11	getür- 314 otur- 1454	getür 66b/8 otur- 190b/10	getür- 2235 otur- 593	getür- 28a.11 otur- 51b.9	**getür- 85b/11 otur- 113a/2**

2.2.2.3.4.

-r->ø

Eserimizde bir kelimede *-r* ünsüzünün bazen düşüp bazen düşmediği görülmektedir:

birle 119a/1~bile 169b/10

Karşılaştırdığımız eserlerde *birle* kelimesi aşağıdaki gibidir:

Tablo 30 -r->ø Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
birle 1b.6 ~ bile 4a.14	bile 134	birle 2a/7 ~ bile 11a/15	birle 173 ~ bile 84	ile 7a/3	**birle 119a/1~ bile 169b/10**

Karşılaştırdığımız eserlerde *Varka ve Gülşah*'ta birle kelimesi bulunmamakta, kelime *bile* şeklinde kullanılmaktadır. *Vasiyyetname*'de ise *birle* ve *bile* kelimelerinin ikisi de bulunmamakta bu kelime *ile* şeklinde kullanılmaktadır. Bu durum Türkiye Türkçesindeki *ile* kullanımının 16. yüzyılda başladığını göstermektedir. Diğer eserlerde durum eserimizle aynı olup *ile* kelimesi *birle* *bile* şeklinde ikili kullanılmaktadır.

2.2.2.3.5. -w>ø

ET. sub> OT suw gelişmesi gösteren kelime incelediğimiz eserde su şeklindedir.

şu 118b/14

Karşılaştırdığımız eserlerde su kelimesi eserimizle aynıdır.

Tablo 31-w>ø Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15 yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
şu 4a/6	şu 1123	şu 100b/12	şu 162	şu 14a/9	**şu 118b/14**

2.2.2.4. Ünsüz Türemesi

2.2.2.4.1. n Türemesi

Batı Türkçesinde işaret zamirlerinden sonra ek geldiğinde ve üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra hâl eki geldiğinde zamir n'si kullanılır.

İşaret zamirlerinden sonra:

Metnimizde zamir n'si *olar bular* zamirlerinde türememiştir. Bu özellik Eski Anadolu Türkçesinde bir süre ve bazı eserlerde kullanılmış, ancak devam etmemiştir. Doğu Türkçesinde devam etmiştir.

olar 61a/2, buları 95a/4

Ancak aynı kelimeler *anda, andan, anlar, bunda, bundan* şeklinde zamir n'si alarak da kullanılmıştır.

anda 16a/8, andan 7a/13, anlar 11b/8, bunda 79a/5, bundan 36a/1

Üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra hâl eki geldiğinde eserimizde zamir n'si kullanılmıştır:

üzerine 103b/3, zikirini 103b/7

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 32. n Türemesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16 yy. ist.)**
anlar 21b.7 bunlar 51a.8 üzerine 16b.7	anlar 663 bunlar 17 üzerine 265	anlar 4b/13 bunlara 4b/13 üzerine 3b/11	anlar 33 üzerine 593	anlar 6b/6 bunlar 21b/5 üzerine 12a/6	**anlara 11b/8** **üzerine 103b/3**
bular 24a.9	bular 31	bular 2a/12	bular 39		**olar 61a/2** **buları 95a/4**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda işaret zamirlerinden sonra ek geldiğinde zamir n'si konusunda, *bu* zamirinde *Kitab-ı Gunya*, *Varka ve Gülşah*, *Ḳaṣasü'l-Enbiyā Tercümesi*'nde *bular-bunlar* şeklinde ikili kullanımlar; *Kemal Ümmî Divânı*'nda *bular*, *Vasiyyet-name*'de *bunlar* kullanımı vardır. *Şifāü'l-Esrār* dışında *olar* kullanımı bulunmamaktadır. Üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra hâl eki geldiğinde zamir n'sinin kullanılması, Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde aynıdır.

2.2.2.4.2. y türemesi

Ünlü ile biten kelimelere ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde arada yardımcı ses olarak bir */y/* getirilir. Birleşik yazılan edatlarda da görülmek üzere bu durumun örnekleri eserimizde de bulunmaktadır.

ademīye 36a/2, dünyāya 29b/6, nesneye 40a/3, muṣṭafāya 11b/15, taŋrıya 24a/3.

nesneyile 43a/4, ḳorḳuyıla 50a/12.

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 33. y Türemesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
gişiye 10b.9 gişiyile 91b.5	kimseye 1161 kimseyle 647	kimseye 17b/14 kimseyile 225a/15	ḫaṭāya 278 nesneyile 2765	duʿāya 42b.10 s̱enāyıla 36b.4	**dünyāya 29b/6 nesneyile 43a/4**

Karşılaştırdığımız eserlerde *y* türemesi eserimize aynı şekilde bulunmaktadır. Batı Türkçesinde *y* türemesinin genel bir özellik olduğu görülmektedir.

2.2.2.4.3. v türemesi

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde *ur-* fiilinin hem *ur-* hem *vur-* şeklinde kullanıldığı, yani bazı örneklerde ön seste bir */v-/* türediği görülmektedir.

Eserimizde de bu kelimenin hem *ur-* hem *vur-* şekli bulunmaktadır.

urmaḳ 17a/4, vurmaḳ 69a/11.

Karşılaştırdığımız eserlerde bu kelimenin durumu şu şekildedir:

Tablo 34. v Türemesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
ur- 105a.10 vur- 11b.13	ur- 494 vur- 249	ur- 310/13	ur- 2915	ur- 12b.1 vur- 26b.4	**ur- 17a/4 vur- 69a/11**

Tabloya baktığımızda *Ḳaṣaṣü'l- Enbiyā Tercümesi* ile *Kemal Ümmî Divânı*'nda */v-/* türemesi görülmemektedir. Diğer eserlerde eserimizdeki gibi kelimenin her iki şekli de kullanılmıştır.

2.2.2.5. Ünsüz Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde eklerin ilk ünsüzü ötümlüdür. Bu neden başta olmak üzere, genel olarak ünsüz uyumu bulunmamaktadır. Bu konuda Ergin şöyle demiştir: "Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde kelime içinde uyum sayılabilecek bir konsonant benzeşmesi yoktu." (2004: 77).

İncelediğimiz eserde kelime sonu ister ötümlü ister ötümsüz ünsüzle isterse ünlüyle bitsin eklerin tamamı ötümlü ünsüz ile başlar.

-dI görülen geçmiş zaman eki

atdı 11b/2, eyitdi 13a/6, yutdı 11b/4.

-dUK sıfat-fiil eki

içdükleri 82a/14, geçdükden 116b/7, gitdükleri 82a/14, ḳopduġı 150a/10, ṭapduġı 102a/8.

-dUr fiilden fiil türetme eki

ėrişdürür 75a/11, ḳarışdurup 14b/14

+dUr bildirme 3.teklik şahıs eki

buyurmışdur 187b/6, eylemişdür 29b/9, gėrçekdür 25b/5, ḥaḳdur 185a/11, ḳonmışdur 156b/4, yoḳdur 152a/4.

+dA bulunma hâli eki

gökde 102b/4, ḳılmaḳlıḳda 78a/3, taḫtda 77a/6, vaḳitde 98b/13.

+dAn çıkma hâli eki

maḥabbetden 112b/2, raḥmetden 120b/6, ṭopraḳdan 9b/3, yoḳdan 6b/12.

Karşılaştırdığımız eserlerde ünsüz uyumu şu şekildedir:

Tablo 35. Ünsüz Uyumu Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
-dI	eyüyidi 156b.15	beklediler 487 atdı 1203	atdı 49b/8 dikdi 94b/10	aldı 1558 itdi 920	diledi 4a.8 çalışdılar 20a/11	**atdı 11b/2**
-dUK	öldürdügin 150b.4 itdügi 99a/15	olduġın 1034	ėtdügi 315a/11 alduġı 212b/15	itdügi 1477 didügi 688 bulduġı	ağarduḳdan 55b.10 bilmedügi 3a/6	**içdükleri 82a/14**
-dUr	ṭoldur- 107a/9 öldür- 2b.14	ḳıldur - 587 öldür- 752	gezdür- 286a/15 öldür- 117a/7	ṭoldur- 2747 öldür- 2375	dolduralar 40b.11 gezdüreler 40a.2	**ėrişdürür 75a/11**
+dUr	evlādur 35a.9 nesnedür 2a.4	ilidür 791 anlaradur 602	oldur 60b/5 etdendür 74b/8	budur709 gendüyedür 2774	oldur 43a.4 tevbedür 27b.7	**buyurmışdur 187b/6**
+dA	arada 103b.15 evde 130b.7	demde 817 bularda 1457	dibinde 14a/13 raḥmında 200b/1	boyda 1304 devirde 342	anda 2a.5 cennetde 23a.9	**gökde 102b/4**
+dAn	cihāndan 37a.4 benden 83b.2	bulardan 117 birbirinden 60	anadan 219b/10 arşdan 37b.2	gevherden 616 çubuḳdan 12	alnından 44b.10 dilinden 18a.9	**yoḳdan 6b/12**

Karşılaştırdığımız eserlerde de imlâsı kalıplaşmış eklerin, ünsüz uyumuna uymadığı görülmektedir.

2.2.2.6 Göçüşme (Metatez)

Kelime içinde bazı ünlü veya ünsüzlerin yer değiştirmesi olarak bilinen göçüşmenin eserimizde bir örneği bulunmaktadır:

devrişe 133b/11

Karşılaştırdığımız eserlerde göçüşme örneğine rastlanmamıştır.

2.2.3 Hece Düşmesi

Hece düşmesi eserimizde sadece *durur* kelimesinin ekleşmiş hâli olan *-dur* ekinde bulunmaktadır. Eserimizde ekin hem *-dur* hem *durur* şekli bulunur. Benzer hecelerden biri kaybolduğu için hece düşmesi denilmektedir.

ḳalbidür 145a/3, nedür 151a/13, oldur 144a/3, sevdādur 134a/6, vardur 134a/1.

lāyıḳ-durur 155a/6, meşġūl-durur 152a/8, ne-dürür 138a/8.

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 36. Hece Düşmesi Karşılaştırması

KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
oldur 60b.5 ol durur 82a.4	budur 368 ol-durur 1231	oldur 60b/5	bişidür 1063	lāzımdur 8b.5	**vardur 134a/1** **ne-dürür 138a/8**

Tabloya baktığımızda eserlerde ikili kullanımlar bulunmaktadır. Bu durum *durur* kelimesinin ekleşme sürecinde olduğunu göstermektedir.

2.3.Şekil Bilgisi

2.3.1. Kelime Türetme

2.3.1.1.İsimden İsim Türetme Ekleri

İncelediğimiz metinde bulunan isimden isim türetme ekleri şu şekildedir:

+A: Sık kullanılmayan isimden isim türetme ekidir. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır:

gẹce 2a/4.

+An: Eski Türkçede çokluk anlamı veren bu ek Eski Anadolu Türkçesinde bu işlevini yitirmiştir ve kalıplaşmış olarak kullanılır. Eserimizde bir kelimede örneği bulunmaktadır:

oġlan 9b/13.

+CA: İsimlere ve isim soylu kelimelere gelir. Eşitlik hâli ekidir. İşaret zamirlerinde kalıplaşmıştır. Üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra sıkça görülür. Eklendiği isimden zarf türetir:

ardınca 70a/5, bunca 98b/14, buyruġınca 196b/11, rivayetince 99b/2, yęrince 117b/5.

+CI: Çoğunlukla meslek isimleri yapar. Bir işi alışkanlık hâline getirme anlamı da katar. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır:

şefāʿatci 38b/11.

+cIl: Tek örneği bulunmaktadır:

bencillıḳ 134b/1.

+cIlAyIn: Şahıs ve işaret zamirlerine gelerek benzerlik anlamı katar. Eserimizde işaret zamirlerine gelmektedir (İsimden zarf türetmiştir):

ancılayın 82b/7, buncılayın 37b/2.

+DAş: Ortaklık, beraberlik bildiren ektir:

beŋdeş 157a/8, ḳarındaş 41a/1, yekdeş 25b/6.

+gU: Tek örneği bulunmaktadır:

gözgü 73a/3.

+kA: Yaygın olmayan bir ektir. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır:

başka 168a/11.

+lIK: İsimlerden soyut isim; yer, alet, meslek, topluluk isimleri türetir. Eserimizde meslek ismi ve soyut isim türetmiştir:

tanıḳlıḳ 25b/8; dervīşlik 128b/13, emīnlik 111b/2, ḫorlıḳ 69b/3, şeyḫlık 41b/5, velīlik 131b/6.

+lU: İsimden sıfat yapar. Aidiyet anlamı katar:

adlu 147a/1, dürlü 171b/14, otlu 169b/2, sulu 169b/2; illetlü 171b/12, maḳāmlu 168a/12, menfaʿatlü 169b/2.

+rAk: Sıfatlara eklenerek üstünlük derecelerini belirten kelimeler türetir:

yaḫşıraḳ 60b/10, yaḳınraḳ 107a/5, yęgrek 19b/11

+(I)ncI/+(U)ncU/+(U)ncI: Sayı isimlerine gelerek sıra bildirir. Dört ünlüyle örnekleri vardır. Eski Anadolu Türkçesinim genelinde bu ek düzünlüyle kullanılırken eserimizde yuvarlak ünlüyle de kullanılmaktadır.

altıncı 21b/13, dördüncü 122a/9, ṭoḳuzuncu 121b/11, ṭoḳuzuncı 122b/7 *yėdinci 21b/13.*

+(U)n: Kalıplaşmış hâldedir. Tek bir kelimede bulunmaktadır:

uzun 156b/6.

+sUz: İsim soylu kelimelere gelerek onları sıfat yapar. Nesnede bir şey bulunmadığını bildirir. *+lU* ekinin olumsuz hâlidir:

atasuz 35a/12, gözsüz 70b/9, yüzsüz 70b/10; ḫavfsuz 24b/2,ʿilimsüz 41b/5, riyāsuz 9a/10 .

Karşılaştırdığımız eserlerde isimden isim türetme ekleri şu şekildedir:

Tablo 37. İsimden İsim Türetme Ekleri Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy)	**ŞE** **(16 yy. ist.)**
+An	oġlan 121a.6 eren 20b.9	-	oġlan 5b/5 eren 74b/3	oġlan 253 eren 1139	oğlan 26a.12	**oġlan 9b/13**
+CA	-	bunca 131	ardınca 20b/1	-	ardınca 11a.4 yarısınca 39b.7	**bunca 98b/14**
+cIl	ṭavşancıl 103a/9	-	-	-	-	**bencil 134b/1**
+cIlAyIn	anlarcılayın 36b/8	bencileyin 1022	ancılayın 156b/5	-	bizcileyin 3b.5	**ancılayın 82b/7**
+CI	degirmenci 128b.15 boyacı 129a.14	içici 752	yolcı 97b/1	yalancı 401 bekcisi 3184	-	**şefāʿatçi 38b/11**
+DAş	beŋdeş 2b.9 ḳardaş 37b.15	ḳarındaş 573	beŋdeş 244a/8	yoldaş 151 ḳarındaşlar 1047	ḳarındaş 36b.5	**ḳarındaş 41a/1**
+GU	-	-	-	-	-	**gözgü 73a/3**
+kA	-	-	-	-	başḳa 49a/3	**başḳa 168a/11**
+lIK	yanlışlıġ 75b.7 kefenlig 37a.1	dirlik 346	ṭanuḳluḳ 83a/2	ḳulluḳ 90	aylıḳ 13b.7 düşmenlik 23a.4	**velīlik 131b/6**
+lU	aġulu 6b.7 köylü 106b.6	ṭatlu 1096	adlu 184b/8	dürlü 133 yazuḳlu 304	cānlu 12a.4 ṭatlu 13b.8	**adlu 147a/1**
+rAk	-	-	yeġrek 104a/13	yigirek 191 tatluraḳ 621	-	**yęgrek 19b/11**
+(I)ncI/+(U)ncI	-	beşinci 1185 üçünci 594	yedinci 14b/7	-	beşinci 51b.8 onuncı 39a.3	**yėdinci 21b/13 ṭoḳuzuncı 122b/7, ṭoḳuzuncu 121b/11**
+(U)n	-	-	uzun 14a/13	-	uzun 23b.3	**uzun 156b/6**
+sUz	anasuz 127a.3, kimsesüz 43a.4	başsuz 584 cānsuz 1575	cānsuz 37b/3	işsüz 91 cānsuz 2148 niteliksüz 9	edebsiz 32b.2 şusuz 12a.11	**atasuz 35a/12**

Tabloyu incelediğimizde *+cIlAyın* eki *Kitab-ı Gunya*'da ve *Varka ve Gülşah*'ta vasıta hâli eki olarak, *Vasiyyet-name*'de ise eserimizdeki gibi isimden isim

türetme eki olarak verilmiştir. Karşılaştırdığımız eserlerdeki diğer isimden isim türetme ekleri eserimizle aynı şekilde kullanılmaktadır.

2.3.1.2. Fiilden İsim Türetme Ekleri

Metnimizde fiilden isim türetme ekleri şu şekildedir:

-GU/-KU: Soyut isimler ve alet isimleri türetmektedir. Eserimizde yalnızca soyut isimler türeten örnekleri vardır:

ḳayġu 116b/8, sevgü 48a/8, uyḳu 130a/11.

-GUn: Genellikle tek heceli fiil köklerine gelir. Eklendiği kökler daha çok sıfat gibi kullanılır:

azġun 6b/11.

-IcI: Bir işi alışkanlık halinde yapma anlamı verir. Meslek isimleri türetir. Kelimeye devamlılık anlamı katar:

getürici 121b/11, tevekkül ẹdici 157a/15.

-(U)k: Fiilden isim, sıfat ve alet isimleri türeten bir ektir:

ayruḳ 137a/3, bölük 116b/2, budaḳ 128b/6, ḳonuḳ 74b/12.

-mA: Nesne ismi yaptığı bir örnek bulunmaktadır:

sürme 55a/10.

-mAK: Mastar ekidir. Çok az örnekte kalıplaşarak nesne ismi yapmıştır:

çaḳmaġı 135b/9.

U: Çeşitli anlamlarda soyut isimler türetir. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır:

ḳorḳu 24a/15.

Karşılaştırdığımız eserlerde bu eklerin durumu şu şekildedir:

Tablo 38. Fiilden İsim Türetme Ekleri Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
-GU/-KU	sevgü 79b/2	ḳayġu 442	sevgü 57b/12	uyḳu 469	sevgülüsidür 10a.6	**sevgü 48a/8**
-GUn	kesgün 105b/11	ṭutġun 457	ḳızġun 327a/3	düzgün 340	keskin 13a.11	**azġun 6b/11**
-IcI	dileyici 134a/4	yazıcı 1593	getürici 267b/7	ṣorıcı 155	yaradıcı 5b.6	**getürici 121b/11**
-(U)k	esrük 88b/3	artuḳ 406	buyruḳ 29b/3	ayruḳ 14	açıḳ 49a.1~açuḳ 49a.6	**ḳonuḳ 74b/12**
-mA	-	-	sürme 132a/3	-	-	**sürme 55a/10**
-mAK	-	-	-	-	-	**baḳmaḳ 168a/13**
-U	aṣılu 135a/8	ḳoḳu 405	ayru 128b/10	ölü 1312	ṭolu 6b.2	**ḳorḳu 24a/15**

Tabloya baktığımızda *mA*- ve -mAk ekleri genellikle fiilden isim türetme eki olarak değil, isim-fiil eki olarak kullanılmıştır. Bu ekler yalnızca eserimizde bir örnekte fiilden isim türetmiştir. *Vasiyyetname*'de *-(U)k* ekinin ünlüsünün dar olduğu, uyuma girdiği örnekler de bulunmaktadır. Diğer eserlerde fiilden isim türetme ekleri eserimizle aynı şekilde kullanılmaktadır.

2.3.1.3 İsimden Fiil Türetme Ekleri

Metnimizde isimden fiil türetme ekleri şu şekildedir:

+A-: Çok işlek olmayan bir ektir. Oluş ve kılış fiilleri yapar:

dile- 31a/10, uza- 131a/8, yaşa- 131a/7.

+(A)r-: Genellikle renk bildiren isimlere gelir:

aġar- 171b/2, ṣarar- 150a/1.

+dA-/+tA-: Genellikle yansıma kelimelere gelir. Diğer kelimelerde kılış fiili yapar. Metnimizde tek örneği vardır:

iste- 76b/10.

+et-: Çok işlek olmayan bir ektir. Metnimizde tek örneği vardır:

gözet- 96a/5.

+lA-: Yaygın olarak kullanılır. Eserimizde birçok örneği bulunmaktadır:

ağla- 98b/3, bağışla- 99a/1, başla- 132a/1, gözle- 124a/7, ḳapla- 86a/7. Arapça ve Farsça kelimelerde: *fermānla- 183a/10, ışmarla- 111a/15.*

+lA-n-: *-n* ekinin doğrudan doğruya *+lA-n* şeklinde ayrılan örnekleri olduğu gibi, bazı örneklerde *+lA* ekiyle birlikte dönüşlülük anlamında yeni fiil türetmiştir. Kalıplaşmış görünümdedir:

ḫulḳlan- 66a/1, ḳaygulan- 32a/8, nūrlan- 75b/2.

+Ik-: İşlek olmayan bir ektir. Eserimizde tek örneği vardır:

birik- 196b/5.

+l-: Durum bildiren isimlerden fiil türeten ektir. Metnimizde tek örneği bulunmaktadır:

diril- 22a/2.

+r-: Az sayıda görülen bir ektir. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır:

çağır- 11b/3.

+sA-: İstemek, arzu etmek anlamında fiiller türetir. Metnimizde tek örneği vardır:

şuşa- 118a/8.

Karşılaştırdığımız metinlerde isimden fiil türetme eklerinin durumu şu şekildedir:

Tablo 39. İsimden Fiil Türetme Ekleri Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**<u>ŞE</u> (16. yy. ist.)**
+A-	oyna- 90b/10	boşa- 1512	oyna- 170a/10	beŋze- 914	-	**dile- 31a/10**
+(A)r-	ḳarar- 163b/15	başar- 1639	ḳarar- 79b/12	yeşer- 183	ağar- 55b/10	**ṣarar- 150a/1**
+dA- /+tA-	iste- 13a/3	alda- 1527	iste- 274a/5	iste- 990	alda- 24a.3	**iste- 76b/10**
+et-	-	gözet- 551	gözet- 289b/4	-	-	**gözet- 96a/5**
+lA-	kilidle- 130b/7	otla- 1248	bağışla- 329a/10	ısmarla- 557	derle- 6a.9	**başla- 132a/1**
+lA-n-	-	atlan- 717	bağlan- 301b/11	uşlan- 1817	evlen- 19b.3	**nūrlan- 75b/2**
+Ik-	gözük- 49a/11	acıḳ- 481	acıḳ- 235b/9	birik- 84	acıḳ- 6b.3	**birik- 196b/5**
+l-	diril- 79a/7	-		yücel- 495	-	**diril- 22a/2**
+r-	belür- 97b/11	-	belür- 152a/10	-	-	**çağır- 11b/3**
+sA-	suṣa- 53a/8	ṣuṣa- 998	ṣusa- 100a/11	ṣusa- 1196	susa- 13b.8	**ṣuṣa- 118a/8**

Karşılaştırdığımız eserlerde isimden fiil türetme ekleri, eserimize benzer şekilde kullanılmaktadır.

2.3.1.4. Fiilden Fiil Türetme Ekleri

-Ar-: Oldurgan çatı ekidir. Fiil kök ve gövdelerine gelir. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

çıkar- 117a/2, gider- 60a/9.

-Ur-: Fiil kök ve gövdelerine gelerek ettirgen veya oldurgan çatı kurar. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

bitür- 122a/6, geçür- 20b/8, geyür- 31b/5, ṭoyur- 97b/5.

-gür-: Kalıplaşmış olarak bazı kelimelerde kullanılmaktadır. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

dirgür- 152a/10, irgür- 159a/9.

-(I)t-: Genellikle ünlü ile biten fiillere gelerek ettirgen ve oldurgan fiiller türetir. Pekiştirme işleviyle de kullanılır. İşlek bir ektir:

eyit- 171a/5, ḳaynat- 14b/15, ḳurut- 95a/4.

-dUr-/-dIr-/-dAr- : Çok işlek bir ektir. Fiil kök ve gövdelerinden sonra gelerek ettirgen veya oldurgan çatı oluşturur. Bu dönemde ekin d'li şekli kullanılmaktadır:

azdur- 77a/11, dönder- 23a/14, döndür- 121a/14, ḳarışdur- 14b/14, öldür- 81a/1, sevdür- 84a/9, ṭaldır- 82b/1, ṭoldur- 13a/13.

-(I)n-/-(U)n-: Dönüşlülük, edilgenlik çatısı ve oluş fiili görevlerinde bir ektir. Metnimizde örnekleri bulunmaktadır:

alın- 42b/15, bezen- 95a/8, bilin- 35b/4, bulın- 83a/5, bulun- 73b/15, dẹn- 99a/12, görin- 153b/2, olın- 15a/3, olun- 2a/1.

-(I)l-/-(U)l-: Dönüşlülük, edilgenlik çatısı ve oluş fiili görevlerinde bir ektir. Metnimizde örnekleri bulunmaktadır:

açıl- 43a/8, dökil- 129b/12, urul- 79a/8, vẹril- 32b/6, yaradıl- 108b/9.

-ş-/(I)ş: İşteş çatı kurar. Birliktelik ve karşılıklı yapma ifade eder. Oluş fiilleri de kurar. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

ağlaş- 196a/7, çıkış- 76a/12, ẹriş- 180a/3, söyleş- 10a/1, giriş- 76a/12, ḳarış- 134a/11.

-y-: Çok işlek olmayan bir ektir. Pekiştirme görevinde kullanılır. Eserimizde tek örneği vardır:

ḳoy- 14b/14.

-z-: Çok işlek olmayan bir ektir. Pekiştirme görevinde kullanılır. Eserimizde tek örneği vardır:

emzür- 15a/12.

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 40. Fiilden Fill Türetme Ekleri Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
-Ar-	ḳopar- 3a/10	gider- 1727	çıḳar- 155a/3	oŋar- 90	çıḳar- 20a.4	**gider- 60a/9**
-Ur-	yitür- 41a/15	içür- 1313	degür- 363b/3	bitür- 12	düşür- 57a.2	**geçür- 20b/8**
-gür-	ṭurġur- 90a/4	irgür- 1175	dirgür- 114b/1	irgür- 303	dirgür- 6a.3	**dirgür- 152a/10**
-(I)t-	depret- 16b/10	işlet- 859	eyit- 162a/2	ḳorḳut- 82	üşüt- 6a.5	**eyit- 171a/5**
-dUr-	aldur- 12b/11	ḳondur- 1689	döndür- 17b/5	yetişdür- 86	itdür- 38a.9	**ṭoldur- 13a/13**
-Der-	dönder- 168b/5	dönder- 986	dönder- 118b/15	gönder 1072	-	**dönder- 23a/14**
-(I)n-/-(U)n-	görin- 49a/11	yun- 1288	alın- 40b/5	bilin- 475	silin 44a.5	**bezen- 95a/8**
-(I)l-/-(U)l-	sıḳıl- 101a/13	bayıl- 1375	diril- 19a/3	yaḳıl- 124	kesil- 45b.8	**açıl- 43a/8**
-(I)ş-/-(U)ş-	ṭanış- 68a/6	aġlaş- 1125	güliş- 126a/1	yetiş- 86	ḳarış- 24b.8	**çıkış- 76a/12**
-y-	say- 125b/4	ḳoy- 964	ḳoy- 24b/10	yuy- 3167	-	**ḳoy- 14b/14**
-z-	dutuz- 36a/11	emzür- 22	emzür- 330a/11	-	-	**emzür- 15/12**

Karşılaştırdığımız eserlerdeki duruma baktığımızda fiilden fiil yapma eki eserimizle aynı şekilde kullanılmaktadır.

2.3.2. Sözcük Türleri

2.3.2.1. İsimler

2.3.2.1.1. İsim Çekimi

2.3.2.1.1.1 Çokluk Eki

Eklendiği isimlere çokluk anlamı veren ektir. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

+lAr : *günler 23a/1, ırmaḳlar 18a/11, ḳanatlar 22a/7; dīnler 25b/7, kāfirler 30b/4, maḳāmlar 16a/7*

Eserimizde Arapçanın etkisiyle sayı bildiren kelimelerden sonra bazı örneklerde Arapça kelimenin çoğulu verilmiş, bazı örneklerde ise *-lAr* çokluk eki getirilmiştir.

on bėş ḥurūf 24a/14; yėdi ṣıfatlar 35a/12, yėdi maḳāmlar 40b/11, yėtmiş maḳāmlar 41a/3.

Karşılaştırdığımız eserlerde çokluk eki aşağıdaki gibidir:

Tablo 41. Çokluk Eki Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
+lAr	yirler 64b/5	ḳızlar 1015	yaŋaḳlar 207b/15	ḳapular 591	ağaclar 9a.6	**maḳāmlar 16a/7**

Karşılaştırdığımız eserlerde çokluk eki eserimizle aynı şekilde kullanılmaktadır. Sayı isimlerinden sonra çokluk eki kullanımı, karşılaştırdığımız eserlerde bulunmamaktadır.

2.3.2.1.1.2. İyelik Ekleri

İsimlere gelerek, onların neye, kime ait olduğunu bildiren eklerdir.

Eserimizde bulunan iyelik ekleri şu şekildedir:

Birinci teklik şahıs iyelik eki +(I)m, +(U)m:

Eski Anadolu Türkçesinde birinci teklik şahıs iyelik eki genellikle yuvarlak ünlüyle kullanılmasına rağmen eserimizde düz ünlüyle de kullanılmaktadır.

+(I)m: *ḳarındaşım 63a/11, özim 51a/9, şuyım 95a/5.*

+(U)m: *Allahum 21a/10, boynum 60b/11, ḥabībüm 86a/3, ḳızum 61a/1, niʿmetlerüm 95a/10, şübhelerüm 81a/10, yėrüm 95a/1.*

İkinci teklik şahıs iyelik eki +(U)ŋ:

dilüŋ 117b/4, ḳalbüŋ 117b/7,maḳṣūduŋ 116a/8, murāduŋ 99a/10, taḳṣırātuŋ 109b/6, yazuḳlaruŋ 103a/15.

Üçüncü teklik şahıs iyelik eki +I, +*sı*+sU:

+I: *(ẕikrüŋ) ḥarāreti, 117b/12, (tevbe) havanı 14b/12, (āyetinüŋ) ḫavfı 7b/4, (sır) miʿrācı 7b/5, (maʿrifet) nūrı 13a/13, (yürek) yaġı 117b/12, (göz) yaşı 14b/13.*

+*sı*: *ḳapusı 55a/14, maʿnāsı (54b/12), rıżāsı 55b/5, ṣafāsı 15b/14, yarısı (46a/4).*

+sU: Bir örnekte bulunmaktadır:

ḳorḳusundan 145b/2

Birinci çokluk şahıs iyelik eki +(I/U)mIz +(I/U)mUz

Eski Anadolu Türkçesinde birinci çokluk şahıs iyelik eki genellikle yuvarlak ünlüyle kullanılmasına rağmen eserimizde düz ünlüyle de kullanılmaktadır.

+(I/U)mIz: *barīmiz 149b/4, cümlemiz 192b/3, ḳoŋşumız 59a/4, lāyıḳımız 204a/17, maʿbudumız 153b/9, mevlāmız 149b/4.*

+(I/U)mUz: *anamuz 130b/3, atamuz 9b/5, cümlemüz 40a/8, göŋlimüz 43a/8, gözümüz 130b/8, maʿbūdımuz 154b/8, mevlāmuz 151a/10.*

İkinci çokluk şahıs iyelik eki +(U)ŋUz:

ataŋuz 85b/3, göŋlüŋüz 116b/7, yazuḳlaruŋuzı 37b/14.

Üçüncü çokluk şahıs iyelik eki +lArI:

(nehirlerüŋ) arḳları 150a/8, (ʿāriflerüŋ) iʿtiḳādları 168a/11, (onlaruŋ) murādları 138a/6, (ādem) oġlanları 9b/15.

Karşılaştırdığımız metinlerdeki iyelik ekleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 42. İyelik Ekleri Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
+(U)m +(I)m	elüm 76a/13	elüm1276	cānum 9b/11	yüzüm 519	boyum 39b.6 ḳabrim 42b.11	**boynum 60b/11, ḳarındaşım 63a/11**
+(U)ŋ	başuŋ 4b/3	devletüŋ 1515	cānuŋ 295a/12	beŋdeşüŋ 21	başuŋ 29a.3	**dilüŋ 117b/4**
+I +sı +sU	aḳcası 108a/13	gögsi 1657	yapraġı 88b/13	günahı 37	buyruğı 18b.2	**yarısı 46a/4, ḳorḳusundan 145b/2**
+(I/U)mUz +(I/U)mIz	ḳatumuz 26a/15	şehrimüz 1274	anamuz 358b/2	gücümüz 39	imāmlarımuz 29a.7	**anamuz 130b/3 cümlemiz 192b/3**
+(U)ŋUz	ḫurmaŋuz 157a/1	ḳapuŋuz 1404	yāruŋuz 298b/13	başuŋuz 652	ḳarındaşıŋuz 41b.2	**ataŋuz 85b/3**
+lArI	ṭanuḳları 118b/6	günleri 609	ululları 351a/9	içleri 620	üstādları 34b.7	**murādları 138a/6**

Tabloya baktığımızda *Şifāü'l-Esrār*'da hem düz hem yuvarlak ünlüyle kullanılan 1. teklik şahıs iyelik ekinin *Vasiyyet-name'*de de bu şekilde kullanıldığı görülür. Bu durum uyumun başladığını göstermektedir. Birinci çokluk şahıs iyelik ekinin *Şifāü'l-Esrār* dışında düz ünlüyle kullanımı bulunmamaktadır. *Şifāü'l-Esrār*'da bir örnekte kullanılan üçüncü teklik şahıs iyelik ekinin yuvarlak hâli diğer eserlerde kullanılmamaktadır. Bunların dışında bir farklılık görülmemektedir.

2.3.2.1.1.3. Hâl Ekleri

İlgi hâli eki +(n)Uŋ :

Eklendiği ismi başka bir isme bağlayan ektir. Eski Anadolu Türkçesinde ekin ünlüsü daima yuvarlaktır. Eserimizdeki örneklerde de ilgi hâli eki her zaman yuvarlak ünlü taşımaktadır.

anuŋ (dostlıġı) 21a/12, bunlaruŋ (fehmleri) 20b/10, fāsıḳlaruŋ ve münāfıḳlaruŋ (ervāḥı) 185a/1, fermānlaruŋ (içi) 7a/6, ḫaḳḳuŋ (yardumları) 21a/1, ırmaḳlaruŋ (şuyı) 196a/3, maḳāmınuŋ (ʿameli) 21a/11, maḳāmuŋ (ʿamelleri) 183a/10, yaranuŋ (merhemi) 196a/8.

Yönelme Hâli Eki +A:

İsimlere gelerek yönelme anlamı katar. Ünlü ile biten kelimelere geldiğinde araya *-y* yardımcı sesi girer. Zamirlerden sonra veya üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra geldiğinde araya zamir n'si girer.

Ekin yönelme hâl eki görevi dışında, fiille amaç ve sebep ilgisi kurma, zarf görevinde ikilemeler yapma, fiildeki hareketin yerini belirleme, edat grubu oluşturma gibi farklı görevleri de bulunmaktadır (Korkmaz: 2003, Özkan: 2000, Timurtaş: 2005). Birçok işlevi de üzerine alan bu ekin eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

+A: *īmāna 30b/3, ḳuşa 25a/1, maḳāma 17b/1, ṭarīḳate 16a/11, yola 14a/13.*

+ŋA: *aŋa 16b/10, eline 23a/2, keremine 24b/11, lüṭfına 24b/11, saŋa 14a/6.*

+yA:*dünyāya 29b/6, endīşiye 72b/13, ʿīsāya 35a/13, kimseye 72b/11, taŋrıya 24a/3.*

Bulunma hâli eki +dA:

İsimlere gelerek bulunma anlamı katar. Türkçenin her devresinde "-da,-de; -ta,-te" şeklinde kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde kalıplaşmış olarak "-da,-de" şeklinde kullanılır.

Bulunma hâli dışında, zarf tümleci oluşturma, aracı olma, derece bildirme gibi görevlerde de kullanılmıştır (Korkmaz 2003: 24). Ekin eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

içinde 78a/3, gözgüde 80a/1, ḳapusında 72b/14, maḳāmda 74b/4, taḫtda 77a/6.

İki örnekte bulunma hâli eki çıkma hâli eki görevinde kullanılmıştır:

dinlerde ḥaḳ islām dīnidür 25b/7, günlerde bir gün 130a/13.

Çıkma hâli eki +dAn:

Eklendiği isme çıkma anlamı katan *+dAn* eki Türkçenin tarihî lehçelerinde genellikle *+DIn* şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Tarihî lehçelerde bazı örneklerde

+dAn şeklinde kullanılan ek, Eski Anadolu Türkçesinde her zaman *+dAn* şeklindedir.

Bu ekin, çıkma görevi dışında, yer yön gösterme, sebep-sonuç bildirme, karşılaştırma gibi işlevleri de bulunmaktadır (Korkmaz 2003: 24). Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

bundan 81b/7, benden 98b/4, ḥaḳdan 83b/10, ḫavfdan 82a/5, müşriklerden 85b/12.

Bir örnekte çıkma hâli eki, yönelme hâli eki görevinde kullanılmıştır:

Allāhdan yüridiler 21a/8.

Bir kelimede kalıplaşmış halde bulunmaktadır:

öndiŋ 25b/1

Belirtme hâli eki +(y)I, +n, +(n)I:

Eski Türkçede *-Iġ/-Ug* şekli bulunan ekin Batı Türkçesinde *ġ ve g*'leri yoktur. Uzmanlarca Oğuz Türkçesindeki +(y)I belirtme hâli ekinin ET'deki +Iġ'dan geldiği ileri sürülmüştür. (Özkan 2000: 115) Canpolat'a göre belirtme hâli eki +Iġ ile değil, *-nI* ekiyle bağlantılıdır.[5]

Eski Anadolu Türkçesinde *+(y)I, +n, +(n)I* şeklinde kullanılmaktadır. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

dünyāyı (yusa) 126a/15, ḫurmayı (azuḳ ḳılup) 97b/12, kendüyi (fenā yėrinde duṭa) 183a/15, (yėtmiş) maḳāmı (buldı) (8a/9) , mevlāyı (ẕikir ḳılurlar) 151a/10, sucluyı (çıkardı) 152a/13, şeriʿatı (bekledi)7a/9.

Üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra *+n* ekine örnekler: *(Allāh) adın (iḥtiyār ḳılavuz) 131b/12, (ṣūfī) adın (ėdinmaḳ) 15b/7, ḳamusın (geçürür) 20b/8, (heybet) naẓarın (ḳıldı) 35b/14, (nedāmet) yapraġın (almaḳ gerek) 14b/12.*

[5] Mustafa Canpolat, "*Eski Anadolu Türkçesinde Belirtme Durumu (Accusatives) Ekinin Kökeni Üzerine" Türkoloji Dergisi,* C. X. S. 1, DTCF Yayınları, Ankara 1992, s. 9-11.

Üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra zamir *n*'si ve *+I* ekine örnekler: *ʿaybını (yüzine urmazam) 31a/13, evliyālarını (gözedür) 20b/11, (ḳul) ḥaḳḳını (sever) 37b/5, ḳapularını (açup) 49b/2, (taḳvā) ṭonını (gėymek gerek) 34b/11.*

Eşitlik hâli eki +cA:

İsimlere eklenerek eşitlik anlamı katar.

Eşitlik hâli eki; vasıfta eşitlik, benzerlik, miktar ve büyüklükte eşitlik, göreceleri eşitlik

kurar ve karşılaştırma yapar. (Korkmaz 2003: 25)

Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

ardınca 70a/5, aruca 32b/2, bunca 74a/2, muḳteżāsınca 133a/5, nice 50b/6.

Yön gösterme hâli eki +rA +ArU :

Yön gösterme hâli eki kökenli *+rA, +ArU* ekleri eserimizdeki örneklerde zarf yapmıştır:

soŋra 81b/7, ṭaşra 129b/13; içerü 145b/6, ilerü 111a/6 yuḳaru 136b/5

Vasıta hâli ekleri +IlA, +lA +n:

Vasıta hâli eki Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde işlek olarak kullanılmaktadır.

Bu durum için Eski Türkçeden beri kullanılmış olan *+(I)n/+(U)n* eki, bugün Türkiye Türkçesinde artık yerini kalıplaşmış bazı zarfalara bırakan ölü bir ek durumundadır. Bu ekin yerini bugün *ile* edatından ekleşmiş olan *+(y)lA* eki almıştır. (Korkmaz 2003: 25)

+Ila, +lA, +n eklerinin eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

"ile" edatının bitişmiş şekliyle örnekler: *cānıla 23b/3, iḫlāṣıla 9a/10, ʿilmile 34b/6 , ḳanadıla 25a/2, ẓulmile 42b/15*

"ile" edatının ekleşmiş şekline örnekler: *birle 58b/9, ṣınamalarla 43b/10*

"n" vasıta eki kalıplaşmış olarak iki yerde geçmektedir**:**

degin 73b/15, vaḳtin 82a/14.

Karşılaştırdığımız eserlerde hâl eklerinin durumu aşağıdaki gibidir:

Tablo 43. Hâl Ekleri Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
+(n)Uŋ	ḳulaġuŋ 13b/15 kimüŋ 59b/8	bunuŋ 1383 itüŋ 571	bunuŋ 5a/4 kimüŋ 12b/7	ḫalḳun 17 öŋlerüŋ 20	aḳçenüŋ 41b.11 maẓlūmuŋ 12b.10	**maḳāmuŋ 183a/10**
+A	baŋa 88b/1 secdeye 14b/11 emzüge 75a/9	söze 367 pusıya 89 ḳamusına 612	kimseye 17b/14 güne 53a/7	yola 35 elümüze 157	ağzına 30b.11 kimseye 2b.4	**yola 14a/3** **saŋa 14a/6** **taŋrıya 24a/3**
+dA	ayda 19b/2 güninde 49a/6	bunda 1281 demde 820	dibinde 14a/13 bucagında 282a/1	dilümde 1490 yolında 1456	yılda 21b.9 yirde 6b.9	**ḳapuşında 72b/14** **gözgüde 80a/1**
+dAn	başdan 53b/14 bizden 37a/5	öŋdin 1179 gögsinden 334	güneşden 49a/13 benden 6b/5	senden 44 öŋdin 509	öŋdin 10a.3 ṭoğmadan 2a.4	**bundan 81b/7** **öndiŋ 25b/1**
+(y)I, +n, +(n)I	biregüyi 124a/11	eri 1111	bizi 26b/14	bizi 174	aḳçeyi 38b.4	**ḫurmayı 97b/12**
	arkasın 14a/7 aġzını 4a/8	başın 291 başını 1374	aġzın 39b/13 başını 68b/6	ḫükmin 113 ʿaybını 1517	boynın 48a/10 s̲evābını 43a.10	**adın 131b/12** **ḳapularını 49b/2**
+cA	alduġınca 72b/3 eylece 145a/14	anca 884 göŋlince 1397	bunca 7a/1 ardınca 20b/1	yaşluca 128 dilince 694	ardınca 10b.7 öŋünce 36b.2	**bunca 74a/2** **nice 50b/6**
+rA, +ArU	arḳara 150a/1 yuḳaru 27b/5	ṭaşra 184 yuḳaru 454	ṭaşra 38a/8 ilerü 4a/5	içre 125 ilerü 34	ṭaşrasında 45b.9 içeri 26b.3	**soŋra 81b/7** **ilerü 111a/6**
+IlA, +lA, +*in*	adıyıla 165b/15	ṭaşıla 325	ṭaşıla 70b/7	cān-ıla 33	erile 31b.3	**cānıla 23b/3**
	gündüzle 22a/7	ḳavimle 642	birle 2a/7		benimle 33a.2	**birle 58b/9**
	degin 12a/5	gündüzin 969	gündüzin 313a/9	yazın 1466	vaḳtin 6a.4	**vaḳtin 82a/14**

Tabloya baktığımızda ilgi hâli eki ünsüz ile biten kelimelerde *+nuŋ, +nüŋ*, ünlü ile biten kelimelerde *+uŋ, +üŋ* şeklinde kullanılmaktadır. Yönelme hâli eki ünlü ile biten kelimelerden sonra "*y*" yardımcı sesini 3. şahıs iyelik ekinden sonra zamir *n*'sini alarak kullanılmaktadır. Türkçenin bütün dönemlerinde aynı şekilde kullanılan +da, +de eki eserlerimizde de aynı şekilde kullanılmaktadır. Çıkma hâli eki +dan, +den *Şifāü'l-Esrār*'da, *Varka ve Gülşah*'ta ve *Vasiyyetname*'de *öŋdin* kelimesinde kalıplaşmış şekliyle kullanılmaktadır. Eserimizde ve *Kitab-ı Gunya*'da çıkma hâli ekinin bulunma hali eki anlam ve görevinde kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Belirtme hâli eki incelediğimiz bütün eserlerde eksiz hâlde *+ı, +i, "y"* yardımcı sesi alarak *+yı, +yi,* zamir n'si alarak *+nı, +ni* ve genellikle iyelik eklerinden sonra *+n* şeklinde kullanılmaktadır. Eşitlik eki *+ca, +ce* bütün eserlerde aynı şekilde kullanılmış, "nice" gibi bazı kelimelerde kalıplaşmıştır. Yön gösterme hâli eki bütün eserlerde +rA +ArU'dur. Eserimizde zarf yapmıştır. Vasıta hâli eki genellikle *+lA +IlA* ve *+n* ekleridir. Ancak eserimizde ve karşılaştırdığımız eserlerden *Kemal Ümmî Divânı* hariç bütün eserlerde vasıta hâli eki olarak *+cIlAyIn, +lAyIn* ekleri de kullanılmaktadır. *Kemal Ümmî Divânı*'nda *+lA* eki kullanılmamaktadır.

2.3.2.2. Sıfatlar

2.3.2.2.1. Niteleme Sıfatları

İsimlerin niteliğini bildiren kelimelerdir. Sıklıkla kullanılmaktadır. Eserimizde de birçok örnek bulunmaktadır:

eyü yavuz (ḫūlar) 165b/9, görklü (ad) 155a/5 , ḳara (ḳarınca) 153b/4, otlu sulu menfaʿatlü (yẹr) 169b/2, ṭatlu (geleci) 196b/13, ulu (maʿbūdımuz) 154b/8, üzerindeki (ḳıl) 196b/13

2.3.2.2.2. Belirtme Sıfatları

2.3.2.2.2.1. İşaret Sıfatları

Eserimizdeki işaret sıfatları *bu, ol* ve birleşik şekiller olan *şol, işbu*'dur.

bu (sözler) 196b/15, şol (miḳdar) 43a/12, ol (maḳām) 50a/11, işbu (ṣūretile) 21a/12

2.3.2.2.2.2. Sayı Sıfatları

Eserimizdeki sayı sıfatları şu şekildedir:

Asıl Sayı Sıfatları:

altı (dürlü) 39a/10, bėş (ḳonuḳ) 74b/12, bir (āyet) 24a/14, dört (dürlü) 43b/12, iki (ḳanat) 25a/1, on beş (ḥurūf) 24a/15, sekiz şart 123a/6, ṭoḳuz (gün) 128b/9, üç (şart) 42b/14, yėdi (maḳām) 40b/9.

Sıra Sayı Sıfatları:

altıncı (maḳām) 157b/12, birinci (āyet) 120b/11, bėşinci (maḳām) 157b/6, dördüncü (maḳām) 155b/11 ikinci (şarṭ) 121a/4, sekizinci (şart) 121b/6, ṭoḳuzuncu (şarṭ) 121b/11, üçüncü (şarṭ) 123b/15, yėdinci (şehir) 73b/11.

Üleştirme Sayı Sıfatları:

Tek örneği bulunmaktadır:

birer (pāre) 43a/14.

2.3.2.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları

Eserimizde kullanılan belirsizlik sıfatları şu şekildedir:

bir (gün) 130a/8, birkaç (gün) 116b/11, cümle (ṭamarlar) 158b/10, her (kişi) 159a/9, hiçbir (ḥarf) 187b/2, ḳamu (kimesne) 134a/7

2.3.2.2.2.4. Soru Sıfatları

Eserimizde kullanılan soru sıfatları şu şekildedir:

ḳanḳı (ay) 32a/4, ne (hareket) 124a/5

2.3.2.2.3. Sıfatlarda Pekiştirme

Sıfatın ilk hecesine m,p,r,s getirilerek veya sıfat tekrar edilerek pekiştirme yapılır. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır:

dürlü dürlü avazlar 18a/14

Karşılaştırdığımız eserlerde sıfatların durumu şu şekildedir:

Tablo 44. Sıfatlar Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**<u>ŞE</u> (16. yy. ist.)**
Niteleme *s.*	ṣaru su 45b/8	acı 420	eyü 7a/1	aġır yir 178	küçük 33b.3	**görklü 155a/5**
İşaret *s.*	ṣol 42a/7	ṣoloḳ 669	ṣol 2b/8	ol 137	ṣol 11b.2	**ṣol 43a/12**
Sayı *s.*	iki 47a/15 üçinci 43a/1 birer 4a/13	altı 1460 dördüncü 897	üç 3b/12 üçünci 4b/8 üçer 219b/13	biŋ 265 sekiz yüz on bişinci 1563 ikişer 565	iki 7a.11 ikinci 49a.10	**iki 25a/1 üçüncü 123b/15 birer 43a/14**
Belirsizlik *s.*	fülan 54a/5	birkaç 774	ḳamu 46a/10	ḳamu 29	her 56a.10	**ḳamu 134a/7**
Soru *s.*	ne ḳadar 101b/10	nice 696	ḳanḳı 32b/7	ḳanḳı 19	ḳanġı 39a.10	**ḳanḳı 32a/4**

Vasiyyetname'deki *ḳanġı* kelimesinde olan ses değişikliği dışında karşılaştırdığımız eserlerde sıfat kullanımı eserimizle aynıdır.

2.3.2.3. Zamirler

2.3.2.3.1. Şahıs Zamirleri

1.Teklik Şahıs Zamiri

ben 74a/12, beni 76b/9, benüm 85a/1, bende 112b/14, benden 122b/3, baŋa 29b/5.

2.Teklik Şahıs Zamiri

sen 55a/9, seni 59a/7, senüŋ 29b/9, senden 152a/1, saŋa 29b/5.

3.Teklik Şahıs Zamiri

aŋa 153b/6, anı 155b/9, andan 157a/1.

1.Çokluk Şahıs Zamiri

biz 85b/14, bize 112b/12, bizler 113a/13, bizden 176b/14.

2.Çokluk Şahıs Zamiri

siz 11a/7, sizi 80a/7, size 143b/15, sizlere 146a/7.

3.Çokluk Şahıs Zamiri

anlar 29b/4, anlarıŋ 68a/9.

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde bir süre görülen, ancak Doğu Türkçesinde devam eden zamir n'sinin kullanılmaması özelliği gösteren iki örnek bulunmaktadır:

olar 61a/2, olarıŋ 61a/14.

2.3.2.3.2. İşaret Zamirleri

Eserimizdeki işaret zamirleri şu şekildedir:

bu:

bunda 165b/1, bunuŋ 192b/2, buŋa 196a/12.

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde bir süre görülen, ancak Doğu Türkçesinde devam eden zamir n'sinin kullanılmaması özelliği gösteren örnekler bulunmaktadır:

bulardur 41a/12, buları 73b/15, bular 134a/5.

a,ol:

aŋa 144a/4, anuŋ 155a/2, anda 196a/6, ol 55a/11, oldur 40b/12.

2.3.2.3.3. Dönüşlülük Zamirleri

Eski Anadolu Türkçesinde *öz, kendü, kendüz* dönüşlülük zamirleri kullanılmaktadır.

Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

özinden 15b/5, özini 21b/9, özimi 51a/9, özüŋe 58b/8.

kendüziŋi 63b/1, kendü 73b/7.

Kendü kelimesi eserimizde çıkma hâli eki aldığında Doğu Türkçesinde devam eden özelliği göstererek zamir n'si almamaktadır.

kendüden 165a/4, 24b/14,121b/12.

2.3.2.3.4. Soru Zamirleri

Soru zamirleri *kim* ve *ne*'dir. Metnimizde *ne* örneği vardır:

ne (ḳaldı) 29b/5,

(faydası) ne (imiş) 71b/1.

2.3.2.3.5. Belirsizlik Zamirleri

İsmin yerini belirsiz bir ifade ile tutan zamirlerdir. Eserimizde belirsizlik zamirleri şu şekildedir:

birbirile 73a/7, birbirinden 55b/6, birbirine 98b/12, her biriŋüz 117b/9, her kim 14b/8, her kimse 29b/13, kime 125b/1, kimesne 161a/5, kimi 128b/9, kimse 136b/14.

Karşılaştırdığımız eserlerde zamirler şu şekildedir:

Tablo 45. Zamirler Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**<u>ŞE</u> (16. yy. ist.)**
Şahıs z.	ben 91b/8 anlar 96b/15	sen 25 olar 60	ol 2a/3 ben 4a/1	ben 548 olar 546	sen 29b.7 anlar 6b.6	**ben 74a/12 olar 61a/2**
İşaret z.	şu 44b/10 ol 50b/6	bular 344 işbu 1282	bu 2a/4 şol 2b/8	bu 98 şular 1467	ol 1b.11 bu 2a.5	**bunda 165b/1 aŋa 144a/4**
Dönüşlülük z.	özi 11a/2 gendüden 130a/12	özi 219 kendü 254	öz 108a/3 kendüden 4b/10	özine 2269 gendülerden 1874	gendüden 15b.10	**özinden 15b/5 kendüden 165a/4**
Soru z.	nedür 1b/9	kim 652	kim 12b/6	kanda 2679	kim 32b.11	**ne 142a/10**
Belirsizlik z.	kimerse 25a/5	cümlesi 282	kimse 6b/2	biri 376	kimse 2b.7	**her kim 14b/8**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda zamir kullanımı eserimizle aynıdır. Bazı örneklerde zamir n'si kullanılmaması "kendüden, olar, bular" ve bu örneklerin incelediğimiz bütün eserlerde bulunması bu durumun Eski Anadolu Türkçesi döneminde yayılmış bir özellik olduğunu göstermektedir.

2.3.2.4. Zarflar

Fiilleri, sıfatları ve zarfları; zaman, yer, yön, durum, miktar ve soru yönünden etkileyen kelimelerdir. İsimler için sıfat olan kelimeler fiiller için kullanıldığında zarf olur.

2.3.2.4.1 Zaman Zarfları

Fiili zaman yönünden sınırlayan, fiilin yapılma zamanını bildiren kelimelerdir. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

bugün *bugün maḥabbetden bize bir kelām söylegil 12b/12,*

dün ü gün*dün ü gün ḫalıḳum ḳullığını ḳıluram 40a/4,*

gece*çün gece oldı ibrāhimüŋ anası geldi 77a/11,*

gẹce gündüz*gẹce gündüz işi niyāz ola 124a/1*,

gẹne*gẹne ol iki melek geldi 98b/11-12.*

Alıntı zaman zarfları: Arapça ve Farsçadan alıntılanan zaman zarflarıdır. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

dem*āḫir demde ḳorḳu ḳatīdür 30a/12,*

evvel*evvel baḳdum ḫalāyıḳı gördüm 51a/9,*

vaḳt*ol vaḳtin maʿrifet ḥaḳdan maḥfūẓ olur 132a/14-15,*

gāh*gāh ṣırra yürür gāh göŋüle 132b/4,*

gāh gāh*gāh gāh ʿaybın görse 121b/14-15.*

2.3.2.4.2. Yer-Yön Zarfları

Fiilin yerini bildiren kelimelerdir.

içerü*içerü girgil 82b/13,*

ilerü*bir ḳadem ilerü vardı 111a/5-6,*

yuḳaru*aġaçlar yuḳaru ḳaçdı 31a/3.*

2.3.2.4.3. Durum (Hâl) Zarfları

Fiilin durumunu, tarzını bildiren, sebep, sonuç, beraberlik, sınırlama gibi anlamlar katan kelimelerdir. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

ancılayın*nẹce ki dirildise ancılayın ölür 82b/7,*

böyle *ḳaçan böyle olsa 177a/3,*

eksük *çelegi eksük olsa egri uçar 22a/8,*

şöyle*kendü katında şöyle söylerlerdi 49b/12*.

Alıntı durum (hâl) zarfları: Arapça ve Farsçadan alıntılanan kelimelerden oluşan durum (hâl) zarflarıdır. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

elbette*elbette ṭāḳ gerek 116a/11*,

hergiz*senüŋ su'ālüŋ arasında hergiz ḥicāb yoḳdur 124a/1*,

lācerem*lācerem günāh ętmekde 145b/12*,

tīz*bunlaruŋ fehmleri tīz oldı 20b/10,*

zinhār *mü'min iseŋ zinhār edeb saḳlaġıl 108b/10.*

2.3.2.4.4. Miktar Zarfları

Fiilin miktarını bildiren, fiili derecelendiren kelimelerdir. Bazıları kelimenin tekrarlanmasıyla yapılır. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

artuḳ*baŋa hurma artuḳ gelüp turur 98a/14,*

çok*yüzin yüzine sürüp çok aġladı 113a/11,*

üküş *recā maḳāmında üküş olsa 24b/7.*

Alıntı kelimelerden oluşan miktar zarfları: Arapça ve Farsçadan alıntılanan kelimelerden oluşan miktar zarflarıdır. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

zerre*ḳanḳı hevādan bir zerre olsa 134a/15,*

ḳadar *şol ḳadar çıḳdılar 74a/9*,

ḳatre*bir ḳatre birinden birine karışmazdı 73b/8.*

2.3.2.4.5. Soru Zarfları

Fiili soru yönünden niteleyen kelimelerdir. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

ḳanda*ṣordı eyitdi ḳanda gördüŋ 59a/3,*

nice*mürīdüŋ aḥvālini nice alursa 121a/10,*

nite*muḥib olanuŋ ḥāli nite ola 113a/15.*

Tablo 46. Zarflar Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
Zaman z.	dün ü gün 55a/15 henüz 169b/8	aḫşamın 1279 bir yıl 22	dün 55a/10 āḫir 21b/15	āḫir 10 bir gün 2173	evvel 1b.10 ṣoŋra 10a.8	**bugün 12b/12 evvel 51a/9**
Yer-Yön z.	girü 149a/10 içerü 114a/6	berü 301 ḳarşu 1393	ḳarşu 14b/2 gėrü 2a/7	alt 711 ṣol 171	girü 2b.5 ilerüsi 55b.8	**içerü 82b/13 ilerü 111a/5-6**
Durum z.	eyle 2a/3 ṣaf ṣaf 40a/1	āgāh 92 hergiz 79	böyle 15a/5 āgāh 162b/7	eyü 46 ḳatı 205	tīz 42b.6 böyle 5b.1	**böyle 177a/13 eksük 22a/8**
Miktar z.	ṣol ḳadar 13a/9 üküş 7a/1	az az 1530 bunca 131	artuḳ 5a/2 çoḳ 2a/9	iŋen 2221 artuḳ 1826	az 20b.5 ḳatı 3b.2	**çoḳ 113a/11 üküş 24b/7**
Soru z.	nice 29b.8 nite 80b.1	ḳaçan 254 ḳanı 1137	ḳanı 106b/10 nite 33a/4	ḳanda 1647 niçün 2902	niçe 4a.11 ḳanda 31b.6	**ḳanda 59a/3 nice 121a/10**

Karşılaştırdığımız eserlere bakıldığında zarf kullanımının eserimizle benzer şekilde olduğu görülmektedir.

2.3.2.5. Edatlar

Genellikle tek başlarına anlamları yoktur. Kelimeler arasında ilgi kurarlar. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

Hâl ekleriyle kullanılanlar:

Yönelme hâli ekiyle kullanılan edatların eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

+A degin *ḳıyamete degin ol ḳuluŋ yarlıġanmasın dileye 32b/4-5,*

+A dek*dėyinciye dek mühlet buyurdılar 152a/3-4,*

+A göre*ḫallerine göre ḫalvet ve riyāżet buyurmaḳ gerek 128b/11, maḥabbet ne miḳdār olursa şevḳ daḫı aŋa göre olur 22b/7, ḫallerine göre ḫalvet ve riyāżet buyurmaḳ gerek 128b/11,*

+A ṭoġru*itiḳādını ḥaḳḳa ṭoġru ętmek gerek 15b/14.*

Çıkma hâli ekiyle kullanılan edatların eserimizde örnekleri şu şekildedir:

+ dAn soŋra*andan soŋra ġusül ḳıla 53b/11, birkaç günden soŋra yine girdi 116b/11.*

İlgi hâli ekinin gibi edatıyla birlikte kullanılmasıyla oluşan örnekler bulunmaktadır:

+nuŋ gibi *bunuŋ gibi kimseye vaʿaz fayda ḳılmaz 8b/9, bunuŋ gibi kişinüŋ göŋli ḳabrdaġı meyyit gibi ölmiş ola 192b/2, sır daḫı anuŋ gibidür 19b/14.*

Diğer edatlar

ancaḳ*belki ancaḳ senüŋ rıżāŋ içün ęderüz 204a/11,*

egere*ger meşāyiḫ menzilini bulayın dęrsen 78a/14,*

gibi*öküz gibi bögürüp çaġırup ḳamu cazuluḳlarını yalmadı 11b/3, ṭaġ gibi ola 121b/12,*

için*ḳullıḳ içün yaradılup 134b/8, şıġınmaḳ içün namāz ve duʿālar buyurup durur 31b/7, ṭutup siŋirdükleri içün Allahü teʿālā anlara īmān rūzī ḳıldı 11b/9.*

Tablo 47. Edatlar Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
Hâl E. Kul.	on yıla degin 12a/15 anuŋ gibi 75b/14	gelelden berü 846 bunlara karşu 157	vaḳtdan berü 15a/6	-	buŋa göre 6b.3	**ḥallerine göre 128b/11 bunuŋ gibi 8b/9**
Diğer Edatlar	gibi 121b/12	gibi 140	için 140b/4	gibi 458	gibi 4b.10	**için 17a.11**

Karşılaştırdığımız eserlerde; *Kitab-ı Gunya, Varka ve Gülşah, Kemal Ümmî Divânı*'nda eserleri hazırlayanlar bizim bağlaç olarak aldığımız kelimeleri bağlama edatı olarak almıştır. Sınıflandırmalar bizim yaptığımızdan farklıdır. Bunun dışında edatların eserlerdeki kullanımında bir farklılık bulunmamaktadır.

2.3.2.6. Bağlaçlar

Kelimeleri ve cümleleri bağlama göreviyle kullanılan kelimelerdir. Eserimizde örnekleri bulunmaktadır:

Şart ifadesi taşıyanlar: Kelimeler veya cümleler arası ilişkileri şart yoluyla sağlayan bağlaçlardır. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

ḳaçanṣ*ūfī ḳaçan fenā menziline ėrişe ḳuş gibi olur 22a/4, ḳaçan bu yėller sākin olsa*

iḫlās yėli ḳopar 70a/8,

ḳaçan ki*ḳaçan ki celāline naẓar ḳılur firāḳdan ḳorḳup ḫavf gelür 24b/12.*

Zıtlık ifadesi taşıyanlar: Kelimeleri veya cümleleri zıtlık yoluyla bağlayan bağlaçlardır. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

ammā *gemiler bulmak gerek ammā dünyā deryāsınuŋ gemisi zühddür 69b/2,*

ancaḳ*bī fāʾide yatmaḳ ṭurmaḳ ḳalur ancaḳ haẓret-i risālet ṣallallahü ʿaleyhi vesellem*

buyurur 47a/11,

velīkin*gitmelerini diledi velikin anlara nesne ḍemedi 181a/4.*

Sebep bildirenler: Kelimeleri veya cümleleri sebep ifadesiyle bağlayan bağlaçlardır. Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

çün*çün Taŋrıyam dir 77b/5-6,*

çünki*çünki Allahdan hidāyet ẹrişe 145b/13,*

zīrā*zīrā duʿāda bir şarṭ eksük olıcaḳ duʿā icābet olmaz 165a/6.*

Mutlak ilgi ifadesi taşıyanlar: Kelimeleri veya cümleleri sadece ilgi göreviyle bağlayan bağlaçlardır. Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

ki*ümiz̲dür ki iki cihānda 32b/10,*

kim*taŋrı fermānı oldur kim baŋa uyuŋ 37b/13,*

ve*kendü faẓlum ve lüṭfum 174b/8.*

İstisna bildirenler: Kelimeleri ve cümleleri istisna yoluyla bağlayan bağlaçlardır. Eserimizdeki örneği şu şekildedir:

meger *ol ḫurma meger ḫurma issi ḫocanuŋdur dėdi 98b/7.*

Sıralama ve atıf bildirenler: Kelimeleri ve cümleleri sıralama veya atıf yoluyla bağlayan bağlaçlardır. Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

bile*yėtmiş tersā bile īmāna gelüp müslimān oldılar 30b/3,*

birle*Allah emri birle dünyāya hubuṭ ėtdi 31a/14,*

daḫı *şifā adlu şehre iletgil dėdi daḫı eyitdi 80a/4,*

hem*hiç nesne bilinmez hem bulunmaz 18b/2,*

ya*ya aŋa şeyḫ olan ol yüzsüzi gör 70b/10.*

Seçme ifade edenler: Kelimeleri ve cümleleri seçme yoluyla bağlayan bağlaçlardır. Eserimizdeki örneği şu şekildedir:

ya...ya*ya üç ya bėş ya yėdi olsalar 116a/7.*

Açıklama ifade edenler: Kelimeleri ve cümleleri açıklama yoluyla bağlayan bağlaçlardır. Eserimizdeki örneği şu şekildedir:

yaʿni *ẓahire birle yaʿni cemāʿat birle namaz ḳılsaŋ birine yėtmiş s̲evāb vėrilür 62b/1-2.*

Tablo 48. Bağlaçlar Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
Şart İf. Taş.	ger 75b/6	eger 105	eger 5b/10	eger 1192	eğer 3a.1	**ḳaçan 22a/4**
Zıtlık İf. Taş.	līkin 12b/9	līkin 233	ammā 2a/14	ancaḳ 1711	ancaḳ 3a.9	**ancaḳ 47a/11**
Sebep Bil.	çün 120a/3	çünki 23	çün 2b/9	çünki 525	çün 8a.11	**çün 77b/5**
Mutlak İlgi İf. Taş.	kim 15b/14	kim 69	ki 2a/5	kim 473	ki 2a.10	**kim 37b/13**
İstisna Bil.	meger 6a/1	meger 321	meger 33b/11	meger 559	meğer 13a.3	**meger 98b/7**
Sıralama ve Atıf Bil.	ile 5a/14	bile 154	bile 11a/5	daḫı 338	bile 34b.44	**bile 30b/3**
Seçme İf. Edenler	ya…ya 10b/6	ya…ya 442	ya 3a.12	-	ya 34a.2	**ya…ya 116a/7**
Açıklama İf. Edenler	-	yaʿni 329	yaʿni 3a/12	yaʿni 390	yaʿni 17b.9	**yaʿni 62b/1-2**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda bağlaç kullanımında eserimizle farklılık görülmemektedir. Ancak eserleri hazırlayanların tercihi olarak edat ve bağlaçların sınıflandırılmasında farklılıklar bulunmaktadır.

2.3.2.7. Fiiller

2.3.2.7.1. Fiil Çekimi

2.3.2.7.1.1. Şahıs Ekleri

Türkçede zamir kökenli ve iyelik kökenli olmak üzere iki grup şahıs eki bulunmaktadır. Şart çekiminde ve görülen geçmiş zaman çekiminde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Bunun dışında kalan çekimlerde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Emir çekiminde ise kip ve şahıs aynı ek üzerindedir.

Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

1. teklik şahıs eki -Am, -In: *dilerem 21a/10, ḳıluram 9b/4; bilmezin 112b/14, ṭutmazın*

153a/12.

2.teklik şahıs eki -(A)sIn: *ḳorişesin 116a/8, ḳopasın 127b/15.*

3.teklik şahıs eki ø: Ayrı bir eki yoktur. Bazen kuvvetlendirme görevindeki *+dUr* bildirme 3. teklik şahıs ekiyle kullanılır:

dökilür 150a/1 kurur 150a/1; ḳılmışdur 149b/7, yaratmışdur

149b/11.

1.çokluk şahıs eki -vUz, -Uz: *ḳedevüz 18b/1, ḳılavuz 168a/1; ḳederüz 39b/2, ḳorkaruz 204a/6.*

2.çokluk şahıs eki -sInIz: Eserimizde zamir kökenli 2. çokluk şahıs eki kullanılmamıştır.

3.çokluk şahıs eki -lAr: *ḳediler 11a/8, ḳıldılar 11a/10.*

Tablo 49. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
1.teklik şahıs eki	dilerem 88b.10	eyleyem 87	-	ḳılmışam 2678	bilürin 31b.7	**kıluram 9b/4**
2. teklik şahıs eki	-	ḳılursın 138	ḳalmışsın 17b/10	ḳaçarsın 1828	ölürsin 16a.10	**erişesin 116a/8**
3.teklik şahıs eki	geymese 131a.15	görür 445	getürür 17a/2	kaçar 1247	-	**ḳılmışdur 149b/7**
1.çokluk şahıs eki	dilemezüz 58a.4	olmışuz 458	-	yirüz 2258	umarız 11a.8	**ḳılavuz 168a/1**
2. çokluk şahıs eki	-	viresiz 350	-	-	-	**-**
3.çokluk şahıs eki	eyleyeler 97b.13	ḳılurlar 173	acıdurlar 17b/9	gideler 585	-	**ḍediler 11a/8**

Karşılaştırdığımız eserlerde geçen zamir kökenli şahıs ekleri eserimizle benzerlik göstermektedir. Farklılaşan bir durum görülmemektedir.

İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

İyelik kökenli şahıs eklerinin metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

1. teklik şahıs eki -m : *inandum 34b/5, gördüm 58b/15, olsam 60b/9.*

2. teklik şahıs eki -ŋ : *dirseŋ 61a/7, geldüŋ 77a/6.*

3. teklik şahıs eki ø : *ḳıldı 77a/6, dėdi 77a/8.*

1.çokluk şahıs eki -k : *çıkarduk 117a/2, vėrdük 174a/6.*

2.çokluk şahıs eki -ŋUz : *ḳılıŋuz 31b/8, dilerseŋüz 148b/3.*

3.çokluk şahıs eki-lAr : *ḳılurlar 151a/10, dėrler 155a/ 2.*

Emir çekiminde şahıslarda emir kipi eki ve şahıs eki işlevi aynı ek üzerindedir. Eserimizde kullanımı da bu şekildedir:

1.teklik şahıs eki -AyIm, -AyIn : *ėdeyim 23a/5, geçüreyim 23a/5; ḥarb ḳılayın 23a/3, iki*

maḳāma ėrişeyin 44a/10.

2. teklik şahıs eki : *ḥāżır ol 46a/10, hiẕmete gel 46a/9; ṣakınġıl 46b/15,*

sevgil 44a/10.

3.teklik şahıs -sUn : *lāyıḳ olsun 146b/14, esmesün 173b/12.*

1. çokluk şahıs -AlUm: *ṣoralum 59a/2, varalum 196a/7.*

2. çokluk şahıs -ŋ : *çigninden düşdi aluŋ 43a/13, bir beyt okuŋ 43a/8;*

ʿibādet eyleŋ 203b/8.

3. çokluk şahıs -sUnlAr: *çıḳarmasunlar 65b/12, yormasunlar 157b/8; bilsünler*

174b/4.

2.3.2.7.1.2. Basit Çekimler

2.3.2.7.1.2.1. Bildirme Kipleri

Görülen Geçmiş Zaman Çekimi (-dI, -dU) :

Görülen geçmiş zaman eki Eski Anadolu Türkçesinde genellikle yuvarlak ünlüyle kullanılmasına rağmen eserimizde düz ünlüyle de kullanılmaktadır.

Görülen geçmiş zaman eklerinin örnekleri eserimizde şu şekildedir:

1. teklik şahıs -dI+m: *gördüm 13b/6, ḍedimise 39b/13*

2. teklik şahıs -dU+ŋ: *erişdüŋ 43b/8, gördüŋ 59a/1, alduŋ 98a/11, buyurduŋ 113a/3*

3. teklik şahıs -dI, -dU: *buyurdı 7a/3, gösterdi 7b/3; buyurdu 10b/14, gördü 8b/5, olındu 203b/1*

1. çokluk şahıs -dU+K: *çıkarduk 117a/2, dedük 86a/3*

2. çokluk şahıs -dUŋUz: *olduŋuz 117b/9*

3. çokluk şahıs -dI+lAr: *ḳıldılar 128a/8, gördiler 130a/9*

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 50. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
1.teklik şahıs	aldum 124b/14	ḳaldum 183	didüm 12b/15	geldüm 2467	girdüm 28a.10	**gördüm 13b/6 dḍimise 39b/13**
2. teklik şahıs	eyitdüŋ 43a/10	söyledüŋ 468	diledüŋ 114b/2	ḳılduŋ 167	doymazdıŋ 6b.2	**erişdüŋ 43b/8**
3.teklik şahıs	aḳdı 48a/6	dutdı 17	buyurdı 26b/3	gitdi 84	başlamadı 52a.1	**buyurdı 7a/3 buyurdu 10b/14**
1.çokluk şahıs	bildük 68a/8	urduḳ 1651	ḳılduḳ 26b/6	ḳalduḳ 34	ḳurtulduḳ 29a.1 bağışladık 41b.9	**çıkarduk 117a/2**
2. çokluk şahıs	çıḳduŋuz 159b/4	geydüŋüz 1114	diledüŋüz 315b/9	gördüŋüz 663	-	**olduŋuz 117b/9**
3.çokluk şahıs	didiler 58a/4	aldılar 1452	eyitdiler 137b/2	uçdılar 33	çalışdılar 20a.11	**ḳıldılar 128a/8**

Şifāü'l-Esrār'da, görülen geçmiş zaman 1. teklik ve 3.teklik şahıs eklerinin hem yuvarlak hem düz ünlüyle kullanımları görülürken; *Vasiyyet-name*'de de görülen geçmiş zaman 1. çokluk şahıs ekinin hem düz hem yuvarlak ünlüyle kullanıldığı görülmektedir. Karşılaştırılan diğer eserlerde bu kullanımlar bulunmamaktadır. Bu örneklere bakılarak 16. yüzyılda bu ekte düzlük-yuvarlaklık uyumunun başladığı söylenilebilir.

Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi (-mIş, -mUş):

Öğrenilen geçmiş zaman eki Eski Anadolu Türkçesinde genellikle düz ünlüyle kullanılmasında rağmen eserimizde yuvarlak ünlüyle de kullanılmaktadır. Eserimizde yalnızca ikinci teklik ve üçüncü şahıslarda kullanılmıştır.

2.teklik şahıs -mış+*sı*n : *ḳılmışsın 79a/4*

3.teklik şahıs -muş, -mış : *buyurmuşdur 42b/1, olmışdur 2a/11*

3. çokluk şahıs -muş+lar, -miş+ler: *olmuşlardur 2a/5, demişler 15b/9*

Aynı kelimelerin hem düz hem de düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmiş yuvarlak ünlü taşıyan örnekleri bulunmaktadır:

olmışdur 2a/11, olmuşlardur 2a/5,

buyurmuşdur 42b/1, buyurmışdur 16b/15.

Bunun yanında eserimizde Batı Türkçesinde bir süre kullanılan ancak Doğu Türkçesinde devam eden, *-up durur* ve *-up dur* yapıları da öğrenilen geçmiş zaman görevinde kullanılmıştır:

yaradıp-durur 125b/15, yaradup-dur 70b/15, oturup-durur 71a/1, koyup-durur 74b/15.

Tablo 51. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
1.teklik şahıs	-	olmışam 104	-	olmışam 1486	-	-
2. teklik şahıs	-	olmışsın 787	-	olupsın 1195	-	**ḳılmışsın 79a/4**
3.teklik şahıs	alınmışdur 125a/4	ṭoġmış 43	ḳılmışdur 93b/1 olupdur 77b/9	ṣusamışdur 165, dutupdur 261	olmışdur 9b.6	**buyurmuşdur 42b/1 yaradupdur 70b/15**
1.çoklu k şahıs	görmişüz 1b/11	ḳılmışuz 702	-	azmışuz 243	-	-
2. çokluk şahıs	-	-	-	-	-	-
3.çoklu k şahıs	ṣatmışlar 134a/2	bezemişler 1412	ḳılmışlardur 35a/10	-	dimişlerdür 9a.7	**olmuşlardur 2a/5**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda; eserimizde kullanılan *-updur, -updurur* ekleri *Kasasü'l-Enbiyā Tercümesi* ve *Kemal Ümmî Divânı'*nda da eserimizde olduğu gibi öğrenilen geçmiş zaman görevinde kullanılmıştır. Bu durum on beş, on altıncı yüzyıllarda *-up, -updur, -updurur* eklerinin, Batı Türkçesinde de öğrenilen geçmiş zaman görevinde kullanıldığını göstermektedir. Diğer eserlerde bu yapıya rastlanmamıştır. *Şifāü'l-Esrār*'da öğrenilen geçmiş zaman 3.teklik ve 3. çokluk şahıs eklerinin hem yuvarlak hem düz ünlüyle kullanıldığı görülmektedir. Karşılaştırılan

diğer eserlerde bu kullanımlar bulunmamaktadır. *Şifāü'l-Esrār'*da düzlük-yuvarlaklık uyumunun başladığı görülmektedir.

Geniş Zaman Çekimi (-Ur, -Ir, -r):

Geniş zaman eserimizde *-Ur, -Ar, -r* ekleriyle karşılanmaktadır. Olumsuzu *-mAz* eki ile yapılmaktadır. Örnekleri şu şekildedir:

1. teklik şahıs -Ar+Am, : *dilerem 21a/10, kaçaram 31a/11; ṭutmazın 153a/12,*

-mAz+In *ṿermezin 153a/11.*

2.teklik şahıs -Ar+sIn,: *dilersin 31a/10 ḳoyarsın 204a/18; ḳılmazsın 158a/4.*

-mAz+sIn

3.teklik şahıs -Ur : *ḳılur 35a/2, verür 82b/6; bitmez 129b/12, olmaz 85b/6.*

3. çokluk şahıs -Ur+lar, Ar+lar: *ḳaçarlar 21a/15, olurlar 164b/10; olmazlar 75b/9.*

-mAz+lar

Tablo 52. Geniş Zaman Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
1.teklik şahıs	aluram 162a/15	ağlaram 786	dėrem 100b/1	dilerem 545	işlerin 29b.1	**ḳaçaram 31a/11**
	almazam 71b/13	bilmezem 876	bilmezem 60b/10	silemezem 2504	girmezin 29b.6	**ṭutmazın 153a/12**
2. teklik şahıs	incidürsin 138b/3	ṣorarsın 1217	ḳaçarsın 79a/11	virürsin 272	ölürsin 16a.10	**ḳoyarsın 204a/18**
3.teklik şahıs	açılur 168a/5	ḳılur 54	ḳılur 2a/4	ṭapar 309	bilür 3a.7	**verür 82b/6**
1.çokluk şahıs	buyururuz 142b/4	iterüz 337	dėrüz 9a/10	virürüz 23	severiz 11a.8	-
2. çokluk şahıs	-	gelmezsiz 729	dėrsiz 195b/6	dirsiz 1852	-	-
3.çokluk şahıs	isterler 64b/7	geçerler 1099	ḳoyarlar 201a/2	umarlar 934	görürler 9b.3	**olurlar 164b/10**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda, *Vasiyyet-name ve Şifāü'l-Esrār*'da geniş zaman 1.teklik şahıs olumsuz çekiminde zamir kökenli şahıs eki kullanılmış; diğer eserlerde bu çekimde iyelik kökenli şahıs eki kullanılmıştır.

Şimdiki Zaman Çekimi (-yorur)

Eserimizde -yorur şimdiki zaman eki kullanılan tek örnek bulunmaktadır:

göreyorur 59a/5.

İki örnekte geniş zaman eki şimdiki zaman görevinde kullanılmıştır:

gördi bir yigit bir ḳız birle yaturlar uyurlar 60b/3.

Karşılaştırdığımız eserlerde şimdiki zaman eki bulunmamaktadır.

Gelecek Zaman Çekimi (-AcAK)

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yaygın olarak kullanılan *-IsAr* gelecek zaman eki eserimizde kullanılmamıştır. Gelecek zaman anlamı bir örnekte *-AcAK* ekiyle verilmektedir.

3.teklik şahıs: -AcAk: *peyġamberüŋ ağlamaġı bu vechile olacaḳ 130b/6.*

Tablo 53. Gelecek Zaman Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
1.teklik şahıs	-	-	-	öliserem 2060	-	-
2. teklik şahıs	-	-	-	içisersin 1916	-	-
3.teklik şahıs	ḳılısar 3a/11 dartası 4b/1 yıpranacaḳdur 76b/9	biçiser 766 gelesi 937	gidiser 15a/6	ḳopacaḳdur 1687 ṭoġısar 348	girecekdür 13b.3	**olacak 130b/6**
1.çokluk şahıs	-	-	-	-	-	-
2. çokluk şahıs	-	-	-	-	-	-
3.çokluk şahıs	-	-	-	-	-	-

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda, eserimizde *-IsAr* eki kullanımı olmamasına karşın, Vasiyyetname dışındaki eserlerde *-IsAr* gelecek zaman eki kullanımı bulunmaktadır. Bunun yanında *Kitab-ı Gunya*'da, *Kemal Ümmî Divânı*'nda ve *Vasiyyet-name*'de gelecek zaman eki olarak *-AcAk* eki de kullanılmıştır. Bu durum -AcAk ekinin gelecek zaman eki olarak 14. yüzyılda kullanıldığını, 15 ve 16. yüzyıllarda kullanım sıklığının arttığını göstermektedir.

2.3.2.7.1.2.2. Tasarlama Kipleri

İstek Çekimi (-A):

İstek çekimi niyet ifade eder. Konuşucunun eğilimini bildirir. "Eski Türkçedeki gelecek zaman eki durumundaki -ga/-ge Eski Anadolu Türkçesinde ön sesteki ġ/g ünsüzlerinin eriyip kaybolması ile -a/-e şekline dönüşmüştür. Ek bu ses değişikliğine paralel olarak bir görev dallanmasına da uğramıştır (Korkmaz 1973: 167) ."

Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

1.teklik şahıs -A+m: *getürem 95a/10, īṣār ḳılam 95a/11, dimeyem 95a/11.*

2.teklik şahıs -A+*sın*: *ʿamel ḳılasın 183a/9, dutasın 58b/8, fikir ẹdesin 76a/11, bilesin 103b/6.*

3.teklik şahıs -A: *oḳıya 118a/13, yaḳmaya 118b/6, ṭar olmaya 118b/8, red ẹtmeye*

121a/13, döndürmeye 121a/14.

1.çokluk şahıs -A+vUz: *ṭāʿat ḳılavuz 114a/3, olavuz 131b/13, ẕikir ẹdevüz 18b/1, ḳulluḳ ẹtmeyevüz 204a/11.*

3.çokluk şahıs -A+lAr: *şefāḳat ḳılalar 108a/8, başlayalar 164b/2, bileler 169b/5, vẹreler 171a/7.*

Karşılaştırdığımız eserlerdeki istek kipi örnekleri şu şekildedir:

Tablo 54. İstek Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
1. teklik şahıs -Am	alam 146a/13, virem 129b/3	duram 1404, idem 290	bilem 12b/13 vẹrem 180a/4	dutam 259, virem 662	tevbe idem 33b.4	**getürem 95a/10 dẹmeyem 95a/11**
2.teklik şahıs -*asın*	bilesin 3a/7 ulaşasın 168b/2	bulasın 1662, göresin 1728	olasın 19a/9 ḳılasın 138b/10	dutasın 52 ölesin 1178	-	**ḳılasın 183a/9, bilesin 103b/6**
3.teklik şahıs -A	aḳa 35b/12 bağışlaya 35b/5	ola 1288, bekleye 1250	oḳıya 84a/7 vẹre 64b/1	ola 92, geçe 158	abdest ala 56a.6 dimeye 18a/5	**oḳıya 118a/13 döndürmeye 121a/14**
1.çokluk şahıs -AvUz	bildirevüz 44a/1	ḳıravuz 116, sürevüz 116	olavuz 80b/8 ḳılavuz 9a/9	olavuz 1039, idevüz 260	-	**ḳılavuz 114a/3, ẹdevüz 18b/1**
3.çokluk şahıs -A-lAr	alalar 75a/6, diyeler 57b/14	aṣalar 483, ideler 1734	olalar 6b/14 bileler 26a/1	ḳoyalar 1684, göreler 560	baḳmayalar 35a.5 dökeler 41a.3	**başlayalar 164b/2, bileler 169b/5**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda farklı bir kullanım görülmemektedir.

Dilek-Şart Çekimi (-sa):

Ekin kip eki mi yoksa "şart zarf-fiili" mi olduğu tartışılmıştır. Bu konuda gelinen nokta ekin dilek-istek anlamıyla bitmiş bir yargıyı bildirdiği zaman "dilek kipi eki", yüklemdeki oluş veya kılışa bağlı yardımcı bir hareketi gösterdiği zaman "şart zarf-fiili" eki olduğu şeklindedir (Develi 1995: 91-94, Korkmaz 2005: 160-167, Yücel 2000: 75-114).

Eserimizde -*sa* eki, şart zarf-fiil eki görevinde kullanılmıştır. Örnekleri şu şekildedir:

1.teklik şahıs-*sa*+m: *yoġ olsam yaḫşıraḳ idi 60b/9*

2.teklik şahıs-*sa*+ŋ: *ʿamelini **ḳılsaŋ** yigirmi bir maḳāma daḫı anda **ẹrseŋ** ʿamel bi'l-ḳulup saŋa ḥāṣıl olur 16a/9-10, girüp taṣṣavvufa meşġūl **olsaŋ** ʿaceb degil 11b/12, ol maḳāmda **ṭursaŋ** ḥaḳ dergāhında ṭurur gibi ḳorḳuyıla ṭurġıl 50a/11-12; ḫaḳiḳatin bileyim **dẹseŋ** ʿaḳıl taḥarrī ḳılmaz 35b/11, yigirmi maḳāma **ẹrseŋ** ʿamelü bi'l-erkān tamām olur 16a/6-7,*

3.teklik şahıs -*sa*: *ʿamelden **ḳalsa** aŋa şeyḫ ve ṣūfī dẹmek revā olmaz 16b/10, her kim bu ulu adları dayim **oḳısa** ḥesābını āsān ẹde 32b/5-6, ṣu ne ḳadar ṭurı **olsa** ʿaksinde nesne gökçek görinür 19b/14-15, şeyḫ ne ḳadar **ḳaḳırsa** inkār itmeye 40b/13; miftāḥı birle raḥmet ḳapusını açup **girdise** ol iki kimesne girdi deyü feryād ḳılup çaġırdılar 76b/6-7-8, nice ki **dirildise** ancılayın ölür nice ki **öldise** ancılayın ḳopar 82b/6-7*

1. çokluk şahıs -*sa*+k : *bir ḥarfi evvelinden ḫaẕf **ẹtsek** tehir ḳılunca her bir ḥarf eksük olduġınca bāḳī ḳalan ḥurūfında gine taʿẓīm ve maʿna bāḳīdur 100b/8-9-10*

2. çokluk şahıs -*sa*+ŋız : *eger taŋrı **severseŋiz** taŋrı fermānı oldur kim baŋa uyuŋ 37b/12-13*

3. çokluk şahıs -*sa*+lAr : *eger lüṭf **bulsalar** naẓẓāre-yi minnet ḳılurlar 21a/3-4, kösi **ursalar** ḳandayıdığı ya oġrı alup ḳanda ḳodığı ol dühülden bir avaz gelürdi deyüvẹrirdi 73a/1-2, kudretleri **görseler** ve bu niʿmetleri **yẹseler** endişe ve tefekkür ḳılup şükür ḳılmaġa sezā olur 95a/13-14*

Tablo 55. Dilek Şart Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
1. teklik şahıs -*sa*m	dilesem 163b/6 şatun alsam 91b/2	-	-	bilsem 2070 disem 2111	söylemezsem 37b.10	**yoġ olsam 60b/9**
2.teklik şahıs -*sa*ŋ	bağlasaŋ 39a/11, dikseŋ 129b/6	ḳomasaŋ 1503, dimeseŋ 1199	gelseŋ 41a/13	uyansaŋ 1819, işitseŋ 1828	fısıldasaŋ 3b.2 dirseŋ 15a.1	**ẹrseŋ 16a/9-10, meşġul olsaŋ 11b/12**
3.teklik şahıs -*sa*	açılsa 25b/11, belürse 44b/15	olmasa 1023, görse 195	girse 198b/6, ḳılsa 290a/9	sevse 200, tevbe ḳılsa 404	aḳarsa 45a.4 bilmese 22b.4	**oḳısa 32b/5-6 ḳaḳırsa 40b/13**
1.çokluk şahıs -*sa*k						**ḫaẓf ẹtsek 100b/8-9-10**
2.çokluk şahıs -*sa*ŋız	dutsaŋuz 24b/15	-	-	-	-	**severseŋiz 37b/13**
3.çokluk şahıs -*sa*lAr	aldursalar 160b/12, eyitseler 151b/8	virseler 108	olsalar 83a/3	içseler 618, irseler 834	çekişseler 33b.5, cemʿ olsalar 29a.8	**bulsalar 21a/3-4, görseler 95a/13-14**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda şart kipi başlığıyla verilen örneklerdeki kullanımlar eserimizle aynıdır. Bütün örnekler şart-zarf fiiline uygundur.

Gereklilik Çekimi

Eski Anadolu Türkçesinde gereklilik çekimi için özel bir ek bulunmamaktadır. "Gerek" kelimesi "-sa gerek", "-mAk gerek" şeklinde kullanılarak gereklilik anlamı karşılanmaktadır. Bunun yanında istek eki -*A* bazı örneklerde gereklilik anlamı vermektedir.

Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

-mAk gerek: *baḳmaḳ ṣınamaḳ gerek 124b/12, bilmek gerek 125a/5, ʿamel ḳılmaḳ gerek 125b/6.*

-sa gerek: *cemʿ ḳılsa gerek 156a/5, saŋa fettāḥ eyle olsa gerekdür 133b/11.*

İstek ekiyle: *on yėdinci şarṭ oldur kim ḳābil olmayandan melūl olmaya 122b/3, ṭoḳuzuncu şarṭ oldur kim nefy-i iṯbāt üzerine dāyim ola 123b/9, onuncu şarṭ oldur kim mürīd fütüvvet ehli ola 123b/11.*

Karşılaştırdığımız eserlerde gereklilik kipinin durumu şu şekildedir:

Tablo 56. Gereklilik Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
İstek eki -A	-	-	-	-	-	**olmaya 122b/3**
-mAk gerek	dutmaḳ gerek 77b/10	ṣabır itmek gerek 393	aŋlamaḳ gerek 17a/7	görmek gerek 351	dimek gerek 32b/5	**bilmek gerek 125a/5**
-*sa* gerek	ḳılsa gerek 22a/7	-	olsa gerek 16a/6	sevse gerek 2698	selām virse gerek 51a/6	**olsa gerekdür 133b/11**
-Up gerek		-	bilüp gerek 16b/15	-	-	

Karşılaştırdığımız eserlerde gereklilik kipinin durumuna baktığımızda istek ekinin gereklilik anlamında kullanımı yalnızca *Şifāü'l-Esrār*'da bulunmaktadır. *Ḳaṣaṣü'l- Enbiyā Tercümesi*'nde ise "-Up gerek" yapısı kullanılmıştır. Diğer eserlerde "-mAk gerek" ve "-*sa* gerek" yapıları kullanılmıştır.

Emir Çekimi

Emir kipi eki şahıslara göre farklılık göstermektedir. Bu konuda Yücel, "Emir çekimi, müstakil bir zaman veya kip eki almaması ve kendine özgü şahıs eklerinin bulunmaması sebebiyle öteki çekimlerden farklı bir görünümdedir. Fiillerin işletme eki almamış hâli, teklik ikinci şahsın emir şeklidir" demektedir (2002: 111). Kip ve şahıs kavramı tek ek üzerindedir.

İkinci teklik şahısta kullanılan *-gIl* eki pekiştirme görevindedir.

Eserimizdeki emir kipi örnekleri şu şekildedir:

1. teklik şahıs -AyIn, -AyIm : Bu ek eserimizde dilek ve istek işlevindedir: *bağlayayın*

143b/15, bileyin 73a/5, bulayın 169b/5, ẹrişeyin 169b/12;

ẹdeyim 23a/5, geçüreyim 23a/5, olayım 61a/7.

2.teklik şahıs Ø+gIl : *alġıl getürgil 13a/1, bilgil 37a/7, cehd ḳılġıl 19a/6, eyitgil*

44b/1, getürgil 13a/1, ḥāżır ol 46a/10, hiẕmete gel 46a/9, olmaġıl 13a/2, sevgil 44a/14.

3. teklik şahıs -sUn : *lāyık olsun 146b/14, ırağ olsun 152a/7; ḳılmasun 153a/5,*

esmesün 173b/12.

1.çokluk şahıs -AlUm : *beyān ḳılalum 185a/2, şoralum 59a/2, varalum 196a/7.*

2.çokluk şahıs -(U)ŋ : *aluŋ 43a/13, baḫş ẹdüŋ 43a/14, secde ḳıluŋ 9b/6, oḳuŋ 43a/8,*

uyuŋ 37b/13.

3.çokluk şahıs -sUnlAr : *bilsünler 174b/4*

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

Tablo 57. Emir Çekimi Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
1. teklik şahıs - AyIn, - AyIm	vaṣiyyet ḳılayın 152a/14	varayın 436	-	gideyin 1617	-	**bağlayayın 143b/15**
	vurayım 110b/2	ṣorayım 429	bileyüm 106b/10	aydayum 375	bileyim 28b.7	**geçüreyim 23a/5**
2.teklik şahıs -gIl	durġıl 43a/9 çıḳ	ḳılġıl 1518	görgil 224a/13 secde	oŋarġıl 2536 bağışla 95	- tevbe it	**bilgil 37a/7**
	86a/5	ḳorḳ 994	eyle 310a/14		33b.3	**ḥāżır ol 46a/10**
3.teklik şahıs - sUn	dutsun 53b/4	ṭursun 1603	helāk eylesün 244b/10	gitsün 912	alsun 31a.2	**ḳılmasun 153a/5**
1. çokluk şahıs - AlIm	görelüm 31b/7	açalum 484	bilelüm 162a/13	yalvaralum 45	bildirelüm 53b.3	varalum 196a/7
2.çokluk şahıs - (U)ŋ	bağışlaŋ 99a/11	ḳoŋ 1670	bilüŋ 17a/2	ṭapuŋ	secde idüŋ8a.9	**secde ḳıluŋ 9b/6**
3.çokluk şahıs - sUnlAr	-	ḳazsunlar 698	görsünler 28a/8	-	-	**bilsünler 174b/4**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda, 1. teklik şahısta, *Kaṣaṣü'l-Enbiyā Tercümesi* ve *Vasiyyetname* dışındaki bütün eserlerde zamir kökenli şahıs eki de kullanılmıştır. *Vasiyyet-name*'de 2. teklik şahısta *-gIl* pekiştirme eki kullanılmamıştır. *Şifāü'l-Esrār*'da ve diğer eserlerde *-gIl* pekiştirme ekinin kullanıldığı ve kullanılmadığı örnekler bulunmaktadır.

2.3.2.7.1.3. Birleşik Çekimler[6]

Türkçede basit çekimli fiillerin yanında birleşik çekimli fiiller de bulunmaktadır. Bu durum şu şekilde açıklanır: "Fiiller için zaman, konuşanın konuştuğu ana göre hesaplanır. O an şimdiki zamandır ve ona ölçerek bir geçmiş ve gelecek vardır. Bu türlü zaman hesabına salt zaman denir. Bildirme ve tasarlama

[6] Birleşik çekimler sırasında i- fiilinin düştüğü durumlar görülmektedir. Ayrıntılı bilgi ve karşılaştırmalar için bk. 2.1.5.2.2. Ek-fiilin Düşmesi.

kiplerindeki fiiller bu salt zamana göre kiplere ayrılmışlardır. Bu kiplerdeki anlatım, fiildeki hareket ve oluşun mutlak şekildeki ifadesidir. Bunun için ayrı bir eke ihtiyaç yoktur. Bu şekildeki anlatım biçimi fiilin basit çekimidir (Özkan 2000: 145)."

Fiilin birleşik çekimi ise basit çekimli fiile, i- fiiliyle birlikte, görülen geçmiş zaman eki, öğrenilen geçmiş zaman eki veya şart eki eklenerek yapılır.

İncelediğimiz metinde birleşik çekimler şu şekildedir:

2.3.2.7.1.3.1. Hikâye

Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

almadumdı 59a/6.

Geniş Zamanın Hikâyesi:

batmazdı 73a/10, karışmazdı 73b/2, ṭolardı 73b/5.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

görmişdi 85a/5.

Şartın Hikâyesi:

bilseyidi 98a/5, loḳmadan yęgrek olsaydı haber buyurur idi 19b/12.

2.3.2.7.1.3.2. Rivayet

Geniş Zamanın Rivayeti:

otuz arşuŋ artuḳ eksük olurmış 131a/7, ne ḳadar yaşasa uzasa ḫurması ol ḳadar ṭatlu olurmış 131a/7-8.

2.3.2.7.1.3.3. Şart

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı:

Buradaki örneklerde de şart eki, şart zarf-fiili görevindedir.

buyurdıysa 125b/5, ḳoydısa 73b/3, muʿamele ḳıldısa 78a/4, vācib oldısa 124b/13, vardısa 111a/5, yazıldısa 122b/1

Geniş Zamanın Şartı:

ṣıyānet üzerine olurısaŋ 59b/9, erzānī ḳılursa 148a/4

Karşılaştırdığımız eserlerde birleşik çekimler şu şekildedir:

Tablo 58. Birleşik Çekimler Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
Hikâye	ḳaldıyıdı 66b/10 ḳılmışıdı 21a/9 dutarıdum 64a/5	armışıdı 1252 olurıdum 1199	eydüridi 96a/10 ḳılurlarıdı 136a/15	didümidi 659 virmişidi 1318 görürdi 1579	ʿamel iderleridi 20b.4 olmazdı 4a.2	**ṭolardı 73b/5 görmişdi 85a/5**
Rivayet	dirmiş 17a/11	-	-	-	-	**olurmış 131a/7**
Şart	buyurmışısa 109b/6 ḳorısa 142b/6	didüŋse 1053 didiyise 979	eydüriseŋ 33a/12 olursa 5a/15	işitdüŋ-ise 811 aŋarsaŋ 3135	düşürdise 57a.2 aḳarsa 45a.4	**vardısa 111a/5 buyurdıysa 125b/5**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda rivayet birleşik çekimi yalnızca bizim incelediğimiz eser olan *Şifāü'l-Esrār*'da ve *Kitab-ı Gunya*'da bulunmaktadır. Hikâye ve Şart çekimlerinde farklı bir durum görülmemektedir.

2.3.2.7.2. Birleşik Fiil

Bir isimle fiilin; sıfat-fiil veya zarf-fiil eki almış bir kelimeyle fiilin birleşmesiyle oluşur. Birleşik fiilin birkaç şekli vardır:

2.3.2.7.2.1. Bir İsim Bir Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

İncelediğimiz eserde *ėt-/ęt-, eyle-, ḳıl-,ol-* yardımcı fiilleri, isimlerle birleşik fiil kurmuştur.

ėt-/ęt-

ʿafv ęt- 121b/15, ʿamel ęt- 120a/13, cehd ęt- 84b/15, cevr ęt- 121b/15, daʿvet et- 16b/13, dirig ėt- 157b/2, esir ęt- 179b/6, fikir ęt- 35b/12, günāh ęt- 145b/12, ḥāṣıl ęt- 16b/9, ḫavf ęt- 134b/12, hiẕmet ęt 44a/7, hubuṭ ęt- 31a/15, iḫāṭa ėt- 2a/16, iḫtilāṭ ęt- 170a/4, iḳrār ęt- 103a/11, imtisāl ęt- 161b/2, iʿraż ęt- 179b/3, irşād ęt- 162b/14,

iżāfet ẹt- 108b/5, iẓhār ẹt- 23a/9, ḳabūl ẹt- 14a/5, ḳarār ẹt- 135b/15, ḳelimāt ẹt- 196b/1, kibir ẹt- 20b/5, ḳuʿūd ẹt- 132b/2, maʿmūr ẹt- 196b/2, medḥ ẹt- 204a/4, meyl ẹt- 121b/1, muʿaṭṭal ẹt- 122b/9, niyāz ẹt- 156a/2, ʿözür ẹt- 109b/6, pāḳ ẹt- 96b/6, red ẹt- 121a/13, riʿāyet ẹt- 163a/3, su'āl ẹt- 101a/2, sülūk ẹt- 165b/2, şek ẹt- 156a/5, tāʿcīl ẹt- 122b/8, ṭaksir ėt- 55b/7, ṭams ẹt- 153a/14, teslīm ẹt- 114a/1, teşbīh et- 130a/9, vefat ẹt- 38a/15, ẕikir ẹt- 35b/12, ẓuhūr ẹt- 203b/13

eyle-

ʿamel eyle 29b/14, ʿarż eyle- 111a/10, balçıḳ eyle- 130b/5, cehd eyle- 47a/5, emreyle 173b/11, fehm eyle 203b/15, fettāḥ eyle- 133b/11, fevt eyle- 117a/11, fikr eyle- 170a/3, ġāret eyle- 146b/2, ġarḳ eyle- 70a/14, ġusül eyle- 129b/6, ḥaẕer eyle 9a/9, helāḳ eyle- 134a/5, ʿibādet eyle- 203b/8, iṣār eyle- 121b/5, maġbūn eyle 29b/9, mesḥ eyle- 47a/3, muḳārin eyle- 94b/11, mücāhede eyle- 134b/6, naẓar eyle 29b/4, neşr eyle- 2a/8, pāk eyle- 63a/1, perhiz eyle- 99a/8, ṭaʿbīr eyle- 2a/10, teşbīh eyle- 130a/5, ümīẕ eyle- 134b/13, var eyle- 204a/9, yād eyle- 45b/3, żāyīʿ eyle- 74a/12

ḳıl-

ʿafv ḳıl- 98a/3, ʿamel ḳıl- 7b/5, ārāste ḳıl 81a/3, ʿarẓ ḳıl- 15a/3, beyān ḳıl- 7b/8, cehd ḳıl 12b/15, cemʿ ḳıl- 44b/6, cevlān ḳıl- 176b/6, cihād ḳıl- 10b/12, daʿva ḳıl- 10b/9, defʿ ḳıl- 61b/4, delalet ḳıl- 19a/3, derḥast ḳıl- 98b/8, duʿa ḳıl- 8a/6, efżal ḳıl- 10a/13, endişe ḳıl 47a/3, fayda ḳıl- 8b/9, ġavġa ḳıl- 59a/1, ġayret ḳıl- 58b/7, ġusül ḳıl- 53b/11, ḫalīfe ḳıl- 9b/4, ḥāṣıl ḳıl- 16b/8, ḫayırlu ḳıl- 10a/11, ḥelāl ḳıl- 51a/1, ḥörmet ḳıl- 9a/2, ḫuṣūmet ḳıl- 61a/2, ırak ḳıl- 24b/14, idrāk ḳılmaz 39a/13, iḫtilaf ḳıl- 47a/10, iḫtiyār ḳıl 135b/15, ihtiyāt ḳıl- 54a/9, iḳrār ḳıl- 102b/8, iḳtidā ḳıl- 86a/3, ilhām ḳıl- 10b/13, imtiṣāl ḳıl- 7b/7, ināyet ḳıl- 8a/15, iẓhār ḳıl- 9b/6, ḫilaf ḳıl- 44a/6, ḳabūl ḳıl- 9b/11, ḳahır ḳıl- 57b/10, ḳār ḳıl- 32a/13, ḳıyaş ḳıl- 70b/13, lāyıḳ ḳıl- 63b/1, maʿsiyet ḳıl- 19a/12, minnet ḳıl- 21a/4, muḳāleme ḳıl- 173b/10, musallat ḳıl- 58b/4, mücāhede ḳıl- 8a/9, namaz ḳıl 62b/2, naṣihat ḳıl- 40a/5, naẓār ḳıl- 8b/1, nevha ḳıl 39b/11, nūş ḳıl- 15a/1, pāk ḳıl- 46b/13, raḥmet ḳıl- 10a/14, rast ḳıl- 86a/4, rūşen ḳıl 75b/3, rūzī ḳıl- 9b/11, ṣābit ḳıl- 81b/5, ṣāfī ḳıl- 15b/4, sākin ḳıl- 173b/14, secde ḳıl- 9b/6, şefāʿatci ḳıl- 38b/11, şehādet ḳıl- 25b/2, suʿal ḳıl- 34b/2, şükür ḳıl- 76a/3, süsṭlıḳ ḳıl- 8b/6, ṭāʿat ḳıl- 8b/3, ṭahāret ḳıl 46b/14, ṭaleb ḳıl- 79a/14, ṭavāf ḳıl- 51a/6, tebdīl ḳıl- 54b/10, tecrid ḳıl- 21b/9, tehir ḳıl- 100b/8, tekrār ḳıl- 11a/14,

teraḳḳī ḳıl- 16b/14, terbiyet ḳıl- 64a/9, terkīb ḳıl- 54b/10, vāṣıl ḳıl- 10a/6, vefā ḳıl- 15b/4, yād ḳıl- 11b/10, yoḳdan var ḳıl- 6b/13, yād ḳıl- 21b/10, ẓahir ḳıl- 9b/13, zārı ḳıl- 39b/15, ẕikir ḳıl- 18a/15, ziyān ḳıl- 19b/3

ol-

agah ol- 11b/13, cemʿ ol- 13b/3, fevt ol- 32a/4, ḥāṣıl ol- 15b/6, iḳrār ḳılmış ol- 102b/13, maʿlūm ol- 2a/1, maẓhar ol- 2a/12, melūl ol- 13a/5, meşġul ol- 9a/11, müşerref ol- 9b/3, , mütehayyir ol- 24b/1, pāk ol- 19b/11, pervāne ol- 105a/5, raḥat ol- 14a/15, rast ol- 103a/5, revā ol- 15b/7, sākīn ol- 2a/3, şād ol- 11a/9, sezā ol- 180b/6, taḥrīr ol- 2a/18, vāsıl ol- 2a/5

2.3.2.7.2.2. Bir İsim ve Bir Asıl Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

İncelediğimiz eserde *bul-, dönder-, dut-, gel-, getür-, gör-, göster-, ḳal- vėr-/vẹr-, vur-* asıl fiilleri, isimlerle, bazı örneklerde deyimleşmiş, birleşik fiil kurmuştur.

bul-

fermān bul- 162b/1, ʿināyet bul- 136b/2, lezzet bul- 132a/7, murād bul- 138a/6, müjde bul- 141b/2, rıżā bul- 174b/2, yol bul- 135a/15

dönder-

yüz dönder- 40b/14

dut-

berk dut- 78b/2, düşmen dut- 58b/8, himmet dut- 120b/6, ʿibret dut- 76a/10, meydān dut- 24b/13, minnet dut- 38b/4, oruç dut- 118a/10, ṣaf dut- 196b/5, yol dut- 25a/4

gel-

aklı gel- 85a/8, harekete gel- 11a/14, hizmete gel- 46a/9, īmāna gel- 30b/3, lazum gel- 203b/15, vücuda gel- 15a/4

getür-

īmān getür- 10b/12, ḫayr getür- 13b/15, irādet getür- 40b/14, ṣalavāt getür- 31b/14, yėrine getür- 14b/11

gör-

erzānī gör- 39b/1, , ėyülük gör- 111b/1, iḥsān gör- 111b/1

göster-

iḥtiyāc göster- 103a/8

ḳal-

bāḳī ḳal- 43b/7, gęrü ḳal- 10a/11, ʿüryān ḳal- 31a/2

vėr-/vęr-

ad vęr- 63a/15, cevāb vęr- 58b/15, cilve vęr- 145b/11, destūr vęr- 117b/1, ḫaber vęr- 7a/14, mühlet vęr- 11a/5, müjde vęr- 50a/13, rıża vęr- 133b/10, selam vęr- 118b/1, ṭalaḳ vęr- 136a/11, ṭanıḳlıḳ vęr- 25b/8, yol vęr- 134a/8

vur-

ḳadem vur- 69a/11

2.3.2.7.2.3. Tasvir Fiilleri

Fiillere *-A,-I,-U*, zarf fiilleri ekleyip onların başka özel fiillerle birleşmesiyle oluşan yapılardır. Bu yapılar süreklilik, tezlik, yaklaşma, yeterlik anlamları verirler.

Eserimizdeki örnekleri şu şekildedir:

Süreklilik Fiilleri

ędegör- 29b/13, ėrişegör- 142a/6, ṭurıgel- 38a/12

Tezlik Fiili

deyüvęr- 73a/2, ḳılıvęr- 192b/3

Yeterlilik Fiili

Eserimizde iki örneği bulunmaktadır. Örneklerin ikisi de olumsuzluk bildirmektedir. Olumsuzluk eki aldığında "-ebil-" yardımcı fiilinin düşmediği görülmektedir.

ęrişebilmez 110a/5, kılabilmese 32a/3

2.3.2.7.2.4. Karmaşık Fiiler

Bazı sıfat-fiil eklerinin *ol-* yardımcı fiiliyle birlikte alışkanlık, niyet, öncelik gibi anlamlarda kullanılmasıyla oluşan birleşik fiillerdir. Eserimizde "-mış ol-", "IcAḳ ol-" ve "-mAlU ol-" yapıları kullanılmıştır.

Örnekleri şu şekildedir:

beŋzemiş ol- 85b/6, dęmemiş ol- 204a/4, yād ḳılmış ol- 102a/3, yerine getürmiş ol- 19a/2,

getüricek ol- 96a/9, vefā ḳılıcaḳ ol- 96a/8,

iletmelü ol- 73b/4, varmalu ol- 69b/8.

2.3.2.7.2.5. Belirleyici Birleşik Fiiller

Eserimizde özellikle "-e başla-" yapısı ile bolca örneği bulunan bu yapılara modal yardımcı fiiller de denilmiştir.

aḳmaġa başla- 151a/5, ese başla- 69b/5, gidere başla- 81b/7, ḳılmaġa başla- 40a/6, ögmege başla- 180a/14, yumaġa başla- 38a/15.

Tablo 59. Birleşik Fiiller Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
Bir İsim+*ya*rdımcı Fiil	cem ḳıl- 1b/3 revâ ol- 12b/11	rıżā bul- 169 ḥāṣıl it- 47	ṭoġru eyle- 215b/6 ʿadl ol- 194a/4	ḳarâr eyle- 1644 ḳulluḳ it- 2183	abdets al- 56a.5 namaz kıl- 56a.6 vücuda gel- 3b.7-8	**īman getür- 10b/12 pervāne ol- 105a/5**
Karmaşık Fiiller	arıdılmış ol- 95a/8 buyurmış ol- 76a/4	dimemiş ol- 1398 dikilmiş ol- 580	-	virmiş ol- 555 yaratmış ol- 575	müslimān olmuş ol- 27b.8	**beŋzemiş ol- 85b/6 iletmelü ol- 73b/4**
Tasvir Fiilleri	yana dur- 98a/4	soruvir- 1000	ėdivėrdi 215b/6	geçebil- 2256	-	**kılabilmese 32a/3**
Belirleyici Birleşik Fiiller	-	-	-	ötmege başla- 644	-	**yumaġa başla- 38a/15**

Karşılaştırdığımız eserlere baktığımızda *Vasiyyetname*'de tasvir fiili bulunmamaktadır. *Şifāü'l-Esrār* ve *Kemal Ümmî Divânı* dışında belirleyici birleşik fiil kullanılmamıştır. *Kaṣaṣü'l-Enbiyā Tercümesi*'nde karmaşık fiil kullanılmamıştır. Diğer eserlerde *-mış ol-* karmaşık fiil yapısı sıklıkla kullanılmıştır. Diğer örneklerde eserleri hazırlayanların, adlandırmaları ve gruplandırmaları farklı olsa da kullanımda bir değişiklik bulunmamaktadır.

2.3.2.8. Fiilimsiler

2.3.2.8.1.İsim-Fiiller

Fiillerden isim yapan eklerdir. Kimi zaman kalıcı isimler de yaparlar. "Daha açık bir anlatımla, bunlar, fiildeki oluş kılış ve durum adlarını bildirirler (Korkmaz 2003: 864)."

-mA: *lāyık olma 47b/2, pāḳ olma 19b/11, ṣınama 43b/10*

-mAK: *almaḳ 13b/5, aṣmaḳ 13b/5, başmaḳ 14b/9, cihād ḳılmaḳ 10b/12, ėrişmek 68a/8, geçmek 69a/12, gözetmek 60a/8, sevmek 60a/10, sevişmek 55b/5*

-(y)Iş/-Uş: *baḳış 124b/3, çıḳış 75a/5, giriş 75a/5*

Karşılaştırdığımız eserlerde isim-fiiller şu şekildedir:

Tablo 60. İsim-Fiiller Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
-mA	-	ayrılma 937 gelme 84	girme 83a/12 bilme 170b/2	olma 2057	bilme 3a.11 olma 33b.9	**bulma 14a/15, geçme 69b/1**
-mAk	ṣınamaḳ 164a.6 ölmeḳ 26b.2	başmaḳ 112 ölmek 1655	sevmek 332a/10 olmaḳ 9a/12	oḳumaḳ 392 yimek 471	almaḳ 45a.1 itmeḳ 30a.7-8	**ḳılmaḳ 10b/12, sevmek 60a/10**
-(y)Iş/-(y)Uş	-	iniş 2 biliş 15	-	biliş196	-	**giriş 75a/5, baḳış 124b/3**

Karşılaştırdığımız eserlerde isim-fiil eklerinde bir farklılık görülmemektedir.

2.3.2.8.2. Sıfat-Fiiller

Fiillere belirli ekler eklenerek onların sıfat görevinde kullanılmasını sağlar. Bu ekleri almış fiillere sıfat-fiiller denir. Sıfat-fiiller genellikle geçici isim (sıfat) yaparlar. Bu sıfat-fiil ekleri eklendikleri fiillere çeşitli zaman ifadeleri katar. *Şifāü'l-Esrār*'daki sıfat-fiiller şöyle gruplandırılabilir.

Geçmiş Zaman İfadeli Sıfat-Fiiller:

-dUK: *aldugı (yer) 98a/8, buyurdugı (gibi) 20a/10, ḳondugı (yer) 22a/13, ṭoġduguŋ*

(gün) 152a/1, urduḳları (murāḳabe) 20b/3

-mIş, -mUş: *alınmış (yęr) 42b/15, görmiş (kimse) 58b/13, (göŋli) ölmüş (kişi) 43a/3*

Geniş Zaman İfadeli Sıfat-Fiiller

-An: *(ṭaleb) ęden (mü'min) 105b/10, gelen (kimseler) 73b/12, ḳalan (şerbetler) 23b/7, (bāḳī)*

ḳalanı (birle) 43b/7, (girü) ḳalan (ümmetler) 10a/11, (maḫṣūṣ) olan (maḳāmlar) 16a/7,

(ẓāhir) olan (oğlanlar) 9b/13 ṣatan (zāhidler) 8b/15

-Ar: *uçar (ḳuş) 113b/15*

-mAz: *gerekmez (nesne) 13a/2, gerekmez (söz)50b/10, yaramaz (endişe) 72b/13, yaramaz*

(ḥāl) 80a/2

Gelecek Zaman İfadeli Sıfat-Fiiller

-AcAk: *çıkaracak (nesne) 48b/4, gelecek (ümmetler) 7b/2, vęrecek (vakit) 171a/5*

-IcAk: -IcAk zarf-fiil eki iki örnekte sıfat-fiil görevinde görülmektedir. Bunda *–AcAk* ekine ses yönüyle benzerliğinin etkisi olmalıdır. Şu iki örnek vardır: *(yėrine) getüricek (olursaŋ) 96a/9, ḳuvvet olıcak ḳadar 123b/6*

-AsI: *(ne) ḳılasını (bilmeyüp) 98a/6*

-mAlU: *(gemi ġarḳa) varmalu (olsa) 69b/8, (evine şarāb) iletmelü (olsa) 73b/4*

Karşılaştırdığımız eserlerde sıfat-fiil eklerinin durumu şu şekildedir:

Tablo 61. Sıfat-Fiiller Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
-dUk	biçilmedük 98a/8	ṭutduġı 1528	alduġı 212b/15	yonulmaduḳ 1177	olduğı 29a.11	**urduḳları 20b/3**
-mIş	aradılmış 164a/15	dimemiş 1398	ėtmiş 79a/2	ölmiş 98	ısınmış 45a.1	**alınmış 42b/15**
-An	düşen 74b/1	olan 1388	gelen 20b/2	yaradan 602	artan 44b.7	**şatan 8b/15**
-Ar	aḳar 6a/14	-	aḳar 147a/10	akar 1376	yörür 13b/2	**uçar 113b/15**
-mAz	bilmez 2a/6	utanmaz 262	ölmez 113b/11	ölmez 13	-	**yaramaz 72b/13**
-AcAk	virecek 95b/4	-	-	ḳorḳacak 395	yunacaḳ 40a.1	**vẹrecek 171a/5**
-AsI	arınası 43b/10	diyesi 1036	-	ḳurtılası 1657	-	**ḳılası 98a/6**
-mAlU	-	-	-	-	-	**varmalu 69b/8**

Karşılaştırdığımız eserlerde sıfat fiillerin durumuna baktığımızda, eserimizde kullanılan "-mAlU" sıfat fiilinin diğer eserlerde bulunmadığı görülmektedir. Bunun dışında bir farklılık bulunmamaktadır.

2.3.2.8.3. Zarf-Fiiller

Fiile gelen çeşitli ekler onu zarf görevinde kullandırır. Bu ekleri almış fiillere zarf-fiiller denir. Zarf-fiiller cümlede zarf gibi yüklemi etkileyen unsurdur.

Zarf-fiil ekleri; asıl zarf-fiil ekleri, zarf-fiilleşmiş ekler, zarf fiil görevinde kullanılabilen ekler olarak sınıflandırılmıştır.[7]

Eserimizde zarf-fiil örnekleri şu şekildedir:

Asıl zarf-fiil ekleri:

-A, -I, -U: Genellikle birleşik fiil kuran zarf-fiil ekleridir.

ese başlasa 69b/5, ẹdegör- 29b/13, ėrişegör- 142a/6, ṭurıgel- 38a/12; diyü 165a/5

-Up: Fiilden hemen önce yapılan eylemi bildirmek için kullanılır. Yaygın bir ektir.

... Bakü nām mevżīʿde sākīn ***olup*** *zamān-ı hayātlarında... vāsıl olmuşlardur 2a/5,* ***çıḳup*** *ve damenine bir miḳdār gendum* ***alup ...*** *neşr eyler, var* ***ḳılup*** *rızıḳ* ***vėrüp*** *ʿayıblarını yüzlerine* ***vurmayup...*** *vahy* ***ẹdüp*** *indüren Allahü Teʿālanuŋ gösterdügi yoldur 6b/13-15 ve īmānı beyān* ***ḳılup*** *buyurdı 7b/10*

-UbAn:-Up zarf-fiil ekinin genişletilmiş hâlidir." -ArAk" zarf-fiilinin anlamını vermektedir. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır:

oḳuyuban özüŋi bilgil 151a/2

-(I)ken: Eski Anadolu Türkçesi döneminde sıkça kullanılan zarf-fiil ekidir. Ekin kalın şekli bu dönemde kullanılmamaktadır. *Şifāü'l-Esrār*'da şu örnekleri bulunmaktadır:

yurken *gözin açdı 38a/11, ol nūruŋ żiyāsında* ***giderken*** *bir fu'ad adlu şehir gördi 82b/10, hacca* ***giderken*** *beytü'l-muḳaddese uġradı 97b/10, ḫurma* ***şatarken*** *yẹre bir ḫurma düşüp ṭururdı 98b/5, eli dutmaz ayağı* ***yürimezken*** *ata eli birle dutaram 104b/15*

-IncA: Fiilin yapılma zamanını sınırlayan, fiili bir şarta bağlayan zarf-fiil ekidir.

[7] Bu sınıflandırma için bk. YÜCEL, Bilal; *Türkiye Türkçesinde Zarf-Fiil Eklerinin Yapı Bakımından Sınıflandırılması Üzerine; Türklük Bilimi Araştırmaları -IX-*, Sivas 2000, s. 75-114.

*ʿilmile ʿamel **ḳılmayınca** īmānı kāmil olmaz 34b/6, maḥlūḳa on nesne **olmayınca** mecāzī maḥluḳ olmaġa... 35b/5, ṣuyıla **yumayınca** ḥaḳīḳatda ġusul tamām olmaz 53b/15, ḳalb-i selīm **olmayınca** ṭarīḳate ḳadem vurmaḳ olmaz 69a/10, tamām **olmayınca** ṭarīḳate ḳadem ursa olmaz 120a/4*

-mAdIn: *-U* ve *-Up* ekleriyle oluşturulan zarf-fiillerin olumsuzunu yapan ektir. *-mA* olumsuzluk eki ile *+dIn* ayrılma hâli ekinin birleşiminden oluşur. Zaman ve durum anlamı verir. Eserimizde örnekleri şu şekildedir:

*irşād ẹtmege ḳābil **olmadın** icāzet dilese 163a/6, yẹrlü yẹrince taġyīr **ẹtmedin**... ẕikir ḳılsaŋ 117b/6, ṣuçını cevr **ẹtmedin** ʿafv ẹde 121b/15, dilegi **dilemedin** ḳabūl olur 124a/4*

Zarf-fiilleşmiş ekler:

-dUkcA:*-dUk* sıfat-fiil ekiyle -ça eşitlik ekinin birleşmesiyle oluşmuştur. Tarihi devirlerde kullanımı yaygındır. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır.

*ḥelvayı il medḥ **ẹtdükce** yüreginden bir ḥasret ateşi dāʾyim anı ḥelva yaḳdığı gibi yakar 204a/4*

-dUkdA: *-dUk* sıfat-fiil ekiyle *-DA* bulunma hali ekinin birleşmesiyle oluşmuştur."-dığı zaman, -ınca" anlamı vermektedir. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır.

*bir kimse günde żiyāsını **gördükde** ben güni gördüm dẹse cāizdür 203b/16*

Zarf-fiil görevinde kullanılabilen ekler:

-duGInDA: *-dUk* sıfat-fiil eki, 3. teklik şahıs iyelik eki, zamir *n*'si ve *-DA* bulunma hali ekinin birleşmesiyle oluşan bu ek genellikle sebep ve zaman bildirir. Eserimizde tek örneği bulunmaktadır.

ḳılduġında 181a/2

-IcAk: Zaman anlamı veren bir zarf-fiil ekidir. "-ınca, -dığı zaman" anlamları verir. Tezlik anlamı verdiği örnekler de bulunmaktadır.

*bir maḳāma daḫı **geçicek** evvelki maḳāmdan istiġfār gerekdür 16b/3, bu sözi **işidicek** atalık mihri deprendi 23a/7, bevli **göricek** heybet geldi 30b/5, ademüŋ cismi*

ölicek *nice deprenmez ise 192a/12, ol böyle* ***diyicek*** *ġayrılarına olmaḳ lazum 203b/14, ṭāʿat ḳuvvet* ***olıcaḳ*** *ḳadar ġıdā vęre 123b/6*

-mAkdAn: -mAK isim-fiil eki ve -dAn ayrılma hâli ekinin birleşmesinden oluşan zarf-fiil ekidir. Eserimizdeki örneği şu şekildedir:

r*esūlullāh ʿaleyhi's-selām* ***aġlamaḳdan*** *gözi yaşı birle ev içini balçıḳ eylemiş 130b/4*

***-sa*:** *-sa* eki şart zarf-fiil eki görevinde kullanılmıştır:[8]

yoġ olsam yaḫşıraḳ idi 60b/9, ʿamelini ***ḳılsaŋ*** *yigirmi bir maḳāma daḫı anda* ***ęrseŋ*** *ʿamel bi'l-ḳulup saŋa ḥāṣıl olur 16a/9-10, ʿamelden* ***ḳalsa*** *aŋa şeyḫ ve ṣūfī dęmek revā olmaz 16b/10, bir ḥarfi evvelinden ḫazf* ***ętsek*** *tehir ḳılunca her bir ḥarf eksük olduġınca bāḳī ḳalan ḥurūfında gine taʿẓīm ve maʿna bāḳīdur 100b/8-9-10, eger taŋrı* ***severseŋiz*** *taŋrı fermānı oldur kim baŋa uyuŋ 37b/12-13, eger lüṭf* ***bulsalar*** *naẓẓāre-yi minnet ḳılurlar 21a/3-4.*

[8] bk. 3.2.7.1.2.2. Tasarlama Kipleri, Dilek-Şart Çekimi (*-sa*).

Tablo 62. Zarf-Fiiller Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**SE (16. yy. ist.)**
-A, -I, -U	yanadur- 98a/4 diyü 151b/8	üşegel- 737 diye 1206	dėyü 7a/2 dönegel- 353a/7	idedur- 1159 diyü 655 kılıgör- 1204	-	**ėrişegör- 142a/6, ṭurıgel- 38a/12, diyü 165a/5**
-dUkcA	artduḳca 58b/11	gördükçe 397	oldukca 69b/12	güci yitdükce 503	kesildükce 56b.4	**ėtdükce 204a/4**
-dUkdA	geldükd e 52a/2	-	-	öldükde 2304	bişürdükde 35a.7-8	**gördükde 203b/16**
- duGInD A	-	-	-	-	-	**ḳılduġında 181a/2**
-IcAk	geçicek 167b/4	çıkıcak 870	dėyicek 52a/3	göçicek 150	giricek 37a.8	**geçicek 16b/3**
-IncA	alınca 76a/14	getürince 1383	gelince 18b/3	bulınca 2702	dilemeyinc e 4a.3	**ḳılmayınc a 34b/6**
-Up	açup 64b/6	gelüp 90	dileyüp 161a/2	ḳılup 35	binüb 12a.10	**olup 2a/5**
-UbAn	diyüben 73b/9	açuban 1188	çıḳuban 257b/8	yatuban 321	-	**oḳuyuban 151a/2**
-(I)ken	batarken 40a/15	ölmişike n 1202	giderken 15a/8	bilürken 240	ḳorıken 40b.6	**yurken 38a/11**
-mAdIn	bilmedin 159a/15	görmedin 873	dėmedin 310a/11	şunmadı n 15	oturmadın 51b.6	**olmadın 163a/6**
- mAKdAn	-	-	dėmekde n 343b/15	-	-	**olmaḳdan 13a/5**
-sa	dilesem 163b/6 açılsa 25b/11	dimeseŋ 1199 ḳomasaŋ 1503	gelseŋ 41a/13 girse 198b/6	bilsem 2070 işitseŋ 1828	aḳarsa 45a.4 bilmese 22b.4	**severseŋiz 37b/12 bulsalar 21a/4**

Karşılaştırdığımız eserleri incelediğimizde "*-dugında*" zarf-fiil eki eserimiz dışındaki eserlerde bulunmamaktadır. Eserimizden farklı olarak *Kitab-ı Gunya*'da "-dUgIncA, -dUgInlAyIn"; *Varka ve Gülşah'*ta "-UbAnIn, -eli, -elden berü, -ucaġız, -icegin"; *Kemal Ümmî Divânı*'nda "-AlI, -AndA, -IcAgAz, -IncAgAz, -IncAk, -mAzdAn"; Vasiyyet-name'de "-AlI, -ArAk,"; zarf-fiil ekleri kullanılmıştır. Şart kipi

başlığıyla verilen örneklerdeki kullanımlar eserimizle aynıdır. Bütün örnekler şart-zarf fiiline uygundur. Bunların dışında bir farklılık bulunmamaktadır.

2.3.2.9. Ek-Fiil

Cevherî fiil olarak da adlandırılan i- ek fiilinin iki görevi vardır. İsimlere gelerek, onların fiil gibi kullanılmasını, cümlede yüklem olmasını sağlar. Fiillere gelerek, onların birleşik çekilmesini sağlar.

Çalışılan eserde isimlerin yüklem olmasını sağlayan ek-fiil örnekleri şu şekildedir:

2.3.2.9.1. Bildirme Çekimi

1.teklik şahıs: *ġaffāram 31a/12, ġarībem 78b/13, settāram 31a/12, ṭaŋrıyam 77b/6*

2.teklik şahıs: *ġayyūrsın 58b/11, müflissin 116a/3, münezzehsin 204a/16*

3.teklik şahıs: *çoḳdur 10b/4, göz-durur 50b/10, maḳāmı-durur 40b/10, revādur 16b/12, vardur 10b/5, yoldur 7a/1*

1.çokluk şahıs: *lāyıḳuz 13b/10, mecāzīlerüz 35b/4*

2.3.2.9.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

3. teklik şahısta örnekleri bulunmaktadır:

şeyḫ idi 129a/9, varıdı 73a/6, yaḫşıraḳ idi 60b/10, yolıdı 98a/8

3. çokluk şahısta tek örneği bulunmaktadır:

meclisdeyidiler 43a/7

2.3.2.9.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi

Yalnızca 3. teklik şahısta örnekleri bulunmaktadır:

ne imiş 71b/2, nite imiş 73a/4, yoġ imiş 106a/12

Şart Çekimi

2. ve 3. teklik şahıslarda örnekleri bulunmaktadır.

Buradaki örneklerde de şart eki, şart zar-fiili eki görevindedir.

2. teklik şahıs: *eger ʿāḳılısaŋ bu vaʿaz kifāyet kılar 30b/6*

3. teklik şahıs: *nekim dilegüŋ varısa biz ḳabūl ẹdelüm 183a/14, evvel mevāḳītlerüŋ baʿżısında iḥrām bağlamaḳ nice ki farīżayısa nefs ve göŋül ve ruḥ daḫı mavaḳıtlarında iḥrām bağlanmaḳ anuŋ gibi fariża durur*

-ken Zarf-Fiili ile

ḳarnımdayıken 55a/9, yoġıken 114a/1, nāresīdeyiken 10b/7

Fiillerin Birleşik Çekimleri

Eserimizde bulunan ek-fiilin birleşik çekim örnekleri şu şekildedir:

batmazdı 73a/10, karışmazdı 73b/2; görmişdi 85a/5; bilseyidi 98a/5; artuḳ eksük olurmış 131a/7; ṭatlu olurmış 131a/8; buyurdıysa 125b/5, ḳoydısa 73b/3, muʿamele ḳıldısa 78a/4; ṣıyānet üzerine olurısaŋ 59b/9, erzānī ḳılursa 148a[9]

Şifāü'l-Esrār'da ek-fiil kelime ile birleşirken bazı örneklerde düşmektedir: *bilürdi 31a/5, ḍerdi 73a/14, gelürdi 73a/2, giderken 82b/10, görürdi 73a/5, görürse 203b/17, olurmış 131a/7, ṣatarken 98b/5.*[10]

Karşılaştırdığımız eserlerde durum şu şekildedir:

[9] Birleşik çekimler hakkında ayrıntılı bilgi ve eser karşılaştırmaları için bkz. 3.2.7.1.3. Birleşik Çekimler.

[10] Ayrıntılı bilgi ve karşılaştırmalar için bk. 2.1.5.2.2. Ek-fiilin Düşmesi.

Tablo 63. Ek-Fiil Karşılaştırması

	KG (14. yy.)	**VG** (14. yy.)	**KET** (15. yy.)	**KÜD** (15. yy.)	**VN** (16. yy.)	**ŞE (16. yy. ist.)**
Bildirme Çekimi	ayruyam 86a/12 oġlumsın 90b/13 öküş durur 21b/10	ḳāṣıram 1396 ḳandasın 1573 tāzedür 1191	vardur 6a/5	benem 660 ḳandasın 1647 vardur 821	üzerineyin 17b.11 rasūlsın 9a.7 münezzehdür 2a/5	**ġaffāram 31a/12 müflissin 116a/3 yoldur 7a/1**
-(I)dI	yoḫsuldı 61a/4	pīridi 261	üzereyidi 18b/8	neyidi 315	yoġidi 20b.2	**varıdı 73a/6**
-(I)mIş	degülmiş 113a/9	bāzirgānımış 1302	yoġımış 113a/9	niçeyimiş 339	oġlanları imişüz 33b.2	**yoġ imiş 106a/12**
-(I)sA	degülise 152b/7	Leylāyısam 105	neyise 138b/6	nihānise 3032	ʿadl ise 29a.1	**varısa 183a/14**
-(I)ken	ḳuliken 83b/11	-	yoġıken 60a/4	-	diri iken 31b.5	**ḳarnımdayıken 55a/9**

Karşılaştırdığımız eserlerdeki duruma baktığımızda ek-fiilin *-ken* zarf-fiili ile kullanımı *Kemal Ümmî Divânı* ve *Varka ve Gülşah* adlı eserlerde bulunmamaktadır. Ek fiilin bildirme çekimi 1. teklik şahısta, *Vasiyyet-name*'de zamir kökenli şahıs eki kullanılmaktadır. Bunun dışında bir farklılık görülmemektedir.

2.4.Söz Varlığı

Eserde kullanılan kelimeler Türkçe ağırlıklıdır (19826'sı Türkçe, 1131'i Arapça, 246'sı Farsça, 1'i Soğdakça). Bu duruma bakıldığında eserin tasavvuf eseri olduğu da göz önüne alınırsa, eserde anlaşılır bir dil kullanıldığı görülmektedir.

3.METİN

1(a)

Lā ilahe illallāh Muḥammed resulullah

Hāẕā Kitābu Şifāʾi'l-Esrār

(fi't-tasavvuf)

1(b)

(Süleymaniye Kütüphanesi mührü var.)

2(a)

1. haẕā müʾellifü'l-kitāb maʿlūm ola ki sābıḳan silsilede ẕikr olunan
2. Ḥażret-i Seyyīd Yaḥyā kaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz ki kibār-ı evliyādandur. Şirvānda
3. Şamāḫı nāhiyesinde Bakü nām mevżīʿde sākīn olup
4. zamān-ı ḥayātlarında gẹce ve gündüz on iki biŋ mürīd sāḥib-i
5. teslīm-i ḫalvet ü uzlet ėdüp ekṣerī mertebe-yi kümmele vāṣıl olmuşlardur.
6. Rivayet olunur ki Seyyid Yaḥyā ḥażretleri ʿālem-i miṣālde kendüyü semā-yı dünyāya
7. çıḳup ve dāmenine bir miḳdār gendüm alup cā-be-cā ve gūşe-be-gūşe şarḳa
8. ve ġarba ʿAraba ve ʿAceme neşr eyler. Şeyḫ Pīr Sadre'd-dīn ḥażretlerine
9. vākıʿāsın ʿarż ėdüp anlar daḫı keṣret-i āṣār-ı ḥilāfet ve vefret-i
10. envār-ı velāyet ile taʿbīr eyler. Bu cümle fuḳarāsınuŋ içünde dört
11. kimesne mücāz ve mümtāz ve serfirāz-ı ehl-i niyāz olmışdur. Evvelā
12. Şeyḫ Aḫmed-i Erzincānī ki mʿarifet-i ilāhiyyeye maẓhar olmuşdur. Sāniyen Dede ʿÖmer Rūşenī ki ʿışk-ı ilāhīye maẓhar olmışdur. Sālisen Molla ʿAli-yi

13. Ḫalvetī cezbe-yi ilāhiyyeye maẓhar olmışdur. Rābiʿan Molla Ḥabīb Ḳaramānī ki zühd

14. ve taḳvāya maẓhar olmışdur. Bu çār-yārın dervişleri ve ḫalīfeleri

15. her diyārı pür-envār ėdüp eṭrāf-ı eknāfda ʿālemi iḫāṭa

16. ėtmişlerdür. Bu rivāyet Şeyḫ Sinān ibnü'ş-şeyḫ Yaḳub Efendi

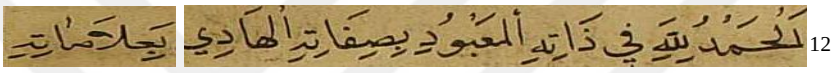
17. ḥażretlerinüŋ risāle-yi teʿliflerinden aḫẕ ve bu mahalle beyān olunmaḳ

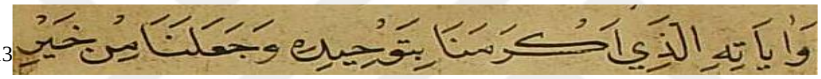
18. içün taḥrīr olundu. Kāffe-yi evliyā ve müʾellif-i kitāb

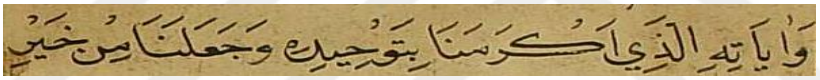
19. ervāḥları içün rıżāʿen lillahi fātiḥā

2(b)

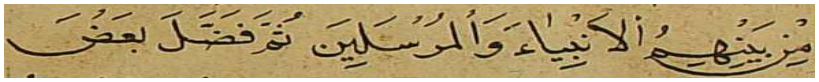
1. [11]

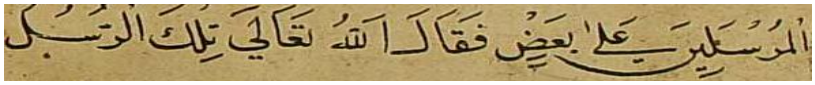
2. [12]

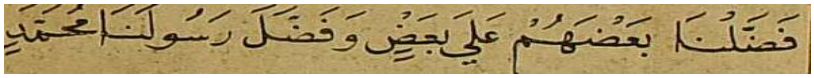
3. [13]

4.

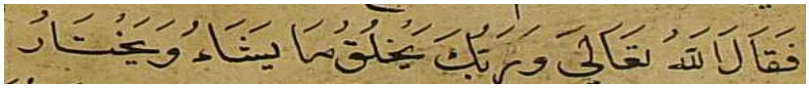
5. [14]

6.

7.

8.

9. [15]

10.

[11] Esirgeyen ve bağışlayan Allah adıyla...

[12] Hamd, zatında Allah'a mahsustur. O, sıfatları ile mabuddur, alametleri ve delilleri ile hâdidir.

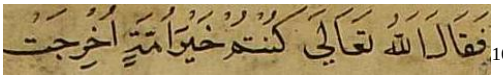
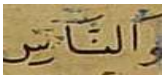
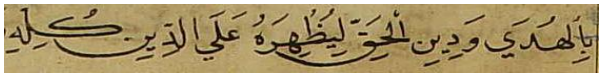
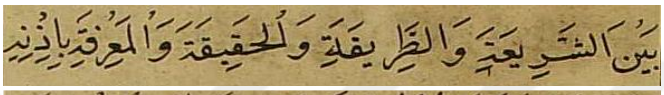
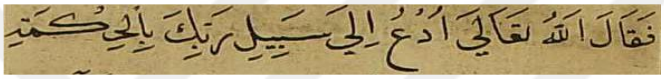
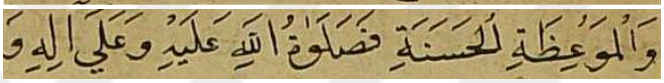
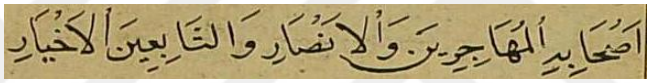
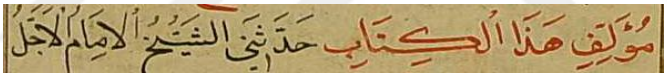
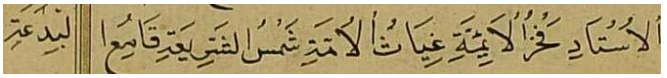
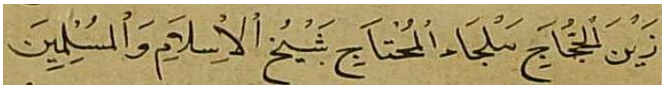
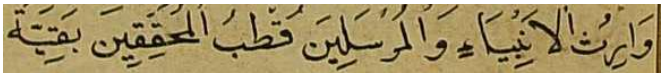
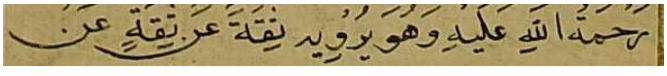
[13] O Allah ki bizi tevhid ile mükerrem kıldı ve en hayırlı kulları eyledi.

[14] Sonra yarattıkları içinden Âdemoğullarını seçerek: "Yine onları yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık." (İsrâ 70) hükmünce bütün mahlukatından üstün ve değerli kıldı.

[15] Sonra insanlar arasından nebilerini ve resullerini seçti. "O Peygamberlerden bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık." (Bakara 253) buyurduğu gibi onlardan bir kısmını diğerlerine üstün kıldı.

11.

3(a)

1. [16]
2. [17]
3. [18]
4.
5.
6.
7. [19]
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15. [20]

[16] "Rabbin dilediğini yaratır ve seçer."(Kasas 68) buyurduğu gibi peygamberimiz Hz. Muhammed'i, bütün nebiler ve resullerden üstün kıldı.

[17] Onu bütün nebilerden üstün kıldığı gibi: "Siz insanların iyiliği için meydana çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz." (Âl-i İmran, 110) buyruğu ile onun ümmetini de bütün diğer ümmetlerden ve insanlardan hayırlı kıldı.

[18] "(Ey ümmetler!)her birinize bir şeriat ve bir yol verdik." (Maide, 48.) "Bütün dinlerden üstün kılmak üzere, Peygamberini hidayet ve hak din ile gönderen O'dur."(Fetih, 28) buyurdu.

[19] Allah'ın salat ve selâmı Hz. Muhammed'e(s.a.v.), onun âline ve ashabına, muhacirînin, ensarın ve hayırlı tabiînin üzerine olsun.

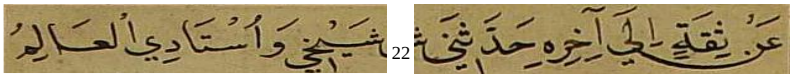
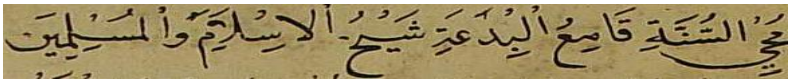
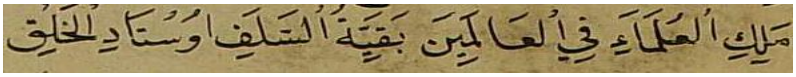
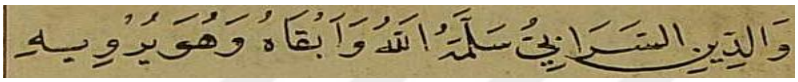
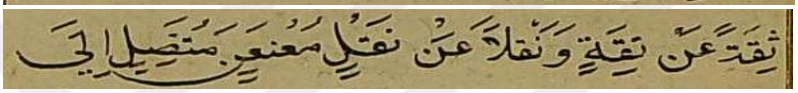
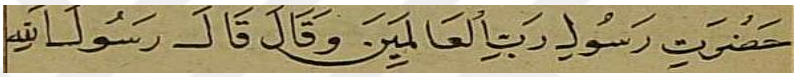
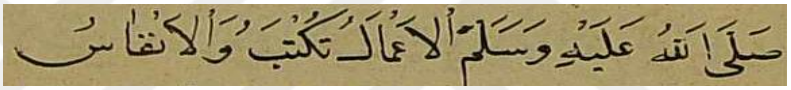
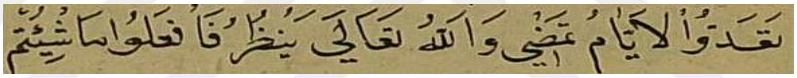
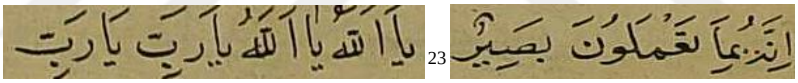
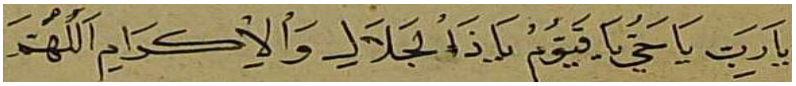
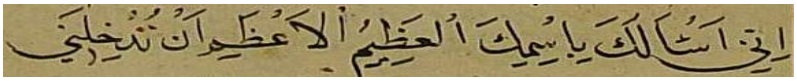
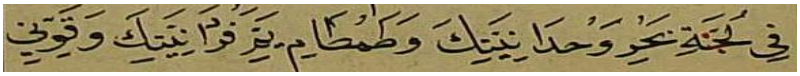
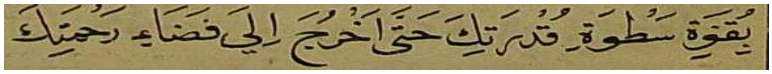
3(b)

[20] Bu kitabın müellifi Şeyh Seyyid Yahya(ks) dedi ki: Bu ilmi bana, şeyh, büyük imam,imamların fahri, ümmetin sıınağı,şeriatın güneşi, bid'atın imhacısı, hacıların süsü, muhtaçların sığınacak yeri, İslam'ın ve Müslümanların şeyhi, enbiya ve murselînin varisi, muhakkikînin kutbu, hulefayı raşidîn yolunun takipçisi, sâlikînin dayanağı, yakîn nurlarının kaynağı, taliplerin hüccet-i katıası; "Allah ona rahmet etsin!" sözü sağlam üstadından, o da güvenilir üstadından kesintisiz ve sağlam silsile ile nakletti.

[21] Yine İslam'ın ve müslimin şeyhi, üstadım, senedim, seyyidim, âlim-i Rabbanî, âmil-i Samedanî, ümmetin müftisi, kapalı sırları açan, şeriat sancağını yükselten, ayetlerin hakikatlerini açıklayan, hakikate susamışların kaynağı, korkanların sığınağı fakirlerin ve miskinlerin barınağı, mütekellimînin ve fasihlerin lisanı, hacıların süsü, Rabbü'l-âlemîn'in elçisinin varisi, Mevlana Hafızü'l-Milleti ve'd-Din el-Gerderî (Allah ona uzun ömür ve sıhhat versin), sözüne güvenilir üstadından, o da sözü sağlam üstadından ta Hz. Resul-i Rabbü'l-âlemîn'e kadar kesintisiz raviler kanalıyla bu ilmi aldı ve bana rivayet etti.

4(a)

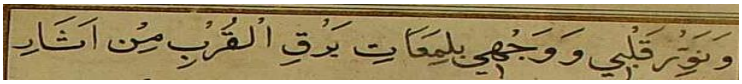
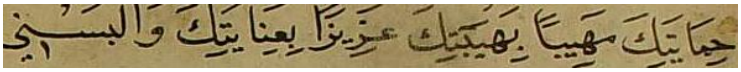
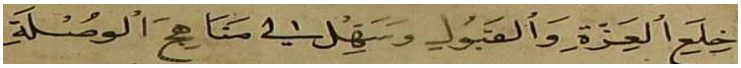
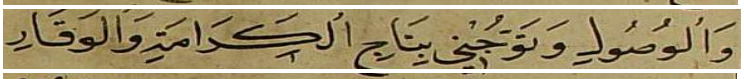
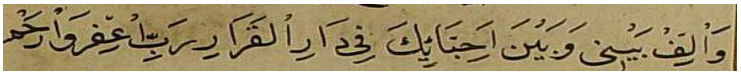
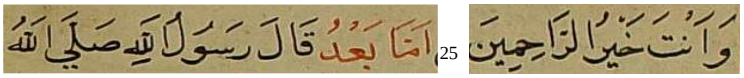
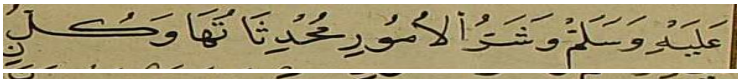
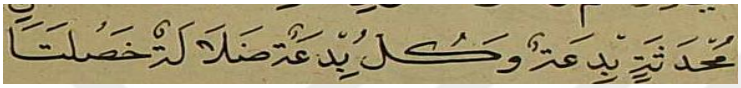
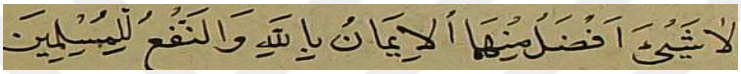
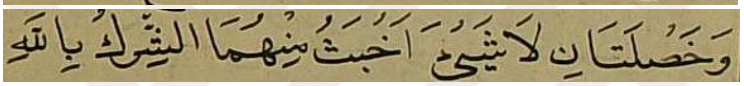
1. [22]
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [23]
12.
13.
14.
15. [24]

[22] Şeyhim, senedim, senedim, seyyidim, halaskârım,Rabbanî, salih ve Samedanî âlim, doğru yolu ve verâyı en iyi bilen, sünnetin ihyacısı, bid'atın mahvedicisi, insanlığın gözdesi, İslam'ın ve Müslümanların şeyhi, beşerin müftüsü, güneş ve ayın üçüncüsü, halka Hakk'ın hücceti, halkı Hakk'a götüren: Mevlânâ Tacü'l-Milleti ve'd-Din (Allah ona rahmet etsin) bu ilmi güvenilir üstadından aldı. Onun üstadı da ilkine kadar güvenilir üstadlardan alıp kesintisiz silsile ile getirip bana nakletti.

[23] Allah Resulü (sav) dedi ki: "Ameller yazılır, nefesler sayılır, günler geçer, Allahu Teâla işlediklerinizi görür. Dilediğinizi yapın, muhakkak ki O, yaptıklarınızı görmektedir.

[24] Ya Allah, Ya Allah, Ya Rabbi, Ya Rabbi, Ya Rabbi, Ya Hayy, Ya Kayyûm, Yaze'l-Celali ve'l-ikram. Allah'ım! Senin büyük İsm-i Azam'ını vesile ederek senden dilerim ki; beni senin Vahdaniyyet bahrinin enginliklerine ve Ferdaniyyet deryasının derinliklerine daldır. Beni kudretinin sadveti ile kuvvetlendir. Ta ki senin rahmet fezana çıkabileyim.

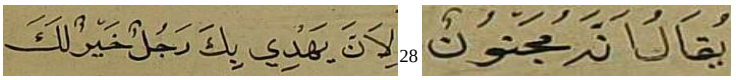
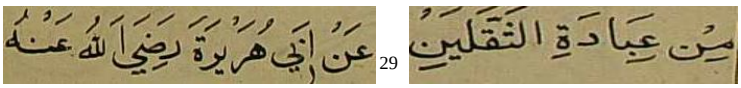
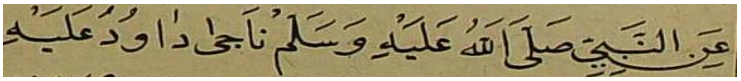
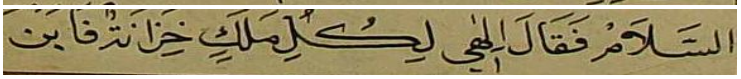
4(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6. [25]
7.
8.
9.
10.

Kenar Yazısı:

فَإِنَّ خَيْرَ ٱلْحَدِيثِ كتَاب ٱللهِ و حيرِ الهدي

هدي مُحَمّدٍ صَلّى الله عَلَيْهِ وَسَلّمْ[26]

11. [27]
12. [28]
13. [29]
14.
15.

[25] Kalbimi ve yüzümü himayenin eserlerinden yansıyan yakınlık şimşeğinin ışıkları ile nurlandır. Heybetinle heybetli, inayetinle aziz kıl. Bana izzet ve kabul elbisesini giydir. Sana ulaşmak ve kavuşmak yollarını kolaylaştır. Vakar ve keramet tacını giydir. Benimle senin dostlarının arasını cennette birleştir. Rabbim beni bağışla ve merhamet et. Sen Hayru'r-Rahiminsin.

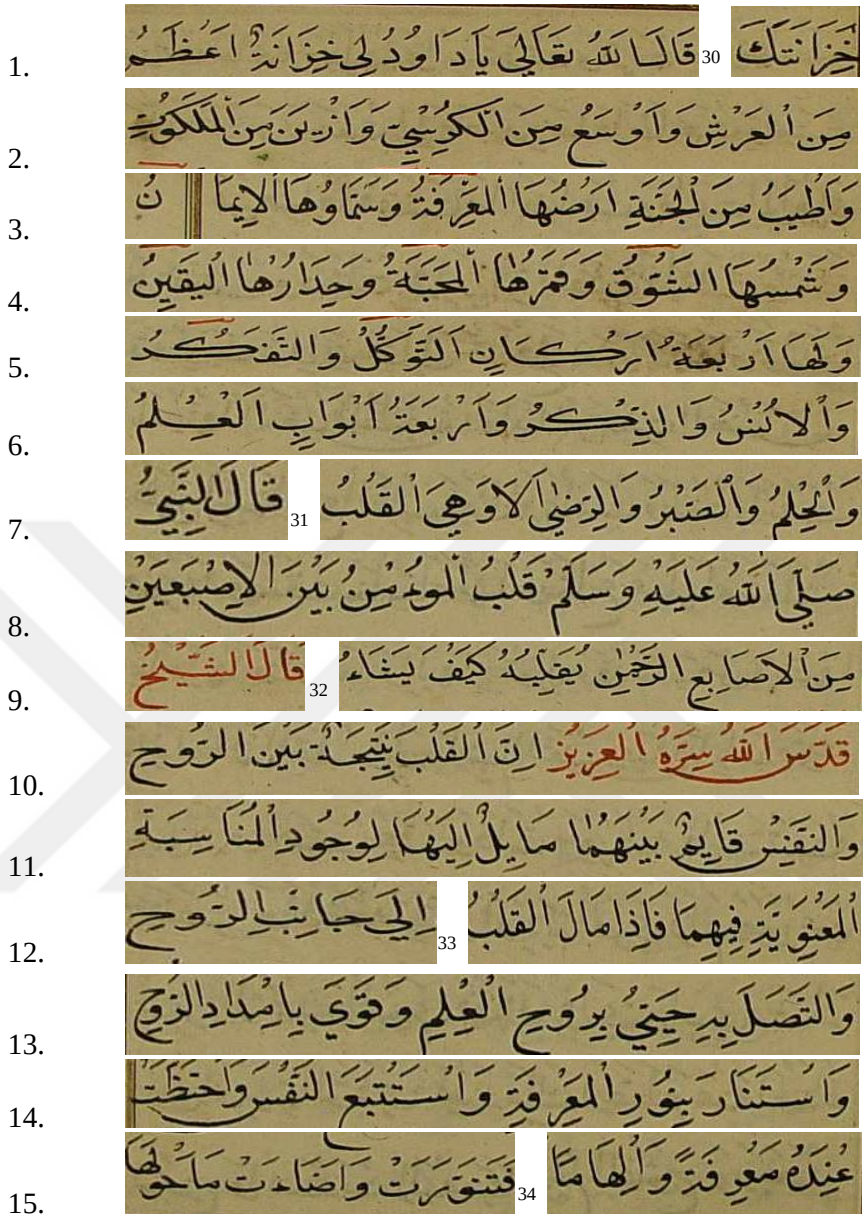
[26] Allah resulü (sav) şöyle buyurdu: "Sözlerin en hayırlısı, Allah'ın kitabıdır. Yolların en hayırlısı Muhammed'in (sav) yoludur." (Buharî, Edeb, 122.)

[27] "İki haslet vardır ki bunlardan daha faziletli bir şey yoktur. Bunlar, Allah'a iman etmek ve Müslümanlara faydalı olmaktır." "İki haslet de vardır ki bunlardan daha kötü bir şey yoktur. Bunlar, Allah'a şirk koşmak ve Müslümanlara zarar vermektir." (Gazalî İhya, c. II, s. 185.)

[28] "Bir kişiye imanından ötürü mecnun denilmedikçe imanı kâmil olmaz." (Benzer rivayetler için bkz. Ahmed b. Hanbel, 3/68; Hâkim, 1/499; Mecmau'z-Zevaid, 10/16; Gazalî, İhya, 3/217.)

[29] "Bir adamın senin elinle hidayete ermesi, senin için insanların ve cinlerin ibadetinden daha hayırlıdır."(Buharî, Ashâbu'n-Nebî, 9.)

5(a)

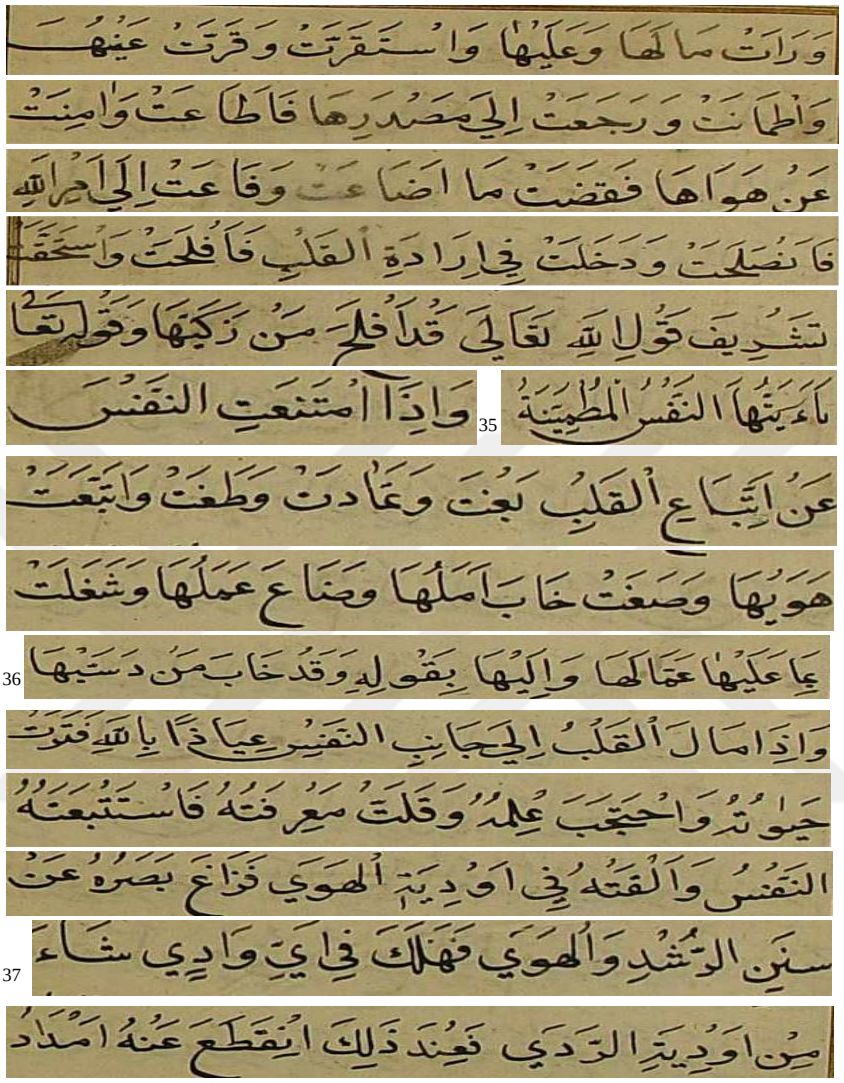
[30] Ebu Hureyre (ra) Resulullah'tan (sav) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Hz. Davud(as) Rabb'ine münacaat ederek : Ey Rabb'im! Her melikin hazineleri vardır. Senin hazinelerin nerededir?" diye sordu.

[31] Allah (cc) şöyle cevap verdi: "Ey Davud! benim öyle bir hazinem vardır ki o arştan daha büyük, kürsîden daha geniş, melekûttan daha müzeyyen, cennetten daha tatlıdır. Bu hazinenin arzı marifettir, seması imandır, güneşi şevktir, kameri muhabbettir, cidarı yakîndir. Bu hazinenin dört erkânı vardır. Bunlar tevekkül, tefekkür, üns ve zikirdir. Bu hazinenin dört kapısı vardır. Bunlar ilim, hilm, sabır ve rızadır. Dikkat edin! Bu hazine 'kalb'dir."(Es-Safurî, Nüzhetü'l-Mecalis, s. 52.)

[32] Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurdu: "Mü'minin kalbi rahman'ın iki parmağı arasındadır. Rahman o kalbi dilediği şekle çevirir." (İbn Mâce, Mukaddime,13.)

[33] Şeyh Yahya (ks) şöyle dedi: Kalb; ruh ile nefs arasında bir neticedir ve bu ikisi arasında bulunur. Nefs ile ruh arasında mevcut olan manevî bağın varlığından dolayı kalbin her iki tarafa da meyli vardır.

5(b)

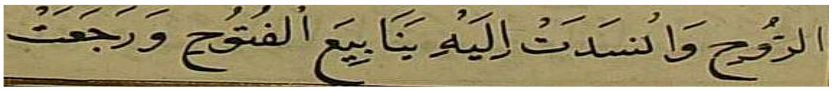

[34] Eğer kalp, ruh tarafına meyleder ve onunla birleşirse; ilim ruhu ile canlanır. Ruhun yardımıyla kuvvetlenir ve marifet nuru ile nurlanır. Bunun neticesinde, nefsi kendisine tabi kılarak ondan birtakım faydalı bilgiler ve ilhamlar elde eder.

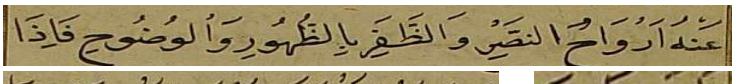
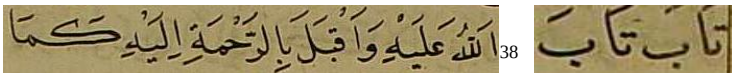
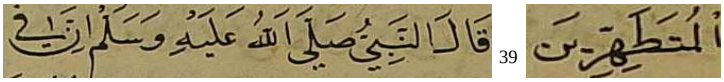
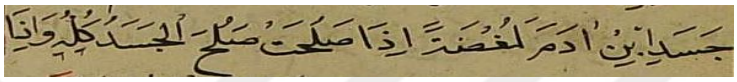
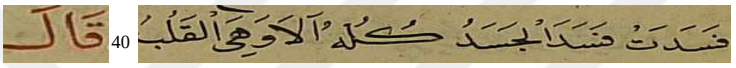
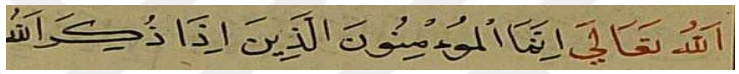
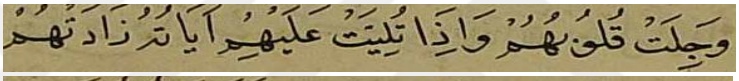
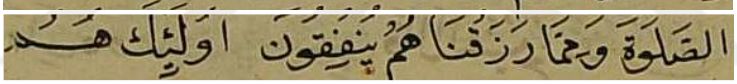
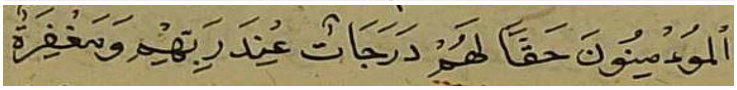
[35] Böylece kalp nurlanır ve etrafındakileri de aydınlatır. Neyin zararlı, neyin faydalı olacağını görür, istikrar bulur. nefsin gözü aydınlanır, itminana ulaşır ve asıl kaynağına dönerek hevasından emin olur. Yitirdiğini bulur, Allah'ın emrine uyar, sıhhate kavuşur, kalbin iradesine girerek kurtulur. Böylece Allah'ın(cc): "Nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa erer." (Şems, 9) fermanının şerefine layık olur. Allah (cc) onun için: "Ey huzura kavuşmuş insan!" (Fecr, 27) diye buyurmuştur.

[36] Eğer nefs (kalp) ruha tabi olmaktan imtina ederse yoldan çıkar. Hevasına tabi olup azgınlaşır. Arzularının peşine düşer ve neticede ameli boşuna gider. Kendisine faydalı olacak işleri bırakıp zarar verecek şeyleri yapmaya başlar. Nitekim Allah(cc) onun hakkında: "Onu kötülüklere gömen de ziyan etmiştir." (Şems, 10) buyurmuştur.

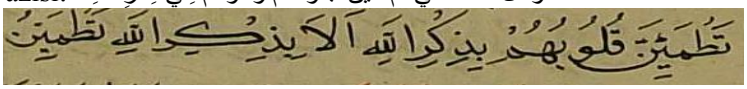
[37] Allah korusun! Eğer kalp nefs tarafına meylederse kalp hayatı kesintiye uğrar. İlmi perdelenir, marifeti azalır. Nefsi onu kendisine uydurarak heva vadilerine atar. Gözü rüşt yolundan çıkar, heva yoluna sapar. Böyle olunca da, neticesinde alçaklık vadilerinden hangisini isterse orada helâk olur gider.

15.

6(a)

1.
2. [38]
3.
4. [39]
5.
   a. [40]
6.
7.
8.
9.
10. [41]

Kenar Yazısı:[42] وَقَالَ اللهُ تَعالَي ثُمَّ تَلِيْن جُلُوْدُهُمْ وَقُلُوْهُمْ اِلَي ذِكْرِ اللهِ

11.
12. [43]

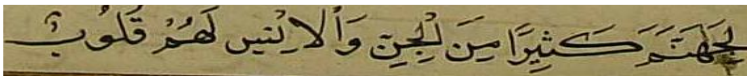
[38] Bu durumda ondan ruhun yardımı kesilir, ilahî feyz ve fetihlerin kaynağı kapanır, zafer ve nusret ruhları zuhur ve vuzuh sebebi ile ondan yüz çevirirler.

[39] Eğer tövbe ederse, "Allah tevbe edenleri de sever, temizlenenleri de sever." (Bakara, 222) hükmünce Allah(cc) tövbesini kabul eder ve rahmetiyle mukabele ederek onu affeder.

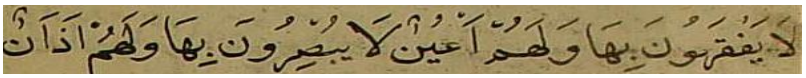
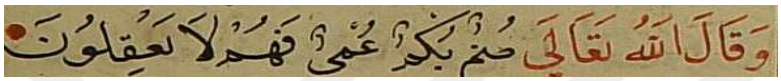
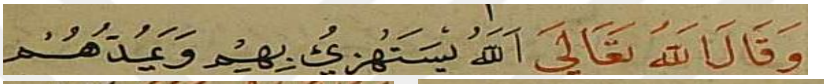
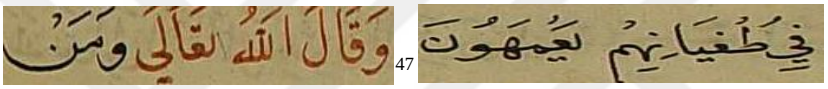
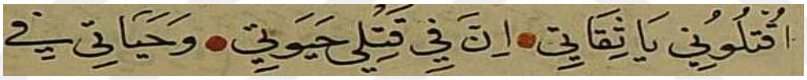
[40] Peygamber efendimiz şöyle demiştir: "Ademoğlunun cesedinde bir et parçası vardır. O sağlam olursa bütün ceset sağlam olur. Eğer o bozuk olursa bütün vücut hasta olur. Dikkatli olun! o et parçası kalptir." (Buharî, İman, 39.)

[41] "Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda imanlarını arttıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir. İşte onlar gerçek miminlerdir. Onlar için Rableri katında nice dereceler" (Enfal, 2-4)

[42] Allah Teâla yine şöyle buyurdu: "Rablerinden korkanların , bu Kitab'ın etkisinden tüyleri ürperir, derken hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah'ın zikrine ısınıp yumuşar. (Zümer, 23)

13.

6(b)

1.
2.
3. [44]
4. [45]
5. [46]
6.
7. [47]
8. [48]
9.
10. [49] kāle'ş-şeyḫu ḳaddesallāhu
11. sırrahu'l-ʿazīz[50] bu yol azġun güm-rāhlar yolı degildür.
12. Ḳamu mevcūdātı yaradan on sekiz biŋ ʿālemi yoḳdan

---

[43] "Bunlar, iman edenler ve gönülleri Allah'ın zikriyle sükûnete erenlerdir. Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 28)

[44] Allahu Teâla(cc) düşmanları hakkında şöyle buyurur: "Andolsun, biz cinler ve insanlardan birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır onlarla kavramazlar, gözleri vardır onlarla görmezler, kulakları vardır onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir; hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafiller onlardır." (A'raf 179)

[45] "Ama gerçek şu ki, gözler kör olmaz; lâkin göğüsler içindeki kalpler kör olur." (Hac, 46)

[46] "Onlar sağırlar, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple düşünmezler." (Bakara 171)

[47] "Gerçekte, Allah onlarla istihza (alay) eder de azgınlıklarında onlara fırsat verir, bu yüzden onlar bi müddet başıboş dolaşırlar." (Bakara, 15)

[48] "Allah kimi hor ve hakir kılarsa, artık onu, değerli kılacak bir kimse yoktur. Şüphesiz Allah dilediğini yapar." (Hac, 18)

[49] Beyt:
Ey dostarım beni öldürün.
Çünkü ölümümde hayatım vardır.
Benim hayatım ölümümdedir.
Ölümüm ise hayatımdadır. (İbni Arabi Tuhfetu's-Sefere'de bu şiirin Hallac-ı Mansur'a ait olduğunu söylemektedir.

[50] Şeyh "Allahü Teâla o üstadların sırlarını pâk etsin." dedi ki...

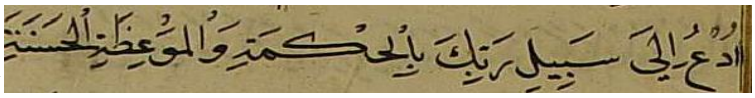
13. var ḳılup rızıḳ vėrüp ʿayıblarını yüzlerine vurmayup

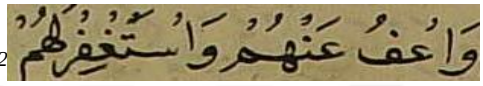
14. Ḥabībi Muḥammed Resūlullahı yüz on dört sūre-yi naṣṣ-ı

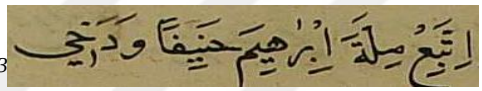
15. ḳāṭıʿ ve ḥüccet-i bāliġ birle vaḥy ėdüp indüren Allāhü Teʿālānuŋ

7(a)

1. gösterdügi yoldur. Nitekim kelām-ı kadīminde buyurdu:

2. [51]

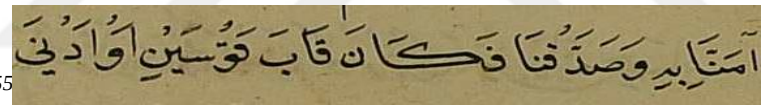
3. ve daḫı buyurdı kim: [52]

4. ve daḫı buyurdı kim: [53] ve daḫı

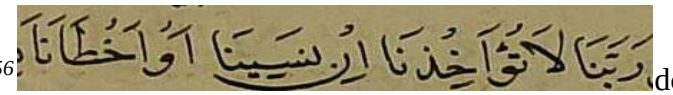
5. buyurdu kim:[54] Şerīʿat ṭarīḳat

6. ḥaḳīḳat maʿrifet ḳamu bu fermānlaruŋ içindedur. Ḥażret-i

7. Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem ḳaçan miʿrāca çıḳdı.

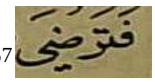
8. [55]

9. İstidāl maḳāmında ṭurup şeriʿatı bekledi.

10. ve daḫı [56] ḍeyüp

11. iftiḳār maḳāmında ṭurup ṭarīḳatı bekledise

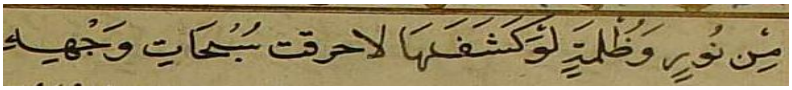
12. ḫiṭāb geldi kim:

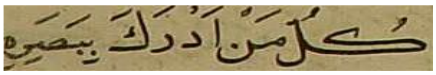
13. [57] Miʿrācda yėtmiş biŋ ḥicāb geçdi. Andan

14. ḫaber vėrüp buyurdı kim:

[51] "(Resulüm!) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır." (Nahl, 125)
[52] "Onları affet, bağışlanmaları için dua et." (Âl-i İmran, 159)
[53] "Doğru yola yönelerek İbrahim'in dinine uy!"(Nahl, 123)
[54] "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!" (Hud, 112)
[55] "O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." (Necm, 9)
[56] "Rabbimiz! Unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma." (Bakara, 286)
[57] "Pek yakında Rabbin sana verecek de hoşnut olacaksın." (Duha, 5)

7(b)

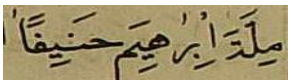
1.

2. [58] Ḳıyāmete degin gelecek

ümmetlerinüŋ

3. aḥvālini gösterdi. Ḥażret-i resūl ṣallallāhü ʿaleyhi

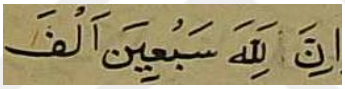
4. vesellem [59] āyetinüŋ ḫavfından

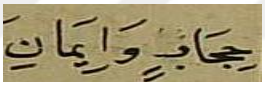
5. [60] āyeti birle ʿamel ḳıldı. Sırr-ı miʿrācını

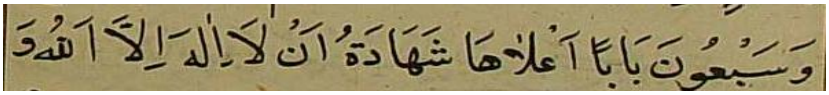
6. ḳıldı. Maḥallinde beyān oluna inşāʾallāhü teʿālā.

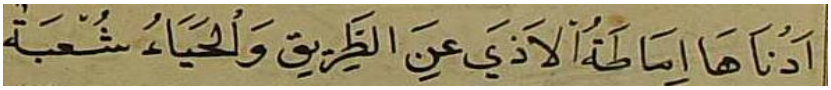
7. [61] āyetine imtiṯāl ḳılup yolını ümmete

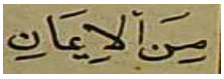
8. beyān ḳıldı. Miʿrācda gördügi yėtmiş biŋ ḥicābı

9. beyān ḳılup buyurdı kim:

10. [62] beyān ḳılup buyurdu kim: *el-īmān biḍʿun*

11.

12.

13. [63] ve daḫı ʿibādetiçün beyān ḳıldı. Buyurdı kim:

14. [64]

---

[58] "Allahu Teala (ile kullar arasında) nurdan ve zulmetten yetmiş bin perde vardır. Eğer perde açılsaydı onun subuhat-ı vechini görenlerin hepsi gözlerini yakardı." (Ebu Ya'la, el-Müsned, c.XIII, s. 520.) buyurdu.

[59] "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!" (Hud, 112)

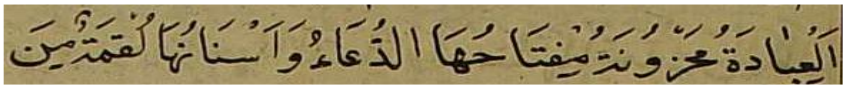
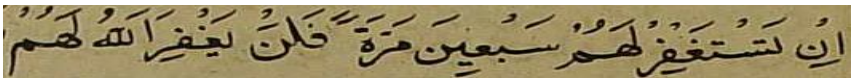
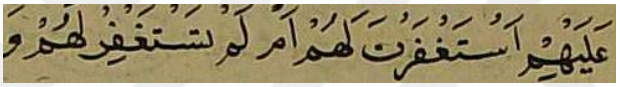
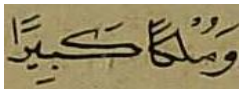
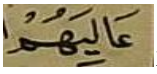
[60] "Doğru yola yönelerek İbrahim'in dinine tâbi ol!"(Nahl, 123)

[61] "İnsanları Allah yoluna hikmetle , güzel ve makul öğütlerle davet et." (Nahl, 125)

[62] " Muhakkak ki Allah için yetmiş bin hicab var."(İbn Ebu Hatim, et-Tefsir, VII, 330.)

[63] "İmanın yetmiş küsür kapısı vardır. Onların en yüksek mertebesi Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmektir. En aşağısı da yol üzerinde harekete mani olan şeyleri ortadan kaldırmaktır. Haya da imandan bir şubedir" (Buharî, İman, 3)

8(a)

1. ve daḫı ʿibādet ḳapularınuŋ kilidini beyān ḳılup buyurdı kim:
2.
3. [65] ve daḫı [66] āyeti birle
4. ʿamel ḳıldı. Kāfirler ve münāfıḳlar ḥaḳḳında yine āyet geldi:
5. [67] Yėtmiş
6. maḳāmdan geçüp duʿa ḳıldısa āyet geldi kim:
7. [68] Ve yėtmiş
8. maḳāmı yaḳīnliḳ içinde buldı. Kāle'ş-şeyḫu ḳaddesallāhu
9. sırrahu'l-ʿazīz daḫı mücāhede ḳılup yėtmiş maḳāma ėriş tā kim
10. Allāhü teʿālā seni dünyā ve āḫiret pādişāhı ḳıla inşallāhü
11. teʿālā. Nitekim kelām-ı ḳadīmde buyurur:
12. [69] isme'l-yaḳīn, resme'l-yaḳīn, ʿilme'l yaḳīn, ʿayne'l
13. -yaḳīn, ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz ve daḫı
14. ḥażret-i resūl ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem ʿibādet yolunuŋ
15. āfātlarını beyān ḳıldı. Anı aŋlaġıl ināyet ḳılup

8(b)

---

[64] "İbadetin yetmiş kapısı vardır. Onların en faziletlisi helal rızık istemektir." (Keşfu'l-Hafâ, 1699. Deylemî Hasan b.Ali'den rivayet edilmiştir.

[65] "İbadet hazinedir, onun anahtarı duadır, dişleri ise helal lokmadır."

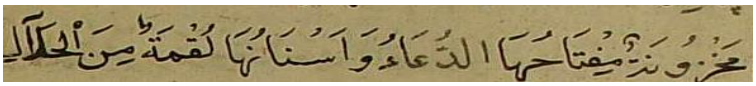
[66] "Şu halde onları affet, bağışlanmaları için dua et." (Âl-i İmran, 159)

[67] "(Ey Muhammed!) Onlar için ister af dile, ister dileme. onlar için yetmiş kez af dilesen de, Allah onları asla affetmeyecek." (Tevbe, 80)

[68] "Onlara mağfiret dilesen de dilemesen de birdir." (Münâfikûn, 6)

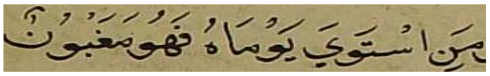
[69] "Ne yana bakarsan bak (yığınla) nimet ve ulu bir saltanat görürsün" (İnsan, 20)

perhiz-kār olanlara naẓār ḳıldı. Buyurdı:

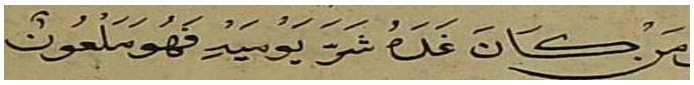
[70]

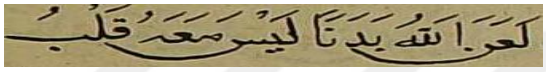
dėdi. Bir maḳāmda ṭurup bir dürlü ṭāʿat ḳılanı gördi:

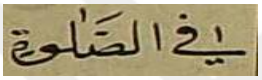
ṣāḥibü'l-virdi melʿūn dėdi. Ve iki gün bir maḳāmda

teraḳḳī ėtmeyeni gördü: [71]

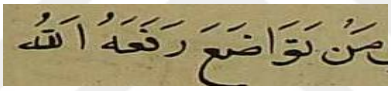
dėdi. Bir gün bir ṭāʿat ḳılup ikinci gün süstlıḳ ḳılanı

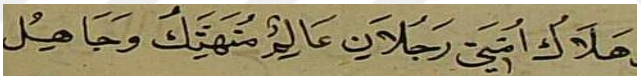
gördi:[72]

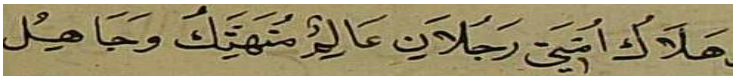
dėdi. Ġāfili gördi:

[73] dėdi. Bunuŋ gibi kimseye vaʿaz fayda ḳılmaz.

Cāhili gördi: [74] dėdi.

Ululanup ʿucb ėdeni gördi:

[75] dėdi. ʿUlemā-yi-sū'-yi ve cāhili

gördi:

[76] dėdi. Ḫītām-ı dünyāya maʿzūr olup dīnin

şatan zāhidleri gördi:

---

[70] "İbadet hazinedir. Onun anahtarı duadır. Anahtarın dişleri ise helal lokmadır"

[71] "İki günü eşit olan ziyandadır" (Deylemî, el-Firdevs III, 611, thk. es-Sâid b.Besyûnî Zağlul, Beyrut 1986)

[72] "Bugünü dünden aşağı olan melundur" (Beyhakî, az-Zühdü'l-Kebîr, II, 367, thk. Âmir Ahmed Haydar, Beyrut 1196; El-Harevî, el-Masnû, s.309; thk. Abdulfettah Ebu Gudde, Beyrut 1398 *h.*)

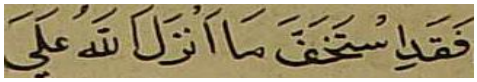
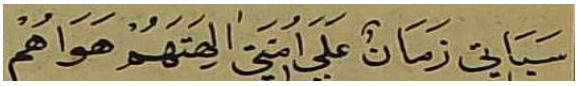
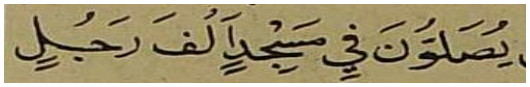
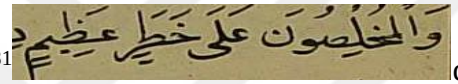
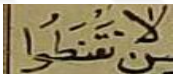
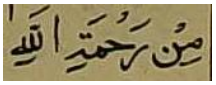
[73] "Allah namazda iken kalbi onunla beraber olmayan vücuda lanet etsin."

[74] "Cahilin ibadetinden Allah'a sığınırım"

[75] "Allah mütevazı olanı yükseltir. Kibirli olanı ise Allah alçaltır." (İbn Ebî Şeybe, el-Musannef, VII, 237, thk. Mahfuzu'r-rahman Zeynullah,Beyrut 1409; Bezzâr, el-Müsned.)

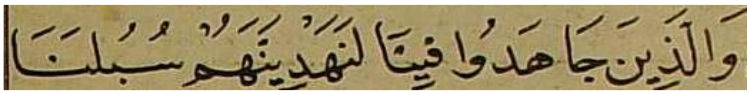
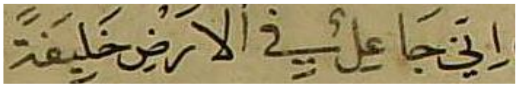
[76] "Ümmetimin helakı iki sınıf insandandır. Bunlar haysiyetsiz âlimler ve bilgisizce ibadet eden cahillerdir." (Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, II,442.)

9(a)

1. [77] dḍi. Mevḳūf īmanlu mübtediʿi ağırlayup
2. ḥürmet ḳılanı gördi:
3. [78] dḍi. ʿAleyhis-ṣalā tü vesellem şirk-i ḫafīyi gördi:
4. [79] dḍi. Dīn
5. süstlığını gördi:
6. [80] dḍi. Muḫliṣ ʿābidleri gördi,
7. ṭāʿate Allāhü teʿālānuŋ iḥtiyācı yoġudığını gördi:
8. [81] dḍi. Eger yėtmiş maḳāma
9. ėrişdüŋise daḫı kendü nefsüŋe ḫaẕer eyle dėyüp
10. bunuŋ gibi ḥadiṯlerden ṭāʿate iḫlāṣıla riyāsuz meşġūl
11. olġıl. Kāle'ş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu'l-āzīz taṣavvuf
12. oldur kim ʿilmüŋile ʿamel ḳılmaġa cehd ėdesin.
13. [82] āyeti birle ʿamel ḳılup *ve lā tettebiʿū's-sebile*[83]
14. vaʿidinden ḫavf ḫaẕer ėdüp menhīyātdan yıġlınup
15. evāmire imtiṯāl ėdesin. Yėtmiş makāma ḳadem urasın.

9(b)

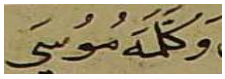
[77] "Deccalden sonra insanlardan en çok korktuğum bunlardır." (Ahmed b.Hanbel, el Müsned, V, 145, Mısır, (t.y.).
[78] "Allah'ın Muhammed'e (sav) indirdiğini hafife alan..."
[79] "İleride ümmetimin başına öyle bir zaman gelecek ki onların ilahları hevâları olacaktır."
[80] "Mescitte namaz kılan bin adam bulunur fakat, içlerinde hakiki bir mümin olmaz" (İbn Ebî Şeybe, el-Musannef, VI, 163; Hâkim en-Nişâburî, el-Müstedrek, IV, 469, thk. Mustafa Abdulkadir el-Hût, Beyrut 1990. Bu rivayet kaynaklarda Abdullah b.Amr'ın sözü olarak yer almaktadır.)
[81] "Muhlisler ise çok büyük tehlikededirler." (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, V, 345, thk. Es-*sa*îd b.Besyûnî Zağlul, Beyrut, Beyrut 1410 *h.*).
[82] Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. (Zümer, 53)
[83] "(Başka) yollara uymayın." (En'am, 153)

1. Ol vaḳtin [84]
2. teşrīfile müşerref olursın. Bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm,
3. şükür ol Allāha kim ḫor ṭopraḳdan ʿazīz ḫalīfe
4. ḳıluram deyüp [85] dėyüp
5. atamuz ādemi yaratdı. Şükür ol Allāha kim atamuz ādemüŋ
6. ʿazizlıġın iẓhār ḳılup ʿazīz ferişţehlere secde ḳıluŋ dėyü
7. buyurdı. Ḳamu ferişţehler secde ḳıldılar.[86]

Şükür

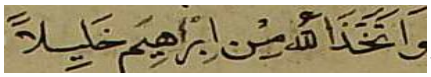
8. ol Allāha kim ādemden zellet belürdise
9. *enfusenā* [87] duʿāsını ilhām buyurdu. Daḫı *ictebahu ve hudahu* [88]
10. ḫilʿatin gėyürdi ve tevfīḳ vėrdi ve hidāyet rūzī
11. ḳıldı ve tevbesin ḳabūl ḳıldı. *ṣümme ectebahu rabbuhu fetābe*
12. [89] Şükür ol Allāha kim Ādemüŋ nuṭfesinden
13. ẓāhir olan oġlanlarına keremini ẓāhir ḳılup kerāmetler vėrdi.
14. [90] Şükür ol Allāha kim
15. Ādem oġlanları arasında Mūsā ʿaleyhi's-selām kelāmı birle

10(a)

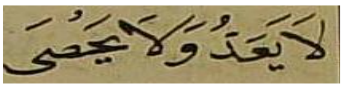
1. aġırladı. Anuŋla söyleşdi. Nitekim buyurdı:

[84] "Ama bizim uğrumuzda cihat edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz."(Ankebut, 69)
[85] "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." (Bakara, 30)
[86] "Secde edin!"(Bakara, 34)
[87] "(Âdem ile eşi) dediler ki: Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz." (A'raf, 23)
[88] "Allah onu seçmiş ve doğru yola iletmişti" (Nahl, 121)
[89] "Sonra Rabbi onu seçkin kıldı; tevbesini kabul etti ve doğru yola yöneltti." (Tâ Hâ, 122)
[90] "Biz hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. (İsrâ, 70)

2. [91] ve daḫı ibrāhim ʿaleyhi's-selām ḫullet birle aġırladı.

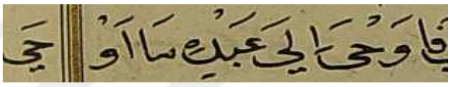
3. Buyurdı kim: [92] ve daḫı Muḥammed Muṣṭafā

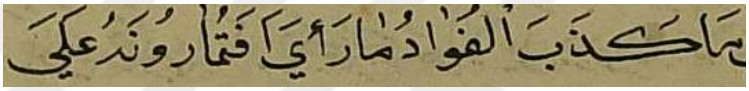
4. sallallāhu ʿaleyhi vesellem sāġışsuz muʿcizatlar birle aġırladı.

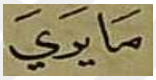
5. [93] Ve miʿrāc birle aġırladı yėtmiş biŋ

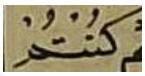
6. ḥicābı geçürdi. Ḥażretine vāṣıl ḳıldı. Daḫı buyurdı:

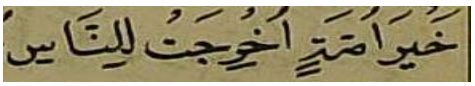
7. [94] dėdi. Bī-vāsıṭasız

8. içinde söyleşdi. Daḫı buyurdı: [95]

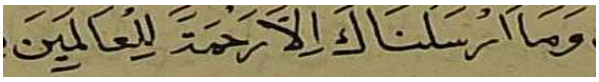
9. .dėdi

10. [96] dėdi. Şükür ol Allāha kim ḥabībinüŋ ümmetin

11. gėrü ḳalan ümmetlerden ḫayırlu ḳılup sevüp buyurdu kim:

12. [97] Şükür ol Allāha kim ḥabībini

13. ḳamu peyġamberlerden efżal ḳılup ʿālem ḫalḳına sebeb-i raḥmet

14. ḳıldı. [98] dėdi. Şükür

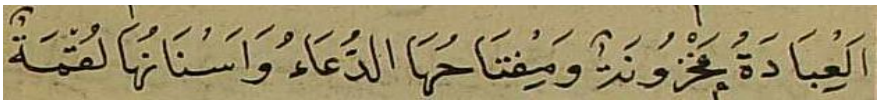
15. ol Allāha kim ḥabībinüŋ ümmetine yėtmiş maḳām içinde ḳurbet

10(b)

1. yaḳınlıġını resūl dilinden beyān ḳıldı.

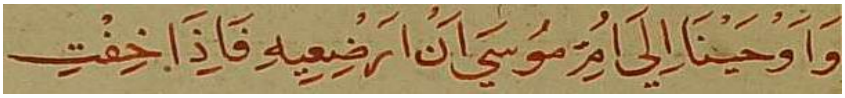
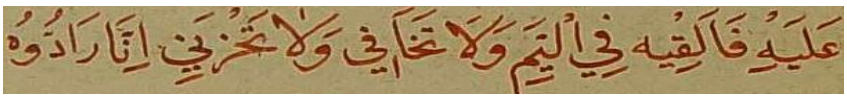
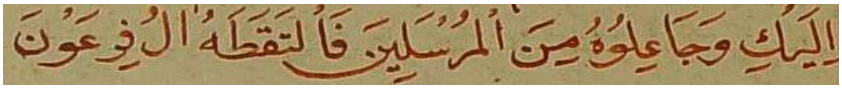
[91] "Ve Allah Musa ile gerçekten konuştu." (Nisa, 164)
[92] "Allah İbrahim'i dost edinmiştir." (Nisa, 125)
[93] "Belagatli söz, birçok mucizeler."
[94] "Öyle ki araları yayın iki ucu arası kadar (kabe-kavseyn) veya daha az kaldı."(Necm, 9)
[95] " Bunun üzerine Allah , kuluna vahyini bildirdi." (Necm, 10)
[96] " (Gözleriyle) gördüğünü kalbi yalanlamadı. Onun gördükleri hakkında şimdi kendisi ile tartışacak mısınız?" (Necm, 11-12)
[97] "Siz insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz." (Âl-i İmran, 110)
[98] "(Resulüm!) Biz seni âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik." (Enbiya, 107)

2. [99] dėdi. Resūl
3. ḥażretinüŋ ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem ḥadīslerinüŋ taḥtında
4. maʿnīler çoḳdur. Bu maḳāmlaruŋ her birinde ʿibādet gevherleri
5. vardur. Nitekim ḥażret-i resūl ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem buyurdı:
6.
7. [100] Allāhü teʿālā mūsāya nāresīdeyiken
8. erkān-ı şeriʿat vėrdi. Anuŋçun düşmeni yėryüzünde
9. daʿva ḳıldı.[101] dėdi.
10. [102] dėdi. Peyġamberlere

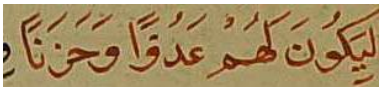
ṣerīʿat

11. vėrmek iki iş içündür: Birisi düşmanı birle cihād
12. ḳılmaḳ, birisi īmān getürenlere erkān-ı dīni ögretmegiçün.
13. Mūsā ʿaleyhi's-selām anasına ilhām ḳıldı. Allāhü teʿālā
14. celle celāluh[103] aŋa buyurdu. Anası ḳuru tābūt içine ḳoyup
15. deryāya ṣaldı. Ṣu tābūtıla Mūsāyı getürdi. Maḳṣūda

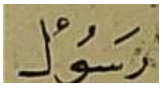
11(a)

1. yėtürdi. Nitekim Kelām-ı Ḳadīmde ḫaber vėrüp buyurdı:
2.
3.
4.

[99] "İbadetin yetmiş kapısı vardır. Onların en faziletlisi helal rızık istemektir."
[100] "İbadet hazinedir. Onun anahtarı duadır, dişleri ise helâl lokmadır."
[101] "Ben sizin en yüce Rabbinizim."(Nâzi'ât, 24)
[102] "Altımdan akıp giden şu ırmaklar benim değil mi?" (Zuhruf, 51)
[103] Metinde cellecelalehu yazılmıştır.

5. [104] Ḳırḳ yıl mühlet veṛdi.

6. [105] Ḳaçan Mūsā Harūn[106] birle Firʿavun ḳatına

7. vardılar. Firʿavn eyitdi: Siz kimlersiz? Eyitdi:

8. [107] dḍiler. Firʿavun sāhirleri bu sözi

9. işitdiler. Ḫoş geldi. Gönülleri şād oldı.

10. Mūsānuŋ sözin gönüllerinde siŋirüp tekrār ḳıldılar.

11. Firʿavunuŋ ʿaṣa heybetinden ḳorḳup içinden ḳan gitdi.

12. Firʿavun buyuruġı birle cazular cazulıḳlarını ortaya

13. atdılar. Kevn issisi eṣer ėdüp ipleri aġaçları yılan

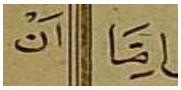
14. gibi ḥarekete gelüp birbirine ṣarmaşup ṭolaşup

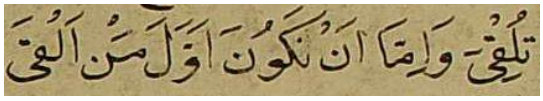
11(b)

1. yügrüşübaşladılar. Ḫalāyıḳlar ḳorḳdılar. Baʿdehu Mūsā

2. ʿaṣāsını ortaya atdı. Bir ʿaẓīm ejdehā oldı.

3. Öküz gibi bögürüp çaġırup ḳamu cazuluḳlarını yalmadı,

4. yutdı. Seḥere-yi Firʿavun hīç ḳorḳmadılar. Yā mūsā

5. [108] dėyüp Mūsāya

6. ḥürmet ḳılduḳlarıçun. İkinci Mūsā ʿaleyhi's-selām

7. ana resūl-i rabbü'l ʿālemīn dḍügini gönüllerinde

8. ṭutup siŋirdükleri içün Allāhü teʿālā anlara īmān rūzī

9. ḳıldı. Elḥamdülillah ḳal eṣ-ṣeyḫ raḥmetullahi ʿaleyh bu delīl

10. birle maʿlūm oldı. Evvel dāʾyim Rabbü'l-ʿālemīn yād ḳılmaḳ

---

[104] "Musa'nın anasına: Onu emzir, kendisine zarar geleceğinden endişelendiğinde onu denize (Nil nehrine) bırakıver, hiç korkup kaygılanma, çünkü biz onu sana geri vereceğiz ve onu peygamberlerden biri yapacağız diye bildirdik. Nihayet Firavun ailesi onu yitik çocuk olarak(nehirden) aldı. O, sonunda kendileri için bir düşman ve bir tasa olacaktı." (Kasas, 7-8)

[105] "Bu kıssa uzundur."

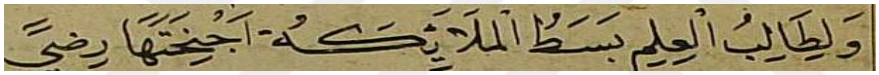
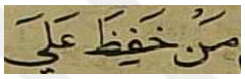
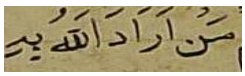
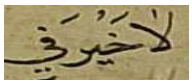
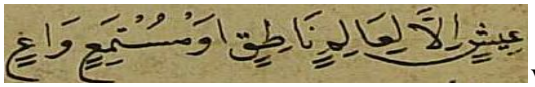
[106] Metinde Harun'a denilmiştir.

[107] "Alemlerin rabbinin elçileri"

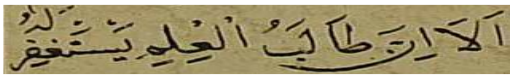
[108] "Dediler ki: Ey Musa! Ya sen at veya önce atan biz olalım." (Ta-Ha, 65)

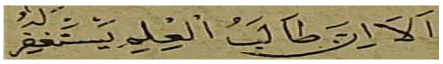
11. gerek ve eger nāṣiḥüŋ naṣiḥatini ḳabūl ḳılup ṭarīḳ-i ḥaḳḳa
12. girüp taṣṣavvufa meşġūl olsaŋ ʿaceb degil. Yėtmiş
13. maḳāma ėrişesin. Ve daḫı agah olġıl. ʿİlmsüz bu yola
14. girüp yürise olmaz. Görmez misin ʿālem faḫri
15. Muḥammed Muṣṭafāya ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem bunca ʿilim ve muʿcizatlar

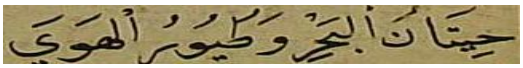
12(a)

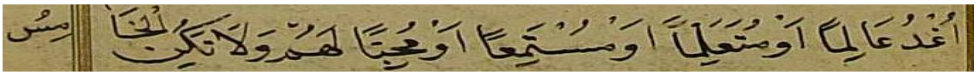
1. veṛdiginden soŋra buyurdı. Eyitgil yā Muḥammed:
2. [109] Ḳamu ibādetüŋ şerīʿatuŋ ve ṭarīḳatuŋ ve ḥaḳīḳatüŋ
3. mebdeiʾ ve menşeiʾ ve maʿdeni ve deryāsı ve ḫazīnesi dīn
4. ʿilmidür. Nitekim Ḥażret-i Resūl sallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurdı kim:
5.
6.
7. [110] ve kāle sallallāhü ʿaleyhi vesellem
8.
9. [111] ve kāle sallallāhü ʿaleyhi vesellem
10. [112] ve kāle sallallāhü ʿaleyhi vesellem
11. [113] ve kāle sallallāhü ʿaleyhi

[109] "Rabbim benim ilmimi arttır." (Ta-Ha, 114)
[110] "İlim istemek her Müslüman erkek ve kadına farzdır." (Taberanî, el-Mu'cemu'l-Evsat, I,7.) ve "İlim öğrenenin yaptığı şeyden memnun olduklarından dolayı, melekler kanatlarını onların ayakları altına sererler." (İbn Mâce, Mukaddime, 17.)
[111] "Benim ümmetimden kim kırk hadisimi ezberler ve onunla amel ederse, kıyamet gününde Allah onları fakih-âlim olarak diriltir." (Beyhakî, Şuabü'l-Îmân, II, 270.)
[112] "Allah Teâla bir kimse için hayır dilerse onu dinde derin bilgi sahibi kılar." (Buharî, İlim,13; Müslim, İmaret, 98.)

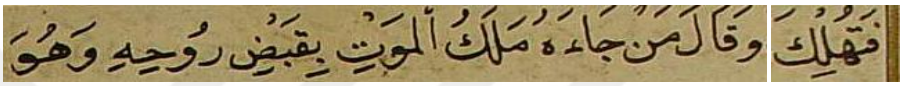
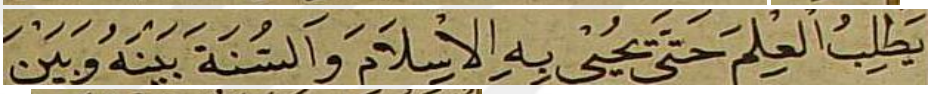
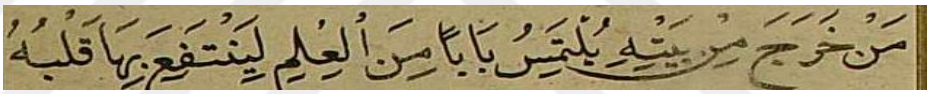
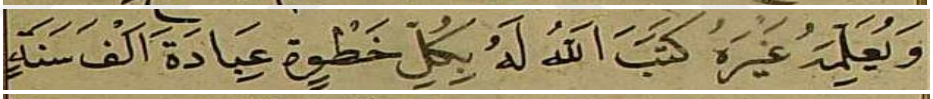
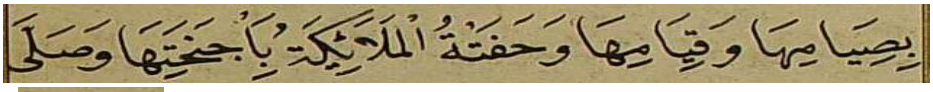
12. vesellem [114]

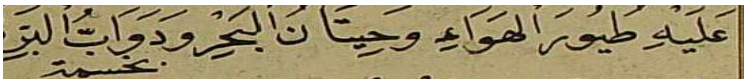
13. ve kāle sallallāhü ʿaleyhi vesellem

14. [115] ve kāle sallallāhü ʿaleyhi vesellem

15.

12(b)

1.
2.
3. [116] ve kāle sallallahü ʿaleyhi vesellem
4.
5.
6.
7. [117]

---

[113] "Hayatta hayır yoktur. Ancak bildiğini anlatan âlim ve dinleyip öğrenen müstesna." (Bu rivayet Beyhakî, Şuabü'l-Îmân'da şöyledir: "Bildiğini anlatan âlime ve işitip dinleyene müjdeler olsun." Beyhakî, Şuabü'l-Îmân, II, 278.)

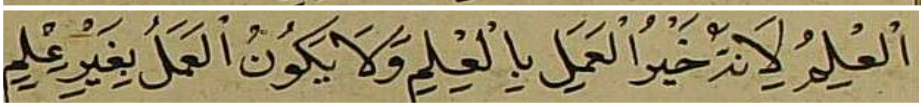
[114] "Ümmetimden âlim veya öğrenen olmayan kimsede hayır yoktur." (Gazalî, İhya, c.1,*s.*34; Tirmizî ve İbn Mâce Ebu Hureyre'den nakletti.)

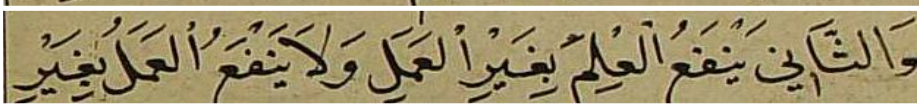
[115] "İlim öğrenen için denizdeki balıklar ve havadaki kuşlar istiğfarda bulunur" (Taberanî, el-Mu'cemu'l-Evsat, VII, 171, thk. Abdulmuhsin b.İbrahim, Kahire 1415 *h.*)

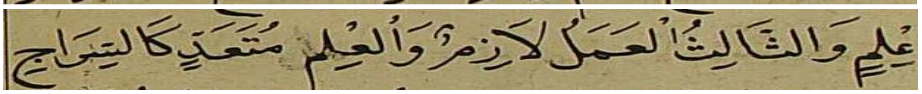
[116] "İslam'ı ve sünneti ihya etmek için ilimle uğraştığı esnada, ruhunu kabz etmek için kendisine ölüm meleği gelen bir insanın cennette peygamberlerden farkı, sadece bir derecedir." (Keşfu'l Hafâ, 2450. Darimî Hasan'dan, Taberanî İbn Abbas'tan rivayet etmiştir.)

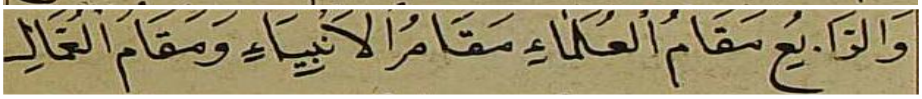
[117] "Kim bir ilim kapısına tutunarak ilimden istifade etmek ve başkalarına öğretmek için evinden çıkarsa, attığı her adım için Allah Teâla ona orucu ve namazı ile birlikte bin senenin sevabını yazar. Melekler kanatları ile onu kuşatır. Havadaki kuşlar, denizdeki balıklar ve karadaki bütün canlılar ona selam verirler." (Ebu Dâvûd, İlim, 1; Tirmizî, İlim, 19.)

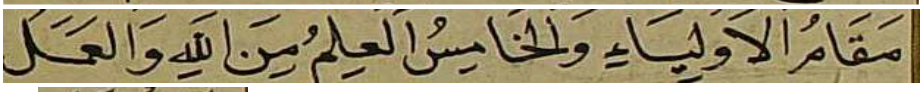
8.

9.

10.

11.

12.

13.

14. [118] Bunca āyet ve aḫbār ve delāʾyil birle şeref-i

15. ʿilmin bildüŋise cehd ḳıl. Şeyḫ ve ʿālim ḫizmetine ḥürmet

13(a)

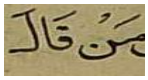
1. ve taʿẓīm birle meşgūl olġıl. Gönüllerin ele alġıl, getürgil.

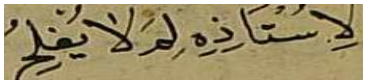
2. Ḳīl ü ḳāl birle meşġūl olmaġıl. Gerekmez nesneleri

3. şormaġıl. Ḫıżır Mūsāya [119] dḍügi edebi saḳlaġıl.

4. Nāgah üstaduŋ ve şeyhüŋ ḫāṭırı saŋa melūl

5. olmasun. Naṣībsüz ve nevmīẕ olmaḳdan ṣaḳınġıl.

6. Nitekim Ebu Naṣr Eṣ-Ṣaffār raḥmetullahi ʿaleyh eyitdi:

7. [120] ve ebvā Ebū'l-Feṯḥ En-Naṣrabādī raḥmet

8. ullahi ʿaleyhi eyitdi:ʿ*uḳūḳu ve'd-dīni kümmehūhu et-tevbetü ve ʿuḳūḳu*

9. *ul-üstaẕi'l-yemḥūhu şey'un*[121] Bu ḳadar işāret kifāyet ola

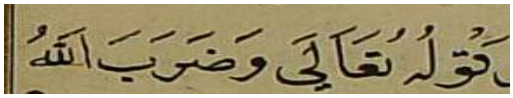
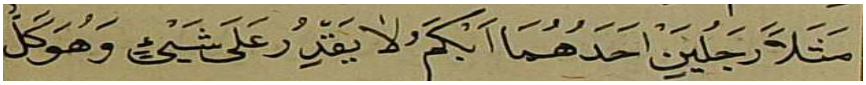
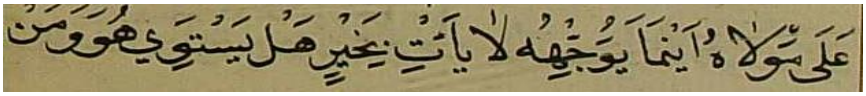
[118] Âlimler şöyle dedi: Beş şeyde âlim; amel edenden (amilden) üstündür: Birincisi, en hayırlı amel ilim ile yapılır. İlimsiz amel faydasızdır. İkincisi, amelsiz ilim fayda verir; fakat ilimsiz amel fayda vermez. Üçüncüsü amel lazımdır. İlim ise amel için şarttır. İlim ile amel ışık ve cam fanus gibidir. Dördüncüsü, âlimlerin makamı nebilerin makamıdır. Amillerin makamı ise evliyanın makamıdır. Beşincisi ilim Allah'tan, amel ise kuldandır

[119] "Hiçbir şey hakkında bana sorma!" (Kehf, 70)

[120] "Kim üstadına niçin derse iflah olmaz"

10. inşa'llahü teʿālā. Mūsāya şerīʿat vęrdi. Ḥaḳīḳatı
11. İbrāhime vęrdi. Amma şerīʿatı ve ṭarīḳatı ḥaḳīḳatı ve maʿrifeti
12. Muḥammed-i Muṣṭafāya ve ümmetine vęrdi. Yüregini yarup
13. ḥaẕẕ-ı şeyṭānı çıḳarup maʿrifet nūrı birle ṭoldurdı.
14. Ḳāle'ş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz ṭālibe üstād-ı ḥāẕıḳ
15. gerek. Müride şeyḫ-i kāmil gerek. Nābīr ve telḳīḥ olmaġa

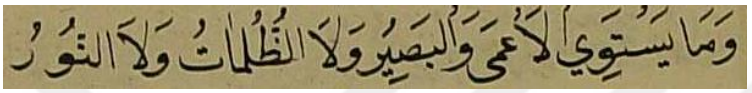
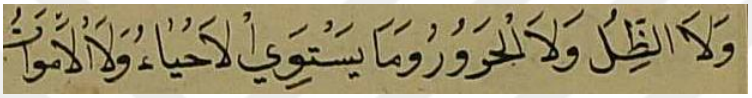
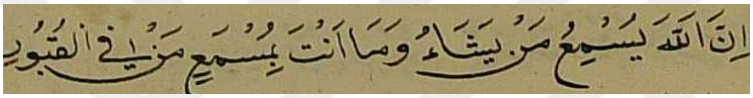
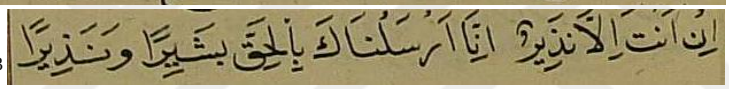
13(b)

1. boġa ve ḳoc gerek. Görmez misin ḫusyelerini alduḳları
2. ayġırlar ve ulu boylu be-serek ker ve ḳoc ve tekeler ve boġalar
3. nice kim birbirine yügürüp cemʿ olurlarısa hīç fayda
4. olmaz. Netice gelmez. Pīr-ü sālūs ve cāhil muḍil ve mübtediʿ
5. eline ʿaṣā almaḳ, boynına rīdā aşmaḳ, ḥırḳa ve muraḳḳaʿ gėymek,
6. gerek. Gerekmez yalan kerāmetler söylemek. Düşler gördüm
7. dęmek birle ve yalan laflar ḳılup ululanmaḳ ve şeyḫlanmaḳ
8. müridini murāda irgürse olmaz. Elbette çāre yoḳ.
9. Yol varmaġa müḳtedā gerek. Uymaġa müḳtedī gerek. Kāfirler
10. ikisine daḫı biz lāyıḳuz dęrler. Allāhü teāla eyitdi, biz miṯāl
11. ędelüm lāyıḳ kim imiş bilesin.
12.
13.
14. [122] Allāhü teʿālā buyurdı ebkem faṣīḥ birle cāhil
15. ʿālim birle ḫayr getüren getürmeyen birle berāber degüller.

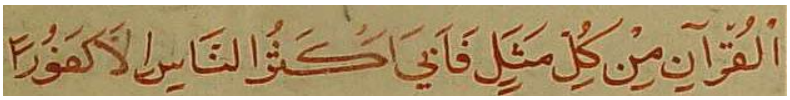
[121] "Babaya ve anaya saygısızlığı tövbe yok eder. Üstada karşı saygısızlığı ise hiçbir şey yok edemez."

[122] Allahü Teâla söyledi, biz misal alalım. Layık kim imiş bilelim:"Allah şu iki kişiyi de misal verir: Onlardan biri dilsizdir, hiçbir şey beceremez ve efendisinin üstüne bir yüktür. Onu nereye gönderse bir hayır getiremez. Şimdi, bu adamla, doğru yolda yürüyerek adaleti emreden kimse eşit olur mu? (Nahl, 76)

14(a)

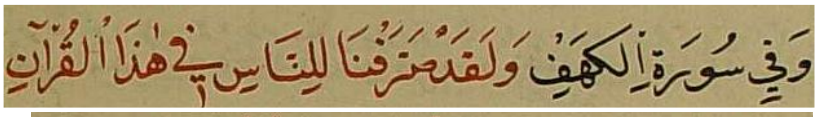
1. Sevḳ-i āyete baḳsaŋ şeyḫ mürşidi ʿālim gerek. Ḫayr ṭāʿat
2. issi gerek. Mustaḳīm gerek. Meczūb-i sālik ve mürebbī
3. olup meşāyiḫ menzillerine yetişmiş gerek. Tā kim muḳtedīye
4. fayda dege. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu tā bīr söz cāhil mübtediʿ
5. şeyḫ olup muktedālıġa yaramaz. Eger naṣiḥat ḳabūl eṭmeseŋ
6. Ḳurʾān içindeki vaʿẓları eyitseler saŋa fāyide ḳılmaz.
7. Ve daḫı Allāhü teʿālā müridlere miṯāl beyān buyurdı kim:
8.
9.
10.
11. [123]
12. ʿİlimsüz mürid murāda eṛmez. Murāda eṛmege ʿilim gerek.
13. ʿİbret görmege göz gerek. Yola girüp maḳṣūda
14. eṛmege yārāḳ gerek. Īmān aġacı gölgesinde raḥat
15. olup ḥalavet bulmaga ḳalb-i selīm ṭabʿı müstaḳīm gerek.

14(b)

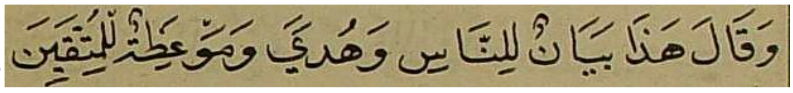
1. ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullahi ʿaleyh Allāhü teʿālā arı pak
2. ẕātı birle muḳtedī ve muḳtedāya sūre-i benī isrāyilde
3. miṯāller beyān ḳıldı. Buyurdı kim:
4. [124]

[123] "Körle gören, karanlıkla aydınlık, gölge ile sıcak bir olmaz. Dirilerle ölüler de bir olmaz. Şüphesiz Allah dilediğine işittirir. Sen kabirlerdekilere işittiremezsin! Sen sadece bir uyarıcısın. Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur. " (Fatır,19-24)

[124] "Muhakkak ki biz, bu Kuran'da insanlara her türlü misali çeşitli şekillerde anlattık. Yine de insanların çoğu inkârcılıktan başkasını kabullenmediler." (İsrâ, 89)

5.

6. [125]

7. [126]

8. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz her kim tasavvuf yolına
9. ḳadem başmaḳ dilese erkān-ı şeriʿatı bilmek gerek. Bildükden şoŋra
10. tamām ʿamellerini riyāsuz ve sumʿasuz ve şübhesüz
11. yėrine getürmek, baʿdehu ṣabr sükkerin niyāz kökin nedāmet
12. yapraġın almaḳ gerek. Tevbe havanı içinde dögüp
13. göz yaşı birle yoġurmak gerek. Duʿā vü zārī birle
14. ḳarışdurup ṣıdḳ ṭenceresi içine ḳoyup ʿışḳ-ı maḥabbet
15. odı birle ḳaynadup mücāhede ḳadeḥine çıḳarup

15(a)

1. perhīz eli birle ṣavurup seher vaḳitlerinde nūş ḳılup Rabbī
2. Rabbī deyüp şeyḫini vesīle ėdinüp ol yüce dergāh
3. ḥālini ʿarż ḳılmaḳ gerek. Dervīş eger bu ẕikr olınan
4. gibi ėderse oġlan vücūda gelmiş gibi olur. Ḳaçan oġlan
5. vücūda gelse dāye gerek. Aġuz gerek. Süd gerek.
6. Emmek gerek. Eger dāye süd vėrse oġlan memesin
7. emmese oġlan ölür. Bunuŋ gibi eger mürid daḫı
8. şeyḫe irādat getürüp teslīm-i külli olmaḳ gerek.
9. Vaḳtin oġlan vücūda gelmegi beŋzer. Baʿdehu şeyḫ
10. daḫı aŋa īmān dāyesin vėrmek gerek. Īmān dāyesi
11. taṣdīḳ aġuzına ṭoyurmaḳ gerek. Baʿde maʿrifet südini
12. emzürmek gerek. Eger mürid gecüc olup şeyḫ sözin
13. işitmese ol mürid hīç ḥalde maḳāma ėrişmez. Īmān leẕẕetin
14. ẕikir *lā ilahe illallāh* dāyim taʿlīm ėdüp dėdürmek gerek.

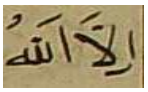
[125] "Hakikaten biz bu Kuran'da insanlar için her türlü misali sayıp dökmüşüzdür. Fakat tartışmaya en çok düşkün varlık insandır." (Kehf,54)

[126] "Bu (Kuran), bütün insanlara bir açıklamadır, takvâ sahipleri için de bir hidayet ve bir öğüttür." (Âl-i İmran, 138)

15. Dini īmānı ḳuvvet bula nitekim Ḥażret-i Resūl ṣallalahü

15(b)

1. ʿaleyhi vesellem buyurdı:

2. [127] Amma ṣūfīye ad dört nesneden aldılar. Ṣafādan,

3. vefādan, fenādan, yaḳīnden, umūr-ı şerʿī żıddından, ṣāfī

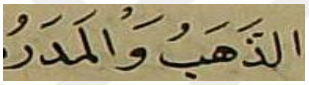
4. ḳılmaḳ gerek. ʿAmeli içinde vefā ḳılmaḳ gerek. ʿİlm ü ʿameli

5. özinden görmeyüp şeyḫ terbiyeti dęyüp faḳr u fenā yęrinde

6. ṭurmaḳ gerek. Tā kim yaḳīn ḥāṣıl olup ṣūfī

7. adın ędinmaḳ revā ola. Ve kīl

8.

9. [128] Ṣūfīnüŋ üç vaṣfı var dęmişler.

10. Evvel nefsi hevādan ve riyādan ve sumʿadan ṣıfatla arı

11. gerek. İkinci ṭaʿat ṣafāsı ve iʿtiḳād ṣafāsı gerek.

12. Cemiʿi efʿāli Ḥaḳdan bilmeḳ gerek. Ḥaḳdan ġayrıdan

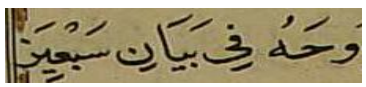
13. ḳorḳmamaḳ gerek. Cemiʿi ümīẕini ḥaḳḳa ṭutmaḳ gerek.

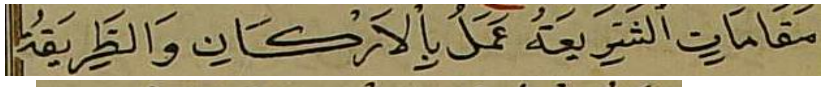
14. İtiḳādını ḥaḳḳa ṭoġru ętmek gerek. Üçünci sır ṣafāsını

15. müşāhede ęde. Vaḳtinde nefs ḥicābdur. Nefsi

16(a)

1. mücāhede birle pāk ęde. Ol vaḳtin ṣūfī adın ędinmek

2. revā dęmişler. Ḳāle'ş-şeyḫu ḳaddesallāhu

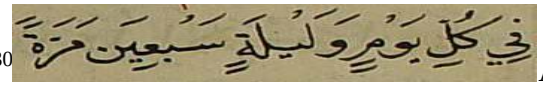
3.

4. [129] Ol vaḳtin kim

[127] "İmanınızı La ilâhe illallâh diyerek yenileyin." (Müsned, 5/239)
[128] "Sufi, kalbini kederden temizleyen, insanlardan uzaklaşan, yanında altın ve çamur eşit olan kimsedir."
[129] "Şeriat, erkân ile amel etmektir. Tarikat kalp ile amel etmektir. Hakikat sır ile amel etmektir."

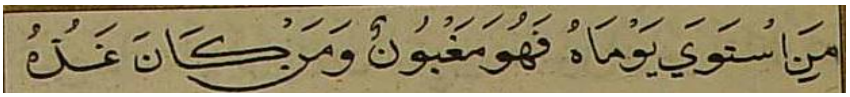
5. şeriʿatuŋ yigirmi bir maḳāmınuŋ ʿilmini bilüp ʿamelin ḳılup
6. yigirmi maḳāma ẹrseŋ ʿamelü bi'l-erkān tamām
7. olur. Şeriʿata maḫṣūṣ olan maḳāmlar tamām olur.
8. Andan soŋra ṭarīḳata ḳadem başarsın. Anda hem ṭarīḳatuŋ
9. yigirmi bir ʿilmini bilüp ʿamelini ḳılsaŋ yigirmi bir maḳāma
10. daḫı anda ẹrseŋ ʿamel bi'l-ḳulup saŋa ḥāṣıl olur.
11. Ṭarīḳata maḫṣūṣ olan maḳāmlar daḫı tamām olur.
12. Andan soŋra ḥaḳīḳata ḳadem başarsın. Anda hem
13. yigirmi bir maḳāmun ʿilmini bilüp ʿamelini ḳılsaŋ bu yigirmi
14. maḳām daḫı ḥāṣıl olıcaḳ ʿamelün bi'l-ḥaḳīḳat tamām olur.
15. Andan ṣoŋra daḫı yėdi maḳām ḳaldı rūḥānī.

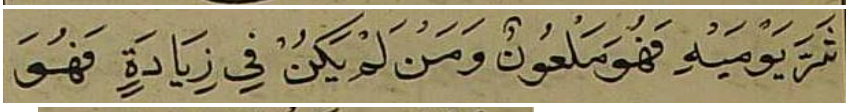
16(b)

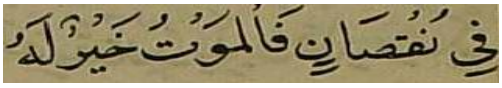
1. Ol yėdi maḳāmuŋ daḫı ʿilmini bilüp ʿilmini ḳılsaŋ ʿamelün
2. bi'r-rūḥ ḥāṣıl olur. Yėtmiş maḳām tamām olur. Ol vaḳtin
3. meşāyiḫ adın ẹdinürsin. Her maḳāmdan bir maḳāma daḫı geçicek
4. evvelki maḳāmdan istiġfār gerekdür. Ḳāl Resūllullahi
5. sallallāhü ʿaleyhi vesellem
6. [130] Amma her mürid ki ʿamelün
7. bi'l-erkān ve ʿamelün bi'l-ḳulūb ve ʿamelün bi'l-ḥaḳīḳati ḥāṣıl
8. ḳılsa altmış üç maḳām ʿamelini tamām ḳılurdı. Rūḥānī
9. maḳām ḳalur. Ol yėdi rūḥānī maḳāmı daḫı ḥāṣıl ẹtmeden
10. ʿamelden ḳalsa aŋa şeyḫ ve ṣūfī dẹmek revā olmaz. Amma
11. şeyḫlere ʿām ṭarīḳa daʿvet içün dönmek tenezzül kılmaḳ
12. revādur. Amma ḥażreti risālet ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem
13. daʿvet ẹtsün ẹtmesün dāyim teraḳḳīdeyidi. Eger
14. ṭālib günden güne ʿamelin ziyāde ẹdüp teraḳḳī ḳılmasa
15. resūl ḥażreti ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurmışdur:

[130] "Benim de kalbime gaflet çöküyor. Ben de Allah'a her gün ve gecede yetmiş defa istiğfar ederim." (Müslim, Zikir,41.)

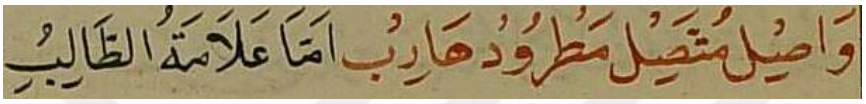
17(a)

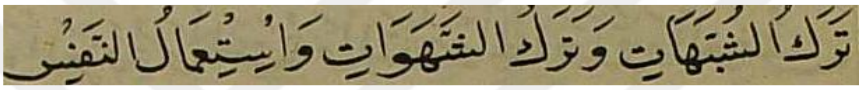
1.

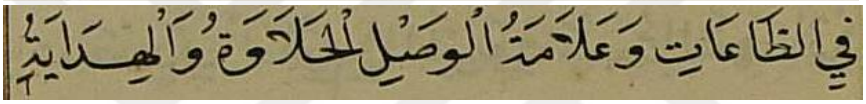
2.

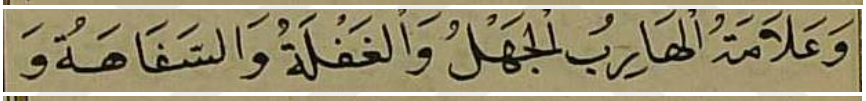
3. [131] dėdi. Şeyḫ Ze'n-nūr

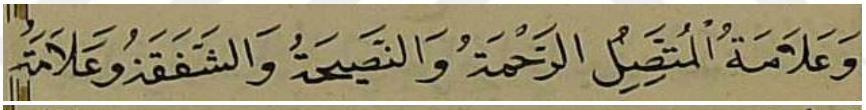
4. Mışrī eydür, böyle ḳadem urmaḳ bėş dürlüdür:

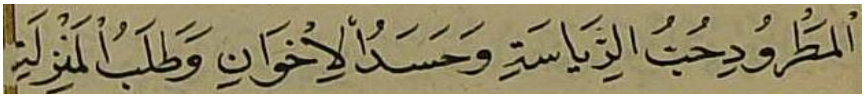
5.

6.

7.

8.

9.

10.

11. [132] Amma yaḳīnlıḳ altıdur. Bu yola ḳadem urana

12. isme'l-yaḳīn, resmü'l-yaḳīn, ʿilmü'l yakīn, ʿayne'l-yaḳīn,

13. ḥaḳḳa'l-yaḳīn, ḥaḳīḳatü ḥaḳḳa'l-yaḳīn, bu yėtmiş dürlü maḳāmuŋ

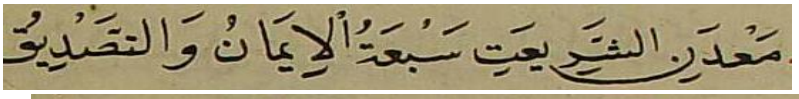
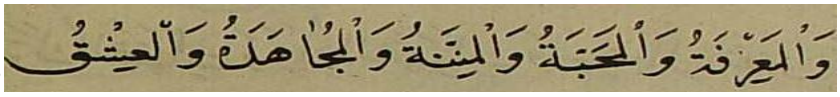
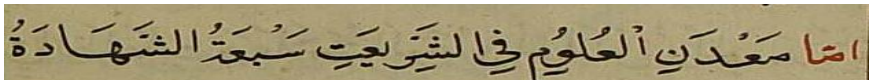
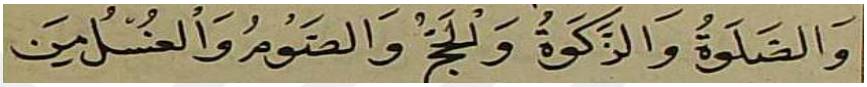
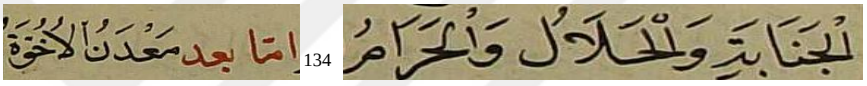
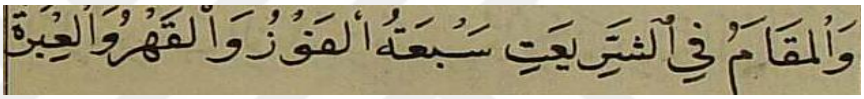
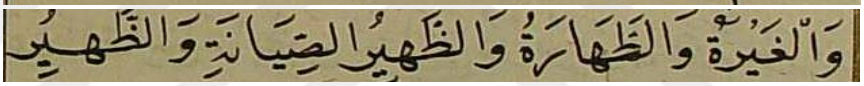
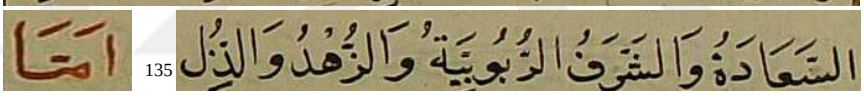
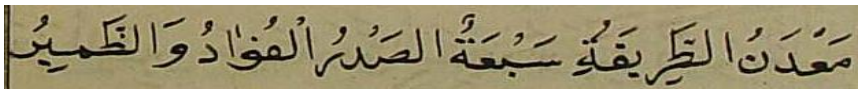
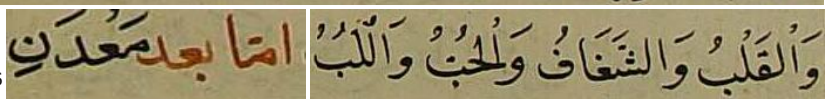
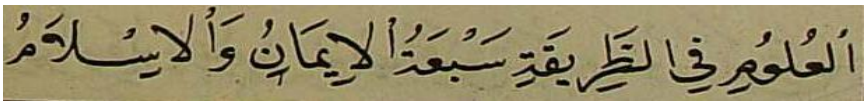
14. ʿilmini bilüp ʿamelini ḳılsa ʿilme'l-yaḳīn ḥāṣıl olur.

15. ʿİlme'l-yaḳīn ilmini bilüp ʿamelini Taŋrıyı görür gibi ḳılsa

[131] "İki günü eşit olan zarardadır. Kimin bugünü dününden daha geri ise o melundur. Eğer artırmaz ise noksandadır, ölüm onun için daha hayırlıdır." (Ebu Dâvûd, İtikad, 13.)

[132] "Talip,vasıl, muttasıl, matrud, harib. Talibin (isteyen) alameti; şüpheli şeyleri ve şehevatı terk etmek, nefsini taatte kullanmaktır. Vasılın (ulaşan) alameti; halavet ve hidayettir. Muttasılın (yaklaşan) alameti; rahmet, nasihat ve şefkattir. Haribin (kaçan) alameti; cehalet, gaflet ve sefahattir. Matrudun (kovulan) alameti; riyaseti sevmek, kardeşlerine haset etmek ve insanlar arasında makam istemektir."

17(b)

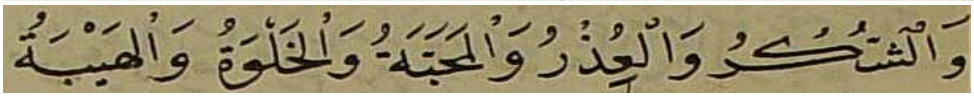
1. yėtmiş maḳāma ėrişür. Ayne'l-yaḳīn ḥāṣıl olur. Amma geldük
2. yėtmiş maḳāmdan yigirmi biri şeriʿatdur ve yigirmi biri
3. ṭarīḳatdur ve yigirmi biri ḥaḳiḳatdur yėdi ḳaldı kim
4. maḳāmlar yėtmiş ola aŋa yėdi ruḥānī maḳām dėnür.
5.
6. [133]
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14. [136]
15.

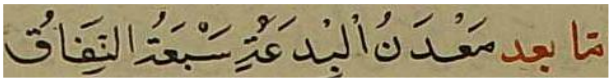
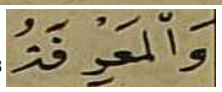
18(a)

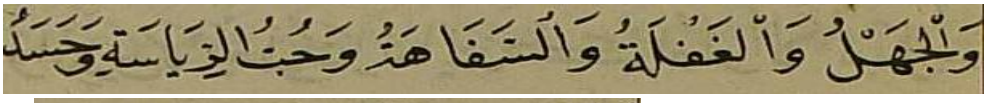
1. [137]

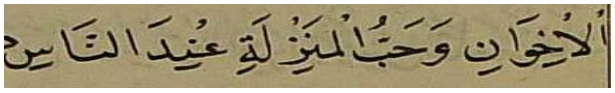
[133] "Şeriatın madeni" yedidir: iman, tasdik, marifet, muhabbet, minnet, mücahede ve aşk.
[134] "Şeriatın ilimlerinin madeni" yedidir: şahadet, namaz, zekat, hac, oruç, cünüplükten gusül, helal ve haram.
[135] Bundan sonra, "uhuvvetin madeni ve onun şeriattaki makamı" yedidir: fevz ve kahır, ibret ve gayret, taharet ve zahir, sıyanet yardımı ve saadet yardımı, rububiyyat şerefi, zühd ve zill.
[136] "Tarikatın madeni" yedidir: sadr, fuad, zamir,kalb, şegaf, hubb ve lübb.
[137] "Tarikatta ulumun madeni" yedidir:iman, İslam, tevhid, taahhüt, din, ikrar, ve şehadet.

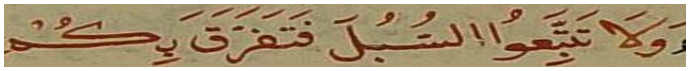
2.

3.

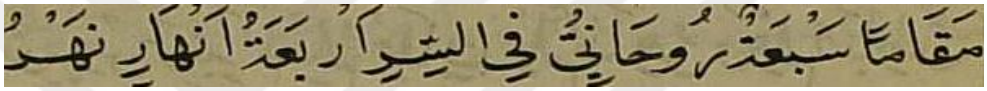
4. [138]

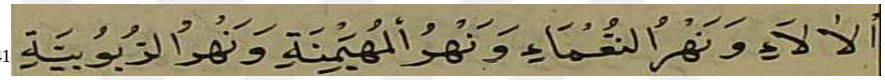
5.

6. [139] kelām-ı mecīdde

7. buyurdu kim

8. [140]

9.

10. [141]

11. Ḳale’ş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu bu ırmaḳlaruŋ her birinüŋ

12. başında birer dıraḫt vardur. Her bir dıraḫtuŋ yėdi

13. budaġı vardur. Yėdi maḳāmdur. Her maḳāmda birer ilhām

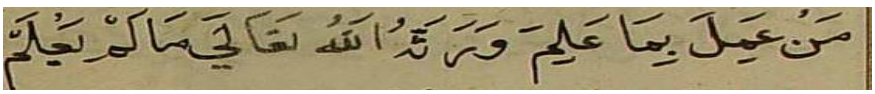
14. ṭūṭīleri oturup-durur. Dürlü dürlü avazlar birle

15. ḥaḳ teʿālāya ẕikir ḳılurlar. Her birini maḥallinde ẕikir

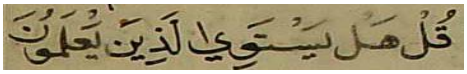
18(b)

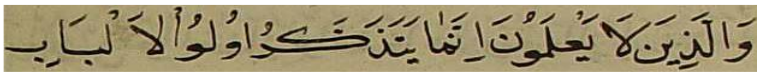
1. ėdevüz inşa'allāh. Amma bilgil kim ʿilimsüz hīç

2. nesne bilinmez hem bulunmaz. Ḳal En-Nebīyyü ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem

3. [142]

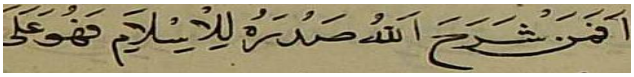
[138] "Tarikatta makamın madeni" yedidir: fakr, şükür, özür, muhabbet, halvet, heybet, ve marifet.
[139] Bundan sonra "bid'atin madeni" de yedidir: nifak, cehil, gaflet, sefahat, riyaset sevgisi, kardeşlerine haset etmek ve insanlar içinde makam sahibi olma tutkusudur.
[140] "(Başka) yollara uymayın . Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır." (En'am, 153)
[141] Bundan sonra "sır madeni" de yirmi bir makamdır. Bunun yedisi "Ruhanî"dir. Sırda dört nehir vardır. Bunlar: Âla nehri Na'ma nehri, Muheyminet nehri ve Rububiyet nehridir.
[142] "Bildikleriyle amel eden kimseye Allah bilmediklerini de lutfeder. (Şihabüddin el-Bağdâdî, 795)

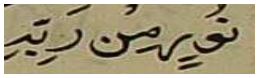
4. *ḳāle Allāhü teʿālā celle celā luh*

5. [143]

6. Ḳal eş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz yètmiş maḳāma èrişmek

7. ulu'l-elbāba layıḳdur. Ḳal Allāhü tebārek ü teʿālā

8. celle cela luh

9. [144] El-ʿalim ilmānı ʿilmü'n-ẓāhir ü ilmü'n- bātın u

10. ẓāhir ʿilmidür, diraset-durur. ʿİlm-ü bāṭın ʿilm-ü virāṯet-dürür.

11. Her kim ʿilm-i ẓāhir ögrendi, ḥaḳ rıżasıçun iḫlāṣ

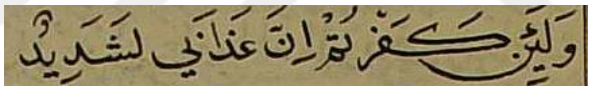
12. birle ʿamel ḳılmaġa meşgūl oldı, ʿilm-i bāṭını Allāh aŋa āsān

13. ḳılıvèrür. Her kim ʿilm-i ẓāhiri ögrendi, ʿilmile

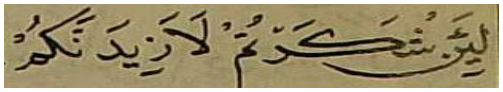
14. ʿamele meşgūl olmadı, ʿilmi aŋa vebāl olur. Küfrān

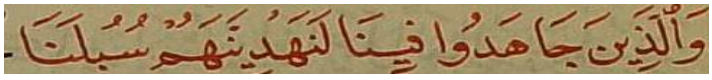
15. olur. Zevāl-i niʿmet gelür. ʿAẕāba müstevcib olur.

19(a)

1. [145] Her kim ʿilmile

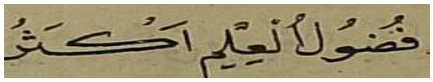
2. ʿamel ḳılsa şükrin yerine getürmiş olur. Mezīd niʿmet olur.

3. [146] Bu āyet hem delalet ḳılur.

4. [147] Mücahede

5. ẓāhir ʿamele gerekdür. Hidāyet bātına, yaʿni sen ẓāhirüŋ

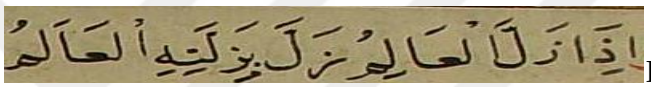
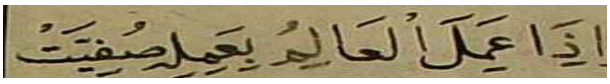
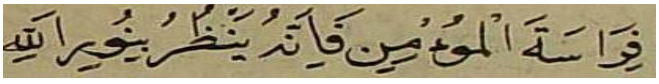
6. birle ʿamel ḳılmaġa cehd ḳılġıl bāṭıŋa ben yol

7. gösterem. Ḫaberde gelmişdür:

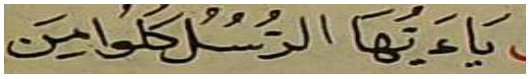
[143] "De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür. " (Zümer, 9)
[144] "Allah kimin gönlünü İslâm'a açmışsa, o Rabbinden bir nur üzerine değil midir ?" (Zümer, 22)
[145] "Eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir." (İbrahim, 7)
[146] "Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) arttıracağım." (İbrahim, 7)
[147] " Ama bizim uğrumuzda cihat edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz." (Ankebut, 69)

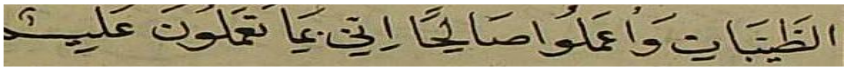
8. [148] ʿİlm ziyādesi çok ziyāde ḳılur.
9. Mal ziyādesinden mal ziyādesi hüccet olmaz. ʿİlm
10. ziyādesi hüccet olur. Eger ʿamel ḳılsa ş̱evābı
11. üküş, eger ḳılmasa ʿaẕābı ḳatı. ramażān ayında
12. ṭāʿat ḳılsa ş̱evābı olur. Maʿsiyet ḳılsa ʿaẕabı ḳatı.
13. ḥażret-i risāletüŋ ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem ḫatunlarınuŋ
14. ṭāʿatlerinüŋ ş̱evābı üküş ecrihā merrateyni taḳṣīrlerinüŋ
15. [149] Ḫaberde

19(b)

1. gelür: [150] Daḫı bir rivāyetde
2. gelür:[151] Cāhil fesadı hīç kimesneye
3. ziyān ḳılmaz. İllā kendüzine ʿālim ʿilmi birle ʿamel ḳılsa
4. ʿāleme bėrėkātı ėrişür.
5. [152] Nitekim Ḥażret-i
6. Risālet sallallāhü aleyhi vesellem buyurmuşdur:
7. [153] Amma sır arılıġı
8. göŋül pāklugı loḳma ḥelāllıġından olur. Nitekim

[148] "İlmin çokluğu mal çokluğundan daha zararlıdır."
[149] "Onun azabı iki katına çıkarılır." (Ahzab, 30)
[150] "Âlim zelil olursa âlem de zelil olur." (İbnü'l-Mübarek, ez-Zühd, s. 520.)
[151] "Âlimin zilleti âlemi helâk eder."
[152] "Âlim ilmi ile amel ettiği zaman sırları saflaşır. Onun firasetinin doğruluğuna saygı gösteriniz."
[153] "Mü'minin firasetinden korkunuz, çünkü o Allah'ın nuru ile bakar." (Tirmizī, Tefsir, 16)

9. Kelām-ı Mecīdde buyurdı:

10. [154]

11. Eger gönül pāk olmasına ḥelāl loḳmadan yigrek

12. olsaydı ḫaber buyurur idi. Amma gönül firāsetinüŋ

13. miṡāli ayīneye beŋzer. Ayna pāklıgı bir ḥāl üzerine ṭurmaz.

14. Sır daḫı anuŋ gibidür. Şu ne ḳadar ṭurı olsa

15. ʿaksinde nesne gökçek görinür. Amma şu bulanıḳ olsa

20(a)

1. hava bulut olsa ʿaksinde hīç nesne görinmez. Ṣafvet

2. sebeb-i dīẕārdur. Küdüret bulut gibi göŋli ḳaraŋu ḳılur.

3. Göŋül küdüreti ḥubb-ı dünyādandur. Cāh ve menzīlet

4. ve ḥürmet istemek ve ʿameline riyā ve sumʿa ḳatmaḳdandur. Kendüzine

5. ʿucub ędüp nefsi dilegince yürimekdendür. Amma

6. bunlardan biri eger fikri endīşede olsa göŋül

7. gözi ṭonar. Nesne görmez olur. Ayīnesi mükedder olur.

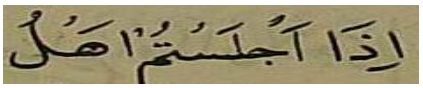
8. Eger bu ẕikr olınan endīşeler olmasa göŋül arı

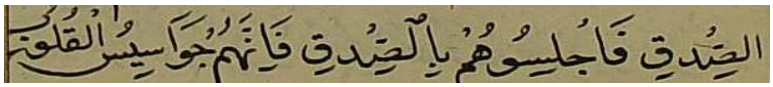
9. ṣāfī olur. Anda nur ẓāhir olur Ḥażret-i Resūl

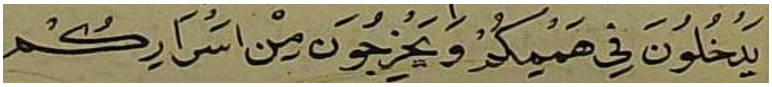
10. sallalahü ʿaleyhi vesellem buyurduġı gibi: *yenẓuru binurillah*

11. ḥāṣıl olur. Taŋrı nūrı ḫaṭā ḳılmaz. Göŋül

12. nice ṣāfī olsa anca göregen olur. Firaseti dürüst

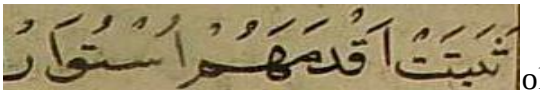
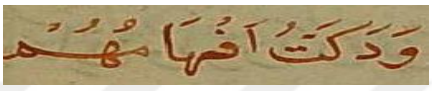
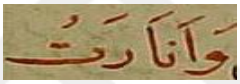
13. olur. ʿAbdullah Anṭākī eydür:

14.

15.

20(b)

[154] "Ey peygamberler! Temiz olan şeylerden yeyin, güzel işler yapın, ben sizin yaptıklarınızı hakkıyla bilmekteyim." (Mü'minûn, 51)

1. [155] oldı. Ḳademleri yėtmiş
2. maḳām içinde ẓāhir ḳadem degüldür. Bāṭın maʿānī
3. ḳademidür. Urduḳları murāḳabe ve teraḳḳī üzerine ḳāyīm
4. ṭururlar. Yoldan ṣapmazlar. Yoldan ṣapmak ekṣer
5. iki nesnedendür: birisi kibir ėtmekdendür ve birisi
6. benden yaḫşı yolda kim vardur dėmekdendür. Bu
7. fiʿiller muḥib ṣıfatı degildür. Ḳuldan yüz biŋ cefā
8. gelse Kerīm Ġaffār ḳamusın bir ʿöẕrile geçürür.
9. Hidāyet ve kerāmetler vėrür.
10. Bunlaruŋ fehmleri tīz oldı. Anuŋçun kim Ḥaḳ teʿālī
11. evliyālarını gözedür. Bunlar sözlerin ḥakdan alurlar.
12. Dilleri sırdan söyler. Dilleri sırdan söylese nefsleri
13. żāyīʿ olmaz. Lā-cerem fehmleri tīz olur.
14. Bunlar yardumı Allāhdan buldılar. Anlaruŋ
15. ḥāḳīḳatlerini yine erbāb-ı ḳulūb olanlar bilürler. Anlara

21(a)

1. ḥaḳḳuŋ yardumlarını gökler ve yėrler ehillerine ẓāhir
2. ėtmişdür. Anlar Allāhuŋ velī kullarıdur.
3. Nekim bilseler Allāhdan aŋlarlar bilürler. Eger lüṭf
4. bulsalar naẓẓāre-yi minnet ḳılurlar. Eger ʿuḳūbet bulsalar
5. kendü nefslerine naẓar ḳılup ʿözüre meşġūl olurlar.
6. Eger ʿitāb bulsalar naẓāra-yı maḫabbet ḳılurlar. Temelluḳ
7. birle ḥaḳḳa meşġūl olurlar. Fehm-tīz olmaḳ bu olur.
8. seyr ėdüp Allāhdan yürüdiler ayaḳ

[155] "Sıddıklar ile oturduğunuz zaman doğruluk içerisinde olun. Çünkü onlar kalplerin casuslarıdırlar. Niyetinizden girer, esrarınızdan çıkarlar. Onların ayakları sabit oldu."

9. birle ve sır birle. Nitekim ibrāhim eyitdi: [156]

10. Yaʿnī Allāhum ṭarafına yürimek dilerem. Ḫiẕmeti aŋa ḳıluram.

11. Ġayruya ḳılmazam. Ṭarīḳat maḳāmınuŋ ʿamelini ḳıluram. Dönmezem.

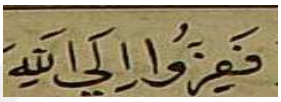
12. Anuŋ dostlıġın dilerem. Ġayrını dilemezem. Evliyā işbu

13. ṣūretile yola yürürler. Ḥażrete ileten yola giderler.

14. Sülūk ẹderler. Her nesne kim Allāhdan ıraġ ẹder, andan

15. ḳaçarlar. Ṣāniʿuŋ ṣunʿına baḳarlar. ʿİbret alurlar. Ve vʿaide

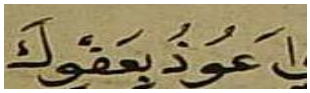
21(b)

1. baḳarlar. ʿAẕāb görürler. Ḥaḳḳa ḳaçarlar [157] Penāhına

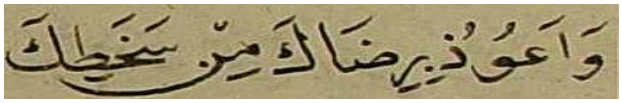
2. ṣıġınurlar. Ṣıfāta naẓar ḳılurlar. Nihāyetsüz ṣunʿ görürler.

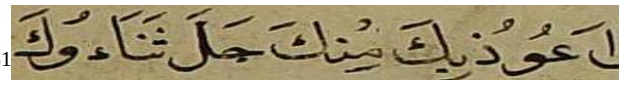
3. Ṣunʿından ġayrı ṣıfāt görürler. Bīnihāyet ẕāt görürler.

4. [158] Nitekim Ḥażret-i Risālet ṣallallāhü

5. ʿaleyhi vesellem duʿasında fiʿile naẓar ḳıldı.

6. [159] dẹdi. Fiʿilden geçdi ṣıfata naẓar ḳıldı.

7. [160] dẹdi. Ṣıfatdan geçdi.

8. Ẕāta naẓẓare ḳıldı.[161] dėdi.

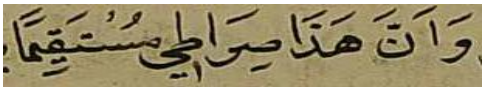
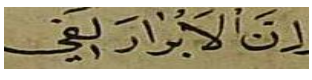
[156] "Ben Rabbime gidiyorum." (Saffat, 99)
[157] "O halde Allah'a koşun." (Zariyat, 50)
[158] "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur." (Şûrâ, 11)
[159] "İkabından affına sığınırım." (Nesâî, İstiâze, 62)
[160] "Azabından rızana sığınırım" (Nesâî, İstiâze, 62)
[161] "Senin şanın yücedir. Senden sana sığınırım" (Nesâî, es-Sünenü'l-Kübrâ, IV, 468)

9. Özini tecrid ḳıldı[162] dėdi. Ferdāniyyet

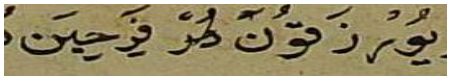
10. birle yād ḳıldı.[163] dėyü buyurdı.

11. Evvel maḳām-ı istidlāl, ikinci iftiḳār, üçünci maḳām-ı
12. müşāhede, dördüncü maḳām-ı ḥayret, bėşinci maḳām-ı fenā,
13. altıncı maḳām-ı rūḥānī, yėdinci maḳām-ı vaḥdet. Ḥażrete
14. böyle olur. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz bu
15. merābiyeti bulmaġla yėtmiş maḳāmı geçmek gerek. Dāyim murākebe

22(a)

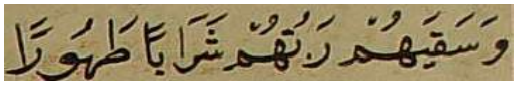
1. üzerine ṭurup saġa ṣola baḳmayup terakḳi üzerine
2. dirilmek gerek. Kendüyi fenā'l-fenā yerine getürmek
3. gerek. Tā kim ḥaḳīḳata ėrişüp sābıḳlar cümlesinden
4. ola. Ṣūfī ḳaçan fenā menziline ėrişe. Ḳuş gibi olur.
5. Ḳuşuŋ başı var teni var ḳanadı var cānı var.
6. Ḳamu āʿżaları dürüst uçar olsa maḳṣudına
7. ėrişür. Uçmaġa ḳanatları dürüst gerekdür.
8. Eger kanadınuŋ bir yanınuŋ çelegi eksük olsa egri
9. uçar. Murādına ėrmez.[164] Yolından
10. şapar.[165] Murādını bulmaz. Ol ḳuşuŋ başı
11. şevḳ-dürür, cānı ʿışk-durur, teni maḥabbet-dürür, cānı
12. ʿışk-durur, iki ḳanatları ḫavf u recādur, yaʿni ḳaṭıʿatü'l-
13. nefsü'l-muṭmainne-dürür. Ḳonduġı yėr [166]

[162] "Seni sena etmeye gücüm yetmez." (İbn Mâce, Salât, 117, Nesâî, Kıyāmu'l-leyl, 51)
[163] "Sen kendini nasıl sena ediyor isen..." (İbn Mâce, Salât, 117, Nesâî, Kıyāmu'l-leyl, 51)
[164] "Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur." (En'am, 153)
[165] "Ve bana kulluk ediniz." (Yasin, 61)
[166] "Hayır! Andolsun iyilerin kitabı İliyyûn'dadır." (Mutaffifin, 18)

14. ʿiliyyīndür ṭaʿāmı [167] dur. Mūnisi

15. [168] dur. İşi ṣabrdur. Şarabı

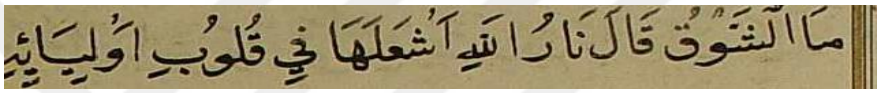
22(b)

1. [169] durur. Her kim pervāzı

2. işbu ẕikr olunan gibi olsa yėtmiş maḳāma ėrişür.

3. Murādın bulur. Bu vaʿadelere sezā olup bīvāsıṭa dīẕār

4. birle müşerref olur.

5.

6. [170]

7. Maḥabbet ne miḳdār olursa şevḳ daḫı aŋa göre olur.

8. Şevḳüŋ teni nice büyük olsa başı daḫı aŋa göre olur.

9. Maḥabbet miṣāli gibidür. Şevḳ miṣāli yelik gibidür.

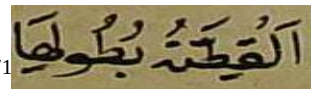
10. Od nice ḳavī olsa yeliki daḫı anca ḳavī olur. Od

11. ḳavī olsa maḫlūk andan ḳaçar. Beni bulsa göyündürür.

12. Maḫabbet odı min dün'illahi göyündirür. Şevḳ odı

13. nefs dilegin göyündürür. Muḥibile maḥbūb ortasında

14. nesne girmek revā degüldür. Nitekim Yūsufıla Zeliḫā

15. arasına ḳamçı girdise göyündi.[171]

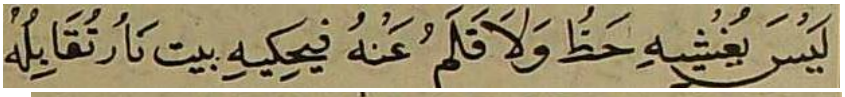
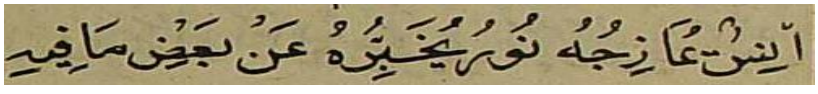
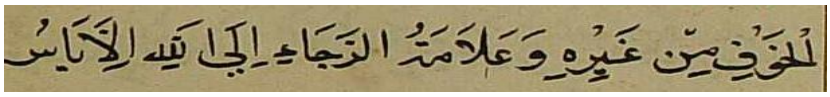
23(a)

1. Ve daḫı Resūl ḥazreti ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem günlerde

[167] "Onlar rızıklandırılırlar. Sevinç içindedirler." (Âl-i İmrân, 169-170)
[168] "Ey inananlar! Allah'ı çokça zikredin." (Ahzab, 41)
[169] "Rableri onlara tertemiz bir içki içirir. (İnsan, 21)
[170] Ali Bin Mensur ed-Dinaverī'ye "Şevk nedir?" diye soruldu. "Allah'ın dostlarının kalplerinde tutuşturfuğu ateştir. Onların kalplerinde ihtiyaç, irade ve kalbe giden şeytanî manalardan ne varsa o ateşle yakar." diye cevap verdi.
[171] Kıssa uzundur.

2. bir gün gördi İbrahim adlu oġlını eline ḳılıc alup
3. ev içinde babamuŋ düşmanları birle ḥarb ḳılayın
4. dėdi ve kāfirlere ḳılıc urayın ola kim cemīʿni
5. ḳılıcdan geçüreyim helāk ėdeyim dėyüp söylerdi.
6. Peygamber ʿaleyhi's-ṣalātü's-selām İbrahimden
7. bu sözi işidicek atalık mihri deprendi. Ḫālıḳ-ı
8. ekber bir gönül içinde iki nesne ṣıġmadıġını
9. iẓhār ėtdi. İbrāhimi kendüye daʿvet ėtdi.
10. Od żaʿif olsa ḫalāyıḳ çevresine gelür.Bir kimesne
11. bir kimesnenüŋ mübtelāsı olsa anuŋ şevḳi birle ṣohbet
12. ḳılur. Maḫabbet nişānları ẓāhir olur. Eger dünyāyı
13. ve āḫireti tamām aŋa vėrseler şevḳinden dönmez.
14. Eger anı şevḳinden dönderse ẓāhir olur kim
15. ol nesne anuŋ ḳatında sevdüginden ʿazīzrekdur.

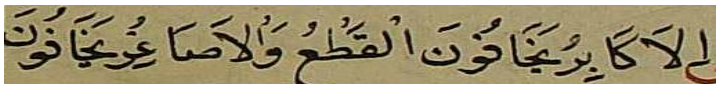
23(b)

1. Maḥabbeti yalandur. ʿIşḳ cān gibidür. Cānuŋ müşāhede-i dostdan
2. bir laḥẓa ayrılmaz. Ruhıla dostuŋ ortasında bir sır
3. vardur kim aŋa kimse muṭṭaliʿ olmaz. Cānıla ten
4. arasında olan sır gibi ol sırrıla ittiḥād külli
5. ḥāṣıl olmuşdur. Nitekim ḳāʾil eydür:
6.
7. [172]
8. Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullahi ḫavf ve recā kanat gibidür. Ḳāle Ḫasan Bin
9. ʿAli razı Allāhu ʿanhumā
10.

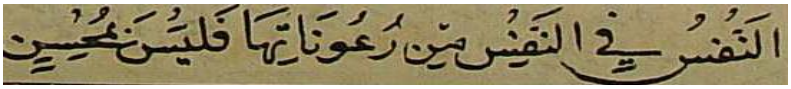
[172] "Sevenlerin öyle bir sırrı vardır ki onu ne yazı, ne de kalem anlatabilir." Nitekim muhabbeti bir beyit şöyle anlatır:
O insanı yakan bir ateştir,
Ve bir nurdur ki onda olanlardan haber verir.

11. [173]

12. anuŋuçun müştāḳ ṭālib olur ve ḳāle ebū bekr muḥammed

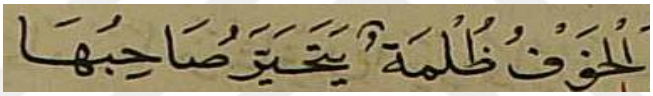
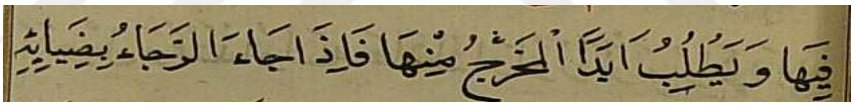
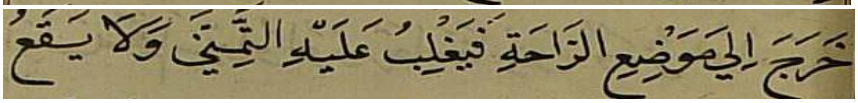
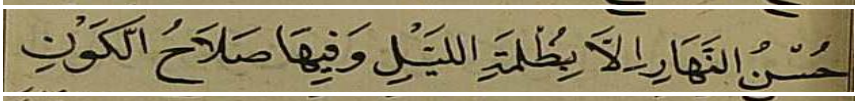
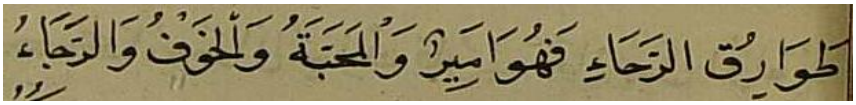
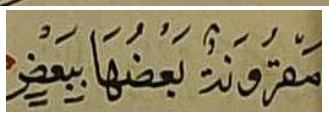
13.

14.

15. [174]

ʿĀmuŋ

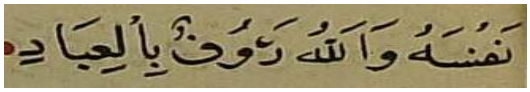
24(a)

1. ḫavfı ʿuḳūbetden, ulular ḫavfı ḳaṭıʿatdan, ʿuḳūbetden
2. ḳorḳmaḳ nefs hevāsın gözedenler işidür. Ḳaṭıʿatdan
3. ḳorḳmak Taŋrıya ṭayanmaḳ nişānıdur. Ḳaṭıʿat getse
4. ʿuḳūbet ʿayn-ı niʿmet olur. Ḳaṭıʿat gelse niʿmet ʿuḳūbet
5. olur.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [175] kemā kāl Allahü teʿāla

[173] "Allah'tan korkmanın alameti Allah'tan başkasından korkmamaktır. Allahdan ümit etmenin alameti ise Allah'tan başka şeylerden ümidini kesmektir. Allah'a şevkin alameti Allah'tan başka her şeyden uzaklaşmaktır."

[174] "Büyükler, Allah ile irtibatlarının kesilmesinden korkarlar. Küçükler ise azaptan korkarlar."

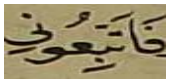
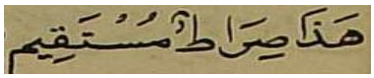
[175] "Havf, bir karanlıktır. Ona kapılan kimse şaşkınlığa düşer ve sürekli ondan çıkış yolu arar durur. " Reca, kendi ışığı ile gelince rahata kavuşur ve temenniye kapılır. Gecenin karanlığı olmadan sabahın güzelliği anlaşılmaz. Bunda kainatın düzeni mevcuttur. Kalb de bunun gibidir. O, havf karanlığında

12. [176] Bu iki āyetüŋ ḥurūfında
13. ḫavf ve recānuŋ ḳanatlarınuŋ yüŋleri saŋa işāretdür.
14. Bir āyet on bėş ḥurūfdur. Daḫı bir āyet on bėş
15. ḥurūfdur, ḳaraŋulıḳdur. Ḳorḳulı kişi ḫavf içinde

24(b)

1. müteḥayyir olur. Recā raḥatlıḳdur. Recā içinde olan
2. raḥat olur. Ḫavfsuz olmaḳ eyü olmaz. Dünyā ṣalāḥı geçede
3. gündüzde olur. Göŋül ṣalāḥı ḫavf u
4. recādandur. Gāh göŋül ḫavf içinde esīr olur
5. gāh recā ḫoşlıġında emīr olur. Eger esīrligi
6. muttaṣıl mümtedd olsa helāk olur. Eger emīrligi dāyim
7. olsa hem esīr olur. Recā maḳāmında üküş olsa
8. ṭāġī olur. Ḫavf maḳāmında üküş olsa iḥrāḳ olur.
9. Muḥib ḳullar gāh firāḳdan ḳorḳup ḫavf içinde
10. gāh viṣāl ümīẕin ḳılup recā içinde olur.
11. Nice kim dostuŋ keremine luṭfına naẓare ḳılur. Recā gelür.
12. Ḳaçanki celāline naẓar ḳılur. Firāḳdan ḳorḳup ḫavf gelür.
13. Eger firāḳ fikri gelse viṣāle meydān dutar.
14. Eydür, eger ben żaʿīfi kendüden ıraḳ ḳılsa milkine
15. ne ziyāde ne noḳṣān olur, dėyüp ḫavf ṣoḥbetini

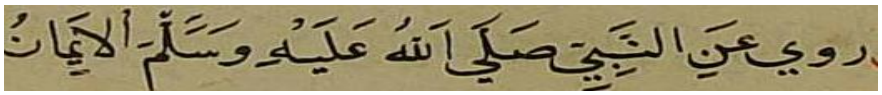
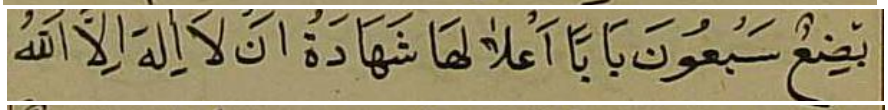
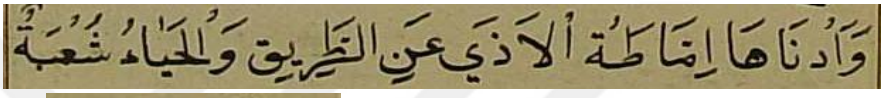
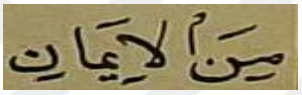
25(a)

1. ḳılur. Ḳuş gibi olur. Ḳuşa iki ḳanat gerek.
2. Ḫavf recā iki ḳanat gibidür. Ḳuş bir ḳanadıla uçamaz.
3. Ḳanadı iki olsa yüŋleri tamām olsa uçar.
4. [177] Yolın dutup murādına ėrişür.

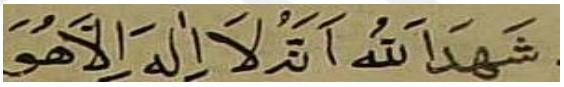
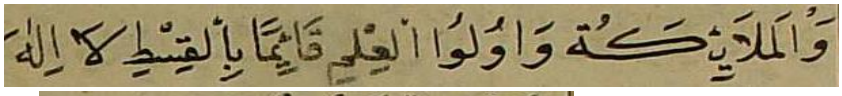
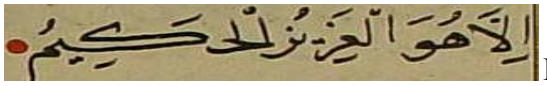
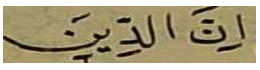
---

iken esir olur. Reca yollarından bir yol bulunca emir olur. Muhabbet, havf ve reca: Bunlar arasında birbirine yakınlık vardır.

[176] "Allah kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor. Allah kullarına çok şefkatlidir." (Âl-i İmran, 30)

5. Ebedī pādişāh olur. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz
6. ḳaçan mürīd kendü ḥāline naẕar ėdüp aŋlasa özüni
7. fenā yėrinde dutup aḫlāḳ-[ı] ẕemīmeleri sorup giderüp
8. aḫlāḳ-ı maḥmūde ile muttaşıf olup murāḳabe birle mücāhede
9. ḳılup ṭāʿat ve ʿibādete meşġūl olup teraḳḳī ḳılsa
10. her ayīne ḳuş gibi uçup esra-yı evḳātda maḳṣūdı
11. ḥāṣıl olup murādına ėrişür inşā'allāhü teʿālā.
12.
13.
14.
15. [178] Sūre-i Āl-i ʿİmrān içinde maḫlūḳat

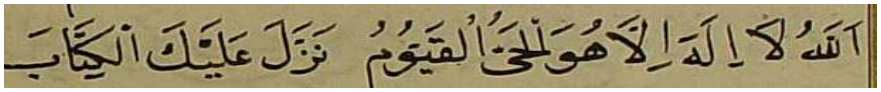
25(b)

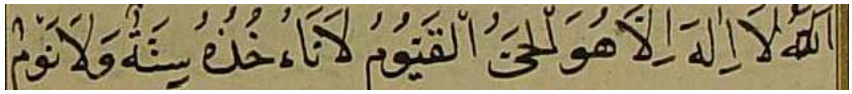
1. vücūda gelmezden öŋdin kendü üzerine
2. şehādet ḳıldı. Buyurdıki
3.
4. [179] Ḥaḳ teʿālā ṭanıḳlıḳ rāst
5. ve gėrçekdür. ʿAzīzdür. Miṯli yoḳdur. Andan artuḳ Taŋrı
6. yoḳdur. Beŋdeşi yoḳdur. Ve daḫı buyurdı kim:
7. [180] Dinlerde ḥaḳ islām dinidür, dėyüp

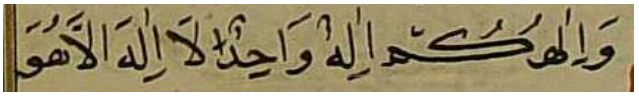
[177] "Bana uyun; çünkü bu , dosdoğru yoldur. " (Zuhruf, 61)
[178] Hz. Peygamber (sav)'den şöyle rivayet edilmiştir. "İmanın yetmiş küsür kapısı (şubesi) vardır. Onların en üstünü Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmektir. En aşağısı ise yoldaki eziyet veren şeyleri gidermektir. Haya ise imandan bir şubedir." (Müslim, İman, 58; Buharî, İman, 3; Ebu Dâvûd, Sünnet, 14; Nesaî, İman, 16; Tirmizî, Birr, 80.)
[179] "Allah, adaleti ayakta tutarak (delilleriyle) şu hususu açıklamıştır ki, kendisinden başka ilah yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de (bunu ikrar etmişlerdir. Evet) mutlak güç ve hikmet sahibi Allah'tan başka ilah yoktur. " (Âl-i İmran, 18)
[180] "Allah nezdinde hak din İslâm'dır." (Âl-i İmran, 19)

8. ṭanıḳlıḳ veṛdi. Her ne kim buyurdısa ḥaḳdur, rāstdur,

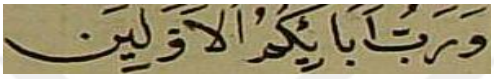
9. gerçekdür [181] ve daḫı buyurdı kim

10.

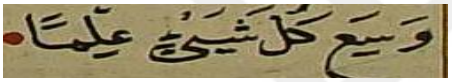
11. [182]

12. ve daḫı buyurdı kim

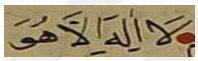
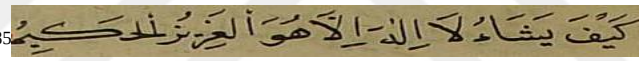
13.

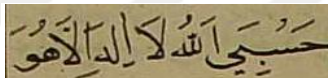
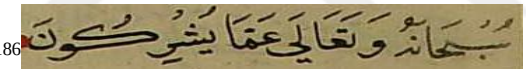
14. [183] ve daḫı buyurdı kim لَاإِلٰهَ إِلَّاهو

15. [184]

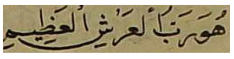

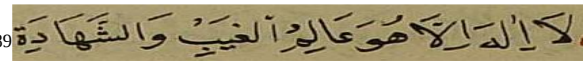
26(a)

1. [185]

2. [186]

3. ve daḫı buyurdı kim [187]

4. ve daḫı buyrudu kim [188]

5. ve daḫı [189] [190]

---

[181] İnandık ve tasdik ettik.

[182] "Elif. Lâm. Mîm. Hayy ve kayyûm olan Allah'tan başka ilah yoktur.O, sana Kitab'ı hak ve önceki kitapları tasdik edici olarak tedricen indirmiş." (Âl-i İmran, 1-3)

[183] "Allah O'ndan başka tanrı yoktur; O, hayydır, kayyûmdur. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nundur. " (Bakara, 255) "İlahınız bir tek Allah'tır. O'ndan başak ilah yoktur. O, rahmândır, rahîmdir." (Bakara, 163) "O'ndan başka ilah yoktur. Her şeyi O diriltir ve öldürür. Sizin de Rabbiniz, önceki atalarınızın da Rabbidir." (Duhan, 8)

[184] "Sizin ilahınız, yalnızca, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. O'nun ilmi her şeyi kuşatmıştır." (Ta-Ha, 98)

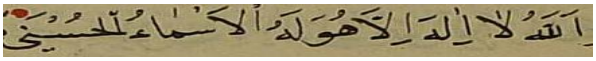
[185]" Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. O mutlak güç ve hikmet sahibidir." (Âl-i İmran, 6)

[186]"O'ndan başka tanrı yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır. " (Tevbe, 31)

[187] "O'ndan başka tanrı yoktur. O, yüce Arş'ın sahibidir." (Mü'minûn, 116)

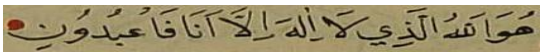
[188] "(Halbuki) büyük arşın sahibi olan Allah'tan başka tanrı yoktur." (Neml, 26)

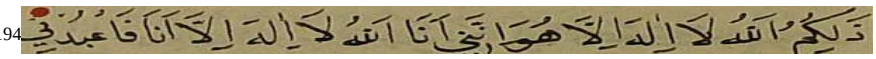
[189] "O, öyle Allah'tır, O'ndan başka tanrı yoktur. Görülmeyeni ve görüleni bilendir. O, esirgeyendir, bağışlayandır." (Haşr, 22)

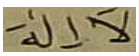
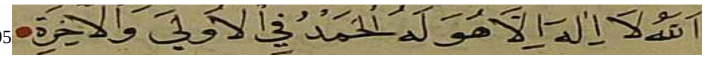
6. buyurdı kim هُوَ اللَّهُ [190]

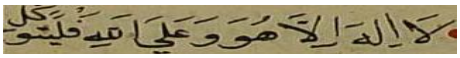
7.

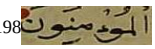
8. [192]

9. ve dahı buyurdu kim [193]

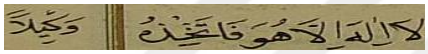
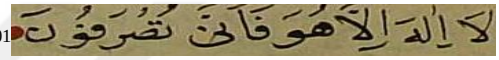
10. [194]

11. [195]

12. [196]

13. [197] [198]

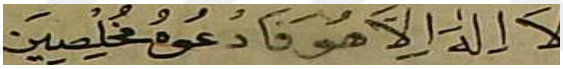
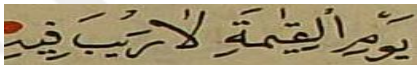
14. [199]

15. [200] [201]

26(b)

1.

2. [202]

3. [203]

---

[190] "Lütuf ve ihsanı pek geniştir. O'ndan başka tanrı yoktur. Dönüş yalnız O'na olacaktır." (Mü'min,3)

[191] "Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler O'na mahsustur." (Ta-Ha, 8)

[192] "O öyle Allah'tır ki kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. O, mülkün sahibidir, eksiklikten münezzehtir, selamet verendir, emniyete kavuşturandır, gözetip koruyandır, üstündür, istediğini zorla yaptıran, büyüklükte eşi olmayandır. Allah, müşriklerin ortak koştukları şeylerden münezzehtir." (Haşr, 23)

[193] "Muhakkak ki ben, yalnızca ben Allah'ım. Benden başka ilah yoktur. Bana kulluk et." (Ta-Ha, 14)

[194] "İşte Rabbiniz Allah O'dur. O'ndan başka tanrı yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin, O her şeye vekildir. (güvenilip dayanılacak tek varlık O'dur)" (En'am, 102)

[195] "İşte O, Allah'tır. O'ndan başka tanrı yoktur. Önünde de, sonunda da hamd O'nundur, hüküm O'nundur. (Kasas, 70)

[196] "O'ndan başka tanrı yoktur. Müşriklerden yüz çevir." (En'am, 106)

[197] "O'ndan başka tanrı yoktur. Sadece O'na tevekkül ettim ve dönüş sadece O'nadır." (Ra'd, 30)

[198] "Allah; O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Mü'minler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler. (Teğabun, 13)

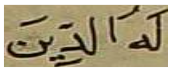
[199] "O doğunun da batının da Rabbidir. O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyse yalnız O'nun himayesine sığın." (Müzzemmil, 9)

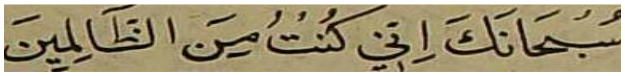
[200] "O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyse O'nu vekil edin." (Müzemmil, 9)

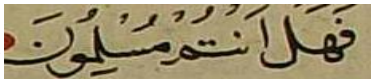
[201] " O'ndan başka tanrı yoktur. Öyleyken nasıl oluyor da (O'na kulluktan) çevriliyorsunuz?" (Zümer, 6)

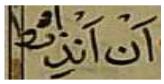
[202] "Bil ki Allah'tan başka ilah yoktur. (Habibim!)Sen hem kendinin hem de mümin erkeklerin ve mümin kadınların günahlarının bağışlanmasını dile." (Muhammed, 19)

[203] "Allah-ki ondan başka hiçbir tanrı yoktur-elbette sizi kıyamet günü toplayacaktır. Bunda asla şüphe yoktur." (Nisa, 87)

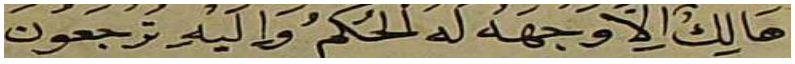
4. [204]

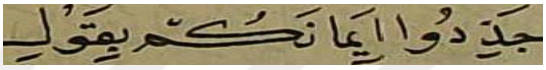
5. [205]

6. [206] [207]

7. [208]

8. [209]

9. [210] ḳāle en-nebiyy

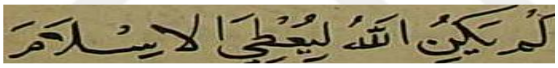
10. ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem

11. [211] Her kim birle ʿamel ḳılmaġa meşġūl olsa

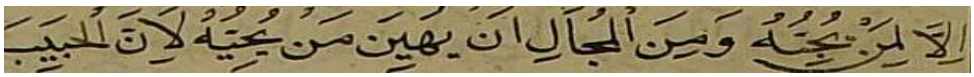
12. esra-ʿı evḳātda murādı ḥāsıl olup yėtmiş maḳāma

13. ėrişenler ʿizzetin bula inşallāhü teʿālā.

14. [212] ḥakī yaḥya bin maʿazi[213] *er-rāzī*

15. raḥmetullahi ʿaleyh ḳāle

27(a)

1.

2.

---

[204] "O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur.O halde dinde ihlaslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin. (Mü'min 65)

[205] "Nihayet karanlıklar içinde senden başka hiçbir tanrı yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum.(Enbiya, 87)

[206]"O'ndan başka ilah yoktur. O mutlak güç ve hikmet sahibidir." (Âl-i İmran, 6)

[207] "O'ndan başka tanrı yoktur. Artık siz Müslüman oluyor musunuz?" (Hud, 14)

[208] "Nihayet (denizde) boğulma haline gelince (Firavun): 'Gerçekten İsrailoğullarının inandığı tanrıdan başka tanrı olmadığına ben de iman ettim. Ben de Müslümanlardanım' dedi." (Yunus, 90)

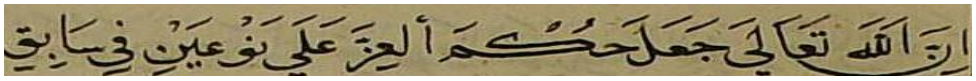
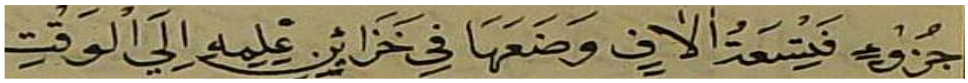
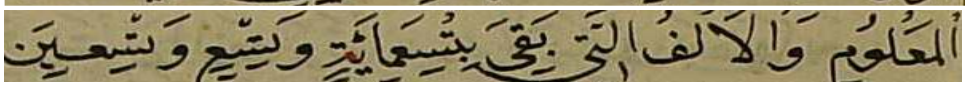
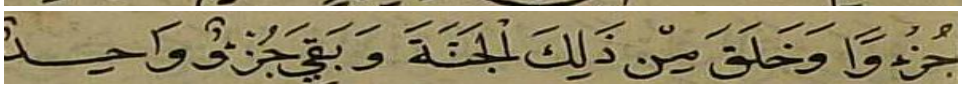
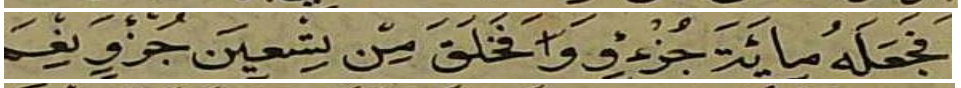
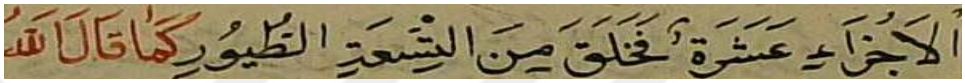
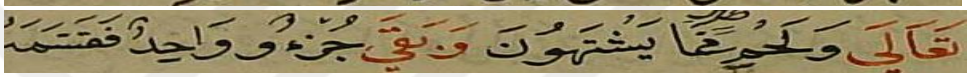
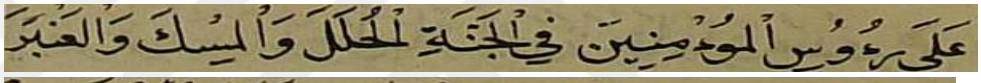
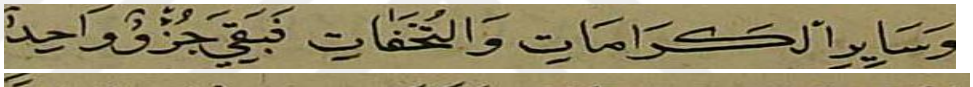
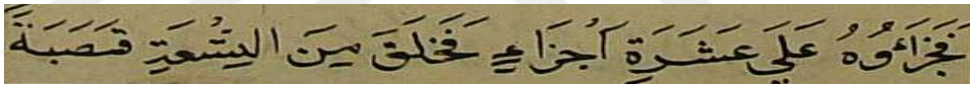
[209] "Allah kendi emriyle melekleri, kullarından dilediği kimseye vahiy ile, 'Benden başka tanrı olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve benden korkun' diye gönderir. " (Nahl, 2)

[210] "O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz." (Kasas, 88)

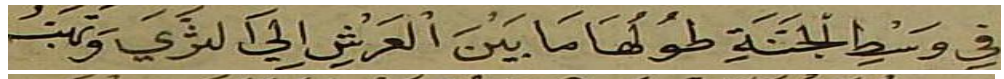
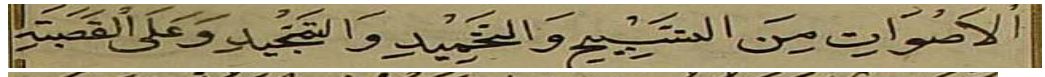
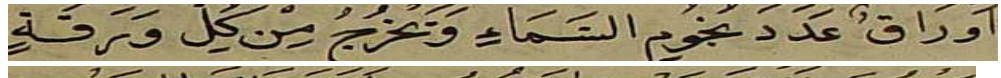
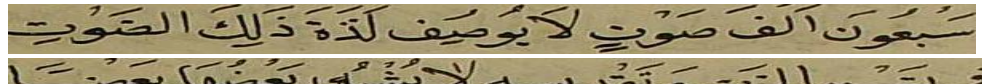
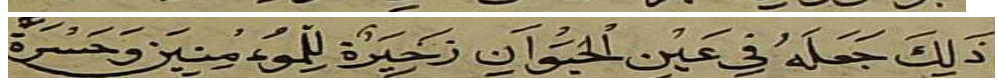
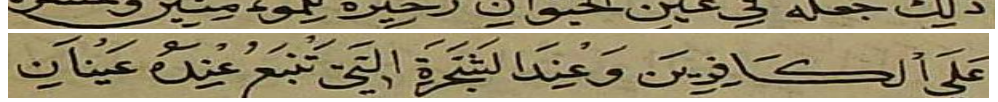
[211] "La ilahe illallāh diyerek imanınızı yenileyin." (Ahmed b.Hanbel, Müsned, 5/239)

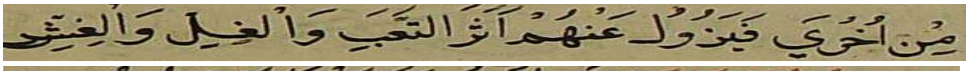
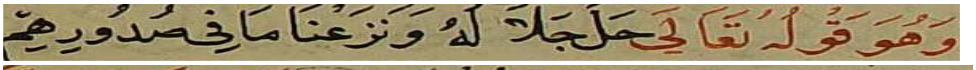
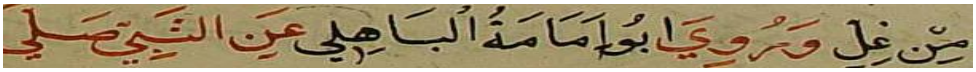
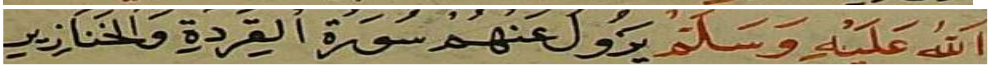
[212] "Halbuki asıl üstünlük ancak Allah'ın Peygamberi'nin ve müminlerindir." (Münafikun, 8)

[213] Buradaki isim Yahya bin Muaz'dır ancak metinde Maaz olarak harekelenmiştir.

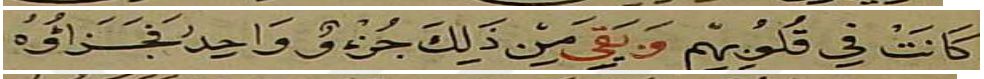
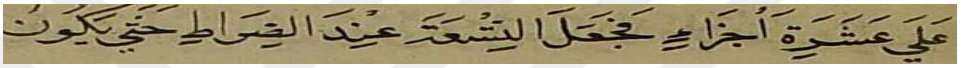
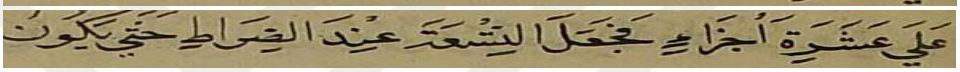
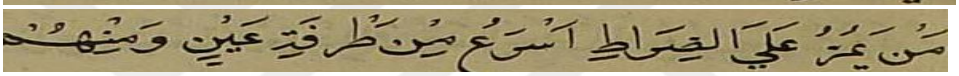
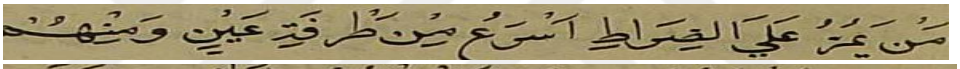
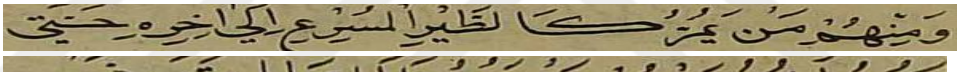
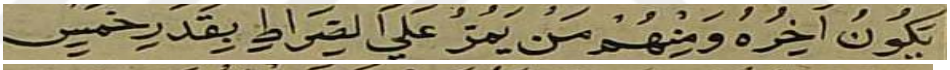
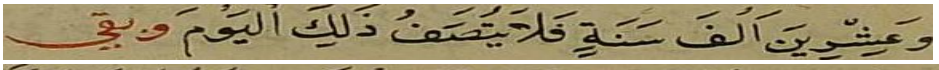
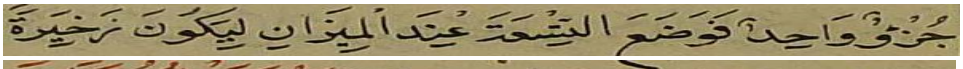
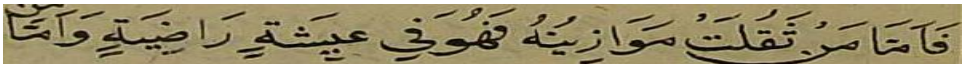
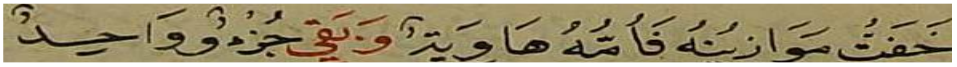
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

27(b)

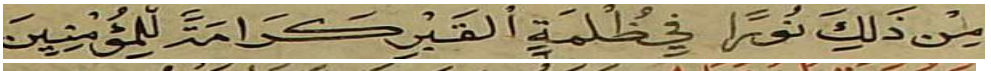
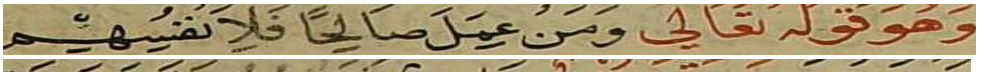
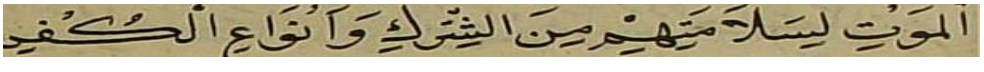
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

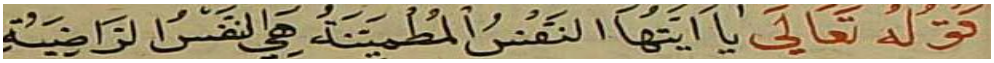
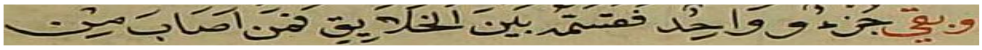
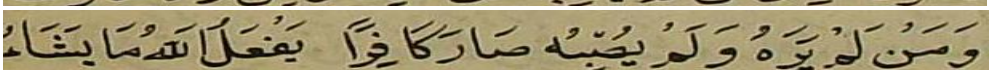
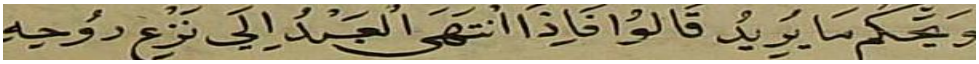
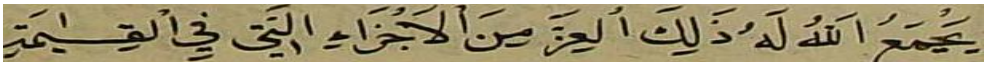
11.
12.
13.
14.
15.

28(a)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.

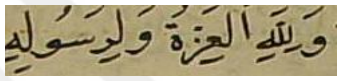
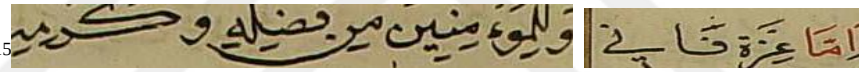
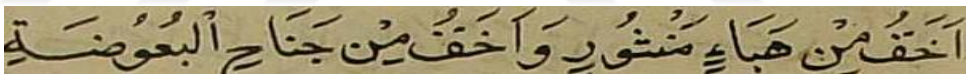
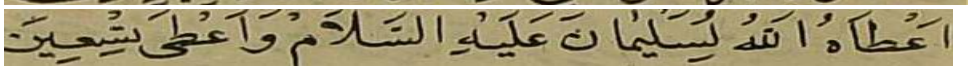
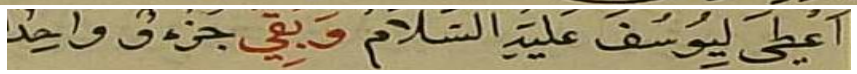
28(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.

7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

214

29(a)

1. Müʾmin ḳullar māü’l-ḥayvāna girüp ġusl ẹdeler Ādem boylu
2. Yusuf cemāllü ʿİsā demlü Muḥammed Resūlullah ḫuylu olup
3. çıḳalar. ḳāle Allāhü teʿālā celle celā luh
4. [215]
5.
6.
7.
8.
9. [216]

on

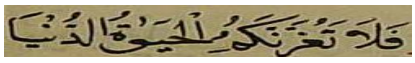
[214] Bir cüz kalır ki bu da on parçadır. Bunun dokuzu amel defterlerini sağ yanlarından alırlarken müminlere verilir. Kalan bir cüz on kısma bölünür. Dokuzu nur yapılır ve ikram olarak kabir karanlığındaki müminlere verilir. Allah Teala: "İyi işler yapanlara gelince, onlar da kendileri için (cennetteki yerlerini) hazırlamış olurlar. (Rûm, 44) diye buyurmuştur. Bir cüz kalır ki bunun da dokuzu ölüm sekeratında şirkten ve envai küfürden korunmaları için müminlere pay olarak verilir. Allah Teala ayetinde:"Ey huzura kavuşmuş insan!" (Fecr, 27) buyurur. Bir cüz kalır kibu da bütün insanlar arasında paylaştırılır. Kime bu nurdan bir cüz isabet etmiş ise lisanından "La ilahe illallāh Muhammedün Resulullah" sözü dökülür. Kime isabet etmemiş fakat onu görmüş ise, münafık olur. Kim de ne görmüş ne de isabet etmiş ise, o da kâfir olur. Allah dilediğini yapar, dilediğine hükmeder. Dediler ki: Kul teslim-i ruh edeceği zaman Allah Teala bu izzet parçalarını onun için bir araya getirir.

[215] " Halbuki asıl üstünlük ancak Allah'ın Peygamberi'nin ve müminlerindir." (Münafikun, 8)

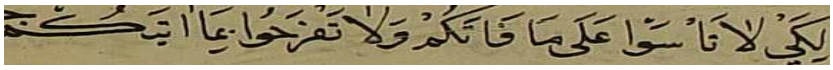
10. cüzʾ ḳıldı. Ṭoḳuzunı Eyyūba vęrdi. Altun çekirge yaġdı.
11. Yine birini on cüzʾü ḳıldı. Ṭoḳuzunı ẕü'l-ḳarneyne vęrdi.
12. Yine bir cüzʾüni on pāre ḳıldı. Ṭoḳuzunı Firʿavuna vęrdi.
13. Yine bir cüzʾüni on cüzʾü ḳıldı. Ṭoḳuzunı Nemruda vęrdi.
14. Yine bir cüzʾüni on pāre ḳıldı. Ṭoḳuzunı Ḳāruna vęrdi
15. Yine bir cüzʾini on cüzʾ ḳıldı. Ṭoḳuzunı Şeddādʾa vęrdi.

29(b)

1. Uçmaḳ ṣıfatlarını Şeddād kitāblarda görmiş idi. Altundan
2. gümişden cevāhirden uçmaḳ binā ḳıldı. Bir cüzüʾ ḳıldı.
3. Ol cüzüʾni Ādemden ḳıyāmete degin ne kim ḫalāyıḳ gelür
4. ol fānī cüzvi anlara ḳısmet ḳıldı. Ey ḳarındaş naẓar eyle.
5. Saŋa baŋa ne ḳaldı ola, ne miḳdar degdi ola?
6. Bu dünyāya ne maġrūr olursın? Ne faḫır ḳılursın? Gögüs
7. gerüp ne fużullıḳ ḳılursın? Bu fānī dünyāyı kim
8. eliŋdedür? Saŋa imtiḥān içün vęrmişlerdür. Niçe
9. senüŋ gibinüŋ yüzine gülüp maġbūn eylemişdür. Gey
10. ḥaẕer eyle. Nitekim Ḥaḳ teʿālā buyurur:

11. [217] ve ḳāle Allāhü teʿālā

12. [218]

Cehd

13. ile mücāhede ḳılup iḫlās ile ʿamel ędegör. ʿİlme'l-yaḳīni
14. bilüp ʿayne'l-yaḳīn birle ʿamel eyle. Taṣavvuf içinde yętmiş
15. maḳāma ėrişüp haḳḳa'l-yaḳīn bulıgör. Tā-kim

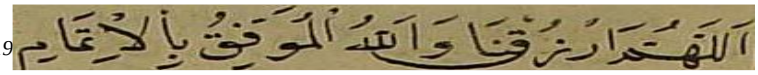
---

[216] "İzzet-i Fani"ye gelince o, saçılan toz zerrelerinden hatta sineğin kanadından bin defa daha hafiftir. Bu da bin cüze ayrılmıştır. Bunun dokuz yüz parçasını Allah Süleyman'a, doksanının hanımı Belkıs'a vermiştir. Bunun kalan on parçasından dokuzunu Yusuf'a verdi.

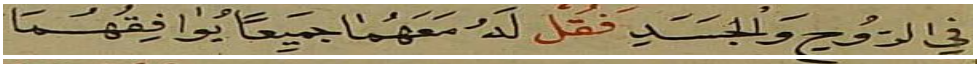
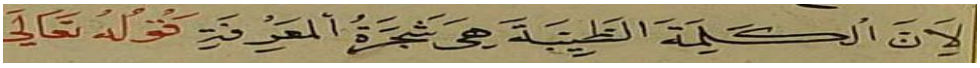
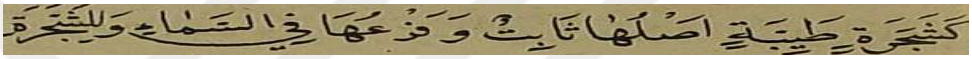
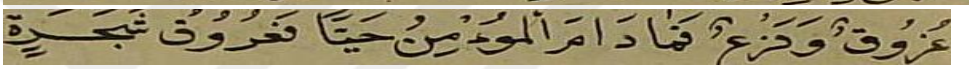
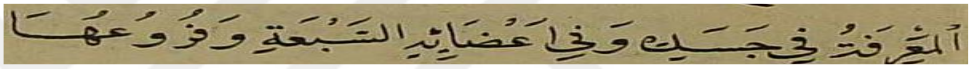
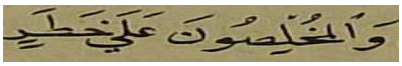
[217] "Allah'ın verdiği söz gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve şeytan da sizi, Allah'ın affına güvendirerek sizi kandırmasın!" (Lokman, 33)

[218] "(Allah bunu) elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle de şımarmayasınız diye açıklamaktadır." (Hadid, 23)

30(a)

1. maʿrifet birle ẓāhirüŋ bāṭıŋun müzeyyen olup ʿāriflerden olasın.
2. [219] ḳāle el-

faḳīh

3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [220] Ḳal eş-şeyh ḳaddesallāhu sırrahu bilgil
12. ey ḳarındaş āḫir demde ḳorḳu ḳatīdür. Ḥażret-i resūl
13. ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem buyurdı:
14. [221] dḍi. Ebū Ḥanife-yi Kūfī raḥmetullahi ḫasta
15. oldı. Hīçbir ṭabīb tīmār ḍemedi. Bir ḥāẕıḳ tersā ṭabīb

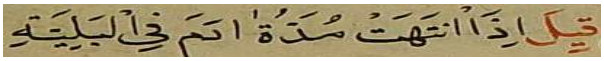
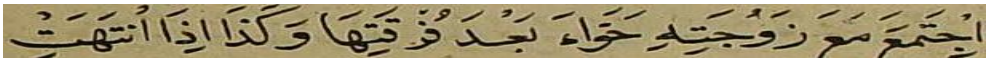
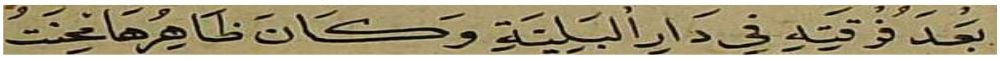
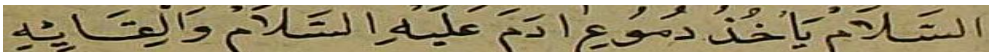
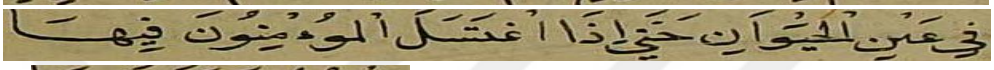
30(b)

1. vardı. Vardılar imāmuŋ ḳārūresin veṛdiler. Tersā
2. ṭabīb bevlini gördükleyin zünnārın kesdi. Yėtmiş tersā
3. bile īmāna gelüp Müslimān oldılar. Resūlullāhuŋ ṣalli

[219] Allah'ım bizleri (marifetinle) rızıklandır ve (bu makamları) tamamlamaya muvaffak kıl.

[220] "Sana denilse ki mümin öldüğü zaman imanı(ruhu) nereye gider? Yani ceset ruh ile beraber midir?" Ona de ki: İkisi beraberdir. Çünkü "Kelime-i tayyibe" marifet ağacıdır. Allah Teâla şöyle buyurur: "Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca (benzetti) ki Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir." (İbrahim, 24) Ağacın kökleri ve dalları vardır. Mümin yaşadığı müddetçe cesedi ve yedi azası, marifet ağacının kökleri gibidir. Dalları ise ruhtadır. Ceset kabirde iman ile birliktedir. Ruh ise iliyyûnda iman ile birliktedir.

[221] "İhlaslılar büyük bir tehlikenin eşiğindedirler." (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, V, 345.)

4. Allāhu ʿaleyhi vesellem dīni ḥaḳ olduġıçun bu kāfirler ol
5. bevli göricek heybet geldi. Müslimān oldılar.
6. Söz çoḳdur eger ʿāḳılısaŋ bu vaʿaz kifāyet
7. eder. ʿAmel eḍegör
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14. [222] Ādem boylu yūsuf cemāllü ʿĪsā
15. demlü Muḥammed Resūlullah ḫuylu olalar ʿaleyhi'ṣ-ṣalatü'ṣ-selām.

31(a)

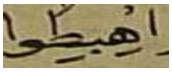
1. Ḳaçan Ādemden zillet geldise ḫulleler Ādemden ḳaçdı.
2. ʿÜryān ḳaldı. Ādem dört yaŋa sürʿatle ḳaçup elini aġaçlara
3. ṣunar idi. Yapraḳ ala. Elin ṣundukça aġaçlar yuḳaru ḳaçdı.
4. [223] Ādem ʿaleyhi's-selām cemīʿi

nesnenüŋ

5. adın bilürdi. Üç yüz on üç mürselleri şefīʿ
6. ḳılup and veṛdi. Aġaçlar yuḳaru ḳaçdı. Muṭīʿ olmadı.
7. Muḥammedün resūlullahı şefīʿ ḳıldı ʿaleyhi'ṣ-ṣalātü's-selām.
8. İncir aġacı muṭīʿ oldı. Yapraḳ alup setir eḍindi.
9. Ḥaḳ teʿālādan ḫiṭāb geldi kim: Yā Ādem ḳaçup
10. benüm milkümden çıḳmaḳ mı dilersin? Ādem eyitdi: İlahī
11. yoḳ ferişteleṛden utanup saŋa ṣıġınu ḳaçaram. Andan
12. ḫālıḳ buyurdı kim: Yā Ādem ben settāram, ġaffāram, kimsenüŋ

[222] Adem'in imtihanı bittikten sonra ayrıldığı zevcesi Havva'ya tekrar kavuştu. İşte bunun gibi bu ümmetin müddeti bittiğinde, dünya hayatındaki belalardan sonra, ikram yurdunda ümmeti ile habibi bir araya gelirler. Bunun zâhiri mihnet ve eziyet ise de bâtını bu sevimli ümmete nimettir. Allah Teâla Cebrail'e (as) Adem'in gözyaşlarını toplayıp hayat pınarına akıtmasını emretti. Ta ki müminler orada yıkanıp çıktıklarında...

[223] "Bütün isimleri Allah Adem'e bildirdi." (Bakara, 31)

13. ʿaybını yüzine urmazam. Fermān geldi kim:

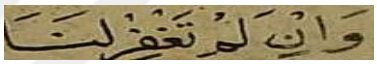
14. [224] Allāh emri birle dünyāya hubūṭ

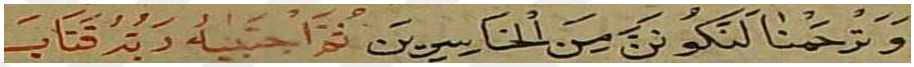
15. eṭdi. Ḥavvādan cüdā düşdi. İki yüz yıl artuḳ eksük

31(b)

1. aġladı. Üç yüz yıl[225] dėdi. Ḳaçan tevbesi

2. ḳabūl olacaḳ vaḳt oldısa ilhām geldi gönline.

3. Eyitdi kim: ilahī ġafūrluġını iẓhār ḳılġıl.

4.

5. [226] Ḫilʿatini geyürdi. Amma Ḥażret-i Resūl

6. ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem ḥavf-ı ḫātimetden Taŋrı teʿālāya

7. ṣıġınmaḳ içün namāz ve duʿālar buyurupdurur. Ḳurtulmaġıçun

8. cehd ḳılınuz. Ḥaḳ teʿālā emānda duta inşa'allāhü teʿālā.

9. Namāz budur ḥażret-i resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurdu kim:

10. Her kim Ramażān ayınuŋ sekiz gün iki rekʿat

11. namāz ḳılsa her rekʿatda bir fātiḥa ve bir kez iḳraʿ bismi

12. rabbike ve on bėş kez sure-i ihlāṣ oḳısa

13. selāmdan soŋra on kez lā ḥavle ve lā ḳuvvete illa billahi

14. l-alʿiyyi'l-ʿaẓīm diye on kez ṣalavāt getüre ol kişiyi Allāh teʿālā

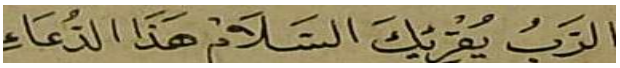
15. ḫātime ḳorḳusundan emīn ḳılıvėre. Dünyādan āḫirete īmānıla gide.

32(a)

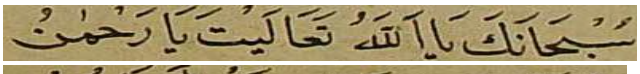
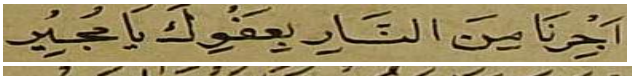
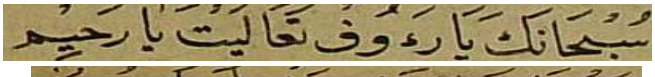
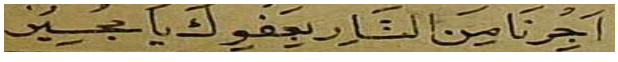
1. Īmānını şeyṭān şerrinden bekleye. İki cihānda ehli

2. saʿādet ola. Eger Ramażān ayınuŋ sekizinci güni

[224] "Bir kısmınız diğerine düşman olarak ininiz" (Bakara, 36)
[225] "Ey Rabbim ben nefsime zulmettim."
[226] "(Adem ile eşi) dediler ki: Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz." (A'raf, 23) "Sonra Rabbi onu seçkin kıldı; tevbesini kabul etti ve doğru yola yöneltti." (Ta-Ha, 122)

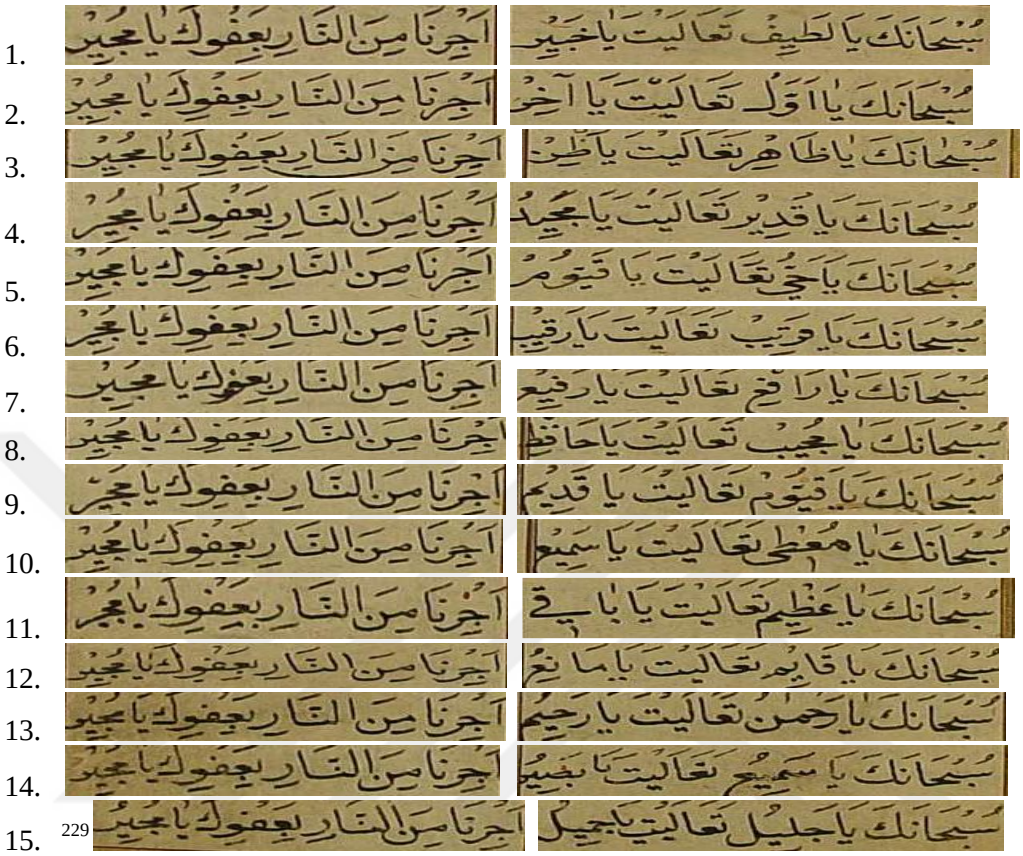
3. ḳılabilmese Ramażān ayında ne vaḳtin gerekse ḳılsun.
4. Eger Ramażān fevt olsa ḳılmasa ḳanḳı ayda
5. gerekse olsun, dek yılda bir kez ḳılsun.
6. Eger yılda bir kez daḫı ḳılmasa ʿömründe bir kez ḳılsun.
7. Ṣadaḳa Resūlullah. Ḥażret-i resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem
8. ümmetlerinüŋ baʿżısı īmānsuz gitmesinden dāyim ḳayġulanurdı.
9. Duʿāʾ ḳılurdı. Bir gün Cebrāʾīl ʿaleyhi's-selām geldi.
10. Eyitdi yā Resūlallāh
11. [227] Eyitdi her kim bu ulu adları
12. kendü de getüre, şām seḥerde dāyim oḳıya, ḫasta
13. şifā bula, cazulıḳ kār ḳılmaya. Ẕihni künd olsa
14. gülāb zaʿferān birle yazup içse zīrek ola.
15. Eger ḫātime ḳorḳusı olsa Allāh teʿālā īmānını aḫir vaḳitde

32(b)

1. şeytān şerrinden bekleye. Eger kāfur birle yazup
2. gūr içinde bir aruca yerde ḳosa gūr ḳaraŋulıġından
3. Münkir ve Nekīr ʿazābından, gūr ḳısmaḳdan emīn ola.
4. Ve daḫı biŋ ferişte ḳıyāmete degin ol ḳuluŋ
5. yarlıġanmasın dileye. Her kim bu ulu adları dāyim
6. oḳısa ḥesābını āsān ede. Nāmesi ṣaġ eline verile. Ṣıraṭı
7. selāmet āsānlıġıla geçe. Kevŝer şarabın içe. Peyġamberler
8. ve şehidler birle ḳopa. Ḳāle'ṣ-ṣeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz
9. eger pāk ʿitiḳādıla Ḫażret-i Resūluŋ sünnetine ittibāʿ
10. ėdüp ʿamel riyāsuz iḫlaṣıla ḳılsaŋ ümiẕdür ki iki
11. cihānda murāduŋa ėrişesin. Duʿā budur:
12.
13.
14.
15. [228]

[227] "Ya Resulullah Allah'ın sana selâmı var. Bu dua sana ve ümmetine Allah'ın hediyesidir."

33(a)

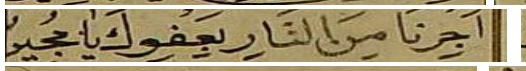
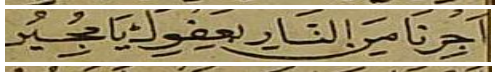
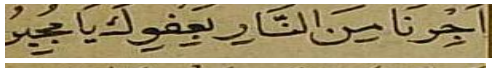
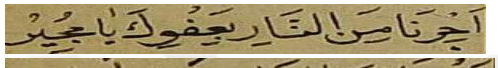
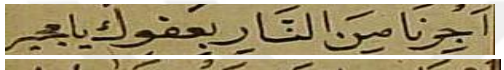
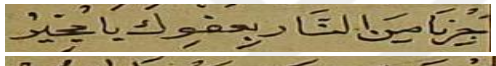
1. سُبْحَانَكَ يَا لَطِيفُ تَعَالَيْتَ يَا خَبِيرُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
2. سُبْحَانَكَ يَا أَوَّلُ تَعَالَيْتَ يَا آخِرُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
3. سُبْحَانَكَ يَا ظَاهِرُ تَعَالَيْتَ يَا بَاطِنُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
4. سُبْحَانَكَ يَا قَدِيرُ تَعَالَيْتَ يَا مَجِيدُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
5. سُبْحَانَكَ يَا حَيُّ تَعَالَيْتَ يَا قَيُّومُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
6. سُبْحَانَكَ يَا وَاجِدُ تَعَالَيْتَ يَا رَقِيبُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
7. سُبْحَانَكَ يَا رَافِعُ تَعَالَيْتَ يَا رَفِيعُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
8. سُبْحَانَكَ يَا مُجِيبُ تَعَالَيْتَ يَا حَافِظُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
9. سُبْحَانَكَ يَا قَيُّومُ تَعَالَيْتَ يَا قَدِيمُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
10. سُبْحَانَكَ يَا مُعْطِي تَعَالَيْتَ يَا سَمِيعُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
11. سُبْحَانَكَ يَا عَظِيمُ تَعَالَيْتَ يَا بَاقِي — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
12. سُبْحَانَكَ يَا قَائِمُ تَعَالَيْتَ يَا مَانِعُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
13. سُبْحَانَكَ يَا رَحْمٰنُ تَعَالَيْتَ يَا رَحِيمُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
14. سُبْحَانَكَ يَا سَمِيعُ تَعَالَيْتَ يَا بَصِيرُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
15. سُبْحَانَكَ يَا جَلِيلُ تَعَالَيْتَ يَا جَمِيلُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ [229]

---

[228] Münezzehsin ey bütün kâmil sıfatlarla vasıflanan Allah! Yücesin, ey dünyada mümin kafir ayırt etmeden rızıklarını veren Rahman! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey şefkat ve merhamet sahibi Rauf! Yücesin ey rahmeti her şeyi ihata eden Rahim! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir!

[229] Münezzehsin, ey kullarına iyilik ve merhamet eden Latif! Yücesin ey her şeyden haberdar olan, her şeyi her yönü ile bilen Habir! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey başlangıcı olmayan ve her şeyden evvel var olan Evvel! Yücesin, ey sonu olmayan ve her şeyden sonra da varlığı devam eden Âhir! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey varlığı her şeyden daha aydın olan Zâhir! Yücesin, ey her şeyin iç yüzünü bilen Bâtın! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey her şeye gücü yeten Kadir! Yücesin, sonsuz şan ve şeref sahibi olan Mecid! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey hakiki hayat sahibi olan Hayy! Yücesin ey her şeyi ayakta tutan ve koruyan Kayyûm! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey her şeye her şeyden daha yakın olan Karîb! Yücesin, ey gören, murakebe eden ve bütün varlığı nezareti altında tutan Rakib! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey her şeyi layık olduğu makama kaldıran, yükselten ve her şeyden üstün olan Rafi! Yücesin, her yönüyle yüce, yüksek olan, gönülleri iman ve irfan ışığı ile nurlandıran, yüce hakikatlerden haberdar eden Refi! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey O'na yalvaranların dualarına cevap veren Mucib! Yücesin, ey her şeyi koruyan, muhafaza eden, kıyamete kadar herkesin işlediği bütün amellerini kaydedip saklayan Hâfız! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey her şeyi ayakta tutan ve koruyan Kayyûm! Yücesin, ey varlığının başlangıcı olmayan Kadim! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey nimetleri atâ eden Muti! Yücesin ey bütün sesleri işiten Semi! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, akla sığmaz azamet sahibi Âzim! Yücesin, ey sonu olmayan ebedi Baki! Affınla bizi

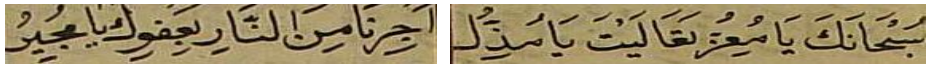
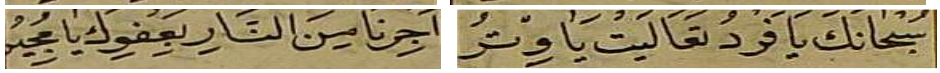
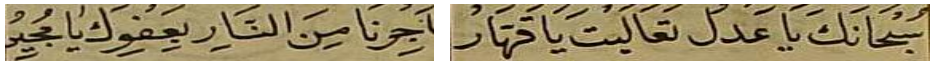
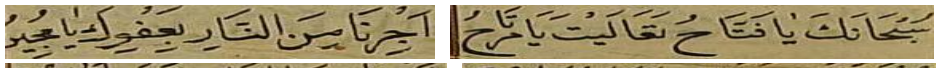
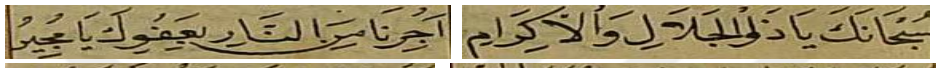
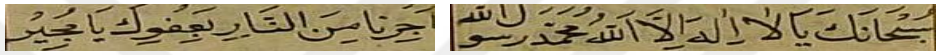
33(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15. [230]

Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey varlığı kendinden olan ve her şeyi kudretiyle ayakta tutan Kaim! Yücesin, ey bazı şeylerin meydana gelmesine mani olan izin vermeyen Mani! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey dünyada mümin kafir ayrıt etmeyen Rahman! Yücesin, ey ahirette ancak müminlere merhametli olan Rahim! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey bütün sesleri işten Semi! Yücesin ey her şeyi hakkıyla gören Basir! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey büyüklük ve yücelik sahibi Celil! Yücesin, ey nihayetsiz ve kusursuz güzellik sahibi Cemil! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir!

[230] Münezzehsin ey her şeyi bilen Alîm! Yücesin, ey her şeyi bilip buna göre emir ve yasaklar koyan hikmet sahibi Hakîm! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey her verdiği vadine vefa gösteren Vafi! Yücesin, ey O'na sığınan müminlere her işlerinde ve hallerinde kifayet eden Kafi! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey her şeye kudreti yeten Kadir! Yücesin, ey sonsuz iktidar sahibi Muktedir! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey mahlukatına rahmet eden Hannan! Yücesin, ey kullarına nihayetsiz iyilik eden Mennan! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey mülkün yegane sahibi Mâlik! Yücesin, ey sonsuz saltanat sahibi Melik! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey bütün noksan sıfat ve vasıflardan uzak olan Subbuh! Yücesin ey bütün kusurlardan pak olan ve her şeyi pak eden Kuddûs! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey günah işleyerek kalplerini zulmetlere boğan kimseleri yüksek hakikatlerden mahrum eden Kâbid! Yücesin, ey gece-gündüz tövbe edenlere merhamet elini uzatan ibadet ufkunda bütün varlığı ile O'na yönelenlere gizli hakikatleri beyan eden, dostlarından başka hiç kimsenin aşina olmadığı sırlarını açıp yayan Bâsit! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey kalplerde iman nurunu yandıran ve kullarına itminan veren Mümin! Yücesin, ey görüp nezaretinde tutan Müheymin! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey izzet ve azamet sahibi Aziz! Yücesin, ey bazı işlerin meydana gelmesine mani olan Mani! Affınla bizi Cehennemden koru

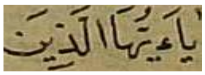
34(a)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [231]
12. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu raḥmetullahi ʿaleyhi'l-maḳāmü'l-evvel

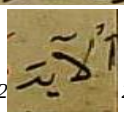
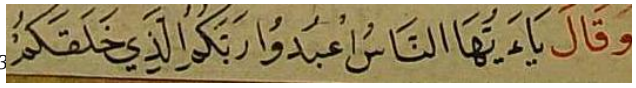
---

ya Mücir! Münezzehsin ey istediğini mecbur ettiren Cebbar! Yücesin, ey kendi kendine büyük olan Mütekebbir! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey her şeyi yaratıp kudret ve ilmine ayna eden Halik! Yücesin, ey yarattıklarına birbirinden ayrı şekil veren Bâri! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ve hakiki zengin olan Gani! Yücesin, ey muhtaç olanları rahmet hazinesinden maddi ve manevi zenginliklere kavuşturan Muğni! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey her rızka muhtaç canlının rızkını münasip vakitte tam layıkı ile veren Razık! Yücesin ey herkesi layık olduğu dereceye yücelten ve üstün kılan Mufaddıl! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey her şeyden ve herkesten büyük olan Kebir! Yücesin ey meleklerin, peygamberlerin ve salih kulların yüceliğini vasfetmekten aciz oldukları yüce olan Müteâl! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey kullarının günahlarını bağışlayan Gafir! Yücesin ey yarattığı kullarının hayatlarını israf edip günaha daldıktan sonra pişman olup tövbe ettikleri zaman onları muhakeme etmeden affeden Gaffar! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir!

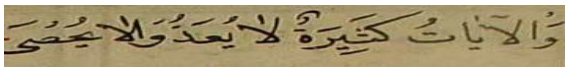
[231] Münezzehsin, ey zat, sıfat ve fiilinde ortağı olmayan Ehad! Yücesin, ey hiçbir şeye muhtaç olmayan ve herkesin ona muhtaç olduğu Samed! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey hakkıyla şükredilmeye layık olan Şekûr! Yücesin, ey O'na karşı olmuş isyan ve günahların büyük küçük olmasına bakmadan tövbe ile bağışlayan Gafûr! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin, ey O'nun emirlerine riayet edip nehiylerinden ictinab edenleri izzetli kılan Muiz! Yücesin, ey O'na iman getirmeyip günah deryasında boğulanları zelill eden Muzill! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey zat, sıfat ve fiillerinde ortağı olmayan Ferd! Yücesin, ey varlık, isim ve sıfatları ile tek olup ortağı, benzeri olmayan Vitr! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey adalet sahibi Adl! Yücesin, ey O'na resulüne ve müminlere karşı düşmanlık edenleri kahreden Kahhâr! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey hayırları veren, kalpleri iman ve İslam nuruna açan Fettah! Yücesin, ey müminleri İslam ve cennet nimetlerine ve rahatlığa kavuşturan Mertah! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey tövbeleri kabul eden Tevvâb! Yücesin, ey bağışı ve ihsanı bol olan Vehhâb! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey Celal ve Kerem sahibi! Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Münezzehsin ey "La İlahe İllallah Muhammedün Resulullah" kelimesini bize lütfeden. Affınla bizi Cehennemden koru ya Mücir! Ve Sallallahu alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ alihi't-tayyibîne't-tahiri ecmʿain.

13. fī beyāni'l- īmān el- īmānu ḳāle Allāhu celle celā luh

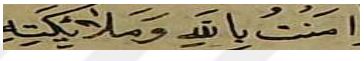
14.

15. [232] [233]

34(b)

1. ḥażret-i resūl ṣallallāhu

2. ʿaleyhi vesellem su'al ḳıldılar īmān nedür deyu ḥażret-i resūl

3. ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem buyurdı kim

4.

5. [234] Bu kelimelere ve bu āyetlere inandum,

6. dėyüp ʿilmile ʿamel ḳılmayınca īmānı kāmil olmaz.

7. Pes gerekdür kim Allāhuŋ buyuruġı Kelām-ı Ḳadīmine

8. īmān getürüp ʿilmile ʿameline meşġūl olmaḳ gerek.

9. İbrāhim gibi istidlāl ėtmek gerek. Ḳalallāhü tebāreke

10. ve teʿālā

11. [235] Ve taḳvā ṭonını gėymek gerek.

12. [236] Bu ẕikir olıcaḳ yėdi ulu

13. ṣıfatları bilmek gerek. ʿİlmile ʿamel ḳılmaḳ gerek. Andan ṣoŋra

14. īmānı dürüst olur. Allāhü teʿālā setr-i ʿavretiçün

15. ṭon vėrdi. Düşmandan ṣaḳlanmaḳ içün demür ṭon vėrdi.

---

[232] "Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve Peygamberine inanın ki O size rahmetinden iki kat versin." (Hadid, 28)

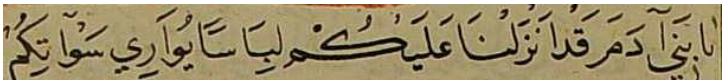
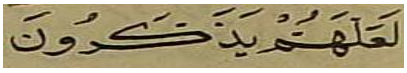
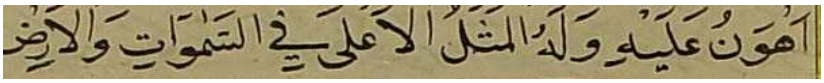
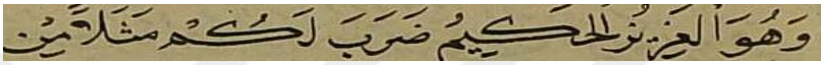
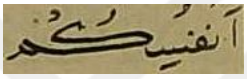
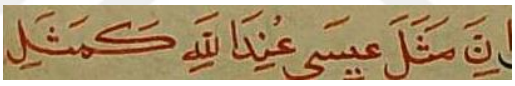
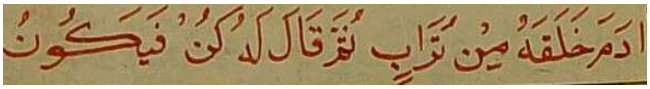
[233] " Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz." (Bakara, 21)

[234] "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe ve hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inandım, demendir." (Buharî, İman,4.)

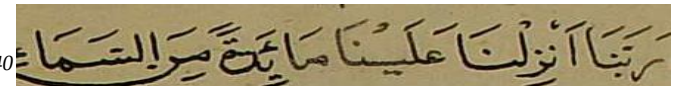
[235] "Böylece biz, kesin iman edenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu gösteriyorduk. (En'am, 75)

[236] "Takvâ elbisesi...İşte o daha hayırlıdır" (A'raf, 26)

35(a)

1. Fısḳ [u] fücur küfürden ṣaḳlanmaġıçun taḳvāyı veṛdi.
2. Perverdigār minnet ḳılur. Ḳurʾānda ḫaber veṛür. Buyurur kim:
3.
4.
5. [237] taḳvā tonınuŋ erişi īmāndan
6. arḳaç istidlāldür
7.
8.
9. [238] Bununŋ içinde yėdi nişān varıdı.
10. Ṣıfatlardur, müridlik, ḳādirlik, ʿālimlik, mütekellimlik,
11. ḫālıḳlık, baṣīrlik, semīʿlik. Bārīlıġı birligi bu yėdi ulu
12. ṣıfatlarını bildürmek diledi. ʿĪsāyı atasuz yaratdı.
13. İrādeti ẓāhir oldı. Ḳādirlıġı, mütekellimligi birle ʿĪsāya
14. ol dėdi, oldı.
15. [239]

35(b)

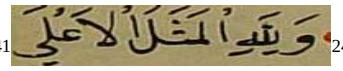
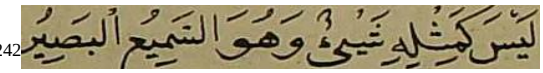
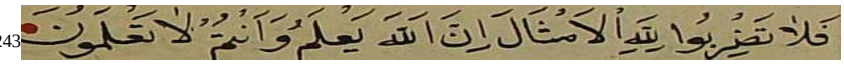
1. Ḫālıḳlıġı hem ẓāhir oldı. Baṣīrlıġı bile ʿĪsā dilek
2. diledi. Eyitdi [240]
3. Semīʿlıġı ẓāhir oldı. Dilegin veṛdi. Bārīlıġı, ḳādirlıġı
4. bilindi. Birligi ḫāḳīḳī-durur amma bizler mecāzīlerüz. Mecāzī

[237] "Ey Adem oğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise yarattık. Takvâ elbisesi... İşte o daha hayırlıdır. Bunlar Allah'ın ayetlerindendir. Belki düşünüp öğüt alırlar (diye onları indirdi)." (A'raf, 26)

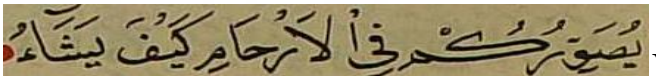
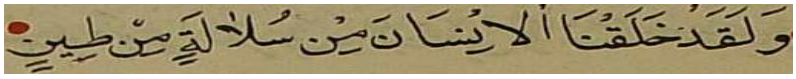
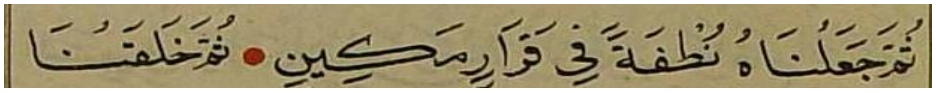
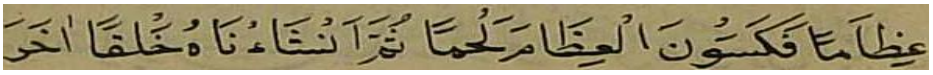
[238] "Yaratmaya başlayan, sonra onu tekrarlayan O'dur ki bu O'nun için pek kolaydır. Göklerde ve yerde(tecelli eden) en yüce sıfat O'nundur. O mutlak güç ve hikmet sahibidir. Bakın, Allah size kendinizden bir temsil getirmektedir." (Rum, 27-28)

[239] "Allah nezdinde İsa'nın durumu Adem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona 'Ol' dedi ve oluverdi." (Âl-i İmran, 59)

[240] "Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofra indir."(Mâide,114)

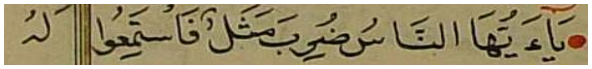
5. maḫlūḳa on nesne olmayınca mecāzī maḫluḳ olmaġa
6. ṣāliḥ olmaz. Ten, cān, ata, ana, ṭaʿām, şarāb, gęce, gündüz
7. ḥareket, sükūn. Allāh teʿālā bir-dürür. Birligi özge birlere
8. beŋzemez. Cihāndan münezzeh, miṣāli yoḳ şerīki yoḳ.
9. [241] [242]
10. [243]
11. Ḫaḳiḳatin bileyim dęseŋ, ʿaḳıl taḥarrī ḳılmaz. Ṣıfatın bāri
12. ẕikir ęṭmek revādur. Velī ẕātında fikir ęṭmek ḥaṭādur.
13. Allāhü teʿālā cellecelaluh bir cevher yaratdı. Bir kez heybet
14. naẓarın ḳıldı. Cevher eridi, ṣu oldı. Köpüginden
15. yeri yaratdı. Buġından gökleri yaratdı. Mevcinden

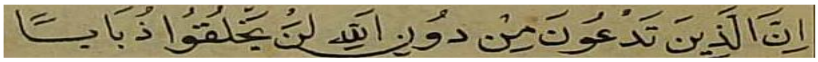
36(a)

1. ṭāġları yaratdı. Bundan daḫı ṭaŋsuġıraḳ, murdār ṣudan
2. sülāle-i ṭīnden olan ādemīye görklü ṣūret
3. vęrdi.
4. [244] Yėdi ḥāl üzere
5. ḳıldı.
6.
7.
8.
9. [245] deyü buyurdı. Seni

[241] "En yüce sıfatlar ise Allah'a aittir." (Nahl, 60)
[242] "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir." (Şûra, 11)
[243] "Allah için emsal göstermeyin. Çünkü Allah bilir, siz ise bilmezsiniz." (Nahl, 74)
[244] "Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı." (Teğabun, 3) "Rahimlerinde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur." (Âl-i İmran, 6)
[245] "Andolsun biz insanı, çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik. sonra nutfeyi alaka (aşılanmış yumurta) yaptık.Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle

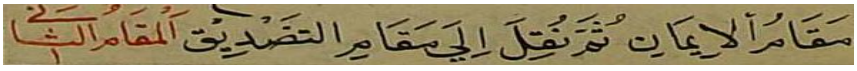
10. aŋlasun bilsün deyü bu kendüyi birleyenlere

11. miṣāl beyān ḳıldı.

12.

13.

14. [246]

15. [247]

El-maḳāmü'ṣ-ṣānī

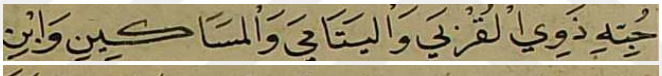
36(b)

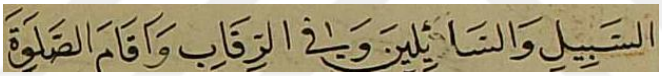
1. fī beyānü'l-taṣdīḳ. Taṣdīḳ tamāmlığı on şarṭ birle olur.

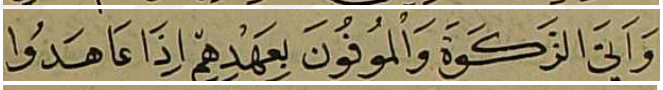
2. Allāhü teʿālā Kelām-ı Ḳadīminde haber veŕüp buyurdı kim:

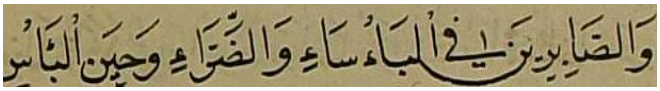
3. ḳavluhu teʿālā

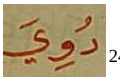
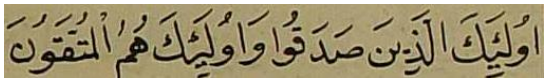
4.

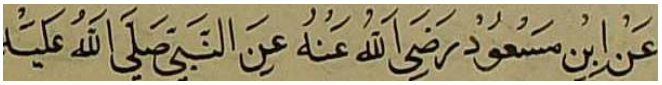
5.

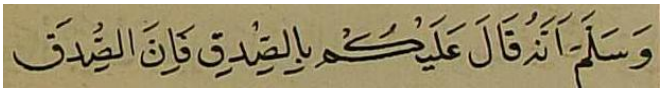
6.

7.

8.

9. [248]

10.

11.

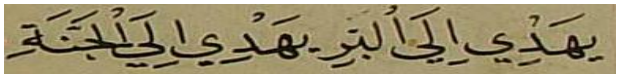
---

kapladık. Sonra onu başka bir yaratılışla insan haline getirdik. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir. " (Mü'minûn, 12-14)

[246] "Ey insanlar! (Size) bir misal verildi; şimdi onu dinleyin: Allah'ı bırakıp da yalvardıklarınız (taptıklarınız) bunun için bir araya gelseler bile bir sineği dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa, bunu ondan geri de alamazlar. İsteyen de aciz kendinden istenen de.!" (Hac, 73)

[247] Şayet müridin "iman" makamı böylece tamam olsa bundan sonra, "Tasdik" makamına naklolunur.

[248] "İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara, Peygamberlere inanır, (Allah'ın rızasını gözeterek), yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekat verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakîler ancak onlardır!" (Bakara, 177)

12. [249] Şeyḫ nehricevrī

13. eydür: *raḥmetullahi's-sıdḳ muvafaḳati'l-ḥaḳḳi fi's-sırri ve'l-ʿalāniyyeti*

[250]

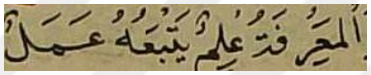
14. Bu hadiṯler, bu naṣihatlar birle ʿamel ḳılsaŋ ẓāhirüŋ bāṭınuŋ

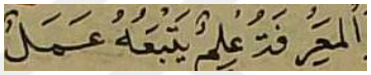
15. ḥaḳḳıla olsa taṣdīḳ tamām olup maʿrifete lāyıḳ

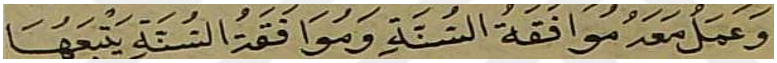
37(a)

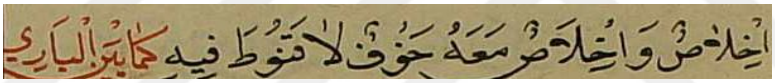
1. olursın.

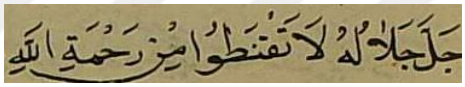
2. el-maḳāmü'ṣ-ṣāliṯ fī beyānü'l-maʿrifeti ḳāle'ş-şeyhu

3. raḥmetullahi ʿaleyh [251] şeyḫ

4. cüneyd eydür raḥmetullahi ʿaleyh

5.

6.

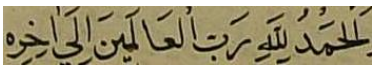
7. [252] Bilgil kim, bildüm

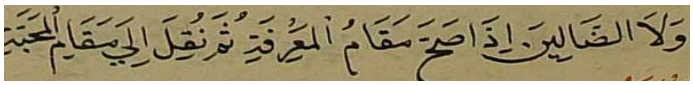
8. dęmek birle bilmek tamām olmaz. ʿĀrif olmaġa yėdi şarṭ

9. gerekdür: ḥamd, cehd, ḫavf, recā, tevekkül,[253] iḫlāṣ,

10. istiḳāmet. Andan soŋra maʿrifet tamām olur. Bu

11. aḫlaḳ-ı maḥmūde bir kimesnede tamām olsa ʿārif

12. ḥaḳ adanır. Ḥaḳ ḫaber vęrür:

13. [254]

---

[249] İbn-i Mesud'un rivayetinde Peygamber efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur: "Sizin için doğruluğu tavsiye ederim. Doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de cennete götürür." (Müslim, Birr, 105; Buharî Edeb, 69; Ebu Dâvûd, Edeb, 80: Tirmizî, Birr, 46.)

[250]" Doğruluk, gizlide de açıkta da Hakk'a uymaktır."

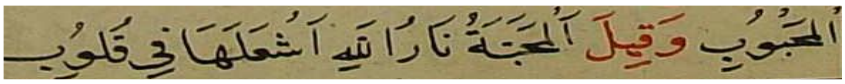
[251] "Marifet kalb hayatının ilim ile beraber olmasıdır."

[252] "Marifet, amele tabi olan ilimdir. Amel ise sünnete muvafakattır. Sünnete muvafakatta ihlaslı olmak vardır. İhlas ise havf iledir. Ancak onda ümitsizlik yoktur."
Allah'ın ayette açıkladığı gibi : "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer, 53)

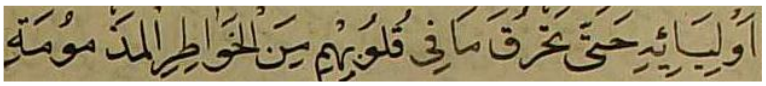
[253] Metinde tevekkel şeklinde yazılmıştır.

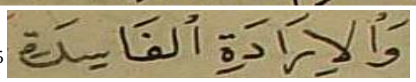
[254] "Bütün hamdler, övgüler alemlerin rabbi Allah'adır. O Rahmân'dır, Rahîm'dir. Din gününün, hesap gününün tek hâkimidir. Yalnız sana ibadet eder, yalnız senden medet umarız! Bizi doğru yola, sana

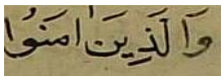
14. el-maḳāmü'r-rābiaʿ fī beyānü'l-muḥabbeti

15.

37(b)

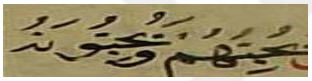
1.

2. [255] Ḳaçan bir ḳulda buncılayın maḥabbet olsa

3. Ḥaḳ teʿālā ol ḳuluŋ maḥabbetini öger.

4. [256] Bu ʿaceb degil. Zīrā Ḥaḳ teʿālā bu

5. ḳulını sever. Bu ḳul Ḥaḳḳını sever. Ḳavlūhu teʿālā [257]

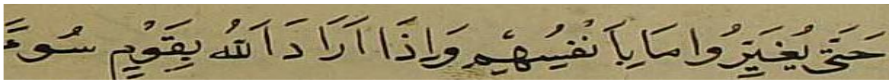

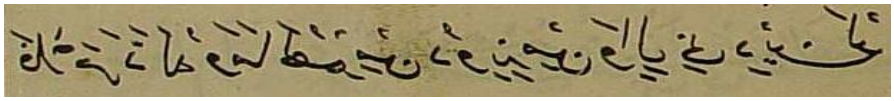
6. Ḥaḳ teʿālā ḳulını ṣaḳlamaġa ferişteler gönderür. Sūre-i Rʿad

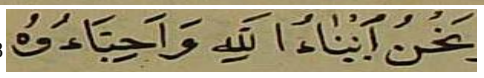
7. içinde nitekim buyurdı:

8.

9.

10.

11. [258] Ḥaẕret-i Resūl

---

doğru varan yola ilet! Nimet ve lütfuna mazhar ettiklerinin yoluna ilet! Gazaba uğrayanların ve sapkınlarınkine değil! Böylece "Marifet" makamı tamamlanmış olur, sonra da "Muhabbet" makamına geçilir.

[255] Âlim dedi ki: Muhabbet, sevenin sevdiğine tabi olmasıdır. Denildi ki: "Muhabbet, Allah'ın dostlarının kalbinde tutuşturduğu bir ateşidir. Onunla kalblerindeki kötü duyguları (havatır) ve bozuk niyetleri yakar. "

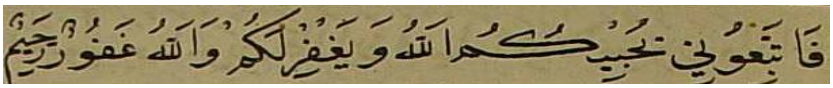
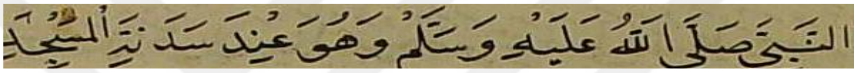
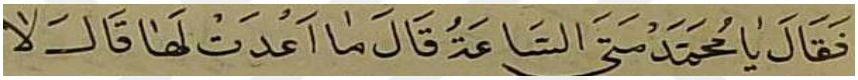
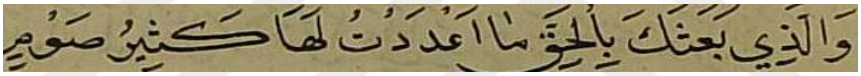
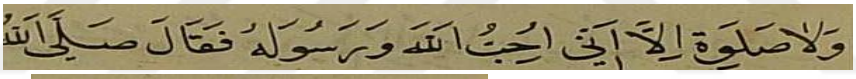
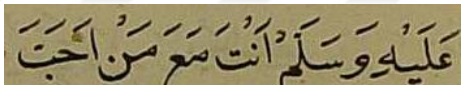
[256] "İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır. " (Bakara, 165)

[257] "Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler." (Mâide, 54)

[258] "Onun önünde ve arkasında Allah'ın emriyle onu koruyan takipçiler (melekler) vardır. Bir toplum kendilerindeki özellikleri değiştirinceye kadar Allah, onlarda bulunanı değiştirmez. Allah bir topluma kötülük diledi mi, artık onun için geri çevrilme diye bir şey yoktur. Onların Allah'tan başka yardımcıları da yoktur." (Ra'd, 11) "Yahudiler ve Hıristiyanlar 'Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz' dediler" (Mâide, 18)

12. ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurdı kim: Eger Taŋrı
13. severseŋiz Taŋrı fermānı oldur kim baŋa uyuŋ.
14. Taŋrı Ġafur Raḥīm padşāhdur. Yazuḳlaruŋuzı
15. yarlıġar. Nitekim buyurdı:

38(a)

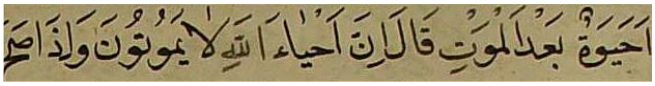
1.
2. Eger peygamber ʿaleyhi'ṣ-ṣalāt ve's-selāmı severseŋ
3. uçmaḳda bile olursın inşā'allāhü teʿālā. Ve ʿan
4. Enis İbn Mālik raẓıallāhü anh
5.
6.
7.
8.
9. Şeyḫ ḳaddesallāhu rūḥa
10. ʿazizlerden birisi eydür, bir müʾmin öldi yumaġa ḳaṣd
11. ḳıldum. Yurken gözin açdı. Baŋa baḳdı. Gülebaşladı.
12. Ben eyitdüm: Yā āḫī diriseŋ ṭurıgel, ölü iseŋ
13. ḳayduŋı cihazuŋı görelüm. Eyi[t]di: Ey ḳarındaş Taŋrınuŋ
14. muḥib ḳulları ölmez. İbrahim Şeybānī eydür: Bir ʿazīz
15. vefāt ẹtdi. Yumaġa başladum. Gözini açdı. Ben eyitdüm:

---

[259] "(Resulüm) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir. (Âl-i İmran, 31)

[260] Bir bedevi Arap, Peygamber efendimizin yanına geldi.Peygamber efendimiz o anda Kâbe hizmetçisinin yanındaydı.
Bedevi: "Ya Muhammed kıyamet ne zamandır?" diye sordu.
Resulullah: "Ahiret için ne hazırladın?" dedi.
Bedevi: Hayır vallahi ahiret için öyle oruçtan, namazdan çok şey hazırlamadım, ancak ben Allah'ı ve Peygamberini seviyorum." dedi.
Resulullah (sav): "Sen sevdiğinle berabersin." diye cevap verdi. (Buharî, Edeb, 96; Müslim, Birr, 161-163)

38(b)

1.

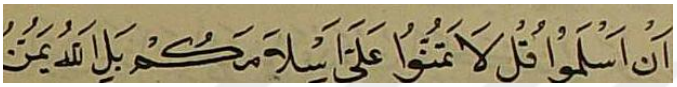
2. [261] El maḳāmü'l-ḫāmis fī beyāni'l-minnet. Müʾmin

3. gerekdür kim her neʿamel-i ṣāliḥ kim ḳılur anı Ḥaḳ teʿālā

4. üzerine minnet dutmaḳ gerek. Baʿżıaṣḥāb-ı İslāma

5. geldüklerini Peygamber ḥażretine ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem

6. minnet ḳıldılarısa āyet geldi kim:

7.

8. [262]

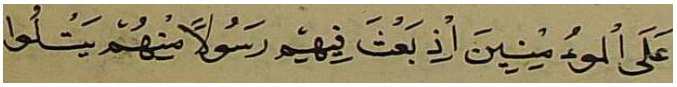
9. Ḥaḳ teʿālānuŋ yine bir ulu minneti vardur. Şükrini yerine

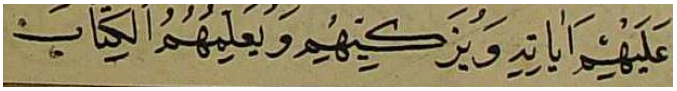
10. getürmek gerek sin. on sekiz biŋ ʿālemüŋ faḫri

11. ḥabibini saŋa şefāʿatci ḳıldı. Senüŋçüŋ ṭoġrı

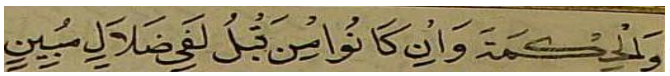
12. yola ḳulaġuz ḳılurdı. Minnet dut. Ḥamdu senābirle

13. ẕikir ḳıl. Ḳāle Allāhü tebāreke ve teʿālā

14.

15.

39(a)

1. [263] Ḥaḳ

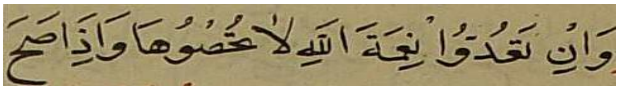
2. teʿālā nimetinüŋ minnetine nihāyet yoḳdur. Luṭf [u] keremi ḳullarına

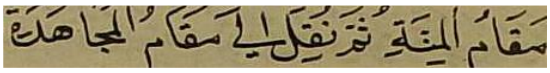
3. üküşdür. Niʿmetlerinüŋ ḥesābın ʿaḳıllar idrāk ḳılmaz. Dėyüp

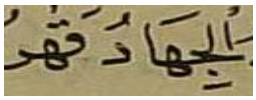
[261] "Öldükten sonra dirildin mi?" dedim. "Allah'ın dostları asla ölmezler" dedi. Böylece "Muhabbet" makamı tamamlanmış olur ve "Minnet" makamına geçersin.

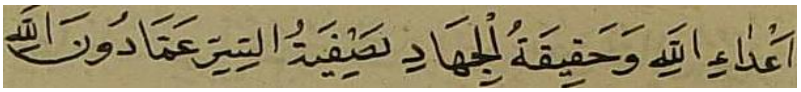
[262] "Onlar İslam'a girdikleri için seni minnet altına sokuyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın. Eğer doğru kimselerseniz bilesiniz ki, sizi imana erdirdiği için asıl Allah size lütufta bulunmuştur. " (Hucurat, 17)

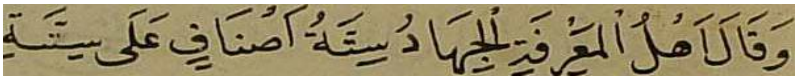
[263] "Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkârdan) kendilerini temizleyen,kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekleAllah, müminlere büyük bir lütüufta bulunmuştur.Halbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idiler." (Âl-i İmran, 164)

4. buyurdı kim:

5. [264] el-maḳāmü's-sādisü

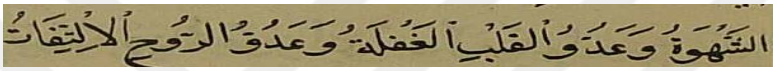
6. fī beyāni'l-mücāhede

7.

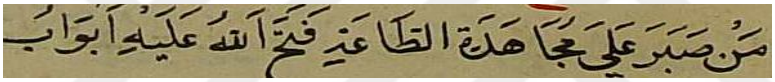
8.

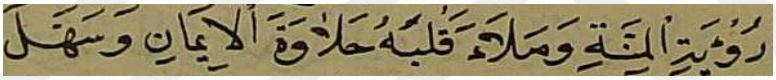
9. [265] Gerekdür kim müʾmin muḥlis ḳul muttaṣıl bu

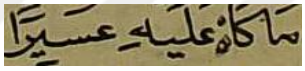
10. altı dürlü adūyıla ceng cihād ẹtmek gerek.

11.

12. [266] şeyḫ ebū ḥafṣ nişaburī eydür raḥmetullah

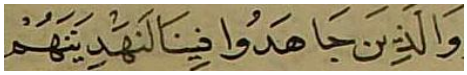
13.

14.

15. [267] Ḳullar bizümiçün mücāhede ḳılsalar biz

39(b)

1. biz yėtmiş maḳāmı anlara erzānī görüp ṭoġrı yola hidāyet

2. ẹderüz, dėyü buyurdı kim:

3. [268] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz anlar nefslerini

4. ḥīle birle ṭāʿat ḳıldururlarmış. Şeyḫ İbrāhim Temimī eydür:

---

[264] "Allah'ın nimetini saymaya kalksanız, onu sayamazsınız. Hakikaten Allah çok bağışlayan pek esirgeyendir." (Nahl, 18) Böylece "Minnet" makamı tamamlanmış olsa "Mücahede" makamına geçilir.

[265] "Cihad, Allah'ın düşmanlarını kahretmektir. Hakikat cihadı ise sırrı Allah'tan başka her şeyden temizlemektir." Marifet ehli dedi ki: "Cihad altı çeşit düşmana karşı yapılır."

[266] Nefsin düşmanı şehvettir. Kalbin düşmanı gaflettir. Ruhun düşmanı iltifattır. Yani Allah'tan başkasına meyletmektir.

[267] "Kim Allah'a taat mücahedesinde sabrederse, Allah da ona minnet rü'yetinin kapılarını açar. Onun kalbini iman lezzeti ile doldurur, zorlukları kolaylaştırır."

[268] "Ama bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir. (Ankebut, 69)

5. raḥmetullahi ʿaleyhi, nefsüme eyitdüm ki ey nefs Ḥaḳ teʿālā saŋa

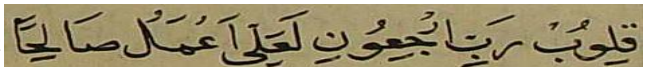
6. uçmaġı ḳamu niʿmetleri birle vęrse nite ḳılayduŋ?

7. [269] Eyitdi Ḥaḳ teʿālā buyurduġı

8. gibi kim: [270]

9. görklü tenaʿʿum ḳılaydum. Ben eyitdüm ey nefs [271]

10. dėyüp ṭamuya ḳoysa ne ḳılayduŋ? Eyitdi feryād ve nevḥa

11. ḳılup [272] Ve daḫı

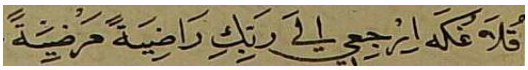
12. [273] dęyeydüm. Ben eyitdüm

13. [274] dėyü ḫiṭāb gelse ne ḳılayduŋ? Dędimise

14. nefsimüŋ ṭāḳati ḳalmadı aġladı. Andan yavuz ne ḥāl ola

15. dėyüp zārī ḳıldı. Eyitdüm saʿadet yęli esüp

40(a)

1. ḳulaġuŋa [275] ḫiṭābı

2. ėrişse ne ḳılayduŋ, dędüm. Nefsüm eyitdi kim devlet

3. saʿādet saʿādet ḫaberi yetişdi dėyüp hīç nesneye

4. baḳmayup dün ü[276] gün ḫālıḳum ḳulluġını ḳılu(ra)ram, dėyüp ne görklü

5. naṣīḥat ḳılduŋ dėyüp ṭurıgeldi. Arı ṭaḥāret

---

[269] "Gâfur ve Rahîm olan Allah'ın ikarmı olarak orada sizin için canlarınızın çektiği her şey var ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır. (Fussilet, 31)

[270] "O gün cennetlikler, gerçekten nimetler içinde safa sürerler. (Yasin, 55)

[271] "Ateşe girin."

[272] "Rabbim! der, beni geri gönder; ta ki boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve hareketler) yapayım." (Mü'minûn, 99-100)

[273] "Onlar orada: Rabbimiz! Bizi çıkar, (önce) yaptığımızın yerine iyi işler yapalım! diye feryad ederler." (Fatır, 37)

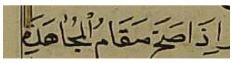
[274] "Burada konuşmak yoktur."

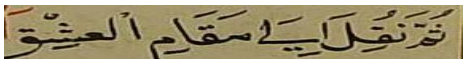
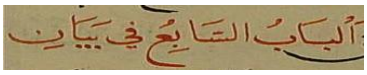
[275] "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön!" (Fecr, 28)

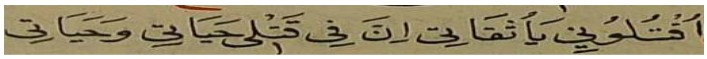
[276] Metinde düni gün yazılmıştır.

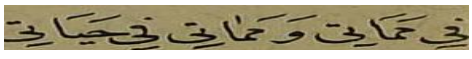
6. ẹdüp ʿibādet ḳılmaġa başladı. Ey dost mücāhede

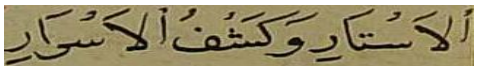
7. bu ṭarīḳıla olsa ḳamu mürādāt esreiʿ evḳātda ḥāṣıl

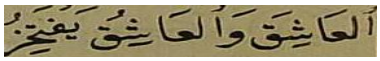
8. olur. Bu naṣihatlere cümlemüze biledür.

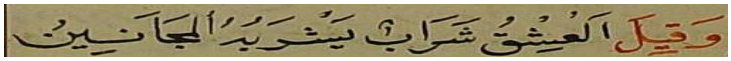
9. [277]

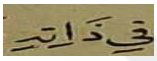
10. [278]

11. [279]

12. [280]

13. [281]

14. [282]

15. [283]

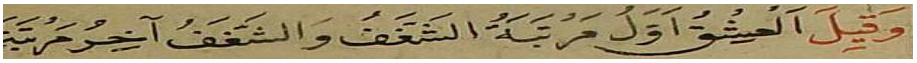

16.

40(b)

1. [284]

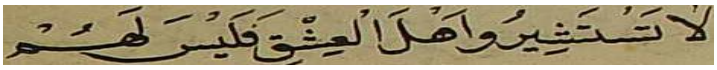

2.

3. [285] server-i ʿālem ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem ehl-i ʿışḳa

4. meşveret ẹtmek yoḳdur dėyü buyurdı ḳāle ṣallallāhü

5. ʿaleyhi vesellem

---

[277] "Böylece "Mücahede" makamı tamamlanmış olsa, "Aşk" makamına geçer.

[278] Yedinci makam aşkı beyan eder.

[279] Ey Dostlarım! Beni öldürün,
Çünkü ölümümde hayatım vardır.
Benim hayatım ölümümdedir.
Ölümüm de hayatımdadır.

[280] "Aşk perdeyi yırtmak, sırları açmaktır."

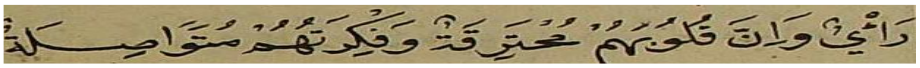
[281] Denildi ki: "Aşk âşığı öldüren derttir, ancak âşık bununla iftihar eder."

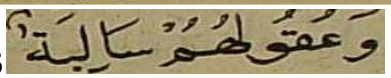
[282] Denildi ki: "Aşk, hastalıktır ve onun devası kendisindedir.

[283] "Yine denildi ki: "Aşk şaraptır. Mecnunlar onu sevgi kadehi ile içerler de sonra köyler ve şehirler onlara dar gelir."

[284] "Aşk muhabbetin en son derecesidir." diyenler olduğu gibi, "Muhabbet aşkın birinci derecesidir." diyenler de vardır.

[285] Aşk "şegaf"ın birinci mertebesidir, denildi. "Şegaf" aşkın son mertebesidir de denilmiştir.

6.

7. 286 ve ḳāle ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem

8.

9. 287 Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullahi bu yėdi maḳām Ḥażret-i

10. Resūl maḳāmı-durur ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem. Bu yėdi

11. maḳāmlar meşāyiḫler ḥaḳḳında revā olur. İmām olduḳlarıçun

12. şeyḫe irādet getürmek oldur kim şeyḫi nekim dėrse

13. taṣdīḳ ėde. Şeyḫ ne ḳadar ḳaḳırsa inkār ėtmeye.

14. Yüz döndermeye. Eger oda gir dėse daḫı gire.

15. Şeyḫe īmān getürmek budur

41(a)

1. 288 Nitekim Yusuf ḳarındaşları atalarına eyitdiler.

2. Ol altı nesne bulardur: taṣdīḳ, maʿrifet, maḥabbet, minnet,

3. mücāhede, ʿışḳ. Bu maḳāmlar ve bu yėtmiş maḳāmlar daḫı

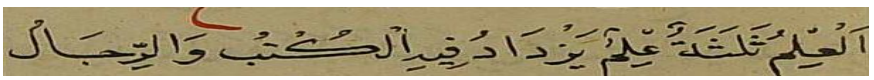
4. meşāyiḫler maḳāmlarıdur. Bu yėdi maḳām şeyḫüm maḳāmı-durur,

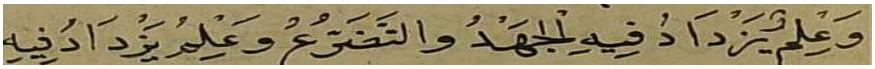
5. dėyü ītiḳād ėtmese iradeti dürüst olmaz. Egerçi

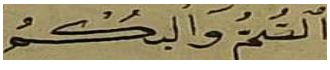
6. ʿilim daḫı yolda ḥicābdur. Amma şeyḫ olan ʿālim gerekdür.

7. ʿİlim bu yola ʿaẓīm vesiledür. Eger cāhil olsa, ʿamel daḫı

8. ḳılmasa irādeti dürüst olmaz. ḳāle'ş-şeyḫ ḳāle ebū yaʿḳub

9.

10.

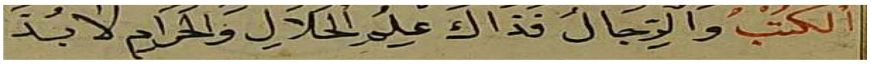
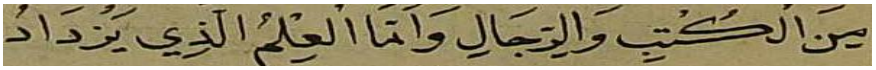
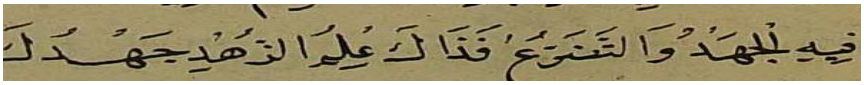
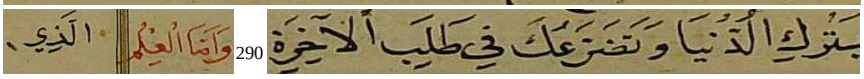
11. 289

286 "Aşıklarla istişare etmeyin, çünkü onların bir fikri olmaz. Kalbleri yanmakta, sürekli efkârdadırlar ve akılları ellerinden alınmıştır." buyurdu.

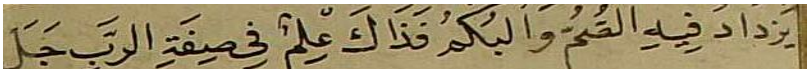
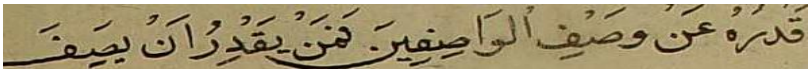
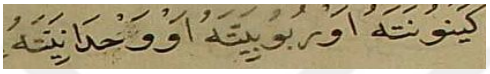
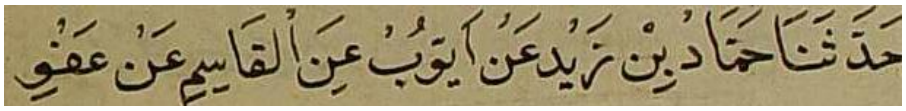
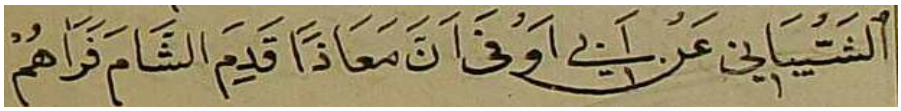
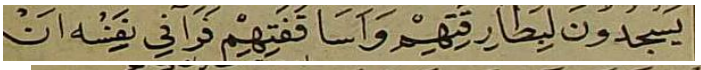
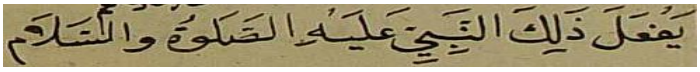
287 "Cennete girecek bazı kimseler vardır ki onların kalpleri kuş kalbi gibidir. Onlara aşıklar denilir."

288 "Fakat biz doğru söyleyenler olsak da sen bize inanmazsın!" (Yusuf, 17)

289 "İlim üçtür: Birisi var ki onda ancak kitaplar ve rical artar. Bir ilim de var ki onunla cehd tazarru artar. Birisi de var ki onunla sağırlık ve dilsizlik artar. "

12.
13.
14.
15. [290]

41(b)

1.
2.
3. [291] [292] Bilki yėtmiş
4. maḳām bu ʿilm berekātı birle kesb olur. Her kim
5. bu ʿilimsüz şeyẖlıḳ daʿvāsını ẹtse rast degil.
6. Cāhil şeyẖ birle put arasında hīç farḳ olmaz. Zīra
7. ikisi daẖı muḍil olmaḳda berāberdür. Su'āl mürid şeyẖe
8. secde ḳılmaḳ revā olur mı? Cevāb *ḳāle'ş-şeyhu ʿalā raḥmetu*
9. *ullahi ʿaleyḥi ḳāle ḥaddeṣenā ʿabdullah bin ʿiṣmet ḳāle ḥaddeṣenā*
10. *ʿabdullah bin ḥamīd ḳāle ḥaddeṣenā süleymān bin ḥarb ḳāle*
11.
12.
13.
14. [293] ḳāle

ṣallallāhü

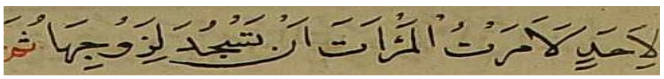
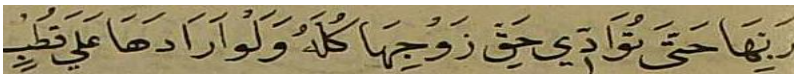
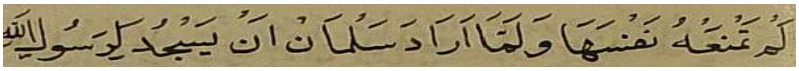
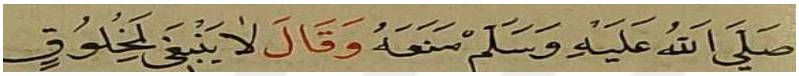
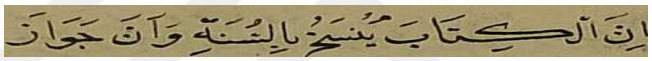
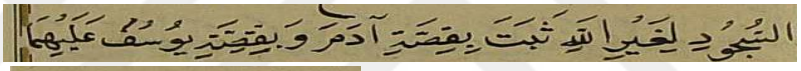
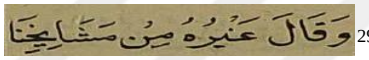
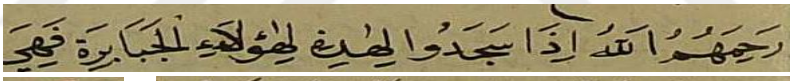
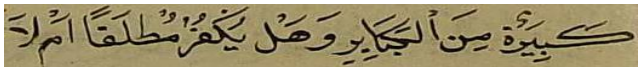
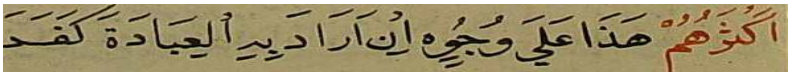
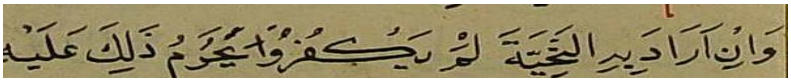
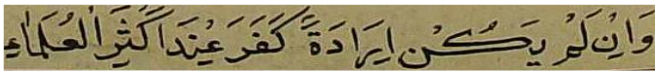
[290] "Kitap ve ricālin artmasına sebep olan ilim, helal ve haram (fıkıh) ilmidir. Bu ilim için kitap ve rical mutlaka gereklidir. Cehd ve tazarrunun artmasına vesile olan ilim ise zühd ilmidir. Cehdin dünyayı terk etmen için, tazarru'un da ahireti elde etmen için gereklidir.

[291] Sağırlık ve dilsizliğin artmasına vesile olan ilim ise vasfedenlerin vasfetmesinden çok daha yüce olan Allah Teala'nın sıfatları ilmidir. Onun kadri vasfedenlerin vasfından yücedir. Onun mahiyetini, rububiyetini veya vahdaniyetini vasfetmeye kimin gücü yeter ki?

[292] Sağırlık ve dilsizliğin artmasına vesile olan ilim ise vasfedenlerin vasfetmesinden çok daha yüce olan Allah Teala'nın sıfatları ilmidir. Onun kadri vasfedenlerin vasfından yücedir. Onun mahiyetini, rububiyetini veya vahdaniyetini vasfetmeye kimin gücü yeter ki?

15. ʿaleyhi vesellem

42(a)

1. [294] ḳāle ṣalli
2. Allāhü ʿaleyhi vesellem
3.
4.
5.
6.
7. [295] ḳāle alā imām ebū manṣūr māturidī
8. raḥmetullah
9.
10. [296]
11.
12. [297]
13.
14.
15. [298]

---

[293] Bir gün Muaz, Şam'a geldi. Şamlıların patriklerine ve piskoposlarına secde ettiklerini gördü. Kendisi de Nebi'nin (SAV) yanına gelince secde etmek istedi. Peygamber efendimiz ona : "Hayır, böyle yapma, şayet ben birinin diğerine secde etmesini isteseydim, kadınların kocalarına secde etmelerini emrederdim." dedi. (Ebû Dâvûd, Nikâh, 41; İbn Mâce, Nikâh, 4.)

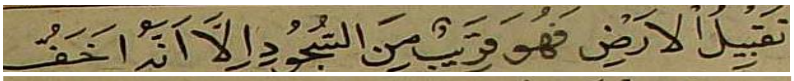
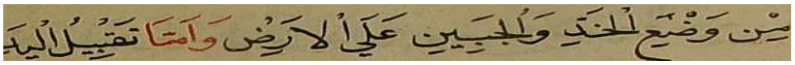
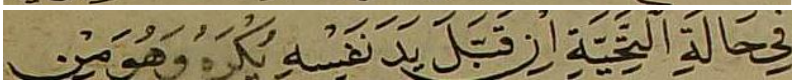
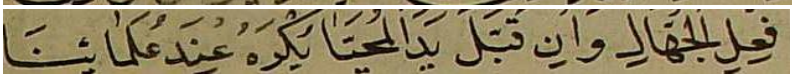
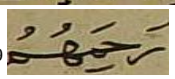
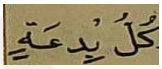
[294] "Nefsimi kudret elinde tutana yemin olsun ki kadın kocasının hakkını eda etmeden Rabbinin hakkını eda etmiş olmaz. Kadın (deve sırtındaki) semere binmiş iken kocası nefsini talep edecek olsa, kadın bu isteğe mani olmasın." (Abdurrezzâk, el-Musannef, XI, 301.)

[295] Bir gün Selman Resulullah'a secde etmek istedi. Resulullah onu bundan men ederek: "Mahlukata secde edilmez, ancak Allah'a secde edilir. Eğer ben emretseydim kadının kocasına secde etmesini emrederdim." dedi. (Ebû Dâvûd, Nikâh, 39; İbn Mâce, Nikâh, 4. vd.)

[296] "Kitap, sünnet ile nesh edilebilir. Allah'tan başkasına secde etmenin cevazı, Âdem kıssası ve Yusuf kıssası ile sabit olmuştu. Sonra bu hadis ile neshedildi."

[297] Meşayihimizden bir kısmına "Zalimlere bu şekilde secde etmek büyük günahların en büyüğüdür, fakat kişi bunu yapmakla mutlak kâfir olur mu olmaz mı?" diye sordular.

42(b)

1.
2.
3.
4.
5. [299] Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullahi ʿaleyhi bu ḥadīṯ, bu
6. bu tefsīr, bu ʿulemā ḳavli secde revā değil idügine inanmaġa
7. ve ḳabūl ẹtmege īmānlu ḳul gerekdür. İnanmasa Allāhdan
8. ġayrıya secde vardur dẹse muṭlaḳ kāfirdür. Eger
9. eyitse secde daḫı ḳılmışlardur dẹse mübtediʿler cümlesinden
10. olur. Mübtediʿler ḥaḳḳında ḥadiṯ vārid olmışdur nitekim
11. faḫr-i ʿālem ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurmuşdur
12. [300] Her kim bu vaʿidelerden
13. ḫavf ẹde, ceḥennemden āzād ola. Amma semāʿī baʿżılar ehline
14. ḥelāl ola, dẹmişler. Üç şarṭ birle el-mekānu ve alā iḫvān
15. ve ez-zamān. Mekāndan murād ẓulmile alınmış yẹr olmaya. İḫvān

43(a)

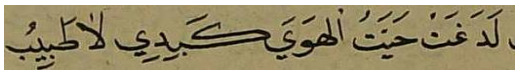
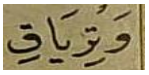
1. semāʿuŋ ehlidür. Zamān şeyṭān diledügi vaḳt olmaya.
2. Nāmeşrūʿ işler anda olmaġıla ol vakt ḥelāl ola dẹmişler.
3. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz göŋli ölmüş kişiye
4. semāʿ muṭlaḳ revā degildür. Göŋül bẹş nesneyile ölür
5. maḥallinde beyān olına inşa'allāhü teʿālā. Amma ibtidā-i ḥalde
6. müride semā maḥal olur. Ve kīl ḥażret-i risālet ṣallallāhü

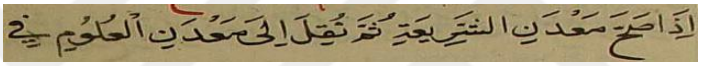
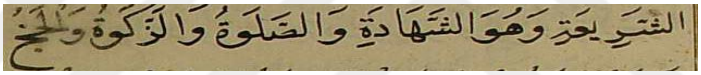
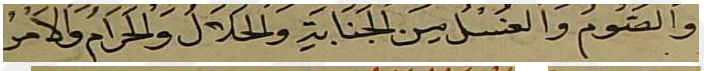
[298] Onların ekseriyeti dedi ki: Bunun birkaç yönü vardır. Eğer secde ile ibadet kastederse kâfir olur. Eğer hürmetle selamlamayı kastederse kafir olmaz, fakat bu da haramdır. Eğer hiçbir niyeti yoksa, alimlerin büyük çoğunluğuna göre kafir olur. Eğer yeri öperse bu secde etmeye yakındır, ancak şu farkla ki alın ve yüzü yer koymaktan daha hafiftir.

[299] Selam esnasında el öpmeye gelince, eğer kendi elini öperse bu mekruhtur ve cahillerin işidir. Eğer selam verdiği kişinin elini öperse, bizim âlimlerimize göre mekruhtur.

[300] "Her bid'at dalalettir. Her dalalet ateştedir" (İbn Mâce, Mukaddime, Bab: 6, Hadis: 42.)

7. ʿaleyhi vesellem aṣḥāb-ı ṣuffeyile bir meclīsdeyidiler, bir beyt
8. oḳuŋ gönŋlimüz açılsun dėdi. Bir ṣaḥābe bu beyti
9. oḳıdı:
10.
11. [301] ol vaḳt iki cihān faḫrine ṣallallāhu ʿaleyhi
12. vesellem tevācüd ve ḥareket ṣol miḳdār vāḳiʿ oldı kim
13. mübarek ridāsı mübārek çigninden düşdi. Aluŋ
14. baḫş ėdüŋ dėyü buyurdı. Dört yüz kişi birer pāre
15. baḫş ėtdiler. Tāclardaġı gül ve muraḳḳaʿlar andan ḳalmışdur.

43(b)

1. bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm ḳāle'ṣ-ṣeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu
2.
3.
4.
5. [302] [303] evvel kelime-i

şehādete beyʿat ḳılmaḳdur. Sāniyen bu zikir

6. olan evāmirüŋ ṭoḳuz bāḳī ḳalanı birle iḫlāṣıla ʿāmil
7. olmaḳdur. Anuŋçun kim çünkim rüculiyyet mertebesine ėrişdüŋ.
8. Cemīʿi ferāyiż birle mükellef olursın. Baʿdehu dürlü dürlü
9. ṣınamalarla ṣınanursın. Nifāḳı ve şekki göŋülden
10. gidermek gerek. Müʾmin muḫlis olmaḳ gerek.
11. Amma īmān getürmek dört dürlü dėmişler. Birisi
12. metbūʿ īmān, ikincisi maḳbūl īmān, üçüncisi maʿṣūm īmān,
13. dördüncisi merdūd īmān. Metbūʿ īmān müʾmīn dėnür.

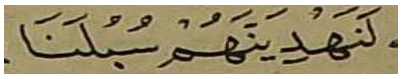
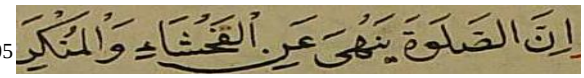
[301] Aşk yılanı ciğerimi ısırdı,
Ne bir hekim var ne bir dua okuyan.
Âşık olduğum sevgili hariç,
Tedavim de ilacım da ancak ondadır.

[302] Birinci makam, kelime-i şehadet.

[303] Şeriat medeni sahih olunca, şeriattaki maden-i ulûma(ilimlerin on esasına) geçilir. Bunlar: şehadet, namaz, zekât, hac, oruç, cünüplükten gusletmek, helali talep etmek, haramlardan uzaklaşmak, Allah'ın emirlerine uymak, nehiylerinden sakınmaktır.

14. Çünki īmānuŋ tamām oldı. Cehd ėdüp mücāhede ėdüp

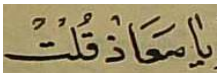
44(a)

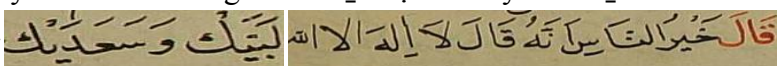
1. iḫlāṣıla ʿamel ḳılmaġa meşġūl olġıl. Vallāhu'l-muvaffıḳu
2. kimüŋ kim mücāhedesi ṭāʿatde ve ʿibādetde ḳatı
3. olsa [304] yolına sülūk ėder. Faḥş
4. işlerden Allāh anı ṣaḳlaya. Nitekim Allāh tebārek Kelām-ı Ḳadīmde
5. buyurur: [305] Maḳbūl
6. īmāna ėrişür. Eger şeyḫe ḫilāf ḳılmasa ādābu
7. taʿẓīm birle hiẕmet ėtse peyġambere ḫiẕmet ėtmiş
8. gibi olur. Ḥażret-i Resūl ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem
9. buyurdı kim:[306] dėdi. Ḳāle'ş-şeyhu bu yėtmiş
10. iki maḳāma ėrişeyin deyen mürid şeyḫ ḥaḳḳını ṣaḳlamaḳ
11. gerek. Tā kim murādı ḥāṣıl ola. Vallāhu'l-muvaffıḳu
12. eger nifāḳdan ḳurtulayın derseŋ Ḥāżret-i
13. Resūl sallallāhü ʿaleyhi vesellem sevdügi kimseleri
14. sevgil. Sevmedügini sevmegil. Nifāḳ eşerin
15. göŋülden gidergil. Īmānuŋ müʾminler īmānı

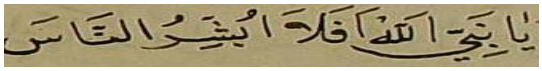
44(b)

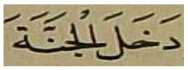
1. gibi īmān maʿṣūm olur. Ve daḫı eyitgil ki lā ilahe illallāhu
2. on iki ḥarfdür. Muḥammed resūlullahi on iki ḥarfdür.
3. Ebā Bekir üṣ-Ṣıddıḳ on iki ḥarfdür. ʿÖmer İbnü'l-Ḥaṭṭāb
4. on iki ḥarfdür. ʿOşman Bin ʿAffān on iki ḥarfdür.
5. ʿAli Bin Ebī Ṭālib on iki ḥarfdür. Bu ḥuruflaruŋ
6. cümlesini ḳılsaŋ yėtmiş iki olur. Eger bu ẕikir
7. olanları sevseŋ yėtmiş iki maḳāma ėrişenlerden
8. olup şevābın bulursın. Ḥażret-i Resūl ṣallallāhu

[304] "Ama bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. " (Ankebut, 69)
[305] "Muhakkak ki namaz, hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar." (Ankebut, 45)
[306] "Irk (nesil) aslına çeker." (Ebû Dâvûd, Talâk, 28.)

9. aleyhi vesellem bir gün maʿaẕa dėdi kim yā maʿaẕ

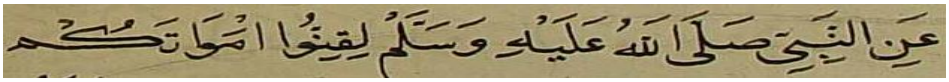
10. [307]

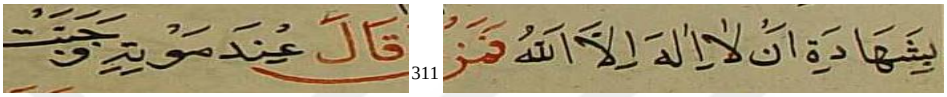
11. [308] [309]

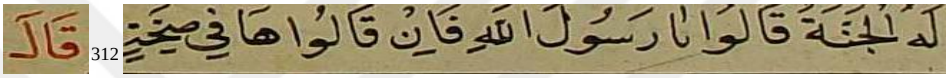

12. [310]

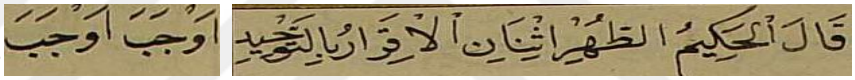

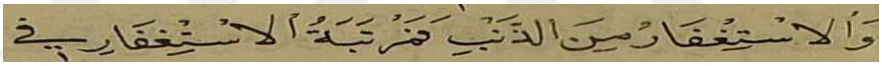
13.

14. [311]

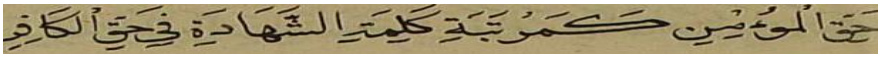
15. [312]

45(a)

1. [313]

2.

3. [314]

4. Her birinüŋ ibtidāsı var intihāsı var. Küfrüŋ intihāsı

5. kelime-i şehādetdür. Kelime-i şehādeti her kāfir ki

6. eyitdi, küfür maḳāmından çıḳdı. Īmāna girdi.

7. Ḳul daḫı buncılayın mücāhede birle istiġfārı çoḳ

8. eyitse yėtmiş maḳāma ėrişür. Görmez misin Ḥażret-i

9. Resūle ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem Ḫuẕeyfe eyitdi

---

[307] "Senin emrindeyim Ya Resulullah!" dedi.

[308] Ben: "İnsanlara bu müjdeyi vereyim mi ya Resulullah?" dedim.

[309] İnsanların en hayırlısı (SAV) "Kim Lâ ilahe illallah derse cennete girecektir." buyurdu.

[310] Allah Resulü: "Ben bunun hakkında çok konuşulacağından korkuyorum." dedi. (Taberanî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, XX,49.)

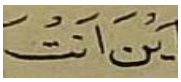
[311] İbn-i Abbas (RA), Peygamber efendimizden şöyle rivayet etti: "Ölüm halinde olanlara 'Lâ ilahe illallah' kelimesini telkin edin. Kim bunu derse ona cennet vacib olur. "

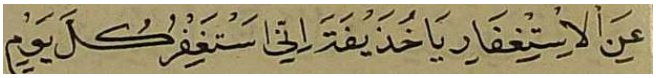
[312] "Ya Resulullah! Ya bunu sıhhatli iken derse?" dediler.

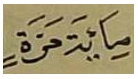
[313] "Bu onun daha da lehinedir." dedi. (Taberanî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, XII, 254.)

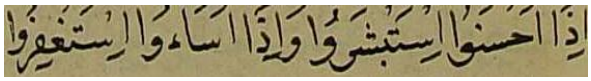
[314] Hakim dedi ki: Temizlik ikidir: Tevhidi ikrar etmek ve günahlardan istiğfar etmek. İstiğfarım mümin için durumu, kelime-i şehâdetin kafir için durumu gibidir.

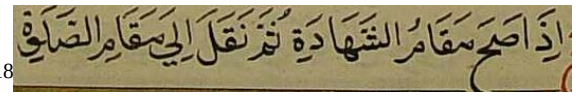
10. [315] dḍi. Ḥażret-i Resūl

11. ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurdı kim kim

12.

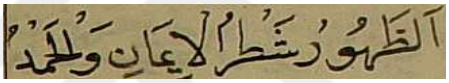
13. [316] dėyü buyurdı. Ve daḫı buyurdı kim

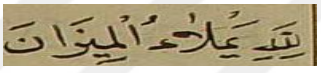
14. [317] kāl

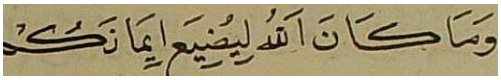
15. eş-şeyḫ [318]

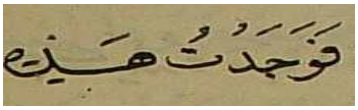
45(b)

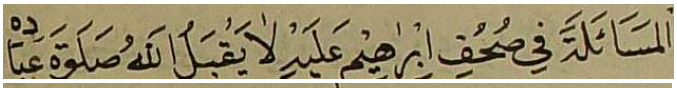
1. [319] ḳāle resūlu

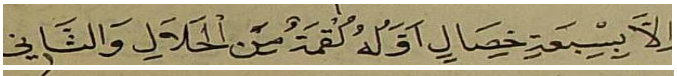
2. Allāh ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem

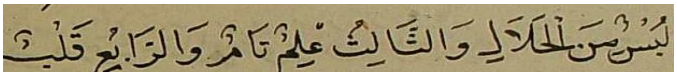
3. [320] Allāh teʿālāya namaza īmān dėyü yād eyledi.

4. [321] ḳāle ʿīsebnü

5. meryem ṣalavatullahü ʿaleyhi veselemuhu

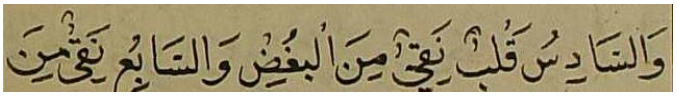
6.

7.

8.

[315] "Dilimde bir acılık ve keskinlik var."
[316] "Ey Huzeyfe senin istiğfarın nerede? Oysa ben, her gün yüz defa istiğfarda bulunuyorum." (İbn Mâce, Edeb, 57.)
[317] "Ümmetimin hayırlısı, iyilik yaptığında sevinen, hata ettiğinde istiğfarda bulunandır." (Buharî, Davet, 3.)
[318] "Şehadet makamı tamamlansa, ondan sonra namaz makamına geçilir."
[319] İkinci makam namazı beyan eder.
[320] "Temizlik imanın yarısıdır. Elhamdülillah mizanı doldurur." (Müslim, Taharet, 1; Tirmizî, Dâvât, 86.)
[321] "Allah imanınızı asla zâyi edecek değildir." (Bakara, 143)

9.

10.

11. [322] Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetallāhu namazı eger

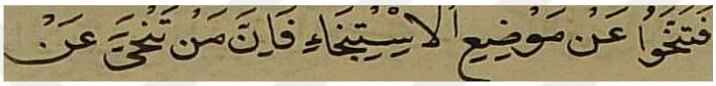
12. ʿĪsā gibi ḳılursaŋ namazlaruŋ arasındaġı zilletleri

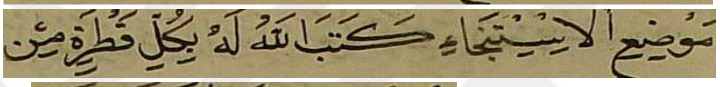
13. Allāhü teʿālā yarlıġar. Nitekim buyurur: *ve eḳımi'ṣ-ṣala[y]te ṭarafeyn*

14. *en-nehāri ve zulefen mine'l-leyli inne'l-ḥasenātiyuẕhibne*

15. *es-seyyi'āti* [323] *ḳāle ibn-i ʿabbas raẓıallāhü anhu ize's-seceytum*

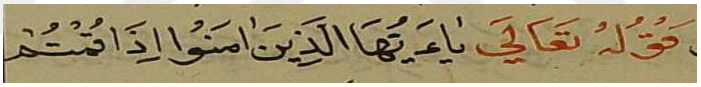
46(a)

1.

2.

3. [324] Nitekim Ḥażret-i Resūl ṣalli

4. Allāhü aleyhi vesellem buyurdı: Namazuŋ yarısı abdestdür.

5. dḍi.

6.

7. [325] ʿAli Bin Ebi Ṭālib eydür raẓıallāhü ʿanh: Ya nidādur

8. nefsüŋe, ey nidādur göŋlüŋe, hā nidādur sırrıŋa, elleẕine

9. işāretdür, amenū beşāret-dürür. Yaʿni ey ten hiẕmete gel

10. ve ey göŋül ḥāżır ol ve ey sır ḥażrete müşahede

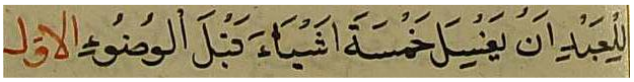
11. ḳıl dḍemek olur. ve ḳāle ʿAli raẓıallahü ʿanh

[322] "İbrahim'in (as) sahifelerinde gördüm ki şu yedi hususun bulunmadığı namazı, Allah kabul etmez. Bunlar: helal lokma, helal kazanılmış elbise, (namaz hakkında) tam bilgi, kibirden azad olmuş kalb, hasetten temizlenmiş gönül, buğzdan arınmış kalb, adavetten temizlenmiş kalptir.

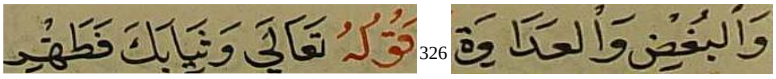
[323] "Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri(günahları) giderir." (Hud, 114)

[324] "İstinca yaptığınız zaman abdest bozduğunuz yerden biraz uzaklaşın. Kim istinca yerinden uzaklaşırsa Allah her abdest damlası için bir yıllık nafile ibadet sevabı verir." (Deylemî, el-,firdevs, I, 274.)

[325] "Ey iman edenler! Namaza kalkmak istediğinizde yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın! Başlarınızı mesh edip topuklarınızla birlikte ayaklarınızı da yıkayın!" (Maide, 6)

12.

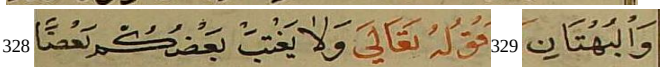
13.

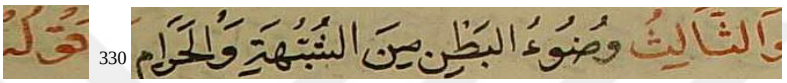
14.

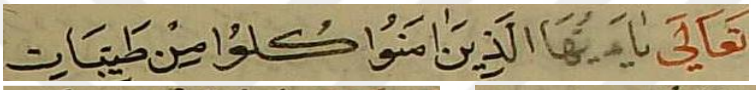
15.

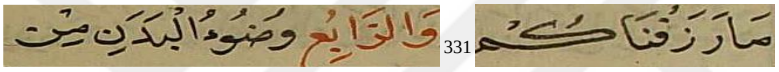
46(b)

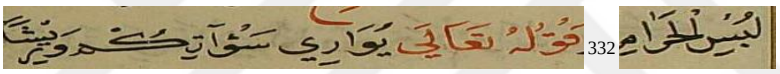
1.

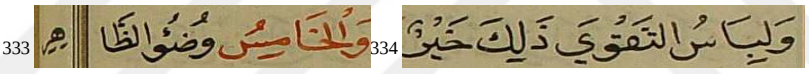
2.

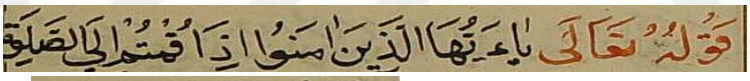
3.

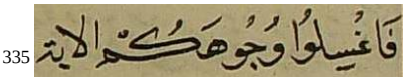
4.

5.

6.

7.

8.

9. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu

10. sırrahu'l-ʿazīz ṭahāreti ʿAli gibi ḳılsaŋ göŋlüŋi

11. kibr ve ḥased ve mekirden arı ḳılsaŋ dilüŋ

12. ġaybet ve bühtāndan teniŋi ḥarām loḳmadan ṭonuŋı ḥarām

13. ipliginden pāk ḳılsaŋ andan şoŋra ṭahāret-i ṭāhire

---

[326] Kulun abdest almadan önce beş şeyden temizlenmesi gerekir. Birincisi kalbin hile aldatma kibir buğz ve adavetten temizlenmesi gerekir.

[327] Allah "Elbiseni tertemiz tut." (Müddessir, 4) Yani kalbini temizle buyurur.

[328] Allah (cc) "Zannın çoğundan kaçının." (Hucurat, 12) buyurur.

[329] İkincisi, dil malayaniden, gıybet,yalan,faydasız söz ve bühtandan temizlenmelidir.

[330] Üçüncüsü, mide haram ve şüpheli şeylerden temizlenmelidir.

[331] Allah (cc): "Ey iman edenler! Size verdiğim rızıkların temiz olanlarından yiyin." (Bakara,172) buyurur.

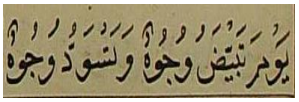
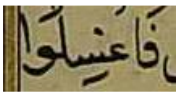
[332] Dördüncüsü, beden haram elbiseden temizlenmelidir.

[333] Beşincisi, zahirin temizliğidir.

[334] Allah (cc): "Takvâ elbisesi... İşte o daha hayırlıdır." (A'raf, 26) buyurur.

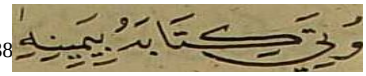
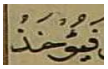
[335] Allah (cc): "Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi yıkayın..." (Mâide,6) buyurur.

14. lāyıḳ olursın. Ḳaçan ṭahāret ḳılur olsaŋ

15. [336] āyetin ṣaḳınġıl

47(a)

1. [337] āyetinüŋ emrine imtiṯāl ẹdüp yüzüŋ yuġıl.

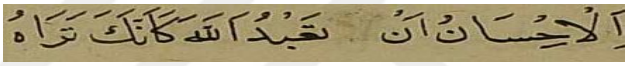
2. [338] āyetin fikr ẹdüp elüŋ yuġıl.

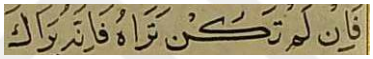
3. [339] āyetin endīşe ḳılup başuŋa mesḥ eyle, ayaḳlaruŋ

4. yuġıl. Eger tahāreti işbu vechile ḳılursaŋ ʿaẕablardan

5. ḫalāṣ olduŋ. Tahāreti tamām ḳılduŋsa cidd ü cehd eyleyüp

6. göŋlüŋi ḥāżır ḳılġıl. Nitekim Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi

7. buyurdıkım

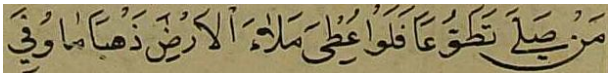
8. [340]

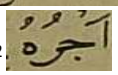
9. [341] Eger namazda göŋül ḥażır

10. olmasa namazı içinde ṣaġa ve ṣola iltifāt ḳılsa namāz

11. fāsid olur. Bī fāʾide yatmaḳ ṭurmaḳ ḳalur. Ancaḳ

12. Ḥażret-i Risālet ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurur kim

13.

14. [342] bir ḥadiṯde daḫı buyurur kim teṭavvuʿ namaz

15. çoḳ ḳılmaġıla ḳul ḫażrete yaḳın olur. Yėtmiş maḳāma ėrişür

47(b)

---

[336] "Nice yüzlerin ağardığı, nice yüzlerin de karardığı günü (düşünün)." (Âl-i İmran, 106)
[337] "Yüzünüzü yıkayın." (Maide, 6)
[338] "Kimin kitabı sağdan verilirse..." (İnşikak, 7)
[339] "Suçlular, simalarından tanınır, perçemlerinden ve ayaklarından yakalanırlar." (Rahman, 41)
[340] "İhsan, Allah'ı görüyor gibiibadet etmendir. Sen onu görmesen de o seni görüyor ya" (Buharî, İman, 37 vd.)
[341] "Namaz kılan rabbi ile konuşur." (Buharî, Ebvâbu'l-mesâcid,1.)
[342] "Kim nafile namaz kılsa, yeryüzü dolusu altın verilse bile ona verilen mükâfatın yerini dolduramaz."

1. [343] وَقِيلَ الطَّهَارَةُ بِالْمَاءِ عِنْدَ وُجُودِهِ وَبِالتُّرَابِ عِنْدَ عَدَمِهِ

2. Ādemī pak ṭāhir olup namaza lāyıḳ olması bu ikisiledür.

3. *amma taharet-i bāṭına ḫuẓūʿu'l-beden ve ḫuşūʿu'l-ḳalb*

4. *ve ḫużuri'l-lübb birledür* سُئِلَ بَعْضُ هَلِ الشَّرِيعَةُ مَاسِوَى

5. الطَّهَارَةِ قَالَ سِرُّ الطَّهَارَةِ طَهَارَةُ النِّسَبِ وَاسْتِعْمَالُ الْمَاءِ

6. ظَاهِرًا [344] قَالَ الشِّبْلِيُّ رَحِمَهُ اللهُ الطَّهَارَةُ إِنْفِصَالٌ

7. وَالصَّلٰوةُ إِتِّصَالٌ فَمَنْ لَمْ يَنْفَصِلْ فِي طُهُورِهِ عَنْ غَيْرِ اللهِ

8. لَمْ يَتَّصِلْ فِي صَلٰوتِهِ بِاللهِ [345] اِبْنُ مُبَارَكٍ أَيْدُرُ مَنْ لَمْ يَحْفَظْ

9. قَلْبَهُ خَارِجَ الصَّلٰوةِ لَا يَقْدِرُ عَلٰى حِفْظِهِ فِي الصَّلٰوةِ قَالَ [346]

10. أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ الصَّلٰوةُ أَنْ يُقْبِلَ اللهُ عَلَيْكَ كَإِقْبَالِكَ

11. عَلَيْهِ تَقِفُ بَيْنَ يَدَيْهِ لَيْسَ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ

12. وَهُوَ مُقْبِلٌ عَلَيْكَ وَأَنْتَ تُنَاجِيهِ وَتَعْلَمُ بَيْنَ يَدَيْ

13. مَنْ أَنْتَ وَاقِفٌ فَإِنَّهُ الْمَلِكُ الْعَظِيمُ اللَّطِيفُ الْعَلِيمُ

14. [347] الْخَبِيرُ Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurur kim

15. ṭahāret namazuŋ nıṣfıdur. Ḥażret-i ʿAli razıallāhu ʿanh

48(a)

1. buyurur kim [348] اَلْوُضُوءُ شَطْرُ الْإِيمَانِ أَوْ نِصْفُ الصَّلٰوةِ وَالصَّلٰوةُ

2. [349] كُلُّهُ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى وَمَا كَانَ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ أَيْ صَلٰوتَكُمْ

---

[343] Denildi ki: su ile taharet, su varsa olur. Toprak ile taharet ise suyun yokluğunda olur.

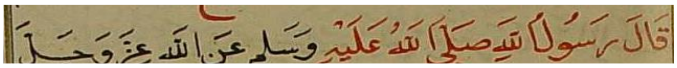
[344] Bir şeriat ehline, "Taharetin sırrı nedir?" diye sordular. "Taharetin sırrı, sırrın taharetidir. Zahiren ise su kullanmaktır." dedi.

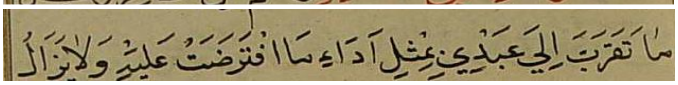
[345] Şiblî (ra) dedi ki: "Taharet ayrılmaktır. Namaz ise kavuşmaktır. Kim abdestinde masivaullahtan ayrılmaz ise namazında Allah'a kavuşamaz. "

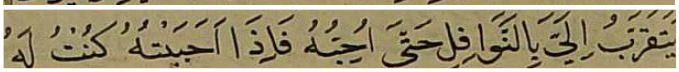
[346] İbn Mübarek: "Kim kalbini namazın dışında muhafaza etmez ise namazın içinde de muhafaza edemez." dedi.

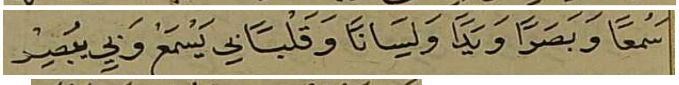
[347] Ebu Said el-Hudrî dedi ki: "Namaz Allah'ın seninle, senin de Allah'la karşılaşma anındır. Onun önünde, aranızda hiçbir tercüman olmadan durursun. O seni kabul eder, sen de ona münacaatta bulunursun. O an, sen kimin önünde olduğunu bilirsin. Muhakkak ki o Melik'tir. Azîm'dir, Latif'tir. Alîm'dir ve Habir'dir."

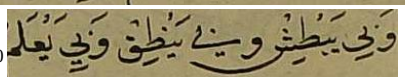
[348] "Abdest imanın yarısı veya namazın yarısıdır. Namaz ise imanın tamamıdır." dedi.

3.

4.

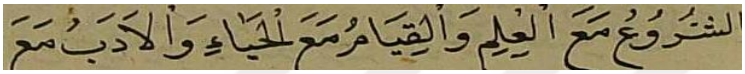
5.

6.

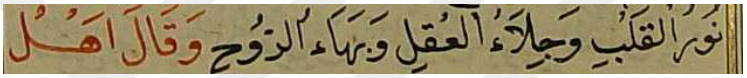
7. [350] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu

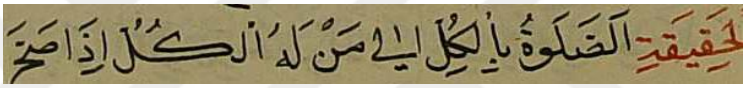
8. sırrahu'l-ʿazīz hīç ʿamellerde Allāh teʿālāya ṭāʿatden sevgülü

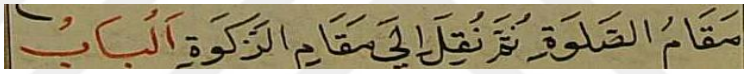
9. yoḳdur.

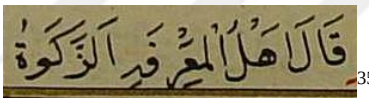
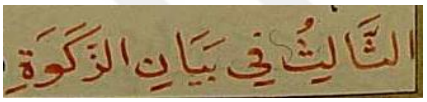
10.

11.

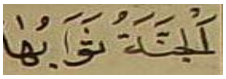
12.

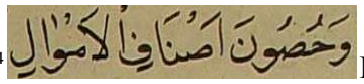
13.

14. [351]

15. [352]

48(b)

1. [353]

2. [354] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu

---

[349] Allah (cc) bu hususta şöyle buyurur: "Allah sizin imanınızı asla zâyi edecek değildir." (Bakara, 143)

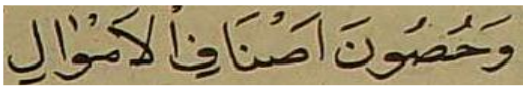
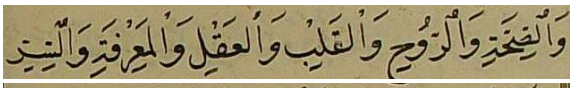
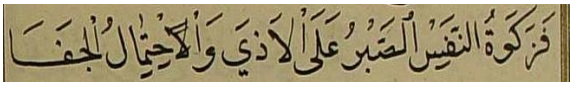
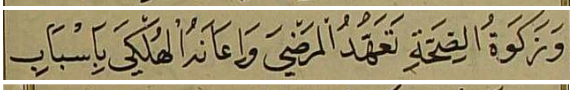
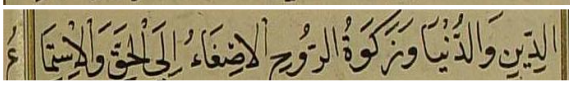
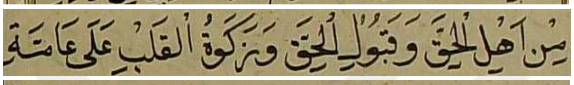
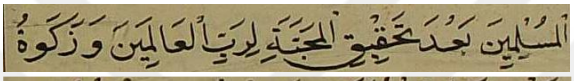
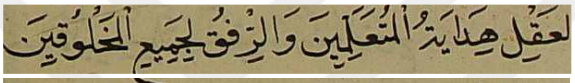
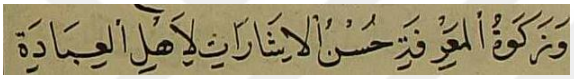
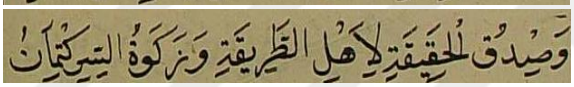
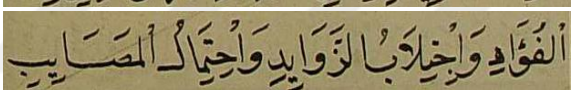
[350] Resulullah (sav) Allah Teâla'dan naklen şöyle buyurdu: "Kulum bana ancak farz kıldığım şeyleri eda etmekle yaklaşır. Nafilelerle bana yaklaşmaya devam eder. Ta ki ben de onu severim. Onu sevdiğimde, onun gözü, kulağı, eli, dili ve kalbi olurum. Benimle duyar, benimle görür, benimle tutar, benimle konuşur ve benim vasıtamla bilir."

[351] Marifet ehli dedi: Namaz dört şey ile tamam olur. İlim ile başlamak, haya ile ayakta durmak, edep ile tazim etmek, korku ile çıkmak. Tarikat ehli dedi ki: Namaz kalbin nuru, aklın cilası ve ruhun güzelliğidir. Hakikat ehli dediler ki: namaz, her şeyi ile her şeye sahip olan Allah içindir.Namaz makamı sahih olursa zekat makamına geçilir.

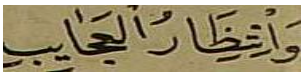
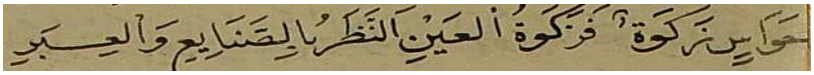
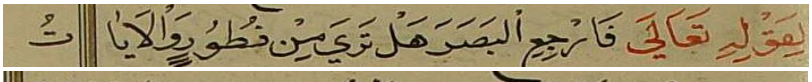
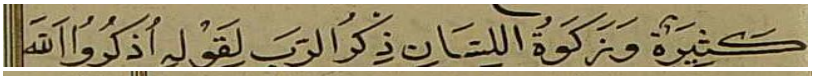
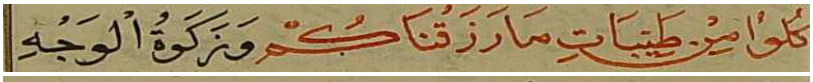
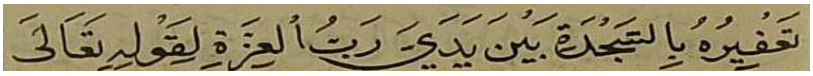
[352] Üçüncü bab zekatı beyan eder.

[353] Marifet ehli dedi ki: zekât cennettir.

[354] Âlimler dedi: zekât kazanç kapılarının anahtarıdır. Bütün malların koruyucusudur.

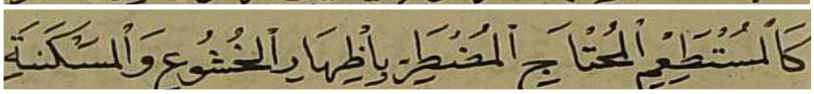
3. sırrahu'l-ʿazīz her kişi kim zekat çıḳarmaġa mālik
4. oldı. Zekat çıḳaracak nesnelerden zekat çıḳarmak
5. gerek.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

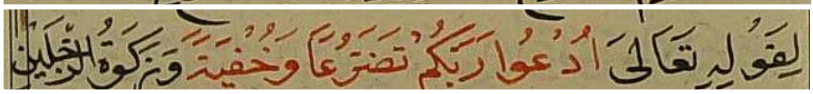
49(a)

1. [355]
2.
3.
4.
5.
6.
7.

[355] Zekât şu yedi şeyde farzdır: nefste, sıhhatte, ruhta, kalpte, akılda, marifette, sırda. Nefsin zekâtı ezaya sabretmek, cefaya dayanmaktır. Sıhhatin zekâtı, hastalara yardım etmek, dinî ve dünyevî sebeplerden zarar görmüş olanların yardımına koşmaktır. Ruhun zekâtı, Hakk'a yönelmek, ehl-i Hakk'ı dinlemek ve Hakk'ı kabul etmektir. Kalbin zekâtı, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın sevgisini gönlünde yerleştirdikten sonra bütün müslümanları sevmektir. Aklın zekâtı, öğrenenlere yol göstermek ve bütün mahlukata sevgi ile meamele etmektir. Marifetin zekâtı, ibadet ehline güzel işaretler ve tarikat ehline doğru hakikatler göstermektir. Sırrın zekâtı, kalbe gelenleri gizlemek, zevaidi celb etmek, imtihanlara katlanmak ve acayibi beklemektir.

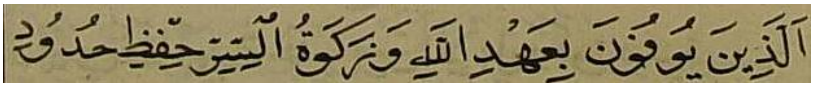
8.

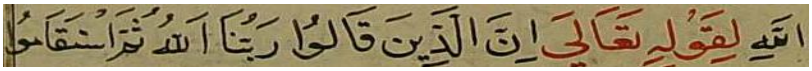
9.

10.

11.

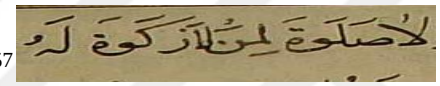
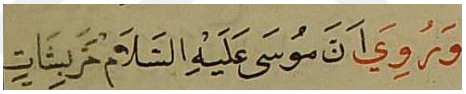
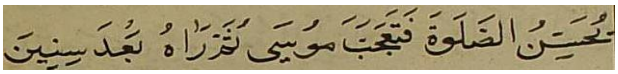
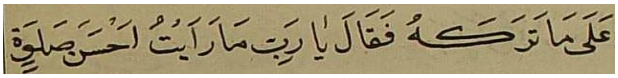
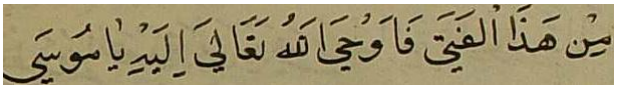
12.

13.

14.

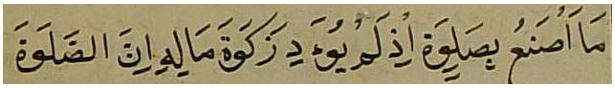
15. [356] Nitekim Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem

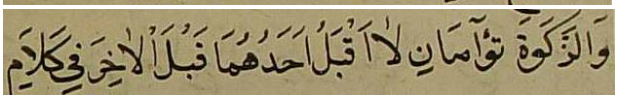
49(b)

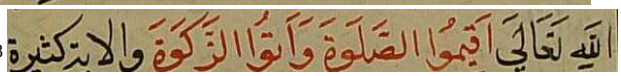
1. buyurur kim [357] Bu yola ḳadem
2. uran kişi ümiẕ ḳapularını açup ḳamu niʿmetlere zekatın
3. vęrmek gerek. Eger vęrmese namazları hem
4. ḳabūl olmaz.
5.
6.
7.

[356] Bişr el-Hafî dedi ki: her uzvun zekâtı vardır. Her havassın da zekâtı vardır." Gözün zekâtı, Allah'ın eserlerine ibret gözüyle bakmaktır. Allah(cc) buyurur: "Gözünü çevir de bak, herhangi bir kusur görebilir misin? (Mülk,3) Lisanın zekâtı , Allah'ı zikretmektir. Allah teala buyurur: "Ey inananlar Allah'ı çokca zikredin." (Ahzab,41) Boğazın zekâtı helal yemektir. Allah(cc) şöyle buyurur:"Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıklardan temiz olanlarından yiyin." (Bakara,172) Yüzün zekâtı Rabb'in büyüklüğü karşısında yüzü secdeye koymaktır. Allah(cc) şöyle buyurur: "Allah'a secde et ve(yalnızca O'na) yaklaş!(Alâk, 19) Ellerin zekâtı, yiyeceğe muhtaç bir dilencinin, huşû ve meskenet ile halini izhar etmesi gibi ihtiyaç halinde ellerini kaldırarak yalvarmaktır. Allah(cc) şöyle buyurur:"Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin." (A'raf, 55) Ayakların zekâtı, onlarla taat yolunda yürümektir. Allah(cc) şöyle buyurur: "Rükû edenlerle beraber rükû edin." (Bakara,43) Kalbin zekâtı, marifetin şartlarına vefadır. Allah(cc) şöyle buyurur: "Onlar, Allah'ın ahdini yerine getirenler ve verdikleri sözü bozmayanlardır." (Ra'd, 20) Sırrın zekâtı Allah'ın hududunu (helal-haram) muhafaza etmektir. Allah(cc) şöyle buyurur: "Rabbimiz Allah'tır deyip sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner." (Fussilet, 30)

[357] "Zekâtını vermeyenin namazı kabul değildir."

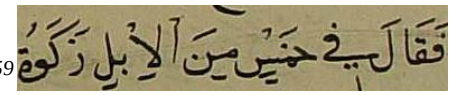
8.

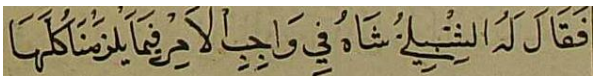
9.

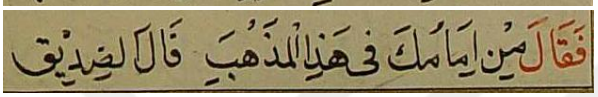
10. [358]

11. ʿİmrān bin alā eşʿab fuḳahā-ʾi dīn idi. Kendü ḳatında

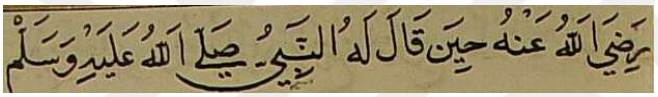
12. şöyle söylerlerdi: menʿ ḳılur bir gün imtiḥān ḳılmaḳ

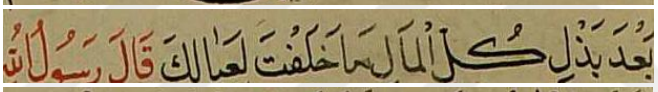
13. diledi. [359] dedi

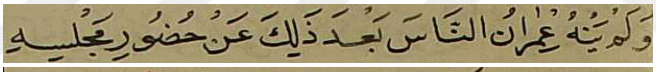
14.

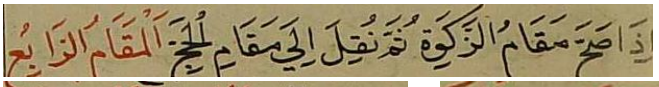
15.

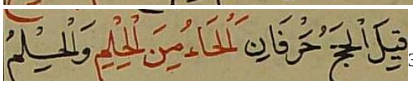
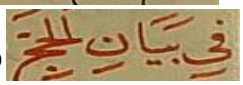
50(a)

1.

2.

3.

4.

5. [360]

[358] Rivayet olundu ki Musa(as) bir gence rastladı. O genç namazı o kadar güzel kılıyordu ki Musa(as) buna hayran oldu. Birkaç sene sonra gördü ki o genç namazını terk etmiş. "Ya Rabbi! Ben bu genç gibi namaz kılanı görmemiştim." dedi. Allah teâla ona şöyle vahyetti: "Ya Musa! Malının zekâtını vermeyenin namazını ne yapayım. Namaz ve zekât ikizdirler. Biri olmadan diğerini kabul etmem." Allah teâla Kelam'ında: Namazı tam kılın ve zekâtı hakkıyla verin." (Bakara, 43) buyurdu. Bunun gibi birçok ayet vardır.

[359] "Beş devenin zekâtı ne kadardır?"

[360] Rivayet olundu ki Musa(as) bir gence rastladı. O genç namazı o kadar güzel kılıyordu ki Musa(as) buna hayran oldu. Birkaç sene sonra gördü ki o genç namazını terk etmiş. "Ya Rabbi! Ben bu genç gibi namaz kılanı görmemiştim." dedi. Allah teâla ona şöyle vahyetti: "Ya Musa! Malının zekâtını vermeyenin namazını ne yapayım. Namaz ve zekât ikizdirler. Biri olmadan diğerini kabul etmem." Allah teâla Kelam'ında: Namazı tam kılın ve zekâtı hakkıyla verin." (Bakara, 43) buyurdu. Bunun gibi birçok ayet vardır.

[360] "Beş devenin zekâtı ne kadardır?"

[360] Şiblî ona : "Ey şah! Bu meselede bizim için vacip olan, hepsini vermektir." Şah: "Bu meselede imamın kimdir?" dedi. Şiblî: "Hz. Ebubekir Sıddık'tır. Nebi (sav) ona, 'Ailen için geride ne bıraktın?' dediğinde, bütün malını Allah yolunda verdiğini söyledi." dedi. İmran bundan sonra insanları onun meclisine katılmaktan men etmedi. Zekât makamı tamamlanmış olsa Hac makamına naklolunur. Dördüncü makam Hacc'ı beyan eder.

6. مِنَ الْجُرْمِ كَانَ الْحَاجُّ يَقُولُ بِلِسَانِ الْجَنَانِ يَا رَبِّ

7. أَتَيْتُكَ بِجُرْمِي وَجَفَائِي فَإِنْ لَمْ تَغْفِرْهُمَا بِحِلْمِكَ وَرَحْمَتِكَ

8. وَقِيلَ لِلْحَجِّ الْإِعْرَاضُ عَنِ الْخَلْقِ وَالْإِقْبَالُ[361] مَنْ يَغْفِرْ لِي

9. [362] إِلَى الْخَلْقِ ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu الْحَجُّ عَلَى ثَلَاثَةِ أَنْوَاعٍ

10. [363] فَحَجُّ النَّفْسِ وَحَجُّ الْقَلْبِ فَأَمَّا حَجُّ النَّفْسِ الْمَوْقُوفُ فِي الْمَقَامِ

11. Ol maḳāmda ṭursaŋ Ḥaḳ dergāhında ṭurur gibi

12. ḳorḳuyıla ṭurġıl. Ḳorḳaṭuranlara uçmaḳ müjde

13. veŕildi. Ḳāle Allāhü tebāreke ve teʿālā وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ

14. [364] رَبِّهِ جَنَّتَانِ Ve ḳāle cellecelāluh men ḫaşiye'r-raḥmāne

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ

15. وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ

50(b)

1. [365] وَحَجُّ الْقَلْبِ تَرْكُ الْحَرَامِ وَحَجُّ الرُّوحِ صِلَةُ الْأَرْحَامِ

2. عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَجَّ بَيْتَ اللَّهِ مِنَ

3. الْحَلَالِ لَمْ يَخْطُ خُطْوَةً إِلَّا كُتِبَ لَهُ بِهَا سَبْعُونَ حَسَنَةً

4. [366] وَحُطَّ عَنْهُ سَبْعُونَ سَيِّئَةً وَرُفِعَ لَهُ سَبْعُونَ دَرَجَةً

5. Ehl-i maʿrifet eydür: Ḥaccuŋ mevāḳıtları vardur. Evvel

6. mevāḳıtlaruŋ baʿżısında iḥrām bağlamaḳ nice ki farīżayısa

---

[361] Denildi ki: Hac iki harften ibarettir. "Ha" "Hilm"den gelir. Hilm, "Cürm"e karşı olur. Hacceden kişi kalp diliyle: "Ya Rabbi! Sana cürmüm ve cefam ile geldim. Eğer hilmin ve rahmetinle beni bağışlamazsan kim bağışlayabilir?" der.

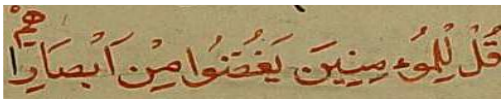
[362] Denildi ki: Hac, halktan yüz çevirip Hâlık'a yönelmektir.

[363] Hac üç çeşittir: birincisi nefsin haccı, ikincisi kalbin haccı, üçüncüsü ruhun haccı. Nefsin haccı, makamda durmaktır.

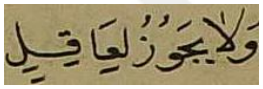
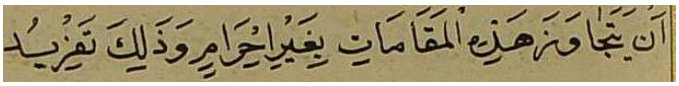
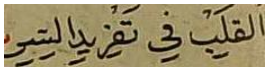
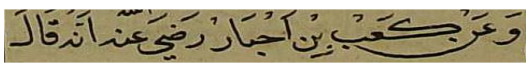
[364] "Rabb'inin huzurunda korkan kimselere iki cennet vardır." (Rahman, 46)

[365] "İşte size vaad edilen cenet! Ki o, Allah'a yönelen, emirlerine riayet eden, görmediği halde Rahmân'dan korkan ve Allah'a yönelmiş bir kalp ile gelen kimselre mahsustur. Oraya selametle girin. İşte bu, ebedî yaşamanın başladığı gündür." (Kaf,32- 33-34) Kalbin haccı, haramı terk etmektir. Ruhun haccı, sıla-i rahimdir.

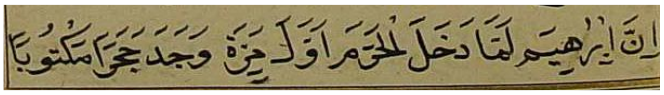
[366] Resulullah(sav) şöyle dedi: "Kim Allah'ın evini helalinden ziyaret ederse onun her adımına yetmiş hasene yazılır. Yetmiş günahı silinir ve derecesi, yetmiş derece yükseltilir.

7. nefs ve gönül ve ruḥ daḫı mevāḳıtlarında iḥrām
8. bağlanmaḳ anuŋ gibi fariża-durur. Evvel mīḳāt ḳulaḳ-durur.
9. Ḳulaḳda iḥrām bağlanmaḳ gerek. Ġaybet ve bühtān mālāyaʿnī
10. ve gerekmez sözleri işitmeye. İkinci mīḳāt göz-dürür
11. gözde iḥrām bağlanmaḳ gerek ḥarama baḳmaḳdan.
12. [367] Üçünci mīḳāt dil-dürür.
13. Dilde iḥrām bağlanmaḳ gerek. Ḳıyāmetde suʾāl olacaḳ
14. sözleri söylemeye.
15. [368] Dördüncü mīḳāt iki el-dürür elde daḫı iḥrām

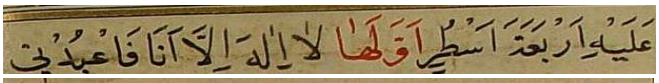
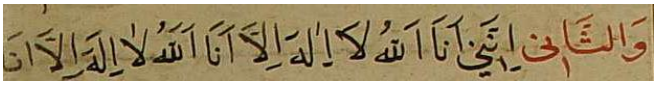
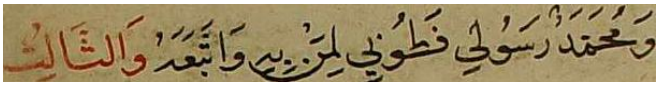
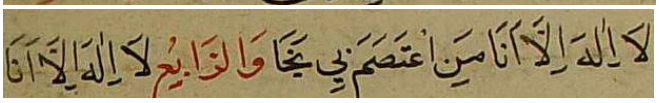
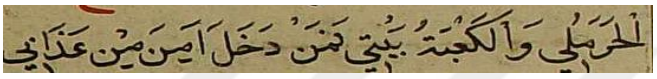
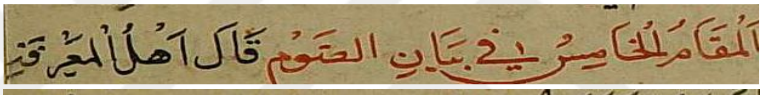
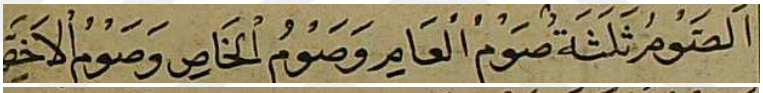
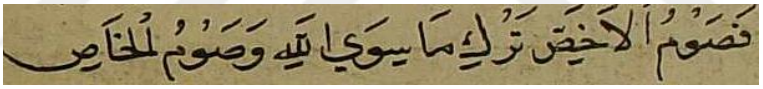
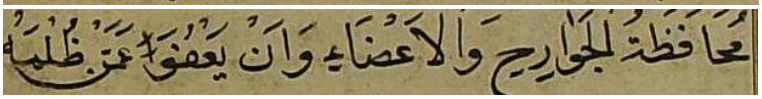
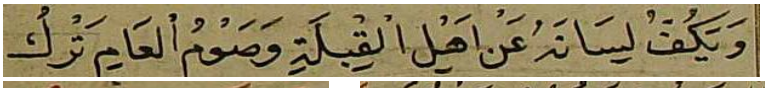
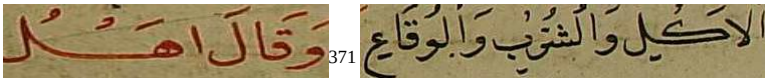
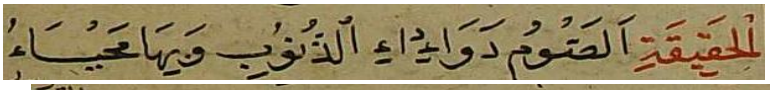
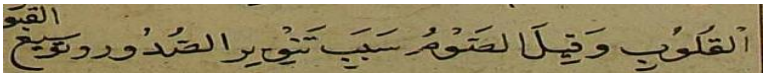
51(a)

1. bağlanmak gerek. Allāh teʿālā ḥelāl ḳıldığına yapışa ḥarām
2. ḳılduġına yapışmaya. Bėşinci mīḳāt göŋül-dürür. Göŋülde
3. daḫı iḥrām bağlanmaḳ gerek. Ḥaḳ teʿālādan ġayrınuŋ
4. maḥabbetini göŋüle ḳoymamaḳ gerek.
5.
6. [369] Bilgil ey dost [-ı] ṣādıḳ bu ẕikr
7. olan teşbīhāt temṯīlāt ve naṣāyiḥ birle ʿamel ḳılsaŋ
8. fāide-i tam ḥāṣıl olur. Ehl-i işāret eydür: Hacca geldüm.
9. Evvel baḳdum ḫalāyıḳı gördüm. İkinci baḳdum özimi
10. gördüm; ḫalḳı görmedüm. Üçünci baḳdum kaʿbei gördüm;
11. ḫalḳı hem özimi görmedüm. Dördüncü baḳdum; kaʿbenüŋ issini
12. gördüm. Ḫalḳı hem özimi hem kaʿbei görmedüm. Evvel
13. naẓar ʿayn, ikinci naẓar nefs, üçünci naẓar ḳalb, dördünci
14. naẓar ruḥ.

[367] "(Resulüm!) Mü'min erkeklere gözlerini (harama) dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle." (Nur, 30)
[368] "Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin." (Hucurat, 12)
[369] Hiçbir akıllının ihramsız bu mikatları geçmesi caiz değildir. Bu, sırrın tefridinde kalbin tefrididir.

15.

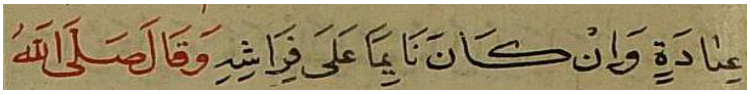
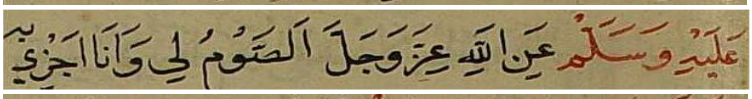
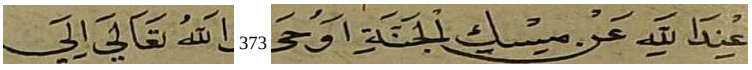
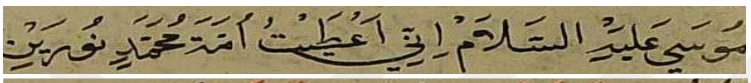
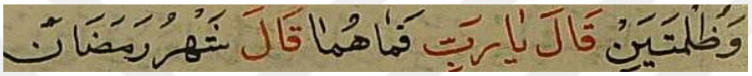
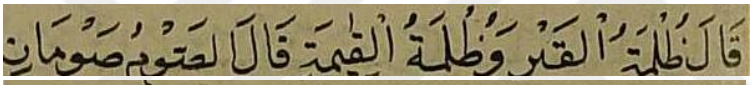
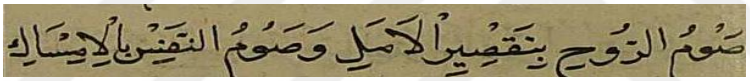
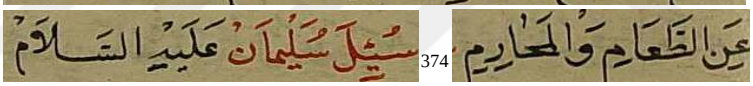
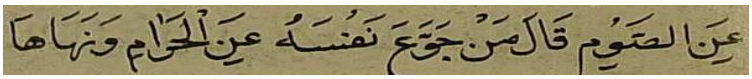
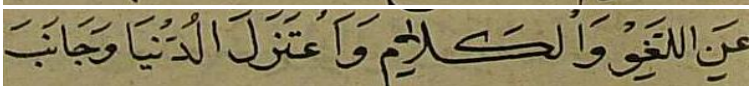
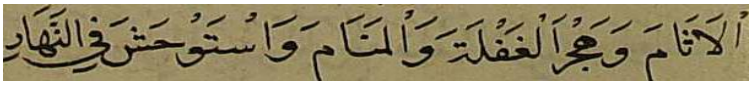
51(b)

1.
2.
3.
4.
5. [370] Ḳāle
6. eş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz her kim gönül ḥaccını tamām
7. ḳılsa bèşinci maḳāma kim maḳām-ı ṣavmdur lāyıḳ olur.
8.
9.
10.
11.
12.
13. [371]
14.
15. [372]

[370] Kabü'l-Ahbar dedi ki: İbrahim(as) ilk defa Mescid-i Haram'a girdiği zaman, üzerinde dört satır yazı olan bir taş buldu. Şunlar yazılı idi: Birinci satırda: "Benden başka ilah yoktur. Ancak bana ibadet edin" İkinci satırda: Ancak ben Allah'ım, benden başka ilah yoktur. Muhammed benim resülümdür. Ona ve bana tabi olana ne mutlu." Üçüncü satırda: "Benden başka ilah yoktur. Ancak benim emirlerime sımsıkı sarılan kurtulur." Dördüncü satırda: Benden başka ilah yoktur. Harem benim içindir. Kâbe benim evimdir, oraya kim girerse azabımdan emin olur."

[371] Beşinci makam orucu beyan eder. Marifet ehli dedi ki: Oruç üçtür: Avam orucu, Havass orucu, Ehas orucu. Ehas orucu masivaullahı terk etmektir. Havass orucu, azalarını ve cevahirini muhafaza etmek, insanlardan gördüğü zulmü affetmek, lisanıyla kıble ehline eziyet etmekten çekinmektir. Avam orucu, yemeyi içmeyi ve cinsî alakayı terk etmektir.

52(a)

1.
2.
3.
4.
5. [373]
6.
7.
8.
9.
10.
11. [374]
12.
13.
14.

52(b)

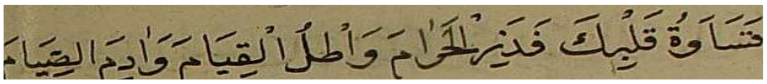
1. [375]

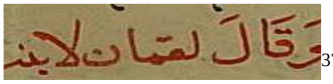
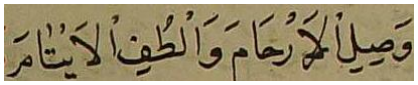

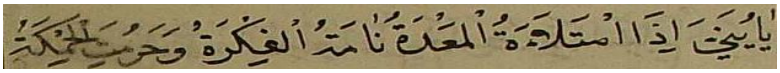
[372] Hakikat ehli dedi ki: Oruç, günah hastalıklarının ilacıdır. Kalbler onunla ihya olur. Denildi ki: Oruç, gönüllerin tenvirine ve kabirlerin tavsi'ine sebeptir.

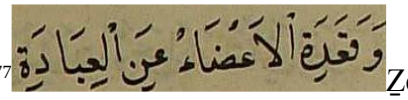
[373] Resulullah (sav) şöyle buyurdu: "Oruçlu, yatağında uyuyor olsa bile ibadet halindedir.(Temmâm er-Râzî, el-Fevâid, II, 49. vd.)Yine Allah Resulü (sav), Allah'tan(cc) rivayetle şöyle dedi:" Oruç benim içindir, onun ecrini ben veririm." (Buharî, Tevhid, 34. vd.) Yine Resulullah(sav) dedi ki: "Oruçlu insanın ağız kokusu Allah indinde cennetteki misk kokusundan daha hoştur." (Buharî, Sıyâm, 10. vd.)

[374] Allahu Teâla Musa'ya(as): Ben Muhammed ümmetine iki nur ve iki zulmet(karanlık) verdim." diye vahyetti. Musa (as): O nurlar nelerdir ya Rabbi?" Ramazan orucu ve Kur'an okumaktır." Musa(as): "Ya Rabbi! İki karanlık nedir?" "Kabir ve kıyamet karanlığıdır." buyurdu. Oruç iki çeşittir: Ruhun orucu, emeli kısaltmaktır. Nefsin orucu, haramlardan ve yemekten kesilmektir.

2.

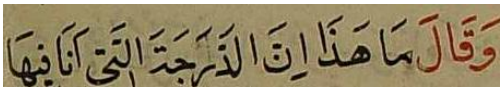
3. [376]

4.

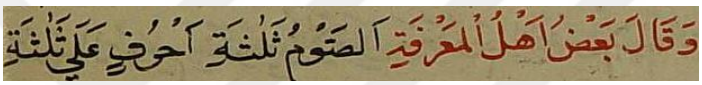
5. [377] Ẕe'nnūn eydür: Kaʿbe

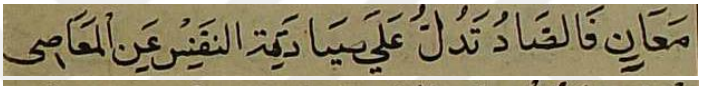
6. ṭavāf ḳılurdum. Bir yigit gördüm. ʿAṣāyıla yürür, yüzünde

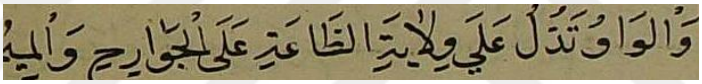
7. açlıḳ eṣeri var. Ruza ola dėdüm. Bir aḳçe çıkardum, vėrdüm.

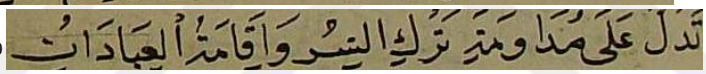
8. Ḳabūl ḳılmadı

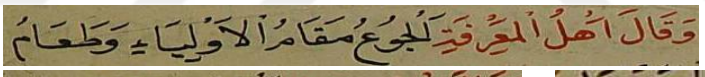
9. [378]

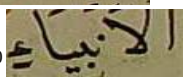
10.

11.

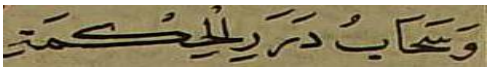
12.

13. [379]

14.

15. [380]

53(a)

1. [381]

---

[375] Süleyman'a(as) oruçtan sordular. Dedi ki: "Kim nefsini haramdan aç tutar, onu boş kelam konuşmaktan nehyeder, dünyadan uzaklaşır, geceyle dost olur ise, neticede dostun sıdk meclisinde oturduğunu görür."

[376] Zünnûn-ı Mısrî(rh) dedi ki: Kalbin kasavetini gidermek için: Haramı terk et, Namazda kıyamı uzat, oruca devam et, sıla-i rahimde bulun, yetimlere iyilik yap.

[377] Lokman oğluna:"Evladım! Mide dolduğunda düşünce uykuya dalar, hikmet uzaklaşır, uzuvlar ibadetten kalır." dedi.

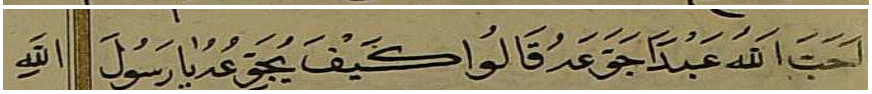
[378] "Bu nedir ki! Ben elde ettiğim bu dereceyi, altmış bin dinara satın aldım. Bugün onu bir dirheme nasıl satarım?" dedi.

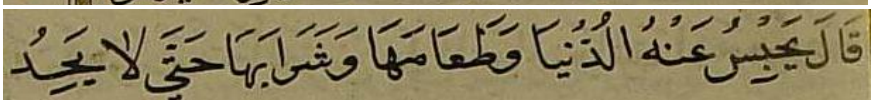
[379] Marifet ehli dediler ki: Savm kelimesi üç manaya işaret eden üç harftir. Sad harfi, "Sıyadetü'n-nefsi ani'l-meâsî" yani nefsi günahlardan korumaya delalet eder. Vav harfi "Vilayetü't-taati ale'l-cevarihi" yani azaların taatle olan dostluğuna delalet eder. Mim harfi, "Müdavemeti terki'ş-şerri ve ikametü'l-ibadâti" kötülükleri tamamen terk etmeye ve ibadetleri eksiksiz yerine getirmede devam etmeye delalet eder.

[380] Marifet ehli dedi ki: açlık evliyanın makamı, enbiyanın taamıdır.

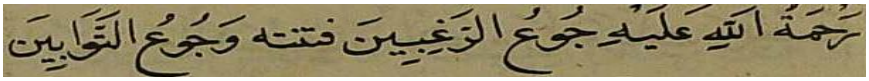
2.

3.

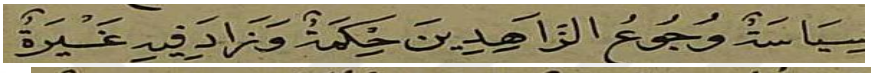
4.

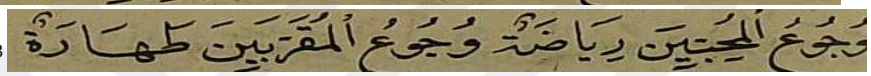
5.

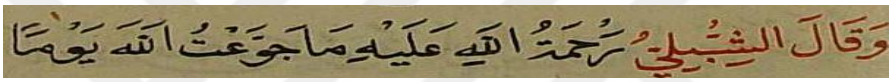
6. [382]

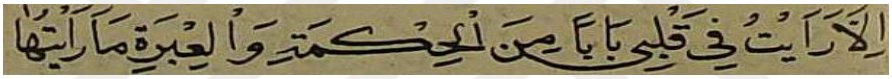
7.

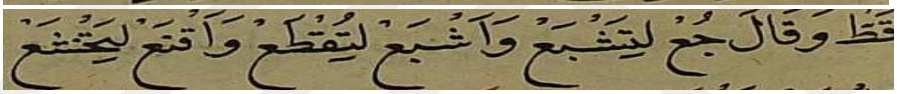
8.

9.

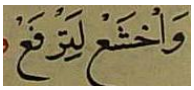
10. [383]

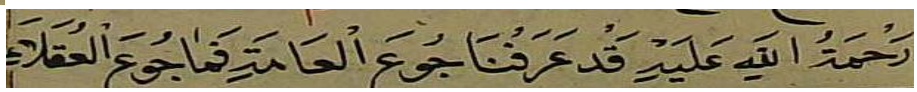
11.

12.

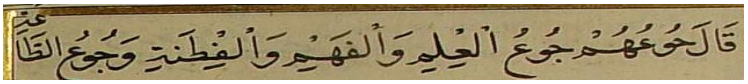
13.

14. [384]

15.

53(b)

1. [385]

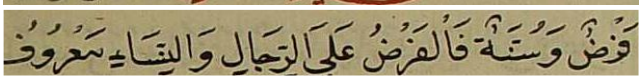
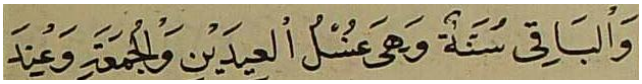
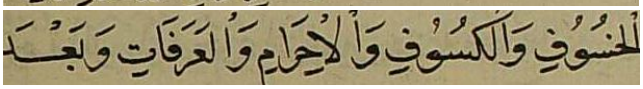
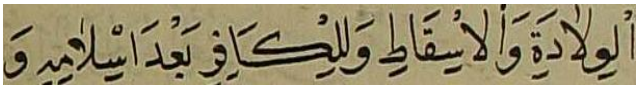
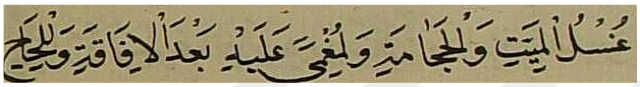
---

[381] Hükema dedi ki: açlık zekâ incilerinin denizi, hikmet incilerinin bulutudur.

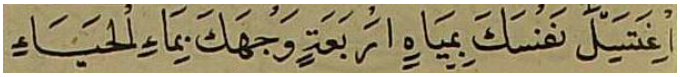
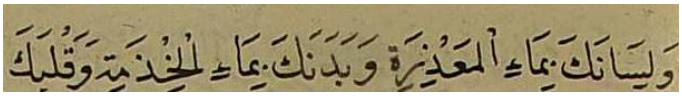
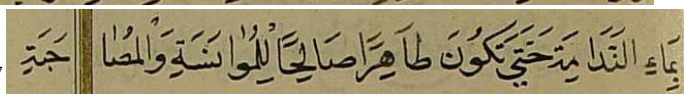
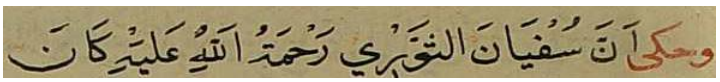
[382] Resulullah(sav): "Cennetin kapısını çalmaya devam edin ki size açılsın." dedi. "Nasıl açalım ya Resulullah?" diye sordular. "Açlık ve susuzlukla" buyurdu. (Buharî, Sıyam, 4.) Resulullah(sav): Allah bir kulunu sevdiği zaman onu aç bırakır." dedi. "Nasıl aç bırakır?" dediler. "Dünyayı, yeme ve içmeyi ondan uzaklaştırır. Taki o, ne bir su, ne de bir yemek ister." buyurdu. (Müsned, vr.344)

[383] Yahya b. Muaz er-Razî dedi ki: Ragiplerin açlığı fitnedir. Tevvâbînin açlığı tecrübedir. Müctehidlerin açlığı keramettir. Âbidlerin açlığı siyasettir. Zahidlerin açlığı gayreti artıran hikmettir. Muhiblerin açlığı riyazettir. Mukarrebînin açlığı taharettir.

[384] Şiblî dedi ki: öyle bir gün olmadı ki, Allah için aç kalayım da kalbimde hikmetten ve ibretten bir kapı açıldığını görmeyeyim. Asla! Doymak için aç dur, kesilmek için doy, haşyet için kanaat et, yükselmek için kork.

2. Ḳāle'ş-şeyhu rahmetullahi bu şarṭları yėrine getürmege
3. cidd ü cehd eyle. Tā kim altıncı ġusul maḳāmına ėrişesin
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10. [386] Evvelā şeriʿat mūcibince abdest
11. ala. Andan soŋra ġusül ḳıla. Daḫı ol yėrden gidüp
12. ġayrı yėrde ayaḳların yuya. Andan soŋra ṭonın gėye.
13. Şeriʿatda ġusul tamām budur. Amma ehl-i maʿrifet eydürler:
14. Yaḥya Bin Maʿaẕı'r-rāzī gibi dört āʿżāŋı dört dürlü
15. ṣuyıla yumayınca ḥaḳīḳatda ġusul tamām olmaz.

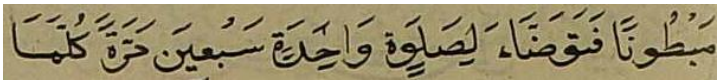
54(a)

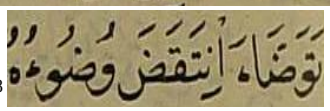
1.
2.
3. [387]
4.

[385] Ebu Kasım Nasrabadî'den: "Biz avamın açlığının ne olduğunu bildik, akıllı kimselerin açlığı nasıldır?" diye soruldu: "Onların açlığı ilim, anlayış, zeka ve taat açlığıdır." diye cevap verdi.

[386] Gusül iki çeşittir: farz olan gusül, sünnet olan gusül. Farz olan gusül, erkek ve kadınlara farz olarak bilinen şeylerdir. Geride sünnet olan gusül kalır. O da iki bayramda, cumada, güneş ve ay tutulması zamanı, ihram giyerken, Arafat için, doğumdan ve ıskattan sonra, kâfirmüslüman olduktan sonra, meyyitin guslü, hacamattan sonra, baygınlıktan ayılınca ve Hacc'da Kâbe'ye girmek için alınan gusüldür.

[387] "Nefsini dört su ile yıka. Yüzünü haya suyu ile, dilini istiğfar suyu ile bedenini hizmet suyu ile, kalbini nedāmet suyu ile yıka. Ta ki dost ile karşılıklı ünsiyet ve musahabe için temiz ve salih olasın." dediler.

5.

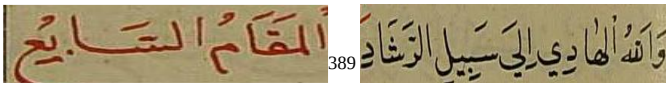
6. [388] Bilgil āgāh olġıl. Ehl-i

7. mücāhede bir namaza iḥtiyāṭlarından yėtmiş kez ṭahāret

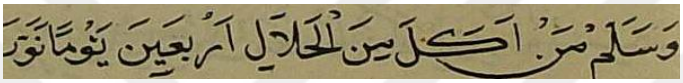
8. ḳılurlar. Sen daḫı eger dosta yaḳın olmaḳ

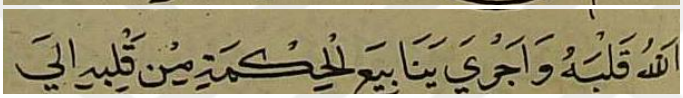
9. dilerseŋ cehd eyle, mücāhede içinde ihtiyāṭ ḳılġıl.

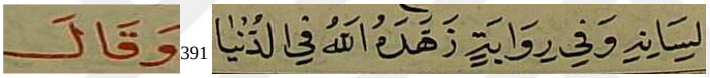
10. Ġāfil olmaġıl. ḳılduġun ʿibādetlerüŋ ḥabṭ olmasun.

11.

12.

13.

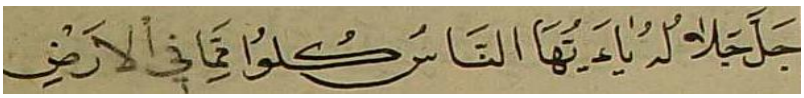
14.

15.

54(b)

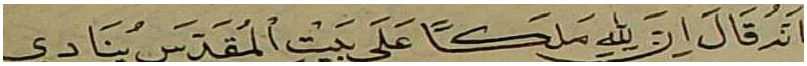
1.

2.

3.

4.

5.

6.

[388] Hikaye edilir ki Süfyan-ı Sevrî(ra) karnından rahatsız olduğunda, bir namaz için yetmiş defa abdest alıyordu. Her abdest aldığında abdesti yeniden bozuluyordu.

[389] Rüşd yoluna ileten Allah'tır.

[390] Yedinci makam helal talep etmeyi beyan eder.

[391] Resulullah(sav): "Kim kırk gün helal rızık yerse, Allah onun kalbini nurlandırır ve kalbinden diline hikmet ırmakları akıtır."(Gazalî, İhyau Ulumiddîn, c.2, s. 235) buyurdu. Başka bir rivayette "Allah onu dünyada zahid kılar." buyurdu.

[392] Resulullah(sav) dedi ki: "Kim haram bir lokma yese, Allah(cc) kırk sabah onun yüzüne bakmaz." (Deylemî, el-Firdevs, III, 591.)

[393] Allah(cc) şöyle buyurur: "Ey insanlar! Yeryüzünde bulunanların helal ve temiz olanlarından yiyiniz. Şeytanın peşine düşmeyin." (Bakara, 168)

7. كُلَّ لَيْلَةٍ وَيَقُولُ مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً مِنَ الْحَرَامِ

8. وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ[394] لَا يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا

9. مَنِ اشْتَرَى ثَوْبًا بِعَشَرَةِ دَرَاهِمَ وَفِي ثَمَنِهِ دِرْهَمٌ

10. مِنَ الْحَرَامِ لَا يَقْبَلُ اللهُ صَلَوتَهُ مَا دَامَ عَلَيْهِ شَيْءٌ[395] Ḳāle

11. eş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz eger bu ḥadīşlerüŋ

12. maʿnası birle ʿamel ḳılursaŋ zühd ü veraʿ birle mücāhede

13. üzerine olursaŋ maḳsūduŋa tēz ėrişürsin.

14. Nitekim resūl ḥażret-i şallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurmışdur:

لَوْ صَلَّيْتُمْ حَتَّى تَكُونُوا كَالْحَنَايَا وَصُمْتُمْ حَتَّى

55(a)

1. تَكُونُوا كَالْأَوْتَارِ وَجَرَى مِنْ أَعْيُنِكُمُ الدُّمُوعُ

2. وَقَالَ صَلَّى[396] مَثَلُ الْأَنْهَارِ فَمَا يَنْفَعُكُمْ إِلَّا بِالْوَرَعِ

3. عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْوَرَعُ الَّذِي يَدَعُ الصَّغِيرَةَ مَخَافَةَ أَنْ يَقَعَ

4. فِي الْكَبِيرَةِ[397] قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى جَلَّ جَلَالُهُ

5. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ[398] الْآيَةَ

6. Şeyḫ Bāyezid Besṭāmī Raḥmetullahi ʿaleyhi anasına eyitdi:

7. Hīç ḥarām nesne yėdigüŋ var mı, noldıkim hīç

8. ṭāʿatde ḥalāvet bulmaz oldum. Anası endīşe ḳılup

9. bulmadı. Eyitdi sen ḳarnımdayıken ḳonşı ḫatunı

---

[394] İbn-i Abbas(ra) rivayetine göre, Peygamber Efendimiz dedi ki: "Beyt-i Makdis üzerinde Allah'ın bir meleği vardır. Her gece, 'Kim haramdan bir lokma yerse Allah onun amellerini ve adaletini kabul etmez.' diye nida eder."

[395] Başka bir hadiste: "Kim bir elbiseyi on dirheme satın alır da onun bir dirhemi haram olursa, o elbise üzerinde olduğu müddetçe, kıldığı namazını Allah kabul etmez." (Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, II, 98. vd.)

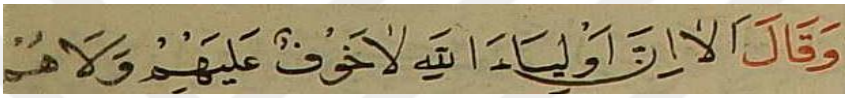
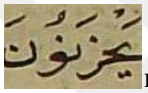
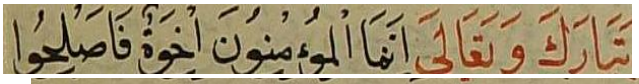
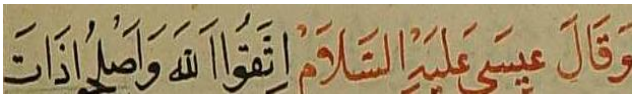
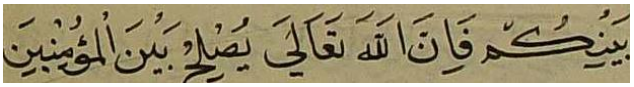
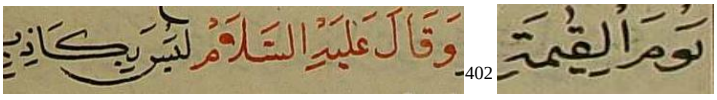
[396] "Namazda binanın kemerleri gibi, oruçta da kirişleri gibi olsanız ve gözlerinizden nehirler gibi gözyaşları aksa, ancak veranız olmasa bunlar size fayda vermez. " (İbn-i Ebî Dünya(281), el-Vera, s.49.)

[397] Resulullah(sav): "Vera, büyük günahlara düşme korkusundan küçük günahlara yaklaşmamaktır."(Şihabüddin el-Bağdâdî(795), Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem, I, 159.) dedi.

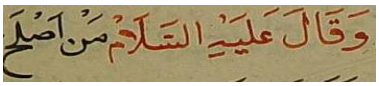
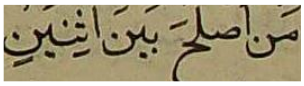
[398] Allah (cc)"Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin." (Bakara, 172)

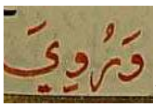
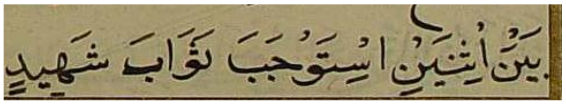
10. sürmesinden bir kez gözüme sürme geçdüm idi,
11. dẹdi. Bāyezid eyitdi: Ol şūmlıḳ imiş dėyüp anasını
12. gönderdi. Ol sürmenüŋ ḥelāllıġın diledi.
13. Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullahi ʿaleyhi ʿibādetler kilidi
14. duʿādur. Duʿā ḳapusı ḥelāl loḳmadur. Ḥarām yise duʿā ve ʿamel
15. ḳabūl olmaz. Bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm ḳale Allāhu tebāreke ve teʿālā

55(b)

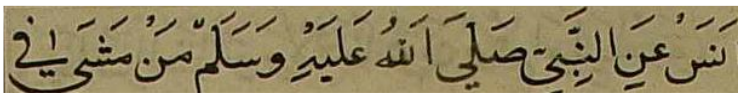
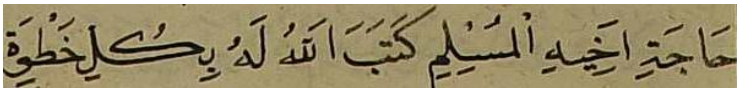
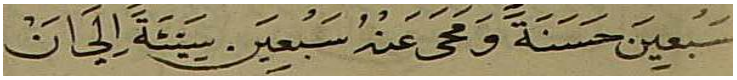
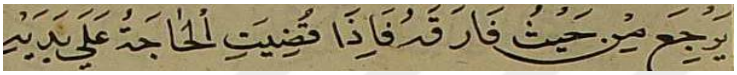
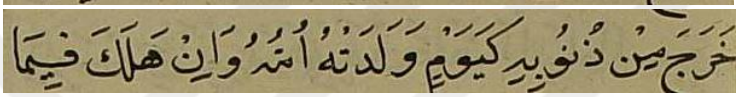
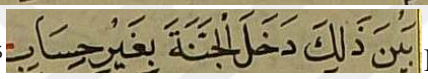
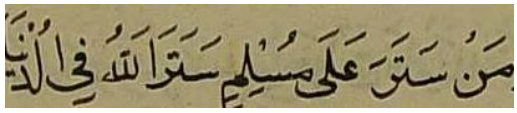
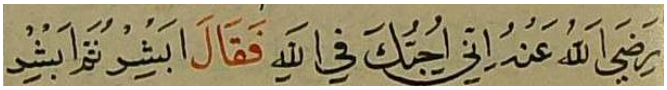
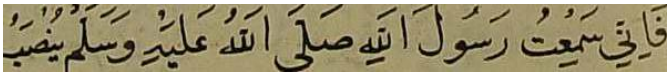
1. [399]
2.
3. [400] namaza Namaza ve rūzeye ḫavf ve ḫaṭar var. Uḫuvvet
4. ʿamelinde hīç ḫavf u ḫaṭar olmaz. Ḥaḳ teʿālā rāżı olur.
5. Zīrā uḫuvvet içün-dürür. Ḥaḳ rıżāsıçun sevişmekdür.
6. Uḫuvvet oldur kim dünyā bābında birbirinden hīç
7. taḳṣīr ėtmeye. Eger aralarında ḫuşūnet vāḳiʿ olacaḳ
8. olursa defīgine müṣālaha ẹdeler.
9.
10. [401]
11.
12.
13.

[399] Allah tebareke ve teala: "O gün, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar dışında, dost olanlar (bile) birbirlerine düşman kesilirler." (Zuhruf, 67) buyurdu.
[400] Yine Allah teala: "Bilesiniz ki Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyecekler de." (Yunus, 62) buyurdu.
[401] Allah tebareke ve teala şöyle buyurdu: "Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki esirgenesiniz." (Hucurat, 10)

14. [403]

15. [404]

56(a)

1.
2.
3.
4.
5.
6. [405] Ḥażret-i Resūl
7. ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem iki kişi arasında fitne bıraġanlara
8. buyurdı kim:
9. [406] görüp işidüp ʿayb uranlara
10. buyurdı kim *men setere*
11. [407]
12.
13.

---

[402] İsa(as) dedi ki: "Allah'tan korkun, aranızı düzeltin. Şüphesiz Allah teala kıyamet günü müminlerin arasını düzeltir. "

[403] Peygamber (sav) buyurdu ki: "İki kişinin arasını bulmak için yalan söyleyen yalancı olmaz." (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat, VIII, 90.)

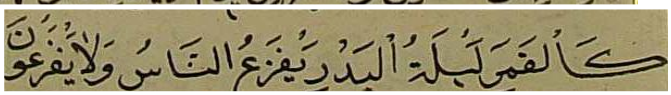
[404] Yine buyurdu ki: "İki kişinin arasını düzelten bir şehit sevabı kazanır." (Kurtûbî, el-Câmi', V, 363.)

[405] Enes(ra) Peygamberden şöyle rivayet etti: "Müslüman kardeşinin ihtiyacını gidermek için yürüyen kimsenin, her bir adımına Allah teala yetmiş sevab verir ve yetmiş günahını siler. Bu hal ayrıldığı yere geri dönünceye kadar devam eder. Onun ihtiyacı yerine getirildiğinde anasından doğduğu günkü gibi günahlarından sıyrılır. Eğer bu yolda ölürse sualsiz cennete girer." (Taberânî el-Mucemü'l- Evsat, III 344. vd.)

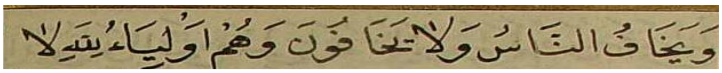
[406] "İnsanların arasını bozmaktan sakının. Çünkü bu, uğursuz ve kötü bir fiildir." (İbn Ebî Dünyâ, Kadâu'l-Havâic, s.85)

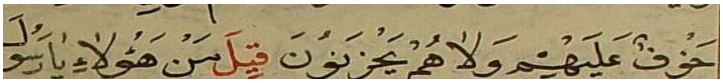
[407] "Kim bir müslümanın ayıbını örterse Allah da onun ayıbını dünya ve ahirette örter." dedi.

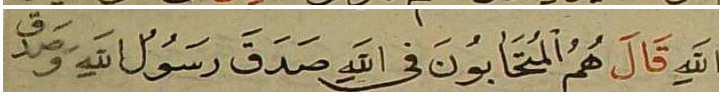
14.

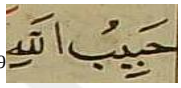
15. [408]

56(b)

1.

2.

3.

4. [409] El-maḳāmü'l-evvelü fī beyāni'l-fevzi ve'l-ḳahır.

5. Fevzden fi aldılar, ḳahırdan ḳaf aldılar, ikisini

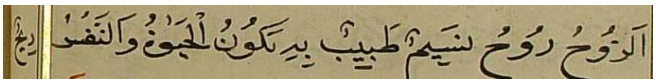
6. ḳarındaş ḳıldıla,r saŋa işāret içün. Ehl-i

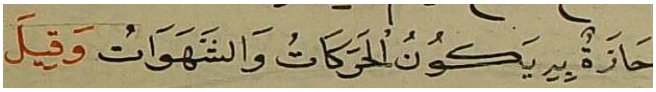
7. işāret eydür: Fevzi dileyen ruḥdur ʿulvīdur. Ḳahır

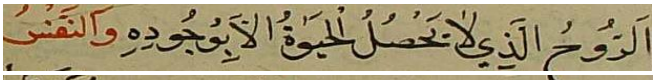
8. dileyen nefsdür, siflīdür. Eger nefs rūḥa tābiʿ

9. olsa ḳurtılur, ḫalāṣ bulur. Eger rūḥ nefse tābiʿ

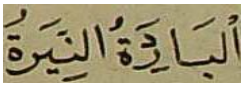
10. olsa fevz fāsını firāḳ fāsına tebdīl ḳılur.

11.

12.

13.

14.

15. [410]

[408] Ebu İdris el-Havlâni, Muaz b. Cebel'e: "Ben seni Allah için seviyorum." dedi. Muaz ona dedi ki: "Müjde sana! Müjde sana! Çünkü ben Peygamber'den(sav) şöyle işittim: ' bir grup insan kıyamet günü Arş'ın etrafında dikilirler. Onların yüzleri ondördündeki ay gibidir. İnsanlar endişe içindeyken onlar endişelenmezler. İnsanlar korku içindeyken onlar korkmazlar.

[409] Onlar Allah'ın dostlarıdır. Onlar için korku yoktur, mahzun da olmazlar. ' 'Bunlar kimdir ey Allah'ın resulu?' diye soruldu. 'Onlar Allah için birbirlerini sevenlerdir.' diye buyurdu."(Beyhakî, es-Sünemü'l-Kübrâ, IV, 352)Resulullah doğru söyledi. Habibullah doğru dedi.

[410] Denildi ki: ruh, ferahlatıcı, şifalı bir nesimdir. Hayat onunla olur. Nefs ise yakıcı bir rüzgardır. Hareketler ve şehvetler onunla olur. Denildi ki: ruh öyle bir şeydir ki hayat ancak onun varlığıyla meydana gelir.

57(a)

1. وَالْجَسَدُ هُوَ الْقَالِبُ الْمُرَتَّبُ الْمُرَكَّبُ[411] وَقَالَ اَهْلُ الْكَلَامِ

2. النَّفْسُ لَطِيفَةٌ فِي الْجَسَدِ وَهِيَ مَحَلُّ الْاَخْلَاقِ الْمَذْمُومَةِ

3. الْمَعْلُولَةُ كَالْغَضَبِ وَالْحِقْدِ وَالْحَسَدِ وَسُوءِ

4. الظَّنِّ وَقِلَّةِ الْاِحْتِمَالِ وَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ[412] nitekim ḥażret-i

5. Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurdı kim اَعْدَى

6. 413عَدُوُّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ *vasıṭī* اَعْدَا

7. عَدُوُّكَ ثَلٰثٌ اَلنَّفْسُ وَالشَّيْطَانُ وَالدُّنْيَا فَحَارِبِ النَّفْسَ

8. بِالْمُخَالَفَةِ وَحَارِبِ الشَّيْطَانَ بِالذِّكْرِ وَحَارِبِ

9. الدُّنْيَا بِالْقَنَاعَةِ[414] Ve ḳāle El-Vāsıṭī ādem oġlınuŋ terkibi

10. iki nesnedendur toprakdan ve ṣudandur فَالْجَفَاءُ

11. وَالْخُشُونَةُ وَالْغِلُّ وَالْحِقْدُ وَالْحَسَدُ مِنَ التُّرَابِ وَالرَّافَةُ

12. وَالرَّحْمَةُ وَالْحِلْمُ وَالْوَقَارُ وَالْاُلْفَةُ مِنْ اَخْلَاقِ

13. الْمَاءِ وَالْمَاءُ مِنَ السَّمَاءِ وَالتُّرَابُ مِنَ الْاَرْضِ فَاِذَا كَانَ

14. عَلٰى اَخْلَاقِ التُّرَابِ فَهُوَ اَرْضِيٌّ وَالنَّارُ تَحْتَ الْاَرْضِ

15. فَاِذَا كَانَ التُّرَابُ عَلٰى اَخْلَاقِ الْمَاءِ فَهُوَ سَمَاوِيٌّ

57(b)

---

411 Nefs öyle bir şeydir ki heva ancak ondan kaynaklanır. Hakim dedi ki: ruh, serin ve aydınlıkbir rüzgardır. Nefs ise sıcak ve karanlık bir rüzgardır. Cesed ise tertipli ve terkipli bir kalıptır.

412 Kelamcılar şöyle dediler: nefs vücutta bir latifedir. Gazab, kin, haset, su-i zan, tahammülsüzlük gibi hastalıklı, kötü ahlakın mahallidir. Kötülüğü emreder.

413 "Senin en büyük düşmanın, iki kaşın arasındaki nefsindir."(Taberî, Tehzîbü'l-Âsâr, II, 813.)

414 Vasıtī dedi ki: senin en zararlı düşmanın şu üç şeydir: nefs, şeytan ve dünya. Nefs ile ona muhalefet ederek savaşmalısın. Şeytan ile Allah'ı zikrederek savaşmalısın. Dünya ile kanaat vasıtasıyla savaşmalısın.

1. وَالْجَنَّةُ فَوْقَ السَّمَاءِ وَالْهَوَى يَهْوِي إِلَى الْأَرْضِ

2. [415] وَالْعَقْلُ يَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ Ḳīle Ḥaḳ teʿālā ādem yaratdı.

3. [416] يَكُنْ لَهُ حَرَكَةٌ Ḳaçan havāyı terkīb ḳıldısa

4. وَلَمْ يَتِمَّ لَهُمْ هَوَاهُمْ حَتَّى تَرَكَّبَ deprenü başladı.

5. فِيهِمُ الشَّهْوَةُ تَمَامُ الْهَوَى وَالْهَوَى أَضَلُّ مِنَ

6. النَّفْسِ الْأَمَّارَةِ بِالسُّوءِ وَلِهَذَا يُقَالُ إِنَّ الشَّهْوَةَ وَالْهَوَى

7. قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ حَكِيمٌ مَنْ عَرَفَ [417]

يَغْلِبَانِ الْعِلْمَ وَالْعَقْلَ

8. نَفْسَهُ كَانَ عِنْدَ النَّاسِ ذَلِيلًا وَمَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ

9. [418] كَانَ عِنْدَ النَّاسِ مَجْنُونًا Ḳāle'ṣ-ṣeyhu ḳaddesallāhu sırra

10. hu'l-ʿazīz eger nefse ḳahır ḳılup aḫlāḳ-ı meẕmūme

11. leri terk ẹdüp aḫlāḳ-ı maḥmūdeler birle ʿamel ḳılsa

12. rūḥ maḳāmına ėrişür, muṭma'inne[419] olur Ḳale Allāhu teʿālā

13. [420] يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ İkinci maḳāma lāyıḳ vallāhu'l-muvaffiḳu.

14. el-maḳāmü'ṣ-ṣānī fī beyāni'l-ʿibreti ve'l-ġayretü. ʿİbretden

15. ʿayın aldılar, ġayretden ġa aldılar, ikisini ḳarındaş ḳıldılar

---

[415] Cefa, huşunet, kin ve haset topraktandır. Refet, rahmet, hilm, vakar ve ülfet suyun tabiatındandır. Su semadan , toprak arzdandır. Toprak tabiatı üzere olan arza mensuptur. Ateş de yerin altındadır. Eğer su tabiatı üzere ise o semavidir. Cennet ise semanın üstündedir. Heva yeri arzular. Akıl ise semaya yükselir.

[416] Hiçbir hareketi yoktu.

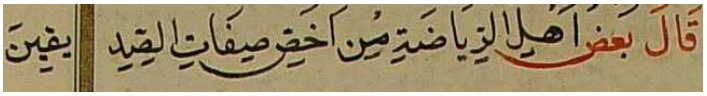
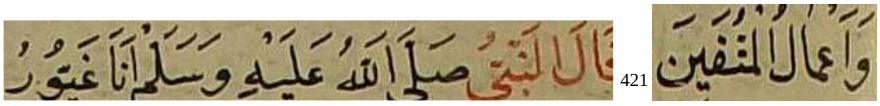
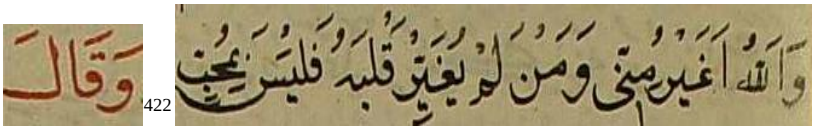
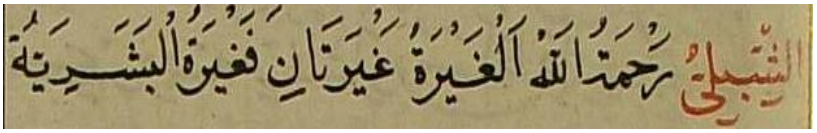
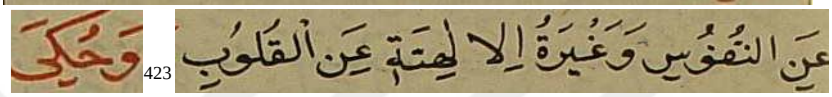
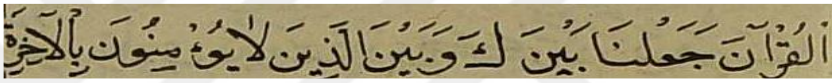
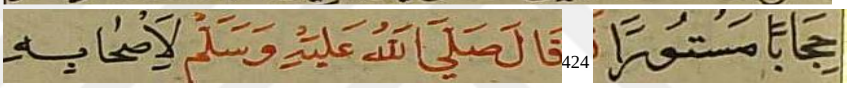
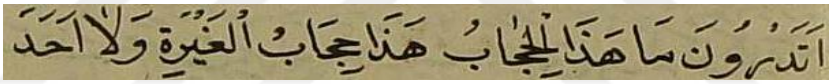
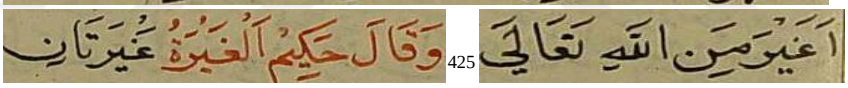
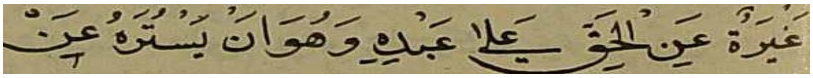
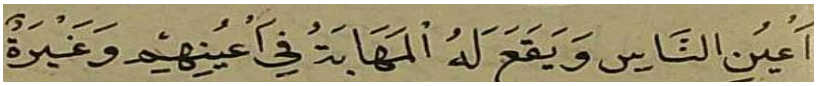
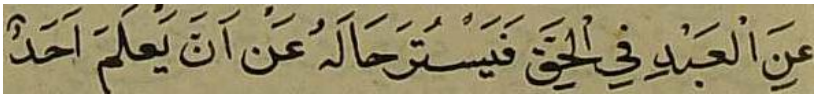
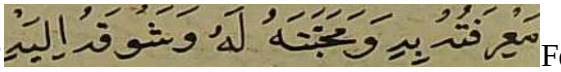
[417] İnsanlarda şehvet terkip edilinceye kadar hevaları tamamlanmaz. Şehvet ile heva tamamlanır. Heva, nefs-i emmareden daha çok saptırıcıdır. Heva için denilir ki: şehvet ve heva, ilim ve aklı mağlup ederler.

[418] Hakîm Ebu'l-Kasım demiştir ki: nefsini bilen, insanlar nezdinde zelil olur. Nefsini bilen insanlar nezdinde mecnun olur.

[419] Metinde muṭmaiyyet yazılmıştır.

[420] Allah teala "Ey huzura kavuşmuş insan!" (Fecr, 27) buyurdu.

58(a)

1. fayda.
2. [421]
3. [422]
4.
5. [423]
6.
7.
8. [424]
9.
10. [425]
11.
12.
13.
14. [426] Fetiḥa mevṣilīnün

[421] Riyazet ehli demişler ki: "Bunlar sıddıkların sıfatlarının ve muttakilerin amellerinin en haslarındandır. "

[422] Nebi (sav) buyurdu ki:" Ben kıskancım, Allah benden daha kıskançtır."(Müslim, Lian, 16.) Kalbinde gayret olmayan seven değildir.

[423] Şiblî (rh) demiştir ki: gayret ikidir. Nefsten kaynaklanan beşerî ve kalpten kaynaklanan ilahî gayret.

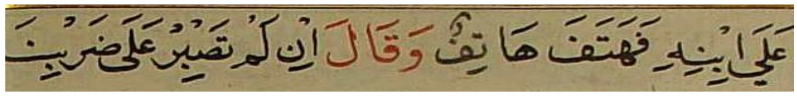
[424] Hikaye olunur ki: Nebi'nin(sav) yanında şu ayet-i kerime okundu: "Bİz Kuran okuduğun zaman, seninle ahirete inanmayanlar arasına gizleyici bir örtü çekeriz. " (İsrâ, 45)

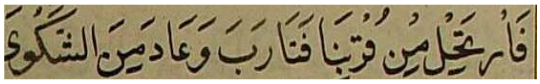
[425] Nebi(sav) sahabilerine: "Bu perde nedir bilir misiniz? Bu gayret perdesidir. Allah'tan daha gayretli yoktur."(Münâvî, Feyzu'l-Kadîr, VI, 427. Mısır, 1356)buyurdu.

[426] Hakîm demiştir ki: gayret ikidir. Allah'tan kuluna karşı gayret; onu insanların gözünden gizleyip, gözlerinde ona karşı bir mehabet meydana getirmesidir. Kuldan Hakk'a olan gayret; halini herhangi

15. oġlı raḥmetullah muḥtażar oldı. *feceza ʿa feteḥun mimmā celle*

58(b)

1.

2. [427] Görmez

3. misin Yaʿḳub ʿaleyhi göŋline Yusufuŋ maḥabbeti

4. girdise ḳarındaşların musallaṭ ḳıldı. Ḳuyuya bıraḳdılar.

5. Derāhim-i naḫḫasa[428] ṣatdılar. Ve daḫı Ḥażret-i Resūl ṣallallāhu

6. ʿaleyhi vesellem İbrahime naẓar ḳıldısa İbrahimi dünyādan kendüye

7. ḳabūl ḳıldı. Ġayret ḳıldı. Gerekdür kim her neye

8. baḳsaŋ Ḥaḳḳı göresin. Özüŋe düşmen dutasın.

9. Ḥaḳḳuŋ maḥabbeti birle, ġayretüŋ maḥabbeti birle, göŋülde cemʿ

10. ḳılsaŋ şirk-i ḫafīdür. Nefs dilegini dünyā maḥabbetini göŋülden

11. çıḳarsaŋ maʿlum olur kim ġayyūrsın. Ḥażret-i

12. ʿAli razıallāhu ʿanhu bir gün meclisde vaʿaẓ ẹderdi.

13. Eşnā-yı kelāmda eyitdi: Taŋrıyı görmiş kimse

14. var mıdur, dėyü üç kez ṣordı. Hīç kimse cevāb

15. vẹrmedi. Bir oġlan eyitdi ben gördüm. Ḫalāyıḳ

59(a)

1. ġavġa ḳılup eyitdiler: Ḳaçan gördüŋ ne yẹrde gördüŋ

2. dediler. Ṣabır ẹdüŋ kim ṣoralum maʿnisi var ola diyü, ʿAli

3. ḥażreti razıallāhu anhu ṣordı. Eyitdi ḳanda gördüŋ?

4. Eyitdi konşumızuŋ bağında gördüm. Ol baġa üzüm

5. almaġa vardum idi, gördüm. Anda ḥāżır beni göreyorur.

6. Ḳorḳdum, almadumdı. ʿAli ḥażreti eyitdi aḥsende yā ūlām

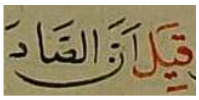
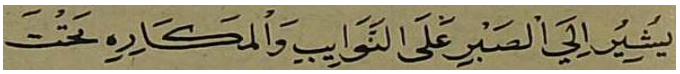
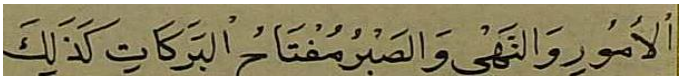
7. dẹdi. Her ḳanda olsaŋ Ḥaḳ teʿālā seni görür bilmeŋ

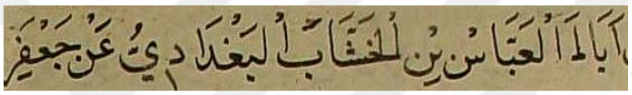
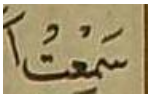
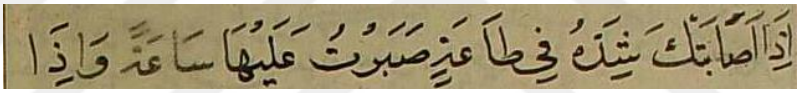
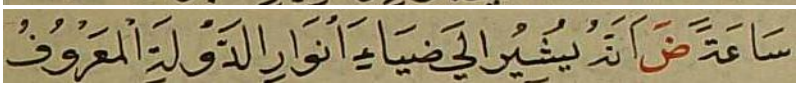
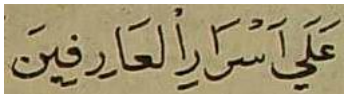
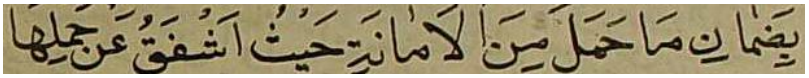
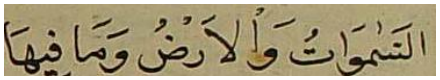
bir kimsenin bilmesinden gizlemesi, marifetini onunla, sevgisini onun için ve iştiyakını da ona has kılmasıdır.

[427] Oğlunun içinde bulunduğu vaziyetten üzülüp feryat etmeye başladı. Gaibden: " Eğer bizim darbemize sabretmezsen yakınlığımızdan uzaklaş." diye bir ses geldi. Feth bunun üzerine tevbe edip şekvâdan vazgeçti.

[428] Metinde nahsa yazılmış.

8. gereksin. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz
9. ḳaçan ʿibret ve ġayret maḳāmını tamām ḳılsaŋ
10. üçünci ṣıyānet maḳāmına sezā olursın. Ḳadem ururs ın.
11. El-maḳāmü'ṣ-ṣālisü fī beyāni'l-ṣıyānetü ve'ż-żamīr. Ṣıyānetden
12. ṣād aldılar, żamirden żad aldılar, ikisini ḳarındaş
13. ḳıldılar. İşāret ve fāyda olsun dėyü.
14.
15.

59(b)

1. [429]
2.
3.
4.
5.
6. [430]
7.
8. [431] Ḳāle'ş-şeyhu mürāʿat
9. ṣıyānet üzerine olurısaŋ murāḳabe ḥāṣıl olur
10. murāḳabe üzere dirilseŋ yėtmiş maḳā[ma] ėrişesin

[429] Denildi ki: sad harfi işlerde musibetlere, mekarihe ve nehiylere karşı sabr etmeye işaretdir. Sabır bereketin anahtarıdır.
[430] Ebu'l-Abbas İbnü'l-Haşşab el-Bağdadî, Cafer Huldî'nin şöyle dediğini nakletti: dünya ve ahiretin hayrı bir saatlik sabırdadır. O da taatin ağırlığı seni zorladığında bir saat Allah'a taatte sabretmen ve nefsin seni şehvet ve günaha girmek için zorladığında, ona karşı koymakta bir saat sabretmendir. Zad harfi ariflerin sırlarında bilinen devlet nurlarının ziyasına işaret eder.
[431] Cafer dedi ki: "Bu harf göklerin, yerin ve içindekilerin yüklenmekten korktukları ancak insanın yüklendiği emaneti taşıma yükümlülüğünde vefa göstermeye işarettir.

11. العلماء المراعات رعاية الاوقات واستعمال

12. النفس في الطاعات[432] وقال بعضهم المراعات

13. حفظ النفس عن الشهوات وتصفية السر للواردات[433]

14. وقال الحسن اول مقامات العباد مراعات قدر

15. الله تعالى وآخر مقامات الفتوة رعاية حق الموحد[434]

60(a)

1. قال ابن عباس رضي الله عنهما استكثروا من الاخوان

2. فان لكل مؤمن شفاعة عند الله يوم القيمة[435]

3. قال الواسطي رحمة الله افضل الطاعات حفظ الاوقا

4. ت وهو ان لا يطالع العبد غير حده ولا يوافق غير

5. ربه ولا يقارن غير وقته[436] ḳāl Ḳāle'ş-şeyhu gözi ḳulaġı,

6. eli ayaġı, dili ṭamaġı, ẓāhiri bāṭını, dükeli endāmı, ḥaramdan

7. şaḳlamaḳ gerek. Şıyānet tamām olsa ve daḫı göŋül

8. ḥaḳkı gözetmek gerek. Bir ḳarındaşuŋda ʿayb görseŋ

9. bu ʿayıbı gidergil, diyüp naṣīḥat ḳılmaḳ gerek.

10. Ululları Ḥaḳ rıżāsıçun sevmek gerek.

11. Nitekim Ḥażret-i Resūl sallallāhü ʿaleyhi vesellem

12. buyurdı kim: فاذا بلغ سبعين سنة اجتنا اهل

[432] Âlim dedi ki: Müraat, vakitlere riayet etmek ve nefsi taatlerde istimal etmektir.

[433] Onlardan biri dedi ki: müraat nefsi şehavetten korumak ve manevi işaretleren ve manaların gönüle doğması için sırrı temizlemektir.

[434] Hasan dedi ki: âbidlerin makamlarının birincisi, Allah'ın takdirine müraattir. Fütüvvet makamlarının sonu ise müminlerin hakkına riayettir.

[435] İbn-i Abbas (ra) demiştir ki: dostlarınızı çoğaltın. Çünkü kıyamet günü Allah katında her müminin bir şefaat hakkı vardır.

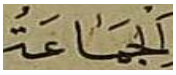
[436] El-Vasıtî(rh) deki ki: taatlerin en faziletlisi vakitleri korumaktır. O da kulun haddini aşmaması, Rabbinden başkasına muvafakat etmemesi, vakinden başka bir şeye yakın olmamasıdır.

13. [437] Ġāfil olup ġaybet ḳılsaŋ ya ġaybet ḳılanlara
14. muvāfaḳat ḳılup eyledür dėseŋ yėtmiş ḳat ʿaẕābı
15. görseŋ gerek. Meger ol ġaybet ẹden istiḥāl ẹde.

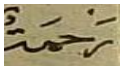
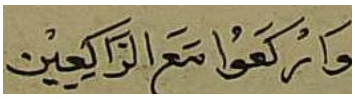
60(b)

1. Tā-kim vaʿidden emānda ola. Ḥażret-i Resūl
2. ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem bir gün ṭaġda seyir ẹderdi.
3. Gördi, bir yigit bir ḳız birle yaturlar uyurlar. İki cihān
4. faḫri ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem mübārek ridāsını
5. bunlaruŋ üzerine örtdi, daḫı gitdi. Bunlar
6. uyandı. Ḥażret-i Resūluŋ ṣallalahü ʿaleyhi vesellem
7. ridāsını bunlaruŋ üzerlerinde gördiler, aġlaşdılar.
8. Ḳız eyitdi: Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem
9. beni bu ḥāl üzerine görince beni yẹr yutsa yoġ olsam
10. yaḫşıraḳ idi, dẹdi. Yigit eyitdi: Kāşki bir ṭaġda
11. düşeyidüm, boynum sınup öleydüm, yaḫşıraḳ idi, dėdi.
12. Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem ikisini daḫı
13. alup evlerine getürdi. Yigit ve ḳız ataları bu ḥāli
14. gördiler. Ḫuṣūmet ve münāziʿat ḳılubaşladılar Ḥażret-i
15. Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem eyitdi ḳız atasına: Ḳızuŋ

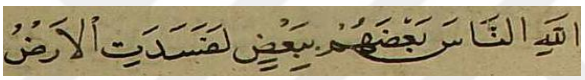
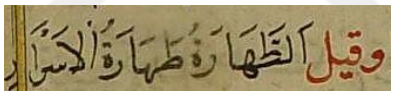
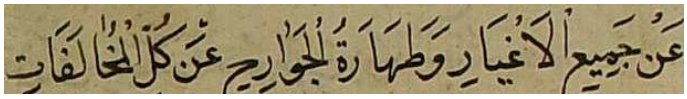
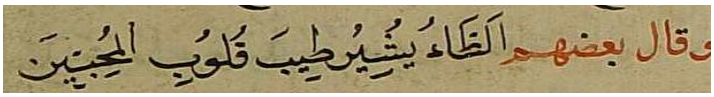
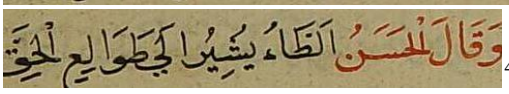
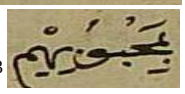
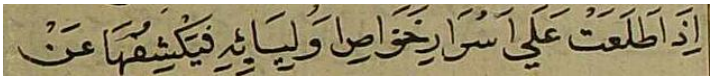
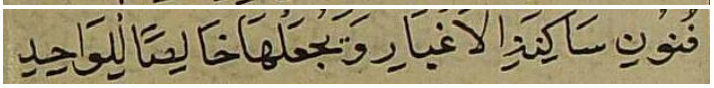
61(a)

1. benüm ḳızum olsun. Oġul atasına eyitdi: Senüŋ oġluŋ
2. Ebā Bekir oġlı olsun ḫuṣūmet ḳılmaŋ. Olar
3. rāżı oldılar. Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem
4. ḳızı yigide nikāḥ ḳıldı. Hīç ġaybet ve melāmet
5. ḳılmadı. Ṣıyānet ṣūreti budur. Ḥażret-i Resūl
6. sallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurmışdur kim

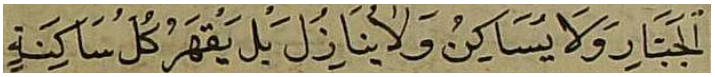
[437] "Kişi (Allah yolunda olduğu halde) yetmiş yaşına vardığında onu sema ehli sever." (Ebu Ya'la, el-Müsned, VI, 352)

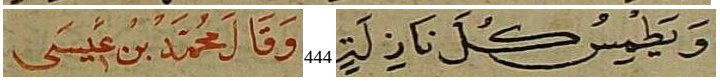
7. [438] Eger bu raḥmetden behremend olayım dersen
8. dāyim ṣıyānet[439] üzerine olġıl. Cemāʿatüŋ ve müʾmin
9. ḳarındaşlaruŋ ḥaḳḳını ṣaḳlaġıl. Murākebe üzerine iḫlāsıla
10. ʿibādet ḳılġıl. Tā kim dördüncü maḳām-ı ṭahāret
11. maḳāmına lāyıḳ olasın. El-maḳāmü'r-rābiʿu fī beyāni'l ṭahāret
12. ve'ẓ-ẓahir. Ṭahāretden ṭı aldılar, ẓahirden ẓı aldılar,
13. ikisini ḳarındaş ḳıldılar. Bizlere işāret çün. Göŋül
14. arılıġı, ten arılıġı ikisi birbirine muvāfiḳ olsa olaruŋ
15. mütteḥid olması berekātıla

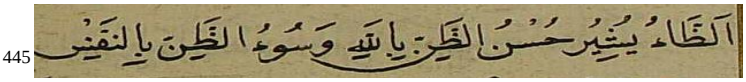
61(b)

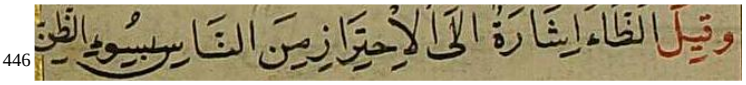
1. [440] devletine lāyıḳ olup *defʿu*
2. [441] ol
3. rākiʿlerüŋ ḳānitlerüŋ berekātında ḳamu beliyyelerini
4. defʿ ḳılmaġa lāyıḳ olurlar.
5. [442]
6.
7. [443]
8.
9.

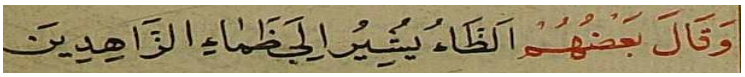
[438] "Cemaat rahmettir." (İbn Batta el-Ukberî, el-İbanetü'l-Kübra, s. 127.)
[439] Metinde żıyānet yazmıştır.
[440] "Rükû edenlerle beraber rükû edin." (Bakara, 43) Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın." (Bakara, 238)
[441] "Eğer Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerleriyle savması olmasaydı elbette yeryüzü altüst olurdu."(Bakara, 251)
[442] "Taharet esrarın ağyardan yani manevi duyguların Allah'tan gayriden, azaların ise Allah'ın emirlerine karşı gelmeketen temizlenmesidir." denilmiştir.
[443] "Ta" harfi sevenlerin kalplerinin sevdikleriyle hoş olduğuna işaret eder.

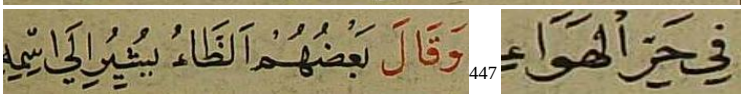
10.

11.

12.

13.

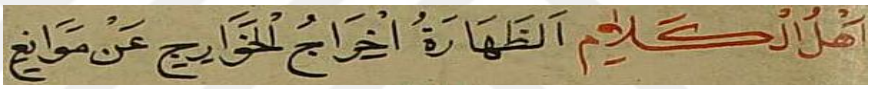
14.

15.

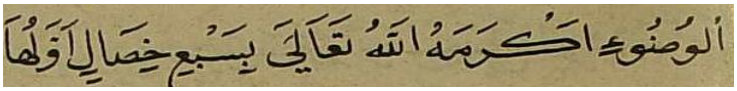
62(a)

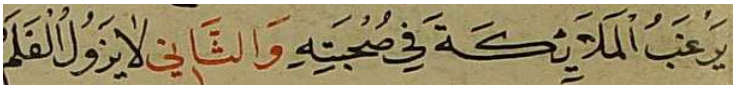
1.

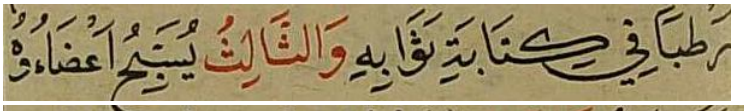
2.

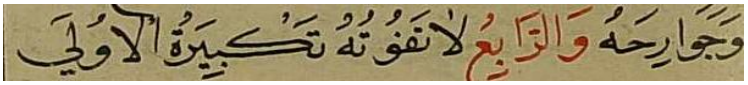
3.

4.

5.

6.

7.

8.

[444] Hasan demiştir ki: "Ta" harfi Hakk'ın tecellilerine işaret eder. Bu tecelliler has evliyaların sırlarına aksettiği zaman, onuna her türlü sükûneti keşfeder ve onları sadece Vahid-i Cebbar'a has kılarlar. O ne hareket eder, ne de yerinde durur. Bilakis her hareketi ve durgunluğu kahredip, yok eder.

[445] Muhammed b. İsa, "Za" harfi, Allah'a Hüsn-i Zan etmeye, nefse ise Su-i Zan etmeye işaret eder, dedi.

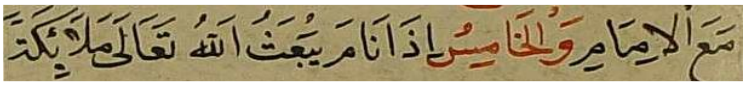
[446] "Za" harfi Su-i Zan ile insanlardan sakınmağa işaret eder.

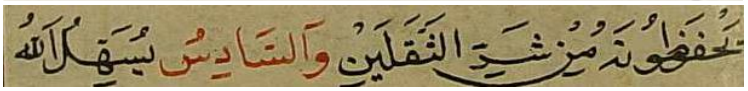
[447] "Za" harfi Zamai'ye yani zahidlerin sıcak havada susuzlukla ağızlarının kurumasına işaret eder, dediler.

[448] Yine onlardan biri dedi ki: "Za" harfi, Allah'ın ez-Zâhir isimine işaret eder,dediler.

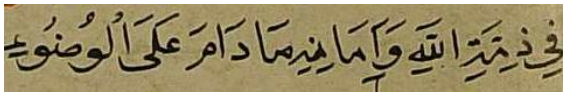
[449] Âlimlerden biri: Taharet, vücudu yıkamakla temizlemektir, kalbi ise huzurla itminana ulaştırmaktır, dedi.

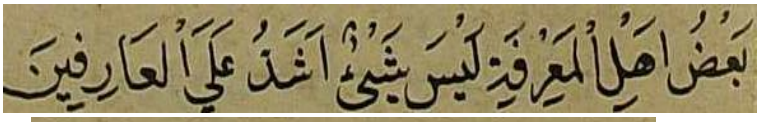
[450] Kelam ehli; "Taharet", duyguları Allah'a yaklaşmaya mani olanşeylerden uzaklaştırmaktır, dediler.

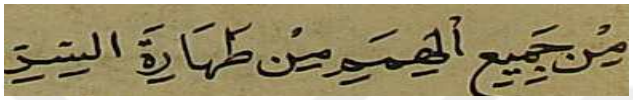
9.

10.

11.

12. [451]

13.

14. [452] Şeyḫ eydür ḳaddes

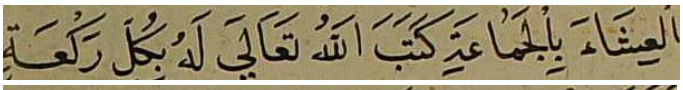
15. Allāhu sırrahu: Namazı cemaatile ḳılmaġun s̱evābı, yalıŋuz namāz ḳılsaŋ

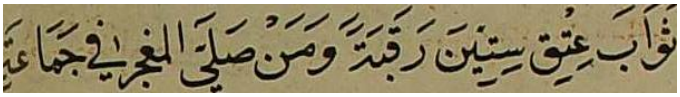
62(b)

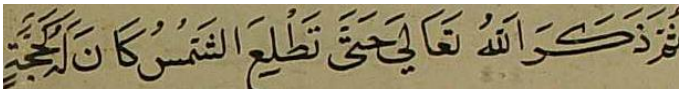
1. birine bir s̱evāb olur, ṭahāret-i ẓahire birle yaʿni cemāʿat

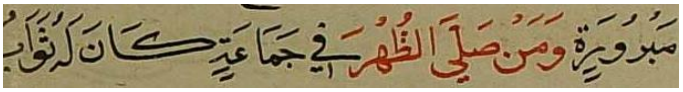
2. birle namāz ḳılsaŋ birine yėtmiş s̱evāb vėrilür. Ḥażret-i

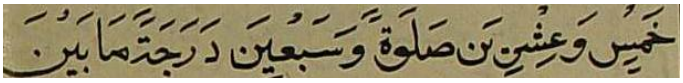
3. Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem ḫaber vėrüp buyurdı kim:

4.

5.

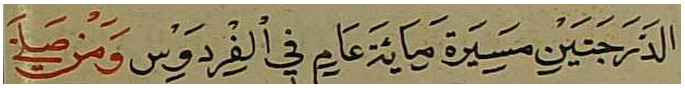
6.

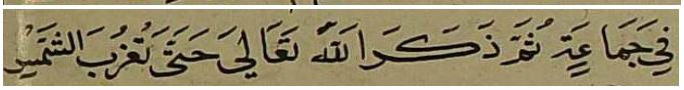
7.

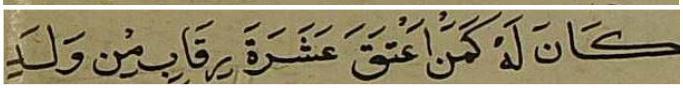
8.

[451] Marifet ehli dedi ki : Abdestli olmaya devam edene Allah şu yedi hasleti ikram eder: Birincisi, melekler onunla arkadaşlık etmeye rağbet ederler. İkincisi, kalem sevablarını yazmakla bitiremez. Üçüncüsü, azâ ve cevahiri tesbih eder. Dördüncüsü, cemaat ile namaz kılarken ilk tekbiri kaçırmaz. Beşincisi, uyuduğunda Allah onu cin ve insanların şerrinden koruyan melekler gönderir. Altıncısı, Allah ona ölüm sekeratını kolaylaştırır. Yedincisi, abdesti olduğu müddetçe Allah'ın koruması ve zimmeti altında olur.

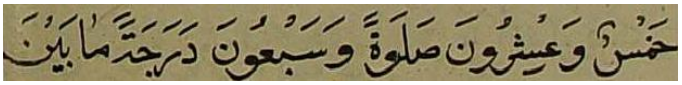
[452] Marifet ehlinden biri dedi ki: "Ariflerin korumak için bütün himmetlerini sarf ettikleri en çetin şey "sırr" temizliğidir."

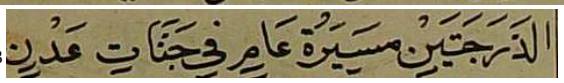
9.

10.

11.

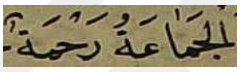
12.

13.

14. [453] Ḳāle'ş-şeyhu

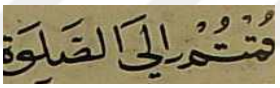
15. raḥmetullahi bu naṣāyıḥler içüŋi ṭaşıŋı eridüp pāk

63(a)

1. eylese cemāʿate biriksen [454] ḥadiṣini temessük

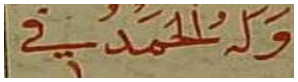
2. ḳılsaŋ bèşinci saʿadet maḳāmına sezā olursın.

3. Ḥaḳ teʿālā cellecelaluh namaza ṣalat ad veṛdi.

4. [455] Rükūʿ ad veṛdi.

5. [456] Tesbiḥ ad veṛdi.

6. [457] tesbiḥ Cemʿ birle ẕikir ḳılmaḳda murād namazı cemāʿatile

7. ḳılmaḳdur. Ve daḫı namaza ḥamd ad veṛdi.

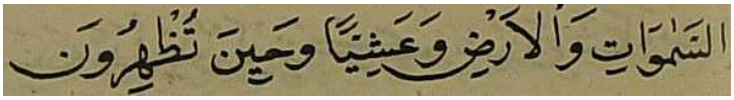
[453] Hz. Resul(sav) buyurdu ki: "Kim yatsı namazını cemaatle kılsa, Allah Teala onun için her rekatın karşılığında, altmış köle azad etmiş gibi sevab yazar." "Kim sabah namazını cemaatle kılsa, sonra da güneş doğuncaya kadar zikretse, ona makbul bir hac yapmış gibi sevab verilir." "Kim öğle namazını cemaatle kılsa, onun için yirmi beş namaz kılmış sevabı yazılır. Ayrıca ona yetmiş derece verilir ki her iki derecenin arası, Firdevs cennetinde yüz yıllık mesafedir. " "Kim ikindi namazını cemaatle kılsa, sonra da güneş batıncaya kadar zikre devam etse, onun için İsamailoğullarından on köle azad etmiş gibi sevab yazılır." "Kim akşam namazını cemaatle kılsa, onun için yirmi beş namaz kılmış kadar sevab ile yetmiş derece verilir. Her iki derecenin arası Adn cennetinde bir yıllık mesafedir.

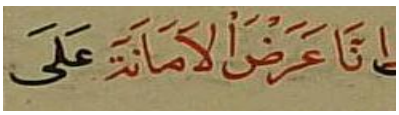
[454] "Cemaat rahmettir."

[455] "Namaz kılmaya kalktığınız zaman..." (Mâide, 6)

[456] "Rükû edenlerle beraber rükû ediniz. (Bakara, 43)

[457] "Rükû edenlerle beraber rükû ediniz. (Bakara, 43)

8. [458]

9. ve daḫı namaza emānet ad vẹrdi

10. [459] Ve daḫı namaza secde ad vẹrdi.

11. [460] Bilgil ey ʿazīz ḳarındaşım bir maḫdūm

12. bir ḥādimine bir iş iki kez buyurup dutmasa ol

13. ḥādime bunca ḥaḳāret ẹder. Ḥaḳ teʿālā celle celā luh

14. bunca tāʾkideler kim namāz ve ṭāʿat içün ḳılmışdur.

15. Gey ḥaẕer eyle. Namāzı fevt ẹdüp ya uşāŋ olup

63(b)

1. kendüziŋi helākete lāyıḳ ḳılmaġıl. El-maḳāmü'l-ḫāmisü

2. fī beyāni's-saʿādeti ve'ş-şeref. Saʿādetden sin şerefden

3. şın aldılar işāret içün ikisini ḳarındaş ḳıldılar.

4. Taḳvā, ṭāʿat, saʿādet üzere dirilsen şevḳ

5. ve şeref birle ve müşāhede birle ebedī saʿādet maḳāmına

6. sezā olursın. Taḳvā ṭāʿat birle dirilmeseŋ

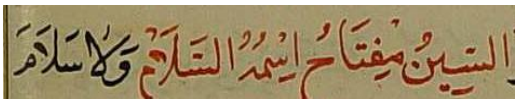
7. ʿiyāẕen billahi şevḳ şeref ve müşāhede şınını şeḳāvet

8. şınına bedel ḳılurlar. Nitekim şında şeḳāvet

9. ve şiddet nişanı vardur. Şını Fātiḥa Sūresinden

10. çıḳardılar. Sen daḫı saḳınġıl. ʿAmelüŋe riyā ḳatup

11. şeḳāvet nişānı olmayup saʿādet ehli aralarından

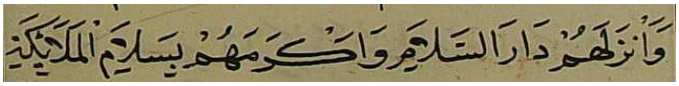
12. çıḳarmasunlar.

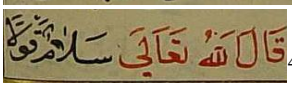
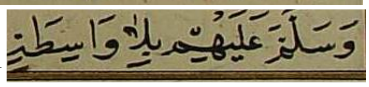
13.

[458] "Haydi siz, akşama ulaştığınızda (akşam ve yatsı vaktinde) sabaha kavuştuğunuzda, gündüzün sonunda ve öğle vaktine eriştiğinizde Allah'ı tesbih edin(namaz kılın) ki göklerde ve yerde hamd O'na mahsustur." (Rum, 18)

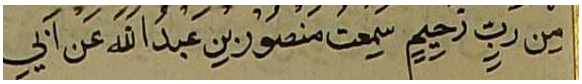
[459] "Biz emaneti göklere, yere, dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler (sorumluluğundan) korktular." (Ahzab, 72)

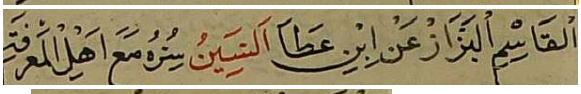
[460] "Allah'a secde et ve (yalnızca O'na) yaklaş!" (Alâk, 19)

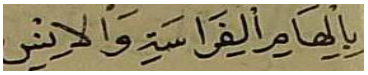
14.

15. [461]

64(a)

1.

2.

3. [462] Bilgil ey Ādem oġlı seni bu ʿaleme

4. ṣayyādlıġa gönderdiler saʿādet ḳuşını dutmaġiçun.

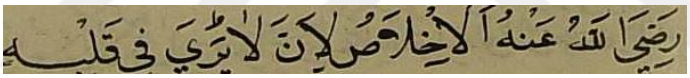
5. Pes gereklü sanа oldur kim saʿādet yolında

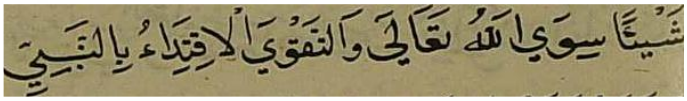
6. taḳvā duzaġını ḳurasın. Murāḳabe üzerine ḥāżır olasın.

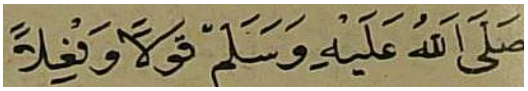
7. Tā kim saʿādet ḳuşı nāgah gele. Daḫı dutasın.

8. Gönül ḳafesine ḳoyasın. Ṣıdkı ve iḫlāṣ

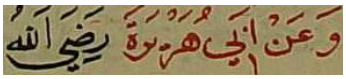
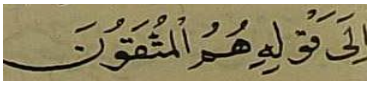
9. daneleri birle terbiyet ḳıla.

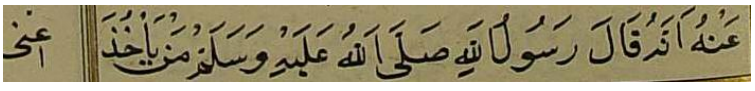
10.

11.

12. [463] Allāh teʿālā celle

13. celāluh taḳvāya bir ad veṛdi

14. [464]

15.

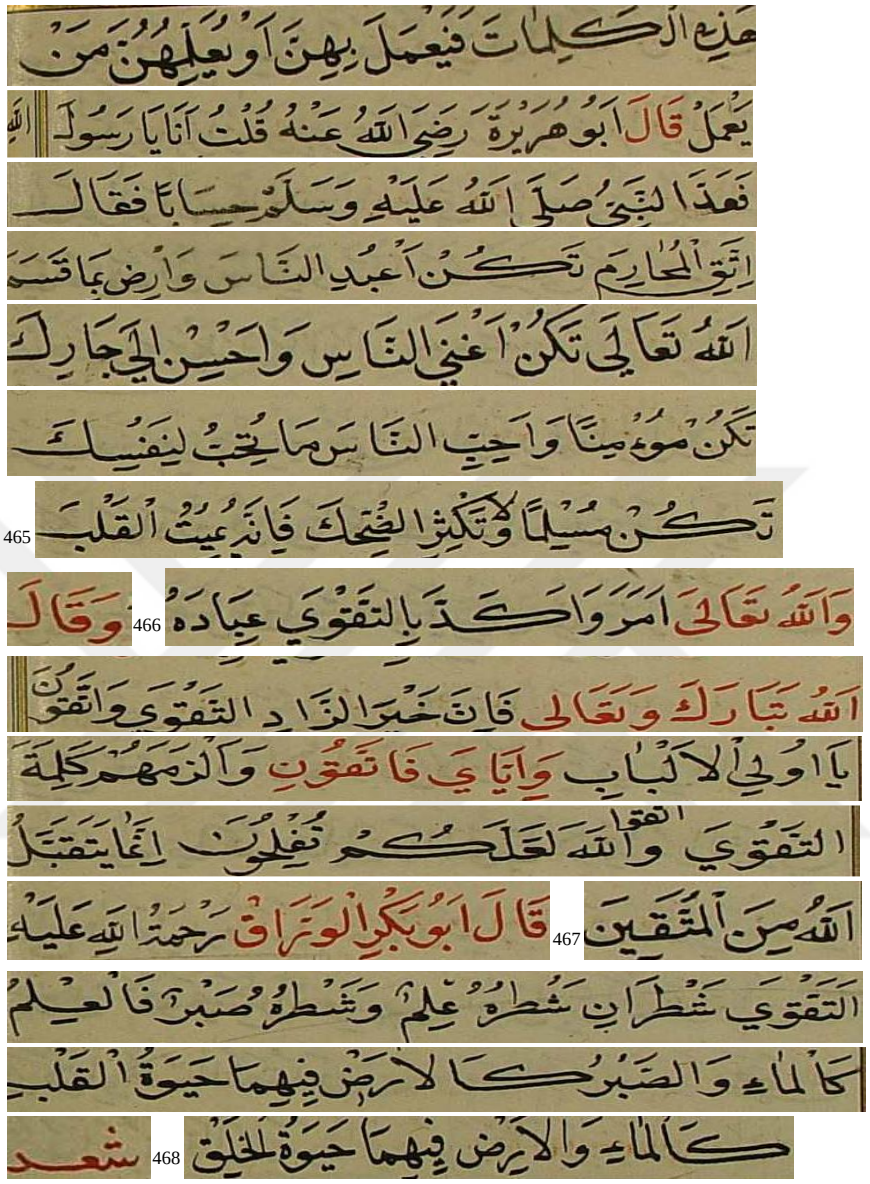
[461] Sin harfi Allah'ın "Selam" isminin anahtarıdır. Ondan başka "Selâm" yoktur. Çünkü o dostlarına ikramda bulunarak onları "Müslimîn" diye adlandırdı. Onları "Darü's-Selâm"a indirdi. Onlara meleklerin "Selâm"ını ikram etti ve vasıtasız olarak onlara "Selâm" verdi.

[462] Allah Teala buyurdu: "Onlara merhametli Rabbin söylediği selam vardır." (Yasin, 58) Mansur b. Abdullah, Ebi'l-Kasım el-Bezzaz'dan, o da İbn-i Ata'dan şöyle nakletti: Sin Üns ve Feraset ilhamı ile beraber marifet ehlinin sırrına işarettir.

[463] Cafer-i Sadık (ra): "Aman ha ihlas! Çünkü ihlaslı kimsenin kalbinde Allah Teala'dan başka hiçbir şey görülmez" dedi.

[464] "Takvâ (birr), yüzlerinizi doğuya ya da batıya doğru çevirmek değildir.

64(b)

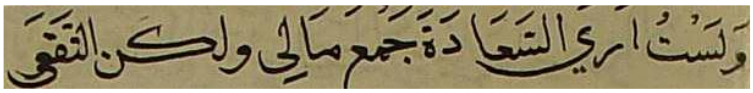
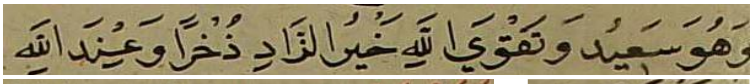
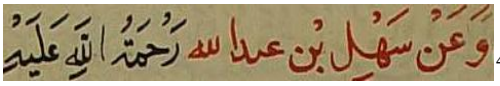
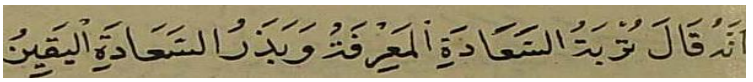
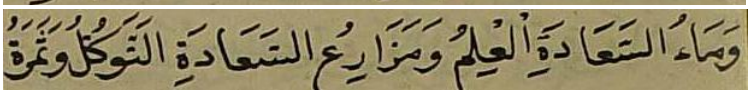
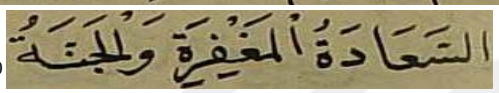
[465] Ebu Hureyre(ra), Resulullah'ın(sav) şöyle dediğini rivayet etti: "Kim benden şu sözleri alır, onlarla amel eder yahut da amel edecek birine öğretir?" Ebu Hureyre(ra) der ki: " Ben, ya Resulullah!" Nebi(sav) saymaya başladı. Buyurdu ki: "Haramlardan sakın ki insanların en çok ibadet edeni olasın. Allah'ın verdiği kısmete razı ol ki insanların en zengini olasın. Komşuna iyilik et ki mümin olasın. Nefsin için istediğini insanlar için de iste ki müslüman olasın. Çok gülme çünkü o kalbi öldürür. "(Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, II, 157.)

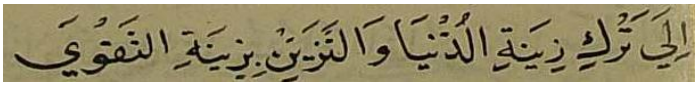
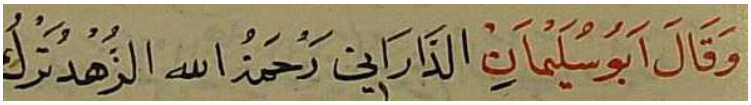
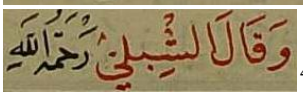
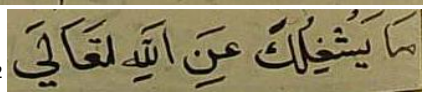
[466] Allah Takvayı kullarına emretmiş ve bunda ısrar etmiştir.

[467] Allah Teala şöyle buyurur: "Azık edinin ve bilin ki azığın en hayırlısı takvâdır. Ey akıl sahipleri! Benden (emirlerime muhalefetten) sakının." (Bakara, 197) "Takvâ kelimesini onlara yoldaş etti." (Fetih,26) "Yalnız benden korkun." (Bakara, 41)"Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder." (Mâide, 27) "Allah'tan sakının ki kurtuluşa eresiniz." (Âl-i İmran, 130)

[468] Ebu Bekir el-Verrak(ra) dedi ki: Takva iki kısımdır. Birinci kısmı ilim, ikinci kısmı ise sabırdır. İlim su gibidir, sabır ise toprak gibidir. Nasıl ki suda ve toprakta mahlukatın hayatı var ise, bu ikisinde de kalbin hayatı vardır.

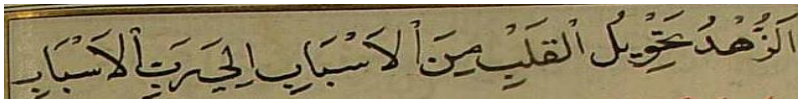
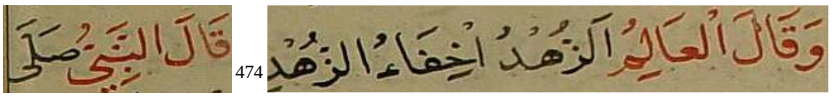
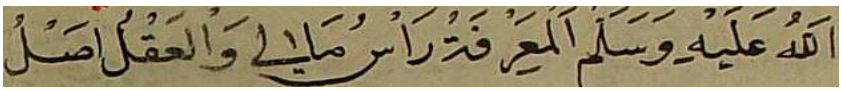
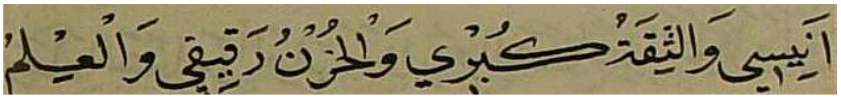
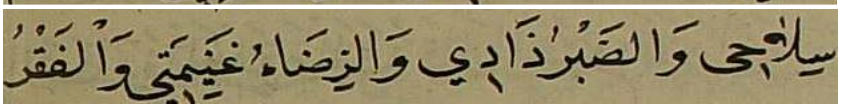
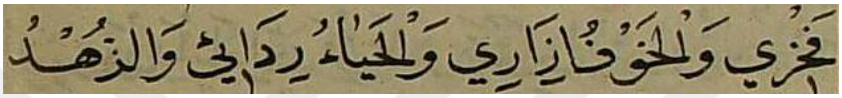
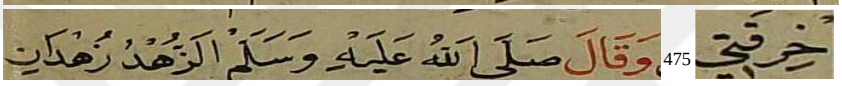
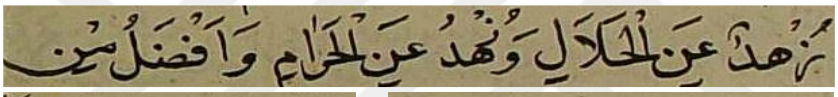
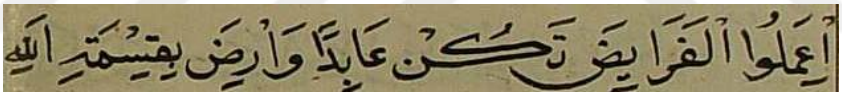
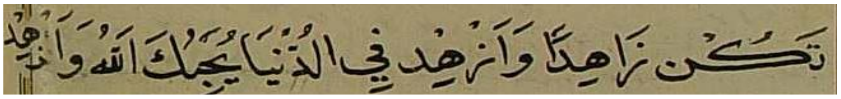
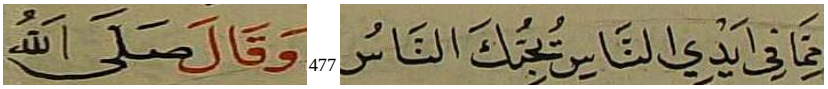
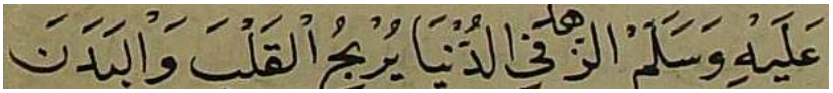
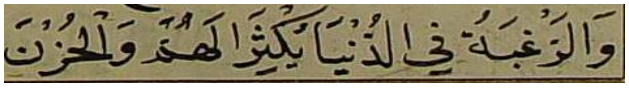
65(a)

1.
2.
3. [469]
4.
5.
6. [470] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırra

7. hu'l-ʿazīz cehd eyle ey ḳarındaş takvāyı iş ẹdinüp murāḳabe
8. üzerine olġıl tā kim altıncı zühd maḳāmına sezā
9. olasın. El-maḳāmü's-sādisü'r-rubūbiyyeti ve'z-zühd. Rububiyyetden
10. ra aldılar, zühdden ze aldılar, ikisin ḳarındaş
11. ḳıldılar saŋa baŋa işāret içün. Cehd eyle,
12. bundan olġıl.
13. [471]
14.
15. [472]

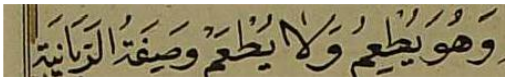
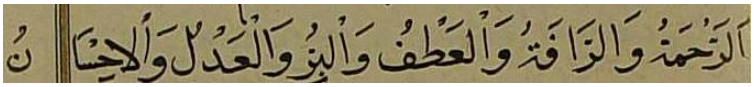
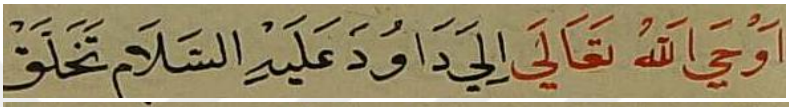
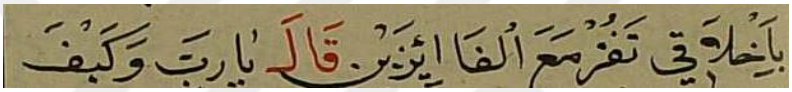
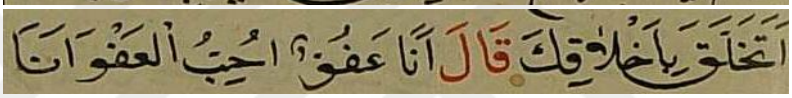
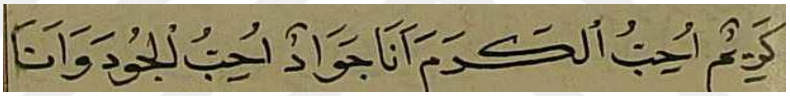
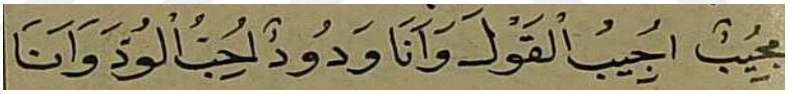
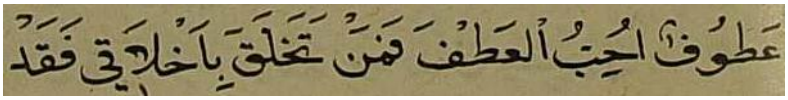
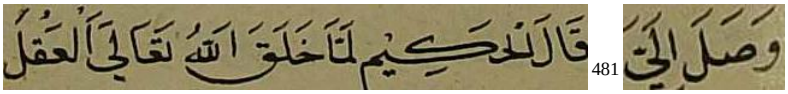
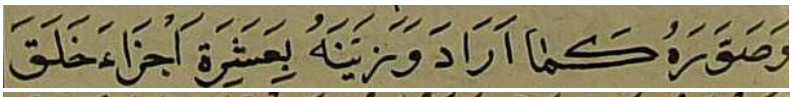
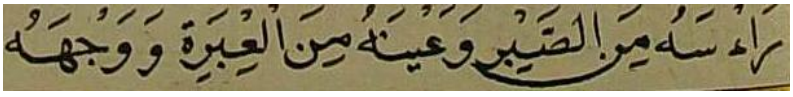
65(b)

[469] Şair dedi ki: Ben saadeti mal toplamakta görmüyorum. Gerçek saadet takvalı olmaktadır. Takva saklanacak en hayırlı azıktır. En takvalılar için daha da fazlası vardır.
[470] Sehl Bin Abdullah dedi ki: Saadetin toprağı Marifet, tohumu Yakîn, suyu ilim, tarlası tevekkül, meyvesi mağfiret ve cennettir.
[471] Ebu Bekir el-Verrak dedi ki: "Ze harfi dünya zinetini terk edip takva ile zinetlemeye işarettir."
[472] Ebu Süleyman ed-Dârânî, "Zühd seni Allah'tan alıkoyan her şeyi reddetmektir dedi."

1. [473]
2. [474]
3.
4.
5.
6.
7.
8. [475]
9.
10. [476]
11.
12.
13. [477]
14.
15. [478] Ḳāle'ş-şeyhu

[473] Şiblî, "Zühd, kalbi sebepelrden sebepleri yaratıp idare ederne çevirmektir." dedi.
[474] Âlim, "Zühd, zühdü gizlemektir." dedi.
[475] Nebî (sav) dedi ki: Marifet sermayemdir, akıl dinimin aslıdır, muhabbet temelimdir, şevk bineğimdir, zikrullah enisimdir, güven kuvvetimdir, hüzün rikkatimdir, ilim silahımdır, sabır gıdamdır, rıza ganimatimdir, fakr fahrimdir, havf izarımdır, haya ridamdır, zühd hırkamdır.
[476] Nebî (sav) dedi ki: "Zühd iki çeşittir. Haramdan zühd ve helalden zühd. Bunların en faziletlisi helale karşı zühddür. (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, V, 355.)
[477] Nebî (sav) dedi ki: "Farzları yapın ki âbid olasınız. Allah'ın kısmetine razı olun ki zahid olasınız."(Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb, I, 372.) "Dünyaya karşı zahid olun ki allah sizi sevsin. İnsanların ellerindekine karşı zahid olun ki insanlar sizi sevsin." (Gazâlî, İhyâ, IV, 224.)
[478] Nebî (sav) dedi ki: Dünyaya karşı zühd kalbi ve bedeni rahatlatır. Dünyaya rağbet ise hüzün ve gamı arttırır. (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, VII, 347)

66(a)

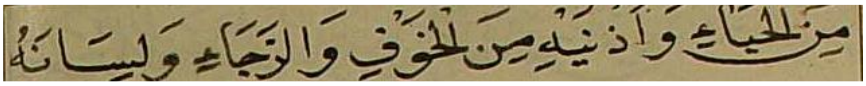
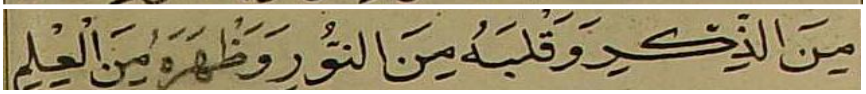
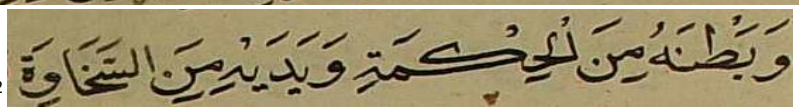
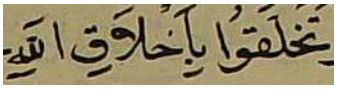
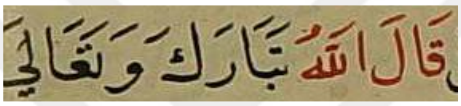
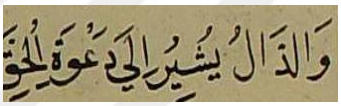
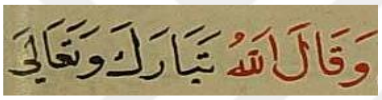
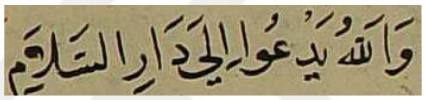
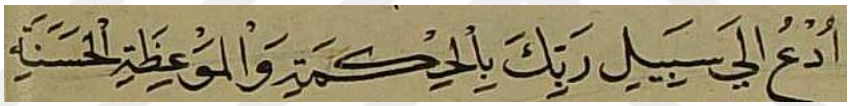
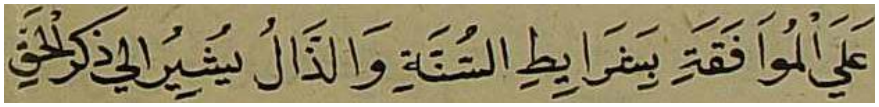
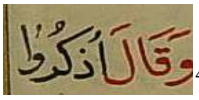
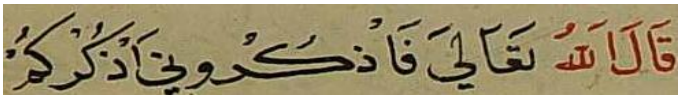
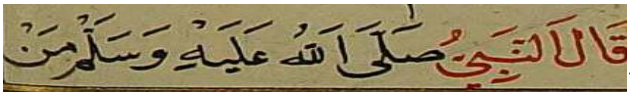
1. raḥmetullahi ʿaleyhi ḫulḳıyıla ḫulḳlanmak oldur kim
2. Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem andan ḫaber
3. veṛdi buyurdı kim [479]
4. Ve daḫı Ḥaḳ teʿālā kelāmında ḫaber veṛdi.
5. Buyurdı kim
6. [480]
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

66(b)

[479] "Allah'ın ahlakı ile ahlaklanın" (Ebu Bekir el-Kelabâzî, et-Taaruf li-Mezhebi Ehli't-Tasavvuf, s.5)

[480] "Yedirdiği halde yedirilmeyen..." (En'am, 14) Rabbaniyetin sıfatları: Rahmet, Refet, Atıf, Birr, Adl ve İhsan'dır.

[481] Allah Teala(cc) Davud'a şöyle vahyetti: "Ahlakım ile ahlaklan, kurtulanlarla birlikte kurtul."Davud ,"Ya Rabbi senin ahlakın ile nasıl ahlaklanırım?" diye sordu. Allah Teala: "Ben Bağışlayan'ın affetmeyi severim. Ben Kerim'im ikram etmeyi severim. Ben cevvad'ım, bol bol veririm. Ben Mucib'im her dileğe cevap veririm. Ben Vedûd'um sevgiyi severim. Ben Atûf'um vermeyi severim. Kim benim ahlakım ile ahlaklanırsa bana ulaşır."

1.
2.
3. [482] *ḳāle*
4. raḥmetullahi eger[483] Ḥadiṣine
5. imtiṣāl ḳılup ʿamele meṣġūl olsaŋ ʿaceb degül. Eger
6. yėdinci maḳāma ėrişseŋ. El-bābü's-sābiʿ fī beyānü'd-devleti
7. ve'z̲-z̲uli. Devletten dal aldılar, z̲ülden z̲el aldılar,
8. ikisini ḳarındaş ḳıldılar, saŋa ve bize işāret içün.
9. [484]
10. [485]
11. [486]
12.
13. [487]
14. [488]
15. [489]

[482] Hakim dedi ki: "Allah Teala aklı yarattı ve onu istediği gibi şekillendirdi. Onu on şey ile süsledi. Başını sabırdan, gözünü ibretten, yüzünü hayadan, kulaklarını havf ve recadan, dilini zikirden, kalbini nurdan, sırtını ilimden, karnını hikmetten, ellerini sehavetten yarattı.

[483] "Allah'ın ahlakı ile ahlaklanın."

[484] "Dal" Hakk'ın davetine işarettir.

[485] Allah Tebarek ve Teala buyurdu: "Allah kullarını esenlik yurduna çağırıyor." (Yûnus, 25)

[486] Yine Allah Tebareke ve Teala buyurdu: "(Resulüm!)Sen, Rabb'inin yoluna hikmet ve güzel öğüt ile çağır." (Nahl, 125)

[487] Zünnûn (ra) dedi ki: "Dal sünnete muvafakat üzere hizmetin devletine işaret eder. Zel ise Hakk'ın zikrine işaret eder.

[488] Allah Teala buyurur:"Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım." (Bakara, 152)

[489] Ve yine buyurdu: "Allah'ı çokca zikredin." (Ahzâb, 41)

67(a)

1. قال[490] تواضع رفعه الله ومن تكبر خذله الله
2. الجنيد رحمة الله الدولة عشرة فاثنان دولة قديمة
3. الايمان والتوفيق واثنان في وقت النزع الشهادة
4. والبشارة واثنان في القبر الامن والرحمة واثنان
5. في القيمة الرحمة والشفاعة واثنان في الجنة الخلود
6. والزيادة[491] اصل التواضع قبول الحق من الحق للحق
7. قال عالم التواضع هو التكبر على الاغنياء
8. وقال النبي صلى الله عليه وسلم والتذلل للفقراء[492]
9. طوبى لمن ذلت نفسه وحسنت خليقته وطابت سريرته
10. وعزل عن الناس شره طوبى لمن انفق الفضل من
11. ماله وامسك الفضل من قوله ووسعته السنة ولم
12. تستهوه البدعة[493] وعن ابي بكر الوراق انه قال بالعلم
13. صحت لهم صحبة المخلوقين وباليقين صحت لهم

[490] Nebi (sav) dedi ki: "Allah tevazu sahibini yükseltir. Kibir sahibini ise alçaltır." (Bezzâr, el-Müsned, III, 161.)

[491] Cüneyd dedi ki: On şey devlettir. İkisi devlet-i kadimedir. Bunlar iman ve tevfiktir. İkisi vefat anındadır. Bunlar şehadet ve beşarettir. İkisi kabirdedir. Bunlar emniyet ve rahmettir. İkisi kıyamettedir. Bunlar rahmet ve şefaattir. İkisi cennettedir. Bunlar ebediyet ve ziyadeliktir. Tevazunun aslı; Hak'tan, hakkı, Hak için kabul etmektir.

[492] Alim dedi ki: "Tevazu zenginlere karşı tekebbür, fakirlere karşı tezellül göstermektir."

[493] Nebi(sav) buyurdu ki: "Nefsine zillet gösterene, halka iyi davranana müjdeler olsun. Şerrinden insanları korumak için yalnızlığa çekilene müjdeler olsun. Malının fazlasını infak edene, sözün fazlasını söylemeyene, sünneti yayana, bidate uymayana müjdeler olsun." (Keşfu'l-Hafâ, 1676.)

14. صُحْبَةُ اللهِ تَعَالَى تَنَعَّمُ الْعَبْدُ بِالْيَقِينِ وَرَضِيَ وَالْيَقِينُ

15. مِلْكُ الْقَلْبِ وَبِهِ كَمَالُ الْإِيمَانِ[494] قَالَ عَبْدُ اللهِ الْأَنْطَاكِي

67(b)

1. رَحْمَةُ اللهِ إِنَّ أَوَّلَ الْيَقِينِ إِذَا وَصَلَ عِلَاءُ الْقُلُوبِ

2. نُورًا وَيُنْفَى عَنْهُ كُلُّ رَيْبٍ[495]

وَقِيلَ لِلْيَقِينِ اسْمٌ

3. وَرَسْمٌ وَعِلْمٌ وَعَيْنٌ وَحَقٌّ فَالْاِسْمُ وَالرَّسْمُ لِلْعَوَامِ

4. مِنَ الْمُوَحِّدِينَ وَعِلْمُ الْيَقِينِ لِلْأَوْلِيَاءِ وَعَيْنُ الْيَقِينِ

5. لِلْأَنْبِيَاءِ وَحَقِيقَةُ حَقِّ الْيَقِينِ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

496

6. وَسَلَّمَ[497] ḥavārīyyün ʿĪsā Peygambere ʿilm-i ekberi bize

7. ögret dediler. فَقَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالْعِلْمُ

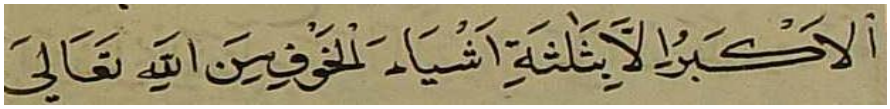
---

[494] Ebu Bekir el-Verrak deki ki: Mahlukun sohbeti ilim ile sahih olur. Allah'ın sohbeti yakîn ile sahih olur. Kul yakîn ile kanaatkâr ve razı olur. Yakîn kalbin mülküdür. İmanın kemali de bununla mümkündür.

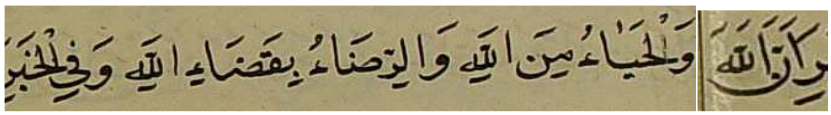
[495] Abdullah el-Antakî dedi ki: Yakînin başı, ona ulaşınca kalplerin nur ile dolması ve bütün şüphelerin uzaklaşmasıdır.

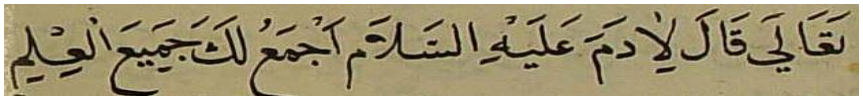
[496] Yakîn için denildi ki: "Onun ismi, resmi,ilmi,ayni ve hakkı vardır. İsme'l ve Resme'l yakîn muvahhid avam içindir. İlme'l Yakîn evliya içindir. Ayne'l- Yakîn, enbiya içindir. Hakikatü'l Hakka'l- Yakîn, Hz.Muhammed(sav) içindir.

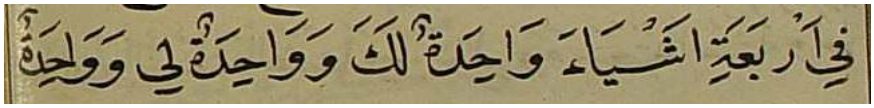
[497] Yakîn için denildi ki: "Onun ismi, resmi,ilmi,ayni ve hakkı vardır. İsme'l ve Resme'l yakîn muvahhid avam içindir. İlme'l Yakîn evliya içindir. Ayne'l- Yakîn, enbiya içindir. Hakikatü'l Hakka'l- Yakîn, Hz.Muhammed(sav) içindir.

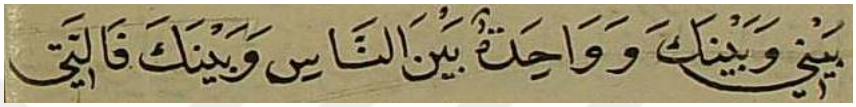
8.

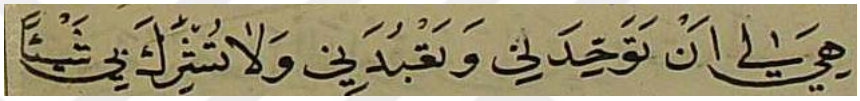
498

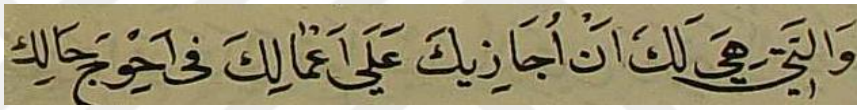
9.

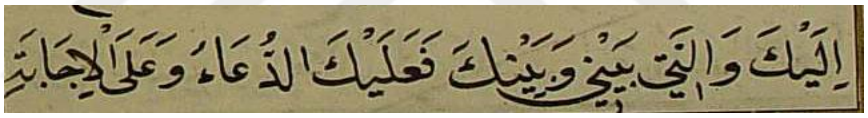
10.

11.

12.

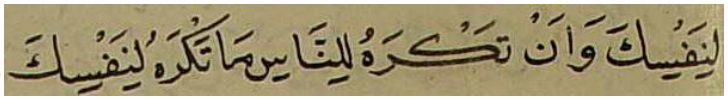
13.

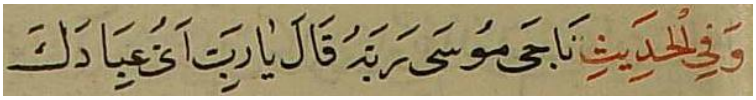
14.

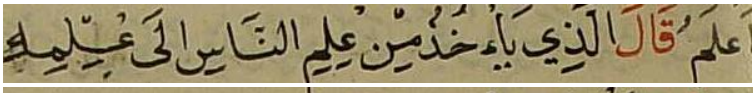
15.

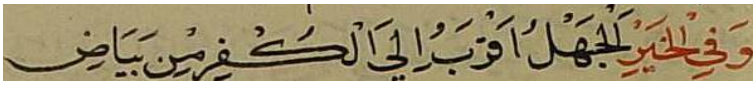
68(a)

1.

2. [499]

3.

4.

5.

[498] İsa (as) dedi ki: "İlm-i ekber ancak üç şey ile elde edilir.Bunlar: Allah'tan korkmak, Allah'tan haya etmek, Allah'ın kazasına rıza göstermektir."

[499] Bir haberde şöyle gelmiştir: Allah Teala Adem'e (as) dedi ki: "Bütüm ilimleri senin için dört şeyde topladım. Bunların biri senin için, biri benim için, biri seinle benim aramda, biri de seninle insanlar arasındadır. Benim için olanlar; beni bir bilmen, bana ibadet etmen ve ban şirk koşmamandır. Senin için olanlar; zaruret halinde iken amellerinde sana ruhsat vermemdir. Benim ve senin aranda olan; senin dua etmen, benim ise icabet etmemdir. Seninle halk arasında ise; nefsin için istediğini başkaları için de istemen, nefsin için istemediğini, başkaları için de istememendir.

6. وعن انس رضي الله عنه اطلبوا[500] العين الى سوادها

7. العلم في كل يوم الاثنين فانه ميسر لطالبه[501]

8. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu meşāyiḫ menziline ėrişmek

9. dilerseŋ anlaruŋ yolını varmaḳ gerek. Ol ʿilmile

10. yėtmiş maḳāmı ṭaleb ḳılmaḳ gerek. Şeriʿat ṭarīḳat

11. ḥakīḳat bunlara taʿalluḳ maḳāmlar ṭaleb ędüp

12. ėrişmek. Her bir nesnenüŋ yolı var. Meşāyīḫ yolı

13. uçmaḳ yolıdur. Uçmaḳ yolıʿilmile ʿamelile olur.

14. Nitekim Ḥażret-i Resūl ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem

15. buyurdı: ان لكل شيء طريقا وان طريق الجنة

68(b)

1. العلم لاجرم علم[502] Berekātında yėtmiş maḳāma ėrişüp

2. meşāyiḫ menzilini kesb ędüp uçmaḳda dereceler bulur.

3. Kemā ḳāle Allāhu teʿālā والذين اوتوا العلم درجات[503] Cāhil

4. ʿamel ve ṭāʿat ḳılur. Bidʿate düşer. Bilmez, cehennemlik olur.

5. Kemā ḳāle'n-nebiyyi ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem

كما قال النبي صلى الله عليه وسلم كل بدعة

6. ضلالة وكل ضلالة في النار[504] ʿİlim üç ḥarfdür

7. ʿAli Bin Ebī Ṭālib eydür ʿayın ʿilliyyinden lam lüṭfından

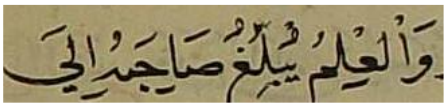
[500] Musa(as) Rabbine:"Ya Rabbi hangi kulun en bilgilidir?" diye münacat etti. Rabbi ona: "Başka insanların ilminden alıp kendi ilmine katandır." buyurdu. Haberde geldi ki: cehaletin küfre yakınlığı, gözün beyazının siyaha yakınlığından daha ileridir.

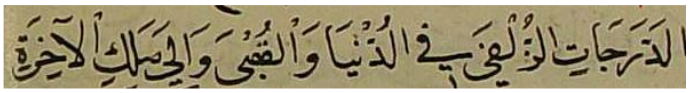
[501] Enes'ten(ra) rivayet edildi: her gün iki defa ilim isteyin. İlim, isteyene kolaylaştırılır.(Ebu Dâvûd, İlim, 1.)

[502] "Her şeyin bir yolu vardır. Cennetin yolu ise ilimdir."

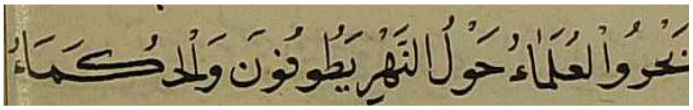
[503] Allah Teala'nın buyurduğu gibi: "Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin." (Mücâdele, 11)

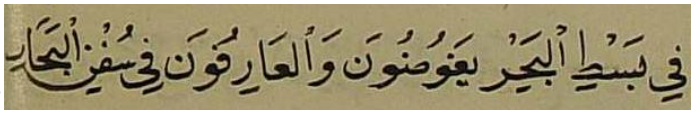
[504] Nebi'nin(sav) dediği gibi: "Her bidat dalalettir, her dalallet ateştedir. (Nesâî, Salâtü'l-Iydeyn, 22)

8. mīm mülkdendür ve

9.

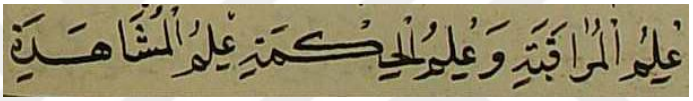
10.

11.

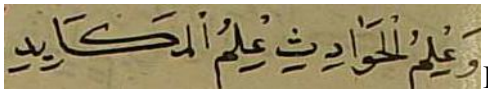
12. [505]

13.

14.

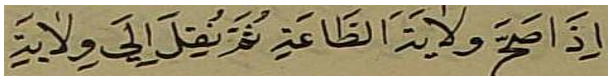
15.

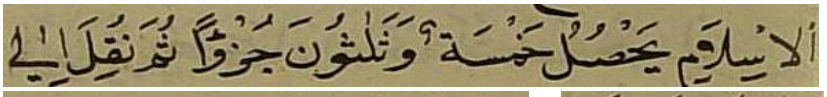
69(a)

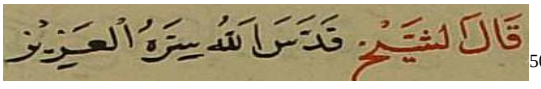
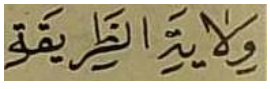
1. [506] Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullahi

2. ʿilim üç dürlü oldı. İkisi ṭarīḳat maḳāmına gerek.

3. Birisi ḥicābdur. Maʿrifet ʿilmi ve ḥikmet ʿilmi murāḳabe ve müşāhede

4. süz olmaz.

5.

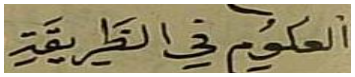
6. [507]

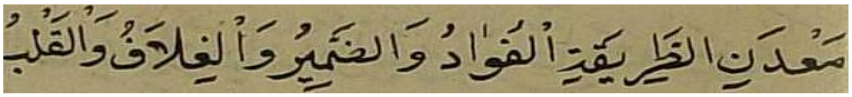
[505] İlim, sahibini dünyada ve ukbada yüksek derecelere çıkarır, dünyanın ve ahiretin sahibine ulaştırır. Hz. Ali(ra) buyurdu ki: İlim nehirdir, hikmet denizdir. Ulema nehir etrafında dönerler, hükema denizin kıyısındadırlar. Arifler ise denizlerdeki gemilerdedirler.

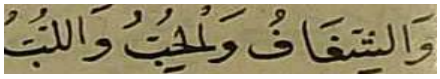
[506] Hakîmlerden biri dedi ki: "İlim üç kısımdır: Mârifet ilmi, hikmet ilmi, hadiseler ilmi. Marifet ilmi murakabe(kalp) ilmidir. Hikmet ilmi müşahede (akıl ve his) ilmidir. Hadiseler ilmi, kayıtlar(rivayet) ilmidir.

[507] Taatin velayeti tam ve sahih olsa İslam velayetine naklolunur. Bunda otuz beş cüz hasıl olur. Sonra tarikat velayetine naklolunur.

7.

8. [508] bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm

9.

10. [509] Ḳalb-i selīm olmayınca ṭarīḳata

11. ḳadem vurmaḳ olmaz. Nitekim Yaḥya Bin Maʿāzü'r-Rāzī eyitdi:

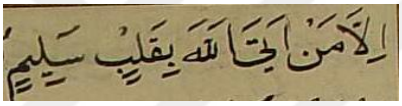
12. Ḳalb-i selīm olmaġa dört deryādan geçmek gerek.

13. Evvel dünyā deryāsı, ikinci ḫalḳ deryāsı, üçünci şeyṭān

14. deryāsı, dördüncü nefs deryāsı. Bu deryālar kim ki

15. geçdi, ḳalb-i selīm ḥāsıl olur. Ḳāle Allāhu teʿālā

69(b)

1. [510] Bu deryālardan geçmege

2. esbāblar ve gemiler bulmak gerek. Amma dünyā deryāsınuŋ

3. gemisi zühddür, dümeni ḳanaʿatdür, yėlkeni ḫorlıḳdur,

4. lengeri ṣabırdur. Eger ḫilaf -ı şerʿde töhmet

5. yilleri bir yaŋadan ese başlasa ḫorlıḳ

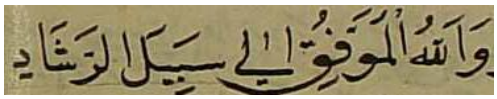
6. yėlkenini pāre pāre ėdüp ve bir yaŋadan daḫı ġaybet

7. ve bühtān yilleri esse her ṭarafdan mevcler ḳum ḳoyup

8. gemi ġarḳa varmalu olsa ve veraʿ lengerini bıraḳġıl.

9. Tā muḫalif yiller ṭayana. Eṣer ėtmeye. Pes ḳanāʿat dümenini muḥkem

10. ṭutup dünyā deryāsından cehd ėdüp geçmek

11. ardınca olıgör.[511]

12. Ḫalḳ deryāsınuŋ gemisi nevmīẕlik, Ḥaḳdan ġayrıdan

13. ümīẕini kese ve dümeni ḳaṭıʿatdur ḫalḳdan kesile.

[508] Kul tarikat madenini sağlam yaparsa "Tarikatta Ulûm" makamına naklolunur.
[509] Tarikat ilimlerinin aslı şunlardır: Fuad, Zamir, Gılaf, Kalb, Şegaf,Hubb, Lübb.
[510] Allahü Teala: "Ancak Allah'a kalb-i selîm (temiz bir kalp) ile gelenler (o günde fayda bulur) (Şuara, 89) buyurdu.
[511] Allah seni "Rüşd" yoluna muvaffak etsin.

14. Ülfeti Ḥakḳıla ola. Yėlkeni firāḳlıḳ, lengeri ḫalvet ḳaçan
15. ümīẕ ve ṭamaʿ ve iḫtilā yęlleri esebaşlasa ḍalālet

70(a)

1. ve cehālet mevcleri ḳopabaşlasa ḫalvet lengerini
2. bıraḳ. Bu yęl sākin olınca çünki muḫalif
3. yęlleri sākin ola, ḫalāṣ yeli ḳopa. Firaḳ yėlkenini
4. götürüp ḫalḳ deryāsından cehd ędüp geçmek
5. ardınca olgıl. Şeyṭān deryāsınuŋ gemisi ẕikirdür.
6. dümeni tesbīḥdür, yęlkeni recādur, lengeri ḫavfdur.
7. Ḳaçan riyā ve ʿucb ve minnet yęlleri esebaşlasa ḫavf
8. lengeri ṣalġıl. Ḳaçan bu yiller sākin olsa
9. iḫlās yėli ḳopar. Recā yėlkeni götürüp cehd eyle. Şeyṭān
10. deryāsından ḫalāṣ ol. Nefs deryāsınuŋ gemisi
11. gemisi[512] aclıḳ susuzlıḳdur, dümeni ʿışḳdur, yėlkeni maḥabbetdür,
12. lengeri şevḳdür. Ḳaçan hevā yeli ve şehvet
13. mevcler ḳoyup ḳumlar ẕāhir olsa cehd eyle. Gemiŋi
14. ġarḳ eyleme. Şevḳ lengerini ṣalġıl. Ṣabır ḳıl.
15. Ḳaçan meveddet yėli esebaşlasa maḥabbet yėlkenini götürgil.

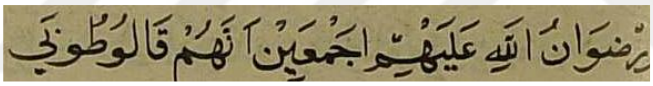
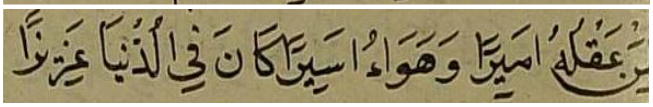
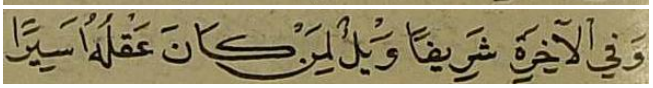
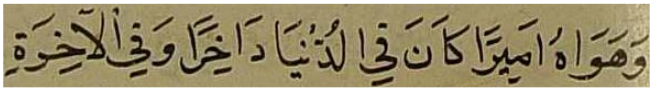
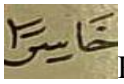
70(b)

1. Nefs deryāsını geçmek ardınca olġıl. vallāhü'l-hādī
2. ilā ṭārīḳi'l-müstaḳīm Ḳaçan bu deryāları geçseŋ ṭarīḳat
3. yolına girmege lāyıḳ olursın. Ḳadem ur, ṭarīḳat
4. yolına girgil. et-ṭarīḳatü[513] ʿamelün bi'l-ḳulūb Ṭarīḳat
5. ehli göŋüller ʿilmini bilmiş gerek tā ki andan
6. ṭālibe murād ḥāṣıl ola. Eger göŋüli ʿilminden
7. bī ḫaber olsa cehālet birle ṭarīḳata ḳadem ursa ehl-i
8. ṭarīḳatam dėyü daʿva ętse ol aḥmaḳ aŋa itiḳād
9. ęden daḫı aḥmaḳdur. Mürīd olan aŋa ol gözsüzi
10. gör ya aŋa şeyḫ olan ol yüzsüzi gör.

[512] Gemisi kelimesi iki kere yazılmıştır.
[513] Metinde et-tarik yazılmıştır.

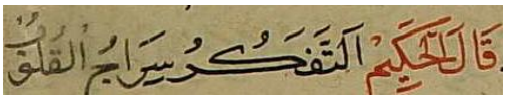
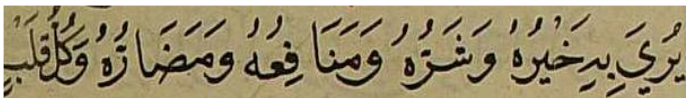
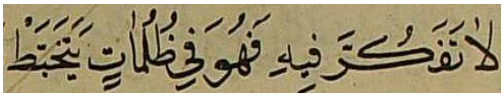
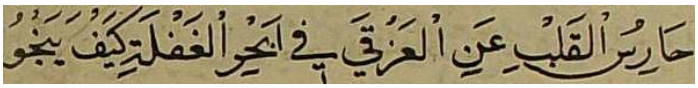
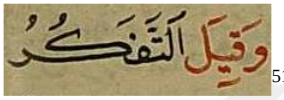
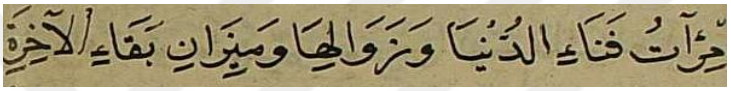
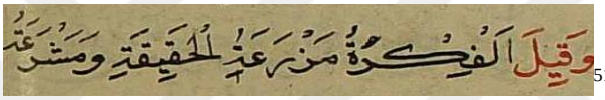
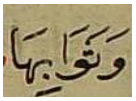
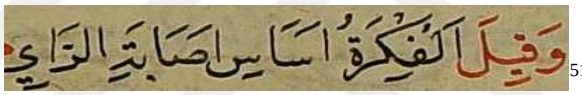
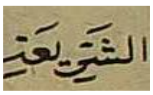
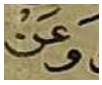
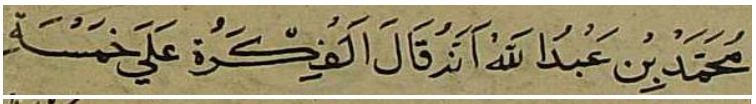
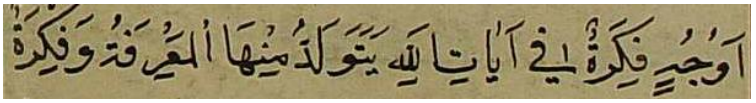
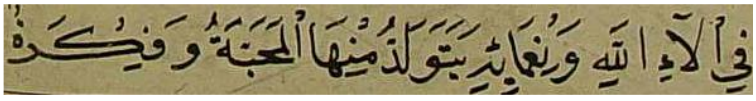
11. Ve ḳīl
12. fu'ad bir şehir-dürür. On sekiz biŋ ʿālemi ol
13. şehre ḳıyās ḳılsaŋ ḳamu dünyā ol şehir ḳatında yabanda
14. bir yüzük miḳdārı ola. Ḥaḳ teʿālā ol şehir içinde
15. bir ḫazīne yaradupdur. Tefekkür gevherin anda ḳoyup-durur.

71(a)

1. Tefekkür gevheri ol şehre padişāh olup oturup-durur.
2. Cism ʿāleminden gelen nesneleri sızırur, ṣāfī ḳılur,
3. sır ʿālemine iletür. Yaramaz nesneleri żamir kendinüŋ zindānına
4. ṣalır. Ẓāhir bāṭın ābādānlıġı bunuŋ birle olur. Sır
5. ʿāleminde āḫlāḳ-ı maḥmūde var, āḫlāḳ-ı meẕmūme var.
6. Ẓāhir bāṭın ʿāleminüŋ ābādān olması bu fuʾad şehrinde.
7. ʿAḳıl emīr ola, hevā esīr ola.
8.
9.
10.
11.
12. [514] Ḳāle'ṣ-ṣeyhu ḳaddesallāhu rūḥahu maʿānī vilāyeti
13. yėdi şehirdür. Ḥaḳ teʿālā İbrāhim peyġambere veṛdi.
14. Nemrūd laʿine daḫı ẓāhirde ʿayān yėdi kend
15. veṛdi. Tefekkür ḳılmaḳ gerek. İbrahime verilen göŋül

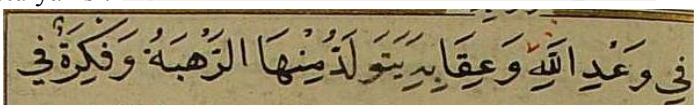
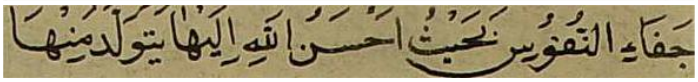
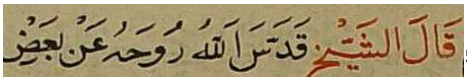
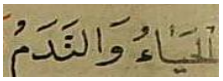
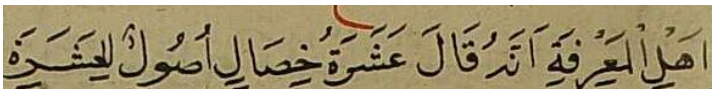
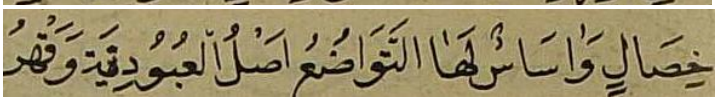
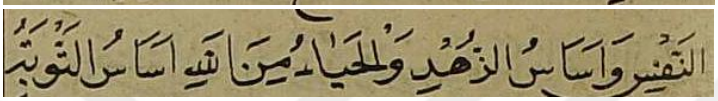
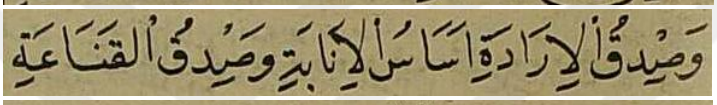
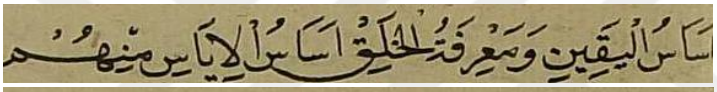
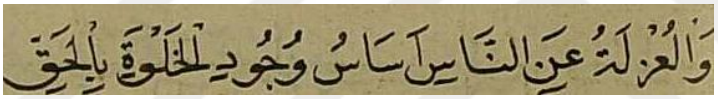
71(b)

[514] Sahabilerden(ra) rivayet edildi. Onlar şöyle dediler: "Aklı emir, hevası esir olan dünyada aziz, ahirette şerif olan kimseye ne mutlu . Aklı esir hevası emir olan, dünyada zelil, ahirette hasir olana yazıklar olsun!"

ʿālemindeki şehirlerüŋ faydası ne imiş, Nemruda verilen dünye ʿālemindeki kendlerüŋ noḳṣānı ne imiş bilmek gerek.

 [515]

  [516]

 [517]
 [518] [519]
[520] Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullahi tefekkür ḳılu ʿamel ḳılsaŋ murāda erişesin.

72(a)

[515] Hakim dedi ki:"Tefekkür, kalblerin kandilidir. Onunla hayır ve şer, fayda ve zarar görülür. İçinde tefekkür bulunmayan kalb, karanlıklar içinde daima bocalar durur."
[516] Hakim yine dedi ki: " Kalbi Haris olan kimse, gaflet deryalarında boğulmaktan nasıl kurtulur? Bunun izahı 'dört bahr' konusunda geçti."
[517] Denilir ki: tefekkir, dünyanın fenasının ve zevalinin aynası, ahiretin beka ve sevabının mizanıdır.
[518] Denilmiştir ki: tefekkür isabetli görüşün esasıdır.
[519] Denilmiştir ki: tefekkür hakikatın tarlası, şeriatın yoludur.
[520] Bu mana bir hadiste şöyle gelir: "Önce tefekkür et, sonra amel."

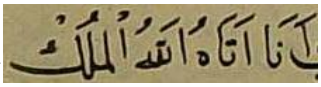
Sayfa üstü yazısı:

1.
2.
3. [521]
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [522]
12. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūhahū kim ki ṭarīḳatı ṭaleb ḳılsa
13. ol mütevellid olan on meẕkūr nesneleri cehd ėdüp
14. ʿamele baġlayup muḥkem ḳılmaḳ gerek. Ḥaḳ teʿālā yėdi
15. maʿānī şehirler kim İbrāhime vėrdi. Yigirmi bir

72(b)

[521] Muhammed b. Abdullah'ın şöyle dediği rivayet edildi: "Tefekkür beş şekilde olur. 1-Allah'ın ayetlerini tefekkür ki bundan marifet doğar. 2- Allah'ın kainattaki ayetlerini ve nimetlerini tefekkür ki bundan muhabbet doğar. 3-Allah'ın mükafat ve savabını tefekkür ki bundan rağbet doğar. 4-Allah'ın tehdit ve cezasını tefekkür ki bundan korku doğar. 5- Allah'ın ihsanda bulunmasına rağmen nefslerin nankörlüğünü tefekkür ki bundan da haya ve pişmanlık doğar. "

[522] Şeyh(ks) bazı marifet ehlinden dedi ki: "On haslet vardır ki diğer on hasletin asılları ve esaslarıdır: 1-Kulluğun esası tevazudur. 2-Zühdün esası nefsi yenmektir. 3-Tevbenin esası Allah'tan haya etmektir. 4- Allah'a dönüşün esası doğru iradedir. 5- Yakînin esası doğru kanaattir. 6-İnsanlardan ümidi kesmenin esası halkı tanımaktır. 7-Hak ile halvetin esası insanlardan ayrılmaktır. 8-Mürüvvetin esası gazabı terk etmektir. 9-İstikametin esası Allah'ın minnetini görmektir. 10-Tefekkürün esası kalbi dünyadan boşaltmaktır.

1. maḳāmda istiḳāmet üzere ṭurup yėtmiş maḳāmuŋ
2. ümīẕi birle ṣaġa ṣola baḳmayup murāḳabe üzere
3. teraḳḳī ḳılmaḳ gerek. Tā-kim yėtmiş maḳāma ḥāṣıl olup
4. meşāyiḫ menziline ėrişe. Abdullah bin ʿabbās ve muḳātil
5. eyitmişler Nemrud bin Keʿnān[523] laʿnehumā Allāh ḳamu ḥükm
6. ėtdi. Ḥaḳ teʿālā anı minnet ḳılmadı.[524]
7. deyü minnet ḳıldığı Nemruda yėdi şehir vėrdi. Sarāyınuŋ
8. devrinde yėdi anı minnet ḳıldı. Her bir şehirde birer ḫāṣiyyet
9. vardı. Evvelki şehrüŋ ḳapusında iki ḳuş oturup
10. dururdı. Her kim ol şehre girse ne endīşe ile
11. girseler ol ḳuşlar ol kimseye adı birle aŋup
12. göŋilinde endīşe eyü midür yavuz mudur eydirlerdi.
13. Eyü endīşeye dilegin vėrüp yaramaz endīşeye edeb
14. ḳılurdı. İkinci şehir ḳapusında bir ṭabıl kös vardı.
15. Her kimse kim bir nesne yavuḳulsa yitirse ol dühül

73(a)

1. kösi ursalar ḳandayıdığı ya uġrı alup ḳanda ḳodığı
2. ol dühülden bir avaz gelürdi deyüvėrirdi. Üçünci
3. şehir ḳapusında gītī-nümā bir gözgü vardı. Her kimüŋ
4. bir ġāibi olsa görecegi olsa aḥvāli niteimiş
5. bileyin dėse ol gözgüye baḳup görürdi, bilürdi.
6. Dördünci şehir ḳapusında bir ḥavż varıdı. İki kişi
7. ol ḥavż ḳatında ḳapuda otururlardı. İki kişi birbirile
8. ḫuṣūmet ḳılsa daʿvası olsa ol iki kimsenei
9. ḫavuża bıraġurlardı. Daʿvası bāṭıl olan kişi ṣu
10. baturup ġarḳ ėderdi. Rast sözlü kimse batmazdı.
11. Bėşinci şehirde bir ḥavż vardı. Nemrūd ḳaçan ṭoy
12. ḳılsa her kimse kim beglerden ḫocalardan gelse

[523] Metinde Kaʿnān şeklinde yazılmış.
[524] "Allah ona mülk verdi."

13. buyururdı. Ḳanḳı dürlü şerbet içer olsalar getürüp
14. bu ḥavża ḳoyuŋ dėrdi. Dürlü dürlü şarābları
15. ve şerbetleri ol ḥavża ḳoyarlardı. Ol ṭoy içinde

73(b)

1. her kim bir ḳadeḥ eline alup ḥavżdan ṣunup alurdı.
2. Şeker şerbeti, bal şerbeti ya bekmez betine ḳarışmazdı.
3. Her biri nice şarāb getürüp ol ḥavża ḳoydısa
4. evine şarāb iletmelü olsa bir ẓarfı ṭoldurdı. Ne şarāb
5. getürdise ol şerabıla ḳapı ṭolardı. Evlü evine
6. alup giderlerdi. Gider olsalar bāḳī ḳalan
7. şerbetleri kendü özleri ḳablarına alup giderlerdi.
8. Bir ḳatre birinden birine ḳarışmazdı. Altıncı şehirde bir ḥavż
9. vardı. Ol ḥavżun ṣuyın içerlerdi. Her bir kimse kim
10. Nemrūda yaramaz ṣansa ol ḥavżuŋ ṣuyı ṭaşup
11. evini cemāʿatini birle ġarḳ ėderdi. Yėdinci şehirde bir tut
12. aġacı vardı. Nemrūd laʿine selāma gelen kimseler
13. iki kişi olsa iki kişi gölgelendügi ḳadar gölge vėrürdi.
14. On kişi olsa ol ḳadar gölge ḳılurdı. Biŋ
15. kişiye degin gölge bulunurdı. Ḫalāyıḳ buları

74(a)

1. ḫārıḳ ʿādet görüp Nemrūdı Taŋrı dėyüp üküş
2. ḫalḳ kāfir olup-dururlardı. Bunca mekr ve ḥīleyile
3. ʿācizlıġı maʿlūmdur. Ḥaḳ teʿālā anuŋ üzerine yarım sivri
4. siŋegi musallaṭ ḳıldı. Ṣaḥīh daḫı degildi. Nemrūd bu
5. milkine ḳanāʿat ḳılmadı. ʿĀcizlıġı bilmeyüp tekebbür
6. ėdüp ḥadden ol ḳadar tecāvüz ḳıldı kim İbrāhime
7. dėdigi gök taŋrısını öldüreyin diyüp vezīr birle
8. ʿahdleşüp kerkese binüp hevāya uçdılar. Şol
9. ḳadar çıḳdılar kim ḳuşlaruŋ mecāli ḳalmadı yėre yaḳdılar.
10. Ẓulmet ve ḳaraŋulıḳ gördiler. Göge baḳdılar, gördiler.
11. Göge oḳ atdılar. Ḥaḳ teʿālā ferişteleree buyurdı

12. ben hīç kimsenüŋ emegin żāyīʿ eylemezem dėdi. Nemrūda baḫmam
13. ʿāsī ise maḳṣūdın dileyü bu maḳāmda oḳ atdı
14. oḳunı balıḳ ḳanı birle dönderdi. Ferişteler Nemrūduŋ
15. oḳunı balıḳ ḳanı birle bıraḳdılar. Meşhūr ḳıssadur Ḥaḳ teʿālā

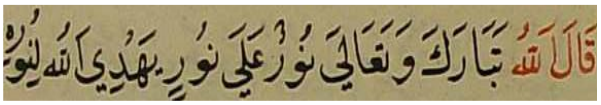
74(b)

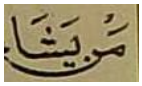
1. Nemrūda vėrdügi yėdi şehir muḳābelesinde İbrahime maʿānī
2. ʿāleminde yėdi şehir vėrdi. Degmege birer ḥaşiyyet ḳodı.
3. Ol şehirlerüŋ adları: Fuʾad, Żamīr, Ġılāf, Ḳalb, Şıġāf,
4. Ḥūbb Lübb. Bu yėdi şehir yėdi maḳāmda-durur. Ol maḳāmlaruŋ
5. adları: Īmān, İslām, Tevḥīd, Taʿahhüd, Dīn, İḳrār, Şehādet
6. Yėdi şehirdür yėdi maḳāmdur īmānlu ḳullar kim ṭarīḳat
7. ʿilmiyile ʿamel ėde, anlar bu maḳāmlara lāyıḳ olur. كَمَا قَالَ
8. اللهُ تَعَالَى وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا
9. [525] فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا Ḳāle'ş-şeyhu el-maḳām
10. üs-s̱āliş̱ü fī beyāni'l-fuād Fuād şehrinüŋ ḳapusı ḥimmetdür,
11. kilidi tevḥīddür, mihmānı nurdur. Pes ḳor anda ḳonarlar.
12. Adları Vefā Ḥaẓ Yaḳīn Daʿva Rıżā. Bu bėş ḳonuḳ
13. tevhīd miftāḥı birle raḥmet ḳapusın açar, Fuʾad şehrine
14. girür. Tefekkür gevherini Fuʾad şehrinüŋ ḥazīnesinde
15. ḳoyup-durur. ʿĀlem anuŋla münevver olur. Raḥmet

75(a)

1. ḳapusı üzerinde iki ḳuş oturup-durur: Biri ʿaḳıl
2. ḳuşı biri tefekkür ḳuşı. Her kişi kim Fuʾād
3. şehrine girse ėyü endīşesin yavuz endīşe bilür.
4. Bu ḳuşlar feryād ėdüp çaġırurlar. Tefekkür pādişāhı
5. özi nur girişi nur çıḳışı nur kelāmı nur. كَمَا

[525] "Kim de ahireti diler ve bir mümin olarak ona yaraşır bir çaba ile çalışırsa, işte bunların çalışmaları makbuldür." (İsrâ, 19)

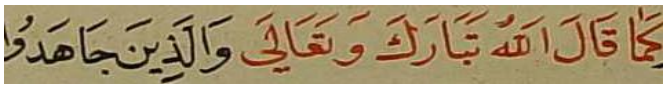
6.

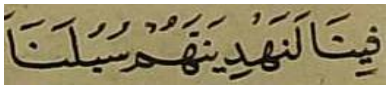
7. [526] [527] Kimi dilerse bu şehirlere girirür. Ḳāle'ş-şeyhu

8. ḳaddesallāhu rūha, bāżı müfessirler eyitmişler: Her kim ey aduyıla

9. baḳmasa saġ u sola baḳmasa murāḳabe üzere ḥażrete

10. teveccüh ėdüp yürise Ḥaḳ teʿālā ol ḳulını yėtmiş maḳāma

11. ėrişdürür.

12. [528] Tefekkür ʿāleminde ḳarār ėdüp

13. her ḳim bu seferi ḳılsa hem tendirüst hem ġanīmetlü

14. olur. Kemā ḳāle'n-nebiyyü ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem

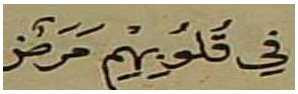
15. [529] Ve ḳīl bu sefer bāṭın seferi-durur.

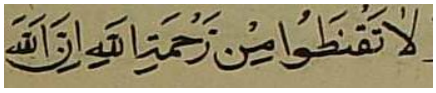
75(b)

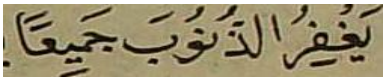
1. Hem ṣıhhat hem ġanīmet ḥāṣıl olur. Beḳā yolına girer.

2. Tefekkür gevherinüŋ nūrı birle nūrlanurlar. Yollarını

3. rūşen ḳılur. Ṣıḥḥatile raḥmete müstaġraḳ olurlar.

4. [530] Dāsından ḫalāṣ bulurlar. Ezelden

5. getürürler, ebede iletürler.

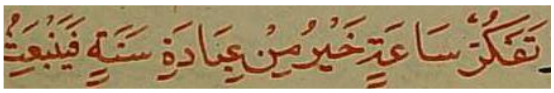
6. [531] bulurlar. Maʿrifet kesb ėderler.

7. Maġfūr olurlar. Āyāt u eḥādiṯile ʿamel ėdüp

[526] Allah Tebareke ve Teala'nın "(Bu) nur üstünde nurdur. Allah dilediği kimseyi nuruna eriştirir." (Nûr, 35) buyurduğu gibi.
[527] Allah Tebareke ve Teala'nın "(Bu) nur üstünde nurdur. Allah dilediği kimseyi nuruna eriştirir." (Nûr, 35) buyurduğu gibi.
[528] Allah Tebareke ve Teala'nın "Bizim uğrumuzda cihat edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz." (Ankebût, 69) buyurduğu gibi.
[529] Nebi'nin(sav) buyurduğu gibi: "Sefer edin ki sıhhat bulasınız, ganimet alasınız." (Tâberânî, el-Muce'mü'l-Evsat, VIII, 174)
[530] "Onların kalplerinde bir hastalık vardır." (Bakara, 10)
[531] "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin, çünkü Allah bütün günahları bağışlar."(Zümer, 53)

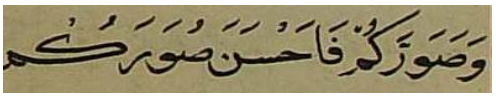
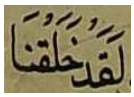
8. muġtenim olurlar. Maşnūʿātuŋ tefekkürinden

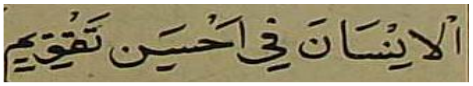
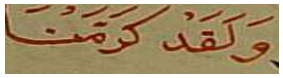
9. ḫālī olmazlar. Nitekim efḍal-i mevcūdat ṣallallāhü ʿaleyhi

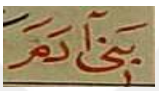
10. vesellem buyurur:

11. [532] Yine bir

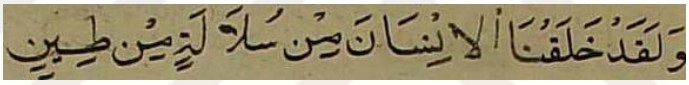
12. tefekkür ʿārıż oldı bī-naẓar ḳoḳar ṣudan,

13. ṣūretlü

14. ḳāmetlü

15. [533] kerāmetlü adamlar yaratmışdur. Her ʿāḳıl ademī kim

76(a)

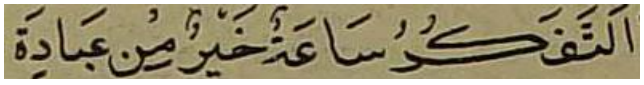
1. [534]

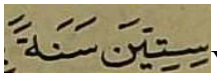
2. āyetine tefekkürle naẓar ḍüp kendü üzerine ol

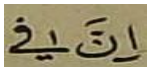
3. cümleden görüp şükür ḳılur, altmış yıl ḳılınmış

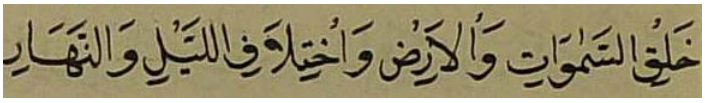
4. s̱evābdan daḫı yaḫşıraḳ s̱evāblar veṛür. Kemā ḳāle'n-nebiyyu ṣalli

5. Allāhu ʿaleyhi vesellem

6. [535] Yine bir bī-meṣel tefekkür geldi ḫālıḳ-ı

7. ekberüŋ ḳudretinüŋ ʿaẓametinüŋ tefekkürinde

8. [536]

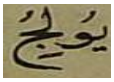
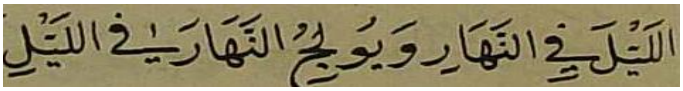
[532] "Bir saatlik tefekkür bir senelik nafile ibadetten üstündür."(Gazâlî, İhyâ, IV,423.)

[533] "Size şekil verip de şeklinizi güzel yapan..." (Mü'min, 64) "Biz insanı en güzel biçimde yarattık." (Tîn, 4) "Yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık." (İsrâ, 70)

[534] Andolsun ki biz insanı balçığın özünden yarattık. (Mu'minun, 12)

[535] Nebi'nin dediği gibi (sav):"Bir saatlik tefekkür altmış senelik nafile ibadetten hayırlıdır." (Süyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr, II,410, Beyrut 1993)

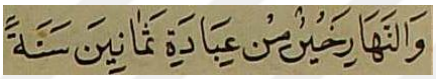
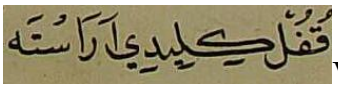
[536] "Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde aklıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır. " (Âl-i İmran, 190)

9. āyetine tefekkür birle naẓar ėdüp göklerüŋ ve yėrlerüŋ
10. ḫulıḳatine kendü baḳup ʿibret dutup ḫāliḳınuŋ
11. ḳuvvetini ve ḳudretini ve ṣanʿatını fikir ėdesin. Ve daḫı
12. dünüŋ birbirinüŋ girişmesine çıḳışmasına baḳup
13. [537] āyetinüŋ
14. ḥikmetini fikr ėdüp tefekkür ḳılasın. Seksen
15. yıl gündüzin ṣāīm ve gėcesi ḳāim olup ʿibādet

76(b)

1. ėdenüŋ ṣevābından daḫı ziyāde ṣevāb vėrür. Kemā ḳāle'n-nebiyyü
2. ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem

3. [538] Eger tefekkür
4. fāsid olsa żamīr şehrinüŋ zindanına bıraġurlar. Dilegini
5. vėrmezler. Ḥaḳ teʿālā sevdügi ḳuluŋ dilegini vėrür. Ḳaçan
6. İbrahīm tevḥīd miftāḥı birle raḥmet ḳapusını açup
7. girdise ol iki kimesne girdi deyü feryād ḳılup
8. çaġırdılar. Tefekkür pādişāhı kimsin dėyüp ṣordı.
9. İbrāhim eyitdi: Yol yėtürdüm beni yoḳdan vār ėden
10. maʿbudumı isteyügeldüm, dėdi. Tefekkür pādişāhı
11. buyurdı. İbrahimi ʿizzetile ikrāmile dördünci maḳāma
12. gönderdi. Çünki dördünci ḳalb maḳāmına geldi.
13. Bir muḥkem ḥiṣār gördi, ḳapuları üstüvār baġlu.
14. [539] Vallāhu ʿālem el-maḳāmü'l-ḫāmis
15. fī beyānü'l-żamīr. İbrāhim gördi żamīr kendi nūrından,

[537] "Allah geceyi gündüze katar, gündüzü geceye katar." (Hac, 61)
[538] Nebi'nin buyurduğu gibi: "Gece ve gündüzün ihtilafı hakkında bir saat tefekkür etmek seksen sene nafile ibadetten daha hayırlıdır." (Süyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr, II,410)
[539] "Bu kapıyı açıp gir."

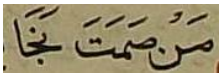
77(a)

1. ḳapuları reʿfetden, kilidi ikrārdan ve nūrdan
2. dört mihmān ḳonuḳları var. Birisi iftiḳārdan,
3. ikincisi ṣafādan, üçüncisi fenādan, dördüncisi rıżādan.
4. İbrahīm ḫalīlü'r-raḥmanı iḳrār miftāḥı birle reʿfet ḳapusını
5. açdı, żamīr şehrine girdi. Ṣamt[540] pādişāhı
6. taḫtda oturmış. İbrahīme suʾāl ḳıldı kim sen neye geldüŋ
7. dėdi. İbrahīm eyitdi: Yol yėtürdüm beni yaradan
8. maʿbudumı ṭaleb ḳılup isterem, dėdi. Pādişāh ol
9. kūs[541] dohılı urġıl, dėdi. Urdı. Ṭabuldan on eydür
10. yolı ataŋ yėtürdi kim bütler düzedür, ḫalāyıḳı yoldan
11. az-durur. Çün geçe oldı ibrāhimüŋ anası geldi
12. küfür ḳaraŋulıġı cihān ḳaraŋu ġār ḳaraŋu Kemā ḳāle Allāhu tebāreke
13. ve teʿālā
14. [542] Anasına şordı: Beni kim yaratdı, dėdi.
15. Anası eyitdi: Ben yaratdum. İbrahīm eyitdi: Seni kim yaratdı?

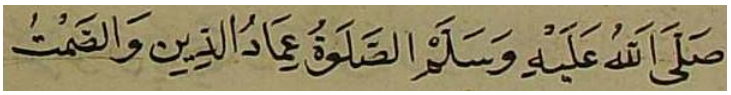
77(b)

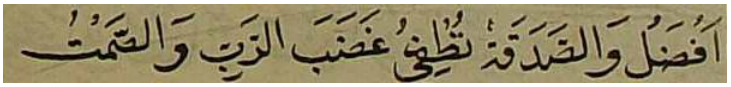
1. Anası eyitdi: ataŋ yaratdı. İbrahīm eyitdi: Atamı kim
2. yaratdı? Eyitdi: Nemrūd yaratdı. Eyitdi: Nemrūdı
3. kim yaratdı? Anası eyitdi: Hāy söyleme bu sözi,
4. kimse işitmesün. İbrahīm eyitdi: Atam mı görklüdür Nemrūd mı?
5. Ataŋ görklüdür, dėdi. İbrahīm eyitdi: Zehi aḥmaḳ çün
6. Taŋrıyam dir, kendü özini görklü yaratsa neydi,
7. dėdi. Anası İbrahimi bir kez urdı. İbrahīm müteḥayyīr
8. oldı, ebşem ṭurdı. İbrahīm anasını ursa işi düşvār
9. olurdı. Resūl ḫażreti buyurduġı gibi ṣallallāhü ʿaleyhi

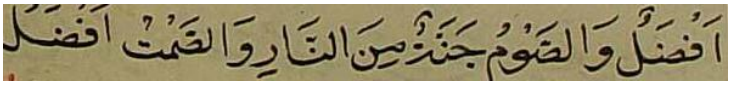
[540] Metinde şomt şeklinde harekelenmiştir.
[541] Metinde koş/kuş/küş şeklinde yazılmıştır.
[542] Nitekim Allah Teala şöyle buyurur: "Birbiri üstüne karanlıklar." (Nur, 40) "Gecenin karanlığı onu kaplayınca..." (En'am, 76)

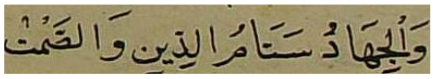
10. vesellem [543] dedi ḳurtuldı ilhām-ı rabbānī

11. birle ʿamelüŋ fāżılını işledi

12.

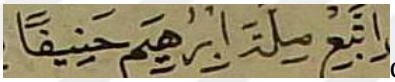
13.

14.

15. [544] ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu

78(a)

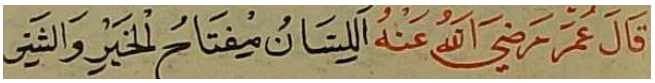
1. sırrahu Ḥaḳ teʿālā Ḥażret-i Resūle ṣallallāhü ʿaleyhi vesellemm

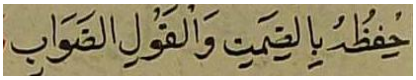
2. buyurdı:[545] dedi. Yaʿni Ḥaḳḳı

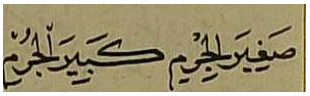
3. ṭaleb ḳılmaḳlıḳda taḳṣīr ḳılmaġa. Ṭarīḳat içinde İbrahīm

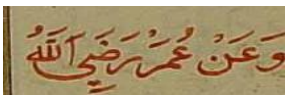
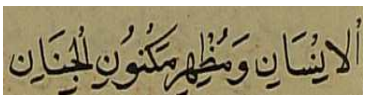
4. atası ve anası birle ne muʿāmele ḳıldısa sen daḫı

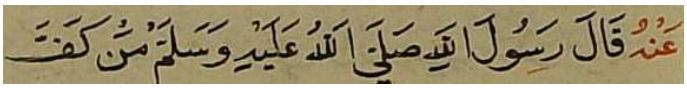
5. anı ḳılġıl kim ata ana ḥaḳḳını ṣaḳlamaḳ ulu işdür.

6.

7. [546]

8. [547]

9. [548]

10.

[543] "Susan kurtuldu." (Keşfu'l-Hafâ, 2521 vd.)

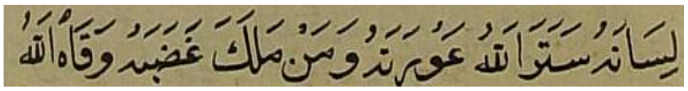
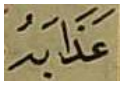
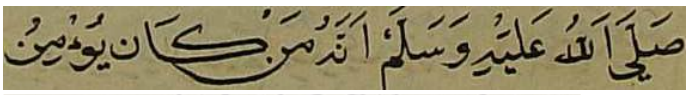
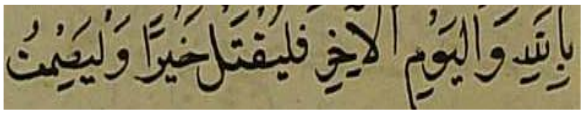
[544] Nitekim peygamber şöyle demiştir: "Namaz dinin direğidir. Susmak daha faziletlidir. Sadaka Rabb'in gazabını söndürür. Susmak daha faziletlidir. Oruç cehennemin kalkanıdır. Susmak daha faziletlidir. Cihad dinin zirvesidir susmak...(Beyhakî, Şuabü'l-İmân, III, 39 vd.)

[545] "Hanif olan İbrahim'in dinine uy!" (Nisa, 125)

[546] Ömer(ra) dedi ki: "Lisan hayrın ve şerrin anahtarıdır. Onun muhafazası susmak ve doğru söylemektir."

[547] "Dilin cirmi küçük, cürmü büyüktür." denilmiştir.

[548] Yine denildi ki: "Dil insanı yok eden ve kalplerin gizlediklerini açığa çıkaran bir alettir."

11.
12. [549]
13.
14. Ḳāle
15. ḳaddesallāhu rūha eger meşāyiḫ menzilini bulayın

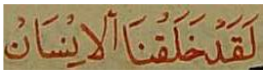
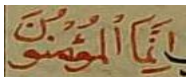
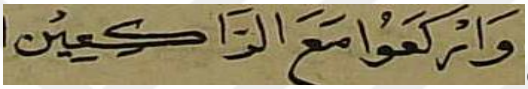
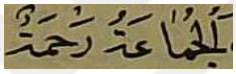
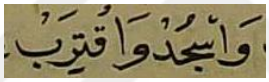
78(b)

1. dęrseŋ yėtmiş maḳāma ėrişeyin dęrseŋ dilüŋi Resūl
2. ṣallallāhu ʿaleyhi buyurduġı berk dut. İbrahim ʿaleyhi'
3. s-selāma Ṣamt pādişāhı ḳulaġuz vęrdi. Altıncı
4. şehir Ḥūb şehrine gönderdi. Çünki İbrāhim Ḥūb şehrine
5. vardı, gördi. Ḥisarı muḥkem, üstüvār iḥsāndan
6. ḳapusı var, īmāndan kilidi var. El-maḳāmü'l-evvel
7. fī beyāni'l-ġılāf. İbrahim Ġılāf şehrine girdi.
8. Ḥişārı muḥkemligini gördi. Īmān miftāḥı
9. birle İḥsān Ḳapusın açdı. Ġılāf şehrine girdi,
10. gördi. Dört ḳonuġı var: biri şükür biri
11. ḫavfdan biri taṣdīḳ biri iḫlāṣdan. Gördi
12. bir pādşāh oturmış. Ḥıfẓ pādşāhı ṣordıkim
13. sin, dędi. İbrāhim eyitdi: Ġarībem dędi. Nice ġarībem
14. dęmesün, İslām yolını hīç kimseden ṣorup
15. bulmadı, bilmedi. Meger İlhām-ı Rabbānī birle bildi.

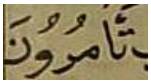
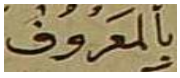
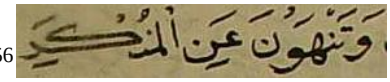
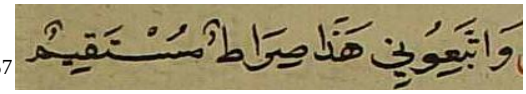
79(a)

1. Pādişāhı eyitdi: neye geldüŋ, dędi. İbrāhim
2. eyitdi: Yol yętürdüm maʿbudumı isterem, anı bilür
3. ḳarındaşları ṭaleb ędęrem, dędi. Ḥıfẓ pādişāhı taḥsīn

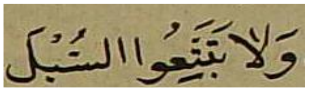
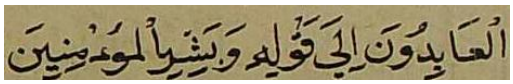
[549] Ömer'den(ra) Resulullah'ın(sav) şöyle buyurduğu rivayet edildi: "Kim dilini korursa, Allah da onun kusurlarını örter." (İbn Ebî Dünyâ, es-Samt, s. 55) "Kim öfkesine hakim olursa, Allah da onu azabından korur." (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, VI, 315.)

4. ḳıldı. Görklü ḳılmışsın, dėdi. Eger ol dėdügüŋi
5. isterseŋ bunda bir gözgü vardur, aŋa baḳġıl, dėdi.
6. İbrāhim ol gözgüye baḳdı. ʿAcāyib ḳavmler gördi.
7. Kimisi ayaḳlarına tevbe buḳaġusı urılmış, kimisi selāsil-i
8. aġlāl boyunlarına urulmış. Etdügi ḫaṭā vü noḳṣāna
9. peşimān olup aġlaşurlar. Kimisi ayaġın durup
10. ḳullıḳ ḳılur.[550] şükrin ḳılur.
11. Kimisi eline ʿaṣā alup seyyāḥlıḳ ḳılup
12. [551] ḳarındaşlarını ziyāret ḳılur. Kimisi rukūʿda
13. durup [552] emrine imtiṣāl
14. ḳılup [553] dėyüp raḥmet ṭaleb ḳılurlar.
15. Kimileri secdeye varup [554] dėdi,

79(b)

1. dėyüp yaḳınlıḳ ṭaleb ḳılurlar. Kimisi ʿaṣā getürüp
2. [555] emrin yerine getürüp emr-i maʿrūf ḳılurlar.
3. Kimleri ʿaṣā götürüp[556] nehy-i
4. münker ḳılur. Kimisi [557]

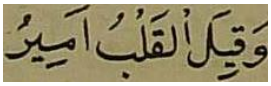
[550] "Biz insanı en güzel biçimde yarattık." (Tin, 4)
[551] "Müminler ancak kardeştirler." (Hucurat, 10)
[552] "Rükû edenlerle beraber rükû edin." (Bakara,43)
[553] "Cemaat rahmettir."
[554] "Allah'a secde et ve (yalnızca O'na) yaklaş" (Alâk, 19)
[555] "İyiliği emrederler" (Âl-i İmran, 110)
[556] "Kötülüğü men ederler." (Âl-i İmran, 110)
[557] "Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Bana uyun." (En'am, 153)

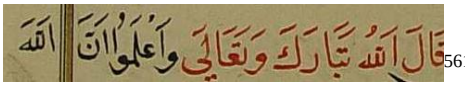
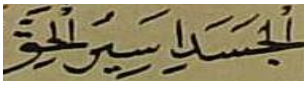
5. rast yola girüp [558] dḍügi
6. bidʿat yollardan yıġlınup [559] müjdesin
7. vḳrürler. Ḥaḳ teʿālā bu ḳavümlerden ḥabībi Muḥammed Resūlullah
8. ṣallallāhü ʿaleyhi veselleme ḫaber vḳrdi. Ḳavlūhu Teʿālā
9. [560] İbrahīm ṣol
10. yaŋa baḳdı gördi. Üküş ḳavm gördi.
11. Gördi kim güne secde ḳılur, kim yılduza secde
12. ḳılur, kim buta secde ḳılur, kim aġaca, kim
13. ṭaşa secde ḳılur, kim buzaġu başına secde ḳılur.
14. İbrahīm anları gördi, müteḥayyir oldı. Anasınuŋ şübhesi
15. göŋlinde deprenübaşladı. Ḥıfẓ pādişāhına

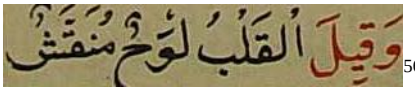
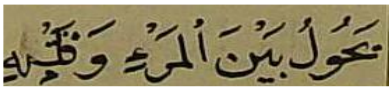
80(a)

1. geldi. Ben ne ḳılayın, dḍi. Gözgüde bu ḳavmleri
2. her biri yaramaz ḥalde görürem. Ne ḳılacaġum bilmezem, dḍi.
3. Ḥıfẓ pādişehi ḳulaġuz vḳrdi. Varġıl bunı Şifā
4. adlu şehre iletgil, dḍi. Daḫı eyitdi: Ol şehirde
5. iki ḳaḍı vardur, dḍi. Birinüŋ adı ʿādil ve birinüŋ
6. adı ḳāhir. Ḳatlarında bir ḥavż vardur. Bu şübheleri yazub
7. ol ḥavża bıraġurlar. Bu şübheden sizi arıdub
8. pāk ḍderler. Ḳulaġuz İbrāhimi aldı. Şifā adlu şehre
9. geldiler. İbrāhim gördi, ol şehrüŋ daḫı ḥişārı
10. muḥkem üstüvar, ḳapusı muḥkem kilidlü. Ḳılaġuz
11. eyitdi: Miftāḥı ārāste ḳıl, ḳapuyı aç, ḳalʿaya girgil.
12. Pādişāh dḍügi ḳāḍılar içerü ḳalʿadadur, dḍi.

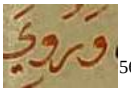
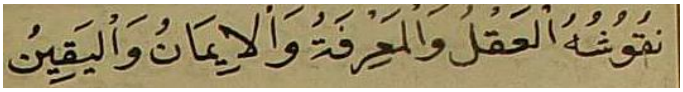
[558] "(Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır." (En'am, 153)
[559] "O müminleri müjdele!" (Tevbe, 112)
[560] "O müminleri müjdele!" (Tevbe, 112)

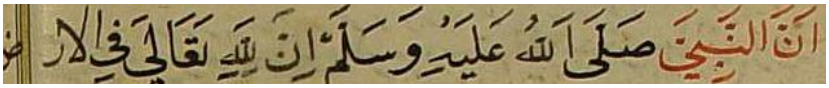
13. El-maḳāmü'r-rābiʿu fī beyāni'l-ḳalb

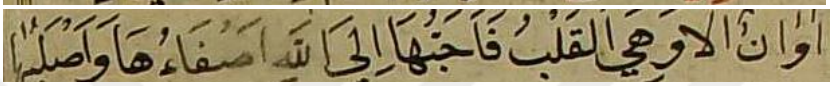
14. [561]

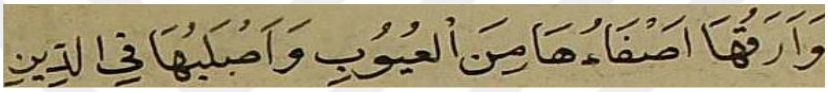
15. [562]

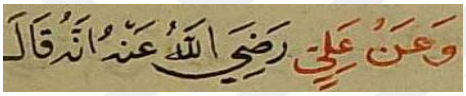
80(b)

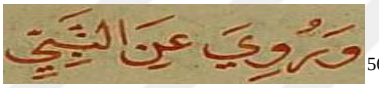
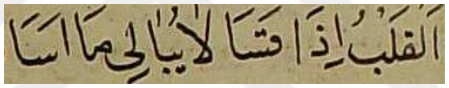
1. [563]

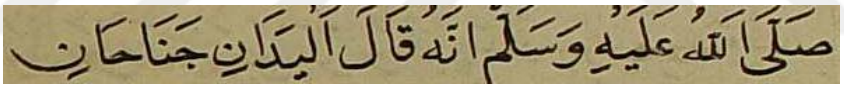
2.

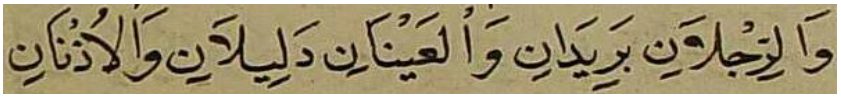
3.

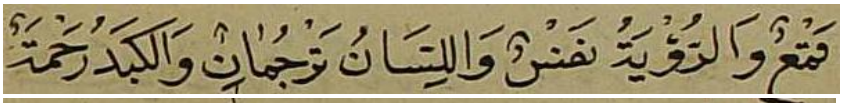
4.

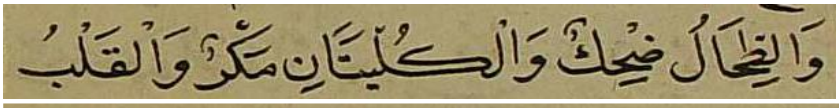
5. [564]

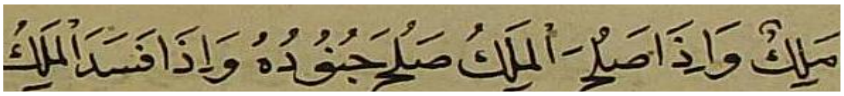
6. [565]

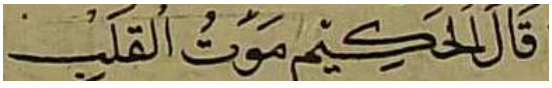
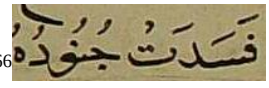
7.

8.

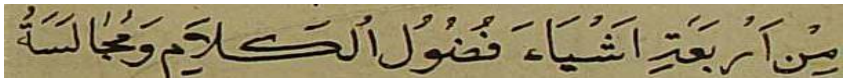
9.

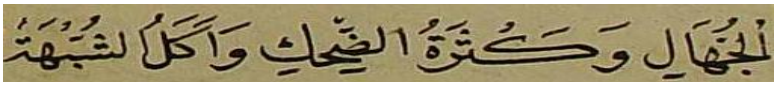
10.

11.

12. [566]

[561] Denildi ki:" Kalp cesedin emiri, Hakk'ın esiridir."
[562] Allahu Tebareke ve Teala:"Bilin ki Allah kişi ile onun kalbi arasına girer." (Enfâl, 24) buyurdu.
[563] Denildi ki: "Kalp , nakışlı bir levhadır. Onun nakışları akıl, marifet, iman ve yakîndir."
[564] Nebi'den(sav) rivayet edildi ki: "Muhakkak Allah Teala'nın yeryüzünde âvânı vardır. Dikkat edin o kalptir." Allah'ın en sevdiği kalp, en saf, en sağlam ve en rikkatli olandır. Saf olmak, ayıplardan arınmaktır; sağlamlık, dinde metin olmaktır; yumuşaklık, ihvana karşı rikkatli olmaktır.
[565] Ali'den(ra) şöyle dediği nakledildi: "Eğer kalp katı olsa, günaha aldırış etmez."
[566] Nebi'den(sav) şöyle rivayet edilmiştir. : "Eller iki kanattır. Ayaklar ulaktır. Gözler rehberdir. Kulaklar kaydedendir. Rü'yet nefstir. Lisan tercümandır. Karaciğer rahmettir. Dalak gülüştür.

13.

14. [567] *[568]*

Ḳāle

15. eş-şeyḫ ḳaddesallāhu rūḥahu, Ey ḳarındaş cehd eyle.

81(a)

1. gönül pādişāhını öldürmeyügör. Bu ẕikir
2. olan nesnelerden ṣaḳınġıl. İbrāhim taḳvā miftāḥın
3. ārāste ḳıldı, mecd adlu ḳapuyı açdı, ḳalb adlu
4. şehre girdi. Gördi dört ḳonuġı var. Bir ḳonuġunuŋ
5. adı Ḥavf, ikincisinüŋ Recā, üçüncisinüŋ adı Ṭāʿat,
6. dördüncisinüŋ adı Ṣabır. İbrāhim gördi, ʿAḳıl adlu
7. pādişāh, Diyānet adlu veziri birle fārig̈ otururlar.
8. Kimsin, ḳandan geldüŋ, gelmege sebeb nedür, dėyüp
9. ṣordılar. İbrāhim eyitdi: Ḫāliḳumı ve maʿbudumı isteyü
10. geldüm. Şübhelerüm vardı. Ṣordılar, şübheŋ
11. nedür, dėdiler.İbrāhim eyitdi: Ḥaḳḳa niçün şirk getürürler, dėdi.
12. Pādişāh eyitdi: Bunda iki ʿādil ḳaḍı vardur, ḳatlarında
13. bir ḥavż vardur. Ol ʿādiller şerīk birle şübheyi ol
14. ḥavża batururlar. Şübhe gider, iḫlāṣ, tevḥīd
15. ḳılur, dėyüp ḳulaġuz vėrdi. Ḳulaġuz İbrāhimi

81(b)

1. aldı. Ol ʿādil ḳaḍılara iletdi. Ḳışṣayı dėdi.
2. ʿĀdiller ʿadl ėdüp şerīk ve şübhei bāṭılı ḥavża
3. baturdılar, çıḳardılar, gördiler cümle bāṭıl īʿtikādlar
4. şirkler ve şübheler maḥv olmış. Ḥaẕẕ-ı īmān, kelime-i īmān,

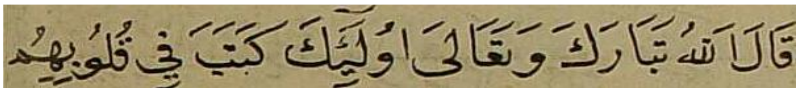

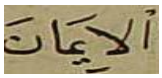
Böbrekler kurnazlıktır. Kalp ise sultandır. Sultan sağlam olursa ordusu da sağlam olur, sultan çürük olursa ordusu da çürük olur." (Abdurrezzâk, el-Musannef, XI, 221 vd.)

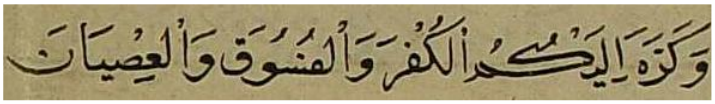
[567] Hakim dedi ki: "Kalbin ölümü şu dört şeyden olur: çok konuşmak, cahillerle beraber olmak, çok gülmek ve helâl olduğu şüpheli yiyecekleri yemek."

[568] Hakim dedi ki: "Kalbin ölümü şu dört şeyden olur: çok konuşmak, cahillerle beraber olmak, çok gülmek ve helâl olduğu şüpheli yiyecekleri yemek."

5. tevḥīd s̱ābit ḳılmış. Lā ilahe illallāh Muḥammed Resūlullah

6.

7. [569] Bundan soŋra şübheleri geriye giderebaşladı

8. [570]

9. Baʿdehu göŋül pādişāhı ḳulaġuz ḳoşdı,

10. İbrāhīmi aldı, żamīr şehrine vardı. İbrahīm gördi,

11. ẓamīr şehri bir muʿaẓẓam şehir muḥkem ḥiṣārlu

12. ḳapuları muḥkem kilidlü. İbrāhīm kilidi dilini

13. yaʿni miftāḥı ārāste ḳılup bu ḳapuyı açup girgil, dėdi.

14. El-maḳāmü's̱-s̱ānī fī beyāni'l-şiġāf. Şiġāf adlu şehrüŋ

15. kilidi miftāḥını ārāste ḳılup recā adlu

82(a)

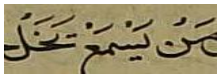
1. ḳapuyı açdı, girdi. Gördi dört ḳonuḳ var.

2. Birisi iḥsān, ikincisi ṣalāḥ, üçüncisi minnet, dördüncüsi

3. mücāhede. Baʿdehu bir ʿaṭa adlu bir ḳapu gördi. Açdı,

4. girdi, gördi bir ḥavż-durur. Ḥavża baḳdı.

5. İki yılduz ẓāhir oldı, biri ḫavfdan biri recādan.

6. Ve daḫı nur gördi.[571] ḫayāli düşdi.

7. [572] dėdi, durdı. Elest vaḳtinde beli dėdiginüŋ

8. şerbetinüŋ leẕẕeti[573] dėdügi birle meẕāḳını şīrīn

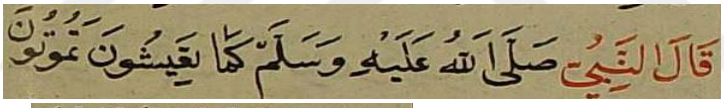
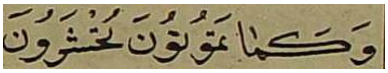
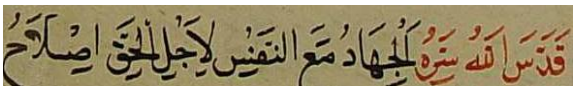
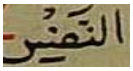
9. ḳıldı. Şöyle kim rūḥı ve bedeni birle ḥaẕẕ aldı.

10. Nār-ı maḫabbet-i dost maḥabbetinüŋ nārı cānı ve göŋül içinde

[569] Allahu Tebareke ve Teala'nın buyurduğu gibi: " İşte onların kalbine Allah, iman yazmış. (Mücâdele, 22)
[570] "Küfrü, fıskı, ve isyanı da size çirkin göstermiştir." (Hucurat, 7)
[571] "İşiten işittiğini hak bilirmiş."
[572] "Bu benim Rabbim."
[573] "Bu Rabbimdir."

11. yandı.[574]
12. Nitekim Nemrūduŋ bėşinci şehirdeki ḥavż gibi
13. ne şarāb getürseler ḳadeḥlerine ol şarāb gelüp
14. anı içdükleri gibi, evlerine gitdükleri vaḳtin
15. ol bir ḥavżda cemʿ olmış şarāblar her kişi ḳablu

82(b)

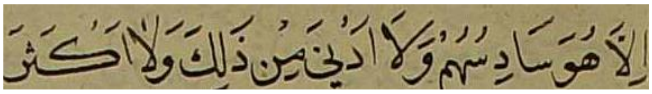
1. ḳabın ḥavża ṭaldurıcaḳ ne şarāb getürüp ol ḥavża
2. ḳoydısa ḳabın ṭaldırucaḳ ol şarāb ṭolup ġayrı
3. şarāb girmedügi gibi, her kişi bu ḥavża elestü
4. birabbiküm vaḳtinde ezel-i āzelde ʿamel niʿmetlerinden
5. ne kim ḳoydısa bu dünye ʿāleminüŋ meclisinde anuŋla ṭoylarlar.
6. ʿUḳba ʿālemine daḫı anı alur verür. Nice ki dirildise
7. ancılayın ölür. Nice ki öldise ancılayın ḳopar.
8.
9. [575] İbrāhīm peyġamber ʿaleyhi
10. 's-selām ol nūruŋ żiyāsında giderken bir Fuʾad adlu
11. şehir gördi, muḥkem ḥişārlu ḳapusı muḥkem kilidlü.
12. Ḳulaġuz eyitdi: Yā ibrāhīm miftāḥı ārāste ḳıl, bu ḳapuyı
13. daḫı açup içerü girgil, dėdi. ḳāle'ş-şeyḫu
14. ḳaddesallāhu sırrahu
15.
16. [576] Mücāhede birle nefs[i] emmāre muṭmaʾinne maḳāmına

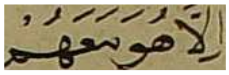
83(a)

[574] "Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır.." (Bakara, 165)
[575] Nebi'nin(sav) dediği gibi: "Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz, öldüğünüz gibi de haşrolunursunuz."
[576]

1. ẹrişdügini Ḥaḳ teʿālādan minnet dutmaḳ gerek.

2.

3.

4. [577] Bu maḳāma ḳadem urmayınca yėtmiş

5. maḳām ḳaçan bulınur? Mücāhedesüz ḳanḳı yolda murāda ėrişmişlerdür?

6. İbrāhim başladı. Fuʾād adlu şehre ėrişdi. Fuʾād aġacınuŋ

7. kökinüŋ gevherini bile alup vardı. Gördi

8. ḥişārı muḥkem ḳapuları muḳaffel ṭāḳati

9. ḳalmadı. El-maḳāmü's-sādis fī beyāni'l-ḥubb. Ḳal eş-şeyḫ

10. ḳaddesallāhu ruḥahu. Maḥabbet iki dürlüdür: biri mecāzī

11. biri ḥaḳīḳī. Mecāzī maḥabbete ṭālib olan ḥaḳīḳate ḳanda

12. ėrişür? Meger kim bir mürşīd-i kāmilüŋ terbīyeti ėrişe.

13. Allāh naṣīb ẹde. Ḥaḳīḳī maḥabbeti ṭālib olan kişi

14. dostuŋ murādı üzerine olmaḳ gerek. Kendü murādı

15. dost murādında maḥv mużmaḥill olmaḳ gerek. Eger

83(b)

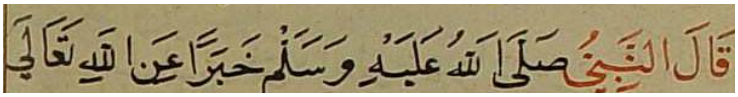
1. eger viṣāl, eger firāḳ, eger ḳabż, basṭ, her nekim olursa

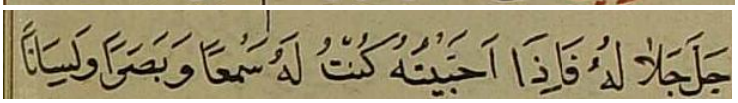
2. Ḥaḳdan bilmek gerek. Kendü vücūdu maḥv olup

3. külli vücūd Ḥaḳḳuŋdur dėyüp mevcūd-ı ḥaḳīḳī

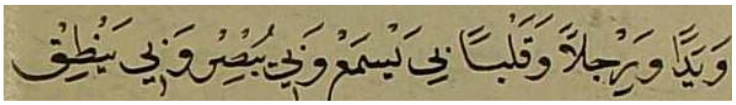
4. anı bilmek gerek. Ol vaḳtin de(r)vişden ne ḥarekāt

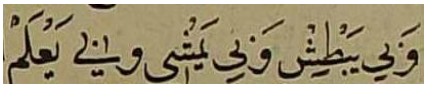
5. ṣādır olur? Veren alan Ḥaḳdur biri ālet olur.

6.

7.

[577] "Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu yerde altıncısı mutlaka O'dur. Bunlardan az veya çok olsunlar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar, mutlaka, O, onlarla beraberdir." (Mücâdele, 7)

8.

9. [578] Ol vaḳtin

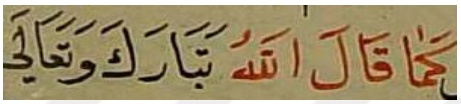
10. dervişden ne kim gelür, Ḥaḳdan gelür. Ḥub

11. şehrinüŋ ḳapusı maḥabbetdendür, kilidi ṣıdkdandur.

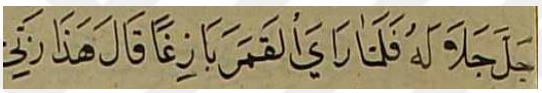
12. Dört ḳonuġı var: birisi rūḥ, ikincisi iʿtiḳād, üçüncisi

13. vefādur, dördüncisi şevḳ. İbrāhīm ṣıdḳ kilidi miftāḫı

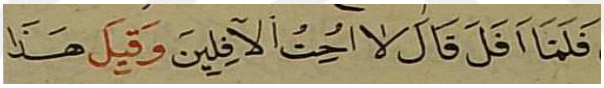
14. ārāste ḳılup maḥabbet ḳapusın açdı. Ḥub girdi,

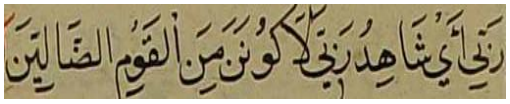
15. nūr ẓāhir oldı.

84(a)

1. Çünki

2. nūr ẓāhir oldı. Ḳamer gibi cemiʿ yılduzlaruŋ nūrı lā-şey

3. oldı.

4. [579] Eger Allāhum

5. baŋa bu hidāyet nūrı göndermese ḍalāletde

6. ḳalub azġunlardan olurdum, dḍedi. Ḥaḳ teʿālā Mūsāya

7. minnet ḳıldı. Buyurdıkim: Yā Mūsā iki dürlü ulu

8. niʿmet vḳrüp tururam, dḍedi, biri alā niʿmeti biri naʿimmā niʿmeti.

9. alā [580] niʿmeti oldur kim Firʿavunı sevdürmedüm. Küfri

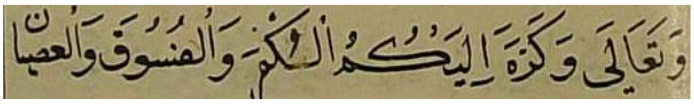
10. fısḳı maʿṣiyeti sevdürmedüm. Ḳıbṭīlerüŋ yaramazlarını sevdürmedüm.

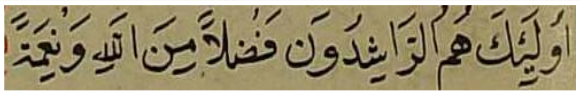
11. Aḫlāḳ-ı meẕmūmları sevdürmedüm.

[578] Nebi(sav) bir hadis-i kudsîde dedi ki: "Ben onu sevince, onun kulağı, gözü,dili, eli,ayağı ve kalbi olurum. O benimle işitir, benimle görür, benimle konuşur, benimle tutar, benimle yürür, benimle bilir. (Mecmau'z-Zevaid, II-248; vd.)

[579] "Sonra o da batınca, 'Batanları sevmem.' dedi. (En'am, 76) Denildi ki: İbrahim'in(as), "Bu Rabbim" demesi, "Bu Rabbimin şahididir." manasınadır. "Rabbim bana doğru yolu göstermezse, elbette yoldan sapan topluluklardan olurum, dedi." (En'am, 77)

[580] Metinde bu kelime Türkçe kelime gibi elifle yazılmış.

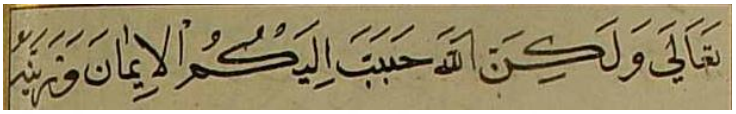
12.

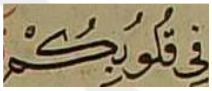
13. [581] Naʿma niʿmeti

14. oldur kim beni sevdiler, gönüldeki īmān nakşı

15. bezegi olan tesbīhi ve temḫīdi ve temcīdi sevdiler.

84(b)

1.

2. [582] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu, sırdan

3. dört ırmaḳ aḳar nehrü'l-alā ve nehrü'n-naʿimmāiʾ ve nehrü

4. ül-müheyminete [583] ve nehrü'l-rubūbiyyete. Nehrü'l-alā aḳup ḥub

5. şehrinüŋ ḥavżundan aḫlāḳ-ı meẕmūmeleri yur, arıdur,

6. giderür. Ḥaḳ teʿālāyı sevmeyen düşmenlerini giderür,

7. yoḳ eder. Ḥażrete lāyıḳ ḳul olur. Pes maḥabbet pādişāhı

8. İbrāhīm ḳulaġuz birle Lüb adlu şehre gönderdi. İbrāhīm

9. ʿaleyhi's-selām vardı. Gördi, bir ḳalʿa muḥkem

10. ḥişārı ḳapusı üstüvar muḥkem kilīdile muḳaffel.

11. El-maḳāmü's-sebaʿ fī beyāni'l-lübb. İbrāhīm miftāḥı

12. ārāste ḳıldı. Gördi dört ḳapusı var. Kilidi

13. maʿrifetden, bir ḳapusı ulūhiyyetden, bir ḳapusı rüʾyyetden,

14. üçüncisi ḳurbetden, dördüncisi vuṣlatdan, ünsden,

15. edeb birle cehd ėtdi. Ulūhiyyet ḳapusın açdı.

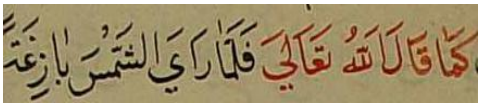
85(a)

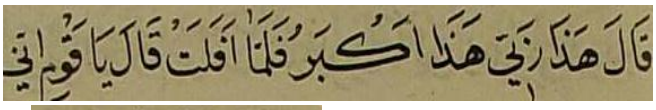
1. Maʿrifet güni ṭoġdı. Benüm maʿbudum ne buyurur dėyüp

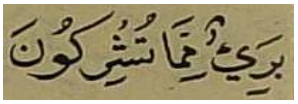
[581] Allahu Tebareke ve Teala'nın buyurduğu gibi: "Küfrü, fıskı ve isyanı da size çirkin göstermiştir. İşte doğru yolda olanlar bunlardır Bu, Allah'tan bir lütuf ve nimettir. Allah alîmdir, hakîmdir. " (Hucurat,7-8)

[582] Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize güzel göstermiştir. (Hucurat, 7)

[583] Metinde mühmeniyyete şeklinde yazılmıştır.

2. tevaḳḳuf ḳıldı.

3.

4. [584] dedügi ḳavümlerdür kim gözgüde

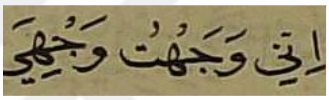
5. görmişdi. Yılduz nūrı ḳamer nūrı birle lā-şey

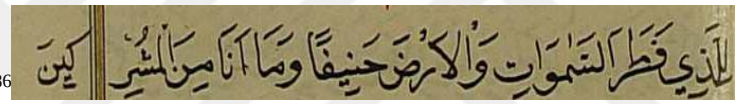
6. oldı. Gün nūrı maʿrifet nūrı birle lāşey oldı.

7. İbrāhimüŋ ṭāḳati ḳalmadı. Ḥayret maḳāmında düşüp

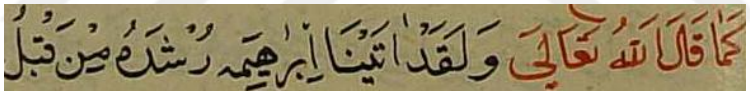
8. olup bī hoş oldı.[585] Çünki ʿaklı geldi,

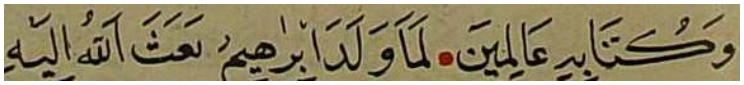
9. gözin açdı, gögi ve yeri gördi. Elbette bu menşuʿātuŋ

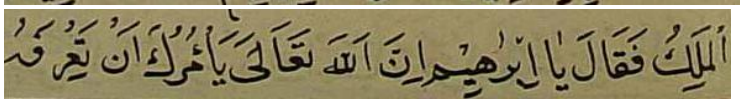
10. bir şāniʿi vardur, dedi. Eyitdikim

11. [586]

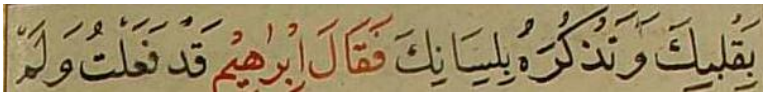
12. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūha ṭarīḳatı ibrāhīme verdi.

13.

14.

15.

85(b)

1.

2. [587] Ḳāle eş-şeyḫ raḥmetullahi Ḥaḳ teʿālā ibrāhīmi

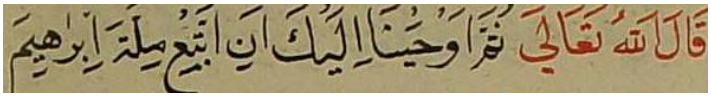
[584] Allah Teala'nın: "Daha sonra güneşi doğarken görünce(iddianıza göre) 'Rabbim herhalde budur, bu hepsinden daha büyük!' Batıp kaybolunca da: 'Ey kavmim! Ben sizin (Allah'a) ortak koştuğunuz şeylerden uzağım." (En'am, 78)

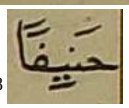
[585]" Sonra ayıldığı zaman..." (Araf, 143)

[586] Allah Teala İbrahim'in lisanından şöyle buyurdu: "Ben hanîf olarak, yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim!" (En'am, 79)

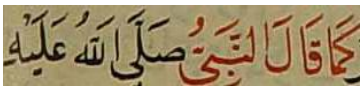
[587] Allah Teala: "Andolsun biz İbrahim'e daha önce rüşdünü vermiştik. Biz onu iyi tanırdık." (Enbiya, 51) buyurdu. İbrahim doğduğunda Allah ona bir melek göndererek; "Ey İbrahim Allah Allah Teala

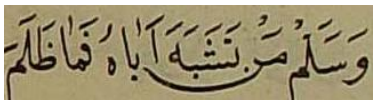
3. ʿaleyhi's-selām bu ümmete ata ḳıldı. Ataŋuza uyuŋ dėdi.

4.

5. [588] Oġullar, ata ḫaṣletine uymaḳ gerek.

6. Ata ḫaṣletine uymasa ataya beŋzemiş olmaz. Kendü

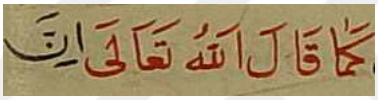
7. nefsine güç ėtmiş olur.

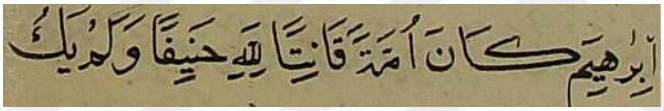
8. [589] Ḥaḳ teʿala celle celā luh Muḥammed

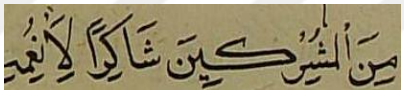
9. ümmetinüŋ ṭarīḳat yolına girmegini sever. Ḥabībine

10. buyurdı, eyitdi: Yā Muḥammed ataŋ İbrāhīm bėş eyü ḫaṣlet

11. getürdi ümmet idi, ḳānit idi, ḥanīf idi, şākir idi,

12. müşriklerden degülidi.

13.

14. [590] Biz daḫı aŋa

15. bėş kerāmet vėrdük. İçtibāhu ḳavlile müşerref ḳılduḳ.

86(a)

1. İkinci ve hedāhu rast yola ḳulaġuzladuḳ. Üçünci

2. anı ḫalīl ḳılduḳ. Dördünci ṣāliḥlerden ḳılduḳ. Bėşinci

3. senüŋ gibi ḥabībüme iḳtidā ḳılġıl, dėdük. İbrāhīm eyitdi:

4. Gönlimi rast ḳıldum imdi Ḥaḳ teʿālāya yād ḳılayın

5. ʿamelün bi'l-erkānu meşġūl olayın dėyüp ṭurı

6. geldi. Ṭahāret ėdüp namāza şürūʿ ḳıldı.

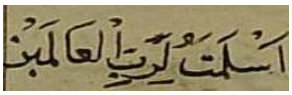
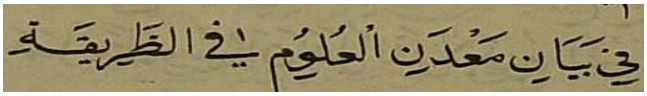
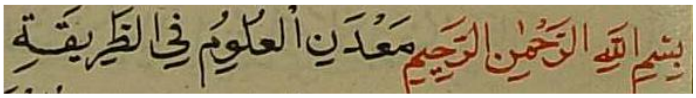
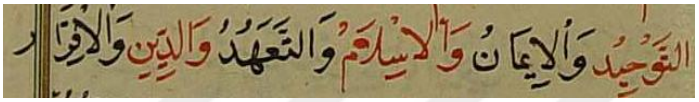
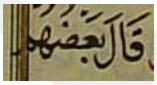
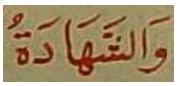
sana, O'nu kalbinle tanıyasın ve dilinle zikredesin diye emreder." dedi. İbrahim bunun üzerine, "ettim" dedi; "edeceğim" demedi.

[588] Allah Teala: "Sonra da sana: 'Doğru yola yönelerek İbrahim'in dinine uy! O müşriklerden değildi.' diye vahyettik" (Nahl, 123) buyurdu.

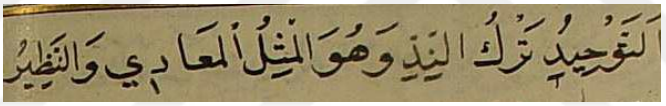
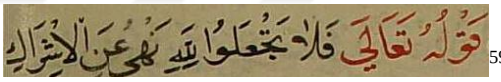
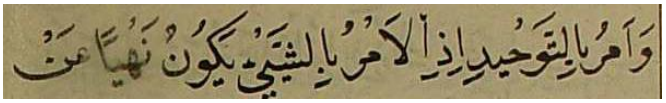
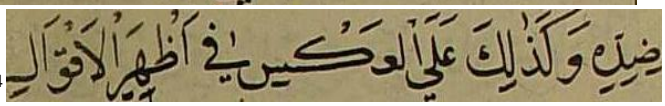
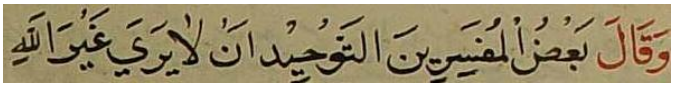
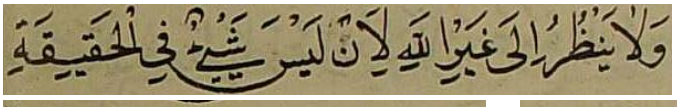
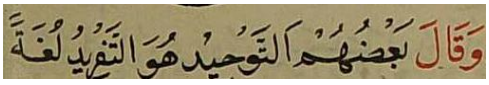
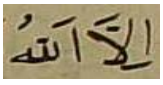
[589] Nebi (sav): "Atasına benzeyen zalim olmaz" demiştir.

[590] Allah Teala: "İbrahim, Hakk'a yönelen, Allah'a itaat eden bir önder idi; Allah'a ortak koşanlardan değildi.

Allah'ın nimetlerine şükrediciydi." (Nahl, 120-121) diye buyurdu.

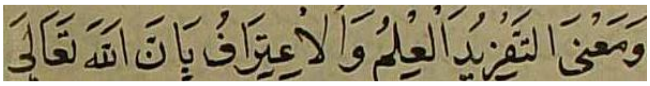
7. Nemrūduŋ odı dört yaŋadan ḳapladı,
8. geldi. Oddan belādan saḳlayan Allāhdur dėyüp
9. namāzı bozmadı. Od yandı içinde ḳaldı İbrāhīme
10. bir zerre ziyān degürmedi gül ü gülistān oldı.
11. Yėri gögi yaradan ḥāfıẓ oldur dėyüp [591]
12. dėdi.
13.
14. [592]
15. el maḳāmü'l-evvel fī beyāni't-tevḥīd

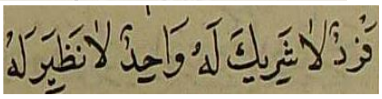
86(b)

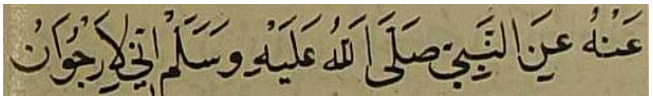
1.
2. [593]
3.
4. [594]
5.
6.
7. [595]

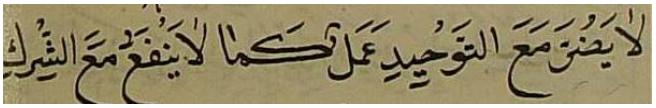
[591] "Âlemlerin Rabbine boyun eğdim." (Bakara, 131)
[592] Tarikat ilimlerinin madeni şunlardır: Tevhid, İman, İslam, Taahhüd, Din, İkrar ve Şehadet.

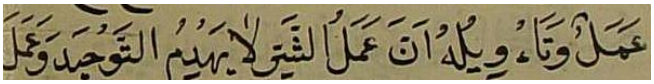
[593] Bazıları dediler ki: Tevhid niddi terk etmektir. Nidd ise benzer, eş, denk ve muhalif demektir.
[594] Allah Teala: "Allah'a şirk koşmayın!" (Bakara, 22) buyurdu. Bu ayet şirki nehy, tevhidi ise emretmektedir. Çünkü tercih edilen görüşe göre bir şeyi emretmek, zıddını nehyetmektir. Bunun aksi de böyledir. Yani bir şeyi nehyetmek aksini emretmektir.

8.

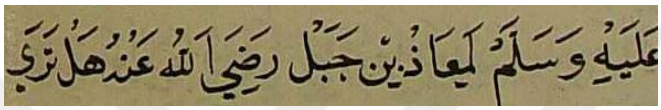
9. [596]

10.

11.

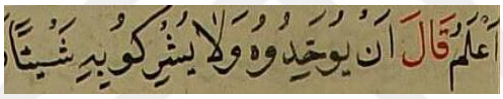
12.

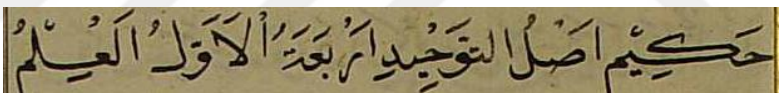
13. [597]

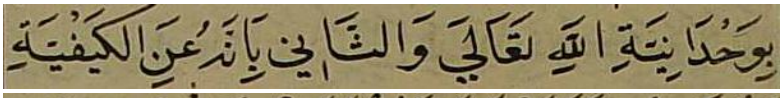
14.

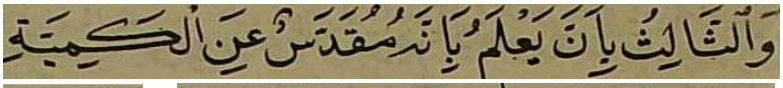
15.

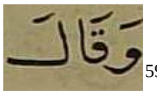
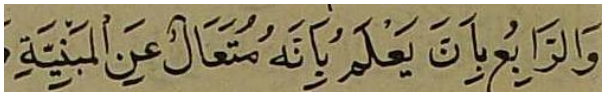
87(a)

1. [598]

2.

3.

4.

5. [599]

---

[595] Bazı müfessirler dediler ki: Tevhid Allah'tan başkasını görmemek, Allah'tan başkasına bakmamaktır. Çünkü hakikatte Allah'tan başka hiçbir şey yoktur.

[596] Bazıları da demişler ki; Tevhidin lügat manası tefrid yani birlemektir. Birlemenin manası ise Allah'ın şeriki olmayan ferd ve benzeri olmayan vahid olduğunu bilmek ve itiraf etmektir.

[597] Hz. Ali(ra), Nebi'den(sav) naklen buyurmuştur ki: "Ben tevhid varken hiçbir kötü amelin(imana) zarar vermeyeceğini umuyorum. Aynı şekilde şirk olduğu halde hiçbir iyi amelin fayda vermeyeceği gibi. (İbn Kesîr, et-Tefsîr, IV, 231.)

[598] Nebi (sav) Muaz İbn-i Cebel'e (ra) , Allah'ın kulları üzerindeki hakkı nedir bilir misin?" diye sordu. Muaz, "Allah ve Resulü daha iyi bilir." dedi. Allah Resulü, O'nu birlemeleri ve O'na hiçbir şeyi şirk koşmamalarıdır. " dedi. (İbn Ebî Âsım, el-Âhad ve'l-Mesânî, III, 420)

[599] Ebu'l-Kasım el-Hakim dedi ki: "Tevhid'in aslı şu dört şeydir: Birincisi, Allah Teala'nın vahdaniyyetini(birliğini) bilmek. İkincisi, keyfiyetten münezzeh olduğunu bilmek. Üçüncüsü, kemiyetten mukaddes olduğunu bilmek. Dördüncüsü, hiçbir şeye muhtaç olmadığını bilmektir."

6. بَعْضُهُمُ التَّوْحِيدُ هُوَ أَنْ يَصِيرَ فَارِغًا عَنْ كُلِّ شَيْءٍ

7. سِوَى الْحَقِّ وَعَنْ بَعْضِ أَهْلِ التَّفْسِيرِ أَنَّهُ قَالَ الدَّلِيلُ [600]

8. عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللَّهِ تَعَالَى قَوْلُهُ الْحَقُّ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ

9. وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

10. لِأَنَّكَ لَا تَجِدُ أَحَدًا مِنَ الْمَوْجُودَاتِ هَذَا صِفَتُهُ وَهَذَا

11. وَقَالَ [601] صِفَةُ الْخَاصِّ لِلْخَالِقِ الْوَاحِدِ الَّذِي لَا شَرِيكَ لَهُ

12. أَبُو نَصْرٍ الْحَدَّادِيُّ التَّوْحِيدُ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ أَنْ تَعْرِفَ

13. أَنَّمَا كَانَ وَأَنَّمَا يَكُونُ كُلُّهَا لِلَّهِ وَمِنَ اللَّهِ وَإِلَى اللَّهِ

14. وَبِاللَّهِ أَمَّا قَوْلُهُ بِأَنَّ الْأَشْيَاءَ كُلَّهَا لِلَّهِ [602] حَالٌ عَزَّ مَنْ قَالَ إِلَيْهِ

15. وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ

87(b)

1. وَالْأَرْضِ وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَمَّا قَوْلُهُ

2. مَنْ قَالَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ فَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ قُلْ كُلٌّ

3. مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَأَمَّا قَوْلُهُ إِلَى اللَّهِ قَالَ ذِكْرُهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ

4. تَصِيرُ الْأُمُورُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ وَأَنَّ إِلَى رَبِّكَ

5. الْمُنْتَهَى وَأَمَّا قَوْلُهُ بِإِذْنِ اللَّهِ قَالَ جَلَّ وَعَلَى وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ

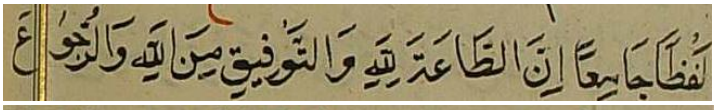
6. وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ يَوْمَ يَأْتِي

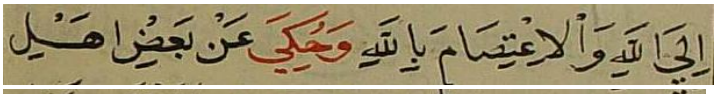
[600] Bazıları demişler ki: Tevhid, kişinin Hak'tan başka her şeyden fariğ olmasıdır.

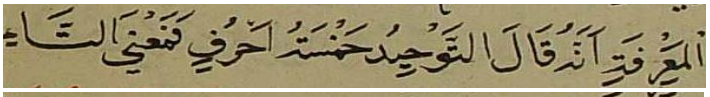
[601] Bazı tefsirciler demişler ki: "Allah'ın vahdaniyyetine delil şu ayettir: O ilktir, sondur, zâhirdir, bâtındır. O, her şeye gücü yetendir." (Hadid, 3) Çünkü sen, mevduatta bu sıfatları taşıyan ve şeriki bulunmayan birini göremezsin. Bunlar sadece bir olan, şeriki bulunmayan yaratıcının sıfatıdır."

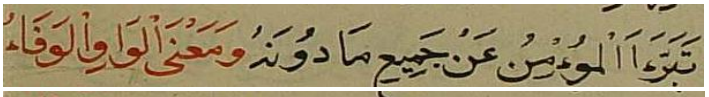
[602] Ebu Nasr el-Haddadî demiştir ki: Tevhid dört şeydedir. Olmuş ve olacak her şeyin; Allah'a ait olduğunu(Lillah), Allah'tan geldiğini (Minallah), Allah'a gittiğini (İllallah), Allah'la var olduğunu (Billah) kabul etmektir.

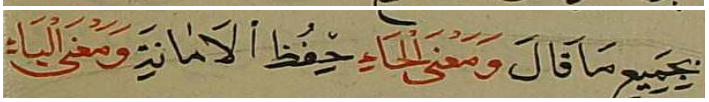
7. [603]

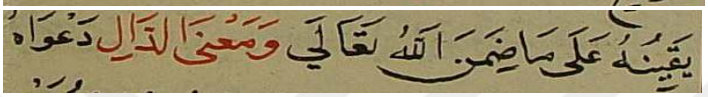
8.

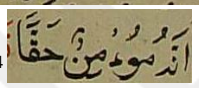
9.

10.

11.

12.

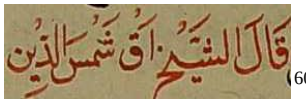
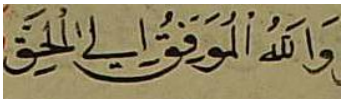
13.

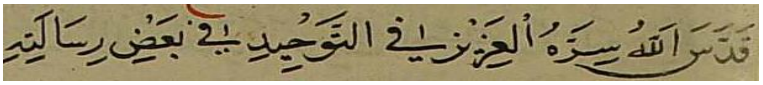
14. [604] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūha bu maʿna

15. ları beŋleyüp ʿamel eylegil. Eger ṭarīḳata ḳadem

88(a)

1. urmaḳ dilerseŋ ṭarīḳata ḳadem urmayınca meşāyiḫ maḳāmına

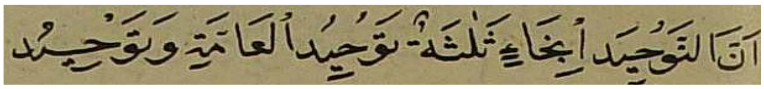
2. erişmez. [605]

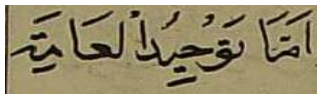
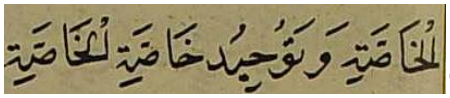
3.

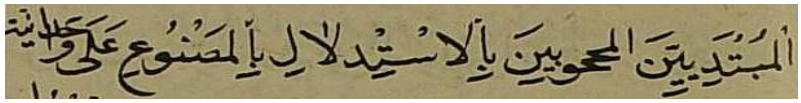
[603] Her şeyin Allah'a ait (Lillah) olduğu ifadesine gelince bu konuda diyenlerin en yücesi (Allah) şöyle demiştir:"Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır." (Münafikun, 7)"Gmklerin ve yerin mülkü Allah'ındır." (Şûrâ, 49) Göklerin ve yerin gaybı yalnız Allah'a aittir. (Hud, 123) Her şeyin Allah'tan (Minallah) olduğu ifadesi hakkında Allah (cc) şöyle buyurmuştur: Nimet olarak size ulaşan ne varsa Allah'tandır." (Nahl, 53) "Hepsi Allah'tandır de." (Nisa, 78) Her şeyin Allah'a döndüğü (ilallah) ifadesi hakkında ise Cenab-ı Hak: "Dikkat edin işler Allah'a ulaşır." (Şûrâ, 53) "Bütün işler yalnızca Allah'a döndürülür." (Bakara, 210) "Ve şüphesiz en son varış Rabbinedir." (Necm, 42) buyurmuştur. Allah ile var olma (Billah), ifadesine gelince, Allah(cc) şöyle buyurmuştur: "O gecede , Rablerinin izniyle melekler ve Ruh (Cebrail), her iş için iner dururlar." (Kadir, 4) "Göğün ve yerin O'nun buyruğu ile ayakta durması O'nun varlığının belgelerindendir." (Rûm, 25) "O gün gelince nefis ancak Allah'ın izni ile konuşabilir." (Hûd, 105)

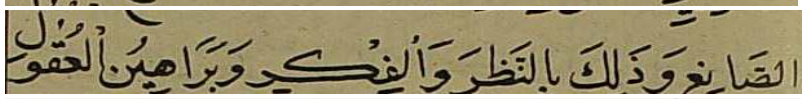
[604] Şeyh bu mananın ifadesi sadedinde çok geniş anlamlı şu sözü söylemiştir: Şüphesiz taat Allah içindir (Lillah), Tevfik O'ndandır (Minallah), Dönüş O'nadır (İlallah) Sadece O'na bağlanmak (Billah) gerekir. Marifet ehlinden hikaye olunur. Demişler ki: Tevhid beş harftir. Te'nin manası; mü'minin Allah'tan başka her şeyden Teberri etmesine, vav'ın manası; O'nun buyurduğu her şeyde vefa göstermeye, ha'nın manası; emanetin hıfzına, ya'nın manası; Allah'ın vaadinin hak olduğunda Yakîne, dal'ın manası: kesinlikle mü'min olduğunu Da'va (ilân) etmeye işarettir.

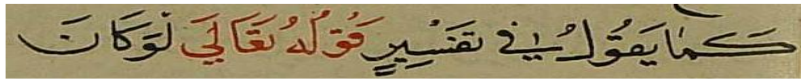
[605] Allah hakka ulaşmakta seni muvaffak etsin.

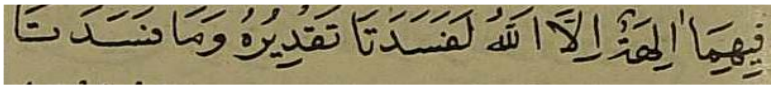
4.

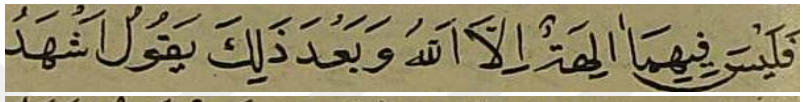
5. [606] [7]

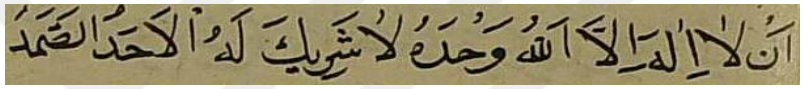
6.

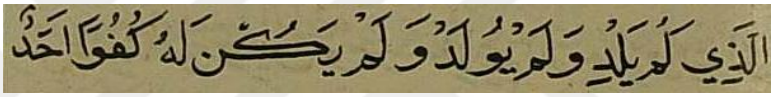
7.

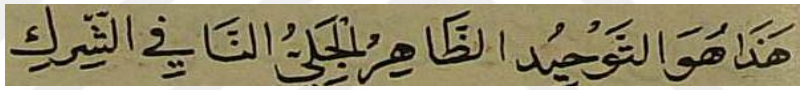
8.

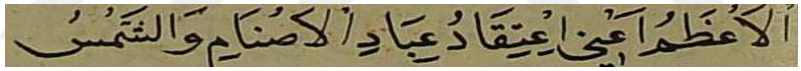
9. [607]

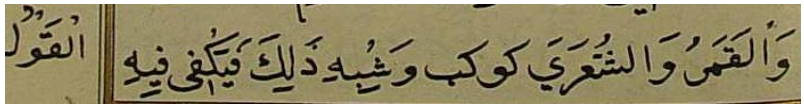
10.

11.

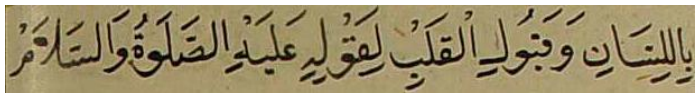
12. [608]

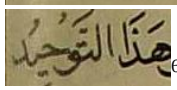
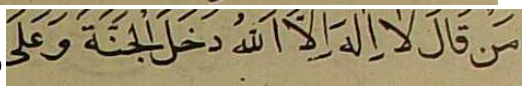
13.

14.

15.

88(b)

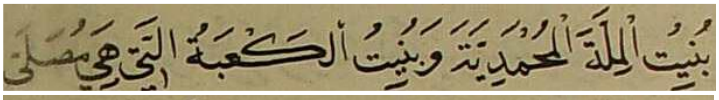
1.

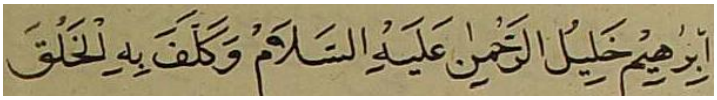
2. [609]

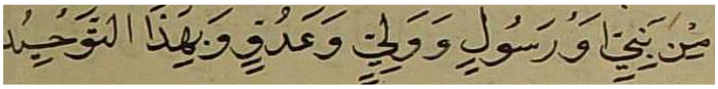
[606] Şeyh Akşemseddin(ks) bazı risalelerinde "Tevhid" hakkında şunları demiştir: Tevhid üç kısımdır. Avamın tevhidi , havassın tevhidi, hassü'l-havassın tevhidi.

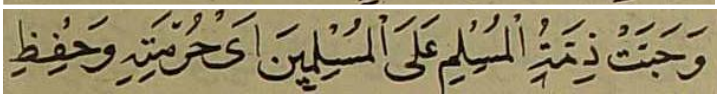
[607] Mübtedî avamın tevhidi; Sani'in vahdaniyyetine, masnuatı ile istidlal etmek iledir. Bu tevhid nazar, tefekkür ve aklî delillerle olur. Nitekim şu ayet-i kerimenin tefsirinde demiştir: "Eğer yerde ve gökte, Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı yer ve gök (bunların nizamı) bozulup gitmişti." (Enbiya, 22)

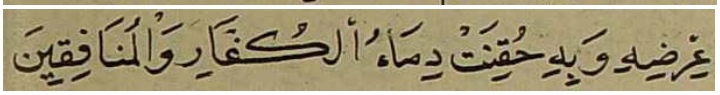
[608] Bundan sonra der ki: "De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur." (İhlas, 1-4)

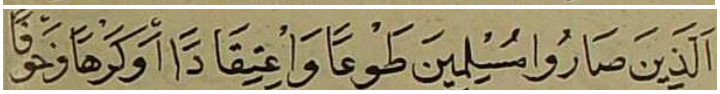
3.

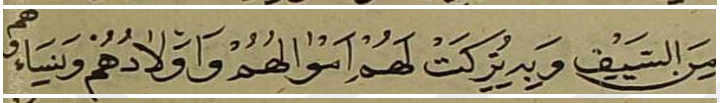
4.

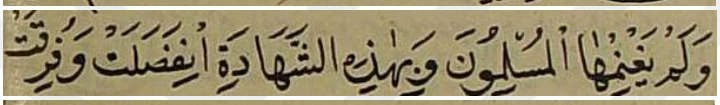
5.

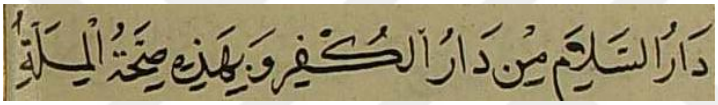
6.

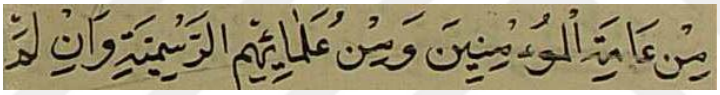
7.

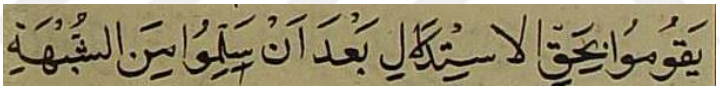
8.

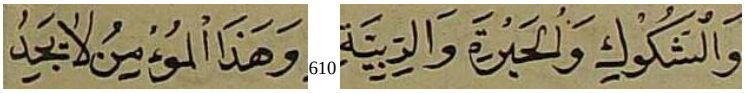
9.

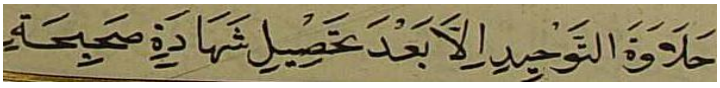
10.

11.

12.

13.

14. [610]

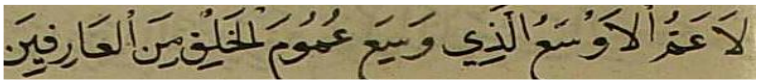
15.

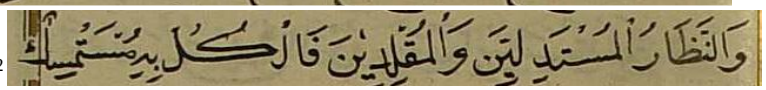
89(a)

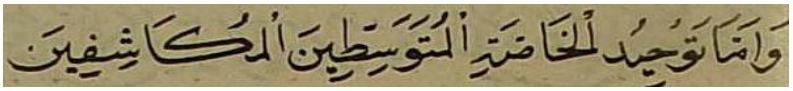
1. [611]

[609] Açık ve zahir tevhid budur. Bu tevhid, şirk-i azamı yani putlara, güneşe, aya, yıldızlara ve benzeri şeylere kulluk edenlerin inancını nefyeder. Bu tevhid, dilin söylemesi ve kalbin kabul etmesiyle tamam olur. Çünkü Nebi (sav): "La ilahe illallah diyen cennet girer." (İbn Hibbân, es-Sahîh, I, 364) buyurmuştur.

[610] Muhammed(sav) ümmeti, bu tevhid üzerine tesis edilmiştir. Rahman'ın dostu İbrahim'in namazgahı olan Kâbe, bu tevhid üzerine kurulmuştur. Allah, nebi olsun, resul olsun, dost olsun, düşman olsun bütün mahlukatı, bununla mükellef tutmuştur. Bu tevhid ile, bir müslümanın zimmeti diğer müslümanlar üzerine haram olur. Yani (can, mal) hürmeti ve namusunun korunması bununla olur. İster gönüllü ister zorla isterse de kılıç korkusundan müslüman olan kafir ve münafıkların canları, "Kelime-i Tevhid"i söylemeleri ile bağışlanır. Bununla onların malları, çocukları, kadınları esir iken serbest bırakılır ve bağışlanırlar. Müslümanlar onları ganimet olarak alamazlar. Bu şehadetle İslam ülkesi küfür ülkesinden ayrılır ve bilinir.

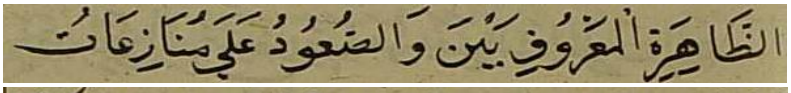
2.

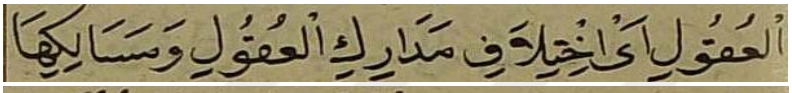
3.

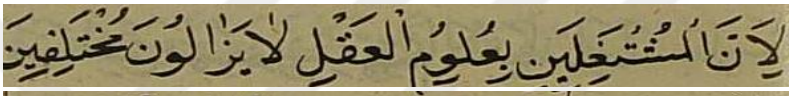
4.

5.

6.

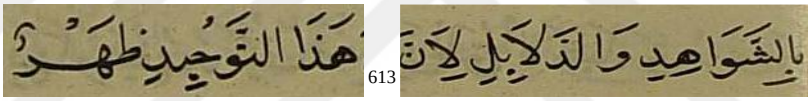
7.

8.

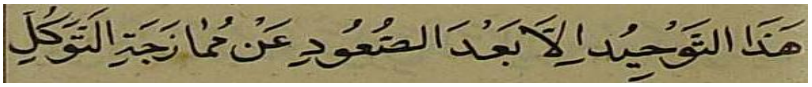
9.

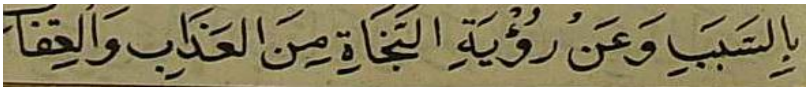
10.

11.

12.

13.

14.

15.

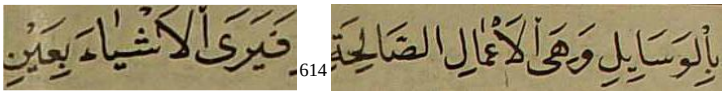
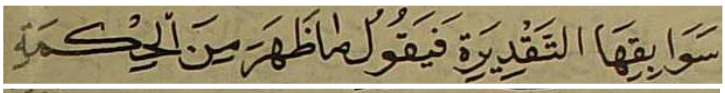
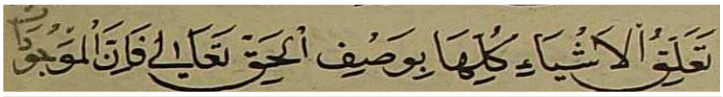
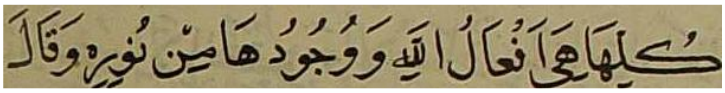
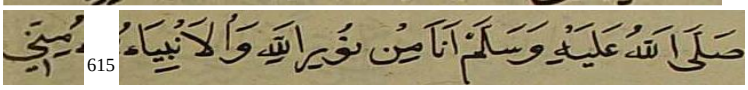
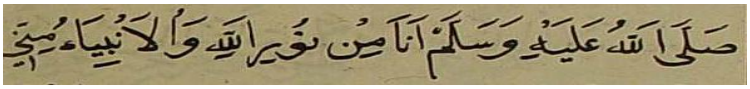
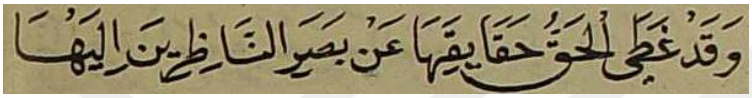
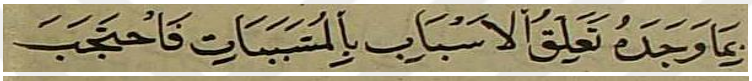
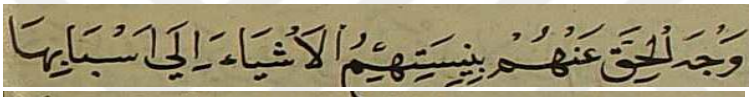
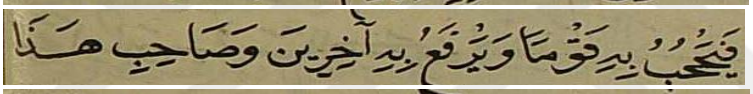
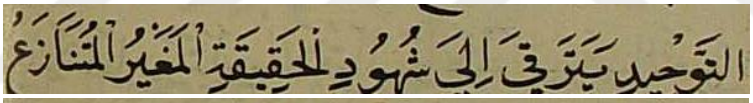
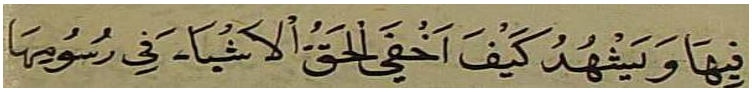
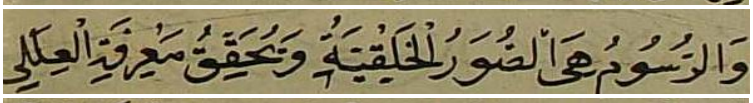
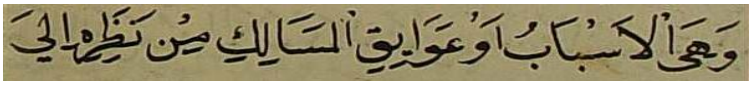
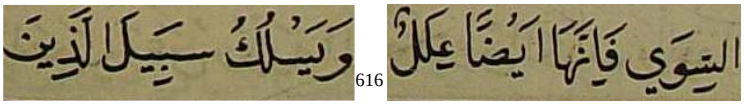
89(b)

---

[611] Bu tevhid ile bütün müminlerden ve resmî âlimlerden oluşan milletin imanının sahihliği tamam olur.

[612] Bu tevhid, ariflerden umum halka kadar içine alan en geniş ve umumi tevhiddir. Müslümanların mukallidleri, aklî delil getirenlerin hepsi buna bağlıdır. Arif olsun, delil getiren mütefekkir olsun, mukallid olsun bütün inananlarıkapsayan en umumi ve geniş manada tevhid budur.

[613] Tevhid-i Hâs mutavassıt mükaşiflere mahsustur. Bu tevhid ancak araştırma ve zikredilen hakikatleri kazanmakla elde edilir. Bu hakikatlerle vasıflanmak ise ancak, halk arasında bilinen zahiri sebepelrden kurtulmak ve aklî tartışmaların, yani akılların muhtelif idarak ve yönelişlerinin üzerine çıkmakla mümkün olur. Çünkü aklî ilimlerle meşgul olan kimseler sebeplerin ve bakışların muhtelif olması, hallerin, görüşlerin farklılığı, şahitlerin ve delillere dayanmanın muhtelifliği sebebiyle, sürekli olarak yönelişlerinde ihtilaf ve tartışma halindedirler.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

[614] Bu tevhid delillerden ortaya çıkar. İşitmek görmek gibi değildir. Bu tevhid, ancak sebeplere bağlı olan tevekkülden sıyrılmakla, ceza ve azaplardan kurtulmayı vesilelerde yani salih amellerde görmekten kurtulmakla olur.

[615] Bu tevhid sahibi, eşyayı takdir edilmiş önceki halleri ile görür de; " Hikmetten ne zahir olmuş ise bu ancak takdirde daha önce var olandır." der. Böylece bütün eşyaya önceden Cenab-ı Hakk'ın "Hak" vasfıyla taalluk ettiğini müşahede eder. Çünkü bütün varlıklar Allah'ın fiilidir. Varlıklar 'nun nurundandır. Nitekim Hz. Nebi(sav) : "Ben Allah'ın nurundanım. Nebiler de bendendir." buyurmuştur.

[616] Allah neticeleri sebeplere bağlamakla, eşyanın hakikatlerini onlara bakanların gözünde perdelemiştir. Böylece eşyanın sebeplere bağlanmasıyla Hakk'ın yüzü onlardan gizleniyor. Allah bu perde sebebi ile bir kısım insanları mahrum bırakmış, bir kısmını ise yüceltmiştir. Bu tevhid sahibi, hakkında münakaşa edilen hakikati görme seviyesine yükselir. Cenab-ı Hakk'ın eşyayı kendi şekilleri içinde nasıl gizlediğini müşahede eder. O şekiller yaratılışın suretleridir. İlletlerin gerçek

90(a)

mahiyetini bilir ki onlar sebeplerdir veya yönelişini Allah'tan başkasına kaydıran engellerdir. Bunlar da illetlerdir.

[617] Bu kimse ezelî hüküm kendileri için zahir olanların yoluna sülûk eder. Bu makam meydana gelenin hâdisin şuhudunu nefyeder, vakıayı iskat eder. Bu Hazretü'l-Cem'de fenâ iledir. Bu makamda, var olanı baki olup zail olmayanı bilmekle fani olunur. Bu tevhid ehli faniliği, ilim perdesinin arkasını hissederek bilir, fani olmaz. Gınayı fenâdan önce bilir. Sülûkta daimi olarak marifet derecesinden önce ilim derecesi yoktur. Bu marifet sülûkun birinci derecesidir. Çünkü bu kapıdır. Kapıdan girdikten sonra -ki "evlerinize kapıdan giriniz" buyuruluyor- bu makam galatın menşeidir. Kim ki, "zati fenâda şeklî yaratılıştaneserler baki kalır" der ve kâmil makamın bu olduğunu zannederse hata eder. Bu düşünce ve ifade ile kâmil olanlar nakıslığa giderler. Onun sözündeki hata bunu söylemesindedir. Kimin ağzı hastalık sebebiyle acılaşsa bu sebepten tatlı suyu acı bulur.

90(b)

[618] Hassatü'l-hâs'ın -ki bunlar nihayete ermiş mükemmellerdir- tevhidi ise; onu beyan etmeye ibare ve işaret muktedir olamaz. Halkın ahkamından bir şey onlara ulaşamaz. Çünkü o fani Hazret-i Cem'ü'l-cem'de bir defada fani olmuştur ve o Hak'ta baki olmuş, ondan başka bir şey de kalmamıştır. Kim ona bir miktar tayin etse miktarı yoktur. Ölçü tayin etse ölçüsü yoktur.

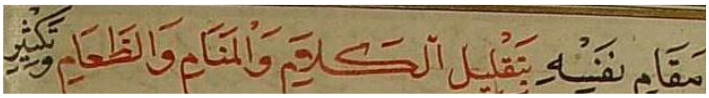
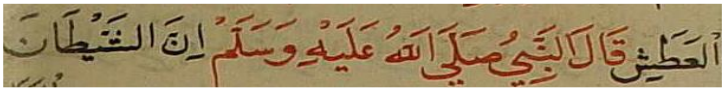
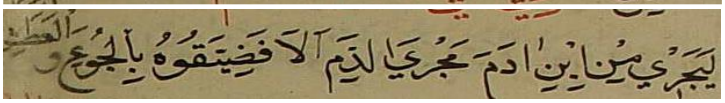
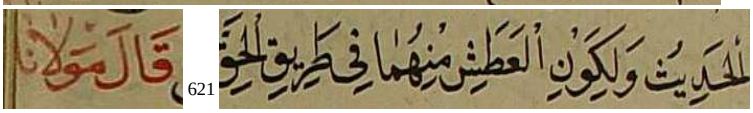
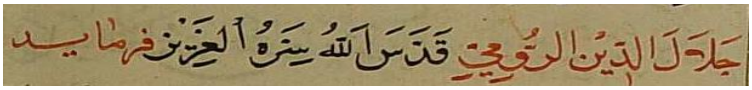
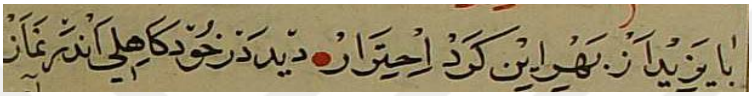
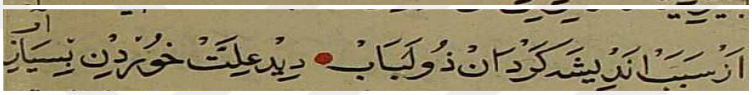
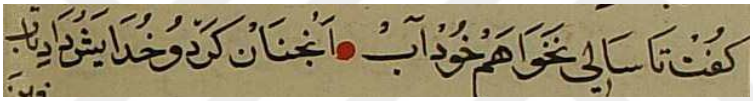
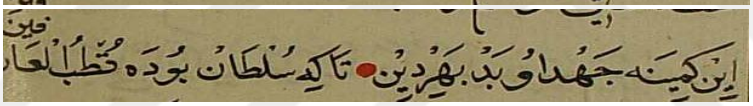
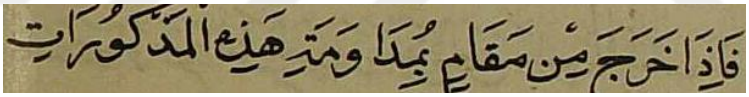
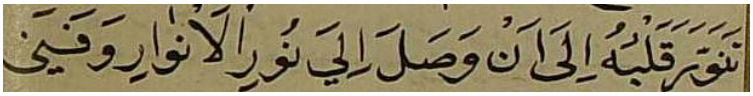
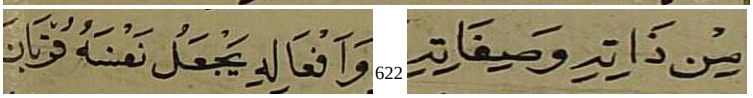
[619] Bu Allah'ın kendine has kıldığı tevhiddir. Onda Hazret ehlinin sırları ve zatî tevhidde fani olanların varlığı için görüntüler oluşur.

91(a)

[620] Biz onların "sırları için" dedik, "kalpleri için" demedik. Çünkü bu makam kalp makamı değildir. Çünkü sır mertebesi, kalp mertebesinin bir mertebe, diğer bir görüşe göre ise iki mertebe üstündedir. Benim görüşüme göre en sahih olanı iki mertebe üstün olmasıdır. Bu tevhid haber verilen varlıkları kabul etmez. Çünkü bu işaret edilenler için ulaşmak istenilen sondur Bu kademin iskat ve isbatıdır. Muhakkak ki anlatan sürekli sakıt olmaz, kadem de sürekli sabit olmaz. Bunu ıskatı ve onun isbatı ne demektir? Iskat ve ihdas eden kimdir. Bu başkasının eseri olmaksızın sadece Hak Teala'nın varlığıdır. Çünkü burada artık başkası da yoktur. Bu remizli kelâmlar kapalıdır. Bu işaret edilenler, Hazret-i Ehadiyyet'e sülûklarının evvelinde tevhidi tanımlamayı elde ettiklerini zannederler.Sülûkta karar kıldıklarında bunu elde ettiklerini bilirler. Çünkü bu tevhid, mükevvenatın ve mahlukatın işaret ettiğinin ötesindedir. Çünkü bu tevhid, ancak yaratılış suretlerinin tamamen fani olmasıyla sahih olur. Konuşmak ve nitelemek şekilleri ve eserleri gerektirir. Kendisinden varlık kokusu alınan her

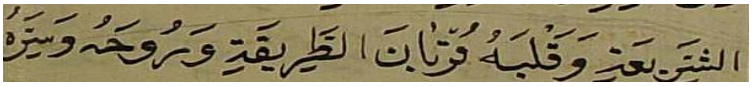
91(b)

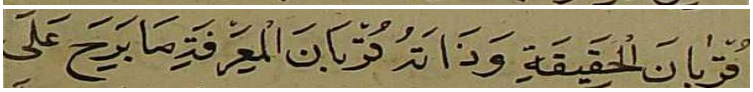
1.
2.
3.
4. [621]
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. [622]

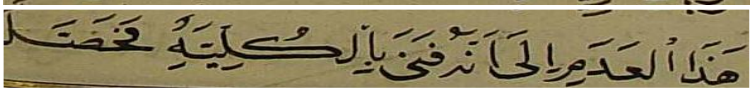
şey, Hakk'a aittir. Varlığı onda emanettir ve Malik'ine geri verilmesi vaciptir. "Allah size mutlaka emanetleri ehli olanavermenizi emreder." (Nisa, 58) Onu aldığında Zat emanetinde tecelli eder, nurunu ve emanet alınan varlığını iptal eder. Böylece tevhid sahih olur ve sadece Vahid ve Ehad olarak Hak kalır. Buradan itibaren bil ki, O'nun zatı hakkında onun varlığı ve başkasının varlığı tıpkı görülen bir serap gibi batıldır. Onun bir vücudu olduğu serapta olduğu gibi batıldır. Hazreti Ehadiyet'te herhangi bir şey için şekil ve eser bulunmaz. Yoksa Ehadiyet olmaz. Ehadiyet için bu şarttır.

[621] Ben diyorum ki: Bu tevhide, ancak az söz, az uyku, az yeme ve çok susamakla nefs makamından çıkan kimse nail olabilir. Nebi(sav) şöyle buyurdu: "Şüphesiz şeytan insanoğlunun bedeninde kanın damarda dolaşması gibi dolaşır.(Buharî, İtikaf, 12-13 vd.) Dikkat ediniz! Onu açlık ve susuzlukla sıkıştırınız."(Gazâlî, İhyâ, III,82.) Bu hadislerde zikredilen susuzluk Hak yolundaki susuzluk yani oruçtur.

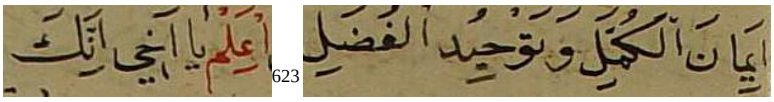
[622] Mevlana Celaleddin Rumi(ks) Mesnevi'sinde şöyle demiştir: "Beyazid-i Bistamî, kendisinde namaz kılmak hususunda bir tembellik görünce boğaz derdinden kaçındı. O çok akıllı, çok arifveli, bu isteksizliğin sebebini düşündü, bunu fazla su içmekte buldu. Madem ki beni namazdan alıkoyuyor, 'Tam bir yıl su içmeyeceğm.' diye ahdetti. Dediğini de yaptı. Allah ona sabır ve

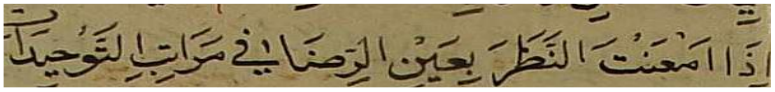
13.

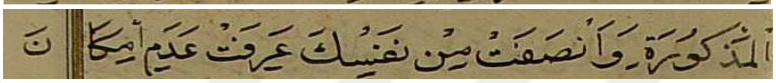
14.

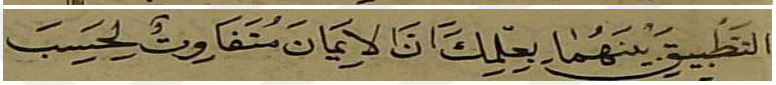
15.

92(a)

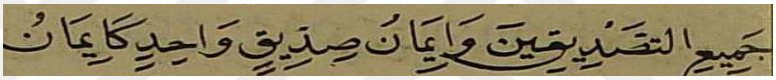
1. [623]

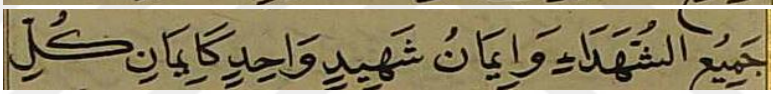
2.

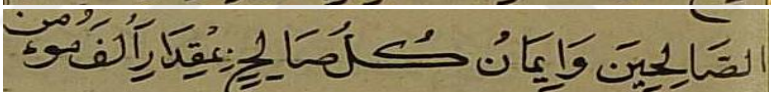
3.

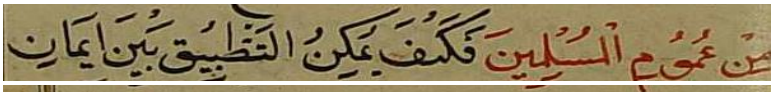
4.

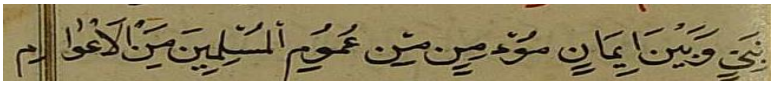
5.

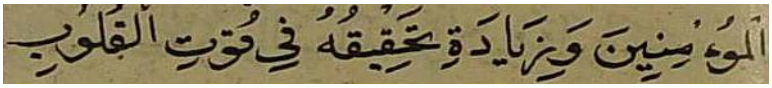
6.

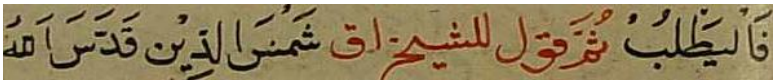
7.

8.

9.

10.

11.

12.

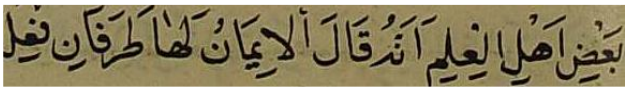
13. el maḳāmü's-sānī fī beyāni'l-imān [624]

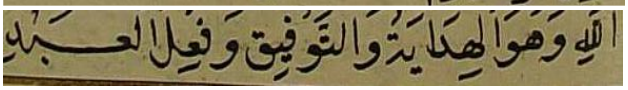
---

tahammül verdi. Onun bu pek ehemmiyetsiz mücahedesi din içindi. Bu yüzden mana sultanı oldu, arifler kutbu oldu. (Mevlana Celaleddin rumi, Mesnevî, III/1700.)

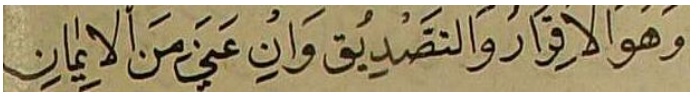
[623] Bu zikredilenlere müdavemet ile bir makamdan çıksa "Nûru'l-Envar"a vasıl olur. O zaman kalbi nurlanır, zatında, sıfatlarında ve ef'alinde fani olur. Nefsini "Şeriat"a, kalbini "Tarikat"a, ruhunu ve sırrını "Hakikat"e, zatını da "Marifet"e kurban eder. Bu hal, Külliyyenfani olana kadar devam eder. Böylece kamillerin imanını, fazılların tevhidini elde eder.

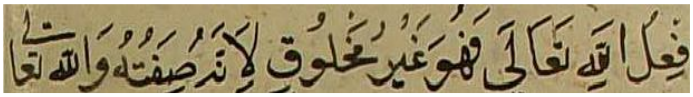
[624] Ey kardeşim! Bil ki sen zikredilen tevhid mertebelerine rıza gözüyle dikkatle baksan ve nefsinde de insaflı olursan onlar arasında eşitliğin imkansız olduğunu ilminle bilirsin. Çünkü iman, mü'minlerin sınıflarına göre farklı farklıdır. Şöyle ki: Nebinin imanı, bütün sıddıkların imanı gibidir. Bir tek sıddıkın imanı, bütün şehidlerin imanı gibidir. Bir tek şehidin imanı, bütün salihlerin imanı gibidir.

14.

15.

92(b)

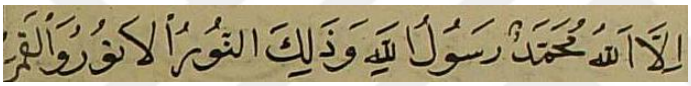
1.

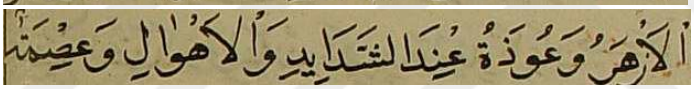
2.

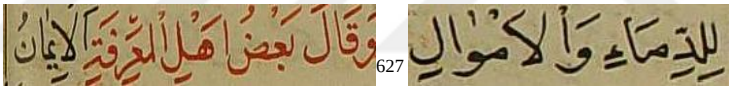
3.

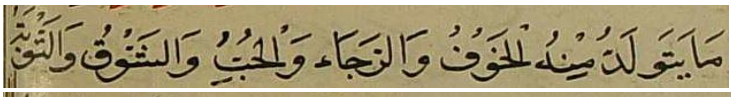
4.

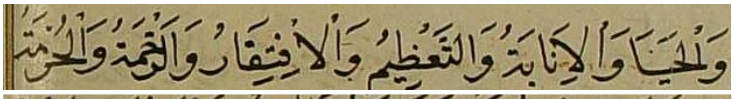
5.

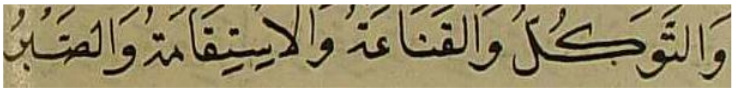
6.

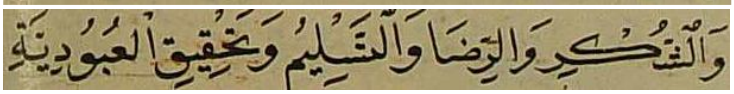
7.

8.

9.

10.

11.

12.

Her bir salihin imanı, sıradan müslümanlardan bin kişinin imanı miktarıncadır. O halde, bir nebi ile avamdan bir müminin imanı nasıl beraber olabilir? Bu konunun daha fazla izahı "Kûtü'l-Kulûb" adlı eserdedir, oradan bul. Sonra Şeyh Akşemseddin'in sözüne bak.

[625] İlim ehli dedi ki: İmanın iki yönü vardır. Birisi Allah'ın fiilidir ki bu, hidayet ve tevfiktir. Diğeri kulun fiilidir, bu ise ikrar ve tasdiktir. Eğer imanla Allah Allah Teala'nın fiili kastedilirse o mahluk değildir. Çünkü Allah'ın sıfatıdır. Allah'ın sıfatlarının cemisi gayr-i mahluktur.

[626] Eğer imanla kulun fiili kastediliyorsa, kulun kendisi de fiilleri de Allah Teala'nın mahlukudur. Nitekim Allah Teala şöyle buyurur: "Oysa ki sizi ve yapmakta olduklarınızı Allah yarattı." (Saffat, 96)

[627] Âlim dedi ki: İman bir kimsenin "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed onun elçisidir." demesidir. Bu nûru'l-enver, en parlak ay, tehlikeler ve korkulardan sığınılacak yer, can ve mal için muhafazadır.

13. وَقَبُولُ الشَّرِيعَةِ وَالْمُوَالَاتُ وَالْمُعَادَاتُ فِي اللَّهِ وَالْغَضَبُ

14. لِلَّهِ وَالْعَمَلُ لِلَّهِ مُخْلِصًا وَهُوَ لَا يَزِيدُ بِالطَّاعَةِ وَلَا يَنْقُصُ

15. بِالْمَعْصِيَةِ بَلْ يَزِيدُ النُّورُ وَيَنْقُصُ[628] وَفِي الْخَبَرِ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى

93(a)

1. أَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَالَ يَا مُوسَى أَخْبِرْ

2. قَوْمَكَ بِآلَائِي وَنَعْمَائِي فَقَالَ أَيْشٍ هُمَا قَالَ مَنْعِي

3. آبَاءَهُمْ عَنِ الْكُفْرِ آلَاءٌ وَإِعْطَائِي لَهُمُ الْإِيمَانَ

4. نَعْمَاءُ وَقَدْ سَمَّى اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ وَقَالَ وَأَسْبَغَ

5. عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً[629] قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

6. عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُؤْمِنُ مِنْ أَحَدِكُمْ حَتَّى أَكُونَ

7. إِلَيْهِ أَحَبَّ مِنْ وَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ[630] وَعَنْ

8. أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

9. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ

10. حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ مَنْ كَانَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ

11. إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَمَنْ أَحَبَّ عَبْدًا لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ

12. تَعَالَى وَمَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ

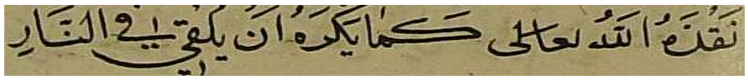

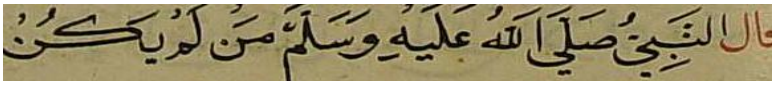
[628] Marifet ehlinden biri dedi ki: İman öyle şeydir ki ondan; havf ve reca, muhabbet ve şevk, tevbe ve haya, inabe ve tazim, iftikar ve rahmet, hürmet ve tevekkül, kanaat ve istikamet, sabır ve şükür, rıza ve teslim, ubudiyyetin hakikati ile şeriatı kabul, Allah için dostluk ve Allah için düşmanlık, Allah için öfkelenmek ve Allah için ihlasla çalışmak, doğar. İman, taatle artmaz, günahla da azalmaz. Ancak bunlarla imanın nuru artar veya eksilir.

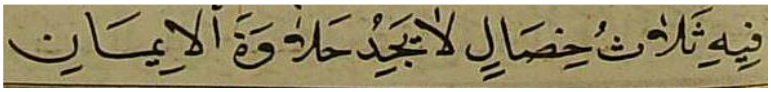
[629] Rivayet edildiğine göre Allah Teala Hz. Musa'ya vahyedip: "Ya Musa! Kavmine Ala'mı ve Na'ma'mı bildir." dedi.

Musa(as): "Ey Rabbim! Onlar nedir?" diye sordu. Allah Teala şöyle buyurdu: "Onların atalarını küfürden esirgemem Alâ'dır. Onlara iman vermem Na'ma'dır." Allah Teala kitabında kullarına olan nimetlerini şöyle dile getirir: "Allah'ın göklerde ve yerdeki (nice varlık ve imkanları) sizin emrinize verdiğini , nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini görmediniz mi? (Lokman, 20)

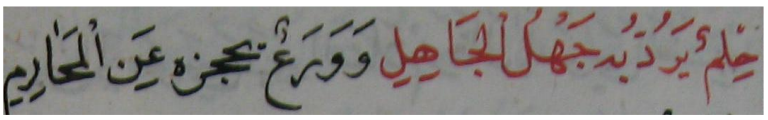
[630] Nebi (sav) buyurdu ki: "Sizden hiçbiriniz, ben ona babasından ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça (hakiki manada) iman etmiş sayılmaz." (Buharî, İmân, 7)

13. [631]

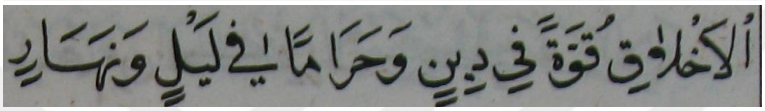
14.

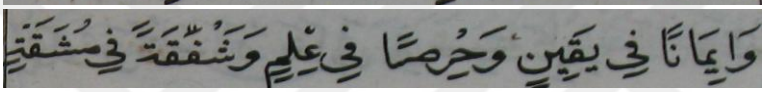
15.

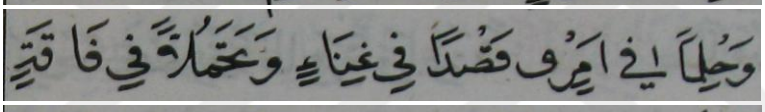
93(b)

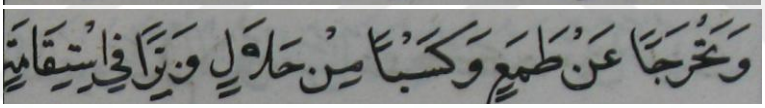
1.

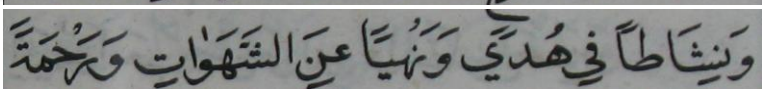
2.

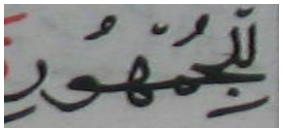
3.

4.

5.

6.

7.

8. [632] ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu ḳaçan bu beyān

9. olan maʿnalarıla ʿamel ḳılsaŋ ümiẕdür ki üçünci

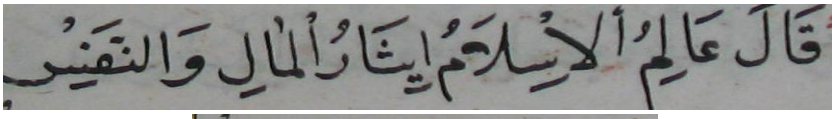
10. maḳāma erzānī olasın *el maḳāmü'ş-şāliṣü fī beyān*

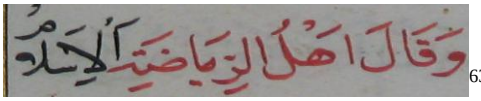

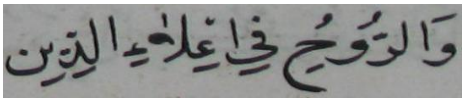
[631] Enes ibn-i Mâlik, Nebi'nin (sav) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir. "Üç şey vardır ki bunlar kimde bulunursa imanın letafetini tatmış olur. Bunlar: Allah ve Resulü ona her şeyden daha sevimli olan, bir kimseyi sadece Allah için seven, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmekten, tıpkı ateşe atılmaktan nefret ettiği gibi nefret eden." (Buharî, İmân, 8 vd.)

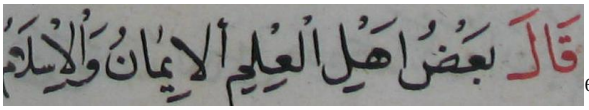
[632] Nebi(sav) buyurdu ki: "Kimde şu üç haslet bulunmazsa, o kimse imanın tatlılığına eremez: cahilin cehaletini def edeceği hilm; haramlardan engelleyen vera; insanlarla hoş geçineceği güzel ahlak." Hasan dedi ki: Şunlar güzel ahlaktandır: dinde salabet sahibi olmak, gecede ve gündüzde haramdan sakınmak, yakîn mertebesindeki imana sahib olmak, ilim öğrenmede hırslı olmak, meşakkate dayanmak, emrederken yumuşak olmak, zenginlikte iktisatlı olmak, yoklukta tahammül etmek, tamahı terk etmek, helal kazanmak, istikamete birr, doğru yolda gayret etmek, şehvetlerden uzaklaşmak, halka merhametli olmak.

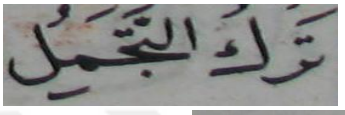
11. *il-islām*

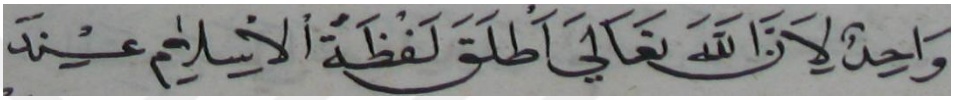

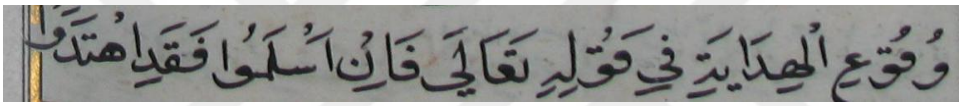
12. [633]

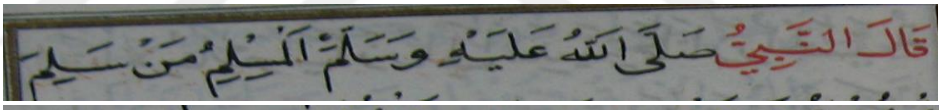
13. [634]

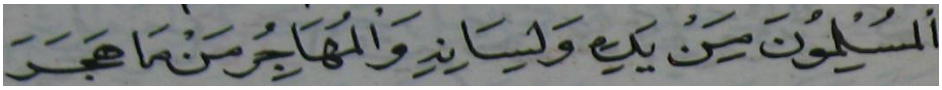

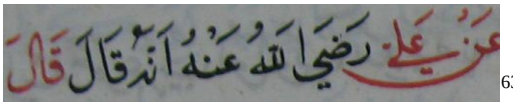
14. [635]

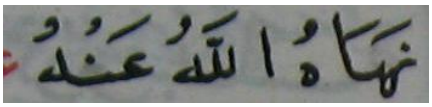
15.

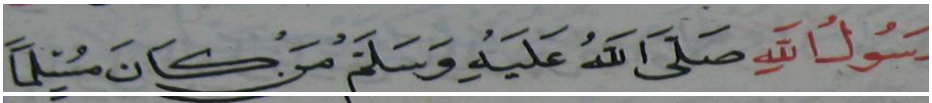
94(a)

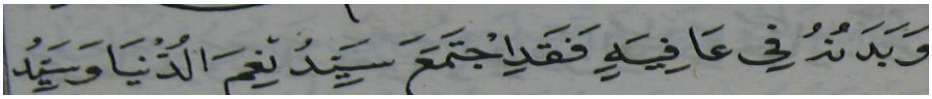
1.

2.

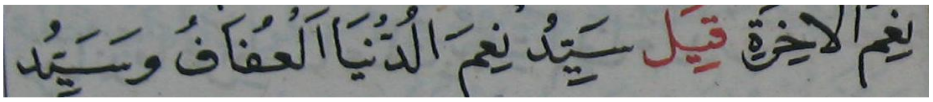
3. [636]

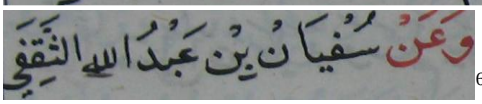

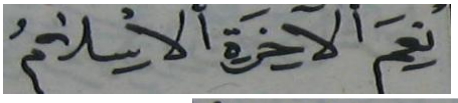
4.

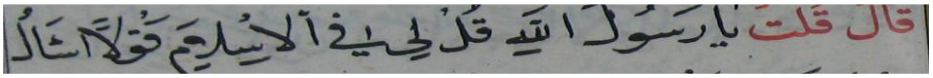
5.

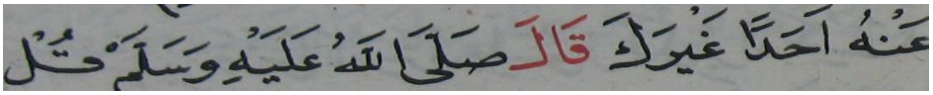
[633] Âlim demiştir ki: İslam, dini yüceltme uğrunda malı, canı ve ruhu feda etmektir.
[634] Riyazet ehli demiştir ki: İslam, insanlara güzel görünmeyi terk etmektir.
[635] Âlimler dediler ki: İman ve İslam birdir. Çünkü, "Eğer teslim oldularsa doğru yolu buldular demektir." (Âl-i İmran, 20) ayetindeki İslam lafzı hidayetin vukuu için kullanılmıştır.
[636] Nebi(sav) buyurdu ki: "Müslüman, diğer müslümanların elinden ve dilinden selamette kaldığı kimsedir. Muhacir ise Allah'ın yasak ettiği şeylerden uzaklaşandır." (Buharî, İmân, 3 vd.)

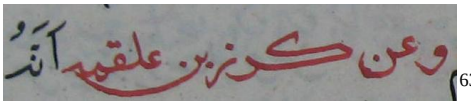
6.

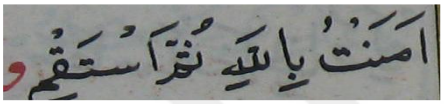
7. [637]

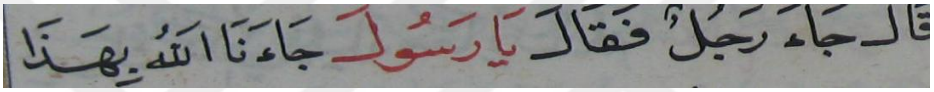

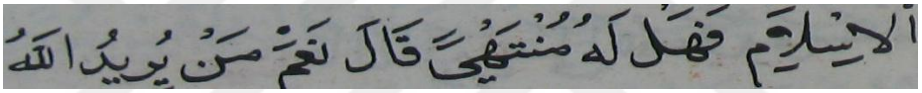
8.

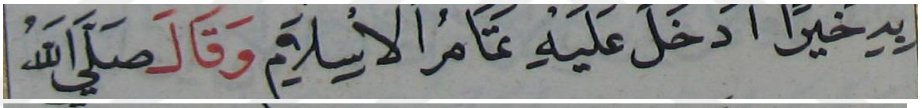
9.

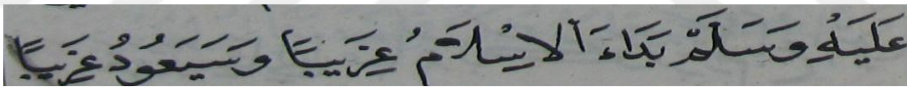
10. [638]

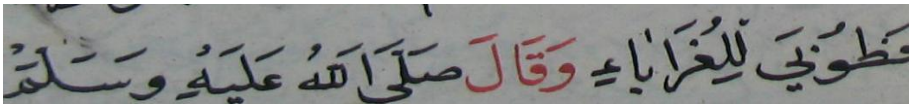

11.

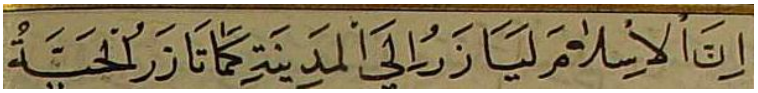
12.

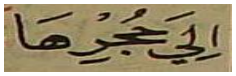
13.

14.

15.

94(b)

1.

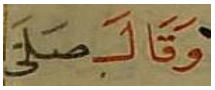
2. [639] Ḳāle'ş-şeyhu raḥmetullāh, ḳanḳı vaḳtin kim

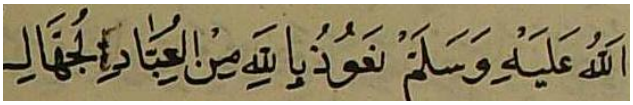
[637] Hz. Ali'den rivayet edilen bir hadiste Allah Resulü (sav) şöyle buyurmuştur: "Bir kimse müslüman ve vücudu da afiyette ise onda dünya nimetlerinin en güzeli ile ahiret nimetlerinin en üstünü bir araya gelmiştir." Bu rivayette: "Dünya nimetlerinin en güzeli iffet, ahiret nimetlerinin seyyidi ise İslam'dır." denilmiştir.

[638] Süfyan İbn-i Abdullah es-Sakafi'den şöyle rivayet edildi: "Ey Allah'ın Resulü! İslam hakkında bana öyle bir söz söyle ki senden başkasına bir şey sormayayım." dedim. Allah Resulü "Allah'a iman ettim de, sonra dosdoğru ol." buyurdu. (Müslim, İmân, 62)

[639] Kerz İbni Alkame'den nakledildi: Bir adam Resulullah'a gelerek: "Ey Allah'ın REsulü! Allah bize bu İslam'ı getirdi! Peki bunun bir sonu var mıdır?" diye sordu. Allah Resulü(sav): "Evet vardır. Allah kime hayırdilemiş ise onu İslam'ın tamamına eriştirir." buyurdu. Allah Resulü(sav): "İslam garip olarak başladı, yine garip olarak dönecektir. Gariplere müjdeler olsun." (Taberânî, el-

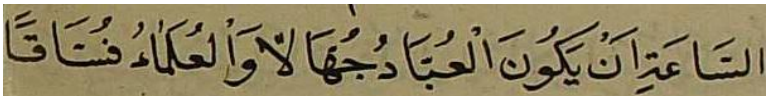
3. İslām ġarīb olup medīneye girübaşlasa

4. cāhil ʿābidler fāsıḳ ʿālimler çoḳ ola.

5. [640] Aḫir

6. zamanda eşrāt-ı sāʿatüŋ bir nişānı oldur. Nitekim ḥażret-i

7. Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurdı kim:

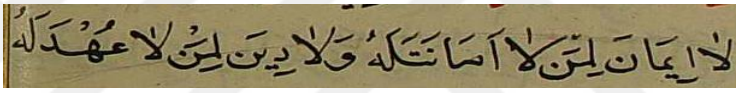
8. [641]

9. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu ʿilimsüz ʿamel birle kimse

10. murādına erse olmaz. Eger dördüncü maḳāma erzānī olayım

11. derseŋ ʿamelüŋi ʿilmile muḳārin eyle. El-maḳāmü'r-rābiʿ

12. fī beyāni't-taʿahhüd

13. [642]

14. Ḳīle taʿahhüd miṣāli baġbāna beŋzer. Nitekim baġ issi

15. bağı būsitānı birle ʿahd ḳılışurlar. Baġ eydür: Benüm

95(a)

1. yerümi arıtġıl, şol ṭopraġı gidergil, yerine

2. arı pāk toprak ḳoyġıl, baŋa yaramaz taşı

3. ve kesegi ve dikenleri arıdup gidergil

4. ve yaramaz otları ḳurutġıl, gidergil. Buları

5. giderseŋ daḫı vaḳtile ṣuyımı ve ṣusuz ḳomasaŋ

6. ben ʿahduŋa vefā ḳıluram. Dostlaruŋ gelüp naẓāra

7. ve teferrüc ḳıldugı vaḳtin ben al yeşil dürlü dürlü çiçekler

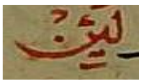
8. birle bezenem. Hezār-destānlar gelüp dürlü dürlü āvāze

Mu'cemü'l-Evsat, III,156.) diye buyurdu. Yine Nebi(sav): "İslam yılanın kendi yuvasına döndüğü gibi Medine'ye geri dönecektir." (Temmâm er-Râzî, el-Fevâid, ıı, 43.) buyurdular.

[640] Nebi(sav) : "Cahil abidlerden Allah'a sığınınız." buyurdu.

[641] Hz. Resul(sav): "Kıyametin alametlerinden birisi de abidlerin cahil, âlimlerin ise fasık olmalarındandır." dedi.

[642] Nebi(sav): "Emaneti olmayanın imanı, ahdi olmayanın dini yoktur."(Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübra, Beyrut, ty. c. IX, s.231.)

9. birle ve dürlü dürlü diller birle ḫālıḳa medḥ şenālar
10. ėdeler. Görklü meyveler getürem. Niʿmetlerümi yoḳ
11. dėmeyem. Īṣār ḳılam. Aḳrabā ve ḳarındaşlar birle gelüp
12. yiyüp içüp ʿişret ve temāşālar ḳılasın. Bu bedāyiʿ
13. kudretleri görseler ve bu niʿmetleri yėseler endīşe
14. ve tefekkür ḳılup şükür ḳılmaġa sezā olur.
15. [643] Būsitān görklü çiçeklerle

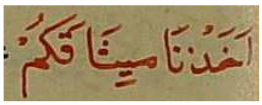
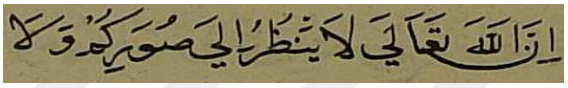
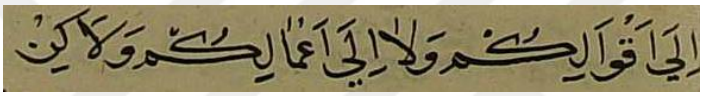
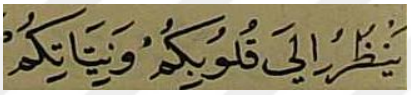
95(b)

1. müzeyyen olsa envāiʿ miyveleri ārāste olup
2. sindüvaçlar hezārdestānlar ṭūṭī ve ṭāvuslar
3. ḳumrīler ve ḥamāmlar birle meclisler ḳurup görklü elḥān
4. ve āvāzelerle būsitān ḥurrem olsa ḫalāyıḳ arasında
5. meşhūr olup pādişāh ḥużūrında aŋılur. Pādişāh
6. naẓār ḳılmaḳ ister. Pādişāh gelüp ṣāhib-[ı] būsitānı
7. baŋa gelüŋ. dėyüp eydür. Ṣāḥib-[i] būsitān gelse
8. ṣorar. Eydür: Bu baġçeyi ne görklü ʿimāret ḳılmışsın,
9. bu memleketde bir bunuŋ gibi būsitān işidilmiş
10. ve görilmiş yoḳ, dėse sāḥib-[i] būsitān eydür:
11. Ey pādişāh-ı cihān baġ būsitān ve ṣāḥib-[i] būsitān
12. cümle senüŋdür. Bu bāġçe anuŋçun maʿmurdur kim
13. pādişāh-ı cihān bunda tenezzül ḳıla. Ol murādum ḥāṣıl
14. oldı. Ḳamu senüŋ-dürür. Ben daḫı senüŋem dėyüp
15. kendüzini fenā yėrinde görse pādişāhuŋ göŋli

96(a)

1. ḫoş olur. Ḫilʿatler vėrür, hem ʿazīz ḳılur. Pādişāh
2. dāyim būsitāna gelüp naẓar ėtmek ister. Pādişāha ḫoş
3. geldügi berekātında ṣāhib-[i] būsitān mücāleseti
4. pādişāh birle ve dīdār-ı pādişāh birle müşerref olur.

[643] "Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) arttıracağım." (İbrahim, 7)

5. Taʿahhüd gözetdügi berekātında ḳāle'ş-şeyhu ḳaddes
6. Allāhu sırrahu eger sen daḫı göŋil būsitānınuŋ
7. issi birle ʿahd ḳılup ol ezel-i āzelde ḳılduġun elestü
8. birabbiküm ʿahdine vefā ḳılıcaḳ olursaŋ
9. [644] ʿahdini yėrine getüricek olursaŋ
10. ʿaceb degil ki sen daḫı mücāleseti pādişāha lāyıḳ
11. olup cemāl-i pādişāhıla müşerref olasın taʿahhüd
12. berekātında. Nitekim haẓret-i resūl ʿaleyhi'ṣ-ṣalāvāt
13. ve's-selām
14.
15. [645] Eger sen daḫı ʿahd beklesen

96(b)

1. maʿrifet būsitānınuŋ aġaçlarını yaḫşı terbiyet ḳılsaŋ
2. ẓulm ve cefā köklerini kesüp ḳurutsaŋ kibir
3. keseklerini ḥased ṭaşlarını pāk ėtseŋ,
4. eritseŋ riyā ormanlarına iḫlāṣ bıçaġın urup
5. keserseŋ sır vilayetinüŋ dört arġı içinden ḥırṣ ve
6. nahvet balçıḳların eridüp çıḳarsaŋ pāk ėtseŋ
7. ol arḳlarda ilhām-ı rabbānī birle maḥabbet ṣuları
8. aḳar. Göŋül būsitānı ḥurrem ve müzeyyen olur. Dost
9. cemāli gülzārınuŋ envāiʿgülleri ve çiçekleri açılur.
10. Yigirmi sekiz ilhām ṭūṭīleri Ḥaḳ teʿālāyı yād
11. ḳılurlar. Ol ḥālde maḥabbet-i dünyā dünyā maḥabbetini göŋlinden
12. bıraġur. Üç yüz altmış naẓara lāyıḳ olursın. Daḫı
13. bu ʿahdlere vefā ḳılsaŋ üç yüz altmış naẓara lāyıḳ

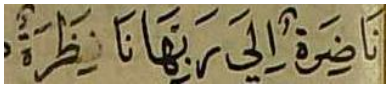
[644] "Sizden sağlam bir söz almış..." (Bakara, 63)
[645] "Allah Teala suretlerinize, sözlerinize ve amellerinize bakmaz. Ancak kalplerinize ve niyetlerinize bakar."(Müslim, Birr, 10)

14. olursın. ʿAceb degil. Hem yėtmiş maḳāma ėrişesin.

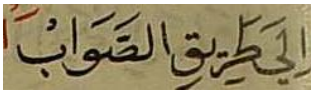
15. Vaʿde olan dīdāra şāyiste olasın. Andan

97(a)

1. Kelām-ı Mecīdde Bārī teʿāla buyurur:

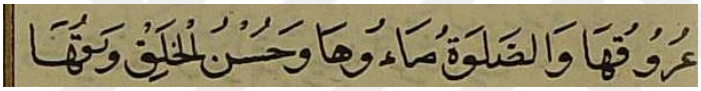
2. [646] ṣaḥib-[i] būsitān gibi

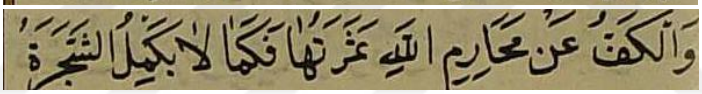
3. sen daḫı murāduŋa ėrişesin vallāhu'l-muvafıḳu.

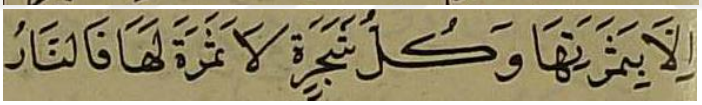
4. [647] El maḳāmü'l-ḫāmisü fī beyāni'd-dīn

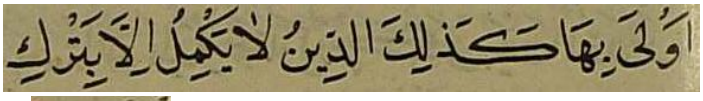
5.

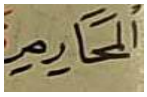
6.

7.

8.

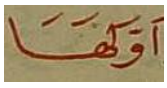
9.

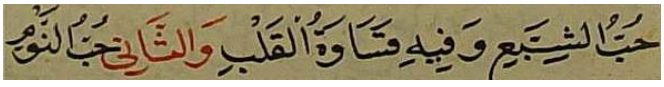
10.

11. [648] Ḳāle'ş-şeyhu ḳadddesallāhu sırrahu ʿİmādi Fāriyābī

12. raḥmetullahi ʿaleyhi ḫālışasında getürmiş.

13. Ḥakīmlerden biri eyitmiş: Ḫalāyıḳ bėş nesneyile mübtela-dururlar.

14. Dīnlerinüŋ helāklıġını anuŋ içindendür.

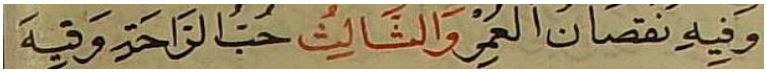
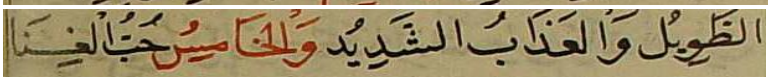
15.

[646] "Yüzler vardır ki o gün ışıl ışıl parıldayacaktır. Rablerine bakacaklardır (O'nu göreceklerdir.)" (Kıyâme, 22-23)

[647] Allah doğru yola muvaffak kılsın.

[648] Nebi(sav) şöyle buyurdu: "Dinin misali sağlam ağacın misali gibidir. İman kökleridir, zekat dallarıdır, oruç damarlarıdır, namaz suyudur, güzel ahlak yapraklarıdır, haramlardan sakınmak meyveleridir. Nasıl ki ağaç meyveleri ile kemal bulursa ve meyvesiz ağaç ancak ateşe layıksa, aynen bunun gibi din de ancak haramları terk etmekle tamamlanır. (Deylemî, el-Firdevs, IV, 145)

97(b)

1.
2.
3.
4. [649] Ḥelāl
5. loḳma yiyüp ḳarın ṭoyurmaḳ içinde dīn kelāheti
6. olsa Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurur:
7. Kim ḥarām loḳma yęse ėrişdügi maḳāmlardan
8. düşmek ḳorḳuları vardur ve ṭāʿatleri ḳabūl
9. olmamaḳ ḳorḳusı vardur. Ḥikāyet İbrāhīm Edhem
10. Raḥmetullahi ʿaleyhi hacca giderken beytü'l-muḳaddese
11. uġradı. Yolda bazārda bir aḳçelıḳ ḫurma aldı.
12. Ol ḫurmayı azuḳ ḳılup beytü'l-muḳaddese vardı.
13. Ṣabaḥa degin Mescīd-i Aḳsāda ʿibādet ḳıldı.
14. Nıṣf-ı leylde iki kimesne mescīde girdi. Birisi
15. birine eydür: Bunda ādem oġlı vardur. Ol biri eydür:

98(a)

1. erenler maḳāmına ėrişüp ḫāṣlar divānına yazılan şol
2. İbrāhīm Edhem dędükleridür. Yolda bilmeyüp nāgah
3. bir ḥarām ḫurma yędi. Ol taḳṣīrini ʿafv ḳılmayup
4. eyüler dīvanından ismini yoydılar, giderdiler.
5. Bilseyidi hīç yėmezdi. Ḫalḳı maḳāmına sergerdān,
6. ne ḳılasını bilmeyüp bunda gelüp ṭurur, dędi.
7. Bunlar iki ferişṭelerdi. İbrāhīm bu ḫaberi işitdi.
8. Ḫurmā aldugı yęre varmaġa iki aylıḳ yolıdı Ḳuds-ü
9. Mübārekden gidüp ol yęre vardı kim ḫurma
10. ṣatun aldı idi. Ḫurma ṣatan kimesne buldı.

[649] "Birincisi, doyuncaya kadar yemeyi sevmek. Bunda kalp katılığı vardır. İkincisi uykuyu sevmek. bunda ömrün noksanlığı vardır. Üçüncüsü rahatı sevmek. Bunda amelden iflas vardır. Dördüncüsü, malı sevmek. Bunda uzun hesap ve şiddetli azap vardır. Beşincisi, zenginliği sevmek. Bunda sevabın kaçırılması ve amellerin boşa çıkarılması vardır."

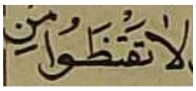
11. Bu ḫurmayı ḳandan alduŋ dėyüp ṣordı. Eyitdi:
12. Atamdan baŋa mīrāṯ degen ḫurmāyistānuŋ
13. ḫurmāsıdur, dėdi. İbrāhīm eyitdi baŋa bunda
14. vāḳıʿa oldı. Ṭartılmaḳda baŋa ḫurma artuḳ
15. gelüp ṭurur, dėyüp ḫurmayı ṭartan kişi

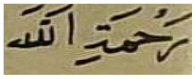
98(b)

1. getürüp ṣordılar. Ol kimesne rast ḥaḳkuŋ
2. vėrdüm, dėdi. İbrāhīm ḳıssayı beyān ḳıldısa ol
3. kimesne tefekküre vardı. Endīşe ḳıldı. Daḫı aġladı.
4. Eyitdi: Ey dervīş ol yoz fiʿil saŋa benden
5. olmış, dėdi. Ḫurma ṣatarken yėre bir ḫurma düşüp ṭururdı.
6. Ol ḫurma senüŋ ola dėyüp zenbilüŋe bıraḳdum.
7. Ol ḫurma meger ḫurma issi ḫocanuŋdur, dėdi.
8. İbrāhīm ḫurma issinden derḥāst ḳıldı. Ḥelāllıḳ
9. diledi. Ḥelāl olsun, dėdi. İbrāhīm dönüp yine beyt
10. ül-muḳaddese geldi. Erteye degin yine Mescīd-i Aḳṣāda
11. ʿibādete meşġūl oldı. Erteye yaḳın gine ol iki
12. melek geldi. Birbirine eydür bunda ādem oġlı
13. vardur. Ol perī eyitdi: Fülan vaḳitde gelen
14. ibrāhīm-dürür. Eyüler dīvānından çıḳardılardı. Bunca
15. emek yiyüp vardı. Ol bir ḫurmayı issinden

99(a)

1. ḥelallıḳ diledi. Baġışladı. Tevbe ḳıldı. Eyüler dīvānına
2. yazdılar. Ḳāle'ş-şeyhu dīnüŋi ḥarām loḳma yiyüp helāk
3. ḳılma. Dīn aġacınuŋ meyvesi ḥarāmdan ṣaḳınmaḳ-durur.
4. Bir ḥarām ḫurma yiyeni eyüler dīvānından çıḳarup giderür
5. olıcaḳ ḥarāma müstaġraḳ olup şerīʿat ṭarīḳat
6. ḥaḳīḳat sözlerini söyleyüp yėtmiş maḳāma ḳaçan
7. lāyıḳ olunur? Ey ḳarındaş ḥarāmdan saḳın. Riyādan

8. perhīz eyle. İbādetüŋi iḫlāṣıla eylegil.

9. [650] dan ümīẕini kesmegil. Ola kim

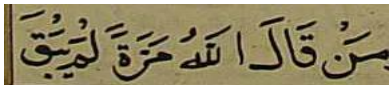
10. murāduŋa ėrişesin vallāhu'l-muvāffıḳu. El-maḳāmü's-sādisü

11. fī beyāni'l-iḳrāri. Ḳāl eş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu, bu iḳrāra

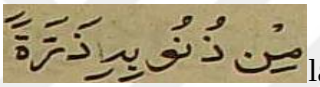
12. iḳrār-ı küllī dėnür. Kim ki Allāha iḳrār ėdüp bir kez

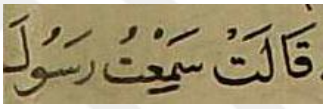
13. iḫlāṣıla Allāh dėse anadan ṭoġmış gibi olur.

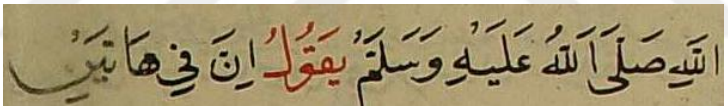
14. Bir zerre yazuġı ḳalmaz. Nitekim Ḥażret-i Resūl ṣallallāhu

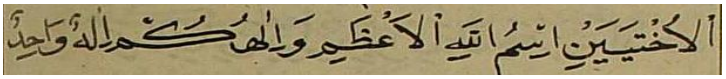
15. ʿaleyhi vesellem buyurmışdur:

99(b)

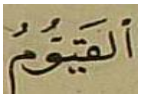
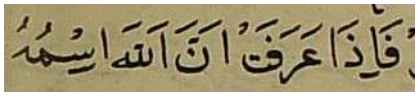
1. [651] lafẓatullah ism-i āʿẓām dutmışlardur

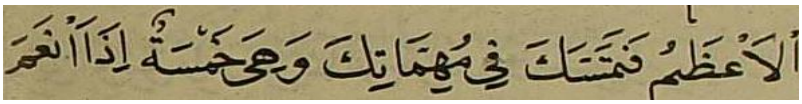
2. ʿāişe rażıallāhu ʿanhā rivāyetince

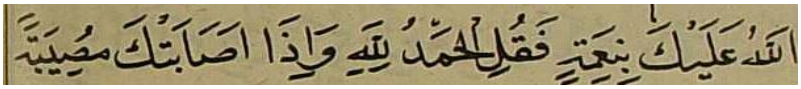
3.

4.

5.

6. [652] [653] bażılar eyitmişler

7.

8.

[650] Allah'tan ümīdini kesme!

[651] "Kim bir kerre Allah derse bir zerre bile günahı kalmaz." (Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, II, 1513)

[652] "Resulullah'tan(sav) işittim: 'Şu iki kardeş ayette İsm-i Azam vardır.' dedi: 'İlahınız bir tek Allah'tır. O'ndan başka ilah yoktur. O Rahman'dır, Rahîm'dir.' (Bakara, 163) 'Allah o ilahtır ki kendinden başka Tanrı yoktur. Hayy O'dur, Kayyûm O'dur."

[653] "Resulullah'tan(sav) işittim: 'Şu iki kardeş ayette İsm-i Azam vardır.' dedi: 'İlahınız bir tek Allah'tır. O'ndan başka ilah yoktur. O Rahman'dır, Rahîm'dir.' (Bakara, 163) 'Allah o ilahtır ki kendinden başka Tanrı yoktur. Hayy O'dur, Kayyûm O'dur." (Bakara, 255)

9. فَقُلْ اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ وَاِذَا اَذْنَبْتَ ذَنْبًا

10. فَقُلِ اسْتَغْفِرُ اللّٰهَ وَاِذَا ابْتَدَاْتَ اَمْرًا ذَا بَالٍ فَقُلْ

11. بِسْمِ اللّٰهِ وَاِذَا خِفْتَ الشَّيْطَانَ فَقُلْ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ وَبِاللّٰهِ[654]

12. خَمْسَةُ اَحْرُفٍ اَلْوَاوُ وَالْبَاءُ وَالْاَلِفُ وَاللَّامُ

13. وَالْهَاءُ وَاِذَا بَلَغَ ثَنَاءً عَلَى اللّٰهِ وَاَجْمَعَ كَلِمَةً لِاَنَّهَا

14. لَا يَنْقُصُ بِنُقْصَانِ حَرْفٍ مِنْهَا اِلَى اَنْ يَبْقَى حَرْفٌ

15. وَاحِدٌ فَاِنْ قُلْتَ بِاللّٰهِ فَمَعْنَاهُ اَنَّهُ كَانَ مَا كَانَ

100(a)

1. وَيَكُوْنُ مَا يَكُوْنُ بِاللّٰهِ وَاِنْ قُلْتَ لِلّٰهِ فَنَقَصَتِ الْبَاءُ

2. مِنْهُ فَقَدِ امْتَرَتَ اَنْ قُلِ اللّٰهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِيْ طُغْيَانِهِمْ

3. يَعْمَهُوْنَ وَاِنْ قُلْتَ لِلّٰهِ فَنَقَصَتِ الْاَلِفُ مِنْهُ فَهُوَ

4. مِنْ قَوْلِهِ لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاِنْ نَقَصَتْ

5. مِنْهُ اللَّامُ الْاُوْلٰى بَقِيَ لَهُ وَهُوَ مِنْ قَوْلِهِ اَلَا لَهُ

6. الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

7. وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْاُوْلٰى وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ

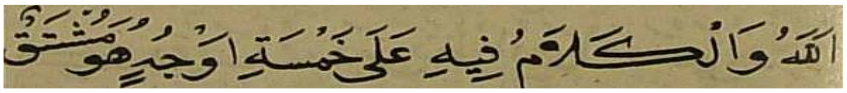
8. وَلَهُ الدِّيْنُ وَاصِبًا وَاِنْ نَقَصَتِ اللَّامُ الْاٰخِرَةُ بَقِيَ

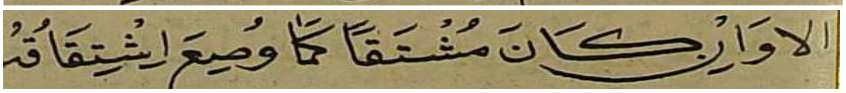
9. هُوَ فَهُوَ مِنْ قَوْلِهِ هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ هُوَ

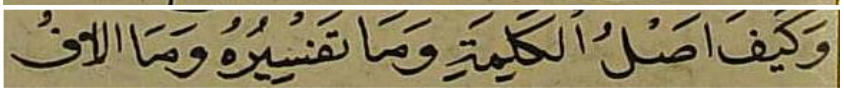
10. الْخَالِقُ هُوَ الْحَيُّ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَبَعْدَ الْبَاءِ[655]

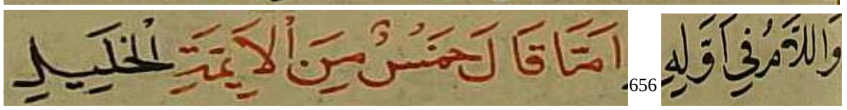
[654] Allah isminin İsm-i Azam olduğuna eğer bilsen, şu beş mühim yerde ona sarılırdın.Eğer Allah bir nimet verirse sen "Elhamdülillah" de. Eğer sana bir musibet isabet ettirirse, "İnna lillah ve inna ileyhi raciûn" de. Günah işlersen "Estağfirullah" de. Eğer şeytandan korkarsan, "Euzübillah" de.

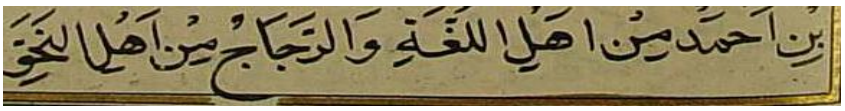
[655] "Ve billah" sözünde beş harf vardır. Bunlar: vav, be, elif, lâm ve he. Eğer Allah'ı sena etmek istersen bu harfleri bir kelimede toplamalısın. "Billah" desen bunun manası şudur: "Olan onunla

11.

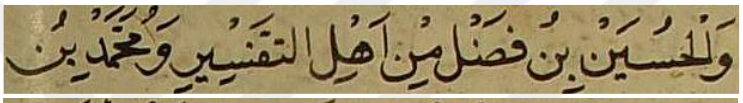
12.

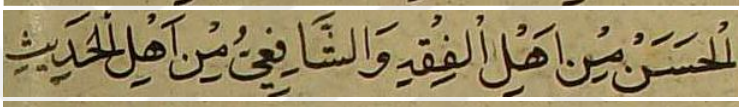
13.

14. [656]

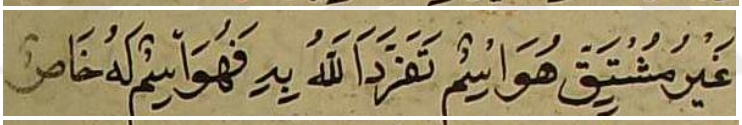
15.

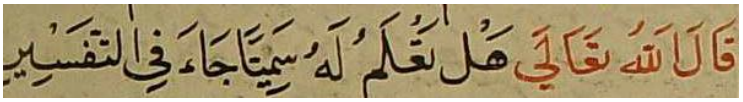
100(b)

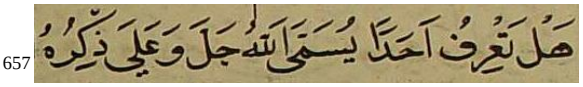
1.

2.

3.

4.

5.

6. [657] İsm-ü ʿāẓam

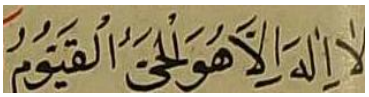
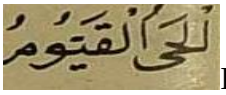
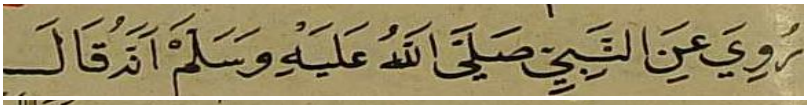
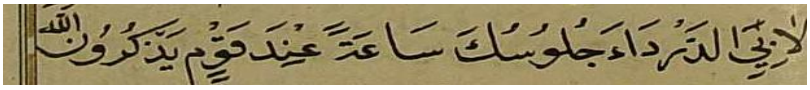
(billah) oldu, olacak da onunla (billah) olacaktır." "Be" noksanı ile "Allah" dersen, O sana şöylece emreder: "Allah de sonra onları bırak, daldıkları bataklıkta oynayadursunlar." (En'am, 91) Elif noksanı ile "Lillah" dersen "Allah için" olur. Allah'ın şu ayetlerinde olduğu gibi: "Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır." (Âl-i İmran, 189) Birinci lam'ı çıkarsan "Lehu" kalır. "O'nun, O'na mahsus" demektir. Bu ayette olduğu gibi: "Bilesiniz ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir!" (A'raf, 54) "Göklerde ve yerde kimler varsa O'na aittir." (Enbiya, 19) "İşte O, Allah'tır.O'ndan başka tanrı yoktur. Önünde de, sonunda da hamd O'nundur, hüküm O'nundur. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz." (Kasas, 70) İkimci "lam"ı da eksiltsek "Huve" kalır. Şu ayette geldiği gibi: "O öyle Allah'tır ki, O'ndan başka tanrı yoktur." (Haşr, 22) Gerçek hayat sahibi ancak O'dur. O'ndan başka tapılacak yoktur.

[656] Allah kelimesinin aslı hakkında beş görüş ileri sürülmüştür. Birincisine göre "Ela"dan müştaktır demişlerdir. Eğer denildiği gibi müştak ise bu kelimenin aslı nedir? Açıklaması nasıldır? Başındaki elif ve lam nedir?

[657] İmamlardan beşi olan Lugatçı Halil b. Ahmed, nahivcilerden Ez-Zeccac, müfessirlerden Hüseyin b. Fazl, fakihlerden Muhammed b. Hasan, muhaddislerden eş-Şafii (Allah hepsinden razı olsun) ve bir cemaate göre, bu türetilmiş bir kelime değildir. Bilakis Allah onu yalnız kendisine teferrüd etmiştir. Sadece O'na mahsus bir isimdir. Allah Teala: "O'nun bir adaşı (benzeri) olduğunu biliyor musun?

7. Allāh-durur diyenler eyitdiler: Lafẓatullahdan bir bir ḥarfi
8. evvelinden ḫaẕf ẹtsek tehir ḳılunca her bir ḥarf
9. eksük olduġınca bāḳī ḳalan ḥurūfında gine taʿẓīm
10. ve maʿana bāḳīdür. Eger ġayr-ı esmāʾdan ḥurūf
11. giderseŋ daḫı naẓar ẹtseŋ maʿna bulunmaz.
12. Bu faẓīlet lafẓ-ı Allāhda bulunduġı ism-i ʿāẓam
13. olduġına delālet ẹder. Lafẓatullah ism-i ʿāẓam
14. dur diyenlerüŋ ulusı İmām-ı Şāfʿīdur. Baʿżılar
15. ism-i ʿāẓam Rabbdür dirler. İsm-i Rabbī ḳalb

101(a)

1. ẹtseŋ birr[658] olur. Ġayrı ismi ḳalb ẹtseŋ maʿni bulunmaz.
2. Ve daḫı Münkir ve Nekīr suʾāl ẹtdüginde evvel
3. min Rabbike dir cevāb eydilür Rabbi Allāhu. Bu iki adlar
4. ḳabürde ẕikir olduġıçun ism-i ʿāẓamdur dirler.
5. İsm-i Rabb ism-i ʿāẓamdur diyenlerüŋ ululaı İmām-i Ḥanifedür.
6. Bu ism-i Rabbde ẕikir olanları ism-i rabb ism-i ʿāẓamdur
7. dėyü İmām Ebū Ḥanife delīl ẹdinür. Amma İmām Ġazālī
8. Erbaʿinde iki āyet içinde işāret ḳılmış. Birisi
9. [659] İkinci āyet
10. [660] Her kim bu iki adı ẕikir ẹtse
11. Ḥaḳ teʿālāyı ism-i ʿāẓamla ẕikir ḳılur, dẹmiş. Ḳāle'ş-şeyhu
12.
13.

(Asla benzeri yoktur)." (Meryem, 65) buyurdu. Bu ayetin tefsirinde,"Zikri yüce ve Aziz olan, 'Allah' diye adlanan birini tanır mısın?" diye mana verilmiştir.

[658] Metinde ner şeklinde yazılmıştır.

[659] " Hayy ve kayyûm olan Allah'tan başka ilah yoktur. " (Âl-i İmran, 1-2)

[660] "Allah O'ndan başka tanrı yoktur. O hayy'dır kayyûm'dur. (Bakara, 255)

14. تَعَالَى فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْهِ اَبْوَابَ الرَّحْمَةِ وَلَا يَقُومُونَ

15. حَتَّى يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ثُمَّ يُنَادِي تَفَرَّقُوا وَاسْتَأْنِفُوا الْعَمَلَ

101(b)

1. فَقَدْ غُفِرَ لَكُمُ الذُّنُوبَ وَفِي رِوَايَةٍ فَقَدْ غُفِرَتْ

2. [661] لَكُمُ الذُّنُوبَ كُلُّهَا Billahi huvallāh dęmek olur.

3. Sābıḳalar ḳatında bu ẕikir-dürür kim hū dise Allāhı

4. ẕikir ḳılmış olur. ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu,

5. ḳullar üç dürlü-dürürler: muḳarreb, aṣḥāb-ı yemīn, aṣḥāb-ı

6. şimāl. كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي اٰدَمَ

7. الْاٰيَةَ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ اُولٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ

8. فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ وَاَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا اَصْحَابُ الْيَمِينِ

9. [662] وَاَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا اَصْحَابُ الشِّمَالِ Sābıḳlar

10. yādı hū-durur. Aṣḥābu'l-yemīn yādı Allāh-durur. Aṣḥāb

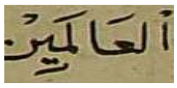
11. üş-şimāl yādı Rabb-durur. İmām-ı Faḫr-i Rāzī tefsīrinde

12. işāret kıldı: فِي قَوْلِهِ تَعَالَى اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ

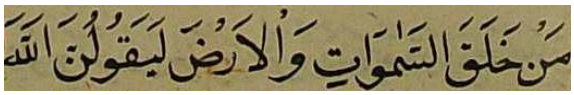
---

[661] Nebi'nin(sav) Ebu'd-Derda'ya şöyle dediği rivayet olunmuştur.: "Allah'ı zikreden bir topluluğun yanında bir satt otursan, Allah sana rahmet kapılarını açar. Onlar henüz yerlerinden kalkmadan Allah onların günahlarını bağışlar. Sonra onlara: 'Dağılın ve işe yeniden başlayın, günahlarınız bağışlanmıştır.' diye seslenilir." Bir başka rivayette "Bütün günahlarınızı bağışladım, der." denilmiştir.

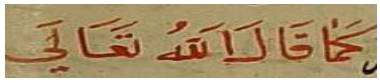
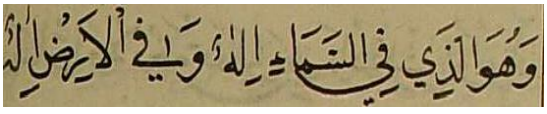
[662] Allah Teala buyurdu: "Rabbinin Adem evlatlarından misak aldığını da düşünün. Rabbim onların bellerinden zürriyetlerini almış ve onların kendileri hakkında şahitliklerini isteyerek: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' buyurunca onlar da 'Elbette' diye ikrar etmişlerdi. Kıyamet günü 'Biz bunlardan habersizdik. yahut daha önce babalarımız Allah'a ortak koştular, biz de onlardan sonra gelen bir nesildik (onların izinden gittik). Bâtıl işleyenlerin yüzünden bizi helak edecek misin?' dememeniz için (böyle yaptık)." (A'raf, 172-173) "(Hayırda) önde olanlar, (ecirde de) öndedirler. İşte bunlar, naîm cennetlerinde (Allah'a) en yakın olanlarıdır." (Vakıa, 10-12) "Sağdakiler, ne mutlu o sağdakilere!" (Vakıa, 27)"Soldakiler; ne yazık o soldakilere!" (Vakıa, 41)

13. [663] işāret-dürür mevcūda. Her kimsenüŋ
14. iʿtiḳādı mevcūd ḳatında var olsa aŋa hū dęmek
15. revā olmaz. Anuŋçun kim hū ırağa işāret-dürür.

102(a)

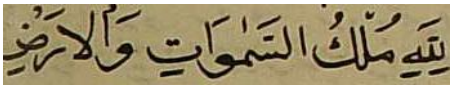
1. Kıyındaġı mevcūdı yād ḳılmış olmaz. Muḳarrebler ḳıyında
2. hīç Rabb dęmek yoḳdur. Eger ulu muḳarrebler
3. hū dęseler olar Ḥaḳ teʿālāyı yād ḳılmış olurlar.
4. Aṣḥāb-ı yemīn hū yād ḳılmış olmaz. Anuŋçun kim
5. aṣḥāb-ı yemīn mevcūdı ḥāżır görürler. Aṣḥāb-ı yemīnüŋ
6. yādı Allāhdur. Aṣḥāb-ı şimāl Allāh dęse yād ḳılmış
7. olmaz. Anuŋçun kim ḳatında putı vardur. Aṣḥāb-ı
8. yemīnüŋ ṭapduġı Allāhdur. İmām-ı Faḫri Rāzī eydür:
9. Aṣḥāb-ı şimāl yādı Rabb dęmekdür. Ḳaçan putı
10. göŋlinden giderse Allāh dęse Ḥaḳ teʿālāyı
11. yād ḳılmış olur. Yüz biŋ kez Allāh dęse
12. putı varken Ḥaḳ teʿālāyı yād ḳılmış olmaz.
13. Ḳamu kāfirler Allāh dęrler, putları olduġıçun
14. kāfir-dürürler.
15. [664] Amma hū dęmek

102(b)

1. işāretdür. Ḳaçan hıya lām-ı aṣıl ḳatılsa ilah olur.
2. Taŋrılıġına iḳrār olur.
3. Yaʿnī

[663] "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun!"
[664] Allah Teala buyurdu: "Eğer onlara:'Gmkleri ve yeri yaratan kimdir?' diye sorarsan 'Allah yarattı' derler. DE ki: 'Peki öyleyse, şimdi baksanıza Allah'tan başka ibadet ettiğiniz şu nesnelere!"

4. gökde Taŋrı ol yẹrde hem Taŋrı. Ol lām-ı mülk

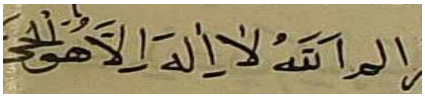
5. ḳatılsa lillah olur.[665]

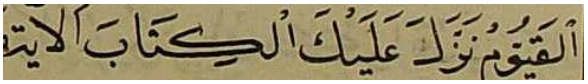
6. Yaʿni gökler içindekilerüŋ ve yẹrdekülerüŋ

7. cerende ve perendelerün pādişāhı oldur, dėyüp

8. iḳrār ḳılmış olur. Anuŋ gibi pādişāh yoḳdur, dẹmek

9. olur. Eger lām-ı maʿrifet ḳatılsa Allāh olur. Nitekim Ḥaḳ

10. teʿālā ḳasem birle yād ḳılur.

11. [666] Maʿrifet

12. birle Ḥayy aduŋı Ḳayyūm aduŋı Ḳurʾān buyuruġı birle iḳrār

13. ḳılmış olur. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu her kim

14. özüni elif gibi ḳılsa rastlarla ḳopa. Elifde nice

15. ḫāṣiyetler vardur, ġayrı ḥurūfda yoḳdur. Bir ḫāṣiyeti

103(a)

1. oldur kim ṭoġrıdur. İkinci noḳṭaya iḥtiyācı

2. yoḳdur. Üçünci āzādedür. Bir ḥarfe kendü varup

3. ulaşmaz. Ne ḥarf kim ulaşsa aŋa ulaşur. Elif

4. ḳelimenüŋ āḫirinde vāḳiʿolur. Ḳāle'ş-şeyhu sen daḫı

5. elif gibi gerekdür kim rast olasın. Açugı

6. maḥabbet birle ṭolu ḳılasın. Ḫiẕmet maḳāmında ṭurasın.

7. Ḥaḳ teʿālāya tevekkül ḳılup kimseye iḥtiyāc

8. göstermeyesin. Kimseye iḫṭiyāt ḳılmayup ʿuzlet

9. iḫtiyār ẹdesin. Meskenet ve tevāżuʿ birle özüŋi

10. yoḳ ḳılup cemīʿi varlıḳ ḥaḳḳuŋdur dẹmek gereksin.

11. Ḥaḳḳa iḳrār ẹtmeḳ gereksin, gerçeklemek gereksin.

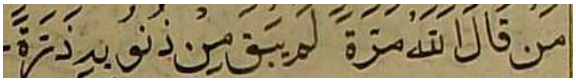
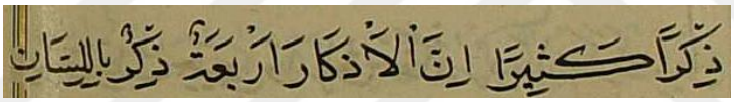
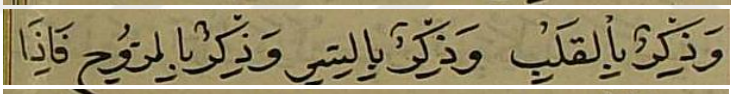
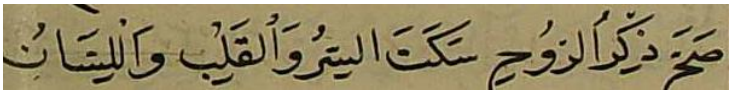
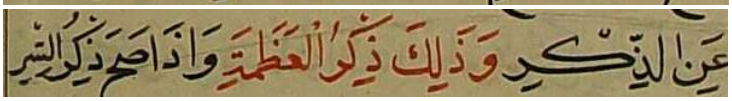
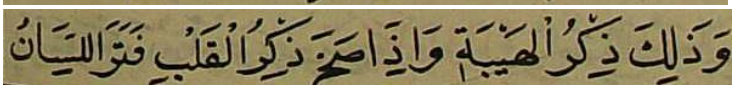
12. Tā ki ṣıddıḳlar bile ḳopasın. Ḳāle'ş-şeyhu eger ṣıdḳla

13. bir kez Allāh dẹseŋ anadan ṭoġmış gibi olursın.

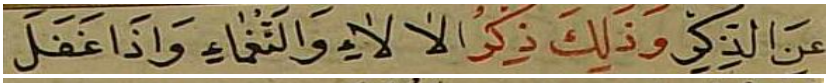
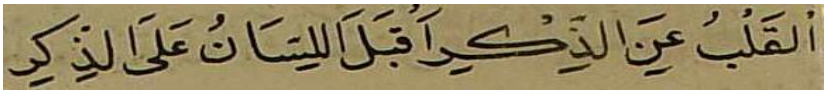
[665] "Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır. Allah'ın her şeye gücü yeter. " (Âl-i İmran, 189)
[666] "Elif,lam,mim. Hayy ve kayyûm olan Allah'tan başka ilah yoktur. (Âl-i İmran, 1-2)

14. Ḥażret-i Resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem buyurduġı gibi
15. yazuḳlaruŋdan arınursın. kemā ḳale'n-nebiyyü ṣallallāhu ʿaleyhi

103(b)

1. Ḳaçan
2. ʿamelüŋ iḫlāṣıla olup efʿālüŋ bu ṭarīḳat
3. üzerine olsa ümīẕdür kim yėdinci maḳāma erzānī
4. olasın vallāhu'l-muvaffiḳu ve'l-muʿyin. El-maḳāmü's-sābiuʿ fī
5. beyāni'ṣ-şehādet. Yėdinci maḳām şehādet-i küllī maḳāmıdur. Şehādet
6. külli oldur kim cümle-yi mevcūdātı yoḳ bilesin.
7. Mevcūd bi'l-ḥaḳ Ḥaḳdur diyesin. Ḥaḳḳuŋ ẕikirini
8. dilüŋden ve göŋlüŋden gidermeyesin.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

104(a)

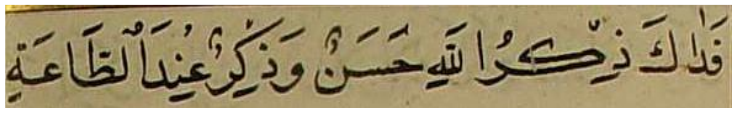
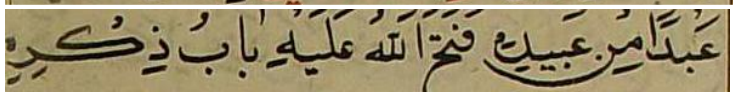
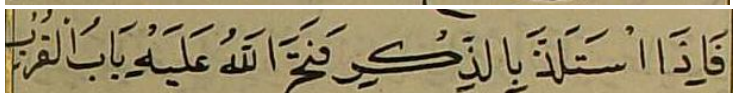
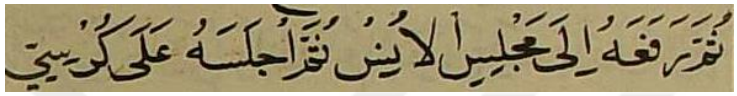
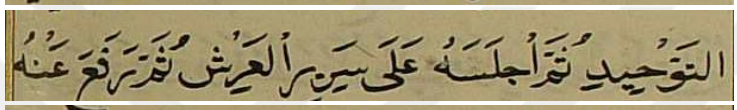
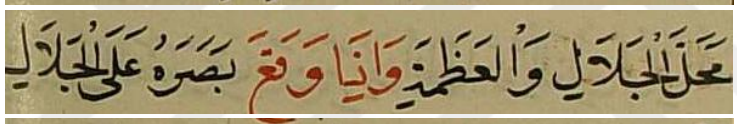
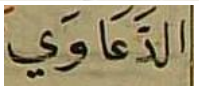
1.
2.

3. وَذَلِكَ ذِكْرُ الْعَادَةِ وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْ هَذِهِ
4. الْأَذْكَارِ عِنْدَهُمْ آفَةٌ فَآفَةُ ذِكْرِ الرُّوحِ اطِّلَاعُ
5. الشَّيْءِ عَلَيْهِ وَآفَةُ ذِكْرِ السِّرِّ اطِّلَاعُ الْقَلْبِ عَلَيْهِ
6. وَآفَةُ ذِكْرِ الْقَلْبِ اطِّلَاعُ النَّفْسِ عَلَيْهِ وَآفَةُ ذِكْرِ النَّفْسِ
7. رُؤْيَةُ ذَلِكَ وَتَعْظِيمُهُ أَوْ طَلَبُ ثَوَابٍ بِهِ أَوْ ظَنُّ أَنَّهُ
8. اتَّصَلَ بِهِ إِلَى الشَّيْءِ مِنَ الْمَقَامَاتِ فَأَقَلُّ النَّاسِ
9. قِيمَةً فِي التَّصَوُّفِ مَنْ يُرِيدُ إِظْهَارَهُ لِلْخَلْقِ وَإِقْبَالَ
10. الْخَلْقِ عَلَيْهِ بِذَلِكَ أَوْ بِشَيْءٍ مِنْهُ وَهُوَ أَخَسُّ
11. مَا فِي الطَّبْعِ وَأَدْوَنُهُ رُوِيَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ[667]
12. اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
13. عَلَامَةُ حُبِّ اللَّهِ حُبُّ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى وَعَلَامَةُ
14. بُغْضِ اللَّهِ بُغْضُ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى وَعَنْ بِلَالِ[668]
15. بْنِ سَعْدٍ قَالَ الذِّكْرُ ذِكْرَانِ ذِكْرُ اللَّهِ بِاللِّسَانِ

104(b)

[667] Allah Teala buyurdu: "Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin." (Ahzab, 41) Zikir dört çeşittir: Lisan zikri, kalp zikri, sır zikri, ve ruh zikri, Ruh zikri sahih olsa sır, kalp ve lisan zikri ondan düşer. Bu, Alâ ve Na'ma zikridir. Eğer sır zikri sahih olsa, kalp, nefs, ve lisanzikri ondan sakıt olur. Bu, Heybet zikridir. Eğer kalp zikirden gafil olsa, lisan zikre yönelse bu, Âdet zikridir. Bu zikirlerden her birinin yanında bir afeti vardır. Ruh zikrinin afeti, ona sırrın vakıf olmasıdır. Sırr zikrinin afeti, ona kalbin muttali olmasıdır. Kalp zikrinin afeti, nefsin ona muttali olmasıdır. Nefs zikrinin afeti, onu görmesi, büyüklenmesi ve onunla sevap ummasıdır veya bununla kendisini makamlara ulaşmış zannetmesidir. Tasavvufta insanların kıymetçe en aşağısı faziletini halka izhar eden ve bunun veya bunun gibi bir şey ile halka yönelendir.Bu tabiatça adi ve daha aşağı olanların halidir.

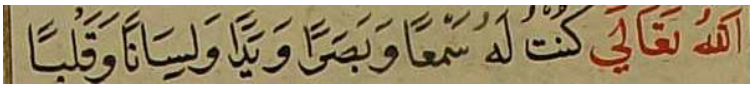
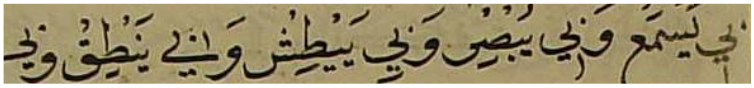
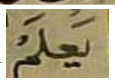
[668] Enes'ten Allah Resulü'nün(sav) şöyle dediği rivayet edildi: "Allah'ı sevmenin alameti, Allah Teala'yı zikretmeyi sevmektir. Allah'a buğz etmenin alameti, Allah Teala'nın zikrine buğz etmektir."(Beyhakî, Şuabü'l-İmân, I,367)

1.
2. [669]
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. [670] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūḥa Ḥak teʿālā
13. cellecelāluh buyurdu kim ḳulımuŋ üzerine atadan
14. anadan yėtmiş kez ben raḥīmem, dėdi. Nāresīdelik
15. ḥālinde dili söylemez, eli dutmaz, ayaġı yürimezken ata

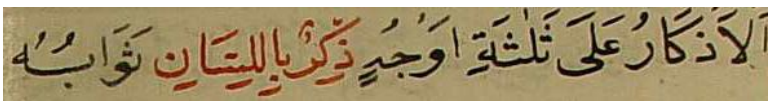
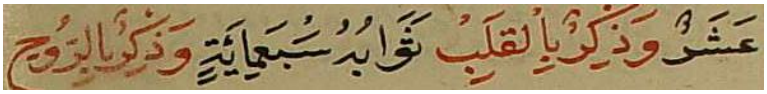
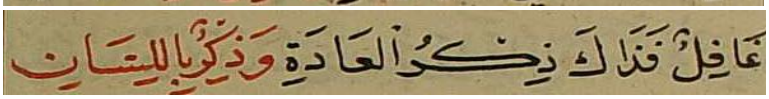
105(a)

[669] Bilal bin Sa'd dedi ki: "Allah'ı hatırlamak iki çeşittir. Biri lisan ile Allah'ı hatırlamaktır ki bu zikir güzeldir. Bir de taatte ve masiyette Allah'ı hatırlamaktır ki bu daha güzeldir."

[670] Ebu Said Harrâz dedi ki: "Allah Teala kullarından birini dost edinmek dilerse ona zikrinin kapısını açar. Zikirden lezzet almaya başlayınca Allah ona Kurb kapısını açar. Sonra onu Üns meclisine çıkarır ve Tevhid kürsüsüne oturtur. Sonra onu Arş'ın sekisine oturtur. Sonra ondan perdeleri kaldırarak Ferdaniyyet yurduna girdirir. Burada Celal ve Azamet mahallini ona açar. Ta ki kendi gider O kalır. Bu zaman kul Hakk'ın Hıfz ve Emanı altında olur. Şatahat türü işlerden uzak durur.

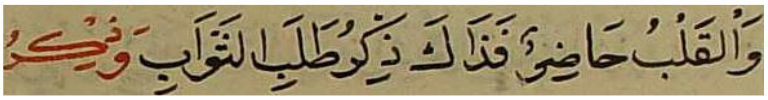
1. eli birle dutaram, ana ayaġı birle yüridürem.
2.
3.
4. [671] Ata ana kendüyi mehlekelere bıraḳmaġa rāżı
5. olup oddan ṣudan pervāne olup evlādını
6. gözetdügi Ḥaḳ teʿālānuŋ ḳullarınuŋ üzerine
7. maḥabbeti ve şefḳati ziyāde olduġıçun ata ananuŋ
8. göŋüllerini oġuluŋ ḳızuŋ maḥabbeti birle mübtelā
9. ḳılmışdur. Maḥabbeti iḫtiyārī degildür. Ḳāle'ṣ-ṣeyhu
10. ḳaddesallāhu sırrahu aṣḥāb-ı yemīn Allāh dėyü dėyü lām-ı taʿrīf gider,
11. mülk gider, hū ḳalur. Şehādet-i küllī olur, fenā
12. maḳāmına düşer.[672] Bu kimesneye hū dėmek
13. revā olur. Amma Allāh dėdügden ṣoŋra muttaṣıl
14. hū dėmek revā degil. Yaʿnī Allāh hū dėmek revā degil,
15. hū Allāh dėmek revādur. Ḳāle ʿAli er-Ruzbārī raḥmetullah

105(b)

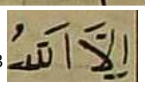
1.
2.
3.
4.
5.

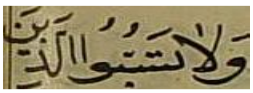
[671] Allah Teala buyurdu ki: "Onun kulağı, gözü, eli, dili ve kalbi olurum. Benimle işitir, benimle görür, benimle tutar, benimle konuşur ve benimle bilir." (Şihabüddin el-Bağdadî (795), Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem, I, 359)

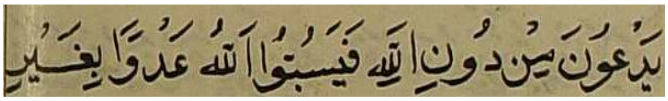
[672] Davadan beri olur.

6.

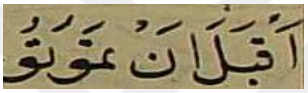
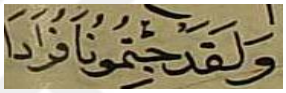
7.

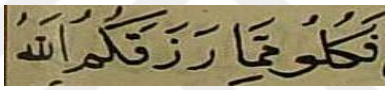
8. [673] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu, ey ḫaḳḳı ṭaleb

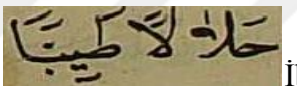
9. ẹden müʾmin kāfirlere sögme.

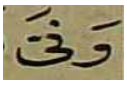
10.

11. [674] Resūlullah ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem[e] ittibāʿ ḳıl.

12. [675] ʿUzlet iḫtiyār ḳıl.

13. [676] Ḥelāl rūzī ṭaleb ḳıl.

14. [677] İbrāhīm gibi ʿahdüŋe vefā ḳıl.

15. [678] Teşrīfine naẓar ḳıl. Bu ʿilim birle ʿamel ḳıl. Murākabe

106(a)

1. üzere ḳāyīm ṭurup teraḳḳī ile ṭāʿat ve ʿibādete
2. meşġūl olġıl. Ola kim Ḥaḳ teʿālā maḳṣūduŋa

[673] Zikirler üç kısımdır. 1.Dil zikri: Bu zikrin on sevabı vardır. 2. Kalp zikri: Bu zikrin yedi yüz sevabı vardır. 3.Ruh zikri: Bu zikrin sevabının keyfiyyeti bilinmez. El Harraz dedi ki: Zikir üç kısımdır. 1.Kalp gafil iken dil ile yapılan zikir: Bu âdet olan zikirdir. 2. Kalp uyanık iken lisan ile yapılan zikir: Bu sevap için yapılan zikirdir. 3.Bütün bir kalp ile yapılan zikir ki lisan bu işi kalbe bırakmıştır. Bunun kadrini Allah'tan başkası bilemez.

[674] "Allah'tan başkasına ibadet edenlere sövmeyin, yoksa onlar da bilgisizlikten ve düşmanlıktan Allah'a söverler. (En'âm, 108)

[675] "Ölmeden önce ölünüz." (Keşfu'l-Hafâ, 2669; sufilerin sözü olduğu bildirilmektedir.)

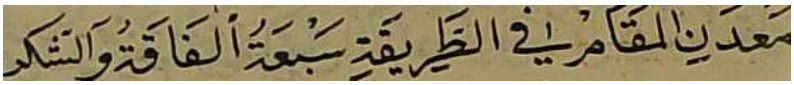
[676] "İşte siz ilk yarattığımızda olduğunuz gibi çırılçıplak, teker teker huzurumuza geldiniz!" (En'âm, 94)

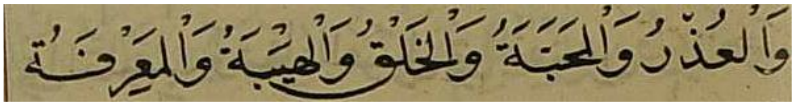
[677] "Allah'ın size verdiği rızıktan helal ve temiz olarak yiyin" (Nahl, 114)

[678] "Ahdine vefa gösteren İbrahim..." (Necm, 37)

irgürüp yėtmiş maḳāma erzānī olasın. vallāhu'l-muvāfiḳ

ve'l-muyīn bismillahi'r-raḥmāni'r-rahīm ve bihi nestaʿīnü

[679] El-maḳāmü'l-evvelü fī beyāni'l-faḳatau ve'l-faḳru. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu İbrāhīm ʿaleyhi's-selām faḳir üzere baḳdı. Dünyā cihetinden ḳatında hīç nesne görmedi ve hīç nesne bulmadı. Anası urdı. Atası ḳovdı.

[680] dėdi. Kimseden şefḳat bulmadı. Hīç kimsenem yoġ imiş, dėdi. Yaradan Allāha ṣıġınduŋ, dėdi. Ḳīl ibrāhīm ʿaleyhi's-selām. On bėş günde on bėş yaşında oġlan ḳadar oldı. ʿAḳlı tamām kāmil oldı. Ḥaḳ teʿālā

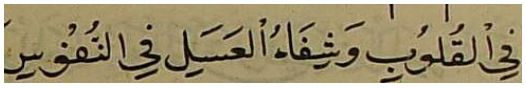
106(b)

ilhām nūrı birle bāṭınını münevver kıldı. İctihād maḳāmına irgürdi. Eger ḳarnı acısa bir barmaġından süd, bir barmaġından bal ve bir barmaġından şu vėrdi.

Her ḳanḳısını dilese emerdi.

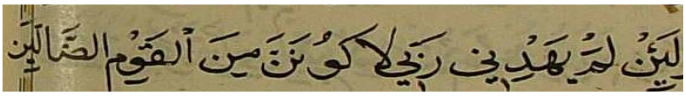
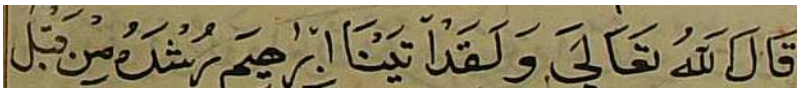
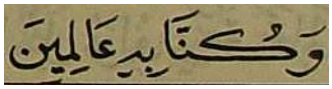
[681] [682] Ḳarnı acısa süd içerdi. Ṣusasa ṣu içerdi. Raḥat dilese ʿasel içerdi. İbrāhīm bu niʿmetleri Ḥaḳḳuŋ

[679] Tarikatta makamın madeni(tarikat makamının esasları) yedidir. Bunlar: Fakr ü Fâka, Şükür, Üzr, Muhabbet, Halvet, Heybet, Mârifettir.

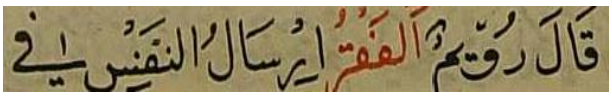
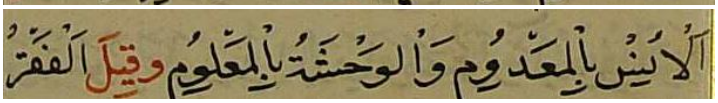
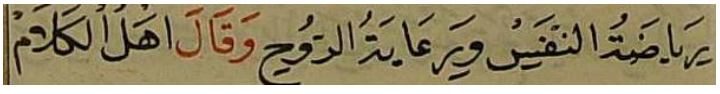
[680] "Hiç kimsem yokmuş, yaratan Allah'a sığındım."

[681] Nitekim Peygamber(sav) şöyle buyurdu: "Kur'an ve bal ne güzel şifadır. Kur'an'ın şifası kalplere, balın şifası bedenleredir.(İbn, Mâce, Tıb 7.)

[682] Nitekim Peygamber(sav) şöyle buyurdu: "Kur'an ve bal ne güzel şifadır. Kur'an'ın şifası kalplere, balın şifası bedenleredir.(İbn, Mâce, Tıb 7.)

9. fażlından bildi. Kendüzinden bilmedi. Gördi bu
10. nesneler kendüzünden degil Ḥaḳdan gördi.
11. Faḳr u ġınā ḍalālet hidāyet ḳamu Ḥaḳ teʿālānuŋ taḳdīrinden
12. durur.[683]
13. dḍi. İlhām diledi. Göŋlinde ṭarīḳat nūrı
14.
15. [684] İşitdügün ḳıṣṣa-durur Nemrūd-[u]

107(a)

1. laʿīn birle İbrāhīmi oda atdı. Havada giderken
2. Cebrāʾīl ʿaleyhi's-selām ṣordı: Ḥācetüŋ var mı, dḍi.
3. İbrāhīm eyitdi saŋa yoḳ, Ḥaḳḳa var, dḍi.
4. Ḥaḳdan ḥācetüŋi dilegil dḍi. İbrāhīm
5. eyitdi: Benüm dilemegümden anuŋ bilmegi yaḳınraḳdur, dḍi.
6. İlhām yetişdi. İbrāhīm ġaşiy oldı. Gine ifāḳat buldı.
7. Dört yanından od ḳapladı. Dördi namāza tekbīr
8. baġladı. Od ġalebe olduḳça namāzı bozmadı.
9. Bildükim saḳlayan Allāh-durur. Suʾāl faḳir ne imiş
10. el-cevāb
11.
12.
13.

[683] "Rabbim bana doğru yolu göstermeseydi, elbette yoldan sapan topluluklardan olurdum." (En'am, 77)
[684] Allah Teala'nın buyurduğu gibi "Andolsun biz İbrahim'e daha önce rüşdünü vermiştik. Biz onu iyi tanırdık. " (Enbiya, 51)

14. الفقر في الدنيا مفتاح باب غناء الآخرة وقيل

15. الفقر الرضاء بما قضي له مع طيب القلب[685]

107(b)

1. وقال اهل اللغة الفقر اخذ من الفقارة وقيل

2. من الفاقرة وهي الداهية يقال فقرته الغافرة اي

3. كسرت فقارة ظهره والفقير على هذا المعنا المسكور

4. فقار الظهر عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي

5. صلى الله عليه وسلم انه قال يا معاشر الفقراء

6. الا ابشركم ان فقراء المسلمين يدخلون

7. الجنة قبل اغنيائهم بنصف يوم وهو خمسمائة عام

8. وقال صلى الله عليه وسلم الفقر شين عند الناس

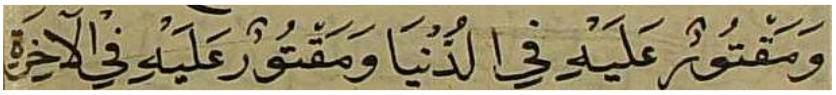
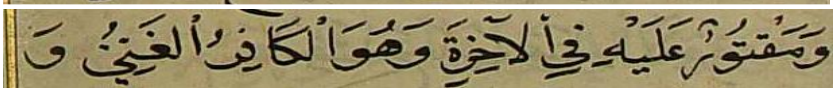
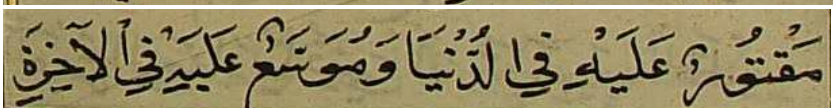
9. زين عند الله[686] وقال النبي عليه السلام الناس

10. في الدنيا اربعة موسع عليه في الدنيا وموسع

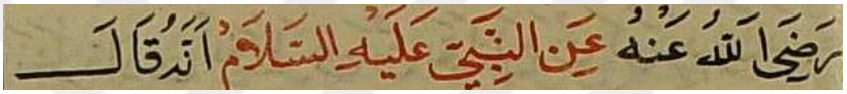
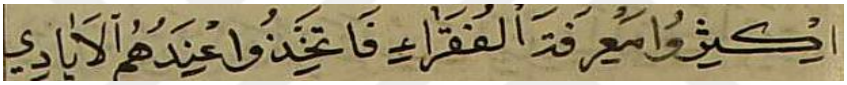
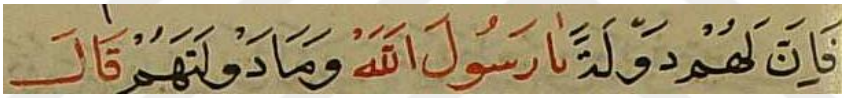
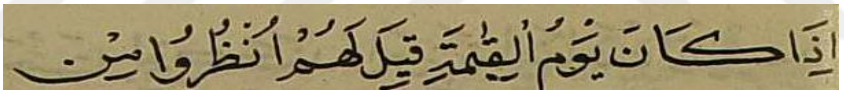
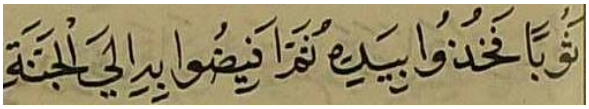
11. عليه في الآخرة وهو الغني الصالح الشاكر

[685] Ruveym dedi ki: "Fakr, nefsi Allah'ın ahkâmında ıslah etmektir." Marifet ehli dediler ki:" Fakr, yokluk ile ünsiyyet, ma'lum ile yalnızlıktır." Denildi ki: Fakr, nefsi riyazet ile ıslah etmek ve ruhun talebine uymaktır. Kelam ehli demişler ki: "Dünyadaki fakr, ahirette zenginlik kapısının anahtarıdır." Fakr Tabibü'l-Kalb'in onun için takdir ettiğine razı olmaktır, denilmiştir.

[686] Lügatçılar dedi ki: "Fakr 'fıkare'den alınmıştır. 'Fakaratuhu'l-gâfiretu' yani sırtının fikarı (omurgası) kırıldı denilir. Bu manaya göre 'fakir' sırtının fikarı yani beli kırık demektir." Yine denildi ki "fâkıre"den alınmıştır, o da "dâhiye"yani bele ve afet demektir. İbn-i Ömer Nebi'nin(sav) şöyle dediğini nakletti: "Ey fakirler topluluğu! Sizi müjdelerim ki Müslümanların fakirleri zenginlerden yarım gün evvel Cennete girecekler. O yarım gün beş yüz senedir." (İbn Mâce, Zühd, 6.) Yine şöyle buyurdular: Fakirlik insanların yanında kusurdur, ancak Allah yanında zinettir. (Deylemî, el-Firdevs, III, 154)

12.
13.
14.
15.

108(a)

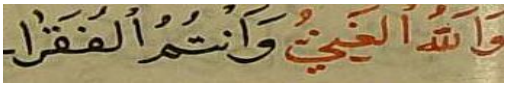
1. [687]
2.
3.
4.
5.
6.
7. [688] [689] Faḳirler
8. saḫī baylara bu maḥalde şefāḳat ḳılalar. Ḳāle'ş-şeyhu
9. ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz niceme ġanī ve saḫī olsaŋ

[687] Nebi (sav) dedi ki: "İnsanlar dünyada dört sınıftır: 1-Dünyada da ahirette de zenginler. Bunlar şükreden salih zenginlerdir. 2- Dünyada da ahirette de fakir olanlar. Bunlar fakir kâfirlerdir. 3- Dünyada zengin , ahirette fakirler. Bunlar zengin kâfirlerdir. 4-Dünyada fakir, ahirette ise zengin olanlar. Bunlar sabırlı, fakir mü'minlerdir." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 322, 346-346)

[688] Hasan'dan, Nebi'nin(sav) şöyle buyurduğu rivayet edildi: "Fakirler ile tanışıklığı artırın ve onların ellerinden tutunuz. Çünkü onlar için ahirette bir devlet vardır." "Ya Resulullah onların devleti nedir?" diye sordular. Dedi ki: Kıyamet günü onlara: ' Yediğiniz yemek kırıntılarına ve içtiklerinize bakınız. Giydiğiniz elbiseleri elinize alınız ve onlarla cennete koşunuz.' denilir." (Ali el-Karî, Kenzü'l-Ümmâl, VI,588, Beyrut, 1989.)

[689] Hasan'dan, Nebi'nin(sav) şöyle buyurduğu rivayet edildi: "Fakirler ile tanışıklığı artırın ve onların ellerinden tutunuz. Çünkü onlar için ahirette bir devlet vardır." "Ya Resulullah onların devleti nedir?" diye sordular. Dedi ki: Kıyamet günü onlara: ' Yediğiniz yemek kırıntılarına ve içtiklerinize bakınız. Giydiğiniz elbiseleri elinize alınız ve onlarla cennete koşunuz.' denilir." (Ali el-Karî, Kenzü'l-Ümmâl, VI,588, Beyrut, 1989.)

10. kendüŋi ʿācizlerden ve faḳīrlerden görgil.

11. [690] Niceme ʿābid olsaŋ

12. kendüzüŋe faḳir u faḳā birle baḳġıl. Fenā maḳāmında

13. ʿibādeti ve ṭāʿati iḫlāṣıla ḳılġıl. Cümle niʿmet

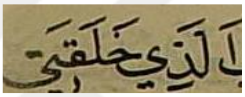
14. Allāhu teʿālā tevfīḳından bilgil. İnşāllahu muḳābelesinde

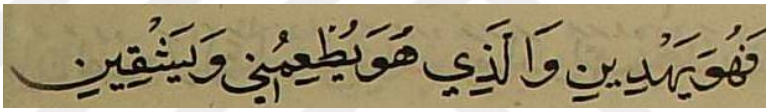
15. şükür maḳāmına erzānī olasın. vallāhu'l-muvāfiḳ

108(b)

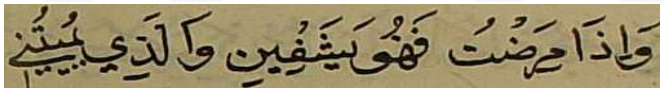
1. El-maḳāmü's-sānī fī beyāni'ş-şüḳri. İbrāhīm ʿaleyhi's-selām

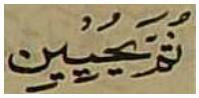
2. naẓar ḳıldı. Niʿmetleri Ḥaḳ teʿālādan gördi. Edeb

3. saḳlayup şükür maḳāmında eyitdi.

4. [691]

5. Ḫastalıġı kendü özine iżāfet ętdi,

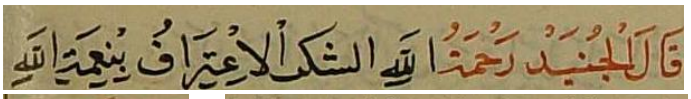
6. eyitdi:

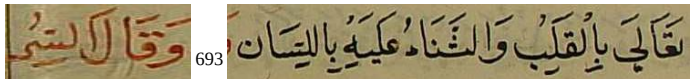
7. [692] dędi. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu

8. İbrāhīm ʿaleyhi's-selām edeb bekledi. Şükür ḳıldı.

9. Yaradılduġını ve hidāyetini ve şarābını Ḥaḳḳa iżāfet

10. ḳıldı. Eger müʾmin iseŋ zinhār edeb saḳlaġıl.

11.

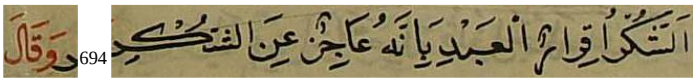
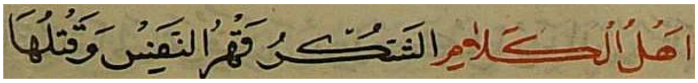
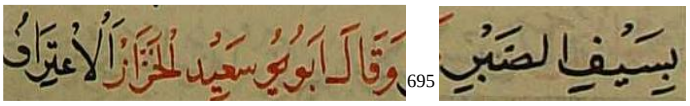
12.

[690] "Ey insanlar! Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye layık olan ancak sizsiniz." (Fatır, 15)

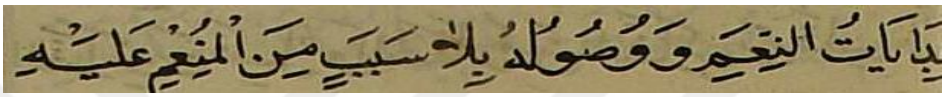
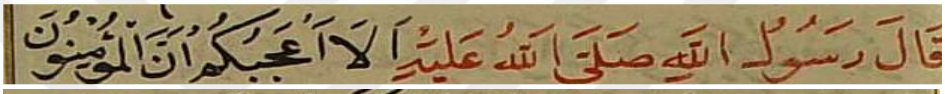
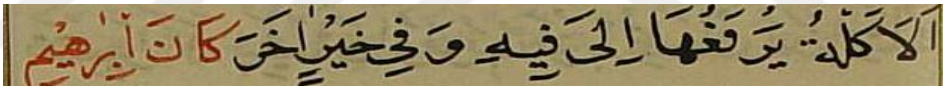
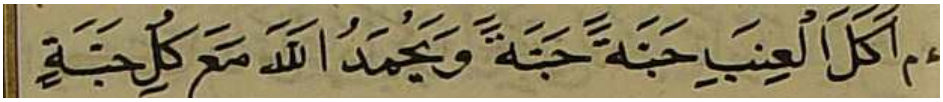
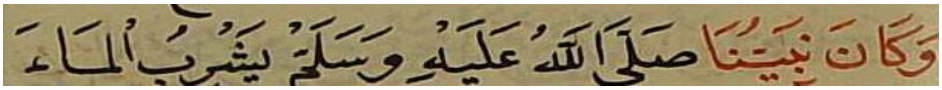
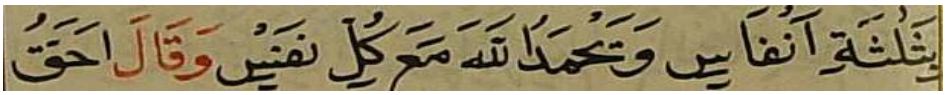
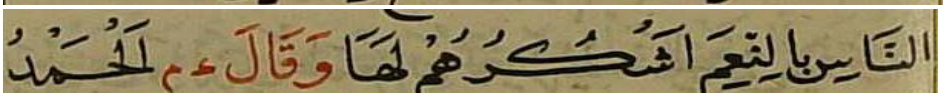
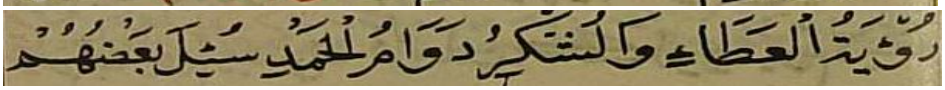
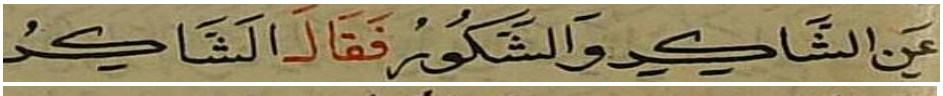
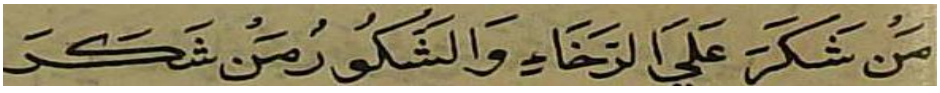
[691] "Beni yaratan ve bana doğru yolu gösteren O'dur. Beni yediren, içiren O'dur." (Şuara, 78-79)

[692] "Hastalandığım zaman bana şifa veren O'dur. Benim canımı alacak sonra beni diriltecek O'dur." (Şuara, 80-81)

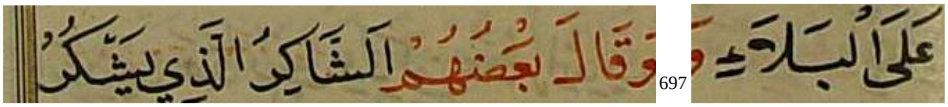
[693] Cüneyd-i Bağdadî: Şükür, Allah Teala'nın nimetini kalben itiraf etmek ve dil ile ona senada bulunmaktır, dedi.

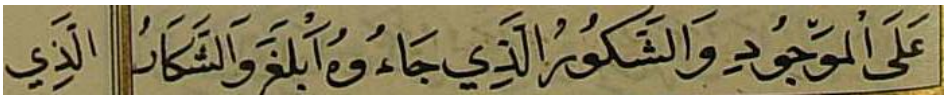
13.
14.
15.

109(a)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.

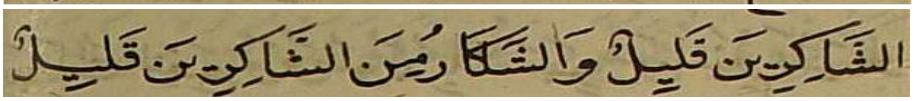
[694] Nebi(sav): "Şükür, kulun Allah'a hakkıyla şükretmekten aciz olduğunu ikrar etmesidir." dedi.
[695] Ehl-i Kelâm: Şükür, nefsi mağlup etmek ve onu sabır kılıcı ile katletmektir, dediler.
[696] Ebu Said Harraz: Şükür, Rububiyyeti tanımak ve ilan etmektir, dedi.

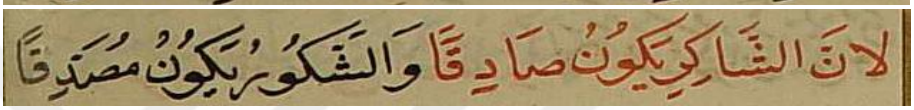
14. [697]

15.

109(b)

1.

2.

3.

4. [698] Ḳāle'ş-şeyhu bu ẕikir olanıla

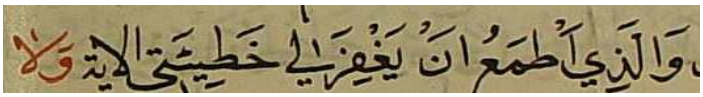
5. ʿamel ḳılsaŋ ibrāhīm ʿa m gibi şükür ḳılsaŋ ėtdügüŋ

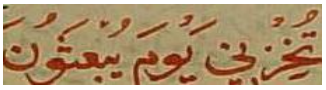
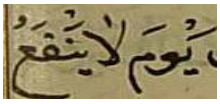
6. taḳṣırātuŋa peşimān olup tevbe ḳılsaŋ ʿözür ėtseŋ

7. imkān vardur kim üçünci ʿözr maḳāmına ėrişe

8. sin, lāyıḳ olasın. Vallāhu'l-muvāfiḳ ve'l-muʿyīnu. El-maḳām

9. üs̱-s̱āliş̱ü fī beyāni'l-ʿözr İbrāhīm ʿa m ʿözür maḳāmında

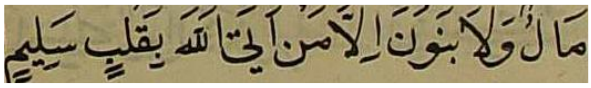
10. eyitdi:

11. [699] Fermān geldi.

[697] Tahkik ehli dedi ki: Şükür, nimetlerin evvelini düşünmek ve sebeplere takılmadan nimet verene ulaşmaktır. Allah Resulu (sav) şöyle buyurdu: "Mü'minin imrenilecek güzel hali şudur: Ona bir hayır isabet ederse Allah'a hamd ve şükreder. Eğer musibet rast gelirse Allah'a hamd ile sabreder. Her iki halde de sevap kazanır." İbrahim(as) üzümü tane tane yer ve her tanede Allah'a hamd ederdi. Peygamberimiz(sav) de suyu üç nefeste içer ve her nefeste Allah'a hamd ederdi. "İnsanların nimete en layık olanı, Allah'a en çok şükredendir." derdi. Yine (sav) dedi ki: "Hamd, nimet içinde nimeti vereni görmektir. Şükür ise hamde devam etmektir." Ariflerden biri "şâkir" ve "şekûr" hakkında şöyle dedi: Şâkir rahatlığa şükredendir. Şekûr ise yokluğa şükredendir.

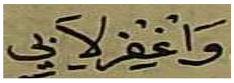
[698] Şâkir varlığa şükredendir. Şekûr ise belaya şükredendir. Şekkâr ise her ne olsa ondan geldiği için sevinip razı olandır. Kullardan şâkir olan azdır. Şekûr ise şâkirden daha azdır. Çünkü şâkir Sâdık olur. Şekûr ise Musaddak olur Şekkâr ise Sıddık olur.

[699] "Ve hesap günü hatalarını bağışlayacağını umduğum O'dur." (Şuara, 82)

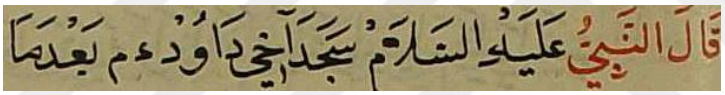
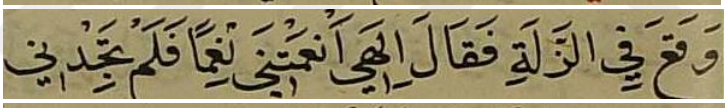
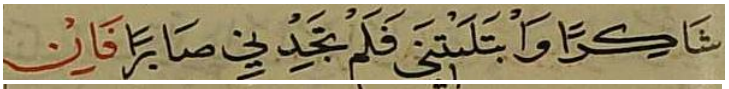
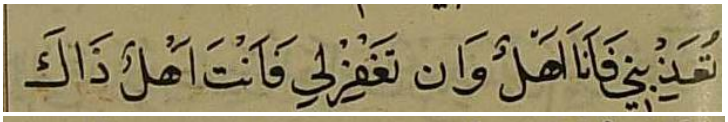
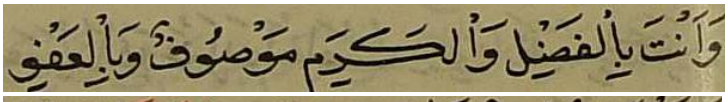
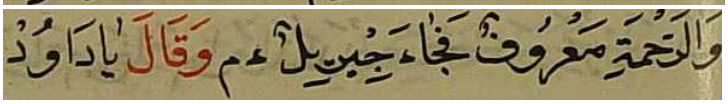
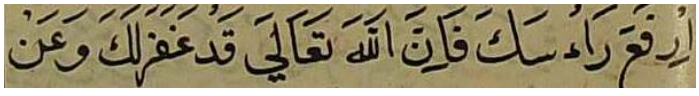
12. [700] İbrāhīm

13. ʿaleyhi's-selām yine ʿözr ėdüp tevfīḳ-i Ḥaḳdan diledi. Baʿżılar

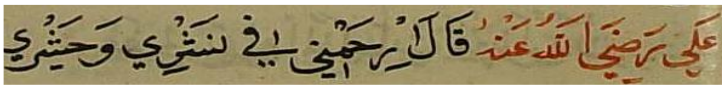
14. eyitdi: [701] dėdügini ʿözr ėtdi. Baʿżılar eyitdi:

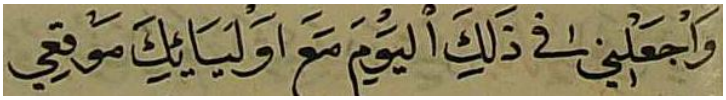
15. atasınuŋ īmān getürmedügin bilürken [702]

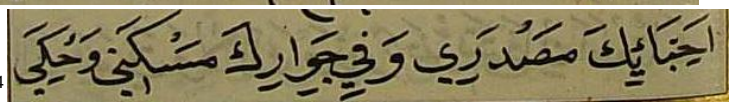
110(a)

1. dėdügine ʿözr ėtdi. Baʿżılar eyitdi: Ḥaḳ teʿālā
2. ilhām ėdüp ṭarīḳat ʿilmini bildürdüginüŋ şükrin yėrine
3. getürmedügine ʿözr ėtdi. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu
4. sırrahu her kim bu maḳāma ėrişmedi dördünci maḥabbet
5. maḳāmına ėrişebilmez. Ḥaberde gelmişdür kim
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. [703]

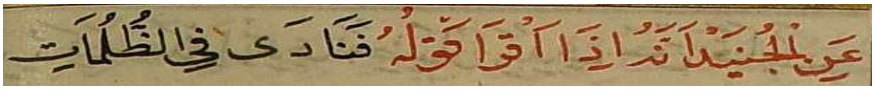
[700] "(İnsanların) dirilecekleri gün , beni mahcup etme. "(Şuara, 87)
[701] "Bu benim Rabbim." (En'âm, 76)
[702] "Babamı da bağışla!"(Şuarâ,86)
[703] Nebi'nin(sav) şöyle dediği nakledilmiştir: "Kardeşim DAvud(as) zelleye düştüğü zaman secde edip: 'Ya Rabbi! Bana birçok nimetler verdin, ancak beni şükreden bulmadın. Bana bela verdin, ama beni sabreden bulmadın. Eğer bana azap edersen, ben buna layığım. Eğer affedersen sen buna layıksın. Sen fazl ve kerem ile mevsufsun, afv ve rahmet ile marufsun.' dedi. Bunun üzerine Cebrail (as) geldi ve: "Ey Davud başını kaldır, Allah Teala seni bağışladı." dedi.

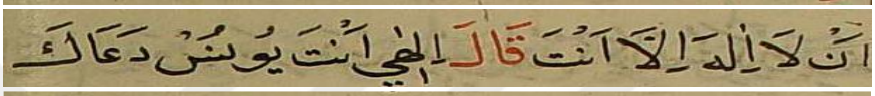
13.

14.

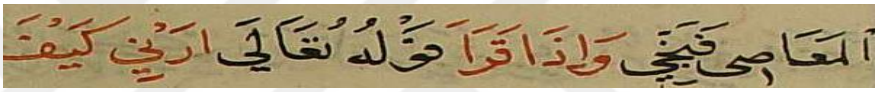
15. [704]

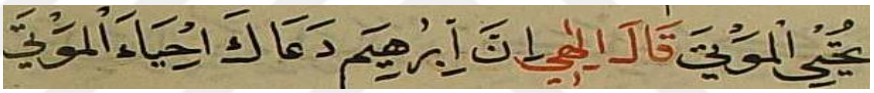
110(b)

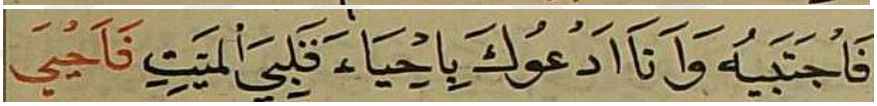
1.

2.

3.

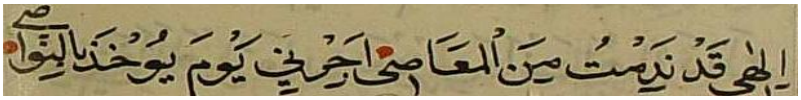
4.

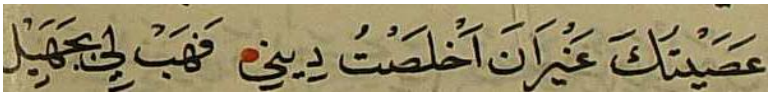
5.

6.

7. [705] ʿAzīzlerden biri ʿözr maḳāmında durup

8. münācāt ḳıldı. Ölür oldı. Bu ebyātı oḳudı:

9.

10. [706]

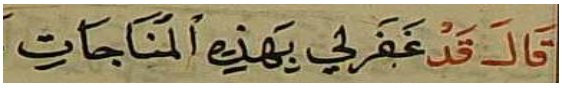
11. İḫlāṣı ḫalāṣ oldukdan soŋra ʿazīzlerden

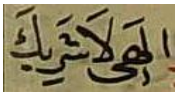
[704] Hz. Ali(ra) şöyle dua ederdi: "Ya Rabbi haşrimde ve neşrimde bana rahmet et. O gün benim yerimi senin dostlarının yanı et. Yurdumu sevdiklerinin civarında eyle ve meskenimi sana yakın et."

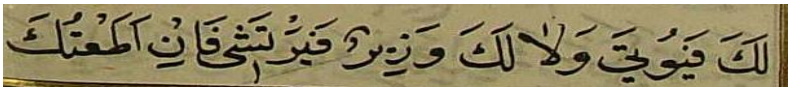
[705] Cüneyd-i Bağdadî ne zaman, "Yunus karanlıklarda, 'Senden başka hiçbir tanrı yoktur, seni tenzih ederim.' diye nida etti" (Enbiyâ, 87) ayetini okusa; "Ya ilahi! Yunus gece karanlıklarında iken sana bu duayı edince, sen onu kurtardın. Ben sana günah karanlıklarında iken dua ediyorum, beni günahlarımdan kurtar." diye münacat ederdi. Ne zaman da, "Ey Rabbim! Ölüyü nasıl dirilttiğini bana göster." (Bakara, 260) ayetini okusa: "İlahi! İbrahim(as) ölüleri diriltmeni senden istedi ve sen de dirilttin. Ben senden ölü kalbimi diriltmeni istiyorum. Ne olur benim kalbimi dirilt!" diye yakarırdı.

[706] İlahi günahlarımdan pişman oldum. Beni perçemlerimden tutulacak o gün"den koru. Dinimi başka şeylere alet ederek sana asi oldum. Cehlimdeki ihlasımdan ötürü beni bağışla.

12. birisi rūʾyāda gördi. Allāh senüŋle ne işledi?

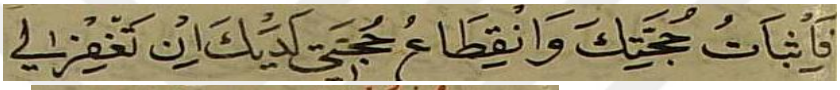
13. [707] ʿAzīzlerden birini

14. görmişler. Kaʿbe èşigine düşmiş. Eydür kim:

15.

111(a)

1.

2.

3. [708] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddes

4. Allāhu sırrahu, ol ḥażretüŋ èşigine kim yüz sürüyu ʿözrile

5. vardısa red olmadı. Bu yolda kim ki bir ḳadem

6. ilerü vardı, dostı iki ḳadem ilerü gelmiş buldı.

7. Her kim dördüncü maḳāma èrişeyin dèse evḳāt-ı şerīfeleri

8. saḳlayup seher vaḳitlerin ġanīmet görüp ʿaḳlını

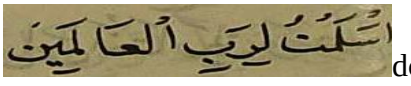
9. kendü özinden defʿ ḳılsun. Niyāzın bī niyāza

10. ʿarż eylesün. Ola kim gözi yaşı berekātında

11. dördünci maḥabbet maḳāmına èrişe. El-maḳām ür-rābiuʿ min

12. sebi's-sādis İbrāhīm ʿaleyhi's-selām tevfīk, hidāyeti ve maġfireti

13. ḳamusını Ḥaḳ teʿālādan bildi. Maḥabbet maḳāmında durup

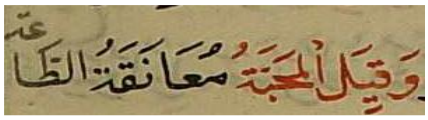
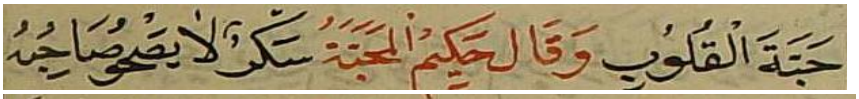
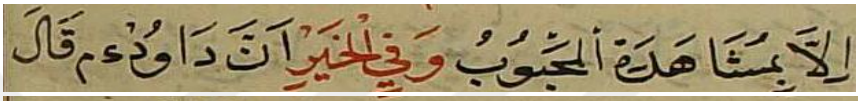
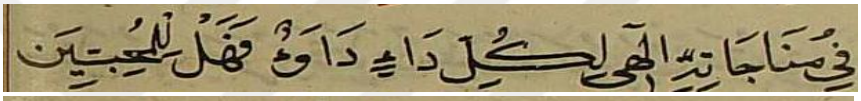
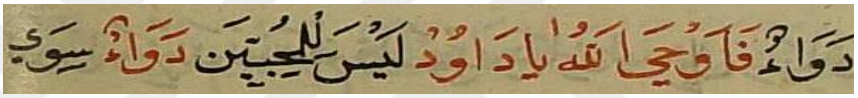
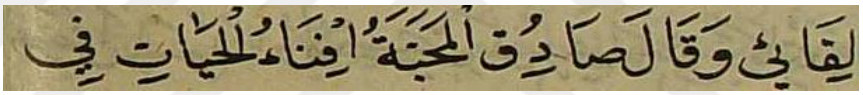
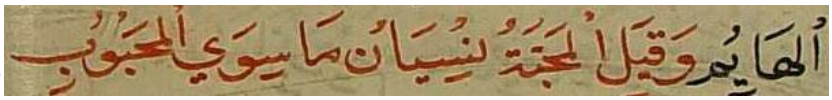
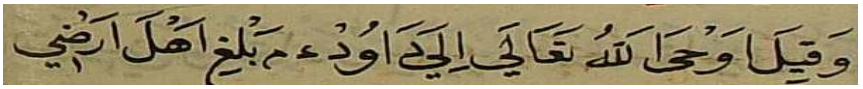
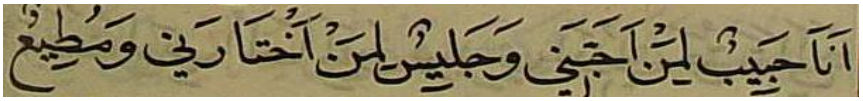
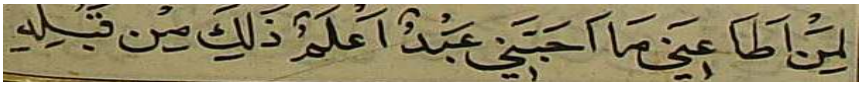
14. dèdi. Özini Ḥaḳ teʿālāya

15. ışmarladı. Lā-büdd ḫalīlü'r-raḥman oldı. Ḳanḳı kimse kim

[707] "Bu münacatım sebebi ile Allah beni affetti." dedi.

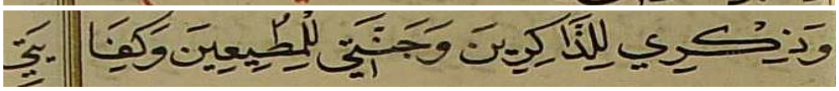
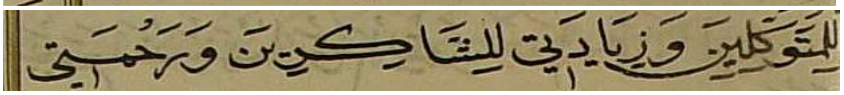
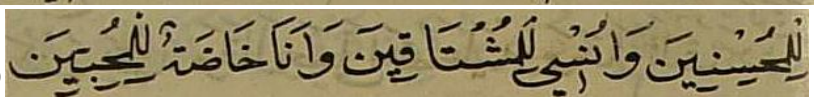
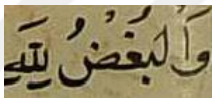
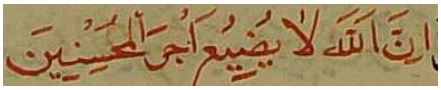
[708] "İlahi! Senin şerikin yok ki ona gideyim. Vezirin yok ki rüşvet vereyim. Eğer sana itaat etmişsem, hamd sadece sanadır. Eğer sana isyan etmişsem bu benim cehaletimdendir. Hüccet senindir, hüccetinin isbatı sana aittir. Eğer beni affedersen, hüccetimin kesilmesi senin yanındadır." Şöyle diyen bir ses işitildi: "Bu genç cehennemden kurtuldu."

111(b)

1. bir kimseden inʿām ve iḥsān görse eylük görse
2. özini emīnlik birle aŋa ışmarlaġan olur. Maḥabbeti
3. ziyāde olur. Ol maḳāmda nice ki ṣābit olur,
4. maḥabbeti daḫı ziyāde olur.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. [709]
13.
14.
15.

112(a)

[709] Dediler ki: Muhabbet, taate bağlanmak ve "fakr"a yapışmaktır. Dediler ki: Muhabbet bir kuştur ki ancak kalplerin derununa konar. Hâkim dedi ki: Muhabbet sarhoşluktur. Onun sahibi ancak, sevdiğini müşahede ile kendine gelir.Davud(as) bir münacatında, "İlahi! Her derdin devası vardır, sevenlerin devası nedir?" dedi. Allah, Davud'a(as) "Sevenlerin bana kavuşmaktan başka devası yoktur." diye vahyetti. Sadık dedi ki: Muhabbet, hayatını mahbubun emrinde yok etmektir. Hakîm dedi ki: "Muhabbet, yanan bir kalp ile daim O'na meyletmektir. Demişler ki: Muhabbet, mahbubdan gayrisini unutmaktır.

1.
2.
3.
4. [710]
5. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu, Ḥaḳ teʿālā Dāvud peyġambere
6. yęr ehline eyit dėyüp buyurdı. Yęr ehli içinde ümmetlerden
7. seni güzīde ḳılup ḫaber vęrdi.
8. [711] Teşrifi birle ümmet ḫayırlusı seni ḳıldı.
9. Sen daḫı Allāhı sevenlerde eyüsi sen olmaḳ gerek.
10. sen neyi sevseŋ Ḥaḳ rıżāsı içün sevgil kim
11. düşmān dutarsaŋ Ḥaḳ içün dutġıl.
12. [712] Neyi dilerseŋ Ḥaḳ rıżāsı içün
13. dilegil żāyīʿ ḳılmaz. [713]
14. Mekān-ı müteberrik er birle olur. Er olġıl, eger
15. maşrıḳda ol ve ger maġribde ol. *ruvīe ebū hureyre*

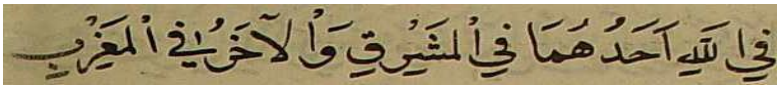
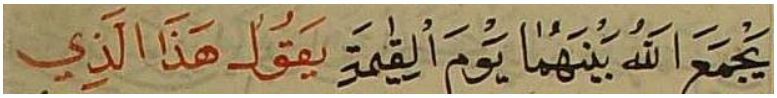
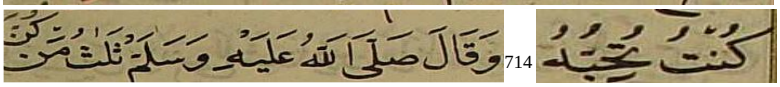
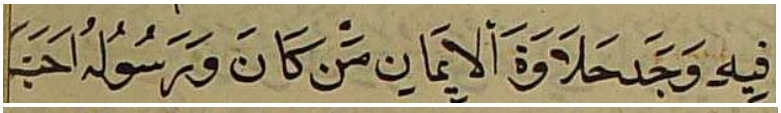
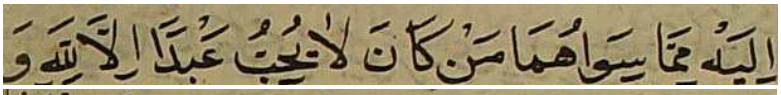
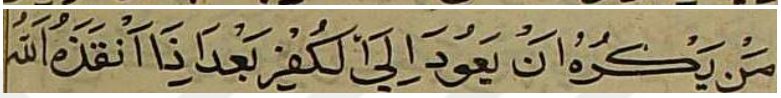
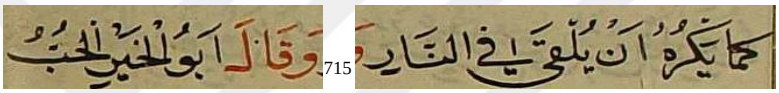
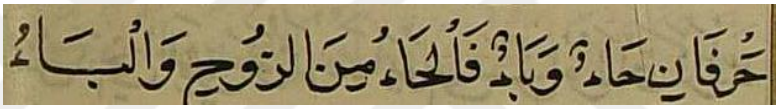
112(b)

[710] Allah Teala, Davud'a(as)şöyle vahyetti: "Dünyamdakilere bildir ki: Beni seveni ben de severim. Beni tercih edenle beraber olurum. Bana itaat edene ben de itaat ederim. O halde iken kul bana daha sevgili olamaz. Ben de onu nefsime kabul ederim." Yine Allah Teala Davud'a(as) şöyle vahyetti: Ya Davud! Beni ananları ben de anarım. Cennetim bana itaat edenler içindir. Bana tevekkül edenlere ben kifayet ederim. Nimetimi şükredenlere artırırım. Rahmetim ihsan sahipleri içindir. Dostluğum müştaklarımadır. Ancak ben, sadece beni sevenlere aitim."

[711] "Siz insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz.." (Âl-i İmran, 110)

[712] "Allah için sevmeli, Allah için buğzetmeli" (Ebu Dâvûd, Sünnet, 3, 4599)

[713] "Allah güzel davrananların mükafatını zayi etmez." (Yûsuf, 90)

1.
2.
3.
4. [714]
5.
6.
7.
8. [715]
9.
10. [716] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu, Şeyḫ Ḥasan-ı Nūrī

11. raḥmetullahi, Şeyḫ Cüneyd Baġdādīye gelmiş. Eyitmiş: Ya şeyḫ
12. bugün maḥabbetden bize bir kelām söylegil, işidelüm,
13. dḍi. Şeyḫ Cüneyd eyitdi: Ol kim sen eydürsin.
14. Bende ol yoḳ bilmezin. Amma gördügümden ḥikāyet ḳılayın
15. eşit, dḍi. Günlerde bir gün gülistā[n] vaḳtinde, būsitānda

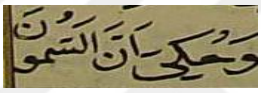
113(a)

1. yāranlarıla ṣoḥbet ḍerdük. Aġaçlar ve yapraḳlar arasından
2. bir kimesneyi gördük. Bir ṣāḥib-cemāl ḫatunıla otururlar.

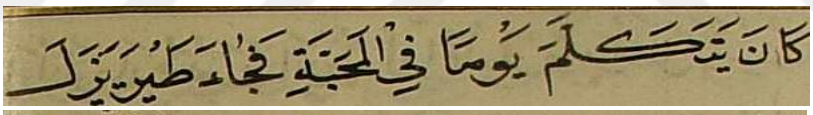
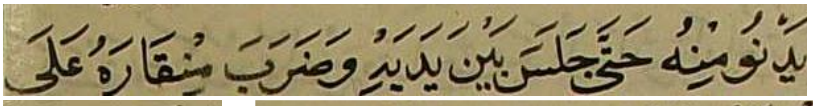
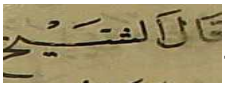
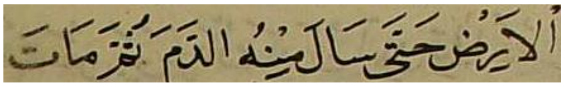
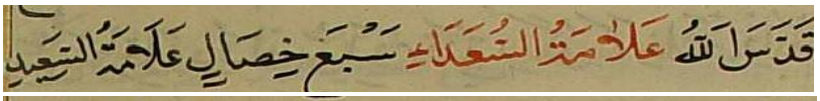
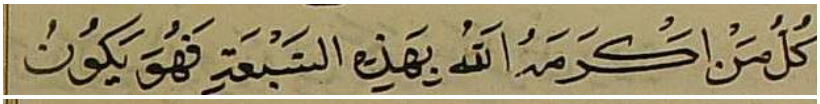
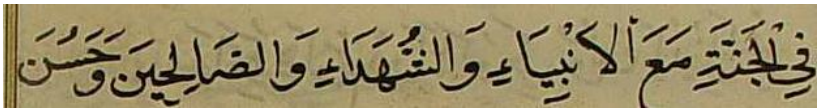
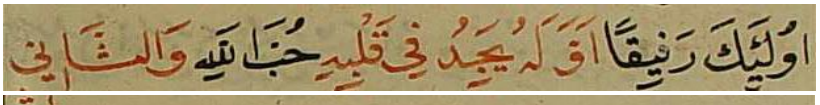
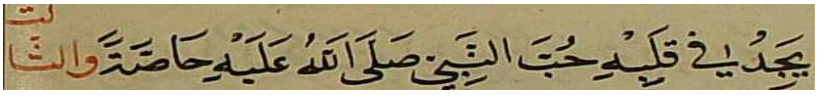
[714] Ebu Hureyre'den Nebi'nin(sav) şöyle buyurduğu rivayet edildi: "Eğer iki kul, biri maşrıkta diğeri mağribde olsalar bile birbirini Allah için severlerse, Allah onları kıyamet gününde kavuşturur ve işte bu benim sevdiğim şeydir, der." (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, VI, 492)

[715] Nebi(sav) şöyle dedi: "Üç haslet vardır ki bunlar kimde bulunursa imanın tadını almış olur. Allah ve Resulü, ona bu ikisi dışındaki her şeyden daha sevgili olan kimse. Bir kulu ancak Allah için seven kimse."(Buharî, İmân, 8. vd.)

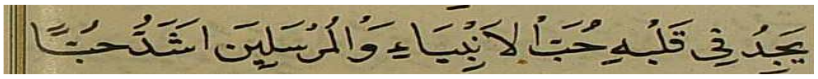
[716] Ebu'l-Hayr dedi ki: Hub "ha" ve "be"olmak üzere iki harftir. "Ha" ruhtan, "be" bedenden alınmıştır.

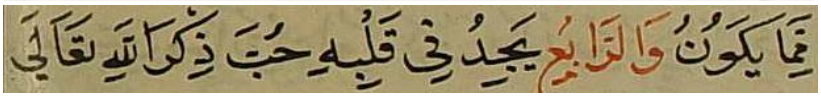
3. Eydür: Ey maʿşuḳum sen buyurduŋ ki ben anı ḳılmadum?
4. Sen ne ḳılma dėdüŋ ben anı ḳanḳı dilegüŋe ḫilāf ḳıldum?
5. Ne dilerseŋ vėreyin. Baŋa bir naẓār ḳıl, dėdi. Ṣāḥib-
6. cemāl eydür: Cānıŋu dilerem, dėr. Etegüŋi bunda yayġıl, başımı
7. etegüŋ üzere ḳoyup cān vėreyin, dėdi. Maʿşuḳa
8. etegin yaydı. Ol kimesne başını eteginе ḳodı. Uş
9. cānum, dėdi. Yüzüni örtdi. Daḫı deprenmedi. Bir müddetden
10. ṣoŋra ḫatun ol kimesnenüŋ yüzüni açdı.
11. Yüzin yüzine sürüp çoḳ aġladı. Daḫı ṭurdı.
12. Gitdi. Yāranlar biz varduḳ gördük cānı
13. teslīm ėtmiş. Bizler āh ḳılduḳ. Bir kimesne kim bir ḫatun
14. sevüp cān vėrse maʿşuḳ-[ı] ḥaḳīḳīye ḥaḳīḳat
15. muḥib olanuŋ ḥāli nite ola, dėdük.

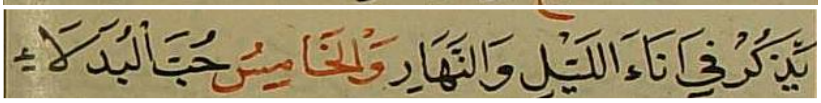
113(b)

1.
2.
3. [717]
4.
5.
6.
7.
8.

[717] Hikaye edildi ki Sem'un bir gün muhabbet hakkında konuşuyordu. Bir kuş geldi, indi, yaklaştı ve önüne kondu. Gagasını yere vurmaya başladı. Ta ki gagasından kan aktı ve orada öldü.

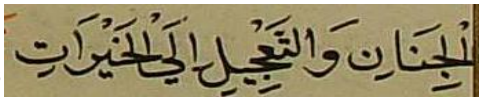
9.

10.

11.

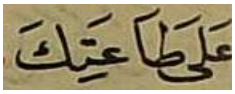
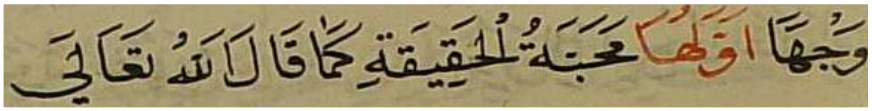
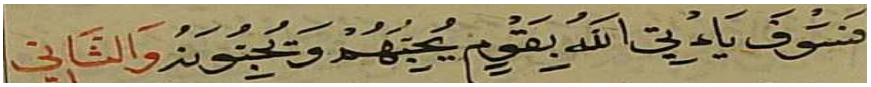
12.

13.

14. [718] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu

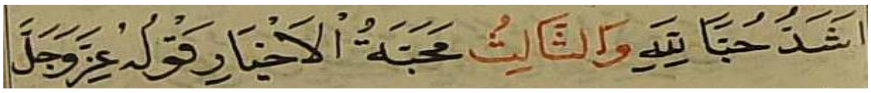
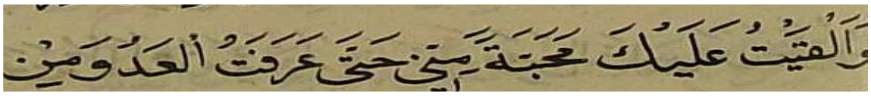
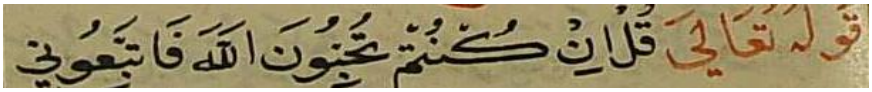
15. uçar ḳuşuŋ ṭamudan ḫavfı ve uçmaḳdan ümīdi

114(a)

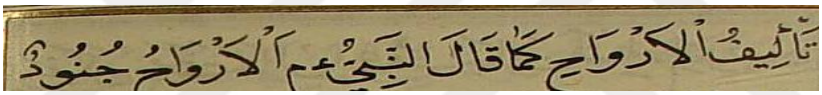
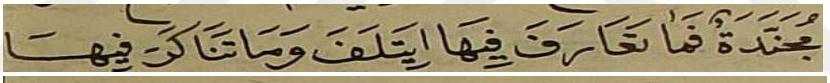
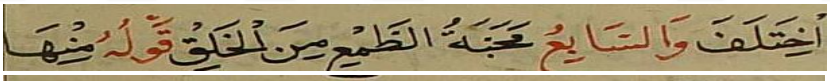
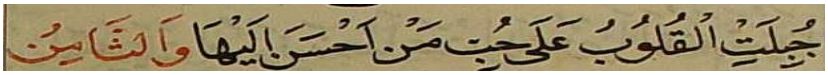
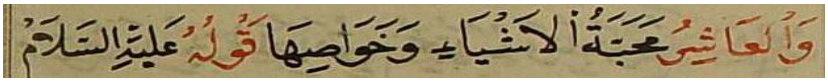
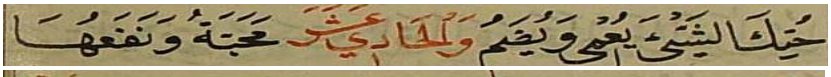
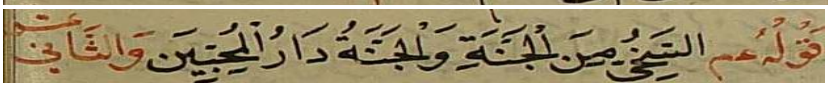
1. yoġıken maḥabbet ḥālin işidüp cānın teslīm ėtdi.
2. Pes saŋa ve bize lāyıḳ oldur kim ṭāʿati
3. ʿibādeti şevḳile ḳılavuz. Taḳṣīr ḳılmayavuz. Mücāhede
4. birle ḥamiyyet üzerine ṭāʿat ėdevüz. Allāhum
5. [719]
6.
7.
8.

[718] Şeyh dedi ki: "Said'in alameti yedi haslettir. Allah Teala her kime bu yedi hasleti ikran etti ise o, cennette nebiler, şehidler ve salihler ile birlikte olur. Onlar ne güzel arkadaştır. Birincisi, kalbinde Allah sevgisi bulunur. İkincisi, kalbinde Hz. Peygamber'in (sav) hususi sevgisi bulunur. Üçüncüsü, kalbinde enbiya ve murseline fevkalade derecede sevgisi bulunur. Dördüncü, kalbinde Allah Teala'nın zikrinin sevgisi bulunur. Gece ve gündüz daima onu zikreder. Beşincisi abdalların, zahidlerin, şehidlerin, salihlerin ve onları sevenlerin sevgisi bulunur. Altıncısı Allah'a itaatin ve ibadetin sevgisi bulunur. Yedincisi, cennetin ve hayırda acele etmenin sevgisi bulunur.

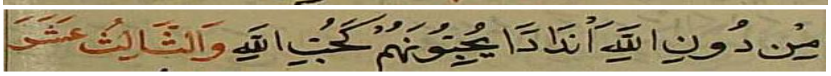
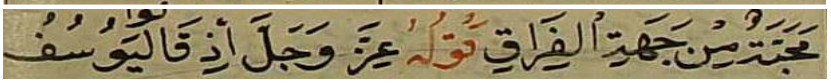
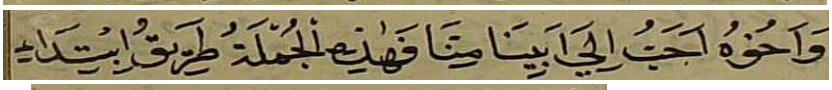
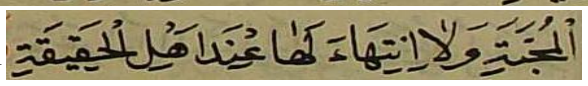
[719] Bizi taatinde sabit kıl.

9.
10.
11.
12.
13. [720]
14.
15.

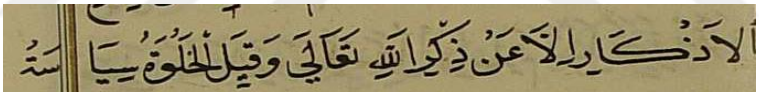
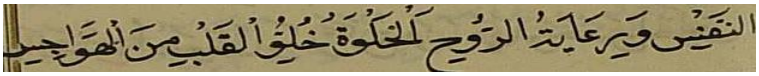
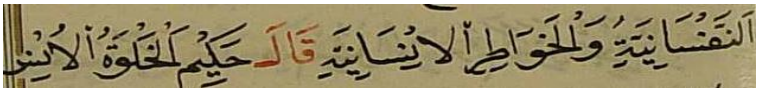
114(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

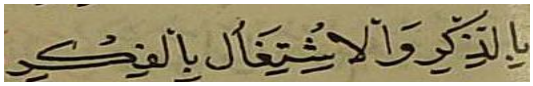
[720] Marifet ehli dedi ki: "Muhabbetin on üç vechi vardır. Birincisi: Hakikatin muhabbeti. Allah Teala 'Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki Allah onları sever, Onlar da Allah'ı severler. ' (Mâide, 54) buyurmuştur. İkincisi: İftiharın muhabbeti. Allah Teala, 'İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır. (Bakara, 165) buyurmuştur. Üçüncüsü: Ahyar'ın muhabbeti. Allah Teala,'(Ey Musa! Sevilmen) ve benim nezaretimde yetiştirilmen için sana kendimden sevgi verdim.' (Ta-Ha, 39) 'Ta ki düşmanına seni sevdirdim.' buyurur. Dördüncüsü: Diyanetin ve emanetin muhabbeti. Allah Teala '(Resulüm!) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.' (Âl-i İmran, 31) buyurur.

10.
11.
12.
13.
14. [721] Ḳāle'ş-şeyhu
15. kaddesallāhu rūha, Maḥabbet maḳāmında tursa tenden

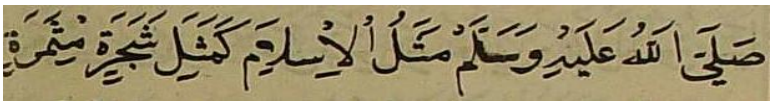
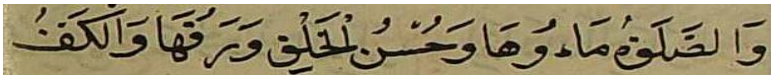
115(a)

1. ve candan geçmek gerek. Varlığından fenā bulmak gerek.
2. Tā ki bėşinci ḫalvet maḳāmına lāyıḳ ola. Vallāhü'l-muvāfiḳ
3. ve'l-muʿyīn. El-maḳāmü'l-ḫāmisu min sebiʿs-sādisi İbrāhīm
4. ʿaleyhi's-selām ʿināyet ezeli oldı. Maḥabbet maḳāmın buldı. Ḫalvet
5. maḳāmında ḳāyim durdı.
6.
7.
8.

[721] Beşincisi: Şartın muhabbeti. Allah Teala buyurur: " İman edip de iyi davranışlarda bulunanlara gelince, onlar için çok merhametli olan Allah, (gönüllerde) bir sevgi yaratacaktır.(Meryem, 96) Yani kalplere muhabbet koydu. Altıncısı: Ruhların telifidir. Nebi (sav) dedi ki: 'Ruhlar farklı askeri birlikler gibi yaratılmışlardır. Ruhlar aleminde birbirleriyle ülfet edenler dünyada da ülfet ederler. Orada ihtilaf edenler dünyada da birbirleini inkar ederler.' (Buharî, Enbiyâ, 3. vd.) Yedincisi: İyilik edene muhabbet. Nebi (sav) , 'Kalpler iyilik edene doğru muhabbetle meyleder.' (Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb, I, 350.) demiştir. Sekizincisi: Muvafakatın muhabbeti Resulullah (sav) , 'Birbirinizle hediyeleşiniz ve birbirinizi sevin.' (Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb, I, 381 vd.) Dokuzuncusu: Şehvetin muhabbeti. Allah Teala buyurur: 'Nefsanî arzulara, (özellike) kadınlara, oğullara, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma atlara, sağmal hayvanlara ve ekinlere karşı düşkünlük insanlara çekici kılındı.' (Âl-i İmran, 14) Onuncusu: Eşye ve zenginliğin muhabbeti. Nebi (sav) 'Bir şeyi sevmen seni onun hakkında sağır ve kör eder.' (Ebu Ya'lâ el-Müsned, XI, 9. vd.)) demiştir. On birincisi: Faydalı olmanın muhabbeti. Nebi (sav) Cömert cennettedir. Cennet sevenlerin yurdudur.' (Ebu Dâvûd, Edeb, 125.) On ikincisi: Bağlılığın muhabbeti. Allah Teala,İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tanrılar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler.' (Bakara, 165) buyurur. On üçüncüsü: Ayrılık cihetinden muhabbettir. '(Kardeşleri) dediler ki: Yusufla kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir.' (Yusuf, 8) Bu cümle ehl-i hakikat arasında muhabbet yolunun sonu değil başlangıcı kabul edilir."

9. [722] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddes
10. Allāhu sırrahu, ḫı haladan aldılar, lamı liḳadan aldılar, vavı
11. vefādan aldılar, hāyı müşāhededen aldılar, ḫalvet ḳıldılar.
12. Ḫalvetüŋ degme bir ḥarfinde maʿānī var, hem işāret var.
13. Ḫalvet farīżalığı ve şarṭı ve güni ve ayı içinde farīża
14. lığına oldur kim ḫā altı yüz-dürür. Ādemīnüŋ içinde
15. üç yüz altmış ṭamar vardur. İki yüz ḳırḳ sekiz

115(b)

1. sünük vardur. Sekizinde ilik yoḳdur, boşdur.
2. Ṭamarlar ḳanlar ḥaram-durur. Eger bir loḳma ḥarām yemiş
3. olsa Resūl ḥażret-i ʿaleyhi's-selām buyurmışdur:
4. [723]
5. Anuŋıçun teninde ḥarām olsa ḫalvet dürüst olmaz.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. [724] İslām

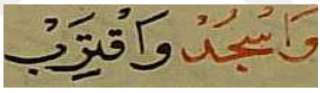
[722] Âlim dedi ki: Halvet, bütün düşüncelerden uzaklaşıp ancak Allah'ın zikri ile meşgul olmaktır. Denildi ki: Halvet, nefsin siyaseti, ruhun ise riayetidir. Halvet, kalbin nefsânî düşüncelerden ve dünyevî hatıralardan boşaltılmasıdır. Hakîm dedi ki: Halvet, zikirle ünsiyet, fikirle meşguliyyettir.

[723] "Kim haram lokma yerse Allah Teala ona kırk gün nazar etmez."

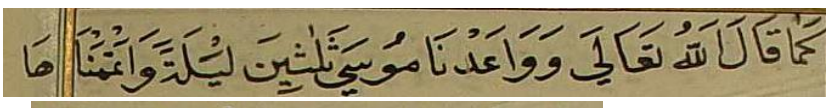
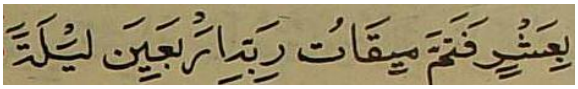
[724] Nebi(sav): "İslam'ın misali meyveli ağaca benzer. Namaz onun kökleridir. Zekât gövdesidir. Dalları güzel ahlaktır. " buyurdu.(Deylemî, El-Firdevs, IV, 145.) Nebi(sav) dedi: İslam'ın misali,

13. dīni teklīf dırahtı-durur. Köki iḫlāṣ-durur, miyvesi
14. ḥarāmdan ṣaḳınmaḳ-durur, budaḳları namāz-durur, yapraḳları
15. ṣavm-durur, görklü ḫūlanmaḳ ṣuyıdur. Ḥaram yise

116(a)

1. yalan söylese ẓulm ḳılsa īmān nūrı ve berekātı
2. żāyīʿ olur. Biŋ biŋ ṭāʿat ve ḳulluḳ ḳılsaŋ
3. ḳabūl olmaz. Müflissin ḫalvet nite ḳabūl olsun?
4. Anuŋçun kim farıża terk ḳılduŋ. Amma şarṭı ol-durur
5. lām otuzdur, vav altıdur, he bėşdür, cümle ḳırḳ bir olur.
6. Ḳırḳı ḳırḳ gün şarṭıdur. Biri bir Allāha işāretdür. Yaʿnī
7. cümle-i göŋülden çıḳarġıl. Bir Allāhı sevgil.
8. Murāduŋı andan dilegil. Ola ki maḳṣūduŋa ėrişesin.
9. Veḳīle edeb ol-durur gerek kim ḫalvet erenleri
10. ṭāḳ olsalar, yaʿnī ya üç ya bėş ya yėdi olsalar,
11. elbette ṭāḳ gerek. Daḫı bir işāret namāz içinde
12. ḫalvet-i secde-dürür. [725] Fariżası
13. vācibi birle ḳırḳ rekʿatdur. Birine işāret
14. ḫalvete Mūsāya ṣavmçun otuz gün fermān
15. geldi. Soŋra on gün daḫı geldi. Ḳırḳ gün oldı.

116(b)

1.
2. [726] Ḳāle'ş-şeyhu

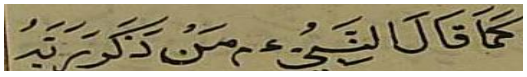
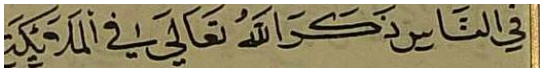
köklü bir ağaca benzer. İman onun köküdür. Zekât onun dallarıdır. Oruç damarlarıdır. Namaz suyudur. Güzel ahlak yapraklarıdır. Allah'ın haramlarından el çekmek meyveleridir. Nasıl ki ağaç meyvesiz tamam olmazsa, İslam da ancak haramları terk etmek ile tamam olur. (Deylemî, El-Firdevs, IV, 145.)

[725] "Allah'a secde et ve (yalnızca O'na) yaklaş. (Alâk, 19)

[726] "Rabbinin tayin ettiği vakit kırk geceyi buldu.(A'raf, 142)

3. ḳaddesallāhu rūḥa, Şeyḫ Cüneyd raḥmetullahi bir bölük
4. erenler geldi. Eyitdiler: Yā şeyḫ bize ḫalvet ve riyāżet
5. gerek. Şeyḫ Cüneyd buları ḫalvete ḳoydı. Telḳīn
6. ve taʿlīm ḳıldı. Allāh ẕikrine meşġūl oldılar. Bir nice
7. geçdükden ṣoŋra Cüneyd girdi. Göŋlüŋüzde ne vardur?
8. Eyitdiler: Oġul ḳız ḳayġusı vardur. Şeyḫ eyitdi:
9. Göŋül arı gerekdür. Göŋlüŋüzden oġulı
10. ḳızı çıḳaruŋ, dėdi. Eyitdiler: Ḳabūl ḳılduḳ. Cüneyd
11. çıḳdı, gitdi. Birḳaç günden ṣoŋra yine girdi,
12. ṣordı. Göŋlüŋüzde ne vardur, dėdi. Eyitdiler
13. Ṭamu ḳorḳusı. Eyitdi: Göŋülden çıḳaruŋ, dėdi.
14. Cüneyd çıḳdı, gitdi. Birḳaç günden ṣoŋra yine girdi.
15. Eyitdi: Göŋlüŋüzde ne vardur? Eyitdiler: Uçmaḳ ümīzi

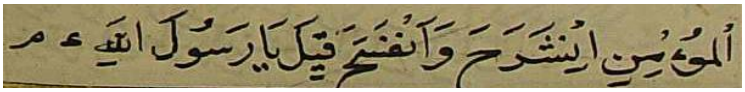
117(a)

1. vardur, dėdiler. Anı daḫı göŋlüŋüzden çıḳaruŋ.
2. Eyitdiler: Çıkarduk. Şeyḫ birkaç günden ṣoŋra
3. yine girdi. Göŋlüŋüzde ne vardur, dėdi. Eyitdiler:
4. Şükr-i teʿālānuŋ maḥabbeti vardur, dėdiler. Andan ġayrı
5. nesne ḳalmadı, dėdiler. Şeyḫ eyitdi: Göŋlüŋüz şimdi
6. arınmış. Girü Allāhdan gayrı nesne endīşe ḳılmaŋ,
7. Ḥaḳ teʿālānuŋ ẕikirini kendü özüŋe iş ḳıluŋ,
8. Allāh ẕikiri birle ḥaẓẓ-ı şeyṭānīyi göyündirüŋ. Sen Ḥaḳḳı yād ḳıl
9. Ḥaḳ seni yād ḳılsun.
10. [727] Ḥāżır
11. olup evḳat-ı şerīfeleri fevt eylemeŋ. Riyāżet
12. ve ʿibadet birle meşġūl oluŋ. Ḥaḳīḳate lāyıḳ
13. oluŋ. Resūl ḥażreti ʿaleyhi's-selām ḥālet-i ṣābādayıken mübārek
14. gögsüni ve mübārek yüregiŋi yārdılar. Ḥaẓẓ-ı şeyṭānīyi

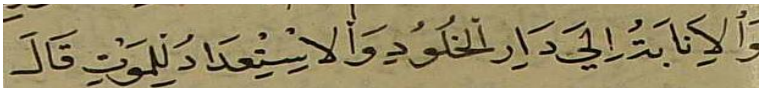
[727] Nebi(sav) dedi ki: " Rabbini insanlar içinde anan kimseyi, Allah da melekler arasında anar. (Buharî, Tevhid, 15, 43. vd.)

15. çıḳardılar. Yüregini yudılar, arıtdılar. Ḳāle'ş-şeyhu

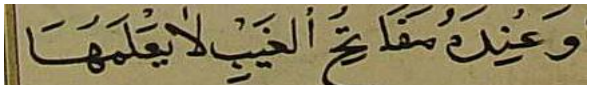
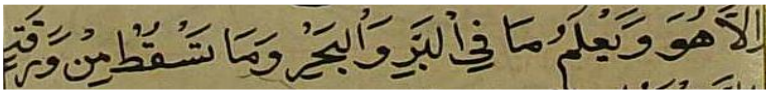
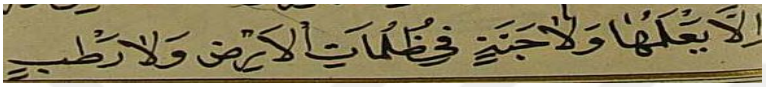
117(b)

1. ḳaddesallāhu, ẕākir ḳul Allāhı ẕikir ėtse maʿrifet lāmı,
2. mülk lāmı, aṣıl lāmı, ve daḫı elif nefs ve hāyı işāret
3. birle bunları tefekkür ḳılup Allāhuŋ ʿaẓametini ve kendinüŋ
4. hīçligini fikr ḥużūr-u ḳalbile dilüŋ ẕikre meşġūl
5. olup ẕikrüŋ maḫreclerini yėrlü yėrince taġyīr ėtmedin
6. yėrlü yėrinde yād ėtmek birle Ḥaḳ taʿālayı ẕikir ḳılsaŋ
7. ẓikir nūrı birle ḳalbüŋ münevver olur. Nite kim
8. Şeyḫ Cüneyd ol ḫalvet erenleri ḳırḳ gün ḫalvet
9. ḳılduḳlarından ṣoŋra her biriŋüz sirāc-ı ümmet olduŋuz
10. destūr vėrdi. Ḳal eş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu bu ṭarīḳ
11. fikir birle ẕikir ḳılsaŋ ḥaẓẓ-ı şeyṭānī göyünür.
12. Ẕikrüŋ ḥarāreti yürek yaġını ṣızırur, eridür. Ḥaẓẓ-ı şeyṭānīden
13. nesne ḳalmaz. Ḥaẓẓ-ı raḥmānī urınur. Nūr-ı ḳalbde berk urur.
14.
15.

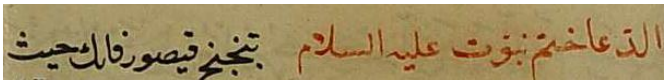
118(a)

1.
2. [728] Ḳāle
3. ʿAli raẓıallāhu ʿanh dürüst üstād birle ḥażret-i
4. risāletden ʿaleyhi's-selām rivāyet ḳılur. Ḳanḳı kişi kim ḳayġulu olsa
5. ḳorḳar olsa yā ẓālim ẓülmi birle giriftār olsa
6. yā bir ḥācet-[i] mühimmi olsa ġusul ve ṭahāret ḳılup

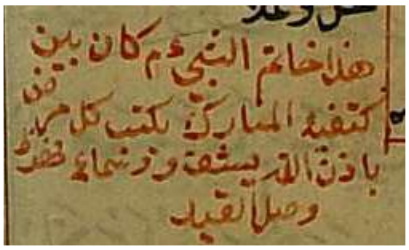
[728] Resulullah(sav): "Nur bir müminin kalbine girince inşirah olur ve ferahlar." dedi. "Ya Resulullah! Bunun bir alameti var mıdır?" dediler. "Evet , o kimse gurur yurdundan(dünyadan) uzaklaşır, sonsuzluk yurduna yaklaşır ve ölüm için hazırlanır." buyurdular.

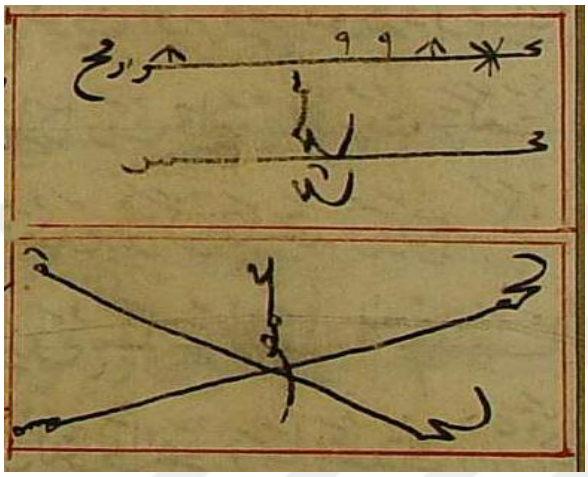
7. bu mühr-i nübüvveti eline alup şefīʿ getürüp dilegin dilese
8. icābet[729] ola. Eger aç olsa ya şuşamış olsa
9. defʿ ola. Şarṭı oldur kim āẕīne ve āẕīne ertesi
10. ve yek şenbih bu üç güni oruç duta. Düşenbih
11. güni arı ġusl ve ṭahāret ḳılup dört rekʿāt
12. namaz ḳıla. Her rekʿatında bir kez fātiḥa ve yėdi kez
13. bu āyeti oḳıya:
14.
15.

118(b)

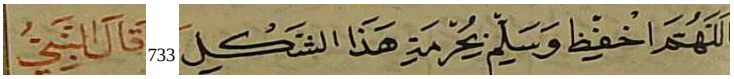
1. [730] Selam vęre. Ṣoŋra
2. bu mühr-i nübüvveti eline alup ḳıbleye ḳarşu ṭurup
3. yėdi kez Peyġamber ḥażret-i ʿaleyhi's-selām ṣalavāt getüre.
4. Ḥācetin dileye. Ḥaḳ sübḥāne ve teʿālā ḥācetin ḳabūl ḳıla.
5. Ḳamu güç işleri āsān ola. Ḳanḳı evde kim bu mühr-i
6. nübüvvet ola, ol evde berekātlar ola, od yaḳmaya,
7. ėyü yavuzdan emānda ola, ol rızḳı gęn ola, gönli
8. ṭar olmaya, ḫalḳ içinde sözi maḳbūl ola.
9.
10. [731] Ḥaḳ teʿālā
11. eydür: Her kim senüŋ yaġrındaġı
12. mühr-i nübüvveti yazup Ramażān
13. ayınuŋ nıṣf gęcesi anuŋ
14. ṣuyı birle ifṭār ęderse

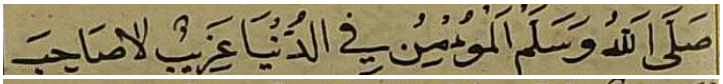
[729] Metinde acābat şeklinde yazılmıştır.
[730] "Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır; onları O'ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; O'nun ilmi dışında bir yaprak bile düşmez. O yerin karanlıkları içindeki tek bir taneyi dahi bilir. Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır. "(En'am, 59)
[731] Bunu resmet, Hak Teala nerede dilersen senin için yardım eder.

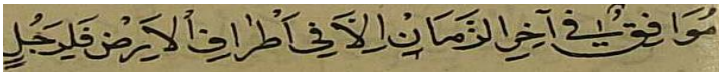
15. ben ol ḳula cān acıġını
16. göstermeyin, dėdi. Ḥaḳ teʿālā
17. [732]

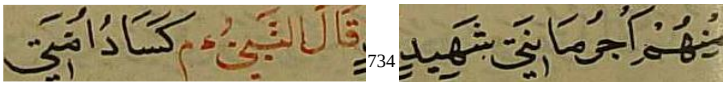
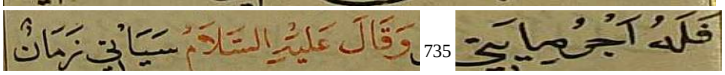
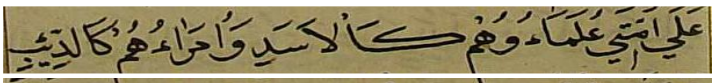
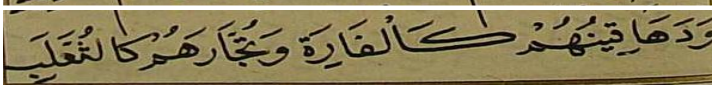
119(a)

1. Kim ki bir vilāyetden bir vilāyete mal ve niʿmet birle varur olsa
2. ya bezirgānlıḳ ėtse ya bir kimesnede mal emānet
3. ḳosa ya gemiye girse bu ḥarfleri yazup
4. raḫtı ḳumaşı ya malı içinde ḳosa Ḥaḳ teʿālānuŋ
5. emānı içinde ola, ḳamu dürlü belālardan ṣaḳlaya,
6. uġrı almaya, oda yanmaya, ṣuya ġarḳ olmaya. Ol
7. ḥarflerüŋ şekilleri bunlardur:
8.

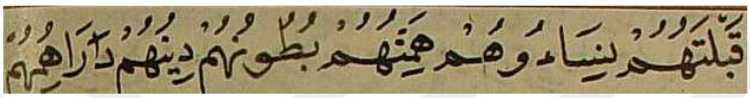
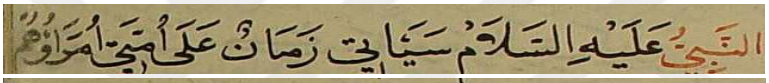
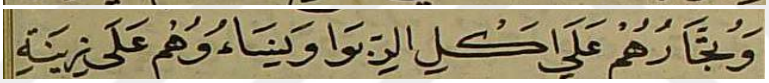
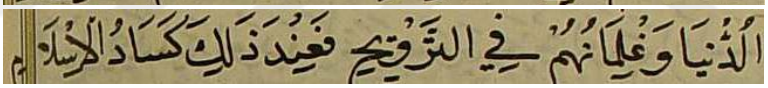
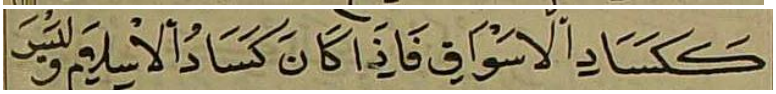
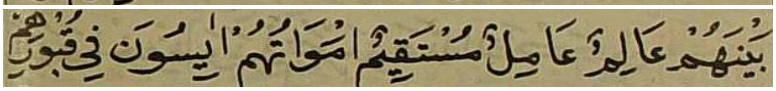
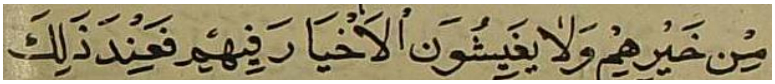
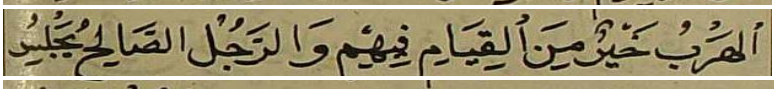
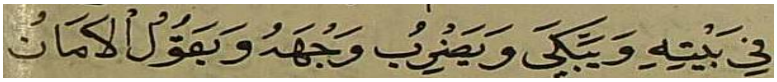
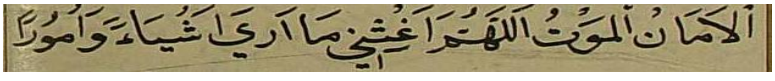
[733]
9.

10.

[732] Bu Hatemü'n-Nebi(as), mübarek omuzları arasında idi. Her hastalığa yazılsa bi-iznillah şifa bulur.
[733] Allah'ım bu şeklin hürmetine muhafaza et ve sakla.

11. [734]
12.
13. [735]
14.
15.

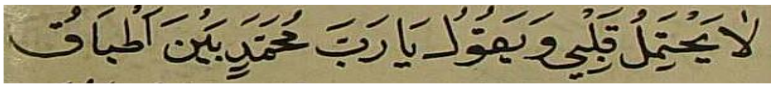
119(b)

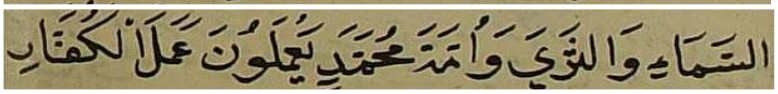
1.
2. [736]
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.

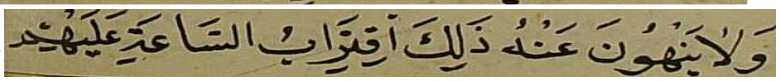
[734] Nebi(sav) şöyle buyurdu: "Mü'min dünyada gariptir. Ahir zamanda ona uygun dost yoktur. Ancak dünyanın uzak yerlerinde vardır. Onlardan bir adam için yüz şehit sevabı vardır."

[735] Nebi dedi ki: "Ümmetimin fesadı kesadındadır (sayıca çok olsa da keyfiyetçe düşük olmasındandır). Ümmetimin fesat zamanı kim benim bir sünnetime sarılırsa ona yüz (şehit) sevabı vardır. (Munzirî, Et-Terğib ve't-Terhîb, I, 41.)

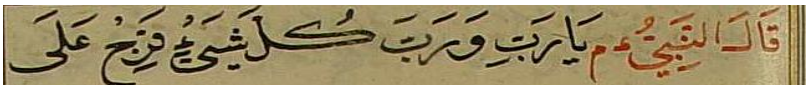
[736] Resulullah(sav) dedi ki: "Bir zaman gelecek, ümmetin uleması aslan gibi, ümerası kurt gibi, mal sahipleri fare gibi, tüccarları tilki gibi olacak. Onların kıbleleri kadınları, himmetleri mideleri, dinleri de dirhemleri olacaktır. O zamanda yaşamayanlara ne mutlu"

13.

14.

15. [737]

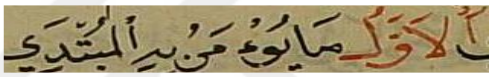
120(a)

1.

2. [738] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu ḫalvet

3. iki-dürür. Biri şeriʿatī ve biri ṭarīḳatī. Şeriʿatī

4. tamām olmayınca ṭarīḳata ḳadem ursa olmaz. Nitekim Sühel bin

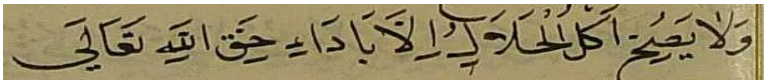
5. ʿAbdullahʾit-tusterî eyitdi:

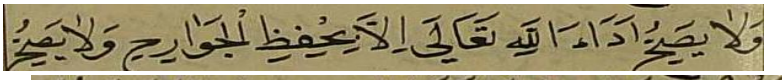
6.

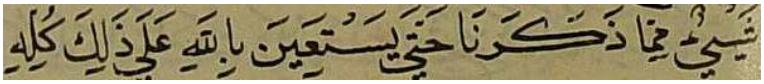
7.

8.

9.

10.

11.

12. [739]

[737] Hz. Peygamber (sav) dedi ki: "Bir zaman gelecek, ümmetimin emirleri eziyet edenler, uleması tama edenler, âbidleri riyakarlar, tüccarları faiz yiyenler, kadınları, dünya ziynetine düşkünler, çocukları eğlencede olacaklardır. Bu zamanda İslam, çarşıların fakirleşmesi gibi fakirleşecektir. Onların arasında ilmi ile amil, müstakim bir âlim bulunmayacak. Onların ölüleri, kabirlerinde hayırlarından ümitsiz olacak. Hayırlılar onların içinde yaşayamayacaklardır. O zamanda kaçmak, karşı çıkmaktan hayırlıdır. Salihler ise evlerinde oturup ağlayıp, yüzüne vurarak "Ah ölüm neredesin? Allah'ım! Kalbimin tahammül edemeyeceği gördüğüm bu şeylerden ve işlerden beni muhafaza et!" diye feryat ederler. Yine: "Ey Muhammed'in Rabbi! Sema ve yer arasında Muhammed (sav) ümmeti kâfirlerin işlerini yapıyorlar. Onlar bundan vazgeçmiyorlar. Kıyamet onların üzerine yaklaştı." derler.

[738] Nebi(sav): "Ey Rabbim! Ey her şeyin Rabbi! Ümmetimi bu zamandan selamete çıkar." diye yakardı.

13. Her kim bu ẕikir olanlarıla ʿamel ėtdi, ḳırḳ maḳām
14. içinde mücāhede ḳıldı, ḫalvet maḳāmına ėrdi. İmdi
15. ḫalvet ḳılmaḳ gerek. Ḫalvet ḳılmaḳ dürüst ḳırḳ gün

120(b)

1. ėdigine ḳırḳ maḳāma işāret-dürür. Vallāhu'l-muvāffıḳu ve'l-muʿyīn.
2. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūha şeriʿatı tamām ḳılmayınca
3. ḫalvete girmek revādur ve lakin şarṭları vardur.
4. Evvel kendü özini İbrāhīm ʿaleyhi's-selāma beŋzetmek
5. gerek. İkinci velīler cümlesinden olmaġa himmet
6. dutmaḳ gerek.[740] اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ dėyü buyurdıġı raḥmetden
7. ümīẕ dutmaḳ gerek. اَللّٰهُ يَجْتَبِي مِنْ رُسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ
8. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ بَادِيَتُهَا [741] وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ
9. [742] الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلٰوةِ الآيَةَ Bu āyet içinde
10. bėş ṭahārete işāret var. Ve daḫı sūre-yi naḫlda, on
11. birinci āyetde. [743] يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ إِلَى آخِرِهِ Bu āyetde
12. günlere işāret var. Ve daḫı şeyḫ gerekdür kim her kişiye
13. mücāhede ne yüzden ne ṣūretden olur bilmek gerek.
14. [744] وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا Ve bu āyetde ġusle işāret var.

---

[739] Evvela mübtedîye tevbe emredilir. Bu pişman olmak ve dönmektir. Yani kötülenen ahlaktan, övülen ahlaka tahavvül etmektir. Nefsini susturmadıktan sonra tövbe sahih olmaz. Susmak ise halvet olmadan olmaz. Halvet ancak helal yemekle olur. Helal yemek de ancak Allah'ın hakkını eda etmekle olur. Allah'ın hakkını eda da ancak azaları haramdan korumakla mümkün olur. Bu zikrettiklerimizden hiçbiri Allah'ın yardımı olmadan gerçekleşmez.

[740] "Sonra Rabbi onu seçkin kıldı, tevbesini kabul etti ve doğru yola yöneltti." (Ta-Ha, 122)

[741] "Allah dilediğini kendisine (peygamber) seçer ve kendisine yöneleni de doğru yola iletir." (Şûrâ, 13)

[742] "Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı meshedip topuklara kadar ayaklarınızı da (yıkayın!)" (Mâide, 6)

[743] "Allah o su sayesinde sizin için ekinler, zeytinlikler, hurmalıklar, üzüm bağları ve çeşit çeşit meyveler yetiştirir." (Nahl, 11)

[744] "Eğer cünüp oldunuz ise boy abdesti alın." (Mâide, 6)

15. Şeyẖe irādet-i küllī vęrmek gerek. Īmān-ı kümmel

121(a)

1. ḥāṣıl olmaġıçun. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūḥa, şeyẖ
2. kāmil ve mükemmel olmaġa ulular yigirmi şarṭ gerekdür,
3. dęmişler. Şarṭ-ı evvel oldur kim şeyẖ olanuŋ
4. iʿtikādı gökçek gerek, pāk gerek. İkinci
5. şarṭ şeyẖ umur-ı şeriʿatı bilmek gerek, sünnī gerek.
6. Ve ʿilm-i bāṭından fenā olmaḳ gerek. Tā kim mürīdüŋ
7. müşkülüni ḥal ḳıla. Üçünci şarṭ oldur kim şeyẖ
8. ʿāḳıl gerekdür. Tā kim meʿāş-ı ʿaḳlıla mürīde terbiyyet
9. tedbīrini her mertebe diye, aŋlada. Dördünci oldur kim
10. şeyẖ saẖī gerek tā kim mürīdüŋ ḥāceti bite eksügi
11. ḳalmaya, ṭāʿatinde cüst ola. Bėşinci şarṭ oldur kim
12. bahādur gerek. Her kişi anı alıla başmaya. Ḥasūduŋ
13. fitnesi birle degme sözi ḳulaġına ḳoyup mürīdi red ętmeye.
14. Mürīdden yüzüni döndürmeye. Altıncı şarṭ oldur kim
15. şeyẖ veraʿ ehli ve perhīzkār ola. Umur-ı şeraʿ

121(b)

1. muḥalif nesneye meyl ętmeye. Tā kim mürīdüŋ itimādı
2. ve itiḳādı gitmeye. Yėdinci şarṭ oldur kim şeyẖüŋ
3. himmeti ʿālī gerek ve dünyā niʿmeti ḳatında hīç gerek.
4. Mürīdüŋ malına meyl ętmemek gerek. Niʿmeti Ḥaḳ yolına
5. iṣār eylemek gerek. Mürīdüŋ terbiyetine ḥarīṣ olmaḳ gerek.
6. Sekizinci şarṭ oldur kim şeyẖ şefḳatlü gerek
7. ve merhametlü gerekdür. Her söz kim mürīdine söyler
8. yumuşaḳlıḳ birle söyleye. Miḳdārı ḳadar yük yüklede.
9. Ḳabż ęderse basṭa getüre. Basṭ içinde żabṭa yetüre.
10. Mürīdüŋ aḥvālini nice alursa bile her işde aŋa meded ėrişdüre.
11. Ṭoḳuzuncu şarṭ oldur kim şeyẖ yük getürici

12. ola. Ṭaġ gibi ola. Degme yil yapraġını depretmeye.
13. Sehele nesneyile mürīde ḳaḳıyup kendüden ürkütmeye.
14. Onuncu şarṭ oldur kim şeyḫ mürīdüŋ gāh gāh
15. ʿaybın görse ṣuçını cevr ẹtmedin ʿafv ẹde. Lüṭfıla

122(a)

1. naṣīḥatlar ẹde. Ḳābil olmazsa ṣoŋra zecr ẹde. Ola kim
2. ʿayıbı gide. On birinci şarṭ oldur kim şeyḫ
3. ḫulḳlu ola. Maḥabbeti mürīdüŋ göŋlinde ve cānında
4. yẹr ẹde. Mürīdi bīhūde ḥareket ẹdüp ürkütmeye. On
5. ikinci şarṭ oldur kim şeyḫ iṣār ehli ola.
6. Kendü ḥaẓẓından geçüp yār işini bitüre. On
7. üçünci şarṭ oldur kim şeyḫ kerem ehli ola. Kerāmet
8. baḫş keremler ẹde. Tā kim mürīd andan murādın bula.
9. On dördüncü şarṭ oldur kim şeyḫ tevekkül ehli
10. gerek. Eger mürīdi ne ḳadar çoḳ olursa rızḳiçün
11. ġam yẹmeye. Bunlar nice besleyem dẹmeye. On bèşinci şarṭ ehl-i
12. teslīm ola. Her işi Allāh rıżāsından bile. Her kim ḳatına
13. gelse eksük gitmeye. Münker olanlara nefrin eylemeye.
14. Mürīdüŋ azından ve çoġından ġam ve şādī ẹtmeye. On
15. altıncı şarṭ oldur kim şeyḫ rıża ehli ola. Allāhdan

122(b)

1. her nekim gelse rāżı olsa ezel ḥükminde ne yazıldısa
2. anuŋla ʿamel ẹde. On yėdinci şarṭ oldur kim
3. ḳābil olmayandan melūl olmaya. İrşād benden ḳīl ü ḳāl
4. benden ḳabūl ve hidāyet ve ʿināyet şükrin diye. On
5. sekizinci şarṭ şeyḫ vaḳār ehli ḥürmetlü ola. ʿAyyār ola.
6. Ṭarīḳında ḳıl yara tā ḳim mürīd şeyḫine baḳup küstāḫ
7. olmaya. On ṭoḳuzuncı şarṭ mürīdüŋ terbiyyetinde ivmeye,
8. taʿcīl ẹtmeye, tedrīcile terbiyyet ẹde. ʿAcele ẹdüp işi

muʿaṭṭal eṭmeye. Yigirminci şarṭ oldur kim şeyḫ sābit-
ḳadem ola. Mürīdüŋ terbiyyetinde ḳaṣdı muḥkem ola.
Mehīb ola. Ṣıfat-ı mürīd, müride daḫı yigirmi şarṭ gerekdür.
Tā kim şeyḫ cemālinden aŋa Ḥaḳ cemāli müşāhedesi
ḥāṣıl ola. Şart-ı evvel oldur kim mürīde evvel
tevbe gerek. Tevbe bu işüŋ bünyādıdur. Bünyād olmayınca binā
muḥkem olmaz. Her maḳāmuŋ sālike tevbesi vardur.

123(a)

Tā milki ḳoyup mālike èrişince biri çāh ve biri cahdur.
Birine nisbet, biri günāhdur. İkinci şarṭ mürīdüŋ
dāiʿma zühd ve ṣalāḥ ola. Tā ki varlıḳ
belāsından felāḥ bula. Māl ve manṣıbı terk eḍe. Şeyḫinle
ahd berk eḍe. Libāsıla loḳma iḳtiṣār eḍe. Amma ḫalvet
ehline sekiz şarṭ gerekdür, dèmişler: beyt, devām
ḫalvet, ẕikir u vudū, ṣavm u sükū,t çü nefy rabṭ, diger
itirāż nā kerden. Geldüŋ mürīd ḥāline. Üçünci şarṭ
oldur kim her nesne kim aŋa ḥicābdur terk eḍe.
Masivaullah fikrini göŋülden gidere. Tecrīd
tefrīd ola. Vesīle-i maṭlāb-ı şeyḫ ola. Dördüncü şarṭ oldur,
müridüŋ itiḳādı ehl-i sünnet itiḳadında ola. Bidʿati
sevmeye. Bèşinci şarṭ oldur kim mürīd muttaḳī ola. Ehl-i
perhīz ola. Līkin ḥadden vesveseden iḥtirāz
eḍe. Libās pāk ola. Ne kim işlerse ʿazmile işlese

123(b)

ruḫṣatı terk eḍe. Altıncı şarṭ oldur kim şeyḫinden
her ḥāl olurısa ṣabr eḍe. Şeyḫ zehir veṛürse daḫı
nūş eḍe. Yarasına ṭāʿat ṭuzunı eküp emir nehyüŋ
yükini götüre. Yèdinci şarṭ oldur kim nefsine murād
veṛmeye. Nefsile dāyim işi cihād ola. Ṭāʿat ḳuvvet

olıcak ḳadar ġıdā vęre. Ziyāde vęrmeye. Sekizinci şarṭ oldur
mürīd gerekdür kim bahādur ola. Nefsinüŋ aġzına
uyan ura. Muḫalefet ęde. Ṭoḳuzuncu şarṭ oldur kim
nefy-i iṡbāt üzerine dāʿīm ola. Cānın başına ve dünyā
sına ḳalmaya. Onuncu şarṭ oldur kim mürīd fütüvvet ehli
ola. Üzerinde kimsenüŋ ḥaḳḳı olmaya. On birinci şarṭ
oldur kim ṭoġrı ola. Ḳavlinde ṣıddīḳ ola. On
ikinci şarṭ oldur kim ol ḳadar ʿilmi ola kim farżı vācibi
ve sünneti bile. Şeriʿa muḫalif iş işlemeye. Bir nesne kim
menfaʿatsüz ola, aŋa dürüşmeye. On üçüncü şarṭ oldur

124(a)

gęce gündüz işi niyāz ola. Ḥażrete nāz ętmeye. ʿĀşıkuŋ
işi niyāzdur, nāz nāzenīnlere yāraşur. Zīrā ḳul
sevgülü olsa çalab ḥuzūrında dilegi dilemedin ḳabūl
olur. On dördüncü şarṭ oldur kim mürīd ʿayār ola.
Ne ḥareketden ne ṣādır olur gey farḳ ęde.
Ėyüden yavuzı bile ʿİnāyeti ḥakdan bile. On bėşinci
şarṭ melāmet gözleye. Muḳallidler gibi ʿādet gözlemeye.
ʿĀr ʿırżuŋ sarāyını yıḳa. Şeriʿyolından çıḳmaya. Maʿnīde
sırrı ve ṣūreti bir ola. Sīreti ḳalender ola. Nām u
neŋg medḥ ü dem red ü ḳabūl ḳatında bir ola. Melūl olmaya.
Ḫalḳıla ṣulḥ nefsile cengde ola. Ögmek sögmek ḳatında
bir ola. On altıncı şarṭ ʿakl-ı selīm ola. Tā işi müstaḳīm
ola. Her mühimmüŋ żabṭın ʿaḳlıla bile. Farḳ ęde on
yėdinci şarṭ mürīd gerekdür, işi edeb ola. Yā şeyḫ
elinden ḫilʿate lāyıḳ ola. Zīrā edeb ḥayā Ḥaḳḳuŋ

124(b)

nūrıdur. On sekizininci şarṭ oldur kim kibiri
ʿucbı olmaya. Ḫulḳı ḫoş ola. İşi meskenet, hiżmet

ola. Cemiʿi ṣaġire ve kebire baḳışı bir ola. Şeyḫüŋ
cehd ede. Gönline gire. Ol gönülden maḳṣūdı
nedür anı göre. Anuŋla maʿbūdın aŋlaya. On ṭoḳuzuncu
şarṭ mürīdüŋ dāyim işi teslīm ola. Kendü ṭavrını
şeyḫ ṭavrına göre bilülenmeye. Şeyḫe muṭīʿ ola. Şol
ġassāl önünde meyyit gibi ola. Yigirminci şarṭ oldur
ṭāʿati ḥāsıl eḍüp işini ḫaḳḳa ışmarlaya. Cemīʿ umurını
iş issine ışmarlaya. Çün mürīd bu ṣıfatla muttaṣıf ola.
Şeyḫ elinden tīz berḫurdār ola. Ḳāle'ş-şeyhu şeyḫ
mürīdini baḳmaḳ ṣınamaḳ gerek. Mürīde abdest mi gerek
ya ġusül mi gerek, eger ġusül vācib oldısa
ġusül buyurmaḳ gerek. Ḳalbinde ḥubb-ı dünyā ornamış
olsa hem ġusl ḳılmaḳ farıżadur. Sebuiʿyyet, behīmet

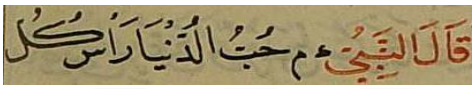
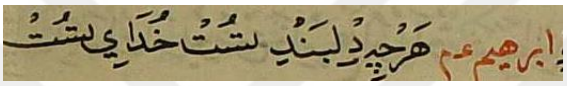
125(a)

şeyṭāniyyet bu üç ṣıfat dünyā sevmekden ḥāṣıl
olur. ādemīde dört ṣıfat vardur: [ru]būbiyyet,
vekīl melikiyyet ve sebuʿiyyet ve behīmet ve şeyṭāniyyet.
Bu ṣıfatlaruŋ ʿalāmeti vardur şeyḫ olan anı aŋlayup
bilmek gerek. Melikiyyet ḥaṣiyyeti, ʿibādet sebʿuiyyet
ḥaṣiyyeti, yırtmaḳ, vurmaḳ, sögmek, cefā, behīmet ḥaṣiyyeti,
yęmek, içmek, uyumaḳ, fāri(ġ) olmaḳ. Şeyṭāniyyet
ḥaṣiyyeti oldur: telbīs, ġammāzlıḳ, ḥased, kibr ü kin
ve ʿadāvet ve buġż ve's-saʿādet fī'r-rububiyyete.
[745] Bu āyetüŋ ibāreti var ve
ve işāreti var ve leṭāifi var ḥaḳāyıḳı var. Ḳurʾān
dört vech üzere nāzil olmışdur: emīrdür, nehydür
vaʿaddür, vaʿiddür. Mürīd ḳanḳı menzilde olsa şeyḫ
ol maḳāmdaġı tefsīri ve teʾvīli ḍemek gerek.

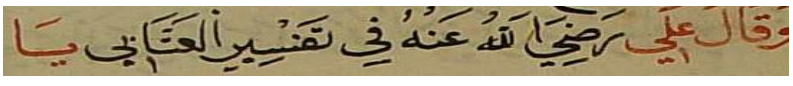
[745] Allah Azze ve Celle: "Ey iman edenler" diye buyurmuştur.

15. İbāreti ḳulaḳ, naṣībi edeb, taʿẓīm birle işitmek

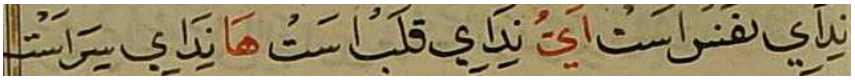
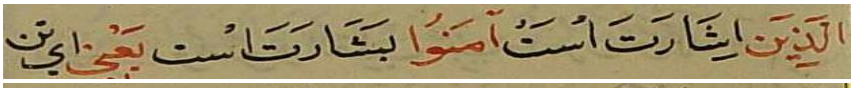
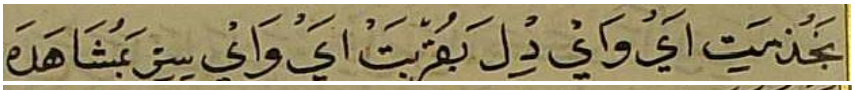
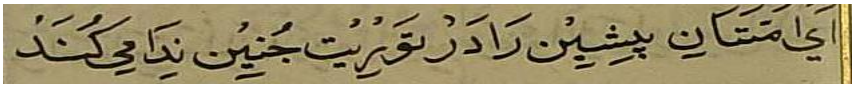
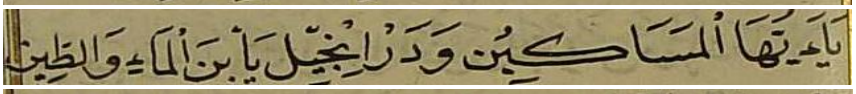
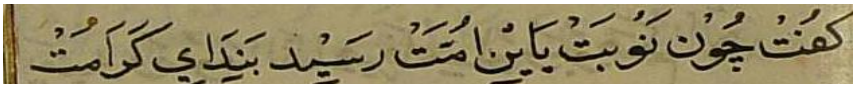
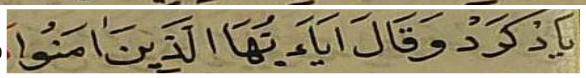
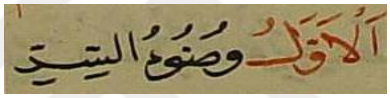
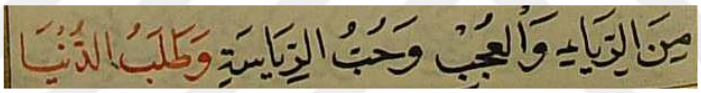
125(b)

1. gerek. İşāreti ʿaḳıl, naṣībi işāret tā kime ne fermān
2. geldiyise degürmek gerek. Leṭāif-i müşāhede,
3. naṣīb-i müşāhede birle laṭīfüŋ lüṭfında ne vardur aŋlayup
4. şükrāne getürmek gerek. Ḥaḳāyıḳı istislām naṣībi
5. ne fermān buyurdıysa ciddi cehd ėdüp buyruġ üzere
6. ʿamel ḳılmaḳ gerek.[746]
7. [747]
8. inābet ṣuyı birle ġusül ḳılmaḳ gerek. Hevādan
9. ḳaṭıʿat-ı küllī ėtmek gerek. Tā iḳrār-ı küllī birle müşāhede-i
10. küllī ḥāṣıl ola. İnsānuŋ saʿādeti rubūbiyyet içindedür.
11.
12.
13. [748] Ve ḳīle melekiyyet içinde ṭāʿat ve ʿibādet
14. ve tesbīḥ ve tahlīl ve temcīd ve temhīd ve tekbīr ve namāz ve rūze
15. saʿādeti var. Melāʾikei Ḥaḳ teʿālā nurdan yaradupdurur.

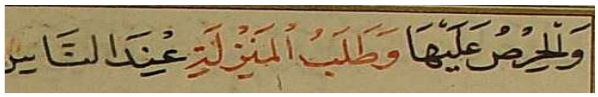
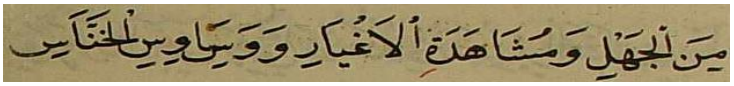
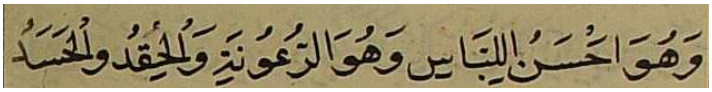
126(a)

1. Her kim ki melekiyyeti ḳavī olsa nur ve ʿibādet ve ṭāʿat
2. ẓāhir olur. Şeyḫ olan buŋa abdest ve ṭahāret
3. buyura.

[746] Nebi(sav): "Dünya sevgisi her hatanın başıdır." buyurmuştur.
[747] İbrahim: "Gönlünü neye bağladın ise senin mabudun odur." demiştir.
[748] Nebi (sav): "Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanın." demiştir. Allah Teala Davud'a (as): "Ya Davud benim ahlâkım ile ahlâklan ki kurtulanlarla beraber kurtulasın." buyurmuştur

4.
5.
6.
7.
8.
9.
10. [749] Ḳāle'ş-şeyhu
11. ḳaddesallāhu rūha, yā nidā-durur cāna, ey nidādur sırra,
12. hā tenbīh-dürür gönüle, elleẕīne taḫṣīṣ-dürür fuʾāda,
13. āmenū kelime-i mehcūrdur nefse, tene iẕā ḳuntum
14. fermān-durur. Bu beş nesne
15.

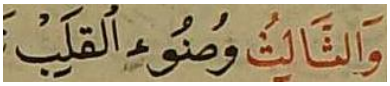
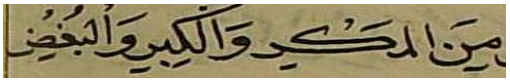
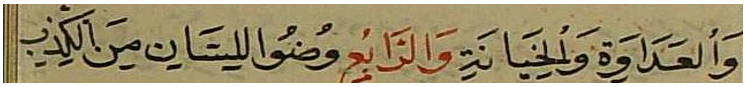
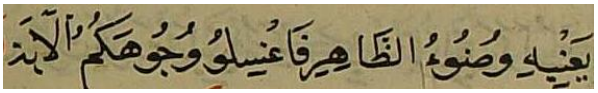
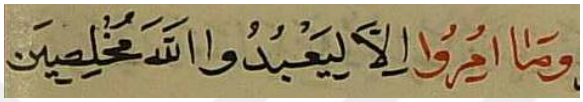
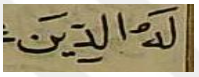
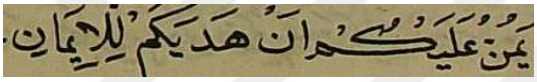
126(b)

1. [750] Ey işāretdür
2. cāna yaʿnī ey cān ṭahāret ḳıl.
3.
4. [751]

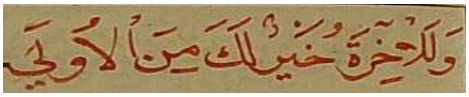
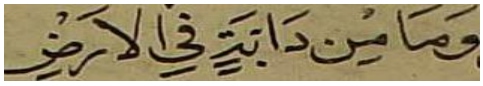
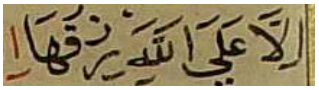
[749] Tefsir-i Attabi'de Hz. Ali'nin şöyle deiği nakledilmiştir: Yan nefs nidasıdır. Ey kalp nidasıdır. Ha sır nidasıdır. Ellezine işaretdir. Amenu beşarettir. Yani: Ya, ey ten hizmete gel. Eyyu, ey gönül kurbete gel, hâ ey sırr müşāhedeye gel. Ellezine: Ey şerefli ümmet senin için Tevrat'ta: Ey sakin olanlaré İncil'de: Ey su ve çamur oğulları denilmiştir. Amenu: "Ey ümmetim" nidasına muhatap olma ikramı ise Kuran- Kerimdedir ki "Ey iman edenler!" buyurmuştur.

[750] Birincisi: Sır riyadan, ucb'dan, riyaset sevgisinden, dünya talebi ile ona hırsla sarılmaktan ve insanlar yanında mevki makam sahibi olmak arzusundan yıkamaktır.

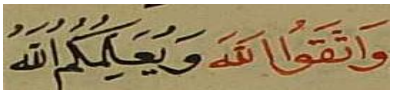
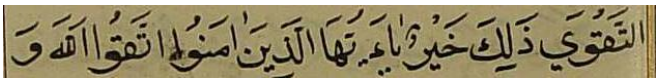
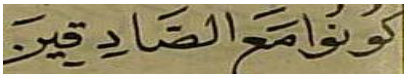
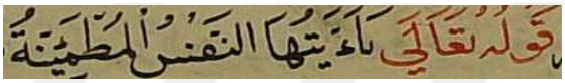
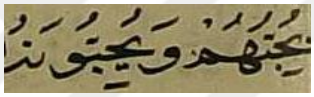
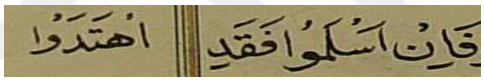
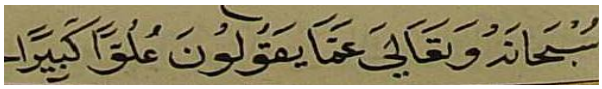
[751] İkincisi: Ruhu cehaletten, ağyara bakmaktan şeytanın vesvesesinden, benlik, kin ve hasetten yıkamaktır.

5. [752] tenbīh-dürür gönle yaʿni
6. ey gönül ṭahāret ḳıl.
7.
8.
9. yaʿnī
10. sır ṭahāret ḳıl. Ḳaçan sırdan riyā yusa iḫlāṣ nūrı
11. ẓāhir olur.
12. [753] ʿUcbı yusa minnet nūrı ẓāhir olur.
13. [754] Ḥubb-u riyāseti
14. yusa maġfiret nūrı ẓāhir olur.
15. [755] Ḥubb-ı dünyāyı yusa ḥubb-ı āḫiret ẓāhir olur.

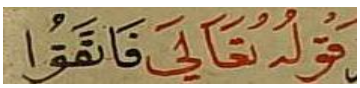
127(a)

1. [756] Ḥırṣı yusa ḳanāʿat
2. nūrı ẓāhir olur.
3. [757] Ey rūh ṭahāret ḳıl. Cehli yusa

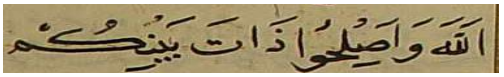
[752] Üçüncüsü: Kalbi yıkamaktır.
[753] "Halbuki onlara ancak, dini yalnız O'na has kılarak ve hanifler olarak Allah'a kulluk etmeleri emrolunmuştu." (Beyyine, 5)
[754] "Sizi imana erdirdiği için asıl Allah size lütufta bulunmuştur. (Hucurat, 17)
[755] "Rabbinizin bağışına ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olup genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun!" (Âl-i İmran, 133)
[756] "Gerçekten senin için ahiret dünyadan daha hayırlıdır." (Duhâ, 4)

4. maʿrifet nūrı ẓāhir olur.[758]
5. Müşāhedetü'l-aġyārı yusa müşāhedetü'l-ġaffār nūrı
6. ẓāhir olur. [759] Ahsen libās yusa
7. taḳvā libās nūrı ẓāhir olur.
8.
9. [760] Mekāyid-i nefsi yusa muṭmeniyyet nūrı
10. ẓāhīr olur.[761] Ṭaleb-i
11. menzileti yusa hubbullahi nūrı ẓāhir olur.
12. [762] Ey gönül ṭahāret mekri
13. yusa selāmetlıḳ nūrı olur.
14. Kibiri yusa tevāẓuʿ nūrı ẓāhir olur.
15. [763] Ḥasedi

127(b)

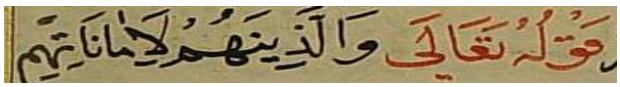
1. yusa ṣalāḥ nūrı ẓāhir olur.

[757] "Yeryüzünde yürüyen her canlının rızkı, yalnızca Allah'ın üzerinedir." (Hud, 6)
[758] "Allah'tan korkun. Allah size gerekli olanı öğretiyor. Allah her şeyi bilmektedir. " (Bakara, 282)
[759] "Rabbinizden mağfiret dileyin; Çünkü o çok bağışlayıcıdır." (Nuh, 10)
[760] "Takvâ elbisesi... İşte o daha hayırlıdır." (A'raf, 26) "Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun." (Tevbe, 119)
[761] "Ey huzura kavuşmuş insan!" (Fecr, 27)
[762] "Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler." (Mâide, 54)
[763] "Allah, her türlü eksiklikten uzaktır. Onların söylediklerinin ötesindedir. Yücedir."(İsrâ, 43)

2. [764] Buġżı yusa naṣīḥat

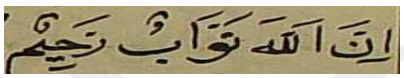
3. nūrı ẓāhir olur.[765]

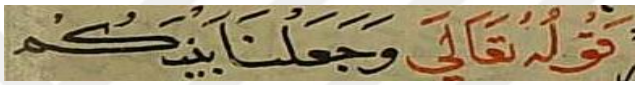
4. Ḫıyāneti yusa emānet nūrı ẓāhir olur ve taʿahhüd

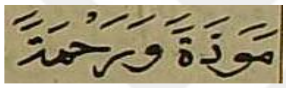
5. nūrı ẓahīr olur.

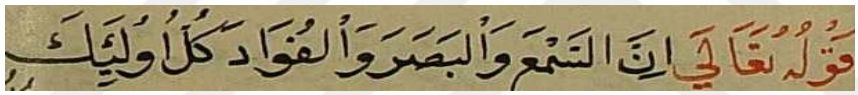
6. [766] ẹy lisān tahāret ḳıl. Kizbi

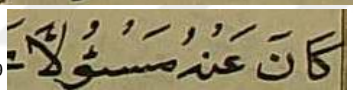
7. yusa ṣıdıḳ nūrı ẓāhir olur.

8. [767] Bühtānı yusa meveddet ve raḥmet

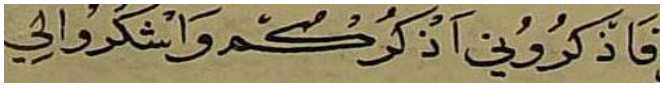
9. nūrı ẓāhir olur.

10. [768] Laġvı yusa vaʿz nūrı ẓāhir olur.

11.

12. [769] Tecesüsi yusa taẓarruʿ nūrı ẓāhir olur.

13. [770] Mālāyaʿnīyi yusa ẕikir nūrı

14. ẓāhir olur.

15. [771] Ḥayā ṣuyı birle yüzüŋ yusaŋ yüzi aḳ ḳopasın.

128(a)

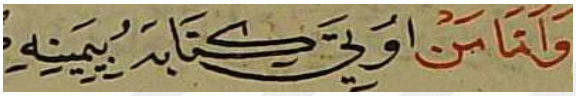
[764] "Allah'tan korkun, aranızı düzeltin." (Enfâl, 1)
[765] "Onlara için herhangi bir korku yoktur ve onlar üzüntü çekmezler." (Bakara, 38)
[766] "O müminler üzerindeki emaneti gözetirler, verdikleri sözleri tam tamına tutarlar." (Müminûn ,8)
[767] "İşte bundan tiksindiniz O halde Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah, tevbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir. (Hucurat, 12)
[768] "Aranızda sevgi ve merhamet peyda etmesi de..." (Rum, 21)
[769] "Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur." (İsrâ, 36)
[770] "Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin." (A'raf, 55)
[771] "Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!" (Bakara, 152)

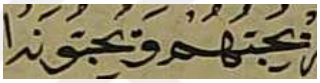
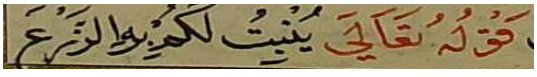
1. [772] Daḫı bir kerāmet

2. [773] ṣaġ

3. ḳolı yusa iṣār nūrı ẓāhir olur.

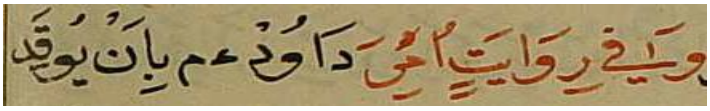
4. [774] Ve name ṣaġ eline vėrilmek kerāmeti zāhir

5. olur.[775] Ṣoḥbet-i dünyāyı [yusa]

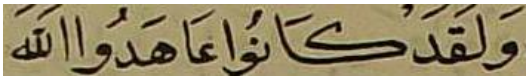
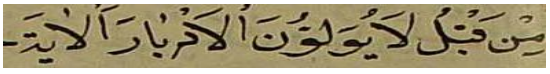
6. maḫabbetullah nūrı ẓāhir olur.[776] Amma
7. evliyāullah(ı) arasında iki kimse cenābet-i dünyādan
8. ġusul ve tahāret ḳıldılar. Taṣavvuf içinde ḥadeṯ
9. ḳılmadılar. Biri İbrāhīm bin edhem, biri Ebū Yezīd kātib-i ḫalīfeyidi.
10. İbrāhīm İbn-i Edhem belḫ pādişahidi. Bunlar ṭahāret
11. ḳılsalar āʿzālarından nūr ẓāhir olurdı. Ol
12. nūruŋ rüşitāsı birle karaŋudun içinde ḫırḳalarını
13. yamarlarıdı. Bunların girişi nūr çıḳışı nūr oturuşu
14. nūr duruşu nūr herʿibādet ḳılduḳça nūr ʿalā nūr
15. ẓāhir olurdı. ḳavluhu teʿālā [777]

128(b)

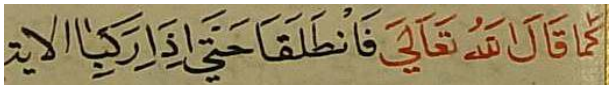
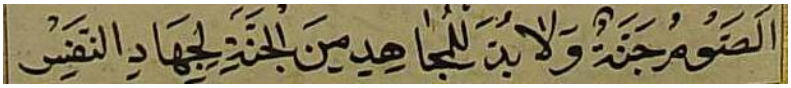
[772] "Nice yüzlerin ağardığı, nice yüzlerin de karardığı günü (düşünün)." (Âl-i İmran, 106)
[773] "Yüzler vardır o gün pırıl pırıl... O güzel ve yüce Rab'lerine bakakalır. (Kıyame, 22-23)
[774] "Hatta kendileri ihtiyaç duysalar bile o kardeşlerine öncelik verir, onlara verilmesini tercih ederler." (Haşr, 9)
[775] "Her insan topluluğunu önderleri ile birlikte çağıracağımız o günde kimlerin amel defteri sağından verilirse, onlar, en küçük bir haksızlığa uğramamış olarak amel defterlerini okuyacaklar." (İsrâ, 71)
[776] "Onlar Allah'ı sever Allah da onları." (Mâide, 54)
[777] Allah Teala buyurdu: "Allah su sayesinde sizin için ekinler , zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir." (Nahl, 11)

1. Bu āyet içinde işāret vardur. Baʿżı dāne üç günde
2. biter ṭarı ve çigit gibi mücāhedesi ḳatı olduġıçun.
3. Baʿżı dāne ḳırḳ günde biter noḫud gibi. Ḥaḳ teʿālā emri birle
4. Dāvud ʿaleyhi's-selām bir ḳazan aṣdı. İçine ṣu ḳoydı,
5. ṭuz ḳoydı. Altına od urdı. Ḳazan dibinde noḫūd
6. bitdi, uzadı, budaḳlandı. Noḫud tamām oldı. Bu dāne
7. ḳırḳ günde biter.
8.
9. Beş günde kimi yėdi günde kimi ṭoḳuz günde kimi on
10. bir günde biter. Şeyḫ mürşīd mürīdlerinüñ ḥallerini bilüp
11. ḥallerine göre ḫalvet ve riyāżet buyurmaḳ gerek. Mürīd
12. şeyḫe irādet-i küllī vęrse şeyḫ mürīde riyāzet buyurmaḳ
13. gerek. Ḫorlıḳ dervīşlik açlıḳ ṣusuzlıḳ buyurmaḳ
14. gerek. Nefs-i emmaresi esir olmaḳ gerek. Dāʾyīm abdest
15. ve tahāret olmaḳ gerek. Ḥażret-i risālet ʿaleyhi's-selām

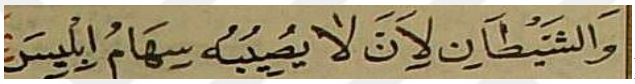
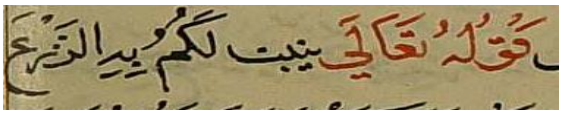
129(a)

1. aṣḥāb birle biʿat ḳılduġı gibi şeyḫ mürīdler birle biʿat
2. ḳılmaḳ gerek. Ḥażret-i resūluñ aleyhi's-selām biʿati sūretü'l-fetḥde
3. beyān ḳıldı. [778] Ve sūret
4. ül-Aḥzābda beyān ḳıldı.
5. [779] Ḥaḳ teʿālā dergāhında
6. eger raḥmete ümīẕüñ varısa ġuslı bozmaġıl. Ḥades-i suğra,
7. hades-i kübrāya ęrişdürür. Yaʿni şübheden ṣaḳınġıl.
8. Ḥarāma mürtekib olmayasın. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūḥa,
9. Ḥıżır şeyḫ idi Mūsā mürīd idi. Mürīd şeyḫ zecrine

[778] "Muhakkak ki sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler." (Fetih, 10)
[779] "Andolsun ki daha önce onlar, sırt çevirip kaçmayacaklarına dair Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen söz mesuliyeti gerektirir." (Ahzab, 15)

10. ṣabr eṭmek gerek. Yoḫsa şeyḫ andan ṣoḥbeti keser.
11. Nitekim ḥażret-i Mūsāya [780] dėdi.
12. [781] Yine bir şarṭ
13. daḫı oldur kim şeyḫ her ne buyursa mürīd anı dutmaḳ
14. gerek. Nitekim ḥażret-i risālet aleyhis-selām buyurdı kim.
15.

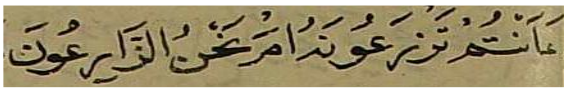
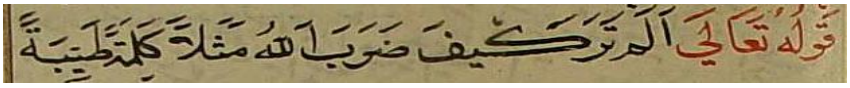
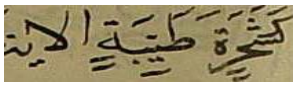
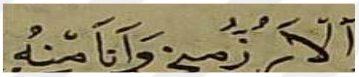
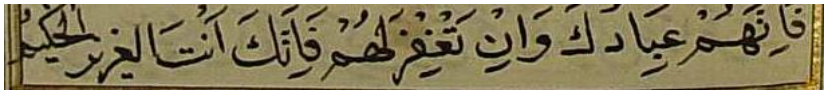
129(b)

1. [782] Nitekim bir şarṭ daḫı
2. oldur kim mürīd şeyḫe irādet getürdüginden ṣoŋra
3. istiḳāmet üzere ṣābit olmaḳ gerek. Mürīdüŋ aḥvāli
4. vāṣıl, muttaṣıl, hārib, maṭrūd, veḳad mürebbiyetü, amma maṭrūd
5. ʿalāmetinüŋ birini göŋülden geçürseŋ ġusül vācib olur.
6. Tevbe ṣuyı birle ġusül eylemek gerek. Tevbe ḳılmış ḥavbe
7. lerini göŋülden geçürseŋ maṭrūd olursın. ʿAlāmeti
8. üç nesne-dürür ḥubbu'r-riyāseti ve ḥasedü'l-iḫvāni ve taleb
9. ül-menzileti ʿinde'n-nāsi.
10. [783] Daneler üzerine
11. tefekkür ḳılsaŋ fāyide delīm-dürür. Baʿżı dāne ṭopraḳ içine
12. dökilür, düşer, bitmez, çürür. Baʿżı dāne cift sürerken
13. ṭopraḳdan ṭaşra ḳalup bitmez. Ḳanḳı dāneye Ḥaḳ teʿālā
14. raḥmet naẓarı ḳılsa ol dāne ṭopraġa ḳarılur, biter,

[780] "İşte" dedi "Bu, benimle senin aramızın ayrılmasıdır." (Kehf, 78)
[781] "Derken yola koyuldular. Nihayet bir gemiye bindiklerinde (adam) gemiyi deldi. (Kehf, 71)
[782] "Oruç kalkandır. Nefsi ve şeytan ile cihat eden mücahit için kalkan vaciptir. Çünkü iblisin oku ona ulaşamaz."
[783] " Allah su sayesinde sizin için ekinler , zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir. İşte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır!" (Nahl, 11) buyurmuştur.

15. yeşerür, miyveler veṛür. Andan niʿmetler ḥāṣıl olur. Ḥaḳ teʿālā ,

130(a)

1. [784] dėyüp buyurdı.
2.
3. [785] Ḫalvete giren dervīşi dāneye teşbīh
4. ėtmişler. Baʿżı dāne su birle biter birinc gibi. Ḥażret-i Resūl
5. birinci kendü hażretine teşbīh eylemiş. Kendüye
6. iżāfet ėtmiş. Buyurmış kim [786]
7. İki cihān faḫrinüŋ [787] dėyüp buyurduġunuŋ
8. ḥikmeti oldı. Bir gün mübārek meḥāsininden ḫūb ola
9. dėyü aldılar. Gördiler birinc. Ḥażret-i Resūlün a.m. mübārek
10. yaşından mübārek meḥāsininden birinç düşüp
11. yeşermiş, bitmiş. Ḥażret-i resūl aleyhi's-selām her ḳaçan uyḳudan
12. uyansa ḳanḳı āyet kim mübārek göŋlinde düşse
13. ol āyeti oḳurdı. Günlerde bir gün mübārek
14. lafẓına bu āyet geldi:
15. [788]

130(b)

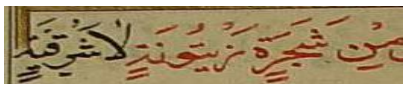
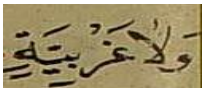
[784] "Ektiğiniz tohuma baksanıza! Siz mi onu yetiştiriyorsunuz biz mi?" (Vakıa, 64)
[785] "Allah Teala: "Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti ki Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir. Düşünüp ders çıkarsınlar diye Allah insanlara böyle temsiller getirir. (İbrahim, 24) buyurmuştur.
[786] "Pirinç bendendir ben de ondanım." (Keşfu'l-Hafâ, 320)
[787] "Pirinç bendendir ben de ondanım."
[788] "Eğer kendilerine azap edersen şüphesiz onlar senin kullarındır (dilediğini yaparsın). Eğer onları bağışlarsan şüphesiz sen izzet ve hikmet sahibisin, dedi!" (Mâide, 118)

1. Bu āyet-i kerīme tekrār ėdüp ṣabāḥ olınca ḳatı ḳatı aġladı.
2. Mübārek gözünüŋ yaşı ev içini [balçık] eyledi. Müʾminler anası
3. ʿĀyişe anamuz rażıallāhu eydür: Döşekden ṭurıgeldüm,
4. gördüm Resūlullāh ʿaleyhi's-selām aġlamaḳdan gözi yaşı birle ev içini
5. balçıḳ eylemiş.[789]

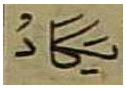
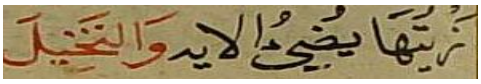
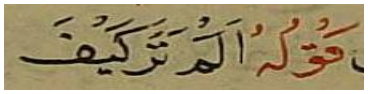
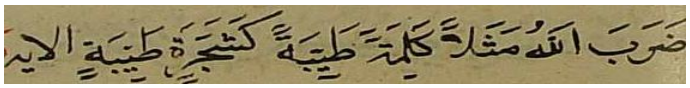
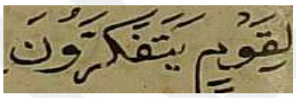

6. Teşrīflü peyġamberüŋ aġlamaġı bu vechile olacaḳ. Aġlamak
7. biz ʿāṣīye yarışur ėtdigümüz maʿṣiyyetlerden ināyet ve tevbe
8. ḳılup baġrımız başı birle gözümüz yaşını kendümüze iş
9. ḳılmaḳ gerek. Ḥazret-i Risālet aleyhi's-selām ol birinc dānesini
10. kendü özine iżāfet ḳılduġı gibi Ḥaḳ teʿālā biz ʿāṣīleri
11. kendü üzerine lüṭfından kereminden iżāfet ḳılup
12. buyurdı kim: [790] Yine bir
13. işāret daḫı ol-durur [791] dėyü buyurdı.
14. Nurlar beyān ḳıldı. Ol nurları ḥāṣıl ḳılup
15. özüŋi zeytūn aġacı gibi ḳılmaḳ gereksin. Ṣaġuŋ nur,

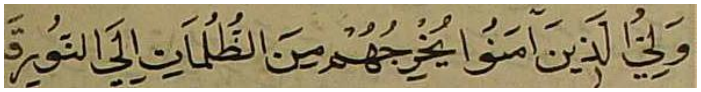
131(a)

1. ṣoluŋ nūr olsa. Nitekim buyurdı:
2. [792] Ḥażret-i Risāletüŋ aleyhi's-selām nūrlıġı sebebinden yėre
3. gölgesi düşmezdi. Zeytūn hem nurluġı şemiʿ nūrı birle

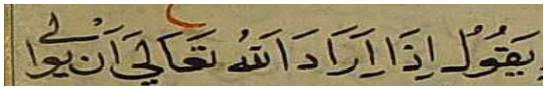
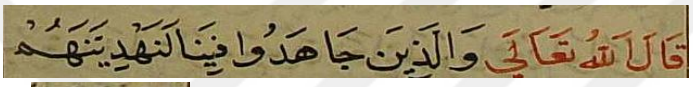
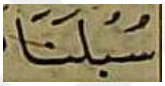
[789] "Böylece Allah, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar, sana olan nimetini tamamlar ve seni doğru bir yola iletir." (Fetih, 2)
[790] "Şüphesiz kullarım üzerinde senin bir hakimiyetin yoktur. Ancak azgınlardan sana uyanlar müstesna!(Hicr, 42)
[791] "Ekinler ve zeytinlikler."
[792] "Doğuya veya batıya mensup olmayan kutlu, pek bereketli bir zeytin ağacından"

4. evi rūşen ḳılur. Nitekim perverdigār buyurur:
5. [793] dėyüp beyān ḳıldı. İmānuŋı
6. ḳavīlendürġil. Ḫurmāya teşbīh ḳıldı. Ḫurma aġacı yüz
7. otuz arşun artuḳ eksük olurmış. Ne ḳadar yaşasa
8. uzasa ḫurması ol ḳadar ṭatlu olurmış. Īmānı ḫurma
9. aġacına teşbīh ḳılup buyurdı:
10. [794] ve daḫı
11. buyurur *yunbitu lekum el āyeti inne fī ẕalike le āyeten*
12. [795] dėyüp buyurdı. Liḳavmin lamı lām-ı
13. mülk-dürür ḳanḳı müʾmīn kim tefekkür ḳılsa bu āyet içinde
14. çoḳ işāretler ve çoḳ maʿānīlere vāḳıf olur. ʿilm[796]
15. üç dürlüdür. Birisi zühd içinde-dürür gerekdür

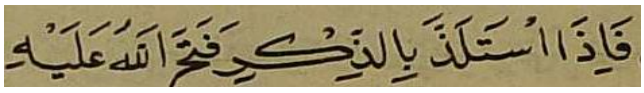
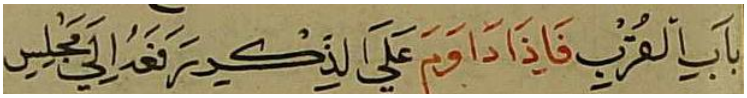
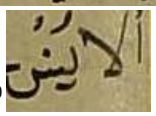
131(b)

1. kim zühd birle cehd ve tażżarruʿ ve zārılıḳ birle şeriʿatı
2. bekleyesin. Ġaflete yol vėrmeyesin. Tā kim
3. velī ḳullar cümlesinden olasın
4. [797] ḳāle
5. eş-şeyḫ ḳaddesallāhu rūḥa senden mücāhede olsa

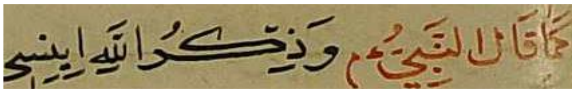
[793] "Doğuya da batıya da nispet edilemeyen mübarek bir ağaçtan, yani zeytinden (çıkan yağdan) tutuşturulur. Onun yağı neredeyse kendisine ateş değmese dahi ışık verir. (Nur, 35)
[794] " Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti ki Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir. Düşünüp ders çıkarsınlar diye Allah insanlara böyle temsiller getirir." (İbrahim, 24)
[795] "(Allah) su sayesinde sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir. İşte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır!" (Nahl, 11)
[796] Metinde "alem" gibi harekelenmiş.
[797] Allah Teala, "Allah inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır." (Bakara, 257) buyurdu.

6. Ḥaḳ teʿālādan velīlik irādet olur. şeyḫ ebū saʿid
7. il-ḫarāz raḥmetullahi ʿaleyh
8. [798] Ẕikrüŋ şarṭlarını yėrine
9. getürseŋ lābüd ẕikir ḳapusını açar. Tevfīk ḥāṣıl olur.
10. Minnet ve teberrük görüp ẕikri ġanīmet dutup
11. cān birle ẕikir ḳıl. Ḳal eş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu ey
12. dervīş gerekdür kim Allāh adın iḥtiyār ḳılavuz inşallāhu.
13. Hū adına lāyıḳ olup hū maḳāmına ėrişenlerden olavuz.
14.
15. [799] Tevfīḳ ėrişüp irādetullah velīlik olur.

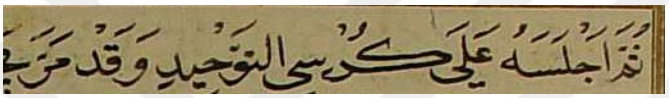
132(a)

1. Ḳaçan ẕikir başlamaḳ dileseŋ evvel āvāze ve medde birle bismi'l-lahi'r-
2. raḥmāni'r-raḥim dėyüp yėdi kez cehir ve medde birle lā ilāhe illāhuve
3. dėgil. Baʿdehu lāmıla hı arasında medde birle yürek
4. evinden dilüŋile Allāh Allāh Allāh dėyü Allāh ẕikrini ḳılġıl.
5. Bu ẕikre ẕikrü'l-ʿibādeti dėnür. ʿIşḳ iḫlāṣı birle
6. ḳaçan ẕikrullah üküş iletseŋ ẕikirden lezzet
7. bulursın.
8.
9. [800] Ḳaçan ḳurb ḳapusı açılsa ẕikir ėde ẕikir ėdü gönülde

[798] "Eğer Allah Teala kullarından birini kendine dost kılarsa, ona zikrinin kapısını açar"
[799] Allah Teala buyurdu: "Ama bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir. (Ankebut, 69)

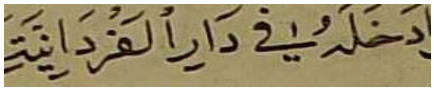
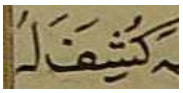
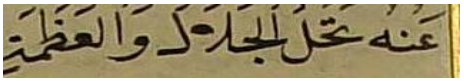
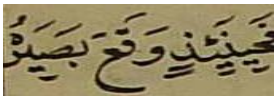
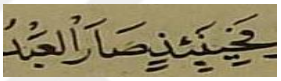
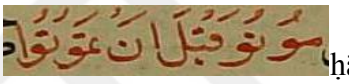
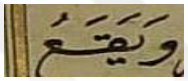
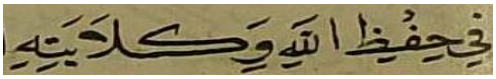
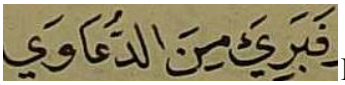
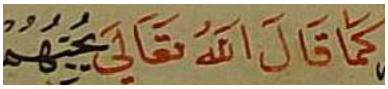
10. üns ornar. İş bulur. Yalıŋuzlıḳdan ḫalāṣ olur.
11. [801] Ol vaḳit ẕikir
12. üküş ḳılmaḳ birle dil sākit olur. Ẕikir göŋüle düşer
13. māşa'llah çünkü göŋül ẕikir ḍdübaşladı.
14. Bu ẕikre zikr-i illallāh dḍnür ol vaḳtin maʿrifet
15. Ḥaḳdan maḥfūẓ olur.

132(b)

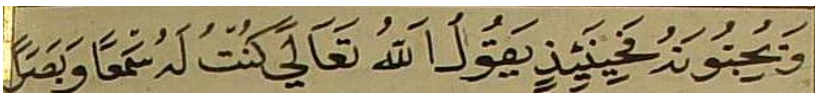
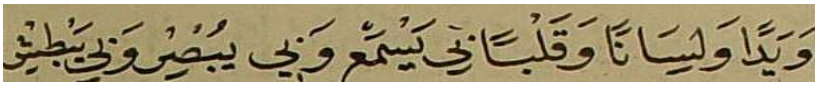
1. [802] Ḳaçan tevḥīd
2. kürsisinde ḳuʿūd ḍtse göŋülde isme'l-yaḳīn
3. ḥāṣıl olur. Endāmlarında resme'l-yaḳīn bulınur. Ol
4. vaḳit ẕikir gāh sırra yürür gāh göŋüle gelür. Maşā'
5. Allāh ḳaçan ẕikir eydü eydü üns sırda s̱ābit olsa
6. göŋül sākit olur. Muttaṣıl sır ẕikr ḍder maşā
7. Allāhu bu ẕikre ẕikrü'l-heybetī dḍnür. S̱ümme eclesehu ʿalā
8. sırrahu'l-ʿarş Sırrahu'l-ʿarşda oturup ẕikir ḍder. Serir
9. arşı beyān ḍder inşā'allāhü teʿālā. Serīrü'l-ʿarşda üküş
10. üküş ẕikir ḳılmaġıla üns rūḥa düşer. Rūḥ ẕikir
11. ḍdübaşlar. Gāh sır ṭayanur üns rūḥa düşer. Rūḥ
12. ẕikir ḍder. Gāh rūḥa ṭayanur sır ẕikir ḍder māşallāh.
13. Ḳaçan üns rūḥda ḳarār ḍtse ḫūlansa rūḥ sākit olur,
14. ṭayanur. Rūḥ dāyim ẕikir ḍder. Bu ẕikre müşāhede ẕikri
15. dḍnür. Müşāhede ẕikri üküş eyledise ḳarār ḍtse

[800] Zikirden lezzet alsa, Allah Teala ona Kurb kapısnı açar. Eğer zikre devam ederse Üns meclisine yükselir.
[801] Nebi'nin dediği gibi: "Kim Allah'ı tanırsa lisanı tutar."
[802] Aleyhiselam dedi ki Allah'ı bilenin dili kör olur. Sonra onu tevhid kursüsüne oturtur. Daha önce geçmişti.

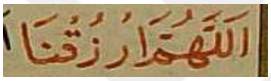
133(a)

1. māşallāhu sümme refāʿa anhü'l-hücūb ol vaḳtin hicāblar götürülür.
2. Ẕikir eydü eydü ferdāniyyet
3. sarayına dāḫil ḳılurlar. Ẕikir üküş ėtmek birle
4. ẕikir eydü eydü ẕāḳirüŋ ḳalbi
5. muḳteżasınca celāl-i ʿāẓamet keşf ola.
6. eş-şıdḳı ʿale'l-celāli ve'l-ʿaẓameti. Ẕikir ėde vü ėde beḳa hū
7. bile hū olur. Yine ẓikir ėde vü ėde vü rūḥ ẕikrini üküş
8. ḳılmaḳ birle ḥaḳḳa'l-yaḳīn ḥāṣıl olur.
9. ol vaḳtin[803] ḥāṣıl olur.
10. Minnet olur. Eli dutmaz ayaġı yürimez olur.
11. Ol vaḳtin ḳul fenā
12. maḳāmına ėrişür. Ḳaçan kim ḳul
13. bu maḳāma ėrişse daʿvadan bīzār olur. Maḥabbeti
14. Ḥaḳ teʿālāyıla olup Ḥaḳ teʿālā bu ḳulını sever.
15. Bu ḳul Ḥaḳ teʿālāyı sever.

133(b)

1.
2.

[803] "Ölmeden evvel ölünüz"

3. [804] Bundan gecse evvel derecesi
4. sır miʿrācın ḳılmaḳ gerek. ḥaḳḳe'l-yaḳīn bulur. Andan ṣonra
5. daḫı bir maḳām-ı ḥaḳīḳata ḥaḳḳe'l-yaḳīndur. Hū hū maḳāmıdur.
6. Sır miʿrācında ẕikir ḳılavuz inşa'llahü teʿālā.
7. Ḫalvet ḳılur. Eger ḳırḳ günde bu maḳāmı bulduŋsa
8. devlet ve saʿādet senüŋ. Eger bulmaduŋsa yine ḳırḳ
9. gün daḫı oturmaḳ gerek. Ḳāle'ṣ-ṣeyhu, eger feṯḥ olmasa
10. saŋa cevürme yüz. Taḥammül ḳıl, rıżā veṛ, şeyḫe teslīm ol, ki
11. feṯḥ eḍe. Saŋa fettāḥ eyle olsa gerekdür. Devrişe kim
12. teslīm-i küllī ol şerāiṭ ḫalveti riʿāyet eḍüp her
13. yine yine ḳırḳ gün oturmaḳ gerek. Ola kim erraḥīme'r-rahīmin
14. raḥm eḍüp ictibāh meşyeti ḥāṣıl ola inşallāhü teʿālā.
15. [805] Eger yine keşf olmasa ādemī içinde dört

134(a)

1. tabʿ vardur. Ol ṭabāīʿe aḫlaḳ-ı ẕemīme dirler.[806] Ḳavī
2. olsa Ḥaḳ teʿālā ṣoḥbetine yaramaz. Anları giderüp pāk
3. eṭmek gerek. Ola kim murād ḥāṣıl ola. Biri ṣafradur
4. ḫāru yābesidür. Od ṭabīʿat dutar. Tekebbürlik ḳılmaḳ, cebbārlıḳ
5. ḳılmaḳ, helāk eylemek, bular birle Ḥaḳ teʿālā ṣoḥbeti bulunmaz.
6. İkinci sevdādur. Ḫuşk bārid yābisdür. Münāfıḳ ṭabʿın
7. dutar. Bildügi bilmedügi kişilerle iḫtilāṭ eḍüp ḳamu
8. kimesneye muṭīʿ ve munḳād olmaḳ, her murāda yol veṛmek,
9. bu kimesne daḫı Ḥaḳ teʿālā ṣoḥbetine yaramaz. Üçünci balġamdur,
10. serd terdür. Şu ṭabīʿatin dutar. Ne renklü ḳaba gire aŋa döner.

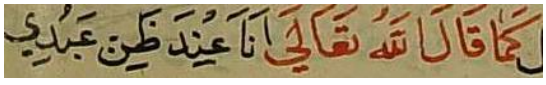
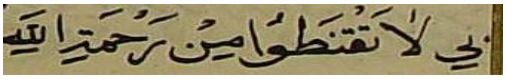
[804] Allah Teala: "Allah onları sever, Onlar da Allah'ı severler." (Mâide, 54) buyurur. O zaman Allah Teala (kudsi hadiste) buyurur ki: "Ben o kulumun kulağı, gözü, eli, dili ve kalbi olurum. Benimle işitir, benimle görür, benimle tutar, benimle konuşur, benimle bilir. (Şihabüddîn el-Bağdâdî (795), Câmi'u'l-Ulûm ve'l-Hikemi I, 359)

[805] Allah'ım bizi onunla rızıklandır.

[806] Metinde bu kelimenin üstü çizilmiştir.

11. Ne renge ḳoysaŋ ḳarışur. Necisleri arıdur. Hem kendü
12. necis olur. Her kişi kim nefs hevāsını özinden
13. gidere ten hevāsından anda bir eşer bulınsa Ḥaḳ teʿālā
14. ṣoḥbetine yaramaz. Dördüncü ḳandur. Germ ü terdür. Hevā ṭabīʿatin
15. dutar. Ḳanḳı hevādan bir ẕerre olsa Ḥaḳ teʿālā ṣoḥbetine yaramaz.

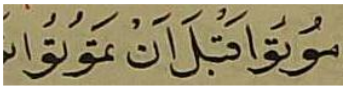
134(b)

1. Ḫoşlıḳ ṣafra şerridür ḫorlıḳ iḫtiyār ḳıl. Bencillıḳ
2. sevdāya taʿalluḳdur. Cömerdlıḳ iḫtiyār ḳıl. Kāhıllık
3. ḳan fiʿilidür. Zeyrek ol. Nefsüŋe edeb ḳıl. Unutmaḳ
4. ve künd olmaḳ balġam fiilidur. Cüst çalak olġıl.
5. Bu nesneleri özüŋden gidergil. Defʿ ḳılġıl. Cehdle
6. mücāhede eyle. Ṭāʿatüŋi iḫlāṣıla ḳılġıl. Ola kim
7. ḥażretde maḳbūllerden olasın. Ṭāʿat ve mücāhede
8. içinde iḫlāṣ hīç iş ḫalāṣa gelmez. Ḳullıḳ içün yaradılup
9. durursın zinhār usaŋ olmaġıl. İḫlaṣıla ʿināyet
10. ḳılsaŋ ḳamu işler murādaca olur. Ḳavlūhu teʿālā
11. [807] Ḥaḳ teʿālā raḥmetinden
12. nevmīẕem dėyü ḳayırmaġıl. ʿAẕābından ḫavf ėtgil. Raḥmetine
13. ümīẕ eylegil.
14. [808] Cümlemüze Allāh rıżāsı
15. rūzī ḳıla inşā'allāhu. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu

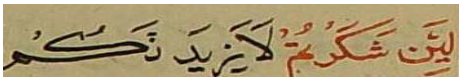
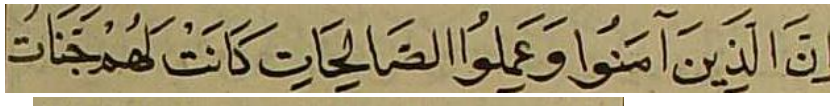
135(a)

1. göŋülde üns ornamamaġa dört ʿillet vardur. Yā tevḥīd

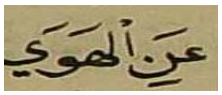
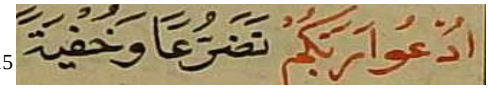
[807] "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyat, 56) buyurdu.
[808] Allah Teala'nın, "Ben kulumun zannı üzereyim." (Buharî, Tevhid, 15. vd.) dediği gibi; "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" (Zümer, 53)

2. kürsisinüŋ ḫarāblıġından yāḫūd tevḥīd kürsisinüŋ
3. bisāṭında noḳṣān eṣeri olur yāḫūd çıraġlarınuŋ
4. rūşenāsında noḳṣān olur yāḫūd gönül
5. ölmesinden olur Ḳanḳı gönülde kim bu nesneler
6. ola anda üns ornamaz. Nefs gözüni ḥorlıḳ bıçaḳı
7. birle ḳatl ėdüp gönüli dirgürmek gerek. Nitekim Ḥażret-i
8. Resūl ʿaleyhi's-selām buyurdı:[809] Tevḥīd
9. kürsisinüŋ dört ayaġı vardur. Birisi tevḥīd, biri
10. īmān, biri şerīʿat, biri edeb. Yėdi bisāṭı vardur.
11. İrādet, tevāżuʿ, faḳır, ṣabr, rıżā, vaʿde, üns. Bunlaruŋ
12. biri eksük olsa ġerü ḳalanı lāşeyīʾ olur, ḫarāb olur.
13. Ve yėdi çıraġı vardur. Maʿrifet, ʿamel, sünnet, iḫlāṣ, ḫavf, şükr.
14. Bu çıraġlaruŋ birisi süst olsa cümlesi söyünür. Dil birle
15. ėdilen ʿādet żikri gönüle yol bulmaz. Gönüle

135(b)

1. üns ornamaduġı anuŋçundur. Pes maʿrifet çırāġını yėdi
2. nesneden yaḳmak gerek. Ṣabır çerāġı alġıl.
3. [810] Şükür yaġını ḳoġıl.
4. [811] ʿAmel fitilini çerāġa ḳoġıl.
5.
6. [812] ḥaḳ Ḥaḳ tevfīḳ

[809] "Ölmeden önce ölünüz" (Keşfu'l-Hafâ, 2669.)
[810] "Ey İman edenler! Sabredin." (Âl-i İmran 200)
[811] "Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) arttıracağım." (İbrahim, 7)
[812] "İman edip iyi davranışlarda bulunanlara gelince, onlar için makam olarak Firdevs cennetleri vardır. (Kehf, 107) "Allah kendilerinden hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır." (Beyyine, 8)

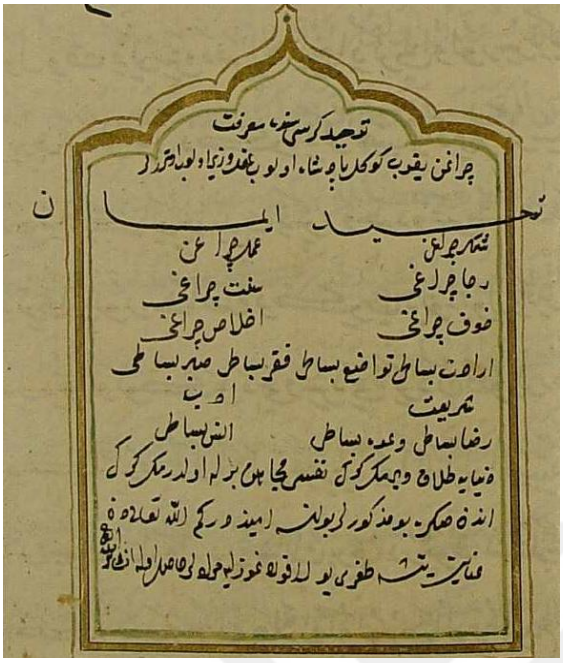
7. veŕdügini minnet ḳıl. Nefs hevāsını ḳoġıl.
8. [813] Mücahede ṭaşını alġıl.
9. [814] Taẕarruʿ çaḳmaġı birle urġıl.
10. [815] İnābet kükürdi birle yaḳ.
11. [816] Maʿrifet veʿamel ve sünnet ve iẖlāṣ
12. ve ẖavf ve recā ve şükür çırāġlarını yaḳ. Tevḥīd
13. kürsisini çırāġları ve bisāṭları birle ārāste ve ābādān
14. ḳılġıl. Gönül pādişāhını dirgür. Tevḥīd kürsisi
15. üzerinde ḳarār eṭsün. Andan ṣoŋra bir ẖalvet iẖtiyār ḳıl.

136(a)

1. Himmetüŋi ḳavī ṭut. Ol vaḳtin göŋlini cemʿ ḳılup dilile
2. ʿādet ẕikirine şerāyiṭ-i ẖalvet birle meşġūl ol.
3. Devam-ı ẖalvet ve ẕikir, vuḍu ve savm, sükūt çü nefy
4. ve rabṭ ve diger iʿtirāż nā-kerden. Bu ẕikir olınan gibi meşġūl
5. ümīẕdür kim üns göŋlüŋde ḳarār eḍe. Dil ṣāmit ola,

[813] "Nefsini kötü arzulardan uzaklaştıranlar için ise..." (Naziat, 40)
[814] "Ama bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz." (Ankebut, 69)
[815] "Rabbinize yalvara, yakara ve gizlice dua edin." (A'raf, 55)
[816] "Rabbinize dönün, O'na teslim olun." (Zümer, 54)

6. gönlüŋ ala, ẕikirini ḳdübaşlaya. Allāhümerzuḳnā maʿa ehli'l-īmān

7. Tevḥiḏ kürsüsinde maʿrifet çerāġın yaḳup göŋül pādşāh olup ʿaḳıl vezir olup otururlar.

8. Tevḥīd şükür çeraġı recā çerāġı ḫavf çerāġı īmān ʿamel çerāġı sünnet çerāġı iḫlāṣ çerāġı

9. irādet bisāṭı tevāżu bisāṭı faḳr bisāṭı ṣabr bisāṭı

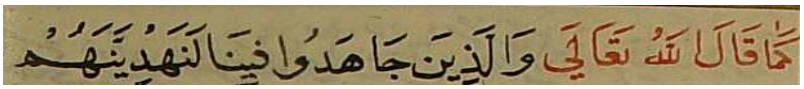
10. şeriʿat rıżā bisāṭı vaʿde bisāṭı edeb üns bisāṭı

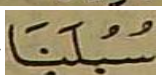
11. Dünyāya ṭalaḳ vėrmek gerek. Nefsi mücāhede birle öldürmek gerek.

12. Andan ṣonra bu ẕikürler bulunsa ümīẕ ola kim Allah teʿālādan

13. ināyet yėtişe. Ṭoġrı yola ḳulaġuzlaya. Murādlar ḫāṣıl ola inşallāhü teʿālā.

136(b)

1.

2. [817] Ḥaḳ teʿālādan ʿināyet bulur. Diledügi ẕikir

3. gönle düşer. Göŋül eydi eydi ḳalb selīm maḳāmına

4. ėrişür. Dilden ʿādet ẕikiri ḳalur. Bu derecelerüŋ afeti

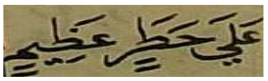
[817] Allah Teala: " Ama bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. " (Ankebut, 69) diye buyurur.

vardur. Yuḳaruda beyān oldı. Gönŋül alā ẕikirini eydi
eydi ẓikirden gönŋül daḫı ḳalur. Dil daḫı ḳalmışdur.
Ol vaḳit ẕikirden sırra düşer. Alā ve niʿmā ẕikri olur. Sır ẕikir
ẹdebaşlar ol zikre ẕikrü'l-heybet ad veṛürler. Sır
daḫı ẕikir ẹde ẹde ẕikir rūḥa düşer. Müşāhede
ẕikri olur. Müşāhede ẕikri dẹnür. Ol vaḳtin
dil daḫı ve gönŋül daḫı sır daḫı ẕikirden ḳalurlar. Rūḥ
ẕikir ẹdebaşlar. Amma sır ẕikiri kim aŋa ẕikrü'l-heybet dẹrler
anda çoḳ afetler vardur. Mehālik yẹridür. Çoḳ nesneler belürür.
Ekṣer kimse bunda helāk olur. Ḍāl ve mübtedī olurlar.
Şeyḫ mürşīd gerekdür kim mürīdini bu mehāliklerden

137(a)

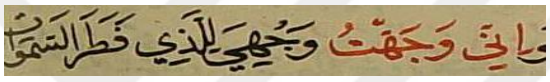
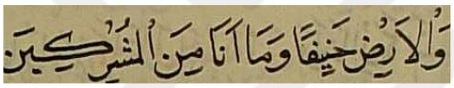
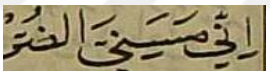
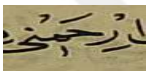
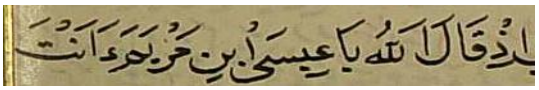
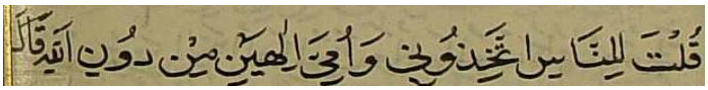
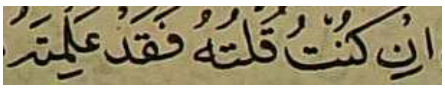
āsānlıġıla geçüre. Ḳaçan dervīş müşāhede ẕikirine düşse
beşāretler ve müjdeler bulur. Āfetlerden ḳurtılur. Ḫalāṣ
olur. Ayruḳ kimse aġyār aŋa yol bulamaz. Ol vaḳtin
maḳām-ı ḥaḳīḳata ėrişür. Dil ẕikiri, gönŋül ẕikiri,
sır ẕikiri, ol kişiden ḳalur. Yėtmiş maḳāma lāyıḳ
olur. Daḫı hū bilā hū maḳāmına ẹrişür. Muḳarribler ve sābıḳlar
cümlesinden olur. كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَاَمَّا اِنْ كَانَ
[818] مِنَ الْمُقَرَّبِيْنَ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةُ نَعِيْمٍ Bu dereceye ẹrişen
ḳulda ḫavf u ḫaṭar ḳalmaz. Īmān-ı maḳbūla ėrişür. Ḳāle'ṣ-ṣeyhu
ḳaddesallāhu sırrahu, kişi ne ḳadar kim ḫāṣlardan olursa
ḫaṭar-ı ʿaẓīm ḫavāṣṣ-durur. كَمَا قَالَ رَسُوْلُ اللهِ عم اَلنَّاسُ
كُلُّهُمْ مَوْتَى اِلَّا الْعَالِمُوْنَ وَالْعَالِمُوْنَ كُلُّهُمْ مَوْتَى
اِلَّا الْعَامِلُوْنَ كُلُّهُمْ مَوْتَى اِلَّا الْمُخْلِصُوْنَ وَالْمُخْلِصُوْنَ

[818] Allah Teala'nın: "Amma eğer ölen kimse Allah'a yakın olanlardan ise, onun için rahatlık, güzel nasip ve Naîm cenneti var." (Vakıa, 89)

14. [819] İbrāhīm ḫalīle'r-raḥman aleyhi's-selām bu maḳāmdan

15. geçüp heybet maḳāmına ėrişdi. Ḳāle'ş-Şeyhu Yaḥyā

137(b)

1. ḳaddesallāhu rūḥa, ḳaçan ādemī murāḳebe üzere dirilse teraḳḳī
2. birle bu maḳāma ėrişse altıncı heybet maḳāmına sezā olur.
3. El-bābü's-sādis fī beyāni'l-heybet. İbrāhīm aleyhi's-selām ḳaçan heybet
4. maḳāmına ėrişdi, bī hoş olup düşdi. Kaçan
5. hoşı geldise ʿaḳlın dėrdi. Ḳorḳudan müteḥayyīr
6. olup aġlayu
7. [820] dėyüp edeb
8. şaḳladı. Eyüb ʿaleyhi's-selāmı on iki bin cift
9. ḳurtlar etini yėdiler ve düketdiler. Heybet maḳāmında ṭurdı.
10. [821] dėdi. Edeb bekledi.[822] dėmedi. ʿĪsā aleyhi's-selām
11. edeb bekledi.
12. [823]
13. diyen buyruġı Ḥaḳ teʿālā ve taḳaddesden işitdise edeb
14. maḳāmında ṭurup [824] dėdi.

[819] Nebi'nin (sav) dediği gibi: "İnsanların hepsi ölüdürler ancak âlimler müstesna. Âlimler de ölüdürler ancak amiller müstesna Amiller de ölüdürler ancak ihlaslılar müstesna. İhlaslılar için de büyük bir tehlike vardır." (Gazâlî, İhyâ, IV, 362 vd.)

[820] "Ey kavmim! Ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzağım. Ben hanîf olarak yüzümü, gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim!" (En'am, 78-79)

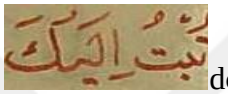
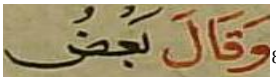
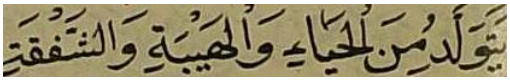
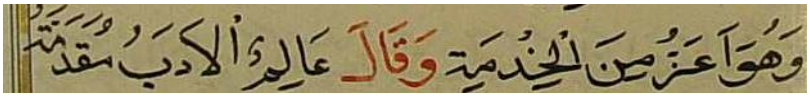
[821] "Başıma bu dert geldi." (Enbiyâ, 83)

[822] "Bana merhamet et."

[823] "Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara 'Beni ve annemi Allah'tan başka iki tanrı edinin.' dedin?" (Maide,116)

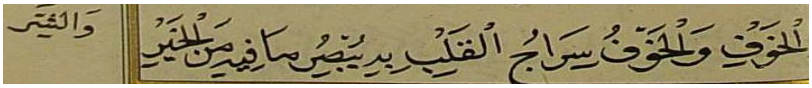
15. [825] dęmedi. Mūsā ʿa.m

138(a)

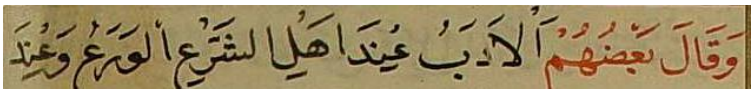
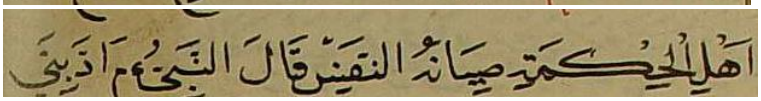
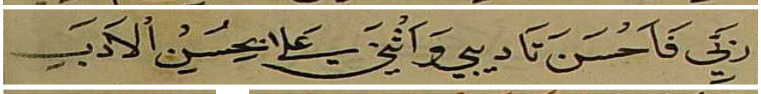
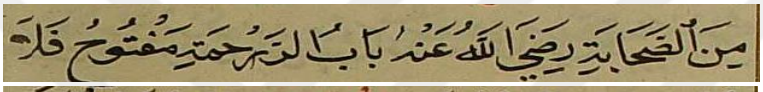
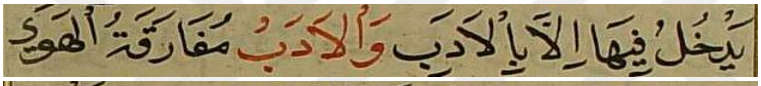
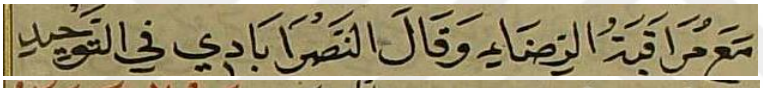
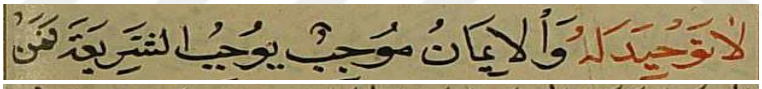
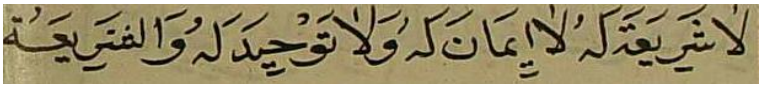
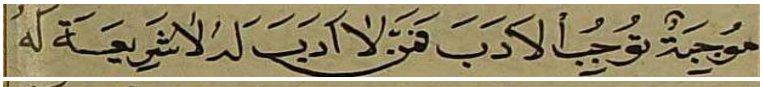
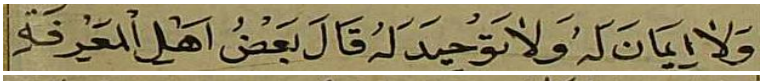
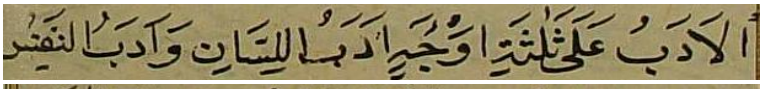
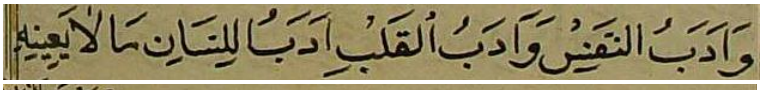
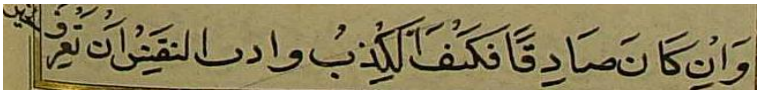
1. [826] dędise Ḥaḳ teʿālā edeb ögretdi.
2. [827] dędi. Mūsā bu heybetden bī hoş
3. olup düşdi. Ḳaçan ʿaḳlı geldi edeb bekledi.
4. [828] dędi. Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu gerekdür kim
5. heybet maḳāmında ṭurup edeb saḳladı. Her peyġamberler
6. ʿaleyhim üs-selām edeb beklediler. Murādlarını buldılar.
7. Hem sen daḫı heybet maḳāmında edeb birle ṭursaŋ
8. murāduŋa ėrişesin. Edeb ne-dürür?
9.
10.
11. [829]
12.
13.
14.

---

[824] "Hâşâ!Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan şeyi söylemek bana yakışmaz. Hem ben söyleseydim sen onu şüphesiz bilirdin." (Mâide, 116) dedi.
[825] "Ben bu kelamı demedim."
[826] "Rabbim bana kendini göster, sana bakayım." (Araf, 143)
[827] "Dağa bak." (Araf, 143)
[828] "Sana tövbe ettim." (A'raf, 143)
[829] Hakîm dedi ki: Edep, sıdk sergisi üzerinde halk ile beraber oturmak, varlıklardan kesilerek hakikatleri mütalaa etmektir. Hakîm yine dedi ki: Edep güzel bir muameledir. Ondan haya, heybet ve şefkat ortaya çıkar.

15. [830]

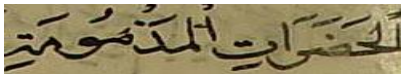
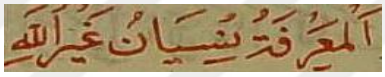
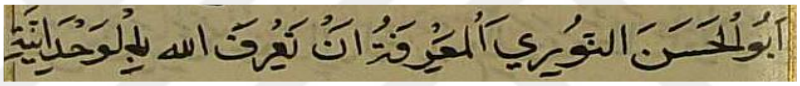
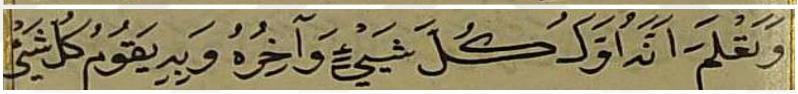
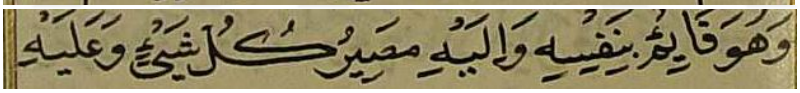
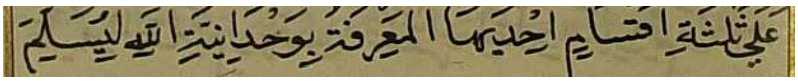
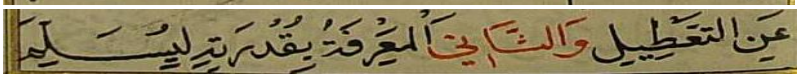
138(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

[830] Ehl-i Kelam dedi ki: Edep, rububiyyet sıfatlarına karşılık ubudiyyet libası ile bezenmektir. Hakim dedi ki: Edep hizmetin miyarıdır, hizmetten daha azizdir. Ve yine dedi ki: Edebi bilmek havf'ın mukaddemesidir. Havf ise kalbin kandilidir. Onunla hayrın ve şerrin ne olduğu görülür.

[831] Bazıları dedi ki: Şeriat ehli nazarında edep, vera'dır. Hikmet ehli nazarında ise nefsi korumaktır. Nebi(as): "Beni Rabbim terbiye etti, ne güzel terbiye etti." diye buyurdu. (Süyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, 1/14. vd.) Allah Teala,
" Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı." (Necm, 17) dediği yerde, güzel edebi medhetti.

139(a)

1.
2.
3. [832] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu rūḥa
4. ʿāḳıllar bu edebleri saḳlamaḳ birle heybet maḳāmından
5. ḫalāṣ olup yėdinci maʿrifet maḳāmına sezā olurlar.
6. El-maḳāmü's-sābiuʿ fī beyāni'l-maʿrifet. İbrāhīm a.m. ḳaçan maʿrifet
7. maḳāmına ėrişdise masivaullahi yaʿni Ḥaḳdan ġayrı
8. ḳamu nesnei unutdı.
9. [833]
10.
11.
12.
13. [834]
14.
15.

[832] Sahabe dedi ki: Rahmet kapısı açıktır, oradan ancak edep ile girilir. Edep rızayı gözeterek hevadan ayrılmaktır. Nasrabadî tevhid hakkında şöyle dei: Tevhid imana uymayı gerektirir. İmanı olmayanın tevhidi de olamaz. İman şeriata uymayı gerektirir. Şeriatı olmayanın imanı da tevhidi de yoktur. Şeriat edebe uymayı gerektirir. Edebi olmayanın şeriatı da imanı da tevhidi de yoktur. Ehl-i mârifet dedi ki: Edebin üç yönü vardır: Lisanın edebi, nefsin edebi , kalbin edebi. Lisanın edebi, yalandan ve doğru bile olsa malayaniden onu muhafaza etmektir. Nefsin edebi, hayır tanımak ve ona teşvik etmektir. Şerri tanımak ve ondan sakındırmaktır. Kalbin edebi, Allah Teala'nın hukukunu tanımak ve O'nun gayrisinden yüz çevirmektir.

[833] Çünkü onlar, "Marifet, Allah'tan gayrisini unutmaktır." dediler.

[834] Muhammed b. Fadl dedi ki: "Marifet Allah ile beraber olmaktır." Ebu'l-Hasan en-Nuri dedi: Marifet, Allah'ı vahdaniyyeti ile bilmektir. O'nun her şeyin evveli ve ahiri olduğunu, her şeyin O'nunla var olduğunu, O'nun varlığının ise kendisinden olduğunu, her şeyin O'na döndüğünü ve O'nun Hayy olduğunu bilmektir.

139(b)

[835] Ebu'l-Hasan el Amirî dedi: "Mabudu bilmek üç kısma ayrılır. Birincisi, Allah'ın vahdaniyyetini bilmektir. Bu ta'tilden korunmak içindir. İkincisi, Allah'ın kudretini bilmektir. Bu şirkten korunmak içindir. Üçüncüsü, Allah'ın sıfatlarını bilmektir. Bu da teşbihten korunmak içindir." Bazıları dedi:"Marifet alametlerinden biri muhabbettir. Çünkü kişi tanıdığını sever, seven de sevdiğinin kapısına yapışır. Bazıları dedi:"Marifet eşyayı ilmi ile ihata etmektir." Zahid Ebu Haşim dedi ki: "Allah'ı hakiki marifet ile bilen kimse bütün takatini sarf ederek ona kullukta bulunur."

[836] Resulullah(sav) dedi ki: "Bir evin desteği temelidir. Dinin desteği ise Marifetullah, Yakîn ve Akl-ı Kami'dir." "Akl-ı Kami nedir, Ya Resulullah?" dediler. "Allah'a isyandan el çekmek ve taate devamda hırs göstermektir." buyurdular. Ali b. Ebi Talip (ra) dedi ki: "Şu altı haslete sahip olan

140(a)

kimse için ne cennet arzusu ne de cehennem korkusu olur. Allah'ı tanıyan ve ona itaat eden, şeytanı tanıyan ve ona muhalefet eden, Hakkı tanıyan ve ona tabi olan, batılı tanıyan ve ondan sakınan, dünyayı tanıyan ve onu terk eden, ahireti tanıyan ve onu isteyen." Peygamber efendimiz: "Fakirlere sabırlarının azlığı için acıyın; zenginlere şükürlerinin azlığı için acıyın; insanların hepsine marifetlerinin azlığı için acıyın" demiştir.

837 Haberde geldi ki: Davud (as) Rabbine; "İlahi! Nefsini gayriden ayıran ve sana teslim edenin mükafatı nedir?" diye münacaat etti. Allah Teala, "Ya Davud onun mükafatı benim yanımda iki şeydir: Onun kaydını bela ve saydını (avını) sabır kılmamdır." dedi. Ebu Nasr Haddad(rh) dedi ki: Allah Teala Davud'a (as): "Kim beni tanırsa beni kasteder, beni ister. Kim beni isterse, beni arar. Kim beni ararsa bulur. Benden başkasını tercih etmez." dedi. Hakîm dedi ki:" Marifet ehlinin altı alameti vardır: Kalbi, dinin yeridir. Nefsi, yakîn yeridir. Ağzı, ilmin yoludur. Dili, hikmetin menbaıdır. Kuvveti tasdiktir. Kelamı, doğruluktur."

140(b)

1. يَعْقُوبَ ٱلْفُرْقَةُ وَغَيْرَةُ ٱلْأُخْوَةِ ٱلْغَيْرَةُ وَعَشَرَةُ يُوسُفَ

2. ٱلْمُلْكُ وَٱلرَّاحَةُ وَقَالَ بَعْضُ ٱلْعُلَمَاءِ ٱلْمَعْرِفَةُ فِي ٱلْقَلْبِ[838]

3. كَٱلشَّمْسِ فِي ٱلْفَلَكِ لَكِنْ شَمْسُ ٱلْفَلَكِ تَطْلُعُ مِنْ فَوْقُ

4. ٱلسَّمَاءِ وَنُورُهَا يَقَعُ فِي ٱلْأَرْضِ وَشَمْسُ ٱلْمَعْرِفَةِ تَطْلُعُ

5. مِنْ دَاخِلِ ٱلْقَلْبِ وَنُورُهَا يَقَعُ عَلَى ٱلْعَرْشِ[839] Nitekim İbrāhīm

6. gördügi gibi [840] فَلَمَّا رَأَى ٱلشَّمْسَ بَازِغَةً ٱلْآيَةَ Maʿrifet nūrı

7. belürdiyise Şems nūrı lā-şeyʾ oldı. Ṭāḳati ḳalmadı.

8. ʿAḳlın dḳrdi. Teʾemmül ḳıldı.[841] إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ dḳdi.

9. Gönli dölenmedi. Ḥaḳīḳate ḳrmedi. وَعَنْ حَكِيمٍ

10. أَنَّ قَالَ ٱلْمَعْرِفَةُ عَلَى ثَلَٰثَةِ أَقْسَامٍ مَعْرِفَةُ عَدَدِ ٱلنِّعْمَةِ وَ

11. مَعْرِفَةُ ٱلنِّعْمَةِ وَمَعْرِفَةُ ٱلْمُنْعِمِ وَمَعْرِفَةُ عَدَدِ ٱلنِّعْمَةِ يُورِثُ ٱلْخَوْفَ

12. وَٱلْخَوْفُ يُورِثُ ٱلْحَذَرَ وَٱلْحَذَرُ يَحْمِلُ عَلَى ٱلْفِرَارِ وَٱلْفِرَارُ

13. سَبَبُ ٱلنَّجَاةِ وَمَعْرِفَةُ ٱلنِّعْمَةِ يُورِثُ ٱلشُّكْرَ وَٱلشُّكْرُ

14. سَبَبُ ٱلْمَزِيدِ وَمَعْرِفَةُ ٱلْمُنْعِمِ يُورِثُ ٱلْمَحَبَّةَ وَٱلْمَحَبَّةُ

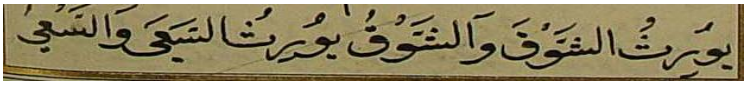
---

[838] Hukema'dan biri dedi ki: "Âlimlerin bazısı Allah'ın ilmini bilir, ancak rüyeti yoktur. Onun bilgisi, rüyetsiz marifettir. Bazılarının ise rüyeti vardır, Allah'ı bilir, ancak onun emrini bilmez. Onun bilgisi, marifetsiz rüyettir. Bazısı ise hem O'nun ilmini bilir, hem de O'nu bilir. Bu şahsın bilgisi hem rüyet hem de marifettir. Onların misali Yakup, Yusuf ve kardeşlerinin misali gibidir. Yakup'ın rüyeti yok marifeti var. Yusuf'un kardeşlerinin marifeti yok rüyeti var. Yusuf'un rüyeti de var marifeti de. Yakup'un semeresi ayrılıktır. Kardeşlerinin semeresi kıskançlıktır. Yusuf'un semeresi ise mülk ve rahatlıktır.

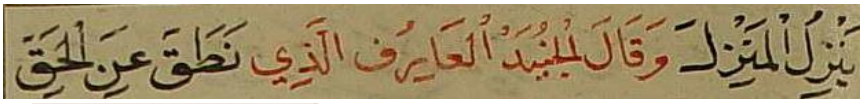
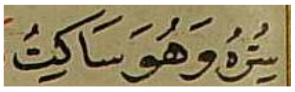
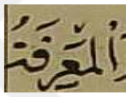
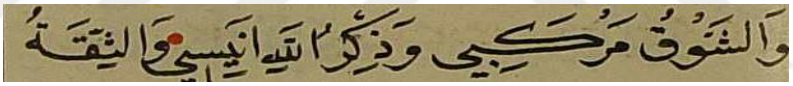
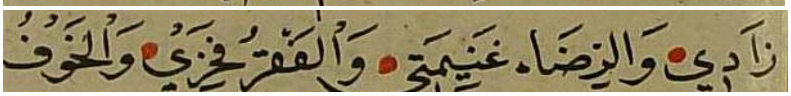
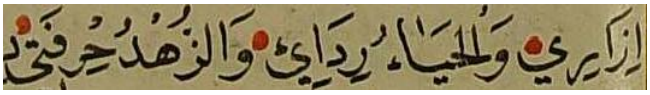
[839] Ulemadan biri dedi ki:"Kalpte olan marifet felekteki şemse benzer. Felekteki şems, semanın ufkunda doğar ve nuru yeryüzünde yansır. Lakin marifet güneşi kalbin derununda doğar ve onun nuru arşın üzerinde yansır.

[840] "Güneşi doğarken görünce..." (En'am, 78)

[841] "Ben sizin (Allah'a) ortak koştuğunuz şeylerden uzağım." (En'am, 78)

15.

141(a)

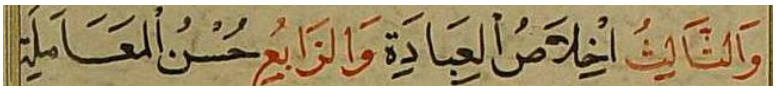
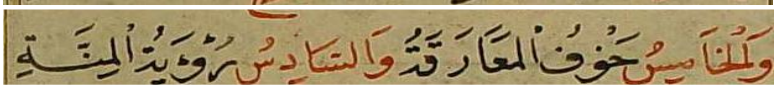
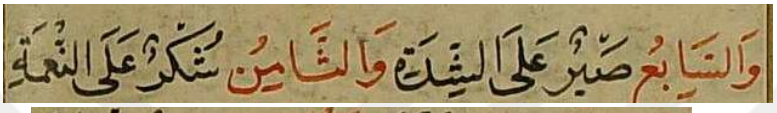
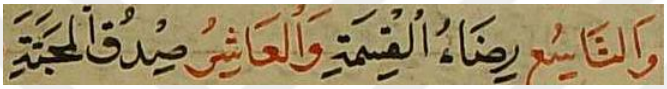
1.
2. [842] Ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu ḥażret-i
3. Risālete ʿa.m.[843] fermānı geldise
4. ḥaḳīḳatı sır seferine uġradı. Rās u māl gerek
5. oldı. Göŋlüŋ ulaġı ārazıḳa sefer esbābı gerek
6. oldı. Ḥażret-i ʿa m andan ḫaber buyurdı kim:
7.
8.
9.
10.
11. [844] dedi.
12. Bu esbābları tamām ḳıldı. Şeriʿatda yigirmi bir maḳām geçdi.
13. Ṭarīḳata girdi. Ṭarīḳatda yigirmi bir maḳāmı geçdi.
14. Ḥaḳīḳate ḳadem urdı. Sen daḫı ḥaḳīḳate ḳadem urmaḳ
15. isterseŋ muḳtedāŋa iktidā ḳılġıl. Teslīm-i küllī olġıl.

[842] Hakim dedi ki: "Marifet üç kısımdır. Nitekim adedinin marifeti ; havf neticesi vermesidir. Havf sakınmayı netice verir. Sakınmak ise kaçmaktır. Firar kurtuluş sebebidir. Nimetin marifeti şükrü netice verir. Şükür artırmanın sebebidir. Mün'imin marifeti, muhabbeti netice verir. Muhabbet, şevki netice verir. Şevk sa'yi netice verir. Sa'y ise menzile ulaşmanın yoludur. Cüneyt dedi ki: Arifin sırrı Hak'tan konuşur. Bu konuşma sessizdir.

[843] "Millet-i İbrahim'e tabi ol."

[844] "Marifet sermayemdir. Akıl dinimin temelidir. Sevgi esasımdır. Şevk bineğimdir. Zikrullah enisimdir. Güvenilirlik hazinemdir. Hüzün arkadaşımdır. İlim silahımdır. Sabır azığımdır. Rıza ganimetimdir. Fakr fahrimdir. Havf izarımdır. Haya ridamdır. Zühd hırkamdır."

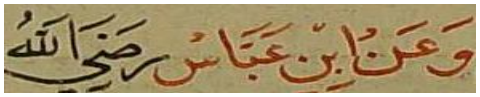
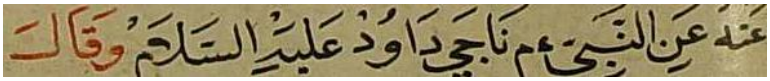
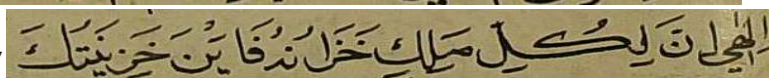
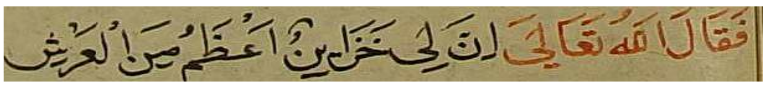
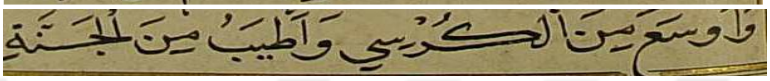
141(b)

1. Fermān dutġıl. Tā yėtmiş maḳāma lāyıḳ olan ʿārifler cümle
2. sinden olup müjdeler bulasın. Caʿfer-i Ṣādıḳ eydür
3. rażıallāhu ʿanhu, kimde ki bu on ḫaṣlet bulunmasa müjde
4. bulımaz.
5.
6.
7.
8. [845] Ḳāle
9. eş-şeyḫ ḳaddesallāhu 'l-ʿazīz eger bu yola ḳadem urduŋsa
10. bu maḳāmlaruŋ her birilerinüŋ āfetleri vardur. İstidrāc
11. ları layıḫ olur. Anı kerāmet ṣanup ḳalduŋsa
12. anuŋ birle meşġūl olduŋsa murāduŋa ėrişmezsin. Ḥażret-i
13. Resūl a m ṣāḥibü'l-virdi melʿūn dėmişdür. Melʿunlar
14. cümlesinden olursın. Cehd eylegil. Kendü özüŋi
15. helāk ḳılmaġıl. Murāḳabe üzre[846] menzilleri geçe geçe ʿibādet

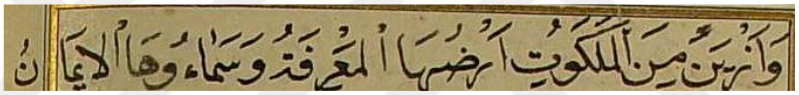
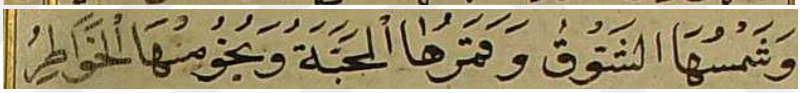
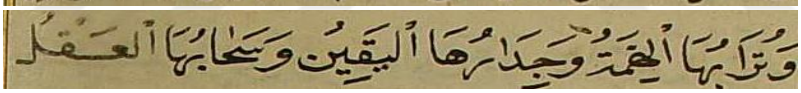
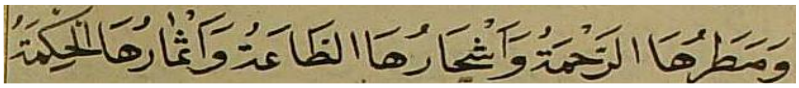
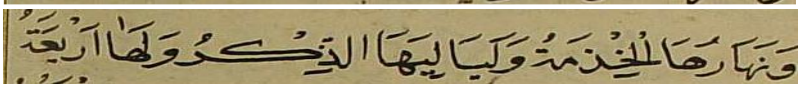
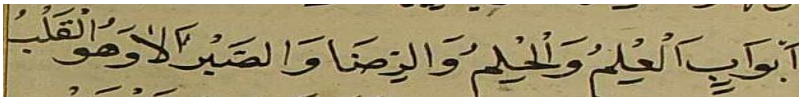
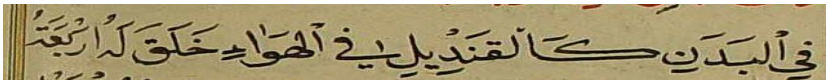
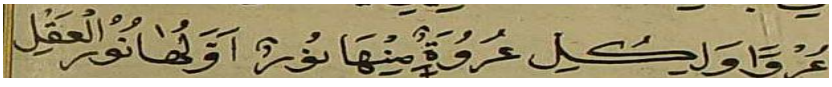
142(a)

1. ḳılġıl. Ḥażret-i resūl ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem ḫūsını
2. ḫūlanġıl. Caʿfer-ı Ṣādıḳ rażıallāhu ʿanhu eyitmiş. Ḥūlaruŋ
3. nekim ėyüsi varısa anı ʿamele baġlaġıl. ʿĀrifler
4. cümlesinden olġıl. Şeriʿat ṭarīḳat maḳāmlarınuŋ
5. ʿamellerine meşġūl olġıl. Göŋlüŋi ṣāfī ḳılup sır
6. maḳāmına ėrişegörgil. Ümīẕüŋi ḳavī dutġıl.
7. İnşā'allāhu murāduŋa ėrişesin. Vallāhu'l-muvāffıḳu ve'l-muʿyīn.

[845] Birincisi marifet sürûru, ikincisi vahdet enisi, üçüncüsü ibadette ihlas, dördüncüsü hüsn-i muamele,beşincisi daimi havf, altıncısı minnetin rüyeti, yedincisi şiddete karşı sabır, sekizincisi nimetin şükrü, dokuzuncusu kısmete rıza, onuncusu, muhabbete sıdk.
[846] Metinde üzde yazılmıştır.

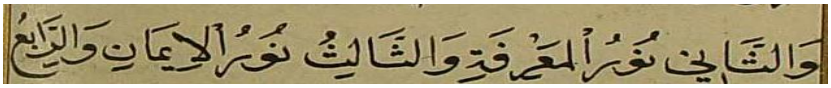
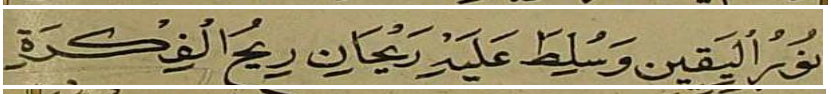
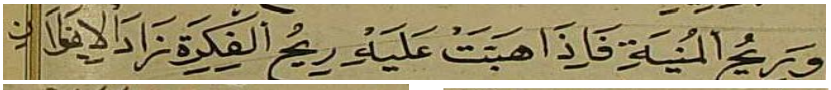
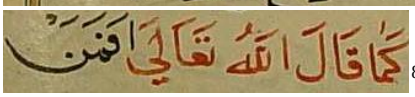
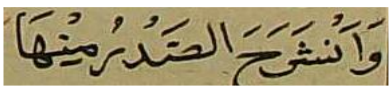
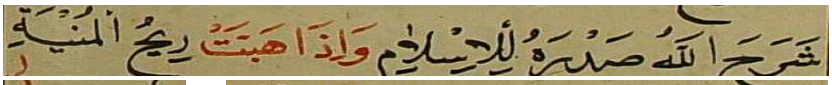
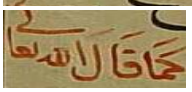
8. Faṣl fī beyāni'l-ḥaḳīḳati bismi'l-lahi'r-raḥmāni'r-raḥim.
9. Ḥażret-i resūl ʿaleyhi's-selām ḥaḳīḳate erişdi. Ḥaḳīḳat
10. ʿāleminde ne varısa gördi. Sır miʿrācını ḳıldı.
11. İnşa'llahu beyān ḳılavuz.
12.
13. [847]
14.
15.

142(b)

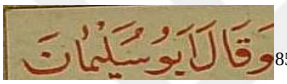
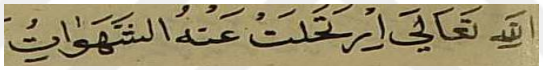
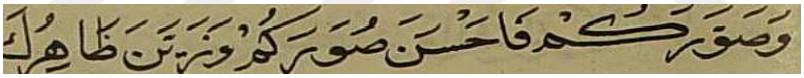
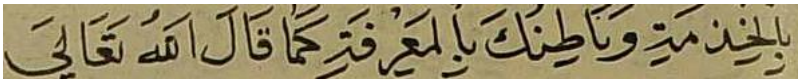
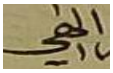
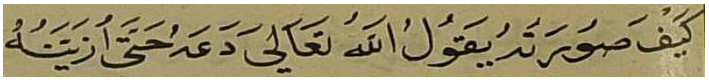
1.
2.
3.
4.
5.
6. [848]
7.
8.
9.

[847] İbn-i Abbas'tan rivayette Nebi(sav) şöyle dedi: "Davud(as) Rabbine; Ya İlahi! Her melikin bir hazinesi vardır. Senin hazinen nerede? diye münacatta buundu."

[848] Allah Teala şöyle buyurdu:"Benim hazinem arştan daha büyük, kürsiden daha geniş, cennetten daha şirin, meleklerden daha müzeyyendir. Onun arzı marifettir, seması imandır, güneşi şevktir, kameri muhabbettir, yıldızları havatırdır, toprağı himmettir, duvarları yakîndir, bulutları akıldır, yağmuru rahmettir, ağaçları taattir, meyveleri hikmettir, gündüzü hizmettir, gecesi zikirdir. Onun dört kapısı vardır. İlim, hilm, rıza ve sabır. Dikkat edin o hazine kalptir. "

10.
11.
12.
13. [849]
14.
15. [850]

143(a)

1. [851]
2.
3. [852]
4.
5.
6. [853] Ṣūretüŋ devri ḳudretullahdan
7. raḥimde ḫalḳ olduġundan soŋra melekü'l-erḥām
8. dėrler bir melek vardur münācāt ḳılur. Eydür:
9.

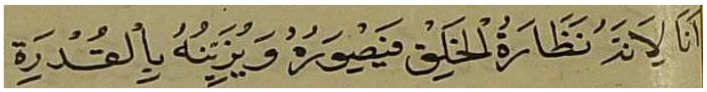
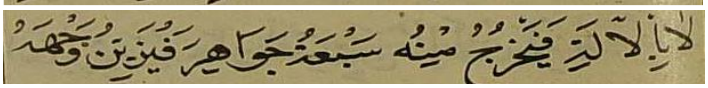
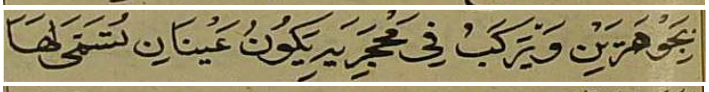
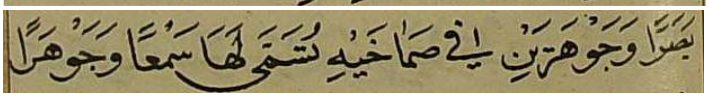
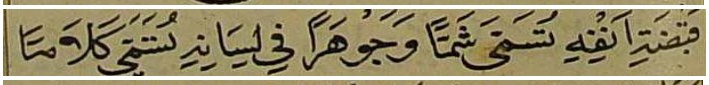
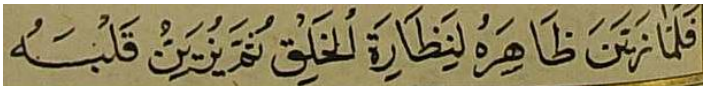
[849] Marifet ehlinden biri demiş ki: Bedendeki kalbin misali, havadaki kandilinmisali gibidir. Onun dört kolu, her kolun da bir nuru vardır. Birincisi akıl nuru, ikinicisi, marifet nuru, üçüncüsü, iman nuru, dördüncüsü yakîn nurudur. Ona iki rüzgar musallat olmuştur. Fikret rüzgarı ve minnet rüzgarı. Eğer fikret rüzgarı üzerine eserse imanını ziyadeleştirir ve bundan dolayı onun göğsü açılır.

[850] Allah Teala bu mevzuda"Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa..." (Zümer, 22)ı buyurmuştur. Eğer minnet rüzgarı eserse, bütün nurlar donar ve bundan dolayı kalbi kasavet bağlar.

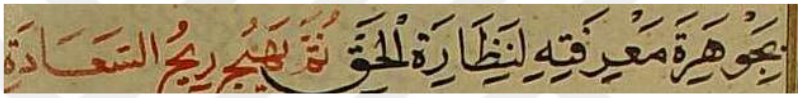
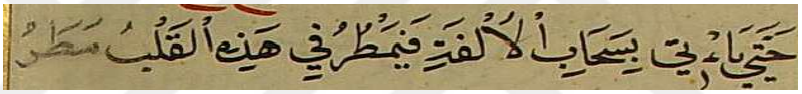
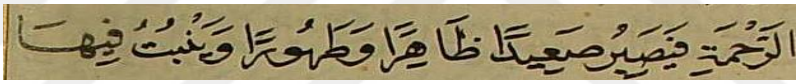
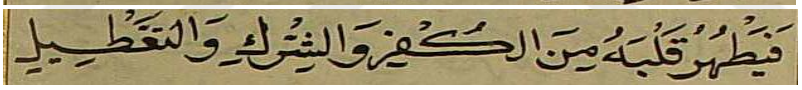
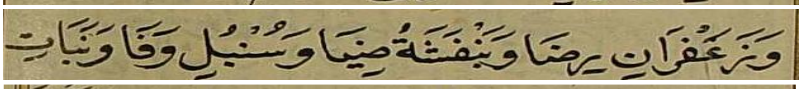
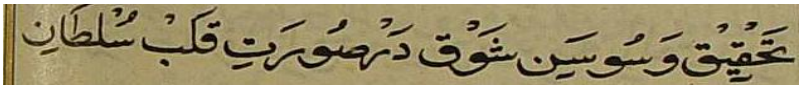
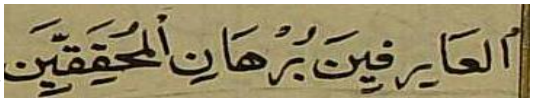
[851] Allah Teala bu mevzuda, "Artık kalpleriniz taş gibi yahut daha da katıdır." (Bakara, 74) buyurur.

[852] Ebu Süleyman ed-Daranî dedi ki: Bir kalpte Allah Teala'dan haya yerleşse, ondan şehevat uzaklaşır gider.

[853] Allah Teala'nın "Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı." (Teğabun, 3) buyurduğu gibi senin zahirini hizmetle ve batınını marifetle güzelleştirdi. "Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize sindirmiştir." (Hucurat, 7) buyurdu.

10.
11.
12.
13.
14.
15.

143(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [854] sulṭān Bayezid Besṭāmī

[854] "İlahi Onun sureti nasıl olacak?" diye sorar. Allah Teala: "Sen bırak, onu ben tezyin edeceğim. Çünkü mahlukatın gözü onun üzerinde olacaktır." der. Onu bir alet ile değil kudretiyle şekillendirir. ve güzelleştirir. Kudretinden yedi cevher çıkarır. Bunlardan iki cevher ile yüzünü süsler ve onları iki odacığa yerleştirir. Bunlar iki göz olup gören diye adlandırılır. Yüzün iki tarafını iki cevher ile süsler ve buna koklayan adı verir. Diline bir cevher verir ve kelam diye adlandırır. Mahlukun

12. raḥmetullahi ʿaleyhi ṣūreti beste est. Meger ki
13. ḥażretinden ṣordılar ṣordılar. Ḳalbden ḫaber veṛ dėdiler.
14. Bayezid eyitdi: Ḳalbüŋ nişānı beyānıla maʿlūm olmaz, dėdi.
15. Amma siziŋiçün bir ṣūret baġlayayın tā size ḳalb ʿilminde

144(a)

1. bir fayda ola. Bilgil kim ḳalbi üç kısm eylemişlerdür evvelki
2. evvelki ḳısmına ḳalb-i müzekka dėrler. Ṣıfat-ı ḳalb-i müzekka
3. oldur kim ol kalbde bir ṣaḥrā vardur. Aŋa yaḳīn
4. saḥrāsı dėrler. Ve ol saḥrāda bir çeşme vardur. Aŋa çeşme-yi
5. ṣafā dėrler. Ve bir aġaç vardur aŋa şecr-i şevḳ dėrler. Ol
6. aġaç üzerinde bir taḫt vardur. Aŋa serīr-i meveddet,
7. ol taḫtda bir bisāṭ vardur aŋa füriş-i şeref dėrler.
8. Üzerinde bir bulut vardur aŋa ebr-i ülfet dėrler. Ol dem
9. anda raʿd ġırīv ėder. Aŋa raʿd-ı maḥabbet dėrler. Ol
10. zamān berḳ ẓāhir olur. Aŋa berḳ-i hidāyet dėrler.
11. Baʿdehu anda yaġmurlar yaġar. Aŋa maṭar-ı raḥmet dėrler. Ve ol
12. yaġmurdan on bėş[855] nesne biter. Birisi erġuvan-ı viṣāl,
13. ikinci nergis-i[856] ülfet, üçünci dıraḫt-ı emānet, dördüncü
14. tevḥīd-i küllī, bėşinci murād-i irādet, altıncı reyḫān-ı ṣabır,
15. yėdinci zaʿferān-ı rıżā, sekizinci benefşe-i żiyā, ṭokuzıncı

144(b)

1. sünbül-i vefā, onuncı nebāt-ı vefā, on birinci bûy-ı liḳā, on
2. ikinci menşūr-ı mihir, on üçünci laʿl-i ṣıdḳ, on dördüncü

görmesi için zahirini böyle süsledikten sonra Hakk'ın görmesi için de kalbini marifet cevheri ile süsler. Sonra saadet rüzgarını estirir. Ülfet bulutunu getirir ve bu kalbe rahmet yağmuru yağdırır. Temiz ve açık bir toprak gibi olup envai nebatatın orada bitmesi için marifet meleği kulun kalbine inerek onun kalbini küfürden, şirkten, tatilden ve teşbihten temizler. İşte bu kalpte, visal erguvanı, ülfet nergisi, emanet ağacı, tevhid ve iradet gülü, sabır reyhanı, rıza zaferanı, ziya benefşesi, vefa sünbülü, beka nebatı, lika bûyu, mihr menşûru, sıdk lalesi, tahkik anberi ve şevk sûseni biter.

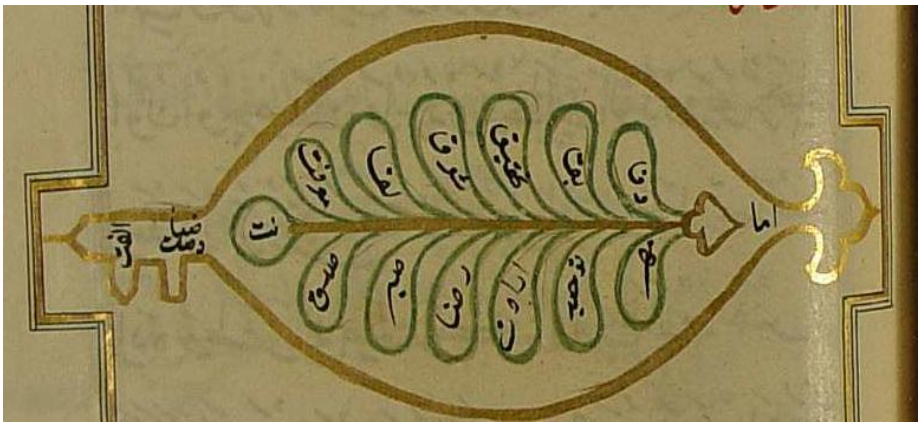
[855] Metinde ol beş yazılmıştır.

[856] Metinde nerges yazılmıştır.

3. ʿanber-i taḥḳīḳ, on bėşinci sūsen-i şevḳ. Ol göŋül kim
4. bu ẕikir olanlarıla muttaşıf ola. Maʿrifetullah ol
5. göŋül taḫtında Allāh ṭarafında sulṭān olur. ʿAḳl-ı nedīm olur
6. ve temyīz icābet olur ve iki göz ṭılāya olur ve iki
7. ḳulaḳ cāsūs olur ve iki el kātib olur ve iki ayaḳ
8. merkeb ve peyk olur ve himmet-i meşāyiḫ yār olur. Çünki
9. ayaġını merkebe ḳoyup süvār ola. Tażarruʿ licāmını ṣol
10. eline ala. Ḫuşūʿ eyerine ḳuʿūd ėde. Ḫavf ve ḫaşyet
11. tāzyānesini ṣaġ eline ala. Viṣāl-i ṣaḥrāsı içinde cevlān
12. ḳıla ve münācāt ṭalebini ura. Bade viṣāl ṭobını
13. meydān-ı vaḥdetde üns cevgānınuŋ ḳabżına ala.
14. Ve ḳabżayı ve kemānı kemāl-i zihde ḳıla. Ve tir-i ümīẕe
15. güşāde veŕüp ḫavf nişānını ura. Ol vaḳit

145(a)

1. dost dīdārını ṣayd ėde. Ḫalḳıla bigāne ve dostıla
2. āşinā ola. Aŋa ḫalā ve melā bir ola ve ol ḳalb
3. müzekkiyedür sābıḳlar ḳalbidür. Ol ḳalb ḫalḳuŋ
4. maʿrifeti birle ve aḫlāḳ-ı ḥamīdeyile maʿmūrdur. Deḫayil
5. ve vesāvis-i şeyṭānī ve ḫavātır hīç ol göŋüle yol
6. bulamaz ola. miftāh-ı ḳalb müzekki budur: ṣūret-i ḳalb
7. ṣuveri
8. [857]

[857] Emanet,mihr,vefā, beḳā tevḥīd ibādet, taḥḳīḳ, şevḳ, rıżā, liḳā, ṣabr, maʿrifet, ṣıdḳ, viṣāl, ülfet.

9. Ve ḳalbüŋ ikinci ḳısmı ʿām ḳavmüŋ ḳalbidür. Aŋa ḳalb-i aṣḥāb-ı
10. yemīn deṛler. Anuŋ ṣıfatı oldur kim geh ṭaraf-ı
11. raḥmānīye meyl eḍer gāh ṭaraf-ı şeyṭānīye meyl eḍer
12. gāh āḫiret ġamı yėr ṭāʿate ve ʿibādete meşġūl olur

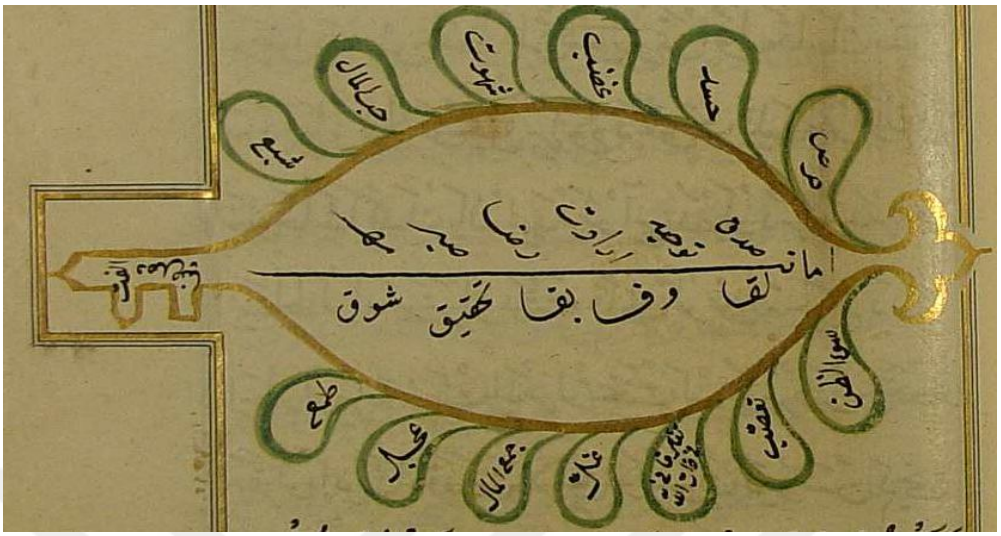
145(b)

1. ve dünyādan iʿrāż eḍer ve gāh dünyā ġamın yęr ve mal ve esbāb
2. cemʿ eḍer geh ḳorḳusundan aġlamaḳda ve zāride olur
3. ve geçmiş günāhlarına peşimān olur ve geh nefs
4. ve şehvet vāyesinde ve ẕevḳinde ḫandān ve günāh
5. işlemege bahādur olur günāhdan hic pāk eylemez. Ve bu aṣḥāb-ı
6. yemīn ḳalbinde içerüsinde on bėş nesne Allāh ṭarafından
7. s̱ābit olur raḥmānīlerdür ve ol ḳalbüŋ ṭaşra ẓāhirinde
8. on üç ṣıfat vardur. Şeyṭānīlerdür. Ve bu raḥmānī
9. ṣıfatlar her ḳaçan ki şaḫṣ-ı ṭaraf-ı raḥmāna ceẕb
10. eḍe. Bu ṭaşraġı ṣıfatlar kendüyi lezzāt-ı nefs-[i]
11. emmareyle ʿarż eḍer. ʿArusī gibi kendüye cilve vęrür.
12. Lācerem günāh ętmekde ve maʿṣiyet ętmekde şaḫṣ daḫı
13. bahādur olur. Çünki Allāhdan hidāyet ęrişe. Dervīş
14. meşāyiḫ ve pīrān-ı ehl-i ṭarīḳat ṣoḥbetine mülāzimet
15. eḍe ve levḥ-i saʿādeti muḳābil duta. Mübtedāʾ ve meʿādı

146(a)

1. fikir ędüp göŋline naẓar eḍe ve geçmiş günāhlarına peşimān
2. olup meşāyīh ḥużūrında murāḳabe üzere ṣıdḳ
3. ve iḫlāṣ birle ṭāʿat ve ḫiẕmet eḍe ve himmet kemerini
4. bėline baġlanup meşāyiḫe ḫiẕmet eḍe. Aṣḥāb-ı yemīn
5. geçüp ḳalb-i müzekkā ḥāṣıl ola inşa'allāhü teʿālā.
6. Ve ṣūret-i ḳalb aṣḥāb-ı yemīn budur. Cümle müʾminlerle
7. sizlere ve bizlere ḳalb-i aṣḥāb-ı yemīnden geçüp ḳalb-i

8. müzekkī ki sābıḳlar ḳalbidür ḥāṣıl ola inşa'allāhü teʿālā.
9. [858]

10. Ve ḳalbüŋ üçünci ḳısmı ḳalb-i aṣḥāb-ı şimāldur ol

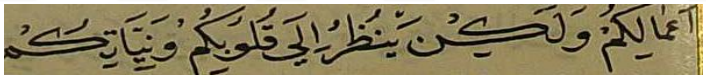
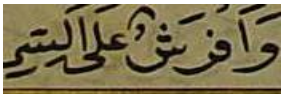
146(b)

1. cāhiller ḳalbidür. Anuŋ ṣıfatı oldur kim ol göŋli
2. şeyṭān ġāret eylemişdür. Hidāyet ve ʿināyet yolı aŋa
3. siyāh ve tārīk olmışdur. Şehvet anı ḥişāra ḳoymışdur.
4. Ḳanḳı ṭarafa dilerse iletir. Dilerse küfre, dilerse zīnāya,
5. dilerse ḫamra ne günāha dilerse iletir. Ol göŋli şeyṭān
6. almışdur. Allāh teʿālā kelāmını teʿālā ve takaddes
7. ve ḥażret-i resūl sözüni ṣallallāhu aleyhi vesellem
8. ve meşāyīh sözüni ol göŋle nice ki söyleyesin
9. ʿarż ėdesin ḥaż almaz, ḳabūl ėtmez. Ol ḳalbüŋ ṣūreti
10. budur.[859] Pādişāhları ḳaçan bir eve daʿvet ḳılsalar ol evi
11. ḫāriḫāşekden pāk ėderler, arıdurlar. Dürlü dürlü
12. bisāṭlarla bezerler. Püşte ḳalılar birle ḥarīrden
13. izarlar birle zīnet ėderler. Taḫtlar ḳurarlar ve şemʿler
14. yaḳarlar pādişāh ḳademine lāyıḳ olsun dėyü. Sen daḫı

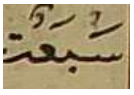
[858] Emānet, şevk, tahkik, beka, vefa, lika, mihr, rıza, iradet, tevhid, sıdk, tama, acele, mal biriktirmek, hırs, tefekkür-i faniye, tassub, su-i zan, çok yemek, mal sevgisi, şehvet, gazab, haset, gıll.
[859] Daha önceki sayfalarda "sureti budur" ifadesinden sonra şekil verilmiş, burada verilmemiştir.

15. anuŋ gibi saʿādet yėli esüp pādişāh-ı lāyezāluŋ

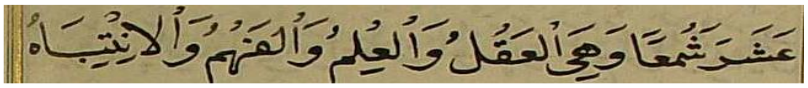
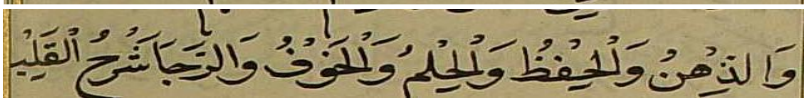
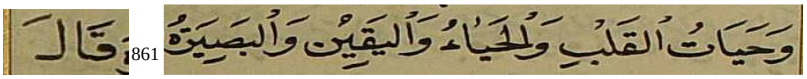
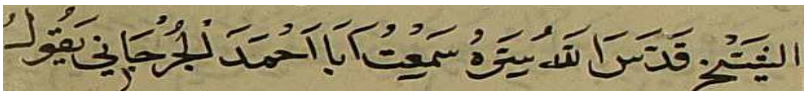
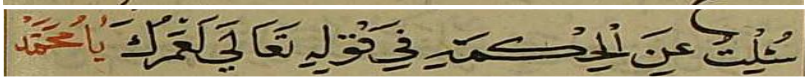
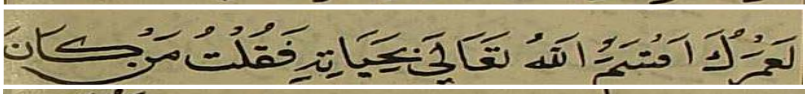
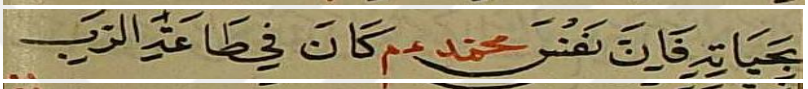
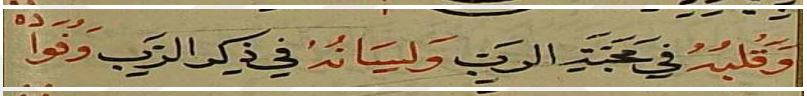
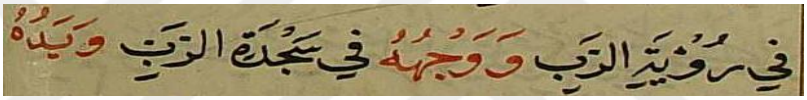
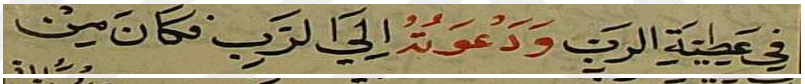
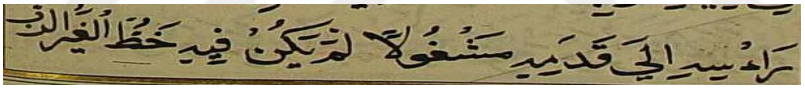
147(a)

1. ḳalbden içerü sır adlu sarāyını şirk nifāḳ riyā ve ʿucb
2. ḥased kine ve ġaybet bühtān necāsetlerinden arıdup
3. istiḳāmet taḫtını urup yėdi mefreşlerini bezeyüp
4. maʿrifet pādişāhı ol taḫt üzere şemʿler öŋünde yanup
5. müzeyyen olsun. Ḥaḳ teʿālā senüŋ ẓāhir sūretüŋi kim
6. ḫalḳuŋ manẓargāhıdur bu ẕikir olan cevherler birle
7. bezedi ve ḳalbüŋi maʿrifet cevheri birle bezedi. İmdi
8. sen daḫı cehd ḳıl Ḥaḳḳuŋ manẓargāhını ġıll-ı ġışdan
9. ve yaramaz iʿtiḳādlardan pāk ėdüp ārāste ḳılġıl. Tā kim
10. ḳalbüŋ ayīnesi pāk olup ol niçün cemāl anda
11. müşāhede ola.
12.
13. [860]
14. istiḳamet taḫtınuŋ ḳavāimleri yaʿni ayaḳları dörtdür
15. el-inābet ve'l-meveddeti ve'l-maḥabbet ve'ş-şevḳu

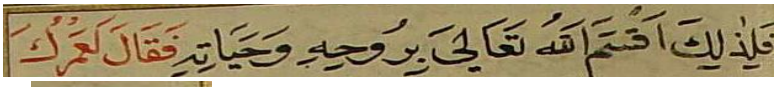
147(b)

1. Taḫt üzere bisāṭları yėdidür. *eṣ-ṣıddıḳu*
2. ve'l-iḫlāṣu ve's̱-s̱ebātu ve's-sekīnetü ve't-tevbetü
3. ve'l-irādetü ve'l-ḫayru ve'l-ḳabūlu

[860] Allah Resulü Efendimizin (as) buyurduğu gibi: "Allah sizin suretlerinize mallarınıza, amellerinize bakmaz. Ancak kalplerinize ve niyetlerinize bakar." (Müslim, Birr, 11)

4.
5.
6. [861]
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

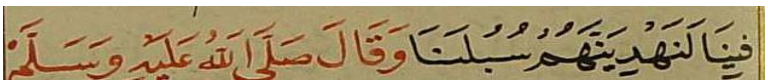
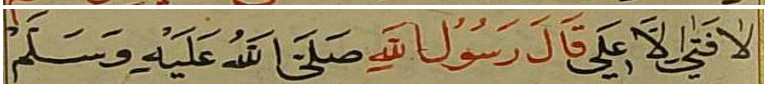
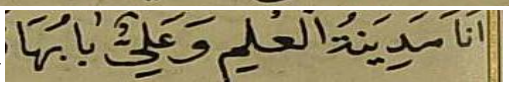
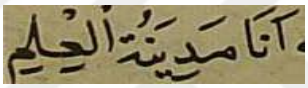
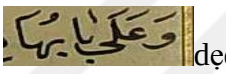
148(a)

1.
2. [862] [863] Sen dahı bu ẕikir olan ʿameller birle ʿāmil

[861] Tahtın etrafında on dört adet çerağ vardır. Bunlar akıl, ilim, fehim, intibah, zihin, hıfz, hilm, havf, recâ, kalbin şerhi, kalp hayatı, haya, yakîn ve basiret.

[862] Şeyh (ks) dedi ki: Ebu Ahmed el-Cürcanî dedi ki: Allah Teala'nın Hicr suresinde"(Resulüm!) Hayatın hakkı için onlar..." (Hicr, 72) buyurduğu ayetin hikmetini benden sordular." "Le'amruke" yani "Allah onun hayatına yemin etti." "Kimin hayatı ve yaşantısı Muhammed'in (sav) yaşantısı gibi olsa, kasem onun hayatı için de zikredilmiş olur. Çünkü Muhammed'in nefsi Rabbine taat içinde, kalbi Rabbine muhabbet içinde, dili Rabbini zikirde, gönlü Rabbinin rüyetinde, yüzü Rabbine secdede, eli Rabbinin atıyyesinde idi. Onun daveti Rabbine idi ve başında ayağına kadar bununla meşgul idi. Onda Rabbinden başka bir şeyin payı yoktu. Bundan dolayı Allah Teala onun ruhuna ve hayatına yemin ederek "(Resulüm!) Hayatın hakkı için..." (Hicr, 72)

[863] Şeyh (ks) dedi ki: Ebu Ahmed el-Cürcanî dedi ki: Allah Teala'nın Hicr suresinde"(Resulüm!) Hayatın hakkı için onlar..." (Hicr, 72) buyurduğu ayetin hikmetini benden sordular." "Le'amruke" yani "Allah onun hayatına yemin etti." "Kimin hayatı ve yaşantısı Muhammed'in (sav) yaşantısı gibi

3. olup nefsüŋi mücāhede birle mūnüs ėtseŋ Ḥaḳ teʿālā
4. pāk ve müzeyyen ḳılup yėtmiş maḳāma lāyıḳ ve erzānī ḳılursa
5. ʿaceb degil.
6.
7.
8. [864] Ḳāl eş-şeyḫ kaddesallāhu sırrahu
9. tenüŋi Ḥażreti Resūl gibi ḳılmaḳ gerek sin. Fütüvvetüŋi
10. ʿAli ḥażreti gibi ḳılmaḳ gerek. Tā ki ḥaḳīḳata lāyıḳ olasın.
11. Cemīʿi murāduŋ ḥāṣıl ola. Sır ʿālemine ʿālem-i kibrā dėnür.
12. Ḥażret-i resūl ʿa m sır ʿaleminde seyrān ėderken
13. ḳapuda Ḥażret-i ʿAliyi gördiyise
14. [865] dėdi. Ol kelāmuŋ sırrı meşāyiḫ
15. yolıdur kim silsileyile Ḥażret-i ʿAliye çıḳar rażıallāhu ʿanhu.

148(b)

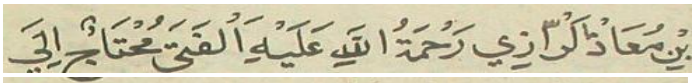
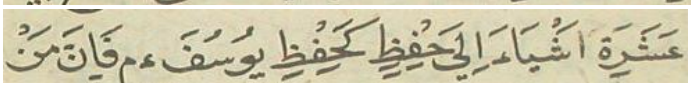
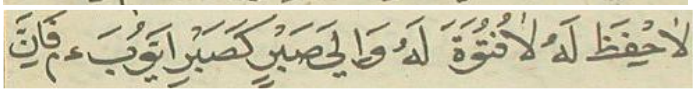
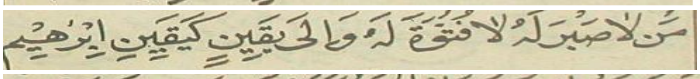
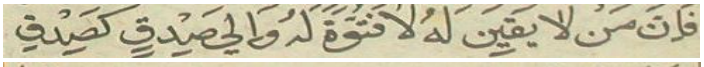
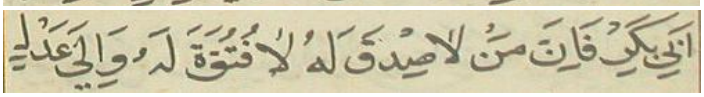
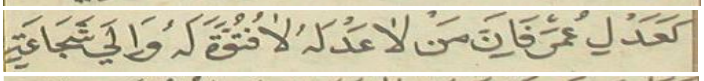
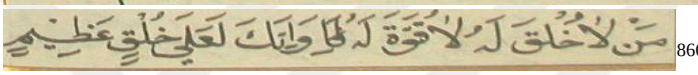
1. Ḥażret-i ʿAliden Resūle çıḳar ʿa m. Siz daḫı ḥaḳīḳatı
2. rast ḳılup ḥaḳīḳat maḳāmında cevlān ḳılmaḳ
3. dilerseŋüz cehd ėdüp bu on ṣıfat birle muttaṣıf
4. oluŋ: el-ḥıfẓu, ve's-sabru, ve'l-yaḳīnu, ve'z-zühdü, ve'ṣ-ṣıdḳu,
5. ve'l-ʿadlü, ve'l-cūdi, ve'ş-şecāʿatü, ve'l-ḫalḳu'l-ḥaseni.

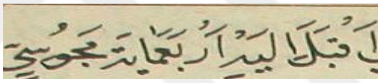
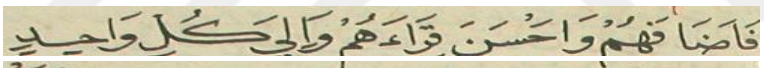
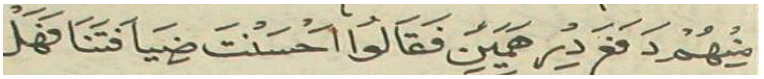
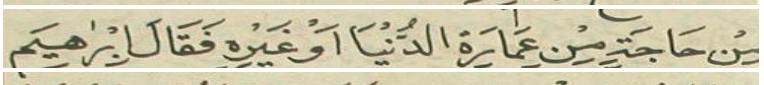
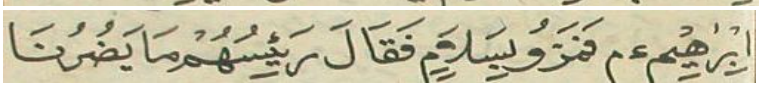
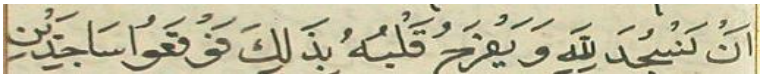
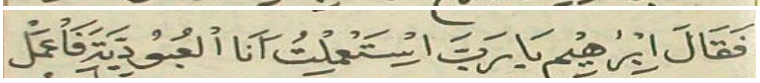
olsa, kasem onun hayatı için de zikredilmiş olur. Çünkü Muhammed'in nefsi Rabbine taat içinde, kalbi Rabbine muhabbet içinde, dili Rabbini zikirde, gönlü Rabbinin rüyetinde, yüzü Rabbine secdede, eli Rabbinin atıyyesinde idi. Onun daveti Rabbine idi ve başında ayağına kadar bununla meşgul idi. Onda Rabbinden başka bir şeyin payı yoktu. Bundan dolayı Allah Teala onun ruhuna ve hayatına yemin ederek "(Resulüm!) Hayatın hakkı için..." (Hicr, 72)

[864] Allah Teala'nın: "Bizim uğrumuzda cihat edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz." (Ankebût, 69) dediği gibi. Allah Resulü(sav): "Ali gibi yiğit bulunmaz." demiştir. Yine Resulullah(sav): "Ben ilmin şehriyim, Ali onun kapısıdır." (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, XI, 65 vd.)

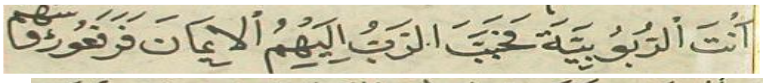
[865] "Ben ilmin şehriyim, Ali onun kapısıdır."

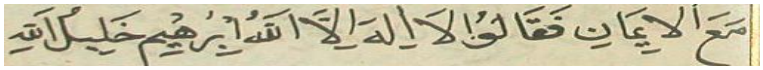
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15. [866]

149(a)

1. ibrāhīm ḫalīl fütüvvetinüŋ eşeri
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

[866] Yahya b. Muaz er Razî(rh): Feta şu on şeye muhtaçtır denilmiştir: 1-Yusuf aleyhisselamın (namusunu) hıfzı gibi hıfza sahip olmalıdır. Çünkü hıfzı olmayanın fütüvveti de olmaz. 2- Eyyüp aleyhisselamın sabrı gibi sabra sahip olmalıdır. Çünkü sabrı olmayanın fütüvveti de olmaz. 3- İbrahim aleyhisselamın yakîni gibi yakîni olmalıdır. Çünkü yakîni olmayanın fütüvveti de olmaz. 4- Ebu Bekir'in sıdkı gibi sıdka sahip olmalıdır. Çünkü sıdkı olmayanın fütüvveti de olmaz. 5-Ömer'in adli gibi adle sahip olmalıdır. Çünkü adli olmayanın fütüvveti de olmaz. 6-Ali'nin şecaati gibi şecaati olmalıdır. Şecaati olmayaynın fütüvveti de olmaz. 7-Hz. Resulullah'ın ahlakı gibi güzel ahlakı olmalı. Ahlakı olmayanın fütüvveti de olmaz. Allah Teala onun hakkında: "Ve sen elbette yüce bir ahlâk üzerindesin!" (Kalem, 4) buyurdu.

9.

10. [867]

11. Şeyḫ Yaḥya eydür ḳaddesallāhu sırrahu, İbrāhīmüŋ fütüvvetinüŋ

12. eşeri ẓāhir olup bir defʿa dört yüz mecūsīnüŋ

13. göŋüllerine ʿināyet naẓarın dīn-i islāmı sevdürüp

14. ṣıdḳ ile īmāna geldiler. Yine sen daḫı mücāhede ḳılup

15. riyāsuz iḫlāṣıla ʿamel eylegil. Tā kim Ḥaḳ vaʿde ẹde ki

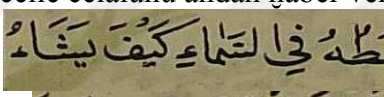
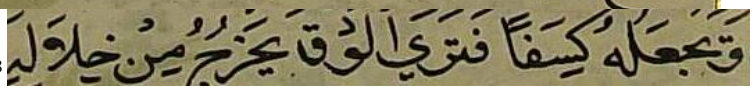
149(b)

1. üç yüz altmış naẓar senüŋ göŋlüŋe tecellī ẹdüp yigirmi bir
2. maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīleri şād-ı ḫandān olup ẓikirlerini
3. ve tesbīḥlerini eydübaşlaya. Cehd eyle kim bu pāk ʿameller birle
4. ʿāmil olasın. Allāhımuz bir Bārīmiz Mevlāmız cellecelalehu ḳalbiŋi
5. ḳalb-i muṭmaʾinne ḳılup ḳalb-i selīm ḫāṣıl ola inşallāhü
6. teʿālā. Ol Ḫālıḳ-ı perverdigār celle celā luh ten
7. icinde ḳalbüŋi ḳandīl gibi ḳılmışdur. Ol ḳandilüŋ iki ṭarafına
8. iki derīce ḳılmışdur biri ṣaġ ṭarafından ve biri ṣol
9. ṭarafından. Ṣaġ ṭarafındaġı derīceden rīhü'l-fikreti ese.
10. Ṣol ṭarafındaġı derīceden rīhü'l-minneti eser. Allāh teʿālā
11. celle celā luh göŋülde dört nehir yaratmışdur: Nehr
12. ül-Alāi, Nehrü'n-Naʿmāi, Nehrü'l-muheymineti, Nehrü'l-rubūbiyyeti. Ḳaçan
13. dervīş ṭāʿatinde ve mücāhedesinde süst olsa
14. ḳalbüŋ ṣol yanındaġı derīceden rīhü'l-minneti eser.

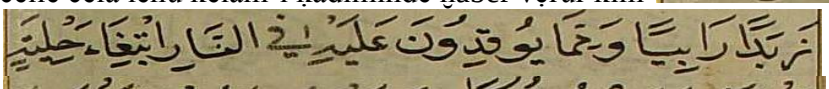
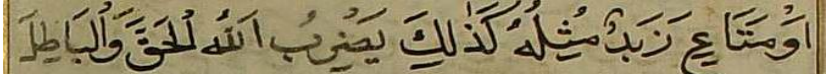
[867] Dört yüz mecusi ona gelmişti. Onlara ziyafet verdi ve güzelce hizmet etti. Karşılık olarak onların her biri İbrahim'e iki dirhem vermek istediler. "Ziyafetimiz çok güzeldi, dünya imaretine veya başka herhangi bir ihtiyacın var mı (biz de karşılık verelim)?" dediler. İbrahim onlara: "Benim mabuduma bir defa secde etmenizi isterim." dedi. Onlar: "Bunu yapmak bizim için imkansızdır." dediler. İbrahim(as): "Öyleyse selametle gidin." dedi. Onların reisi adamlarına: "Bir defa Allah'a secde etmemizin ne zararı olabilir?" dedi. Bunun üzerine kalpleri ferahladı ve secde ettiler. İbrahim: "Ey Rabbim ubudiyyetini yaptım, sen de rububiyyetini yap." diye niyaz etti. Bunun üzerine Allah onlara imanı sevdirdi. İman ettiler ve başlarını yerden "Lâilahe illallah İbrahim halilullah" diyerek kaldırdılar.

15. Ol nehirler ṣoġılur. Gönül būsitānınuŋ reyḥānları

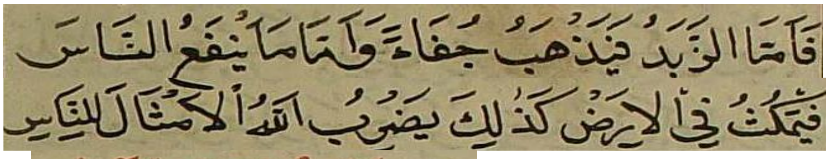
150(a)

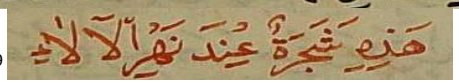
1. ḳurur. Aġaçları ṣararup yapraḳları dökilür. Yigirmi sekiz
2. ilhām tütîleri ẕikrlerini ve tesbīḥlerini ętmege süst
3. olurlar. Nitekim ḳış güninde arżı meyyit olup çiçekleri
4. helāk olup aġaçları ḳuruyup meyyit gibi olup
5. sınduvaclar hezārdestānlar gitdügi gibi olur.
6. Ḳaçan devrīş ṭāʿatde ve mücāhedesinde ḳavī olsa
7. ol ḳalbüŋ ṣaġ yanındaġı dericeden rīhü'l-fikreti eṣer.
8. Ḳalb münevver olur. Ol dört nehirlerüŋ arḳları
9. arınur. rīḥü's-saʿādeti eser. Ülfet ḫavf ve recā buludı
10. ḳopar yaz günlerinde bulut ḳopdugı gibi. Ḥaḳ teʿālā
11. celle celāluhu andan ḫaber vėrür buyurur:
12.
13. [868]
14. ol ḳalbe raḥmet yaġmurları yaġar. Ḫar u ḫaşāki ol
15. nehrüŋ arġından pāk ędüp arıdup nite maʿbūdımuz

150(b)

1. celle celā lehu kelām-ı ḳadīminde ḫaber vęrür kim
2.
3.

[868] "Allah O'dur ki rüzgârları gönderir, bunlar da bulutu kaldırır. Derken Allah onu gökte dilediği gibi yayar ve parça parça eder. Nihayet arasından yağmurun çıktığını görürsün. Allah dilediği kullarına yağmuru nasip edince, onlar seviniverirler." (Rum, 48)

4.

5.

6. [869]

7.

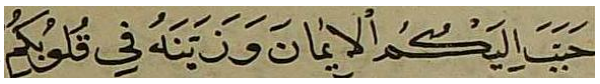
151(a)

1. ḳāle'ş-şeyhu ḳaddesallāhu sırrahu bu iş sende olsa maḥabbet
2. daʿvisini ḳılġıl. Eger yoġısa oḳuyuban özüŋi
3. bilgil. Ḥaḳdan ḳorḳ. Ḳaçan bu ḫāṣ ʿameller birle
4. ʿāmil olsaŋ bu Kitāb Şifāü'l-Esrāruŋ dḕdügi
5. gibi nehrü'l-alāiʾ aḳmaġabaşlar. Ḳaçan nehrü'l-alā aḳsa

[869] "O gökten su indirdi de vadiler, vadiler kendi hacimlerince sel olup aktı. Sel, suların üstünde kabaran köpüğü alıp götürür. Süs veya (diğer) eşya yapmak isteyerek ateşte erittikleri şeylerden de buna benzer köpük olur. İşte Allah haḳ ile batıla böyle misal verir. Köpük atılıp gider. İnsanlara fayda veren şeye gelince, o yeryüzünde kalır. İşte Allah böylece misaller getirir." (Ra'd, 17)

6. ol arġuŋ başında bir tut aġacı vardur ol
7. aġaç yeşerür, çiçekleri yapraḳları açılur. Anuŋ yėdi
8. budaġında yėdi ilhām ṭūtīleri oturup ṭururlar.
9. Her biri hezār dürlü elḥānıla ol pāk ḳuddüs münezzeh
10. ṣulṭānı Mevlāyı ẕikir ḳılurlar. Şeyḫ eydür mevlāmuz
11. celle celā luh Mūsāya buyurdı kim yā Mūsā alā niʿmetimi
12. ve naʿmā niʿmetimi ḳavmiŋe[870] beyān ḳılup minnet ḳıl, dėyü buyurdı.
13. Mūsā eyitdi ilāhī alā niʿmetüŋ niʿmā niʿmetüŋ nedür, dėdi.
14. Mabūd celle celā luh buyurdı kim alā niʿmetüm oldur kim
15. küfri aḫlāḳ-ı meẕmūmeyi sevdürmedüm göŋüllerinden

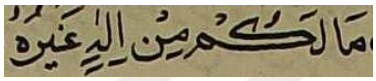
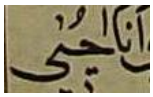
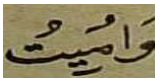
151(b)

1. çıḳardum. Fısḳı ve maʿṣiyeti sevdürmedüm, geriye gösterdüm.
2. Nitekim Maʿbudımuz celle celā luh Kelām-ı Ḳādīminde buyurur:
3. [871] Naʿmā niʿmetüm
4. oldur kim īmānı ve aḫlāḳ-ı maḥmūdei sevdürdüm.
5. Göŋüllerinde maḫabbetini berk ve muḥkem ḳıldum. Nite kim
6. maʿbūdımuz Kelām-ı Ḳadīminde buyurur:
7. [872] ʿİmād-ı
8. Fariyābī raḥmetullahi ḫālişatü'l-ḥaḳāyıḳda beyān ḳılur.
9. Ḳaçan alā arġı oḳutsa göŋüldeki tendeki aḫlāḳ-ı
10. meẕmūmeleri pāk ėder, arıdur. Göŋülden sebʿiyyet,
11. behīmet, şeyṭāniyyet, ṣıfatını giderür. İlhām ṭūṭīleri
12. her budaḳda ẕikr ve tesbīḥini eyitmegile aḫlāḳ-ı meẕmūmeleri

[870]Bu kelime metinde ḳavmeŋe şeklinde harekelenmiştir.
[871] "Küfrü, fıskı ve isyanı da size çirkin göstermiştir." (Hucurat,7)
[872] "Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize sindirmiştir. (Hucurat, 7)

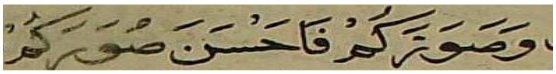
13. insāndan defʿ ḳılur. Evvel budaġı maşrıḳ ve maġrib
14. arasında[873] diyenlerüŋ başı
15. Firʿavn-durur laʿnetullahi ʿaleyhi. Senüŋ maşrıḳuŋ

152(a)

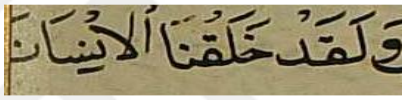
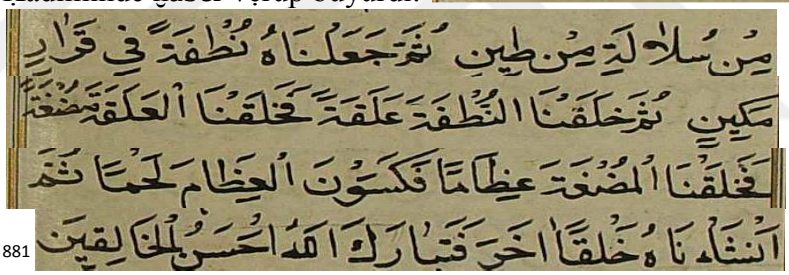
1. ṭoġduġuŋ gündür, maġribüŋ öldigüŋ gündür. Firʿavuna
2. [874] diyenlerüŋ başı Firʿavun-durur. Laʿnetullahi
3. dėdügi vaḳit [875] dėyinciye dek
4. mühlet buyurdılar. Benden üstün Taŋrı yoḳdur dėdise
5. helāk ḳıldılar. Saŋa ġarġaraya varınca mühlet buyurdılar.
6. İlhām ṭūṭileri seni ol Firʿavn dėdügi ʿamelden
7. ıraġ olsun, varaṭaya düşüp helāk olmasun dėyü.
8. Dāyim ẕikirlerine ve tesbīḥlerine meşġūl-durur.
9. [876] İkinci budaḳ maḳāmındaġı
10. ilhām ṭūṭīsı ben öldürem ben dirgürem diyenlerüŋ
11. ʿamellerini bu tesbīḥe meşġūl olup senden defʿ ḳılup
12. [877] Ben dirgürem ben öldürem diyenlerüŋ
13. başı Nemrūd laʿīn laʿnetullahi zindāndan iki sucluyı
14. çıḳardı. Birini ḳoyvėrdi ve birini öldürdi.
15. [878] dėdi. Öldürmek dirgürmek şanur bilmez kim

[873] "Ben sizin yüce Rabbinizim."
[874] "Ben sizin yüce Rabbinizim."
[875] "Ondan başka sizin ilahınız yoktur."
[876] "O doğunun da batının da Rabbidir. O'ndan başka ilah yoktur." (Müzzemmil, 9)
[877] "O'ndan başka ilah yoktur." (Müzzemmil, 9)

152(b)

1. sülale-i ṭīnden gelen meni ṣuyını ḳarār-ı mekīnde
2. üç ḳat ḳaraŋulıḳ içinde ṣu üzerinde taṣvīr
3. ėdüp [879] ṣūretlü
4. [880] kerāmetlü yėdi ḥāl üzerine bir ḥālden
5. bir ḥāle geçürüp Muḥammed ʿa m adı üzerine sūret ḳılmaġı
6. ʿaḳlı yoġından ḫilḳat ve iḥyā ṣanmadı. Ṣūret-i
7. Muḥammed nitekim Maʿbudımuz ol yėdi ḥalden

Kelām-ı

8. Ḳādīminde ḫaber vėrüp buyurdı:
9.
10.
11.
12. [881]
13. Ādemī içinde bu ṣıfat olur. Yaʿni benlik ṣıfatı ben
14. ḳıluram dėr. Anuŋçun insānda bu ṣıfat baḳiyye ḳalmasun
15. dėyü ẕikir ėder. Tesbīḥini yād ḳılur. Üçünci budaḳdaġı

153(a)

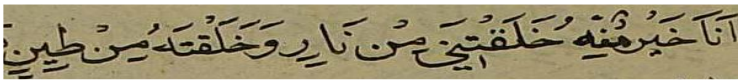
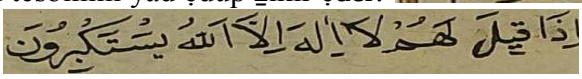
---

878 "Ben hayat verir, ben öldürürüm." (Bakara, 258)

879 "Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı." (Teğabun, 3)

880 "Biz hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık." (İsrâ, 70)

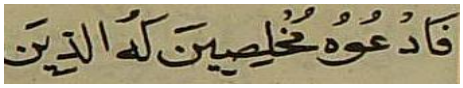
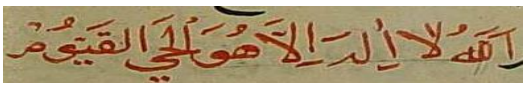
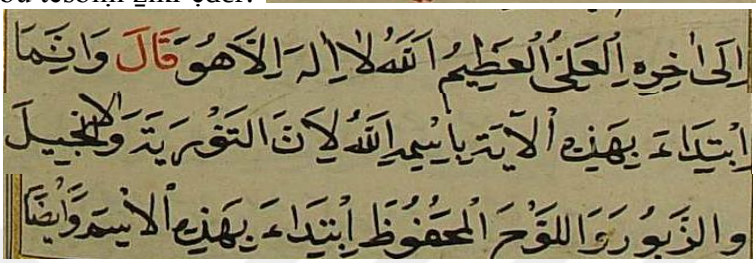
881 "Andolsun biz insanı, çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik. sonra nutfeyi alaka (aşılanmış yumurta) yaptık.Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratılışla insan haline getirdik. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir!" (Mü'minûn, 12-14)

1. ilhām ṭūṭīleri şol benlik ḳılan mütekebbirler kim
2. ol meẕmūm ṣıfatıla muttaṣıf-dururlar. Benlik ḳılan
3. mütekebbirlerüŋ başı İblis laʿīn-durur. ne dėdi:
4. [882] dėdi.
5. Ādemīnüŋ içinde şeyṭāniyyet ṣıfatından nesne ḳılmasun dėyü
6. bu tesbīhini yād ėdüp ẕikir ėder.
7. [883] Dördünci
8. maḳāmdaġı ilhām ṭūṭisi şol ehl-i dünyānuŋ
9. aḫlāḳ-ı meẕmūmelerini ademīden defʿ ḳılmaġıçun
10. bu tesbīḥi yād ḳılup ẕikir ėder.
11. [884] Bunlaruŋ başı Ḳārun laʿīn-durur. Zekat vėrmezin
12. sözüŋi ṭutmazın dėyüp Mūsāya bühtān ėdüp
13. bir ḫatunıla töhmet ḳıldı. Allāh teʿālā daḫı anı malı birle
14. yėre ṭams ėtdi. Ādemī ol meẕmūm ṣıfatlardan
15. biri olsun dėyü yād ḳılup ẕikir ėder. Bėşinci

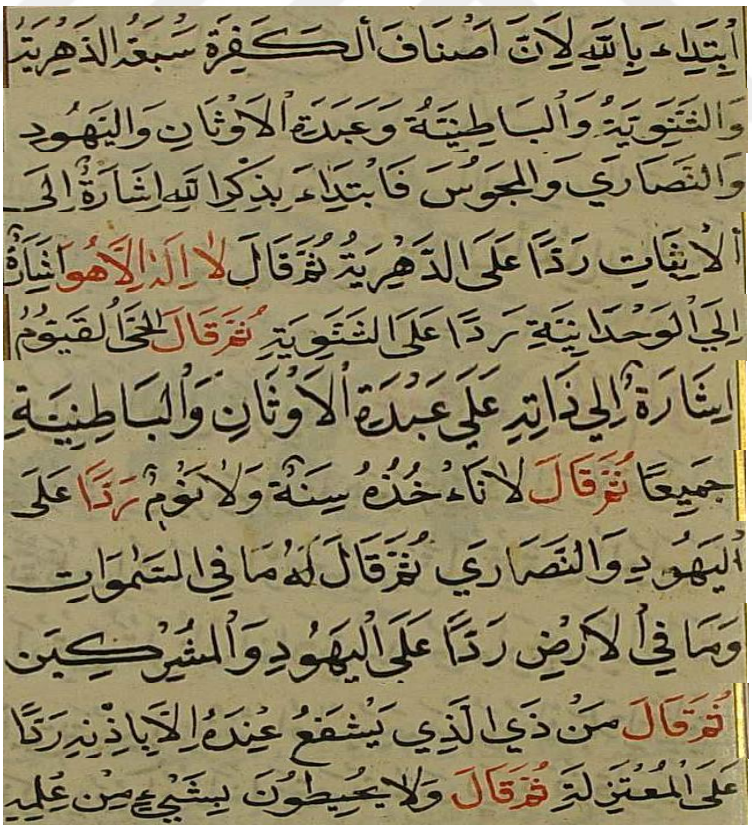
153(b)

1. maḳāmda olan ilhām ṭūṭisi yėryüzideki aḫlāḳ-ı
2. meẕmūmelerde görinmez. Gizlüsi vardur. Puta ṭapmaḳ
3. şirk-i celī ve ʿameline riyā ḳatmaḳ şirk-i ḫafīdür. Şirk-i ḫafīnüŋ
4. putını ādemī görmez İmām-ı Ġazālī eydür: Ḳara ḳarınca üzerinde
5. nitekim izi görünmez ādemī içinde şirk-i ḫafī anuŋ gibidür.
6. Ādemīde ol ṣıfat ḳalmasun dėyüp aŋa ṭapmaŋ dėyü
7. bu tesbīḥi yād ḳılup ẕikir ėder.

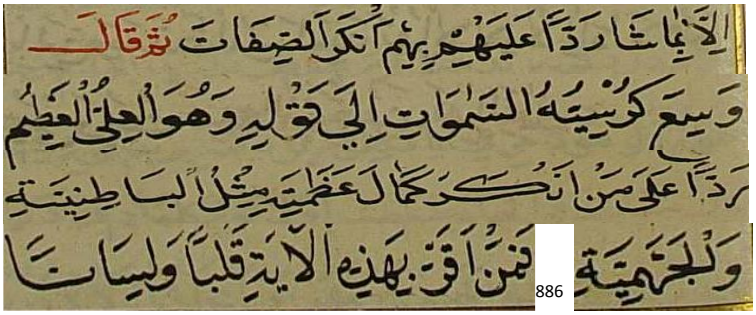
[882] "İblis: Ben ondan hayırlıyım! Beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın, dedi." (Sâd, 76)
[883] "Çünkü onlara 'Allah'tan başka ilah yok!'denildiğinde , kibirlenip kafa tutarlar." (Saffât, 35)
[884] "Allah bana yeter, O'ndan başka ilâh yoktur." (Tevbe, 129)

8. [885] Altıncı maḳāmdaġı ilhām
9. ṭūṭīsi maʿbudumız lāyıḳ olmayan ṣıfatlaruŋ aḫlāḳ-ı
10. meẕmūmelerini defʿ ḳılur. Dürlü dürlü ṣıfatlar(lar)
11. deḳrler. Ḥāṣā ol redī ṣıfatları defʿ ḳılmaġıçun
12. bu tesbīḥi ẕikr eḍer:
13.
14.
15.

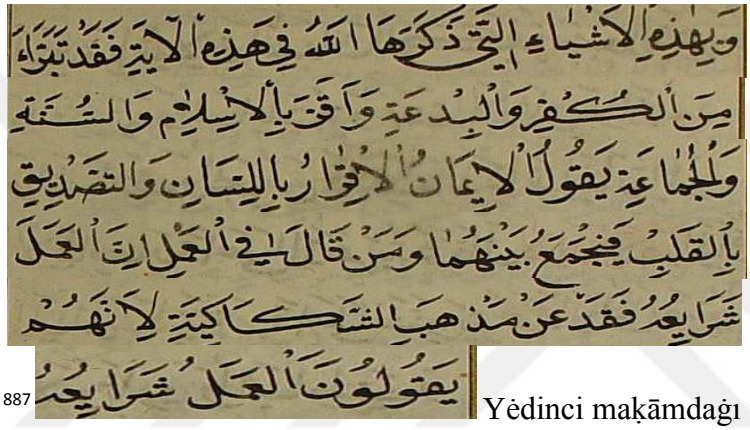
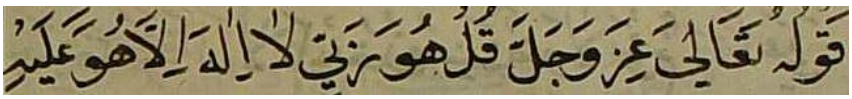
154(a)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

[885] "O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O halde dinde ihlaslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin." (Mü'min, 65)

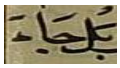
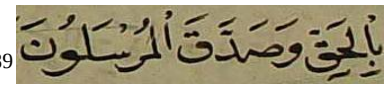
12.
13.
14.
15. [886]

154(b)

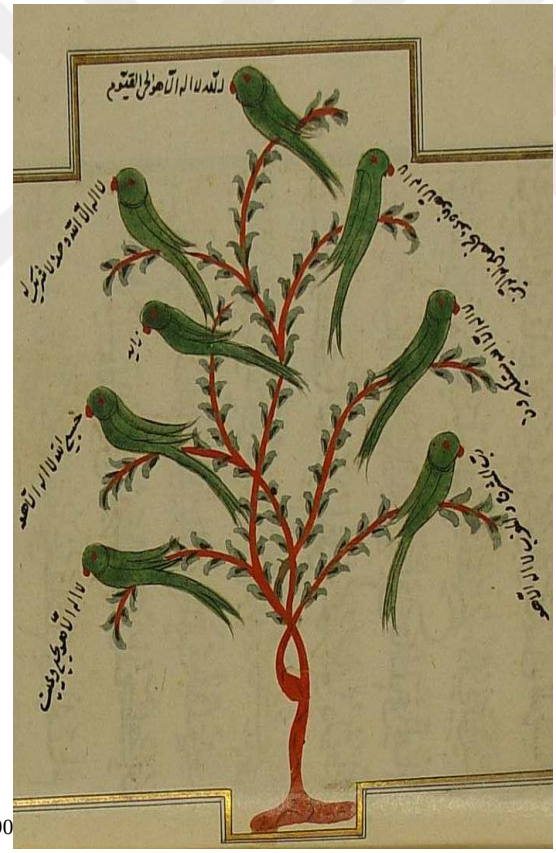
1.
2.
3.
4.
5.
6. [887] Yėdinci maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi
7.

[886] "Allah O'ndan başka tanrı yoktur. O hayy'dır, kayyûm'dur. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (O'na hiçbir şey gizli kalmaz.) O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O, yücedir, büyüktür. (Bakara, 255) Bu ayetin başlangıcı Allah'ın ismi iledir. Tevrat, İncil, Zebur ve Levh-i mahfuz bu isimle başlarlar. Yine Allah'ın adı ile başlamasının sebebi şüdür ki: kâfirler yedi sınıftırlar: Dehriyye, Seneviyye, Bâtıniyye, puta tapanlar, Yahudiler, Nasraniler ve Mecusiler. Allah Teala'nın zikri ile başlayarak, Dehriyye'yi red ve Allah'ın varlığını ilana işaret eder. Sonra "Kendinden başka ilah yoktur." demekle, Seneviyye'yi reddederek vahdaniyyete işaret eder. Sonra "O Hayy'dır, Kayyûm'dur." demekle puta tapanların ve Bâtınilerin hepsine karşı O'nun zatına işaret eder. Sonra "Kendisini ne bir uyuklama, ne de uyku tutar." ifadesi ile Yahudilerin ve Nasranilerin inançları reddedilir. Sonra "Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur." ifadesi ile Yahudileri ve müşrükleri reddeder. Sonra "İzni olmadan huzurunda şefaat etmek kimin haddine?" ifadesi ile Mutezile'yiredde işaret eder. Sonra "Yarattığı mahlukların önünde ardında ne var, hepsini bilir" ayeti ile Allah'ın sıfatlarını inkar edenleri reddeder. Sonra "O'nun kürsüsü gökleri ve yeri kaplamıştır. Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O'na ağır gelmez; O öyle ulu, öyle büyüktür." ifadesi ile Allah'ın kemal-i azametini inkar eden Bâtıniyye ve Cehmiyye gibilerini reddeder.

[887] Kim bu ayetleri kalben ve lisanen söyleyip tasdik ederse Allah'ın ayetinde zikrettiği bu şeyler ile küfürden ve bid'atten uzaklaşıp, İslam'ı, sünneti ve cemaati kabul etmiş olur. İman, lisan ile ikrar ve kalp ile tasdik ederek bu ikisini birleştirmektir. Kim amel hakkında, "muhakkak amel imanın şartlarındandır" derse Şekkaki'nin (Mutezile) mezhebindendir. Çünkü onlar, amel imanın şartlarındandır derler.

8. [888] İşbu ulu Maʿbūdımuzı yād ḳılmaḳda ululayup
9. yād ḳılmaduḳlarınuŋ aḫlāḳ-ı meẕmūmeleri ẕikir olan
10. āyeti tesbīḥ ėdinüp ol yüce Maʿbūduŋ celāl-i ʿaẓāmetini
11. ẕikir ėdüp ol aḫlāḳ-ı meẕmūmeleri defʿ ḳılur.
12. [889] Nehrü'l-alā.
13.

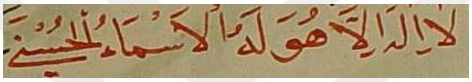
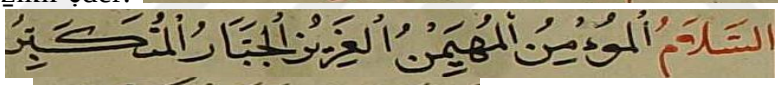
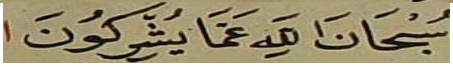
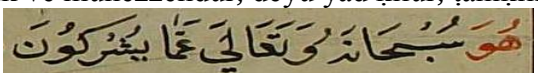
155(a)

[890]

[888] "De ki: O benim Rabbimdir. O'ndan başka tanrı yoktur. Sadece O'na tevekkül ettim." (Ra'd, 30)
[889] "Hayır O, hakkı getirmiş ve peygamberleri tasdik etmişti." (Saffât, 37)
[890] Allah bana yeter, O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O'ndan başka ilah yoktur, O diriltir ve öldürür. Senden başka ilah yoktur, noksan sıfatlardan münezzehsin. O'ndan başka ilah yoktur, o zaman dinde ihlaslı olun. O'ndan başka ilah yoktur, O'na tevekkül ettim. Doğu ve Batının Rabbi, O'ndan başka ilah yoktur.

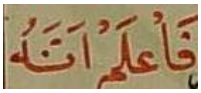
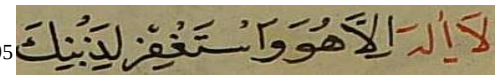
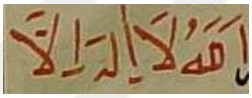
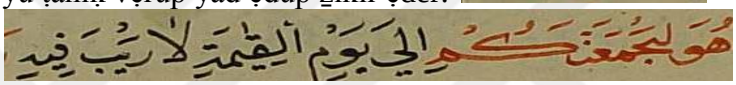
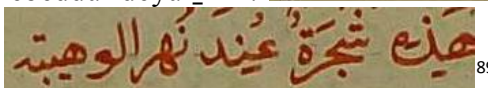
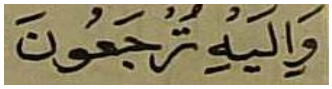
1. Nehrü'l-müheymineti ırmaġınuŋ başında bir dut aġacı
2. vardur. Şecere-i maʿrifet dėrler. Anuŋ daḫı yėdi budaġı
3. vardur. Degme bir budaġında bir ṭūṭī vardur. İlhām ḳonup
4. ṭururlar Mevlāmuzı yād ḳılurlar. Degme bir budaġı birer maḳāmdur.
5. Evvel maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi ol görklü adı ẕikir
6. ėder kim Allāh birdür müheyminet ancāḳ aŋa lāyıḳ-durur,

155(b)

1. ululıḳ anuŋ şānında sezādur, dėyü bu maḳāmda ṭurup
2. ol ʿaẓīm Mevlāmuzı yād ḳılup tesbīḥ ėdüp ẕikir ėder.
3. [891] İkinci maḳāmdaġı ilhām
4. ṭūṭīsi saŋa baŋa taʿlīm içün görklü adlar bulardur
5. dėyü ol yüce Mevlāyı yād ḳılup ẕikir ėder. Bu tesbīḥi
6. ẕikir ėder:
7.
8. [892] Üçünci maḳāmdaġı ilhām
9. ṭūṭīsi anı yād ḳılur kim arı oldurur. Şerīki
10. ortaġı yoḳdur. Şānına lāyıḳ olmayan ṣıfatlardan
11. pāk ve münezzehdür, dėyü yād ḳılur, ṭanıḳlıḳ vėrür.
12. [893] Dördüncü maḳāmdaġı
13. ilhām ṭūṭīsi anı yād ḳılur kim Maʿbūd bi'lʾḤaḳ oldur.
14. Ulu arş issidür dėyü ol yüce sübḥānı yād ėdüp
15. ẕikir ėder.[894] Bėşinci

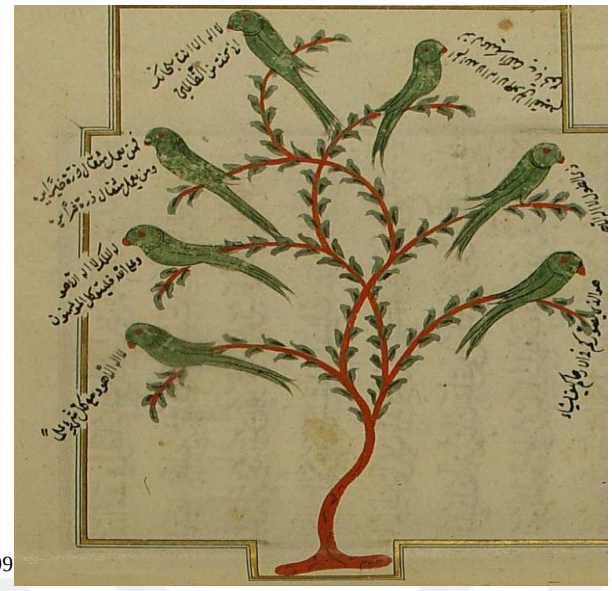
[891] Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler O'na mahsustur. (Ta-Ha, 8)
[892] "Allah'tır gerçek ilah, O'ndan başka yoktur ilah. O Melik'tir, Kuddüs'tür, Selâm'dır, Mü'min'dir, Müheymin'dir, Aziz'dir, Cebbar'dır, Mütekebbirdir. Allah müşriklerin iddialarından münezzeh ve yücedir. (Haşr, 23)
[893] O'ndan başka tanrı yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır. (Tevbe, 31)

156(a)

1. maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi anı yād ḳılur ḳim ulu ʿarş
2. issine taḳṣīr ḳılduŋ, maʿṣiyet işledüŋ. Allāha niyāz ẹt
3. yalvar yarlıġasın. Bu taʿlimi ḳılup yād ḳılur.
4. [895] Altıncı maḳāmdaġı ilhām
5. ṭūṭīsi anı yād ḳılur kim kıyāmete hīç şek ẹtmegil.
6. Evvelinüŋ āḫirinüŋ ḫālıḳını ol Ḥaḳ günde cemʿ ḳılsa gerek,
7. dėyü ṭanıḳ vẹrüp yād ẹdüp ẕikir ẹder.
8. [896] Yėdinci
9. maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi anı yād ḳılur kim cemīʿi
10. eşyā ve maḫlūḳāt helāk olucıdur. Bāḳī ol ḥayy-ı ezel
11. ve ebeddür dėyü ẕikir.
12. [897] [898]

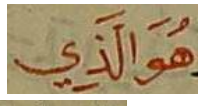
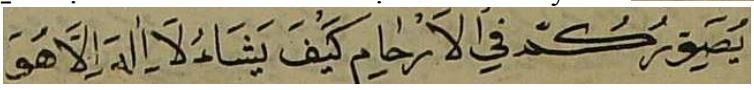
156(b)

[894] "(Halbuki) büyük arşın sahibi olan Allah'tan başka tanrı yoktur." (Neml, 26)
[895] "Bil ki Allah'tan başka ilah yoktur.(Habibim!) hem kendinin, hem de mümin erkeklerin ve mümin kadınların günahlarınının bağışlanmasını dile." (Muhammed, 19)
[896] "Elbette sizi kıyamet günü toplayacaktır. Bunda asla şüphe yoktur." (Nisa, 87)
[897] Uluhiyyet nehrinin sırları.
[898] "O'nun zatından başka her şey yok olacaktır." (Kasas, 88)

899

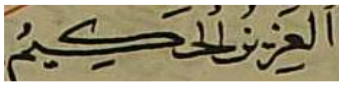
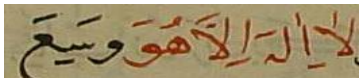
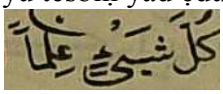
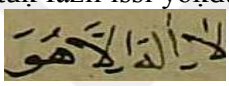
1. 900 Nehr-[i] uluhiyyet ırmağınuŋ başında
2. bir tut ağacı vardur. Şecere-i taʿrīf dėrler. Anuŋ daḫı
3. yėdi budağı vardur. Degme bir budağında bir ilhām ṭūṭīsi
4. ḳonmışdur. Mevlāyı yād ḳılurlar. Eydürler: Ḳaraŋu ana raḥmi
5. içinde nice ki dilerse ancılayın ṣūret ḳılur. Dilerse
6. ḳara ḳılur, dilerse aḳ ḳılur. Ḳaddinüŋ uzunında ve ḳışasında

157(a)

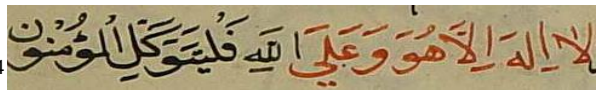
1. irādeti nice müteʿallıḳ olurusa anı ḳılur. Andan artuḳ
2. Taŋrı yoḳ rubūbiyyeti kāmil-dürür, dėyü yād ėdüp
3. ẕikir ḳılur. Nitekim Kelām-ı Ḳadīminde buyurur
4.

899 O'ndan başka ilah yoktur, noksan sıfatlardan ve şirkten münezzehtir. Allah'tan başka ilah yoktur, bütün güzel isimler O'na mahsustur. Allah'tır doğru ilah, O'ndan başka yoktur ilah. O Melik'tir, Kuddüs'tür. O'ndan başka her şey helak olacaktır. Allah'tan başka ilah yoktur, günahın için istiğfar et. Allah'tan başka ilah yoktur. Kıyamet günü hepinizi toplayacaktır. O'ndan başka ilah yoktur, O azametli arşın Rabbi'dir.

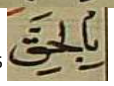
900 Uluhiyyet nehrinin sıfatı.

5. [901] İkinci maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi
6. anı ẕikir ẹder kim ʿālim-dürür, ḳamu dürlü ʿilmi kemāl
7. üzere-dürür, nice kim dilerse anı ḳılur. Andan artuḳ Taŋrı
8. yoḳdur. Dükeli nesneye ʿilmi vāsʿdur. Miṣli ve beŋdeş yoḳdur,
9. dėyü tesbīḥ yād ẹdüp ẕikir ḳılur.
10. [902] Üçünci maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi anı ẕikir
11. ẹder kim faẓl issi-dürür her kimseye nice faẓıl ḳılduġı
12. ʿālem pādişāhdur. Her iş ḥikmet birle ḳılur andan
13. artuḳ faẓıl issi yoḳdur, dėyü yād ẹdüp ẕikir ḳılur.
14. [903] Dördüncü maḳāmdaġı ilham ṭūṭīsi anı yād
15. ẹdüp ẕikir ẹder kim tevekkül ẹdici müʾminler cümle aŋa

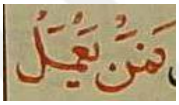
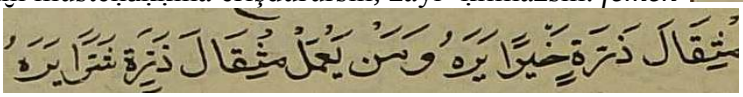
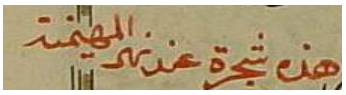
157(b)

1. tevekkül ẹderler. Faẓl issi ol-durur ḫazīnesinden kim dilerse
2. vardur. Nekim umsalar anı dirīġ ẹtmeyüp faẓlı birle
3. ʿatā ẹden pādişāhdur. Ulūhiyyet aŋa lāyıḳ-durur. Andan
4. artuk Taŋrı yoḳdur. Ne kim dileseŋ ümīzüŋi aŋa dutġıl,
5. dėyü yād ḳılur.[904]
6. Bėşinci maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi anı yād ẹder kim
7. Allāh yokdur. İlahe Allāh dėyü kendü kendü haẓretine
8. ḳasem yād ḳılur Ḫayy Ḳayyūm ol-durur. Ḳullarına ḫaṭā yola yormasunlar.

[901] "Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. O mutlak güç ve hikmet sahibidir." (Âl-i İmran, 6)
[902] "Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve her şeyi ilmiyle kuşattığını bilesiniz." (Talâk, 12)
[903] "Bu kitap mutlak galip, hakkıyla bilen, günahı bağışlayan, tevbeyi kabul eden, azabı çetin, lütuf sahibi Allah tarafından indirilmiştir. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur, dönüş ancak O'nadır." (Mü'min, 3)
[904] "O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler." (Teğabun, 13)

9. Kitāb indüreŋü baŋa inandılar baŋa ṭayandılar benden
10. artuḳ Allāh yoḳdur dėdiler, dėyü yād ėdüp ẕikir ėder.
11.
12. [905] Altıncı maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi anı yād ḳılup
13. ẕikir ėder kim Mevlalık ḳılmaḳ içinde cümlenüŋ pādişāhı
14. ol-durur. Andan ulu pādişāh yoḳdur, dėyü yād ėdüp ẕikir
15. ḳılur.

158(a)

1. Yėdinci maḳāmdaġı ilhām ṭūṭīsi anı ẕikir tesbīḥ ėdinür,
2. yād ḳılur kim arı Taŋrı sensin hic kimseye gücüŋ
3. yoḳ. Eger ḫayr ve ger şer miṣḳāl ẕerre ḳadar olursa
4. daḫı müsteḥaḳḳına ėrişdürürsin, żāyiʿ ḳılmazsın. *femen*
5. [906]
6. Mecmuʿı ʿamellere eksüksüz cezāsın vėren Taŋrı oldur.
7. Andan artuḳ Taŋrı yoḳdur dėyü yād ḳılur.

[905] " Hayy ve kayyûm olan Allah'tan başka ilah yoktur. (Âl-i İmran, 2)
[906] "Eğer hayır ve şer zerre miskal olsa dahi müstehakkına eriştirirsin, zayi etmesin."

8. [907]

158(b)

1. bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm.
2. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, Nehrü'l-Ālānuŋ deryāsı sırr ʿilminden
3. göŋül ʿilmine aḳdı. Göŋül ʿilminden nefs ʿilmine aḳdı.
4. Göŋül cümlesinden aḫlāḳ-ı meẕmūmeleri arıtdı. Pāḳ
5. ẹtdi. Baḳiyyelerini ol aġaçlardaġı ilhām ṭūṭīleri
6. ẕikirlerini yād ḳılmaġıla arıtdı, pāk ḳıldı. Ẓāhir bāṭın
7. cümle arı oldı. Nehrü'n-Naʿmā aḳdı. Aḫlāḳ-ı maḥmūdeleri
8. göŋül ʿaleminde ḳarār ẹdüp ornatdı. Ḫū ḳıldı.
9. Bu aġaçlardaġı budaḳlardaġı ilhām ṭūṭileri ẕikirlerini
10. yād ḳılu yād ḳılu sırra tene cāna cümle ṭamarlara siŋürdi.

[907] Kim zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığında görür, kim zerre kadar kötülük yaparsa onun da karşılığını görür. Mülk O'na mahsustur, O'ndan başka ilah yoktur, müminler O'na tevekkül etsinler. O'ndan başka ilah yoktur. O'nunilmi her şeyi kuşatmıştır. Senden başka yoktur ilah, münezzehsin, ben ise zalimlerden oldum. Elif, lam, mim. O'ndan başka ilah yoktur. Hayy'dır. Kayyum'dur. Kitabı hak olarak indirdi. Güç sahibi Allah'tan başka ilah yoktur. Size analarınızın karnında istediği gibi suret veren O'dur.

11. Ḳalb aḫlāk-ı meẕmūmelerden pāk oldı. Aḫlāḳ-ı
12. maḥmūdeler birle muttaṣıf oldı ve irādat-ı Ḥaḳḳa lāyıḳ
13. oldı. Nehrü'l-müheymineti aġacındaġı ilhām ṭūṭīleri kim
14. ẓāhir bāṭın niʿmetler cümle Ḥaḳdandur kim
15. [908] [909] Cümle niʿmet Ḥaḳdan idigi yād ḳılu

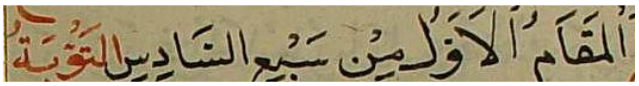
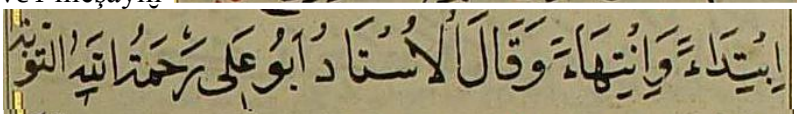
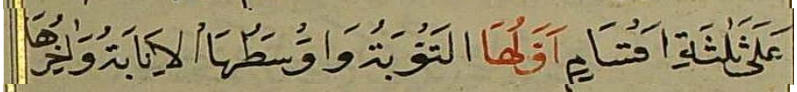
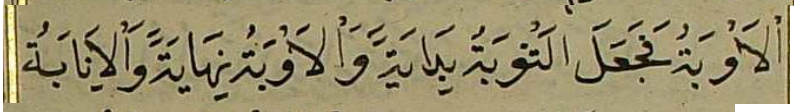
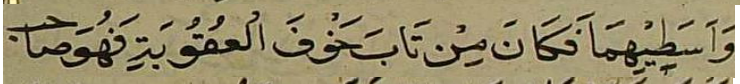
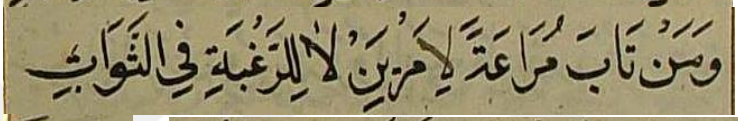
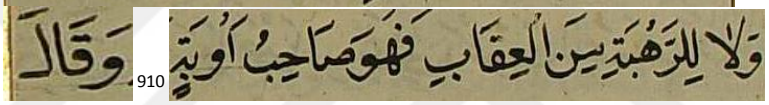
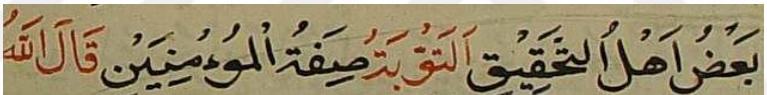
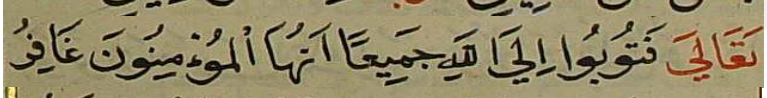
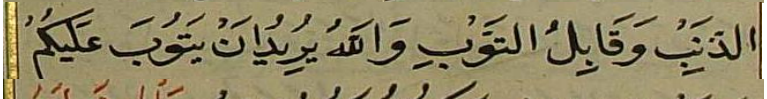
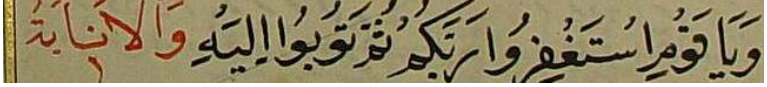
159(a)

1. danıḳlıḳ vėrür. Şükrini göŋüle cāna tene ornatdı,
2. üstüvār ḳıldı. Ḥaḳ teʿālā ṭarafından mezīd olmaġa ḳābil
3. ve lāyıḳ oldı. Nehrü'r-rubūbiyyeti başındaġı maʿrifet aġacınuŋ
4. budaġındaġı ilhām ṭūṭīleri Ḥaḳḳuŋ mürebbīligini yād ḳılup
5. senüŋ elüŋden nesne gelmeyüp ʿāciz ḳul iduġıŋı
6. bildürdi. Seni fenā yėrine getürdi. İmdi kendü özüŋe
7. naẕar ḳıl. Ol maḳāma ėrişmege cehd eyle. Nitekim ol
8. maḳāmdan dėmişlerdur fenā el-fenā fi'l-fenā. Şeyḫ eydür
9. ḳaddesallāhu sırrahu, Ḥaḳ teʿālā her kişiyi kim bu maḳāma irgürse
10. şeyḫ icāzet vėrse revā. Ümmeti ṭarīḳa daʿvet
11. ḳılsa revā. Aṣḥāb-ı şimāli daʿvet ėtse hem revā īmāna
12. ündimek içün. Ve aṣḥāb-ı yemīn birle ṣoḥbet ḳılmaḳ hem
13. revā birine naṣīḥat ėtmek içün. Ve ʿuzlet ḳılmaḳ hem revā
14. istiġfār ėdüp Ḥaḳḳa s̱enā ḳılmaḳ içün. Amma mürīde revā
15. olmaz murāḳabe üzere ṭurup teraḳḳī birle yėtmiş maḳāma

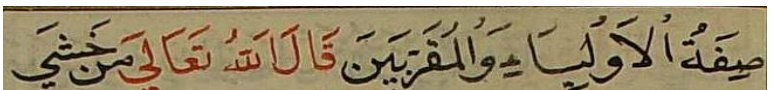
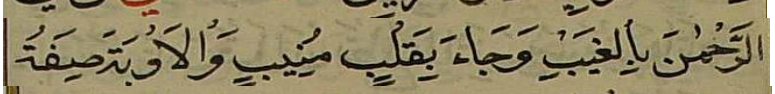
159(b)

1. ėrmeyince. vallāhu ʿālem bismi'llahi'r-raḥmani'r-raḥīm ḳāle

[908] "Nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini..."(Lokman 20)
[909] "Nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini..."(Lokman 20)

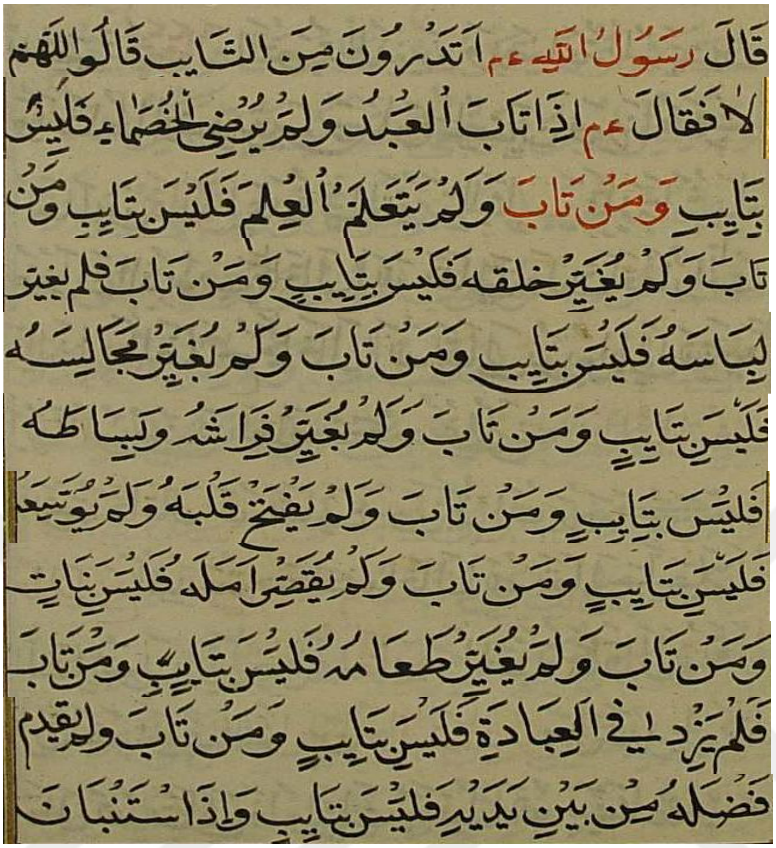
2. eş-şeyḫ ḳaddesallāhu sırrahu maʿdenü'l-meşāyiḫ sebʿatü't-tevbetü
3. ve'l-irādetü ve'l-muḳtedā ve'l-ḫalīfetü ve'l-ḥ^{v}ācetü ve'-ş-şeyḫ
4. ve'l-meşāyiḫ
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [910]
12.
13.
14.
15.

160(a)

1.
2.
3.

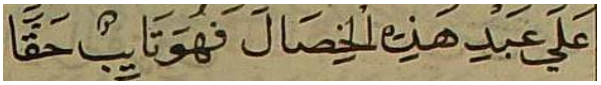
[910] Birinci makam tevbe. Başlangıç da nihayet de tevbedir. Üstad Ebu Ali[(rh)] dedi ki: "Tevbe üç kısımdır. Başı Tevbe, ortası İnabe, sonu Evbe'dir. Kim Allah'ın azabından korkarsa o Tevbe sahibidir. Kim sevap kazanmak için tevbe ederse o İnabe sahibidir. Kim de sevap ummak veya akıbet korkusundan değil, ancak Allah'ın emrine uymak kasdı ile tevbe ederse o da Evbe sahibidir. "

4. [911]

5.

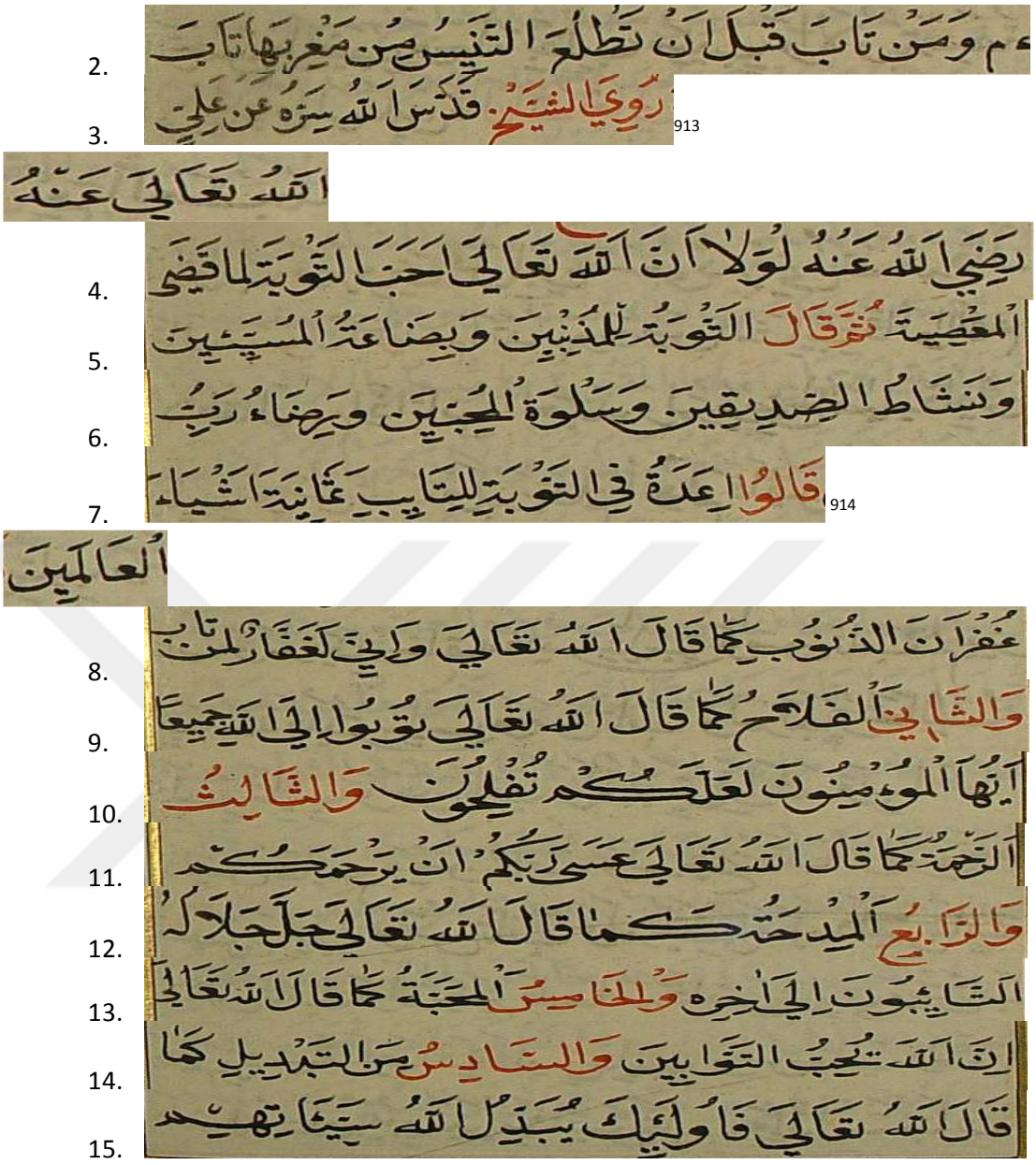
160(b)

1. [912]

[911] Tahkik ehli dedi ki: "Tevbe, müminlerin sıfatıdır. Allah Teala şöyle buyurdu: "Ey müminler! Hepiniz toptan Allah'a tevbe ediniz kurtuluşa eresiniz."(Nur, 31) "Hakkıyla bilen, günahı bağışlayan, tevbeyi kabul eden... " (Mü'min, 3) "Allah sizin tevbenizi kabul etmek ister." (Nisa, 27) "Ey kavmim! Rabbinizden bağış dileyin, sonra da ona tevbe edin." (Hud, 52) İnabe, evliya ve mukarrebin sıfatıdır. Allah Teala "Allah'a yönelen emirlerine riayet eden, görmediği halde Rahman'dan korkan ve Allah'a yönelmiş bir kalp ile gelen kimselere mahsustur. (Kaf, 33) buyurur. Evbe, enbiya ve murselin sıfatıdır. Allah Teala, "Süleyman ne güzel bir kuldu! Doğrusu O daima Allah'a yönelirdi." (Sâd, 30) buyurmuştur.

[912] İbn-i Mesud'dan(rh) rivayet edildi: Allah Resulü(as); "Tevbe eden kimdir bilir misiniz?" diye sordu. Sahabe "Hayır, ya Resulullah dediler. Allah Resulü(as) şöyle buyurdu: Bir kimse tevbe eder ancak, hasımları ondan razı olmazlar ise o tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, ilim öğrenmez ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, ahlakını değiştirmez ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, elbisesini değiştirmez ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak,

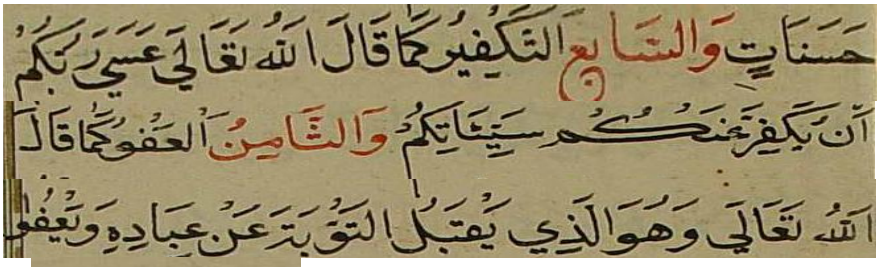
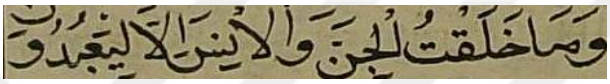
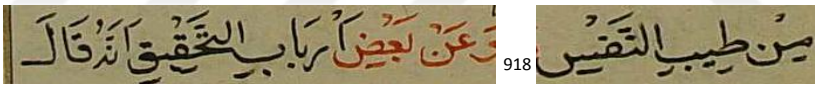
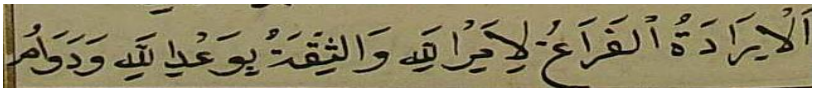

161(a)

meclisini değiştirmez ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, yatağını ve minderini değiştirmez ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, kalbini açmaz ve genişletmez ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, emelini kısaltmaz ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, yemeğini (helal yiyeyecek ile) değiştirmezse tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, ibadetinde artırma yapmaz ise tevbe etmiş olmaz. Bir kimse tevbe eder ancak, fazlasını önüne koymaz ise tevbe etmiş olmaz. Eğer bir kul bu hasletle ile muttasıf olursa, o tam manası ile tevbe etmiş olur.

[913] Nebi(as): "Kim güneş mağribden doğmadan önce tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder. " (Müslim, Zikr, 43, 2703) buyrmuştur.

[914] Hz. Ali(ra): "Eğer Allah Teala tevbeyi sevmese idi günaha izin vermezdi." demiştir. Yine dedi ki: Tevbe günahkârlar içindir. Onda hatakârların mülkü, sıddıkların şevki, muhiblerin tesellisi, Âlemlerin Rabbi'nin rızası vardır.

1.
2.
3.
4. [915] -şeyhu ḳaddesallāhu rūḥa, ḳanḳı
5. kimesne kim tevbeiʾ Taŋrınuŋ ʿaẕābından ḳorḳup ḳılsa
6. tevbe ḳılmış olur. Ve ḳanḳı kimse kim tevbeiʾ Taŋrınuŋ ḥimmetinden
7. ümīẕ ėdüp ḳılsa inābet ḳılmış olur. Ve ḳanḳı kimse kim
8. Ḥaḳḳuŋ emrini ululayup Allāhum beni ḳullıḳ içün
9. yaratdı dėse [916]
10. emrini tefekkür ḳılup tevbe ėdüp ʿamele meşġūl olsa
11. evbe ve tevbe ḳılmış olur. İnābet, ṭıfıl, nāresīdelıḳ gibi
12. evbe, resīdelik gibidür. El-maḳāmü'ṣ-ṣānī fī beyāni'l-
13. irādeti[917]
14.
15.

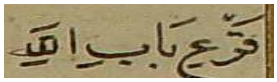
161(b)

[915] Dediler ki: "Tevbe eden için tevbede sekiz güzellik vardır. Birinci güzellik, günahların bağışlanmasıdır. Allah Teala: 'Şu da muhakkak ki ben, tevbe eden, inanan ve yararlı iş yapan sonra (böylece) doğru yolda giden kimseyi bağışlarım.'(Ta-Ha, 82) buyurmuştur. İkincisi, kurtuluştur. Allah Teala ' Belki Rabbiniz size merhamet eder.' (İsrâ, 8) buyurmuştur. Dördüncüsü övmektir. Allah Teala,'Tevbe edenler, ibadet edenler, hamd edenler... O müminleri müjdele!' (Tevbe, 112) buyurmuştur. Beşincisi muhabbettir. Allah Teala: 'Allah tevbe edenleri de sever, temizlenenleri de sever. ' (Bakara, 222) buyurmuştur. Altıncısı değişmektir. Allah Teala, 'Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir.' (Furkan, 70) buyurmuştur. Yedincisi, örtmektir. Allah Teala, 'Ey İman edenler! Samimi bir tevbe ile Allah'a dönün. Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter.' (Tahrim, 8) buyurmuştur. Sekizincisi, afvdır. Allah Teala 'O'dur ki kullarının tevbesini kabul eder, günahlarını affeder. Hem sizin bütün yaptıklarınızı da bilir.' (Şûrâ, 25) buyurmuştur.

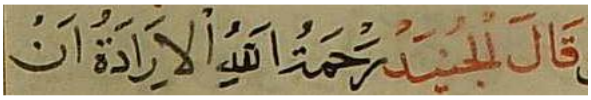
[916] "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyat, 56)

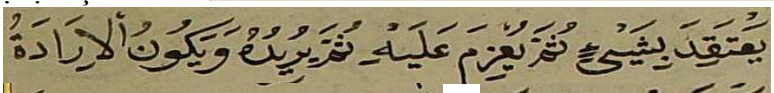
[917] Metinde bu kelime "iradetü" şeklinde harekelenmiştir.

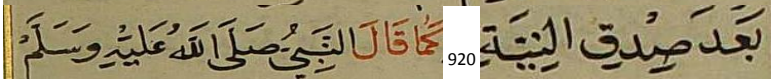
[918] Hakîm dedi ki: İradet, kalbin temiz nefsten ruhun gidasını istemesidir.

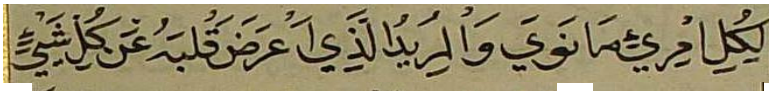
1. [919] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, evāmire imtisāl

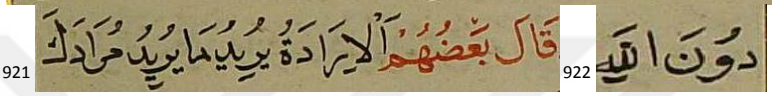
2. ẹtmegile ḳapuyı ḳaḳsaŋ ol ʿālī dergāhuŋ ḳapusını

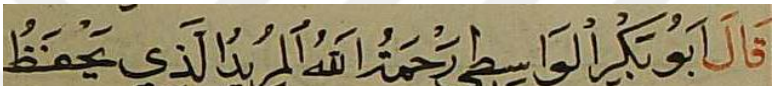
3. ḳaḳmış olursın.

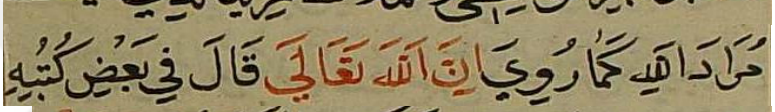
4.

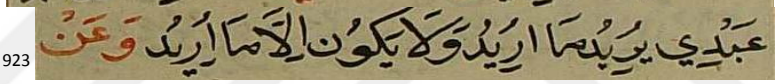
5.

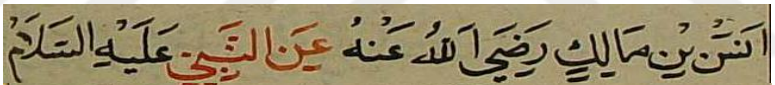
6.

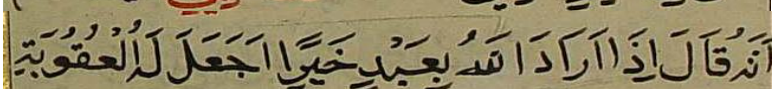
7.

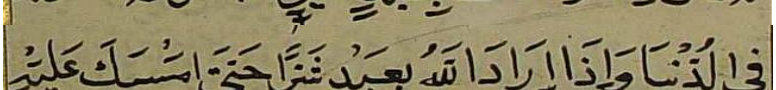
8.

9.

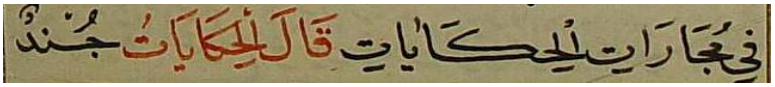
10.

11.

12.

13.

14.

15.

[919] Tahkik erbabından biri demiş ki: "İradet, Allah'ın emri için vazgeçmek, Allah'ın va'dine yapışmak ve O'nun kapısını çalmaya devam etmektir."

[920] Cüneyd(rh) dedi ki: "İradet bir şeye inanmak, sonra ona azmetmek, sonra da onu istemektir. İradet ancak niyet doğruluğundan sonra olur."

[921] Onlardan biri dedi ki: "İradet, muradının istediğini istemendir."

[922] Nebi(sav): "Her kişi için niyetinin karşılığı vardır." (Buharî, Bed'u'l-Vahy, 1; Müslim, İmâre, 45)

[923] Ebu Bekr el Vasıtî(ra), Mürid Allah'ın muradını koruyandır, dedi. Bazı kitaplarda geldiği gibi Allah Teala (kudsî hadiste) şöyle demiştir: "Kulum benim istediğimi ister, benim dilediğden başkasını asla istemez."

[924] Enes İbn Malik'ten(ra) rivayet edildi: Nebi(as) dedi ki: "Allah bir kulunun hayrını isterse cezasını dünyada iken verir. Bir kuluna da kötülük dilerse, cezasını kıyamet gününe dek saklar."

162(a)

1. مِنْ جُنُودِ اللهِ تَعَالَى يُقْرَاءُ بِهَا قُلُوبُ الْمُرِيدِينَ
2. وَقِيلَ لَهُ هَلْ فِي ذَٰلِكَ شَاهِدٌ قَالَ نَعَمْ قَوْلُهُ تَعَالَى عَزَّ وَجَلَّ
3. [925] وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ
4. وَعَنِ ابْنِ عَطَاءٍ أَنَّهُ قَالَ غِذَاءُ الْمُرِيدِينَ فِي الطَّاعَاتِ
5. وَغِذَاءُ الزَّاهِدِينَ فِي ذِكْرِ الثَّوَابِ وَغِذَاءُ الْعَارِفِينَ
6. فِي الْمَحَبَّةِ وَالْمُنَاجَاتِ [926] قَالَ يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ الْمُرِيدُ
7. لَا يَسْتَكِنُّ قَلْبُهُ إِلَّا فِي أَرْبَعَةِ مَوَاضِعَ قَصْرٍ بَيِّنٍ أَوْ
8. [927] مَسْجِدٍ أَوْ مَقْبَرَةٍ أَوْ مَكَانِ خَلْوَةٍ لَا يَرَاهُ أَحَدٌ
9. عَنْ بَعْضِ الصَّحَابَةِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ عَنِ اللهِ جَلَّ جَلَالُهُ
10. يَقُولُ عَزَّ وَجَلَّ لَا طَالَ شَوْقُ الْأَبْرَارِ إِلَى لِقَائِي وَأَنَا
11. إِلَيْهِمْ لَأَشَدُّ شَوْقًا وَسُئِلَ الْجُنَيْدُ عَنِ الْمُرِيدِ وَالْمُرَادِ
12. فَقَالَ الْمُرِيدُ يَتَوَلَّاهُ سِيَاسَةُ الْعِلْمِ وَالْمُرَادُ يَتَوَلَّاهُ
13. رِعَايَةُ الْحَقِّ لِأَنَّ الْمُرِيدَ يَسِيرُ وَالْمُرَادَ يَطِيرُ فَمَتَى يَلْحَقُ
14. السَّائِرُ الطَّائِرَ [928] سُئِلَ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ فَقَالَ لِلْمُرِيدِ الْمُسْتَوْفِي
15. [929] وَالْمُرَادِ الْمُسْتَوْفِي *şeyḫ eydür ḳaddesallāhu rūḥa mürīd*

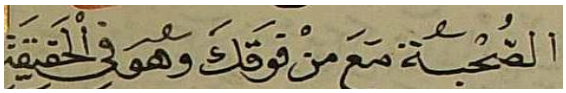
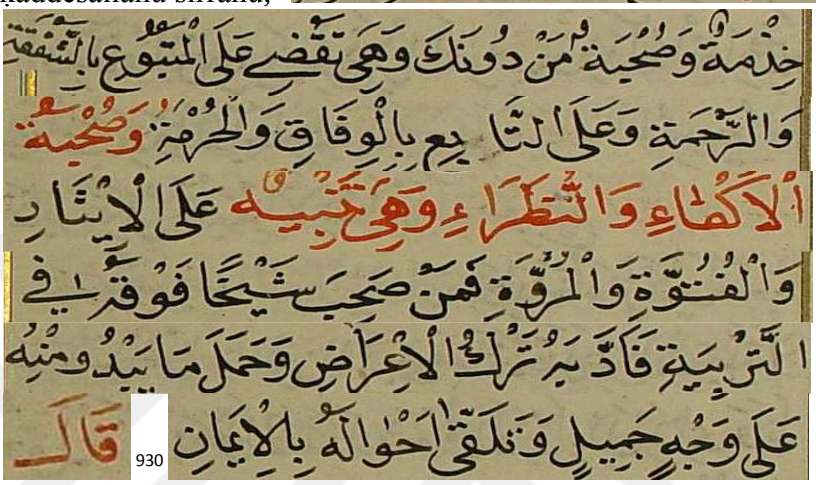
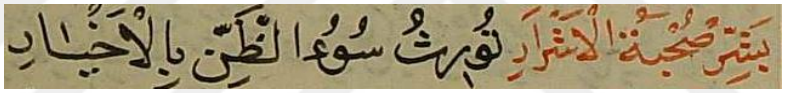
[925] Cüneyd'e, "Mücarati'l-Hikâyat'taki iki müridin meselesi nedir?" diye soruldu. "Hikayatta Allah Teala'nın erlerinden bir er müridlerin kalplerini okur." dedi. Ona, "Bu meselede senin delilin var mı?" denildi. "Evet" dedi. Allah Teâla'nın şu ayetini okudu: "Peygamberlerin haberlerinden, senin kalbini tatmin (ve teskin) edeceğimiz her haberi sana anlatıyoruz. Bunda sana gerçeğin bilgisi, müminlere de bir öğüt ve bir uyarı gelmiştir." (Hud, 120)

[926] İbn-i Atâ dedi ki: Müridlerin gıdası taattedir. Zahidlerin gıdası sevabı hatırlamaktır. Ariflerin gıdası, muhabbette ve münacattadır.

[927] Yahya İbn-i Muaz dedi ki: "Müridin kalbi ancak şu dört yerde sükûnet bulur: Evinin köşesinde, mescidde, makberde ve hiç kimsenin görmediği halvet mekânında.

[928] Sahabeden biri Nebi'den(sav) Allah Teala'nın şöyle buyurduğunu nakletti: "Ebrarın arzusu bana bir an önce kavuşmaktır. Ben buna onlardan daha arzuluyum." Cüneyd'e mürid ve muraddan soruldu. Dedi ki: Mürid, ilm-i siyaset için onu dost edinendir. Murad ise hakka riayet için ona dost olmuştur. Çünkü mürit yürür, murad uçar. Ne zaman yürüyen uçanı geçmiştir ki?

162(b)

1. Ḳaçan bāligliġa teklīf fermānı bulduġundan ṣoŋra
2. maʿden-i şeriʿatı tamām ḳılsa muḳtedālıġa degmiş gibidür.
3. El-maḳāmü'ṣ-ṣālisü el-muḳtedā. Ṣoḥbet üç dürlüdür. Şeyḫ eydür
4. ḳaddesallāhu sırrahu,
5.
6.
7.
8.
9.
10. 930
11. 931
12. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, ḳaçan mürid muḳtedālıḳ
13. maḳāmına ẹrse icāzet almaḳ cāizdür. Zīrā bildügi
14. ve gördügi ṭarīḳa irşād ẹtmege ḳādir olmayınca
15. icāzet cāiz degüldür. Nāgah muḍill olur. Şeyḫe evvel

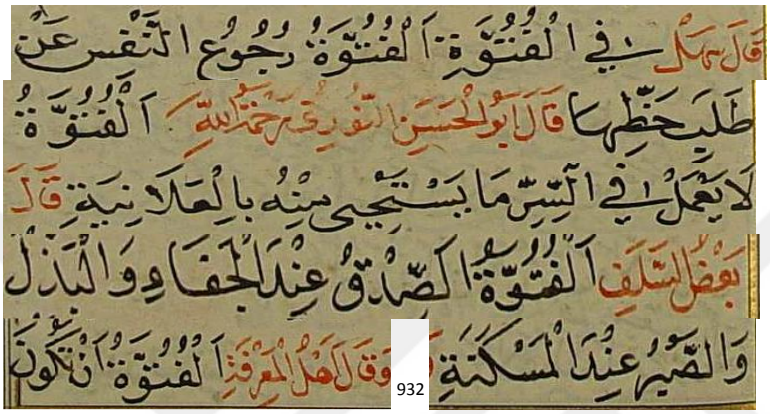
163(a)

1. irādet-i küllī getürmek gerek. Teslīm-i küllī olmaḳ gerek.
2. Şol ġassāl elinde meyyit gibi olmaḳ gerek.
3. Şerāyit ḫalveti tamām yẹrlü yẹrinde riʿāyet ẹtmek gerek.

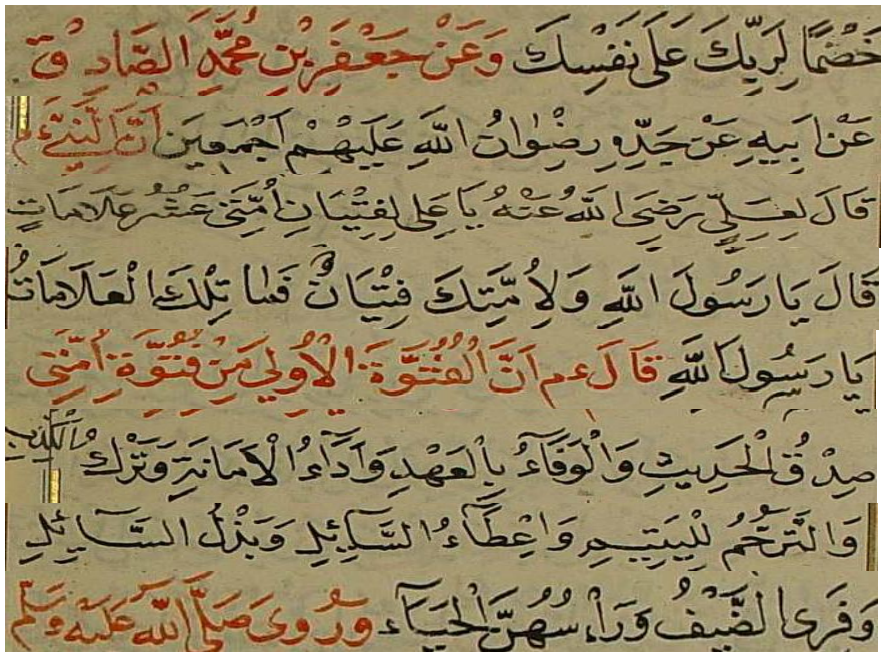
929 Muhammed b. Süleyman'a da soruldu. O dedi ki: Mürid vefa isteyendir. Murad ise vefa gösterendir.

930 Senden yüksek olanlarla sohbet; hakikatte hizmettir. Senden aşağıdakiler ile sohbette; tâbi olunanda şefkat ve rahmet, tâbi olanda ise bağlılık ve hürmet olmalıdır. Kim terbiyede kendinden yüksek bir şeyh ile sohbet arkadaşlığı yapar da, şeyhi ondan yüz çevirmekle onu tedib ederse, daima güzellikle karşılamalı ve onun hallerini inanarak kabul etmelidir.

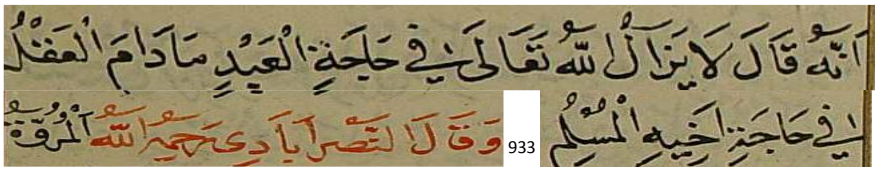
931 Bişr dedi ki: Şerliler ile sohbetten hayırlı kimselere ancak su-i zan kalır.

4. Nite kim dẹmişlerdür beyt, devām-ı ḫalvet, ẕikr ü vuḍūʾu, ṣavm u sükūt,
5. çü nefy rabṭ diger iʿtirāż nā-kerden. Ḳaçan mürid
6. irşād ẹtmege ḳābil olmadın icāzet dilese şeyḫ boynına
7. zenbīl aṣa, deryūze ḳıldura. Ḳabūl ẹtmese icāzet
8. vẹrmeye. Eger ḳabūl ẹdüp ol maḳāmdan teraḳḳī ẹdüp
9. dervīş terbiyetine ḳābil ve ḳādir olsa ol vaḳtin
10. icāzet vẹrmek revā ola, dẹmişlerdür. Vallāhu ʿālem.
11.
12.
13.
14.
15.

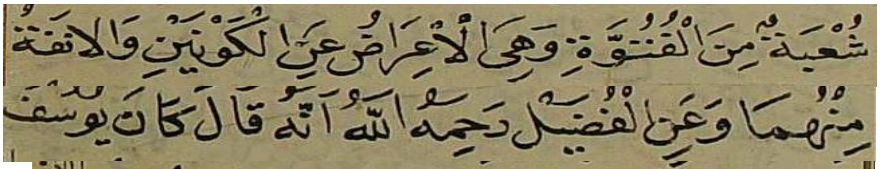
163(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

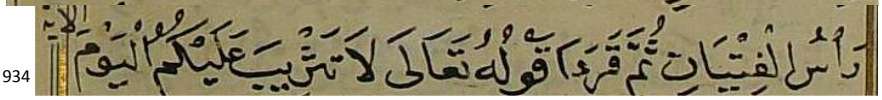
[932] Sehl, fütüvvet nefsin payını istemekten yüz çevirmesidir, dedi. Ebu Hasan Nuri: "Fütüvvet, açıkta yapmaktan çekindiğini gizlide yapmamaktır." dedi. Seleften biri: "Fütüvvet, cefa ve bezl anında bağlılık, meskenet zamanında ise sabırdır." dedi.

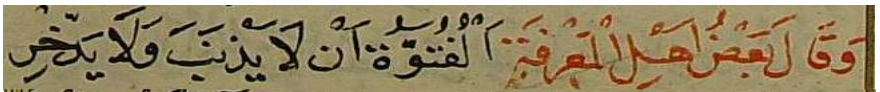
9.

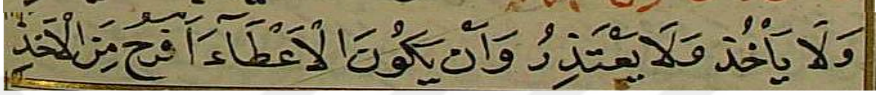
10.

11.

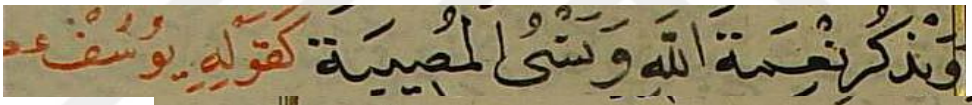
12.

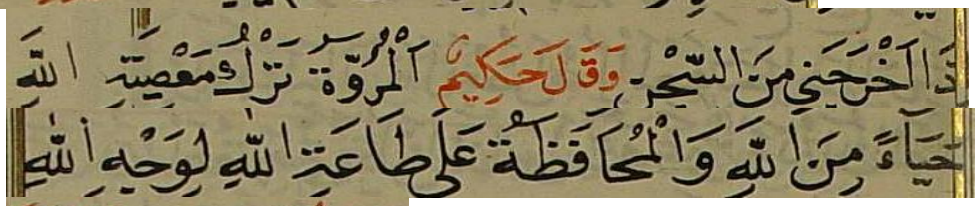
13.

14.

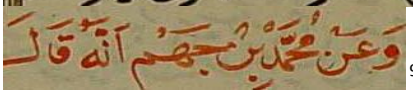
15.

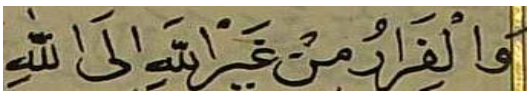
164(a)

1.

2.

3.

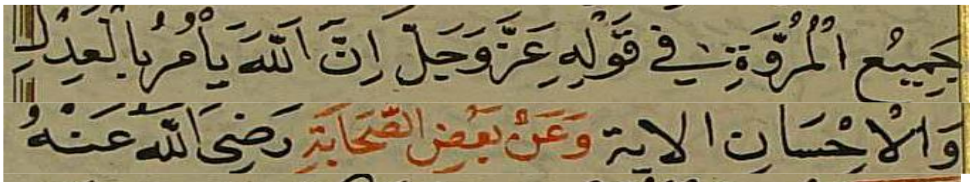
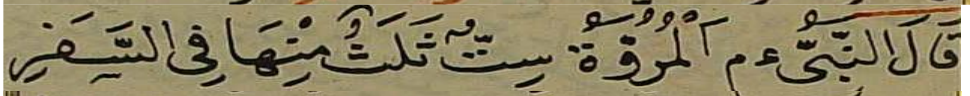
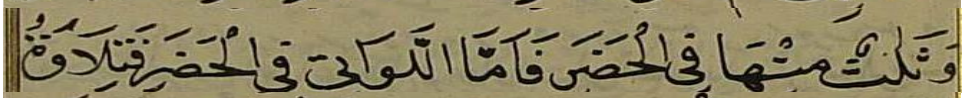
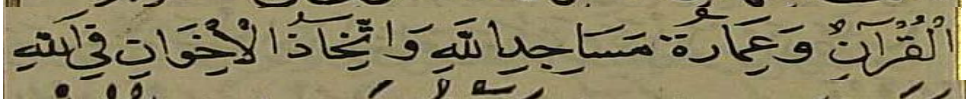
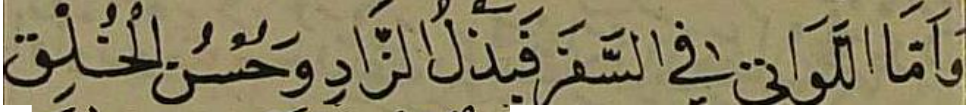
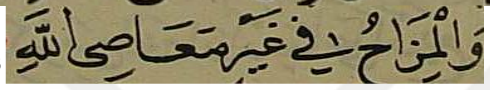
4.

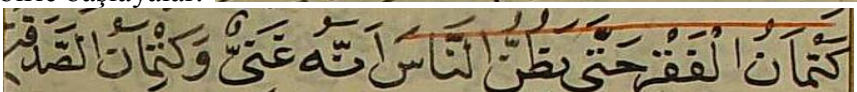
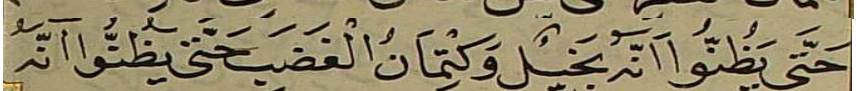
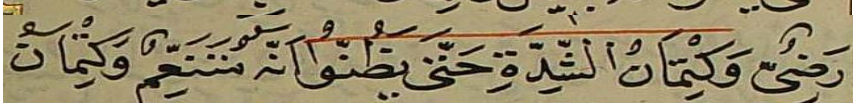
[933] Marifet ehli: "Fütüvvet, Rabbin için nefsine hasım olmandır."dediler. Cafer bin Muhammed bin Sadık babasından o da ceddinden şöyle nakletmiştir: Nebi(sav) Hz. Ali'ye(ra) dedi: "Ya Ali! Ümmetimin gençliğinin on alameti vardır." "Ya Resulullah! Ümmetimin gençlerinin bu alametleri nelerdir?" diye sordu. Efendimiz(sav) şöyle buyurdu: "En önde gelen fütüvvet, ümmetimin fütüvvetidir. O da: doğru söz, ahde vefa, emaneti eda, yalanı terk, yetime merhamet, dilenciye bolca bağışlama, misafire ikram, bunların hepsinin başı ise hayadır. Peygamber efendimiz(sav) dedi ki: "Aklı daima bir müslüman kardeşinin ihtiyacını gidermekte olan kulun ihtiyacını Allah Teala yerine getirir.

[934] Nasrabadî(rh) dedi ki: mürüvvet fütüvvetin bir şubesidir. O da iki âlemden ve onlarda olanlardan yüz çevirmektir. Fudayl(rh) : Yusuf gençlerin başı idi; dedi ve şu ayeti okudu: " (Yusuf) dedi ki: "Bugün sizi kınamak yok, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir." (Yusuf, 92)

[935] Marifet ehlinden biri şöyle dedi: Fütüvvet, günah işlememek, saklamamak, almamak, bahane bulmamak, vermeyi almaktan hoş görmek, Allah'ın nimetlerini hatırlamak ve musibetleri unutmaktır. Yusuf'un: "Doğrusu Rabbim bana (çok şey) lütfetti. Çünkü beni zindandan çıkardı ." (Yusuf, 100) dediği gibi. Hakim dedi ki: Mürüvvet, Allah'tan haya ederek Allah'a isyan etmeyi terk

5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. [936] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu,
12. muḳtedā olsa ṣoḥbeti ulularıla ve kiçilerile mürüvvet
13. ve şefkat ve raḥmet birle ṣoḥbet ḳılmaḳ gerek.
14. Tā ḫalīfelıġa sezā ola inşa'allāhu. El-maḳāmü'r-rābiüʿl-ḫalīfetü.
15. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, eger şeyḫ bir meclise

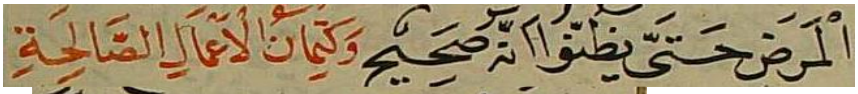
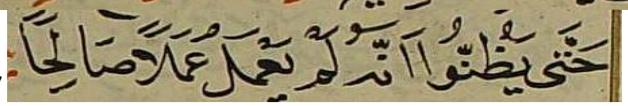
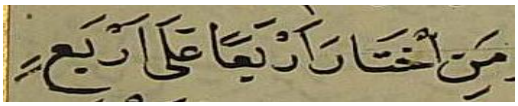
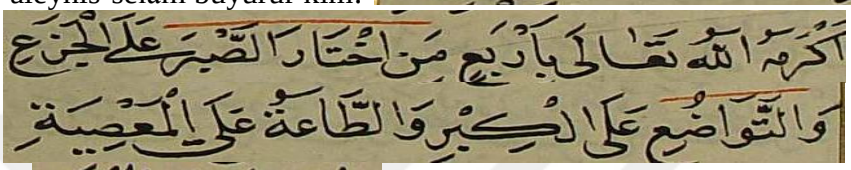
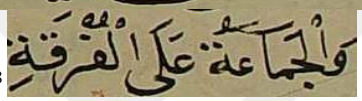
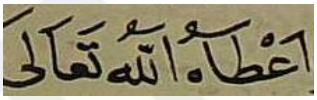
164(b)

1. ya bir yęre varsa ḫalḳa-yı ẕikr u duʿā ve tesbīḥ şeyḫ destūr
2. birle başlayalar.
3.
4.
5.

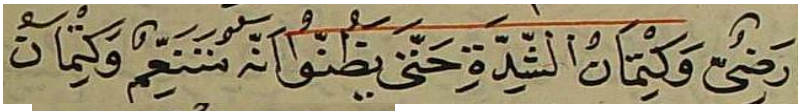
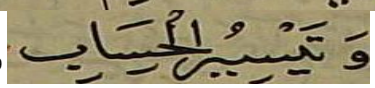
---

etmek ve allah için allah'a itaat etmeye ısrarla devam etmek. Allah'tan başkasından kaçarak Allah'a sığınmaktır.

[936] Muhammed bin Cehm dedi ki: Mürüvvetin hepsi şu ayet-i kerimededir: "Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor. " (Nahl, 90) Nebi(sav) dedi ki: "Mürüvvet altı fiildir. Onun üçü seferde, üçü ise vatandadır. Vatanda olanlar; tilavet-i Kuran, Allah'ın mescidlerini imar ve Allah için kardeş olmaktır. Seferde olanlar ise; azığını paylaşmak, güzel ahlâk ve günah olmayan mizahtır.

6.
7. [937] Şeyḫ eydür bu kendü
8. öz ḥālümüzdür amma ʿāḳıllar ʿārifler naẓar ẹderler. ʿAmellerüŋ
9. yaramazını terk ẹderler. Ḫāṣ ve güzīde ameller birle ʿāmil
10. olurlar. Nite kim Ḫuẕeyfe rivāyet ẹder iki cihān faḫrından
11. ʿaleyhis-selām buyurur kim:
12.
13.
14. [938] Her bu ẕikr olan gibi ḳılsa
15. güzīde ʿamellere sezā olur. Nite kim

165(a)

1.
2. [939] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, her kişi kim
3. duʿā diler olsa kendü özine naẓar ẹde. Ḫālīfeye baḳa.
4. Eger kendüden ulu ve duʿāsı maḳbūl varsa duʿāyı

[937] Marifet ehli dedi ki: Birr'in cevahiri altı şeyi gizlemektir.1.Farkı gizlemek: Ta ki insanlar onu zengin zannetsinler. 2. Sadakayı gizlemek: Hatta insanlar onu cimri zannetsinler. 3.Gazabı gizlemek: Hatta onu uysal zannetsinler. 4. İhtiyacını gizlemek: Hatta onu bolluk içinde zannetsinler. 5.Hastalığı gizlemek: Hatta onu sağlam zannetsinler. 6. Salih amellerini gizlemek: Hatta amel-i salih işlemediğini zannetsinler.

[938] "Dört şeyi dört şeye tercih edene Allah Teala dört şeyi lütfeder: 1.Feryada karşı sabrı tercih eden, 2. Kibre karşı tevazuu tercih eden, 3.Masiyete karşı taati tercih eden, 4. Ayrılığa karşı cemaati tercih eden.

[939] "Allah Teala bunlara karşılık ona; Süeda hayatı, şüheda ölümü, enbiyanın şefaati ve hesapta kolaylığı lütfeder"

5. aŋa işāret ėde müʾminlerüŋ ḥāceti revā olsun diyü.
6. Zīrā duʿāda bir şarṭ eksük olıcaḳ duʿā icābet olmaz.
7. Duʿāyı ḳuşa teşbīh ḳılmışlar. Nite kim ḳuşuŋ āʿżālarından
8. birisi eksük olıcaḳ uçamaz. Ḳaçan ḳuşuŋ ḳanatları
9. ve çelekleri ve cemīʿ āʿżāları yėrlü yėrinde olsa
10. nireye ḳaṣd ėderse uçar, ėrişür.
11. El-bābü'l-ḫāmis fī'l-ḫ̆āce

165(b)

1. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, bunda ẕikr olan yėtmiş
2. maḳāmdan yigirmi birini sülūk ėtse şeriʿatı tamām ʿamel
3. bi'l-ṭarīḳa dėrler. Ṭarīḳata ḳadem başmış olur. Ol vaḳit
4. ricāl ṣaffına dāḫil olur. Ṣūfīlıḳda meḥāsına aḳ
5. düşüp kehl menzilesine varanlar gibi olur. Ḫ̆ōca
6. adın adanur. Ol vaḳtin dürlü dürlü ḫūlar aḫlāḳ-ı
7. ẕemīmeler cümle aḫlāḳ-ı ḥamīdeye tebdīl olur. Maʿrifetullāhda
8. durmayup teraḳḳi içinde olur. Ol vaḳtin
9. şeyḫ eline ʿaṣā vėrmek gerek. Eyü yavuz ḫūları
10. bilüp aŋlayup yavuzını terk ėdüp eyüsini ḳabūl
11. ėtmek gerek. ʿAṣā içinde on dürlü ʿilm vardur.
12. Evvel ʿilmini şeyḫ eline ʿaṣā vėrdüginde ʿaṣānuŋ ol
13. dürlü dürlü ʿilmini bildürmek gerek. Andan ʿaṣā vėrmek
14. gerek. İlmini bildürmeyüp eline ʿaṣā vėrse ḫarbende eline
15. ṭayaḳ vėrmiş gibi olur. Amma ol ʿaṣā vėren şeyḫ

166(a)

1. ol kimüŋ fermānı birle vėrdi, Taŋrı fermānı birle mi
2. ya Cibrīl ʿa.m. Cebrāʾyil ādeme indürdi.

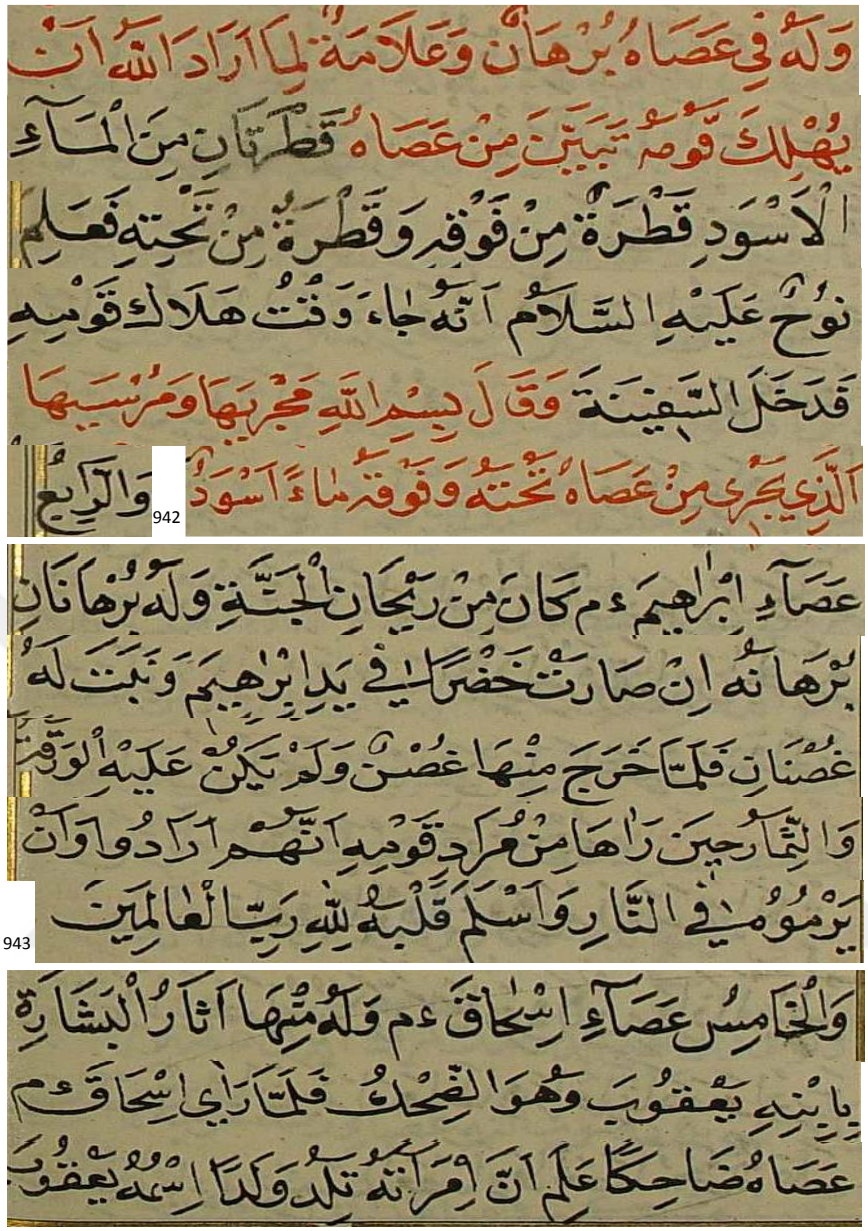
3. كَانَ لِعَشَرَةِ اَصْنَافٍ مِنَ الْاَنْبِيَآءِ صَلَوٰتُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ
4. اَجْمَعِيْنَ اَلْاَوَّلُ عَصَى اَبِيْنَا اٰدَمَ ع كَانَتْ تَذْكِرَةً
5. بِاَدْكَارٍ لَهٗ مِنَ الْجَنَّةِ وَبِهَا يَدْفَعُ السِّبَاعَ عَنْ نَفْسِهٖ
6. وَكَاَنَّهٗ فِيْ يَدِهٖ تَوَاضُعًا مِنْهُ وَلَهٗ بُرْهَانٌ وَحُجَّةٌ وَكَانَتْ
7. يُسَبِّحُ لِلّٰهِ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ اَلْفَ مَرَّةٍ وَبَكَتْ عَلٰى نَفْسِهَا
8. لِحُزُوْجِهٖ مِنَ الْجَنَّةِ وَكَانَ اَصْلُ بُكَآءِ اٰدَمَ مِنْ بُكَآءِ
9. الْعَصَآءِ وَقَالَ اِنَّ الْعَصَا تَبْكِيْ لِفُرْقَتِهَا مِنَ الْجَنَّةِ
10. وَاَنَا اَحَقُّ بِالْبُكَآءِ اَنْ اَبْكِيَ عَلٰى مَا عَصَيْتُ فِي الْجَنَّةِ
11. فَبَكٰى حَتّٰى تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَعَفَا عَنْهُ 940 وَالثَّانِيْ عَصَآءُ اِدْرِيْسَ
12. عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلَهٗ فِيْهَا بُرْهَانٌ وَهِيَ مُدَارَسَةُ الْكُتُبِ
13. فَاِذَا نَظَرَ اِلٰى عَصَاهُ يُذَكِّرُ مَا كَانَ فِيْ كُتُبِهٖ وَاِذَا لَمْ يَنْظُرْ
14. فِيْهَا لَمْ يَقْدِرْ اَنْ يَقْرَاَهَا ظَاهِرًا وَاِنَّمَا دَرَسَ اِدْرِيْسُ
15. مِنْ كُتُبِ اٰبَآءِهٖ بِسَبَبِ الْعَصَآءِ وَالْعَصَآءُ حُجَّةٌ عَلٰى

166(b)

1. وَالثَّالِثُ كَانَ عَصَآءَ نُوْحٍ النَّجِيِّ 941 اَعْدَآءِ اللّٰهِ الْكَفَرَةِ

940 Denildi ki asa enbiyadan on sınıfa veridi. Evvela asa, babamız Adem'e(as) cennetten indirilişini hatırlatmak için verildi. Onunla yırtıcı hayvanlardan korunurdu. O asa onun elinde ondan bir uzuv gibi idi. O asa onun için bir burhan ve hüccet idi. Her gün bin kere allah'ı tesbih ederdi. Cennetten çıkacağı için kendisine elbise olarak verildi. Adem'in ağlaması asanın ağlaması sebebinden idi. Adem "Asa cennetten ayrılmasına ağlıyor, ben ise cennette asi olduğum şeyden dolayı ağlamaya ondan daha çok layığım." derdi. Nitekim allah onun tevbesini kabul edip affedinceye kadar devamlı ağladı.

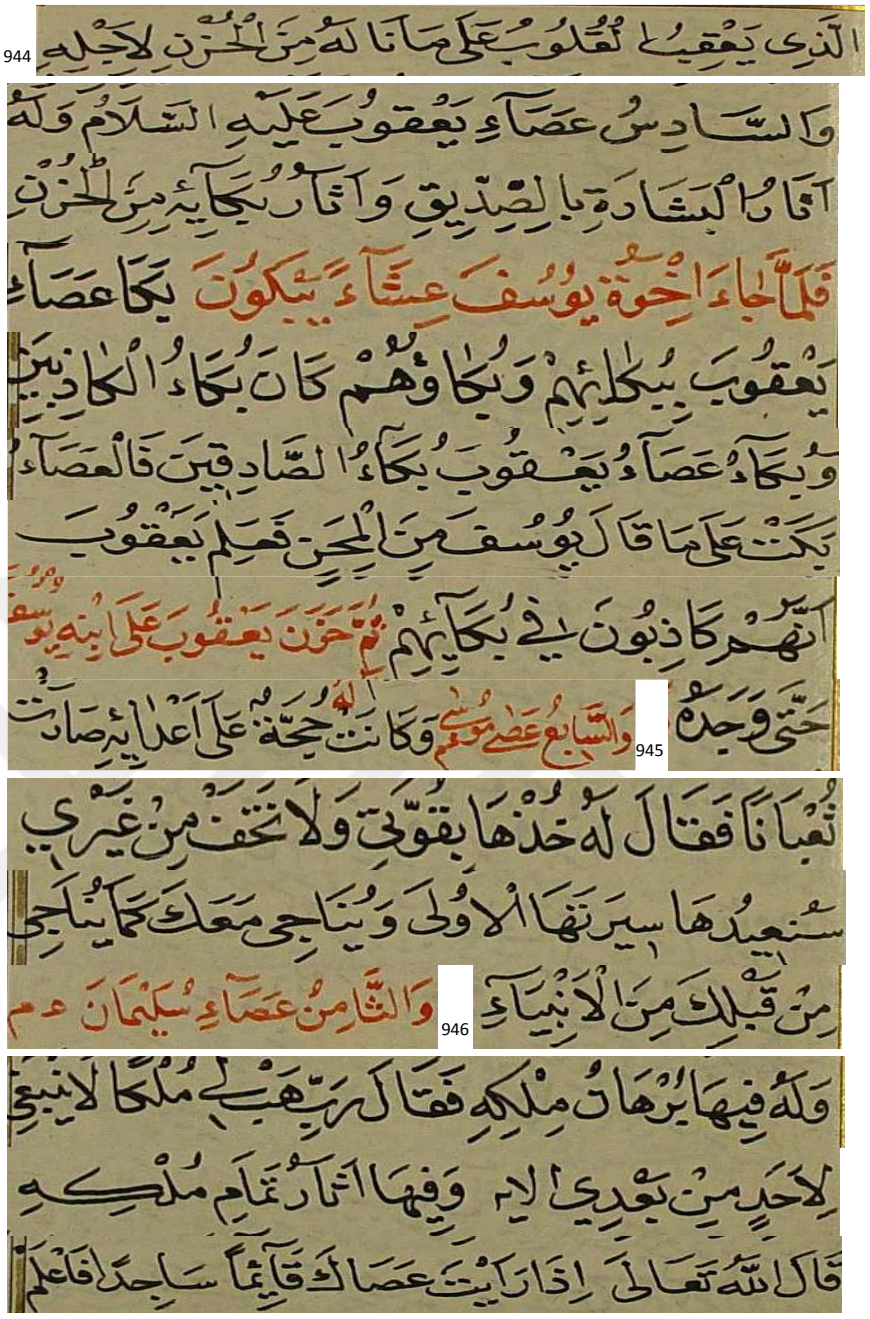
941 İkincisi İdris'in(as) asasıdır. Onun için asada burhan vardı. O, kitaplar tedris ederdi. Ne zaman asaya baksa, asa ona kitapta ne olduğunu hatırlatırdı. Bakmaz ise yüzünden okuyamazdı. İdris, asa sebebiyle atalarının kitaplarından ders verirdi. Onun asası inkârcı Allah düşmanlarına karşı bir hüccet idi.

وَلَهُ فِي عَصَاهُ بُرْهَانٌ وَعَلَامَةٌ لِمَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ
يُهْلِكَ قَوْمَهُ تَبَيَّنَ مِنْ عَصَاهُ قَطْرَتَانِ مِنَ الْمَاءِ
الْأَسْوَدِ قَطْرَةٌ مِنْ فَوْقِهِ وَقَطْرَةٌ مِنْ تَحْتِهِ فَعَلِمَ
نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ جَاءَ وَقْتُ هَلَاكِ قَوْمِهِ
فَدَخَلَ السَّفِينَةَ وَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِيهَا وَمُرْسَيْهَا
الَّذِي يَجْرِي مِنْ عَصَاهُ تَحْتُهُ وَفَوْقَهُ مَاءً أَسْوَدُ
وَالرَّابِعُ 942
عَصَا إِبْرَاهِيمَ ع م كَانَ مِنْ رَيْحَانِ الْجَنَّةِ وَلَهُ بُرْهَانَانِ
بُرْهَانُهُ إِنْ صَارَتْ خَضْرَاءَ فِي يَدِ إِبْرَاهِيمَ وَنَبَتَ لَهُ
غُصْنَانِ فَلَمَّا خَرَجَ مِنْهَا غُصْنٌ وَلَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ الْوَرَقُ
وَالثِّمَارُ حِينَ رَاهَا مِنْ مُرَادِ قَوْمِهِ أَنَّهُمْ أَرَادُوا أَنْ
يَرْمُوهُ فِي النَّارِ وَأَسْلَمَ قَلْبُهُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
943
وَالْخَامِسُ عَصَا إِسْحَاقَ ع م وَلَهُ مِنْهَا آثَارُ الْبَشَارَةِ
بِابْنِهِ يَعْقُوبَ وَهُوَ الضَّحِكُ فَلَمَّا رَأَى إِسْحَاقُ ع م
عَصَاهُ ضَاحِكًا عَلِمَ أَنَّ امْرَأَتَهُ تَلِدُ وَلَدًا اسْمُهُ يَعْقُوبُ

167(a)

942 Üçüncüsü Nuh Nebi'nin(as) asasıdır. Asada onun için Burhan ve alamet vardı. Allah Teala onun kavmini helak etmek istediğini ona asasından bildirdi. Asanın iki damla suyu vardı. Bunların biri üstünden digeri altından çıkardı. Nuh(as) , kavminin helak vaktinin geldiğini bundan bildi ve gemiye girip, "Gemiye binin! Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. " (Hud, 41) dedi. Asasının altından ve üstünden su akıyordu.

943 Dördüncüsü İbrahim'in(as) asasıdır. O, cennet reyhanından idi. Onun iki burhanı vardı. Birincisi İbrahim'in elinde yeşile dönerdi. Ondan iki dal çıktı. Bir dal çıkınca üstünde yaprak ve meyve bitmedi. O zaman kavminin muradını gördü ki onlar onu ateşe atmak istiyorlar. Kalbini âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim etti.

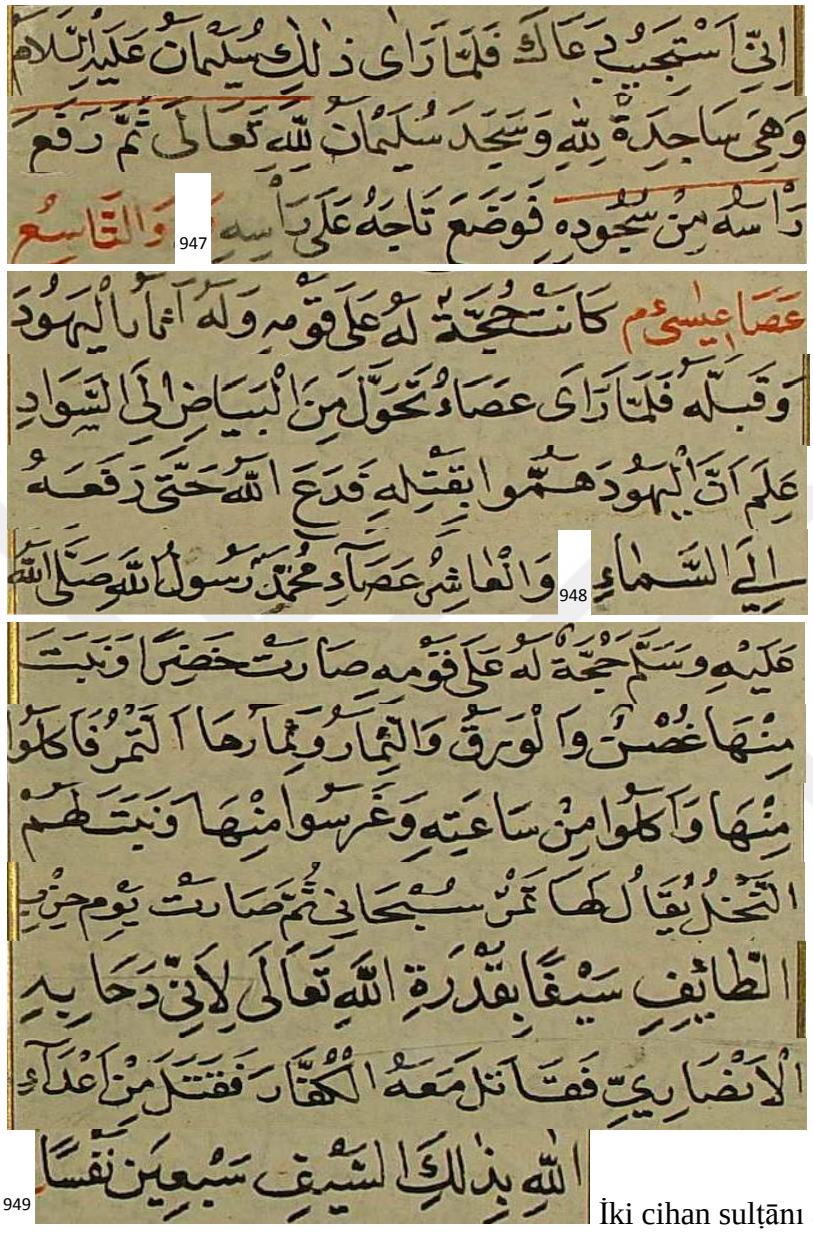

944 Beşincisi İshak'ın(as) asasıdır. Onda, oğlu Yakub'un müjdesinin alameti vardı ki o da asanın gülmesi idi. İshak(as) asasının güldüğünü görünce, hanımının Yakup adında bir çocuk doğurduğunu anladı. O Yakup ki kalpler bundan sonra hüzünden neye nail oldular ise ondandır.

945 Altıncısı Yakup'un(as) asasıdır. Onda, doğrulukla müjdeleme ve hüzünden ağlama alameti vardı. "Akşamleyin ağlayarak babalarına geldiler." (Yusuf, 16) Yakup'un asası onlar gibi ağladı. Ancak onlarınki yalancıların ağlaması idi. Yakup'un asasının ağlaması ise sadıkların ağlaması idi. Asa Yusuf'un başına gelen musibete ağlayınca Yakup onların ağlamalarının yalan olduğunu bildi. Yakup, oğlu Yusuf'un ayrılığına olan hüznü tamamlanınca onu buldu.

946 Yedincisi, Musa'nın asasıdır. Onda düşmanlara karşı hüccet vardı, yılan olurdu. Allah Teala ona: "Al onu! Korkma! Biz onu şimdi ilk haline sokacağız. " (Ta-Ha, 21) dedi. O tıpkı senden önceki enbiyanın münacaatı gibi seninle beraber münacaat eder.

167(b)

İki cihan sulṭānı a. m.

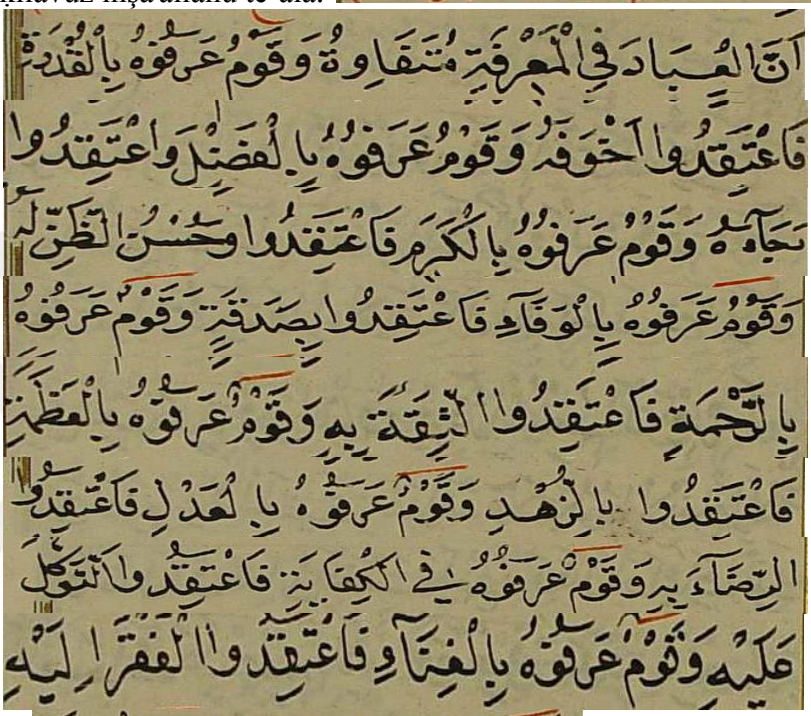
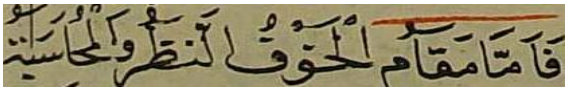
947 Sekizincisi Süleyman'ın(as) asasıdır. Asada onun hakimiyetine burhan vardı. " Rabbim!" dedi, "Beni bağışla; bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver." (Sad, 35) Bu ayette Süleyman'ın(as) mülkünün tamamlanmasına işaret vardır. Allah Teala: "Asanı secde edrken gördüğün zaman bil ki, senin duanı kabul edeceğim." dedi. Süleyman(as) , asanın Allah'a secde etmekte olduğunu görünce duasının kabul edildiğini anladı. O da Allah'a secde etti. Sonra secdeden başını kaldırdı ve başına hakimiyet tacını koydu.

948 Dokuzuncusu, İsa'nın(as) asasıdır. Onun asasında kavminden kendisine olacakların delili vardı. Yahudilerin ona karşı ihanetini belli etti. İsa(as) asanın beyaz renginin siyaha değiştiğini görünce, yahudilerin kendisini katletmeye karar verdiklerini bildi. Allah'a dua etti. Allah da onu semaya yükseltti.

949 Onuncusu, Muhammed Resulullah'ın(sav) asasıdır. Asasında kavmine mucize vardı. Açlık anında yeşerdi de ondan dal, yapraklar ve meyveler çıktı. Meyvesi hurma idi. Ondan doyuncaya kadar yediler ve tohumlarını diktiler. Bu tohumlardan temr-i subhani diye anılan hurma ağacı bitti. Taif

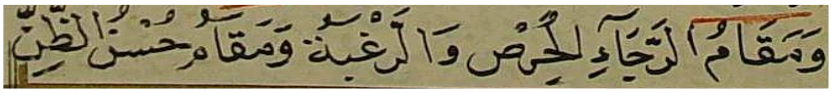
15. rūḥına maḥabbet ʿaṣāsı veṛdi. Rūḥ miʿrācında yayan

168(a)

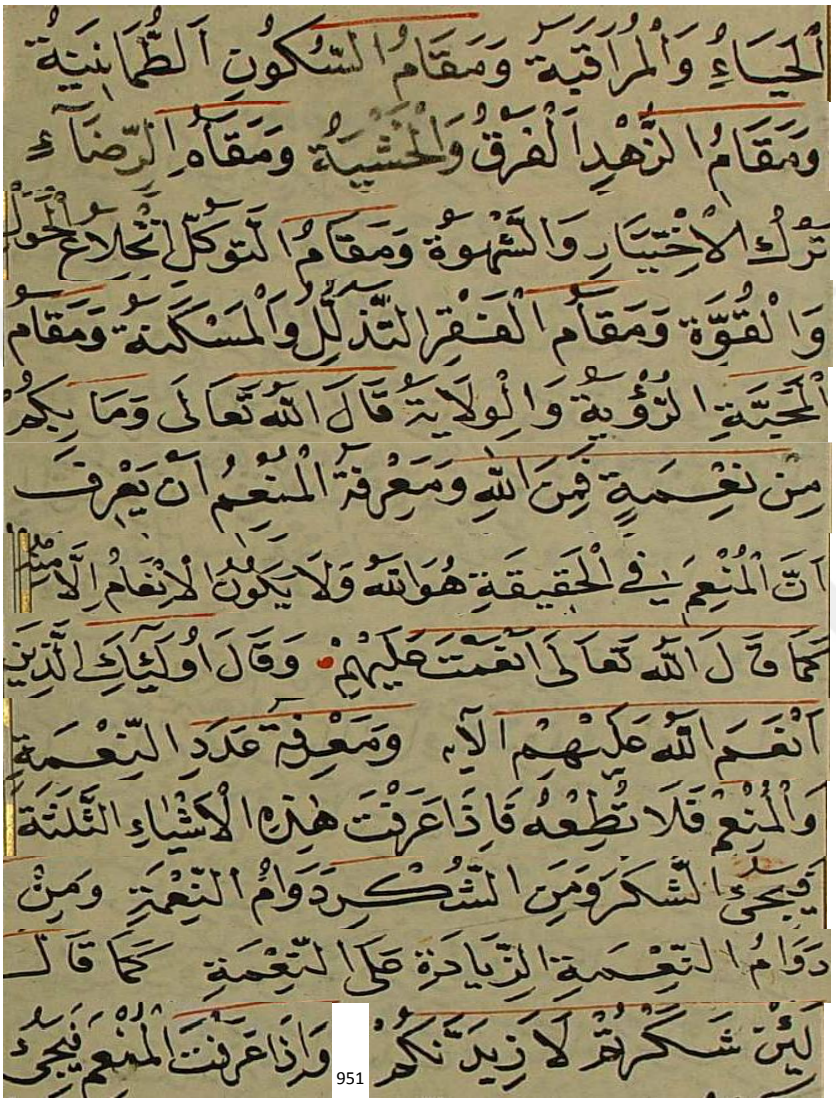
1. ḳılavuz inşā'allāhü teʿālā.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10. [950] Şeyḫ eydür,
11. ʿāriflerüŋ iʿtiḳādları başḳa başḳa oldı. Ḫoca
12. anuŋıçun ad veṛdiler kim her birinüŋ maḳāmlu maḳāmına
13. baḳmaḳ gerek. Ne maḳāmdan ne maḳāma teraḳḳī ẹderse
14. yẹrine yẹtürmek gerek.

savaşı gününde o asa , Allah'ın kudreti ile kılıç oldu ve onunla küffara karşı cenk etti. Bu kılıç ile Allah'ın düşmanlarından yetmişini katletti.

[950] Şeyh(ks) dedi ki: Kullar "Marifetullah"ta (Allah'ı tanımak) derece derecedirler. Bir kısmı O'nu kudreti ile tanır ve ondan çok korkmaya inanırlar. Bir kısmı O'nu fazlı ile tanırlar ve ondan recâya inanırlar. Bir kısmı O'nu keremi ile tanırlar, Hüsn-i zanna inanırlar. Bir kısmı O'nu vefa ile tanırlar, Sadakate inanırlar. Bir kısmı O'nu rahmet ile tanırlar, O'na bağlılığa inanırlar. Bazıları O'nu azameti ile tanırlar, zühde inanırlar. Bazıları O'nu adalet ile tanırlar, rızasına inanırlar. Bazıları O'nun her şeye yettiğini bilirler, tevekküle inanırlar. Bazıları O'nun zenginliğini bilirler, O'na karşı fakra inanırlar. Bazıları O'nu Birr ile tanırlar, O'na muhabbete inanırlar.

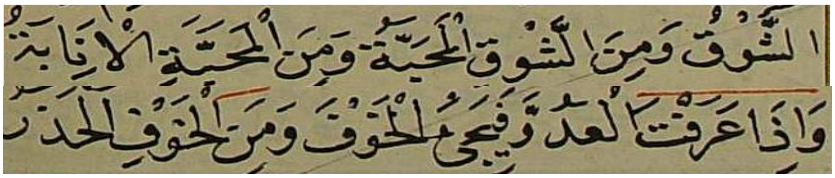
15.

168(b)

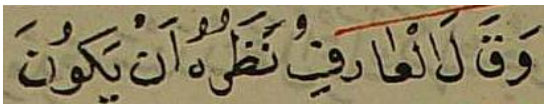
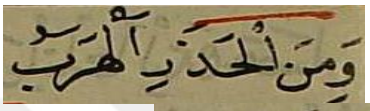
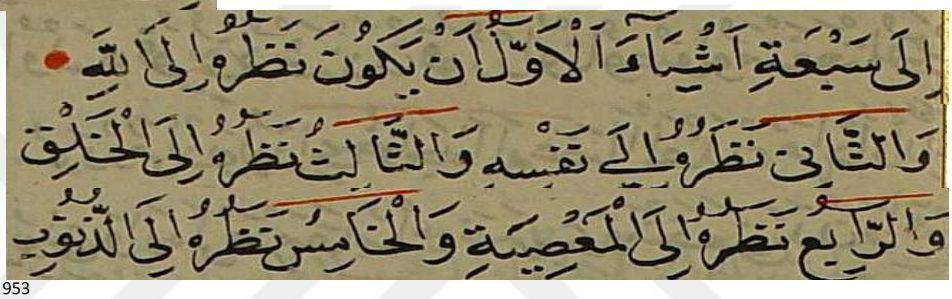

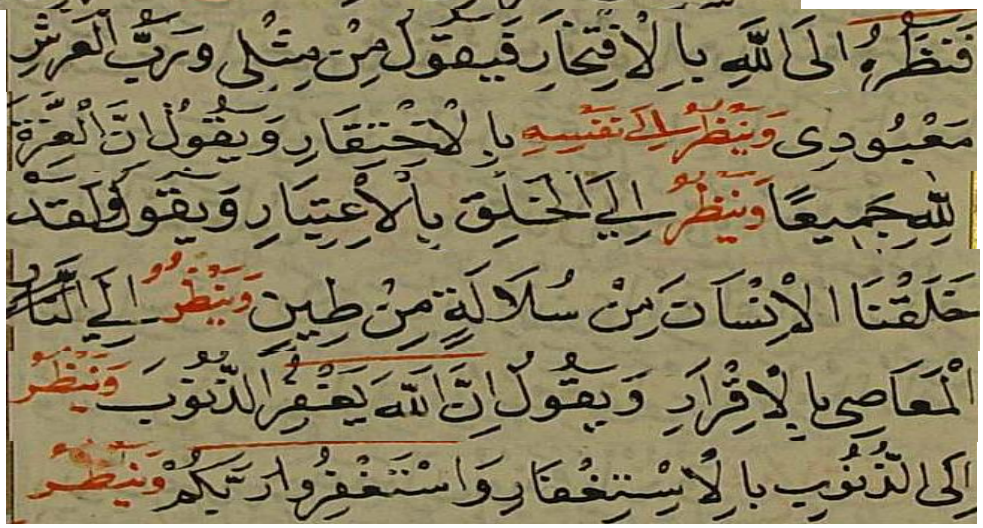
[951]

[951] Havf makamı, nazar ve muhasebedir. Recâ makamı, hırs ve rağbettir. Hüsn-i zan makamı, haya ve murakabedir. Sükûn makamı, mutmain olmadır. Zühd makamı fark ve haşyettir. Rıza makamı, ihtiyarı ve şehveti terk etmektir. Tevekkül makamı, havl ve kuvvetten sıyrılmaktır. Fakr makamı, tezellül ve meskenettir. Muhabbet makamı, rü'yet ve vilayettir. Allah Teala "Nimet olarak size ulaşan ne varsa, Allah'tandır." (Nahl, 53) buyurmuştur. Hakim dedi ki: Marifet üç kısımdır. Nimetin sayısının marifeti, nimetin marifeti ve mun'imin (nimeti verenin) marifeti. Munimi tanımak odur ki: Muni'imi tanımak odur ki: Mun'im-i hakiki Allah'tır. Nimeti veren ancak O'dur, diye itikat etmektir. Allah Teala: "Nimet ve lütfuna mazhar ettiklerin" (Fatiha, 5) buyurdu. Ve yine: "Kim Allah'a ve Resule itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütüuflarda bulunduğu peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaştır!" (Nisa, 69) diye buyurdu. Nimetin sayısı: Nimeti verene şükür ve itaat etmektir. Sen bu üç şeyi bilirsen, şükür gelir. Şüküğr nimetin

14.
15.

169(a)

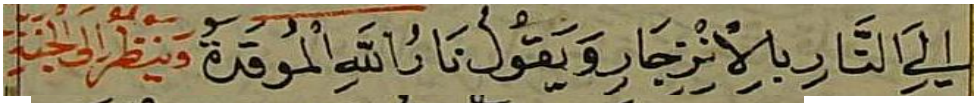
1. [952]

2.
3.
4.
5. [953]

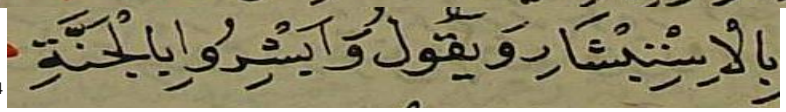
6.
7.
8.
9.
10.
11.

devamını sağlar. Nimetin devamı da nimetin artırılmasına sebep olur. Allah Teala "Eğer şükrederseniz elbette size (nimetimi) arttıracağım." (İbrahim, 7) buyurur.

[952] Mün'imi tanırsan şevk husule gelir. Şevkten muhabbet hasıl olur. Muhabbet inabeti netice verir. Düşmanı tanımak ise korku verir. Korkudan sakınmak gelir. Sakınmak kaçmayı getirir.

[953] Arifin bakışı yedi şeye olur: birincisi, Allah'a olan bakışı; ikincisi, nefsine olan bakışı; üçüncüsü, halka olan bakışı; dördüncüsü, masiyete olan bakışı; beşincisi, günaha olan bakışı; altıncısı, cehenneme olan bakışı, yedincisi, cennete olan bakışı.

12.

13. [954] Şeyḫ eydür

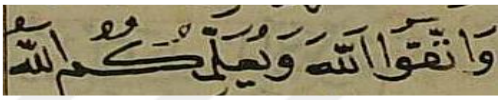
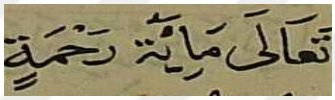
14. ḳaddesallāhu sırrahu, ẹy hˇōca şeyḫ ʿaṣā buyurdı. ʿAṣā
15. ʿilmini maʿnisini birle bildürdi. Boynından sāḳiṭ ḳıldı.

169(b)

1. İmdi senden ʿamel ẹtmek gerek. Çobanuŋ elinde ʿaṣā
2. olsa ḳoyunı düşmenden ḳorur, otlu sulu menfaʿatlü yẹre
3. sürer. Murād bulur. Ey ḫˇāce ele ʿaṣā almaġdan murād oldur kim
4. yolını varalar. Her maḳāmuŋ żarārı ve menfaʿatinden vāḳiʿ
5. olur. Anı bileler yẹtmiş maḳāma ẹrişeyin murād bulayın dẹrseŋ
6. himmet ʿaṣāsı birle nefsüŋ ḳoyunların menfaʿatlü yẹre
7. sürgil. Murād bulgıl. Yẹtmiş maḳāma erzānī olġıl
8. inşā'allāhüteʿālā. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu ṣūret
9. ʿaṣāsı neydügini beyān ḳılındı inşā'allāhu erzānī
10. olasın. Tesbīhlerini ḳılup maʿnīler bile ʿāmil olasın,
11. dẹyüp ṣūret-i ʿaṣāyı bunda yazduḳ. Şeyḫlıḳ maḳāmına
12. ẹrişeyin dẹseŋ ẓāhir ve bātın naẓarıŋı Ḥaḳḳa ḳılġıl.
13. Kendüzüŋi fenā maḳāmında dutġıl. Murāḳabe üzre ṭurġıl.
14. Teraḳḳī ḥālinüŋ mevāhibi Allāhü teʿālādur.

[954] Nefsine bakışı tahkir iledir ve "Bilsinler ki bütün izzet yalnızca Allah'a aittir." (Nisa, 139) der. Halka bakışı ibret nazarı iledir ve şöyle der: "Andolsun biz insanı çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir özden yarattık." (Mü'minûn, 12) Allah'ın emirlerine isyan etmeye bakışı, itiraf iledir ve şöyle der: "Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Zümer, 53) Günaha bakışı istiğfar iledir ve şöyle der: "Rabbinizden bağışlanma dileyin." (Hud, 90) Cehenneme bakışı, sakınmak iledir ve şöyle der: "Allah'ın tutuşturulmuş, (yandıkça) tırmanıp kalplerin ta üstüne çıkan ateşidir." (Hümeze, 6) Cennete bakışı, müjdelemek iledir. ve şöyle der: "Size vâdolunan cennetle sevinin!" (Fussilet, 30)

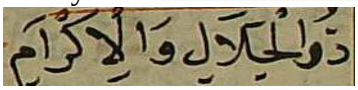
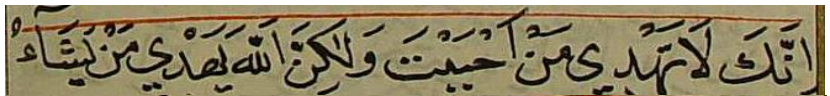
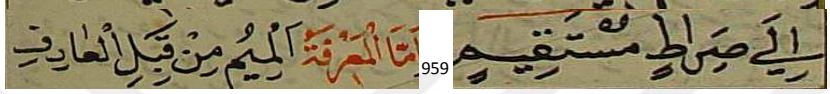
170(a)

1. Ḳaçan ḫalḳ birle iḫtilāṭ ḳılsaŋ melikler pādişāhlar
2. olsalar pādişāhlar pādişāhı ol maʿbūddur diyü,
3. fikr eylegil. Nitekim Kelām-ı Ḳadīmde buyurur:
4. [955] Ḳaçan ʿālimler birle iḫtilāṭ eṭseŋ ʿālimlerüŋ
5. ʿālimi ol ʿālim pādişāhdur diyü fikr eylegil. Nite kim
6. Kelām-ı Mecīdde buyurur: [956]
7. Ḳaçan bir raḥm issi kimse birle iḫtilāṭ ḳılsaŋ senüŋ
8. üzerüŋdeki Ḥaḳḳuŋ raḥmetini yād ḳılup erḥamu'r-rāḥimīn
9. ol-durur, fikr eylegil. Nite server-i ʿālem buyurur a. m.
10. [957] Bir raḥmetini dünyā ʿālemine indürdi.
11. Her bir uçan yüriyen canavarlar ʿayallerine nite kim raḥm ḳılurlar.

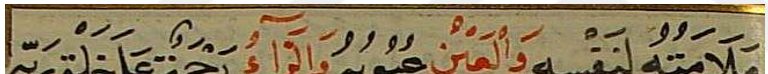
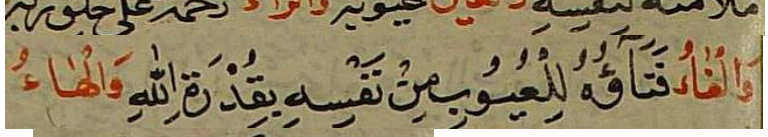
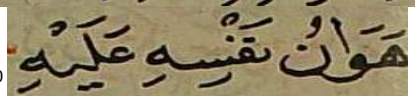
170(b)

1. Baʿżısı dört ayaġı üzerine ṭurup ʿayāline
2. süd veṛür. Baʿzısı arkası üzerine yatup altına ḳolını
3. budını döşeyüp süd veṛür. Baʿzısı otlaġa varup
4. yeḷinlerini südle ṭoldurup meleyü meleyü yügrüp gelür.
5. Ḥażret-i bārīnüŋ senüŋ üzerüŋdeki raḥmetini tefekkür
6. ḳılġıl. Ḳaçan bir maʿmūr ve müzeyyen yeṛe varsaŋ dünyānuŋ
7. fānīlıġını aŋup fikr ḳılġıl. Baḳī ol pādişāhlar

[955] "Mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden geri alırsın." (Âl-i İmran, 26)
[956] "Allah'tan korkun . Allah size gerekli olanı öğretiyor. Allah her şeyi bilmektedir." (Bakara, 282)
[957] Allah'ın yüz çeşit rahmeti vardır.

8. pādişāhıdur diyü fikr eylegil. Nitekim Kelām-ı Ḳadīminde
9. ḫaber buyurur.
10. [958] Ḳaçan Allāh dostlarından bir
11. kimse ile iḫtilāṭ ẹtseŋ gönderen ol ekremü'l-ekremīndür
12. diyü bilgil. Andan artuk kimse göndermedi diyü fikr
13. eylegil. Nitekim gẹrçek kelāmında buyurdı.
14.
15. [959]

171(a)

1.
2.
3. [960] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, taṣavvuf
4. içinde ḳırḳ yaşına ẹrse yaʿni raculiyyet maḳāmına
5. varsa ʿaṣā vẹrecek vaḳit olur. Baʿżılar eyitmişler
6. ḫalvete girse ḳırḳ maḳāma ẹrse ḫalvetden ḳırḳ günden
7. soŋra çıḳsa eline ʿaṣā vẹreler, dẹmişler. Şeyḫ vẹrdügi
8. ʿaṣānuŋ ʿilmi birle ʿamel ḳılmaḳ gerek. Nite kim evvel enbiyāya
9. vẹrdiler. ʿİlmi birle ʿamel ḳıldılar. Anlar gibi ʿamel ḳılmaḳ gerek.

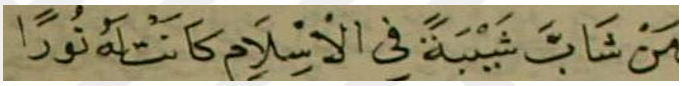
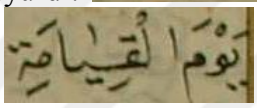
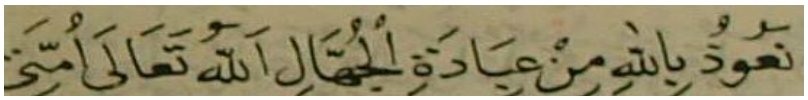
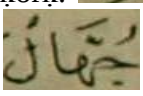
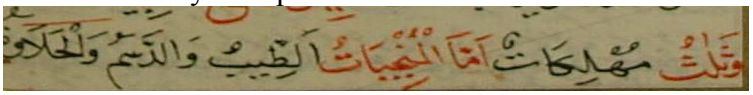
[958] "Yer üzerinde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zâtı bâki kalacaktır." (Rahman, 26-27)

[959] "(Resulüm!) Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin; bilakis, Allah dilediğine hidayet verir ve hidayete girecek olanları en iyi O bilir." (Kasas, 56)

[960] Marifet kelimesindeki harflerin her birinin arifin nefsinde birer işareti vardır: Mim harfi, melamet ehli olmasına işarettir. Ayın harfi, onun ayıbına işarettir. Ra harfi, Allah Teala'nın mahlukuna rahmet göstermeye işarettir. Fe harfi, Allah'ın kudreti ile nefsinin ayıplarına karşı yiğitliğe işarettir. He harfi, nefsinin değersizliğine işarettir.

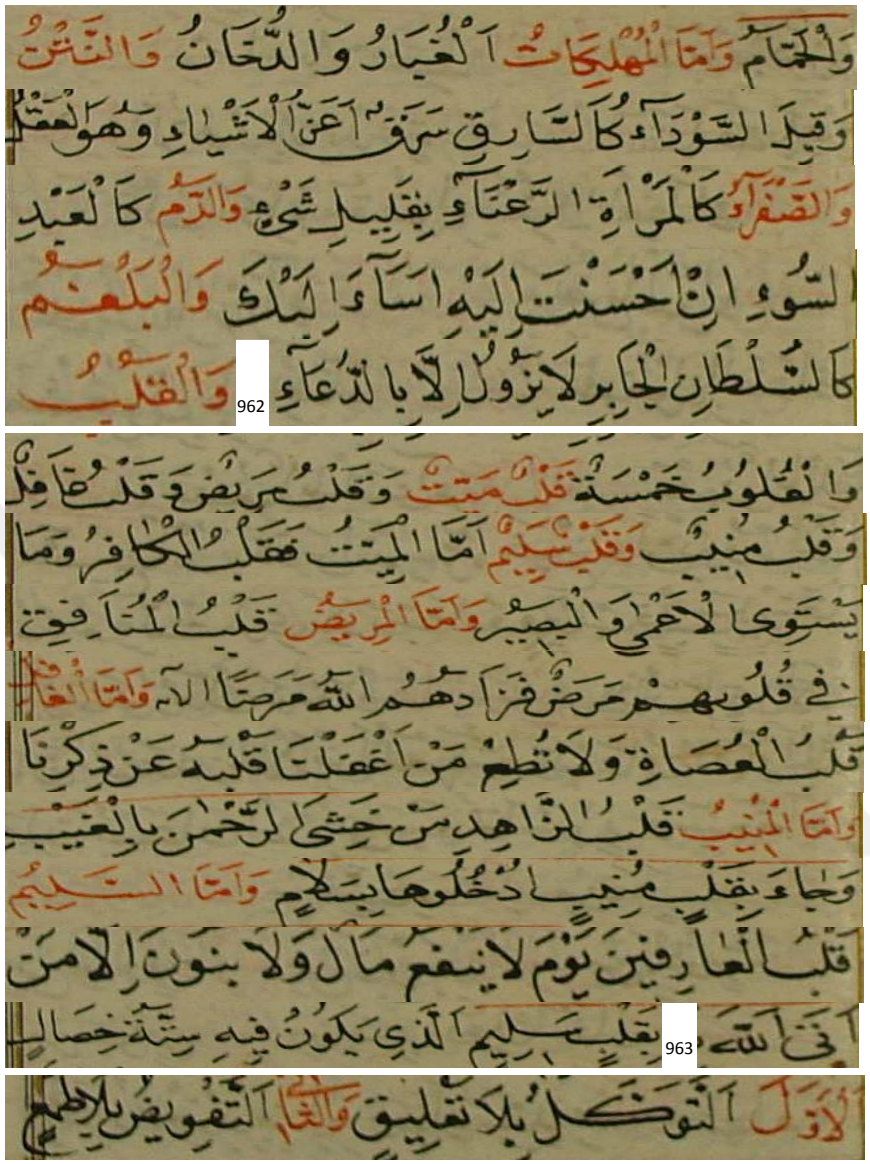
10. Bāṭınuŋı himmet ʿaṣāsı birle ārāste ḳılmaḳ gerek.
11. Nite kim beyān ḳılduḳ, iʿtiḳādda, naẓarda, himmetde, maḳāmda.
12. Pes dervīş gerekdür kim himmet ʿaṣāsını eline alup
13. ol bī-niyāz sübḥāna dāyim yüzin sürüp cehd ėdüp
14. murākabe ile dāyim ṭāʿat ve ʿibādete iḫlāṣıla meşġūl
15. ṭıfuliyyetden ve şebābetden ve kühūlden geçüp şeyḫūḫet

171(b)

1. maḳāmına ḳadem başmaḳ gerek. Ol vaḳit şeybetini İslāmda
2. aġardan gibi olur. Şeyḫlıḳ ve pīrlik maḳāmına varmış.
3. Baʿdehu temkīn bulur. Nūrāniyyeti ġālib olur. Nitekim server-i ʿālem
4. buyurdı:
5. [961] Ol vaḳtin Resūl ḥażreti gibi a m kerāmete
6. sezā olur. Ol vaḳtin lācerem şeyḫlıḳ maḳāmına geçürürler.
7. Şeyḫ ḳılurlar. Anuŋçun kim ʿameli ārāste olmuşdur. Bu mertebeye
8. lāyıḳ degülüken bu maḳāmdan daʿvā ḳılma. Peyġamberden utan,
9. ḳorḳ.
10. ʿamelinden ṣaḳlasun. El-maḳāmü's-sādisü fī'ş-şeyḫ.
11. Bu maḳām yavlaḳ düşvār-durur. ʿİlmi üküş-dürür. Degme bir ʿillete
12. dārūsını bilmek gerek. ʿİlletlü illete dāru vėrmek gerek.
13. Dürlü dürlü-dürür aŋlamak gerek. Ādemī içinde dürlü
14. dürlü nesneler yaradupdurur.
15.

[961] "Kim İslam yolunda saçını sakalını ağartırsa kıyamet günü bunlar onun için nur olur." (Tirmizî, Fadâilu'l-Cihâd, 13; Nesâî, Cihâd, 26.)

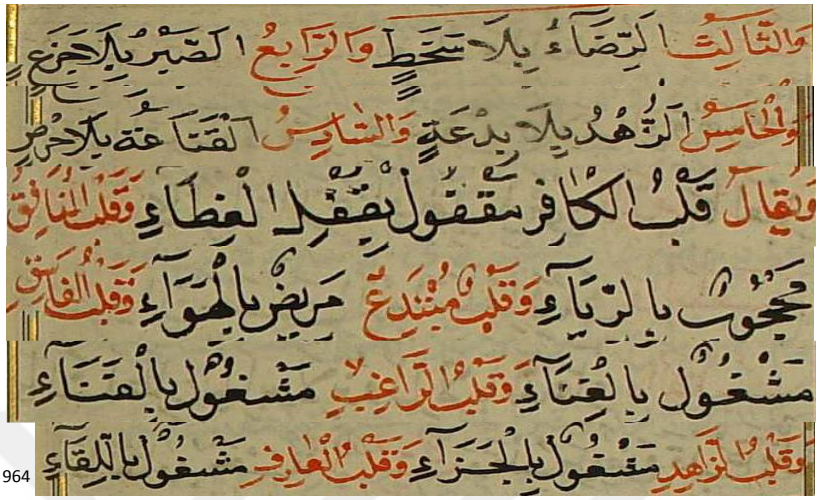
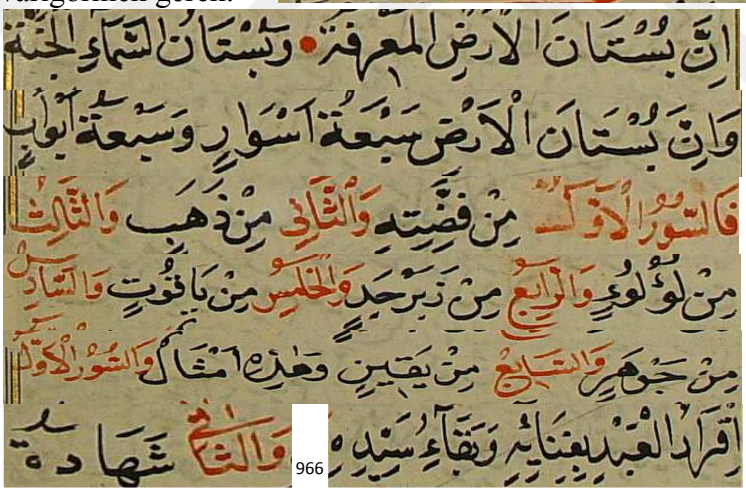
172(a)

[962] Denildi ki, dört faydalı(münciyat) üç zararlı(mühlikat) şey vardır. Faydalı; güzel koku, sağlıklı beslenmek, güler yüz ve hamamdır. Zararlı ise; toz-duman, kötü koku ve kirdir. Denildi ki: Sevda hırsız gibidir. En kıymetli şey olan aklı çalar. Safra: Az da olsa göz alıcı kadın gibidir. Kan: Kötü adama benzer, iyilik yapsan sana kötülük eder. Balgam: Zorba sultana benzer, ancak dua ile def olur.

[963] Kalbe gelince, beş sınıf kalp vardır: ölü kalp, hasta kalp, gafil kalp, münib kalp ve salim kalp. Ölü kalp, kâfirin kalbidir. "Körle, gören, karanlıkla aydınlık, gölge ile sıcak bir olmaz." (Fatır, 19) Hasta kalp münafığın kalbidir. "Onların kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını çoğaltmıştır. Söylemekte oldukları yalanlar sebebiyle de onlar için elîm bir azap vardır." (Bakara, 10) Gafil kalp, günahkârın kalbidir. "Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme." (Kehf, 28)Münib kalp, zahidin kalbidir. "Görmediği halde Rahman'dan korkan ve Allah'a yönelmiş bir kalp ile gelen kimselere mahsustur. Oraya selametle girin. İşte bu, ebedî yaşamanın başladığı gündür." (Kaf, 33-34) Selim kalp, ariflerin kalbidir. " O gün, ne mal fayda verir ne de evlat. Ancak Allah'a kalb-i selîm (temiz bir kalp) ile gelenler (o günde fayda bulur)." (Şuarâ, 88-89)

172(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6. [964]
7. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, şeyḫ olan bu dürlü
8. dürlü ʿilletleri giderüp dāruveṛüp ḳalb-i selīm maḳāmına
9. varıgörmek gerek.[965]
10.
11.
12.
13.
14.
15. [966]

[964] Selim kalbin altı özelliği vardır: birincisi Halik'a tam tevekkül, ikincisi, hırs göstermeksizin tefviz, üçüncüsü, gücenmeksizin rıza, dördüncüsü, şikayet etmeksizin sabır, beşincisi, bid'ate girmeden zühd, altıncısı hırs göstermeksizin kanaat. Denildi ki: Kâfirin kalbi inkar ile kilitlidir. Münafığın kalbi riya ile perdelidir. Bid'atçının kalbi heva ile hastadır. Gafilin kalbi zenginlik ile meşguldür. Ragıbın kalbi kanaat ile meşguldür. Arifin kalbi ise Allah'a kavuşmak ile meşguldür.

[965] Bu kelime metinde "görmek" şeklinde yazılmıştır.

[966] Şeyh bostanlar hakkında şunları dedi: Dünya bostanı marifettir. Sema bostanı ise cennettir. Dünya bostanının yedi suru ve yedi kapısıs vardır. Birinci sur gümüştendir. İkincisi altından, üçüncüsü inciden, dördüncüsü zebercetten, beşincisi yakuttan, altıncısı cevherden, yedincisi yakîndendir. Bu misaldir. Birinci sur: Kulun kendisinin fani, seyyidinin baki olduğunu ikrardır.

173(a)

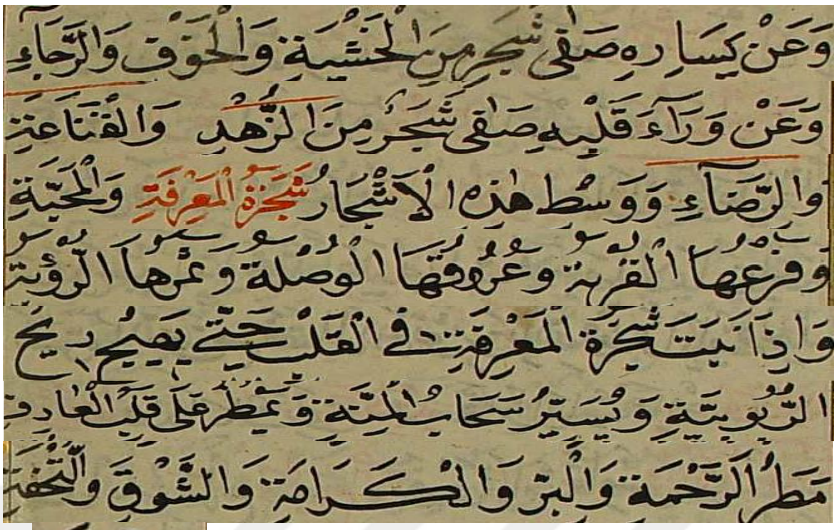

[967] İkincisi: "La ilahe illallah" diyerek Mevla'nın vahdaniyyetine şehadet etmektir. Üçüncüsü: "Muhammed Resulullah"?? demektir. Dördüncüsü: İslam'dır. Beşincisi: Tevhid'dir. Altıncısı: Yakîndir.

[968] Bunlar surlardır. Kapılara gelince; Cebrail Muhammed'e(as) sordu: "İman nedir ya Muhammed?" Nebi(sav) tefsir ederek şöyle buyurdu: "Allah'a iman ettim." birinci kapıdır. "Meleklerine inandım." ikinci kapıdır. "Kitaplarına inandım." üçüncü kapıdır. "Peygamberlerine inandım." dördüncü kapıdır. "Ahirete inandım." beşinci kapıdır. "Hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inandım altıncı kapıdır.

[969] Eğer bir abd dünyada marifet bostanına ve ahirette cennet bostanına girmek istiyorsa şirksiz ikrar etmeli, şeksiz ve töhmetsiz şehadet etmeli, şüphesiz "Lailahe illallah" demelidir. Eğer abd bunları ikrar ederse, bu onun marifet bostanına girmesine delil olur. Bostana girince orada ağaçlar, nehirler ve meyveler görür.

173(b)

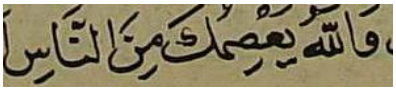
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8. [970] [971] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu rūḥa, ḳaçan aḥvāli böyle
9. olsa ẓāhiri ve bāṭını ābādān olur. Ḥikāyet
10. Mūsā kelim Ḥaḳ teʿālāyıla mükāleme ḳılurdı. Eyitdi:
11. ilāhī ḥażretiŋe bir suʾālüm vardur, ḳıluram. Yeḳle emreyle
12. esmesün, sākin olsun ve suya emreyle aḳmasun
13. ve uçar ḳuşlara emreyle sākin olsunlar, uçmasunlar.
14. ʿĀlemde deprenen nesneleri cümlesin sākin ḳıl. Su'ālüm
15. ḳılayın, dḳdi. Ḳāle Allāhü teʿālā yā Mūsā bu dḳdüklerüŋ yüz biŋ

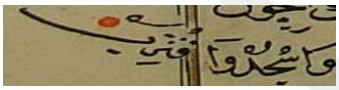
174(a)

1. daḫı artuk olsa senüŋ suʾālüŋ arasında hergiz
2. ḥicāb yoḳdur. Mūsā eyitdi: İlahi bilürem benüm daḫı
3. dilegüm anuŋıçundur, dḳdi. Ḥaḳ celle ve ʿalā semekden

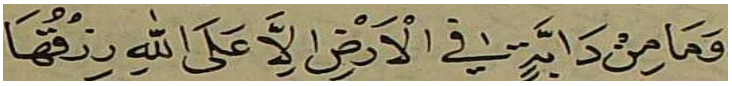
[970] Kalbinin önünde tertemiz şevk, muhabbet ve inabet ağacını, kalbinin sağında tertemiz tevekkül, yakîn ve ihlas ağacını, solunda yine tertemiz haşyet, havf ve reca ağacını, kalbinin arkasında ise tertemiz zühd, kanaat ve rıza ağacını görür. Bu ağaçların ortasında marifet ağacı vardır. Onun dalları kurbettir. Damarları vuslattır. Meyvesi rüyettir. Eğer marifet ağacı bir kalpte biterse rububiyyet rüzgârı eser, minnet bulutu yayılır ve arifin kalbine rahmet, iyilik, keramet, şevk, lütuf ve lika yağmuru yağar.

[971] Kalbinin önünde tertemiz şevk, muhabbet ve inabet ağacını, kalbinin sağında tertemiz tevekkül, yakîn ve ihlas ağacını, solunda yine tertemiz haşyet, havf ve reca ağacını, kalbinin arkasında ise tertemiz zühd, kanaat ve rıza ağacını görür. Bu ağaçların ortasında marifet ağacı vardır. Onun dalları kurbettir. Damarları vuslattır. Meyvesi rüyettir. Eğer marifet ağacı bir kalpte biterse rububiyyet rüzgârı eser, minnet bulutu yayılır ve arifin kalbine rahmet, iyilik, keramet, şevk, lütuf ve lika yağmuru yağar.

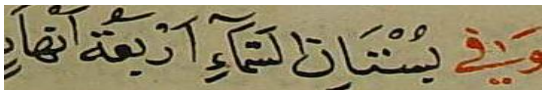
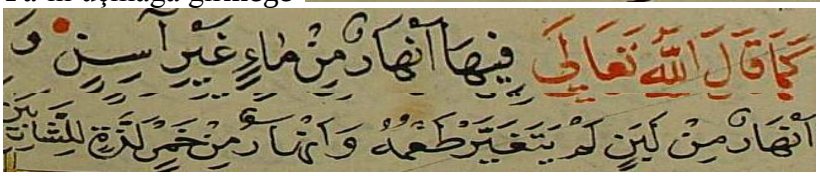
4. eflāke varınca cerende ve perende ve cemīʿi deprenen nesneleri
5. sākin ḳıldı. Buyurdı kim yā Mūsā diledügüŋi
6. veŕdük. Suʾālüŋi ḳıl dėdi. Mūsā eyitdi: İlahī öŋ
7. yaratduŋ ṣoŋ yaratduŋ, ṣaġ yaratduŋ ṣol yaratduŋ,
8. fevk yaratduŋ, taḥt yaratduŋ, ḥikmetini baŋa bildür dėdi.
9. Allāhu teʿālā celle celā luh buyurdı kim hikmeti oldur
10. yā Mūsā öŋ yaratdum ṭāʿat fermānını yėrine getüre.
11. Ben daḫı ḳuluma tevfīk veŕem. Soŋ yaratdum maʿṣiyetden
12. yıġdum. ʿİṣmetüm bulup [972] emrini yėrine
13. getürenler olsunlar. Çün fevḳ yaratdum dilegi ḥāceti olsa
14. münācāt ḳılup Rabbī dėse lebbeyk abdī dėmek içün.
15. Taḥt yaratdum secde ḳılup baŋa yaḳın olmaġıçun, [973]

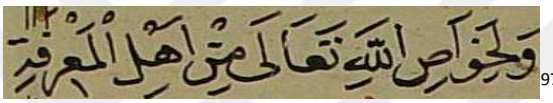
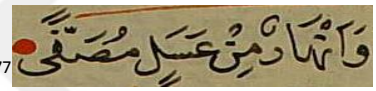
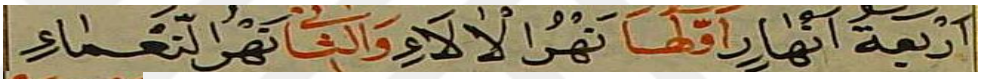
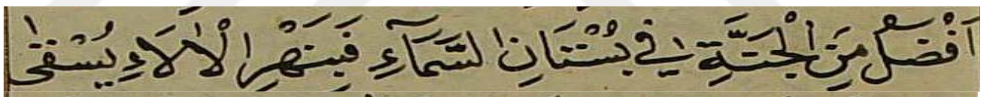
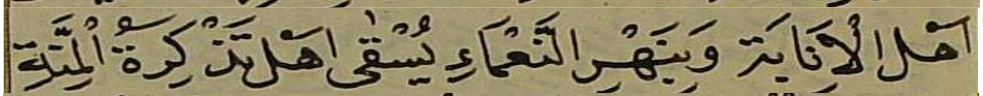
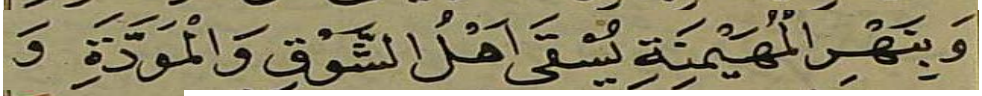
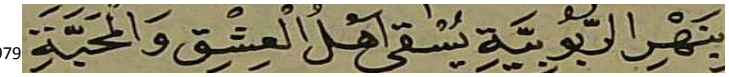
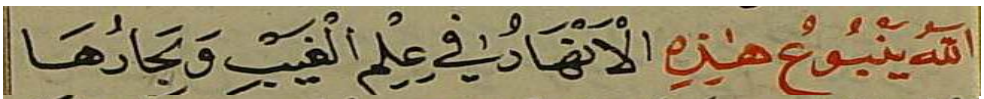
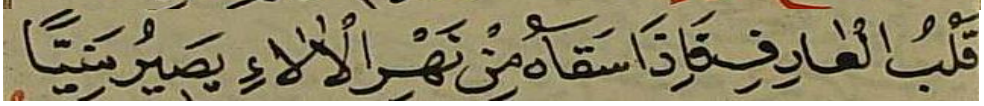
174(b)

1. kerāmetini bulmaġıçun. Ṣaġ yaratdum benüm taḳdīrüm birle renc
2. ve miḥnetler geldüŋise rāżı olup benüm rıżāmı bulmaġıçun.
3. [974] Ṣol yaratdum rızḳlarını
4. taḳdīr ḳıldum. Cümlesinüŋ rızḳını benden bilsünler diyü.
5. [975] fermānını
6. ḳıldum. [976] Ve kīle
7. emel ḳıssa ḳılmak içün bu niʿmetleri ḳullaruma veŕdüm,
8. kendü fażlum ve lütfum birle. Yoḫsa ḳullarum baŋa ne

[972] "Allah seni, insanlardan koruyacaktır." (Mâide, 67)
[973] "Allah'a secde et ve (yalnızca O'na) yaklaş! (Alâk, 19)
[974] "İşte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır." (Tevbe, 100)
[975] "Yeryüzünde yürüyen her canlının rızkı, yalnızca Allah'ın üzerinedir." (Hud, 6)
[976] "Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter." (Talâk, 3)

9. verseler gerek. Az ʿamele üküş şevāblar verdüm.
10. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu, eger bu ḫāṣ ʿameller birle ʿāmil
11. olsaŋ ẓāhirüŋ bāṭınuŋ ābādān olur. Ve maʿrifet
12. būsitānı ābādān olur. Būsitān-ı semāya sezā olursın.
13. Yaʿni uçmaġa girmege
14.
15.

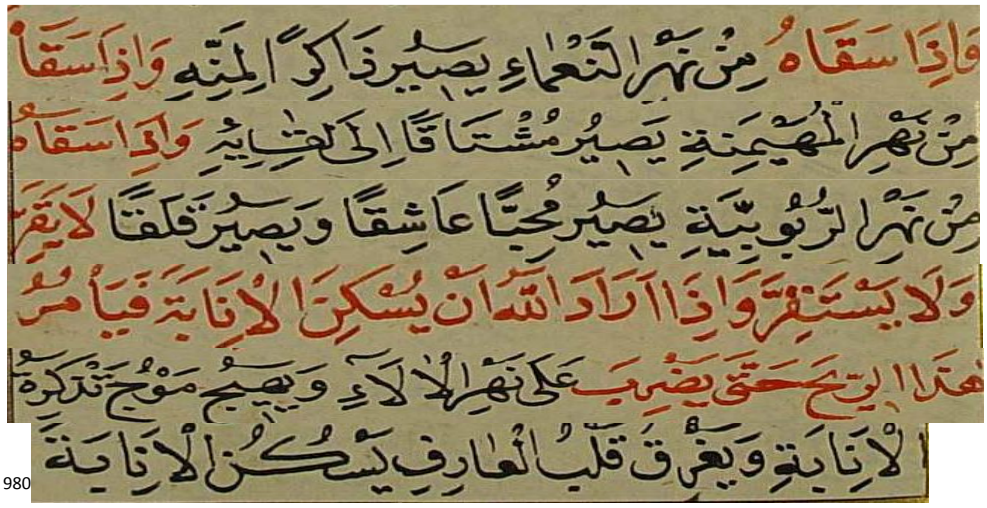
175(a)

1. [977]
2.
3. [978]
4.
5.
6.
7. [979]
8.
9.

[977] Sema bostanında dört nehir vardır. Allah Teala'nın şöyle dediği gibi: muttakîlere vaad edilen cennetin durumu ise şudur: İçinde bozlulmayan sudan ırmaklar, tadı değişmeyen sütten ırmaklar, içenlere lezzet veren şaraptan ırmaklar ve süzme baldan ırmaklar vardır." (Muhammed, 15)

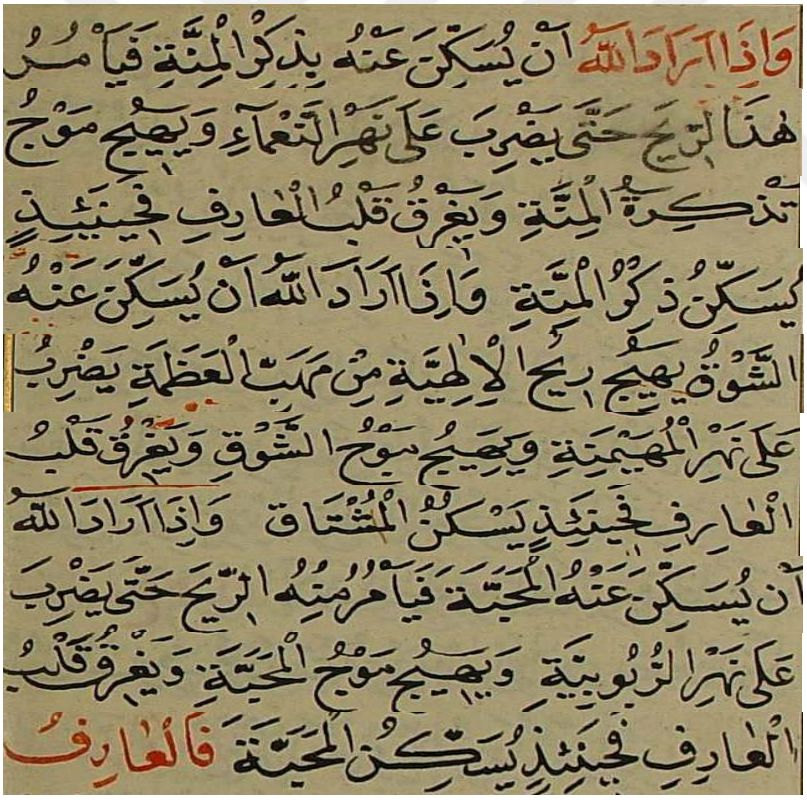
[978] Marifet ehlinden Allah'ın seçkin kulları için dört nehir vardır. Birincisi, Nehru'l-Alâ, ikincisi Nehru'n-Na'ma, üçüncüsü, Nehru'l-Müheyminet, dördüncüsü, Nehru'r-Rububiyyet.

[979] Marifet, sema bostanındaki cennetten daha üstündür. İnabet ehline Nehru'l-Alâ'dan su içirilir. Tezkiretü'l-minnet ehline Nehru'n-Na'ma'dan su içirilir. Şevk ve meveddet ehline Nehru'l-Müheyminet'ten su içirilir. Aşk ve muhabbet ehline Nehru'r-Rububiyyet'ten su içirilir.

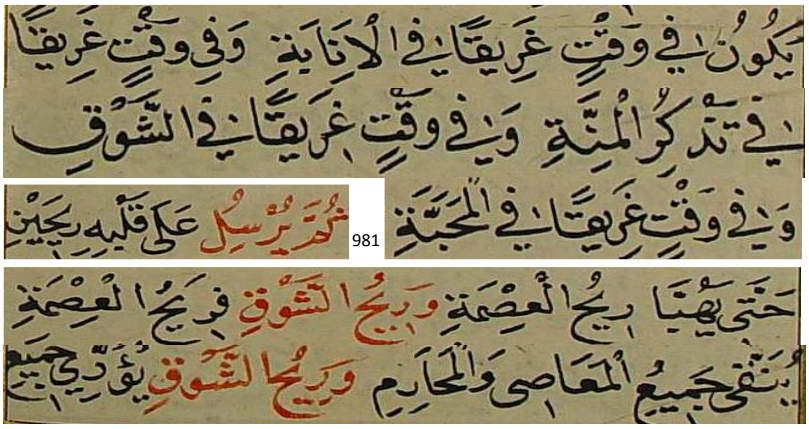

[980]

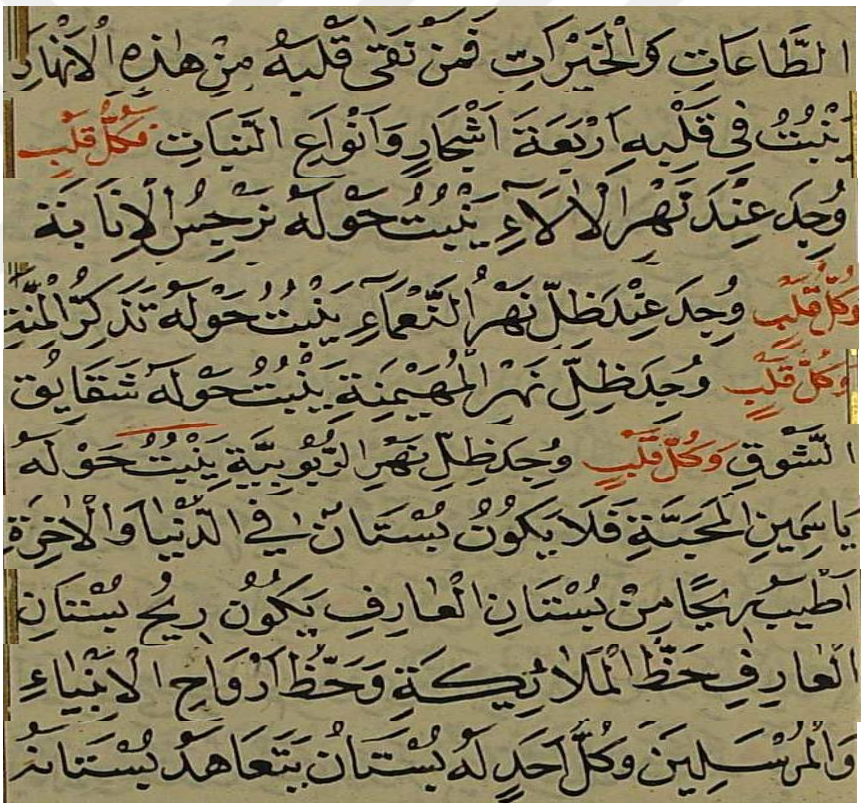
175(b)

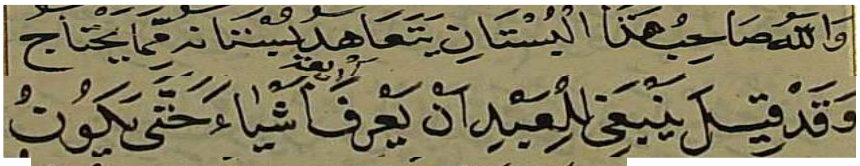
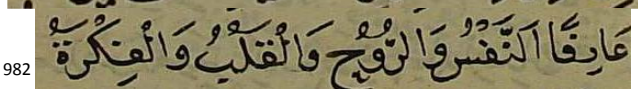
[980] Allah Teala bu nehirleri ve denizleri gayb ilminden nebeân ettirir. Arifin kalbi Âla nehrinden sulanınca ümitle dolar. Müheyminet nehrinden içerse (Allah'a) likanın müştakı olur. Na'ma nehrinden içerse ihsanının zakiri olur. Rububiyyet nehrinden içerse muhib âşık olur, muzdarip olur. Ne karar bulur, ne istikrar. Allah inabetin sakin olmasını isterse, inabet rüzgârına emreder, Alâ nehri üzerinde eser ve inabet tezkiretinin dalgalarını harekete geçirir. O zaman arifin kalbi gark olur, inabet sakin olur.

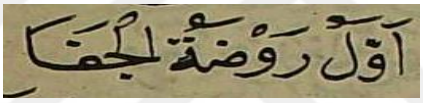
176(a)

[981] Allah ona minnet zikrinin huzurunu vermek istediği zaman, minnet rüzgârına emredero da Na'ma nehri üzerinde eser ve Tezkiretü'l-Minnet dalgasını harekete geçirir. Bunun üzerine arifin kalbi gark olur. O zaman minnet zikrinin huzuru gerçekleşir. Allah onda şevk huzurunu yerleştirmek istediği zaman, azametinin heybetinden Müheyminet nehri üzerinde, ilahiyyet rüzgârını estirir ve şevk dalgasını coşturur. Arifin kalbi onda gark olur. O zaman müştak sükûna erer. Allah onda muhabbet huzurunu yerleştirmek isterse Minnet rüzgârına emreder. Rububiyyet nehri üzerinde estirerek Muhabbet dalgalarını harekete geçirir. Arifin kalbi gark olur. O zaman muhabbetin sükunu gerçekleşir. Arif bir müddet inabette gark olur. Yine bir vakit minnet tezkiretinde gark olur. Yine bir vakit şevkte gark olur. Yine bir vakit de muhabbette gark olur.

11.
12.
13. [982] Şeyḫ eydür
14. mʿarifet būsitānınuŋ issi arı Taŋrıdur. Arı taŋrıya arı
15. nefs gerek, arı rūḥ gerek, arı göŋül gerek, ṣāfī

176(b)

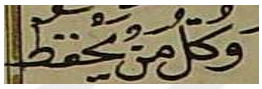
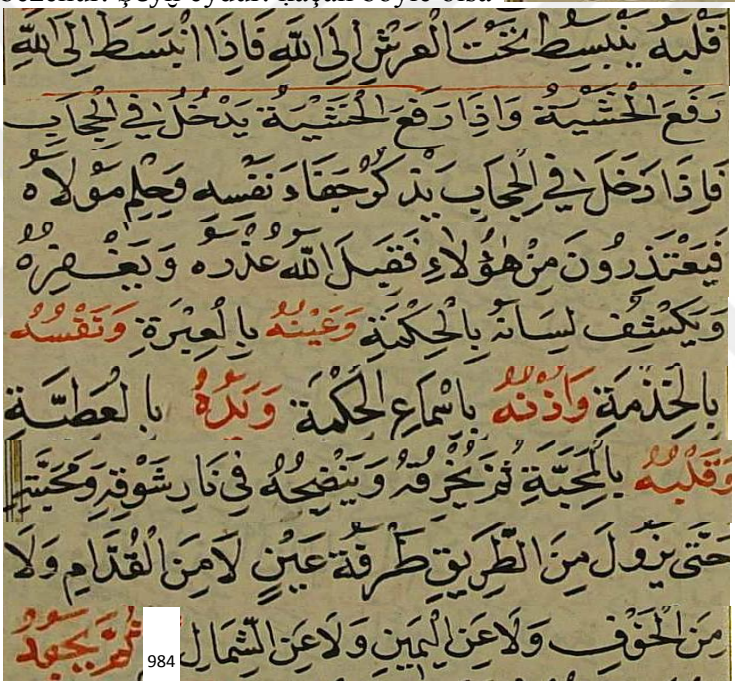
1. tefekkür gerek, tā-kim maʿrifete sezā olup ʿāriflerden ola.
2. Maʿrifet būsitānı sırrından ābādān olsa būsitān issinüŋ
3. lütfından üç yüz altmış naẓara sezā ola. Üç yüz
4. mürġizār içinde cevlān ede.
5. [983]
6. Cefā mürġizārında cevlān ḳılsa rakibe'l-hāya kim cefā
7. ḳıldıysa od merkebine biner. Anuŋıçun cefā ḳılmaḳdan ıraġ olurlar.
8. Ḳaçan ālā mürġizārında cevlān ḳılsa ḥulletü'r-recā bulur.
9. Ālā niʿmetini kim veṛdi aḫlāḳ-ı meẕmūmeʾyi kim giderdi
10. cümle-i Ḥaḳdan minnet duta. Ümīẕini Ḥaḳḳa duta. Ḳaçan
11. naʿmā mürġizārından cevlān ḳılsa tamāmü'l-vefā açılur. Naʿmā
12. niʿmetini kim veṛdi, aḫlāḳ-ı maḥmūdeyi kim veṛdi,

[982] Sonra onun kalbine iki rüzgar gönderilir ve onlar esmeye başlar. Bunlar İsmet ve Şevk rüzgârlarıdır. İsmet rüzgârı bütün günahları ve haramları götürür. Şevk rüzgârı bütün taat ve hayırları yerine getirir. Kimin kalbi bu nehirlerde yıkanmış ise onun kalbinde dört ağaç ve çeşit çeşit nebatat biter. Alâ nehrinin yanında bulunan her kalbin etrafında, İnabet Nergisi biter. Na'ma nehrinin gölgesi bulunan her kalbin etrafında , Minnet Tezkireti biter. Müheyminet nehrinin gölgesi bulunan her kalbin etrafında, Şevk Şakayıkı biter. Rububiyyet nehrinin gölgesi bulunan her kalbin etrafında, Muhabbet Yasemini biter. Ne dünyada ne de ahirette arifin bostanı gibi esintisi olan, daha güzel bir bostan yoktur. Arifin bostanının esintisi; meleklerin hazzı, enbiyanın ve murselinin ruhlarının hazzı olur. Onlardan her biri için, arifin bostanı ile sözleşmiş bir bostan vardır. Allah bu bostanın sahibidir. Bostan ile ihtiyaçları hususunda ahitleşmiştir. Denildi ki: Kul şu dört şeyi bilmelidir ki arif olabilsin. Nefs, ruh, kalp ve fikir.

[983] Birincisi cefa bahçesi , ikincisi Alâ bahçesi, üçüncüsü Na'ma bahçesidir.

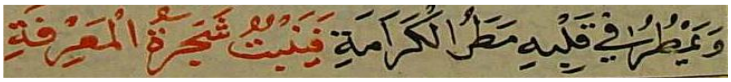
13. aḫlāḳ-ı meẕmūmeyi kim giderdi, baḳar. Cümle niʿmetleri Ḥaḳdan
14. bilür. Ṣad-hezār cefā bizden kerīm Mevlādan tamām vefādır.
15. Buları görür ol Subḥān sevdügi ḳul anuŋ fermānı

177(a)

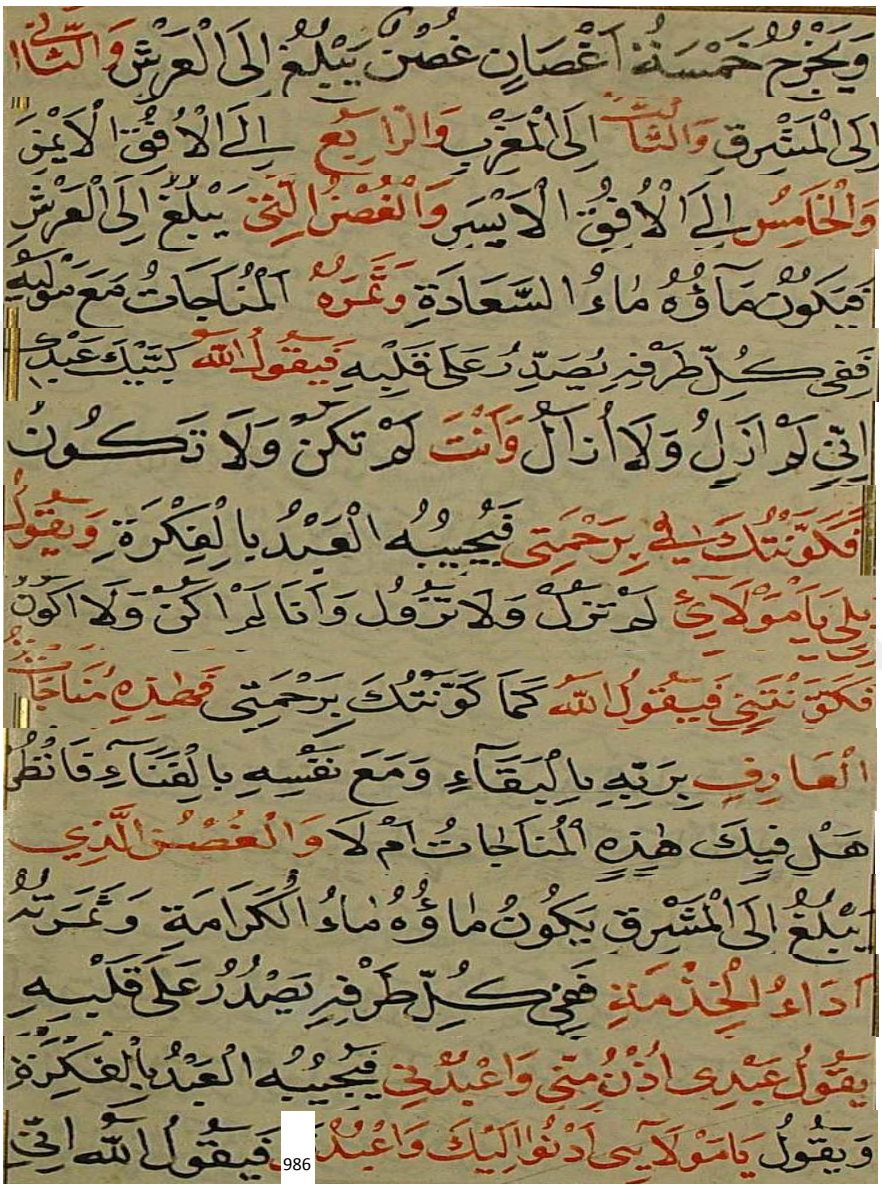
1. üzerine yürür deṛ. Daḫı dükeli endāmını aḫlāḳ-ı meẕmūmeden
2. ve su-yi efʿālden ṣaḳınur. Aḫlāḳ-ı maḥmūde birle
3. bezenür. Şeyḫ eydür: ḳaçan böyle olsa
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.

[984] Kalbini muhafaza eden kimsenin kalbi, arşın altında Allah'a açılır. Eğer Allah'a açılırsa haşyeti artar. Haşyeti artarsa hicab içine girdirilir. Hicaba girdirilse nefsinin cefasını ve Mevla'nın hilmini hatırlar. Bunlardan özür diler. Allah özrünü kabul eder ve onu affeder. Bunun neticesinde onun dilini hikmete, gözünü ibrete, nefsini hizmete, kulağını hikmeti işitmeye, elini vermeye ve kalbini muhabbete açar. sonra onu şevk ve muhabbetinin ateşi ile yakıp kül eder. Ta ki bundan sonra göz açıp kapayana kadar ne önden, ne arkadan, ne sağdan, ne soldan asla yoldan ayrılmasın.

[985] Sonra kalbinde minnet ile yeşeren marifet tohumları ortaya çıkar. Bunlar: Haya, İntibah, Recâ ve Havf'dır.

15.

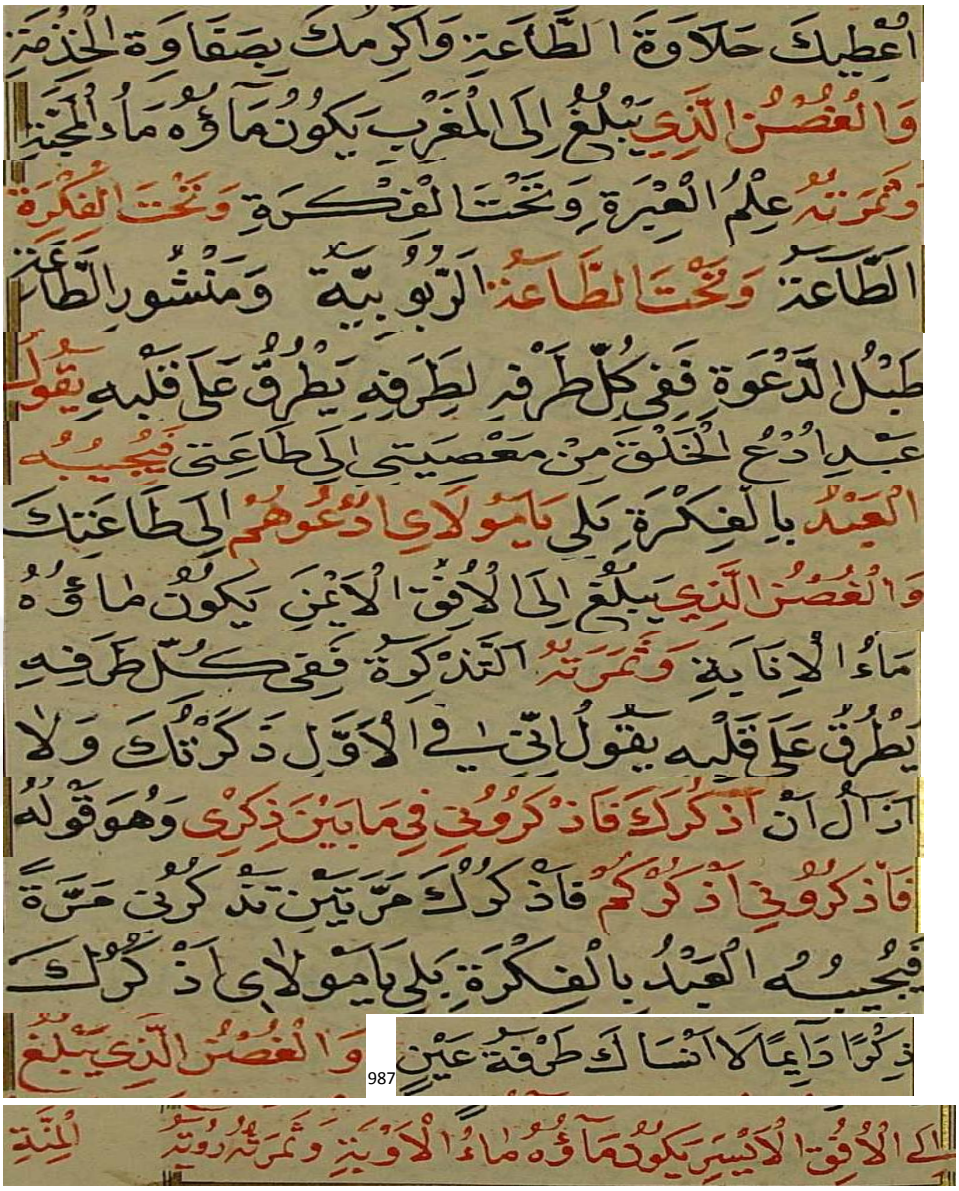
177(b)

[986]

[986] Sonra minnet bulutunu gönderip, kalbine marifet yağmuru yağdırır. Bununla marifet ağacı bitirir. Bu ağaçtan beş dal çıkar. Bir dal arşa ulaşır, ikincisi maşrıka, üçüncüsü mağribe, dördüncüsü sağ ufka, beşincisi sol ufka ulaşır. Arşa ulaşan dalın suyu "Saadet" suyudur. Meyvesi "Mevla'ya münacaat"tır.Allah Teala her an kulun kalbine nazar eder ve: "Lebbeyk ey kulum! Muhakkak ben ezelî ve ebedîyim. Sen ise ne kendiliğinden var oldun ne de var olabilirsin, seni rahmetimle ben var ettim." der. Allah Teala: "Seni rahmetimle var ettiğim gibi" der. Bu arifin Beka ile Rabbine ve Fenâ ile nefsine yaptığı münacaatıdır. Bak bu münacaat sende var mı, yok mu? Maşrıka ulaşan dalın suyu Keramet suyudur. Meyvesi ise "Hizmeti eda"dır. Onun kalbine her an, " Kulum beni işit ve bana

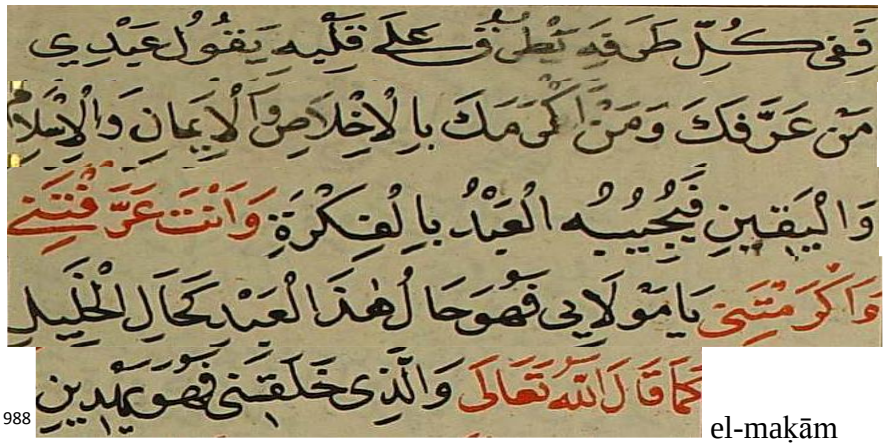
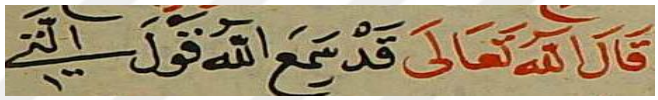
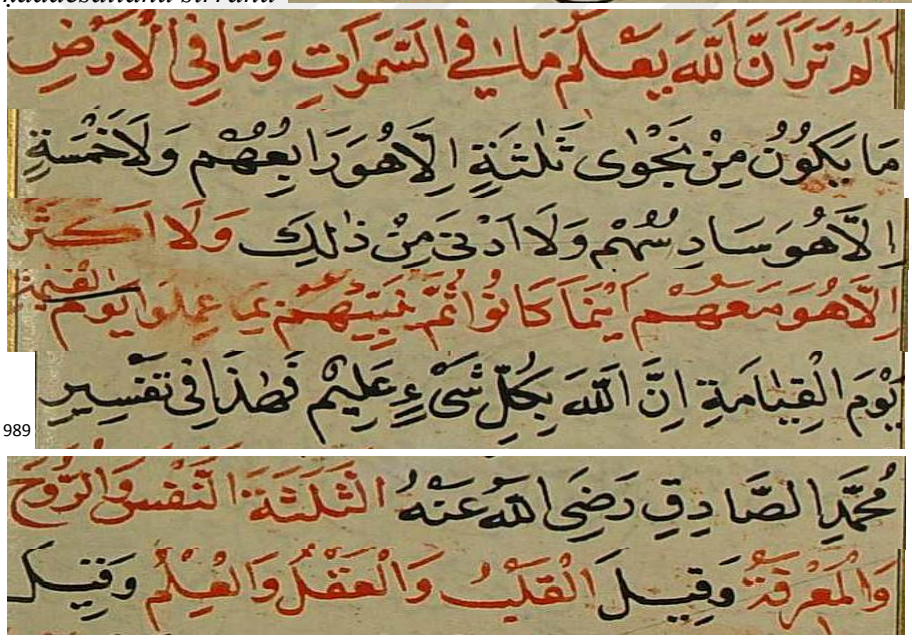
178(a)

ibadetet!" sözü gelir. Kul bir an düşünerek şöyle cevap verir: "Ey Mavlam! Beni sana yaklaştır. Sana kulluk edeyim." der.

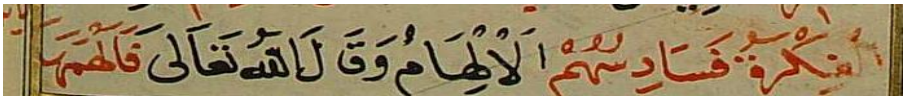
[987] Bunun üzerine Allah Teala: "Muhakkak ben sana taat lezzetini ve hizmet safasını ikram ederim." der. Mağribe ulaşan dalın suyu Muhabbettir. Meyvesi, İbret ilmi ve Fikret tahtıdır. Fikret tahtı ise Taattir. Taat tahtı ise Rububiyyettir. Taatın menşuru ise Davet tabl'ıdır. O'ndan her an kulun kalbine: "Ey kulum! Halkı isyandan taatime davet et!" emri gelir. Kul tefekkür ile Rabbine şöyle cevap verir: "Peki ey Mevlam, onları senin taatine davet ederim." Sağ ufka ulaşan suyu inabet suyudur. Meyvesi tezkiret'dir. Her an kalbine bunlar gelir. "Ben evvelde seni hatırlamıştım, bir daha da unutmadım. Siz de beni benim şu zikrim arasında hatırlayın." "Siz beni ibadetle anın ki ben de sizi anayım." (Bakara, 152) "Sen beni bir defa anarsan ben seni iki kere anarım." der. Kul bir an tefekkür eder: "Peki ey Mevlam! Ben seni daima anacığım ve bir an bile asla unutmayacağım." diye cevap verir.

178(b)

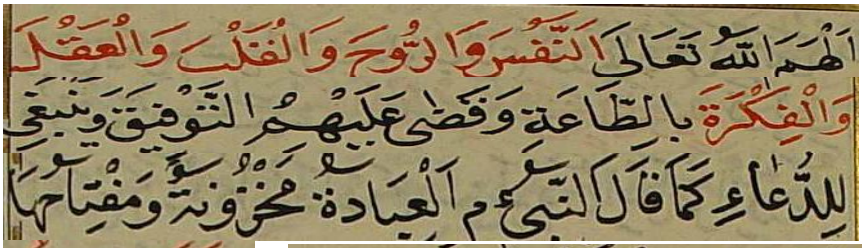
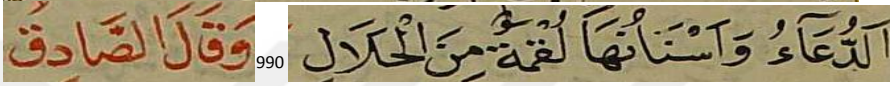
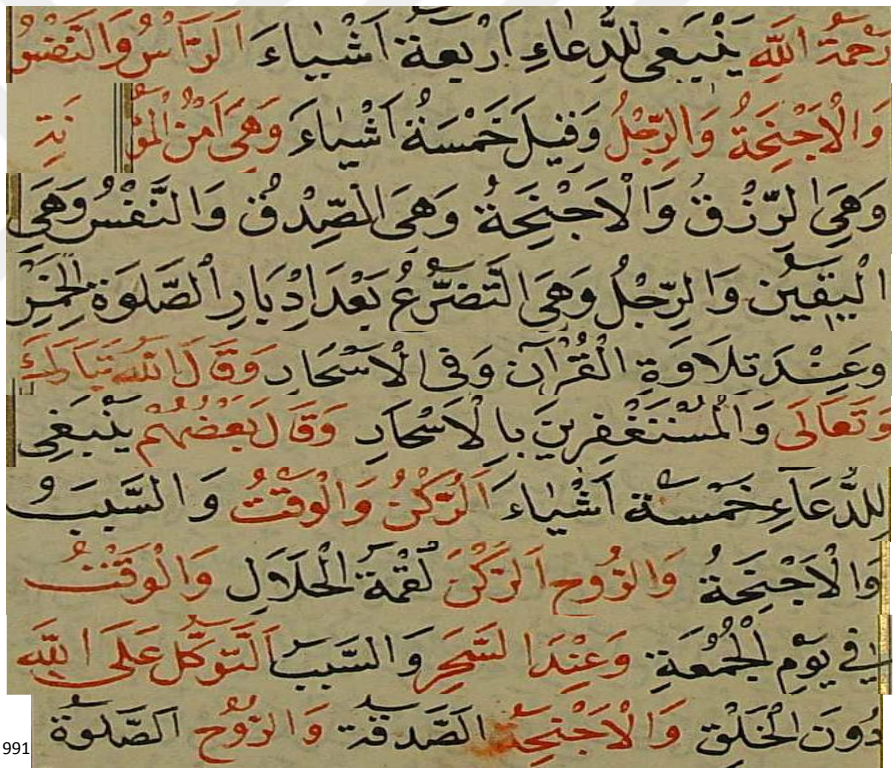
1.
2.
3.
4.
5. [988] el-maḳām
6. üs-sābiʿ fī'l-meşiḫi bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm şeyḫ eydür
7. *ḳaddesallāhu sırrahu*
8.
9.
10.
11.
12. [989]
13.
14.

[988] Sol ufka ulaşan dalın suyu evbe suyudur. Meyvesi minneti görmektir. Kulun kalbine daima bu hitap gelir: "Ey kulum sana ihlası, imanı, İslam'ı, yakîni kim öğretti, kim ikram etti?" Kul bir an tefekkür eder: "Sen bana öğrettin, sen bana ikram ettin, ey Mevlam!" diye cevap verir. İşte bu kulun hali Halil'in(as) hali gibidir. Allah Teala İbrahim'in lisanından buyurduğu gibi: "Beni yaratan ve bana doğru yolu gösteren O'dur. " (Şuarâ, 78)

[989] Allah Teala(cc) şöyle buyurur: "Allah sizin konuşmalarınızı işitir. Çünkü Allah işitendir, bilendir. (Mücâdele, 1)Göklerde ve yerde olanalrı Allah'ın bildiğini görmüyor musun? Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu yerde altıncısı mutlaka O'dur. Bunlardan az veya çok olsunlar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar mutlaka O, onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü onlara yaptıklarını haber verecektir. Doğrusu Allah, her şeyi bilendir. " (Mücâdele, 7)

15.

179(a)

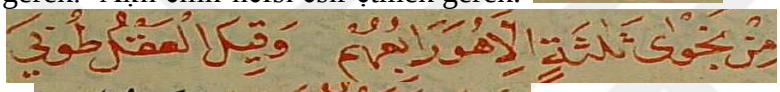
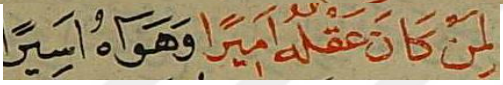
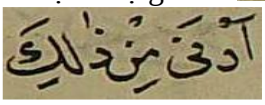
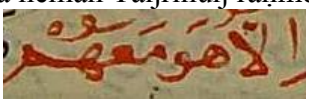
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.

[990] Muhammed Sadık[(ra)] tefsirinde bu ayette geçen üç şeyin; nefs, ruh ve marifet olduğunu söylemiştir. "Bunlar kalp, akıl ve ilimdir." de denilmiştir. Beşinci şey ise bunlara ilaveten, tefekkür denilmiştir. Altıncısının ilham olduğu denilmiştir. Allah Teala, "Ona birtakım kabiliyetler verip de iyilik ve kötülüklerini ilham edene..." (Şems, 8) buyurdu. Allah Teala nefse, ruha, kalbe, akla ve fikre taati ilham etti ve bu meselede onlara tevfikini verdi. Buna göre de dua etmek gerekir. Nebi[(as)] : "İbadet hazinedir. Anahtarı duadır, o anahtarın dişleri ise helal lokmadır." buyrmuştur.

[991] Sadık[(rh)] dedi ki: Dua için dört şey lazımdır. Bunlar baş, nefs, kanat ve ayaktır. Başı helal rızıktır. Kanatları, doğruluktur. Nefsi, yakîndir. Ayakları ise beş vakit namazdan sonra ve seherlerde Kur'an tilavetinden sonra tazarrû etmektir. Allah Teala, "Seher vaktinde Allah'tan bağış dileyenler (içindir)." (Âl-i İmran, 17) buyurmuştur. Bazıları dediler ki: Dua için beş şey gereklidir. Bunlar

15. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz meşāyiḫ menziline ẹrişen

179(b)

1. kişi yigirmi şarṭlarını bilüp dāyim gözetmek gerek. Tenezzülden
2. ḳorḳmaḳ gerek.[992] ḳavlini
3. aŋmaḳ gerek. Küllī müşāhede seni ġayrıdan iʿraż ẹtdürmek
4. gerek. Ḳalb-i selīm olmaḳ gerek. Sırrını arıdup
5. andan cārī olan nehirlerüŋ arḳlarını arıdup pāk ẹtmek
6. gerek. ʿAḳlı emīr nefsi esīr ẹtmek gerek.
7.
8. [993] ʿAḳl emīr gerek.
9. Hevā esīr gerek. Tefekkür ḫāliş gerek. Maʿrifet ʿilmi birle
10. ʿamel ḳılmaḳ gerek.
11. [994] Yalıŋuz nefs hemān rūh hemān ḳalb
12. hemān ʿaḳıl hemān maʿrifet hemān Taŋrınuŋ maḥabbeti
13. raḥmeti ilhāmı bile-dürür. Her kimse kim maḳām-ı fenāya yetişmiş
14. ola hemān Taŋrınuŋ raḥmetin dilemek gerek
15. [995] [996] Nefs Rabbī dẹse Ḥaḳ lebbeyk ʿabdī dẹr.

---

rükün, vakit, sebep, kanatlar ve ruhtur. Rükün, helal lokmadır. Vakit, cuma günü ve seherdir. Sebep, halka değil Allah'a tevekkül etmektir. Kanatlar sadakadır. Ruh ise namazdır.

[992] "İhlaslılar büyük tehlike içindedirler."

[993] " Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü mutlaka O'dur. (Mücâdele, 7)

[994] " Beş kişinin gizli konuştuğu yerde altıncısı mutlaka O'dur. Bunlardan az." (Mücâdele, 7)

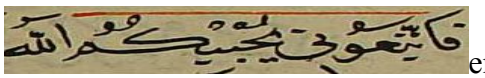
[995] " Veya çok olsunlar, mutlaka O onlarla beraberdir." (Mücâdele, 7)

[996] " Veya çok olsunlar, mutlaka O onlarla beraberdir." (Mücâdele, 7)

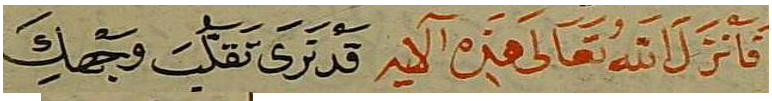
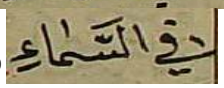
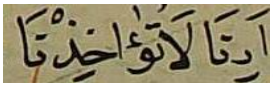
180(a)

1. Her kul ki Rabbī dęse Ḥaḳ lebbeyk ʿabdī dęr. Ḳaçan
2. maʿrifet būsitānı bular birle ārāste olsa nefs
3. muṭmaʾinne maḳāmına ęrişür. Meşāyīh maḳāmını bulur.
4. Gönül ḳalb-i selīm olur. ʿAḳl emīr hevā esīr olur.
5. Fikret ṣāliḥ olur. Meşāyīḫ cümlesinden olur.
6. Maʿrifet ʿilmi ārāste olur. Gönül būsitānı
7. ābādān olur. Ḳaçan gönül būsitānı ābādān olsa
8. maʿrifet pādişāhı taḫt üzerinde oturur. Taḫt üzerinde
9. dört şemʿ yaḳılur: Nehrü'l-Ālā, Nehrü'n-Naʿmā, Nehrü'l-Muheyminet,
10. Nehrü'r-Rubūbiyyet. Arḳları ḫār u ḫāşakdan arınur, pāk
11. olur, aḳmaġabaşlar. Gönül būsitānınuŋ reyāḥini,
12. yāsemīnleri, çiçekleri açılur. Çemenleri, aġaçları yeşerür.
13. Yigirmi sekiz ilhām ṭūṭīleri deŋizlerine ve tesbīḥlerine
14. meşġūl olup maʿbūdlarını ẕikr ędüp ögmege başlar.
15. Nite kim yuḳaruda beyān ḳılduḳ ḳaçan böyle olsa

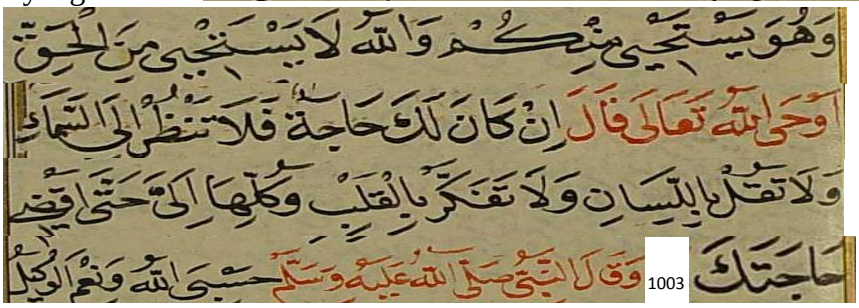
180(b)

1. göŋüle Ḥaḳ teʿālā üç yüz altmış naẓar ḳılur. Yėtmiş maḳāmı
2. bulup ḥaḳīḳate ęrişür. Kāmiller ve meşāyiḫler menziline
3. ęrişür. Secde-yi şükrāna vęrmek gerek. ʿĀfiyet cānına. Nite kim
4. iki cihān faḫri Ḥażret-i resūlullah ʿa m
5. [997] diyü buyurdı. Ḥażret-i Resūluŋ ʿaleyhi's-*se*lām on
6. ʿalāmeti vardı. Ol ʿalāmetlere ve şefāʿatine sezā olayım
7. dęrseŋ [998] emrine imtiṯāl ḳılġıl.
8. On yėdi ay beytü'l-muḳaddisi ḳıble ędinüp namāz ḳıldı. Bir gün

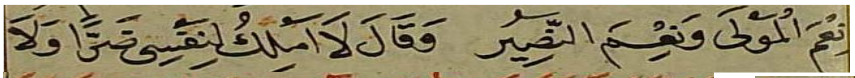
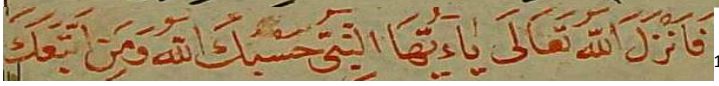
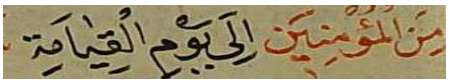
[997] "Şükreden bir kul olmayayım mı?" (Buharî, Teheccüd,6)
[998] "Bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin." (Âl-i İmrân, 31)

9. öyle namāzın ḳılurdı. Evvel teşehhüdde gönülinden geçürdi
10. beytü'l-ḥarām[999] ḳıble olsa deyüp gökden yaña baḳdı.
11.
12. [1000] Yā Muḥammed saña düşvār olmasun. Gözüñi göge
13. götürüp bakma. Sırrıñı dilüñ birle eyit. Ben Kerīm Taŋrıyam, Ḳabūl
14. ederem. Ümmeti ḥaḳḳında [1001] duʿāsını ḳıldı.
15. Āyet geldi [1002] Yā muḥammed ne göge baḳ

181(a)

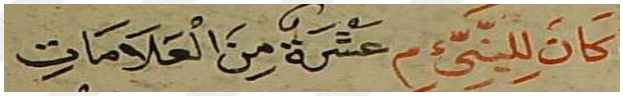
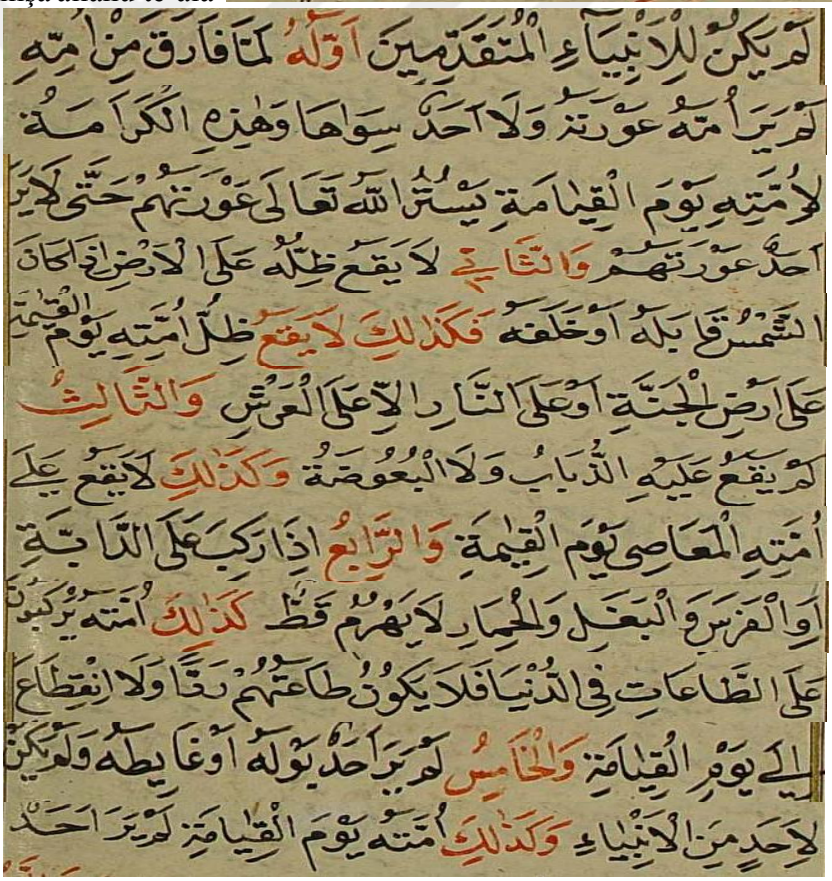
1. ne dilüñ birle eyit. Gönlüñden geçse ḥācetüñi revā ḳılayın.
2. Ḥażret-i Resūl ʿa m Şafiyyei nikāḥ ḳılduġında ṭaʿām yediler.
3. Aṣḥāb hażreti birle meşġūl oldılar. Ḥażret-i Resūl ʿa m
4. gitmelerini diledi. Velikin anlara nesne demedi. Ḥayā
5. etdi. Anuñıçun kim Şafiyyenüñ ḳatına girmek isterdi.
6. Āyet geldi kim
7.
8.
9.
10. [1003]

[999] Bu tamlama metinde "beyte'l-ḥarām" şeklinde harekelenmiştir.
[1000] Bunun üzerine Allah Teala bu ayeti indirdi: "(Ey Muhammed!) Biz senin yüzünün göğe doğru çevrilmekte olduğunu (yücelerden haber beklediğini) görüyoruz." (Bakara, 144)
[1001] "Ya Rabbenâ! Eğer unuttuk veya kasıtsız olarak yanlış yaptıysak bundan dolayı bizi sorumlu tutma." (Bakara,286)
[1002] "Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar." (Bakara,286)
[1003] "Yemeği yediğinizde hemen dağılın, sohbete dalmayın. Çünkü bu hareketiniz Peygamber'i üzmekte, fakat o (size bunu söylemekten) utanmaktadır." (Ahzab, 53) Allah Teala, "Eğer bir hacetin

11.
12. [1004]
13. [1005] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu eger

14. meşāyiḫ menziline ẹrişdüŋise kendüŋi fenā e'l-fenā fi'l-fenā
15. maḳāmında dut. Muḳtedāŋa iḳtidā ḳıl ki meşāyiḫ menziline ẹrişesin.

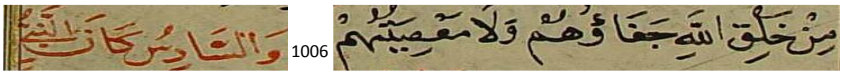
181(b)

1. inşā'allāhü teʿālā
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.

olsa semaya bakma, dilinle söyleme, kalbinden geçirme. Hepsi bana aittir. Hacetini ben vereceğim." diye vahyetti.

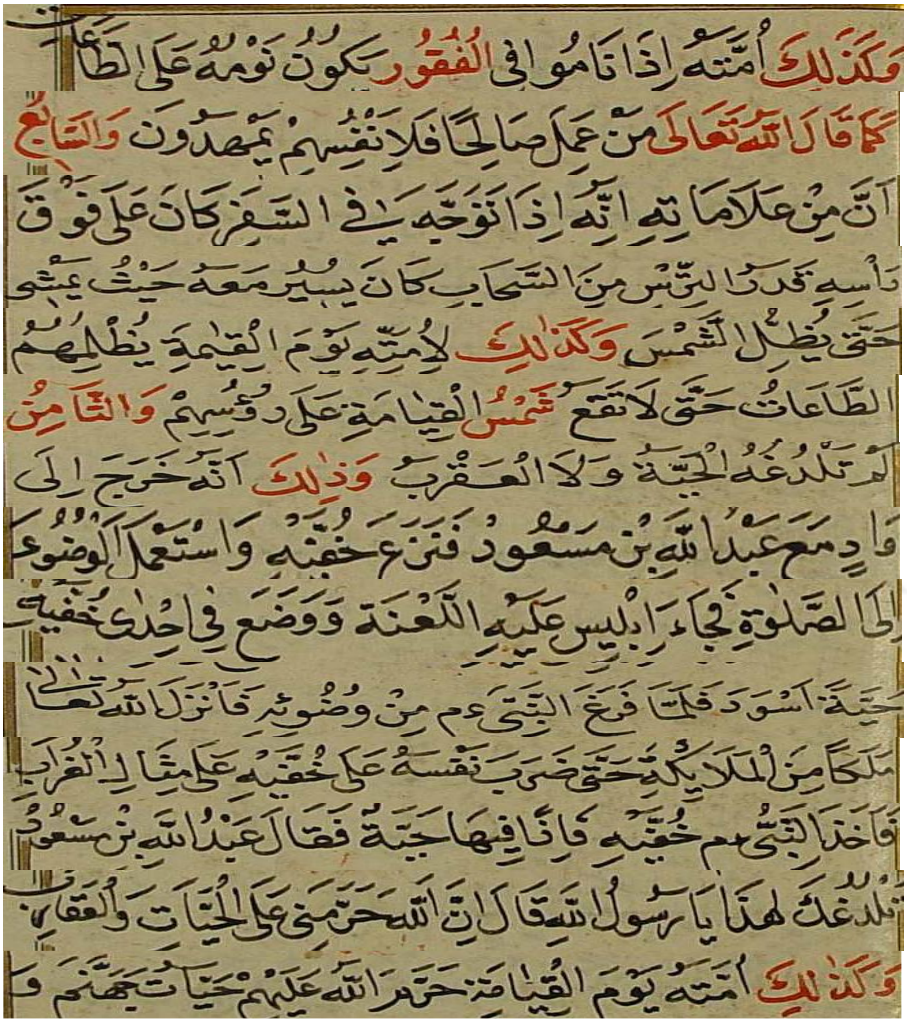
[1004] Nebi (sav): "Allah bana yeter, o ne güzel vekil, ne güzel dost ve ne güzel yardımcı." dedi. Ve yine, "Ben nefsim için fayda ve zarar vermeye malik değilim."(Tirmizî, Tefsîr, 27) dedi.

[1005] Allah Teala, "Ey Peygamber! Sana ve sana uyan müminlere Allah yeter." (Enfâl, 64) buyurdu.

14.

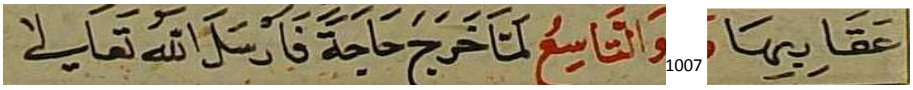
15.

182(a)

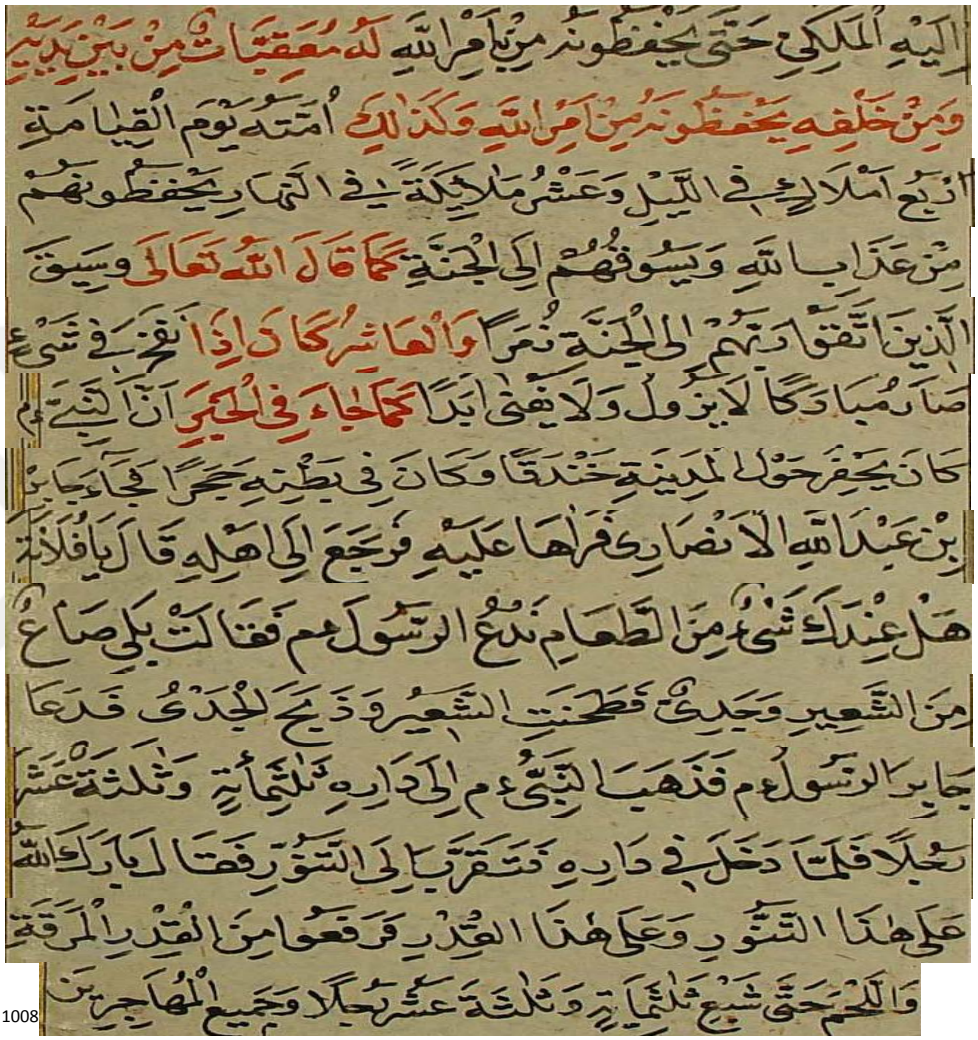

1. وكذلك أمته إذا ناموا في القبور يكون نومهم على الطاعات
2. كما قال الله تعالى من عمل صالحا فلانفسهم يمهدون والتابع
3. أن من علاماته أنه إذا توجه في السفر كان على فوق
4. رأسه قدر التترس من السحاب كان يسير معه حيث يمشي
5. حتى يظل الشمس وكذلك لأمته يوم القيامة يظلهم
6. الطاعات حتى لا تقع شمس القيامة على رؤسهم والثامن
7. لم تلدغه الحية ولا العقرب وذلك أنه خرج إلى
8. وادي مع عبد الله بن مسعود فنزع خفيه واستعمل الوضوء
9. إلى الصلوة فجاء إبليس عليه اللعنة ووضع في أحد خفيه
10. حية أسود فلما فرغ النبي عم من وضوئه فأنزل الله تعالى
11. ملكا من الملائكة حتى ضرب نفسه على خفيه على مثال الغراب
12. فأخذ النبي عم خفيه فإذا فيها حية فقال عبد الله بن مسعود
13. تلدغك لهذا يا رسول الله قال إن الله حرمني على الحيات والعقارب
14. وكذلك أمته يوم القيامة حرم الله عليهم حيات جهنم و

1006 Nebi'de(as) on alamet vardı ki bunlar önceki peygamberlerde yoktu. Birincisi: Annesinden ayrıldığında annesinin mahrem yerlerini görmemişti. Başka hiç kimsede de görmemişti. Bu keramet kıyamet günü ümmeti içindir. Allah Teala kıyamette hiç kimse görmesin diye onların mahrem yerlerini örter. İkincisi: Gölgesi yere düşmezdi. Ggüneş ister önünde isterse arkasında olsun bu durum fark etmezdi bunun gibi kıyamet günü ümetinin gölgesi, arşın üzeri hariç, ne cennette yere ne de cehenneme düşecektir. Üçüncüsü: Üzerine ne sinek ne de sivrisinek konmazdı. Bunun gibi ümmetinin üzerine kıyamet gününde günah konmaz. Dördüncüsü: Bir hayvanın, atın,devenin veya merkebin üzerine bindiğinde asla sarsmazdı. Aynı bunun gibi onun ümmeti dünyada taat bineğine binerler ve onların taati kıyamet gününe kadar reddedilmez ve kesilmez. Beşincisi: Hiç kimse onun bevlini ve büyük abdestini görmemişti. Bu hal hiçbir nebide vaki olmamıştır. Bunun gibi onun ümmeti kıyamet gününde Allah'ın yarattıklarından hiçbir cefa ve eziyet görmeyecektir.

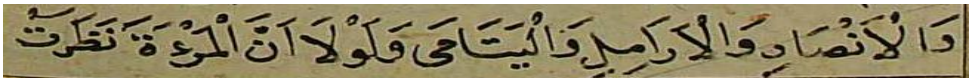
15. [1007]

182(b)

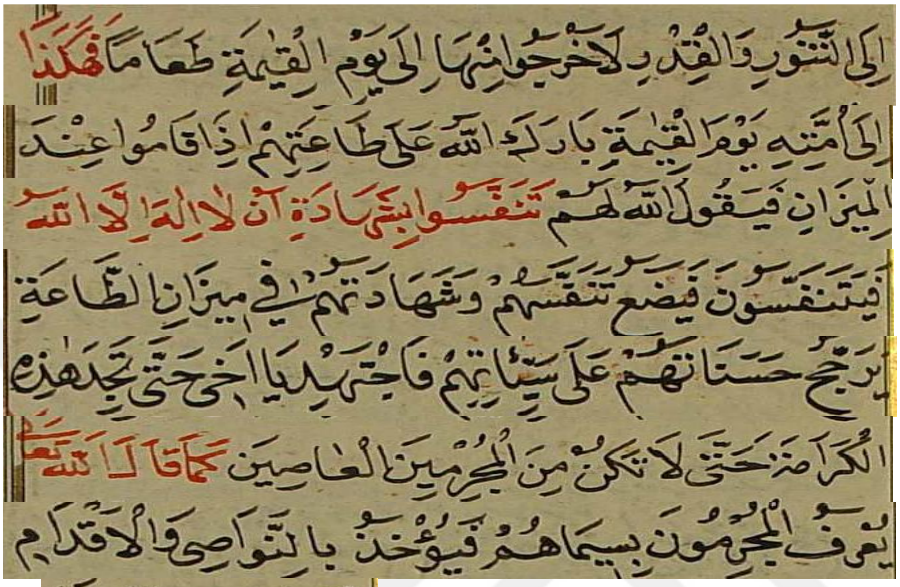
1. [1008]

[1007] Altıncısı: Nebi(sav) uyuduğu vakit onun kalbi uyumazdı. Bir gün bile hades olmazdı. Bunun gibi ümmeti de Ramazan'da oruçlu halde uyudukları zaman onların uykusu ibadet hükmündedir. Allah Teala: "İyi işler yapanlara gelince, onlar da kendileri için(cennetteki yerlerini) hazırlamış olurlar. (Rum, 44) Yedincisi: Onun alametlerindendir ki sefere çıktıklarında başının üzerinde bir bulut bulunurdu. O nereye gitse bulut da beraberinde giderek güneşe gölgelik yaparadı. İşte bunun gibi ümmetinin ibadetleri kıyamet gününde başları üzerindeki kıyamet güneşinden onları korumak için gölgelik yapar. Sekizincisi: Yılan ve akrep onu sokmazdı bir gün Abdullah b. Mesud ile beraber bir vadiye çıkmışlardı. Namaz vakti girince abdest almak için mestlerini çıkarmıştı. Lâin İblis geldi ve mestlerden birine siyah bir yılan bıraktı. Nebi(sav) abdestini bitirince Allah Teala bir melek gönderdi, karga şeklindeki bu melek mestlerin üzerine gagasını vurdu. Nebi(sav) mestleri aldı ve birden yılanı gördü. Abdullah b. Mesud, "Seni soktu mu Ya Resulullah?" diye sordu. O da: "Allah beni yılanlara ve akreplere haram kıldı." dedi. Bunun gibi Allah Teala kıyamet günü onun ümmetini cehennem yılanlarına ve akreplerine haram etti.

[1008] Dokuzuncusu: Bir ihtiyaç için dışarı çıktığında Allah Teala'nın emri ile onu muhafaza için iki melek görevlendirilirdi. Biri önde, biri arkada onu gözetleyip korurlardı. Bunun gibi onun ümmetini

15.

183(a)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8. [1009] Şeyḫ eydür bu işlerden murād oldur kim
9. ʿilmile ʿamel ḳılasın. Evvel yetmiş maḳāmdan şeriʿata taʿalluḳ
10. yigirmi bir maḳāmuŋ ʿamellerini fermānladı. İkinci yetmiş maḳāmdan
11. ṭarīḳata taʿalluḳ yigirmi bir maḳāmuŋ ʿamellerini fermānladı.
12. ʿAmelün bi't-ṭarīḳati. Üçünci yetmiş maḳāmdan ḥaḳīḳate taʿalluḳ
13. yigirmi bir maḳāmuŋ ʿamellerini fermānladı. Dek durġıl.

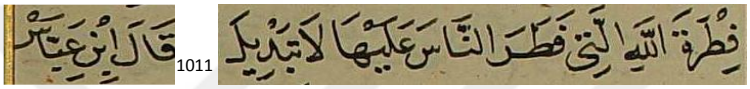
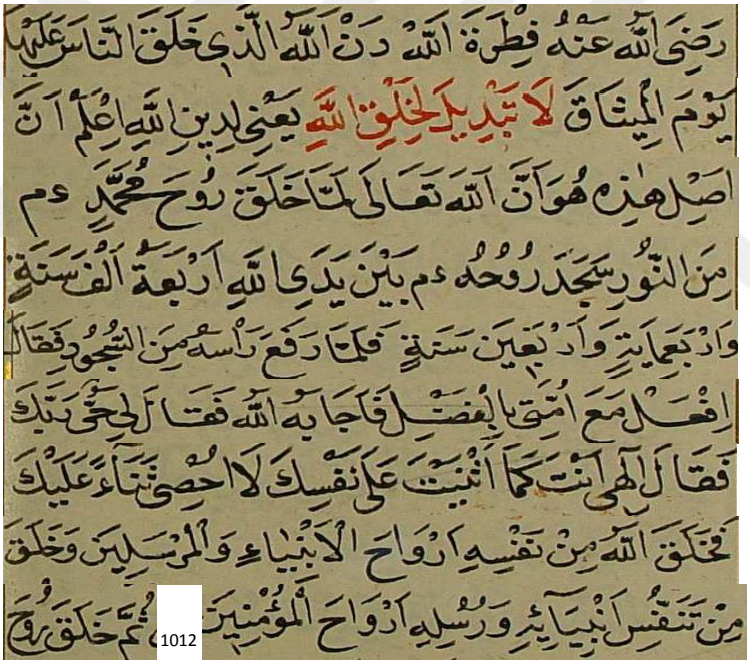
---

kıyamet gününde dört melek gece, on melek de gündüz Allah'ın azabından korurlar ve cennete sevk ederler. Allah Teala, "Rablerine karşı gelmekten sakınanalar ise bölük bölük cennete sevk edilir." (Zümer, 73) buyurmuştur. Onuncusu: Bir şeye üflediği zaman, o şey mübarek olurdu, kaybolmazdı ve ebedî olarak devam ederdi. Bir rivayette gelmiştir ki Nebi(sav) Medine etrafında hendek kazarken, karnına taş bağlamıştı. Cabir b. Abdullah el Ensarî geldi ve bunu gördü Ailesinin yanına dönerek: "Hanım evde yiyecek bir şeyler var mı? Resulullah'ı davet edelim!" dedi. Hanımı: "Bir Sâ'(3120 gr.) buğday ve bir de keçi var." dedi. Cabir, buğdayı pişirip keçiyi kesti ve Allah Resulünü davet etti. Nebi(sav) üç yüz on üç sahabe ile Cabir'in evine geldi. Eve girince ocağa yaklaşarak: "Allah bu ocağı ve bu yemeği bereketlendirsin." dedi. Buğdayı ve eti dağıttı. Muhacir, ensar, dul ve yetim üç yüz on üç adam ondan yediler ve doydular.

[1009] Eğer Cabir'in hanımı fırına ve kazana bakmasa idi kıyamet gününe kadar ondan yemek çıkarırdı. İşte bunun gibi Allah Teala onun ümmetinin yiyeceğini kıyamet gününe kadar bereketli kılmıştır. Mizan kurulduğu zaman Allah Teala onlara; "Lailahe illallah ile teneffüs edin." der. Onlar da teneffüs ederler. Onların teneffüsünü ve şehadetini taat mizanına kor Hasenatları seyyiatlarına üstün gelir. Çalış ey kardeş! Sen de bu berekete nail olasın. Asi mücrimlerden olmayasın. Allah Teala'nın buyurduğu gibi; "Suçlular simalarından tanınır perçemlerinden ve ayakalrından yakalanırlar." (Rahman, 41) ve onlar cehenneme sürülürler.

14. Nekim dilegüŋ varısa biz ḳabūl ẹdelüm. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu,
15. meşāyīḫ menzili ol-durur kim kendüyi fenā yẹrinde duta.

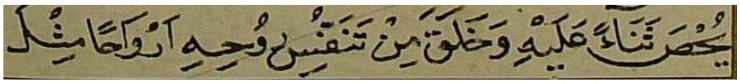
183(b)

1. Cemīʿ işini Allāha ışmarlaya. Allāh yẹrine getürür diye nite kim
2. Ḥażret-i Risālete buyurdı ʿa m [1010]
3. Meşāyiḫlerüŋ ervāḥını muḫtār ḳıldı. Buyurdıkim:
4. [1011]
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13. [1012]
14.

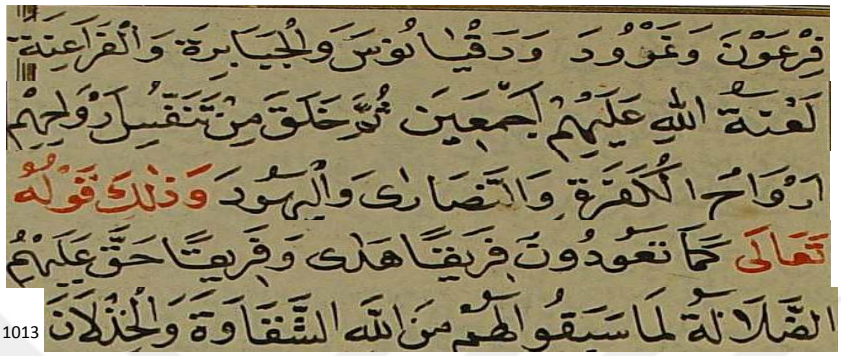
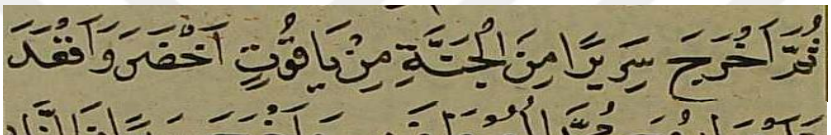
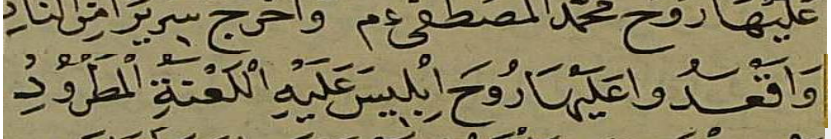
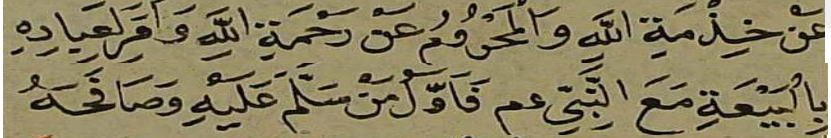
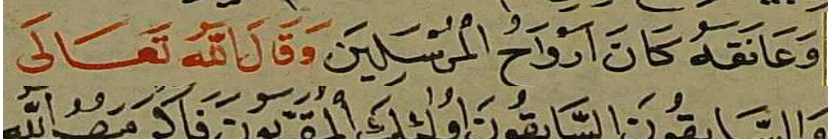
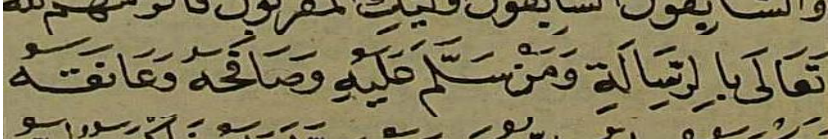
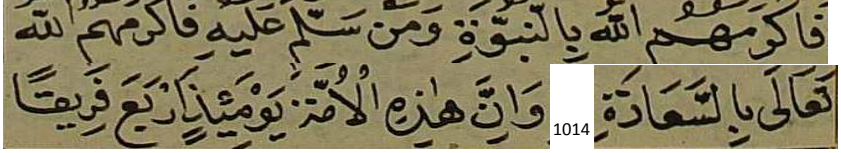
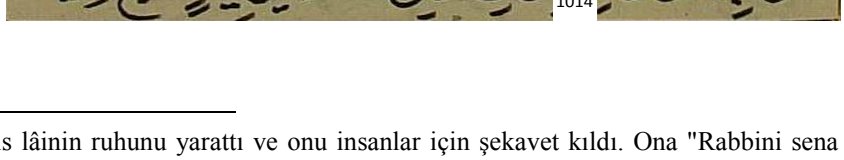
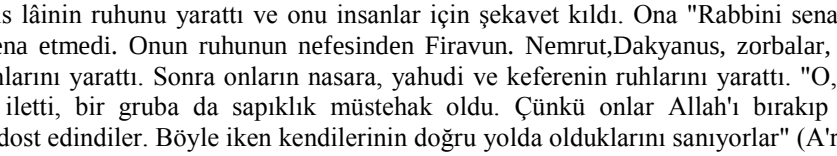
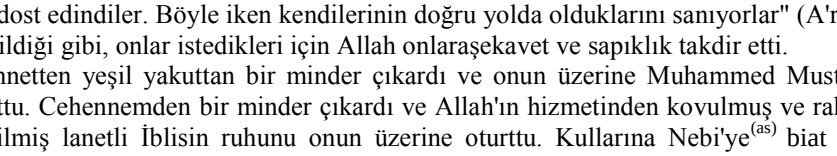
[1010] "Ey Peygamber! Sana ve sana uyan müminlere Allah yeter." (Enfâl, 64)

[1011] "Allah'ın insanları yaratmasında esas kıldığı o fıtrata uygun hareket et. Allah'ın bu hilkatini kimse değiştiremez. İşte dosdoğru din budur." (Rûm, 30)

[1012] İbni Abbas(ra) şöyle dedi: " 'Allah'ın yaratmasında değişiklik olmaz.' sözünden anlaşılan 'Allah'ın dininde bir değişiklik olmaz.' demektir." Bil ki bunun aslı şudur: Allah Teala Muhammed'in(as) ruhunu nurdan yarattı. Onun ruhu Allah Teala'nın önünde dört bin dört yüz kırk sene secde etti. Secdeden başını kaldırdığında "Fazlınla beni ümmetimle beraber eyle." dedi. Allah Teala bu duayı kabul etti ve ona "Rabbini sena et" dedi. Resulullah, "İlahi sen kendini övdüğün gibisin, benim seni sena etmeye gücüm yetmez." dedi. (Müslim, Salât, 42.) Allah Teala onun nefesinden, nebilerin ve resullerin ruhlarını yarattı. Enbiya ve murselînin nefeslerinden de müminlerin ruhlarını yarattı.

15.

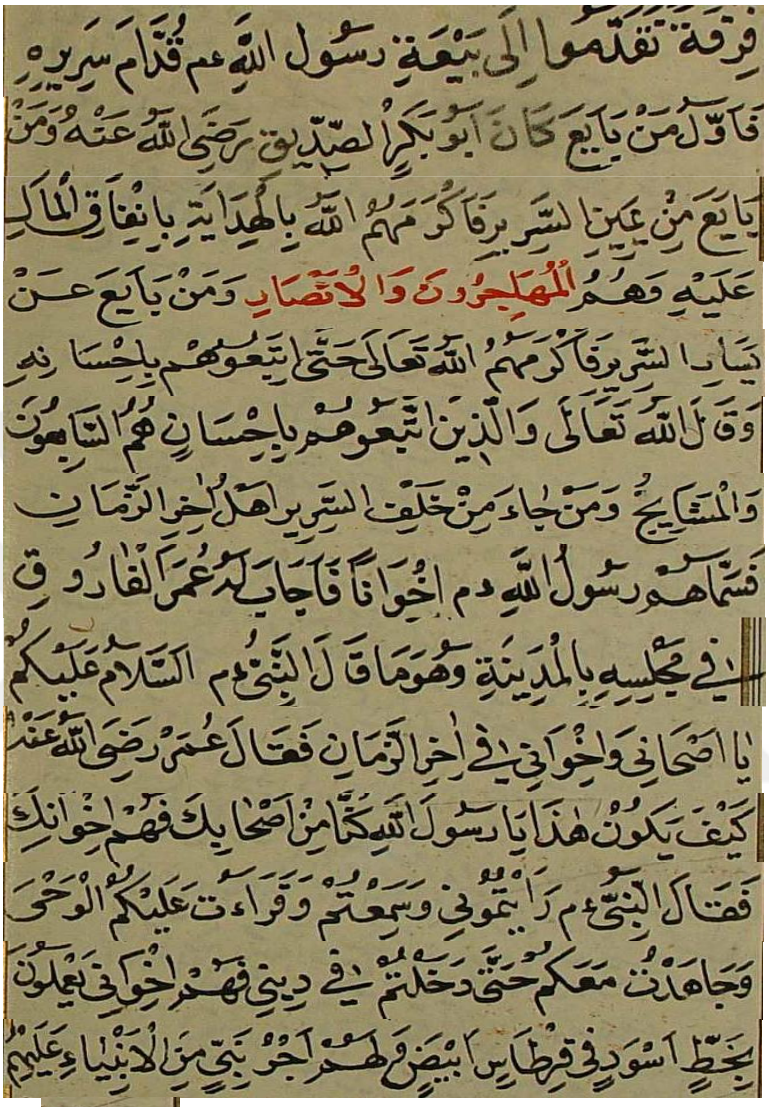
184(a)

1.
2.
3.
4.
5. [1013]
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
[1014]

[1013] Sonra iblis lâinin ruhunu yarattı ve onu insanlar için şekavet kıldı. Ona "Rabbini sena et." dedi. Ancak o, sena etmedi. Onun ruhunun nefesinden Firavun. Nemrut,Dakyanus, zorbalar, firavunlar gibilerin ruhlarını yarattı. Sonra onların nasara, yahudi ve keferenin ruhlarını yarattı. "O, bir grubu doğru yola iletti, bir gruba da sapıklık müstehak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar" (A'raf, 30) Bu ayette bildirildiği gibi, onlar istedikleri için Allah onlaraşekavet ve sapıklık takdir etti.

[1014] Sonra cennetten yeşil yakuttan bir minder çıkardı ve onun üzerine Muhammed Mustafa'nın(sav) ruhunu oturttu. Cehennemden bir minder çıkardı ve Allah'ın hizmetinden kovulmuş ve rahmetinden mahrum edilmiş lanetli İblisin ruhunu onun üzerine oturttu. Kullarına Nebi'ye(as) biat etmelerini

184(b)

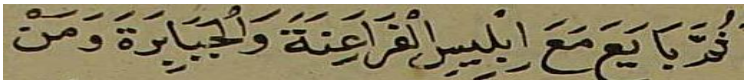
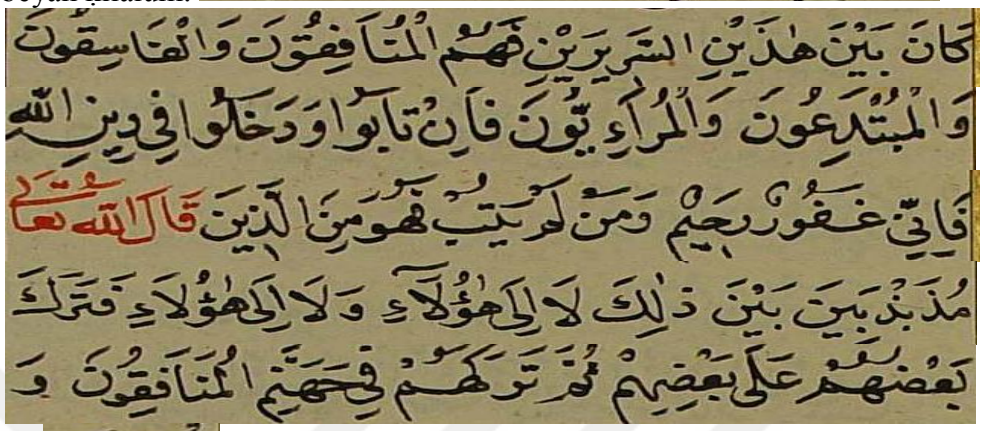
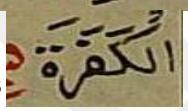
15. [1015] Şeyḫ eydür: Bu pāk ervāhları ḳandan geldügini bildüŋ

---

emretti. İlk olarak teslim olan ve biat edenler, resullerin ruhları oldu. Allah Teala: "İmanda, fazilette öncüler ki ne öncüler! Onlar herkesi geçerler. İşte onlardır Allah'a en yakın olanlar." (Vakıa, 10-11) buyurdu. Allah Teala onlara risaleti ikram etti. Kim ki selam verdi, dost ve yardımcı oldu ise Allah Teala onlara nübüvvetle ikramda bulundu. Kim ki saadet ikram etti.

[1015] İşte o gün bu ümmet dörde ayrıldı ve Allah'ın elçisine seririnin önünde biatlarını takdim ettiler. bunlardan biatını ilk takdim eden Ebu Bekr Sıddık(ra) oldu. Seririn sağından biat edenlere Allah Teala, Hak için mallarından bağışlamakla hidayeti lütfetti. Onlar muhacirler ve ensardırlar. Seririn solundan biat edenlere Allah Teala, ihsan ile tâbi olmayı lütfetti Onlar sabikunlardır. Yani ilkler ve meşayihlerdir. Allah Teala: "Onlara güzelce tâbi olanlar yok mu?İşte Allah onlardan razı olmuştur; onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. (Tevbe, 100) buyurdu. Seririn arkasından gelenler ise ahir zaman ehlidir. Resulullah onları "kardeşlerim" diye isimlendirdi. Ömer el Faruk Medine'de onun

185(a)

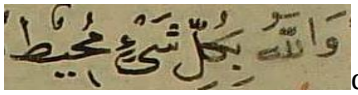
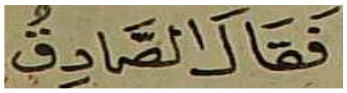
1. fāsıḳlaruŋ ve münāfıḳlaruŋ ervāḥı ḳandan geldi, anı daḫı
2. beyān ḳılalum.
3.
4.
5.
6.
7.
8. [1016] -raḥmani'r-raḥīm. Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu,
9. meşāyiḫ ẕikri hū-durur. Diliŋüle ḳılsaŋ şehādet-i küllī-dürür.
10. Şehādet-i küllī ol olur kim ḳamudan geçüp kendü özi ḳatında
11. mevcūd bi'l-ḥāḳ Ḥaḳdur diye. İḫlāṣıla andan ġayrı ʿadem bile
12. kendüzüni varlıġından geçüp fenā el-fenā fi'l-fenā maḳāmında
13. göre. Ol vaḳtin hū ẕikrini ẹtmege sezā olur. Yoḫsa revā
14. olmaz. Lafẓatullahdan elif gitse lillah ḳalur. Lillahiden lam gitse
15. lehu ḳalur. Lehudan lam gitse hū ḳalur. Hede işāret vardur ʿāleme beŋzer,

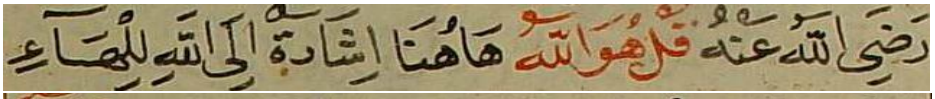
185(b)

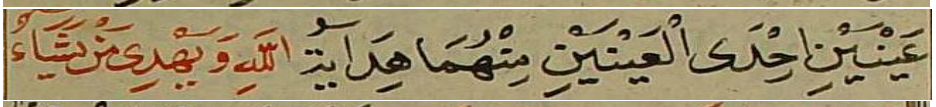
1. degirmi-dürür. Mevlâyı ʿālemüŋ içinde ḍemek ya ṭaşında ḍemek

meclisinde iken , Nebi(sav): "Ey ashabım ve ahir zamandaki kardeşlerim! Sizlere selam olsun." dedi. Ömer(ra): "Bu nasıl olur Ya Resulullah! Biz senin ashabın iken onlar kardeşlerin olur?" dedi. Nebi(sav): Siz beni gördünüz ve işittiniz. Ben size vahyi tebliğ ettim. Sizinle birlikte mücadele ettim. Ta ki Müslüman oldunuz. Onlar ise benim kardeşlerimdir. Beyaz kağıttaki kara bir yazı ile amel ederler. Onlar için Peygamber sevabı vardır." (Rabî, el-Müsned, s.37)

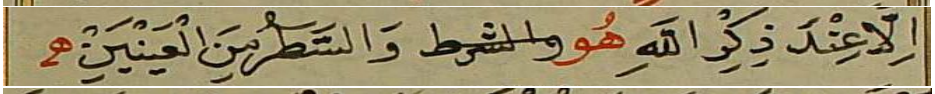
[1016] Sonra iblise, firavunlar ve "cebabire" biat ettiler Kim bu iki seririn arasında yer almışsa onlar münafıklar, fasıklar, mürailer ve bidatçılardır. Bunlar tevbe eder ve Allah'ın dinine girerlerse ben Gafur ve Rahim'im. Kim tevbe etmezse o onlardandır. Allah Teala onlar hakkında: "Bunlar arasında bocalayıp durmaktalar; ne onlara (bağlanıyorlar), ne bunlara. Allah'ın şaşırttığı kimseye asla bir (çıkar) yol bulamazsın." (Nisa, 143) buyurmuştur. Onlardan bir kısmı diğerlerini terk ettiler. Sonra onlar da münafıkları ve kâfirleri cehenneme terk ettiler.

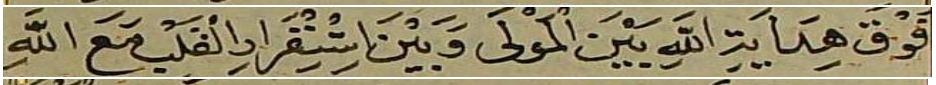
2. revā olmaz. [1017] dur

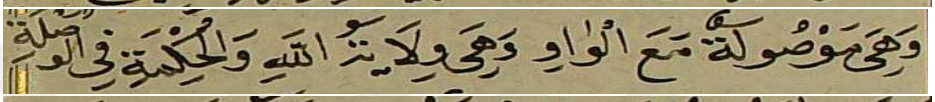
3.

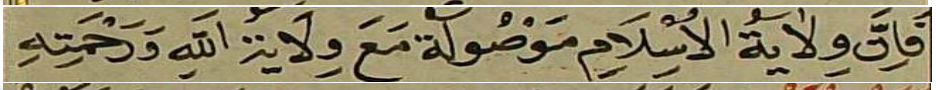
4.

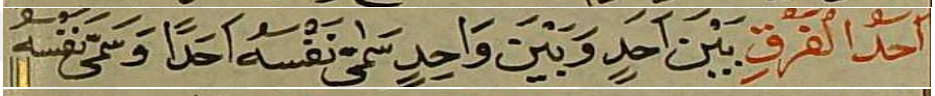
5.

6.

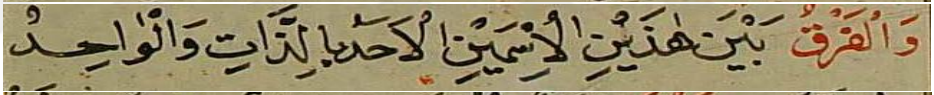
7.

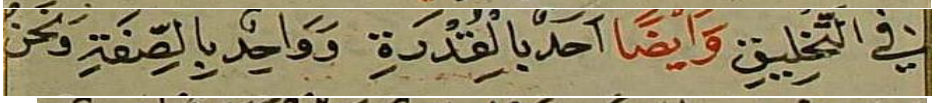
8.

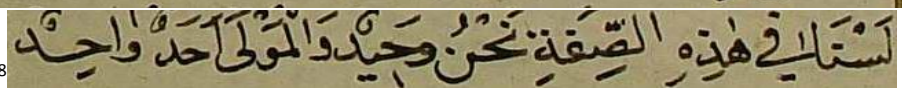
9.

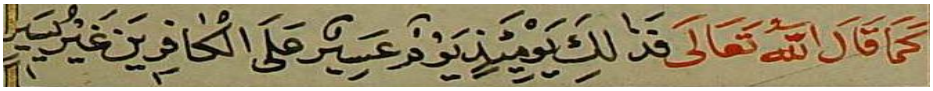
10.

11.

12.

13.

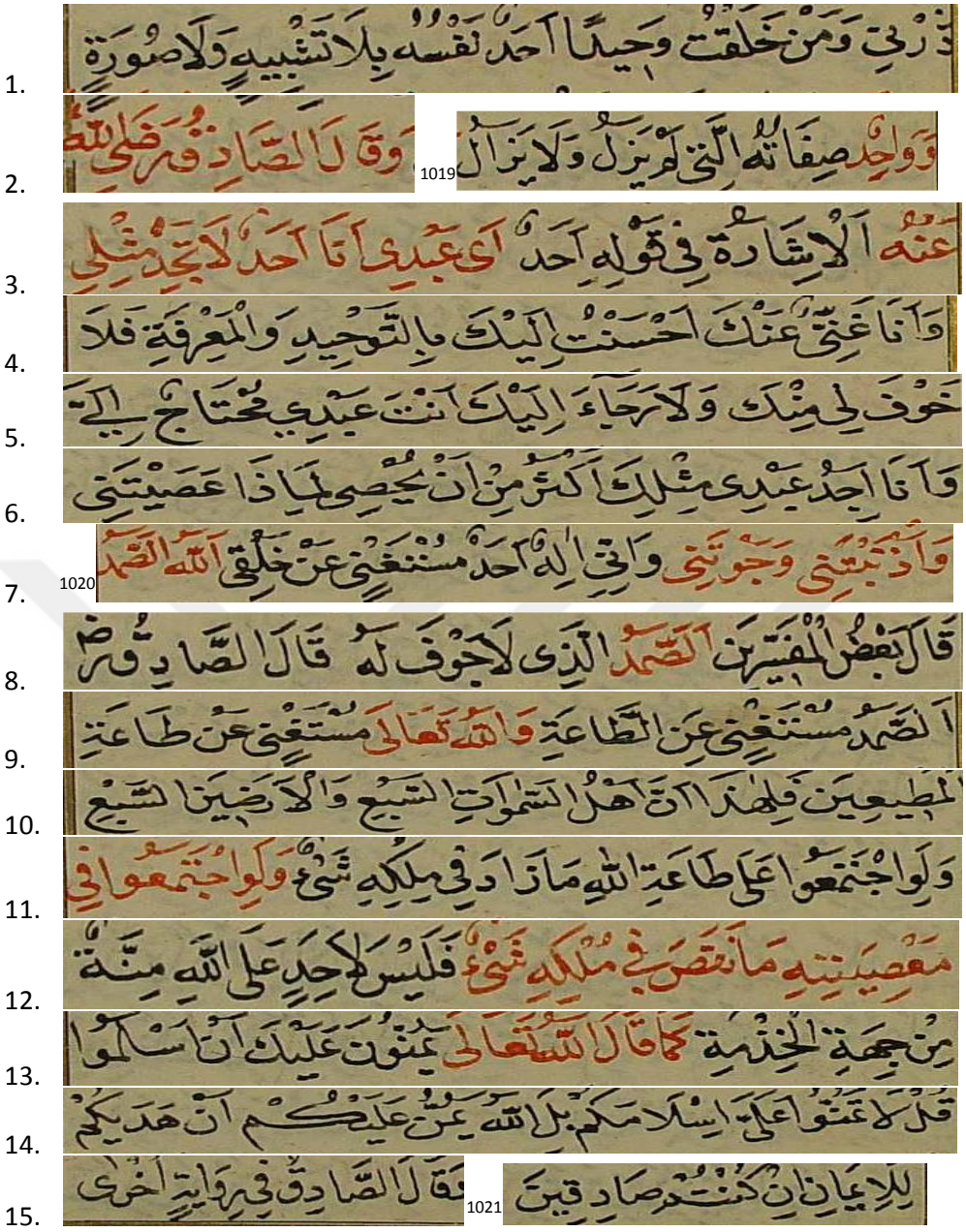
14. [1018]

15.

186(a)

[1017] Allah her şeyi kuşatan...

[1018] Sadık[(ra)] dedi ki: "Kul huvallahu"daki "he" harfindeki iki göz ile Allah'a işaret vardır. Bu gözleren birincisi, Allah'ın hidayetine işarettir. "Allah dilediğini doğru yola iletir." (Bakara, 142) İkinci göz ise Arif için ancak Allah'ı "Hu" ile zikretmekte istikrar vardır." manasına işaret eder. "He"nin iki gözünden anlaşılan bir diğer mana da şudur ki: Allah'ın hidayeti Mevla ile kalbin arasındaki istikrar üzerine olur. "Hu" "vav" ile birlikte mevsuledir yani bitişmiştir. Bu vuslattaki hikmet şüphesiz İslam'ın vilayeti, Allah'ın vilayeti ve rahmeti ile birleşmiştir, demektir. Ehad ile Vâhid arasındaki fark şudur: Allah nefsini Ehad diye adlandırdı. Yine nefsini Vâhid diye adlandırdı. Vâhid için Allah Teala;"O birdir, karşı durulamaz güç sahibidir." (Ra'd, 16) buyurmuştur. Bu iki isim arasındaki fark şudur: Ehad Allah'ın zatına işarettir. Vâhid ise yaratmasındandır. Yine ehad kudrette, Vâhid sıfattadır. Biz bu sıfatta (Vâhid) değiliz. Biz vahîd'iz, Mevla Ehad'dır, Vâhid'dir.

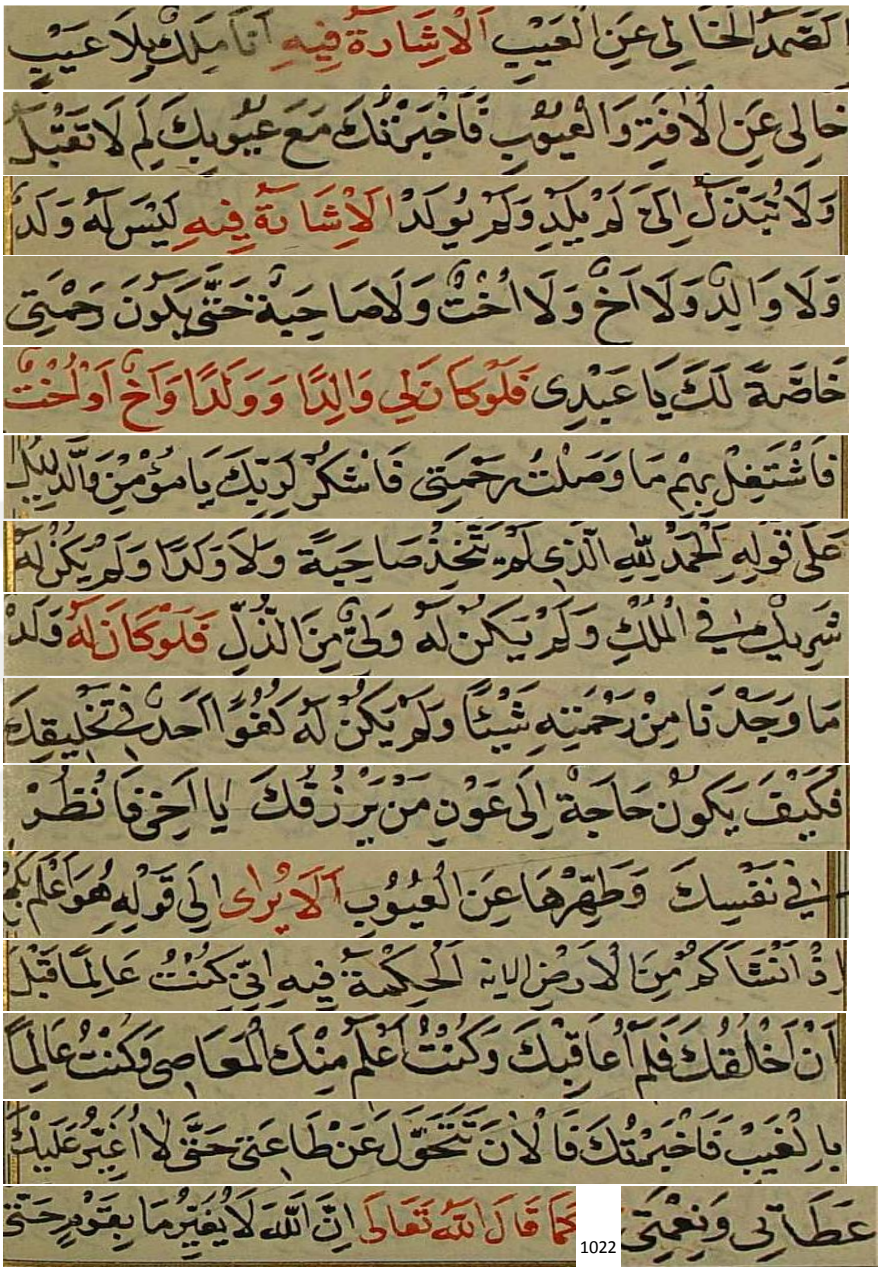

[1019] Allah Teala, "İşte o gün zorlu bir gündür. Kâfirler için (hiç de) kolay değildir. Tek olarak yaratıp, kendisine geniş servet ve gözü önünde duran oğullar verdiğim, kendisi için (nimetleri önüne) serdikçe serdiğim o kimseyi bana bırak!" (Müddessir, 9-11) diye buyurdu.

[1020] Sadık(ra) dedi ki: Allahın Ehad sözünde şu işaret vardır. "Ey kulum, ben Ehad'im, benim mislimi bulamazsın. Ben senden zenginim. Sana tevhid ve marifet ile iyilikte bulundum. Senden bana korku yoktur. Senden bana ümit de yoktur. Sen kulumsun, bana muhtaçsın. Benim senin gibi kullarım sayılamayacak kadar çoktur. Neden bana asi oldun, günah işledin, bana karşı geldin? Ben tek ilahım, yarattıklarımdan müstağniyim." "Allah Samed'dir." (İhlas, 2)

[1021] Bazı müfessirler "Samed" eksiği olmayandır, dediler. Sadık(ra) şöyle dedi: Samed, taatten müstağni olandır. Allah Teala taat edenlerin taatinden müstağnidir. Bundan dolayı yedi gök ve yedi arzın ehli, Allah'a taatte bir araya toplansalar onun mülkünde hiçbir şey artıramazlar. Ona isyanda bir araya toplansalar yine hiçbir şey eksiltemezler. Allah'a hiç kimse hizmet etmesinden ötürü minnet edemez. Allah Teala bu konuda: "İslam'a girmelerini sana minnet ediyorlar. "De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın . eğer doğru kimselerseniz bilesiniz ki, sizi imana erdirdiği için asıl Allah size lütufta bulunmuştur."(Hucurat, 17) buyurmuştur.

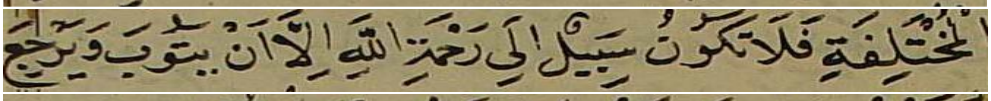
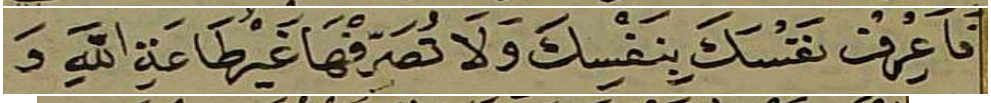
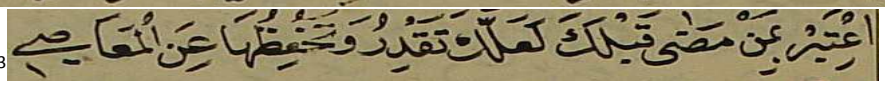
186(b)

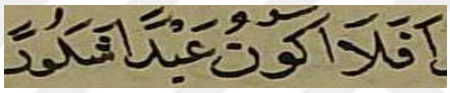
[1022]

[1022] Sadık[(ra)] başka bir rivayetinde dedi ki: Samed, ayıptan hâlî olmaktır. Burada "Ben ayıpsız, afetten ve kusurdan uzak Melik'im. SAna haber verdiğim halde ayıplarınla beraber niçin bana yönelmiyor ve gelmiyorsun?" demeye işaret vardır. "O, doğurmamış ve doğmamıştır." (İhlas, 3) Bu ayet onun ne çocuğu, ne babası, ne kardeşi, ne bacısı ne de arkadaşı olduğuna işarettir. Bununla, "Rahmetim sadece sanadır ey kulum! Eğer benim babam, çocuğum, kardeşim ve bacım olsa idi, onlarla meşgul olurdum, rahmetim sana ulaşmazdı." denilmiş olur. Ey mümin, Rabbine şükret! Bunun delili Allah'ın şu sözüdür: "'Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, acizlikten ötürü bir dosta da ihtiyacı olmayan Allah'a hamd olsun' de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!" (İsrâ, 111) Eğer onun oğlu olsa idi, rahmetinden bir şey bulamazdık. "Onun hiçbir dengi yoktur." (İhlas, 4) Seni yaratmakta ona başka bir şey denk olmadı. Nasıl olur da seni rızıklandıranın sana ihtiyacı olur. Ey kardeş! Sen nefsine bak ve bütün ayıplardan temizlen. Görmüyor musun Allah ayetinde ne buyurur: "O sizi daha topraktan yarattığı zaman ve siz annelerinizin karınlarında bulunduğunuz sırada (bile), sizi en iyi bilendir. Bunun için kendinizi temize çıkarmayın. Çünkü O kötülükten sakınanı daha iyi

187(a)

1.
2.
3.
4. [1023]
5. Şeyḫ eydür özüŋi bildüŋ, Ḥaḳḳı bildüŋ. İkiden ḫālī olmamak
6. gereksin. Birisi ḫavftan. *merre* [1024]

7. İkinci recādan bu maḳāma ẹrişen şükr ḳılmaḳ nite kim haẓret-i resūl ʿa m
8. buyurdı: [1025] Cehd ḳılmaḳ gerek. Ḫavfla recā
9. arasında yürimek gerek. Murād bulmaḳ gerek. Mevlāmuz levḥi yaratdı,
10. ḳızıl yāḳutdan. Ḳalemi yaratdı yeşil zebercedden. On altı yẹrde
11. bilini baġladı. Ẓāhirinde iki baġ bāṭınında on altı baġ oldı.
12. Ḳalem eyitdi: Levḥ nice görklü ol ḳızıl yāḳutdan ise ben andan
13. daḫı görklüregem. Edeb birle dẹdi. Velī ʿucb eşeri oldı.
14. Ḥaḳ teʿālā heybetile naẓar ḳıldı. Ḳalem ḳorḳdı. Secdeye vardı.
15. Ucından nūr belürdi, aḳdı, elif oldı. Elife dört kerāmet vẹrdi:

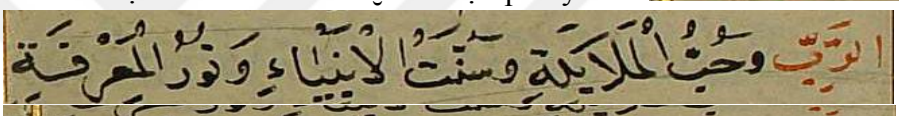
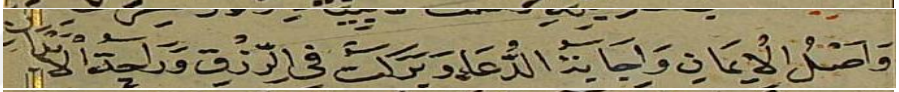
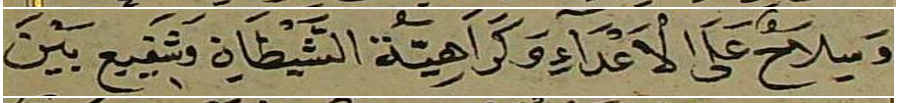
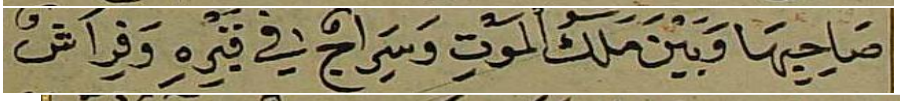
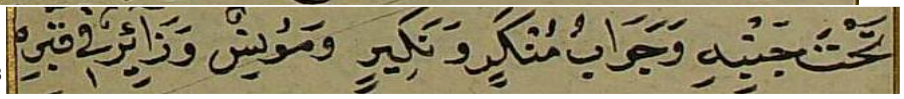
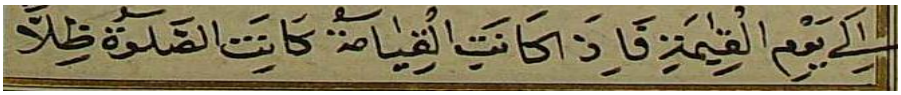
bilir." (Necm, 32) Bu ayetteki hikmet şudur: "Ben seni yaratmadan önce her şeyi bilenim. Bunun için ben seni takip etmem. Ben senden isyan geleceğini iyi bilenim. Ben gaybı bilirim ve ondan sana da haber verdim. Şimdi sen benim taatimden yüz çevirme ki ben de sende olan nimetimi ve atâmı değiştirmeyeyim." demektedir.

[1023] Allah Teala bu hususta şöyle buyurdu: "Bir toplum kendilerindeki özellikleri değiştirinceye kadar Allah, onlarda bulunanı değiştirmez." (Ra'd, 11) Nefsin seni muhtelif günahlarla meşgul etmesine gelince, Allah'ın rahmetine ulaşmak için tevbe edip vazgeçmekten başka yolun yoktur. Nefsinin kusurlarını bil. Vaktini e gücünü Allah'a taatten başka yere sarf etme. Senden önce geçenlerden ibret al. Umulur ki anlarsın ve günahlardan korunursun.

[1024] İhlaslılar büyük bir tehlike ile karşı karşıyadırlar.

[1025] "Ben şükreden bir kul olmayayım mı?" (Buharî, Tefsirr, 48/2)

187(b)

1. Birisi ṭoġruluḳ, ikinci yalıŋuzlıḳ, üçünci ḥācetsüzlıḳ.
2. Yaʿni hīç bir ḥarfe evvelinden ulaşmadı. Dördünci yükseklik.
3. Ḳalem Allāha ṭāʿat ėdüp bir kez secde ḳıldısa żāyīʿ ḳılmayup
4. bunca kerāmetler vėrdi. Sen daḫı iḫlāsıla ṭāʿat ḳılsaŋ
5. żāyīʿ ḳılmaz. ʿİvazlar vėren pādişāhdur. Nite kim kelām-ı ḳādīm
6. içinde nice yėrde müzdeler buyurmışdur. [1026]
7. sen daḫı [1027] fermānıyıla rast durup iḫlāṣıla
8. ʿamel ḳılġıl. Tā kim sen daḫı ʿivażlara ve kerāmetlere lāyıḳ olasın.
9. Nite kim Ḥażret-i Resūl a m ḫaber vėrüp buyurdı:
10.
11.
12.
13.
14. [1028]
15.

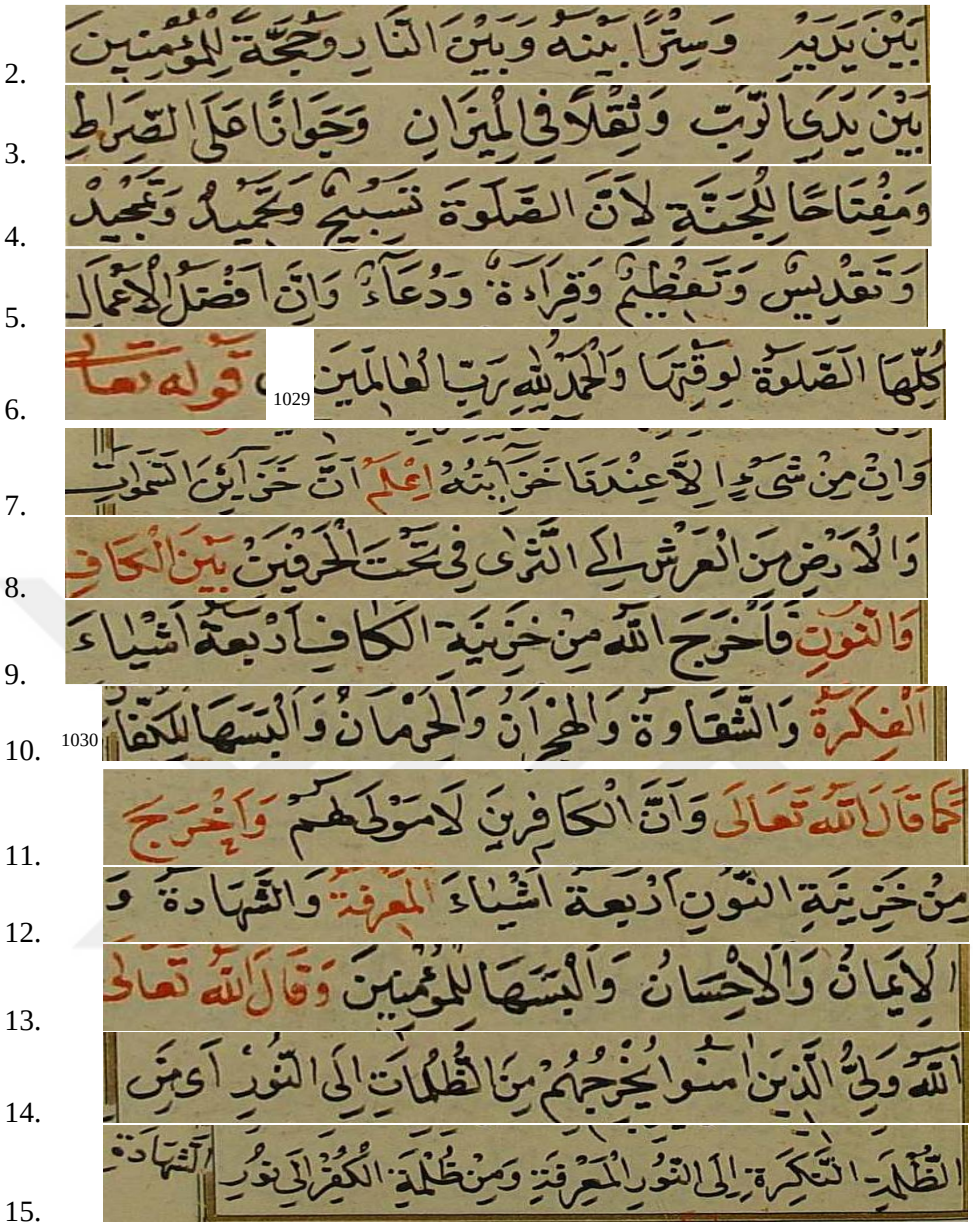
188(a)

1.

[1026] "İman edip de iyi işler yapanlara gelince, onlar için yaptıklarına karşılık olarak varıp kalacakları cennet konakları vardır." (Secde, 19)

[1027] "Namazınızı dosdoğru kılın." (Bakara, 110)

[1028] "Namaz, Rabb'in rızası, meleklerin sevgilisi, enbiyanın yolu, marifetin nurudur. İmanın aslı ve duaların kabulü, rızıkta bereket, bedende rahattır. Düşmana karşı silah, şeytanın nefretidir. İnsan ile Azrail arasında şefi, kabrinde ışık, altında yatak, Münker ve Nekir'in cevabı, kıyamet gününe kadar kabrinde munisin ve ziyaretçindir.

188(b)

[1029] Namaz kıyamette başının üstünde gölge, başına tac, bedenine elbise, ışığında yürüyeceğin nur, cehennem ile aranda perde olacaktır. Müminler için Rabbleri önünde delil, mizanda ağırlık, sırattan geçiş vesilesi, cennet için anahtar olacaktır. Namaz, tesbihtir, tahmiddir, temciddir, takdistir, tazimdir, kıraattir duadır. Çünkü amellerin en faziletlisi vaktinde kılınan namazdır. Alemlerin Rabbine hamd olsun.

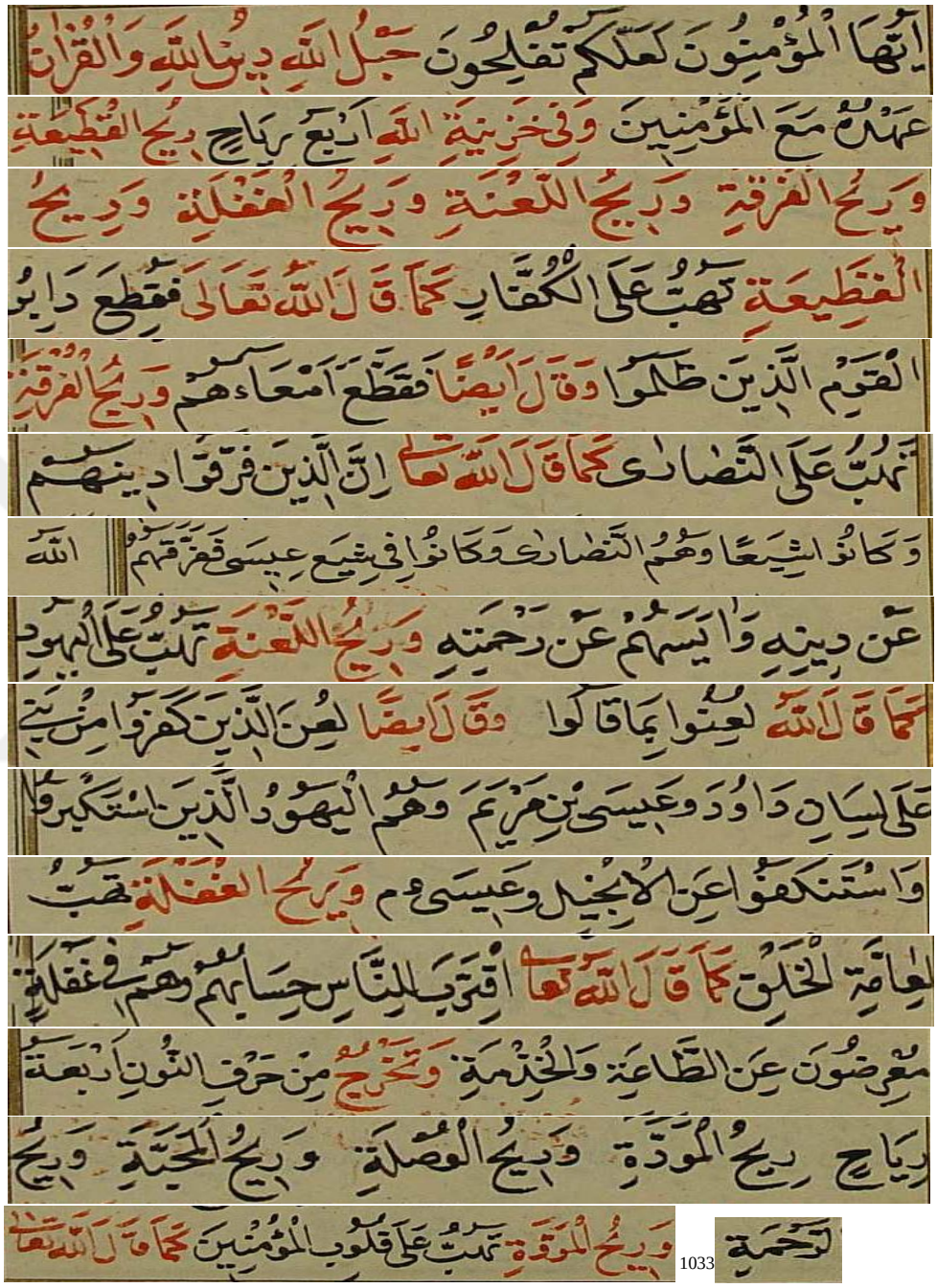
[1030] Allah Teala, "Her şeyin hazineleri yalnız bizim yanımızdadır."(Hicr, 21) buyurdu. Bil ki; Arş'tan toprağa göklerin ve yerin bütün hazineleri iki harfin altındadır: "Kef" ve "Nun". Allah Teala "Kef" hazinesinden dört şey çıkardı. Bunlar fikret, şekavet, hicran ve hırmandır. Bunları kâfirlere verdi. "Kâfirlere gelince, onların yardımcıları yoktur." (Muhammed,11) buyurdu.

[1031] Allah Teala "Nun" hazinesinden de dört şey çıkardı: Marifet, şehadet, iman ve ihsan. Bunları da müminlere verdi. "Allah iman edenlerin yardımcısıdır, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır." (Bakara, 257) buyurdu. Yani fikret karanlığından marifet nuruna, küfür karanlığından şehadet nuruna, şekavet karanlığından saadet nuruna, putlara tapmak karanlığından Rahman'a ibadet nuruna, bidat karanlığından sünnet nuruna, nifak karanlığından ihlas nuruna çıkardı.

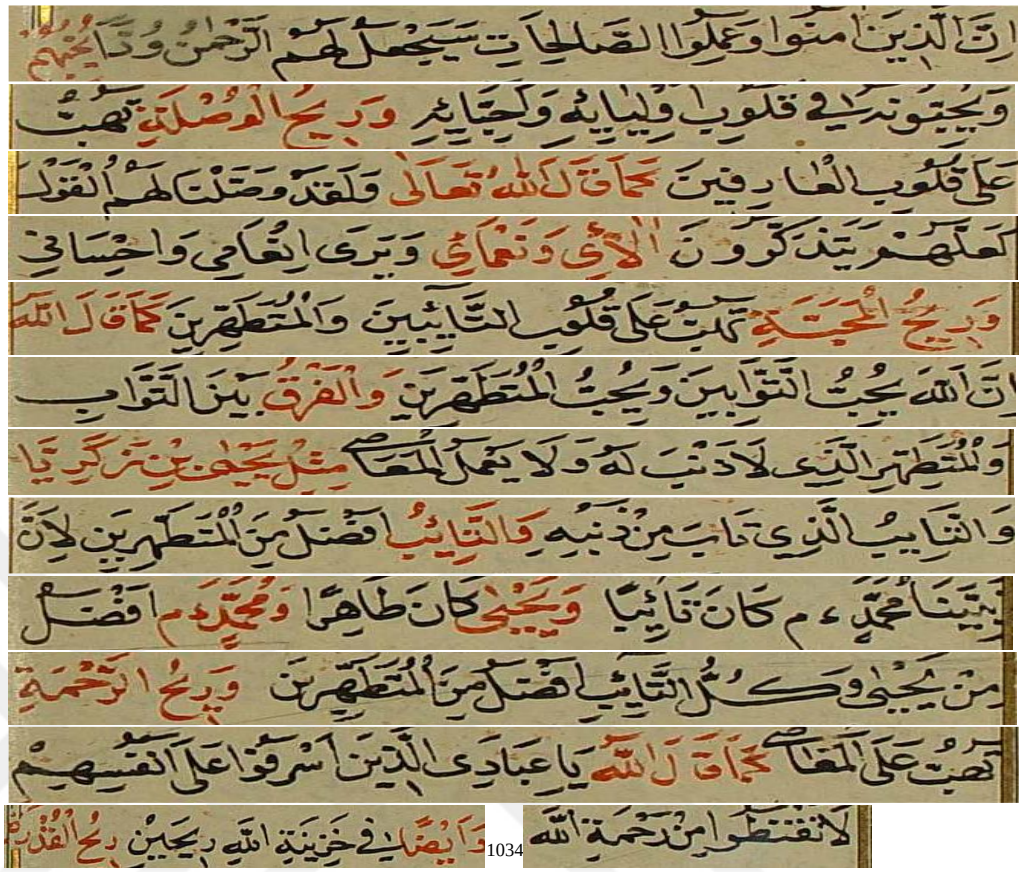
[1032] Birinci hikmet; "kef" noktasız bir harftir. Bunun gibi kâfir de Allah'tan ümidi olmayan bir şahıstır. "Nun" Allah'ın vahdaniyyetini ikrar eder. Bunun hikmeti "kef" ve "nun" arasındadır. İkinci hikmet "kef", "nun"a bitişiktir. Bunun gibi kâfir de dünyada mümine bitişiktir. Kıyamet günü olduğunda Allah fazlıyla, Allah fazlı ile müminleri kâfirlerden ayıracaktır. Allah Teala o gün: "Ayrılın bir tarafa bugün , ey günahkârlar!" (Yasin, 59) diyecektir. Yani ey kâfirler bugün ayrılın! Çünkü müminler bugün kurtuldular. Ey münafıklar ayrılın! Çünkü bugün muhlis sadıklar kurtuldular. Ey riyakârlar ayrılın! Çünkü ihlaslılar bugün amelleri ile kurtuldular. Bu vuslat "kef" ile "nun" arasındadır. Allah Teala: "Nûn. Kaleme ve (kalem tutanların) yazdıklarına and olsun ki... "(Kalem, 1) buyurdu.

189(a)

[1033] Allah Teala "nun" harfinden Mustafa'nın nurunu, imanın ve müminin nurunu yarattı. Sonra onlara Allah'ın ipine sarılmalarını emretti. "Hep birlikte Allah'ın ipine (İslam'a) sımsıkı yapışın; parçalanmayın." (Âl-i İmran, 103) dedi. Allah'ın ipi Allahın dinidir. Kuran Allah'ın müminlere ahdidir. Allah'ın hazinesinde dört rüzgar vardır: katîat rüzgarı, firkat rüzgarı, lanet rüzgarı, gaflet rüzgarı. Katîat rüzgarı kâfirler üzerine eser. Allah Teala: "Böylece zulmeden toplumun kökü kesildi." (En'am, 45) dedi. Ve yine "Ateşte ebedi kalacaklar." (Muhammed, 15) dedi. Firkat rüzgarı hristiyanlar üzerine eser. Allah Teala onlar hakkında: "Dinlerini parça parça edip gruplara ayrılanlar

189(b)

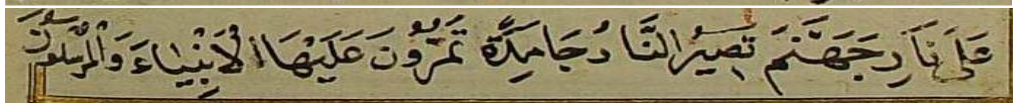

var ya..." (En'am, 159) dedi. Bunlar Hristiyanlardır. İsa'nın taraftarıdırlar. Allah onları dininden ayırdı ve rahmetinden ümitsiz bıraktı. Lanet rüzgarı, yahudiler üzerine eser. Allah onlar için: "Yahudiler, 'Allah'ın eli bağlıdır (sıkıdır)' dediler. Hay dedikleri yüzünden elleri bağlanası ve lânet olasılar! Bilâkis Allah'ın elleri açıktır, dilediği gibi verir." (Mâide, 64) buyurdu. Yine onlar hakkında, "İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud ve Meryem oğlu İsa diliyle lanetlenmişlerdir. Bunun sebebi, söz dinlememeleri ve sınırı aşmalarıdır." (Mâide, 78) buyurmuştur. Bun yahudilerdir. Onlar kibirlendiler ve İncil'den de İsa'dan da(as) yüz çevirdiler. Gaflet rüzgarı, bütün insanlar üzerine eser. Allah Teala'nın: "İnsanların hesaba çekilecekleri (gün) yaklaştı. Hal böyle iken onlar, gaflet içinde yüz çevirdiler." (Enbiya, 1) buyurduğu gibi insanlar, taatten ve hizmetten yüz çeviriyorlar. "Nun" harfinden de dört rüzgar çıkar. Bunlar meveddet, vuslat, muhabbet ve rahmet rüzgarlarıdır.

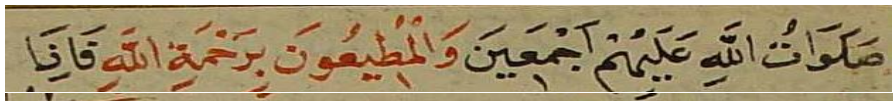
[1034] Meveddet rüzgarı müminlerin kalpleri üzerine eser. Allah Teala bunun için: "İman edip, makbul ve güzel işler yapanları Rahman, sevimli kılacaktır." (Meryem, 96) buyurur. Onlar Allah'ı severler, Allah da onları sever. Bu muhabbeti evliyasının ve sevdiklerinin kalplerine koyar. Vuslat rüzgarı, ariflerin kalplerine eser. Allah Teala bunlar için, "Andolsun ki biz, düşünüp öğüt alsınlar diye sözü (vahyi) birbiri ardınca yetiştirmişizdir." (Kasas, 51) buyurmuştur. "Onlar, 'alâ'yı ve nama'yı düşünür, ihsanımı ve inamımı görür. Muhabbet rüzgarı, tevbe edenlerin ve temizlenenlerin kalplerine eser. Allah Teala onlar hakkında: "Allah tevbe edenleri de sever, temizlenenleri de sever." (Bakara, 222) buyurmuştur. Tevbe eden ile temizlenen arasındaki fark şudur: Temizlenen günahı olmadığı gibi günah da işlememiştir. Yahya b. Zekeriyya gibi. Tevbekâr ise günahından tevbe etmiştir. Tevbe eden temizlenenden daha üstündü. Çünkü Peygamber efendimiz(sav) tevbe eden idi. Yahya ise tahir idi. Hz. Muhammed, Hz. Yahya'dan daha üstün olduğuna göre bütün tevbe edenler de temizlenenlerden daha üstündür. Rahmet rüzgarı günahkârlar üzerine eser. Allah Teala onlar hakkında buyurmuştur: "DE ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir. (Zümer, 53)

13.

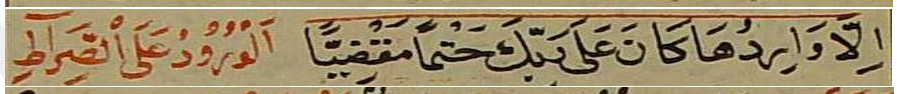
14.

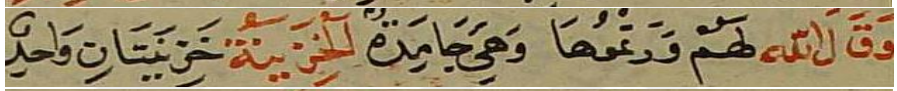
15.

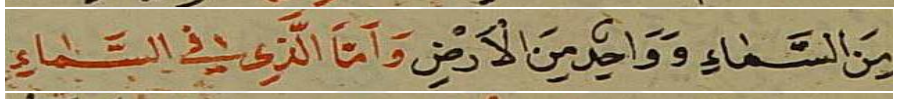
190(a)

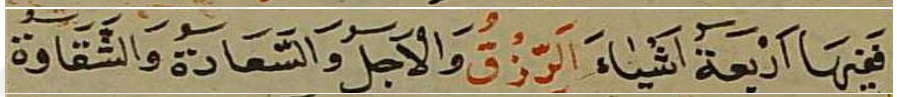
1.

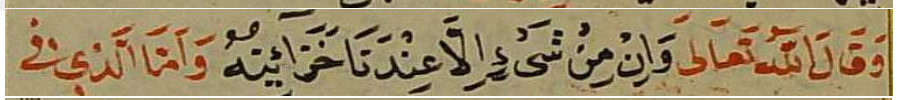
2.

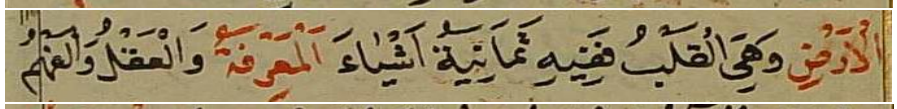
3.

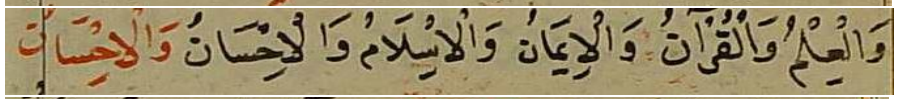
4.

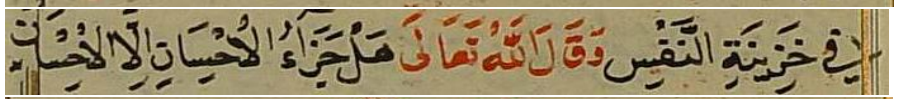
5.

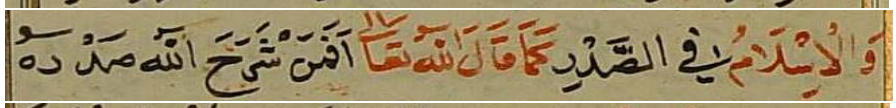
6.

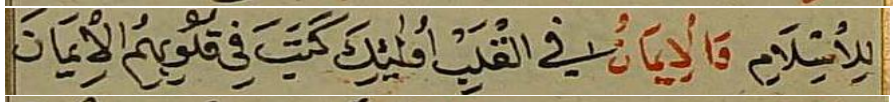
7.

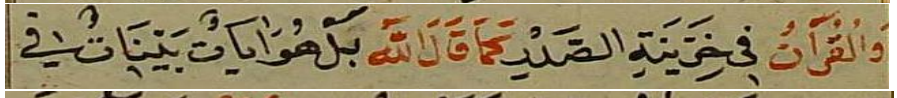
8.

9.

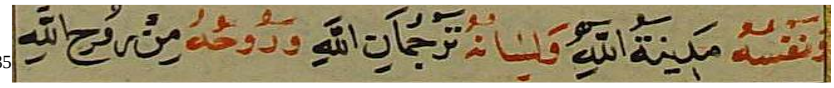
10.

11.

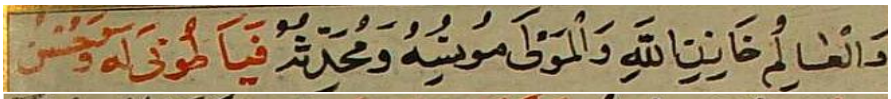
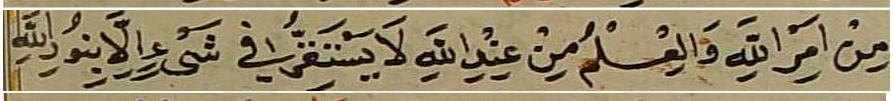
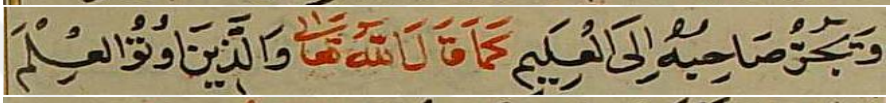
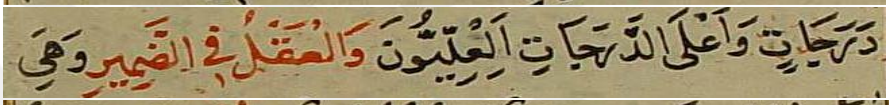
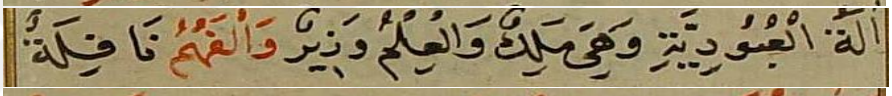
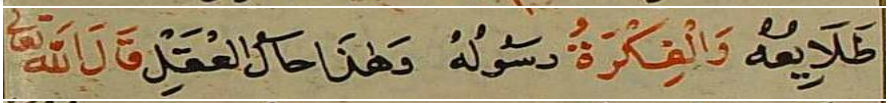
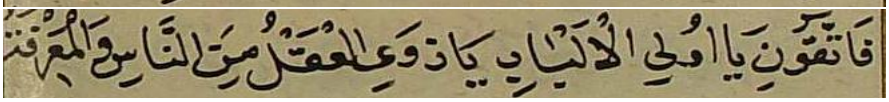
12.

13.

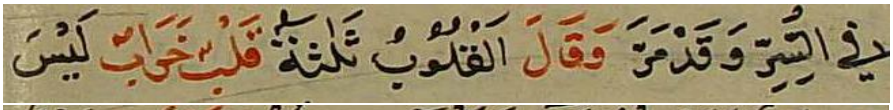
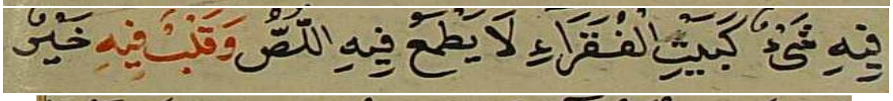
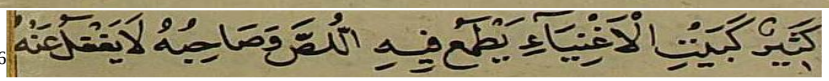
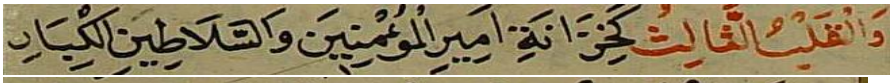
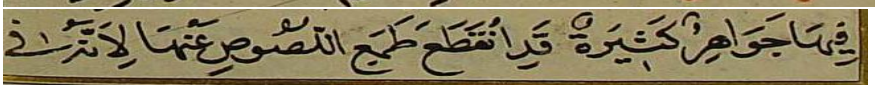
14.

15. [1035]

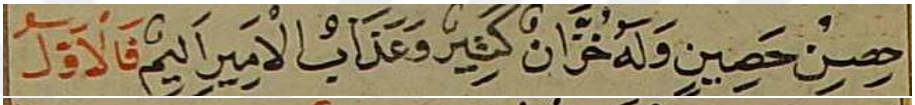
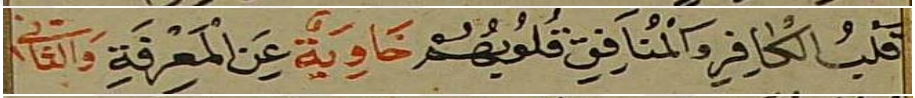
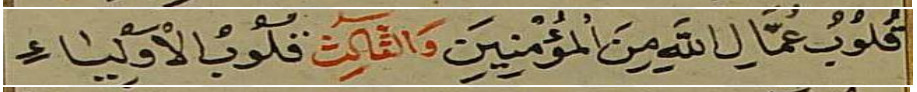
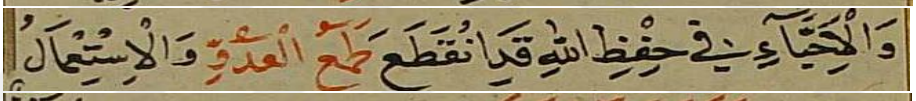
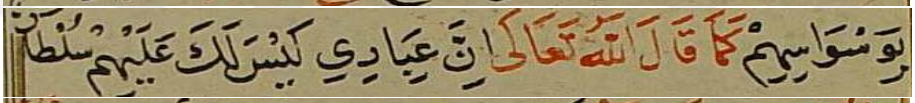
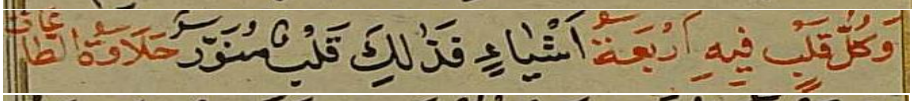
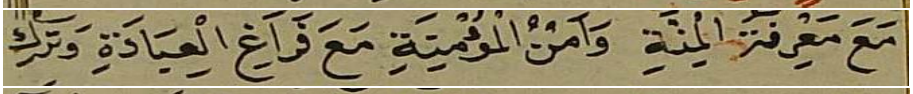
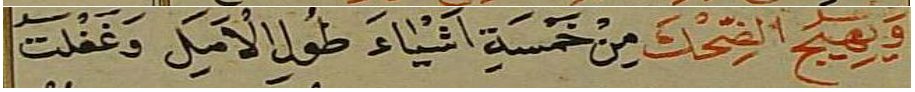
190(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

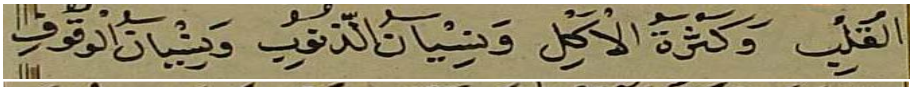
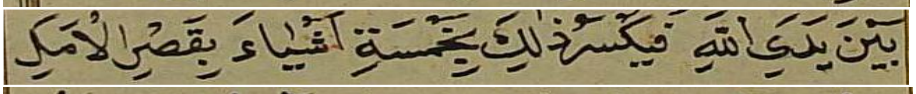
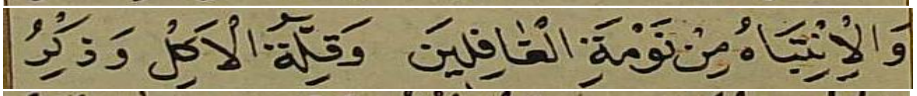
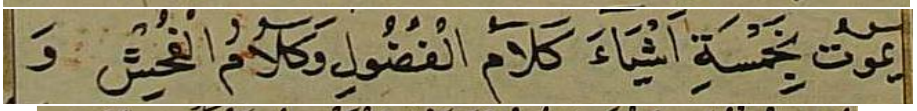
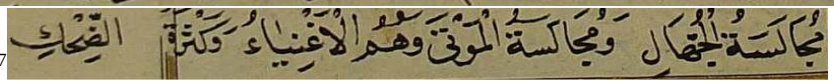
[1035] Yine Allah'ın hazinesinde iki rüzgar daha vardır. Bunlar, kudret ve rahmet rüzgarlarıdır. Kudret rüzgarı esse su buz olur. Rahmet rüzgarı esse, buz suya döner. İşte bunun gibi kıyamet günü kudret rüzgarı cehennem ateşi üzerine esince, ateş donar. Enbiya, murselîn ve onlara tâbi olanlar Allah'ın rahmeti ile onun üzerinden geçerler. Cennetin kapısına vardıklarında "Sizden hiç kimse yoktur ki cehenneme varmasın. Bu Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür." (Meryem, 71) derler. Sıratın üzerinden geçişte Allah Teala kudsî hadiste buyurduğu gibi: "Donmuş olduğu halde cehennem ateşinden geçerler." Hazine iki kısımdır. Biri semadan gelir, diğeri arzdan gelir. Semadaki hazinede dört şey vardır: Rızık, ecel, saadet ve şekavet. Allah Teala, "Her şeyin hazineleri yalnız bizim yanımızdadır. Biz onu ancak belli bir ölçüyle indiririz." (Hicr, 21) demiştir. Arzdaki hazine ise "kalp"tir. Kalpte sekiz şey vardır. Bunlar: marifet, akıl, fehm, ilim, Kuran, iman, İslam ve İhsan. İhsan nefsin hazinesindedir. Allah Teala."İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey midir?(Rahman, 60) buyurdu. İslam göğüstedir. Allah Teala, "Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa o,Rabbinden bir nur üzerine değil midir? Allah'ı anmak hususunda kalpleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun! İşte bunlar apaçık bir sapıklık içindedirler." (Zümer, 22) buyurdu. İman kalptedir. Allah Teala, "İşte onların kalbine Allah, iman yazmış." (Mücâdele, 22) buyurdu. Kuran göğsün hazinesindedir. Allah Teala; "Hayır o (Kuran), kendilerine ilim verilenlerin sînelerinde (yer eden) apaçık ayetlerdir." (Ankebut, 49) buyurdu. Bu âlimin kalbidir. Onun göğsü, Allah'ın hazinesidir. Nefsi, Allah'ın şehridir. Lisanı, Allah'ın tercümanıdır. Ruhu, Allah'ın ruhudur.

11.
12.
13.
14.
15.

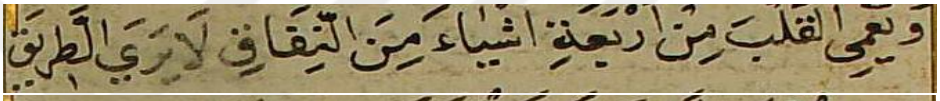
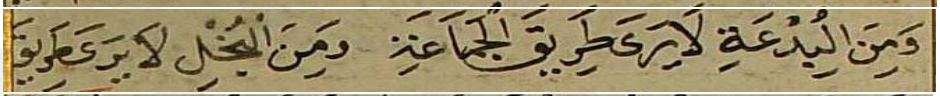
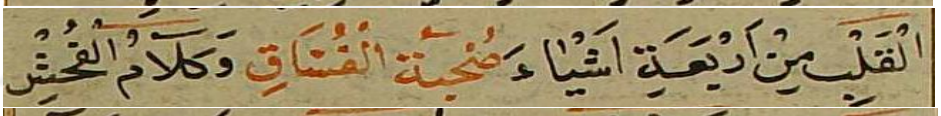
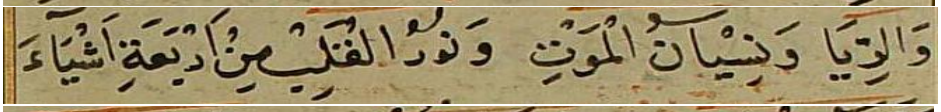
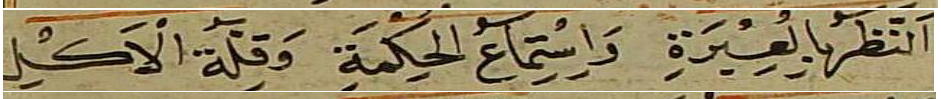
191(a)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

[1036] Âlim Allah'ın hazinedarıdır. Mevla onun munisi ve söylettirenidir. Müjdeler o âlime ki ne güzel bir müracaat yeridir. Fehm, lübb'dedir. Allah Teala; "(Fakat bunu) ancak akıl sahipleri anlar." (Ra'd, 19) uyurmuştur. Lübb kalbin içindedir. İlim ruhun hazinesi içindedir. Çünkü ruh Allah'ın emrindendir. İlim de Allah katındandır ve ancak Allah'ın nuru ile bir şeyde karar kılar. Sahibini Alîm'e götürür. Allah Teala, "Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin." (Mücâdele, 11) buyurmuştur. Derecelerin en yükseği İliyyûn'dur. Akıl zamirdedir ve o ubudiyyet aletidir. Akıl meliktir, ilim veziridir, fehm nâkilidir, ihlas hâcibidir. Yakîn komutanıdır. Nedamet keşfedicisidir. Fikret elçisidir. İşte bu aklın halidir. Allah Teala: " Ey akıl sahipleri! Benden (emirlerime muhalefetten) sakının." (Bakara, 197) demiştir. Marifet daha önce geçtiği gibi sırdadır. Kalp üç türlüdür. Birincisi, harap olmuş kalp ki fukaranın evi gibidir. Orada hiçbir şey bulunmadığı için hırsızlar da oraya girmez. İkincisi, büyük hayrın olduğu kalp ki zenginin evine benzer. Hırsızlar bu eve çok dadanırlar. Onun için bu evin sahibi tedbirlidir.

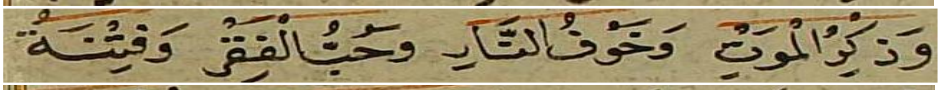
10.
11.
12.
13.
14.
15. [1037]

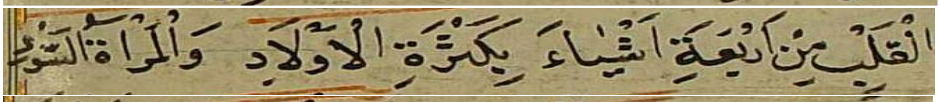
191(b)

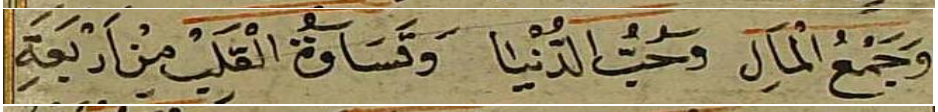
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

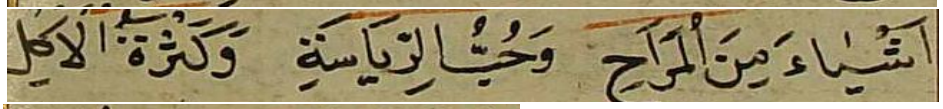
[1037] Üçüncü kalp, müminlerin emirinin hazinedarının veya büyük padişahların evidir. Burada birçok cevher ve hazine vardır. Hırsızlar bu eve hiç ilgi göstermezler, çünkü buranın sağlam bir kalesi, birçok muhafızları ve emirin de şiddetli cezası vardır. Birincisi, kâfir ve münafıkların kalpleridir. Bunların içi marifetten yana boştur. İkincisi müminlerden Allah için çok çalışanların kalpleridir. Üçüncüsü, evliyanın ve ehibbanın kalpleridir ki onlar Allah'ın koruması altındadırlar. Düşmanların oraya girmeye ve vesvese vermeye ümitleri yoktur. Allah Teala bunlar hakkında; "Şüphesiz kullarım üzerinde senin bir hakimiyetin yoktur. Ancak azgınlardan sana uyanlar müstesna." (Hicr, 42) demiştir. Hangi kalpte şu dört şey varsa o kalp nurlanmıştır: Minnetin marifeti ile beraber taatin tatlılığı, İbadete meşguliyet ile beraber rızık endişesi olmaması, tevbede sadakat ile beraber günahı kesin terk, mükafat görmekle beraber ezaya tahammül. Çok gülmenin sebebi beş şeydir: tûl-i emel, kalp gafleti, çok yemek, günahları unutmak ve Allah'ın huzurunda olduğunu unutmak. Bunlara karşılık şu beş şeyi azaltmalıdır: Emeli kısaltmalı, gaflet uykusundan uyanmalı, az yemeli, geçmişteki günahlarını hatırlamalı ve Allah'ın huzurunda olduğunu hatırlamalıdır. Kalbin ölümü şu beş şey iledir: boş laf, kötü ve edepsiz söz, cahillerle beraber olmak, ölülerle yani zenginlerle oturmak ve çok gülmek.

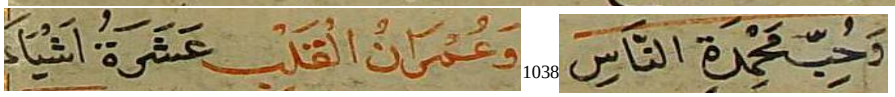
8.

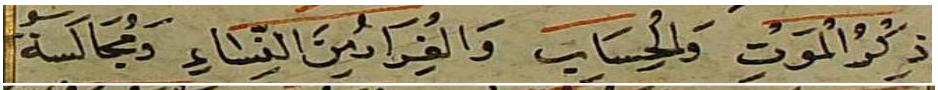
9.

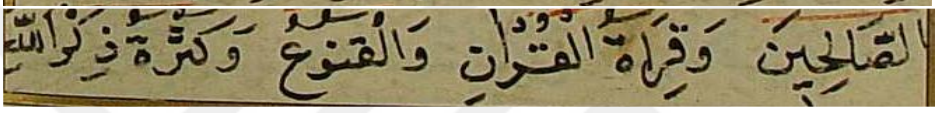
10.

11.

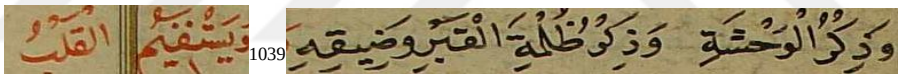
12.

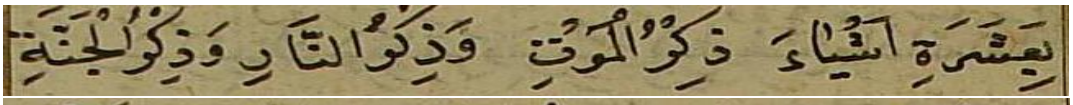
13.

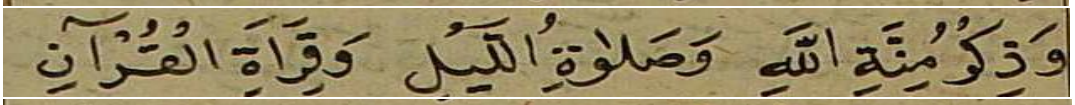
14.

15.

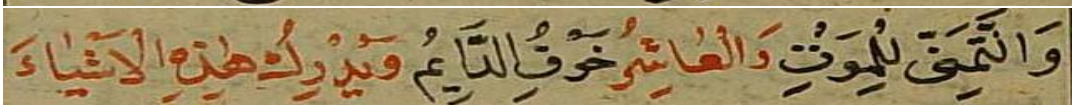
192(a)

1.

2.

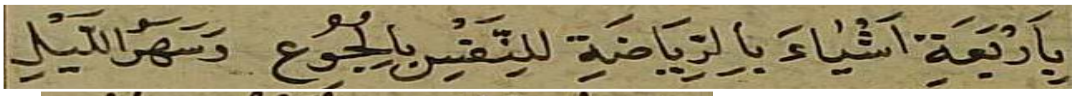
3.

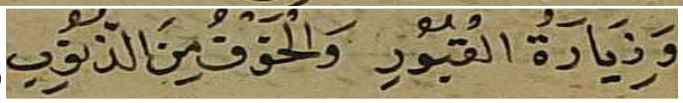
4.

5.

[1038] Kalbi korumak için şu dört şeyden kaçınmalıdır: hak yolu görmeyen nifaktan, cemaat yolunu görmeyen bidatten, sehavet yolunu görmeyen cimrilikten, hesap yolunu görmeyen mal sevgisinden. Kalbin afeti dört şeydedir: fasıklarla sohbet, edepsiz lakırdı, riya ve ölümü unutmak. Kalbin nuru şu dört şeydedir: ibret ile bakmak, hikmetli sözleri dinlemek, az yemek, zahidlerle beraber olmak. Kalbin temizliği şu yedi şeyle olur: ihlas, tevekkül, rıza, önüne bakmak, ölümü hatırlamak, cehennemden korkmak, fakirliği sevmek. Kalbin fitnesi şu dört şeydedir: çok çocuk, kötü kadın, mal biriktirmek, dünya sevgisi. Kalbin kasaveti de şu dört şeydendir: kendini beğenmek, makam sevgisi, çok yemek, insanların medhetmesini sevmek.

[1039] Kalbin umranı şu on şey iledir: ölümü hatırlamak, hesabı hatırlamak, namahremden kaçmak, salihlerle beraber olmak, Kuran okumak, kanaat, Allah'ı çok zikretmek, yalnızlığı hatırlamak, kabrin karanlığını düşünmek, kabrin sıkmasını düşünmek.

6.

7. [1040] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu,

8. gönlüŋ neyile münevver olur, neyile aʿmā olur, neyle ṭāhir olur,

9. neyile fitnelenür, neyle ḳasāvet olur neyle maġmūr olur,

10. neyle müstaḳīm olur, neyle afetī olur? nedür? Neyle pāk olur,

11. neyle ẓulmet. Bu cümleʾi bildüŋ. Gönlüŋ ölmesi şöyle olur kim

12. ademüŋ cismi ölicek nice deprenmez ise ḥareketden ḳalursa

13. gönül daḥı evāmire eyle. Ölü ʿalāmeti dört nesnedür. Ulu günāhlar

14. hīç gönline ḫavf gelmeye, ʿAmel ḳıla. Ḳabūl ola mı olmaya mı diyü ġam

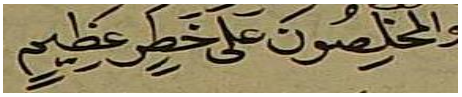
15. yemeye. Ümīẕi olmaya. Allāhuŋ maşnūʿātına ʿibret naẓarın ḳılmaya.

192(b)

1. Ḫalḳ birle muʿāmele kıla. Ödemeye. Ödemege iʿtikādı olmaya.

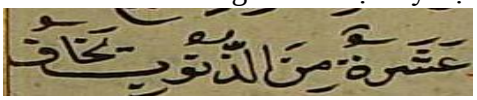
2. Bunuŋ gibi kişinüŋ gönli ḳabrdaġı meyyit gibi ölmiş ola. Allāhü teʿālā

3. cümlemizi muḫlişlerden ḳılıvere inşa'allāhu teʿālā. ḳāle'n-nebiyyü şallallāhü

4. ʿaleyhi vesellem [1041] Şeyḫ eydür bu maḳāma

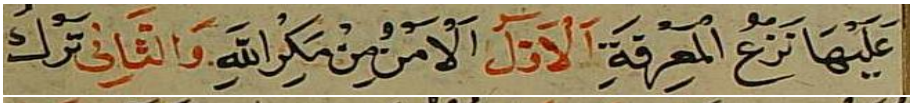
5. erişenüŋ ḫavfı ziyāde gerekdür. Zīrā kim istidrāc olur.

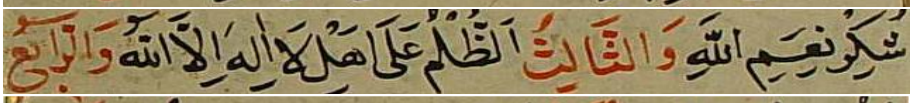
6. Meger ölür dedi. yaʿḳūbu küşānī eydür

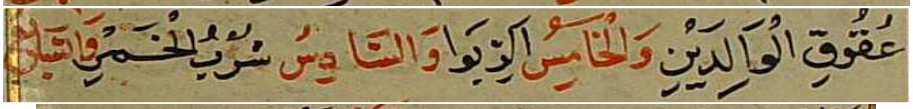

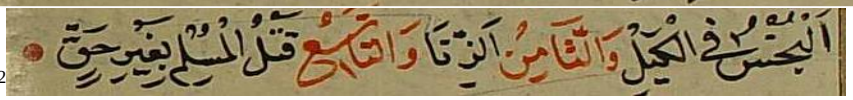
[1040] Kalbin istikameti şu on şey iledir: ölümü düşünmek, cehennemi düşünmek, cenneti düşünmek, Allah'ın minnetini düşünmek, gece namazı, kuran okumak, âlimlerle sıklıkla bir araya gelmek, yalnızlıkta tazarrû etmek, ölümü düşünmek ve daimi havf. Bunlar ancak şu dört şey ile idrak edilir: nefsi açlık ile riyazette tutmakla, geceleri ibadette uyanık kalmakla, kabirleri ziyaret etmekle ve günahlara girmekten korkmakla.

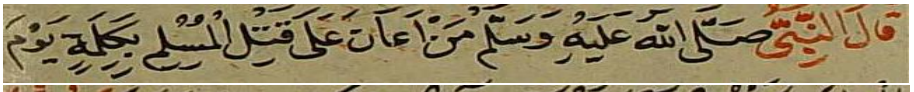
[1041] Nebi(sav): "İhlaslılar büyük bir tehlike ile karşı karşıyadırlar." (Beyhakî, Şuabü'l-İmân, V, 345.)

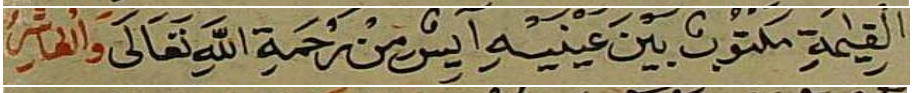
7.

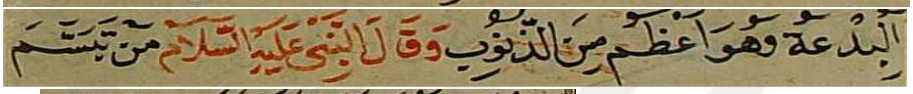
8.

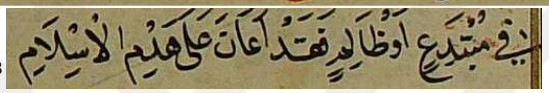
9.

10. [1042]

11.

12.

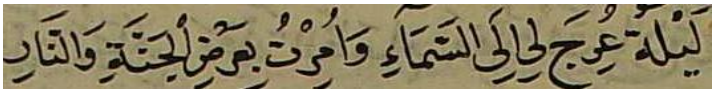
13.

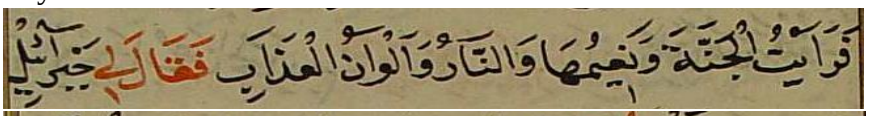
14. [1043] Şeyḫ eydür:

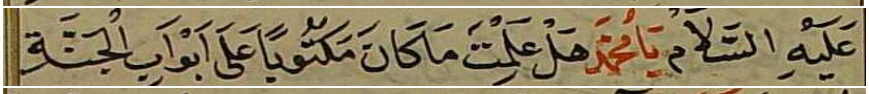
15. Ḥażret-i Resūlden rivāyetdür ṣallallāhü ʿaleyhi vesellem. Nice nesnelerde

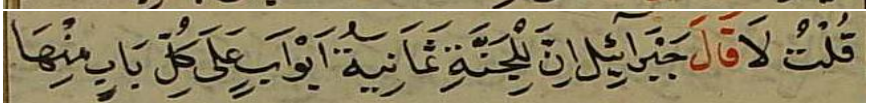
193(a)

1. ḥilelikler vardurʿuḳbayıçun. ʿAmellerde daḫı ḥilelikler vardur.

2. Buyurur kim:

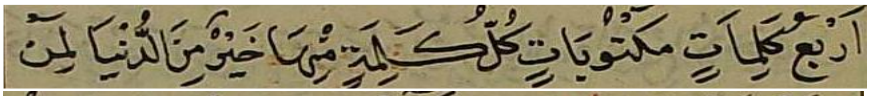
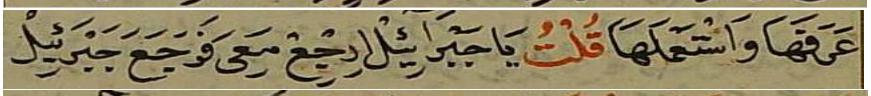
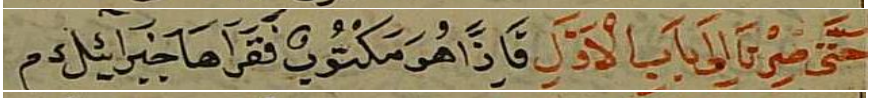
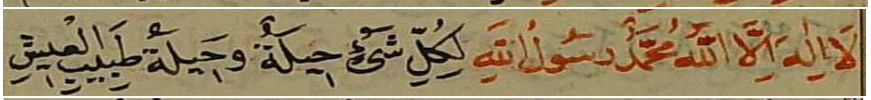
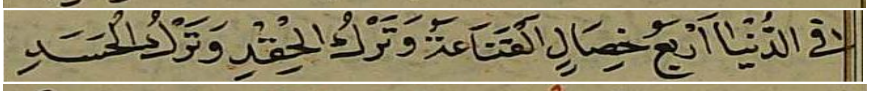
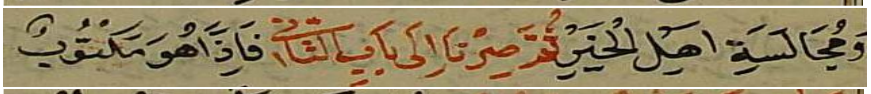
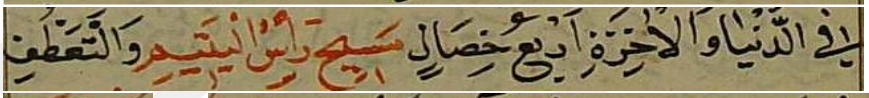
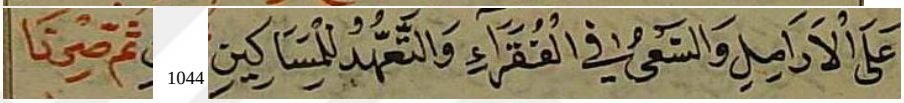
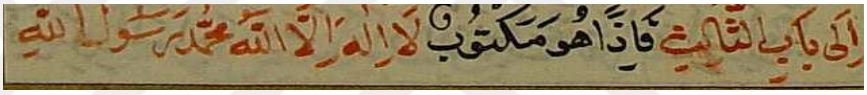
3.

4.

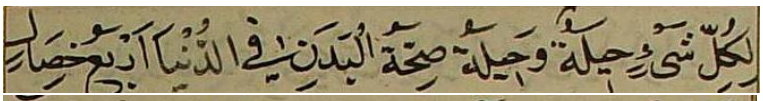
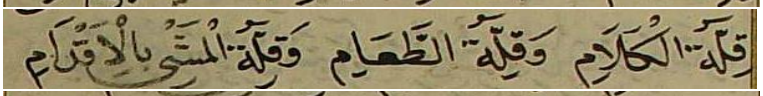
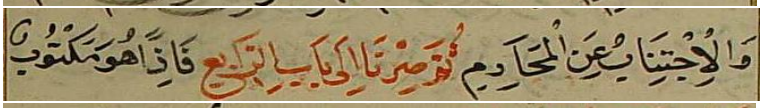
5.

[1042] On günah vardır ki marifeti yok etmesinden korkulmalıdır. Birincisi, Allah'ın imtihanından emin olmak, ikincisi, Allah'ın nimetine şükretmeyi terk etmek, üçüncüsü, tevhid ehline zulmetmek, dördüncüsü, ana-babaya eziyet etmek, beşincisi, faiz yemek, altıncısı, içki içmek, yedincisi, eksik tartmak, sekizincisi, zina yapmak, dokuzuncusu, haksız yere adam öldürmektir.

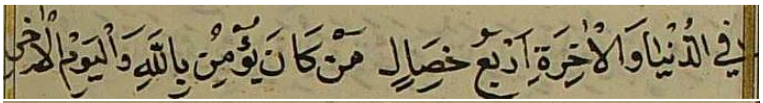
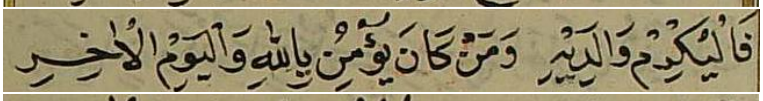
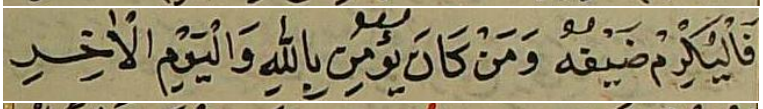
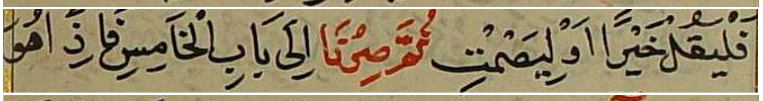
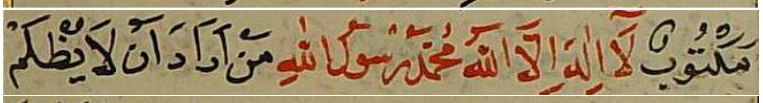
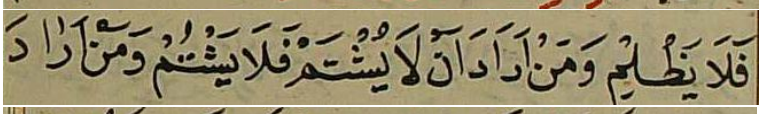
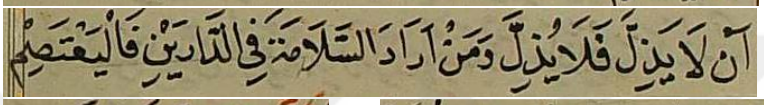
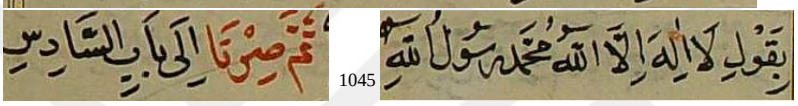
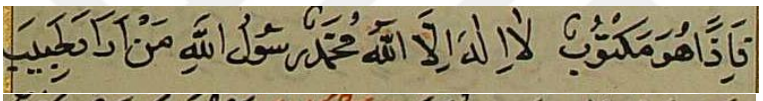
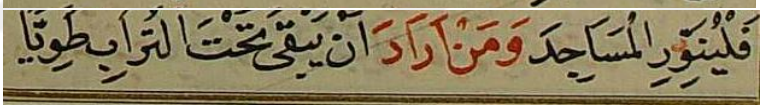
[1043] Nebi(sav) "Kim bir Müslüman'ın öldürülmesine bir kelime ile yardım ederse kıyamet günü alnında Allah'ın rahmetinden mahrum olacağı yazılı olarak gelir." buyurmuştur. (İbn Mâce, Diyât,2) Onuncusu bidattir. Bu en büyük günahtır. Nebi(sav): "Kim bir bidatçiye veya bir zalime tebessüm ederse İslam'ı yıkmaya yardım etmiş olur." demiştir.

6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

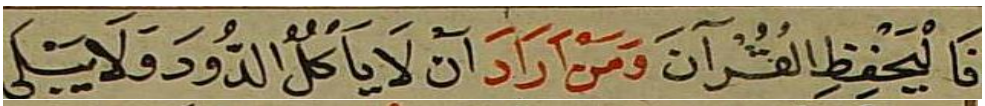
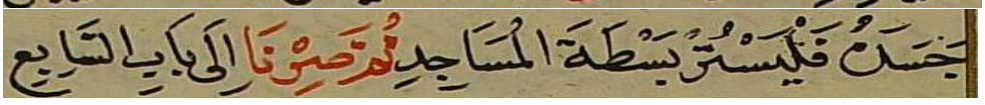
193(b)

1.
2.
3.
4.

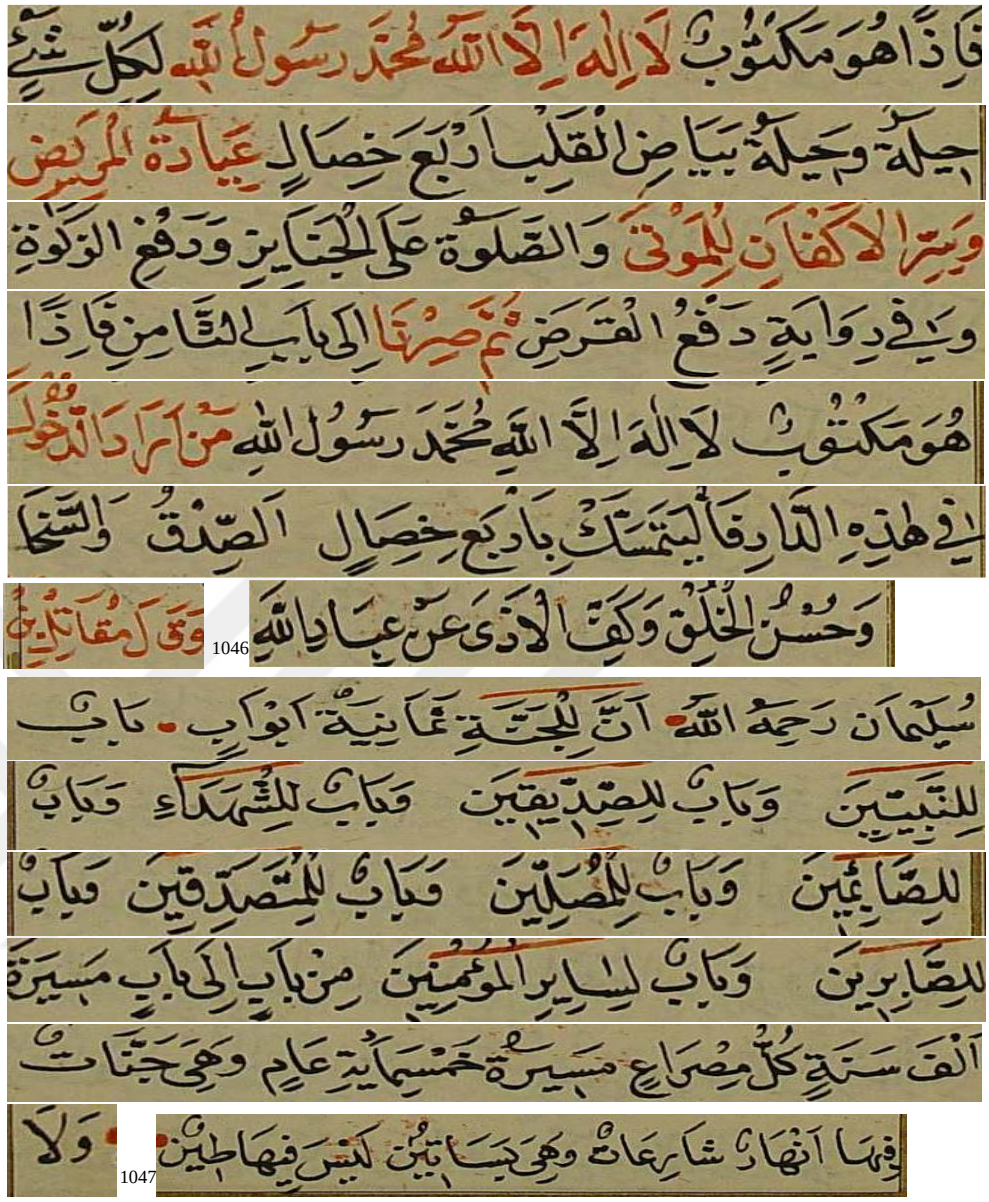
[1044] "Bir gece semaya çıkarıldım. Orada bana cennet ve cehennem arz olundu. Cenneti ve nimetlerini gördüm. Cehennemi ve azabın çeşitlerini gördüm. Cebrail(as) bana: 'Ya Muhammed! Cennetin kapısı üzerinde ne yazılı bildin mi?' diye sordu. Ben:'Hayır.' dedim. Cebrail: 'Cennetin sekiz kapısı vardır. Her bir kapının üzerinde dört kelime yazılıdır. Onun her bir kelimesi bilen ve istifade eden için, dünyadan daha hayırlıdır.' Ben: 'Ya Cebrail! Beni oraya götür.' dedim. Cebrail beni götürdü. Birinci kapının önüne gelince baktım Muhammedün Resulullah. Her şeyin bir çaresi vardır. Dünyada güzel yaşamanın çaresi şu dört özelliğe sahip olmaktır: kanaatkâr olmak, kin tutmayı terk etmek, haset etmeyi terk etmek, hayır ehli ile birlikte olmak. Sonra ikinci kapının önüne gittik, bir de baktım ki orada da şunlar yazılı idi: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah. Her şeyin bir çaresi vardır. Dünyada da ahirette de sürûrun çaresi dört haslettir: yetimin başını okşamak, dullara yardım etmek, fakirlere yardım için çalışmak, miskinlere yardımda bulunmaktır.

5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. [1045]
13.
14.
15.

194(a)

1.
2.

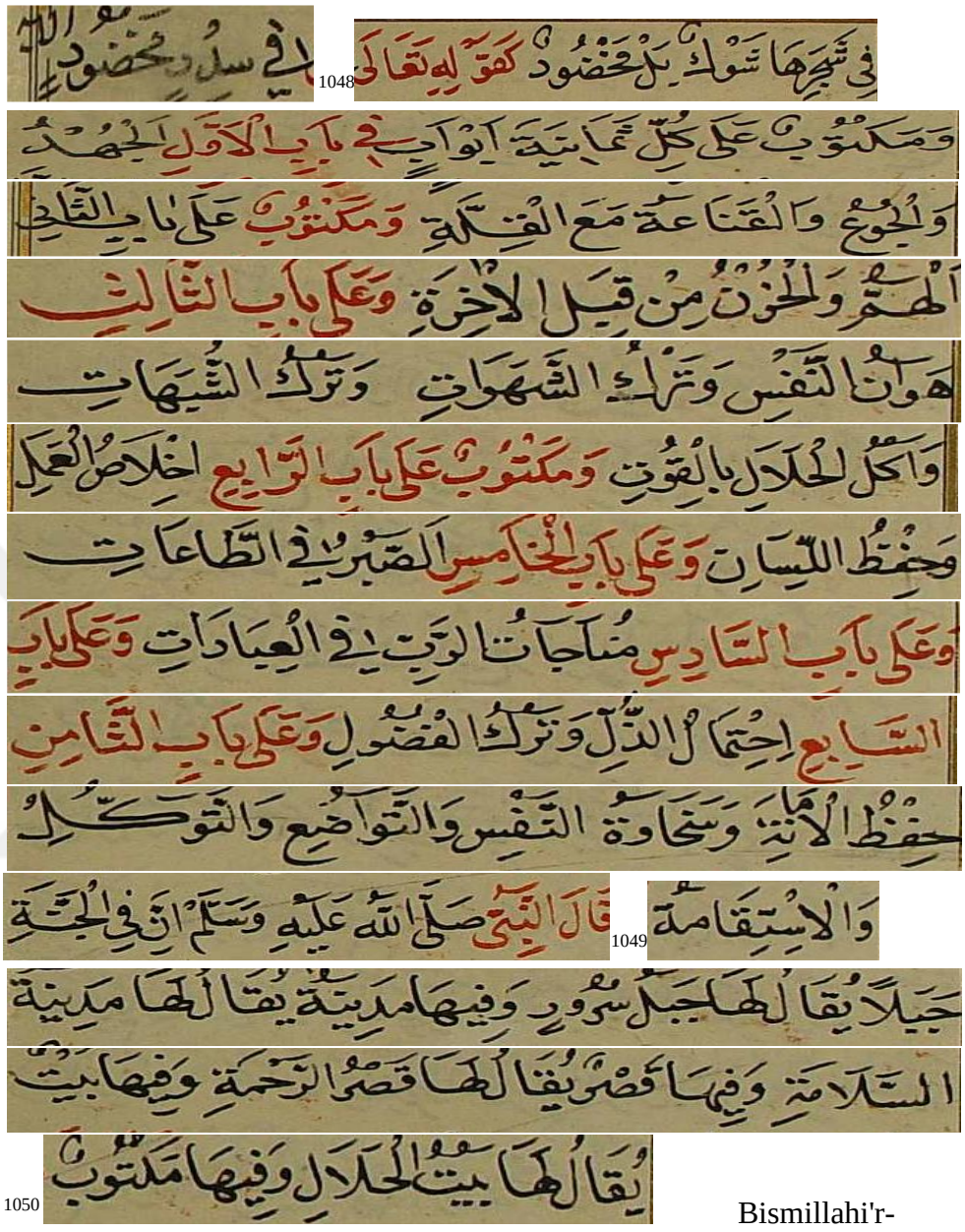
[1045] Sonra üçüncü kapıya gittik. Baktım orada da şunlar yazılmıştı: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah. Her şeyin bir çaresi vardır. Dünyada sıhhatli olmanın çaresi dört haslettir: az konuşmak, az yemek, az yürümek, haramlardan sakınmak.Sonra dördüncü kapıya gittik. Orada da şunlar yazılmıştı: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah. Her şeyin bir çaresi vardır. Dünyada ve ahirette kurtuluşun çaresi dört haslettir. Allah'a ve ahiret gününe iman eden ana babasına ikramda bulunsun. allah'a ve ahiret gününe iman eden misafire ikramda bulunsun. Allah'a ve ahiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya da sükût etsin. Sonra beşinci kapıya gittik.Orada da bunlar yazılmıştı: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah. Kim zulüm görmek istemezse zulmetmesin. Kim uğursuzluk istemezse uğursuzlukla suçlamasın. Kim ki zelil olmak istemezse, zelil etmesin. Kim her iki âlemde selamette olmak dilerse, La ilahe illallah Muhammedün Resulullah sözüne sarılsın.

[1046] Sonra altıncı kapıya gittik. Orada da bu yazı vardı: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah. Kim tabipten kurtulmak isterse, Kuran istesin. Kim kabrini nurlandırmak isterse, mescidleri nurlandırsın. Kim toprak altında kısa müddet kalmak isterse, Kuran'ı ezberlesin. Kim cesedini kurdun yemesini veya musallat olmasını istemezse mescitleri döşesin. Sonra yedinci kapıya gittik burada da şu yazıyı gördük: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah. Her şeyin bir çaresi vardır. Kalbi aklandırmanın çaresi ise dört şeydir: hastayı ziyaret, ölüyü kefenlemek, cenaze namazı kılmak, zekât vermek. Başka rivayete göre borç vermektir. Sonra sekizinci kapıya gittik. Bu yazı ile karşılaştık: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah. Kim bu cennete girmek isterse şu dört haslete yapışsın: sıdk, seha, güzel ahlak, Allah'ın kullarına eziyetten sakınmak.

[1047] Mukatil b. Süleyman(rh) dedi ki: Cennetin sekiz kapısı vardır: nebiler kapısı, sıddıklar kapısı, şehitler kapısı, oruçlular kapısı, namazlılar kapısı, sadaka verenler kapısı, sabredenler kapısı, diğer müminler kapısı. Bir kapıdan diğer kapıya bin senelik mesafe vardır. Kapının kanatları arasındaki mesafe beş yüz senedir. O cennetlerde akan nehirler vardır. Bostanlar vardır ki orada çamur bulunmaz. Ağaçların da diken yoktur, pürüzsüzdür.

194(b)

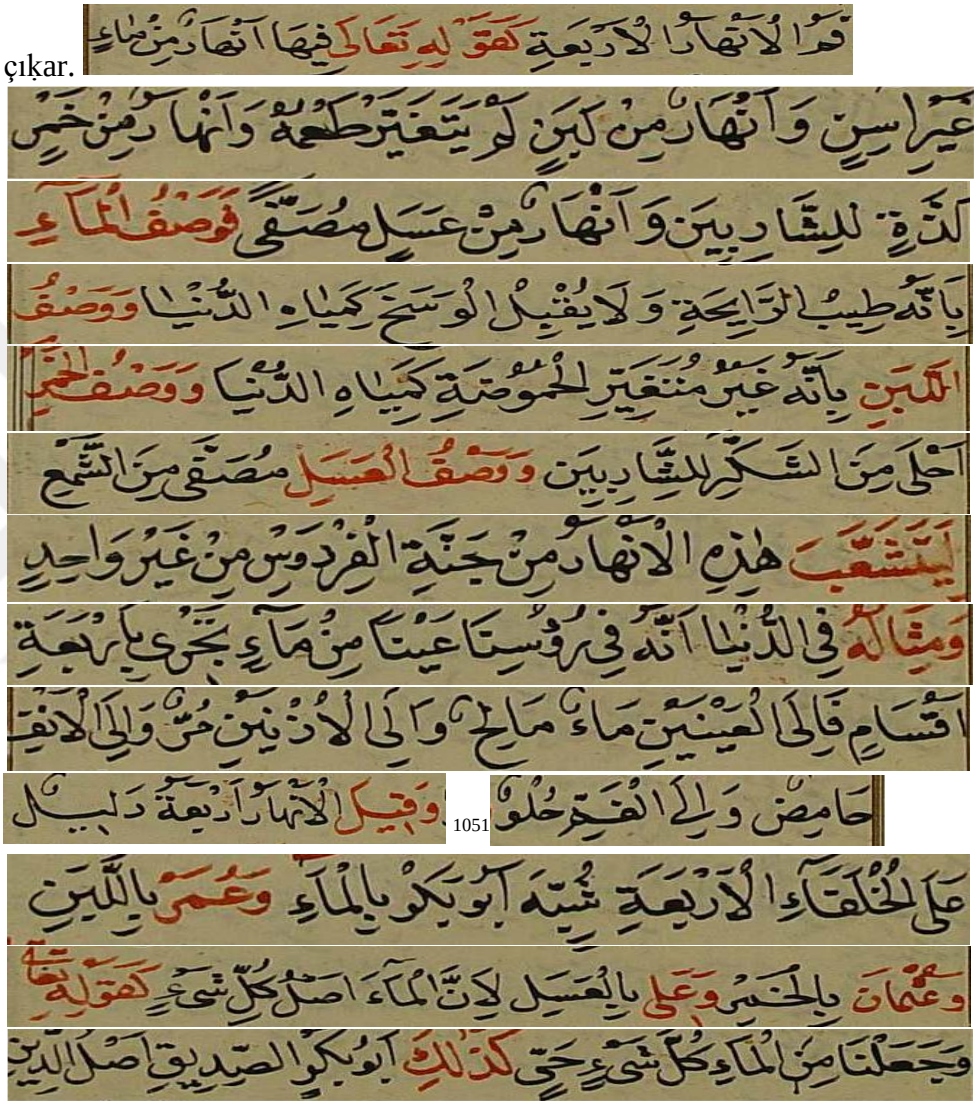
Bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm.

[1048] Allah Teala'nın buyurduğu gibi: "Dalbastı kirazlar, dolgun salkımlı muzlar, yayılmış gölgler... Şırıl şırıl akan sular... Tükenmeyen, eksilmeyen, hiçbir surette esirgenmeyen birçok meyveler içindedirler." (Vakıa, 26-33)

[1049] Sekiz kapının her birinin üzerinde şunlar yazılıdır: Birinci kapıda; cehd, açlık, aza kanaat. İkinci kapıda; ahiret tarafından gam ve hüzün vardır. Üçüncü kapıda nefsi alçaltmak, şehevatı terk, şüphelileri terk, helal ve az yemek yazılıdır. Dördüncü kapıda; ihlaslı amel ve dili muhafaza yazılıdır. Beşinci kapıda; taatte sabır yazılıdır. Altıncı kapıda; ibadetlerde Rabb'e münacaat yazılıdır. Yedinci kapıda; zillete katlanmak ve lüzumsuz işleri terk yazılıdır. Sekizinci kapıda; emaneti muhafaza, cömertlik tevazu, tevekkül, istikamet yazılıdır.

15. Mīminden şu ırmağı çıḳar. Hāsından süd ırmağı çıḳar.

195(a)

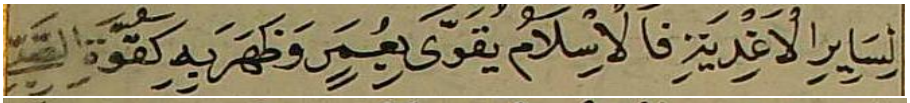
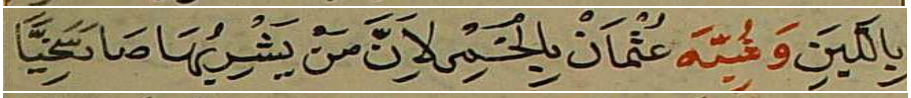
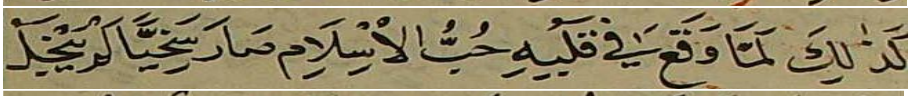
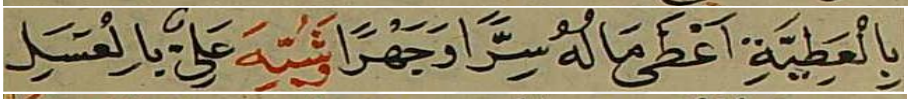
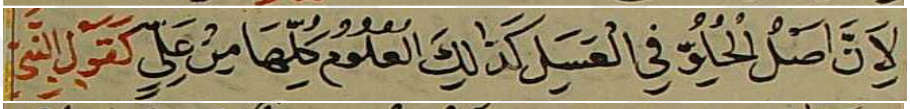
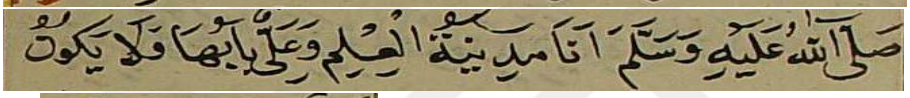
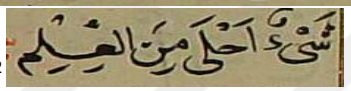
1. Raḥman mīminden ḫamur ırmağı çıḳar. Raḥīm mīminden ʿasel ırmağı
2. çıḳar.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.

[1050] Nebi(sav) dedi ki: "Cennette bir dağ vardır. Ona Sevinç dağı derler. Orada bir şehir vardır, ona Selamet şehri derler. Orada bir saray vardır, ona Rahmet kasrı derler. Orada bir ev vardır, ona Helal evi derler.

[1051] Nehirlerin dört ağzı vardır. Allah Teala'nın buyurduğu gibi: orada kirlenmeyen su ırmakları, tadı değişmeyen süt ırmakları, içerken lezzet veren şarap ırmakları ve süzme bal ırmakları vardır." (Muhammed, 15) Bu suyun kokusu güzeldir, dünya suları gibi kirlenmezler. Bu süt dünyanın sütleri gibi ekşiyip bozulmaz. Şarabı içenler için şekerden daha tatlıdır. Balın özelliği ise bal mumundan saflaşmış olmasıdır. Firdevs cennetinden çıkan bu nehirler birden fazla kollara ayrılırlar. Onun dünyadaki benzeri başımızda dört yerden akan su gözlerine benzer. İki göze tuzlu su akar, kulaklara acı su akar, burna katı su akar, ağza tatlı su akar.

15.

195(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7. [1052] Şeyḫ eydür Peyġamber ḥażret-i

ṣallallāhu ʿaleyhi

8. vesellem miʿrāc geçesi ḥaẓretine cennet ʿarż olduġı vaḳtin
9. cennetde dört ırmaḳ gördi. Cebrāʾyile suʿāl ḳıldı. Ḫaber veṛdi.
10. Nehrü'l-Ālāiʾ tevbe hāsından çıḳar. Nehrü'n-naʿmāiʾ meveddet hāsından
11. çıḳar. Nehrü'l-Muheyminiyye maḥabbet hāsından çıḳar. Nehrü'r-Rubūbiyyeti
12. ʿışḳ ʿayınından çıḳar. Veḳīle bu dört ırmaḳ ademīnüŋ başına
13. beŋzer. Sırrıŋda Nehrü'l-Ālāi ṣuya beŋzer. Nehrü'n-naʿmāiʾ süde beŋzer.

[1052] Denildi ki bu dört nehir dört halifeye delildir. Ebu Bekir su misalidir. Ömer süt misalidir. Osman şarap ve Ali bal misalidir. Su her şeyin aslıdır. Allah Teala, "Her canlı şeyi sudan yarattığımız görüp düşünmediler mi?" (Enbiya, 30) buyurmuştur. Bunun gibi Ebu Bekir Sıddık dinin aslıdır. Ömer süte benzetildi. Çünkü yavru süt ile gelişir ve büyür. Daha sonra diğer gıdalarla sağlamlaşır. Çocuğun süt ile kuvvetlenmesi gibi İslam dini de Ömer ile gelişip kuvvetlendi ve yayıldı. Osman şaraba benzetildi. Çünkü kim şarap içse cömert olur. Bunun gibi onun kalbinde İslam'ın sevgisi yerleşti, sahi oldu. Vermekten asla çekinmedi. Malını gizliden ve açıktan verirdi. Ali bala benzetildi. Çünkü tadın aslı baldadır. Bunun gibi ilimlerin hepsi Ali'dedir. Nebi(sav): "Ben ilmin şehriyim, Ali kapısıdır." (Hâkîm, el-Müstedrek, III, 137) demiştir. İlimden daha tatlı bir şey yoktur.

14. Nehrü'l-Müheyminiyye ḫamra beŋzer. Nehrü'r-rubūbiyyeti ʿasele beŋzer. *veḳad merre*

15. *beyānuhu* Eger bu dört ırmaḳ ṣuyından içmek dilerseŋ yollarını

196(a)

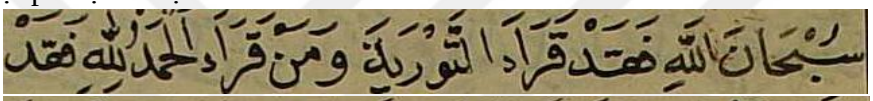
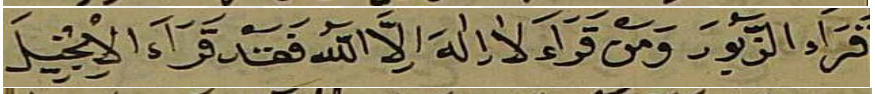
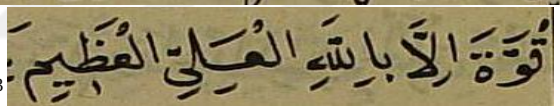
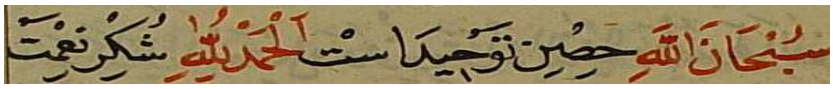
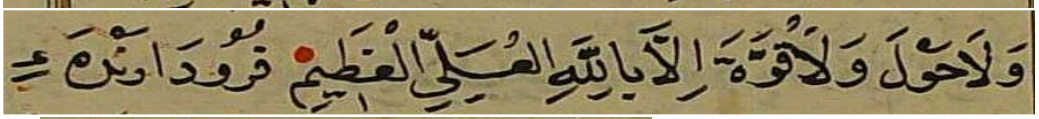
1. arḳlarını ḫār u ḫāṣākdan dört yāri sevmegile ʿamel-i ṣāliḥ
2. üzerine olmaġıla arıtġıl. Pāk ḳılġıl. Ola kim ol ırmaklaruŋ
3. ṣuyı naṣīb ola, içesin inşā'allāh. Ḥażret-i Risālet
4. ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem zamānından ṣoŋra Ebū bekr ʿÖmer
5. ʿOsmān ʿAli rıżvānullahʿaleyhim ecmaʿin. Bu dört yār
6. bir gün mescidde namāz ḳıldılar. Resūl hażretini anda görmedüklerine
7. ġamgīn olup aġlaşdılar. Ḳanda varalum, ne ḳılalum dḕdiler.
8. Eyitdiler: Bu yaranuŋ merhemi bize Fāṭımadan ḕrişür, dḕyüp
9. Fātıma ḳatına vardılar. Ḳıṣṣa adlu bir cāriyesi vardı.
10. Bir ṭabaḳ birle ʿasel çıḳardı. Öŋlerine ḳodı. Ebū bekr ṭabaḳı
11. açdı, gördi. ʿAsel üzerinde bir ḳara ḳıl. Ebū bekr eydür:
12. Bu ʿasel yḕmek olmaz buŋa birer ḥikmet dḕmeyince. Ebū Bekr eyitdi
13. ṭabaḳ arılıġı İslāma beŋzer ʿasel İslāmuŋ ʿameline beŋzemiş.
14. Ḳıl ol ʿameli iḫlāṣ üzerine ḳılmaġa beŋzer. ʿÖmer eyitdi:
15. Ṭabaḳ pāklıġı, arılıġı ḫalīfelıġa yaʿni pādşāhlıġa beŋzer.

196(b)

1. Pādişāhıla vezīrler, ḳavmler oturup kelimāt ḕtdükleri
2. ʿasele beŋzer. Mülki ʿadlile maʿmūr ḕtmege beŋzer. ʿOsmān eyitdi:
3. Ṭabaḳ arılıġı muṣḥafa beŋzer. İçindeki kelāmını oḳumaḳ ʿasele
4. beŋzer. Aḫkāmı birle ʿamel ḳılmaḳ ḳıla beŋzer. ʿAli eyitdi: Müsülmān
5. leşkeri biriküp ṣaf dutması ṭabaḳ arılıġına beŋzer.
6. İçinde ʿasel kāfir başını kesüp ġāzi olmaġa beŋzer. Üzerindeki
7. ḳıl ḳılıcı Ḥaḳ rıżāsıçun urmaġa beŋzer. Ey resūluŋ
8. cigerpāresi sen daḫı söyle dḕdiler. Fātıma eyitdi ṭabaḳ arılıġı

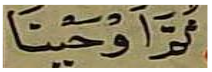
9. evde ṭuran ẓaʿifeye beŋzer. ʿAsel ev ketḫüdāsı zevcesi
10. birle ḳanāʿatıla dirilmege beŋzer. Üzerinde ḳılı ḥelālinüŋ ḥaḳḳını
11. gözedüp Ḥaḳ buyruġınca dirilmege beŋzer. Kıssaya sen daḫı
12. söyle dediler. Eyitdi: Ṭabaḳ arılığı müsāfirler gelmesine beŋzer.
13. ʿAsel müsāfirler birle ṭatlu keleci ḳılmaġa beŋzer. Üzerindeki ḳıl
14. müsāfirleri ḫoşnūdlıḳ birle göndürmege beŋzer. Şeyḫ eydür:
15. cümlemize bu sözler birle ʿamel ḳılup Peyġamber birle ve aṣḥāb birle

197(a)

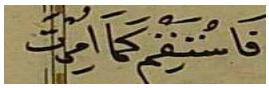
1. ḳopmaḳ rūzī ḳılsun. Āmin.
2.
3.
4.
5. [1053] Bu ṡenāyı ferişteġān berāber
6. eyde.
7.
8.
9. [1054] fī beyān miʿrācü'n-nebī

[1053] Tespih hakkında şöyle dedi: Kim "Subhanallah" derse, Tevrat'ı okumuş gibi olur. Kim "Elhamdülillah" derse, Zebur'u okumuş gib olur. Kim "La ilahe illallah" derse, İncil'i okumuş gibi olur. Kim "Allahu ekber" derse, Kuran'ı okumuş gibi olur.

[1054] "Subhanallah" tevhidin kalesidir. "Elhamdülillah" nimetin şükrüdür. "La ilahe illallah" taatin imamıdır. "Allahu ekber" teveccühü kabul edendir. "Lahavle velâ kuvvete illa billahi'l-aliyyü'l-azim" Allah'ın bütün yardımlarını ihtiva edendir. Allah muvaffak kılsın.

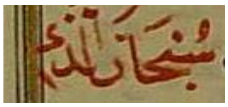
10. ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm

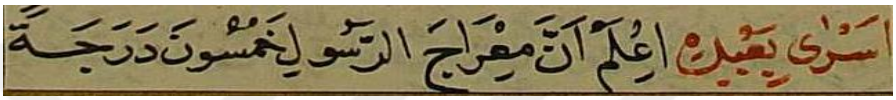
11. [1055] Şeyḫ eydür [1056]

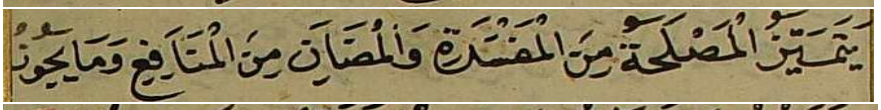
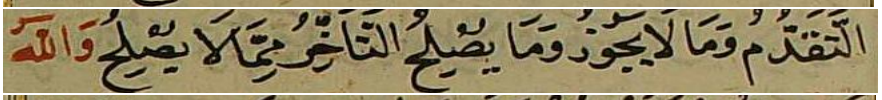
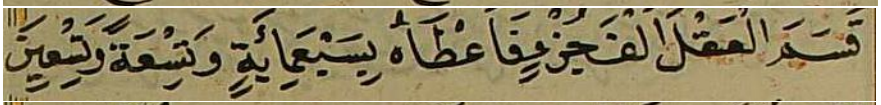
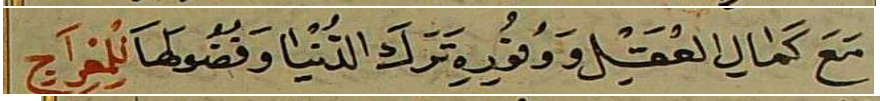
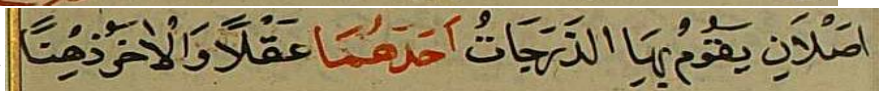
12. fermanı geldiyise server-i ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem ḫalvet

13. maḳāmında ṭurup İbrāhim gibi ṭarīḳāt maḳāmını geçüp ḥaḳīḳata

14. erişüp ḥaḳīḳatı ḥaḳḳa'l-yaḳīn içinde miʿrāc ḳıldı.

15.

197(b)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7. [1057]

[1055] "Sonra da sana: 'Doğru yola yönelerek İbrahim'in dinine uy! O müşriklerden değildi.' diye vahyettik." (Nahl, 123)

[1056] "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol." (Şûra, 15)

[1057] "Bir gece, kendisine ayetlerimizden bır kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu, Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. O gerçekten, işitendir, görendir." (İsrâ, 1) Bil ki, Allah Resulü'nün miracı elli derecedir. O, dereceleri bir bir geçti ve nihayetinde Rabbu'l-İzzet'e ulaştı. Miracın iki aslı ve birçok vecihleri vardır. Asılların birisi akıl, diğeri zihindir. Akıl mefsedeti maslahattan, faydalıyı zararlıdan ayırır. Neyin öne alınması doğrudur, neyin öne alınması doğru değildir, anlar. Faydalıyı önceye

8. وَجْهُ الْاَوَّلِ الْمَعْرِفَةُ بِالْاِثْبَاتِ وَالْوُجُودِ بِاَنَّهُ كَائِنٌ ثَابِتٌ

9. مَوْجُودٌ لَا يَعْدَمُ وَالْوَجْهُ الثَّانِي الْمَعْرِفَةُ بِوَحْدَانِيَّتِهِ بِاَنَّهُ

10. وَاحِدٌ لَا ثَانِيَ وَالثَّالِثُ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ قَدِيمٌ سَابِقٌ عَلَى الْكُلِّ بِاَنَّهُ

11. وَالْوَجْهُ الرَّابِعُ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ بَاقٍ لَا يَفْنَى وَالْوَجْهُ الْخَامِسُ

12. بِاَنَّهُ حَيٌّ لَا يَمُوتُ وَالْوَجْهُ السَّادِسُ بِاَنَّهُ عَالِمٌ لَا يَجْهَلُ

13. وَالسَّابِعَةُ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ قَادِرٌ لَا يَعْجِزُ وَالثَّامِنَةُ

14. الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ سَمِيعٌ وَالتَّاسِعَةُ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ بَصِيرٌ لَا

15. بِالْحَاسَّةِ وَالْعَاشِرَةُ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ مُرِيدٌ بِغَيْرِ تَفَكُّرٍ[1058]

198(a)

1. وَالْحَادِي عَشَرَ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ مُتَكَلِّمٌ لَا بِاَدَاةٍ وَالثَّانِي عَشَرَ

2. الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ فَاعِلٌ لَا بِاٰلَةٍ وَالثَّالِثُ عَشَرَ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ

3. اٰمِرٌ لَا لِحَاجَةٍ وَالرَّابِعَ عَشَرَ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ لَيْسَ لَهُ مِثْلُ شَيْءٍ

4. وَالْخَامِسَ عَشَرَ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَالسَّادِسَ عَشَرَ

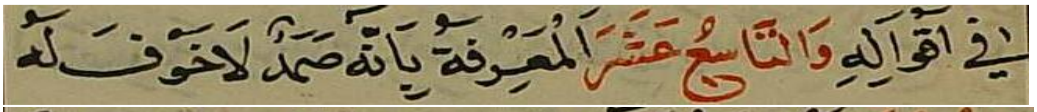
5. الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ لَيْسَ لَهُ ضِدٌّ وَلَا نِدٌّ وَالسَّابِعَ عَشَرَ الْمَعْرِفَةُ

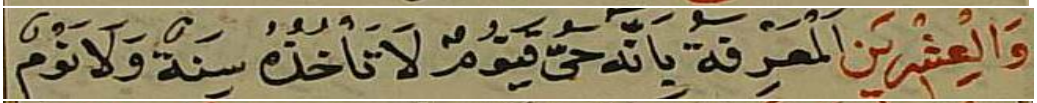
6. بِاَنَّهُ حَكِيمٌ فِي اَفْعَالِهِ وَالثَّامِنَ عَشَرَ الْمَعْرِفَةُ بِاَنَّهُ صَادِقٌ

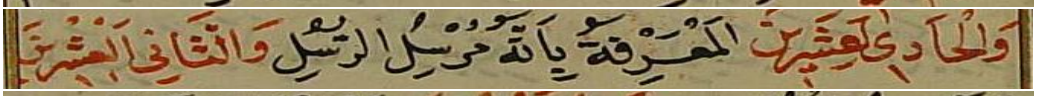
---

almak, faydasızı ise tehir etmek gerektiğini ayırt eder. Allah, aklı bin parçaya böldü. Dokuz yüz doksan dokuz parçasını Muhammed'e(as) verdi. Kalan birini ise diğer insanlara verdi. Aklın kemali ve vakarı, dünyayı ve boş şeyleri terk etmektedir.

[1058] Vecihlerden birincisi, Allah'ın varlığını gerçekleyerek bilmektir.Allah vardır, gerçektir, mevcuttur, yok olmaz. İkinci vecih, O'nun vahdaniyyetini bilmektir. O birdir, iki değildir. Üçüncüsü, O'nun Kadim ve varlıkların hepsinden evvel olduğunu bilmektir. Dördüncüsü, O'nun Baki olduğunu, yokluğun ona ulaşamayacağını bilmektir. Beşincisi, O Hayy'dır, asla ölmez. Altıncısı, O Alîm'dir, her şeyi bilir. Cehil onun için asla düşünülemez. Yedincisi, O Kadir'dir. Her şeye gücü yeter. Onun için herhangi bir şeyde acizlik asla düşünülemez. Sekizincisi, O Semi'dir. Her sesi işitir. Dokuzuncusu, O Basir'dir. Görmek için bir uzva ihtiyacı yoktur. Onuncusu, O hiçbir şeyi eksiltmeden artırandır.

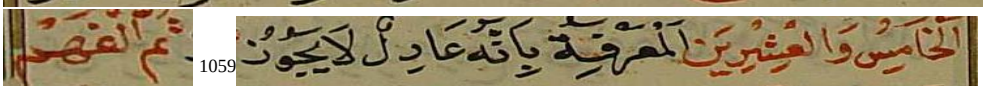
7.

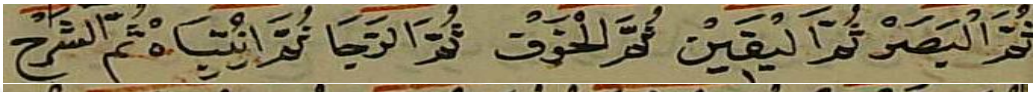
8.

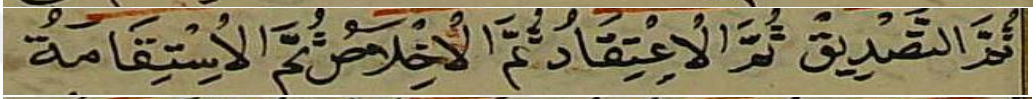
9.

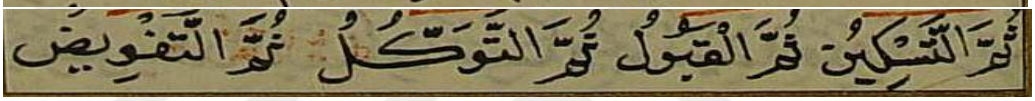
10.

11.

12. [1059]

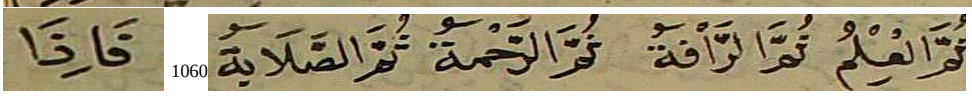
13.

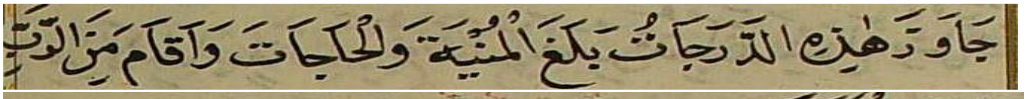
14.

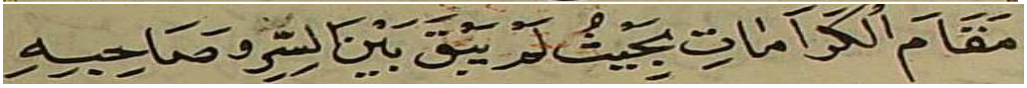
15.

198(b)

1.

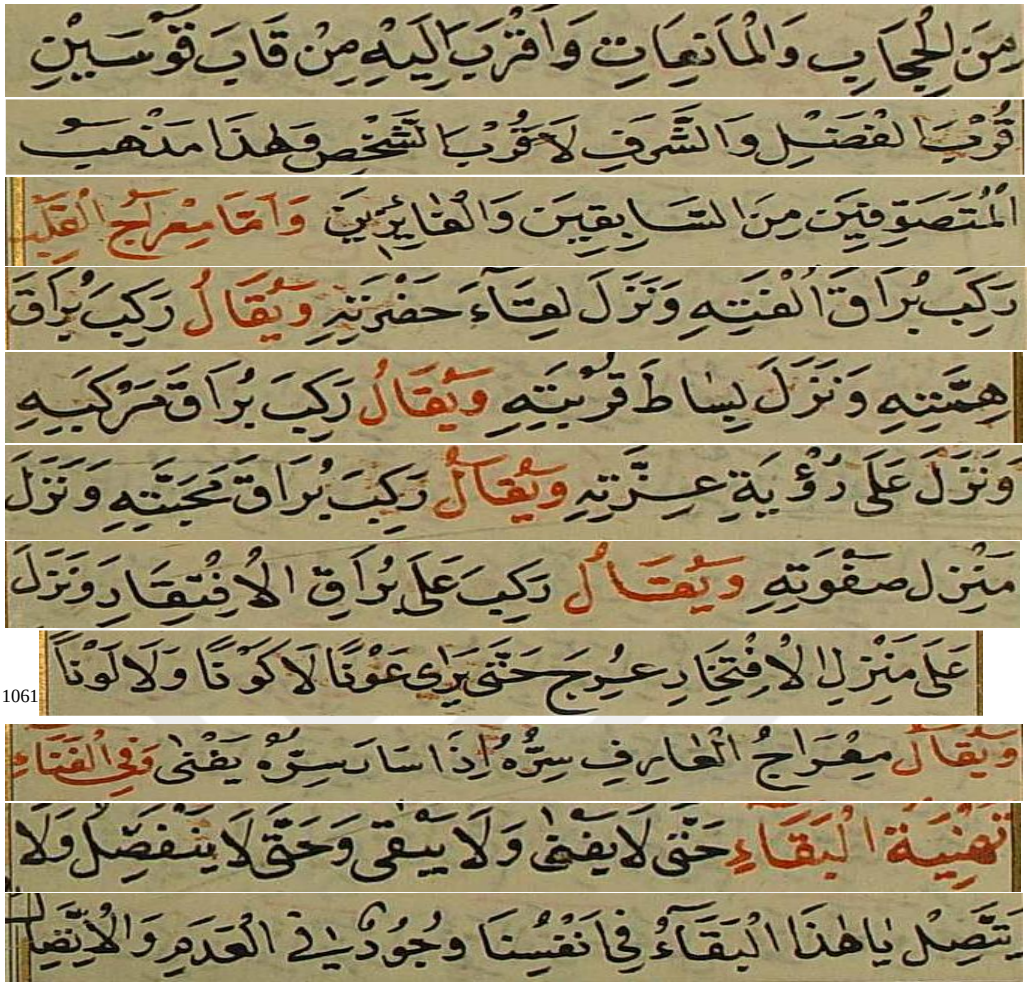
2. [1060]

3.

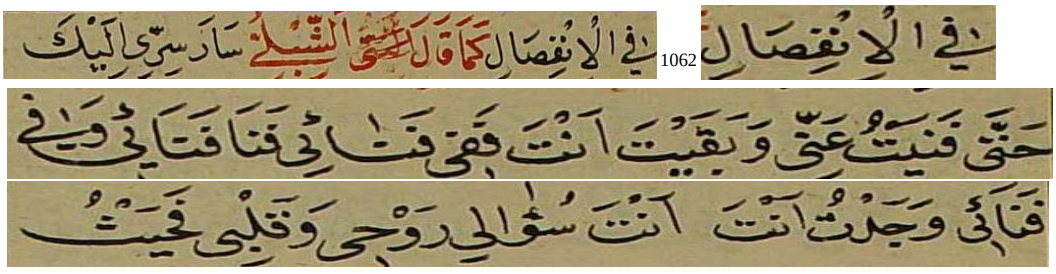
4.

[1059] On birincisi. O mütekellim'dir. Herhangi bir vasıtaya ihtiyaç duymadan konuşur. On ikincisi, O faildir. Bir şeyi yapmak için alete ihtiyacı yoktur. On üçüncüsü, emredicidir. Emrinin yerine getirilmesinde hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. On dördüncüsü O'nun bir eşi ve dengi yoktur. On beşincisi, O doğurmamıştır ve doğurulmamıştır. On altıncısı O'nun zıddı ve benzeri yoktur. On yedincisi, O fiillerinde hikmetlidir. Abes iş yapmaz. On sekizincisi, O sözünde ve vadinde doğrudur. Yalan söylemez. On dokuzuncusu O Samed'dir. Hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Her şey O'na muhtaçtır. Hiçbir şeyden korkusu yoktur. Yirmincisi, O Hayy ve Kayyûm'dur. Ne uyur ne de uyuklar. Yirmi birincisi, O dinini açıklamak için elçiler gönderir. Yirmi ikincisi, O elçileri vasıtası ile kitaplar gönderir. Yirmi üçüncüsü , O kabirlerde yatan ölüleri diriltir. Yirmi dördüncüsü, O ihsan sahiplerine sevap verir. Yirmi beşincisi, O Adil'dir, asla haksızlık yapmaz.

[1060] Sonra fehm, sonra basar, sonra yakîn, sonra havf, sonra recâ, sonra intibah, sonra şerh, sonra itikad, sonra ihlas, sonra istikamet, sonra teskin, sonra kabul, sonra tevekkül, sonra tefviz, sonra zühd, sonra nasihat, sonra şefkat, sonra velayet, sonra hilm, sonra ilim, sonra refet, sonra rahmet, sonra salabet...

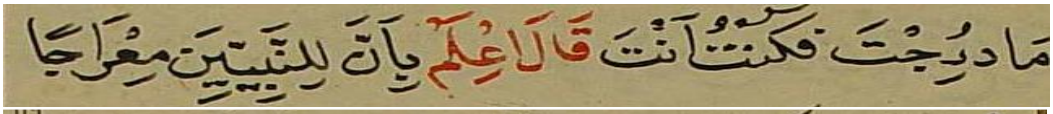
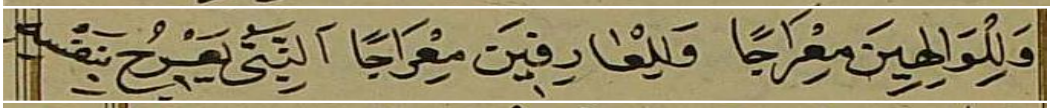
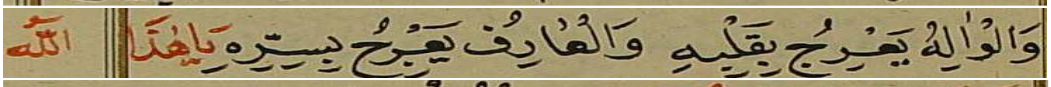
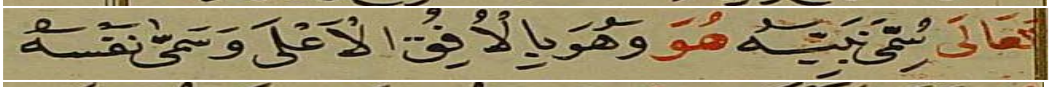
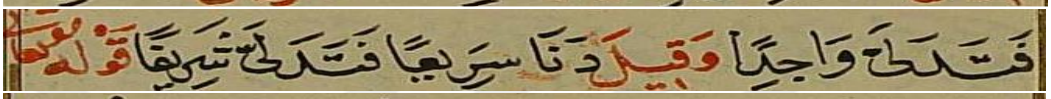
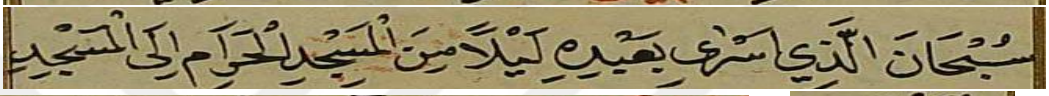
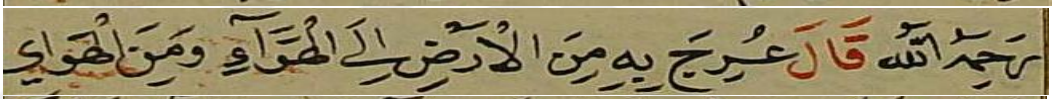
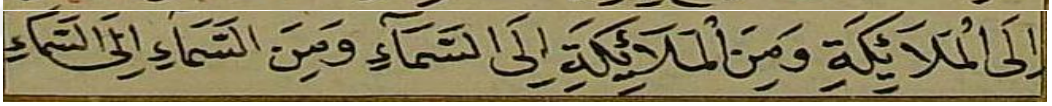

199(a)

[1061] Bu dereceleri geçtiği zaman maksada ve hedefe ulaşır. Dostu ile arasında sır, perde ve mania kalmadığı için Rabbinin lütfu ile keramet makamına çıkar. Bu anda Rabbine "Kabe-kavseyn"den daha da yakın olur. Bu cismin yakınlığı değil, fazl ve şerefin yakınlığıdır. İşte bu, mutasavvıfinden önde gelenlerin ve hak olanların mezhebidir. Kalbin miracına gelince şunlar denilmiştir: Ülfet burağına binip hazretin likasına inmektir. Himmet burağına binip, yakınlık minderine inmektir. Yine denilir ki, burak bineğine binip rüyetin izzetine inmektir. Yine, muhabbet burağına binip paklık menziline inmektir, denildi. Yine, iftikar burağına binip, iftiha menziline inmektir, denildi. O yükseltildi de ancak yardım gördü; ne bir oluş gördü, ne de bir renk.

[1062] Denilmiştir ki, arifin miracı onun sırrıdır. Eğer sırda seyretse fenaya ulaşır. Fenada bekaya ulaşma vardır. Öyle ki sonunda ne yokluk kalır ne de varlık. Ne kavuşmak kalır ne de ayrılmak. Ey falanca! İşte nefislerimizdeki bu beka, yoklukta varlıktır, ayrılıkta kavuşmaktır.

4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. [1063]
13.
14.
15.

199(b)

1. [1064]

[1063] Şiblî'nin dediği gibi: "(İlahi!) Sırrım sana ulaştı ve ben benden yok oldum, ancak sen kaldın. Benim yokluğumda yokluğumun yokluğu vardır. Yokluğumda ise seni buldum. Sen benim ruhumun ve kalbimin isteğisin. Sen nerede olsan ben seninleyim." Bil ki nebilerin miracı vardır. Âşıkların miracı vardır. Ariflerin miracı vardır. Nebi nefsi ile miraca yükselir. Âşık kalbi ile arif de sırrı ile miraç eder. Ya haza! Allah Teala nebisini "O" diye isimlendirdi; " Sonra en yüksek ufukta iken..." (Necm, 7) ayetinde zikredildiği gibi. Nefsini "O" diye isimlendirdi: "Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." (Necm, 8-10) Ayetteki "yaklaştı ve yaklaştırıldı" hakkında şöyle denilmiştir: dua ile yaklaştı, icabet ile yaklaştırıldı. Sual ile yaklaştı, atâ ile yaklaştırıldı. Secde ederek yaklaştı, bulmak ile yaklaştırıldı. Serian yaklaştı, şerifen yaklaştırıldı. Allah Teala buyurdu: " Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu, Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. O gerçekten, işitendir, görendir." (İsrâ, 1)

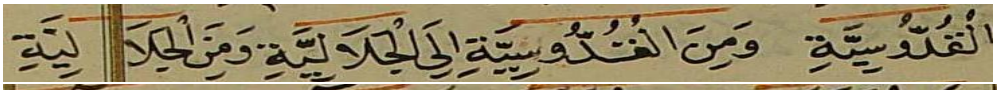
[1064] Şeyh dedi ki: Nişaburlu bir sufiden işittim. Ebu'l-Kasım en-Nasrabadî'nin şöyle dediğini nakletti: Hz. Peygamber Mirac ile arzdan havaya çıkarıldı. Havadan melâikeye, melâikeden semaya, semadan başka semaya çıkarıldı. Ta kalınlığı yetmiş bin sene olan nurdan bir perdeye ulaştı.

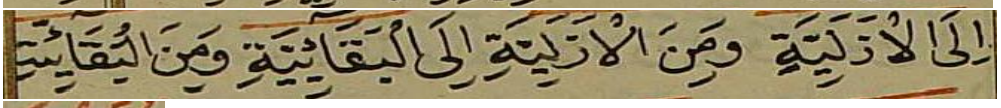
2. ثُمَّ بَلَغَ حِجَابَ الظُّلْمَةِ غِلَظُهَا كَمَا ذَكَرْنَا ثُمَّ بَلَغَ حِجَابًا
3. مِنْ مَاءٍ غِلَظُهَا كَذٰلِكَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
4. وَسَلَّمَ فَجَاوَزَتْ بِقُدْرَةِ اللّٰهِ بِطَرْفَةِ الْعَيْنِ ثُمَّ بَلَغَ اِلَى
5. حِجَابٍ مِنْ ثَلْجٍ وَجَاوَزَ مَا قُلْنَا ثُمَّ بَلَغَ اِلَى حِجَابِ حَمَدٍ
6. وَجَاوَزَ كَمَا ذَكَرْنَا ثُمَّ بَلَغَ اِلَى الْعَرْشِ مِنْ طَرْفَةِ الْعَيْنِ
7. وَهُوَ اَعْظَمُ مِنْ جَمِيْعِ مَا ذَكَرْنَا ثُمَّ اِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى
8. وَهُوَ اَعْظَمُ مِنْ جَمِيْعِ مَا ذَكَرْنَا ثُمَّ اِلَى شَجَرَةِ طُوْبٰى وَهٰذَا
9. اَعْظَمُ مِمَّا ذَكَرْنَا ثُمَّ اِلَى الرَّفْرَفِ وَهُوَ مَا قَالَ
10. مُتَّكِئِيْنَ عَلٰى رَفْرَفٍ[1065] ثُمَّ بَلَغَ اِلَى حِجَابِ الْقُوَّةِ ثُمَّ بَلَغَ
11. اِلَى حِجَابِ الْمَلٰئِكَةِ وَمِنَ الْمَلٰئِكَةِ اِلَى حِجَابِ الْقُرْبَةِ وَمِنَ الْقُرْبَةِ
12. اِلَى الْوُصْلَةِ وَمِنَ الْوُصْلَةِ اِلَى الْعَظَمَةِ وَمِنَ الْعَظَمَةِ اِلَى الْعِزَّةِ
13. وَمِنَ الْعِزَّةِ اِلَى الْكِبْرِيَاءِ وَمِنَ الْكِبْرِيَاءِ اِلَى السُّلْطَانِيَّةِ
14. وَمِنَ السُّلْطَانِيَّةِ اِلَى الْفَرْدَانِيَّةِ وَمِنَ الْفَرْدَانِيَّةِ اِلَى الْوَحْدَانِيَّةِ
15. وَمِنَ الْوَحْدَانِيَّةِ اِلَى الْاَحَدِيَّةِ وَمِنَ الْاَحَدِيَّةِ اِلَى الْاَبَدِيَّةِ

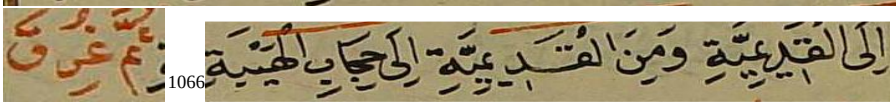
200(a)

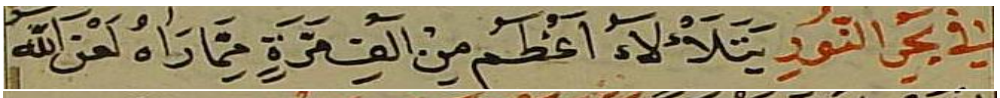
1. وَمِنَ الْاَبَدِيَّةِ اِلَى السَّرْمَدِيَّةِ وَمِنَ السَّرْمَدِيَّةِ اِلَى الصَّمَدِيَّةِ
2. وَمِنَ الصَّمَدِيَّةِ اِلَى الطَّاهِرِيَّةِ وَمِنَ الطَّاهِرِيَّةِ اِلَى

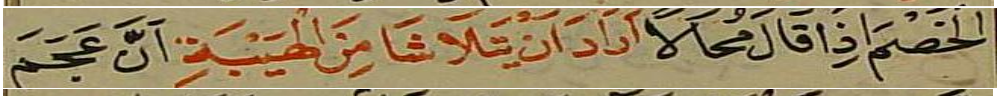
[1065] Sonra karanlık perdesine ulaştı ki onun kalınlığı da o kadardı. Daha sonra su perdesine ulaştı ki onun da kalınlığı o kadardı. Allah Resulu(sav), Allah'ın kudreti ile bu perdelerden göz açıp kapayana kadar geçti. Sonra kar perdesine uğradı, onu da aynı şekilde geçti. Sonra buz perdesine uğradı, onu da aynı şekilde geçti. Sonra göz açıp kapatma müddetinde arşa ulaştı. O diğerlerinin hepsinden daha büyüktü. Sonra Sidretü'l-Münteha'ya ulaştı. O bunların hepsinden daha büyüktü. Sonra Şecere-i Tuba'ya vardı, o ise bütün zikredilenlerden daha büyüktü. Sonra Refref'e ulaştı. "Harikulade güzel döşemelere yaslanırlar." (Rahman, 76)

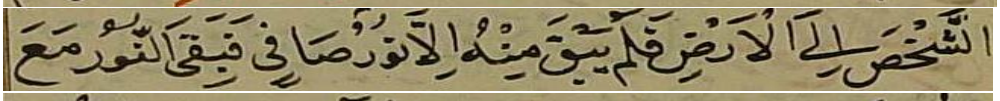
3.

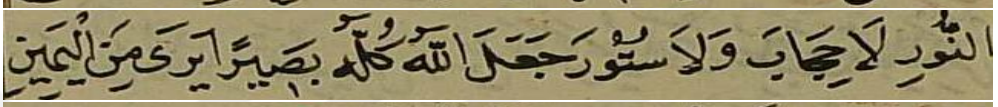
4.

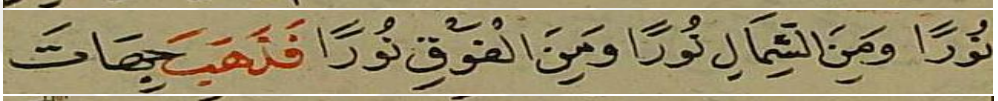
5. [1066]

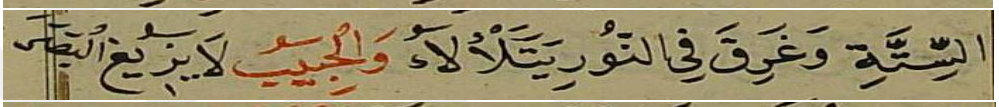
6.

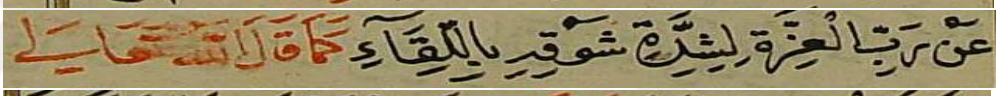
7.

8.

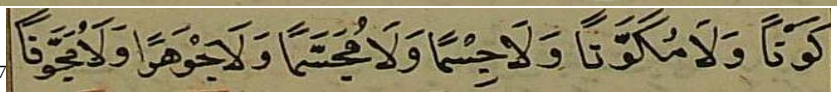
9.

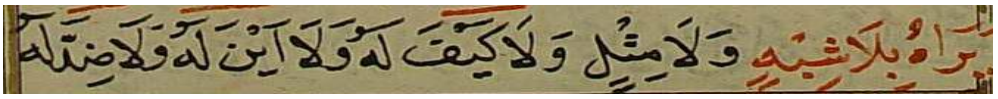
10.

11.

12.

13.

14. [1067]

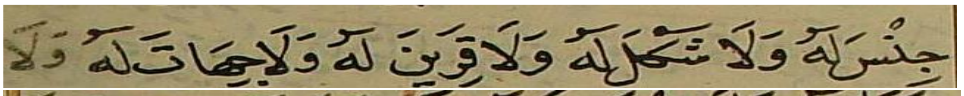
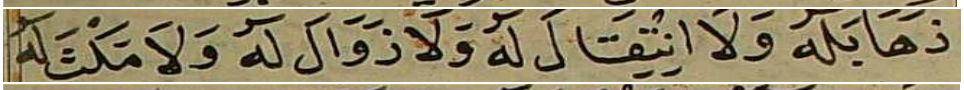
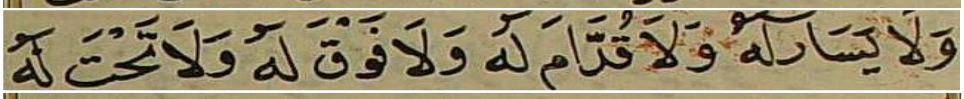
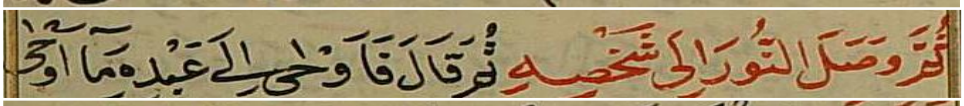
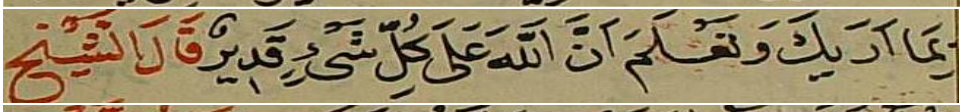
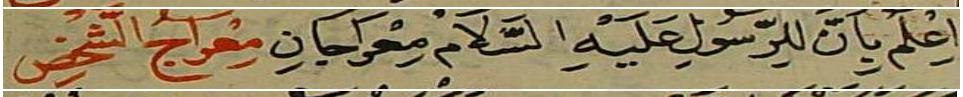
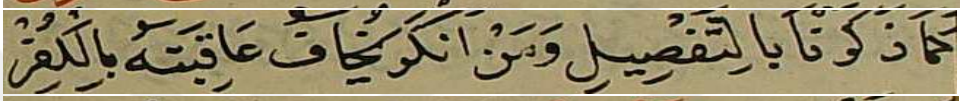
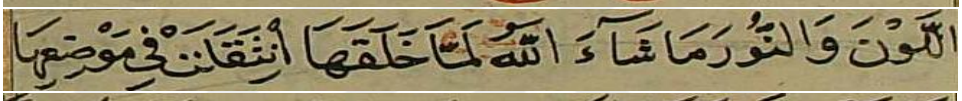
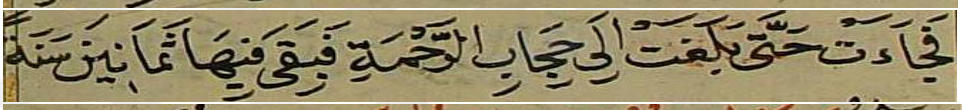
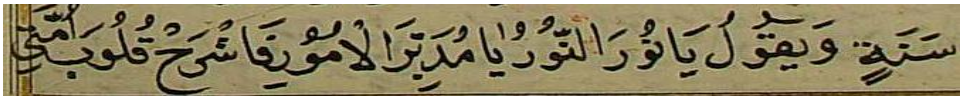
15.

200(b)

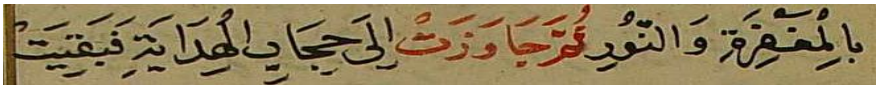
1.

[1066] Sonra kuvvet perdesine ulaştı. Sonra mülk perdesinden kurbet perdesine ulaştı. Kurbetten vuslata, vuslattan azamete, azametten, azametten izzete, izzetten kibriyaya, kibriyadan sultaniyyete, sultaniyyetten ferdaniyyete, ferdaniyyetten vahdaniyyete, vahdaniyyetten ehadiyyete, ehadiyyetten ebediyyete, ebediyyetten sermediyyete, sermediyyetten samediyyete, samediyyetten tahiriyyete, tahiriyyetten kuddusiyyete, kuddusiyyetten celaliyyete, celaliyyetten ezeliyyete, ezeliyyetten bekaiyyete, bekaiyyetten kadimiyyete, kadimiyyetten heybet perdesine ulaştı.

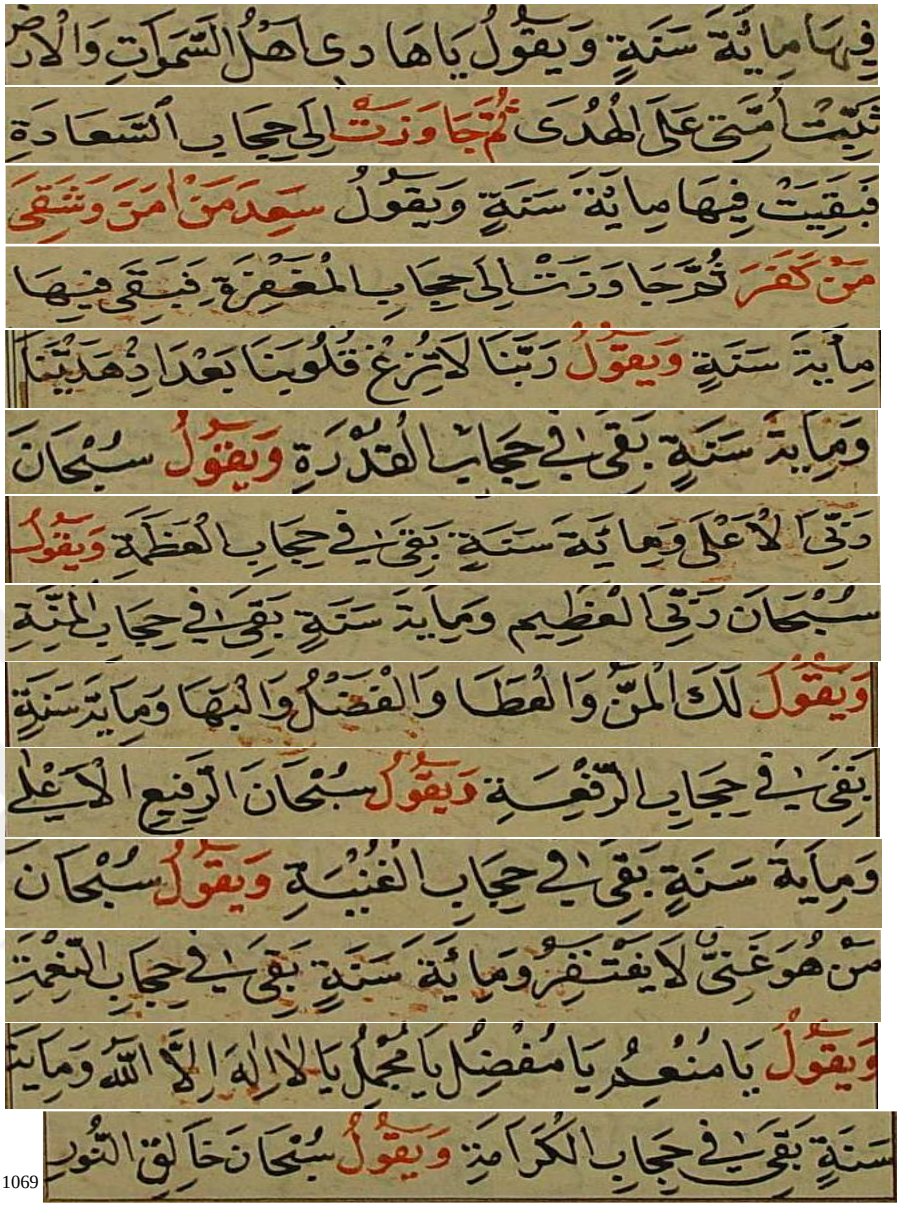
[1067] Sonra nur bahrine daldırıldı. Gördüğünden bin defadan daha ziyade parladı; muhal gören hasma Allah lanet etsin. Heybetten yok olmak istedi. Yeryüzüne döndüğünde adeta gölge gibi idi. Onda safi nurdan başka hiçbir şey kalmadı. Nur, nur ile perdesiz ve sütresiz baki kaldı. Allah Teala onların hepsini gösterdi. Sağında nur gördü, solunda nur gördü, üstte nur, altta nur gördü. Altı cihete gitti, parlayan nurda onu gark etti. Habibin gözü kavuşma şavkının şiddeti ile Rabb-i İzzet'ten asla kaymadı. Allah Teala, "Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. (Necm, 17) buyurdu. Göz ne renk gördü ne de renklenen. Ne oluş gördü ne de olan. Ne cisim gördü ne de cisimlenen. Ne cevher gördü ne de boşluk.

2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14. [1068]
15.

201(a)

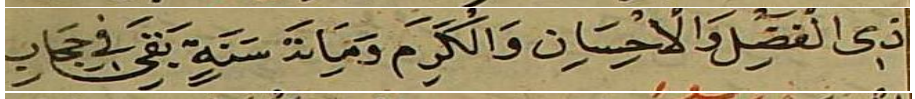
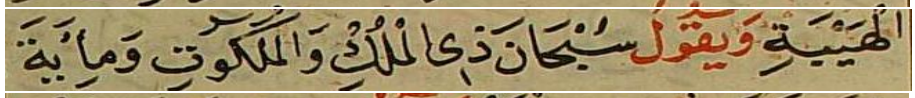
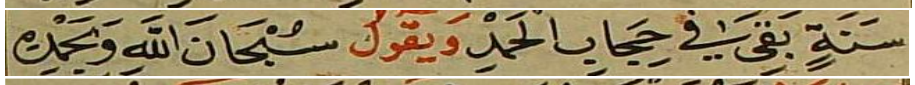
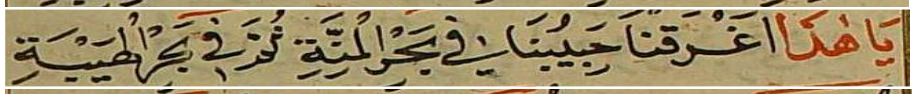
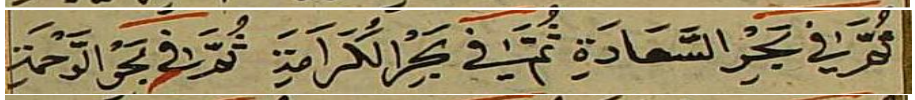
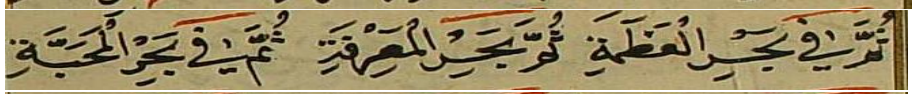
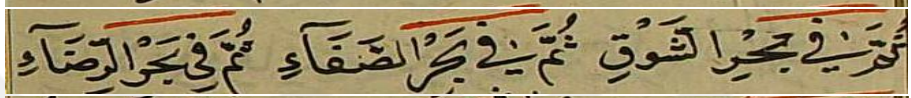
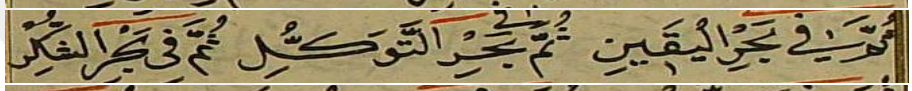
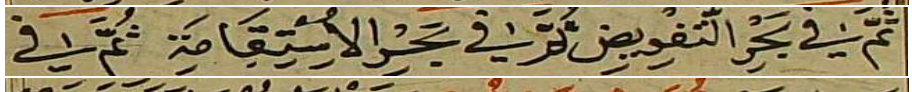
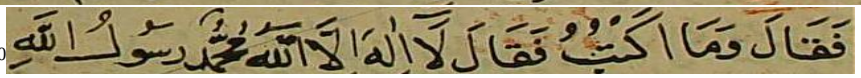
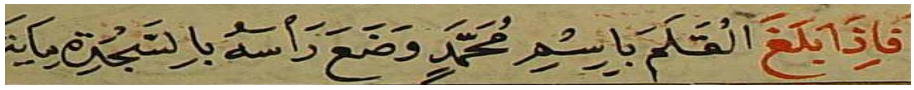
1.

[1068] O'nu (Allah'ı) benzersiz ve misilsiz gördü. O, keyfiyetten ve mekandan münezzehtir. Onun zıddı ve niddi yoktur. Onun ne dengi ne veziri ne de muadili vardır. Ne cinsi ne de şekli, ne yakını ne uzağı ve ne de yönü vardır. Ne gidiş ne dönüş, ne zeval ne de sükûn, ne sol ne ön, ne üst, ne alt vardır. Sonra nur onun şahsına ulaştı. Sonra buyurdu:" Allah kuluna vahyini bildirdi." (Necm, 10) "Dileğin nedir iste! Sen insanların gördüğü ve bildiği en hayırlı insansın ya Muhammed! Allah her şeye Kadir'dir." dedi. Şeyh dedi ki "Bil ki Resul'un(as) miracı ikidir. Birisi şahsının miracı ki bunu tafsilatlı olarak zikrettik. Bunu inkâr edenin akıbetinin küfür ve tatil olmasından korkulur. Diğeri ruh miracıdır. Bu mirac, Allah kevni, levni ve nuru yaratmadan önce oldu. Allah ruhu yaratmak isteyince, onu asıl yerine intikal ettirdi. Ruh rahmet perdesine kadar geldi ve orada seksen sene kaldı. Daima "Ya Rahmane'd-dünya ve Rahime'l-ahire! Ümmetine merhamet et. Ey affı geniş olan!" diye münacaat ediyordu.

201(b)

[1069] Sonra nur perdesine geçti. Orada yüz sene kaldı ve daima: "Ya nuru'n-nur, ya Müdebbiru'l-umur! Ümmetimin kalbini marifetin ve nurunla (hakikate) aç!" diye münacaat ediyordu. Sonra hidayet perdesine geçti. Orada da yüz sene kaldı ve daima; "Ey sema ve arz ehlini hidayet eden, ümmetimi hidayette sabit kıl!" diyordu. Sonra saadet perdesine geçti. Orada da yüz sene kaldı. Daimi olarak; "İman eden kurtuldu, inkâr eden kaybetti." diyordu. Sonra marifet perdesine geçti. Orada da yüz sene kaldı. "Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme." (Âl-i İmran, 8) diyordu. Sonra yüz sene kudret perdesinde kaldı. "Ey yüce Rabbim, sen bütün noksanlardan münezzehsin." diyordu. Sonra yüz sene azamet perdesinde kaldı. "Ey büyük Rabbim sen bütün küçüklüklerden münezzehsin." diyordu. Sonra yüz sene minnet perdesinde kaldı. "Minnet ve atâ, fazl ve beha sanadır." diyordu. Yüz sene de rifat perdesinde kaldı. "Ey yüceler yücesi! sen bütün aşalıklardan münezzehsin." diyordu. Yüz sene zenginlik perdesinde kaldı. "Mutlak zengin sensin. Sen eksiklikten ve fakrdan münezzehsin." diyordu. Yüz sene nimet perdesinde kaldı. "Ey nimet veren! Ey yükselten! Ey kısaltan! Senden başka ilah yoktur." diyordu. Yüz sene keramet perdesinde kaldı. "Ey nuru yaratan, seni noksan sıfatlardan tenzih ederim." diyordu.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14. [1070]
15.

202(a)

1.

[1070] Yüz sene mağfiret perdesinde kaldı. "Üstünlük ihsan ve kerem sahibi sen Subhan'sın." diyordu. Sonra yüz sene heybet perdesinde kaldı. "Mülk ve melekutun sahibi sen Subhan'sın." diyordu. Sonra yüz sene hamd perdesinde kaldı."Allah'ı tenzih ederim. Hamd O'nadır." diyordu. Ya Haza! Habibimiz bizi minnet denizine daldırdı. Sonra heybet bahrine, sonra saadet bahrine sonra keramet bahrine, sonra rahmet bahrine, sonra azamet bahrine, , sonra marifet bahrine, sonra muhabbet bahrine, sonra şevk bahrine, sonra safa bahrine, sonra rıza bahrine, sonra yakîn bahrine, sonra tevekkül bahrine, sonra şükür bahrine, sonra işleri Allah'a bırakma bahrine, sonra istikamet bahrine, sonra sabır bahrine daldırdı. Sonra bu denizlerde O'nun nuru bir güneş gibi parladı. Nurunun şuâ'ını on kısma ayırdı. Bunun bir cüzünden levhi, bir cüzünden kalemi yarattı. Kaleme, "Yaz!" dedi. Kalem: "Ne yazayım?" dedi. "La ilahe illallah Muhammedün Resulullah, yaz" dedi.

2. فَاَجَابَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى وَعَلَيْكَ السَّلَامُ يَا قَلَمُ وَالسَّلَامُ

3. سُنَّةٌ مِنَ الْقَلَمِ وَالْجَوَابُ فَرْضٌ لِاَنَّهُ مِنَ اللّٰهِ وَمِنْ جُزْءٍ

4. خَلَقَ الْاَرْضَ • وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الشَّمْسَ • وَمِنْ جُزْءٍ

5. خَلَقَ الْقَمَرَ • وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الْكَوَاكِبَ • وَمِنْ جُزْءٍ

6. خَلَقَ الْجَنَّةَ • وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الْفِرْدَوْسَ • وَمِنْ جُزْءٍ

7. خَلَقَ شَجَرَةَ طُوْبٰى • وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الْحُوْرَ • تَبْيِيْنَ اِسْمِ مُحَمَّدٍ

8. مِنَ الْقَلَمِ اِلَى اللَّوْحِ وَمِنَ اللَّوْحِ اِلٰى سَاقِ الْعَرْشِ •

9. وَمِنَ الْعَرْشِ اِلَى الْجَبِيْنِ آدَمَ وَمِنْ جَبِيْنِ آدَمَ اِلٰى ظَفْرِهٖ •

10. فَقَبَّلَ آدَمُ ظَفْرَهٗ وَمِنْ ظَفْرِهٖ • اِلٰى صَدْرِهٖ وَمِنْ صَدْرِهٖ

11. اِلٰى قَلْبِهٖ وَمِنْ قَلْبِهٖ صَعِدَ اِلٰى رَبِّهٖ يَفْتَخِرُ بِرَبِّهٖ وَيَأْنَسُ

12. بِرَبِّهٖ وَيَنْبَسِطُ مَعَ رَبِّهٖ اَعْطَاهُ اللّٰهُ تَعَالٰى سِتَّةَ كَرَامَاتٍ

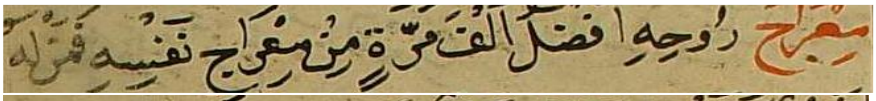
13. اَوَّلُهَا لِبَاسُ الرِّضَاءِ اَلْبَسَهٗ وَثَانِيْهَا رِدَاءُ الْهَيْبَةِ اَلْبَسَهٗ

14. وَجَعَلَ نَعْلَيْنِ الْخَوْفَ فِيْ رِجْلِهٖ وَاَعْطَاهُ عَصَا الْمَحَبَّةِ

15. فِيْ يَدِهٖ وَوَضَعَ عَلٰى رَاْسِهٖ تَاجَ الْمِنَّةِ وَعَقَدَ وَسْطَ اِزَارِ الْمَعْرِ[1071] فَةِ

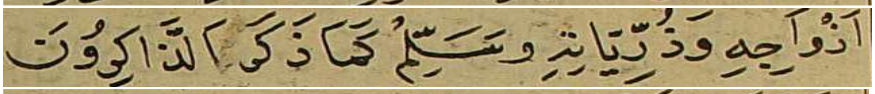
202(b)

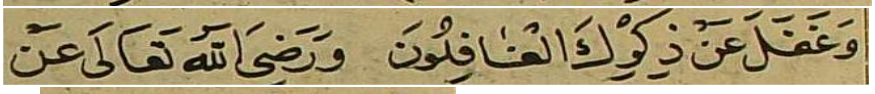
[1071] Kalem, Muhammed ismine varınca başını secdeye koydu ve yüz sene öylece kaldı. Sonra başını secdeden kaldırıp: "Esselamu aleyke Ya Muhammed!" dedi. Allah Teala "Ve aleykesselam ey kalem!" diye cevap verdi. Selam kalemden sünnet oldu. Cevap ise farz. Çünkü cevap Allah'tan geldi. Nurunun şuâ'ının bir cüzünden arzı yarattı. Bir cüzünden güneşi yarattı. Bir cüzünden kameri yarattı. Bir cüzünden kevkebi yarattı. Bir cüzünden cenneti yarttı. Bir cüzünden Firdevs'i yarattı. Bir cüzünden Tuba ağacını yarattı. Bir cüzünden denizleri yarattı. Muhammed ismini kalemden levhe levhden arşın kenarına, arştan Âdem'in alnına, Âdem'in alnından tırnağına yazdırdı ve Âdem'in tırnağına kabul ettirdi. Sonra Âdem'in tırnağından göğsüne, göğsünden kalbine, kalbinden Rabbine yükseldi. O, Rabbi ile fahretti ve Rabbi ile ünsiyet etti. Rabbi ile huzur buldu ve inbisat etti. Allah Teala ona altı keramet verdi. Birincisi, rıza libasını giydirdi. İkincisi, heybet ridasını giydirdi. Üçüncüsü, havf ayakkabısını ayaklarına geçirdi. Dördüncüsü, muhabbet asasını eline verdi. Beşincisi, minnet tacını başına koydu. Altıncısı, marifet kuşağını beline bağladı.

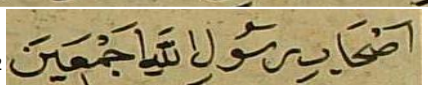
1.

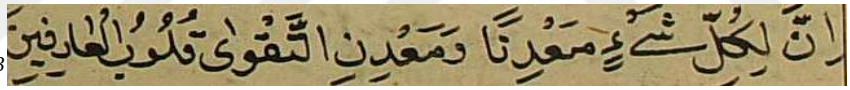
2.

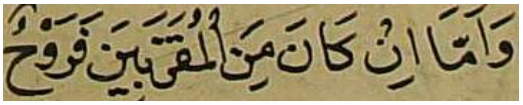
3.

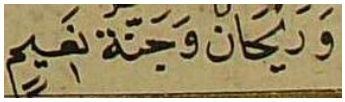
4.

5.

6. [1072] Şeyḫ eydür ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz,

7. Sen daḫı ʿamel-i ṣāliḥ birle saʿy eḍüp mücāhede ḳıl. Sırr miʿrācına
8. eŗişesin inşā'llahu teʿālā. Ḥaḳ rūzī ḳıla Allāhümmerzukna
9. ʿārifler maḳāmına muttāḳīler anuŋçun eŗişürler kim muḳarrebler
10. ʿamelini ḳılurlar. Göŋüllerini ʿārif göŋlü gibi arıdup pāk eḍerler.
11. ʿAriflerüŋ göŋülleri maʿdeninden cevāhirlere sezā olurlar.
12. Nitekim Ḥażret-i Resūl ṣallallāhu ʿaleyhi vesellem buyurdıkim:
13. [1073]

14. Ḥaḳ ḫaber veŗür buyurur kim:

15. [1074]

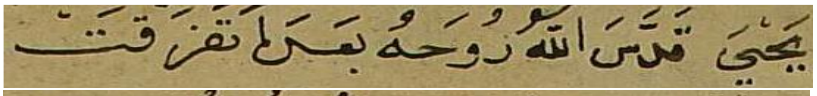
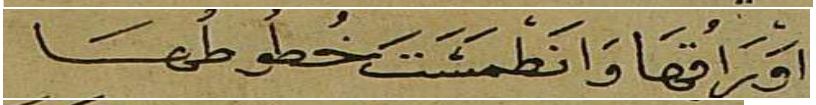
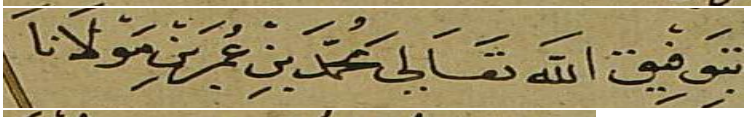
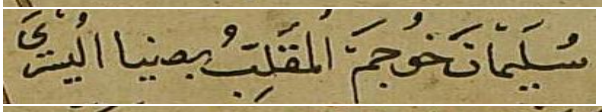
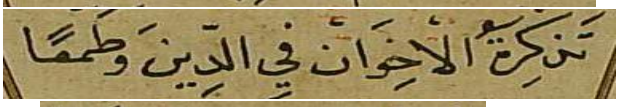
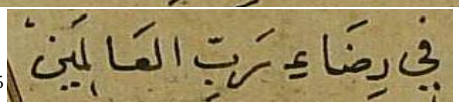
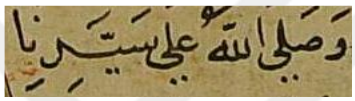
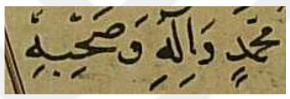
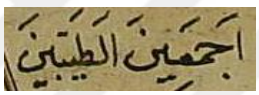
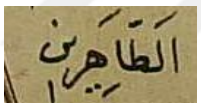
203(a)

1.

[1072] Allah Resulü'nün ruh miracı, beden miracından bin defa daha yüksektir. Kimin bunun gibi bir fahri vardır? Kimin böyle bir fazileti vardır? Kimin bunun gibi bir şerefi vardır? Allah'ın salat ve selamı zakirlerin zikri ve gafillerin senin zikrinden gafil olmaları gibi O'nun, âlinin, ashabının, evladının, ezvacının ve neslinin üzerine olsun. Allah Teala, Allah'ın elçisinin ashabının hepsinden razı olsun.

[1073] "Her şeyin bir madeni vardır. Takvanın madeni ariflerin gönülleridir." (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, XII, 303)

[1074] "Allah'a yakın olanlara ise rahatlık, güzel nasip ve Naîm Cenneti var." (Vakıa, 88-89)

2.
3.
4.
5.
6.
7. [1075]
8.
9.
10.
11.
12. temme

203(b)

1. Şeyḫ Mısr ḳaddesallāhu sırrahu'l-ʿazīz ḥażretlerinüñ mecmuʿasından suʾāl cevāb bu mahalle taḥrīr olındu.

2. Bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm.

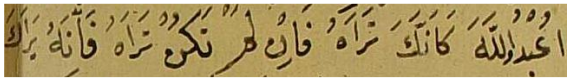
3. Suʾal ṣūfīler biz Allāhı görürüz dirler, dünyāda bu resūlullahdan ġayrıya

4. mümkinmidür? Cevāb mümkün degildür. Bunlar biz Allāhı görürüz dḍükleri biz Allāhı bilürüz

[1075] Bu mübarek ve şerefli risaleyi Şeyhu's-şüyûh Şeyh Seyyid Yahya(ks) meydana getirdi. Sayfaları dağıldıktan ve yazıları silindikten sonra Allah'ın tevfiki ile Ziya el Yüsterî lakablı Muhammed bin Ömer bin Mevlana Süleyman Hocem tarafından ihvanın hatırlaması ve Rabbu'l-Âlemînin rızasını talep maksadı ile toplandı.

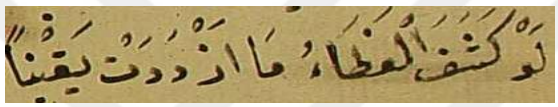
5. ve āṣar-ı ḳudretini görürüz demekdür. Yoḫsa ḥaḳīḳaten kehene? zāt-ı bārī görülmeden

6. münezzehdür. dur Ḥażret-i peyġamber ʿaleyhi's-ṣalat

7. ve's-selām buyurduki: Yaʿni Allāhü teʿālāya ʿibādet eyleŋ Allāh teʿālāyı görür gibi. Eger sen anı görmezsen

8. taḥḳīken ol seni görür, dedi. Bu vechile ʿibādet ihsān mertebesidür bunlaruŋ maḳṣūdları

9. biz Allāha ḳulluġı iḥsān mertebesinde ederüz demekdür. Ḥażret-i ʿAli kerem Allāhu buyurdı ki

10. Yaʿnī ben Allāhı şöyle bildüm ve aŋladumki eger gözümden

11. perde ḳalḳa idi ben Allāhı göre idüm, hemān bildügüm gibi görürdüm ve aŋladuġum gibi bilür idüm.

12. Bildügümüŋ ve aŋladugumuŋ hīç ḫilāfı ẓuhūr etmez idi. Bu sözden dünyāda görülmedigi

13. aŋlandı. Bu kelāmuŋ ṣāḥibi ḫod ḥażret-i ʿAlidür. Ol böyle diyicek ġayrılarına olmaḳ lazum

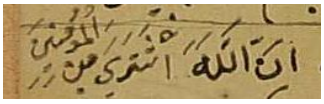
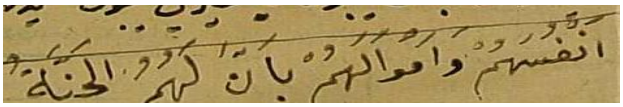
14. gelür. Fehm eyle. Su'āl bu sözler bunlara yalan olmaz mı? Cevāb olur bir kimse günde

15. żiyāsını gördükde ben güni gördüm dese cāizdür. Maaʿ hazā güni görmişdür ve bir

16. miṣalde? eliŋe ayine alursan içinde bir ṣūret görürsen ve yüzümi gördüm dersen

17. gördigin kendü yüzin degül idügini bilür iken bu söz ḫod yalan degildür.

204(a)

1. Suʾal çünki görmek āṯār-ı ḳudreti görmek ise anı herkes görür. Bular ḫod biz görürüz dirler. Ġayrıdan
2. selb ẹderler. Cevāb şunlar kim gördiler. Ne idügin bilmediler, görmediler. Görmek bilmekdür. Bilmedi,
3. görmedi. Bir kimse bir zamān ḥelva yẹse yẹdügi ḥelva idügin kimseden ögrenmemiş olsa
4. ve kimsede aŋa dẹmemiş olsa ḥelvayı il medḥ ẹtdükce yüreginden bir ḥasret ateşi dāʾyim
5. anı ḥelva yaḳdığı gibi yakar. ʿAceba anı nẹrde bulurın diyü ister gezer. Suʾal bu ṣūfilerin
6. baʿżıları biz ne cehennemden ḳorkaruz ve ne cennet isterüz dẹrler. Bu söz ḫod küfürdür.
7. Cevāb sözüŋ küfür oldığı cehennemden ḳorḳmayup cenneti begenmemek yönünden olursa dẹr.
8. Bunların ḫod murādları ol degildür. Belki murādları yā Rab sen bizi çünkü var
9. eyleyüp vücūda getürdüŋ kendüŋe ʿāyid olur bir fāyiʾde içün degildür. Pes
10. imdi bize lāyıḳ olanda budur ki saŋa ḳulluġı kendümize ʿāyid olur bir sebeb
11. içün ẹtmeyevüz. Belki ancaḳ senüŋ rıżāŋ içün ẹderüz. Bizüm senüŋle şiramuz beyümüz
12. yoḳdur ki cennet içün ya ġayrı içün ẹdeyüz. Egerçi sen
13. buyurduŋ ol senüŋ ḫ̆āṣ ḳullaruŋ
14. ile bu yüzden bir muʿamele-i nüzūlīyye gider ki el-ṭāf-mālā nihāyeŋi ve kemāl-i raḥmet-i
15. bī nihāyeŋi anlara bu yüzden bir iẓhārdur. Yoḫsa ḥāşa sen beyʿ ü şirādan
16. münezzehsin Ve biz ʿibādet-i ḫālişan muḫlisan senüŋiçün ẹderüz. Eger ara yẹrde
17. cennet ve cehennem olmasa bizüm lāyıḳımız ʿibādetdür. Cennete ve cehenneme ḳoymaḳ ve çıḳarmaḳ saŋa müfevvez

18. bir emrdür. Her nice dilersin eyle ẹdersin. Cennete ḳoyarsın senüŋ faẓlıŋdur, bizüm

204(b)

1. bizüm ʿibādetimüzden degildür. Cehenneme ḳoyarsın ʿadliŋdür ḥāṣā ẓulm degildür. Ẓulm ġayrıŋ mülkinde
2. fużūlī taṣarrufla olur. Mülk ise cümle senüŋdür. Öyle olsa keyfe māyeṣāi ẓulm
3. olmaz. İşte ṣūfīlerüŋ o sözden murādları budur. Ġayrı degildür.
4. ʿMonla ḫünkārü'l-melekkeb Yaḥya ʿafiü'l-ʿanh.
5. sev anı kim odur maḥbūb sübḥān, bu ʿālem taḳ gibidür bil anı cān,
6. anı cānuŋ içinde ara ey dost, anuŋla bulunur bil vaṣl-ı cānan,
7. anı bulmaz iseŋ yokdur saŋa yol, bulan anı bulur her derde dermān.
8. şol göŋül kim ʿışḳ-ı cānān ile zinde olmaya,
9. ṣūret-i bī cāndur ol, ḳılma ṭaleb andan ṣafā,

4.DİZİN

A

ābādān: *Far.* Şen, mamur.

a. **ḳıl-:** *Far.+T.* Mamur kılmak.

a.-ġıl 135b/13

a. **ol-:** *Far.+T.* Mamur olmak.

a.-ması 71a/6

a.-sa 176b/2, 180a/7

a.-ur 180a/7, 173b/9, 174b/11, 174b/12

ābādānlıġ: *Far.+T.* Şenlik, mamurluk.

a.+ı 71a/4

ābdest : *Far.* Namaz vesaire için din icabına göre el, ağız, burun yüz; dirseklere kadar kolları ve aşık kemiği üstüne kadar ayakları yıkama, kulaklara, boyuna ve başa meshetme.

*a.*53b/10, 124b/12, 126a/2, 128b/14

a.+dür 46a/4

ʿ**Abdullāh bin Abbās:** *Ar.* İslam peygamberi Hz. Muhammed'in tefsir ve fıkıh alanlarında otorite kabul edilen ve çok sayıda hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabesi.

*a.*72b/4

ʿ**ābid:** *Ar.* İbadet eden, tapınan.

*a.*108a/11

a.+ler 94b/4

ʿ**acāyib:** < *Ar. ʿacāʾib* Olağana aykırı, garip, tuhaf.

*a.*79a/6

ʿ**aceb :** *Ar.* Gariplik, şaşılacak şey.

*a.*11b/12, 37b/4, 66b/5, 96a/10, 96b/14, 148a/5

ʿ**acebā**: *Ar.* Şüphe, kuşku.

*a.*204a/5

ʿ**acele :** *Ar.* Hızlı yapılan, çabuk, tez.

a. **ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Çabuk yapmak.

*a.*122b/8

ʿ**acem:** *Ar.* Arap olmayan, İranlı.

a.+e 2a/8, 200a/7

acıġ: Acı.

a.+ını 118b/15

ʿ**āciz**: *Ar.* Âciz.

*a.*159a/5

a.+lerden 108a/10

ʿ**ācizlıġ:** *Ar.+T.* Âcizlik.

a.+ı 74a/3, 74a/5

aç: Aç.

*a.*118a/8

a.+ısa 106b/2, 106b/6

aç-: Açma işi.

*a.*80a/11

a.-ar 74b/13, 131b/9

a.-dı 38a/11, 38a/15, 77a/5, 78b/9, 81a/3, 82a/1, 82a/3, 83b/14, 84b/15, 85a/9, 113a/10, 196a/11,

a.-up 49b/2, 76b/6, 81b/13, 82b/13

açıl-: Açılmak.

a.-sa 132a/9

a.-sun 43a/8

a.-ur 96b/9, 151a/7, 176b/11, 180a/12

açlıḳ: Aç olma durumu.

*a.*52b/7, 70a/11,128b/13

açuġ: Açık.

a.+ı 103a/5

ad: İsim, ad.

*a.*15b/2, 63a/10, 63a/3, 63a/4, 63a/5, 63a/7, 63a/9, 64a/13, 136b/8, 168a/12

a.+ı 72b/11, 80a/5, 80a/6, 81a/5, 81a/5, 81a/6, 152b/5, 155a/5, 101a/10

a.+ın 15b/7, 16a/1, 16b/3, 31a/5, 131b/12 165b/6

a.+ına 131b/13

a.+lar 101a/3, 155b/4

a.+ları 32a/11, 32b/5, 74b/12, 74b/3, 74b/5

a.+unı 102b/12, 102b/12

a.+uyıla 39a/10, 75a/8

adan-: Adanmak.

a.-ır 37a/12

a.-ur 165b/6

adam: < *Ar. ādem* Adam, insan.

*a.*29a/1, 30b/14

a.+lar 75b/15

ʿ**adāvet :** *Ar.* Düşmanlık.

*a.*125a/9

ad ẹdin-: Ad almak.

a.-ürsin 16b/3

a. **(ın) edin-:** Ad almak. **krş.**

a.-maḳ15b/7

*a.***(ın) edin-:** Ad almak. **krş.**

a.-mek 16a/1

ʿ**adem:** *Ar.* Yokluk.

*a.*185a/11

ādem: *Ar.* Adem peygamber.

*a.*9b/15, 31a/10, 31a/12, 31a/2, 31a/4, 31a/9, 57a/9, 57b/2, 64a/3, 97b/15, 98b/12

a.+i 9b/5, 153a/14

a.+den 9b/8, 29b/3, 31a/1, 31a/1

a.+e 31a/4, 166a/2

a.+üŋ 9b/12, 9b/5, 192a/12

ādemī : *Ar.* Ademden olan, insanoğlu.

*a.*47b/2, 75b/15, 133b/15, 137b/1, 152b/13, 153b/4, 153b/5, 171b/13

a.+de 125a/2, 153b/6

a.+den 153a/9

a.+nüŋ 115a/14, 153a/5, 195b/12

a.+ye 36a/2

ʿ**ādet:** *Ar.* Görenek, usül, alışkanlık

*a.*38a/6, 74a/1, 124a/7, 135a/15, 136a/2, 136b/4

ʿ**ādil:** *Ar.* Doğru.

*a.*80a/5, 81a/12, 81b/1

a.+ler 81a/13, 81b/2

ʿ**adl:** *Ar.* Doğruluk.

*a.*34a/5

a.+ile 196b/2

a.+in 148b/11

a.+indür 204b/1

a. **ẹt(d)-:** *Ar.*+T. Doğrulamak.

a.-üp 81b/2

adlu: Adlı.

a. 23a/2, 80a/4, 80a/8, 81a/3, 81a/3, 81a/6, 81a/7, 81b/14, 81b/15, 82a/3, 82b/10, 83a/6, 84b/8, 147a/1, 196a/9

āfāt: *Ar.* Afetler

a.+larını 8a/15

āfet: *Ar.* Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.

a.+ler 136b/13

a.+lerden 137a/2

a.+leri 141b/10

ʿ**āfiyet:** *Ar.* Hasta olmama durumu, sağlık.

a.180b/3

ʿ**afv:** *Ar.* Suçunu bağışlama.

a. **ẹt(d)-:** Ar.+T. Suçunu bağışlamak.

a.-e 121b/15

a. **ḳıl-:** Ar.+T. Suçunu bağışlamak.

a.-mayup 98a/3

ağaç(c): Ağaç.

*a.*144a/5, 144a/6, 151a/7

a.+a 79b/12

a.+ı 14a/14, 31a/8, 73b/12, 130b/15, 131a/6, 151a/6, 155a/1, 156b/2

a.+ina 131a/9

a.+indaġı 158b/13

a.+ınuŋ 83a/6, 99a/3, 159a/3

a.+lar 31a/3, 31a/6, 113a/1

a.+lara 31a/2

a.+lardaġı 158b/5, 158b/9

a.+ları 11a/3, 150a/1, 150a/4, 180a/12

a.+larını 96b/1

āgāh: *Far.* Bilen, bilgili.

a. **ol-:** *Far.+T.* Bilgili olmak.

a.-ġıl 11b/13, 54a/6

aġart-: Ağartmak, beyazlatmak.

a.-an 171b/2

aġırla-: Konuğa saygı göstererek onun rahatını gözetmek.

a.-dı 10a/1, 10a/2, 10a/4, 10a/5

a.-yup 9a/1

aġız: Ağız.

a.+ına 123b/7

aġla- : Göz yaşı dökmek.

a.-dı 31b/1, 39b/14, 98b/3, 113a/11, 130b/1

a.-maġı 130b/6

a.-maḳ 130b/6

a.-maḳda 145b/2

a.-maḳdan 130b/4

a.-yu 137b/6

aġlaş- : Karşılıklı veya birlikte ağlamak.

a.-dılar 60b/7, 196a/7

a.-urlar 79a/9

aġuz: İlk süt.

*a.*15a/5

a.+ina 15a/11

aġyār: *Ar.* Başkaları, yabancılar.

*a.*137a/3

a.+a 58a/10

āh: Ah, yazık.

a. **ḳıl-:** Ah etmek.

a.-duḳ 113a/13

aḫbār: *Ar.* Haberler.

*a.*12b/14

ʿ**ahd:** *Ar.* Söz verme.

*a.*96a/15, 123a/5

a.+i 182a/9, 186a/15

a.+ine 96a/8

a.+lere 96b/13

a. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Söz vermek

a.-up 96a/7

a. **ḳılış-:** *Ar.+T.* Sözleşmek.

a.-urlar 94b/15

ʿ**ahdleş-:** *Ar.+T.* Sözleşmek.

a.+üp 74a/8

āḫir: *Ar.* son, sonraki

*a.*30a/12, 32a/15, 33a/2, 94b/5

a.+inde 103a/4

a.+ine 89b/10

a.+ınün 156a/6

āḫiret: *Ar.*İnsanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya.

*a.*8a/10, 126b/15, 145a/12

a.+i 23a/13

aḥkām: *Ar.* Hükümler

a.+ı 196b/4

aḫlāḳ: *Ar.* Huy.

a.+ı 145a/4

*a.***-ı ḥamīde:** *Far.* Övülecek huylar. 145a/4, 165b/7

*a.***-ı maḥmūde:** *Far.* Övülecek huylar.

a. 25a/8, 177a/2

a.+i 151b/4

a.+ler 57b/11

a.+leri 158b/7

a.+yi 176b/12

*a.***-ı mezmūme:** *Far.* Kötü huylar. 57b/10

a.+den 177a/1

a.+leri 84a/11, 84b/5, 151b/12, 154b/9, 154b/11, 158b/4

a.+lerini 153a/9

a.+yi 151a/15, 176b/9

a. **-ı zemīme:** *Far.* Kötü huylar. 134a/1

a.+ler 165b/7

a.+leri 25a/7

aḥmaḳ: *Ar.* Akılsız sersem**.**

*a.*70b/8, 77b/5

aḥsen : *Ar.* Pek güzel.

*a.*127a/6

a.+de 59a/6

a.+e 49b/6, 75b/13, 114b/4, 149a/2, 152b/3

a.+i 75b/14

aḥsente: *Ar.* Aferin sana.

*a.*149a/3, 172a/4

aḥvāl: *Ar.* Durumlar.

a.+i 73a/4, 129b/3

aḳ: Beyaz renk.

*a.*88a/2, 92a/12, 127b/15, 156b/6, 165b/4

aḳ-: Akmak.

a.-ar 84b/3, 96b/8

a.-dı 158b/3, 158b/3, 158b/7, 187a/15

*a.-masun*173b/12

a.-sa 97b/13, 98b/10, 151a/5

a.-up 84b/4

aḳmaḳ(ġ): Akmak.

a.-a 151a/5, 180a/11

aḳçe: Para.

*a.*52b/7

aḳçelıḳ: Para değerinde olan.

*a.*97b/11

ʿ**aḳıl: <** *Ar.* ʿakl Akıl.

*a.*35b/11, 71a/7, 75a/1, 81a/6, 125b/1, 136a/7, 179b/12

a.+ı 85a/8, 106a/15, 138a/3, 152b/6, 179b/6

a.+ıla 121a/8, 124a/13

a.+ın 140b/8

a.+ını 111a/8

ʿ**āḳıl**: *Ar.* Akıllı.

a. 75b/15, 121a/8

a.+ısaŋ 30b/6

a.+lar 39a/3, 139a/4, 164b/8

ʿ**aḳl:** *Ar.* Akıl.

*a.***-ı selim:** *Far.* Sağduyu.

a. 124a/12

ʿ**aḳıl:** < *Ar.* ʿaḳl Akıl.

a. 180a/4

aḳrabā: < Ar. aḳribā Kan bağıyla birbirine bağlı olanlar.

a. 95a/11

ʿ**aḳs:** Ar. Çarpma, çarpıp geri dönme.

a.+inde 19b/15, 20a/1

al: Bir tür hastalık.

a.+ıla 121a/12

al: Kırmızı renk.

*a.*95a/7

al-: Almak.

a.-a 136a/6

a.-an 83b/5

a.-dı 80a/8, 81b/1, 81b/10, 82a/9, 97b/11, 98a/10

a.-dılar 15b/2, 56b/5, 57b/15, 59a/12, 61a/12, 63b/3, 65a/10, 66b/7

a.-duġı 98a/8

a.-duḳları 13b/1

a-duŋ 98a/11

a.-ġıl 13a/1, 135b/2, 135b/8

a.-madumdı 59a/6

a.-maya 119a/6

a.-maz 146b/9

a.-mışdur 146b/6

a.-uŋ 43a/13

ʿ**ālem:** Dünya, cihan.

a. 10a/13, 11b/14, 40b/3, 42b/11, 74b/15 76b/14, 157a/12, 159b/1, 163a/10, 168a/1, 170a/9, 171b/3, 197a/12, 204b/5

a.+de 173b/14

a.+e 19b/4, 64a/3, 185a/15

a+i 2a/6, 2a/15, 6b/12, 70b/12, 188a/7

a.+in 11b/7, 166b/15

a.+inde 142a/10, 148a/12, 158b/8, 71a/5, 74b/2, 75a/12

a.+inden 71a/2

a.+indeki 71b/1, 71b/2

a.+ine 71a/3, 82b/6, 85a/14, 148a/11, 170a/10

a.+inüŋ 71a/6, 82b/5

a.+üŋ 38b/10, 185b/1

ālet: *Ar.* Alet.

*a.*83b/5

alın-: Alınma işine konu olmak.

a.-mış 42b/15

ʿ**Alī bin Ebī Ṭālib:** *Ar.* İslam Devleti'nin 656-661 yılları arasındaki halifesi. İslam peygamberi Hz. Muhammed'in hem damadı hem de amcası Ebu Talib'in oğlu olan Ali, Hz. Muhammed'in İslam'a davetini kabul eden ilk erkektir.

*a.*110a/13, 118a/3, 121b/3, 126a/3, 139b/9, 148a/10, 159b/5, 160b/3, 161b/2, 165, 196a/5, 196b/4, 203b/10, 8b/7, 70b/11, 94a/3

a.+den 148b/1

a.+dür 203b/14

ʿ**Alī er-Rûzbârî:** *Ar.* Fütüvvet ehlinin ileri gelenlerinden olduğu kabul edilir. Bağdat yakınlarındaki Rûzbâr'da doğdu. İran şahlarının soyundan geldiği, babasının emir veya veya vezirlik yaptığı ileri sürülür.

*a.*105a/15

ʿ**ālim:** *Ar.* Çok okumuş, bilgin.

*a.*12b/15, 13b/15, 14a/1, 19b/3, 33b/1, 41a/6, 170a/5

*a.+dürür*157a/6

a.+e 18b/3

a.+i 140a/10, 170a/5

a.+ın 12a/12, 140a/11, 140a/12, 140a/12, 146

a.+ler 94b/4, 170a/4

a.+lerüŋ 170a/4

ʿ**ālimlik:** *Ar.+T.* Âlim olma durumu.

*a.*35a/10

Allāh: *Ar.* Tanrı.

a.31a/14, 31b/14, 32a/15, 32b/12, 35b/7, 44a/4, 44a/4, 48a/8, 102a/10, 102a/11, 102a/13, 102a/6, 102b/9, 105a/10, 105a/13, 105a/14, 105a/15, 110b/12, 116b/6, 117a/8, 122a/12, 131b/12, 132a/4, 132a/4, 132a/4, 132a/4, 132b/5, 134b/14, 144b/5, 145b/6, 146b/6, 149b/10, 153a/13, 155a/6, 157b/10, 157b/11, 157b/7, 157b/7, 183b/1, 18b/12, 203b/8,

a.+a 9b/12, 9b/14, 9b/3, 9b/5, 9b/8 10a/10, 10a/12, 10a/15, 99a/12, 106a/13, 116a/6, 156a/2, 183b/1, 187b/3, 203b/10

a.+da 100b/12

a.+dan 20b/14, 21a/14, 21a/3, 21a/8, 42b/7, 117a/6, 122a/15, 145b/13

a.+dur 86a/8, 102a/6, 102a/8

a.+durur 100b/7, 101b/10, 107a/9

a.+ı 101b/3, 112a/9, 116a/7, 117b/1, 203b/11, 203b/12, 203b/3, 203b/4, 203b/4

a.+ımuz 149b/4

a.+u 55a/15, 57b/12, 62a/15, 68b/3, 69a/15, 76a/5, 77a/12, 80a/14, 81b/6, 85a/2, 85b/12, 85b/4, 96a/6, 101a/3, 108a/14, 111a/4, 115a/10, 116b/1, 132b/7, 133a/15, 174a/9, 203b/10

a.+um 21a/10, 84a/4, 114a/4, 161a/8

a.+uŋ 21a/2, 34b/7, 117b/3, 192a/15

a.+ü 8a/10, 10b/13, 10b/7, 11b/8, 13b/10, 13b/14, 14a/7, 14b/1, 34b/14, 35b/13, 36b/2, 38b/13, 45b/13, 46a/4, 50a/13, 169b/14, 173b/15, 192b/2, 203b/8

almaḳ(ġ): Almak.

*a.*13b/5, 14b/12, 162b/13

a.-a 59a/5

a.-dan 169b/3

alt: Bir şeyin yere bakan yanı. Üst karşıtı.

a.+ına 128b/5, 170b/2

altı : Altı.

*a.*39a/10, 41a/2, 115a/14, 187a/10, 187a/11, 39a/10, 41a/2

a.+dur 17a/11, 116a/5

altıncı : Altı sayısının sıra sıfatı.

a.21b/13, 53b/3, 65a/8, 73b/8, 78b/3, 121a/14, 122a/15, 123b/1, 124a/12, 137b/2, 144a/14, 153b/8, 156a/4, 157b/12,

altmış: Altmış.

*a.*16b/8, 76a/3, 96b/12, 96b/13 115a/15, 149b/1, 176b/3, 180b/1

altun: Altın.

*a.*29a/10

a.+dan 29b/1

ʿ**ām:** *Ar.* 1. Halk.

*a.*16b/11,23b/15, 145a/9

āʿmā: *Ar.* Kör.

*a.*192a/8

ʿ**amel:** *Ar.* İş.

*a.*7b/5, 8a/4, 9a/13, 19b/3, 29b/13, 30b/7, 32b/10, 55a/14, 57b/11, 68b/4, 75b/7, 82b/4, 87b/15, 94b/9, 105b/15, 122b/2, 135a/13, 135b/11, 135b/4, 136a/8, 149a/15, 165b/2, 169b/1, 16a/10, 171a/8, 171a/9, 179b/10, 183a/9, 187b/8, 18b/12, 192a/14, 196b/4

a.+den 16b/10, 152a/6

a.+e 142a/3, 161a/10, 174b/9, 18b/14, 19a/5, 66b/5, 72a/14

a.+i 15b/4, 15b/4, 171b/7, 196a/14

a.+ile 68a/13
a.+in 16a/5, 16b/14
a.+inde 55b/4
a.+inden 171b/10
a.+ine 153b/3, 196a/13, 20a/4, 34b/8
a.+ini 16a/13, 16a/9, 16b/8, 17a/14, 17a/15, 202b/10, 21a/11
a.+ler 148a/2, 149b/3, 151a/3, 174b/10,164b/9
a.+lerde 193a/1, 48a/8
a.+lere 158a/6, 164b/15
a.+lerine 142a/5
a.+lerini 14b/10, 152a/11, 183a/10, 183a/11, 183a/13
a.+lerüŋ 164b/8
a.+üŋ 103b/2, 77b/11
a.+üŋe 63b/10
a.+üŋi 94b/11
a. **ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Niyet etmek.
a.-di 120a/13
a.-e 74b/7, 122b/2
a-mek 169b/1
a.-üp 75b/7
a. **eyle-:** *Ar.+T.* Niyet etmek.
*a.*29b/14
a.-gil 87b/15, 149a/15
a. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Niyet etmek.
a.-a 192a/14
a.-dı 7b/5, 8a/4
a.-dılar 171a/9
a.-ġıl 187b/8
a.-maġa 9a/12, 18b/12, 19a/6, 26b/11, 44a/1
a.-maḳ 34b/13, 125b/6, 171a/8, 179b/10, 196b/4
a.-masa 41a/8
a.-mayınca 34b/6
a.-sa 19a/2, 19a/10, 57b/11
a.-saŋ 36b/14, 51a/7, 71b/12, 93b/9, 109b/5
a.-up 196b/15
a.-ur 68b/4
a.-ursaŋ 54b/12
ʿ**āmil:** *Ar.* 1.Sebep 2. İşleyen
*a.*169b/10
a. **ol-:** *Ar.+T.* Sebep olmak.
a. -asın 149b/4
a. -maḳdur 43b/7
a. -saŋ 151a/4, 174b/10
a. -up 148a/2
a. -urlar 164b/9
ammā: *Ar.* Ama, fakat.
*a.*13a/11, 15b/2, 16b/10, 16b/12, 16b/6, 17a/11, 17b/1, 18b/1, 19b/12, 19b/15, 19b/7, 20a/5, 26/2, 26/8, 29a/4, 31b/5, 35b/4, 39a/7, 41a/6, 42b/13, 43a/5, 43b/12, 47b/3, 53b/13, 69b/2, 100a/14, 101a/7, 105a/13, 112b/14, 116a/4, 123a/5, 127a/15, 128a/5, 128a/6, 129b/4, 136b/12, 143b/15, 155b/12, 155b/8, 159a/14, 164b/8, 165b/15, 172a/12, 172a/9
ana: Anne.

a.+*muz* 130b/3

a.+*nuŋ* 105a/7

a.+*sı* 106a/10, 130b/2, 55a/8, 77a/11, 77a/15, 77b/1, 77b/3, 77b/7, 78a/4

a.+*sına* 55a/6, 77a/14, 98

a.+*sını* 55a/11, 77b/8

a.+*sınuŋ* 79b/14

anca: Böylece.

*a.*20a/12, 22b/10

ancak : Ama, fakat.

*a.*150a/13, 155a/6, 204a/11, 47a/11,

ancılayın: Öyle.

*a.*44b/12, 45b/15, 4b/13, 50a/1, 50b/4, 54b/5, 56a/12, 56a/3, 58b/12, 59a/3, 5b/14, 64a/10, 64a/15, 64b/2, 68a/6, 6a/1, 70b/11, 78a/10, 78a/12, 78a/6, 80b/5, 86b/10, 86b/14, 93b/8, 94a/3, 94a/3, 94a/9

aŋ-: Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek.

a.-*up* 170b/7, 72b/11

aŋmaḳ: Anmak.

*a.*179b/3

aŋa: Ona.

*a.*10b/14, 15a/10, 165a/5, 16b/10, 17b/4, 18b/12, 18b/14, 21a/10, 22b/7, 22b/8, 23a/13, 23b/3, 70b/10, 70b/8, 70b/9, 79a/5, 85b/14, 103a/3, 101b/14, 111b/2, 121b/10, 122b/12, 123a/9, 123b/15, 134a/10, 136b/12, 137a/3, 144a/10, 144a/11, 144a/3, 144a/4, 144a/5, 144a/6, 144a/7, 144a/8, 144a/9, 145a/2, 145a/9, 146b/2, 153b/6, 155a/6, 157a/15, 157b/3, 157b/4, 204a/4

anda: Orada.

*a.*16a/10, 16a/12, 16a/8, 20a/9, 43a/2, 59a/5, 70b/15, 74b/11, 134a/13, 135a/6, 136b/13, 144a/11, 144a/9, 147a/10, 196a/6.

andan: Ondan.

*a.*116a/8, 117a/4, 122a/8, 129a/10, 129b/15, 133b/4, 135b/15, 136a/12, 141a/6, 150a/11, 157a/1, 157a/12, 157a/7, 157b/14, 157b/3, 158a/7, 165b/13, 16a/12, 16a/15, 16a/8, 170b/12, 179b/5, 185a/11, 187a/12, 204b/9, 21a/14, 22b/11, 25b/5, 31a/11, 34b/13, 37a/10, 39b/14, 43a/15, 46b/13, 53b/11, 53b/12, 66a/2, 70b/5, 7a/13, 96b/15

anı: Onu.

*a.*8a/15, 23a/14, 38b/3, 44a/4, 72b/6, 72b/8, 78a/5, 79a/2, 82a/14, 82b/6, 83b/4, 86a/2, 113a/3, 113a/4, 117a/1, 121a/12, 124b/5, 125a/4, 129a/13, 141b/11, 142a/3, 146b/3, 153a/13, 155b/13, 155b/9, 156a/1, 156a/5, 156a/9, 157a/1, 157a/10, 157a/14, 157a/6, 157a/7, 157b/12, 157b/2, 157b/6, 158a/1, 169b/5, 185a/1, 203b/8, 204a/1, 204a/5, 204a/5, 204b/5, 204b/5, 204b/6, 204b/7, 204b/7

aŋla-: Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

a.-duġum 203b/12

a.-duġumuŋ 203b/13

a.-dumki 203b/11

a.- maḳ 171b/13

a.-ġıl 8a/15

a.-sa 25a/6

a.-sun 36a/10

a.-ya 124b/5

a.-yup 125a/4, 125b/3, 165b/10

aŋlat(d)-: Bilgi vermek, izah etmek.

a.-a 121a/9

aŋlan-: Anlaşılmak.

a.-dı 203b/14

anlar: Onlar. **krş.** olar.

*a.*171a/9, 21a/2, 39b/3, 74b/7

a.+a 11b/8, 181a/4, 204a/15, 20b/15, 29b/4, 39b/1

a.+ı 134a/2, 79b/14

a.+uŋ 20b/14, 68a/9

anuŋ : Onun.

*a.*102b/8, 107a/5, 118b/13, 141b/12, 145a/10, 146b/1, 146b/15, 151a/7, 153b/5, 155a/2, 155b/1, 156b/2, 176b/15, 19b/14, 21a/12, 23a/11, 23a/15, 50b/8, 74a/3, 97a/14

a.+la 10a/1, 122b/2, 124b/5, 204b/6, 74b/15, 82b/5

anuŋçun: Onun için. **krş.** anuŋıçun, anuŋuçun.

*a.*10b/8, 43b/8, 101b/15, 102a/4, 102a/7, 116a/4, 152b/14, 171b/7, 202b/9, 20b/10, 95b/12

a.+dür 135b/1

anuŋıçun: Onun için. **krş.** anuŋçun, anuŋuçun.

*a.*115b/5,168a/12, 176b/7, 181a/5

a.+dur 174a/3

anuŋuçun: Onun için. **krş.** anuŋçun, anuŋıçun.

*a.*23b/12

ara: İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık.

*a.*204a/16, 204b/6

a.+larında 55b/7

a.+larından 63b/11

a.+sına 22b/15

a.+sında 9b/15, 23b/4, 41b/6, 95b/4, 128a/7, 132a/3, 151b/14, 156a/7, 174a/1, 187a/9

a.+sındaġı 45b/12

a.+sından 113a/1

ʿ**Arab:** *Ar.* Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk.

a.+a 2a/8

ārāste: *Far.* Bezenmiş, süslenmiş.

*a.*76b/14, 95b/1, 171b/7

a. **ḳıl-:** *Far.+T.* Süslemek.

*a.*80a/11, 82b/12

a.-dı 81a/3, 84b/12

a.-ġıl 135b/13, 147a/9

a.-maḳ 171a/10

a.-up 81b/13, 81b/15, 83b/14

a. **ol-:** *Far.+T.* Süslenmek.

a.-muşdur 171b/7

a.-sa 180a/2

a.-up 95b/1

a.-ur 180a/6

ardınca: Hemen arkasından, hemen ardından arkası sıra.

*a.*69b/11, 70a/5, 70b/1

arı: Temiz.

*a.*14b/1, 15b/10, 20a/8, 40a/5, 46b/11, 95a/2, 116b/9, 118a/11, 14b/1, 155b/9, 158a/2, 158b/7, 15b/10, 176a/14, 176a/14, 176a/14, 176a/14, 176a/15, 176a/15

arıt(d)-: Temizlemek.

a.-up 80a/7, 95a/3, 179b/4, 147a/2, 150a/15, 179b/5, 202b/10,

a.-ur 84b/5, 134a/11, 151b/10

a.-urlar 146b/11

arılıḳ(ġ): Temizlik.

a.+ı 19b/7, 61a/14, 61a/14, 196a/13, 196a/15, 196b/12, 196b/3, 196b/8

a.+ina 196b/5

arın-: Temizlenmek

a.-mış 117a/6

a.-ur 150a/9, 180a/10

a.-ursın 103a/15

arıt-: Temizlemek.

a.-dı 158b/4, 158b/6

a.+dılar 117a/15

a.+ġıl 95a/1, 196a/2

ʿ**ārıż:** *Ar.* Sonradan ortaya çıkan.

a. **ol-:** *Ar.+T.* Ortaya çıkmak.

a.-dı 75b/12

ʿ**ārif:** *Ar.* Çok anlayışlı ve sezgili kimse.

*a.*37a/11, 37a/8, 202b/10

a.+ler 141b/1, 142a/3, 164b/8, 202b/9

a.+lerden 30a/1, 176b/1

a.+lerüŋ 168a/11, 202b/11

arḳ(ġ): İçinden su akıtmak için toprak kazılarak yapılan açık oluk.

a.+ı 151b/9, 96b/5

a.+ından 150a/15

a.+larda 96b/7

a.+ları 150a/8, 180a/10

a.+larını 179b/5, 196a/1

a.+uŋ 151a/6

arḳaç: Dokumacılıkta bezin enine atılan iplik, atkı.

*a.*35a/6

arḳa: Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi.

a.+sı 170b/2

ʿ**arş:** *Ar.* İslam inanışına göre göğün en yüksek katı.

*a.*155b/14, 156a/1

a.+ı 132b/9

arşun: Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan uzunluk ölçüsü.

*a.*131a/7

artuḳ: Fazla.

*a.*25b/5, 31a/15, 98a/14, 131a/7, 157a/1, 157a/13, 157a/7, 157b/10, 157b/4, 158a/7, 170b/12, 174a/1,

aruca: Temizce.

*a.*32b/2

ʿ**arūsī:** *Ar.* ʿ**arūs**+*Far.* **ī** Bir gelin.

*a.*145b/11

ʿ**arż :** *Ar.* Sunmak.

a. **et(d)-:** *Ar.*+*T.* Saygı ile sunmak.

a.-er 145b/11, 195b/8

a.-esin 146b/9

a.-üp 2a/9

a. **eyle-:** *Ar.*+*T.* Saygı ile sunmak.

a.-sün 111a/10

a. **ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Saygı ile sunmak.

*a.*15a/3

a.-maḳ 15a/3

a. **ol-:** Ortaya çıkmak.

a.-duġı 195b/8

as-: Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.

a.-a 163a/7

a.-dı 128b/4

asmaḳ: Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.

a.-mak 13b/5

ʿ**aṣā:** *Ar.* Bazı ülkelerde hükümdarların, mareşallerin, din adamlarının güç sembolü olarak törende taşıdıkları bir tür ağaç veya metalden değnek.

*a.*11a/11, 13b/5, 79a/11, 79b/1, 79b/3, 80b/6, 161a/1, 165b/11, 165b/12, 165b/13, 165b/14, 165b/15, 165b/9, 167a/9, 167b/4, 169a/14, 169a/14, 169b/1, 169b/3, 171a/5, 171a/7

a.+yıla 52b/6

a.+nuŋ 165b/12, 171a/8

a.+sı 167b/15, 169b/6, 169b/9, 171a/10

a.+sını 11b/2, 171a/12

āsān: *Far.* Kolay.

a. 118b/5

a. **et(d)-:** *Far.*+*T.* Kolaylaştırmak.

a.-e 32b/6

a. **ḳıl-:** *Far.*+*T.* Kolaylaştırmak.

a.-ıvẹrür 18b/13

āsānlıḳ(ġ): *Far.*+*T.* Kolaylık.

a.+ıla 32b/7, 137a/1

ʿ**asel:** *Ar.* Bal.

*a.*106b/8, 195a/1, 196a/10, 196a/11, 196a/12, 196b/6, 196b/9, 196a/13, 196b/13

a.+e 195b/14, 196b/2, 196b/3

aṣḥāb: *Ar.* Sahabe.

*a.***-ı yemīn:** *Far.* Amel defteri sağ tarafından verilenler.

*a.*101b/5, 102a/4, 102a/5, 105a/10, 145a/10, 145b/6, 146a/4, 146a/6, 159a/12

a.+den 146a/7

a.+i 173a/15

a.+üŋ 102a/5, 102a/8

aşıl: *Ar.* < aṣl Bir şeyin kendisi, örnek kopya karşıtı.

*a.*102b/1, 117b/2

ʿ**āşī:** *Ar.* Başkaldırıcı.

*a.*74a/13

a.+leri 130b/10

a.+ye 130b/7

ʿ**āşıḳ:** *Ar.* Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan vurgun, tutkun kimse.

a.+uŋ 124a/1

āşinā: *Far.* Bildik, tanıdık, bilinen.

a. **ol-:** *Far.+T.* Tanıdık olmak.

a.-a 145a/2

at-: Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

a.-dı 11b/2, 74a/13, 107a/1

a.-dılar 11a/13, 74a/11

ata: Baba, kişinin geçmişte yaşamış büyükleri.

*a.*29a/7, 29a/9, 35b/6, 78a/5, 82a/3, 85b/3, 85b/5, 85b/6, 104b/15, 105a/7, 111b/15, 157b/3

a.+dan 104b/13

a.+ları 60b/13

a.+larına 41a/1

a.+m 77b/4

a.+mdan 98a/12

a.+mı 77b/1

a.+muz 9b/5, 9b/5

a.+ŋ 77a/10, 77b/1, 77b/5, 85b/10

a.+ŋuza 85b/3

a.+sı 106a/10, 78a/4

a.+sına 60b/15, 61a/1

a.+sınuŋ 109b/15

a.+suz 35a/12

a.+ya 85b/6

ʿ**atā**: *Ar.* Bağışlama, bahşiş.

a. **ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Bağışlamak.

a.-en 157b/3

atalıḳ: Babalık.

*a.*23a/7

āteş: *Far.* Coşkunluk.

a.+i 204a/4

āvāz: *Far.* Yüksek ses; avaz.

*a.*73a/2

a.+lar 18a/14

āvāze: *Far.* Avaz

*a.*132a/1, 189b/13, 95a/8

a.+lerle 95b/4

ay: Yılın on iki bölümünden her biri.

*a.*180b/8

a.+da 32a/4

a.+ı 115a/13

a.+inda 19a/11, 32a/3

a.+inuŋ 118b/13, 31b/10, 32a/2

ayaḳ(ġ): Bacakların bilekten aşağı bulunan ve yere basan bölümü.

*a.*144b/7, 21a/8

a.+ı 104b/15, 105a/1, 133a/10, 135a/9, 170b/1, 60a/6

a.+in 79a/9

a.+ını 144b/9

a.+ları 147a/14

a.+ların 53b/12

a.+laruŋ 47a/3

ʿ**ayān:** *Ar.* Belli, açık.

*a.*71a/14

ʿ**ayār:** *Ar.* Bir iş veya davranışta gereken ölçü.

*a.*124a/4

ʿ**ayb:** *Ar.* Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış.

*a.*56a/9, 60a/8

a.+in 121b/15, 186b/1

a.+ını 31a/13

ʿ**ayıb :** *Ar.* Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış.

a.+ı 60a/9, 122a/2

a.+larını 6b/13

āyet: *Ar.* Kur'an surelerini oluşturan cümlelerden her biri.

*a.*8a/4, 8a/6, 19a/3, 24a/14, 24a/14, 38b/6, 101a/8, 101a/9, 120b/9, 128b/1, 12b/14, 130a/12, 130a/14, 131a/13, 180b/15, 181a/6

a.+de 120b/11, 120b/11, 120b/14

a.+e 14a/1

a.+i 7b/5, 8a/3, 9a/13, 118a/13, 130a/13, 154b/10,

a.+in 46b/15, 47a/2, 47a/3

a.+ine 7b/7, 76a/2, 76a/9

a.+inüŋ 7b/4, 47a/1, 76a/13

a.+lere 34b/5

a.+üŋ 24a/12, 125a/10

ayġır: Damızlık erkek at.

a.+lar 13b/2

ʿ**ay(ı)n**: *Ar.*< ʿayn Osmanlı alfabesinin yirmi birinci harfi olup ebced hesabında yetmiş sayısının karşılığıdır.

a. 57b/15, 68b/7

a.+indan 195b/12

ʿ**āyid:** *Ar.* < ʿāʾid İlgili, ilişkili.

a. 204a/9, 204a/10

āyīne: *Far.* Ayna. **krş.** ayna.

a. 25a/10, 203b/17

a.+si 20a/7,147a/10

a.+ye 19b/13

ʿ**Āyişe:** *Ar.*< *ʿaʾişe* Hz. Peygamber'in eşi.

a. 130b/3

aylıḳ: Ay Sürecek kadar.

*a.*98a/8

ayna: < *Far. āyīne* Ayna. **krş.** āyīne.

*a.*19b/13

ayrıl-: Ayrılmak.

a.-maz 23b/2

ayruḳ: Ayrılmış.

*a.*137a/3

ʿ**ayyār:** *Ar.* Zeki, kurnaz.

a. **ol-**: *Ar.+T.* Zeki olmak.

a.-a 122b/5

az: Nitelik, nicelik bakımından eksik.

a.+indan 122a/14

aʿ**żā**: *Ar.* Vücut parçası, organ.

a.+ları 165a/9, 22a/6

a.+larından 128a/11, 165a/7

a.+ŋı 53b/14

ʿ**aẕāb:** *Ar.* Büyük sıkıntı, eziyet, ezinç. a.21b/1

a.+a 18b/15

a.+ı 19a/11, 19a/12, 19a/15, 60a/14

a.+indan 32b/3, 134b/12, 161a/5

a.+lardan 47a/4

āzād: *Far.* Serbest bırakma.

a. **ol-:** *Far.+T.* Serbest kalmak.

a.-a 42b/13

āzāde: *Far.* Başıboş serbest.

a.+dür 103a/2

āʿẓam: *Ar.* En büyük.

a. 99b/1, 100b/12, 100b/13, 100b/15, 100b/6

a.+dur 101a/4, 101a/5, 101a/6

a.+la 101a/11

ʿ**aẓamet:** *Ar.* Büyüklük.

*a.*133a/5

a.+ini 117b/3, 154b/10

*a.+inüŋ*76a/7

azdur-: Yoldan çıkarmak.

a.-ur 77a/11

azġun: Azmış olan.

a.+lardan 84a/6

ʿ**aẕīm:** *Ar.* Büyük, ulu.

*a.*11b/2, 33a/11, 41a/7, 137a/11, 155b/2

āẕīne: *Far.* Cuma.

a. **ertesi**: Far.+T. Cumartesi

*a.*118a/9

ʿ**azīz:** *Ar.* Muhterem, sayın.

a. 9b/3, 9b/6, 38a/14, 63a/11, 96a/1

a.+dür 25b/5

a.+lerden 38a/10, 110b/11, 110b/13

a.+rekdür 23a/15

a. **ḳıl-:** *Ar..+T.* Aziz kılmak.

a.-ur 96a/1

ʿ**azīzlıġ:** *Far.+T.* **Azizlik.**

a.+ın 9b/6

ʿ**azm:** *Ar.* Bir işteki engelleri yenme kararlılığı.

a.+ile 123a/15

azuḳ: Gereken yiyecek ve içecekler. Nevale.

a. **ḳıl-:** Yemek olarak kullanmak.

a.-up 97b/12

B

baba: Çocuğu olan erkek.

b.+muŋ 23a/3

bāb: *Ar.* Kapı.

b.+inda 55b/6

baʿd: *Ar.* Sonra

*b.*15a/11, 30b/10, 30b/8, 48b/11, 49b/5, 50a/2, 50a/3, 53b/7, 53b/8, 88a/10, 88b/13, 89a/6, 93b/12, 144b/12, 161b/5, 201a/6

baʿdehu: *Ar.* Ondan sonra.

*b.*11b/1, 14b/11, 15a/9, 18a/8, 43b/9, 81b/9, 82a/3, 132a/3, 144a/11, 171b/3

baġ: Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak

için kullanılan ip, sicim, şerit, tel vb.düğümlenebilir nesne.
*b.*187a/11
bāġ: *Far.* Meyve bahçesi.
*b.*94b/14, 94b/15, 95b/11
b.+a 59a/4
b.+ı 94b/15
b.+*ın*da 59a/4
bāġbān : *Far.* Bahçivan, bağcı.
b.+a 94b/14
bāġçe: *Far.* Bahçe.
*b.*95b/12
b.+yi 95b/8
bağır:Göğüs.
b.-ımız 130b/8
bağışla-: Herhangi bir kötü davranış için ceza vermemek. Affetmek.
b.-dı 99a/1
bağla-: Bir şeyi bir şeye veya yere tutturmak.
b.-mak 50b/6
b.-dı 107a/8, 187a/11
b.-ġıl 142a/3
b.-yayın 143b/15
b.-yup 72a/14
bağlan-: Bağlama işine konu olmak.
b.-mak 50b/11, 50b/13, 50b/8, 50b/9, 51a/1, 51a/3
b.-up 146a/4
bağlu: Bir bağ ile tutturulmuş olan.
*b.*76b/13
bahādur: *Far.* Savaşlarda gücü ve yılmazlığıyla üstünlük kazanan veya yiğitlik gösteren kimse, batur.
*b.*121a/12, 123b/7
*b.***ol-:** *Far.+T.* Bahadır olmak.
b.-ur 145b/5, 145b/13
baḫş: *Far.* Bağış, ihsan.
*b.*43a/14, 43a/15
*b.***ęt(d)-:** *Far.+T.* İhsan etmek.
b.-diler 43a/15
b.-e 122a/8
baḳ-: Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
b.-a 165a/3
b.-ar 176b/13
b.-arlar 21a/15, 21b/1
b.-dı 38a/11, 79a/6, 79b/10, 82a/4 106a/8, 180b/10
b.-dılar 74a/10
b.-dum 51a/10, 51a/11, 51a/9, 51a/9
b.-ġıl 79a/5, 108a/12
b.-ma 180b/13
b.-masa 75a/9, 75a/9
b.-mayup 22a/1, 40a/4, 72b/2
b.-saŋ 14a/1, 58b/8
b.-up 73a/5, 76a/10, 76a/12, 122b/6
bāḳī: *Ar.* Tanrı. Daimi, kalıcı.
*b.*29a/8, 33a/11, 43b/7, 100b/9, 156a/10, 170b/7
b.+dür 100b/10
*b.***ḳal-:** *Ar.+T.* Sonsuza kadar kalmak.
b.-an 73b/6
baḳmaḳ: bakmak.

*b.*124b/12, 168a/13

b.+dan 50b/11

Bakü: (*ö.* a.) Azerbaycan'ın başkenti.

*b.*2a/3

bal: Bal.

*b.*73b/2, 106b/3

balçıḳ: İçinde çeşitli organik maddeler bulunan, genellikle killi, koyu, yapışkan çamur.

*b.*130b/5

b.+ların 96b/6

balġam: *Ar.* Solunum organlarının salgıladığı ağızdan dışarı atılan sümüksü madde.

*b.*134b/4

b.+dur 134a/9

balıḳ: Balık.

*b.*74a/14, 74a/15

bāliġ: *Ar.* Buluğa eren, reşit.

*b.*6b/15

bāliġlıḳ(g): *Ar+T.* Reşitlik.

b.+a 162b/1

bārī: *Far.* Hiç olmazsa, hiç değilse.

*b.*35b/11

Bārī: *Ar.* Yaratan, yaratıcı

*b.*97a/1, 203b/5

b.+miz 149b/4

b.+nüŋ 170b/5

bārid: *Ar.* Soğuk.

*b.*134a/6

bārīlıḳ(ġ): *Ar.+T.* Yaratıcılık.

b.+ı 35b/3, 35a/11

barmaḳ(ġ): İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri.

b.+indan 106b/2, 106b/3, 106b/3

bas-: Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

b.-arsın 16a/12, 16a/8

b.-maya 121a/12

b.-mış 165b/3

başīrlıḳ(ġ): *Ar.*+T. Görüp, anlayan. Allah'ın sıfatlarından.

*b.*35a/11

b.+ı 35b/1

basmaḳ: Basmak.

*b.*14b/9, 171b/1

baş: İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız, vb.organları kapsayan vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

b.+ı 22a/10, 22a/5, 22b/8, 130b/8, 151b/14, 152a/13, 152a/2, 153a/11, 153a/3

b.+ımı 113a/6

b.+ına 79b/13, 123b/9, 195b/12

b.+ında 18a/12, 151a/6, 155a/1, 156b/1

b.+ındaġı 159a/3

b.+ını 113a/8, 196b/6

b.+uŋa 47a/3

başḳa: Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge.
b.168a/11, 168a/11
başla-: Bir işe girişmek, harekete geçmek.
b.-*dı* 40a/6, 57b/4, 81b/7, 83a/6
b.-*dılar* 11b/1
b.-dum 38a/15
b.-r 151a/5, 180a/11, 180a/14
b.-*sa* 69b/5, 69b/15, 94b/3
b.-yalar 164b/2
başlamaḳ: Başlamak.
b.132a/1
bat-: Bir sıvının üstündeyken içine gömülmek.
b.-mazdı 73a/10
bāṭıl: *Ar*. İnanç bakımından gerçek olmayan.
*b.*73a/9, 81b/3
b.+ı 81b/2
bāṭın: *Ar.* Gizli, görünmeyen nesne.
*b.*18b/10, 18b/9, 20b/2, 71a/4, 71a/6, 75a/15, 158b/14, 158b/6, 169b/12,
b.+a 19a/5, 19a/6, 47b/3
b.+dan 121a/6
b.+ı 18b/12, 60a/6, 173b/9
b.+ında 187a/11
b.+ını 106b/1
b.+uŋ 36b/14, 174b/11
b.+uŋı 171a/10

batur-: Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak.
b.-dılar 81b/3
b.-up 73a/10
b.-urlar 81a/14
bay: Malı parası çok olan, zengin.
b.+lara 108a/8
bāzār: *Far*. Belli bir şeyin satıldığı yer.
b.+da 97b/11
baʿżen: *Ar.* Ara sıra.
*b.*27b/6
baʿżı: < *Ar. baʿż* Birtakım, kimi
*b.*38b/4, 42b/13, 47b/4, 58a/1, 72a/3, 75a/8, 87a/7, 87b/9, 88a/3, 92a/14, 99b/6, 128b/1, 128b/3, 129b/11, 129b/12
130a/4, 142b/7, 161a/14, 161b/9,
b.+lar 100b/14, 109b/13, 109b/14, 110a/1, 171a/5
b.+ları 204a/6
b.+sı 32a/8, 170b/1, 170b/2, 170b/3
b.+sında 50b/6
bedāyiʿ: Eşi ve benzeri olmayan güzel, mükemmel ve yeni şeyler.
*b.*95a/12
bedel : *Ar*. Karşılık, bir şeyin yerini tutan şey
*b.*63b/8
b.+i 82a/9

begenmemek: Tasvip etmemek, iyi ve güzel bulmamak.

*b.*204a/7

beg: Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı.

b.+lerden 73a/12

behīmet: *Ar.* Hayvanlık hâli.

*b.*124b/15, 125a/3, 125a/6, 151b/11

behremend: *Far.* Hissedar.

b. **ol-:** *Far.+T.* Hissedar olmak.

b.-ayım 61a/7

bekā : *Ar.* Devam, bakilik

*b.*75b/1, 133a/6, 143b/9, 167a/4

bekle-: Bir iş oluncaya kadar bir yerde kalmak. Acele etmemek. Süre tanımak.

b.-di 108b/8, 137b/10, 137b/11, 138a/3, 7a/9

b.-diler 138a/6

b.-dise 7a/11

b.-sen 96a/15

b.-ye 32a/1, 32b/1

b.-yesin 131b/2

bekmez: Pekmez.

*b.*73b/2

bẹl: İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.

b.+ine 146a/4

b.+ını 187a/11

belā: *Ar.* Gam, keder, musibet.

b.+dan 86a/8

b.+lardan 119a/5

b.+sından 123a/4

Belḫ: (*ö.* a.) Afganistan'ın kuzeyinde bir yerleşim yeri.

*b.*128a/10

belī: *Far.* Evet.

*b.*82a/7

beliyye: *Ar.* Felaket, keder, kasavet, tasa.

b.+lerini 61b/3

belki: *Ar.+Far.* Olabilir, muhtemel olarak.

*b.*204a/8, 204a/11

belür-: Önce belirli veya görünür olmayan bir şeyin ortaya çıkması.

b.-di 187a/15

b.-dise 9b/8

b.-diyise 140b/7

b.-ür 136b/13

ben : Teklik birinci kişiyi gösteren söz.

*b.*24b/14, 31a/12,38a/12, 38a/15, 39b/12, 39b/9, 58b/15, 74a/12, 77a/15 80a/1, 95a/6, 95a/7, 95b/14, 113a/3, 113a/4, 118b/15, 152a/10, 152a/10, 152a/12, 152a/12, 152b/13, 174a/11, 180b/13, 187a/12, 19a/6, 203b/11, 203b/12, 203b/16

b.+a (baŋa) 29b/5, 37b/13, 38a/11, 65a/11 84a/5, 95a/2, 95b/7, 98a/12, 98a/13, 98a/14, 113a/5, 155b/4,

157b/9, 157b/9, 174a/15, 174a/8, 174b/8

b.+de 112b/14

b.+den 20b/6, 98b/4, 122b/3, 122b/4, 152a/4, 157b/9, 174b/4

b.+i 22b/11, 59a/5, 60b/9, 60b/9, 76b/9, 77a/14, 77a/7, 84a/14, 161a/8

b.+üm 31a/10, 61a/1, 85a/1, 94b/15 107a/5, 174a/2, 174b/1, 174b/2

bencillıḳ: Kendi çıkarlarını herkesten üstün tutma durumu.

*b.*134b/1

beŋdeş: Benzer.

b. 157a/8

b.+i 25b/6

benlik : Kendi kişiliğine önem verme, kendi kişiliğini üstün görme.

*b.*152b/13

*b.***ḳıl-:** Kibirlenmek

b.-an 153a/1, 153a/2

beŋle-: Öğrenmek.

b.-yüp 87b/15

beŋze-: İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak. Andırmak.

b.-mez 35b/8

b.-miş 85b/6, 196a/13

b.-r 15a/9, 19b/13, 94b/14, 185a/15, 195b/13, 195b/13, 195b/13, 195b/14, 195b/14, 196a/13, 196a/14, 196a/15, 196b/10, 196b/11, 196b/12, 196b/13, 196b/14, 196b/2, 196b/2, 196b/3, 196b/4, 196b/4, 196b/5, 196b/6, 196b/7, 196b/9

b.-tmek 120b/4

berāber: *Far.* Birlikte, bir arada.

*b.*13b/15

b.+dür 41b/7

berekāt: *Ar.* Bolluklar, bereketler, feyizler.

b.+ı 19b/4, 41b/4, 116a/1

b.+ıla 61a/15

b.+inda 61b/3, 96a/12, 96a/3, 96a/5, 111a/10

b.+lar 118b/6

berḫūrdār: *Far.* Mutlu.

*b.***ol-:** Far+T. Mutlu olmak.

*b.*124b/11

berk: Katı, sağlam.

*b.*78b/2, 117b/13, 123a/5, 144a/10

*b.***ḳıl-:** Sağlamlaştırmak.

b.-dum 151b/5

besle-: Yiyecek ve içeceğini sağlamak.

b.-yem 122a/11

beş: Dörtten sonra gelen sayının adı.

*b.*17a/4, 24a/14, 24a/14, 31b/12, 43a/4, 74b/12, 85b/10, 85b/15, 97a/13, 106a/14, 106a/14, 116a/10, 120b/10, 145b/6, 126a/14, 128b/9

b.+dür 116a/5

b.+inci 21b/12, 51a/2, 51b/7, 63a/2, 73a/11, 82a/12, 86a/2, 115a/2, 121a/11, 122a/11, 123a/13, 124a/6,

144a/14, 144b/3, 153a/15, 155b/15, 157b/6

beşāret: *Ar.* Müjde.

*b.*126a/5

b.+durur 46a/9

b.+ler 137a/2

bevl: *Ar.* İdrar.

b.+ini 30b/2

b.+i 30b/5

beyʿ: *Ar.* Satma, satış, satın alma.

b.+ümüz 204a/11

beyʿ ü şirā : *Ar.* Alım satım.

b.204a/15

beyān: *Ar.* Anlatma, açık söyleme, bildirme.

*b.*2a/17, 14a/7, 93b/10, 98b/2, 132b/9, 136b/5, 142a/11, 151a/12, 169b/9, 197a/9

b.+ı 86a/12

b. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Anlatmak.

b.-alum 185a/2

b.-dı 7b/8, 7b/13, 8a/15, 10b/1, 14b/3, 36a/11, 129a/3, 129a/4, 130b/14, 131a/5

b.-dıyısa 98b/2

b.-duḳ 171a/11, 180a/15

b.-up 7b/9, 8a/1, 151a/12

b.-ur 151b/8

b. **ḳılın-:** *Ar.+T.* Anlatılmak.

b.-dı 169b/9

b.**ol-:** *Ar.+T.* Anlatılmak.

b.-an 93b/8

b.-dı 136b/5

b.**olın-:** *Ar.+T.* Anlatılmak.

b.-a 43a/5

b.**olun-:** *Ar.+T.* Anlatılmak.

b.-a 7b/6

b.*-maḳ* 2a/17

beyt: *Ar.* 1. *tas.* Kalp. 2. Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası.

*b.*43a/7, 123a/6, 163a/4

b.+i 43a/8

*b.***ül-Ḥarām:** *Ar.* Kâbe

*b.*180b/10

*b.***ü'l-Muḳaddes:** *Ar.* Kudüs, Kudüs camisi.

*b.*54b/6, 98b/9

b.+e 97b/10, 97b/12

b.+i 180b/8

beze-: Süslemek.

b.+rler 146b/12

b.-yüp 147a/3

bezeḳ(g): Süs.

b.+i 84a/15

bezen-: Süslenmek.

b.-em 95a/8

b.-ür 177a/3

bezirgānlıḳ: < *Far.* bāzergān *+T.* Tüccarlık.

*b.*119a/2

bıçaḳ: Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.

b.+ı 135a/6

b.+in 96b/4

bıraḳ-: Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak. Sahiplik hakkını başkasına vermek. Alışkanlıktan vazgeçmek.

*b.*70a/2

b.-anlara 56a/7

b.-dılar 58b/4, 74a/15

b.-dum 98b/6

b.-gıl 69b/8

b.-maga 105a/4

b.-ur 96b/12

b.-urlar 76b/4, 80a/7

b.-urlardı 73a/9

bī-meṣel: < *Far. bī-(Ar.miṣāl)* Benzersiz.

*b.*76a/6

bī-naẓār: < *Far. bī-(Ar. nazīr)* Görülmemiş.

*b.*75b/12

bī-niyāz: < *Far. bī-(Ar. niyāz)* Muhtaç olmayan, ihtiyacı olmayan.

*b.*171a/13

biʿat: *Ar.* Kabul ve tasdik muamelesi

*b.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Kabul etmek.

b.-duġı 129a/1

b.-maḳ 129a/1

bidʿat: *Ar.* Peygamber zamanından sonra dinde ortaya çıkan şey.

*b.*79b/6

b.+e 68b/4

b.+i 123a/12

bīgāne: *Far.* Kayıtsız, ilgisiz.

*b.*145a/1

bil-: Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

b.-di 78b/15, 106b/9, 111a/13

b.-dügi 134a/7, 162b/13

b.-dügüm 203b/12

b.-dügümüŋ 203b/13

*b.-dük*den 14b/9

b.-düm 37a/7, 203b/11

b.-dün 12b/15

b.-düŋ 184b/15, 187a/5, 187a/5, 192a/11

b.-e 121b/10, 122a/12, 123b/14, 124a/13, 124a/6, 124a/6,185a/11

*b.-e*ler 169b/5

*b.-e*sin 13b/11, 103b/6

*b.-e*yim 35b/11

*b.-e*yin 73a/5

b.-gil 18b/1, 30a/11, 37a/7, 51a/6, 63a/11, 64a/3, 108a/14, 144a/1, 151a/3, 170b/12,

b.-medi 78b/15, 106b/9, 204a/2

b.-mediler 204a/2

b.-medügi 134a/7

b.-megi 107a/5

b.-mek 14b/9, 15b/12, 34b/13, 37a/8, 71b/3, 83b/2, 83b/4, 120b/13, 121a/5, 125a/5, 171b/12

b.+mekdür 204a/2

b.-meŋ 59a/7

b.-meyüp 74a/5, 98a/2, 98a/6

b.-mez 68b/4, 152a/15

*b.-mez*em 80a/2

*b.-mez*in 112b/14

b.-miş 70b/5

b.-seler 21a/3

b.-seyidi 98a/5

b.-sün 36a/10

b.-sünler 174b/4

b.-üp 16a/13, 16a/5, 16a/9, 16b/1, 179b/1, 17a/14, 17a/15, 29b/14, 128b/10, 165b/10, 179b/1

b.-ür 75a/3, 79a/2, 176b/14, 203b/12, 203b/18

b.-ürdi 31a/5, 73a/5

b.-ürem 174a/2

b.-ürken 109b/15

b.-ürler 20b/15, 21a/3

b.-ürüz 203b/4

bildür-: Herhangi bir şeyi haber vermek.

*b.*35a/12, 174a/8

b.-di 159a/6, 169a/15

*b.-dügi*nüŋ 110a/2

b.-meyüp 165b/14

bildürmek: Bildirmek.

*b.*165b/13

bile: Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz.

*b.*30b/3, 83a/7, 103a/12, 133a/7, 169b/10, 185a/11

b.+*dür* 40a/8

b.+*dürür* 179b/13

bilin-: Bilme işine konu olmak. Anlaşılmak. Öğrenilmek.

b.-di 35b/4

b.-mez 18b/2

bi'llāhi: *Ar.* "İnan olsun" anlamında kullanılan bir söz.

*b.*101b/2

bilülen-: Bilgilenmek.

b.-meye 124b/7

biŋ: Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*b.*2a/4, 6b/12, 7a/12, 7b/8, 10a/5, 20b/7, 32b/4, 38b/10, 70b/12, 73b/14 102a/11, 116a/2, 116a/2, 137b/8, 173b/15

bin-: Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üzerine çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak.

b.-er 176b/7

b.-üp 74a/8

binā: *Ar.* yapı.

*b.*122b/14, 29b/2

bir: sayıların ilki, bu sayı kadar olan.

*b.*2a/7, 8b/3, 8b/3, 8b/4, 8b/6, 8b/6, 16a/13, 16a/5, 16a/9, 16a/9, 16b/3, 18a/12, 19b/1, 19b/13, , 20b/8, 22a/8, 23a/10, 23a/11, 23a/2, 23a/8, 23b/2, 23b/2, 24a/14, 24a/14, 25a/2, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 29b/2, 30a/15, 31b/11, 31b/11, 32a/5, 32a/6, 32a/6, 32a/9, 32b/2, 35b/13, 35b/13, 37a/11,

37b/2, 38a/10, 38a/14, 38b/9, 43a/7, 43a/7, 43a/8, 44b/9,47a/14, 49b/12, 52b/6, 52b/7, 55a/10, 58b/12, 58b/15, 60a/8, 60b/10, 60b/2, 60b/3, 60b/3, 63a/11, 63a/12, 63a/12, 64a/13, 68a/12, 69b/5, 69b/6, 70b/12, 70b/14, 70b/15, 72a/15, 72b/14, 72b/15, 72b/8, 73a/11, 73a/2, 73a/3, 73a/4, 73a/6, 73b/1, 73b/11, 73b/4, 73b/8, 73b/8, 73b/9, 75b/11, 76a/6, 76b/13, 77b/7, 78b/12, 79a/5, 80a/6, 81a/13, 81a/4, 81b/11, 82a/15, 82a/3, 82a/3, 82a/4, 82b/10, 83a/12, 84b/13, 84b/13, 84b/9, 85a/10, 94b/6, 95b/9, 97b/11, 98a/3, 98b/15, 98b/5, 99a/12, 99a/14, 99a/4, 100b/7, 100b/7, 100b/8, 103a/13, 103a/2, 106b/2, 106b/3, 106b/3, 111a/5, 111b/1, 112b/12, 112b/15, 113a/13, 113a/13, 113a/2, 113a/2, 113a/5, 113a/9, 115a/12, 115b/2, 116a/11, 116a/5, 116a/6, 116a/7, 116b/3, 116b/6, 118a/6, 119a/1, 119a/1, 119a/2, 11b/2, 123b/14, 124a/10, 124a/12, 124a/9, 124b/3, 128a/1, 128b/10, 128b/4, 129a/12, 129b/1, 130a/13, 130a/8, 130b/12, 133b/5, 134a/13, 134a/15, 135b/15, 141a/12, 141a/13, 143a/8, 143b/15, 144a/1, 144a/3, 144a/4, 144a/5, 144a/6, 144a/7, 144a/8, 145a/2, 146b/10, 149a/12, 149b/1, 149b/4, 14a/4, 151a/6, 152b/4, 152b/5, 153a/13, 155a/1, 155a/3, 155a/3, 155a/4, 156b/2, 156b/3, 156b/3, 164a/15, 164b/1, 165a/6, 170a/10, 170a/11, 170a/7, 170b/10, 170b/6, 171b/11, 173b/11, 180b/8, 183a/10, 183a/11, 183a/13, 187b/2, 187b/3, 196a/10, 196a/11, 196a/6, 196a/9, 203b/15, 203b/16, 203b/17, 204a/10, 204a/14, 204a/15, 204a/18, 204a/3, 204a/3, 204a/4, 204a/9

b.+dürür 35b/7

b.+dür 155a/6

b.+i 17b/2, 17b/2, 17b/3

*b.+ler*e 35b/7

birbiri: Karşılıklı olarak bir diğeri.

b.+le 73a/7

b.+nden 55b/6

b.+ne 11a/14, 13b/3, 61a/14, 98b/12

b.+nüŋ 76a/12

birer: Herkese bir.

*b.*18a/12, 18a/13, 43a/14, 72b/8, 74b/2 155a/4, 196a/12

biri: Bir tanesi, bilinmeyen bir kimse.

*b.*20a/6, 73b/3, 75a/1, 75a/2, 78b/10, 78b/10, 78b/11, 78b/11, 80a/2, 82a/5, 82a/5, 83a/10, 83a/11, 83b/5, 84a/8, 84a/8, 97a/13, 97b/15, 110b/7, 116a/6, 120a/3, 120a/3, 123a/1, 123a/1, 123a/2, 128a/9, 128a/9, 134a/3, 135a/10, 135a/10, 135a/12, 135a/9, 149b/8, 149b/8, 151a/9, 153a/15,

b.+nde 10b/4

b.+nden 73b/8
b.+ne 116a/13, 123a/2, 159a/13,
b.+ni 18a/15, 29a/11 62b/1, 62b/2, 73b/8, 97b/15, 110b/13, 129b/5, 152a/14, 152a/14, 165b/2
b.+nüŋ 18a/11, 45a/4, 80a/5, 80a/5, 168a/12
b.+ŋüz 117b/9
birik-: Toplanıp yığılmak.
*b.-se*ŋ 63a/1
b.-üp 196b/5
birileri: Birkaç tanesi.
b.+nün 141b/10
birinc: Pirinç
*b.*130a/4, 130a/9, 130b/9, 130a/10
birinci: Birinci sırada gelen.
*b.*120b/11, 122a/2, 123b/11, 130a/5, 144b/1
birisi: İçlerinden biri.
*b.*10b/11, 10b/12, 20b/5, 20b/5, 38a/10, 43b/12, 69a/3, 77a/2, 82a/2, 83b/12, 97b/14, 101a/8, 110b/2, 131a/15, 135a/14, 135a/9, 144a/12, 165a/8, 187a/6, 187b/1
birķaç: Çok olmayan, az sayıda.
*b.*116b/11, 116b/14, 117a/2
birle:İle
*b.*7b/5, 8a/3, 9a/13, 9b/15, 10a/2, 10a/4, 10a/5, 10b/11, 11a/12, 11a/6, 11b/10, 12b/14, 13a/1, 13a/13, 13a/2, 13b/14, 13b/15, 13b/15, 13b/7, 14b/13, 14b/13, 14b/15, 14b/2, 15a/1, 16a/1, 18a/14, 18b/12, 19a/6, 19b/3, 21a/7, 21a/9, 21a/9, 21b/10, 22b/4, 23a/11, 23a/3, 25a/8, 26b/11, 29b/14, 30a/1, 31a/14, 32a/14, 32b/1, 32b/8, 35a/13, 36b/1, 36b/14, 37a/8, 39b/4, 39b/6, 41b/4, 41b/6, 42b/14, 43b/7, 43b/9, 44a/7, 45a/7, 51a/7, 54b/12, 54b/12, 57b/11, 58b/9, 58b/9, 60b/3, 62b/1, 62b/2, 63a/6, 63b/5, 63b/5, 63b/6, 64a/9, 6b/15, 70b/7, 71a/4, 72b/11, 72b/2, 73b/11, 74a/14, 74a/15, 74a/7, 74b/13, 75b/2, 76a/9, 76b/6, 77a/4, 77b/11, 78a/4, 78b/15, 78b/9, 81a/13, 81a/7, 82a/8, 82a/9, 82b/15, 84b/15, 84b/8, 85a/5, 85a/6, 94b/15, 94b/9, 95a/11, 95a/8, 95a/9, 95a/9, 95b/3, 96a/4, 96a/4, 96a/7, 96b/7, 102b/10, 102b/12, 102b/12, 103a/6, 103a/9, 105a/1, 105a/1, 105a/8, 105b/15, 106b/1, 107a/1, 108a/12, 111b/2, 112a/14, 112a/8, 114a/4, 116a/13, 117a/12, 117a/8, 117b/11, 117b/3, 117b/6, 117b/7, 118a/3, 118a/5, 118b/14, 119a/1, 121a/13, 121b/8, 125a/15, 125b/3, 125b/8, 125b/9, 127b/15, 128a/12, 128b/3, 129a/1, 129a/1, 129b/6, 130a/4, 130b/4, 130b/8, 131a/3, 131b/1, 131b/1, 131b/11, 132a/1, 132a/12, 132a/2, 132a/3, 132a/5, 133a/3, 133a/8, 134a/5, 135a/14, 135a/7, 135b/10, 135b/13, 135b/9, 136a/11, 136a/2,

137b/2, 138a/7, 139a/4, 141b/12, 145a/4, 146a/3, 146b/12, 146b/13, 147a/6, 147a/7, 148a/2, 148a/3, 148b/3, 149b/3, 151a/3, 153a/13, 157a/12, 157b/2, 158b/12, 159a/12, 159a/15, 164a/13, 164b/2, 164b/9, 166a/1, 166a/1, 169a/15, 169b/6, 170a/1, 170a/4, 170a/7, 171a/10, 171a/8, 171a/9, 174b/1, 174b/10, 174b/8, 177a/2, 179b/9, 180a/2, 180b/13, 181a/1, 181a/3, 187a/13, 192b/1, 196a/10, 196b/10, 196b/13, 196b/14, 196b/15, 196b/15, 196b/15, 196b/4, 202b/7

b.+dür 47b/4

birle-: Tek ve üstün görmek

b.-yenlere 36a/10

birlik(g): Tek ve bir olmak.

b.+i 35b/4, 35b/7

b.+i 35a/11

bisāṭ: *Ar.* Minder, döşeme, keçe, kilim.

*b.*144a/7

b.+ı 135a/10, 136a/10, 136a/10, 136a/10, 136a/9, 136a/9, 136a/9, 136a/9, 198b/9

b.+ında 135a/3

b.+ları 135b/13, 147b/1

b.+larla 146b/12

bit-: Tükenmek.

b.-e 121a/10

bit-: Bitki, tüy, saç vb.çıkıp yetişmek.

b.-di 128b/6

b.-er 128b/10, 128b/2, 128b/3, 128b/7, 129b/14, 130a/4, 144a/12

b.-mez 129b/12, 129b/13

b.-miş 130a/11

biz: Çokluk birinci kişiyi gösteren, bazen teklik birinci kişi "ben" yerine kullanılan söz.

b.13b/10, 13b/10, 39a/15, 39b/1, 113a/12, 130b/10, 130b/7, 183a/14, 203b/10, 203b/3, 203b/4, 203b/4, 204a/1, 204a/16, 204a/6

b.+den 176b/14

b.+e , 66b/8, 67b/6, 112b/12, 114a/2, 116b/4, 196a/8, 204a/10

b.+i 204a/8

b.+ler 35b/4, 113a/13

*b.+ler*e 61a/13, 146a/7

b.+üm 204a/11, 204a/17, 204a/18, 204b/1

*b.+üm*için 39a/15

boġa: Damızlık, erkek sığır.

*b.*13b/1

b.+lar 13b/2

boş: Üzerinde veya içinde bir şey bulunmayan.

b.+dur 115b/1

boylu: Boyu olan.

*b.*13b/2, 29a/1, 30b/14

boy(u)n: Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

b.+ına 13b/5, 163a/6

b.+ından 169a/15
b.+um 60b/11
*b.+lar*ına 79a/8
boz-: Geçersiz bir duruma getirmek.
b.+madı 86a/9, 107a/8
b.+mağıl 129a/6
bögür-: Anlaşılmaz bir biçimde yüksek sesle bağırmak.
b.-üp 11b/3
böyle: Bunun gibi, buna benzer.
*b.*17a/4, 21b/14, 173b/8, 177a/3, 180a/15, 203b/14
bu: Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakını gösteren söz.
*b.*2a/10, 2a/14, 2a/16, 2a/17, 6b/11, 7a/6, 10b/4, 11a/8, 11b/13, 11b/9, 15a/3, 16a/13, 17a/11, 17a/13, 18a/11, 19a/3, 20a/8, 20b/6, , 21a/7, 21b/14, 22b/3, 23a/7, 24a/12, 29b/6, 29b/7, 30b/4, 30b/6, 32a/11, 32b/5, 34b/12, 34b/5, 34b/5, 35a/11, 36a/10, 36b/14, 36b/14, 37a/10, 37b/4, 37b/4, 37b/5, 39a/9, 40a/7, 40a/8, 40b/10, 40b/9, 41a/3, 41a/3, 41a/4, 41a/7, 41b/4, 41b/5, 42b/12, 42b/5, 42b/5, 42b/6, 42b/6, 43a/8, 43b/6, 44a/9, 44b/5, 44b/6, 47b/2, 49b/1, 51a/6, 53b/2, 54b/11, 60b/13, 60b/9, 61a/7, 62b/15, 64a/3, 69a/14, 69b/1, 70a/2, 70a/8, 70b/2, 71a/6, 73a/14, 74a/13, 74a/4, 74b/12, 74b/4, 74b/7, 75a/13, 75a/15, 75a/4, 75a/7, 77b/3, 79b/7, 80a/1, 80a/6, 80a/7, 81a/1, 81b/13, 82b/12, 82b/3, 82b/5, 83a/4, 84a/5, 85a/9, 85b/3, 87b/14, 93b/8, 95a/12, 95a/13, 95b/12, 95b/8, 95b/9, 96b/13, 98a/11, 98a/7, 99a/11, 100b/12, 101a/10, 101a/3, 101a/6, 101b/3, 103b/2, 105b/15,106b/8, 106b/9, 108a/8, 109b/4, 110a/4, 110b/8, 111a/5, 117b/10, 118a/10, 118a/13, 118a/7, 118b/2, 118b/5, 119a/3, 120a/13, 120b/11, 120b/14, 120b/9, 122b/14, 124b/10, 125a/1, 125a/10, 125a/4, 126a/14, 128b/1, 128b/6, 130a/14, 130b/1, 130b/6, 131a/13, 132a/14, 132a/5, 132b/14, 132b/7, 133a/13, 133a/14, 133a/15, 133b/7, 134a/9, 134b/5, 135a/14, 135a/5, 136a/12, 136a/4, 136b/15, 136b/4, 137a/14, 137a/8, 137b/2, 138a/2, 139a/4, 13a/9, 141a/12, 141b/10, 141b/3, 141b/9, 144b/4, 145b/10, 145b/5, 145b/8, 147a/6, 148a/2, 148b/3, 149b/3, 151a/1, 151a/3, 151a/4, 152a/11, 152b/13, 152b/14, 153a/10, 153a/6, 153b/12, 153b/7, 155b/1, 155b/5, 156a/3, 158b/9, 159a/9, 164b/14, 164b/7, 171b/11, 171b/7, 171b/8, 172b/7, 173b/15, 174b/10, 174b/7, 183a/8, 184b/15, 187a/7, 192a/11, 192b/4, 195b/12, 195b/15, 196a/12, 196a/5, 196a/8, 196b/15, 203b/1, 203b/13, 203b/14, 203b/15, 203b/18,

203b/3, 203b/9, 204a/14, 204a/15, 204a/5, 204a/6, 204b/5
b.+dur 31b/9, 32b/11, 40b/15, 53b/13, 61a/5, 145a/6, 146a/6, 146b/10, 204a/10, 204b/3
b.+nca 11b/15, 12b/14, 63a/13, 63a/14, 74a/2, 98b/14, 187b/4
b.+ncılayın 37b/2
b.+nda 79a/5, 81a/12, 95b/13, 97b/15, 98a/13, 98a/6, 98b/12, 113a/6, 136b/14, 165b/1, 169b/11
b.+ndan 36a/1, 65a/12, 133b/3
b.+nı 80a/3
b.+nuŋ 8b/9, 9a/10, 15a/7, 35a/9, 71a/4, 95b/9, 192b/2
b.+ŋa 126a/2, 196a/12
but(d): Hayvanların arka bacaklarının gövdeye bitişik olan d9olgun etli bölümü.
b.+ını 170b/3
budaḳ(ġ): Ağacın dal olacak sürgünü.
*b.*152a/9
b.+da 151b/12
b.+daġı 152b/15
b.+ı 18a/13, 151b/13, 155a/2, 155a/4, 156b/3
b.+ında 151a/8, 155a/3, 156b/3
b.+ındağı 159a/4
b.+lardağı 158b/9
b.+ları 115b/14
budaḳlan-: Budak sürmek, dallanmak.
b.-dı 128b/6
buġ: Su buharı.
b.+ından 35b/15
bugün: İçinde bulunulan gün.
*b.*112b/12
buġż: *Ar*. Kin, nefret, sevmeme.
*b.*125a/9
b.+ı 104a/14, 127b/2
b.+u 104a/14
buḳağu: Hayvanın ayağına vurulan köstek.
b.+sı 79a/7
bul-: Arayarak veya aramadan, bir şeyle veya bir kimseyle karşılaşmak.
b.-a 15a/15, 26b/13, 32a/13, 122a/8, 123a/4
b.-amaz 137a/3, 145a/6
b.-an 204b/7
b.-asın 141b/2
b.-ayın 78a/15, 169b/5
b.-dı 8a/8, 98a/10, 107a/6, 111a/6, 115a/4
b.-dılar 20b/14, 138a/6
b.-duġundan 162b/1
b.-duŋsa 133b/7
b.-ġıl 169b/7
b.-ımaz 141b/4
b.-madı 55a/9, 78b/15, 106a/10, 106a/12
b.-maduŋsa 133b/8
b.-maġa 14a/15
b.-maġıçun 174b/1, 174b/2

b.-mağla 21b/15
b.-maḳ 69b/2, 115a/1, 187a/9
b.-maz 22a/10, 55a/8, 135a/15, 204b/7
b.-sa 22b/11
*b.-sa*lar 21a/4, 21a/4, 21a/6
b.-up 174a/12, 180b/2
b.-ur 22b/3, 56b/9, 68b/2, 132a/10, 133b/4, 136b/2, 137a/2, 169b/3, 171b/3, 176b/8, 180a/3, 204b/7
*b.-ur*ın 204a/5
b.-urlar 75b/4, 75b/6
*b.-ur*sın 44b/8, 132a/7
*b.***-ıgör-:** Bulma işine devam etmek.
*b.*29b/15
bulanıḳ: Bulanmış olan, duru olmayan.
*b.*19b/15
bular: Bunlar. **krş.** bunlar.
*b.*134a/5, 180a/2, 204a/1
b.+dur 41a/2, 155b/4
b.+ı 73b/15, 95a/4, 116b/5, 176b/15
bulın-: Bulunmak. **krş.** bulun-.
b.-sa 134a/13
b.-ur 83a/5, 132b/3
bulut(d): Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın.
*b.*20a/1, 20a/2, 144a/8, 150a/10
b.+ı 150a/9
bulun-: Bulma işine konu olmak. **krş.** bulın-.
b.-dugı 100b/12
b.-masa 141b/3
b.-maz 18b/2, 100b/11, 101a/1, 134a/5
b.-sa 136a/12
b.-ur 204b/6
b.-urdı 73b/15
buncılayın: Bunun gibi.
*b.*45a/7
bunlar: Bunlar. **krş.** bular.
*b.*20b/11, 20b/14, 60b/5, 98a/7 122a/11, 128a/10, 203b/4
b.+a 68a/11, 203b/15
b.+dan 20a/6
b.+dur 119a/7
b.+ı 117b/3
b.+ın 128a/13, 204a/8
b.+uŋ 20b/10, 60b/5, 60b/7 135a/11, 153a/11, 203b/9
Burāḳ: (*ö.* a.) *Ar.* Hz. Muhammed'in (SAV) Miraç gecesindeki biniti.
b.+a 198b/10, 198b/8, 198b/9
būsitān: *Far.* Sebze bahçesi, bostan.
b.+a 96a/2
b.+da 112b/15
b.+ı 94b/15, 95a/15, 95b/10, 95b/11, 95b/11, 95b/4, 95b/7, 95b/9, 96a/3, 97a/2, 95b/6, 96b/8, 174b/12, 176b/2, 180a/2, 180a/6, 180a/7
b.+ınuŋ 96a/6, 96b/1, 149b/15, 176a/14, 180a/11

buyruḳ(ġ): Bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz. Emir. **krş** buyuruḳ(ġ)
*b.*125b/5
b.+ı 137b/13
b.+ınca 196b/11

buyur-: Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek. Emretmek.
b.-a 126a/3
b.-dı 7a/14, 7a/3, 7a/4, 7b/9, 7b/10, 7b/13, 8a/1, 8b/1, 9b/7, 10a/1, 10a/3, 10a/6, 10a/8, 10b/5, 11a/1, 12a/1, 12a/4, 13b/14, 14a/7, 14b/3, 15b/1, 19b/9, 21b/10, 25b/12, 25b/14, 25b/6, 25b/9, 26/3, 26/6, 30a/13, 31a/12, 34b/3, 36a/9, 36b/2, 37b/12, 37b/15, 37b/7, 39a/4, 39b/2, 40b/4, 43a/14, 44a/9, 45a/11, 45a/13, 45a/13, 46a/4, 56a/10, 56a/8, 57a/5, 60a/12, 62b/3, 66a/3, 66a/5, 68a/15, 74a/11, 76b/11, 78a/2, 85b/10, 94b/7, 112a/6, 129a/14, 130a/1, 130b/12, 130b/13, 131a/1, 131a/12, 131a/9, 135a/8, 141a/6, 151a/11, 151a/12, 151a/14, 152b/8, 169a/14, 170b/13, 171b/4, 174a/5, 174a/9, 180b/5, 183b/2, 187a/8, 187b/9, 203b/10
b.-dıġı 120b/6
b.-dılar 152a/4, 152a/5
b.-dısa 25b/8
b.-dıyısa 125b/5
b.-du 7a/1, 7a/5, 9b/9, 10a/11, 10b/14, 18a/7, 26/9, 31b/9, 104b/13
b.-duġı 20a/10, 39b/7, 77b/9, 78b/2, 103a/14
b.-duġunuŋ 130a/7
b.-duki 203b/7
b.-duŋ 113a/3, 204a/13
b.-maḳ 124b/14, 128b/11, 128b/12, 128b/13
b.-mış 130a/6
b.-mışdur 16b/15, 54b/14, 61a/6, 99a/15, 115b/3, 187b/6
b.-muşdur 19b/6, 42b/11
b.-sa 129a/13
b.-up 31b/7, 63a/12
b.-ur 8a/11, 19b/12, 29b/10, 35a/2, 44a/5, 45b/13, 47a/12, 47a/14, 47b/14, 48a/1, 49b/1, 75b/10, 85a/1, 97a/1, 97b/6 131a/11, 131a/4, 150a/11, 151b/2, 151b/6, 157a/3, 164b/11, 170a/3, 170a/6, 170a/9, 170b/9, 193a/2, 202b/14
b.-urdı 73a/13

buy(u)ruḳ(ġ): Bir davranışta bulunmaya
zorlayıcı söz. Emir.
b.+ı 11a/12, 34b/7, 102b/12

buzaġu: Yeni doğmuş, ana sütüyle beslenen sığır yavrusu.
b. 79b/13

bühtān: *Ar.* Kara çalma, iftira
*b.*50b/9, 69b/7, 147a/2, 153a/12

b.+dan 46b/12

b.+ı 127b/8

bünyād: *Far.* Asıl, esas, temel, bina, yapı.

*b.*122b/14

b.+ıdur 122b/14

büt : *Far.* Bazı ilkel toplumlarda doğa üstü güçleri ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş.

b.+ler 77a/10

C

cā-be-cā: *Far.* Yer yer.

*c.*2a/7

Caferü's-Ṣādıḳ: *Ar.* Şiilerin on iki imamından altıncısı.

*c.*64a/9, 142a/2

cāh: *Far.*İtibar, makam.

*c.*20a/3

c.+dur 123a/1

cāhil: *Ar.* Genç, tecrübesiz, bilgisiz.

*c.*13b/14, 13b/4, 14a/4, 19b/2, 41a/7, 41b/6, 94b/4

c.+i 8b/10, 8b/12

c.+ler 146b/1

cā'iz: *Ar.* Olabilir, olur.

*c.*162b/15

c.+dür 162b/13, 203b/16

cāmiʿ: *Ar.* İçinde namaz kılınan ibadet yeri.

*c.*189b/13

cān : *Far.* Ruh, hayat,yaşayış, gönül.

*c.*23b/1, 35b/6, 113a/14, 113a/7, 118b/15, 126b/2, 131b/11, 204b/5

c.+a 126a/11, 126b/2, 158b/10, 159a/1

c.+dan 115a/1

c.+dur 204b/9

c.+ı 22a/11, 22a/11, 22a/5, 82a/10, 113a/12

c.+ıla 23b/3

c.+in 114a/1, 123b/9

c.+ına 180b/3

c.+ında 122a/3

c.+ıŋu 113a/6

c.+um 113a/9

c.+uŋ 23b/1, 204b/6, 23b/1

cānān: *Far.* Sevgili, gönül verilmiş kimse, canan.

*c.*204b/6, 204b/8

cānavar: *Far.* Canlı yaşayan, zararlı hayvan.

*c.+lar.*170a/11

cāriye: *Ar.* Para ile satın alınan halayık. Hizmetçi kız.

c.+si 196a/9

cāsūs: *Ar.* Gizli haberleri öğrenerek veya sırları çözerek haber veren, hafiye.

*c.*144b/7

cāzū: *Far.* Sihirbaz, büyücü, cadı.

c.+lar 11a/12

cāzūlıḳ: *Far.+T.* Büyücülük. **krş.**cāzūluḳ.

*c.*32a/13

c.+larını 11a/12

cāzūluḳ: *Far.+T.* Büyücülük. **krş.** cāzūlıḳ.

c.+larını 11b/3

Cebrā'īl: *Ar.*Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten birı. **krş.** Cebrāyil.

*c.*32a/9, 107a/2, 193a/3, 193a/5, 193a/7, 193a/7, 193a/8

c.+e 30b/11, 173a/4

Cebrāyil: < *Ar.*Cebrā'īl Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten birı.**krş.**Cebrā'īl.

*c.*166a/2

c.+e 195b/9

cefā: *Ar.* Eziyet, incitme.

*c.*20b/7, 96b/2, 125a/6, 176b/6, 176b/6, 176b/14

*c.***kıl-:** *Ar.+T.*Eziyet etmek.

c.-dıyısa 176b/7

c.-maḳdan 176b/7

cehālet: *Ar.* Cahillik, bilmezlik.

*c.*70a/1, 70b/7

cehd: *Ar.* Çalışma, çabalama.

*c.*9a/12, 12b/15, 19a/6, 29b/12, 31b/8, 37a/9, 47a/5, 53b/3, 54a/9, 69b/10, 70a/4, 72a/13, 131b/1

c.+le 134b/5

*c.***ṭ(d)-:** Çalışmak.

c.-di 84b/15

c.-e 124b/4

c.-esin 9a/12

c.-üp 43b/15, 69b/10, 72a/13, 125b/5,148b/3, 171a/13

*c.***eyle-:** Çalışmak.

*c.*54a/9, 65a/7, 65a/11, 70a/9, 70a/13, 80b/15, 149b/3, 159a/7

c.-gil 141b/14

*c.***ḳıl-:** Çabalamak.

*c.*12b/15, 147a/8

c.-ġıl 19a/6

c.-ıŋız 31b/8

c.-maḳ 187a/8

cehennem: *Ar.* Ahirette günahkâr kulların gideceği azap yeri, tamu.

*c.*182a/14, 204a/17

c.+den 42b/13, 204a/6, 204a/7

c.+e 183a/8, 189b/15, 204a/17, 204b/1

cehennemlik: *Ar.+T.* Cehenneme girecek olan.

*c.*68b/4

cemʿ: *Ar.* Toplama, yığma.

*c.*63a/6, 82a/15, 136a/1, 156a/6

*c.***ṭ(d)-:** *Ar.+T.*Toplamak.

c.-er 145b/2

*c.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Toplamak.

c.-sa 156a/6

c.-saŋ 44b/6, 58b/10

c.-up 136a/1

*c.***ol-:** *Ar.+T.*Toplanmak.

c.-mış 82a/15

c.-urlarısa 13b/3

cemāʿat: *Ar.* İnsan topluluğu, imamın arkasında namaz kılanlar.

*c.*62b/1

c.+e 63a/1

c.+i 62b/5

c.+ile 62a/15, 63a/6

c.+ını 73b/11

c.+üŋ 61a/8

cemāl: *Ar.* Yüz güzelliği.

*c.*147a/10

c.+i 96b/9, 122b/12

c.+inden 122b/12

cemāllü: *Ar.+T.* Güzel yüzlü.

*c.*29a/2, 30b/14

cemīʿ: *Ar.* Cümle, hep, bütün.

*c.*58b/9, 84a/2, 124b/9, 165a/9, 175b/15, 183b/1, 199b/8

c.+ni 23a/4

ceng: *Far.*Savaş, vuruşma

*c.*39a/10

c.+de 124a/11

cennet: *Ar.* Cennet.

*c.*195b/8, 204a/12, 204a/17, 204a/6

c.+de 195b/9

c.+e 204a/17, 204a/18

c.+i 62b/1, 112a/2, 142a/15, 204a/7

cerende: *Far.* Otlayan, yerdekiler. (kelimenin aslı "çerende")

*c.*102b/7, 174a/4

cevāb: *Ar.* Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık.

*c.*41b/8, 58b/14, 101a/3, 203b/1, 203b/15, 203b/4, 204a/2, 204a/7

cevāhir: *Ar.* Elmas, yakut v*b.*değerli taşlar.

c.+den 29b/2

c.+lere 202b/11

c.+i 143a/11

cevlān: *Ar.* Dolanma, dolaşma. (kelimenin aslı cevelân)

*c.***ẹt(d)-:** Dolaşmak.

c.-e 176b/4

*c.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Dolaşmak.

c.-a 144b/12

c.-maḳ 148b/2

c.-sa 176b/6, 176b/8, 176b/11

cevgān: *Far.* Cirit oyununda atlıların birbirine attıkları değnek.2-*a*llahın ezeldeki takdiri (Kelimenin aslı çevgan)

c.+ınuŋ 144b/13

cevher: *Ar.* Maya, öz.

*c.*35b/13, 35b/14

c.+i 147a/7, 852

c.+in 172b/14

c.+ler 147a/6

cevr: *Ar.* Haksızlık, ezâ, cefâ, eziyet.

*c.*121b/15

cezā: < *Ar.*cezāʾ Karşılık.

c.+sın 158a/6

ceẕb: *Ar.* Kendine çekme, çekilme.

*c.***et(d)-:** Kendine çekmek.

c.-e 145b/10

cid(d): *Ar.* Bir işi gerçekten çalışıp işleme, ciddilik.
*c.*47a/5, 53b/3
c.+i 125b/5
cigerpāre: *Far.* Ciğer parçası.
c.+si 196b/8
cihād: *Ar.* Din uğruna düşmanla savaşma.
*c.*39a/10, 123b/5
*c.***ḳıl-**: *Ar.+T.* Savaşmak.
c.-maḳ 10b/11
cihān: *Far.*Dünya, âlem.
*c.*43a/11, 60b/3, 77a/12, 95b/11, 95b/13, 130a/7, 164b/10, 167b/14, 180b/4
c.+da 32a/1, 32b/11
c.+dan 35b/8
cihāz : *Ar.* Çeyiz, takım, alet.
c.+uŋı 38a/13
cihet: *Ar.* Sebep, vesile, bahane, yüz.
c.+inden 106a/9
cilve: *Ar.* Kırıtma, görünme.
*c.*145b/11
cism: *Ar.* Beden, gövde.
*c.*71a/2
c.+i 192a/12
cömerdlıḳ: *Far.+T.* Temizlik, asillik, eli açıklık.
*c.*134b/2
cümle: *Ar.* Bütün, hepsi.
*c.*2a/10, 81b/3, 95b/12, 108a/13, 116a/5, 141b/1, 146a/6, 157a/15, 158b/10, 158b/14, 158b/15, 158b/7, 165b/7, 176b/13, 204b/2
c.+den 76a/3
c.+i 192a/11
c.+mize 196b/15
c.+mizi 192b/3
c.+müze 134b/14, 40a/8
c.+nüŋ 157b/13
c.+si 135a/14
c.+sin 173b/14
c.+sinden 120b/5, 131b/3, 137a/7, 141b/14, 142a/4, 158b/4, 180a/5, 22a/3, 42b/9
Cüneyd-i Baġdādī: *Far.* 9. yüzyılda yaşamış sûfî ve filozof.
*c.*37a/4, 112b/11, 112b/13, 116b/10, 116b/14, 116b/3, 116b/5, 116b/7, 117b/8, 161b/3
cüst : *Far.* Arama, arastırma.
*c.*134b/4
*c.***ol-:** *Far.+T.*Cüst olmak.
c.-a 121a/11
cüz': *Ar.* Kısım, parça, bölük.
*c.*29a/10, 29a/15
c.+ını 29a/15
c.+ü 29a/11, 29a/13, 29b/2
c.+üni 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29b/3

Ç

çağır-: Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek.
ç.-dılar 76b/8
ç.-up 11b/3

ç.-urlar 75a/4

çāh: *Far.* Kuyu, çukur.

*ç.*123a/1

çaḳmaḳ(ġ): Taşa vurulup kıvılcım çıkarılan çelik parçası.

ç.+ı 135b/9

Çalab: Tanrı.

*ç.*124a/3

çālāk :*Far.*Tez canlı olan.

*ç.*134b/4

çāre: *Far.*Çıkar yol.

*ç.*13b/8

çekirge: Düz kanatlılardan uzun olan art bacaklarına dayanarak uzağa sıçrayabilen, birçok türü olan bir böcek.

*ç.*29a/10

çelek(g): Kanat tüyü.

ç.+i 22a/8

ç.+leri 165a/9

çemen: *Far.*Kendiliğinden yetişmiş çim.

ç.+leri 180a/12

çerāġ: *Far.*Mum, kandil, lamba.

ç.+a 135b/4

ç.+ı 135b/2, 136a/8, 136a/8, 136a/8, 136a/8, 136a/8, 136a/8

ç.+in 136a/7

ç.+laruŋ 135a/14

çeşme: *Far.*Musluklu su haznesi, pınar.

*ç.***-yi safā**ʾ**:** *Far.*Sefa çeşmesi

*ç.*144a/4

çevre: Bir şeyin yakını, etrafı

ç.+sine 23a/10

çıḳ-: İçeriden, dışarıya varmak, gitmek.

ç.-alar 29a/3

ç.-ar 148a/15, 148b/1, 194b/15, 194b/15, 195a/1, 195a/2, 195b/10, 195b/11, 195b/11, 195b/12

ç.-dı 7a/7, 45a/6, 116b/11, 116b/14

ç.-dılar 74a/9

ç.-maya 124a/8

ç.-sa 171a/7

ç.-up 2a/7

çıkar-: Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

ç.-acak 48b/4

ç.-dı 152a/14, 196a/10

ç.-dılar 63b/10, 81b/3, 117a/15

*ç.-dılar*dı 98b/14

ç.-duḳ 117a/2

ç.-dum 52b/7, 151b/1

ç.-ġıl 116a/7

ç.-maġa 48b/3

ç.-maḳ 48b/4, 204a/17

ç.-masunlar 63b/12

ç.-saŋ 58b/11, 96b/6

ç.-uŋ 116b/10, 116b/13, 117a/1

ç.-up 13a/13, 14b/15, 99a/4

çıḳış: Çıkma işi.

ç.+ı 75a/5, 128a/13

çıḳışma: Çıkışma işi.

ç.+*sına* 76a/12

çıḳmaḳ: Çıkmak.

*ç.*31a/10

çıraġ: *Far.* Mum, kandil, lamba.

ç.+*ı* 135a/13

ç.+*ını* 135b/1

ç.+*ları* 135b/13

ç.+*larını* 135b/12

ç.+*larınuŋ* 135a/3

çiçek: Bir bitkinin üreme organlarını taşıyan, çoğu güzel kokulu, renkli bölümü.

ç.+*ler* 95a/7

ç.+*leri* 96b/9, 150a/3, 151a/7, 180a/12

ç.+*lerle* 95a/15

çigit: Pamuk çekirdeği, çekirdek.

*ç.*128b/2

çig(i)n: Omuz, omuz başı

ç.+*inden* 43a/13

çoban: < *Far.* çūbān Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

ç.+*uŋ* 169b/1

çoḳ(ġ): Sayı, nitelik, değer, güç vb.bakımlardan büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

*ç.*19a/8, 45a/7, 47a/15, 113a/11, 122a/10, 131a/14, 131a/14, 136b/13, 136b/13

ç.+*dur* 10b/4, 30b/6

ç.+*ından* 122a/14

çü: *Far.*Gibi, mademki, çünkü, nasıl, nice.

*ç.*123a/7, 136a/3, 163a/5

çün: *Far.*Gibi, mademki, çünkü, nasıl, nice.

*ç.*61a/13, 77a/11, 77b/5, 124b/10, 126a/9, 174a/13

çünki: *Far.* Şundan dolayı, şu sebeple. **krş.** çünkü

*ç.*144b/8, 145b/13, 204a/1, 43b/15, 70a/2, 76b/12, 78b/4, 84a/1, 85a/8

çünkim: *Far.*+*T.* Şundan dolayı, şu sebeple.

*ç.*43b/8

çünkü: *Far.*Şundan dolayı, şu sebeple. **krş.** çünki

*ç.*132a/13, 204a/8

çürü-: Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak

ç.-r 129b/12

D

daḫı: Dahi, de, bundan başka.

*d.*2a/9, 7a/10, 7a/3, 7a/4, 7a/4, 7b/13, 8a/1, 8a/13, 8a/3, 8a/9, 9a/9, 9b/9, 10a/2, 10a/3, 10a/6, 10a/8, 13b/10, 14a/7, 15a/10, 15a/7, 16a/10, 16a/11, 16a/14, 16a/15, 16b/1, 16b/3, 16b/9, 19b/1, 19b/14, 22b/10, 22b/7, 22b/8, 23a/1, 24a/14, 25b/12, 25b/14, 25b/6, 25b/9, 26/3, 26/5, 26/9, 32a/6, 32b/4,

36a/1, 39b/11, 40b/14, 41a/3, 41a/6, 41a/7, 41b/7, 42b/9, 44b/1, 45a/13, 45a/7, 47a/14, 50b/15, 50b/7, 51a/3, 53b/11, 54a/8, 58b/5, 60a/7, 60b/12, 60b/5, 63a/10, 63a/7, 63a/9, 63b/10, 64a/7, 66a/4, 69b/6, 70b/9, 71a/14, 74a/4, 76a/11, 76a/4, 76b/1, 78a/4, 80a/4, 80a/9, 82a/6, 82b/13, 82b/6, 85b/14, 95a/5, 95b/14, 96a/10, 96a/15, 96a/6, 96b/12, 97a/3, 98b/3, 100b/11, 101a/2, 11b/13, 103a/4, 111b/4, 112a/9, 113a/11, 113a/9, 116a/11, 116a/15, 117a/1, 117b/2, 120b/10, 120b/12, 122b/11, 123b/2, 128a/1, 129a/13, 129b/1, 130b/13, 131a/10, 133b/5, 133b/9, 134a/9, 136b/11, 136b/11, 136b/11, 136b/6, 136b/6, 136b/9, 137a/6, 138a/7, 141a/14, 145b/12, 146b/14, 147a/8, 148a/2, 148b/1, 149a/14, 153a/13, 155a/2, 156b/2, 158a/4, 174a/1, 174a/11, 174a/2, 177a/1, 185a/1, 187a/13, 187b/4, 187b/7, 187b/8, 192a/13, 193a/1, 196b/11, 196b/8, 202b/7

dāḫil: *Ar.* Bir işe karışma, karışmış olma.

*d.*165b/4

*d.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Dâhil etmek.

d.-urlar 133a/3

dā'im: *Ar.* Sürekli olarak.

*d.*123b/9

dā'imā: *Ar.* Her vakit, sürekli olarak, sonsuz.

*d.*123a/3

ḍāl: *Ar.* Sapık, yoldan çıkmış, delalete düşmüş.

*d.***ol-:** *Ar.*+*T.*Yoldan çıkmış olma.

d.-urlar 136b/14

dāl:*Ar.*Arap alfabesinin onuncu harfi*d.*66b/7

ḍalālet: *Ar.*Doğru yoldan sapma.

*d.*69b/15, 106b/11

d.+*de* 84a/5

*d.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Doğru yoldan sapmak.

d.-ur 19a/3

dāmen: *Far.*Etek

d.+*ine* 2a/7

dāne: *Far.*Tane, tohum.

*d.*128b/1, 128b/3, 128b/6, 129b/11, 129b/12, 129b/14, 130a/4

d.+*ler* 129b/10

d.+*leri* 64a/9

d.+*si*ni 130b/9

d.+*ye* 129b/13, 130a/3

danıḳlıḳ: Tanık olma durumu, şahitlik.

*d.*159a/1

dārū:*Far.*İlaç.

*d.*171b/12

d.+*sını* 171b/12

daʿvā: *Ar.* Dava. **krş.** daʿvī**.**

*d.*70b/8, 74b/12

d.+*dan* 133a/13

d.+sı 73a/8, 73a/9
d.+sını 41b/5
d. **ẹt-:** *Ar.+T.* Dava etmek.
d.-se 70b/8
d. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Dava etmek.
d. -dı 10b/9
d. -ma 171b/8
daʿvet: *Ar.*Çağrı, çağırma
*d.*16b/11, 16b/13, 23a/9, 159a/11
*d.***et-:** *Ar.+T.* Çağırmak.
d.-di 23a/9
d.-mesün 16b/13
d.-sün 16b/13
d.-se 159a/15
*d.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Çağırmak.
d.-sa 159a/10
d.-salar 146b/10
daʿvī: *Ar.* Sav, dava. **krş.**daʿvā
d.+sini 151a/2
Dāvud: *Ar.* İsrailoğullarının sesi güzel bir hükümdarı ve peygamberidir.
d. 128b/4
dāye: *Far.* Süt nine, çocuğa bakan dadı.
*d.*15a/5, 15a/6
d.+si 15a/10
d.+sin 15a/10
dāyim: < *Ar.* dāʿim Her vakit, sürekli olarak.
*d.*11b/10, 21b/15, 32a/12, 32a/8, 32b/5, 61a/8, 96a/2, 123b/5, 124b/6, 128b/14, 132b/14, 152a/8, 15a/14, 16b/13, 171a/13, 171a/14, 179b/1, 204a/4
*d.***ol-:** *Ar.+T.* Daim olmak.
d.-sa 24b/6
dė-: Söylemek, söz söylemek. **krş.** dẹ-
d.-di 21b/8, 43a/8, 44a/9, 60b/11, 8b/10, 8b/4, 8b/9
d.-diler 157b/10, 59a/2
d.-mişler 43a/2
d.-mişlerdur 159a/8
d.-yinciye 152a/3
d.-yüp 7a/10, 9a/9, 9b/4, 11b/5, 23a/5, 24b/15, 34b/6, 39a/3, 39b/10, 39b/15, 40a/3, 40a/4, 40a/5, 55a/11, 74a/1, 79a/14, 79b/1, 81a/15, 81a/8, 83b/3, 85a/1, 86a/11, 86a/5, 86a/8, 95b/14, 95b/7, 98a/11, 98a/15, 98b/6, 102b/7, 112a/6, 130a/1, 130a/7, 131a/12, 131a/5, 132a/2, 137b/7, 153a/12, 153b/6
dẹ-: Söylemek, söz söylemek. **krş.** dė-
d.-di 8b/12, 8b/14, 8b/3, 8b/6, 8b/8, 9a/1, 9a/3, 9a/4, 9a/6, 9a/8, 79a/5, 21b/6, 21b/7, 21b/9, 23a/4, 30a/14, 31b/1, 35a/14, 44b/9, 45a/10, 46a/5, 55a/11, 59a/7, 60b/10, 74a/12, 76b/10, 77a/14, 77a/7, 77a/8, 77a/9, 77b/10, 77b/5, 77b/7, 78a/2, 78b/13, 78b/13, 79a/1, 79a/3, 79a/4, 79a/5, 80a/1, 80a/12, 80a/2, 80a/4, 80a/5, 81a/11, 81b/1, 81b/13, 82a/7, 82b/13, 84a/6, 84a/8, 85a/10, 85b/3, 86a/12, 98a/13,

98a/6, 98b/2, 98b/5, 98b/7, 98b/9, 104b/14, 106a/11, 106a/12, 106a/13, 106b/13, 107a/2, 107a/3, 107a/4, 107a/5, 10a/10, 10a/14, 10a/7, 10a/9, 10b/10, 10b/2, 10b/9, 111a/14, 112b/13, 112b/15, 113a/5, 113a/7, 113a/9, 116b/10, 116b/12, 116b/13, 117a/3, 118b/16, 129a/11, 137b/10, 137b/14, 138a/2, 138a/4, 140b/8, 141a/11, 143b/14, 148a/14, 151a/13, 152a/15, 153a/3, 153a/4, 173b/15, 174a/3, 174a/6, 174a/8, 17a/3, 187a/13, 192b/6, 203b/9

d.-digi 74a/7

d.-diginüŋ 82a/7

d.-diler 11a/8, 67b/7, 81a/11, 117a/1, 117a/4, 117a/5, 143b/13, 196a/7, 196b/8

d.-dimise 39b/13

d.-dise 138a/1, 152a/4

d.-diler 196b/12

d.-dügden 105a/13

d.-dügi 13a/3, 80a/12, 85a/4, 151a/4, 152a/3, 152a/6,

d.-dügine 110a/1

d.-dügini 11b/7

d.-dügüŋi 79a/4

d.-dük 113a/15, 86a/3

d.-dükleri 203b/4

d.-dükleridür 98a/2

d.-düklerüŋ 173b/15

d.-düm 40a/2, 52b/7

d.-düŋ 113a/4

d.-gil 132a/3

d.-medi 137b/10, 137b/15, 181a/4

d.-memiş 204a/4

d.-mesün 78b/14

d.-meye 122a/11

d.-meyince 196a/12

d.-miş 101a/11

d.-mişdür 141b/13

d.-mişler 15b/9, 16a/2, 171a/7, 42b/14, 43b/12, 121a/3, 123a/6

d.-mişlerdür 163a/10, 163a/4

d.-r 113a/6, 179b/15, 180a/1, 204a/7

d.-rdi 73a/14

d.-rler 102a/13, 134a/1, 136b/12, 13b/10, 143a/8, 144a/10, 144a/11, 144a/2, 144a/4, 144a/5, 144a/5, 144a/7, 144a/8, 144a/9, 145a/10, 155a/2, 156b/2, 165b/3, 204a/6, 100b/15, 101a/4, 153b/11, 203b/3, 204a/1

d.-rse 40b/12

d.-rsen 203b/17

d.-rseŋ 61a/7, 44a/12, 78b/1, 78b/1, 94b/11,169b/5, 180b/7

d.-se 40b/14, 42b/8, 42b/9, 73a/5, 95b/10, 99a/13, 102a/10, 102a/11, 102a/6, 111a/7, 161a/9, 174a/14, 179b/15, 180a/1, 203b/16

d.-seler 102a/3

d.-seŋ 103a/13, 169b/12, 35b/11, 60a/14

d.-ye 31b/14

d. -yen 44a/10

d.-yeydüm 39b/12

d.-yicek 203b/14

d.-yüp 9b/4, 15a/2, 15b/5, 25b/7, 169b/11, 180b/10, 196a/8

dėdürmek: Söyletmek.

*d.*15a/14

defʿ: *Ar.* Savma.

d.+igine 55b/8

d. **ḳıl-:** *Ar.*+T.Savmak.

d.-ġıl 134b/5

*d.-maġıçun*153a/9, 153b/11

d.-sun 111a/9

d.-ur 151b/13, 153b/10, 154b/11

d.-up 152a/11

*d.***ol-:** *Ar.*+T.Savmak.

d.-a 118a/9

defʿaten: *Ar.* Defalarca.

*d.*90b/1

deg-: Dokunmak, temas etmek.

d.-e 14a/4

d.-di 29b/5

d.-miş 162b/2

d.-en 98a/12

degil: Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha fazla özneyi, tümleci, yüklemi, aralarında bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirlerine bağlayan veya yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime. **krş.**degül.

*d.*11b/12, 11b/2, 37b/4, 41b/5, 96a/10, 96b/14, 105a/14, 105a/14, 106b/10, 148a/5

d.+di 74a/4

d.+dür 6b/11, 20b/7, 43a/4, 105a/9, 203b/18, 203b/4, 204a/8, 204a/9, 204b/1, 204b/1, 204b/3

degin: Dek.

*d.*7b/2, 29b/3, 32b/4, 73b/15, 97b/13, 98b/10

degirmi: Yuvarlak.

d.+dürür 185b/1

degme: Her, herhangi bir.

*d.*115a/12, 121a/13, 121b/12, 155a/3, 155a/4, 156b/3, 171b/11

d.+ge 74b/2

degül: Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha fazla özneyi, tümleci, yüklemi, aralarında bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirlerine bağlayan veya yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime.**krş.**degil.

*d.*66b/5, 203b/18

d.+dür 20b/2, 22b/14, 162b/15

d.+idi 85b/12

d.+ler 13b/15

d.+üken 171b/8

degür-: Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak, dokundurmak.

d.-medi 86a/10

degürmek: Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak, dokundurmak.

*d.*125b/2

dek: Tek, yeter ki.

d. 32a/5

delālet: *Ar.* Yol gösterme.

*d.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Yol göstermek. Kanıtlamak.

d.-er 100b/13

delīl: *Ar.* Yol gösteren, kılavuz.

*d.*11b/9

*d.***ẹdin-:** *Ar.+T.* Görüşlerine kaynak olarak kabul etmek.

d.-üp 101a/7

delim: Çok, birçok, fazla.

d.+dürür 129b/11

dem: *Far.* An, vakit, saat, zaman.

*d.*124a/10, 144a/8

d.+de 30a/12

d.+e 166a/8

dẹmek: Demek.

*d.*13b/7, 16b/10, 37a/8, 46a/11, 101b/2, 102a/15, 102a/2, 102b/8, 103a/10, 105a/12, 105a/14, 105a/14, 105a/15, 125a/14, 174a/14, 185b/1, 185b/1

d.-dendür 20b/6

d.-dür 102a/9, 203b/10, 203b/5

demlü : *Far.+T.* Nefesli

*d.*29a/2, 30b/15

demür ṭon: Zırh.

*d.*34b/15

dẹn-: Söylenmek.

d.-ür 17b/4, 43b/14, 99a/12, 132a/14, 132a/5, 132b/15, 132b/7, 136b/10, 148a/11

deŋiz: Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbirine bağlı, tuzlu su kütlesi.

d.+lerine 180a/13

depren-: Kımıldamak, hareket etmek, sarsılmak.

d.-di 23a/7

d.-en 173b/14, 174a/4

d.-medi 113a/9

d.-mez 192a/12

*d.***übaşla-:** Hareket etmeye başlamak.

d.-dı 79b/15

depret-: Hareket ettirmek.

d.-meye 121b/12

dẹr-: Toplamak.

d.+di 137b/5, 140b/8

derd: *Far.* Dert.

d.+e 204b/7

derece: *Ar.* Basamak, rütbe, miktar.

d.+den 150a/7

d.+lerüŋ 136b/4

d.+si 133b/3

d.+ye 137a/8

dergāh : *Far.* Tekke.

*d.*15a/2

d.+ında 50a/11, 129b/5

d.+uŋ 161b/2

derḫāst: *Far.*İstek, dilek.

*d.***ḳıl-:** *Far.+T.* İstemek.

d.-dı 98b/8

derīce: *Far.* Pencere, kapı.

*d.*149b/8

d.+den 149b/10, 149b/14, 149b/9

dermān: *Far.* İlaç, çare, takat, kuvvet, güç.

*d.*204b/7

dervīş: *Far.* Allah için fukaralığı ve alçakgönüllülüğü kabul eden veya bir tarikata bağlı kimse.

*d.*15a/3, 98b/4, 131b/12, 137a/1, 145b/13, 149b/13, 163a/9, 171a/12

d.+leri 2a/14

d.+den 83b/10, 83b/4

d.+i 130a/3

dervīşlik: *Far.+T.*Tarikata bağlı kimse olma.

*d.*128b/13

deryā: *Far.* Deniz.

d.+dan 69a/12

d.+lar 69a/14

d.+lardan 69b/1

d.+ları 70b/2

d.+sı 12a/3, 69a/13, 69a/13, 69a/14, 69a/14, 158b/2

d.+sından 69b/10, 70a/10, 70a/4

d.+sını 70b/1

d.+sınuŋ 69b/12, 69b/2, 70a/10, 70a/5

d.+ya 10b/15

deryūze: *Far.*Dilencilik.

*d.***ḳıldur-:** Far.+T. Dilencilik yaptırmak.

d.-a 163a/7

destūr: *Far.* İzin, müsaade, ruhsat.

*d.*117b/10, 164b/1

devām: *Ar.* Daim olma, bir halde bulunma, sürme.

*d.*123a/6

devlet: *Ar.* Refah, saadet.

*d.*40a/2, 133b/8

d.+ine 61b/1

d.+den 66b/7

devr: *Far.* Dönme, dönem.

d.+i 143a/6

d.+inde 72b/8

devrīş : *Far.* Derviş

*d.*150a/6

d.+e 133b/11

dıraḫt: *Far.* Ağaç.

*d.*18a/12

d.+üŋ 18a/12

d.+ıdurur 115b/13

dīdār: *Far.* Yüz çehre.

*d.*22b/3

d.+a 96b/15

d.+dur 20a/2

d.+ını 145a/1

dīger: *Far.*Başka, özge, öbürü.

*d.*123a/7, 136a/4, 163a/5

diken: Bazı bitkilerin dal yaprak meyve kabuğu vb.bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan

sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri.

d.+leri 95a/3

dil: Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan, etli, uzun, hareketli organ.

*d.*132a/12, 135a/14, 136a/5, 136b/11, 136b/6, 137a/4

d.+de 50b/13

d.+den 136b/4

d.+durur 50b/12

d.+i 104b/15

d.+inden 10b/1

*d.+in*i 81b/12

d.+iŋüle 185a/9

d.+ler 95a/9

d.+leri 20b/12, 20b/12

d.+üŋ 46b/11, 117b/4, 180b/13, 181a/1

d.+üŋden 103b/8

d.+üŋi 78b/1

d.+üŋile 132a/4

dile-: Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, arzu etmek.

d.-di 35a/12, 35b/2, 49b/13, 55a/12, 98b/9, 99a/1, 106b/13, 109b/13, 181a/4

d.-dügi 43a/1, 136b/2

d.-dügüŋi 174a/5

d.-gil 107a/4, 112a/13, 116a/8

d.-medin 124a/3

d.-megümden 107a/5

d.-mek 179b/14

d.-mezem 21a/12

d.-r 165a/3

d.-rem 113a/6, 21a/10, 21a/12

d.-rse 75a/7, 146b/4, 146b/4, 146b/4, 146b/5, 146b/5, 156b/5, 156b/5, 156b/6, 157a/7, 157b/1

d.-rseŋ 54a/9, 68a/9, 88a/1, 112a/12, 113a/5, 195b/15

d.-rseŋüz 148b/3

d.-rsin 31a/10, 204a/18

d.-se 14b/9, 106b/4, 106b/8, 118a/7, 163a/6

d.-seŋ 132a/1, 157b/4

d.-ye 118b/4, 32b/5

d.-yen 56b/7, 56b/8

d.-yü 74a/13

dilek(g): Bir kimsenin dilediği şey, istek, talep.

*d.*35b/1

d.+i 124a/3, 174a/13

d.+in 118a/7, 22b/13, 35b/3, 72b/13

*d.+*ınce 20a/5

*d.+ın*i 58b/10, 76b/4, 76b/5

d.+üm 174a/3

d.+üŋ 183a/14

*d.+üŋ*e 113a/4

dīn: *Ar.* Tanrıya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum.

*d.*9a/4, 12a/3, 49b/11, 74b/5, 97b/5, 99a/3
d.+i 10b/12, 15a/15, 30b/4, 115b/13
d.+idür 25b/7
d.+in 8b/14
d.+lerde 25b/7
d.+lerinüŋ 97a/14
d.+üŋi 99a/2

dīnī: *Ar.* Dinle ilgili olan.
*d.*65b/4, 110b/10, 141a/7, 184b/13

dip(b): Oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü.
d.+inde 128b/5

dirgür-: Diriltmek.
*d.*135a/7, 135b/14
d.-mek 152a/15
d.+em 152a/10, 152a/12

diri: Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı.
d.+seŋ 38a/12

dirīğ: *Far.*Esirgeme.
*d.***et-:** *Far.+T.* Esirgemek
d.-meyüp 157b/2

diril-: Güçlenip, canlanmak.
d.-dise 82b/6
d.-mege 196b/10, 196b/11
d.-mek 22a/2
*d.-mese*ŋ 63b/6
d.-se 137b/1
d.-seŋ 59b/10

dīvān: *Ar.*Büyük meclis.
d.+ına 98a/1, 99a/1
d.+ından 98a/4, 98b/14, 99a/4

diyānet: *Ar.* 1.Din 2. Dindarlık, din duygusu.
*d.*81a/7

dęyü: Herhangi bir yargıya vararak, nitelendirerek.
*d.*9b/6, 21b/10, 36a/10, 36a/9, 39b/13, 39b/2, 40b/4, 41a/5, 43a/14, 45a/13, 45b/3, 58b/14, 59a/2, 59a/13, 70b/8, 72b/7, 76b/7, 101a/7, 105a/10, 105a/10, 120b/6, 130a/9, 130b/13, 132a/4, 134b/12, 146b/14, 151a/12, 152a/7, 152b/15, 153a/15, 153a/5, 153b/6, 155b/1, 155b/11, 155b/14, 155b/5, 156a/11, 156a/7, 157a/13, 157a/2, 157a/9, 157b/10, 157b/14, 157b/5, 157b/7, 158a/7, 165a/5, 170a/2, 170a/5, 170b/12, 170b/12, 170b/8, 174b/4, 180b/5, 192a/14, 204a/5

dost: *Far.* Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, iyi anlaşılan kimse, gönüldaş, düşman karşıtı.
*d.*40a/6, 51a/6, 82a/10, 83a/15, 96b/8, 145a/1, 204b/6
d.+a 54a/8
d.+dan 23b/1
d.+ı 111a/6
d.+ıla 145a/1
d.+larından 170b/10
d.+laruŋ 95a/6
d.+uŋ 23b/2, 24b/11, 83a/14

dostlıḳ(ġ): *Far.+T.* Arkadaşlık.

d.+in 21a/12

dög-: Ezmek

d.-üp 14b/12

dökil-: Dökme işi yapılmak, dökme işine konu olmak.

d.+ür 129b/12, 150a/1

dölen-: Düzelmek, uslu ağırbaşlı bir hâl almak.

d.+medi 140b/9

dön-: Geri gelmek, geri gitmek, yönelmek.

d.-er 134a/10

d.-mez 23a/13

d.-mezem 21a/11

d.-üp 98b/9

dönder-: Dönmesini sağlamak, çevirmek. **krş.** döndür-.

d.-di 74a/14

d.-meye 40b/14

d.-se 23a/14

döndür-: Dönmesini sağlamak, çevirmek. **krş.** dönder-.

d.-meye 121a/14

dönmek: Dönmek.

*d.*16b/11

dört(d): Dört sayısının adı.

*d.*2a/10, 6b/14, 15b/2, 31a/2, 43a/14, 43b/12, 53b/14, 53b/14, 69a/12, 77a/2, 78b/10, 81a/4, 82a/1, 83b/12, 84b/12, 84b/3, 86a/7, 96b/5, 107a/7, 118a/11, 125a/12, 125a/2, 133b/15, 135a/1, 135a/9, 149a/12, 149b/11, 150a/8, 15b/2, 170b/1, 180a/9, 187a/15, 192a/13, 195b/12, 195b/15, 195b/9, 196a/1, 196a/5

d.+dür 147a/14

d.+i 107a/7

dördünci: Dört sayısının sıra sıfatı, üçüncüden sonra gelen. **krş.** dördüncü.

*d.*51a/13, 73a/6, 76b/11, 76b/12, 86a/2, 110a/4, 111a/11, 121a/9, 153a/7, 187b/2

d.+si 43b/14, 77a/3, 83b/13, 84b/14

d.+sinüŋ 81a/6

dördüncü: Dört sayısının sıra sıfatı, üçüncüden sonra gelen. **krş.** dördünci.

*d.*21b/12, 51a/11, 61a/10, 69a/14, 94b/10, 111a/7, 122a/9, 123a/11, 124a/4, 134a/14, 144a/13, 144b/2, 155b/12, 157a/14

d.+si 82a/2

döşe-: Örtmek, koymak.

d.-yüp 170b/3

döşek: Yatak.

d.+den 130b/3

duʿāʾ: *Ar.* Allah'a yalvarma, niyaz.

*d.*8a/6, 32b/11, 55a/14, 55a/14, 14b/13, 164b/1, 165a/3, 165a/6

d.+da 165a/6

d.+dur 55a/14

d.+lar 31b/7

d.+sı 165a/4

d.+sında 21b/5

d.+sını 9b/9, 180b/14

d.+yı 165a/4, 165a/7

*d.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Allah'a yalvarmak, niyaz.

d.-dıyısa 8a/6

d.-urdı 32a/9

dur-: Hareketsiz durumda olmak.

d.-dı 82a/7

d.-ġıl 183a/13

d.-mayup

d.-up 79a/9, 79a/13, 110b/7, 111a/13, 187b/7

duruş: Durma işi.

d.+u 128a/14

dut-: Elde bulundurmak, gereğini yapmak, yerine getirmek.

*d.*38b/12, 78b/2, 155a/1, 181a/15

d.-a 31b/8, 118a/10, 145b/15, 176b/10, 176b/10, 183a/15

d.-ar 24b/13, 134a/10, 134a/15, 134a/4, 134a/7

d.-aram 105a/1

d.-arsaŋ 112a/11

d.-asın 58b/8, 64a/7

d.-ġıl 112a/11, 141b/1, 142a/6, 157b/4, 169b/13

d.-maġıçun 64a/4

d.-maḳ 38b/4, 83a/1, 120b/6, 120b/7, 129a/13

d.-maması 196b/5

d.-masa 63a/12

d.-maz 104b/15, 133a/10

d.-mişlardur 99b/1

d.-up 25a/4, 25a/7, 76a/10, 131b/10

dutma: Tutma.

duzaḳ(ġ): Birini güç ve tehlikeli bir duruma düşürmek için kurulan düzen, komplo.

d.+ını 64a/6

dühül: *Far*. Davul

*d.*72b/15

d.+den 73a/2

dükeli: Hep, hepsi, bütün, cümle, herkes.

*d.*157a/8, 177a/1, 60a/6

düket-: Kullanarak, harcayarak yok etmek.

d.-diler 137b/9

dümen: < *İta*. *timon* Hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve taşıtı belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça.

d.+i 69b/13, 69b/3, 70a/11, 70a/6

d.+ini 69b/9

dün: Bugünden bir önceki gün.

*d.*40a/4

d.+üŋ 76a/12

dünyā: *Ar*. Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.

*d.*8a/10, 24b/2, 55b/6, 58b/10, 69a/13, 69b/10, 69b/2, 70b/13, 96b/11, 96b/11, 106a/9, 121b/3, 123b/9, 124b/14, 125a/1, 145b/1, 170a/10

d.+da 203b/13, 203b/3

d.+dan 31b/15, 58b/6, 128a/7, 145b/1

d.+dandur 20a/3

d.+nuŋ 153a/8, 170b/6

d.+ya 8b/14, 29b/6, 2a/6, 31a/14, 136a/11

d.+yı 23a/12, 29b/7, 128a/5

dürlü: Çok çeşitli, çeşit çeşit.

*d.*17a/13, 18a/14, 18a/14, 39a/10, 43b/12, 43b/9, 43b/9, 53b/14, 69a/2, 73a/13, 73a/14, 73a/14, 84a/7, 8b/3, 95a/7, 95a/7, 95a/8, 95a/8, 95a/9, 95a/9, 119a/5, 146b/11, 146b/11, 153b/10, 153b/10, 157a/6, 165b/11, 165b/13, 165b/13, 165b/6, 165b/6, 171b/13, 171b/13, 171b/14, 172b/7, 172b/8,

d.+dürür 171b/13

*d.+dürür*ler 101b/5

d.+dür 17a/4, 83a/10, 131a/15, 162b/3

dürüst: *Far.* Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru kimse.

*d.*20a/12, 34b/14, 22a/6, 22a/7, 41a/5, 41a/8, 115b/5 118a/3, 120a/15

dürüş-: Çalışmak, çabalamak, karşı karşıya gelmek.

d.-meye 123b/15

düş: Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya.

d.+ler 13b/6

düş-: Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.

d.-di 31a/15, 43a/13, 82a/6, 137b/4, 138a/3

d.-er 68b/4, 105a/12, 129b/12, 132a/12, 132b/10, 132b/11, 136b/3, 136b/7, 136b/9

d.-eyidüm 60b/11

d.-mek 97b/8

*d.-mez*di 131a/3

d.-miş 110b/14

d.-se 130a/12, 137a/1

d.-üp 85a/7, 98b/5, 130a/10, 152a/7, 165b/5

düşenbih: *Far.* Pazartesi günü.

*d.*118a/10

düşmān: *Far.* Birinin kötülüğünü isteyen ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, hasım, dost karşıtı. **krş.** düşmen.

*d.*112a/11

d.+dan 34b/15

d.+ı 10b/11

d.+ları 23a/3

düşmen: *Far.* Birinin kötülüğünü isteyen ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, hasım, dost karşıtı.**krş.**düşman.

*d.*58b/8

d.+den 169b/2

d.+i 10b/8

d.+lerini 84b/6

düşvār: *Far.* Güç, zor.

*d.*180b/12, 77b/8

d.+durur 171b/11

düzet(d)-: Düzgün duruma getirmek.

d.-ür 77a/10

E

ebed: *Ar.* Son, ölüm.

e.+dür 156a/11

e.+e 75b/5

ebedī: *Ar.* Sonsuz, ölümsüz.

*e.*25a/5, 63b/5

ebkem: *Ar.* Söz söylemeye muktedir olmayan.

*e.*13b/14

ebyāt: *Ar.* İki mısradan oluşan manzum sözler.

e.+ı 110b/8

ecmaʿīn: *Ar.* Hepsi, cümlesi, topu.

*e.*196a/5, 203a/9

edeb: *Ar.* İyi terbiye, nâziklik, usluluk, zariflik.

*e.*72b/13, 84b/15, 108b/10, 108b/2, 108b/8, 116a/9, 124a/14, 124a/15, 125a/15, 135a/10, 136a/10, 137b/10, 137b/11, 137b/13, 137b/7, 138a/1, 138a/3, 138a/5, 138a/6, 138a/7, 138a/8, 187a/13

e.+i 13a/3

e.+leri 139a/4

*e.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Terbiye etmek.

*e.*134b/3

efżal: *Ar.*En faziletli.

e. **ḳıl-:** *Ar.+T.* En faziletli kılmak.

e.-up 10a/13

eger: *Far.* Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.

*e.*9a/8, 11b/11, 14a/5, 15a/12, 15a/3, 15a/6, 15a/7, 16b/13, 19a/10, 19a/11, 19b/11, 20a/6, 20a/8, 21a/3, 21a/4, 21a/6, 22a/8, 23a/12, 23a/14, 24b/13, 24b/14, 24b/5, 24b/6, 30b/6, 32a/15, 32a/2, 32a/4, 32a/6, 32b/1, 32b/9, 37b/12, 38a/2, 40b/14, 41a/7, 42b/8, 44a/12, 44a/6, 44b/6, 45b/11, 47a/4, 47a/9, 49b/3, 54a/8, 54b/11, 55b/7, 56b/8, 56b/9, 57b/10, 61a/7, 66b/4, 66b/5, 69b/4, 70b/6, 78a/15, 79a/4, 83a/15, 83b/1, 83b/1, 83b/1, 87b/15, 94b/10, 96a/15, 96a/6, 100b/10, 102a/2, 102b/9, 103a/12, 106b/2, 108b/10, 112a/14, 115b/2, 118a/8, 122a/10, 124b/13, 129a/6, 133b/15, 133b/7, 133b/8, 133b/9, 141b/9, 151a/2, 158a/3, 163a/8, 164a/15, 165a/4, 174b/10, 181a/13, 195b/15, 203b/11, 203b/8, 204a/1

egerçi: *Far.* Her ne kadar, olsa da, ise de…

*e.*41a/5, 204a/12

egri: Doğru veya düz olmayan, bir noktasından yön değiştiren.

*e.*22a/8

ehl: *Ar.* Sahip, mâlik, maharetli, usta olan.

e.+i 32a/1, 63b/11, 70b/5, 112a/6, 121a/15, 122a/15, 122a/5, 122a/7, 122a/9, 122b/5, 123b/10

e.+idür 43a/1

e.+ine 112a/6, 123a/6, 42b/13

e.+lerine 21a/1

*e.***-i dünyā:** Far.Dünya ehli.

e.-nuŋ 153a/8

*e.***-i niyāz ol-:** *Far.+T.*Niyaz ehli olmak.

e.-mışdur 2a/11

*e.***-i tarīḳat:** *Far.*Tarikat ehli.

e.-am

ejdehā: *Far.* Büyük yılan.

*e.*11b/2

ekşer: *Ar.* Daha ziyade, en çok.

*e.*20b/4, 136b/14

ekşerī: *Ar.* Çok defa, çoğu

*e.*2a/5

eksük(g): Bir bölümü olmayan, noksan.

*e.*22a/8, 31a/15, 100b/9, 122a/13, 131a/7, 135a/12, 165a/6, 165a/8

e.+i 121a/10

eksüksüz: Tam olan, eksiği olmayan.

*e.*158a/6

ek-: Serpmek

e.-üp 123b/3

el: Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü; sahiplik, mülkiyet; yabancı.

*e.*25a/12, 27a/10, 34a/15, 38b/2, 49a/12, 55a/5, 86a/15, 92a/13, 93b/10, 97a/4, 126a/14, 127b/15, 131a/11, 144b/7, 169a/10, 172a/9, 199a/12

e.+de 50b/15

e.+dürür 50b/15

e.+e 13a/1

e.+i 104b/15, 105a/1, 133a/10, 15a/1, 60a/6

e.+in 31a/3

e.+inde 163a/2, 169b/1

e.+inden 124a/15, 124b/11

e.+ine 118a/7, 118b/2, 128a/4, 13b/5, 144b/10, 144b/11, 165b/12, 165b/14, 165b/14, 165b/9, 171a/12, 171a/7, 23a/2, 32b/6, 73b/1, 79a/11

e.+ini 31a/2

e.+iŋdedür 29b/8

e.+iŋe 203b/17

e.+üŋ 47a/2

e.+üŋden 159a/5

elbette: *Ar.* Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.

*e.*13b/8, 116a/11

elem: *Ar.* Üzüntü, dert, keder.

*e.*30a/6, 101a/8, 131a/9, 178b/8

elif: *Ar.* Arap alfabesinin ilk harfi.

*e.*25b/9, 102b/10, 102b/14, 103a/3, 103a/5, 117b/2, 157b/11, 185a/14, 187a/15

e.+de 102b/14

e.+e 187a/15

em-: Dudak, dilk ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek, somurmak.
e.-erdi 106b/4
e.-mek 15a/6
e.-mese 15a/7
emān: *Ar.* Eminlik, korkusuzluk.
e.+da 31b/8, 60b/1, 118b/7
e.+ı 119a/5
emānet: *Ar.* Emniyet edilen kimseye bırakılan şey, eşya veya kimse.
*e.*63a/9, 119a/2, 127b/4, 144a/13
emek(g): Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, zahmet.
*e.*98b/15
e.+in 74a/12
emīn: *Ar.* Emniyet sahibi, korkusuz, birine güvenen, şüphe etmeyen, kendisine güvenilen kişi, şey.
*e.*32b/3, 51b/5, 108a/5
*e.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Emin kılmak.
*e.***-ıvḳr-:** Emin kılıvermek.
e.-e 31b/15
*e.***ol-:** *Ar.+T.* Emin olmak.
e.-a 32b/3
emīnlik: *Ar.+T.* Emin olma durumu.
*e.*111b/2
em(i)r: *Ar.* Buyruk, komut, talimat, ferman.
*e.*123b/3
e.+dür 125a/12
e.+i 31a/14, 128b/3
e.+in 79b/2
e.+ine 47a/1, 79a/13, 180b/7
e.+ini 161a/8, 161a/10, 174a/12
emīr: *Ar.*Araplarda ve bazı Müslüman ülkelerde bir kavim şehir veya ülkenin başı.
*e.*24b/5, 71a/7, 179b/6, 179b/8, 180a/4
emīrlik(g): *Ar.+T.* Emir olma, baş olma.
e.+i 24b/6
emr: *Ar.* Buyruk, komut, talimat, ferman. **krş.** emir.
e.+dür 204a/18
emzürmek: Kadın veya dişi hayvan, memesindeki sütü yavruya verme.
*e.*15a/12
enbiyā': *Ar.* Kendilerine kitap indirilmiş peygamberler.
e.+ya 171a/8
endām: *Far.*Vücut, beden, boy, pos.
e.+ı 60a/6
e.+ını 177a/1
e.+larında 132b/3
endīşe: *Far.* Tasa, kaygı.
*e.*72b/10, 72b/12, 75a/3, 91b/7, 95a/13, 98b/3, 117a/6
e.+de 20a/6
e.+ler 20a/8
e.+sin 75a/3
e.+ye 72b/13, 72b/13
*e.***ḳıl-:** *Far.+T.* Kaygılanmak.
e.-dı 98b/3
e.-up 55a/8

er: Erkek.

*e.*112a/14, 112a/14

ęr- : Erişmek, kavuşmak, ulaşmak.

e.-di 120a/14

e.-medi 140b/9

e.-meyince 159b/1

e.-mez 14a/12, 22a/9

e.-se 94b/10, 162b/13, 171a/4, 171a/6

e.-seŋ 16a/6, 16a/10

erbāb: *Ar.* Bir işten anlayan kimse.

*e.***-ı kulūb:** *Far.* Gönül ehli.

*e.*20b/15

Erbaʿīn: *Ar.* İmam Gazâlî'nin eseri.

e.+de 101a/8

eren: Ermiş.

e.+ler 98a/1, 116b/4

e.+leri 116a/9, 117b/8

eri-: Katı cismin ısı etkisiyle sıvı duruma geçmesi.

e.-di 35b/14

eriş: Dokuma ipliği

e.+i 35a/5

ėriş-: Varılması zamana ve emeğe bağlı olan veya uzakta olan bir amaca varmak, ulaşmak. **krş.** ęriş-

e. 8a/9

e.-di 83a/6, 137a/15, 137b/4, 142a/9, 83a/6

e.-dise 139a/7

e.-dügi 97b/7

e.-düŋ 43b/8

e.-düŋise 9a/9

e.-e 22a/4, 72b/4, 83a/12, 109b/7

e.-enler 26b/13

e.-enlerden 44b/7

e.-esin 11b/13, 32b/11, 53b/3, 59b/10, 96b/14, 99a/10, 138a/8, 142a/7

e.-eyin 78b/1, 111a/7

e.-ince 123a/1

e.-medi 110a/4

e.-mez 15a/13, 88a/2

*e.-mez*sin 141b/12

e.-mişlerdür 83a/5

e.-se 40a/2, 133a/13, 137b/2

e.-seŋ 66b/6

e.-üp 29b/15, 68b/1, 98a/1, 131b/5

e.-ür 17b/1, 19b/4, 22a/7, 22b/2, 25a/11, 25a/4, 44a/6, 45a/8, 47a/15, 57b/12, 83a/12, 133a/12, 136b/4, 137a/4, 137a/9

e.-ürsin 54b/13

ęriş-: Varılması, zamana, emeğe bağlı olan veya uzakta bulunan bir amaca varmak, ulaşmak. **krş.** ėriş-

e.-eyin 44a/10

e.-üp 22a/3

e.+dügini 83a/1

e.+düŋise 181a/14

e.-e 111a/11, 145b/13

e.-esin 71b/12, 97a/3, 116a/8, 181a/15, 202b/8

e.-eyin 169b/12, 169b/5

e.-üp 197a/14

e.-ür 137a/6, 165a/10, 180a/3, 180b/2, 180b/3, 196a/8

e.-ürler 202b/9

e.-**ebil-:** Ulaşabilmek.

e.-mez 110a/5

ėrişdür-: Eriştirmek.**krş.**ẹrişdür-

e.-e 121b/10

e.-ür 75a/11

e.-ürsin 158a/4

e.-**egör-:** Eriştirmek için çalışmaya devam etmek.

e.-gil 142a/6

ẹrişdür-: Ulaştırmak. **krş.** ėrişdür-

e.-e 159a/7

e.-ür 129a/7

e.-mek 18b/6, 68a/12, 68a/8

ẹrişen: Varan, ulaşan.

*e.*137a/8, 179a/15, 187a/7

e.+lerden 131b/13

e.+üŋ 192b/5

erit(d)-: Eritme işini yapmak.

e.-seŋ 96b/4

e.-üp 62b/15, 96b/6

e.-ür 117b/12

ẹrmek(g): Erişmek, ulaşmak.

e.+e 14a/12, 14a/14

ẹrte: Ardından gelen

i.+ye 98b/10, 98b/11

ervāḥ: *Ar.* Canlar, hayatın cevherleri.

e. +ı 185a/1

e.+ını 183b/3

e.+ları 2a/19, 184b/15

erzānī: *Far.* Layık görme, liyakat.

*e.*39b/1, 94b/10

*e.***ḳıl-:** *Far.+T.*Layık görmek.

e.-ursa 148a/4

*e.***ol-:** *Far.+T.*Layık olmak.

e.-asın 93b/10, 103b/3, 106a/3, 108a/15, 169b/9

e.-ayım 94b/10

e.-ġıl 169b/7

es-: Havanın bir yönden bir yöne akması, rüzgâr olması.

e.-e 69b/15, 69b/5, 149b/6

e.-er 11a/3, 69b/9, 134a/13, 149b/10, 149b/14, 150a/7, 150a/9

e.-mesün 173b/12

e.-se 69b/7

e.-üp 39b/15, 146b/15

e.-**ebaşla-:** Esmeye başlayıp, sürekli olarak esmek.

e.-sa 70a/15, 70a/7

esbāb: *Ar.* Lazım olanlar.

*e.*145b/1

e.+ı 141a/5

e.+lar 69b/2

e.+ları 141a/12

eṣer: *Ar.* Nişan, iz, alamet.

e.+i 52b/7, 135a/3, 149a/1, 149a/12, 187a/13

e.+in 44a/14

esīr: *Ar.* Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak.

*e.*24b/4, 24b/7, 71a/7, 128b/14, 179b/6, 179b/9, 180a/4

esīrlik(g): *Ar.*+T. Esir olma işi.

e.+i 24b/5

esmāʾ: *Ar.* Adlar

e.+dan 100b/10

esrār: *Ar.* Gizlenilen ve bilinmeyen şeyler.

e.+ı 61b/8

ėşik(g): Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak. **krş.** eşik.

e.+ine 110b/14

eşik(g): Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alt basamak. **krş.** ėşik.

*e.*ine 111a/4

eşit:Yapı, değer, boyut, nitelik ve nicelik bakımından birbirinden ne artık ne eksik olmayan

*i.*112b/15

eşyā': *Ar.* Şeyler.

*e.*138b/3, 156a/10

ęt-: Bir şeyi yapmak.

*e.*156a/2

e.-di 23a/9, 31a/15, 38a/15, 72b/6, 84b/15, 108b/5, 109b/14, 110a/1, 110a/3, 114a/1, 120a/13, 153a/14, 158b/5, 181a/5

e.-digümüz 130b/7

e.-diler 43a/15

e.-dügi 79a/8

e.-düginde 101a/2

e.-dügüŋ 109b/5

e.-dükce 204a/4

e.-dükleri 196b/1

e.-dürmek 179b/3

e.-e 15b/15, 16a/1, 32b/6, 40b/13, 42b/13, 60a/15, 74b/7, 83a/13, 121b/15, 122a/1, 122a/1, 122a/4, 122a/8, 122b/2, 122b/8, 123a/15, 123a/4, 123a/5, 123a/5, 123a/9, 123b/1, 123b/2, 123b/3, 123b/8, 124a/13, 124a/5, 124b/4, 132a/9, 133a/6, 133a/6, 133a/7, 133a/7, 133b/11, 136a/5, 136b/9, 136b/9, 144b/10, 145a/1, 145b/10, 145b/15, 146a/1, 146a/3, 146a/4, 149a/15, 165a/3, 165a/5, 176b/4

e.-eler 29a/1, 55b/8, 95a/10

e.-elüm 13b/11, 183a/14

e.-emedi 30a/15

e.-en 60a/15, 70b/9, 76b/9, 105b/9, 157b/3

e.-eni 8b/11

e.-enüŋ 76b/1

e.-er 30b/7, 44a/3, 63a/13, 84b/7, 100b/13, 132b/12, 132b/12, 132b/14, 132b/6, 132b/8, 132b/9, 144a/9, 145a/11, 145b/1, 145b/2, 145b/11, 151b/10, 152b/15, 153a/10, 153a/15, 153a/6, 153b/12, 153b/7, 155a/6, 155b/15, 155b/2, 155b/5, 155b/6, 156a/7, 157a/11, 157a/15, 157a/6, 157b/10, 157b/13, 157b/6, 164b/10

e.-erdi 58b/12, 60b/2, 73a/10, 73b/11

e.-erdük 113a/1
e.-erem 79a/3, 180b/14
e.-erken 148a/12
e.-erler 21a/14, 75b/6, 80a/8, 146b/11, 146b/13, 157b/1, 164b/8, 164b/9, 202b/10, 204a/2
e.-erse 15a/4, 118b/14, 121b/9, 165a/10, 168a/13
e.-ersin 204a/18
e.-erüz 39b/2, 203b/10, 204a/11, 204a/16
e.-esin 9a/12, 9a/15, 76a/11, 103a/9, 146b/9
e.-evüz 18b/1, 114a/4
e.-eyim 23a/5
e.-eyüz 204a/12
e.-gil 134b/12
e.-ici 157a/15
e.-meden 16b/9
e.-medin 117b/5, 121b/15
e.-megde 145b/12, 145b/12
e.-megdendür 20b/5
e.-mege 42b/7, 150a/2, 162b/14, 163a/6, 185a/13, 196b/2
e.-megil 156a/5
e.-megile 161b/2
e.-mek 15b/14, 34b/9, 35b/12, 35b/12, 96a/2, 103a/11, 117b/6, 125b/9, 129a/10, 133a/3, 134a/3, 159a/13, 163a/3, 165b/11, 169b/1, 179b/5, 179b/6
e.-memek 121b/4
e.-mese 41a/5, 163a/7
e.-meseŋ 14a/5
e.-mesün 16b/13
e.-meye 69b/9, 121a/13, 121b/1, 122a/14, 122b/8, 122b/9, 124a/1
*e.-meye*ni 8b/5
*e.-meye*vüz 204a/11
e.-meyüp 157b/2
e.-mez 146b/9, 203b/13
e.-miş 44a/7, 85b/7, 113a/13, 130a/6
e.-mişdür 21a/2
*e.-miş*ler 130a/4
e.-se 41b/5, 44a/7, 70b/8, 101a/10, 117b/1, 119a/2, 132b/13, 132b/15, 132b/2, 159a/11, 165b/2
e.-sek 100b/8
e.-seŋ 96b/3, 96b/6,100b/11, 101a/1, 101a/1, 109b/6, 148a/3, 170a/4, 170b/11
e.-sün 16b/13, 135b/15
e.-üp 6b/15, 9a/14, 15a/14, 16b/14, 20a/5, 21a/8, 25a/6, 32b/10, 40a/6, 43b/15, 43b/15, 47a/1, 47a/2, 57b/11, 63a/15, 68a/11, 68b/2, 69b/10, 69b/6, 70a/4, 72a/13, 74a/6, 75a/10, 75a/12, 75a/4, 75b/7, 76a/14, 76a/2, 76a/9, 81b/2, 86a/6, 99a/12, 109b/13, 110a/2, 122a/4, 122b/8, 124b/9, 125b/5, 130b/1, 133b/12, 133b/14, 134a/7, 135a/7, 146a/1, 147a/9, 148b/3, 149b/1, 150a/15, 152b/3, 153a/12, 153a/6, 154b/11, 155b/14, 155b/2,

156a/7, 157a/13, 157a/15, 157a/2, 157a/9, 157b/10, 157b/14, 158b/8, 159a/14, 161a/10, 161a/7, 163a/8, 163a/8, 165b/10, 171a/13, 180a/14, 187b/3, 202b/7

i **-ebaşla-:** Bir işi yapmaya başlayıp devam etmek. **krş.** ẹdübaşla-.

e.-r 136b/8, 136b/12

*e.***-übaşla-:** Bir işi yapmaya başlayıp devam etmek. **krş.** ẹdebaşla-.

e.-dı 132a/13

e.-r 132b/11

e.-ya 136a/6

*e.***-egör-:** Bir işi bir süre yapmak.

*e.*29b/13, 30b/7, 142a/6

ʿacele ẹt- 122b/8

ʿadl ẹt- 81b/2

ʿafv ẹt- 121b/15

ʿamel ẹt- 74b/7, 75b/7, 120a/13, 122b/2, 169b/1

ʿarż ẹt- 2a/9, 145b/11, 146b/9, 195b/8

āsān ẹt- 32b/6

baḫş ẹt- 43a/15, 122a/8

cehd et- 9a/12, 43b/15, 69b/10, 72a/13, 84b/15, 124b/4, 125b/5, 148b/3, 171a/13

cemʿ ẹt- 145b/2

cevlān ẹt- 176b/4

ceẕb ẹt- 145b/10

daʿvā ẹt- 70b/8

daʿvet ẹt- 16b/13, 23a/9, 159a/15

farḳ ẹt- 124a/5, 124a/13

feryād ẹt- 75a/4

fetḥ ẹt- 133b/11

fevt ẹt- 63a/15

fikir ẹt- 76a/11, 146a/1, 146b/1

fikr ẹt- 47a/2, 76a/14

ġarḳ ẹt- 73a/10, 73b/11

ġaybet ẹt- 60a/15

ġırīv ẹt- 144a/9

ġusl ẹt- 29a/1

günah ẹt- 145b/12

ḥareket ẹt- 122a/4

ḥāṣıl ẹt- 16b/9, 124b/9,

ḫavf ẹt- 42a/13, 134b/12

ḥayā ẹt- 181a/4

ḥaẕer ẹt- 9a/14

ḫaẕf ẹt- 100b/8

helāk ẹt- 23a/5

ḫiẕmet ẹt- 44a/7, 146a/3, 146a/4

ʿibādet ẹt 76b/1

iḫāṭa ẹt- 2a/15

iḫtilāṭ ẹt- 134a/7, 170a/4, 170b/11

iḫtirāz ẹt- 123a/15

iḫtiyār ẹt- 103a/9

iḳrār ẹt- 99a/12, 103a/11

ilhām ẹt- 110a/2

imtiṣāl ẹt- 9a/15, 47a/1, 161b/2

iʿrāż ẹt- 145b/1

irşād ẹt- 162b/14, 163a/6

istiḍlāl ẹt- 34b/9

istiġfār ẹt 159a/14

işāret ẹt- 165a/5

iʿtiḳād ẹt 70b/9

ittibāʿ ęt 32b/10
iżāfet ęt- 108b/5, 130a/6
iẓhār ęt 23a/9
ḳabūl ęt- 14a/5, 42b/7, 146b/9, 163a/7, 163a/8, 165b/11, 180b/14, 183a/14
ḳabż ęt- 121b/9
ḳarār ęt- 75a/12, 132b/13, 132b/15, 135b/15, 136a/5, 158b/8
ḳaṣd ęt- 165a/10
ḳatl ęt 135a/7
kesb et- 68b/2, 75b/6
kifāyet ęt- 30b/6
ḳuʿūd ęt- 132b/2, 144b/10
maʿmūr ęt- 196b/2
maʿṣiyet ęt- 145b/12
medḥ ęt- 204a/4
meyl ęt- 121b/1, 121b/4, 145a/11
miṣāl ęt- 13b/11
mücāhede ęt- 43b/15
müşāhede ęt- 15b/15
naṣīb ęt- 83a/13
naṣīḥat ęt- 122a/1, 159a/3
naẓar ęt- 25a/6, 76a/2, 76a/9, 96a/2, 100b/11, 164b/8, 165a/3
nūş ęt- 123b/3
ʿözr ęt- 109b/14, 110a/1, 110a/3
ʿözür ęt- 109b/6, 109b/13
pāk ęt- 16a/1, 80a/8, 96b/3, 96b/6, 134a/2, 146b/11, 147a/9, 150a/15, 151b/10, 158b/4, 179b/5, 202b/10
redd ęt- 121a/13
riʿāyet ęt- 133b/12, 163a/3
rivāyet ęt- 164b/10
ṣabr ęt- 129a/10
saʿy ęt- 202b/7
ṣayd ęt- 145a/1
selb ęt- 204a/2
seyir ęt- 60b/2
seyr ęt- 21a/8
ṣoḥbet ęt- 113a/1
suʾāl ęt- 101a/2
sülūk ęt- 21a/14, 44a/3, 165b/2
şek ęt 156a/5
ṭāʿat ęt- 114a/4
taʿcīl ęt- 122b/8
taġyīr ęt- 117b/5
ṭahāret ęt- 40a/5, 86a/6
ṭaleb ęt- 68a/11, 79a/3, 105b/9
taʿlīm ęt- 15a/14
taṣdīḳ ęt- 40b/13
taṣvīr ęt- 152b/2
tecellī ęt- 149b/1
tekebbür ęt- 74a/1
tekrār ęt 130b/1
teraḳḳī ęt- 168a/13
terk ęt- 57b/11, 123a/4, 123a/9, 123b/1, 164a/9, 165b/10
tesbīḥ ęt- 155b/2
teslīm ęt- 113a/13, 114a/1
teşbīh ęt- 130a/4
tevbe ęt- 161a/10
tevekkül ęt- 157b/1
tımār ęt- 30a/15
ʿucb ęt 8b/11

ʿucub ẹt- 20a/5
ümīẕ ẹt- 161a/7
vaʿde ẹt- 149a/15
vaʿaẕ ẹt- 58b/12
vaḥy ẹt- 6b/15
var ẹt- 76b/9
vefāt ẹt- 38a/15
yād ẹt- 117b/6, 157b/6
153a/6, 155b/14, 156a/7, 157a/13, 157b/6, 157b/10, 157b/14
yoḳ ẹt- 84b/7
zecr ẹt- 122a/1
ẕikr ẹt- 53b/12, 180a/14
ẕikir ẹt- 18b/1, 35b/12, 101a/10, 117b/1, 132a/9, 132b/6, 132b/12, 132b/14, 133a/6, 133a/7, 136b/9, 152b/15, 153a/6, 153a/10, 153a/15, 153b/7, 153b/12, 154b/11, 155a/6, 155b/2, 155b/5, 155b/6, 155b/15, 156a/7, 157a/6, 157a/11, 157a/15, 157b/10, 157b/13
zīnet ẹt- 146b/13
ziyāde ẹt 16b/14
ẓuhūr ẹt- 203b/13

etek(g): Bedenin belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisı.
e.+in 113a/8
e.+iŋe 113a/8
e.+üŋ 113a/7
e.+üŋi 113a/6

ev: Yalnız bir ailenin oturabileceği biçimde yapılmış yapı.
*e.*10a/7, 12a/12, 12a/15, 12a/15, 23a/3, 48a/1, 88b/5, 89b/14, 90b/8, 130b/2, 130b/4, 196b/9
e.+de 118b/5, 118b/6, 196b/9
e.+ine 73b/4, 73b/5
e.+ini 73b/11
e.+inden 132a/4
e.+lerine 60b/13, 82a/14

evāmir: *Ar.* Buyruklar.
e.+e 9a/15, 146b/10, 161b/1, 192a/13
e.+üŋ 43b/7
e.+i 131a/4, 146b/10

*e.***eyle-:** *Ar.+T.* Buyurmak.
*e.*192a/13

evbe: *Far.* Pişmanlık.
*e.*161a/11, 161a/12

evḳāt: *Ar.* Vakitler.
e.+da 26b/12, 40a/7
e.+da 25a/10

evlād: *Ar.* Çocuk.
e.+ını 105a/5

evliyā': *Ar.* Kerâmet sahibi olanlar, erenler.
*e.*2a/18, 21a/12
e.+dandur 2a/2
e.+larını 20b/11

evliyā'ullāh: *Ar.* Kerâmet sahibi olanlar, erenler.
e.+(ı) 128a/7

evlü: Evlenmiş olan kadın veya erkek.

*e.*73b/5

evvel: *Ar.* Önce, ilk birinci, başlangıç.

*e.*11b/10, 15b/10, 17b/5, 21b/11, 33a/2, 43b/6, 50b/5, 50b/8, 51a/12, 51a/9, 69a/13, 101a/2, 120b/4, 121a/3, 122b/13, 122b/13, 132a/1, 133b/3, 139a/11, 151b/13, 155a/5, 162b/15, 165b/12, 171a/8, 180b/9, 183a/9

e.+inden 100b/8, 187b/2

e.+inüŋ 156a/6

evvelā: *Ar.* Birinci olarak, ilk önce.

*e.*2a/11, 53b/10

evvelki : *Ar.+T.* Önceki.

*e.*16b/4, 72b/9, 144a/1, 144a/2

ey: Kendine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.

*e.*38a/13, 39b/5, 39b/9, 40a/6, 46a/10, 46a/10, 46a/15, 46a/8, 46a/9, 48a/2, 51a/6, 63a/11, 64a/3, 65a/7, 68a/3, 75a/8, 80b/15, 88b/6, 89a/8, 95b/11, 98b/4, 113a/3, 114a/15, 126a/11, 126a/4, 126a/5, 126a/6, 126a/6, 126a/7, 126b/1, 126b/2, 126b/6, 127a/12, 127a/3, 131b/11, 186a/3, 188a/14, 188b/9, 196b/7, 204b/6

eyit(d)-: Söylemek

*e.*112a/6, 180b/13, 181a/1

e.-di 11a/7, 11a/7, 13b/6, 13b/10, 21a/9, 31a/10, 31b/3, 32a/10, 32a/11, 35b/2, 38a/13, 39b/10, 39b/7, 40a/2, 45a/6, 45a/9, 55a/11, 55a/6, 55a/9, 58b/13, 58b/15, 59a/3, 59a/4, 59a/6, 60b/10, 60b/15, 60b/8, 61a/1, 69a/11, 76b/9, 77a/15, 77a/15, 77a/7, 77b/1, 77b/1, 77b/2, 77b/2, 77b/3, 77b/4, 77b/5, 78b/13, 79a/1, 79a/2, 80a/11, 80a/4, 81a/11, 81a/12, 81a/9, 82b/12, 85a/10, 85b/10, 86a/3, 98a/11, 98a/13, 98b/13, 98b/4 107a/3, 107a/5, 108b/3, 108b/6, 109b/10, 109b/14, 109b/14, 110a/1, 112b/13, 116b/13, 116b/15, 116b/8, 117a/5, 120a/5, 143b/14, 151a/13, 173b/10, 174a/2, 174a/6, 187a/12, 196a/12, 196a/14, 196b/12, 196b/2, 196b/4, 196b/8

e.-diler 37b/11, 41a/1, 59a/1, 100b/7, 116b/10, 116b/12, 116b/15, 116b/4, 116b/8, 117a/2, 117a/3, 196a/8

e.-düm 38a/12, 38a/15, 39b/12, 39b/15, 39b/5, 39b/9

e.-gil 12a/1, 44b/1

e.-i 136b/3, 136b/5, 136b/6

e.-ilür 101a/3

e.-irlerdi 72b/12

e.-megile 151b/12

e.-miş 97a/13, 112b/11, 142a/2

*e.-miş*ler 72b/5, 75a/8, 99b/6, 171a/5

e.-se 42b/9, 45a/8

e.-seler 14a/6

e.-ü 132b/5, 132b/5, 133a/2, 133a/2, 133a/4, 133a/4

e.-ür 17a/4, 20a/13, 23b/5, 24b/14, 36b/13, 37a/4, 38a/10, 38a/14, 39a/12, 39b/4, 46a/7, 47b/8, 50b/5, 51a/8, 52b/5, 56b/7, 57a/6, 59a/8, 62a/14, 68b/7, 77a/9, 94b/15, 95b/10, 95b/7, 95b/8, 97b/15, 97b/15, 98b/12, 102a/8, 110b/14, 113a/3, 113a/6, 118b/11, 130b/3, 141b/2, 143a/8, 149a/11, 151a/10, 153b/4, 158b/2, 159a/8, 161b/1, 162a/15, 162b/12, 162b/3, 164a/11, 164a/15, 164b/7, 165a/2, 165b/1, 168a/10, 169a/13, 169b/8, 171a/3, 172b/7, 173b/8, 174b/10, 176a/13, 177a/3, 178b/6, 179a/15, 181a/13, 183a/14, 183a/8, 184b/15, 185a/8, 187a/5, 192a/7, 192b/14, 192b/4, 192b/6, 195b/7, 196a/11, 196b/14, 197a/11, 202b/6
e.-ürler 53b/13, 156b/4
*e.-ür*sin 112b/13
e.-**übaşla-:** Söylemeye başlayıp devam etmek.
e.-ya 149b/3
eyle-: Bir kişiden veya bir şeyden mahrum bırakmak, etmek, yapmak.
*e.*9a/9, 29b/10, 29b/14, 29b/4, 47a/3, 53b/3, 54a/9, 63a/15, 65a/11, 65a/7, 70a/13, 70a/9, 80b/15, 94b/11, 99a/8, 134b/6, 149b/3, 159a/7, 192a/13, 203b/15
e.-di 45b/3, 130b/2
e.-dise 132b/15
e.-gil 87b/15, 99a/8, 134b/13, 141b/14, 149a/15, 170a/3, 170a/5, 170a/9, 170b/8, 170b/13
e.-me 70a/14
e.-mek 121b/5, 129b/6, 134a/5
e.-meŋ 117a/11
e.-meye 122a/13
e.-mez 145b/5
e.-mezem 74a/12
e.-miş 130a/5, 130b/5
e.-mişdür 29b/9, 146b/2
e.-mişlerdür 144a/1
e.-ŋ 203b/8
e.-r 2a/8, 2a/10
e.-se 63a/1
e.-sün 111a/10
e.-yüp 47a/5, 204a/9
ʿamel eyle- 29b/14, 87b/15, 149a/15
ʿarż eyle- 111a/10
cehd eyle- 54a/9, 65a/7, 65a/11, 70a/9, 70a/13, 80b/15, 141b/14, 149b/3, 159a/7
evāmir eyle- 192a/13
fehm eyle- 203b/15
fevt eyle- 117a/11
fikr eyle- 170a/3, 170a/5, 170a/9, 170b/8, 170b/13
ġāret eyle- 146b/2
ġark eyle- 70a/14
ḥaẕer eyle- 9a/9, 29b/10, 63a/15
ʿibādet eyle- 203b/8
maġbūn eyle 29b/9

mesḥ eyle- 47a/3
muḫalefet ẹt 123b/8
muḳārin eyle- 94b/11
mücāhede eyle- 134b/6
naẓar eyle- 29b/4
neşr eyle- 2a/8
pāk eyle- 63a/1, 145b/5
perhīz eyle- 99a/8
taʿbīr eyle- 2a/10
teşbīh eyle- 130a/5
ümīẕ eyle- 134b/13
var eyle- 204a/9

eyle: Öyle.
e.-dür 60a/14

eyü: İyi
*e.*24b/2, 72b/13, 75a/3, 85b/10, 118b/7, 165b/9
e.+den 124a/6
e.+ler 98a/4, 98b/14, 99a/1, 99a/4
e.+midür 72b/12
e.+si 112a/9, 142a/3
e.+sini 165b/10

eylük: İyilik
*e.*111b/1

ezel: *Ar.* Başlangıcı olmayan.
*e.*122b/1, 156a/10
e.+i 115a/4, 115a/4
e.+den 75b/4

***e.*-i āzel:** *Far.* Çok öncesi.
e.+de 82b/4, 96a/7
e.+e 67a/10

F

fā'ide: *Ar.* Fayda, menfaat, kâr, kazanç.
f. 13b/3, 14a/6, 47a/11

faḳīr: *Ar.* Zengin olmayan, parasız, aciz.
f. 106a/8, 107a/9, 108a/12
f.+ler 108a/7
f.+lerden 108a/10

faḳr: Fakirlik, yoksulluk.
f. 15b/5, 106b/11, 136a/9

fānī: *Ar.* Ölümlü.
f. 14b/4, 29a/4, 29b/4, 29b/7, 50a/7

fānīlı(ḳ)ġ: *Ar+T.* Ölümlülük.
f.+ını 170b/7

fāriġ: *Ar.* Vazgeçmiş, çekilmiş, rahat, boş kalmış.
f. 81a/7
f. **ol-:** *Ar.+T.* Rahat, işsiz olmak.
f.-maḳ 125a/7

farīża: *Ar.* Farz, lazım, gerek, Allah'ın emri.
f. 50b/8, 116a/4, 115a/13
f.+dur 124b/15
f. +sı 116a/12
f.+yısa 50b/6

farīżalıḳ(ġ): *Ar.+T.* Farz olma durumu.
f.+ı 115a/13

farḳ: *Ar.* Ayrılık, başkalık.
f. 41b/6, 124a/13, 124a/5
f. **ẹt(d)-:** Fark etmek.
f. -e 124a/5, 124a/13

farż: *Ar.* Allah'ın işlenmesi kesin olarak lazım olan, terk edildiğinde günah olan emirleri.

f.+ı 123b/13

fāsıḳ: *Ar.*Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen, fesatçı.

f. 94b/4

f.+laruŋ 185a/1

fā: *Ar.*Fe harfi.

f. +sına 56b/10

f. +sını 56b/10

fāsid: *Ar.* Kötü, fenā; yanlış, bozuk, münafık, fesat çıkaran.

f. 76b/4

f. **ol-:** *Ar.+T.*Bozuk olmak.

f. -ur 47a/11

faṣīḥ: *Ar.* Güzel düzgün ve açık konuşan.

f. 13b/14

faṣl: *Ar.* Ayrıntı, ayrılma.

f. 25a/12, 142a/8

Fāṭıma: *Ar.* Hz.peygamberin ilk zevceleri Hz.Hatice'den dünyāya gelen, dört kızının en küçüğüdür.

f. 196a/9, 196b/8

f.+dan 196a/8

fayda: < *Ar.fāʾide* Fayda, menfaat, kâr, kazanç. **krş.** fāyide.

f. 8b/9, 14a/4, 58a/1, 59a/13, 144a/1

f.+sı 71b/1

f. **ḳıl-:** *Ar.+T.*Fayda etmek.

f. -maz 8b/14

f. **ol-:** *Ar.+T.*Fayda olmak.

f. -maz 13b/4

fāyide : < *Ar.fāʾide* Fayda, menfaat, kâr, kazanç. **krş.** fayda.

f. 129b/11, 204a/9

f. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Fayda etmek.

f. -maz 14a/6

fażıl: *Ar.* Faziletli , fazilet sahibi, erdemli.

f. 157a/11, 157a/13

f.+ını 77b/11

f. **ḳıl-:** *Ar.+T.*Faziletli yapmak.

f. -duġı 157a/13

fażl: *Ar.* Fazilet.

f. 100b/1, 157a/11, 157b/1

f. +ı 157b/2

f.+ından 106b/9

f.+ıŋdur 204a/18

f.+um 174b/8

fehm: *Ar.* Anlama, anlayış.

f.+leri 20b/13

*f.***eyle-:** Ar.+T.Anlamak.

f. 203b/15

felāḥ: *Ar.* Kurtuluş, selamet.

f. 123a/4

fenā': *Ar.* Yok olma, yokluk.

f. 15b/5, 21b/12, 22a/4, 25a/7, 53a/15, 95b/15, 105a/11, 108a/12, 115a/1, 133a/11, 159a/6, 159a/8, 169b/13, 181a/14, 183a/15, 185a/12

f.+dan 15b/3, 77a/3

f.+ya 179b/13

f. +da 26b/4, 110b/1

f. **ol-:** *Ar.+T.*Yok olmak.

f. -maḳ 121a/6

ferd: *Ar.* Tek, yalnız olan şey, çifti olmayan, eşi bulunmayan.

f. 34a/4

ferdāniyyet : *Ar.* Birlik, teklik, eşsizlik.

f. 21b/9, 133a/2

ferişte: *Far.* Melek.

f. 32b/4

f.+ler 74a/14

f.+lerden 31a/11

f.+lerdi 98a/7

f.+lere 74a/11

feriştegān: *Far.* Melekler.

f. 197a/5

ferişteh : **bk.**ferişte.

f.+ler 9b/7, 37b/6

f.+lere 9b/6

fermān: *Far.* Emir, buyruk.

f. 31a/13, 109b/11, 116a/14, 125b/1, 125b/5, 141b/1

f.+durur 126a/14

f.+ı 37b/13, 141a/3, 162b/1, 166a/1, 166a/1, 176b/15, 197a/12

f.+ını 174a/10, 174b/5

f.+ıyıla 187b/7

f.+ladı 183a/10, 183a/11, 183a/13

f.+laruŋ 7a/6

feryād: *Far.* Yardım etmek için çıkarılan yükses ses.

f. 39b/10, 75a/4

f. **ẹt(d)-:** *Far.+T.*Feryat etmek.

f. -üp 75a/4

f. **ḳıl-:** *Far.+T.*Feryat etmek.

f. -up 76b/7

fesād: *Ar.* Bozukluk.

f.+ı 19b/2,119a/12

fetḫ: *Ar.* Açma, açılma.

f. 133b/11

f. **ẹt(d)-:** *Ar.+T.*Almak.

f. -e 133b/11

f. **ol-:** Ar +T.Açılmak.

f. -masa 133b/9

fettāḥ: *Ar.* Zafer kazanmış, üstün gelmiş.

f. 34a/6, 133b/11

fevḳ: *Ar.* Üst, üst taraf, yukarı.

f. 174a/8, 174a/13

fevt: *Ar.* Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme, elden çıkarma, kaçırma.

f. 63a/15, 117a/11

*f.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Elden çıkarmak, kaçırmak.

f. -üp 63a/15

*f.***eyle-:** *Ar.+T.* Elden çıkarmak, kaçırmak.

f. -meŋ 117a/11

f. **ol-:** *Ar.+T.*Kaçmak.

f. -sa 32a/4

fevz: *Ar.* Galiplik, zafer, kurtuluş.

f. 56b/10

f.+*den* 56b/5

f.+*i* 56b/7

fısḳ u fücūr: *Ar.* Hak yolundan çıkma, Allah'a isyan etme.

f. 35a/1

fısḳ: *Ar.* Allah'a isyan.

f. +*ı* 84a/10, 151b/1

fikir: *Ar.* Düşünce, idrak.**krş.**fikr.

f. 35b/12, 76a/11, 117b/11, 146a/1

f. **ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Düşünmek.

f. -*e* 146a/1

f.-*esin* 76a/11

f. -*üp* 146b/1

fikr: *Ar.* Düşünce, idrâk.**krş.**fikir.

f. 76a/14, 117b/4

f. +*i* 20a/6, 24b/13

f. +*ini* 123a/10

f. **ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Düşünmek.

f. -*üp* 47a/2, 76a/14

f. **eyle-:** *Ar.*+*T.* Düşünmek.

f. -*gil* 170a/3, 170a/5, 170a/9, 170b/8, 170b/13

f. **ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Düşünmek.

f.-*ġıl* 170b/7

fikret: *Ar.* Fikir, düşünce.

f. 180a/5

firāḳ: *Ar.* Ayrılma, ayrılık.

f. 24b/13, 56b/10, 70a/3, 83b/1

f.+*dan* 24b/12, 24b/9

firaḳlıḳ : *Ar.*+*T.* Ayrılma durumu.

f. 69b/14

firāset: *Ar.* Yiğitlik mertlik.

f.+*i* 20a/12

f.+*inüŋ* 19b/12

Firʿavn: *Ar.* Allahlık iddiasında bulunduğu için Hz.Musa'nın mücadele ettiği Mısır hükümdârı. **krş.** Firʿavun

f. 11a/7, 152a/6

f. +*durur* 151b/15

Firʿavun: < *Ar.Firʿavn* Allahlık iddiasında bulunduğu için Hz.Musa'nın mücadele ettiği Mısır hükümdârı. **krş.** Firʿavn

f. 11a/12, 11a/6, 11a/8, 11b/4

f.+*a* 29a/12, 152a/1

f.+*durur* 152a/2

f.+*ı* 84a/9

f.+*uŋ* 11a/11

fitne: *Ar.* Bela, mihnet, sıkıntı, azdırma.

f. 56a/7

fitnelen-: *Ar.*+*T.* Sıkıntılanmak.

f.-*ür* 192a/9

f.+*si* 121a/13

fu'ād: *Ar.* Kalp, yürek, gönül.

f. 70b/12, 71a/6, 74b/10, 74b/13, 74b/14, 74b/3, 75a/2, 82b/10, 83a/6, 83a/6

f.+*a* 126a/12

fuḳarā': *Ar.* Fakirler.

f.+*sınuŋ* 2a/10

fużūllıḳ: *Ar.*+*T.* Lüzumsuzluk, fazlalık.

f. 29b/7

fülān: *Ar.* Herhangi bir şahıs, belirsiz bir şey.

f. 98b/13

fütüvvet: *Ar.* Soy temizliği, cömertlik, yiğitlik, gençlik, delikanlılık.

f. 123b/10

f. +inüŋ 149a/1, 149a/11

f.+üŋi 148a/9

G

ġaffār: *Ar.* Kullarının günahlarını affeden Allah.

g. 20b/8, 33b/15

g.+am 31a/12

ġāfil: *Ar.* Gaflette bulunan, ihmal eden, dikkatsiz.

g.+i 8b/8

g. **ol-:** *Ar.+T.* Gaflette bulunmak.

g. -mağıl 54a/10

g. -up 60a/13

ġafūr: *Ar.* Mağfiret eden, suç bağışlayan, merhamet eden Allah.

g. 37b/14

ġafūrluḳ(ġ): *Ar.+T.* Bağışlayıcılık.

g.+ını 31b/3

gāh, geh: *Far.* Zaman bildiren edat.

g. 24b/10, 24b/4, 24b/5, 24b/9, 121b/14, 121b/14, 132b/11, 132b/12, 132b/4, 132b/4, 145a/11, 145a/12, 145a/10, 145b/2, 145b/3, 145b/1

ġalebe: *Ar.* Galip gelme, yenme üstünlük.

g. **ol-:** *Ar.+T.* Galip gelmek.

g.-duḳça 107a/8

ġālib: *Ar.*Üstün gelen, yenen.

g. **ol-:** *Ar.+T.* Üstün olmak.

g. -ur 171b/3

ġam: *Ar.* Keder, Tasa, Kaygı, Dert.

g. 122a/11, 122a/14, 192a/14

g. +ı 145a/12

g. +ın 145b/1

ġamgīn: *Ar.+Far.* Kederli, tasalı, hüzünlü

g. 196a/7

ġammāzlıḳ: *Ar.* Birine iftira ederek zarar verme, fitnecilik.

g. 125a/8

ġanī: *Ar.* Zengin, varlıklı, bol, doygun.

g. 33b/12, 108a/9

ġanīmet: *Ar.* Çalışmadan elde edilen şey, emeksiz kazanç, düşmandan alınan mal.

g. 75b/1, 111a/8, 131b/10

g.+i 65b/6, 141a/10

ġanīmetlü: *Ar.+T.* Kazançlı, ganimetli.

g. 75a/13

ġarb: *Ar.* Güneşin battığı yer, gün batısı, batı.

g.+a 2a/8

ġāret: *Ar.* Yağma yapmak, saldırmak.

*g.***eyle-:** *Ar.+T.* Yağma yapmak, saldırmak.

g. -mişdür 146b/2

ġarīb : *Ar.*Kimsesiz, zavallı.

g. 94b/3

g.+em 78b/13, 78b/13

ġarḳ: *Ar.* Suya batma, batırma.

g. 70a/14

g.+a 69b/8

g. **ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Suya batırmak.

g.-erdi 73a/10, 73b/11

g. **eyle-:** *Ar.+T.*Suya batırmak.

g.-me 70a/14

g. **ol-:** *Ar.+T.*Suya batmak.

g. -maya 119a/6

ġassāl: *Ar.* Ölü yıkayıcı.

g. 124b/8, 163a/2

ġaşiy: < *Ar.gaşy* Kendinden geçme, bayılma.

g. **ol-:** *Ar.+T.* Kendinden geçmek.

g. -dı 107a/6

ġavġa: *Far.* Kavga dövüşme, vuruşma.

g. **ḳıl-:** *Far.+T.*Kavga etmek.

g. -up 59a/1

ġaybet: *Ar.* Kaybolma, arkasından söyleme.

g. 46b/12, 50b/9, 60a/13, 60a/13, 60a/15, 61a/4, 69b/6, 147a/2

*g.***ẹt(d) :** Ar.+T. Arkasından söylemek.

g. -en 60a/15

g. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Arkasından söylemek.

*g.-anlara*60a/13

g. -saŋ 60a/13

ġayret: *Ar.*Çalışma, çabalama.

g. 58b/7, 59a/9

g.+den 57b/15

g.+üŋ 58b/9

g. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Çalışmak.

g. -dı 58b/7

ġayrı: < *Ar. ġayr* Ayrı, başka, özge. **krş.** ġayru.

g. 21b/3, 53b/12, 82b/2, 101a/1, 102b/15, 117a/4, 117a/6, 139a/7, 185a/11, 204a/12, 204b/3

g.+dan 15b/12, 69b/12, 179b/3, 204a/1

g.+larına 203b/14

g.+nı 21a/12

g.+nuŋ 51a/3

*g.+*ŋ 204b/1

g.+ya 42b/8, 203b/3

ġayru: < *Ar.ġayr* Ayrı, başka, özge. **krş.**ġayrı.

g. 92b/2, 92b/3, 100b/4, 140a/11, 140a/12, 185b/15, 186b/14, 195a/6

g.+ya 21a/11

ġayyūr: *Ar.* Gayretli, çalışkan.

g. +sın 58b/11

ġāzī: *Ar.*Gaza eden ordunun başına geçen, savaştan sağ ve muzaffer dönen.

g. 196b/6

gẹce: Günün karanlık olan kısmı.

g. 2a/4, 35b/6, 77a/11, 124a/1

g.+de 24b/2

g.+si 76a/15, 118b/13, 195b/8

geç-: Bir yerden, başka yere gitmek.

g.-di 7a/13, 21b/6, 21b/7, 69a/15, 141a/12, 141a/13

*g.-dük*den 116b/7

g.-düm 55a/10

g.-e 32b/7, 141b/15

g.-icek 16b/3

g.-miş 146a/1

g.-se 181a/1

g.-seŋ 70b/2

g.-üp 8a/6, 122a/6, 137a/15, 146a/5, 146a/7, 171a/15, 185a/10, 185a/12, 197a/13

geçmek(g): Bir yerden, başka yere gitmek.

g.-21b/15, 69a/12, 69b/10, 70a/4, 70b/1, 115a/1

g.-e 69b/1

geçmiş: Zaman bakımından geride kalmış.

g. 145b/3

geçür-: Bir süre yaşamak, zaman harcamak

g.-di 10a/6, 180b/9

g.-e 137a/1

g.-eyim 23a/5

g.-seŋ 129b/5, 129b/7

g.-üp 152b/5

g.-ür 20b/8

g.-ürler 171b/6

gel-: Gelmek.

g. 46a/9

g.-di 7a/12, 8a/4, 8a/6, 11a/9, 30b/5, 31a/13, 31a/9, 31b/2, 32a/9, 38b/6, 76a/6, 76b/12, 77a/11, 80a/1, 85a/8, 86a/6, 86a/8, 98b/10, 98b/12, 109b/11, 116a/15, 116a/15, 116b/4, 130a/14, 138a/3, 180b/15, 181a/6, 185a/1

g.-diler 149a/14, 80a/9

g.-dise 31a/1, 137b/5, 141a/3

g.-diyise 125b/2, 197a/12

g.-dügi 96a/3

g.-dügini 184b/15

g.-dük 17b/1

*g.-dükleri*ni 38b/5

g.-düm 51a/8, 81a/10

g.-düŋ 77a/6, 79a/1, 81a/8, 123a/8

g.-düŋise 174b/2

g.-e 64a/7

g.-ecek 7b/2

g.-en 71a/2, 73b/12, 98b/13, 152b/1

g.-mege 81a/8

g.-megi 15a/9

g.-mesine 196b/12

g.-meye 192a/14

g.-meyüp 159a/5

g.-mez 134b/8, 13b/4

g.-mezden 25b/1

g.-miş 15a/4, 111a/6, 112b/11

g.-mişdür 19a/7, 110a/5

g.-se 15a/5, 20b/8, 24a/4, 24b/13, 39b/13, 73a/12, 95b/7, 122a/13, 122b/1

g.-üŋ 95b/7

g.-üp 11a/14, 30b/3, 82a/13, 95a/11, 95a/6, 95a/8, 95b/6, 96a/2, 98a/15, 98a/6

g.-ür 18b/15, 19b/1, 19b/2, 203b/15, 23a/10, 24b/11, 24b/12, 29b/3, 83b/10, 83b/10, 132b/4, 170b/4

g.-ürdi 73a/2

gem: Atı yönlendirmek için ağzına takılan demir araç

g.+iŋi 70a/13

gemi: Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt.

g. 69b/8

g.+ler 69b/2

g.+si 69b/12, 69b/3, 70a/10, 70a/11, 70a/5

g.+ye 119a/3

gendüm: *Far.* Buğday.

g. 2a/7

ger: *Far.*Eğer.

g. 112a/15, 158a/3

gėrçek: Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat. **krş.** gẹrçek.

g.+dür 25b/9

gẹrçek: Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat.**krş.**gėrçek.

g. 170b/13

g.+dür 25b/5

gerçekle-: Gerçekliğini kesinleştirmek.

g.-mek 103a/11

gerek: Gerçekleşmesi zorunlu olarak beklelen, lazım

g. 11b/11, 13a/15, 13a/15, 13b/1, 13b/6, 13b/9, 13b/9, 14a/1, 14a/12, 14a/13, 14a/14, 14a/15, 14a/2, 14a/2, 14a/3, 14b/12, 14b/13, 14b/9, 15a/10, 15a/11, 15a/12, 15a/14, 15a/3, 15a/5, 15a/5, 15a/5, 15a/6, 15a/8, 15b/11, 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/13, 15b/14, 15b/4, 15b/4, 15b/6, 21b/15, 22a/2, 22a/3, 25a/1, 34b/11, 34b/13, 34b/13, 34b/8, 34b/9, 38b/10, 38b/4, 39a/10, 43b/11, 43b/11, 44a/11, 48b/5, 49b/3, 50b/11, 50b/13, 50b/9, 51a/1, 51a/3, 51a/4, 60a/10, 60a/15, 60a/7, 60a/8, 60a/9, 68a/10, 68a/9, 69a/12, 69a/2, 69b/2, 70b/5, 71a/15, 71b/3, 72a/14, 72b/3, 83a/1, 83a/14, 83a/15, 83b/2, 83b/4, 85b/5, 112a/9, 115a/1, 115a/1, 116a/11, 116a/9, 116b/5, 120a/15, 120b/13, 120b/15, 120b/5, 120b/6, 120b/7, 121a/10, 121a/12, 121a/4, 121a/4, 121a/5, 121a/5, 121a/6, 121b/3, 121b/3, 121b/4, 121b/5, 121b/5, 121b/6, 122a/10, 122b/14, 124b/12, 124b/12, 124b/13, 124b/14, 125a/14, 125a/5, 125b/1, 125b/2, 125b/4, 125b/6, 125b/8, 125b/9, 128b/11, 128b/13, 128b/14, 128b/14, 128b/15, 129a/10, 129a/14, 129a/2, 129b/3, 129b/6, 130b/9, 133b/13, 133b/4, 133b/9, 134a/3,

135a/7, 135b/2, 136a/11, 136a/11, 141a/4, 141a/5, 148a/10, 156a/6, 163a/1, 163a/1, 163a/2, 163a/3, 164a/13, 165b/11, 165b/13, 165b/14, 165b/9, 168a/13, 168a/14, 169b/1, 171a/10, 171a/8, 171a/9, 171b/1, 171b/12, 171b/12, 171b/13, 174b/9, 176a/15, 176a/15, 176a/15, 176b/1, 179b/1, 179b/10, 179b/14, 179b/2, 179b/3, 179b/4, 179b/4, 179b/6, 179b/6, 179b/8, 179b/9, 179b/9, 180b/3, 187a/8, 187a/9, 187a/9

g.-dür 16b/4, 19a/5, 22a/7, 34b/7, 37a/9, 38b/3, 39a/9, 41a/6, 42b/7, 58b/7, 103a/5, 116b/9, 120b/12, 121a/2, 121a/8, 121b/7, 122b/11, 123a/6, 123b/7, 124a/14, 131a/15, 131b/12, 133b/11, 136b/15, 138a/4, 171a/12, 192b/5

gerek-: Bir şeyin yapılabilmesi veya gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne bağlı olmak.

g. 148a/9

g.-mez 13a/2, 13b/6, 50b/10

g.-se 32a/3, 32a/5

g.-sin 59a/8, 103a/10, 103a/11, 103a/11, 130b/15, 187a/6

gereklü: Gerek olan.

g. 64a/5

gėri: Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, alt taraf.

g.+ye 81b/7, 151b/1

gęrü: Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, alt taraf.

g. 10a/11, 94b/3, 117a/6

getür-: Getirmek.

g.-di 10b/15, 60b/13, 85b/11, 159a/6

g.-dise 73b/5

*g.-düginde*n 129b/2

g.-düŋ 204a/9

g.-e 31b/14, 32a/12, 118b/3, 121b/9, 174a/10

g.-em 95a/10

g.-en 13b/15

g.-enler 174a/13

*g.-enler*e 10b/12

g.-gil 13a/1

g.-icek 96a/9

g.-ici 121b/11

g.-medügin 109b/15

g.-medügine 110a/3

g. -mege 53b/2

g.-mek 14b/11, 22a/2, 38b/10, 40b/12, 40b/15, 43b/12, 125b/4, 163a/1

*g.-meye*n 13b/15

g.-miş 19a/2, 97a/12

g.-seler 82a/13

g.-seŋ 131b/9

g.-üp 15a/8, 34b/8, 73a/13, 73b/3, 79b/1, 79b/2, 82b/1, 98b/1, 118a/7

g.-ür 183b/1

g.-ürler 75b/5, 81a/11

gevher: *Far.* Elmas, cevher.

g.+i 71a/1

g.+in 70b/15
g.+ini 74b/14, 83a/7
g.+inüŋ 75b/2
g.+leri 10b/4
gey: Çok.
g. 29b/9, 63a/15, 124a/5
gey-: Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.
g.-e 53b/12
g.-ürdi 9b/10, 31b/5
geymek: Giyme.
g. 13b/5, 34b/11
gez-:Hava almak, hoş vakit geçirmek amacıyla bir yere gitmek.
g.-er 204a/5
ġıdā': *Ar.* İnsanı besleyen şeyler, besi.
g. 123b/6, 161a/13
ġılāf: *Ar.* Kılıf, mahfaza.
g. 74b/3, 78b/7, 78b/9
ġıll-ı ġış: < *Far.ġıll u ġış* Kin ve düşmanlık.
g.+dan 147a/8
ġırīv: Far. Bağırma, bağrışma.
g. **ẹt(d)-:** *Far.* Bağrışmak.
g. -er 144a/9
gibi: Benzer.
g. 8b/9, 9a/10, 11a/14, 11b/3, 15a/4, 15a/4, 15a/7, 20a/10, 20a/2, 22a/4, 22b/2, 23b/4, 25a/1, 25a/10, 34b/9, 44a/8, 44b/1, 45b/12, 46b/10, 50a/11, 50b/8, 53b/14, 77b/9, 82a/12, 82a/14, 82b/3, 84a/2, 86a/3, 95b/9, 97a/2, 99a/13, 102b/14, 102b/8, 103a/13, 103a/14, 103a/5, 105b/14, 109b/5, 121b/12, 124a/7, 124b/8, 128b/2, 128b/3, 129a/1, 130a/4, 130b/10, 130b/15, 136a/4, 140b/6, 145b/11, 146b/15, 148a/10, 148a/9, 149b/7, 150a/10, 150a/4, 150a/5, 151a/5, 161a/11, 163a/2, 164b/14, 165b/15, 165b/5, 171a/9, 171b/2, 171b/5, 17a/15, 192b/2, 192b/2, 197a/13, 202b/10, 203b/12, 203b/12, 203b/8, 204a/5
g.+dür 19b/14, 22b/9, 22b/9, 23b/1, 23b/8, 25a/2, 153b/5, 161a/12, 162b/2, 204b/5
g.+nüŋ 29b/9
gider-: Ortadan kaldırmak, yok etmek.
g.-di 176b/13, 176b/9
g.-diler 98a/4
g.-e 123a/10, 134a/13
g.-gil 134b/5, 44a/15, 60a/9, 95a/1, 95a/3, 95a/4
g.-lerdi 73b/6
g.-mek 43b/11
*g.-meye*sin 103b/8
g.-seŋ 95a/5
g.-üp 134a/2, 172b/8, 25a/7
g.-ür 151b/11, 84b/6, 84b/6, 99a/4
gine: Gene, yine.
g. 100b/9, 107a/6, 98b/11
gir-: Dışarıdan içeriye geçmek.

g.-di 116b/11, 116b/14, 116b/7, 117a/3, 141a/13, 45a/6, 76b/7, 77a/5, 78b/7, 78b/9, 81a/4, 82a/1, 82a/4, 83b/14, 97b/14
g.-dise 22b/15, 58b/4, 76b/7
g.-e 124b/4, 134a/10, 40b/14
g.-en 130a/3
g.-er 75b/1
g.-gil 70b/4, 80a/11, 81b/13, 82b/13
g.-irür 75a/7
g.-medügi 82b/3
g.-mege 70b/3, 174b/13
g.-megini 85b/9
g.-mek 22b/14, 120b/3, 181a/5
g.-se 72b/10, 75a/3, 119a/3, 171a/6
g.-seler 72b/11
g.-üp 11b/12, 11b/14, 14a/13, 29a/1, 79b/5
g.-ür 74b/14
*g.***-übaşla-:** Girmeye başlamak.
g. -sa 94b/3
git-: Çıkmak, ulaşmak, uzaklaşmak.
g.-di 11a/11, 60b/5, 113a/12, 116b/11, 116b/14
g.-dügi 150a/5
g.-dükleri 82a/14
g.-e 31b/15, 122a/2
g.-er 73b/6, 81a/14, 105a/10, 105a/11, 204a/14
g.-ere 81b/7
g.-erken 82b/10, 97b/10, 107a/1
g.-erler 21a/13
g.-erlerdi 73b/7
*g.-er*se 102a/10
*g.-ers*e*ŋ* 100b/11
g.-melerini 181a/4
g.-mesinden 32a/8
g.-meye 121b/2, 122a/13
g.-se 185a/14, 185a/14, 185a/15
g.-üp 53b/11, 98a/9
gītī-nümā: *Far.* Cihanı gösteren.
g. 73a/3
gög(ü)s: Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp akciğer vb.organarı içine alan bölümü.
g.+üni 117a/14
gök(g): Yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk.
g. 74a/7
g.+de 102b/4
g.+den 180b/10
g.+e 74a/10, 74a/11, 180b/12, 180b/15
g.+i 85a/9, 86a/11
g.+ler 21a/1, 102b/6
g.+leri 35b/15
g.+lerüŋ 76a/9
gökçek: Güzel, sevimli.
g. 19b/15, 121a/4
gölge: Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık.
g. 73b/13, 73b/14, 73b/15
g.+si 131a/3
g.+sinde 14a/14

gölgelen-: Gölge altında bulunmak.

g. -dügi 73b/13

gönder-: Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak.

g.-di 55a/12, 76b/12, 78b/4, 84b/8

g.-diler 64a/4

g.-en 170b/11

g.-medi 170b/12

g.-mese 84a/5

g.-ür 37b/6

göŋ(i)l: Kalp, istek, arzu, kalpte oluşan duyguların kaynağı. **krş.** göŋ(ü)l.

g. 96a/6

g.+inde 72b/12

göŋ(ü)l: Kalp, istek, arzu, kalpte oluşan duyguların kaynağı. **krş.** gön(i)l.

g. 19b/11, 19b/12, 19b/8, 20a/11, 20a/3, 20a/6, 20a/8, 23a/8, 24b/3, 24b/4, 43a/4, 46a/10, 47a/9, 50b/7, 51b/6, 60a/7, 61a/13, 64a/8, 71a/15, 81a/1, 81b/9, 82a/10, 96b/8, 116b/9, 126b/6, 127a/12, 132a/13, 132b/6, 135a/4, 135b/14, 136a/7, 136b/11, 136b/3, 136b/5, 136b/6, 137a/4, 144b/3, 144b/5, 149b/15, 158b/3, 158b/3, 158b/4, 158b/8, 176a/15, 180a/11, 180a/4, 180a/6, 180a/7, 192a/13, 204b/8

g.+de 51a/2, 58b/9, 132a/9, 132b/2, 135a/1, 135a/5, 149b/11

*g.+de*ki 84a/14, 151b/9

g.+den 43b/10, 44a/15, 58b/10, 116a/7, 116b/13, 123a/10, 124b/4, 129b/5, 129b/7, 151b/10

g.+durur 51a/2

g.+e 51a/4, 126a/12, 126b/5, 136b/3, 146b/8, 132a/12, 132b/4, 135a/15, 135a/15, 145a/5, 159a/1, 180b/1

g.+i 20a/2, 43a/3, 70b/6, 95b/12, 135a/7, 140b/9, 146b/1, 146b/5, 192b/2, 118b/7

g.+imi 86a/4

g.+imüz 43a/8

g.+inde 79b/15, 106b/13, 122a/3, 130a/12

g.+inden 96b/11, 102a/10, 180b/9

g.+ine 31b/2, 58b/3, 124b/4

g.+ler 70b/5

g.+leri 11a/9, 202b/11

*g.+leri*n 13a/1

g.+lerinde 11a/10, 11b/7, 151b/5

*g.+lerinde*n 151a/15

g.+lerine 149a/13

g.+lerini 105a/8, 202b/10

g.+line 146a/1, 192a/14

g.+lini 136a/1

g.+ü 202b/10

g.+üŋ 136a/6, 141a/5, 192a/11, 192a/8

g.+üŋde 136a/5

g.+üŋden 103b/8, 181a/1

*g.+üŋ*e 46a/8, 149b/1

g.+üŋi 46b/10, 47a/6, 142a/5

*g.+üŋ*üz 117a/5
g.+üŋüzde 116b/12, 116b/15, 116b/7, 117a/3
g.+üŋüzden 116b/9, 117a/1
gör-: Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, bir şey hakkında bir yargıya varmak.
g.-di 8b/10, 8b/11, 8b/13, 8b/15, 8b/3, 8b/7, 8b/8, 9a/2, 9a/3, 9a/5, 9a/6, 9a/7 23a/2, 60b/3, 76b/13, 76b/15, 78b/10, 78b/11, 78b/5, 78b/8, 79a/6, 79b/10, 79b/10, 79b/11, 79b/14, 80a/9, 81a/4, 81a/6, 81b/10, 82a/1, 82a/3, 82a/4, 82a/6, 82b/11, 83a/7, 84b/12, 84b/9, 85a/9, 106b/10, 106b/9, 108b/2, 110b/12, 142a/10, 195b/9, 196a/11
g.-digin 203b/18
g.-diler 60b/7, 60b/14, 74a/10, 74a/10, 81b/3, 130a/9, 204a/2
g.-diyise 148a/13
g.-dü 8b/5
g.-dügi 7b/8, 140b/6, 162b/14
*g.-dü*gümden 112b/14
g.-dük 113a/12, 113a/2
*g.-dük*de 203b/16
g.-dükleyin 30b/2
g.-düm 13b/6, 51a/10, 51a/10, 51a/12, 51a/9, 52b/6, 58b/15, 59a/4, 59a/5, 130b/4, 203b/16, 203b/17
g.-düŋ 59a/1, 59a/1, 59a/3
g.-e 124b/5, 124b/7, 128b/11, 185a/13, 203b/12
g.-ecegi 73a/4
g.-egen 20a/12
g.-elüm 38a/13
g.-esin 58b/8
g.-eyorur 59a/5
g.-gil 108a/10
g.-icek 30b/5
g.-ince 60b/9
g.-medi 106a/9, 204a/3
g.-mediler 204a/2
g.-medüklerine 196a/6
g.-medüm 51a/10, 51a/11, 51a/12
g.-mege 14a/13
g.-mek 204a/1, 204a/1, 204a/2
g.-meyüp 15b/5
g.-mez 11b/14, 20a/7, 45a/8, 58b/2, 153b/4
g.-mezmisin 13b/1
g.-mezsen 203b/8
g.-miş 29b/1, 58b/13
*g.-miş*di 85a/5
g.-mişdür 203b/16
*g.-miş*ler 110b/14
g.-se 95b/15, 111b/1, 111b/1, 121b/15
g.-seler 95a/13
g.-seŋ 60a/15, 60a/8
g.-üp 39b/1, 56a/9, 74a/1, 76a/3, 111a/8, 131b/10
g.-ür 17a/15, 59a/7, 176b/15, 203b/8, 203b/9, 204a/1
g.-ürdi 73a/5
g.-ürdüm 203b/12

g.-ürem 80a/2

g.-ürler 21b/1, 21b/2, 21b/3, 21b/3, 102a/5

g.-ürsen 203b/17

g.-ürüz 203b/3, 203b/4, 203b/5, 204a/1

göre: Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca.

g. 22b/7

göril-: Görülmek.

g.-miş 95b/10

görin-: Görünmek.

g.-mez 20a/1, 153b/2

g.-ür 19b/15

görklü: Güzel, gösterişli.

g. 36a/2, 39b/9, 40a/4, 77b/6, 79a/4, 95a/10, 95a/15, 95b/3, 95b/8, 115b/15, 155a/5, 155b/4, 187a/12

g.+dür 77b/4, 77b/5

görklürek(g): Daha güzel.

g.+em 187a/13

görül-: Görülmek.

g.-meden 203b/5

g.-medigi 203b/13

g.-mez 153b/5

göster-: Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek.

g.-dügi 7a/1

g.-di 7b/3

g.-düm 151b/1

g.-em 19a/7

*g.-meye*sin 103a/8

*g.-me*yin 118b/16

götür-: Taşımak, ulaştırmak veya koymak.

g.-e 123b/4

g.+gil 70a/15

*g.+*üp 70a/4, 70a/9, 79b/3, 180b/13

götürül- : Başkası tarafından taşınmak.

*g.+*ür 133a/1

göyün-: Yanmak

g.-di 22b/15

g.-ür 117b/11

göyündir-: Yakmak

g.-ür 22b/12

g.+üŋ 117a/8

göz: Görme, organı.

g. 14a/13, 14b/13, 144b/6

g.+de 50b/11

g.+durur 50b/10

g.+i 20a/7, 60a/5, 111a/10, 130b/4

g.+in 38a/11, 85a/9

g.+ini 38a/15

g.+süzi 70b/9

*g.+üm*den 203b/11

g.+üme 55a/10

*g.+üm*üz 130b/8

g.+üni 135a/6

g.+ünüŋ 130b/2

g.+üŋi 180b/12

gözet-: Korumak, bakmak, özen göstermek.

g.-dügi 96a/5, 105a/6

g.-enler 24a/2

g.-mek 60a/8, 179b/1

g.-üp 196b/11

g.-ür 20b/11

gözgü: Ayna

g. 73a/3, 79a/5

g.+de 80a/1, 85a/4

g.+ye 73a/5, 79a/6

gözle-: Bir şeyin olmasını veya bir kimsenin gelmesini beklemek.

g.-meye 124a/7

g.-ye 124a/7

gūr: *Far.* Mezar, kabir.

g. 32b/2, 32b/2, 32b/3

ġusl: < *Ar.ġusl* Cünuplük, hayız ve nifas hallerinden sonra din gereğince yıkanma, arınma.

*g.*29a/1, 124b/15

g.+e 120b/14

*g.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Gusul etmek.

g.-eler 29a/1

*g.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Gusul etmek.

g.-maḳ 124b/15

g.-up 118a/11

ġusül: *Ar.* Cünuplük, hayız ve nifas hallerinden sonra din gereğince yıkanma, arınma.

*g.*124b/13, 124b/13, 124b/14, 125b/8, 129b/5, 129b/6

*g.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Cünuplük, hayız ve nifas hallerinden sonra din gereğince yıkanmak, arınmak.

g.-a 53b/11

g.-maḳ 125b/8

g.-up 118a/11

güç: Efor, kuvvet, yeterlilik.

*g.*85b/7, 118b/5

g.+üŋ 158a/2

gül-: İnsan, hoşuna, tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında genellikle sesli biçimde duygusunu açığa vurmak.

g.-üp 29b/9

*g.***-ebaşla-:** Gülmeye başlayıp devam etmek.

g.-dı 38a/11

gülāb: *Far.* Gül suyu.

*g.*32a/14

gülistān: *Far.* Gül bahçesi.

*g.*86a/10, 112b/15

gülzār: *Far.* Gül bahçesi

g.+ınuŋ 96b/9

gümiş: Gümüş elementinden yapılmış.

g.+den 29b/2

gün: 24 saatlik süre, güneş, güneş ışığı.

g. 8b/4, 8b/6, 8b/6, 11a/13, 12b/15, 23a/2, 31b/10, 32a/9, 40a/4, 44b/9, 49b/12, 58b/12, 60b/2, 85a/6, 116a/14, 116a/15, 116a/15, 116a/6, 117b/8, 120a/15, 130a/13, 130a/8, 133b/13, 133b/9, 180b/8, 196a/6

g.+de 106a/14, 128b/1, 128b/10, 128b/3, 128b/7, 128b/9, 128b/9, 128b/9, 133b/7, 156a/6, 203b/15
g.+den 116b/11, 116b/14, 117a/2, 16b/14, 171a/6
g.+dür 152a/1, 152a/1
g.+düz 2a/4
g.+e 16b/14, 79b/11
g.+i 32a/2, 85a/1, 115a/13, 118a/10, 118a/11, 203b/16, 203b/16
g.+lerde 112b/15, 130a/13, 23a/1
g.+lere 120b/12
g.+lerinde 150a/10
g.+inde 150a/3

günāh : *Far.* Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş, dînî suç.
g. 145b/12, 145b/4
g.+a 146b/5
g.+dan 145b/5
g.+dur 123a/2
g.+lar 192a/13
g.+larına 145b/3, 146a/1
g. **ęt-:** *Far.+T.* Günah işlemek.
g. +mekde 145b/12

gündüz: Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü.
*g.*124a/1, 35b/6
g.+de 24b/3
g.+in 76a/15

güşāde: *Far.* Açılmış, açık, ferah.
g. 144b/15

güzīde: *Far.* Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.
*g.*164b/15, 164b/9
*g.***ḳıl-:** *Far.+T.*Seçkin kılmak.
g.-up 112a/7

H

ḥabbe: *Ar.* Buğday, arpa gibi ufak olan şeylerin taneleri.
*h.*189b/14, 189b/14

ḫaber: *Ar.* Bir olay, bir olgu üzerine verilen bilgi, salık.
*h.*112a/7, 11a/1, 141a/6, 143b/13, 150a/11, 150b/1, 152b/8, 170b/9, 187b/9, 195b/9, 19b/12, 202b/14, 35a/2, 36b/2, 37a/12, 62b/3, 66a/2, 66a/4, 70b/7, 79b/8, 7a/14
h.+de 19a/15, 19a/7, 110a/5
h.+i 40a/3, 98a/7

ḥabīb: *Ar.* Sevgili, seven, dost
*h.*2a/13
h.+i 6b/14, 79b/7
h.+ine 85b/9
h.+ini 10a/12, 38b/11
h.+inüŋ 10a/10, 10a/15
h.+üme 86a/3

ḥabṭ: *Ar.* İptal etme bozma.
*h.***ol-:** *Ar.+T.* İptal olmak.
h.-masun 54a/10

ḥacc: *Ar.* İslam'ın beş şartından biri olan, Müslümanlarca Zilhicce ayında Mekke'de yapılan, Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti.

h.+a 97b/10
h.+ını 51b/6
h.+uŋ 50b/5
h.+a 51a/8
h.+da 386

ḫ̆āce: *Far.* Hoca.
*h.*169b/3

ḥācet: *Ar.* İhtiyaç, lüzum, gereklilik, muhtaçlık.Tanrı'dan yerine getirilmesi beklenen dilek.
h.+i 121a/10, 165a/5, 174a/13
h.+ın 118b/4, 118b/4
h.+üŋ 107a/2
h.+üŋi 107a/4, 181a/1

ḥācetsüzlıḳ: *Ar.+T.* İhtiyaçsız olma durumu.
*h.*187b/1

ḥadeş: *Ar.* Yok iken var olma.
*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Yok iken var olmak.
h.-madılar 128a/9

ḥadiş: *Ar.* Hz.Muhammed'ın söz ve davranışları.
*h.*42b/10, 42b/5
h.+de 47a/14
h.+ine 66b/4
h.+ini 63a/1
h.+ler 36b/14
h.+lerden 9a/10
h.+lerinüŋ 10b/3
h.+lerüŋ 54b/11

ḥāfıẓ: *Ar.* Allah'ın isimlerindendir. Muhafaza eden, koruyan anlamlarına gelir.
*h.*33a/8, 86a/11

ḫafī: *Ar.* Gizli, saklı.
*h.*44b/15, 153b/5
h.+dür 58b/10, 153b/3
h.+nüŋ 153b/3
h.+yi 9a/3

ḥaḳ(ḳ): *Ar.* Adalet, doğru, verilmiş emekten doğan manevi yetki.
*h.*25b/7, 30b/4, 37a/12, 156a/6
h.+dan 15b/12, 15b/12, 176b/10, 176b/13, 20b/11, 69b/12, 83b/10, 83b/2,
106b/10, 107a/4, 109b/13, 124a/6, 132a/15, 139a/7, 151a/3, 158b/15
h.+dandur 158b/14
h.+dur 25b/8, 83b/5, 103b/7, 185a/11
h.+ında 8a/4, 40b/11, 42b/10, 180b/14

ḥaḳāret: *Ar.* Onur kırma, onura dokunma, küçültücü söz.
*h.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Onur kırmak.
h.-er 63a/13

ḥaḳīḳat: *Ar.* Bir şeyin aslı ve esası.
*h.*7a/6, 68a/11, 99a/6, 113a/14, 142a/9, 148b/2
h.+a 16a/12, 22a/3, 133b/5, 137a/4, 148a/10, 197a/13
h.+da 53b/15
h.+dur 17b/3

h.+e 83a/11, 117a/12, 140b/9, 141a/14, 141a/14, 142a/9, 180b/2, 183a/12

h.+ı 13a/10, 13a/11, 141a/4, 148b/1, 197a/14

h.+in 35b/11

h.+lerini 20b/15

h.+üŋ 12a/2

ḥaḳīḳaten: *Ar.* Bir şeyin aslı ve esası.

*h.*203b/5

ḥaḳiḳī: *Ar.* Hakikate mensup, gerçek, sahici.

*h.*83a/11, 83a/13, 83b/3

h.+dürür 35b/4

h.+ye 113a/14

Ḥaḳ(ḳ): *Ar.* Allah, Tanrı.

*h.*18a/15, 18b/11, 20b/10, 25b/4, 29b/10, 31a/9, 31b/8, 37a/12, 37b/3, 37b/4, 37b/6, 38b/3, 38b/9, 39a/1, 39b/5, 39b/7, 50a/11, 51a/3, 55b/4, 55b/5, 57b/2, 59a/7, 60a/10, 63a/3, 63a/13, 66a/4, 70b/14, 71a/13, 72a/14, 72b/6, 74a/3, 74a/11, 74a/15, 75a/10, 76b/5, 78a/1, 79b/7, 83a/1, 84a/6, 84b/6, 85b/2, 86a/4, 96b/10, 101a/11, 102a/3, 102a/10, 102a/12, 102a/3, 102b/9, 103a/7, 104b/12, 105a/6, 106a/2, 106a/15, 106b/11, 108b/2, 110a/1, 111a/13, 111a/14, 112a/5, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 117a/7, 117a/9, 117b/6, 118b/4, 118b/10, 118b/16, 119a/4, 121b/4, , 122b/12, 125b/15, 128b/3, 129a/5, 130b/10, 131b/6, 133a/14, 133a/14, 133a/15, 134a/2, 134a/5, 134a/9, 134a/13, 134a/15, 134b/11, 135b/6, 136b/2, 137b/13, 138a/1, 147a/5, 148a/3, 149a/15, 150a/10, 159a/2, 159a/9, 173b/10, 174a/3, 179b/15, 180a/1, 180b/1, 187a/14, 196b/7, 196b/11, 202b/8, 202b/14

h.+a 15b/13, 15b/14, 21a/7, 21b/1, 81a/11, 103a/11, 107a/3, 108b/9, 11b/11, 124b/9, 158b/12, 159a/14, 169b/12, 175a/14, 176b/10, 184a/4, 186b/14,

h.+ı 58b/8, 60a/8, 78a/2, 105b/8, 117a/8, 123b/11, 187a/5

h.+ıla 36b/15, 69b/14

h.+ınıı 37b/5, 44a/10, 61a/9, 78a/5, 196b/10

h.+uŋ 21a/1, 58b/9, 98b/1, 103b/7, 106b/8, 124a/15, 147a/8, 159a/4, 161a/8, 170a/8

*h.+uŋ*dur 83b/3, 103a/10

ḥāl: *Ar.* Şimdiki zaman, durum vaziyet, tutum, tavır.

*h.*36a/4, 39b/14, 60b/9, 19b/13, 121a/7, 123b/2, 152b/4

h.+de 15a/13, 43a/5, 80a/2, 96b/11

h.+den 152b/4, 152b/7

h.+e 152b/5

h.+i 60b/13

h.+ın 114a/1

h.+inde 104b/15
h.+ine 25a/6, 123a/8
h.+ini 15a/3
h.+inüŋ 169b/14
h.+lerine 128b/11
h.+lerini 128b/10
h.+ümüzdür 164b/8
ḫal : < *Ar.ḥall* Çözüm.
*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Halletmek.
h.-a 121a/7
ḫalāṣ: *Ar.* Kurtulma, kurtuluş.
*h.*56b/9, 70a/10, 70a/3, 75b/4, 110b/11, 132a/10
h.+a 134b/8
*h.***ol-:** *Ar.+T.*Kurtulmak.
h.-dukdan 110b/11
h.-duŋ 47a/5
h.-up 139a/5
h.-ur 137a/2
ḫalāvet: *Ar.* Tatlılık şirinlik.
*h.*14a/15, 55a/8
ḫalāyıḳ: *Ar.* Kadın köle, cariye.
*h.*23a/10, 29b/3, 58b/15, 73b/15, 95b/4, 97a/13
h.+ı 51a/9, 77a/10
h.+lar 11b/1
ḫālī: *Ar.* Gamsız, kayıtsız.
*h.***ol-:** *Ar.+T.*Kayıtsız olmak.
h.-mazlar 75b/9
ḫalīl: Ar. Samimi dost.
*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Dost kılmak.
h.-duḳ 86a/2
ḫālıḳ: *Ar.* Yaratan, yoktan var eden, yaratıcı.
*h.*31a/12, 33b/11
h.+um 40a/4
h.+a 95a/9
h.+ını 156a/6
h.+inuŋ 76a/10
h.+umı 81a/9
ḫālıḳlıḳ: *Ar.+T.* Yaratıcılık.
*h.*35a/11
h.+ı 35b/1
ḫālışa: *Ar.* Temiz, saf.
h.+sında 97a/12
ḫalīfe: *Ar.* Birinin yerine geçen kimse, Hz. Muhammed'in vefatından sonra ümmet idaresine geçen kimse.
*h.*9b/3
h.+leri 2a/14
h.+lıġa 164a/14, 196a/15
h.+ye 165a/3
h.+yidi 128a/9
ḫāliş: *Ar.* Hîlesiz, katkısız, temiz.
*h.*179b/9
ḫalḳ: *Ar.* Yaratma, belli bir çevrede veya bölgede yaşayanların bütünü.
*h.*69a/13, 69b/12, 70a/4, 74a/2, 118b/8, 170a/1, 192b/1
h.+dan 69b/13
h.+ı 51a/10, 51a/11, 51a/12, 98a/5
h.+ıla 124a/11
h.+ına 10a/13
h.+uŋ 145a/3, 147a/6

*h.***ol-:** *Ar.+T.* Yaratılmak.

h.-duġundan 143a/7

ḫalvet: *Ar.*Issız yerde yalnız kalma.

*h.*2a/5, 69b/14, 70a/1, 115a/13, 115a/2, 115a/4, 115b/5, 116a/3, 116a/9, 116b/4, 117b/8, 120a/14, 120a/2, 123a/5, 123a/7, 128b/11, 135b/15, 136a/2, 136a/3, 163a/4, 197a/12

h.+den 171a/6

h.+e 116a/14, 116b/5, 120b/3, 130a/3, 171a/6

h.+i 2a/13, 133b/12, 163a/3

h.+üŋ 115a/12

h. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Yalnız kalmak.

h.-dılar 115a/11

h.-duḳlarından 117b/8

h.-maḳ 120a/15

h.-ur 133b/7

ḫamd: *Ar.* Allah'a olan şükran duygularını bildirme.

*h.*37a/9, 63a/7

ḫamr: *Ar.* Şarap.

h.+a 146b/5, 195b/14

ḫamur: < *Ar.ḫamīr* Unun su veya başka sıvılarla yoğrulmuş durumu.

*h.*195a/1

ḫarāb: *Ar.*Yıkık, viran.

*h.*135a/12

ḫarāblıḳ(ġ): *Ar.+T.* Yıkık olma durumu.

h.+ından 135a/2

ḥarām: Dince yasak edilmiş şey. Dokunulması yasak kutsal şey.

*h.*46b/12, 46b/12, 55a/14, 55a/7, 97b/7, 98a/3, 99a/2, 99a/4, 115b/2, 115b/5, 115b/15

h.+a 50b/11, 99a/5, 129a/8

h.+dan 60a/6, 99a/3, 99a/7, 115b/14

h.+durur 115b/2

*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Yasaklamak.

h.-duġına 51a/2

ḥarāret: *Ar.* Sıcaklık

h.+i 117b/12

ḥarb : *Ar.* Savaş.

*h.***ḳıl-**: *Ar.+T.* Cenk, kavga dövüş, savaş yapmak.

*h.*41b/10

h.-ayın 23a/3

ḫar-bende: *Far.* Eşek, katır gibi yük hayvanlarına bakan kimse, seyis.

*h.*165b/14

ḥareket: *Ar.* Bir cismin yerinin değişmesi, devinim, aksiyon.

*h.*35b/7, 43a/12, 122a/4

h.+den 124a/5, 192a/12

h.+e 11a/14

*h.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Hareket etmek.

h.-üp 122a/4

ḥarf: *Ar.* Alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri.

*h.*100b/8, 103a/3

h.+dür 44b/2, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/4, 44b/5, 68b/6

h.+e 103a/2, 187b/2
h.+i 100b/7
h.+inde 115a/12
h.+leri 119a/3
h.+lerüŋ 119a/7
ḥarīr: *Ar.* İpek.
h.+den 146b/12
ḥarīṣ: *Ar.* Hırslı, tamahkâr.
*h.***ol-:** *Ar.+T.*Hırslı olmak.
h.-maḳ 121b/5
ḫāṣ: *Ar.* Özgü, özel.
h.+lar 98a/1
h.+lardan 137a/10
ḥased: *Ar.* Kıskançlık, çekememezlik.
*h.*46b/11, 96b/3, 125a/8, 147a/2
ḥāṣıl: *Ar.* Peyda olan ortaya çıkan, biten.
*h.*16a/10, 23b/5, 25a/11, 26b/12, 70b/6, 124b/9, 125a/1, 149b/5
*h.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Ortaya çıkmak.
h.-üp 124b/9
*h.-me*den 16b/9
*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Ortaya çıkmak.
h.-sa 16b/7
h.-up 130b/14
*h.***ol-:** *Ar.+T.*Ortaya çıkmak.
h.-a 44a/11, 70b/6, 122b/13, 125b/10, 133b/14, 134a/3, 136a/13, 146a/5, 146a/8, 148a/11, 149b/5
h.-dı 95b/13
h.-ıcak 16a/14
h.-maġıçun 121a/1
h.-muşdur 23b/5
h.-up 15b/6, 26b/12, 72b/3
h.-ur 16a/10, 16b/2, 17a/14, 17b/1, 20a/11, 40a/7, 51a/8, 59b/9, 69a/15, 75b/1, 125a/2, 129b/15, 131b/9, 132b/3, 133a/8, 133a/9
ḫāṣiyet: *Ar.* Özellik.
*h.*72b/8, 74b/2
h.+i 102b/15, 125a/5, 125a/6, 125a/8
h.+ler 102b/15
ḫaṣlet: *Ar.* İnsanın yaratılışındaki huy, mizaç.
*h.*85b/10, 141b/3
h.+ine 85b/5, 85b/6
ḥasret: *Ar.*Özlem.
*h.*204a/4
ḫāṣṣa: *Ar.* Bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik kuvvet, güç.
*h.*2b/4, 2b/5
ḫasta: *Far.* Kaza ve yaralanma sonucunda fizik ve ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken kimse, rahatsız.
*h.*32a/12
*h.***ol-:** *Far+T.*Hasta olmak.
h.-dı 30a/14
ḫastalıġ: *Far.+T.* Rahatsızlık.
h.+ı 108b/5
ḥasūd: *Ar.* Kıskanç, haset, çekemeyen.
h.+uŋ 121a/12

ḫāşā: *Ar.*Bir durum ve davranışın kesinlikle kabul edilmediğini bildiren söz.

*h.*153b/11, 204a/15, 204b/1

ḫāşāḳ: *Far.*Ot, çöp.

h.+dan 180a/10, 196a/1

ḫāşiye: *Ar.* Kenar, pervaz, bir kitabın kenarına yazılan yazı.

*h.*160a/1

ḫaşyet: *Ar.* Korku, korkma.

*h.*144b/10

ḫaṭāʿ: *Ar.* Yanlış.

*h.*79a/8, 157b/8

h.+dur 35b/12

*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Hata yapmak.

h.-maz 20a/11

ḫaṭar: *Ar.*Tehlike.

*h.*55b/3, 55b/4, 137a/9

h.+ı 187a/6

h.+ın 9a/8, 30a/13, 137a/14, 179b/2, 192b/4

ḫāṭır: < *Ar.ḫaṭr* Zihin, fikir, keyif, hâl, gönül.

h.+ı 13a/4

ḫātime: *Ar.*Son, nihayet.

*h.*31b/15, 32a/15

ḫātimet: *Ar.*Son nihayet.

h.+den 31b/6

ḫattā: *Ar.* Bundan başka, fazla olarak, dahi bile, hem de, üstelik de.

*h.*4a/15, 4b/11, 12b/2, 28a/3, 30b/13, 37b/1, 37b/9, 42a/3, 48a/5, 50b/4, 52a/15, 53a/5, 54a/3, 54b/15, 54b/15, 57b/4, 62b/10, 62b/6, 93b/6, 101a/15, 113b/2, 113b/3, 114a/10, 120a/12, 120a/8, 120a/8, 129a/12, 143a/9, 143b/2, 161b/13, 161b/14, 164b/3, 164b/4, 164b/4, 164b/5, 164b/6, 164b/7, 166a/11, 167a/9, 167b/6, 16b/5, 173b/5, 175b/14, 175b/2, 175b/8, 176a/12, 177a/11, 181a/9, 181b/4, 182a/11, 182a/5, 182a/6, 182b/1, 182b/14, 183a/5, 183a/6, 184b/13, 184b/5, 186b/15, 186b/4, 193a/8, 195a/15, 197b/1, 198b/12, 198b/14, 198b/14, 199a/2, 199b/1, 200b/12

ḫatun: Kadın.

*h.*113a/10, 113a/13

h.+ı 55a/9

h.+ıla 113a/2, 153a/13

h.+larınuŋ 19a/13

ḫavā: *Ar.* Meteroloji ile ilgili olayların bütünü.Çevreyi kuşatan boşluk.

*h.*20a/1

h.+da 107a/1

h.+yı 57b/3

hāvan: *Far.* İçinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan, tahta, taş, maden veya plastikten yapılan kap.

h.+ı 14b/12

ḫavārīyyün: *Ar.* Hz İsa'nın on iki yardımcısı.

*h.*67b/6

ḫavāṣṣ: *Ar*. Kendilerini halktan ayrı ve üstün gören kimseler.

h.+*durur* 137a/11

ḫavāṭır: *Ar*. Hatıralar, fikirler, düşünceler.

*h.*145a/5

ḫavbe: *Far*. Suç.

*h.*129b/6

ḫavf: *Ar*. Korku, korkmak.

*h.*9a/14, 22a/12, 23b/8, 24a/13, 24a/15, 24b/12, 24b/15, 24b/3, 24b/4, 24b/8, 24b/9, 25a/2, 31b/6, 37a/9, 42b/13, 55b/3, 55b/4, 70a/7, 81a/5, 134b/12, 135a/13, 135b/12, 136a/8, 137a/9, 144b/10, 144b/15, 150a/9, 192a/14

h.+*dan* 78b/11, 82a/5

h.+*dur* 70a/6

h.+*ı* 113b/15, 192b/5, 24a/1, 24a/1

h.+*ından* 7b/4

h.+*la* 187a/8

h.+*suz* 24b/2

*h.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Korkmak.

h.-e 42a/13

h.-gil 134b/12

ḫavuż: < *Ar.ḥavż* Su biriktirme, yüzme, çevreyi geliştirme vb.amaçlarla altı ve yanları mermer, beton benzeri şeylerden yapılarak içine su doldurulan genellikle üstü açık yer.**krş.**ḥavż

h.+*a* 73a/9

Ḥavvā: (*ö.*a.) *Ar.* Hz.Adem'in zevcesi olup, Âdem Cennet'te uykuda iken sol taraf kaburgasından alınan bir kemikten yaratılmış ve bu ameliyeden Âdem hiç acı duymamıştır.Âdem topraktan, Havvâ kemikten yaratılmıştır.

h.+*dan* 31a/15

ḫavż : *Ar*. Su biriktirme, yüzme, çevreyi geliştirme vb.amaçlarla altı ve yanları mermer, beton benzeri şeylerden yapılarak içine su doldurulan genellikle üstü açık yer.**krş.**ḥavuż

*h.*73a/11, 73a/6, 73a/7, 73b/8, 80a/6, 81a/13, 82a/12

h.+*a* 73a/14, 73a/15, 73b/3, 80a/7, 81a/14, 81b/2, 82a/4, 82b/1, 82b/1, 82b/3

h.+*da* 82a/15

h.+*dan* 73b/1

h.+*durur* 82a/4

h.+*u*n 73b/9

h.+*undan* 84b/5

h.+*uŋ* 73b/10

ḫayā: < *Ar.ḥayā'* Utanma, sıkılma, ar, namus, edep.

*h.*51b/4, 124a/15, 127b/15, 181a/4

*h.***ẹt-:** Ar.+T. Utanmak.

*h.*181a/4

ḫayırlu: < *Ar.ḫayr*+*T.* Karşılık beklemeden iyilik yapma durumu.

*h.*10a/11

h.+sı 112a/8

ḫayr: *Ar.*Karşılık beklemeden yapılan iyilik.

*h.*13b/15, 14a/1, 34b/12, 158a/3

h.+a 3a/1, 10a/12, 112a/7

ḫayrān: *Ar.* Çok beğenen hayranlık duyan (kimse)

*h.*12a/10, 158a/5, 193b/8, 78a/14, 94a/13, 109a/4

ḫayret: *Ar.* Beklenmedik, garip bir şeyin sebep olduğu şaşkınlık, şaşırma.

*h.*21b/12, 85a/7

ḫay(y): *Ar.* Allah'ın adlarındandır. Diri, canlı.

*h.*4a/12, 33a/5, 99b/7, 102b/12, 157b/8

hāẕā: *Ar.* Bu, şu, *o.*

*h.*2a/1, 203b/16

ḫaẕer : *Ar.* Sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.

*h.***ẹt(d)-:** Sakınmak.

*h.*9a/14

h.-üp 9a/14

*h.***eyle-:** Sakınmak.

*h.*9a/9, 29b/10, 63a/15

ḫaẕf: *Ar.* Aradan çıkarma, silme.

*h.***ẹt-:** *Ar.+T.* Aradan çıkarmak, silmek.

*h.-se*k 100b/8

ḫāẕıḳ: *Ar.*İşinin ehli, usta, eli uz.

*h.*13a/14, 30a/15

ḫāżır: *Ar.* Huzurda, meydanda göz önünde olan bizzat bulunan.

*h.*46a/10, 59a/5, 102a/5

*h.***ḳıl- :** *Ar.+T.* Hazır etmek.

*h.*47a/6

*h.***ol-:** *Ar.+T.* Hazır olmak.

h.-asın 64a/6

h.-masa 47a/10

h.-up 117a/11

ḫazīne: *Ar.* Altın, gümüş, mücevher vb.değerli eşya yığını, servet.

*h.*70b/15

h.+si 12a/3

h.+sinde 74b/14

h.+sinden 157b/1

ḫażret : *Ar.* Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

h.+de 134b/7

h.+e 21a/13, 21b/13, 46a/10, 47a/15, 75a/9, 84b/7, 124a/1

h.+i 16b/12, 16b/15, 23a/1, 59a/3, 59a/6, 77b/9, 117a/13, 148a/10, 148a/9, 171b/5, 181a/3

h.+inden 143b/13

h.+ine 10a/6, 38b/5, 130a/5, 157b/7, 195b/8

h.+ini 196a/6

h.+inüŋ 10b/3

h.+iŋe 173b/11

h.+leri 2a/6

h.+lerine 2a/8
h.+lerinüŋ 2a/12, 203b/1
h.+üŋ 111a/4
ḥaẕ(ẓ): *Ar.* Hoşlanma, zevklenme; sevinç, memnunluk.
*h.*82a/9
h.+ından 122a/6
helāk: *Ar.* Yok olma.
*h.*134a/5, 152a/5, 156a/10, 166b/5
*h.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Yok etmek.
h.-eyim 23a/5
*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Yok etmek.
h.-dılar 152a/5
h.-ma 99a/3
h.-maġıl 141b/15
*h.***ol-:** *Ar.+T.* Yok olmak.
h.-masun 152a/7
h.-ucıdur 156a/10
h.-up 150a/4
h.-ur 24b/6, 136b/14
helāklıḳ(ġ): *Ar.*+T. Helak olma durumu.
h.+ını 97a/14
ḥelāl: *Ar.* Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.
*h.*19b/11, 55a/14, 97b/4
h.+inüŋ 196b/10
*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Helal etmek.
h.-dıġına 51a/1
*h.***ol-:** *Ar.+T.* Helal olmak.
h.-a 42b/14, 43a/2
h.-sun 98b/9
ḥelāllıḳ(ġ): *Ar.+T.* Helal olma durumu.
*h.*98b/8, 99a/1
h.+ından 19b/8
h.+in 55a/12
ḥelvā: *Ar.* Şeker yağ un ve irmikle yapılan tatlı.
*h.*204a/3, 204a/3, 204a/5
h.+yı 204a/4
hem: *Far.* Bir kimsyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlmaı güçlendirmek için "özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki" anlamlarında kullanılan bir söz.
*h.*16a/12, 16a/8, 18b/2, 19a/3, 24b/7, 35b/1, 49b/3, 51a/11, 51a/12, 51a/12, 75a/13, 75a/13, 75b/1, 75b/1, 96a/1, 96b/14, 102b/4, 115a/12, 124b/15, 131a/3, 134a/11, 138a/7, 159a/11, 159a/12, 159a/13
hemān: *Far.* Hemen, derhâl, o anda.
*h.*179b/11, 179b/11, 179b/12, 179b/12, 179b/12, 179b/14, 203b/12
her: *Far.* Önüne geldiği ismin benzerlerini "teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı" anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.
*h.*2a/15, 10b/4, 16b/3, 16b/6, 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18a/15, 18b/11, 18b/13, 19a/1, 21a/14, 22b/1, 25a/10,

25b/8, 26b/11, 31b/10, 31b/11, 32a/11, 32b/5, 38b/3, 41b/4, 42b/12, 45a/4, 45a/5, 48b/3, 51b/6, 58b/7, 59a/7, 68a/12, 69b/7, 72b/10, 72b/15, 72b/8, 73a/12, 73a/3, 73b/1, 73b/3, 73b/9, 75a/13, 75a/2, 75a/8, 75b/15, 80a/2, 82a/15, 82b/3, 83b/1, 100b/8, 101a/10, 101b/13, 102b/13, 106b/4, 110a/4, 111a/7, 117b/9, 118a/12, 118b/11, 120a/13, 120b/12, 121a/12, 121a/9, 121b/10, 121b/7, 122a/12, 122a/12, 122b/1, 122b/15, 123a/9, 123b/2, 124a/13, 126a/1, 128a/14, 129a/13, 130a/11, 133b/12, 134a/12, 134a/8, 138a/5, 141b/10, 145b/9, 14b/8, 151a/9, 151b/12, 157a/11, 157a/12, 159a/9, 164b/14, 165a/2, 168a/12, 169b/4, 170a/11, 179b/13, 180a/1, 204a/18, 204b/7

hergiz: *Far*. Asla, katiyen, hiçbir zaman.

*h.*174a/1

herkes: *Far*. İnsanların bütünü, cümle âlem.

*h.*204a/1

ḥesāb: *Ar*. Sayma, işlem, aritmetik.

h.+ın 39a/3

h.+ını 32b/6

hevā: *Ar*. Heves, istek, arzu; sevgi, hoşlanma.

*h.*12a/14, 70a/12, 71a/7, 134a/14, 179b/9, 180a/4

h.+dan 15b/10, 125b/8, 134a/15

h.+sın 24a/2

h.+sından 134a/13

h.+sını 134a/12, 135b/7

h.+ya 74a/8

heybet: *Ar*. Korku ve saygı uyandıran görünüş.

*h.*30b/5, 35b/13, 137a/15, 137b/2, 137b/3, 137b/9, 138a/5, 138a/7, 139a/4

h.+den 138a/2

h.+ile 187a/14

h.+inden 11a/11

hezār: *Far*. Bülbül.

*h.*151a/9

*h.-**de**stān*: *Far*.Bülbül.

h.+lar 95a/8, 95b/2, 150a/5

ḥıfẓ: *Ar*. Saklama, ezberleme.

*h.*78b/12, 79a/3, 79b/15, 80a/3

ḥırḳa: *Ar*. Genellikle soğuktan korunmak için giyilen, kumaştan, bazen içi pamukla beslenmiş, ceket biçiminde, önden açık, kollu üst giysisi.

*h.*13b/5

h.+larını 128a/12

ḥırş: *Ar*. Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku.

h.+ı 127a/1

ḫıyānet: *Ar*.Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik

h.+*i* 127b/4

Ḫıżır: < *Ar.ḫıżr* İçenlere ölümsüzlük veren âb-ı hayat'ı içmiş olan ve kul sıkıştığı zaman imdadına yetişmekle meşhur olan peygamber.

*h.*13a/3, 129a/9

ḥicāb: *Ar.* Utanma, sıkılma, perde.

*h.*7a/13, 174a/2

h.+*dur* 15b/15, 41a/6, 69a/3, 123a/9

h.+*ı* 7b/8, 10a/6

h.+*lar* 133a/1

hīç: *Far.* Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.

*h.*11b/4, 13b/3, 15a/13, 18b/1, 19b/2, 20a/1, 40a/3, 41b/6, 48a/8, 55a/7, 55a/7, 55b/4, 55b/6, 58b/14, 61a/4, 74a/12, 78b/14, 98a/5, 102a/2, 106a/12, 106a/9, 106a/9, 121b/3, 134b/8, 145a/5, 145b/5, 158a/2, 156a/5, 187b/2, 192a/14, 203b/13

hīçbir: *Far.*+*T.* Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıkların bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.

*h.*30a/15

hīçlik(g): *Far.*+*T.* Hiç olma durumu.

h.+*ini* 117b/4

hidāyet: *Ar.* Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.

*h.*9b/10, 19a/5, 20b/9, 84a/5, 106b/11,122b/4, 144a/10, 145b/13, 146b/2

h.+*i* 111a/12

h.+*ini* 108b/9

*h.***ṣt(d)-:** *Ar.*+*T.* Doğru yola gitmek.

h.-erüz 39b/1

ḫidmet: *Ar.* Hizmet.

h.+*i* 184a/9

ḥikāyet: *Ar.* Anlatma.

*h.*97b/9, 173b/9

*h.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Hikâye anlatmak.

*h.-a*yın 112b/14

ḥikmet: *Ar.* Bilgelik.Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılmayan amacı.

*h.*69a/3, 157a/12, 196a/12

h.+*i* 130a/8, 174a/9

h.+*ini* 76a/14, 174a/8

ḫilāf: *Ar.* 1.Karşı, zıt 2.Yalan.

*h.*69b/4

h.+*ı* 203b/13

*h.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Karşı çıkmak.

h.-dum 113a/4

h.-masa 44a/6

ḫilāfet: *Ar.* Birinin yerini tutma. Karşılık.Peygamber vekili olarak İslam'ı koruma vazifesi.

*h.*2a/9

ḫilʿat : *Ar.* Eskiden padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan.

h.+*e* 124a/15

h.+*in* 9b/10

h.+*ini* 31b/5

h.+*ler* 96a/1

ḥīle: *Ar.* Oyun, aldatma.

*h.*39b/4

h.+*yile* 74a/2

ḥīlelik: *Ar.*+*T.* Hile olma durumu.

h.+*ler* 193a/1, 193a/1

ḫilḳat: *Ar.*Yaratılma, yaratılış, fıtrat.

*h.*152b/6

himmet: *Ar.* Çalışma, emek, gayret, yardım, çalışma.

*h.*120b/5, 146a/3, 169b/6, 171a/10, 171a/12

h.+*de* 171a/11

h.+*dür* 74b/10

h.+*i* 121b/3

h.+*üni* 136a/1

ḥiṣār: *Ar.* Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale.

*h.*76b/13

h.+*a* 146b/3

h.+*ı* 78b/5, 78b/8, 80a/9, 83a/8, 84b/10

ḥiṣārlu: *Ar.*+T. Çevresinde kale bulunan

*h.*81b/11, 82b/11

ḫiṭāb: *Ar.* Bir veya birçok kişiye ağızdan veya yazı ile söyleme.

*h.*7a/12, 31a/9, 39b/13

h.+*ı* 40a/1

ḫiẕmet: *Ar.* Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.

*h.*103a/6, 124b/2, 146a/3, 146a/4

h.+*e* 12b/15, 46a/9

h.+*i* 21a/10

*h.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Hizmet etmek.

h.-e 146a/3, 146a/4

h.-miş 44a/7

h.-se 44a/7

ḫoca: < *Far.* *ḫ^{v}ace* Müslümanlıkta din görevlisi.

*h.*165b/5, 168a/11, 169a/14

h.+*dan* 73a/12

h.+*nuŋdur* 98b/7

ḫod : *Far.* Kendi.

*h.*203b/14, 203b/18, 204a/1, 204a/6, 204a/8

ḫorlıḳ: *Far.*+*T.* Değersizlik, aşağılık.

*h.*69b/5, 128b/13, 134b/1, 135a/6

h.+*dur* 69b/3

ḫoş: *Far.* Güzel, iyi, tatlı.

*h.*11a/9, 85a/8, 96a/1, 96a/2, 124b/2, 137b/4, 138a/2

h.+*ı* 137b/5

ḫoşlıḳ: *Far.*+*T.*Hoş olma durumu.

*h.*134b/1

h.+*ında* 24b/5

ḫoşnūdlıḳ: *Far.*+*T.* Memnunluk, razılık.

*h.*196b/14

hū: *Ar.* Allah

*h.*101b/3, 101b/14, 101b/15, 102a/3, 102a/4, 102a/15, 105a/11, 105a/12, 105a/14, 105a/15, 131b/13, 131b/13, 133a/6, 133a/7, 133b/5, 137a/6, 158b/8, 185a/13, 185a/15

ḫū: *Far.*Huy.tabiat, mizaç

h.+lar 165b/6

h.+ları 165b/9

h.+laruŋ 142a/2

ḫūb: *Far.* Güzel, hoş, iyi.

*h.*78b/4, 78b/4, 83b/10, 83b/14, 84b/4

*h.***ol-:** *Far.+T.* İyi olmak.

h.-a 130a/8

ḫubb: *Ar.* Sevgi

*h.*74b/4

hubūṭ: *Ar.* Batıl olma, işe yaramaz olma.

*h.***et-:** Ar.+T.İşe yaramaz hâle getirmek.

h.-di 31a/14

Ḫudā: *Far.* Tanrı.

h.+yı 125b/7

ḫūlan-: *Far.+T.* Ahlaklanmak, huylanmak.

*h.*115b/15

h.-gil 142a/2

h.+sa 132b/13

ḫulḳ: *Ar.* Huy, Tabiat.

h.+ı 124b/2

h.+ıyıla 66a/1

ḫulḳlan-: *Ar.+T.* Huylanmak, ahlaklanmak.

h.-mak 66a/1

ḫulḳlu: *Ar.+T.* Huylu

*h.*122a/3

ḫulle:*Ar.* Cennet elbisesi.

h.+ler 31a/1

ḫurmā: *Far.* Hurma ağacı ve bu ağacın meyvesi.

*h.*97b/11, 98a/10, 98a/14, 98a/3, 98a/8, 98a/9, 98b/5, 98b/5, 98b/6, 98b/7, 98b/7, 98b/8, 99a/4, 131a/6, 131a/8

h.+sı 131a/8

h.+sıdur 98a/13

h.+ya 131a/6

h.+yı 97b/12, 98a/11, 98a/15, 98b/15

ḫurmāyistān: *Far.* Hurma bahçesi

h.+uŋ 98a/12

ḫurrem: *Far.* Şen, sevinçli

*h.***ol-:** *Far.+T.* Sevinçli olmak.

h.-sa 95b/4

h.-ur 96b/8

ḫurūf: *Ar.* Harfler.

*h.*100b/10

h.+da 102b/15

h.+dur 24a/14, 24a/15

h.+ında 24a/12, 100b/9

h.+laruŋ 44b/5

ḫuşūmet: Hasımlık, düşmanlık.

*h.*60b/14, 73a/8

*h.***ḳıl-:** Düşmanlık etmek.

h.-maŋ 61a/2

h.-sa 73a/8

ḫusye: *Ar.*Erkeklik bezi, haya.
h.+lerini 13b/1
ḫuşk: *Far.* Kuru
*h.*134a/6
ḫuşūʿ:*Ar.* Gönül alçaklığı, Tanrı huzurunda boyun eğme.
*h.*144b/10
ḫuşūnet: *Ar.* Sertlik, kabalık.
*h.*55b/7
Ḫuẕeyfe: *Ar.* İlk Müslümanlardan, bir sahabe.
*h.*45a/9, 164b/10
ḫużūr: *Ar.* Ön, yan, yamaç, padişahın önü.
h.+ında 95b/5, 124a/3, 146a/2
hüccet: *Ar.* Senet, vesika delil.
*h.*19a/9, 19a/10
h.+i 111a/2, 188a/2
ḫük(ü)m: *Ar.*Yargı.
h.+inde 122b/1
*h.***et-:** Ar.+T.Karar vermek.
h.-di 72b/5
ḫürmet: *Ar.* Saygı.
*h.*12b/15, 20a/4
*h.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Saygı göstermek.
h.-anı 9a/2
h.-duḳlarıçun 11b/6
ḫürmetlü: *Ar.*+T.Saygılı.
*h.*122b/5

I

ıraḳ(ġ): Uzak.
*i.*21a/14
i.+a 101b/15
*ı.***ḳıl-:** Uzak kılmak.
ı.-sa 24b/14
ırmaḳ: Çoğunlukla denize dökülen, özellkle genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu nehir.
ı. 84b/3, 195b/12, 195b/15, 195b/9
ı. +ı 194b/15, 194b/15, 195a/1, 195a/1
ı. +ınuŋ 155a/1, 156b/1
ı. +laruŋ 18a/11, 196a/2
ʿırż: *Ar.* Bir kimsenin başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti.
i.+uŋ 124a/8
ısmarla-: Bir şeyin, bir kimsenin bakılmasını korunmasını birine veya birinin gözetilmesine bırakmak, emanet etmek.
i.-dı 111a/15
i.-ġan 111b/2
i.+ya 124b/10, 124b/9, 183b/1
ʿışḳ: *Ar.* Aşk.
*i.*23b/1, 41a/3, 132a/5, 195b/12
i.+a 40b/3
i.+dur 70a/11
i.+durur 22a/11

İ

i-: İmek yardımcı fiili.
i.-di 29b/1, 31a/3, 49b/11, 55a/10, 59a/5, 60b/10, 60b/11, 85b/11, 85b/11, 85b/11, 85b/11, 98a/10, 129a/9, 129a/9, 203b/12, 203b/13

i.-digi 158b/15

ı.-dügin 204a/2, 204a/3

i.-dügini 203b/18

i. -ken 203b/18 *i.+se* 12b/15, 187a/12, 192a/12,

i.+seŋ 38a/12, 108b/10, 204b/7

ʿ**ibādet:** *Ar.* Bir dinin buyruklarını yerine getirme.

*i.*7b/13, 8a/1, 8a/14, 10b/4, 76a/15, 97b/13, 117a/12, 125a/5, 125b/13, 126a/1, 203b/9

ı.+de 44a/2

i.+dür 204a/17

i.+e 25a/9, 98b/11, 106a/1, 145a/12, 171a/14

i.+i 108a/13, 114a/3

i.+imüzden 204b/1

i.+ler 55a/13

i.+lerüŋ 54a/10

i.+üŋ 12a/2

i.+üŋi 99a/8

*i.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* İbadet etmek.

i.-enüŋ 76b/1

*i.***eyle-:** *Ar.+T.* İbadet etmek.

i.-ŋ 203b/8

*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* İbadet etmek.

i.-dı 97b/13

i.-dukca 128a/14

i.-ġıl 61a/10, 141b/15

i -maġa 40a/6

iblīs: *Ar.*Şeytan

*i.*153a/3, 182a/9

i.+e 28a/1, 129b/1, 184a/8

İbrāhīm bin Edhem: (*ö.*a.) *Ar.* Meşhur âlimlerden ve evliyâlardandır.714'te Belh şehrinde doğup 779'da Şam'da vefat etti.

*i.*97b/9, 98a/2, 128a/10, 128a/9

İbrāhīm: Yaklaşık olarak M.Ö. 2.binde

yaşadığına inanılan peygamber.

*i.*21a/9, 23a/2, 34b/9, 38a/14, 39b/4, 71a/13, 76b/15, 76b/6, 76b/9, 77a/15, 77a/4, 77a/6, 77a/7, 77b/1, 77b/4, 77b/5, 77b/7, 77b/8, 78a/3, 78b/13, 78b/2, 78b/4, 78b/7, 79a/1, 79a/6, 79b/14, 79b/9, 80a/9, 81a/11, 81a/2, 81a/6, 81a/9, 81b/10, 81b/12, 82b/12, 83a/6, 83b/13, 84b/11, 84b/8, 84b/8, 85a/15, 85b/1, 85b/10, 86a/3, 88b/4, 97b/9, 98a/13, 98a/2, 98a/7, 98b/2, 98b/8, 98b/9, 105b/14, 105b/14, 106a/13, 106a/8, 106b/8, 107a/3, 107a/4, 107a/6, 108b/1, 108b/8, 109a/6, 109b/12, 109b/5, 109b/9, 10a/2, 111a/12, 115a/3, 120b/4, 125b/7, 128a/10, 128a/9, 137a/14, 137b/3, 139a/6, 140b/5, 148b/9, 149a/1, 149a/10, 149a/6, 197a/13

i.+den 23a/6

i.+dürür 98b/14

i.+e 13a/11, 58b/6, 71a/15, 72a/15, 74a/6, 74b/1, 85a/12, 86a/9

i.+i 23a/9, 58b/6, 76b/11, 77b/7, 80a/8, 81a/15, 81b/10, 85b/2, 107a/1

i.+üŋ 77a/11, 85a/7, 149a/11

ʿ**ibret:** *Ar.* Kötü bir olaydan alınması gerekn ders, uyarıcı sonuç.

*i.*14a/13, 21a/15, 59a/9, 76a/10, 192a/15

i.+den 57b/14

ibtidā': *Ar.* Başlama, başlangıç

i.+sı 45a/4

icābet: *Ar.* Kabul etme, kabul edilme.

*i.*144b/6

*ı.***ol-:** *Ar.+T.* Kabul olmak.

i.-a 118a/8

i.-maz 165a/6

icāzet: *Ar.* İzin ruhsat.

*i.*159a/10, 162b/13, 162b/15, 163a/10, 163a/6, 163a/7

iç: Nesnelerin veya kimselerin arasında bulunan nesne veya kimse, ara.

i.+inde 8a/8, 10a/15, 10a/8, 14b/1, 15b/4, 20b/2, 23a/3, 23a/8, 24a/15, 24b/1, 24b/10, 24b/4, 24b/9, 25a/15, 29b/14, 32b/2, 35a/9, 70b/14, 73a/15, 78a/3, 82a/10, 86a/9, 97b/5, 101a/8 112a/6, 115a/13, 115a/14, 116a/11, 118b/8, 119a/4, 119a/5, 120a/14, 120b/9, 121b/9, 125b/13, 128a/12, 128a/8, 128b/1, 131a/13, 133b/15, 134b/8, 144b/11, 152b/13, 152b/2, 153a/5, 153b/5, 156b/5, 157b/13, 165b/11, 165b/8, 171a/4, 171b/13, 176b/4, 185b/1, 187b/6, 196b/6, 197a/14, 203b/17, 204b/6

*i.+inde*dür 7a/6, 125b/10

*i.+inde*dürür 131a/15

*i.+inde*ki 14a/6, 196b/3

*i.+inde*kilerüŋ 102b/6

i.+inden 11a/11, 96b/5

*i.+inden*dür 97a/14

i.+ine 10b/14, 14b/14, 128b/4, 129b/11

i.+ini 130b/2, 130b/4

i.+üŋde 2a/10

i.+üŋi 62b/15

iç-: Bir sıvıyı ağza alıp yutmak

i.-dükleri 82a/14

i.-e 32b/7

i.-er 73a/13

i.-erdi 106b/7, 106b/7, 106b/8

i.-erlerdi 73b/9

i.-esin 196a/3

i.-se 32a/14

i.-üp 95a/12

içerü: İç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı.

*i.*80a/12, 82b/13, 147a/1

i.-mek 125a/7, 195b/15

i.+sinde 145b/6

içün: Amacıyla, maksadıyla.

*i.*2a/18, 2a/19, 7b/13, 11b/8, 16b/11, 29b/8, 31b/7, 34b/15, 56b/6, 63a/14, 63b/3, 65a/11, 66b/8, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 134b/8, 155b/4,

159a/12, 159a/13, 159a/14, 161a/8, 174a/14, 174b/7, 204a/11, 204a/11, 204a/12, 204a/12, 204a/9

i.+dür 10b/11

i.+dürür 55b/5

idrāk: *Ar.* Anlayış.

*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Akıl erdirmek.

i.-maz 39a/3

ifāḳat: *Ar.* Hastayken iyi olma, iyiliğe dönme

*i.*107a/6

ifṭār: *Ar.* Oruç açma, Ramazan akşamları verilen ziyafet.

*i.*118b/14

iftiḳār: *Ar.* Fakirlik gösterme.

*i.*7a/11, 21b/11

i.+dan 77a/2

iḫāṭa: Ar. Sarma, kuşatma.

*i.***ęt-:** *Ar.+T.* Sarmak, kuşatmak.

*i.*2a/15

iḫlāṣ: *Ar.* Temiz sevgi ve yürekten bağlılık.

*i.*18b/11, 29b/13, 31b/12, 37a/9, 64a/8, 70a/9, 81a/14, 96b/4, 126b/10, 134b/8, 135a/13, 135b/11, 136a/8, 146a/3, 196a/14

i.+dan 78b/11

i.+durur 115b/13

i.+ı 110b/11, 132a/5

i.+ıla 9a/10, 32b/10, 43b/7, 44a/1, 61a/9, 99a/13, 99a/8, 103b/2, 108a/13, 134b/6, 134b/9, 149a/15, 171a/14, 185a/11, 187b/4, 187b/7

iḫrāḳ: *Ar.*Yakma, yakılma.

*i.***ol-:** *Ar.+T.* Yakılmak.

i.-ur 24b/8

iḫrām: *Ar.* Hacıların örtündükleri dikişsiz örtü.

*i.*50b/6, 50b/7, 50b/9, 50b/11, 50b/13, 50b/15, 51a/3

i.+in 51a/5

iḫsān: *Ar.* İyilik etme.

*i.*78b/9, 82a/2, 111b/1, 203b/10, 203b/9

i.+dan 78b/5

iḫtilāṭ: *Ar.* Karışma, karşılaşma, karşılaşara görüşme.

*i.***ęt-:** *Ar.+T.* Karışmak, karşılaşmak, karşılaşarak görüşmek.

i.-seŋ 170a/4, 170b/11

i.-üp 134a/7

*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Karışmak, karşılaşmak, karşılaşara görüşmek.

i.+saŋ 170a/1, 170a/7

iḫtirāz : *Ar.* Sakınma, çekinme, korkma.

*i.***ęt(d)-:** *Ar.+T.* Sakınmak, çekinmek, korkmak.

i.+e 123a/15

ihtiyāc: *Ar.* Gereksinim.

*i.*103a/7

i.+ı 9a/7, 103a/1

iḫtiyār: *Ar.* Seçme, seçilme, katlanma.

*i.***ẹt-:** *Ar.+T.* Seçmek, seçilmek, katlanmak.

i.-esin 103a/9

*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Seçmek, seçilmek, katlanmak.

*i.*105b/12, 134b/1, 134b/2, 135b/15

ı.+avuz 131b/12,

iḫtiyāṭ: *Ar.* Herhangi bir konuda ileriyi düşünerek ölçülü davranma, sakınma.

*i.*103a/8

i.+larından 54a/7

*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* İhtiyat kılmak.

*i.*54a/9

i.-mayup 103a/8

iḫvān: *Ar.* Sadık, samimi, candan dostlar.

*i.*42b/14, 42b/15

*i.*29b/13

iki: Birden sonra gelen sayının adı.

*i.*2a/4, 10b/11, 20b/5, 22a/12, 23a/8, 24a/12, 25a/1, 25a/2, 25a/3, 31a/15, 31b/10, 32a/1, 32b/10, 43a/11, 44a/10, 44b/2, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/4, 44b/5, 44b/6, 44b/7, 50b/15, 56a/7, 57a/10, 60b/3, 63a/12, 72b/9, 73a/6, 73a/7, 73a/8, 73b/13, 73b/13, 75a/1, 76b/7, 80a/5, 81a/12, 82a/5, 83a/10, 84a/7, 97b/14, 98a/7, 98a/8, 98b/11, 101a/10, 101a/3, 101a/8, 111a/6, 115a/15, 128a/7, 130a/7, 137b/8, 144b/6, 144b/6, 144b/7, 144b/7, 149b/7, 149b/8, 152a/13, 164b/10, 167b/14, 180b/4, 187a/11

i.+den 187a/5

i.+dürür 120a/3

i.+si 41b/7, 61a/14, 69a/2

i.+siledür 47b/2

i.+sin 65a/10

i.+sine 13b/10

i.+sini 56b/5, 57b/15, 59a/12, 60b/12, 61a/13, 63b/3, 66b/8

ikinci: İki sayısının sıra sıfatı, önem bakımından birinciden sonra gelen.

*i.*103a/1, 120b/5, 121a/4, 122a/5, 123a/2, 123b/13, 134a/6, 144a/13, 144b/2, 183a/10, 8b/6, 11b/9, 15b/11, 21b/11, 50b/10, 51a/13, 51a/9, 57b/13, 69a/13, 72b/14, 86a/1, 101a/9, 145a/9, 152a/9, 155b/3, 157a/5, 187a/7, 187b/1

i.+ncisi 43b/13, 77a/3, 82a/2, 83b/12

i.+ncisinüŋ 81a/5

ikrām: *Ar.* Konuğu ağırlama.

i.+ile 76b/11

iḳrār: *Ar.* Saklamayıp doğruca, açıkça söyleme.

*i.*74b/5, 77a/4, 99a/12, 102b/12, 102b/2, 102b/8, 103a/11

i.+a 99a/11

i.+dan 77a/1

*i.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Söylemek.

i.-mek 103a/11

i.-üp 99a/12

iḳtidā': *Ar.* Tabi olma, uyma.
*i.*86a/3
*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Tâbî olmak, uymak.
*i.*181a/15
ı.-ġıl 86a/3, 141a/15
iḳtiṣār: *Ar.* Sözü uzatmama, kısa kesme.
*i.*123a/5
İlāh: *Ar.*Tanrı.
*i.*102b/1
ile: Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz.
*i.*2a/10, 25a/8, 29b/13, 29b/13, 72b/10, 106a/1, 149a/14, 170b/11, 171a/14, 204a/14, 204b/8
ilerü: Herhangi bir şeye göre daha ötede olan yer, geri karşıtı
*i.*111a/6, 111a/6
ilet-: Götürmek, ulaştırmak, nakletmek, geçirmek.
i.-di 81b/1
*i.-e*n 21a/13
i.-gil 80a/4
i. -ir 146b/4, 146b/5
i.-melü 73b/4
i.-seŋ 132a/6
i.-ür 71a/3
i.-ürler 75b/5
ilhām: *Ar.* 1. Esin 2. Tanrı'nın, peygamberlerin yüreğine doldurduğu tanrısal âleme özgü duygular ve düşünceler.
*i.*9b/9, 10b/13, 18a/13, 31b/2, 96b/10, 106b/1, 106b/13, 107a/6, 149b/2, 150a/2, 151a/8, 151b/11, 152a/10, 152a/6, 153a/1, 153a/8, 153b/1, 153b/8, 154b/6, 155a/3, 155a/5, 155b/13, 155b/3, 155b/8, 156a/1, 156a/4, 156a/9, 156b/3, 157a/10, 157a/14, 157a/5, 157b/12, 157b/6, 158a/1, 158b/13, 158b/5, 158b/9, 159a/4, 180a/13
*ı.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.*Esinlemek.
i.-üp 110a/2
*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Esin kılmak.
i.-dı 10b/13
ilik: Kemiklerin iç boşluklarını dolduran ve kan hücrelerinin yapımını sağlayan doku.
*i.*115b/1
ʿ**ilim**: < *Ar.* ʿ*ilm* Bilim, ayrıntı, özellik, nitelik.
*i.*11b/15, 14a/12, 41a/6, 41a/7, 69a/2, 105b/15
ʿ**ilimsüz:** < *Ar.* ʿ*ilm+T.* İlim olmama durumu.
*i.*11b/13, 14a/12, 18b/1, 41b/5, 94b/9
ʿ**illiyyīn:** *Ar.*Cennetin ve gökyüzünün en ku'sal, en yüksek tabakası.
*i.*22a/14, 30a/11
i.+den 68b/7

ʿ**illet:** *Ar.* Hastalık, hastalık derecesine varan alışkanlık.

*i.*135a/1

i.+*e* 171b/11, 171b/12

i.+*i* 27b/10, 67b/14, 67b/15, 68a/1, 177b/3, 186a/2

i.+*leri* 172b/8

ʿ**illetlü**: *Ar.*+*T.* Hastalıklı olan.

*i.*171b/12

ʿ**ilm**: *Ar.* Bilim, ayrıntı, özellik, nitelik.

*i.*19a/8, 19a/9, 41b/4, 68b/1, 165b/11, 165b/11

i.+*i* 18b/14, 19b/3, 69a/3, 69a/3, 157a/6, 157a/8, 171a/8, 171a/9, 171b/11, 179b/9, 180a/6

i.+*idür* 12a/4, 18b/10

i.+*ile* 18b/13, 19a/1, 34b/13, 34b/6, 34b/8, 68a/9, 94b/11, 183a/9

i.+*in* 12b/15

i.+*inden* 70b/6, 158b/2, 158b/3

i.+*ine* 158b/3, 158b/3

i.+*ini* 16a/13, 16a/5, 16a/9, 16b/1, 16b/1, 17a/14, 17a/15, 70b/5, 110a/2, 165b/12, 165b/13, 165b/14, 169a/15

i.+*iyile* 74b/7

i.+*üŋi*le 9a/12

iltifāt:*Ar.*İlgi gösterme, rağbet etme.

*i.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* İlgi göstermek.

*i.*47a/10

imām: *Ar.*Cemaate namaz kıldıran kimse.2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse.

*i.*40b/11

i.+*uŋ* 30b/1

İmam Ġazālī: *Ar.* Büyük Selçuklu Devleti devrinin İslam âlimi, filozofu, mutasavvıfı.(D.1058-*Ö.*1111)

g. 101a/7, 153b/4

īmān: *Ar.* İnanç.

*i.*10b/12, 11b/8, 14a/14, 15a/10, 15a/10, 15a/13, 34a/13, 34b/2, 34b/8, 40b/15, 43b/12, 43b/13, 43b/13, 43b/13, 43b/14, 43b/14, 44b/1, 45b/3, 74b/5, 78b/8, 81b/4, 81b/4, 84a/14, 109b/15, 116a/1, 135a/10, 136a/8

i.+*a* 30b/3, 44a/6, 45a/6, 149a/14, 159a/11

i.+*dan* 35a/5, 78b/6

i.+*ı* 7b/10, 15a/15, 15a/15, 34b/14, 34b/6, 44a/15, 131a/8, 151b/4

i.+*ıla* 31b/15

i.+*ını* 32a/1, 32a/15

īmānsuz: *Ar.*+*T.* İnançsız.

i.+suz 32a/8

i.+*uŋ* 43b/15, 44a/15

i.+*uŋı* 131a/5

īmānlu: *Ar.*+*T.* İnançlı.

*i.*9a/1, 42b/7, 74b/6

imdi: Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda.

*i.*86a/4, 120a/14, 147a/7, 159a/6, 169b/1, 204a/10

imkān: *Ar.* Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak.

*i.*109b/7

imtiḥān: *Ar.*Sınav.

*i.*29b/8, 49b/12

*i.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Sınav yapmak.

i.-maḳ 49b/12

imtiṣāl: *Ar.* Bir örneğe göre davranma, uyma, benzemeye çalışma.

*i.*47a/1, 66b/5, 161b/1

*i.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Uymak.

i.-esin 9a/15

i.-mek 161b/2

i.-üp 47a/1

*i.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Uymak.

i.-ġıl 180b/7

i.-up 7b/7, 66b/5, 79a/14

inābet: *Ar.* Günahlara tövbe edip Hak yoluna dönme.

*i.*125b/8, 135b/10, 161a/11

*ı.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Hak yoluna dönmek.

*i.*161a/7

ʿ**ināyet:** *Ar.* İyilik, ihsan, lütuf.

*i.*8a/15, 115a/4, 122b/4, 136a/13, 136b/2, 146b/2, 149a/13

i.+*i* 124a/6

*i.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* İyilik etmek.

i.-up 8a/15, 130b/7

i.-saŋ 134b/9

incir: < *Far.encīr* Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç ve bu ağacın meyvesi.

*i.*31a/8

indür-: Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağı inmesini sağlamak.

i.-di 166a/2, 170a/10

i.-enü 157b/9

inkār: *Ar.* Yaptığını saklama, gizleme; yapmadım deme, reddetme, tanımama

*i.*40b/13

insān : *Ar.* Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen biçimlendirebilen canlı.

i.+*da* 152b/14

i.+*dan*151b/13

i.+*uŋ* 125b/10

inşā'allāh: *Ar.* "Tanrı dilerse, Tanrı nasip ettiyse" anlamlarında dilek anlatan bir söz.

*i.*18b/1, 196a/3

intihā: *Ar.* Sona erme, sonu gelme.

i.+*sı* 45a/4, 45a/4

ip: iplik

i.+*leri* 11a/13

iplik(g): Pamuk, keten, yün ipek vb.dokuma maddelerinin uzun ince liflerinden her biri.

i.+inden 46b/13

irādet: *Ar.* İrade, dileme, gönül isteği

*i.*40b/12, 129b/2, 131b/6, 135a/11, 136a/9, 144a/14

i.+i 35a/13, 41a/5, 41a/8, 157a/1

iʿrāż: *Ar.* Yüz çevirme, başka tarafa dönme, çekinme, sakınma.

*i.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.*Yüz çevirmek.

i.-er 145b/1

*i.***ẹtdür-:** Ar.+T.Yüz çevirtmek.

i.-mek 179b/3

irgür-: Ulaştırmaki eriştirmek.

i.-di 106b/2

i.-se 13b/8, 159a/9

i.-üp 106a/3

irşād: *Ar.* Doğru yolu gösterme, uyarma.

*i.*122b/3, 162b/14, 163a/6

i.+mege 162b/14, 163a/6

ʿ**Ĭsā**: *Ar.* Dört büyük peygamberden biri olup kendisine "vahiy yoluyla" İncil nâzil olmuştur.

*i.*29a/2, 30b/14, 35a/14, 35b/1, 45b/12, 55b/11, 61b/11, 67b/6, 67b/7, 137b/10, 167b/4, 189a/7, 189a/11

ı.+ya 35a/13

i.+yı 35a/12

iṣār: *Ar.*Cömertlikle verme.

*i.*121b/5, 122a/5, 128a/3

*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Cömerlikle vermek.

i.-am 95a/11

iṣbāt: *Ar.* Şahit ve delil göstererk doğrusunu ortaya çıkarma

*i.*123b/9

i.+ı 90b/12

İslām: *Ar.* Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine memur olduğu din.

*i.*25b/7, 74b/5, 78b/14, 94b/3, 115b/12

i.+a 38a/4, 115b/8, 196a/13

i.+da 171b/1

i.+ı 149a/13

ʿ**işmet** : *Ar.* Masumluk, temizlik, günahsızlık.

i.+üm 174a/12

issi: Sahip, malik

i.+si 14a/2, 94b/14, 96a/7, 98b/7, 157a/13, 157b/1, 170a/7, 176a/14

i.+dürür 157a/11

i.+dür 155b/14

i.+nden 98b/8, 98b/15

i.+ne 124b/10, 156a/2

i.+ni 51a/11

i.+nüŋ 176b/2

ı.+si 11a/13

iste-: İstek duymak, arzulamak

i.-mek 20a/4

i.-r 95b/6, 96a/2, 204a/5

i.-rdi 181a/5

i.-rem 77a/8, 79a/2

i.-rseŋ 79a/5, 141a/15

*i.-r*üz 204a/6

*i.***-yügel-:** İstemeyi sürdürmek.

i.-düm 76b/10, 81a/9-10

istiḍlāl: *Ar.* Bir delile dayanarak bir şeyden bir netice çıkarma, delil ile anlama.

*i.*21b/11

i.+dür 35a/6

*ı.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Netice çıkarmak.

*i.*34b/9

istidrāc: *Ar.* Derece derece ilerleme.

*i.*141b/10

*i.***ol-:** *Ar.+T.* İlerlemek.

i.-ur 192b/5

istiġfār: *Ar.* Tanrı'dan suçlarının bağışlanmasını isteme, tövbe etme.

*i.*16b/4, 159a/14

i.+ı 45a/7

*i.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Tövbe etmek.

*i.*159a/14

istiḳāmet: Doğrultu.

*i.*37a/10, 72b/1, 129b/3, 147a/14, 147a/3

i.+i 93b/6

iş: Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma.

*i.*10b/11, 63a/12, 65a/7, 123b/14, 124b/10, 130b/8, 132a/10, 134b/8, 151a/1, 157a/12

i.+de 121b/10

i.+dür 78a/5

i.+i 77b/8, 122a/12, 122b/8, 123b/5, 124a/1, 124a/12, 124a/14, 124a/2, 124b/2, 124b/6

i.+ini 124b/9, 183b/1

i.+ler 43a/2, 134b/10

i.+lerden 44a/4, 183a/8

i.+leri 118b/5

i.+üŋ 122b/14

*i.***ẹdin-:** İş edinmek.

i.-üp 65a/7

*i.***ḳıl-:** İş olarak kabul etmek.

i.-uŋ 117a/7

işāret: *Ar.* Anlam yükletilen şey, anlamlı iz, im.

*i.*13a/9, 51a/8, 56b/6, 56b/7, 59a/13, 61a/13, 63b/3, 65a/11, 66b/8, 101a/8, 115a/12, 116a/11, 116a/13, 117b/2, 120b/10, 120b/12, 120b/14, 125b/1, 126a/5, 128b/1, 130b/13, 165a/5, 185a/15

ı.+dürür 101b/15, 120b/1

i.+dür 24a/13, 46a/9, 102b/1, 116a/6, 126b/1

i.+i 22a/15, 125a/11, 125b/1

i.+in 12a/11

i.+ini 122a/6

i.+ler 131a/14

*ı.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Göstermek.

i.-e 165a/5

*i.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Göstermek.

i.-dı 101b/12

işbu: Bu, özellikle bu.

*i.*21a/12, 22b/2, 47a/4, 154b/8

işidil-: Başkası tarafından duyulmak.

i.-miş 95b/9

işit-: Kulakla algılamak, duymak, haber almak.

i.-di 98a/7

i.-diler 11a/9

i.-dise 137b/13

*i.-dü*gün 106b/15

ı.-elüm 112b/12

ı.-icek 23a/7

i.-mese 15a/13

i.-mesün 77b/4

i.-meye 50b/10

i.-üp 56a/9, 114a/1

i.-ür 24a/2

işitmek: İşitmek.

*i.*125a/15

işle-: Durağan durumdan hareketli duruma geçmek, çalışmak.

i.-di 77b/11, 110b/12

i.-düŋ 156a/2

i.-mege 145b/5

i.-meye 123b/14

i.-rse 123a/15

i.+se 123a/15

ʿ**işret**: *Ar.* İçki içme.

*i.*95a/12

işte: Anlatılan bir şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

*i.*204b/3

iʿtibār: *Ar.* Saygınlık.

*i.*187a/4

iʿtiḳād: *Ar.* İnanma, inanç.

*i.*15b/11, 41a/5, 70b/8, 83b/12

i.+da 171a/11

i.+ı 101b/4, 121a/4, 121b/2, 123a/12, 192b/1

i.+ıla 32b/9

i.+ında 123a/12

i.+ını 15b/14

i.+lar 81b/3

i.+lardan 147a/9

i.+ları 168a/11

*ı.***ẹt(d)-:** Ar.+T.İnanmak.

i.-en 70b/9

iʿtimād: *Ar.*Güven, güvenç, emniyet.

i.+ı 121b/1

iʿtirāż: Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkma.

*i.*123a/8, 136a/4, 163a/5

ittibāʿ: *Ar.* Tâbî olma.

*i.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.*Tâbî olmak.

i.-üp 32b/10

iv-: Çabuk davranmak, acele etmek.

i.-meye 122b/7

ʿ**ivaż:** *Ar.* Ödün, karşılık.

i.+lar 187b/5

i.+lara 187b/8

ʿ**iyāẕen:** *Ar.* Sığınarak.

*i.*63b/7

iz: Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerdeki bıraktığı belirti, nişan.

i.+i 153b/5

iżāfet: *Ar.* İki şey arasındaki bağ, ilgi.

*i.*108b/9, 130a/6

*i.***ęt-:** *Ar.+T.* Bağ, ilgi kurmak.

i.-di 108b/5

i.-miş 130a/6

*i.***ķıl-:** *Ar.+T.* Bağ, ilgi kurmak.

i.-dı 108b/10

ı.-dugı 130b/10

ı.-up 130b/11

iẓhār: *Ar.* Gösterme, meydana çıkarma, yalandan gösteriş.

*i.*23a/9, 31b/3

i.+dur 204a/15

*i.***ęt-:** *Ar.+T.* Göstermek, meydana çıkarmak, yalandan gösteriş.

i.-di 23a/9

*i.***ķıl-:** *Ar.+T.* Göstermek, meydana çıkarmak, yalandan gösteriş.

i.-gıl 31b/3

ı.-up 9b/6

ʿizzet: *Ar.* Büyüklük, yücelik, ululuk.

*i.*29a/4

i.+in 26b/13

i.+ile 76b/11

K

ķap(b): İçi gaz, sıvı veya katı herhangi bir nesneyi alabilen oyuk nesne.

k.+a 134a/10

k.+ı 73b/5

k.+in 82b/1, 82b/2

Kaʿbe: Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kıble olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

*k.*52b/5, 110b/14

k.+nüŋ 51a/11

ķabr: *Ar.* Mezar, sin. **krş.** ķabür.

k.+dagı 192b/2

ķābil: Ar.Olanaklı.

*k.***ol-:** *Ar.+T.* Olanaklı olmak.

k.-madın 163a/6

k.-mayandan 122b/3

k.-mazsa 122a/1

k.-sa 163a/9

ķabūl: *Ar.* Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.

*k.*9b/11, 14a/5, 42b/7, 58b/7, 116b/10, 118b/4, 122b/4, 124a/10, 146b/9, 163a/7, 163a/8, 165b/10, 183a/14

*k.***ęt(d)-:** *Ar.+T.*Kabul etmek.

k.-elüm 183a/14

k.-erem 180b/14

k.-mege 42b/7

k.-mek 165b/11

k.-mese 163a/7

k.-meseŋ 14a/5

k.-mez 146b/9

k.-üp 163a/8

*k.***ķıl-:** *Ar.+T.* Kabul etmek.

k.-a 118b/4

k.-dı 9b/11, 58b/7

k.-duķ 116b/10

k.-madı 52b/8

k.-up 11b/11

*k.***ol-:** *Ar.+T.* Kabul olmak.

k.-a 192a/14

k.-acaḳ 31b/2

k.-mamaḳ 97b/8

k.-maya 192a/14

k.-maz 49b/4, 55a/15, 116a/3

k.-sun 116a/3

k.-ur 124a/3

ḳabür: < *Ar.ḳabr* Mezar, sin. **krş.** ḳabr.

k.+de 101a/4

ḳabż: *Ar.* Avuç içine alma, kavrama; Azrail tarafından ruhun teslim alınması, ölme.

*k.*83b/1

k.+ına 144b/13

*k.***ęt(d)-:** *Ar.+T.* Teslim almak.

k.-erse 121b/9

ḳabża: *Ar.*Tutacak yeri ,tutamak.

k.+yı 144b/14

ḳaç-: Hızla koşup bir yere saklanmak.

k.-ar 22b/11

k.-aram 31a/11

k.-arlar 21a/15, 21b/1

k.-dı 31a/1, 31a/3, 31a/6

k.-up 31a/2, 31a/9

ḳaçan: Ne zaman, ne zamanki, her zaman, nasıl, ne suretle.

*k.*7a/7, 11a/6, 22a/4, 25a/6, 31a/1, 31b/1, 37b/2, 46b/14, 59a/1, 59a/9, 69b/14, 70a/12, 70a/15, 70a/7, 70a/8, 70b/2, 73a/11, 76b/5, 83a/5, 93b/8, 99a/6, 102a/9, 102b/1, 103b/1,126b/10, 130a/11, 132a/1, 132a/6, 132a/9, 132b/1, 132b/13, 132b/5, 133a/12, 137a/1, 137b/1, 137b/3, 137b/4, 138a/3, 139a/6, 145b/9, 146b/10, 149b/12, 150a/6, 151a/3, 151a/5, 151b/9, 15a/4, 162b/1, 162b/12, 163a/5, 165a/8, 170a/1, 170a/4, 170a/7, 170b/10, 170b/6, 173b/8, 176b/10, 176b/8, 177a/3, 180a/1, 180a/15, 180a/7

k.+ki 24b/12

ḳadar: *Ar.* Ölçüsünde, derecesinde.

*k.*13a/9, 19b/14, 40b/13, 73b/13, 73b/14, 74a/6, 74a/9, 106a/14, 121b/8, 122a/10, 123b/13, 123b/6, 131a/7, 131a/8, 137a/10, 158a/3

ḳaddesallāhu: *Ar.* Allah mukaddes ve mübarek eylesin.

*k.*2a/2, 5a/10, 6b/10, 8a/8, 8a/13, 9a/11, 13a/14, 14a/4, 14b/8, 18a/11, 18b/6, 21b/14, 25a/5, 30a/11, 32b/8, 34a/12, 38a/9, 39b/3, 43a/3, 43b/1, 46b/9, 48a/7, 48b/2, 50a/9, 51b/6, 54b/11, 57b/9, 59a/8, 65a/6, 68a/8, 69a/6, 71a/12, 72a/12, 72a/3, 75a/8, 77b/15, 78a/15, 80b/15, 82b/14, 83a/10, 84b/2, 85a/12, 87b/14, 88a/3, 91b/5, 92a/12, 93b/8, 94b/9, 99a/11, 101b/4, 102b/13, 104b/12, 105a/10,

105b/8, 106a/8, 108a/9, 108b/7, 110a/3, 112a/5, 112b/10, 113b/14, 113b/4, 114b/15, 116b/3, 117b/1, 117b/10, 120a/2, 120b/2, 121a/1, 126a/11, 129a/8, 131b/11, 131b/5, 134b/15, 137a/10, 137b/1, 138a/4, 139a/3, 141a/2, 141b/9, 147b/7, 148a/8, 149a/11, 151a/1, 158b/2, 159a/9, 159b/2, 160b/3, 161a/4, 161b/1, 162a/15, 162b/12, 162b/4, 164a/11, 164a/15, 165a/2, 165b/1, 168a/1, 169a/14, 169b/8, 16a/2, 171a/3, 172b/7, 173b/8, 174b/10, 178b/7, 179a/15, 181a/13, 183a/14, 185a/8, 192a/7, 202b/6, 203a/2, 203b/1

ḳad(d): *Ar.*Boy.

k.+*inüŋ* 156b/6

ḳadeḥ : *Ar.* İçki içmeye yarayan ayaklı bardak.

*k.*73b/1

k.+*ine* 14b/15

k.+*leri* 82a/13

ḳadem: *Ar.* Ayak.

*k.*9a/15, 16a/12, 16a/8, 171b/1, 17a/11, 17a/4, 20b/2, 49b/1, 59a/10, 69a/11, 70b/3, 70b/7, 83a/4, 87b/15, 88a/1, 111a/5, 111a/6, 120a/4, 122b/10, 141a/14, 141a/14, 141b/9, 14b/9, 165b/3

k.+*idür* 20b/3

k.+*ine* 146b/14

k.+*leri* 20b/1

ḳaḍı: *Ar.* Tanzimata kadar her türli davaya, Tanzimat ile medeni kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme , boşanma, nafaka, miras, davalarına bakan mahkemelerin başkanları.

*k.*80a/5, 81a/12, 191a/4

k.+*lar* 80a/12

k.+*lara* 81b/1

ḳādir: *Ar.* Kudret sahibi, kuvvetli güçlü; sonsuz güç kudret sahibi Allah.

*k.*33a/4, 33b/3, 197b/13

*k.***ol-:** *Ar.*+*T.* Gücü yetmek.

k.-mayınca 162b/14

k.-*sa* 163a/9

ḳādirlıḳ: *Ar.*+T. Güçlülük.

*k.*35a/10

k.+*ı* 35a/13, 35b/3

ḳafes: *Ar.* Hayvanlar için, aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.

k.+*ine* 64a/8

kāfī: *Ar.*Yeterli, yetecek ölçüde olan

*k.*33b/2, 178a/5, 178b/1, 199a/2

kāfir: *Ar.* Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.

*k.*45a/5, 74a/2, 196b/6

k.+*dürür*ler 102a/14

k.+*dür* 42b/8

k.+*ler* 8a/4, 13b/9, 30b/4, 102a/13

k.+*lere* 23a/4, 105b/9

ḳahır: < *Ar.ḳahr* Yok etme, ezme, perişan etme.

*k.*56b/7, 57b/10

k.+dan 56b/5

*k.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Yok etmek.

k.-up 57b/10

ḳāhir: *Ar.* Kahreden, zorlayan.

*k.*80a/6

ḳāʾim: *Ar.* Namaz kılma.

*k.***ol-:** *Ar.+T.* Namaz kılmak.

k.-up 76a/15

ḳaḳ-: İtmek, vurmak.

k.-miş 161b/3

k.-saŋ 161b/2

ḳaḳı-: Bir kimsenin yaptığı işin beğenilmediğini kendisine sert sözlerle söylemek.

k.-yup 121b/13

k.-rsa 40b/13

ḳal-: Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

k.-an 10a/11, 100b/9

k.-anı 43b/7

k.-dı 16a/15, 17b/3, 29b/5, 31a/2, 86a/9

k.-duŋsa 141b/11

k.-madı 39b/14, 74a/9, 83a/9, 85a/7, 117a/5, 140b/7

k.-masun 152b/14, 153b/6

k.-maya 121a/11, 123b/10

k.-maz 99a/14, 117b/13, 137a/9

k.-mışdur 43a/15, 136b/6

k.-sa 16b/10

k.-up 84a/6, 129b/13

k.-ur 16b/9, 47a/11, 105a/11, 136b/4, 136b/6, 137a/5, 185a/14, 185a/15, 185a/15

k.-urlar 136b/11

k.-ursa 192a/12

ḳalʿa: *Ar.* Kale, hisar.

*k.*84b/9

*k.+da*dur 80a/12

k.+ya 80a/11

ḳalb: *Ar.* Sevgi, gönül, duygu, his.

*k.*51a/13, 74b/3, 76b/12, 81a/3, 100b/15, 101a/1, 136b/3, 143b/15, 145a/2, 145a/3, 145a/6, 145a/6, 146a/6, 150a/8, 158b/11, 179b/11

k.+de 117b/13, 144a/3

k.+den 143b/13, 147a/1

k.+e 126a/4, 150a/14, 190b/12

k.+i 4b/1, 16b/5, 53a/12, 110b/7, 117b/14, 119b/13, 133a/4, 143b/10, 143b/5, 144a/1, 199a/3

k.+idür 145a/3, 145a/9, 146a/8, 146b/1

k.+ile 117b/4

k.+inde 124b/14, 145b/6

k.+iŋi 149b/4

k.+üŋ 117b/7, 143b/14, 145a/9, 145b/7, 146a/10, 146b/9, 147a/10, 149b/14, 150a/7

k.+üŋi 147a/7, 149b/7

ḳalem: *Ar.* Yazma, çizme vb.işlerde kullanılan, çeşitli biçimlerde araç.
*k.*187a/12, 187a/14, 187b/3
k.+i 187a/10
ḳalender: *Far.* Gösterişsiz, sade yaşamaktan yana olan, alçak gönüllü kimse.
*k.*124a/9
ḳalḳ-: Kalkmak.
k.-a 203b/12
ḳamçı: Bir ucuna ip deri vb.bağlı olan vurma, dövme aracı.
*k.*22b/15
ḳamer: *Ar.* Ay.
*k.*5a/4, 84a/2, 85a/5
ḳāmet: *Ar.*Boy.
k.+i 30b/14
ḳāmetlü: *Ar.+T.* Boylu.
*k.*75b/14
kāmil: *Ar.* Yetkin, yeterli.
*k.*13a/15, 106a/15, 121a/2
k.+dürür 157a/2
k.+ler 180b/2
k.+üŋ 83a/12
*k.***ol-:** *Ar.+T.*Kâmil olmak.
k.-dı 106a/15
k.-maġa 121a/2
k.-maz 34b/6
ḳamu: Bütün, hep, hepsi, herkes.
*k.*6b/12, 7a/6, 9b/7, 10a/13, 11b/3, 12a/2, 22a/6, 39b/6, 40a/7, 49b/2, 61b/3, 70b/13, 72b/5, 95b/14, 102a/13, 106b/11, 118b/5, 119a/5, 134a/7, 134b/10, 139a/8, 157a/6
k.+dan 185a/10
k.+sın 20b/8
k.+sını 111a/13
ḳan: Soy.
*k.*11a/11, 134b/3
k.+dur 134a/14
k.+lar 115b/2
ḳanāʿat: *Ar.* Elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe.
*k.*69b/9, 127a/1
k.+dür 69b/3
k.+ile 196b/10
*k.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Kanaat etmek.
k.-madı 74a/5
ḳanat: Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ.
*k.*23b/8, 25a/1, 25a/2
k.+ı 22a/5, 25a/3
k.+ıla 25a/2
k.+ınuŋ 22a/8
k.+ları 22a/12, 22a/7, 165a/8
k.+larınuŋ 24a/13
ḳanda: Nerede, nereye.
*k.*59a/3, 59a/7, 73a/1, 83a/11, 196a/7
k.+yıdığı 73a/1
ḳandan: Nereden.
*k.*81a/8, 98a/11, 184b/15, 185a/1

ḳandīl: *Ar.* İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı.

*k.*149b/7

k.+üŋ 149b/7

ḳānit: *Ar.* İtaatli, bağlı, dindar.

*k.*85b/11

k.+lerüŋ 61b/3

ḳanḳı: Hangi.

*k.*32a/4, 73a/13, 83a/5, 94b/2, 111a/15, 113a/4, 118a/4, 118b/5, 125a/13, 129b/13, 130a/12, 131a/13, 134a/15, 135a/5, 146b/4, 161a/4, 161a/6, 161a/7

ḳanḳısı: Hangisi.

k.+nı 106b/4

ḳapla-: Her yanını örtmek, istila etmek.

k.+dı 86a/7, 107a/7

ḳapu: Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı.

*k.*82a/3

k.+da 73a/7, 148a/13

k.+ları 76b/13, 77a/1, 81b/12, 83a/8

k.+larını 49b/2

*k.+ları*nuŋ 8a/1

k.+sı 55a/14, 74b/10, 75a/1, 78b/6, 80a/10, 82b/11, 83b/11, 84b/10, 84b/12, 84b/13, 84b/13, 132a/9

k.+sın 74b/13, 78b/9, 83b/14, 84b/15

k.+sında 72b/14, 72b/9, 73a/3, 73a/6

k.+sını 76b/6, 77a/4, 131b/9, 161b/2

k.+yı 80a/11, 81a/3, 81b/13, 82a/1, 82b/12, 161b/2

ḳara: En koyu renk, siyah, beyaz karşıtı.

*k.*153b/4, 156b/6, 163b/13, 196a/11, 197a/2

ḳaraŋu: Karanlık.

*k.*20a/2, 77a/12, 77a/12, 156b/4

k.+dun 128a/12

ḳaraŋulıḳ(ġ): Karanlık.

*k.*74a/10, 152b/2

k.+dur 24a/15

k.+ı 77a/12

k.+ından 32b/2

ḳarār: *Ar.* Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

*k.*75a/12, 132b/13, 132b/15, 135b/15, 136a/5, 158b/8

*k.***ṣt(d)-:** Ar.+T.Karar vermek.

k.-e 136a/5

k.-se 132b/13, 132b/15

k.-sün 135b/15

k.-üp 75a/12, 158b/8

ḳarıl-: Karıştırılmak.

k.-ur 129b/14

ḳarınca: Zar kanatlılardan toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı.

*k.*153b/4

ḳarındaş: Kardeş.

*k.*29b/4, 30a/12, 38a/13, 56b/6, 57b/15, 59a/12, 61a/13, 63b/3, 65a/10, 65a/7, 66b/8, 80b/15, 99a/7

k.+ım 63a/11

k.+lar 95a/11

k.+ları 41a/1, 79a/3

k.+ların 58b/4

k.+larını 79a/12

k.+laruŋ 61a/9

k.+uŋda 60a/8

ḳarış-: İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içine dağılmak, birbirinin içine girmek.

*k.-maz*dı 73b/2, 73b/8

k.-ur 134a/11

ḳarışdur-: Karışma işini yaptırmak.

k.-up 14b/14

ḳar(ı)n: İnsan veya hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.

k.+ı 106b/2

k.+ımdayıken 55a/9

ḳarşu: Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi.

*k.*118b/2

Ḳārūn: *Ar.* Benî İsrail'de zenginliğiyle meşhur olan bir insan.

*k.*153a/11

k.+a 29a/14

ḳārūre : *Ar.* Dışkı kabı.

k.+sin 30b/1

ḳasāvet: *Ar.* Üzüntü, kaygı, keder, sıkıntı.

*k.*192a/9

ḳaṣd: *Ar.* Zarar vermeyi isteme.

*k.*38a/10, 165a/10

k.+ı 122b/10

*k.***ḳt(d)-:** *Ar.+T.*Zarar vermeyi istemek.

*k.-er*se 165a/10

*k.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Zarar vermeyi istemek.

k.-dum 38a/11

ḳasem: *Ar.* Yemin, ant.

*k.*102b/10, 157b/8

k.+e 64b/4

kāşki: *Far.*Keşke, dilek anlatan cümlelerin başına getirilir.

*k.*60b/10

ḳat: Huzur.

*k.*60a/14, 152b/2

k.+ı 19a/11, 19a/12, 44a/2, 128b/2, 130b/1, 130b/1

k.+ına 11a/6, 122a/12, 181a/5, 196a/9

k.+ında 23a/15, 70b/13, 73a/7, 49b/11, 101b/4, 101b/3, 102a/7, 106a/9, 121b/3, 124a/10, 124a/11, 185a/10

k.+larında 80a/6, 81a/12

ḳat-: Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek, karıştırmak.

k.-up 63b/10

ḳaṭıʿat: *Ar.* Kesme, durdurma.

*k.*24a/3, 24a/4

k.+*dan* 24a/1, 24a/2

k.+*dur* 69b/13

k.-ı 125b/9

ḳatıl-: Katma işi yapılmak.

k.-*sa* 102b/1, 102b/5, 102b/9

ḳaṭʿī: *Ar.* Tereddüte mahal bırakmayan, kesin.

*k.*19a/15

k.+*dür* 30a/12

ḳatl: *Ar.* Öldürme.

k.+*i* 6b/9, 40a/1

*k.***ęt-:** *Ar.*+T. Öldürmek

k.-*üp* 135a/7

ḳatmaḳ: Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek, karıştırmak.

*k.*153b/3

k.-dandur 20a/4

ḳatre: *Ar.* Damla, damlayan şey

*k.*73b/8

ḳavī: *Ar.* Kuvvetli, güçlü, güvenilir, sağlam

*k.*136a/1, 142a/6

*k.***ol-:** *Ar.*+*T.*Sağlam olmak.

k.-*sa* 22b/10, 22b/11, 126a/1, 134a/1, 150a/6

k.-*ur* 22b/10

ḳavīlendür-: *Ar.*+*T.*Güçlendirme.

k.-*gil* 131a/6

ḳavl: *Ar.* Lakırtı, söz.

k.+*ile* 85b/15

k.+*inde* 123b/12

k.+*ini* 179b/2

ḳavm: *Ar.* İnsan topluluğu. **krş.** ḳavüm.

*k.*79b/10

k.+*i* 85a/3

k.+*iŋe* 151a/12

k.+*ler* 79a/6, 196b/1

k.+*leri* 80a/1

k.+*üŋ* 145a/9

ḳavüm: < *Ar. ḳavm* İnsan topluluğu. **krş.**ḳavm.

k.+*lerden* 79b/7

k.+*ler*dür 85a/4

ḳayd: *Ar.*Bir kağıda yazılı olan şeyin tarihini, numarasını deftere geçirme.

k.+*uŋı* 38a/13

ḳayġu: Üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa.

k.+*sı* 116b/8

ḳayġulan-: Kaygı duymak, üzülmek.

k.-*urdı* 32a/8

ḳayġulu: Kaygısı olan, üzüntülü.

*k.*118a/4

ḳayır-: Koruyarak başarısını sağlamak, elinden tutmak, himmet etmek.

k.-*maġıl* 134b/12

ḳāyīm: < *Ar.ḳāʾim* Ayakta duran, ayakta bulunan.

*k.*20b/3, 106a/1, 115a/5

ḳaynat(d)-: Kaynamasını sağlamak.

k.-up 14b/15

ḳazan: Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük derin kap.

*k.*128b/4, 128b/5

kefere : *Ar.* Müslüman olmayanlar, kâfirler.

*k.*42a/13, 42a/15, 201a/5

kehl: *Ar.*30-50 yaş arası kimse olgun çağı.

*k.*165b/5

kelām: *Ar.* Söz ifade.

*k.*112b/12

k.+da 58b/13

k.+ı 9b/15, 75a/5

k.+ında 66a/4, 170b/13

k.+ını 146b/6, 196b/3

k.+uŋ 148a/14, 203b/14

k. **-ı ḳadīm:** *Far.*Kur'an.

k. 33a/9, 187b/5

k.+de 8a/11, 11a/1, 44a/4, 170a/3

k.+inde 7a/1, 36b/2, 150b/1, 151b/2, 151b/6, 152b/8, 157a/3, 170b/8

k.+ine 34b/7

keleci: Söz, lakırtı.

g. **ḳıl-** Sohbet etmek.

g. -maġa 196b/13

kelimāt: *Ar.* Kelimeler.

*k.***et-:** *Ar.+T.* Konuşmak.

k.-dükleri 196b/1

kelime: *Ar.* Bir fikir anlatan veya birkaç heceden oluşan söz.

k.+lere 34b/5

k.+nüŋ 103a/4

kemāl: *Ar.* Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.

*k.*157a/6

kemer: *Far.*Bele bağlanarak toka ile tutturulan kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı.

k.+ini 146a/3

kend: Soğ. Şehir.

k.+lerüŋ 71b/2

kendi: İyelik eki alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan, dönüşlülün zamiri, zat. **krş.** kendü.

k.+nüŋ 71a/3, 117b/3

kendü: İyelik eki alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan, dönüşlülük zamiri, zat.**krş.**kendi.

*k.*9a/9, 21a/5, 25a/6, 25b/1, 32a/12, 49b/11, 73b/7, 76a/10, 76a/2, 77b/6, 83a/14, 83b/2, 85b/6, 103a/2, 108b/5, 111a/9, 117a/7, 120b/4, 122a/6, 124b/6, 130a/5, 130b/10, 130b/11, 134a/11, 141b/14, 157b/7, 157b/7, 159a/6, 164b/7, 165a/3, 174b/8, 185a/10, 203b/18

k.+den 121b/13, 165a/4, 24b/14

k.+mize 204a/10

k.+müze 130b/8

k.+ŋe 204a/9

k.+ŋi 108a/10, 181a/14

k.+*ye* 23a/9, 58b/6, 130a/5, 145b/11

k.+*yi* 22a/2, 36a/10, 105a/4, 145b/10, 183a/15

k.+*yü* 2a/6

kendüzi: Kendisi, şahsı. **krş.** kendüzü.

k.+*nden* 106b/9

k.+*ne* 19b/3, 20a/4

k.+*ni* 95b/15

k.+*ŋi* 63b/1

kendüzü: Kendisi. **krş.** kendüzü.

k.+*nden* 106b/10

k.+*ŋe* 108a/12

k.+*ni* 185a/12

k.+*ŋi* 169b/13

kerāmet: *Ar.* Ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum.

*k.*85b/15, 122a/7, 128a/1, 141b/11, 187a/15

k.+*e* 171b/5

k.+*i* 128a/4

k.+*ın*i 174b/1

k.+*ler* 9b/13, 13b/6, 20b/9, 187b/4

k.+*lere* 187b/8

kerāmetlü: Kerametli.

k. 75b/15, 152b/4

kerem: *Ar.* Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet; iyilik cömertlik, eli açıklık.

*k.*122a/7, 203b/10

k.+*i* 39a/2

k.+*inden* 130b/11

k.+*ine* 24b/11

k.+*ini* 9b/13

k.+*ler* 122a/8

kerīm: *Ar.* Allah'ın adlarından biri.

*k.*20b/8, 176b/14, 180b/13

kerkes: *Ar.* Akbaba.

k.+*e* 74a/8

kes-: Bıçak, makas vb.bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak.

k.-*di* 30b/2

k.-*e* 69b/13

k.-*er* 129a/10

k.-*er*seŋ 96b/5

k.-*me*gil 99a/9

k.-*üp* 96b/2, 196b/6

kesb: *Ar.* Çalışıp kazanma.

*k.*68b/2

*k.***ęt(d)-:** *Ar.*+*T.* Kazanmak.

k.-*er*ler 75b/6

k.-*üp* 68b/2

*k.***ol-:** *Ar.*+*T.* Kazanmak.

k.-*ur* 41b/4

kesek(g): Bel, çapa veya sabanın topraktan kaldırdığı iri parça.

k.+*i* 95a/3

k.+*lerini* 96b/3

kesil-: Kesme işi yapmak.

k.-*e* 69b/13

keşf: *Ar.* Ortaya çıkarma, meydana çıkarma.

k.+e 104b/8
*k.***ol-:** *Ar.+T.* Ortaya çıkarılmak.
k.-a 133a/5
k.-masa 133b/15
ketḫüdā: *Far.* Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan, onların birtakım işlerini gören kimse, kâhya.
k.+sı 196b/9
Kevşer: *Ar.* Cennet'te bir havuzun adı.
*k.*32b/7
kez: Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın veya olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz.
*k.*31b/11, 31b/12, 31b/13, 31b/14, 32a/5, 32a/6, 32a/6, 35b/13, 54a/7, 55a/10, 58b/14, 63a/12, 77b/7, 99a/12, 102a/11, 103a/13, 104b/14, 118a/12, 118a/12, 118b/3, 132a/2, 187b/3
ḳıble: *Ar.* Kâbe'nin bulunduğu yön.
*k.*180b/10, 180b/8
k.+ye 118b/2
*k.***ḳedin-:** *Ar.+T.*Kıble kabul etmek.
k.-üp 180b/8
ḳıbṭī: *Ar.* Kıbt soyundan, çingene.
k.+lerüŋ 84a/10
ḳıl: Kıl, tüy.
*k.*122b/6, 196a/11, 196a/14, 196b/7, 196b/13
k.-a 196b/4
ḳıl-: Etmek, yapmak.
*k.*12b/15, 38b/13, 46a/11, 70a/14, 80a/11, 82b/12, 113a/5, 117a/8, 126b/2, 126b/6, 126b/10, 127a/3, 127b/6, 131b/11, 133b/10, 134b/1, 134b/2, 134b/3, 135b/15, 135b/7, 147a/8, 151a/12, 159a/7, 173b/14, 174a/6, 181a/15, 202b/7
k.-a 8a/10, 53b/11, 64a/9, 95b/13, 118a/12, 118b/4, 121a/7, 134b/15, 144b/12, 144b/14, 192a/14, 192b/1, 202b/8
k.-acaġum 80a/2
k.-alar 108a/8
k.-alum 185a/2, 196a/7
k.-am 95a/11
k.-an 153a/1, 153a/2
k.-anı 8b/3, 8b/6, 9a/2
k.-anlara 60a/13
k.-asın 76a/14, 95a/12, 103a/6, 183a/9
k.-asını 98a/6
k.-avuz 114a/3, 133b/6, 142a/11, 168a/1
k.-aydum 39b/9
k.-ayduŋ 39b/10, 39b/13, 39b/6, 40a/2
*k.-a*yın 23a/3, 80a/1, 86a/4, 112b/14, 173b/15, 181a/1
k.-dı 7b/5, 7b/6, 7b/8, 7b/13, 8a/4, 8a/15, 8b/1, 9b/11, 9b/11, 10a/6, 10a/14, 10b/1, 10b/9, 10b/13, 11b/9, 14b/3, 21b/10, 21b/5, 21b/6, 21b/8, 21b/9, 25b/2, 29a/10, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 29b/2, 29b/2,

29b/4, 31a/7, 35b/14, 36a/11, 36a/5, 38b/11, 39b/15, 58b/4, 58b/7, 58b/7, 61a/4, 72b/8, 74a/4, 74a/6, 77a/6, 79a/4, 81a/3, 82a/9, 84b/12, 85a/2, 85b/3, 86a/6, 97b/13, 98b/3, 98b/8, 99a/1, 101b/12, 106b/1, 108b/10, 108b/2, 108b/8, 110b/8, 112a/8, 116b/6, 120a/14, 129a/3, 129a/4, 130b/14, 131a/5, 131a/6, 140b/8, 141a/12, 142a/10, 153a/13, 158b/6, 158b/8, 159a/2, 169a/15, 174a/5, 180b/14, 180b/8, 183b/3, 187a/14, 195b/9, 197a/14

*k.-dı*ğı 72b/7

*k.-dı*ğına 51a/1

k.-dılar 9b/7, 11a/10, 34b/2, 56b/6, 57b/15, 59a/13, 61a/13, 63b/3, 65a/11, 66b/8, 115a/11, 128a/8, 152a/5, 171a/9, 196a/6

k.-dılarısa 38b/6

k.-dısa 8a/6, 57b/3, 58b/6, 78a/4, 98b/2, 187b/3

k.-dıyısa 176b/7

k.-duġı 95a/7, 129a/1, 130b/10, 157a/11

k.-duġına 51a/2

k.-duġında 181a/2

k.-duġun 54a/10, 96a/7

k.-duḳ 85b/15, 86a/2, 86a/2, 113a/13, 116b/10, 171a/11, 180a/15

*k.-duḳ*ça 128a/14

k.-duḳlarıçun 11b/6

k.-duḳlarından 117b/9

k.-dum 38a/11, 86a/4, 113a/4, 151b/5, 174b/4, 174b/6

k.-duŋ 40a/5, 116a/4, 156a/2

*k.-duŋ*sa 47a/5

k.-dururlarmış 39b/4

k.-ġıl 19a/6, 31b/3, 47a/6, 54a/9, 61a/10, 78a/5, 86a/3, 108a/13, 132a/4, 134b/5, 134b/6, 135b/14, 141a/15, 142a/1, 147a/9, 151a/2, 169b/12, 170b/6, 170b/7, 180b/7, 187b/8, 196a/2

k.-ıcak 96a/8

k.-ıŋuz 31b/8

k.-ma 99a/3, 113a/4, 171b/8, 204b/9

k.-madı 52b/8, 61a/5, 72b/6, 74a/5

k.-madılar 128a/9

k.-maduklarınuŋ 154b/9

k.-madum 113a/3

k.-maġa 9a/12, 18b/12, 19a/6, 26b/11, 40a/6, 44a/1, 78a/3, 95a/14, 196a/14, 196b/13

k.+maġı 152b/5

k.+maġıçun 153a/9, 153b/11

k.-maġıl 63b/1, 141b/15

k.+maġıla 47a/15, 132b/10, 158b/6

k.-maḳ 10b/12, 11b/10, 15a/3, 15b/4, 15b/4, 16b/11, 34b/13, 41b/8, 49b/12, 60a/9, 68a/10, 71a/15, 72a/14, 72b/3, 95b/6, 120a/15, 120a/15, 124b/15, 125b/6, 125b/8, 129a/2, 130b/15, 130b/9, 132a/12, 133a/8, 133b/4,

134a/4, 134a/5, 148a/10, 148a/9, 148b/2, 157b/13, 159a/12, 159a/13, 159a/14, 164a/13, 171a/10, 171a/8, 171a/9, 174b/7, 179b/10, 187a/7, 187a/8, 196b/4
k.-maḳda 63a/6, 154b/8
k.-maḳdan 176b/7
k.-maḳdur 43b/6, 63a/7
k.+maḳlıkda 78a/3
k.-maŋ 61a/2, 117a/6
k.-masa 16b/14, 19a/11, 32a/4, 32a/6, 41a/8, 44a/6
k.-masun 153a/5
k.-maya 32a/13, 192a/15
*k.-maya*vuz 114a/3
k.-mayınca 34b/6, 120b/2
k.-mayup 98a/3, 103a/8, 187b/3
k.-maz 8b/9, 14a/6, 20a/11, 35b/11, 39a/3, 112a/13, 187b/5
*k.-maz*am 21a/11
*k.-maz*sın 158a/4
k.-mış 81b/5, 101a/8, 101b/4, 102a/1, 102a/11, 102a/12, 102a/3, 102a/4, 102a/6, 102b/13, 102b/8, 129b/6, 161a/11, 161a/6, 161a/7
k.-mışdur 63a/14, 105a/9, 149b/7, 149b/8
*k.-mış*lar 165a/7
k.-mışlardur 42b/9
*k.-mış*sın 79a/4, 95b/8
k.-sa 16b/8, 17a/14, 17a/15, 19a/10, 19a/2, 19a/12, 19a/12, 24b/14, 25a/9, 31b/11, 32b/10, 47a/10, 51b/7, 57b/11, 72a/12, 73a/12, 73a/8, 75a/13, 102b/14, 116a/1, 129b/14, 131a/13, 156a/6, 159a/11, 161a/5, 161a/7, 162b/2, 164b/14, 176b/6, 176b/8, 176b/11
k.-salar 39a/15, 128a/11, 146b/10
k.-saŋ 16a/13, 16a/9, 16b/1, 36b/14, 44b/6, 46b/10, 46b/11, 46b/13, 51a/7, 58b/10, 59a/9, 60a/13, 62a/15, 62b/2, 63a/2, 70b/13, 71b/12, 93b/9, 96b/1, 96b/13, 109b/5, 109b/5, 109b/6, 116a/2, 117b/6, 117b/11, 129b/11, 134b/10, 170a/1, 170a/7, 185a/9, 187b/4
k.-sun 32a/3, 32a/5, 32a/6, 111a/9, 117a/9, 197a/1
k.-u 158b/10, 158b/10, 158b/15
k.-u(ra)ram 40a/4
k.-unca 100b/8
k.-uŋ 9b/6, 117a/7
k.-up 6b/13, 7b/7, 7b/9, 7b/10, 8a/1, 8a/9, 8a/15, 8b/6, 9b/6, 9a/13, 10a/11, 10a/13, 11b/11, 13b/7, 16a/5, 21a/5, 24b/10, 25a/9, 29b/13, 31a/6, 39b/11, 47a/3, 55a/8, 57b/10, 59a/1, 60a/14, 66b/5, 76b/7, 77a/8, 79a/11, 79a/14, 81b/13, 81b/15, 83b/14, 95a/14, 96a/7, 97b/12, 103a/10, 103a/7, 112a/7, 117b/3, 118a/11, 118a/6, 130b/11, 130b/14, 130b/8, 131a/9, 136a/1, 142a/5, 148a/4, 148b/2, 149a/14,

149b/5, 151a/12, 152a/11, 153a/10, 153a/15, 153b/7, 155b/2, 155b/5, 156a/3, 157b/12, 159a/4, 161a/10, 169b/10, 170a/8, 174a/14, 174a/15, 196b/15
k.-ur 19a/3, 19a/8, 20a/2, 23a/12, 24b/11, 24b/12, 25a/1, 35a/2, 38b/3, 46b/14, 56b/10, 68b/4, 71a/2, 75b/3, 76a/3, 79a/10, 79a/10, 79a/12, 79b/11, 79b/12, 79b/12, 79b/13, 79b/13, 79b/4, 81a/15, 96a/1, 101a/11, 102b/10, 118a/4, 131a/4, 133b/7, 143a/8, 151b/13, 151b/8, 152b/15, 153b/10, 154b/11, 155b/11, 155b/13, 155b/9, 156a/1, 156a/3, 156a/5, 156a/9, 156b/5, 156b/6, 156b/6, 157a/1, 157a/12, 157a/13, 157a/3, 157a/7, 157a/9, 157b/15, 157b/5, 157b/8, 158a/2, 158a/7, 180b/1
k.-uram 9b/4, 21a/10, 21a/11, 95a/6, 152b/14, 173b/11
k.-urdı 16b/8, 32a/9, 38b/12, 72b/14, 73b/14, 173b/10, 180b/9
k.-urdum 52b/6
k.-urlar 18a/15, 21a/4, 21a/6, 21b/2, 54a/8, 63b/8, 79a/14, 79b/1, 79b/2, 96b/11, 133a/3, 151a/10, 155a/4, 156b/4, 170a/11, 171b/7, 202b/10
k.-ursa 148a/4
k.-ursaŋ 45b/12, 47a/4, 54b/12
k.-ursın 29b/6, 29b/7
*k.***-abil-:** Yapabilmek.
k.-mese 32a/3
*k.***-ıvęr-:** Kılıvermek.
k.-e 31b/15, 192b/3
k.-ür 18b/13
*k.***-ubaşla-:** Kılmaya başlamak.
k.-dılar 60b/14
ābādān ḳıl- 135b/13
ʿafv ḳıl- 98a/3
āh ḳıl- 113a/13
ʿahd ḳıl- 96a/7
ʿamel ḳıl- 7b/5, 8a/4, 9a/12, 18b/12, 19a/2, 19a/6, 19a/10, 26b/11, 34b/13, 36b/14, 41a/8, 51a/7, 54b/12, 57b/11 68b/4, 71b/12, 93b/9, 109b/5, 125b/6, 171a/8, 171a/9, 179b/10, 192a/14, 196b/4
ārāste ḳıl- 80a/11, 81a/3, 81b/13, 81b/15, 82b/12, 83b/14, 84b/12, 135b/13, 147a/9, 171a/10
ʿarż ḳıl- 15a/3
āsān ḳıl- 18b/13
azuḳ ḳıl- 97b/12
benlik ḳıl- 153a/1, 153a/2
berk ḳıl- 151b/5
beyān ḳıl- 7b/8, 7b/9, 7b/13, 8a/1, 8a/15, 10b/1, 14b/3, 36a/11, 98b/2, 129a/3, 129a/4, 130b/14, 131a/5, 151a/12, 151b/8, 171a/11, 180a/15, 185a/2
biʿat ḳıl- 129a/1
cefā ḳıl- 176b/7

cehd ḳıl- 12b/15, 19a/6, 31b/8, 147a/8, 187a/8
cemʿ ḳıl- 44b/6, 58b/10, 136a/1, 156a/6
cevlān ḳıl- 144b/12, 148b/2, 176b/6, 176b/8, 176b/11
cihād ḳıl- 10b/11
dāḫil ḳıl- 133a/3
ḍalālet ḳıl- 19a/3
daʿvā ḳıl- 10b/9, 171b/8
daʿvet ḳıl- 146b/10, 159a/10
defʿ ḳıl- 134b/5, 111a/9, 134b/5, 151b/13, 152a/11, 153a/9, 153b/10, 153b/11, 154b/11
edeb ḳıl- 134b/3
efẓal ḳıl- 10a/13
emin ḳıl- 31b/15
endīşe ḳıl- 55a/8, 98b/3
erzānī ḳıl- 148a/4
fayda ḳıl- 8b/14
fāyide ḳıl- 14a/6
fażıl ḳıl- 157a/13
feryād ḳıl- 76b/7
fikr ḳıl- 170b/7
ġavġa ḳıl- 59a/1
ġaybet ḳıl- 60a/13
ġayret ḳıl- 58b/7
geleci ḳıl- 196b/13
ġusl ḳıl- 118a/11
ġusül ḳıl- 53b/11, 118a/11, 125b/8
güzide ḳıl- 112a/7
ḥal ḳıl- 121a/7
ḫalvet ḳıl- 115a/11, 117b/8, 120a/15, 133b/7
ḥarām ḳıl- 51a/2
harb ḳıl- 23a/3, 41b/10
ḥāṣıl ḳıl- 16b/7, 130b/14
ḥāżır ḳıl- 47a/6
helāk ḳıl- 99a/3, 141b/15, 152a/5
ḥelāl ḳıl- 51a/1
ḫilāf ḳıl- 44a/6, 113a/4
ırak ḳıl- 24b/14
ʿibādet ḳıl- 40a/6, 61a/10, 97b/13, 128a/14, 141b/15
idrāk ḳıl- 39a/3
iḫtilāṭ ḳıl- 170a/1, 170a/7
iḫtiyār ḳıl- 105b/12, 131b/12, 134b/1, 134b/2, 135b/15
iḫtiyāṭ ḳıl- 54a/9, 103a/8
iḳtidā’ ḳıl- 86a/3, 141a/15, 181a/15
ilhām ḳıl- 10b/13
iltifāt ḳıl- 47a/10
imtiḥān ḳıl- 49b/12
imtiṣāl ḳıl- 7b/7, 66b/5, 79a/14, 180b/7
inābet kıl- 161a/7
ʿināyet ḳıl- 8a/15, 130b/7, 134b/9
iṣār ḳıl- 95a/11
işāret ḳıl- 101b/12
iżāfet ḳıl- 108b/10, 130b/10, 130b/11
iẓhār ḳıl- 31b/3
ḳābūl ḳıl- 9b/11, 11b/11, 52b/8, 58b/7, 116b/10, 118b/4
ḳahır ḳıl- 57b/10

ḳanāʿat ḳıl- 74a/5
ḳaṣd ḳıl- 38a/11
ḳıyās ḳıl- 70b/13
melāmet ḳıl- 61a/4
minnet ḳıl- 35a/2, 38b/6, 72b/6, 72b/7, 72b/8, 84a/7, 135b/7, 151a/12
muḥkem ḳıl- 72a/14, 151b/5
mükāleme ḳıl- 173b/10
musallaṭ ḳıl- 58b/4, 74a/4
mübtelā ḳıl- 105a/8
mücāhede ḳıl- 8a/9, 25a/8, 29b/13, 39a/15, 120a/14, 149a/14, 202b/7
münācāt ḳıl- 110b/8, 143a/8, 174a/14
münevver ḳıl- 106b/1
müşāhede ḳıl- 46a/10
müşerref ḳıl- 85b/15
müzeyyen ḳıl- 148a/4
namāz ḳıl- 31b/11, 62a/15, 62b/2, 118a/12, 180b/8, 196a/6
naṣīḥat ḳıl- 40a/5, 60a/9
naẓar ḳıl- 21a/5, 21b/5, 21b/6, 24b/12, 54a/8, 58b/6, 95b/6, 108b/2, 113a/5, 159a/7, 180b/1, 187a/14
niḳāḥ ḳıl- 61a/4, 181a/2
pāk ḳıl- 148a/4, 158b/6, 196a/2
raḥm ḳıl- 170a/11
rāst ḳıl- 86a/4
revā ḳıl- 181a/1
rivāyet ḳıl- 118a/4
ṣabır ḳıl- 70a/14
ṣābit ḳıl- 81b/5
ṣāfī ḳıl- 71a/2, 142a/5
sākīn ḳıl- 173b/14, 174a/5
sākit ḳıl- 169a/15
secde ḳıl- 9b/6, 9b/7, 41b/8, 42b/9, 79b/12, 79b/13, 174a/15, 187b/3
ṣenā ḳıl- 159a/14
ṣoḥbet ḳıl- 23a/11, 159a/12, 164a/13
suʾāl ḳıl- 34b/2, 77a/6, 195b/6
süstlıḳ ḳıl- 8b/6
şefāʿatçi ḳıl- 38b/11
şefāḳat ḳıl- 108a/8
şefīʿ ḳıl- 31a/5, 31a/7
şehādet ḳıl- 25b/2
şürūʿ ḳıl- 86a/6
şükr ḳıl- 187a/7
şükür ḳıl- 76a/3, 95a/14, 108b/8
ṭāʿat ḳıl- 8b/3, 8b/6, 19a/12, 39b/4, 187b/4
tahammül ḳıl- 133b/10
ṭahāret ḳıl- 46b/14, 118a/6, 118a/11, 126b/2, 126b/6, 126b/10, 127a/3, 127b/6, 128a/8, 128a/11
taḥsīn ḳıl- 79a/3
taḳdīr ḳıl- 174b/4
taḳṣīr ḳıl- 78a/3, 114a/3, 156a/2
ṭaleb ḳıl- 68a/10, 72a/12, 77a/8, 79a/14, 79b/1, 204b/9
taʿlīm ḳıl- 116b/6
tamām ḳıl- 16b/2, 16b/8, 47a/5, 51b/6, 59a/9, 120b/2, 141a/12
ṭavāf ḳıl- 52b/6
tebdīl ḳıl- 56b/10
tecāvüz ḳıl- 74a/6

tecrīd ḳıl- 21b/9
teʾemmül ḳıl- 140b/8
tefekkür ḳıl- 71a/15, 76a/14, 95a/14, 117b/3, 129b/11, 131a/13, 161a/10, 170b/6
teferrüc ḳıl- 95a/7
tehir ḳıl- 100b/8
tekrār ḳıl- 11a/10
temessük ḳıl- 63a/1
tenaʿʿum ḳıl 39b/9
tenezzül ḳıl- 16b/11, 95b/13
teraḳḳī ḳıl- 25a/9, 72b/3
terbiyet ḳıl- 64a/9, 96b/1
terk ḳıl- 116a/4
teşbīh ḳıl- 131a/6, 131a/9, 165a/7
tevbe ḳıl- 99a/1, 109b/6, 129b/6, 161a/6, 161a/11
tevekkül ḳıl- 103a/7
tevhīd ḳıl- 81a/15
töhmet ḳıl- 153a/13
ʿuzlet ḳıl- 159a/13
üstüvār ḳıl- 159a/2
vāṣıl ḳıl- 10a/6
vefāʾ ḳıl- 15b/4, 95a/6, 96a/8, 96b/13
yād ḳıl- 11b/10, 21b/10, 86a/4, 96b/10, 102a/1, 102a/3, 102a/4, 102a/6, 102a/11, 102a/12, 102b/10, 117a/8, 117a/9, 152b/15, 153a/10, 153a/15, 153b/7, 154b/9, 155a/4, 155b/2, 155b/5, 155b/9, 155b/11, 155b/13, 156a/1, 156a/3, 156a/5, 156a/9, 156b/4, 157b/5, 157b/8, 157b/12, 158a/2, 158a/7, 158b/6, 158b/10, 158b/15, 159a/4, 170a/8
yoḳ ḳıl- 103a/10
zārī ḳıl- 39b/15
żāyīʿ ḳıl- 112a/13, 158a/4, 187b/3, 187b/5
ẕikir ḳıl- 18a/15, 38b/13, 63a/6, 101b/4, 101a/11, 117b/6, 117b/11, 131b/11, 132b/10, 133b/6, 151a/10, 157a/3, 157a/9, 157a/13, 157b/15
ziyāde ḳıl- 19a/8
ziyāret ḳıl- 79a/12
ẓulm ḳıl- 116a/1

ḳılıç: Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki ucu keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.

*k.*23a/2, 23a/4

k.+dan 23a/5

k.+ı 196b/7

ḳılın-: Kılınmak.

k.-dı 169b/9

k.-mış 76a/3

ḳırḳ: Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*k.*11a/5, 115a/15, 116a/13, 116a/15, 116a/5, 116a/6, 117b/8, 120a/13, 120a/15, 120b/1, 128b/3, 128b/7, 133b/13, 133b/7, 133b/8, 171a/4, 171a/6, 171a/6

k.+ı 116a/6

ḳışa: Boyu, uzunluğu az olan, uzun karşıtı.

k.+*sında* 156b/6

ḳısm: *Ar.*Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim.

*k.*144a/1

k.+*ı* 145a/9, 146a/10

k.+*ına* 144a/2

ḳısmaḳ: Ezmek, büzmek, daraltmak.

k.-dan 32b/3

ḳısmet: *Ar.* Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama biçimi, nasip.

*k.*29b/4

ḳıṣṣa: *Ar.*Ders çıkarılması gereken anlatı, olay.

*k.*174b/7, 196a/9

k.+*dur* 74a/15

k.+*durur* 106b/15

k.+*ya* 196b/11

k.+*yı* 81b/1, 98b/2

ḳış: 1.Kuzey yarım kürede 22 Aralık-22 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim 2. Çok soğuk hava.

*k.*150a/3

ḳıyāmet: *Ar.*Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

k.+*e* 7b/2, 29b/3, 32b/4, 156a5

k.+*de* 50b/13

ḳıyās: *Ar.* Bir tutma, denk sayma, karşılaştırma.

*k.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Karşılaştırmak.

*k.*70b/13

ḳıy: Kenar.

k.+*ında* 102a/1

k.+*ındaġı* 102a/1

ḳız: Dişi çocuk.

*k.*60b/13, 60b/15, 60b/3, 60b/8, 116b/8

k.+*ı* 61a/4, 116b/10

k.+*um* 61a/1

k.+*uŋ* 60b/15, 105a/8

ḳızıl: Parlak kırmızı renk.

*k.*187a/10, 187a/12

ki: *Far.* Anlam bakımından birbiriyle ilgili cümleleri, birbirine bağlayan bir söz.

*k.*2a/1, 2a/12, 2a/12, 2a/13, 2a/2, 2a/6, 16b/6, 32b/10, 39b/5, 44b/1, 45a/5, 50b/6, 72a/12, 82b/6, 82b/7, 93b/9, 96a/10, 99a/12, 111a/5, 111b/3, 113a/3, 115a/2, 116a/8, 119a/1, 123a/3, 126a/1, 133b/10, 141b/3, 143b/12, 145b/9, 146a/8, 146b/8, 148a/10, 149a/15, 156b/5, 180a/1, 181a/15, 203b/10, 204a/10, 204a/12, 204a/14

kibir: *Ar.*Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyüklenme, benlik, gurur. **krş.** kibr.

*k.*96b/2

k.+*i* 124b/1, 127a/14

*k.***ṭt-:** *Ar.*+*T.* Kibirlenmek.

k.+*mekdendür* 20b/5

kibr : *Ar.* Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyüklenme, benlik, gurur. **krş.** kibir.
*k.*46b/11, 125a/8
kiçi: Küçük.
k.+lerile 164a/12
kifāyet: *Ar.* Yeterli mikarda olma, yetme.
*k.*13a/9
k.+i 112a/2
*k.***ẹt(d)-:** Ar.+T.Yeterli olmak.
k.-er 30b/6
kilid: < *Far.kilīd* Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aleti.
k.+i 55a/13, 74b/11, 77a/1, 76b/14, 78b/6, 81b/12, 81b/15, 83b/11, 83b/13, 84b/12
k.+ile 84b/10
k.+ini 8a/1
kilidlü: *Far.+T.* Kilitlenmiş olan.
k.+lü 80a/10, 81b/12, 82b/11
kim: *Far.* Birbiriyle ilgili kelime ya da cümleleri bağalayan söz.
*k.*9a/12, 9b/12, 9b/14, 9b/3, 9b/5, 9b/8, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/15, 10a/3, 12a/4, 13b/11, 13b/3, 14a/3, 14a/7, 14b/3, 14b/8, 17b/3, 18a/7, 18b/1, 18b/11, 18b/13, 20b/10, 20b/6, 21a/14, 22a/3, 22b/1, 23a/14, 23a/4, 23b/3, 24b/11, 25b/12, 25b/14, 25b/6, 25b/8, 25b/9, 26/3, 26/6, 26/9, 26b/11, 29b/3, 29b/7, 31a/12, 31a/13, 31a/9, 31b/10, 31b/3, 31b/9, 32a/11, 32b/5, 34b/3, 34b/7, 35a/2, 36b/2, 37a/7, 37b/12, 37b/13, 38b/3, 38b/3, 38b/6, 39a/4, 39a/9, 39b/2, 39b/8, 40a/2, 40b/12, 41b/4, 42b/12, 43a/12, 43b/8, 44a/11, 44a/2, 44a/9, 44b/9, 45a/11, 45a/13, 47a/12, 47a/14, 47b/14, 48a/1, 48b/3, 49b/1, 51b/6, 51b/7, 53b/3, 55b/6, 56a/10, 56a/8, 57a/5, 58b/11, 58b/7, 59a/2, 60a/12, 61a/10, 61a/6, 62b/3, 63a/14, 64a/5, 64a/7, 65a/8, 66a/1, 66a/3, 66a/5, 69a/14, 72a/12, 72a/15, 72b/10, 72b/15, 73a/12, 73b/1, 73b/9, 74a/6, 74a/9, 74b/6, 75a/13, 75a/2, 75a/8, 75b/15, 77a/10, 77a/14, 77a/15, 77a/6, 77b/1, 77b/3, 78a/5, 79b/11, 79b/11, 79b/12, 79b/12, 79b/12, 79b/13, 7a/12, 7a/14, 7a/3, 7a/4, 7a/5, 7b/10, 7b/13, 7b/9, 82a/9, 82b/5, 83a/12, 83b/10, 84a/14, 84a/9, 85a/4, 8a/1, 8a/6, 8a/9, 94b/2, 94b/7, 95b/12, 97b/7, 98a/9, 99a/12, 99a/9, 101a/10, 101b/15, 101b/3, 102a/4, 102a/7, 102b/13, 103a/1, 103a/3, 103a/5, 103b/3, 103b/6, 104b/13, 106a/2, 109b/7, 110a/4, 110a/5, 110b/14, 111a/10, 111a/15, 111a/4, 111a/5, 111a/7, 112a/10, 112b/13, 113a/13, 114a/2, 115a/14, 116a/4, 116a/9, 117b/7, 118a/4, 118a/9, 118b/11, 118b/5, 119a/1, 120a/13, 120b/12,

121a/10, 121a/11, 121a/14, 121a/3, 121a/6, 121a/7, 121a/8, 121a/9, 121b/1, 121b/11, 121b/14, 121b/2, 121b/6, 121b/7, 122a/1, 122a/12, 122a/15, 122a/2, 122a/5, 122a/7, 122a/8, 122a/9, 122b/12, 122b/13, 122b/2, 122b/6, 122b/9, 123a/13, 123a/15, 123a/9, 123a/9, 123b/1, 123b/10, 123b/12, 123b/13, 123b/13, 123b/14, 123b/4, 123b/7, 123b/8, 124a/4, 124b/1, 126a/1, 129a/13, 129a/14, 129b/2, 130a/12, 130a/6, 130b/12, 131a/13, 131b/1, 131b/12, 131b/2, 133a/12, 133b/11, 133b/13, 134a/12, 134a/3, 134b/6, 135a/5, 136a/12, 136a/5, 136b/12, 136b/15, 137a/10, 138a/4, 141a/6, 144a/1, 144a/3, 144b/3, 145a/10, 146b/1, 147a/5, 147a/9, 148a/15, 149a/15, 149b/3, 150b/1, 151a/11, 151a/14, 151a/14, 151b/4, 151b/5, 152a/15, 153a/1, 155a/6, 155b/13, 155b/9, 156a/1, 156a/5, 156a/9, 157a/11, 157a/15, 157a/6, 157a/7, 157b/1, 157b/13, 157b/4, 157b/6, 158a/2, 158b/13, 158b/14, 159a/9, 15b/6, 161a/5, 161a/6, 161a/7, 163a/4, 164b/10, 164b/11, 164b/15, 165a/2, 165a/7, 168a/12, 169b/3, 16a/4, 170a/11, 170a/5, 171a/11, 171a/12, 171a/8, 171b/7, 174a/5, 174a/9, 176b/12, 176b/12, 176b/13, 176b/6, 176b/9, 176b/9, 179b/13, 180a/15, 180b/3, 181a/5, 181a/6, 183a/15, 183a/8, 183b/1, 185a/10, 187a/7, 187b/5, 187b/8, 187b/9, 192a/11, 192b/5, 193a/2, 196a/2, 19a/1, 202b/14, 202b/9, 204a/2, 204b/5, 204b/8

kim: “Hangi kişi” anlamında cümlede özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz.

k.+de 141b/3

k.+e 125b/1

k.+leri 79b/3

k.+lersiz 11a/7

k.+sin 76b/8, 81a/8

k.+üŋ 44a/2, 73a/3, 166a/1

kimesne: Kimse. **krş.** kimse.

*k.*2a/11, 23a/10, 2a/11, 76b/7, 97b/14, 98a/10, 98b/1, 98b/3, 113a/8, 113a/13, 134a/9, 161a/5

k.+de 37a/11, 119a/2

k.+nüŋ 23a/11, 113a/10

k.+ye 19b/2, 105a/12, 134a/8

k.+yi 113a/2

kimi: Bazısı, kimisi.

*k.*75a/7, 128b/9, 128b/9, 128b/9

k.+leri 79a/15

k.+si 79a/11, 79a/12, 79a/7, 79a/7, 79a/9, 79b/1, 79b/4

kimse: Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişı. **krş.** kimesne.

*k.*23b/3, 58b/13, 58b/14, 72b/15, 73a/10, 73a/12, 73b/9, 77b/4, 94b/9, 111a/15, 128a/7, 136b/14, 137a/3, 161a/6, 161a/7, 170, 170a/7, 170b/11, 170b/12, 179b/13, 203b/15, 204a/3

k.+de 204a/4

k.+den 78b/14, 106a/11, 111b/1, 204a/3

k.+ler 73b/12

k.+leri 44a/13

k.+nüŋ 31a/12, 74a/12, 101b/13, 123b/11

k.+ye 8b/9, 72b/11, 103a/7, 103a/8, 157a/11, 158a/2

kimsene: Kimse. **krş.** kimesne.

k.+i 73a/8

k.+m 106a/12

kīn: *Far.*Birine karşı duyulan öç alma isteği.

*k.*125a/8

k.+e 147a/2

kişi: 1. Kadın veya erkeğe verilen genel ad 2. Şahıs 3. Zat 4. Nefer.

*k.*24a/15, 43a/14, 48b/3, 49b/2, 56a/7, 73a/6, 73a/7, 73a/9, 73b/13, 73b/13, 73b/14, 75a/2, 82a/15, 82b/3, 83a/13, 98a/15, 118a/4, 121a/12, 134a/12, 137a/10, 165a/2, 179b/1

k.+den 137a/5

k.+lerle 134a/7

k.+nüŋ 192b/2

k.+ye 43a/3, 73b/15, 120b/12,

k.+yi 31b/14, 159a/9

kitāb: *Ar.* Ciltli ve ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yapraklarının bütünü.

*k.*2a/18, 151a/4, 157b/9

k.+larda 29b/1

kiẕb: *Ar.*Yalan söyleme, yalan.

k.+i 127b/6

ḳo-: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

k.+dı 74b/2, 113a/8, 196a/10

*k.-dı*ġı 73a/1

k.-ġıl 135b/3, 135b/4, 135b/7

*k.-masa*ŋ 95a/5

k.-sa 32b/2, 119a/3, 119a/4

ḳoç: Damızlık erkek koyun.

*k.*13b/1, 13b/2

ḳoḳ-: Koku çıkarmak.

k.-ar 75b/12

ḳol: İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzaann bölüm.

k.+ı 128a/3

k.+ını 170b/2

ḳon-: Kuş, kelebek, uçak, toz vb.bir yere inmek.

k.-duġı 22a/13

k.-arlar 74b/11

k.-mişdur 156b/4

k.-up 155a/3

ḳonşı: Konutları yakın olan kimselerin birbirlerine göre aldıkları ad.

*k.*55a/9

k.-mızuŋ 59a/4

ḳonuḳ(ġ): Bir yere veya birinin evine kısa süre kalmak için gelen kimse, misafir, mihman.

*k.*74b/12, 82a/1

k.+ı 78b/10, 81a/4, 83b/12

k.+ları 77a/2

k.+unuŋ 81a/4

ḳop-: Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.

k.-a 102b/14, 32b/8, 70a/3

k.-ar 150a/10, 70a/9, 82b/7

k.-asın 103a/12, 127b/15

k.-duġı 150a/10

*k.-**a**başla-:* Kopmaya başlayıp devam etmek.

k.-sa 70a/1

ḳopmaḳ: Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.

*k.*197a/1

ḳorḳ-: Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak.

*k.*151a/3, 171b/9

k.-ar 118a/5

k.-aruz 204a/6

k.-dı 187a/14

k.-dılar 11b/1

k.-dum 59a/6

k.-madılar 11b/4

k.-maḳ 24a/2, 24a/3, 179b/2

k.-mamaḳ 15b/13

k.-mayup 204a/7

k.-up 11a/11, 24b/12, 24b/9, 161a/5

*k.***-atur-:** Korkup devam etme.

k.-anlara 50a/12

ḳorḳu: Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü.

*k.*30a/12

k.+dan 137b/5

k.+ları 97b/8

k.+sı 32a/15, 97b/9, 116b/13

k.+sundan 31b/15, 145b/2

k.+yıla 50a/12

ḳorḳulı: Korkulu.

k. 24a/15

ḳoru-: Bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilerden, tehlikelerden, zor bir durumdan uzak tutmak.

k.-r 169b/2

ḳoş-: Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.

k.-dı 81b/9

ḳov-: 1. Sert veya küçük düşürücü sözlerle, gitmesini söylemek 2. Savmak 3. Def etmek.

k.-dı 106a/10

ḳoy-: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

k.-arlardı 73a/15

k.-arsın 204a/18, 204b/1

k.-asın 64a/8

k.-dı 116b/5, 128b/4, 128b/5

k.-dısa 73b/3, 82b/2, 82b/5

k.-gil 95a/2

k.-maḳ 204a/17

k.-mamaḳ 51a/4

k.-mişdur 146b/3

k.-sa 39b/10

k.-saŋ 134a/11

k.-uŋ 73a/14

k.-up 10b/14, 14b/14, 69b/7, 70a/13, 113a/7, 121a/13, 123a/1, 144b/9

k.-updurur 70b/15, 74b/15

ḳoyver- : Koyuvermek, serbest bırakmak.

k.-di 152a/14

ḳoyun: Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve dersisi için yetiştirilen evcil hayvan.

k.+ı 169b/2

*k.+ları*n 169b/6

kök: Bitkileri toprağa bağlayan ve onların topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm.

k.+i 115b/13

k.+in 14b/11

k.+inüŋ 83a/7

k.+lerini 96b/2

köpük(g): Sabun, deterjan vb.nin suda erimesinden oluşan beyaz kabarcık.

k.+ünden 35b/14

kös: *Far*. Savaşlarda, alaylarda, at, deva veya araba üzerinde taşınan ve işaret vermek için kullanılan büyük davul.

*k.*72b/14

k.+i 73a/1

ḳudret: *Ar.*Güç, erk, iktidar.

k.+i 204a/1

k.+ni 76a/11, 203b/5

k.+nüŋ 76a/7

k.+leri 95a/13

ḳudretullāh: *Ar.* Allah'ın kudreti.

k.+dan 143a/6

ḳul: Tanrı'ya göre insan.

*k.*12a/1, 18b/4, 37b/15, 37b/5, 38b/7, 39a/9, 42b/7, 45a/7, 47a/15, 50b/12, 84b/7, 87b/2, 114a/12, 117b/1, 124a/2, 133a/11, 133a/12, 133a/15, 154b/7, 159a/5, 176b/15, 180a/1, 186a/14

k.+a 118b/15

k.+da 37b/2, 137a/9

k.+dan 20b/7

k.+ımuŋ 104b/13

k.+ını 37b/5, 37b/6, 75a/10, 133a/14

k.+lar 24b/9, 29a/1, 39a/15, 74b/6, 101b/5, 131b/3

k.+ları 38a/14

k.+larıdur 21a/2

k.+larına 39a/2, 157b/8

*k.+ları*nuŋ 105a/6

*k.+lar*um 174b/8

*k.+lar*uma 174b/7

k.+laruŋ 204a/13

*k.+um*a 174a/11

k.+uŋ 32b/4, 37b/3, 76b/5

ḳulaġuz: Yol gösteren, rehber.

*k.*38b/12, 78b/3, 80a/3, 80a/8, 80a/10, 81a/15, 81a/15, 81b/9, 82b/12, 84b/8

ḳulaġuzla-: Yol göstermek.

k.-duk 86a/1

k.-ya 136a/13

ḳulaḳ(ġ): Başın her iki yanında bulunan iştme organı.

*k.*125a/15, 144b/7

k.+da 50b/9

k.+durur 50b/8

k.+ı 60a/5

k.+ına 121a/13

k.+uŋa 40a/1

ḳullıḳ(ġ): Kul olma durumu. **krş.** ḳulluḳ.

*k.*79a/10, 134b/8, 161a/8

k.+ı 203b/10, 204a/10

ḳulluḳ(ġ): Kulluk. **krş.** ḳulluḳ.

k.+ını 40a/4

k. **ḳıl-:** Kulluk etmek.

k.-saŋ 116a/2

ḳum: Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanamsından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb.yerlerde çok bulunan, ufak sert tanecikler.

*k.*69b/7

k.+lar 70a/13

ḳumāş: *Ar.* Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

k.+ı 119a/4

ḳumrī: *Far.* Güvercinler takımından, güvercinden küçük, boz, gri renkli bir kuş.

k.+ler 95b/3

ḳur-: Yapmak, oluşturmak.

k.-up 95b/3

Ḳurʾān: *Ar.* Hz.Muhammed'e inen kutsal kitap.

*k.*14a/6, 102b/12, 125a/11

k.+da 35a/2

ḳurb: *Ar.* Yakın olma, yakınlık, yakın bulunma.

*k.*132a/9

ḳurbet: *Ar.*Yakınlık, akrabalık.

*k.*10a/15

k.+den 84b/14

ḳurt: Köpekgillerden Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan postu gri sarı renkli, yırtıcıi etçil memeli hayvan.

k.+lar 137b/9

ḳurtıl-: Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak. **krş.** kurtul-.

k.-ur 56b/9, 137a/2

ḳurtul-: Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak. **krş.** kurtıl-.

k.-ayın 44a/12

k.-dı 77b/10

k.-maġıçun 31b/7

ḳuru: Suyu, nemi olmayan, yaş ve nemli karşıtı.

*k.*10b/14

ḳuru-: Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek.

k.-r 150a/1

k.-yup 150a/4

ḳurut-: Suyunu ve ıslaklığını giderip kuru duruma getirmek.

k.-ġıl 95a/4

k.-saŋ 96b/2

ḳuş: Yumurtlayan, omurgalılardan, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, uçucu hayvanların ortak adı.

*k.*22a/4, 25a/1, 25a/10, 25a/2, 72b/9, 75a/1

k.+a 25a/1, 165a/7

k.+ı 64a/7, 75a/2, 75a/2

k.+ını 64a/4

k.+lar 72b/11, 75a/4

k.+lara 173b/13

k.+laruŋ 74a/9

k.+uŋ 22a/5, 22a/10, 113b/15, 165a/7, 165a/8

ḳuʿūd: *Ar.* Namazda oturma.

*k.***ẹt(d):** *Ar.+T.* Namazda oturmak.

k.-e 144b/10

k.-se 132b/2

ḳuvvet: *Ar.* Fiziksel güç, şiddet, zor, cebir.

*k.*15a/15, 123b/5

k.+e 31b/13, 197a/5, 197a/8

k.+ini 76a/11

ḳuyu: Su katmanına varılana kadar derinliğine kazılan, genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur.

k.+ya 58b/4

küdūret: *Ar.*Gam, tasa, kaygı.

*k.*20a/2

k.+i 20a/3

küfür: < *Ar.küfr* Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme.

*k.*45a/6, 77a/12, 204a/7

k.+den 35a/1

k.+dür 204a/6

k.+e 146b/4

k.+i 84a/9, 151a/15

k.+üŋ 45a/4

kühūl: *Ar.* Olgunluk çağında bulunanlar.

k.+den 171a/15

kükürd: *Far.* Doğadan saf veya başka cisimlerle birleşik şekilde bulunan sarı renkli element.

k.+i 135b/10

küllī: *Ar.* Bütün, çok.

*k.*12a/5, 14b/4, 14b/6, 15a/8, 16b/6, 23b/11, 23b/4, 27b/2, 27b/4, 45a/12, 68a/7, 68b/5, 68b/6, 7b/2, 83b/3, 87a/6, 92a/7, 92a/8, 99a/12, 103b/5, 103b/6, 105a/11, 109a/5, 109a/7, 109a/9, 120a/1, 120b/15, 125b/10, 125b/9, 125b/9, 128b/12, 133b/12,

139a/11, 140a/10, 141a/15, 143b/7, 144a/14, 149a/2, 161b/6, 163a/1, 163a/1, 166a/7, 176a/10, 176a/4, 176a/5, 176a/6, 177b/13, 177b/5, 178a/5, 178a/9, 178b/1, 179b/3, 185a/10, 193a/5, 194a/14, 194b/2, 195a/13, 195a/14, 200b/7

k.+dürür 185a/9

kümmel: *Ar.* Kâmiller, olgunlar.

*k.*120b/15

k.+e 2a/5

künd: *Far.* Kör, keskin olmayan.

*k.*126a/7

*k.***ol-:** *Far.+T.* Anlayışsız olmak.

k.-maḳ 134b/4

k.-sa 32a/13

kürsī: *Ar.* Oturulacak yüksekçe yer.

k.+si 135b/14

k.+sinde 132b/2, 136a/7

k.+sini 135b/13

k.+sinüŋ 135a/2, 135a/2, 135a/9

küstāḫ: *Far.* Saygısız, kaba, terbiyesiz (kimse)

*k.*122b/6

L

lābüd: *Ar.* Lazım, gerekli.

*l.*131b/9

lā-cerem: *Ar.* Şüpheli, besbelli, elbette.

*l.*68b/1, 145b/12, 171b/6

lāf: *Far.* Söz, lakırtı.

l.+lar 13b/7

lafẓ: *Ar.* Söz, kelime.

l.+ına 130a/14

laġv: *Ar.* Faydasız.

l.+ı 127b/10

laḥẓa: *Ar.* Zamanın bölünmeyecek kadar kısa parçası, an.

*l.*23b/2

laʿīn: *Ar.* Kovulmuş, nefret kazanmış, istenilmeyen.

*l.*107a/1, 152a/13

l.+dürür 153a/3, 153a/11

lākin:*Ar.* Ama, fakat, ancak.

*l.*6b/4, 96a/14, 120b/3

lām: *Ar.* Arap alfabesinin yirmi üçüncü harfinin adı.

*l.*25b/9, 68b/7, 102b/10, 116a/5, 157b/11, 177b/6, 185a/14, 185a/15

l.+ı 115a/10, 117b/1, 117b/2, 117b/2, 131a/12

l.+ıla 132a/3

lā-şey: *Ar.* Bir şey değil, çok değersiz.

l.+ī 135a/12

*l.***ol-:** *Ar.+T.*Değersiz olmak.

l.-dı 84a/2, 85a/6, 140b/7

laṭīf: *Ar.*Yumuşak, hoş, güzel, nâzik

l.+üŋ 125b/3

lāyıḳ: < *Ar.lāyiḳ* Nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan. **krş.** lāyıḳ.

*l.***ol-:** *Ar.+T.* Layık olmak.

l.-ur 141b/11

lāyıḳ: < *Ar.lāyiḳ* Nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan. **krş.** lāyıḫ.

*l.*13b/11, 57b/13, 61b/1, 84b/7, 114a/2, 115a/2, 124a/15, 158b/12, 159a/3, 171b/8

l.+dur 18b/7

l.+durur 155a/6, 157b/3

l.+ımız 204a/17

l.+uz 13b/10

*l.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Layık kılmak.

l.-maġıl 63b/1

*l.-ur*sa 148a/4

*l.***ol-:** *Ar.+T.* Layık olmak.

l.-a 115a/2, 124a/15

l.-an 141b/1, 204a/10

l.-asın 61a/11, 109b/8, 148a/10, 187b/8

l.-dı 158b/12, 159a/3

l.-ması 47b/2

l.-mayan 153b/9, 155b/10

l.-sun 146b/14

l.-uŋ 117a/13

l.-up 61b/1, 96a/10, 131b/13

l.-ur 51b/7, 74b/7, 137a/5

l.-urlar 61b/4

*l.-ur*sın 36b/15, 46b/14, 70b/3, 96b/12, 96b/13

*l.***olun-:** *Ar.+T.* Layık olunmak.

l.-ur 99a/7

lāzum: < *Ar.lāzim* Gerek, gerekli.

*l.*203b/14

lebbeyk: *Ar.* "Buyurunuz emir sizindir efendim" anlamına gelen bir söz.

*l.*44b/10, 174a/14, 179b/15, 180a/1

lenger: *Far.* Gemi demiri.

l.+i 69b/14, 69b/4, 70a/12, 70a/6, 70a/8

l.+ini 69b/8, 70a/1, 70a/14

levḥ: *Ar.* Yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.

*l.*187a/12

l.+i 187a/9

levḥa: *Ar.* Yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.

*l.*201b/13

leyl: *Ar.*Gece.

l.+de 97b/14

leẕẕet: *Ar.* Herhangi bir şey karşısında duyulan zevk, haz; ağız yoluyla alınan tat.

*l.*132a/6

l.+i 82a/8

l.+in 15a/13

libās: *Ar.* Giysi.

*l.*123a/15, 127a/6, 127a/7

l.+ıla 123a/5

licām: *Ar.* Hayvanın ağzına vurulan gem.

l.+ını 144b/9

liḳā: *Ar.* Görme rast gelip kavuşma.

l.+dan 115a/10

līkin: *Far.* Lakin.

*l.*123a/14

lisān: *Ar.* Dil.

*l.*127b/6

l.+ı 189a/10

loḳma: *Ar.* 1. Ağza bir seferde alınıp götürülen yiyecek parçası.2. Sokum.

*l.*19b/8, 97b/5, 97b/7, 99a/2, 115b/2, 123a/5

l.+dan 19b/11, 46b/12

l.+dur 55a/14

luṭf: *Ar.* Hoşluk, güzellik, iyilik.

*l.*21a/3, 39a/2

l.+ıla 121b/15

l.+ina 24b/11

l.+ında 125b/3

l.+ından 68b/7, 130b/11, 176b/3

l.+um 174b/8

lüb(b): *Ar.* İç, öz.

*l.*74b/4, 84b/8

M

mā: *Ar.* Su.

*m.***-ü'l-ḥayvān:** Ar. Hayat suyu.

*m.+*a 29a/1

maʿānī: *Ar.* Manalar.

*m.*71a/12, 72a/15, 74b/1, 115a/12

m.+lere 131a/14

Muʿaẕ bin Cebel : Sahabi, fıkıh bilgini, Hz.Muhammed (SAV)'in vahiy katiplerinden birı.

*m.*44b/9

m.+a 44b/9

maʿbūd: Kendisine ibadet olunan, tapınılan.2. Allah.

*m.*151a/14, 155b/13

m.+umı 77a/8

m.+dur 170a/2

m.+ımuz 150a/15, 151b/2, 151b/6, 152b/7

*m.+ımuz*ı 154b/8

m.+in 124b/5

m.+larını 180a/14

m.+um 85a/1

m.+umı 76b/10, 79a/2, 81a/9

m.+umız 153b/9

m.+uŋ 154b/10

maġbūn: *Ar.* Şaşkın, şaşırmış.

*m.***eyle-:** *Ar.+T.* Şaşırtmak.

m.-mişdür 29b/9

maġfiret: *Ar.* Bağışlama.

*m.*126b/14

m.+i 111a/12, 126b/14

maġfūr: *Ar.*Affedilmiş kimse.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Affedilmek.

m.-urlar 75b/7

maġmūr: *Ar.* Bayındır.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Bayındır olmak.

m.-ur 192a/9

maġrib: *Ar.* Batı.

*m.*151b/13

m.+de 112a/15

m.+üŋ 152a/1

maġrūr: *Ar.* Gururlu, kibirli, kendini beğenmiş.

*m.***ol-:** *Ar.*+*T.* Gururlu olmak.

*m.*29b/6

maḥabbet: *Ar.* Sevgi, dostça konuşma, yârenlik.

*m.*14b/14, 21a/6, 22b/12, 22b/7, 22b/9, 23a/12, 37b/2, 41a/2, 70a/15, 83a/10, 83b/14, 84b/7, 96b/7, 103a/6, 110a/4, 111a/11, 111a/13, 114a/1, 114b/15, 115a/4, 144a/9, 151a/1, 167b/15, 195b/11

m.+*den* 112b/12

m.+*dendür* 83b/11

m.+*dürür* 22a/11

m.+*dür* 70a/11

m.+*e* 83a/11

m.+*i* 23b/1, 58b/3, 58b/9, 58b/9, 83a/13, 105a/7, 105a/8, 105a/9, 111b/2, 111b/4, 117a/4, 122a/3, 133a/13, 179b/12

m.+*ini* 151b/5, 37b/3, 51a/4, 58b/10, 96b/11

m.+*inüŋ* 82a/10

m. **maḥabbetullāh**: *Ar.* Allah'ın muhabbeti.

*m.*128a/6

maḥal: *Ar.* Yöre.

*m.*43a/6

m.+*de* 108a/8

m.+*le* 2a/17, 203b/1

m.+inde 7b/6, 18a/15, 43a/5

maḥbūb: *Ar.* Sevgili.

*m.*22b/13, 204b/5

maḫlūḳ: *Ar.*Yaratılmış.

*m.*22b/11, 35b/5, 92b/4

m.+*a* 35b/5

maḫlūḳāt: *Ar.* Yaratılmışlar.

*m.*25a/15, 156a/10

maḥmūde: *Ar.* Hamd olunmuş, övülmeye değer.

*m.*25a/8, 37a/11, 71a/5, 177a/2

m.+*ler* 57b/11, 158b/12

m.+*leri* 158b/7

m.+*yi* 176b/12

maḫrec: *Ar.* Çıkış yeri, boğumlanma noktası.

m.+*lerini* 117b/5

maḫṣūṣ: *Ar.* Özgü.

*m.***ol-:** *Ar.*+*T.*Özgü olan.

m.-an 16a/7

maḥv : *Ar.* Yok etme, ortadan kaldırma.

*m.***ol-:** *Ar*+*T.*Yok olmak.

m.-mak 83a/15

m.-miş 81b/4

m.-up 83b/2

maḳām: *Ar.* Mevki, kat, yer.

*m.*10a/15, 16a/6, 16a/9, 16a/14, 16a/15, 16b/2, 16b/8, 16b/9, 17b/4, 20b/2, 40b/9, 41a/4, 41b/4, 83a/5, 103b/5, 120a/13, 141a/12, 171b/11

m.+*a* 9a/8, 9a/15, 11b/13, 15a/13, 16b/3, 17b/1, 18b/6, 22b/2, 26b/12, 29b/15, 44a/10, 44b/7, 45a/8, 47a/15, 51b/7, 57b/13, 59b/10, 66b/6, 68b/1,

72b/3, 75a/10, 76b/11, 78b/1, 83a/4, 8a/9, 93b/10, 94b/10, 96b/14, 99a/6, 103b/3, 106a/3, 110a/4, 111a/7, 120b/1, 133a/13, 137a/5, 137b/2, 141b/1, 148a/4, 159a/15, 159a/7, 159a/9, 168a/13, 169b/5, 169b/7, 171a/6, 187a/7, 192b/4

m.+da 8b/3, 8b/4, 18a/13, 50a/11, 72b/1, 74a/13, 111b/3, 153b/1, 155b/1, 171a/11

m.+dadurur 74b/4

*m.+da*ġı 125a/14, 149b/2, 153a/8, 153b/8, 154b/6, 155a/5, 155b/12, 155b/3, 155b/8, 156a/1, 156a/4, 156a/9, 157a/10, 157a/14, 157a/5, 157b/12, 157b/6, 158a/1

m.+dan 8a/6, 16b/3, 16b/4, 17b/2, 137a/14, 159a/8, 163a/8, 165b/2, 168a/13, 171b/8, 183a/10, 183a/12, 183a/9

m.+dur 18a/13, 74b/6, 103b/5, 155a/4

m.+ı 8a/8, 16b/9, 21b/15, 39b/1, 68a/10, 133b/7, 141a/13, 180b/1

m.+ıdur 133b/5

*m.+ıdur*ur 40b/10, 41a/4

m.+in 115a/4

m.+ina 53b/3, 57b/12, 59a/10, 61a/11, 63a/2, 63b/5, 65a/8, 69a/2, 76b/12, 82b/15, 88a/1, 98a/1, 98a/5, 105a/12, 106b/2, 108a/15, 109b/7, 110a/5, 111a/11, 115a/2, 120a/14, 131b/13, 133a/12, 136b/3, 137a/15, 137a/6, 137b/2, 137b/4, 139a/5, 139a/7, 142a/6, 162b/13, 168a/12, 169b/11, 171a/4, 171b/1, 171b/2, 171b/6, 172b/8, 180a/3, 202b/9

m.+ında 7a/11, 7a/9, 24b/7, 24b/8, 85a/7, 103a/6, 108a/12, 108b/3, 109b/9, 110b/7, 111a/13, 114b/15, 115a/5, 137b/14, 137b/9, 138a/5, 138a/7, 148b/2, 169b/13, 181a/15, 185a/12, 197a/13

*m.+ında*gı 152a/9

m.+ından 45a/6, 139a/4

m.+ını 59a/9, 180a/3, 197a/13

m.+inuŋ 16a/5, 21a/11

m.+lar 16a/11, 16a/7, 17b/4, 40b/11, 41a/3, 41a/3, 68a/11

m.+lara 74b/7

m.+lardan 97b/7

m.+larıdur 41a/4

m.+larınuŋ 142a/4

m.+laruŋ 10b/4, 74b/4, 141b/10

m.+lu 168a/12

m.+un 16a/13

m.+uŋ 16b/1, 17a/13, 72b/1, 122b/15, 169b/4, 183a/10, 183a/11, 183a/13

maḳbūl: *Ar.* Kabul edilen.

*m.*43b/13, 44a/5, 165a/4

m.+lerden 134b/7

*m.***ol-:** *Ar.+T.*Kabul olmak.

*m.*118b/8

maḳṣūd: *Ar.* İstenen, niyet edilen, güdülen, amaçlanan.

m.+*a* 10b/15, 14a/13
m.+*ı* 25a/10, 124b/4
m.+*in* 74a/13
m.+*ına* 22a/6
m.+*ları* 203b/9
m.+*uŋa* 54b/13, 106a/2, 116a/8

māl: *Ar.* Bir kimsenin, tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.
*m.*19a/9, 19a/9, 119a/1, 119a/2, 123a/4, 141a/4 145b/1
m.+*a* 126b/8
m.+*ı* 119a/4, 153a/13
m.+*ına* 121b/4

mālāyaʿnī: *Ar.* Boş ve yararsız, saçma.
*m.*50b/9

mālik: *Ar.* Sahip, iye.
*m.*33b/5, 33b/5, 38a/4
m.+*e* 123a/1
*m.*195b/4
*m.***ol-:** *Ar.*+*T.* Sahip olmak.
m.-*dı* 48b/3

maʿlūm: *Ar.* Bilinen, belli.
*m.*2a/1, 11b/10
m.+*dur* 74a/3
*m.***ol-:** *Ar.*+*T.*Belli olmak.
m.-*a* 2a/1
m.-*maz* 143b/14
m.-*ur* 58b/11

maʿmūr: *Ar.* Bayındır.
*m.*170b/6, 196b/2
m.+*dur* 95b/12, 145a/4
*m.***ẹt-:** Mamur etmek.
m.+*mege* 196b/2

maʿnā: *Ar.* Anlam.
*m.*86b/8, 87b/11, 87b/12, 87b/12, 87b/13, 87b/14, 90b/12, 93b/2, 100b/11
m.+*ları*la 93b/9
m.+*sı* 54b/12

māʿnī: *Ar.* Anlam.
*m.*101a/1
m.+*de* 124a/8
m.+*ler* 10b/4, 169b/10
m.+*si* 59a/2
m.+*sini* 169a/15

manşıb: *Ar.* Memuriyet, makam, derece.
m.+*ı* 123a/4

manẓar-gāh: *Ar.*+*Far.* Nazar edilen, bakılan yer.
m.+*ıdur* 147a/6
m.+*ını* 147a/8

maʿrifet: *Ar.* Ustalık, hüner, uzmanlık. *tas.* Tasavvufun dört makamından biri.
*m.*13a/13, 15a/11, 30a/1, 37a/10, 41a/2, 50b/5, 53b/13, 69a/3, 75b/6, 7a/6, 85a/1, 85a/6, 96b/1, 102b/11, 102b/9, 117b/1, 127a/4, 132a/14, 135a/13, 135b/1, 135b/11, 136a/7, 139a/5, 139a/6, 140b/6, 147a/4, 147a/7, 155a/2, 159a/3, 174b/11,

176a/14, 176b/2, 179b/12, 179b/9, 180a/2, 180a/6, 180a/8

m.+den 84b/13

m.+e 36b/15, 176b/1

m.+i 13a/11, 139a/2, 145a/4

m. **maʿrifetullāh:** Ar.(tas.) Allah'ı bilme.Allahın varlığının ve birliğinin bilinmesini ifade eden bir tabirdir.

*m.*144b/4

m.+da 165b/7

maʿşiyet: *Ar.* Asilik, isyan, günah.

*m.*19a/12, 156a/2

m.+den 174a/11

m.+e 200b/6

m.+i 84a/10, 151b/1, 178a/6

m.+lerden 130b/7

m. **ęt-:** *Ar.+T.*Asilik etmek.

m.+mekde 145b/12

maşnūʿāt: *Ar.* Sanatla yapılmış şeyler.

m.+ına 192a/15

m.+uŋ 75b/8, 85a/9

maʿşūm: *Ar.*Suçsuz, günahsız.

*m.*43b/13, 44b/1

māşā'allāh: *Ar* ."Allah korusun, Allah nazarlardan saklasın" anlamındaki söz.

*m.*132b/4, 132b/6, 132a/13, 132b/12

maşrıḳ : *Ar.* Doğu.

*m.*151b/13

m.+da 112a/15

m.+uŋ 151b/15

maʿşūḳ: *Ar.* Sevilen sevilmiş erkek.

m.+um 113a/3

maʿşūḳa: *Ar.* Sevilen, sevilmiş kadın, kız.

*m.*113a/7

maṭrūd: *Ar.* Kovulmuş, mesleğinden çıkarılmış.

*m.*17a/5, 129b/4, 129b/4

*m.***ol- :** *Ar.+T.* Kovulmuş olmak.

m.-ursın 129b/7

maẓhar: *Ar.* İyiliğe erişmiş, erişen.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* İyiliğe erişmiş olmak.

m.-mışdur 2a/12, 2a/13, 2a/14

m.-muşdur 2a/12

maʿzūr: *Ar.* Özürlü.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Özürlü olmak.

m.-up 8b/14

meʿād: *Ar.* Dönüş yeri.(tas.) Ahiret.

m.+ı 145b/15

mecāzī: *Ar.* Gerçek olmayan, mecazla ilgili olan.

*m.*35b/4, 35b/5, 83a/10, 83a/11

*m.+ler*üz 35b/4

meclis: *Ar.* Oturulacak, toplanılacak yer.

m.+de 58b/12

m.+deyidiler 43a/7

m.+e 164a/15

m.+i 132a/8

m.+inde 82b/5

m.+ler 95b/3

mecmūʿa: *Ar.* Toplanıp, biriktirilmiş, tertip edilmiş şeylerin hepsi.

m.+sından 203b/1

mecūsī: *Ar.* Mecus dininden olan, ateşe tapan kişi.
m.+nüŋ 149a/12
meded: *Ar.* Yardım, imdat.
*m.*121b/10
medḥ: *Ar.* Övme, birinin iyi şeylerini söyleme.
*m.*95a/9, 124a/10, 204a/4
*m.***ṭt-:** *Ar.+T.*Övmek.
m.-dükce 204a/4
Medīne: *Ar.* Hicaz'da Hz.Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir.
m.+ye 94b/3
mefreş: *Ar.*Meşinden veya çadır bezinden yapılmış harar.
m.+lerini 147a/3
meger: *Far.* Bilinmeyen, farkında olunmayan bir durum için kullanılan bir söz.
*m.*60a/15, 74a/2, 78b/15, 83a/12, 98b/7, 143b/12, 192b/6
mehālik: *Ar.* Helak olacak yerler, tehlikeli yerler.
*m.*136b/13
m.+lerden 136b/15
mehcūr: *Ar.* Terk olunmuş, bırakılmış.
m.+dur 126a/13
mehleke: *Ar.* Tehlikeli yer, helak olacak yer.
m.+lere 105a/4
mekān: *Ar.* Yer, bulunulan yer.
m.+a 99b/15
m.+dan 42b/15
mekir: < *Ar.mekr* Hile.
m.+den 46b/11
m.+i 127a/12
melāmet: *Ar.* Ayıplama, kınama, azarlama.
*m.*124a/7
*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Ayıplamak.
m.-madı 61a/4
melek: *Ar.* Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevî varlık, ferişte
*m.*98b/12, 143a/8
melekiyyet: *Ar.* Meleğe mensup, melekle ilgili.
*m.*125b/13
m.+i 126a/1
melik: *Ar.*Padişah, hükümdar, hakan.
m.+ler 170a/1
melūl: *Ar.*Üzgün, boynu bükük, zavallı.
*m.***ol-:** *Ar.+T.* Üzgün, zavallı olmak.
m.-masun 13a/4
m.-maya 122b/3, 124a/10
melʿūn: *Ar.* Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli.
*m.*8b/4, 141b/13
m.+lar 141b/13
meme : Yavrularını emzirmek için memelilerin göğsünde türlü biçim ve

sayıda bulunan, meme başı denilen çıkıntıları olan organ.

*m.+si*n 15a/6

memleket: *Ar.* Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların tümü, ülke.

m.+de 95b/9

menfaʿat: *Ar.*Çıkar.

m.+inden 169b/4

menfaʿatlü: *A+T.* Çıkarlı.

*m.*169b/2, 169b/6

menfaatsüz: *Ar.+T.* Çıkarsız.

*m.*123b/15

menzil: *Ar.* Ulaşılacak yer.

*m.*198b/11

m.+de 125a/13

m.+esine 165b/5

m.+i 183a/15

m.+ine 22a/4, 68a/8, 72b/4, 179a/15, 180b/2, 181a/14, 181a/15

m.+ini 68b/2, 78a/15

m.+leri 141b/15

m.+lerine 14a/3

menzilet: *Ar.* Derece, rütbe, yükseklik derecesi.

*m.*20a/3

m.+i 127a/11

merdūd: *Ar.*Reddolunmuş, kovulmuş.

*m.*43b/14

merḥametlü: *Ar.*+T. Acıması olan.

*m.*121b/7

merhem: *Ar.* Deriye sürülerek kullanılan içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç.

m.+i 196a/8

merkeb: *Ar.* Binilecek şey, binek, eşek.

*m.*144b/8

m.+e 144b/9

m.+i 65b/4, 141a/8

m.+ine 176b/7

mertebe: *Ar.* Aşama, rütbe, derece.

*m.*121a/9

m.+sidür 203b/9

m.+sinde 203b/10

m.+ye 171b/7

m.+yi 2a/5

Meryem: *Ar.* Hz.İsa'nın annesi

*m.*45b/5

m.+e 137b/11, 189a/10

mescid: *Ar.*Secde edilecek, namaz kılınacak yer, küçük cami.

m.+de 196a/6

m.+e 97b/14

mesḥ: *Ar.* Bir şeyi elle sıvazlama.

*m.***eyle-:** *Ar.+T.* Bir şeyi elle sıvazlamak.

m. 47a/3

meskenet: *Ar.* Miskinlik.

*m.*103a/9, 124b/2

meşāyiḫ: *Ar.* Şeyhler.

*m.*14a/3, 16b/3, 68a/12, 68a/8, 68b/2, 72b/4, 78a/15, 88a/1, 144b/8, 145b/14, 146a/2, 146b/8, 148a/14, 179a/15, 180a/3, 180a/5, 181a/14, 181a/15, 183a/15, 185a/9

m.+e 146a/4

m.+ler 40b/11, 41a/4, 180b/2

m.+lerüŋ 183b/3

meşġūl: *Ar.* Bir işle uğraşan, iş görmekte olan.

*m.*9a/10, 25a/9, 34b/8, 44a/1, 136a/2, 136a/4, 142a/5, 145a/12, 171a/14

m.+durur 152a/8

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Meşgul olmak.

m.-a 106a/2

m.-ayın 86a/5

m.-dı 18b/12, 98b/11

m.-dılar 116b/6, 181a/3

m.-duŋsa 141b/12

m.-ġıl 9a/11, 13a/1, 44a/1, 106a/2, 142a/5

m.-madı 18b/14

m.-maġıl 13a/2

m.-maḳ 34b/8

m.-sa 26b/11, 161a/10

m.-saŋ 11b/12, 66b/5

m.-uŋ 117a/12

m.-up 25a/9, 117b/4, 152a/11, 180a/14

m.-urlar 21a/5, 21a/7

meşhūr: *Ar.* Şöhretli, şöhret kazanmış.

*m.*74a/15

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Şöhretli olmak.

m.-up 95b/5

meşveret: *Ar.* Bir konu hakkında birinin düşüncesini sorma, danışma.

*m.*40b/4

metbūʿ: *Ar.* Kendisine tabi olunan, uyulan.

*m.*43b/13, 43b/14

mevākıt: *Ar.* Bir iş için ayrılan vakitler, hacıların ihrama girdiği yerler.

m.+larında 50b/7

m.+leri 50b/5

m.+lerüŋ 50b/6

mevc: *Ar.* Dalga.

m.+inden 35b/15

m.+ler 69b/7, 70a/13

m.+leri 70a/1

mevcūd: *Ar.* Var olan, bulunan, hazır olan.

*m.*101b/14, 103b/7, 185a/11

m.+a 101b/13

m.+ı 102a/1, 102a/5

mevcūdat: *Ar.* Var olan şeyler, mahluklar

*m.*75b/9

m.+ı 6b/12, 103b/6

meveddet: *Ar.* Sevme, sevgi.

*m.*70a/15, 127b/8, 144a/6, 195b/10

mevlā: *Ar.* Efendi, sahip, malik, Allah.

m.+dan 176b/14

m.+mız 149b/4

m.+muz 151a/10, 187a/9

m.+muzı 155a/4, 155b/2

m.+yı 151a/10, 155b/5, 156b/4, 177b/15, 178a/7, 178b/4, 185b/1

mevlālıḳ: *Ar.+T.* Sahiplik.

*m.*157b/13

mevżiʿ: *Ar.* Yer, mahal.

m.+de 2a/3

meydān: *Ar.*Alan, saha.

*m.*24b/13

meyl: *Ar.* Eğilim.

*m.*121b/1

*m.***ṭ(d)-:** *Ar.+T.* Eğilimli olmak.

m.-er 145a/11

m.-meye 121b/1

*m.***ṭmemek:***Ar.+T.*Eğilimli olmamak.

*m.*121b/4

meyve: < *Far.mīve* Bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organi yemiş.

m.+ler 95a/10, 129b/15

m.+leri 95b/1

m.+si 99a/3, 115b/13

meyyit: *Ar.* Ölü.

*m.*124b/8, 150a/3, 150a/4, 163a/2, 192b/2

mezīd: *Ar.* Artma, artırma, çoğalma.

*m.*19a/2

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Artmak.

m.-maġa 159a/2

meẕkūr: *Ar.* Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış.

*m.*72a/13

mezmūm: *Ar.* Yerilmiş, beğenilmemiş, ayıp.

m.+ları 84a/11

mezmūme: *Ar.* Yerilmiş, beğenilmemiş, ayıp.

m. 57b/10, 71a/5

m.+den 177a/1

m.+lerde 153b/2

m.+lerden 158b/11

m.+leri 84b/5, 151b/10, 151b/12, 154b/11, 154b/9, 158b/4

m.+lerini 153a/9, 153b/10

m.+yi 151a/15, 176b/13, 176b/9

miftāḥ: *Ar.* Anahtar.

m.+ı 74b/13, 76b/6, 77a/4, 78b/8, 80a/11, 81b/13, 82b/12, 83b/13, 84b/11

m.+ın 81a/2

m.+ını 81b/15

mihmān: *Far.* Misafir, konuk.

*m.*77a/2

m.+ı 74b/11

miḥnet : *Ar.* Zahmet, eziyet, gam, keder, sıkıntı, dert.

m.+ler 174b/2

mīḳāt: *Ar.* Bir işin belirtilen zamanı, vakti veya yeri; ihrama girilen yer.

*m.*50b/8, 50b/10, 50b/12, 50b/15, 51a/2

miḳdār: *Ar.* Bir şeyin sayılabilen, ölçülebilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik.
*m.*2a/7, 22b/7, 29b/5, 43a/12
m.+ı 70b/14, 121b/8
milk: *Ar.* Birinin tasarrufu altında bulunan şey, mülk.**krş.**mülk.
m.+i 123a/1
m.+ine 24b/14, 74a/5
m.+ümden 31a/10
millet: *Ar.* Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.
m.+e 7a/4, 7b/5, 78a/2, 85b/4, 141a/3, 197a/11
mīm: *Ar.* Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfinin adı.
*m.*25b/9, 68b/8, 102b/10, 157b/11
m.+inden 194b/15, 195a/1, 195a/1
minnet: *Ar.* Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme.
*m.*21a/4, 35a/2, 38b/12, 38b/4, 38b/6, 41a/2, 70a/7, 72b/7, 82a/2, 83a/1, 126b/12, 131b/10, 133a/10, 176b/10
m.+ine 39a/2
m. **ḳıl-:** *Ar.+T.* Minnet etmek.
*m.*135b/7, 151a/12
m.-dı 72b/8, 84a/7
*m.-dı*ğı 72b/7
*m.-dılar*ısa 38b/6
m.-madı 72b/6
m.-ur 35a/2
miʿrāc: *Ar.* Göğe çıkma; Hz.Muhammed'in göğe çıktığı gece.
*m.*10a/5, 195b/8, 197a/14
m.+a 7a/7
m.+da 7a/13, 7b/8
m.+ın 133b/4
m.+ına 202b/7
m.+ında 133b/6, 167b/15
m.+ını 7b/5, 142a/10
mīrāṣ: *Ar.* Birine ölen bir yakınından kalan mal, mülk para veya servet.
*m.*98a/12
miṣāl: *Ar.* Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek.
*m.*13b/10, 14a/7, 36a/11
m.+de 2a/6, 203b/17
m.+i 19b/13, 22b/9, 22b/9, 35b/8, 94b/14, 140a/13
m.+ler 14b/3
*m.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Örnek vermek.
m.-elüm
miṣḳāl: *Ar.* Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü.
*m.*158a/3
miṣl: *Ar.* Kat.
m.+i 25b/5, 157a/8, 169a/6, 186a/3, 189b/7
muʿāmele: *Ar.* Davranma, davranış
*m.*78a/4
*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Davranmak.
m.-a 192b/1

*m.-dı*yısa 78a/4

muʿaẕẓam: *Ar.* Güçlü, önemli, çok büyük, alışılmış sınırları aşan.

*m.*81b/11

mūcib: *Ar.* İcap eden, gereken, gerektiren.

*m.+in*ce 53b/10

muʿcizāt: *Ar.* Mucizeler.

m.+lar 10a/4, 11b/15

muḍill: *Ar.*Doğru yoldan çıkarıp eğri yola saptıran.

*m.*13b/4

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Mudil olmak.

m.-maḳda 41b/7

m.-ur 162b/15

muḫalefet: *Ar.*Aykırılık.

*m.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Karşı çıkmak.

m.-e 123b/8

muḫalif: *Ar.* Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olan, aykırı olan kimse.

*m.*69b/9, 70a/2, 121b/1, 123b/14

Muḥammed: *Ar.* İslam dininin peygamberi.

*m.*10a/3, 11b/15, 12a/1, 23b/12, 29a/2, 30b/15, 34a/10, 38a/6, 44b/2, 61b/11, 6b/14, 71b/13, 79b/7, 81b/5, 85b/10, 85b/8, 100b/1, 139a/9, 147b/11, 147b/8, 148a/2, 152b/5, 152b/7, 162a/14, 164a/4, 167b/7, 173a/4, 180b/12, 180b/15, 189b/9, 189b/9, 193a/9, 193b/12, 194a/3, 194a/7, 200b/6, 202a/1, 203a/4

muḥib: *Ar.* Seven, sevgi besleyen, dost.

*m.*113a/15, 20b/7, 24b/9, 38a/14, 978

m.+ile 22b/13

muḥkem: *Ar.* Sağlam kılınmış, sağlam, berk.

*m.*69b/9, 72a/14, 76b/13, 78b/5, 80a/10, 80a/10, 81b/11, 81b/12, 82b/11, 82b/11, 83a/8, 84b/10, 84b/9

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Sağlamlaştırmak.

m.-dum 151b/5

m.-maḳ 72a/14

*m.***ol-:** *Ar.+T.*Sağlam olmak.

m.-a 122b/10

m.-maz 122b/15

muḥkemlik(g): *Ar.+T.* Sağlamlık.

m.+ini 78b/8

muḫliṣ: *Ar.* Katkısız, dostluğu, samimiyeti içten olan.

*m.*39a/9

*m.+a*n 204a/16

m.+lerden 192b/3

m.+leri 9a/6

*m.***olmaḳ:** *Ar.+T.* Muhlis olmak.

*m.*43b/11

muḫtār: *Ar.* Seçilmiş, seçkin.

*m.*183b/3

muḥtażar: *Ar.* Hazırlanmış, ölüme hazır.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Hazır olmak.

m.-dı 58a/15

muḳābele: *Ar.* Karşılık verme, karşı gelme.

*m.+si*nde 74b/1, 108a/14

muḳābil : *Ar.* Karşya gelen, karşısında bulunan.

*m.*145b/15

mükāleme: Ar. Konuşma.

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Konuşmak.

m.-urdı 173b/10

muḳallid: *Ar.* Bir şeyi takan, kuşatan boynuna asan, taklitçı.

m.+ler 124a/7

muḳārin: Ar.Ulaşmış, erişmiş.

m. **eyle-:** Eriştirmek.

m. 94b/11

muḳarreb: *Ar.* Yaklaşmış, yakın.

*m.*101b/5

m.+ler 102a/1, 102a/2, 137a/6, 202b/9

muḳtedā: *Ar.* Uyulan, örnek tutulan.

*m.*159b/3, 164a/12

*m.+*ŋa 141a/15, 181a/15

m.+ya 14b/2

m. **ol-:** *Ar.+T.* Örnek olmak.

m. -sa 164a/12

muḳtedālıḳ: *Ar.*+T. Örnek olma durumu.

*m.*162b/12

m.+a 14a/5, 162b/2

muktedir: *Ar.* İktidar sahibi, gücü yeten, beceren.

*m.*33b/3

muḳteżā: *Ar.* Lazım gelmiş, kanun icabına göre.

*m.-sı*nca 133a/5

mūnis: *Ar.* Alışılmış, cana yakın, sevimli.

m. +i 22a/14

murād: *Ar.* İstek, dilek.

*m.*42b/15, 63a/6, 70b/6, 123b/4, 134a/3, 169b/3, 169b/3, 169b/5, 169b/7, 183a/8, 187a/9

m.+a 13b/8, 14a/12, 14a/12, 71b/12, 83a/5, 134a/8

m.+ı 26b/12, 44a/11, 83a/14, 83a/14

m.+ın 22b/3, 122a/8

m.+ına 22a/9, 25a/11, 25a/4, 94b/10

m.+ında 83a/15

m.+ını 22a/10

m.+lar 136a/13

m.+ları 204a/8, 204a/8, 204b/3

m.+larını 138a/6

m.+um 95b/13

m.+uŋ 148a/11

m.+uŋa 32b/11, 97a/3, 99a/10, 138a/8, 141b/12, 142a/7

m.+uŋı 116a/8

muradaca: *Ar.*+T. İsteğince.

*m.*134b/10

murāḳabe: *Ar.* Bakma, gözetme, göz altında bulundurma.

*m.*20b/3, 25a/8, 59b/10, 59b/9, 64a/6, 65a/7, 69a/3, 72b/2, 75a/9, 105b/15,

141b/15, 146a/2, 159a/15, 169b/13, 171a/14

muraḳḳaʿ: *Ar.* Yamanmış, yaman vurulmuş.

*m.*13b/5

m.+lar 43a/15

murdār: *Far.* Kirli, pis.

*m.*36a/1

Mūsā: *Ar.* Sînâ yarımadasında Eymen vadisinde Tûr dağında Allah'ın lütfuna mazhar olarak kavmine "on emir" adı altında ahlâk ve prensip kaidelerini bildiren peygamber.

m.+nuŋ 11a/10

m.+ya 10b/7, 11b/5, 13a/10, 13a/3, 84a/6, 116a/14, 129a/11, 151a/11, 153a/12

m.+yı 10b/15

musallaṭ: *Ar.* Birinin üzerine düşmüş, rahat bırakmamış.

*m.*74a/4

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Musallat etmek.

m.-dı 58b/4, 74a/4

muṭīʿ: *Ar.*Bağlı.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Bağlı olmak.

m.-a 124b/7

m.-dı 31a/8

m.-madı 31a/6

*m.***olmaḳ**: *Ar.+T.* Bağlı olmak.

*m.*124a/8

muṭlaḳ: *Ar.*Salt.

*m.*42b/8, 43a/4

muṭmaʿinne: *Ar.* İçi rahat, şüphesi yok.

*m.*82b/15, 149b/5, 180a/3

muṭṭaliʿ: *Ar.* Öğrenmiş, haber almış, haberi olan.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Haberi olmak.

m.-maz 23b/3

muttaṣıf: *Ar.* Kendisinde bir hâl, bir sıfat, bir vasıf bulunan.

*m.*124b/10, 158b/12

*m.+durur*lar 153a/2

*m.***ol-:** *Ar.+T.*Vasıflı olmak.

m.-a 144b/4

m.-uŋ 148b/3

m.-up 25a/8

muttaṣıl: *Ar.* Kavuşan, ulaşan, bitişen.

*m.*17a/5, 39a/9, 105a/13, 129b/4, 132b/6

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Kavuşmak.

m.-sa 24b/6

muvāfaḳat: *Ar.* Uygunluk, uyma.

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Uymak.

m.-up 60a/14

muvāfıḳ: *Ar.*Uygun, yerinde.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Uymak.

m.-sa 61a/14

mübārek: *Ar.* Bereketli, feyizli.

*m.*43a/13, 43a/13, 47b/8, 60b/4, 117a/13, 117a/14, 130a/10, 130a/12, 130a/13, 130a/8, 130a/9, 130b/2

m.+den 98a/9

mübtedāʿ: *Ar.* Başlangıç.

*m.*145b/15

mübtediʿ: *Ar.* Bid'at ehli, uygunsuz davranışta bulunan.

*m.*13b/4, 14a/4

m.+ler 42b/10, 42b/9

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Mübtedi olmak.

m.-urlar 136b/14

mübtelā: *Ar.* Düşkün, tutkun.

m.+sı 23a/11

*m.+durur*lar 97a/13

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Düşkün kılmak.

m.-mişdur 105a/8

mücāhede: *Ar.* Nefsi yenmeye olan çalışma.

*m.*8a/9, 14b/15, 16a/1, 19a/4, 40a/6, 41a/3, 43b/15, 45a/7, 54a/7, 54a/9, 54b/12, 82a/3, 114a/3, 120b/13, 131b/5, 134b/7, 135b/8, 136a/11, 148a/3, 149a/14, 202b/7

m.+si 44a/2, 128b/2

m.+sinde 149b/13, 150a/6

*m.***eyle-:** *Ar.+T.* Nefsi yenmeye çalışmak.

m. 134b/6

*m.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Nefsi yenmeye çalışmak.

m.-üp 43b/15

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Nefsi yenmeye çalışmak.

*m.*202b/7

m.-dı 120a/14

m.-salar 39a/15

m.-up 8a/9, 25a/8, 29b/13, 149a/14

mücāhedesüz: *Ar.+T.* Çalışmasız.

*m.*83a/5

mücāleset: *Ar.* Birlikte, beraber olma.

m.+i 96a/3, 96a/10, 193a/11

mücāz: *Ar.* Caiz, uygun, izin verilmiş.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Uygun olmak.

m.-mışdur 2a/11

müddet: *Ar.* Zaman, vakit.

m.+den 113a/9

müfessir: *Ar.* Tefsir eden, açıklayan.

m.+ler 75a/8

müflis: *Ar.* İflas etmiş, parasız.

m.+sin 116a/3

mühim(m): *Ar.* Lüzumlu, gerekli, önemli.

m.+i 118a/6

m.+üŋ 124a/13

mühlet: *Ar.* Bir işin yapılması için verilen zaman.

*m.*11a/5, 152a/4, 152a/5

müjde: *Far.* Sevinç haberi.

*m.*50a/12, 141b/3,

m.+ler 137a/2, 141b/2

m.+sin 79b/6

mükellef: *Ar.* Yükümlü.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Yükümlü olmak.

*m.-ur*sın 43b/9

mülk: *Ar.* Ev, dükkân, arazi gibi taşınmaz ve gelir getiren mal. **krş.** milk.

*m.*102b/4, 105a/11, 117b/2, 204b/2

m.+*dendür* 68b/8

m.+*dürür* 131a/13

m.+*inde* 204b/1

mü'min: *Ar.* İman etmiş.

*m.*29a/1, 33b/8, 38a/10, 38b/2, 39a/9, 43b/11, 43b/14, 61a/8, 105b/9, 108b/10, 131a/13

m.+*e* 186b/6

m.+*ler* 44a/15, 130b/2, 157a/15

m.+*lerle* 146a/6

m.+*lerüŋ* 165a/5

mümkin: *Ar.* Olabilir, olabilen.

*m.*203b/4

m.+midür 203b/4

mümtaz: *Ar.* Üstün tutulmuş, seçkin.

*m.***ol-:** *Ar.*+*T.* Seçkin olmak.

m.-*mışdur* 2a/11

mümted: *Ar.* Uzayan, süren.

*m.***ol-:** *Ar.*+*T.* Uzamak.

m.-*sa* 24b/6

münācāt: *Ar.*Allah'a yalvarma.

*m.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Allah'a yalvarmak.

m.-*dı* 110b/8

m.-*up* 174a/14

m.-*ur* 143a/8

münāfıḳ: *Ar.* Nifak sokan, iki yüzlü.

*m.*134a/6

m.+*lar* 8a/4

m.+*laruŋ* 185a/1

münevver: *Ar.* Nurlandırılmış, parlatılmış.

*m.*106b/1, 117b/7, 192a/8

*m.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Nurlandırmak.

m.-*dı* 106b/1

*m.***ol-:** *Ar.*+*T.* Nurlanmak.

m.-*ur* 74b/15, 150a/8

münezzeh: *Ar.* Tenzih edilmiş, temiz, arı.

*m.*35b/8, 151a/9

m.+*dür* 155b/11, 203b/6

m.+*sin* 204a/16

münker: *Ar.* İnkâr edilmiş olan.

*m.*79b/4

*m.***ol-:** *Ar.*+*T.* İnkâr edilmiş olmak.

m.-*anlara* 122a/13

Münkīr: *Ar.* Mezarda ölüleri sorguya çekecek olan iki melekten birinin adı.

*m.*101a/2

mürebbī: *Ar.*Terbiye eden.

*m.***ol-:** *Ar.*+*T.*Terbiye eden olmak.

m.-*up* 14a/2

mürebbīlik: *Ar.*+T.Terbiye edicilik.

m.+*ini* 159a/4

mürgizār: < *Far.murġzār* Kuşu bol olan yer.

*m.*176b/4

m.+*ında* 176b/6, 176b/8

m.+*ından* 176b/11

mürīd: *Ar.* Bir şeyhe bağlı olan kimse.

*m.*2a/4, 14a/12, 15a/12, 15a/13, 15a/7, 16b/6, 25a/6, 41b/7, 44a/10, 70b/9, 122a/8, 122b/11, 122b/6, 123a/13, 123a/8, 123b/10, 123b/7, 124a/14,

124a/4, 124b/10, 125a/13, 128b/11, 129a/13, 129a/9, 129a/9, 129b/2, 162a/15, 162b/12, 163a/5

m.+den 121a/14

m.+e 13a/15, 43a/6 121a/8, 121b/13, 122b/11, 122b/13, 124b/12, 128b/12, 159a/14

m.+i 121a/13, 122a/4, 122a/10

*m.+ın*e 121b/7

*m.+ın*i 13b/8, 136b/15

m.+ler 129a/1

m.+lere 14a/7

m.+lerinüŋ 128b/10

m.+üŋ 121a/6, 121b/1, 121b/14, 121b/4, 121a/10, 121b/10, 121b/5, 122a/3, 122a/14, 122b/10, 122b/7, 123a/12, 123a/2, 124b/6, 129b/3

mürīdlik: *Ar.+T.* Mürid olma.

*m.*35a/10

mürsel: *Ar.* Gönderilmiş, yollanmış.

m.+leri 31a/5

mürşid: *Ar.* Doğru yolu gösteren, kılavuz.

*m.*128b/10, 136b/15

mürüvvet: *Ar.* İnsaniyet, mertlik, yiğitlik, cömertlik.

*m.*164a/12

müsafir: *Ar.* Yoldan gelen yolcu.

m.+ler 196b/12, 196b/13

m.+leri 196b/14

Müslimān: *Ar.* İslam dininden olan kimse.

*m.*30b/3, 30b/5

müstaḳīm: *Ar.* Doğru, düz, dik.

*m.*14a/15, 124a/12, 170b/15, 192a/10

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Doğru olmak.

m.-a 124a/12

müstahaḳḳ: *Ar.* Bir kimsenin layık olduğu ödül ya da ceza.

m.+ına 158a/4

müstaġraḳ: *Ar.* Gark olmuş, batmış.

*m.***ol-:** *Ar.+T.*Gark olmak, batmak.

m.-up 99a/5

m.-urlar 75b/3

müstevcib: *Ar.* Layık.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Layık olmak.

m.-ur 18b/15

müşāhede: *Ar.* Bir şeyi gözle görme.

m. 21b/12, 63b/5, 63b/7, 69a/3, 125b/2, 125b/3, 132b/14, 132b/15, 136b/10, 136b/9, 137a/1, 179b/3

m.+den 115a/11

m.+si 122b/12

*m.***ṭt(d)-:** *Ar.+T.* Gözle görmek.

m.-e 15b/15

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Gözle görmek.

*m.*46a/10

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Gözle görünmek.

m.-a 147a/11

müşerref: *Ar.* Şereflendirilmiş.

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Şereflendirmek.

m.-duḳ 85b/15

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Şereflendirilmiş olmak.

m.-asın 96a/11

m.-ur 22b/4, 96a/4

*m.-ur*sın 9b/2

müşrik: *Ar.* Allah'a ortak koşan

m.+lerden 85b/12

müteḥayyīr: *Ar.* Hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Şaşırmak.

m.-dı 77b/7, 79b/14

m.-up 137b/6

mütekebbir: *Ar.* Kibirli.

*m.*33b/10

m.+ler 153a/1

m.+lerüŋ 153a/3

mütekellimlik: *Ar.*+T. Söylemek konuşma durumu.

*m.*35a/10

m.+i 35a/13

mütevellid: *Ar.* Doğmuş, dünyaya gelmiş.

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Doğmuş olmak.

m.-an 72a/13

mütteḥid: *Ar.* Birlik durumuna gelmiş, birlik olmuş.

*m.***ol-:** *Ar.+T.*Birlik olmak.

m.-ması 61a/15

müzekkā: *Ar.* Paklanmış, aklanmış.

*m.*144a/2, 144a/2, 146a/5

müzekkī: *Ar.* Temizleyen, aklayan.

*m.*145a/6, 146a/8

m.+dür 145a/3

müzeyyen: *Ar.* Süslenmiş, süslü.

*m.*148a/4, 170b/6

*m.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Süslemek.

*m.*148a/4

*m.***ol-:** *Ar.+T.* Süslü olmak.

m.-sa 95b/1

m.-sun 147a/5

m.-up 30a/1

m.-ur 96b/8

N

nāgāh: *Far.* Vakitsiz, birdenbire.

*n.*13a/4, 64a/7, 98a/2, 162b/15

nāḥiye: *Ar.* Bucak

n.+sinde 2a/3

naḫvet: *Ar.* Kibir.2. Gurur.3. Büyüklenme.

*n.*96b/6

naḳlen: *Ar.* Nakil yoluyla anlatma.

*n.*3b/8, 4a/7

naḳş: *Ar.* Resim, süsleme.

n.+ı 84a/14

nām: *Far.* Lakap.

n. 2a/3, 124a/9

namāz: *Far.* İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat.

*n.*31b/11, 31b/7, 31b/9, 47a/10, 47a/14, 63a/14, 116a/11, 125b/14

n.+a 45b/3, 47b/2, 54a/7, 55b/3, 63a/3, 63a/10, 63a/7, 63a/9, 86a/6, 107a/7

n.+da 47a/9

n.+durur 115b/14

n.+ı 45b/11, 47a/10, 62a/15, 63a/15, 63a/6, 86a/9, 91b/6, 107a/8
n.+ları 49b/3
n.+laruŋ 45b/12
n.+uŋ 46a/4, 47b/15
*n.***ḳıl-:** *Far.+T.* Namaz kılmak.
n.-a 118a/12
n.-dı 180b/8
n.-dılar 196a/6
n.-sa 31b/11
*n.-sa*ŋ 62a/15, 62b/2
nāme: *Far.* Mektup, kitap, mecmua.
*n.*128a/4, 181b/15
n.+si 32b/6
nā-resīde: *Far.* Buluğa ermemiş.
n.+yiken 10b/7
nā-resīdelıḳ: *Far.+T.* Hamlık.
*n.*104b/4, 161a/11
naṣāyiḥ: *Ar.* Öğütler.
*n.*51a/7
n.+ler 62b/15
naṣīb: *Ar.* Pay, hisse, Allah'ın kısmet ettiği şey.
*n.*83a/13
n.+i 125a/15, 125b/1, 125b/4
*n.***ṭt(d):** *Ar.+T.* Allahın kısmet etmesi.
n.-e 83a/13
*n.***ol-:** *Ar.+T.* Kısmet olmak.
n.-a 196a/3
naṣībsüz: *Ar.*+T. Kısmetsiz.
*n.*13a/5
nāṣiḥ: *Ar.* Öğüt veren.
n.+üŋ 11b/11
naṣīḥat: *Ar.* Öğüt
*n.*14a/5, 127b/2
n.+ini 11b/11
n.+lar 36b/14
n.+lere 40a/8
*n.***ṭt(d):** *Ar.+T.* Öğüt vermek.
n.-e 122a/1
n.-mek 159a/13
*n.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Öğüt vermek.
n.-duŋ 40a/5
n.-maḳ 60a/9
nāz: *Far.* Kendini beğendirmek için takınılan yapmacıklık, şımarıklık.
*n.*124a/2
*n.***ṭt-:** *Far.+T.* Naz etmek.
n.-meye 124a/1
naẓar: *Ar.* 1. Bakma, göz atma. 2. Düşünme
*n.*21b/2, 21b/5, 21b/6, 25a/6, 51a/13, 51a/13, 51a/13, 51a/14, 76a/2, 76a/9, 8b/1, 100b/11, 105b/15, 108b/2, 146a/1, 149b/1, 165a/3, 187a/14
n.+a 24b/11, 95a/6, 96b/12, 96b/13, 176b/3
n.+da 171a/11
n.+ı 129b/14
n.+ın 35b/14, 149a/13, 192a/15
n.+ıŋı 169b/12
*n.***eyle-:** Bakmak.
*n.*29b/4
*n.***ṭt(d)-:** *Ar.+T.* Bakmak.

n.-e 165a/3
n.-erler 164b/8
n.-mek 96a/2
n.-seŋ 100b/11
n.-üp 25a/6, 76a/2, 76a/9
*n.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Bakmak.
*n.*113a/5, 159a/7
n.-dı 21b/5, 21b/6, 108b/2, 187a/14
n.-dıyısa 58b/6
n.-maḳ 95b/6
n.-up 21a/5
n.-ur 24b/12, 180b/1
n.-urlar 54a/8
nāzenīn: *Far.* Çok nazlı.
n.+lere 124a/2
nāzil: *Ar.* İnen, inmiş.
*n.***ol-:** *Ar.+T.*İnmek.
n.-mişdur 125a/12
ne: Hangi şey, her şey, birçok şey, nasıl.
*n.*19b/14, 22b/7, 24b/15, 24b/15, 25b/8, 29b/3, 29b/5, 29b/5, 29b/6, 29b/6, 29b/7, 32a/3, 38b/3, 39b/10, 39b/13, 39b/14, 40a/2, 40a/4, 40b/13, 59a/1, 71b/1, 71b/2, 72b/10, 73b/4, 78a/4, 80a/1, 80a/2, 82a/13, 82a/13, 82b/1, 82b/5, 83b/10, 83b/4, 85a/1, 94a/11, 95b/8, 98a/6, 103a/3, 107a/9, 110b/12, 113a/4, 113a/5, 116b/12, 116b/15, 116b/7, 117a/3, 120b/13, 120b/13, 122a/10, 122b/1, 123a/15, 124a/5, 124a/5, 125b/1, 125b/3, 125b/5, 129a/13, 131a/7, 134a/10, 134a/11, 137a/10, 142a/10, 153a/3, 157b/4, 168a/13, 168a/13, 174b/8, 180b/15, 181a/1, 196a/7, 204a/2, 204a/6, 204a/6
n.+dür 34b/2, 81a/8, 81a/11, 124b/5, 151a/13, 192a/10, 151a/13, 192a/10
n.+dürür 138a/8
n.+ydi 77b/6
n.+ye 58b/7, 77a/6, 79a/1
n.+yi 112a/10, 112a/12
n.+yile 192a/8, 192a/8, 192a/9, 192a/10, 192a/11
n.+yle 192a/10, 192a/10, 192a/8, 192a/9, 192a/9
necāset: *Ar.* Pislik, murdarlık.
*n.+lerinde*n 147a/2
necis : *Ar.* Pis, murdar.
*n.*134a/12
n.+leri 134a/11
nedāmet: *Ar.* Pişmanlık.
*n.*14b/11
nedīm: *Ar.* Meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı.
*n.*144b/5
nefs: *Ar.* Ruh, can, hayat.2. İnsanın yeme içme gibi biyolojik ihtiyaçları.
*n.*15b/15, , 22b/13, 24a/2, 39b/5, 39b/9, 50b/7, 51a/13, 56b/8, 58b/10, 69a/14, 70a/10, 70b/1, 117b/2, 134a/12, 135a/6, 135b/7, 145b/3,

158b/3, 176a/15, 179b/11, 179b/15, 180a/2
n.+*dür* 56b/8
n.+*e* 56b/9, 57b/10, 126a/13
n.+*i* 15b/10, 15b/15, 20a/5, 127a/9, 136a/11, 179b/6
n.+*ile* 123b/5, 124a/11
n.+*imüŋ* 39b/14
n.+*ine* 85b/7, 123b/4
n.+*inüŋ* 123b/7
n.+*leri* 20b/12
n.+*lerine* 21a/5
n.+*lerini* 39b/3
n.+*üm* 40a/2
n.+*üme* 39b/5
n.+*üŋ* 169b/6
n.+*üŋe* 9a/9, 46a/8, 134b/3
n.+*üŋi* 148a/3
*n.***-i emmāre:** *Far.*İnsanı hissi zevk ve lezzete teşvik eden nefis ve şehvet.
*n.*82b/15
n.+*si* 128b/14
n.+yle 145b/11
nefy: *Ar.* Sürme, sürgün etme.
*n.*123a/7, 136a/3, 163a/5
nehir: < *Ar.nehr* Irmak.
*n.*149b/11
n.+*ler* 149b/15
n.+*lerüŋ* 150a/8, 179b/5
n.+*üŋ* 150a/15
*n.***ü'l-ʿālāʾ**: *Ar.*Büyük nehir.
*n.*84b/3, 84b/4, 154b/12, 180a/9
n.+*i* 151a/5, 195b/10, 195b/13
n.+*nuŋ* 158b/2
*n.***ü'l-müheyminet:** *Ar.* Korkudan koruyan nehir.
*n.*180a/9
n.+*i* 149b/12, 155a/1,158b/13
*n.***ü'r-rubūbiyyet:** *Ar.* Allah'a mensup nehir.
*n.*180a/10
n.+*i* 149b/12, 159a/3, 195b/11, 195b/14
*n.***ü'n-naʿma'**: *Ar.* İnsanı refaha kavuşturucu nehir.
*n.*158b/7, 180a/9, 195b/13
n.+*i* 84b/3, 149b/12, 195b/10, 195b/13
nehy : *Ar.* Yasak etme.
n.+*dür* 125a/12
n.+*üŋ* 123b/3
ne-kim : Her kim, her kimse.
*n.*21a/3, 40b/12, 83b/1, 122b/1, 142a/3, 157b/2, 183a/14
Nekir: *Ar.* Mezarda ölüleri sorguya çekecek olan iki melekten birinin adı.
*n.*32b/3, 101a/2
Nemrūd: (*ö.*a.) *Ar.* Bâbil'in kurucusu denilen hükümdar (M.*Ö.*2640) olup Hz.İbrahim'i ateşe attırmıştır.
*n.*71a/14, 72b/5, 73a/11, 73b/12, 74a/4, 77b/2, 77b/4, 152a/13
n.+*a* 29a/13, 71b/1, 72b/7, 73b/10, 74a/12, 74b/1, 184a/1
n.+*ı* 74a/1, 77b/2

n.+*uŋ* 74a/14, 82a/12, 86a/7

nesne: Öznenin dışında kalan her konu, obje; belli bir ağırlığı hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

*n.*18b/2, 19b/15, 20a/1, 20a/7, 21a/14, 22b/14, 23a/15, 23a/8, 35b/5, 41a/2, 55a/7, 72b/15, 106a/10, 106a/9, 117a/5, 117a/6, 117b/13, 123a/9, 123b/14, 126a/14, 144a/12, 145b/6, 153a/5, 159a/5, 181a/4

n.+*den* 15b/2, 135b/2

n.+*dendür* 20b/5, 57a/10

n.+*dürür* 129b/8

n.+*dür* 192a/13

n.+*i* 139a/8

n.+*ler* 106b/10, 135a/5, 136b/13, 171b/14

n.+*lerde* 192b/15

n.+*lerden* 48b/4, 81a/2

n.+*leri* 134b/5, 13a/2, 71a/2, 71a/3, 72a/13, 134b/5, 173b/14, 174a/4

n.+*nüŋ* 31a/4, 68a/12

n.+*ye* 40a/3, 121b/1, 157a/8

n.+*yile* 43a/4, 97a/13, 121b/13

neşr: Ar. Dağıtma.

*n.***eyle:** Ar.+T.Dağıtmak.

n.-*r* 2a/8

netīce: *Ar.* Sonuç.

*n.*13b/4

nevḥa: *Ar.* Ölüye sesle ağlama.

*n.*39b/10

nevmīẕ: *Far.* Ümitsiz, ümidi kırık.

*n.*13a/5

n.+*em* 134b/12

nevmīẕlik: *Far.*+*T.* Ümitsizlik.

*n.*69b/12

neydügi: Ne olduğu.

n.+ni 169b/9

nıṣf: *Ar.*Yarım, yarı.

*n.*118b/13

n.+*ıdur* 47b/15

nice: Kaç, ne kadar; birçok, nasıl.

*n.*13b/3, 20a/12, 22b/10, 22b/8, 24b/11, 50b/6, 73b/3, 78b/13, 82b/6, 82b/7, 102b/14, 111b/3, 116b/6, 121b/10, 122a/11, 146b/8, 156b/5, 157a/1, 157a/11, 157a/7, 187a/12, 187b/6, 192a/12, 192b/15, 204a/18

niceme: Ne kadar, her ne kadar.

*n.*108a/11, 108a/9

niçün: Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye.

*n.*81a/11, 147a/10

nidā': *Ar.* Çağırma, bağırma, seslenme, ünlem.

n.+*dur* 46a/7, 46a/8, 46a/8, 126a/11

n.+*durur* 126a/11

n.+*mı* 126a/7

n.+*yı* 126a/4, 126a/4

nifāḳ: *Ar.* İki yüzlülük, ara bozukluğu.

*n.*44a/14, 147a/1

n.+*dan* 44a/12

n.+*ı* 43b/10

nihāyet: *Ar.* Son.
*n.*9a/2
nihāyetsüz: *Ar.*+T. Sonsuz.
*n.*21b/2
nikāḥ: *Ar.*Nikah.
*n.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Nikahlamak.
n.-dı 61a/4
n.-duġında 181a/2
niʿmet: *Ar.* İyilik, lütuf, ihsan; yaşamak için gerekli her şey.
*n.*18b/15, 19a/2, 24a/4, 24a/4, 84a/8, 108a/13, 119a/1, 158b/15
n.+*i* 84a/13, 84a/8, 84a/8, 84a/9, 121b/3, 121b/4, 186b/15, 197a/6
n.+*imi* 151a/11, 151a/12
n.+*ini* 176b/12, 176b/9
n.+*inüŋ* 39a/2
n.+*ler* 129b/15, 158b/14
n.+*lere* 49b/2
n.+*leri* 39b/6, 95a/13, 106b/8, 108b/2, 174b/7, 176b/13
n.+*lerinüŋ* 39a/3
n.+*lerinde*n 82b/4
n.+*üm* 151a/14
n.+*ümi* 95a/10
n.+*üŋ* 151a/13, 151a/13
nisbet: *Ar.* Bağlılık, ilgi.
*n.*123a/2
nişān: *Far.* İz, belirti, işaret.
*n.*35a/9
n.+*ı* 63b/11, 63b/9, 94b/6, 143b/14
n.+*ıdur* 24a/3
n.+*ını* 144b/15
n.+*ları* 23a/12
nite: Nasıl, niçin.
*n.*39b/6, 113a/15, 116a/3, 117b/7, 150a/15, 151b/5, 163a/4, 164b/10, 164b/15, 165a/7, 170a/11, 170a/5, 170a/9, 171a/11, 171a/8, 180a/15, 180b/3, 183b/1, 187a/7, 187b/5, 187b/9
n.+*imiş* 73a/4
nitekim: Gerçekten, hakikaten.
*n.*10a/1, 10b/5, 11a/1, 12a/4, 13a/6, 15a/15, 19b/5, 19b/8, 21a/9, 21b/4, 22b/14, 23b/5, 29b/10, 37b/15, 37b/7, 41a/1, 42b/10, 44a/4, 45b/13, 46a/3, 47a/6, 49a/15, 54b/14, 60a/11, 63b/8, 68a/14, 69a/11, 75b/9, 7a/1, 82a/12, 8a/11, 94b/14, 94b/6, 96a/12, 99a/14, 102b/9, 120a/4, 129a/11, 129a/14, 129b/1, 131a/1, 131a/4, 135a/7, 140b/5, 150a/3, 151b/2, 152b/7, 153b/5, 157a/3, 159a/7, 170a/3, 170b/13, 170b/8, 171b/3, 202b/12
niyāz: *Far.*Yalvarma, yakarma.
*n.*2a/11, 14b/11
*n.***ẹt-:** *Far.*+*T.* Yalvarmak, yakarmak.
*n.*156a/2
n.+*a* 111a/9
n.+*dur* 124a/2
n.+*in* 111a/9
*n.***ol-:** *Far.*+*T.* Yalvarmak, yakarmak.
n.-a 124a/1

noḫūd: *Far.* Nohut.

*n.*128b/3, 128b/5, 128b/6

noḳṣān: *Ar.* Eksik

*n.*24b/15, 135a/3, 135a/4

n.+a 79a/8

n.+ı 71b/2

noḳṭa: *Ar.* Çok küçük boyutlarda işaret, benek; konu, konuyla ilgili.

n.+ya 103a/1

nūr: *Ar.* Parlaklık, ışık; ilâhî bir güç tarafından gönderildiğine inanılan parlaklık.

*n.*20a/9, 20a/11, 75b/2, 75a/5, 75a/5, 75a/5, 75a/5, 82a/6, 83b/15, 84a/2, 84a/2, 84a/5, 85a/5, 85a/5, 85a/6, 85a/6, 126a/1, 128a/11, 128a/13, 128a/13, 128a/14, 128a/14, 128a/14, 128a/14, 130b/15, 131a/1, 187a/15

n.+dan 77a/1, 125b/15

n.+dur 74b/11

n.+ı 34b/10, 106b/1, 106b/13, 116a/1, 117b/7, 126b/10, 126b/12, 126b/14, 127a/11, 127a/13, 127a/14, 127a/2, 127a/4, 127a/5, 127a/7, 127a/9, 127b/1, 127b/10, 127b/12, 127b/13, 127b/3, 127b/4, 127b/5, 127b/7, 127b/9, 128a/3, 128a/6, 131a/3, 13a/13, 140b/6, 140b/7, 188b/2

n.+ıdur 124b/1

n.+ından 76b/15

*n.+la*nurlar 75b/2

n.+lar 130b/14

n.+ları 130b/14

n.+lıġı 131a/2

n.+luġı 131a/3

n.+u 23b/7, 188b/14

n.+uŋ 82b/10, 128a/12

nūrāniyyet: *Ar.* Nurluluk, parlaklık.

n.+i 171b/3

nūş: *Far.* İçen, içici.

*n.***ęt(d)-:** *Far.+T.* İçmek.

n.-e 123b/3

nuṭfe: *Ar.*Döl suyu, sperm.

n.+sinden 9b/12

nübüvvet: *Ar.* Nebilik, peygamberlik, Tanrı haberciliği

*n.*118b/6, 118b/9

n.+i 118a/7, 118b/2, 118b/12

O

od: Ateş.

*o.*22b/10, 22b/10, 23a/10, 86a/9, 107a/7, 107a/8, 118b/6, 128b/5, 134a/4, 176b/7

o.+a 40b/14, 107a/1, 119a/6

o.+dan 86a/8, 105a/5

o.+ı 14b/15, 22b/12, 22b/12, 86a/7

oġ(u)l: Erkek evlat.

*o.*61a/1, 116b/8

o.+ı 58a/15, 61a/2, 64a/3, 97b/15, 98b/12, 116b/9

o.+ını 23a/2

o.+ınuŋ 57a/9

o.+lar 85b/5

o.+uŋ 61a/1, 105a/8

oġlan: Erkek çocuk, yetişkin erkek.
*o.*15a/4, 15a/4, 15a/6, 15a/7, 15a/9, 58b/15, 106a/14
o.+ları 9b/15
o.+larına 9b/13
oḳ: Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
*o.*74a/11, 74a/13
o.+unı 74a/14, 74a/15
oḳı-: Bir yazıyı oluşturan harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek. **krş.** oku.
o.-dı 43a/9
o.-sa 31b/12, 32b/6
o.-ya 32a/12, 118a/13
oḳu-: Bir yazıyı oluşturan harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek. **krş.** okı.
o.-dı 110b/8
o.-rdı 130a/13
o.-ŋ 43a/8
o.-yuban 151a/2
okumaḳ: Bir yazıyı oluşturan harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek.
*o.*196b/3
oḳut-: Okuma işini yaptırmak
o.+sa 151b/9
ol: O işaret sıfatı, o işaret zamiri
*o.*9b/1, 9b/12, 9b/14, 9b/3, 9b/5, 9b/8, 10a/10, 10a/12, 10a/15, 15a/2, 15a/13, 16a/1, 16a/4, 16b/1, 16b/2, 16b/9, 22a/10, 23a/15, 23b/4, 29b/3, 29b/4, 30b/4, 31b/14, 32b/4, 35a/14, 37b/3, 41a/2, 43a/11, 43a/2, 46a/10, 50a/11, 53b/11, 55a/11, 55a/12, 59a/4, 60a/15, 61b/2, 63a/12, 68a/9, 70a/10, 70b/10, 70b/12, 70b/13, 70b/14, 70b/8, 70b/9, 71a/1, 72a/13, 72b/10, 72b/11, 72b/11, 72b/15, 73a/15, 73a/15, 73a/2, 73a/5, 73a/7, 73a/8, 73b/10, 73b/14, 73b/3, 73b/5, 73b/9, 74a/6, 74b/3, 74b/4, 75a/10, 76a/2, 76b/7, 77a/8, 79a/4, 79a/6, 80a/4, 80a/7, 80a/9, 81a/13, 81a/13, 81b/1, 82a/13, 82a/15, 82b/1, 82b/10, 82b/2, 83b/4, 95b/13, 96a/7, 96b/11, 96b/7, 97b/12, 97b/15, 98a/3, 98a/9, 98b/1, 98b/11, 98b/13, 98b/15, 98b/2, 98b/4, 98b/6, 98b/7, 102b/4, 102b/4, 111a/4, 111b/3, 112a/15, 112a/15, 112b/13, 112b/14, 113a/10, 113a/8, 117b/8, 118b/15, 118b/6, 118b/7, 119a/6, 123b/13, 124b/4, 125a/14, 128a/11, 129b/14, 130a/13, 130b/14, 130b/9, 131a/8, 132a/11, 132a/14, 132b/3, 133a/1, 133a/11, 133a/9, 133b/10, 133b/12, 134a/1, 134b/3, 136a/1, 136a/2, 136b/10, 136b/7, 136b/8, 137a/3, 137a/5, 144a/11, 144a/3, 144a/4, 144a/5, 144a/7, 144a/8, 144a/9, 144b/15, 144b/3, 144b/4, 145a/2, 145a/3, 145a/5, 145b/7, 146a/10, 146b/1,

146b/10, 146b/5, 146b/8, 146b/9, 147a/10, 147a/4, 148a/14, 149b/15, 149b/6, 149b/7, 150a/14, 150a/14, 150a/7, 150a/8, 151a/6, 151a/6, 151a/9, 152a/6, 152b/7, 153a/14, 153a/2, 153b/11, 153b/6, 154b/10, 154b/11, 155a/5, 155b/14, 155b/2, 155b/5, 156a/10, 156a/6, 158b/5, 159a/7, 159a/7, 161b/2, 163a/8, 163a/9, 165b/12, 165b/15, 165b/3, 165b/6, 165b/8, 166a/1, 170a/2, 170a/5, 170b/11, 170b/7, 171a/13, 171b/1, 171b/5, 171b/6, 176b/15, 180b/6, 185a/10, 185a/13, 187a/12, 196a/14, 196a/2, 203b/14, 203b/9, 204a/13, 204a/8, 204b/9

o.+dur 9a/12, 94b/6, 102b/7, 103a/1, 103b/6, 114a/2, 118a/9, 121a/11, 121a/14, 121a/3, 121a/7, 121a/9, 121b/11, 121b/14, 121b/2, 121b/6, 122a/15, 122a/2, 122a/5, 122a/7, 122a/9, 122b/13, 122b/2, 122b/9, 123a/11, 123a/13, 123a/9, 123b/1, 123b/10, 123b/12, 123b/13, 123b/15, 123b/4, 123b/6, 123b/8, 124a/4, 124b/1, 124b/8, 125a/8, 129a/13, 129b/2, 144a/3, 145a/10, 146b/1, 151a/14, 151b/4, 155b/13, 158a/6, 174a/9, 183a/8

o.-dur 37b/13, 40b/12, 55b/6, 64a/5, 66a/1, 84a/14, 84a/9, 86a/11, 115a/14, 169b/3

o.+durur 116a/4, 116a/9, 130b/13, 155b/9, 157b/1, 157b/14, 157b/8, 170a/9, 183a/15

ol-: Vuku bulmak, gerçekleşmek, yapılmak; bir durumdan başka bir duruma geçmek; bir şeyi elde etmek.

o.-a 2a/1, 15b/7, 17b/4, 22a/4, 23a/4, 29b/5, 29b/5, 32a/14, 32a/2, 32b/3, 39b/14, 42b/13, 42b/14, 43a/2, 44a/11, 52b/7, 59a/2, 60b/1, 69b/14, 70a/3, 70b/14, 70b/6, 71a/7, 71a/7, 94b/4, 98b/6, 99a/9, 106a/2, 111a/10, 113a/15, 115a/2, 116a/8, 118a/8, 118a/9, 118b/5, 118b/6, 118b/6, 118b/7, 118b/7, 118b/8, 119a/5, 121a/11, 121a/15, 121b/12, 121b/12, 122a/1, 122a/12, 122a/15, 122a/3, 122a/5, 122a/7, 122b/10, 122b/10, 122b/11, 122b/13, 122b/5, 122b/5, 123a/11, 123a/11, 123a/12, 123a/13, 123a/14, 123a/15, 123a/3, 123b/11, 123b/12, 123b/12, 123b/13, 123b/15, 123b/5, 123b/7, 123b/9, 124a/1, 124a/10, 124a/11, 124a/12, 124a/12, 124a/13, 124a/14, 124a/15, 124a/4, 124a/9, 124a/9, 124b/10, 124b/11, 124b/2, 124b/3, 124b/3, 124b/6, 124b/7, 124b/8, 125b/10, 130a/8, 133a/5, 133b/13, 133b/14, 134a/3, 134a/3, 134b/6, 135a/6, 136a/12, 136a/13, 136a/5, 144a/1, 144b/4, 144b/9, 145a/2, 145a/2, 145a/6,

146a/5, 146a/8, 147a/11, 148a/11, 149b/5, 163a/10, 164a/14, 176b/1, 176b/3, 179b/14, 192a/14, 192b/2, 196a/2, 196a/3
o.-acak 31b/2, 50b/13, 55b/7, 130b/6
o.-alar 30b/15
o.-an 9b/13, 16a/11, 16a/7, 23b/4, 24b/1, 36a/2, 41a/6, 43b/7, 51a/7, 70b/10, 70b/9, 72a/13, 73a/9, 81a/2, 83a/11, 83a/13, 84a/15, 93b/9, 96b/15, 125a/4, 126a/2, 141b/1, 147a/6, 148a/2, 153b/1, 154b/9, 164b/14, 165b/1, 172b/7, 179b/5
o.-anda 204a/10
o.-anıla 109b/4
o.-anlar 20b/15
o.-anlara 8b/1, 122a/13
o.-anları 44b/7, 101a/6
o.-anlarıla 120a/13, 144b/4
o.-anuŋ 121a/3
o.-asın 30a/1, 61a/11, 64a/6, 65a/9, 93b/10, 96a/11, 96b/15, 103a/5, 103b/4, 106a/3, 108a/15, 109b/8, 131b/3, 134b/7, 148a/10, 149b/4, 169b/10, 169b/10, 187b/8
o.-avuz 131b/13
o.-ayım 61a/7, 94b/10, 180b/6
*o.-a*y*ın* 86a/5
o.-dı 11a/9, 11b/10, 11b/2, 18b/12, 20b/1, 30a/15, 31a/8, 35a/13, 35a/14, 35b/1, 35b/14, 35b/3, 43a/12, 43b/15, 48b/4, 58a/15, 69a/2, 75b/12, 77a/11, 77b/8, 79b/14, 82a/5, 83b/15, 84a/2, 84a/3, 85a/6, 85a/6, 85a/8, 86a/10, 95b/14, 98a/14, 98b/11, 106a/15, 106a/15, 107a/6, 110b/8, 111a/15, 115a/4, 116a/15, 128b/6, 130a/8, 136b/5, 140b/7, 141a/5, 141a/6, 158b/11, 158b/12, 158b/13, 158b/7, 159a/3, 168a/11, 187a/11, 187a/13, 187a/15
*o.-dı*ğı 204a/7
o.-dılar 30b/3, 30b/5, 61a/3, 116b/6, 181a/3
*o.-dı*sa 31b/2, 124b/13
o.-duġı 195b/8
o.-duġıçun 30b/4, 101a/4, 102a/13, 105a/7, 128b/2
o.-duġına 100b/13
o.-duġınca 100b/9
o.-duġundan 143a/7
o.-duḳça 107a/8
o.-duḳdan 110b/11
o.-duḳlarıçun 40b/11
o.-dum 55a/8
o.-duŋ 47a/5
*o.-duŋ*sa 141b/12
*o.-duŋ*uz 117b/9
o.-ġıl 9a/11, 11b/13, 13a/1, 44a/1, 54a/6, 61a/8, 65a/8, 65a/12, 70a/5, 70b/1, 106a/2, 112a/14, 134b/4, 141a/15, 142a/4, 142a/5, 169b/7
o.-ıcaḳ 16a/14, 34b/12, 99a/5, 123b/6, 165a/6, 165a/8

o.-ınca 70a/2, 130b/1
o.-madı 18b/14, 31a/6, 111a/5
o.-madın 163a/6
o.-maġa 13a/15, 35b/5, 37a/8, 69a/12, 120b/5, 121a/2, 159a/2, 196b/6
o.-maġıçun 121a/1, 174a/15
o.-maġıl 13a/2, 54a/10, 134b/9
o.-maġıla 43a/2, 196a/2
o.-maḳ 15a/8, 21a/7, 24b/2, 34b/8, 43b/11, 54a/8, 83a/14, 83a/15, 112a/9, 121a/6, 121b/5, 125a/7, 128b/14, 128b/15, 129b/3, 134a/8, 134b/4, 163a/1, 163a/2, 179b/4, 203b/14
o.-maḳda 41b/7
o.-maḳdan 13a/5
o.-maḳdur 43b/8
o.-mamaḳ 97b/9, 187a/5

o.-masa 20a/8, 47a/10, 133b/15, 133b/9, 204a/17
o.-ması 47b/2, 61a/15, 71a/6
o.-masına 19b/11
o.-masun 13a/5, 54a/10, 152a/7, 180b/12
o.-maya 42b/15, 43a/1, 118b/8, 119a/6, 122b/3, 122b/7, 123b/11, 124a/10, 124b/2, 192a/14, 192a/15, 192b/1, 204b/8
o.-mayan 153b/9, 155b/10
o.-mayandan 122b/3
o.-mayınca 35b/5, 69a/10, 120a/4, 122b/14, 162b/14
o.-mayup 63b/11
o.-maz 11b/14, 13b/4, 13b/8, 16b/10, 19a/9, 20b/13, 23b/3, 24b/2, 34b/6, 35b/6, 37a/8, 41a/5, 41a/8, 41b/6, 49b/4, 53b/15, 55a/15, 55b/4, 69a/4, 69a/11, 85b/6, 94b/10, 101b/15, 102a/1, 102a/4, 102a/7, 102a/12, 115b/5, 116a/3, 120a/4, 122b/15, 143b/14, 159a/15, 165a/6, 185a/14, 185b/2, 196a/12, 203b/15, 204b/3
o.-mazlar 75b/9
o.-mazsa 122a/1
o.-mış 81b/4, 82a/15, 98b/5
o.-mışdur 2a/11, 2a/12, 2a/13, 2a/14, 42b/10, 125a/12, 146b/3
o.-muşdur 2a/12, 23b/5, 171b/7
o.-muşlardur 2a/5
o.-sa 19b/14, 19b/15, 20a/1, 20a/12, 20a/6, 22a/6, 22a/8, 22b/10, 22b/11, 22b/2, 22b/8, 23a/10, 23a/11, 24b/6, 24b/7, 24b/7, 24b/8, 25a/3, 25a/3, 26b/11, 32a/13, 32a/4, 36b/15, 37a/11, 37b/2, 40a/7, 41a/7, 44a/3, 56b/10, 56b/9, 60a/7, 61a/14, 69b/8, 70a/13, 70a/8, 70b/7, 73a/4, 73a/4, 73a/8, 73b/4, 73b/13, 73b/14, 76b/4, 95b/1, 95b/4, 97b/6, 101b/14, 103b/3, 115b/3, 115b/5, 118a/4, 118a/5, 118a/5, 118a/6, 118a/8, 118a/8, 119a/1, 122b/1, 124a/3, 124b/15, 125a/13, 126a/1, 131a/1, 131b/5, 132b/5, 133b/11, 134a/2, 134a/15, 135a/12,

135a/14, 149b/13, 150a/6, 151a/1, 161a/10, 163a/9, 164a/12, 165a/3, 165a/9, 169b/2, 173b/9, 174a/1, 174a/13, 176b/2, 177a/3, 180a/2, 180a/7, 180a/15, 180b/10, 204a/3, 204a/4, 204b/2

o.-salar 73a/13, 73b/6, 116a/10, 116a/10, 170a/2

o.-sam 60b/9

o.-saŋ 11b/12, 46b/14, 59a/7, 66b/5 108a/9, 108a/11, 151a/4, 174b/11

o.-saydı 19b/12

o.-sun 32a/5, 59a/13, 61a/1, 61a/2, 98b/9, 116a/3, 146b/14, 147a/5, 152a/7, 153a/15, 165a/5, 173b/12

o.-sunlar 173b/13, 174a/13

o.-ucudur 156a/10

o.-uŋ 117a/12, 117a/13, 148b/4

o.-up 2a/3, 8b/14, 14a/3, 14a/5, 14a/15, 15a/12, 15b/6, 22b/3, 25a/8, 25a/9, 25a/11, 26b/12, 29a/2, 30a/1, 36b/15, 44b/8, 47b/2, 60a/13, 61b/1, 63a/15, 71a/1, 72b/3, 74a/2, 76a/15, 79a/9, 83b/2, 85a/8, 94b/3, 95b/1, 95b/5, 96a/11, 99a/5, 103b/2, 105a/5, 105a/5, 109b/6, 117a/11, 117b/5, 131b/13, 133a/14, 136a/7, 136a/7, 137b/4, 137b/6, 138a/3, 139a/5, 141b/2, 146a/2, 147a/10, 148a/3, 149a/12, 149b/2, 150a/3, 150a/4, 150a/4, 152a/11, 174b/2, 176b/1, 180a/14, 196a/7

o.-ur 15a/4, 16a/7, 16a/7, 16a/10, 16a/11, 16a/14, 16b/2, 16b/2, 17a/14, 17b/1, 18b/14, 18b/15, 18b/15, 19a/2, 19a/2, 19a/10, 19a/12, 19b/8, 20a/7, 20a/7, 20a/9, 20a/9, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20b/13, 21a/7, 21b/14, 22a/4, 22b/4, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 23a/12, 23a/14, 23b/12, 24a/5, 24b/1, 24b/2, 24b/3, 24b/4, 24b/5, 24b/6, 24b/7, 24b/8, 24b/8, 24b/10, 24b/15, 25a/1, 25a/5, 34b/14, 36b/1, 37a/10, 40a/8, 40b/11, 41b/4, 41b/8, 42b/10, 43a/6, 44a/8, 44b/1, 44b/6, 46a/11, 47a/11, 47a/15, 51a/8, 51b/7, 55b/4, 57b/12, 58b/11, 59b/9, 62b/1, 68b/4, 69a/15, 71a/4, 74b/7, 74b/15, 75a/14, 75b/1, 83b/5, 84b/7, 85b/7, 95a/14, 96a/4, 96b/8, 99a/13, 101a/1, 101b/2, 101b/4, 102a/11, 102b/1, 102b/2, 102b/5, 102b/8, 102b/9, 102b/9, 102b/13, 105a/11, 105a/13, 111b/2, 111b/3, 111b/3, 111b/4, 112a/14, 116a/2, 116a/5, 120b/13, 124a/4, 124a/5, 125a/2, 126a/2, 126b/11, 126b/12, 126b/14, 126b/15, 127a/2, 127a/4, 127a/6, 127a/7, 127a/10, 127a/11, 127a/13, 127a/14, 127b/1, 127b/3, 127b/4, 127b/5, 127b/7, 127b/9, 127b/10, 127b/12, 127b/14, 128a/3, 128a/5, 128a/6, 129b/5, 129b/15, 131a/14, 131b/6, 131b/9, 131b/15 132a/12, 132a/15, 132b/3 132b/6,

132b/13, 133a/7, 133a/8, 133a/9, 133a/10, 133a/10, 133a/13, 134a/12, 134b/10, 135a/3, 135a/4, 135a/5, 135a/12, 136b/7, 136b/10, 136b/14, 137a/3, 137a/6, 137a/7, 137b/2, 141b/11, 144a/10, 144b/5, 144b/5, 144b/6, 144b/6, 144b/7, 144b/7, 144b/8, 144b/8, 145a/12, 145b/2, 145b/3, 145b/5, 145b/7, 145b/13, 150a/5, 150a/8, 152b/13, 161a/6, 161a/7, 161a/11, 162b/15, 164b/15, 165b/3, 165b/4, 165b/5, 165b/7, 165b/8, 165b/15, 169b/5, 171a/5, 171b/2, 171b/3, 171b/6, 173b/9, 174b/11, 174b/12, 180a/4, 180a/4, 180a/5, 180a/5, 180a/6, 180a/7, 180a/11, 185a/10, 185a/13, 192a/8, 192a/8, 192a/8, 192a/9, 192a/9, 192a/10, 192a/10, 192a/10, 192a/11,192b/5, 203b/15, 204a/9, 204a/10, 204b/2

o.-urdı 77b/9, 128a/11, 128a/15

o.-urdum 84a/6

o.-urısa 123b/2

o.-urısaŋ 59b/9

o.-urlar 21a/5, 21a/7, 61b/4, 75b/3, 75b/7, 75b/8, 102a/3, 136b/14, 139a/5, 150a/3, 164b/10, 176b/7, 202b/11

o.-urlarısa 13b/3

o.-urmış 131a/7, 131a/8

o.-ursa 22b/7, 55b/8, 83b/1, 122a/10, 137a/10, 158a/3, 204a/7

o.-ursaŋ 54b/13, 96a/8, 96a/9

o.-ursın 9b/2, 29b/6, 37a/1, 38a/3, 43b/9, 46b/14, 59a/10, 63a/2, 63b/6, 70b/3, 96b/12, 96b/14, 103a/13, 129b/7, 141b/14, 161b/3, 174b/12

*o.***-ıgör-:** Olup devam etmek.

o. 69b/11

ābādān ol- 71a/6, 176b/2, 173b/9, 174b/11, 174b/12, 180a/7

āgāh ol- 11b/13, 54a/6

ʿāmil ol- 43b/7, 148a/2, 149b/4, 151a/4, 164b/9, 174b/10

ārāste ol- 95b/1, 171b/7, 180a/2, 180a/6

ʿarż ol- 195b/8

āşinā ol- 145a/2

bahādur ol- 145b/5, 145b/13

behremend ol- 61a/7

beyān ol- 93b/8, 136b/5

cemʿ ol- 13b/3, 82a/15

cüst ol- 121a/11

ḍāl ol- 136b/14

dāyim ol- 24b/6

defʿ ol- 118a/9

emin ol- 32b/3

erzānī ol- 93b/10, 94b/10, 103b/3, 106a/3, 108a/15, 169b/7, 169b/9

fāriʿ ol- 125a/7

fāsid ol- 47a/11

fayda ol- 13b/14

fenā ol- 121a/6

fetḫ ol- 133b/9

fevt ol- 32a/4
ġāfil ol- 54a/10, 60a/13
ġalebe ol- 107a/8
ġālib ol- 171b/3
ġarḳ ol- 119a/6
ġaşiy ol- 107a/6
ḥabṭ ol- 54a/10
ḫalāṣ ol- 47a/5, 110b/11, 137a/2, 139a/5
ḫālī ol- 75b/9
ḫalīl ḳıl- 86a/2
ḫalḳ ol- 143a/7
ḥarīṣ ol- 121b/5
ḫāṣıl ol- 15b/6, 16a/10, 16a/14, 16b/2, 17a/14, 17b/1, 20a/11, 23b/5, 26b/12, 40a/7, 44a/11, 51a/8, 59b/9, 69a/15, 70b/6, 72b/3, 75b/1, 95b/13, 121a/1 122b/13, 125a/2, 125b/10, 129b/15, 131b/9, 132b/3, 133a/8, 133a/9, 133b/14, 134a/3, 136a/13, 146a/5, 146a/8, 148a/11, 149b/5
ḫāżır ol- 47a/10, 64a/6, 117a/11
helāk ol- 24b/6, 136b/14, 150a/4, 152a/7, 156a/10
ḥelāl ol- 42b/14, 43a/2, 98b/9
ıraḳ ol- 152a/7, 176b/7
icābet ol- 118a/8, 165a/6
iḥrāḳ ol- 24b/8
ḳābūl ol- 31b/2, 49b/4, 55a/15, 97b/8, 116a/3, 124a/3, 192a/14
ḳādir ol- 162b/14, 163a/9
ḳāʾim ol- 76a/15
ḳāmil ol- 34b/6, 106a/15, 121a/2
ḳavī ol- 22b/10, 22b/11, 126a/1, 134a/1, 150a/6
kesb ol- 41b/4
keşf ol- 133a/5, 133b/15
künd ol- 32a/13, 134b/4
lā-şey ol- 84a/2, 85a/6, 140b/7
lāyıḫ ol- 141b/11
lāyıḳ ol- 36b/15, 46b/14, 47b/2, 51b/7, 61a/11, 61b/1, 61b/4, 70b/3, 74b/7, 96a/10, 96b/12, 96b/13, 109b/8, 115a/2, 117a/13, 124a/15, 131b/13, 137a/5, 141b/1, 146b/14, 148a/10, 153b/9, 155b/10, 158b/12, 159a/3, 187b/8, 204a/10
maġfūr ol- 75b/7
maġmūr ol- 192a/9
maġrūr ol- 29b/6
maḥv ol- 81b/4, 83a/15, 83b/2
mālik ol- 48b/3
maʿlūm ol- 2a/1, 58b/11, 143b/14
maṭrūd ol- 129b/7
maẓhar ol- 2a/12, 2a/13, 2a/14
maʿzūr ol- 8b/14
meşġūl ol- 9a/11, 11b/12, 13a/1, 13a/2, 18b/12, 18b/14, 21a/5, 21a/7, 25a/9, 26b/11, 34b/8, 44a/1, 66b/5, 86a/5, 98b/11, 106a/2, 116b/6, 117a/12, 117b/4, 141b/12, 142a/5, 152a/11, 161a/10, 180a/14, 181a/3
meşhūr ol- 95b/5
mezīd ol- 159a/2

muḍill ol- 41b/7, 162b/15
muḥkem ol- 122b/10, 122b/15
muḫliṣ ol- 43b/11
muḥtażar ol- 58a/15
muḳtedā ol- 164a/12
muṭīʿol- 31a/6, 31a/8, 124a/8, 124b/7
muṭṭaliʿ ol- 23b/3
muttaṣıf ol- 25a/8, 144b/4, 148b/3
muvāfiḳ ol- 61a/14
mümtaz ol- 2a/11
mümted ol- 24b/6
münevver ol- 74b/15, 150a/8
münker ol- 122a/8
mürebbī ol- 14a/2
müstākīm ol- 24a/12
müstaġraḳ ol- 75b/3, 99a/5
müstevcib ol- 18b/15
müşāhede ol- 147a/11
müşerref ol- 9b/2, 22b/4, 96a/4, 96a/11
mütevellid ol- 72a/13
mütteḥid ol- 61a/15
müzeyyen ol- 30a/1, 95b/1, 96b/8, 147a/5
naṣīb ol- 196a/3
nāzil ol- 125a/12
niyāz ol- 124a/1
pāk ol- 123a/15, 158b/11
perhīz ol- 123a/14
perhīz-kār ol- 8b/1
rāst ol- 103a/5
rāżı ol- 23b/9, 55b/4, 61a/3, 67a/14, 105a/5, 122b/1, 174b/2, 186a/8
redd ol- 111a/5
revā ol- 15b/7, 16b/10, 40b/11, 41b/8, 101b/15, 105a/13, 159a/14, 163a/10, 165a/5, 185a/13, 185b/2
ṣābit ol- 132b/5, 145b/7
ṣādır ol- 83b/5, 124a/5
sākīn ol- 2a/3, 70a/2, 70a/3, 70a/8, 173b/12, 173b/13
sākit ol- 132a/12, 132b/6, 132b/13
ṣāliḥ ol- 35b/6, 180a/5
seẕā ol- 22b/3, 59a/10, 63a/2, 63b/6, 65a/9, 95a/14, 137b/2, 139a/5, 164a/14, 164b/15, 171b/6, 174b/12, 176b/1, 176b/3, 180b/6, 185a/13, 202b/11
ṣıddīk ol- 123b/12
suʾāl ol- 50b/13
süst ol- 135a/14, 149b/13, 150a/2
süvār ol- 144b/9
şād ol- 11a/9
şāyiste ol- 96b/15
tābiʿ ol- 56b/8, 56b/9
ṭāḳ ol- 116a/10
ṭālib ol- 23b/12, 83a/11, 83a/13
43b/15, 128b/6
tamām ol- 16a/6, 16a/7, 16a/11, 16a/14, 36b/15, 37a/8, 37a/10, 37a/11, 53b/15, 60a/7, 120a/4
tebdīl ol- 165b/7
tefrīd ol- 123a/11

teslīm ol- 122a/12

vaʿde ol- 96b/15

vācib ol- 124b/13, 129b/5

vāḳıʿa ol- 98a/14

vāḳiʿ ol- 43a/12, 55b/7, 169b/4

var ol- 101b/14

vārid ol- 42b/10

vāṣıl ol- 2a/5

yigrek ol- 19b/11

yoḳ ol- 60b/9

ẓāhir ol- 9b/13, 23a/12, 23a/14, 35a/13, 35b/1, 35b/3, 70a/13, 82a/5, 83b/15, 84a/2, 126a/2, 126b/11, 126b/12, 126b/14, 126b/15, 127a/2, 127a/4, 127a/6, 127a/7, 127a/10, 127a/11, 127a/14, 127b/1, 127b/3, 127b/4, 127b/5, 127b/7, 127b/9, 127b/10, 127b/12, 127b/14, 128a/3, 128a/4, 128a/6, 128a/11, 128a/15, 144a/10, 149a/12

żāyīʿ ol- 20b/13, 116a/2

ẕikr ol- 51a/6, 164b/14, 165b/1

ẕikir ol- 34b/12, 43b/7, 44b/7, 81a/1, 101a/6, 101a/14, 109b/4, 120a/13, 144b/4, 147a/6, 148a/2, 154b/9

ziyāde ol- 105a/7, 11b/3, 111b/4

zühd ol- 123a/3

olar: Onlar. **krş.** anlar.

*o.*61a/2, 102a/3

o.-uŋ 61a/14

olın-: Başkası tarafından yapılmak. **krş.** olun-.

o.-a 43a/5

o.-an 15a/3, 20a/8, 136a/4

o.-du 203b/1

olun-: Başkası tarafından yapılmak. **krş.** olın-.

o.-a 7b/6

o.-an 2a/1, 22b/2

o.-du 2a/18

o.-ur 2a/6, 99a/7

olunmaḳ: Başkası tarafından yapılmak.

*o.*2a/17

on: Dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*o.*2a/4, 6b/12, 6b/14, 24a/14, 24a/14, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 29a/9, 31a/5, 31b/12, 31b/13, 31b/14, 35b/5, 36b/1, 38b/10, 44b/2, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/4, 44b/5, 70b/12, 72a/13, 73b/14, 77a/9, 106a/14, 106a/14, 116a/15, 120b/10, 122a/11, 122a/14, 122a/2, 122a/4, 122a/6, 122a/9, 122b/2, 122b/4, 122b/7, 123b/11, 123b/12, 123b/15, 124a/12, 124a/13, 124a/4, 124a/6, 124b/1, 124b/5, 128b/9, 137b/8, 141b/3, 144a/12, 144b/1, 144b/1, 144b/2, 144b/2, 144b/3, 145b/6, 145b/8, 148b/3, 165b/11, 180b/5, 180b/8, 187a/10, 187a/11

onuncı: On sayısının sıra sıfatı, dokuzuncudan sonra gelen.

*o.*121b/14, 123b/10, 144b/1

orman: Ağaçlarla örtülü geniş alan.

o.+larına 96b/4

orna-: Yerleşmek, yer tutmak.

o.-maduġı 135b/1

o.-maġa 135a/1

o.-maz 135a/6

o.-mış 124b/14

o.-r 132a/10

ornat-: Yerleştirmek.

o.-dı 158b/8, 159a/1

orta: Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

o.+sında 22b/13, 23b/2

o.+ya 11a/12, 11b/2

ortaḳ(ġ): Birlikte iş yapan, ortaklaşa yararlarla birbirine bağlı kimselerden her biri, hissedar, partner.

o.+ı 155b/10

oruç: < *Far.rūze* Tanrı'ya ibadet anlamıyla yeme içme vb.şeylerden belli bir süre kendini alıkoyma.

*o.*118a/10

ʿ**Oṯman bin** ʿ**Affān:** *Ar.* Dört büyük halifeden üçüncüsü, Hz.Muhammed (SAV)'in cennetle müjdelenen sahabelerinden biri.

*o.*44b/4, 44b/4, 196a/5, 196b/2

ot: Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler.

o.+ları 95a/4

otlaḳ(ġ): Hayvan otlatılan yer, yaylak, mera.

o.+a 170b/3

otlu: Ot bulunan yer.

*o.*169b/2

otur-: Vücudun belden yukarısı dik olacak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.

o.-mak 133b/13, 133b/9

o.-mış 77a/6, 78b/12

o.-up 18a/14, 72b/9, 132b/8, 151a/8, 196b/1

*o.-up*durur 71a/1, 75a/1

o.-ur 180a/8

o.-urlar 81a/7, 113a/2, 136a/7

*o.-urlar*dı 73a/7

oturuş: Oturuş.

o.-u 128a/13

otuz: Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*o.*116a/14, 131a/7

o.+dur 116a/5

Ö

öde-: Bir alışveriş ilişkisinde borcu alacaklıya vermek, tediye etmek.

*ö.-me*ge 192b/1

ö.-meye 192b/1

ög-: Birinin veya bir şeyin, iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, yermek karşıtı.

ö.+er 37b/3

ögmek(g): Övme.

*ö.*124a/11

ö.-e 180a/14

ögren-: 1. Bilgi edinmek.2. Haber almak.

*ö.-me*miş 204a/3

ögret-: Bir kimseye bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak.

ö. 67b/7

ö.-di 138a/1

ö.-megiçün 10b/12

öküz: Çift sürmekte, kağnı çekmekte kullanılan etinden yararlanılan iğdiş edilmiş erkek sığır.

*ö.*11b/3

öl-: Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

ö.-di 38a/10

ö.-digüŋ 152a/1

ö.-dise 82b/7

ö.-eydüm 60b/11

ö.-icek 192a/12

ö.-mesi 192a/11

ö.-mesinden 135a/5

ö.-mez 38a/14

ö.-miş 192b/2

ö.-müş 43a/3

ö.-ür 15a/7, 43a/4, 82b/7, 110b/8, 192b/6

öldür-: Bir canlının hayatına son vermek.

ö.-di 152a/14

ö.-em 152a/10, 152a/12

ö.-eyin 74a/7

ö.-mek 136a/11, 152a/15

ö.-meyügör 81a/1

ölü: 1. Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, morto, 2. Diri karşıtı.

*ö.*38a/12, 192a/13

ʿ**Ömer**: *Ar.* İkinci halife Hz.Ömer.

*ö.*2a/12, 78a/6, 78a/9, 107b/4, 184b/10, 195a/12, 195a/15, 196a/14, 196a/4, 203a/4

ʿ**ömr**: *Ar.* Yaşam.

*ö.+*ünde 32a/6

ö.+e 148b/12

öŋ: Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.

*ö.*174a/10, 174a/6

ö.+lerine 196a/10

ö.+ünde 124b/8, 147a/4

öŋdin: Önce, önden

*ö.*25b/1

ört- : 1. Korumak, görünmez durumak getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.

*ö.+*di 60b/5, 113a/9

öyle: Onun gibi olan, ona benzer.

*ö.*180b/9, 204b/2

öz: Bir kimsenin benliği, kendi manevi varlığı, iç, nefis, derun, varoluş karşıtı; bir şeyin en kuvvetli veya kıvamlı bölümü.

*ö.*164b/8

ö.+i 75a/5, 185a/10

ö.+imi 51a/9, 51a/11, 51a/12

ö.+inden 15b/5, 111a/9, 134a/12

ö.+ine 108b/5, 130b/10, 165a/3

ö.+ini 21b/9, 77b/6, 111a/14, 111b/2, 120b/4

ö.+leri 73b/7

ö.+üni 25a/6, 102b/14

ö.+üŋden 134b/5

ö.+üŋe 58b/8, 117a/7, 159a/6

ö.+üŋi 103a/9, 130b/15, 141b/14, 151a/2, 187a/5

özge: Başka.

*ö.*35b/7

ʿ**özr**: *Ar.* Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret. **krş.** ʿözür

*ö.*109b/13, 109b/14, 109b/7, 110b/7

ö.+ile 111a/4, 20b/8

*ö.***ẹt-:** *Ar.+T.*Özür dilemek.

ö.-di 109b/14, 110a/1, 110a/3

ʿ**özür**: < *Ar.* ʿ*özr* Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret.**krş.**ʿözr

*ö.*109b/6, 109b/9

ö.+e 21a/5

*ö.***ẹt-:** *Ar.+T.*Özür dilemek.

ö.-seŋ 109b/6

ö.-üp 109b/13

P

pādişāh: < *Far. pādşāh* Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan. **krş.** pād-şāh.

*p.*25a/5, 71a/1, 77a/8, 80a/12, 81a/12, 81a/7, 95b/5, 95b/5, 95b/6, 96a/1, 96a/4, 96a/4, 102b/8, 128a/10, 146b/14, 157b/14

p.+a 96a/10, 96a/2

p.+dur 157a/12, 157b/3, 170a/5, 187b/5

p.+ı 75a/4, 76b/10, 76b/8, 77a/5, 78b/3, 79a/1, 79a/3, 81b/9, 84b/7, 102b/7, 147a/4, 157b/13, 170a/2, 180a/8

p.+ıdur 170b/8

p.+ıla 79b/15, 96a/11, 196b/1

p.+ını 81a/1, 135b/14, 81a/1

p.+lar 170a/1, 170a/2, 170b/7

p.+ları 146b/10

p.+uŋ 95b/15

pād-şāh: *Far*. Hükümdar.**krş.**pādişāh.

*p.*78b/12, 136a/7

p.+dur 37b/14

p.+ı 78b/12

pādşāhlıḳ(ġ): *Far.+T.* Padişah olma durumu.

p.+a 196a/15

pāk: *Far.* Temiz.

*p.*14b/1, 19b/11, 32b/9, 47b/2, 95a/2, 96b/6, 121a/4, 147a/10, 147a/9,

148a/4, 149b/3, 150a/15, 151a/9, 151b/10, 155b/11, 179b/5, 180a/10, 184b/15, 192a/10, 202b/10

*p.***ẹt(d)-:** *Far.+T.*Temizlemek.

*p.*16a/1, 158b/4

p.-er 151b/10

p.-erler 80a/8, 146b/11, 202b/10

p.-mek 134a/2, 179b/5

p.-seŋ 96b/3, 96b/6

p.-üp 147a/9, 150a/15

*p.***eyle-:** *Far.+T.* Temizlemek.

p.-mez 145b/5

p.-se 63a/1

*p.***ḳıl-:** *Far.+T.* Temizlemek.

p.-dı 158b/6

p.-ġıl 196a/2

p.-saŋ 46b/13

p.-up 148a/4

*p.***ol-:** *Far.+T.* Temiz olmak.

p.-a 123a/15

p.-dı 158b/11

pāḳlıḳ(ġ): *Far.+T.* Temizlik. **krş.** pāḳluḳ.

p.+ı 19b/13

pāḳluḳ(ġ): *Far.+T.* Temizlik. **krş.** pāḳlıḳ.

p.+ı 19b/8

pāre: *Far.* Parça.

*p.*29a/12, 29a/14, 43a/14, 69b/6, 69b/6

penāh: *Far.* Sığınma, sığınacak yer.

p.+ına 21b/1

perende: *Far.* Uçucu, uçan.

*p.*174a/4

p.+lerüŋ 102b/7

perhīz: *Far.* Dince yasak edilen şeylerden tamamen uzak durma.

*p.*15a/1

*p.***eyle-:** *Far.+T.*Dince yasak edilen şeylerden tamamen uzak durmak.

*p.*99a/8

*p.***ol-:** *Far.+T.*Dince yasak edilen şeylerden tamamen uzak durmak.

*p.*123a/14

perhīz-kār: *Far.* Yasak olan şeylerden kaçınan, sofu.

*p.*121a/15

*p.***ol-:** *Far.+T.* Sofu olmak.

*p.-an*lara 8b/1

perī: *Far.* Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan, hayal ürünü varlık.

*p.*98b/13

pervāne: *Far.* Geceleri ışık çevresinde dönen küçük kelebek, kepenek.

*p.*105a/5

pervāz: *Far.* Kapı pencere vb.yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça.

p.+ı 22b/1

Perverdigār: *Far.* "Besleyici, terbiye edici, rızıklandırıcı" Allah.

*p.*35a/2, 131a/4, 149b/6

pes: *Far.* Öyle ise.

*p.*34b/7, 64a/5, 69b/9, 74b/11, 84b/7, 114a/2, 135b/1, 171a/12, 204a/9

peşīmān: *Far.* Pişman.

*p.***ol-:** *Far.*+*T.*Pişman olmak.

p.-up 79a/9, 109b/6, 146a/1

p.-ur 145b/3

peyġamber: *Far.* İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağıran kimse, elçi.

*p.*23a/6, 38a/2, 38b/5, 82b/9, 118b/3, 195b/7, 196b/15, 203b/6

p.+*den* 171b/8

p.+*e* 44a/7, 67b/6, 71a/13, 112a/5

p.+*ler* 32b/7, 138a/5

p.+*lerden* 10a/13

p.+*lere* 10b/10

p.+*üŋ* 130b/6

peyk: *Far.* Haber ve mektup hetirip götüren.

*p.*144b/8

pīrlik: *Far.*+*T.* Yaşlılık, kocalık

*p.*171b/2

put: *Far.* Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş.

*p.*41b/6

p.+*a* 153b/2

p.+*ı* 102a/7, 102a/9, 102a/12

p.+*ını* 153b/4

p.+*ları* 102a/13

pür: *Far.* Dolu.

*p.***-envār :** *Far.*+*Ar.* Işık dolu, nurlu.

*p.*2a/15

püşte: *Far.* Yığın, tepe

*p.*146b/12

R

Rabb: *Ar.* Tanrı

*r.*101a/5, 101a/6, 101b/12, 102a/2, 102a/9

r.+*de* 101a/6

r.+*durur* 101b/11

r.+*dür* 100b/15

r.+*e* 50a/6, 66a/8, 120a/1, 149a/8, 167a/13, 171a/1

r.+*i* 4a/11, 4a/11, 4a/12, 12a/1, 15a/1, 15a/2, 49b/6, 52a/7, 52a/8, 82a/7, 82a/8, 84a/1, 84a/4, 84a/4, 85a/3, 100b/15, 101a/3, 106b/12, 109b/14, 138b/3, 154b/7, 174a/14, 179b/15, 180a/1

rabṭ: *Ar.* Bağlama, bağlanma, iliştirme.

*r.*123a/7, 136a/4, 163a/5

rāḥat: *Ar.* İnsanda, üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.

*r.*14a/14, 24b/2, 106b/7

rāḥatlık : *Ar.*+T. Rahat olma durumu.

r.+*dur* 24b/1

Raḥīm: *Ar.* Koruyan, acıyan, merhamet eden Tanrı. **krş.** raḥm.

*r.*37b/14, 195a/1

r.+*de* 143a/7

r.+mem 104b/14

Raḥm: (*ö.*a.) *Ar.* Koruyan, acıyan, merhamet eden Tanrı.**krş.** raḥīm.

r. **ḳıl-:** *Ar.*+*T* .Merhamet etmek.

r.-urlar 170a/11

Raḥmān: (*ö.*a.) *Ar.* Dünyadaki bütün canlılara merhamet eden Allah.

*r.*32b/12, 33a/13, 195a/1

r.+a 145b/9

rahmānī: Rahmanla ilgili olan.

*r.*117b/13, 145b/8

r.+lerdür 145b/7

r.+ye 145a/11

raḥmet: *Ar.* Birinin suçunu bağışlama merhamet etme.

*r.*10a/13, 13a/7, 74b/13, 74b/15, 76b/6, 79a/14, 127b/8, 129b/14, 144a/11, 150a/14, 164a/13

r.+den 61a/7, 120b/6

r.+e 75b/3, 129a/6

r.+i 110a/13, 112a/3, 179b/13, 186b/4, 186b/6

r.+inden 134b/11

r.+ine 134b/12

r.+ini 170a/8, 170a/10, 170b/5

r.-**u'llāh**: *Ar.* Allah'ın rahmeti.

*r.*39a/12, 42a/8, 58a/15, 94b/2, 105a/15

r.-**u'llāhi**: *Ar.* Allah'ın rahmeti

*r.*11b/9, 13a/6, 14b/1, 23b/8, 26b/15, 30a/14, 34a/12, 37a/3, 37a/4, 39a/6, 39b/5, 3a/15, 3b/15, 40b/9, 42b/5, 47b/6, 52b/1, 53a/11, 53a/15, 53b/2, 54a/4, 55a/13, 55a/6, 60a/3, 62b/15, 64b/12, 65a/14, 65a/15, 65a/3, 66a/1, 66b/12, 66b/4, 67a/2, 67b/1, 69a/1, 71b/12, 85b/2, 97a/12, 97b/10, 104b/3, 108b/11, 112b/11, 116b/3, 131b/7, 140a/4, 143b/12, 148b/6, 151b/8, 159b/5, 161b/8, 179a/5, 199a/14

rākiʿ: *Ar.* Namazda rükû eden.

r.+lerüŋ 61b/3

Ramażān: (*ö.*a.) *Ar.* Ay takviminin onuncu ayı, üç ayların sonuncusu, oruç tutulan ay.

*r.*19a/11, 31b/10, 32a/2, 32a/3, 32a/4, 118b/12

rāst: *Far.* Doğru, düzgün; tesadüf.

*r.*25b/4, 41b/5, 73a/10, 79b/5, 86a/1, 98b/1, 148b/2, 187b/7

r.+dur 25b/8

r.+larla 102b/14

*r.***ḳıl-:** *Far.+T.* Düzeltmek.

r.-dum 86a/4

*r.***ol-:** *Far.+T.* Düzelmek.

r.-asın 103a/5

rāżı: *Ar.* Kabul eden, uygun bulan.

*r.***ol-:** *Ar.+T.* Uygun bulmak, benimsemek, kabul etmek.

*r.*23b/9, 67a/14, 186a/8

r.-dılar 61a/3

r.-sa 122b/1

r.-up 105a/5, 174b/2

r.-ur 55b/4

*r.***ya'llāhu**: *Ar.* Allah'ın rızası.

*r.*36b/10, 47b/15, 50a/1, 51a/14, 54b/5, 56a/12, 58b/12, 59a/3, 60a/1, 78a/6, 78a/9, 86b/14, 93b/8, 94a/3,

99b/2, 104a/11, 107b/4, 108a/2, 110a/13, 112b/1, 118a/3, 126a/3, 130b/3, 138b/5, 139b/9, 141b/3, 142a/11, 142a/2, 148a/15, 160a/4, 161b/11, 163b/3, 164a/6, 178b/13, 183b/5, 184b/10, 184b/2, 185b/3, 186a/2, 202b/5

recā': *Ar.* Ümit, umma.

*r.*23b/8, 24b/1, 24b/1, 24b/10, 24b/11, 24b/5, 24b/7, 25a/2, 37a/9, 70a/9, 81a/5, 81b/15, 135b/12, 136a/8, 150a/9, 187a/8

r.+dan 82a/5, 187a/7

r.+dandur 24b/4

r.+dur 22a/12, 70a/6

r.+nuŋ 24a/13

redd: *Ar.* Uygun bulmama, geriçevirme, kabul etmeme.

*r.*124a/10

*r.***ęt-:** *Ar.+T.* Kabul etmemek.

r.-meye 121a/13

*r.***ol-:** *Ar.+T.* Kabul olmamak.

r.-madı 111a/5

reʿfet: *Ar.* Merhamet etme, acıma, esirgeme.

*r.*77a/4

r.+den 77a/1

rekʿat: *Ar.* Namazda bir kıyam bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

*r.*31b/10, 118a/11

r.+da 31b/11

r.+dur 116a/13

r.+ında 118a/12

renc: *Far.* Ağrı, sızı.2. Zahmet.3.Eziyet.

*r.*174b/1

renk: *Far.* Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum.

r.+e 134a/11

renklü: *Far.+T.* Renkli.

*r.*134a/10

resīdelik: *Far.+T.* Olgunlaşma.

*r.*161a/12

Resūl: *Ar.* 1. Kendisine kitap indirilmiş peygamber.Hz.Muhammed.

*r.*7a/7, 7b/3, 8a/14, 10b/1, 10b/2, 10b/5, 12a/4, 15a/15, 16b/15, 20a/9, 23a/1, 30a/12, 31b/5, 31b/9, 32a/7, 34b/1, 34b/2, 37b/11, 40b/10, 44a/8, 44a/13, 44b/8, 45a/10, 46a/3, 47a/6, 47b/14, 49a/15, 54b/14, 56a/6, 57a/5, 58b/5, 60a/11, 60b/1, 60b/8, 60b/12, 60b/15, 61a/3, 61a/5, 62b/3, 66a/2, 68a/14, 77b/9, 78b/1, 94b/7, 97b/6, 99a/14, 103a/14, 115b/3, 117a/13, 130a/4, 130a/11, 135a/8, 141b/13, 142a/1, 142a/9, 146b/7, 148a/9, 148a/12, 171b/5, 181a/2, 181a/3, 187a/7, 187b/9, 196a/6, 202b/12

r.+den 192b/15

r.+e 45a/9, 78a/1, 148b/1

r.+uŋ 32b/9, 60b/6, 129a/2, 180b/5

r.-**u'llah:** *Ar.* Allah'ın elçisi. Hz.Muhammed.
r.+*ı* 31a/7
r.+*uŋ* 30b/3
r.+*dan* 203b/3
r.+*ı* 6b/14
revā: *Far.* Yakışır, yerinde, uygun.
*r.*16a/2, 22b/14, 42b/6, 43a/4, 105a/14, 105a/14, 159a/10, 159a/11, 159a/11, 159a/13, 159a/13
r.+*dur* 16b/12, 35b/12, 105a/5, 120b/3
*r.***ḳıl-:** *Far.*+*T.* Uygun hâle getirmek.
r.-*a*ın 181a/1
*r.***ol-:** *Far.*+*T.* Uygun olmak.
r.-*a* 15b/7, 163a/10
r.-*maz* 16b/10, 101b/15, 159a/14, 185a/13, 185b/2
r.-*sun* 165a/5
r.-*ur* 40b/11, 41b/8, 105a/13
reyāḥīn: *Ar.* Fesleğenler.
r.+*i* 180a/11
reyḥān: *Ar.* Fesleğen.
r.+*ları* 149b/15
rıżā: *Ar.* Razı olma, isteme, istek.
*r.*74b/12, 122a/15, 133b/10, 135a/11, 136a/10, 143b/8, 144a/15
r.+*dan* 77a/3
r.+ŋ 204a/11
r.+*sı* 112a/10, 112a/12, 134b/14
r.+*sıçuŋ* 18b/11, 55b/5, 60a/10, 196b/7
r.+*sından* 122a/12
rızıḳ: < *Ar.rızḳ* Tanrı'nın bütün yarattıklarına erdiği nimet.
*r.*6b/13
r.+*ı* 118b/7
r.+*ını* 174b/4
r.+*ıçun* 122a/10
r.+*larını* 174b/3
riʿāyet: *Ar.* Uyma, boyun eğme.
*r.*133b/12, 163a/3
*r.***ęt(d)-:** *Ar.*+*T.*Uymak.
r.-*mek* 163a/3
r.-*üp* 133b/12
ricāl: *Ar.* Belli mevki sahibi kimseler.
*r.*165b/4
ridā': *Ar.* Hırka.
*r.*13b/5
r.+*sı* 43a/13
r.+*sını* 60b/4, 60b/7
r.+*yı* 141a/11
rīḥ: *Ar. tas.* İlâhî rüzgâr, rahmânî nefes.
*r.*189a/3
*r.***ü'l-fikret :** *Ar.* Düşünce, fikir rüzgârı.
r.+*i* 42b/11, 149b/9, 150a/7, 189a/5
*r.***ü'l-ismet :** *Ar.* Dürüstlük, temizlik rüzgârı.
r.+*i* 175b/14
*r.***ü'l-firḳat**: *Ar.* Ayrılık rüzgârı.
r.+*i* 189a/3
*r.***ü'l-ġaflet**: *Ar.* Aymazlık rüzgârı.
r.+*i* 189a/11, 189a/3

*r.***ü'l-ilâhiyyet**: *Ar.* İlâhî rüzgâr.
r.+i 175b/5
*r.***ü'l-ḳudret:** *Ar.* Güç, kuvvet rüzgârı.
r.+i 189b/12, 189b/13
*r.***ü'l-maḥabbet:** *Ar.* Muhabbet rüzgârı.
r.+i 189a/14, 189b/5
*r.***ü'l-meveddet:** *Ar.* Sevme rüzgârı.
r.+i 189a/14
*r.***ü'l-minnet**: *Ar.* Minnet rüzgârı.
r.+i 142b/12, 149b/10, 149b/14
*r.***ü'l- münyet:** *Ar.* İstek rüzgârı.
*r.+i*142b/14
*r.***ü'l-mürüvvet:** *Ar.* Cömertlik rüzgârı.
r.+i 189a/15
*r.***ü'l-vuslat:***Ar.* Kavuşma rüzgârı.
r.+i 189a/14, 189b/2
*r.***ü'r-raḥmet:** *Ar.* Rahmet rüzgârı.
r.+i 189b/10, 189b/13
*r.***ü's-*sa*ʿādet**: *Ar.* Mutluluk rüzgârı.
r.+i 143b/1, 150a/9
*r.***ü'ş-şevḳ**: *Ar.* Şevk rüzgârı.
*r.*175b/14, 175b/15
risālet: *Ar.* Elçilik, peygamberlik.
*r.*16b/12, 19b/6, 21b/4, 43a/6, 47a/12, 128b/15, 129a/14, 130b/9, 196a/3
r.+den 118a/4
r.+e 141a/3, 183b/2
r.+üŋ 19a/13, 131a/2
rivāyet: *Ar.* Hikaye edilen bir söz, haber veya hadise.
*r.*2a/16, 164b/10
r.+de 19b/1
r.+dür 192b/15
r.+in 54a/15, 101b/1, 128b/7, 186a/15
r.+ince 99b/2
*r.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Hikâye etmek.
r.-er 164b/10
*r.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Rivayet etmek.
r.-ur 118a/4
*r.***olun-:** Ar.+T. Rivayet olunmak.
r.-ur 2a/6
riyā: *Ar.* İkiyüzlülük.
*r.*20a/4, 63b/10, 70a/7, 96b/4, 126b/10, 147a/1, 153b/3
r.+dan 15b/10, 99a/7
r.+suz 9a/10, 14b/10, 32b/10, 149a/15
riyāset: *Ar.* Başkanlık.
r.+i 126b/13
riyāżet: *Ar.* Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden sakınma.
*r.*116b/4, 117a/11, 128b/11, 128b/12
rubūbīyyet: *Ar.* Allah'a mensup olma durumu.
*r.*125a/2, 125b/10
r.+den 65a/9
r.+i 157a/2
rūḥ: *Ar.* Öz, ruh, can.
*r.*50b/7, 51a/14, 56b/9, 57b/12, 83b/12, 127a/3, 132b/10, 132b/11, 132b/13, 132b/14, 133a/7, 136b/11, 167b/15, 176a/15, 179b/11
r.+da 132b/13

r.+ı 82a/9

r.+ıla 23b/2

r.+ına 167b/15

rūḥānī: *Ar.* Ruhla ilgili.

*r.*16a/15, 16b/8, 16b/9, 17b/4, 21b/13

r.+dür 56b/7

ruḫṣat: *Ar.* İzin, müsaade.

r.+ı 123b/1

rūşen: *Far.* Aydın, parlak.

*r.*131a/4

r.+i 2a/12

*r.***ḳıl-:** *Far.+T.* Aydınlatmak.

r.-ur 75b/3, 131a/4

ruşenā: *Far.* Aydın, parlak.

r.+sında 135a/4

ruʾyā: *Ar.*Düş.

r.+da 110b/12

rūze: *Far.* Oruç.

*r.*52b/7, 125b/14

r.+ye 55b/3

rūzī: *Far.* Rızık.

*r.*105b/13, 134b/15, 202b/8

*r.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Kısmet olmak.

r.-a 134b/15, 202b/8

r.-dı 9b/10, 11b/8

r.-sun 197a/1

rücūliyyet: *Ar. tas.* Allah'ın dostluğunu kazanış kimse.

*r.*43b/8

rükūʿ: *Ar.* Namazda ellerini dizlere koyup eğilme hareketi .

*r.*63a/4

r.+da 79a/12

rü'yet: *Ar.* Görme, bakma, görülem.

r.+den 84b/13

r.+i 43a/10, 198b/10

S

saʿādet: *Ar.* Mutluluk.

*s.*32a/2, 39b/15, 40a/3, 40a/3, 63a/2, 63b/11, 63b/4, 63b/5, 64a/4, 64a/5, 64a/7, 133b/8, 146b/15

s.+den 63b/2

s.+i 125b/10, 125b/15, 145b/15

sāʿat: *Ar.* Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası.

s.+üŋ 94b/6

ṣābā: *Ar.* Gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgâr.

s.+dayıken 117a/13

ṣabāḥ: *Ar.* Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman.

*s.*130b/1

s.+a 97b/13

sābıḳ: *Ar.* Geçici geçmiş; rütbece önde olan.

s.+ı 27a/3

s.+lar 22a/3, 101b/9, 137a/6, 145a/3, 146a/8

sābıḳa: *Ar. tas.* Kuran'da "İnananlara, Rabları katında yüksek payeler olduğunu müjdele." (Yunus, 2) mealindeki ayetle işaret edilen ezeli inayet.

s.+*lar* 101b/3

şabır: *Ar.* Acı, yoksulluk, haksızlık gibi durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç; olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

*s.*14b/11, 59a/2, 81a/6, 123b/2, 129a/10, 135a/11, 136a/9, 135b/2, 144a/14

s.+*dur* 22a/15, 69b/4

s.+*ın* 143b/7, 148b/8

*s.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Sabretmek.

*s.*70a/14

ṣābit: *Ar.* Yerinden oynamayan, yerini değiştirmeyen, durağan.

*s.*30a/7, 111b/3, 129b/3

*s.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Sabit kılmak.

s.-*mış* 81b/5

*s.***ol-:** *Ar.*+*T.*Sabit olmak.

s.-*sa* 132b/5

s.-*ur* 145b/7

şabr: *Ar.* Acı, yoksulluk, haksızlık gibi durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç; olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

*s.***ẹt-**: *Ar.*+*T.* Sabretmek.

s.-*mek* 129a/10

ṣadaḳa: *Ar.* Yardım amacıyla karşılıksız verilen şey.

*s.*32a/7, 56b/3

*s.*141b/2, 142a/2

ṣādıḳ: *Ar.* Doğru, gerçek.

*s.*51a/6

ṣādır: *Ar.* Olan, meydana gelen, yüz gösteren, çıkan.

*s.***ol-:** *Ar.*+*T.* Çıkmak.

s.-*ur* 83b/5, 124a/5

ṣaf: *Ar.* Sıra, dizi.

*s.*196b/5

s.+*ına* 165b/4

ṣafā': *Ar.* Saflık.

*s.*204b/9

s.+*dan* 15b/2, 77a/3

s.+*sı* 15b/11, 15b/11

s.+*sını* 15b/14

ṣāfī: *Ar.* Duru, temiz, katıksız.

*s.*15b/3, 20a/12, 20a/9, 71a/2, 142a/5, 173a/14, 173a/15, 173b/1, 173b/2, 176a/15

*s.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.*Temizlemek.

s.-*up* 142a/5

s.-*ur* 71a/2

ṣafra: < *İta. saburra* Sıkıntı, tedirginlik, rahatsızlık veren kimse, şey.

*s.*134b/1

s.+*dur* 134a/3

ṣaġ: Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.

*s.*32b/6, 75a/9, 128a/2, 128a/4, 144b/11, 149b/8, 149b/9, 150a/7, 174a/7, 174b/1

s.+a 22a/1, 47a/10, 72b/2

s.+uŋ 130b/15

sāġış: Sayı, adet, miktar.

*s.*10a/4

ṣaḥābe: *Ar.* Hz.Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş, Müslümanlar.

*s.*43a/8

saḫī: *Ar.* Cömert, eli açık, zengin.

*s.*108a/8, 108a/9, 121a/10

ṣāḥib: *Ar.* Herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik.

*s.*159b/8

s.+i 2a/4

ṣaḥīḥ: *Ar.* Gerçek, doğru, kusursuz.

*s.*74a/4

sāḥir: *Ar.* Büyücü.

s.+leri 11a/8

ṣaḥrā: *Ar.*Çöl.

*s.*144a/3

s.+da 144a/4

s.+sı 144a/4, 144b/11

ṣā'im: *Ar.*Oruç tutan, oruçlu.

s.ol-: *Ar.+T.* Oruçlu olmak.

s.-up 76a/15

ṣaḳın-: Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak.

*s.*99a/7

s.-ġıl 13a/5, 46b/15, 63b/10, 81a/2, 129a/7

s.+maḳdurur 99a/3, 115b/14

s.-ur 177a/2

sākin: *Ar.* Hareket etmeyen, kımıldamayan.

*s.*2a/3, 70a/2, 70a/3

*s.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Hareketsiz duruma getirmek.

*s.*173b/14

s.-dı 174a/5

*s.***ol-:** *Ar.+T.* Hareketsiz duruma gelmek.

s.-a 70a/3

s.-ınca 70a/2

s.-sa 70a/8

s.-sun 173b/12

s.-sunlar 173b/13

s.-up 2a/3

sākit: *Ar.* Susmuş, sessiz.

*s.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Susturmak.

s.-dı 169a/15

*s.***ol-:** *Ar.+T.* Susmak.

s.-ur 132a/12, 132b/6, 132b/13

sakla-: Elinde bulundurmak, tutmak; korumak, esirgemek.

s.-dı 137b/8, 138a/5

s.-gıl 13a/3, 61a/9, 108b/10

s.-maġa 37b/6
s.-sun 171b/10
s.-ya 44a/4, 119a/5
s.-yan 86a/8, 107a/9
s.-yup 108b/3, 111a/8
saklan-: Kendini saklamak, gizlenmek, korunmak.
*s.*34b/15
s.-maġıçun 35a/1
ṣalāḥ: *Ar.* Düzelme, iyileşme, iyilik.
*s.*82a/2, 123a/3, 127b/1
s.+ı 24b/2, 24b/3
ṣalāt: *Ar.*Namaz.
*s.*63a/3
ṣalavāt: *Ar.* Hz.Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua.
*s.*31b/14, 118b/3
sal-: Yollamak, göndermek.
s.-dı 10b/15
s.-ġıl 70a/8, 70a/14
ṣāliḥ: *Ar.* Din kurallarına uyan.
*s.*38b/3, 196a/1, 202b/7
s.+lerden 86a/2
*s.***ol-:** *Ar.+T.* Salih olmak.
s.-maz 35b/6
s.-ur 180a/5
sālik: *Ar.* Bir yola giren, bir yolda giden.
*s.*14a/2
salla'llāhu: *Ar.* Allah selam etsin.
*s.*2b/9, 4a/9, 4b/6, 4b/14, 5a/8, 6a/4, 7a/7, 7b/3, 8a/14, 10a/4, 10b/3, 10b/5, 11b/15, 12a/10, 12a/11, 12a/13, 12a/14, 12a/4, 12a/7, 12a/9, 12b/3, 16b/12, 16b/15, 16b/5, 18b/2, 19a/13, 19b/6, 21b/4, 23a/1, 25a/12, 26b/10, 30a/13, 31b/6, 31b/9, 32a/7, 34a/11, 34b/1, 34b/3, 36b/10, 37b/12, 38a/5, 38a/8, 38b/5, 40b/10, 40b/3, 40b/4, 40b/7, 41b/14, 42b/11, 43a/6, 43a/11, 44a/8 44a/13, 44b/8, 44b/13, 45a/11, 45a/9, 45b/2, 47a/8, 47a/12, 47a/6, 47b/14, 48a/3, 49a/15, 50a/1, 50b/2, 52a/1, 52a/2, 52a/4, 53a/1, 53a/3, 54a/12, 54b/1, 54b/5, 54b/14, 55a/2, 56a/1, 56a/7, 56a/13, 57a/5, 58a/2, 58a/8, 58b/5, 60a/11, 60b/12, 60b/15, 60b/2, 60b/4, 60b/8, 61a/3, 61a/6, 62b/3, 64a/12, 64a/15, 64b/3, 65b/10, 65b/13, 65b/8, 66a/2, 67b/5, 75b/9, 77b/9, 78a/1, 79b/8, 94b/7, 97b/6, 66b/15, 67a/8, 68a/14, 68b/5, 75a/14, 76b/2, 77b/12, 78a/10, 78a/13, 78b/2, 80b/2, 80b/7, 82b/8, 83b/6, 85b/7, 86b/10, 86b/13, 89b/6, 91b/2, 93b/14, 93b/5, 93b/9, 94a/1, 94a/13, 94a/15, 94a/4, 94a/9, 94b/12, 97a/5, 99a/14, 99b/3, 103a/14, 101a/12, 103a/15, 104a/12, 105b/11, 106b/4, 107b/5, 107b/8, 109a/3, 109a/8, 112b/4, 113b/8, 115b/6, 119a/9, 142a/1, 146b/7, 148a/6, 148a/7, 161b/5, 163b/8, 167b/7, 181a/10, 181b/15, 192b/3, 192b/11, 192b/15, 194b/11,

195b/6, 195b/7, 196a/4, 197a/10, 197a/12, 197b/5, 199b/3, 202b/12, 202b/3, 203a/7

san-: Bir şeyin veya kimsenin … olduğunu düşünmek.

s.-madı 152b/6

s.-sa 73b/10

s.-up 141b/11

s.-ur 152a/15

şaniyen: *Ar.* İkinci derecede, ikinci olarak.

*s.*2a/12, 43b/6

sarar-: Sarı olmak, rengi sarıya dönmek.

s.-up 150a/1

sarāy: *Far.* Hükûmetlerin veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı; görkemli ve gösterişli yapı.

s.+ına 133a/3

s.+ını 124a/8, 147a/1

s.+ınuŋ 72b/7

sarmaş-: Birbirine sarılmak, kucaklaşmak.

s.-up 11a/14

sat-: Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

s.-an 8b/15, 98a/10

s.-arken 98b/5

s.-dılar 58b/5

satun al-: Bir malı değerini ödeyip almak.

s.-dı 98a/10

ṣavm: *Ar.* Oruç.

*s.*123a/7, 136a/3, 163a/4

s.+çun 116a/14

s.+dur 51b/7

s.+durur 115b/15

savur-: Havaya atıp, dağıtmak, saçmak.

s.-up 15a/1

saʿy: *Ar.* Çalışma, gayret etme.

*s.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Çalışmak, gayret etmek.

s.-üp 202b/7

ṣayd: *Ar.* Av.

s.ẹt(d)-: *Ar.+T.* Avlanmak.

s.-e 145a/1

ṣayyādlıḳ(ġ): *Ar.*+T.Avcılık.

s.+a 64a/4

sebeb: *Ar.* Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.

*s.*81a/8, 91b/7, 204a/10

sebuʿiyyet: *Ar.* Yırtıcılık.

*s.*124b/15, 125a/3, 125a/5, 151b/10

secde: *Ar.* Genellikle namaz kılarken alnı, el ayalarını dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum.

*s.*42b/6, 42b/8, 42b/9, 63a/10, 79b/11, 79b/11, 79b/12, 79b/13, 79b/13

s.+durur 116a/12

s.+ye 79a/15, 187a/14

*s.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Secde etmek.

s.-dılar 9b/7

*s.-dı*yısa 187b/3

s.-maḳ 41b/8

s.-mışlardur 42b/9

s.-uŋ 9b/6

s.-up 174a/15

s.-ur 79b/12, 79b/13

sefer: *Ar.* Yolculuk.

*s.*75a/15, 141a/5

s.+i 75a/13

s.+idürür 75a/15

s.+ine 141a/4

sekiz: Yediden sonra gelen sayının adı.

*s.*31b/10, 38b/10, 6b/12, 70b/12, 96b/10, 115a/15, 123a/6, 150a/1, 180a/13

s.+inde 115b/1

sekizinci: Sekiz sayısının sıra sayı sıfatı, yedinciden sonra gelen.

*s.*32a/2, 121b/6, 122b/5, 123b/6, 144a/15

seksen: Yetmiş dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*s.*76a/14

selām: *Ar.* Barış rahatlık, sonu iyi ve hayra çıkma.

*s.*30b/12, 118b/1

s.+a 73b/12

s.+dan 31b/13

selāmet: *Ar.* Korku ve endişeden uzak durma.

*s.*32b/7

selāmetlıḳ: *Ar.*+T. Korkudan uzaklık.

*s.*127a/13

selb: *Ar.* Kapma, zorla alma.

s.ęt(d)-: *Ar.+T.* Zorla almak.

*s.-er*ler 204a/2

selīm: *Ar.* Doğru, dürüst, kusursuz.

*s.*14a/15, 69a/10, 69a/12, 69a/15, 124a/12, 136b/3, 149b/5, 172b/8, 179b/4, 180a/4

semāʿ : *Ar.* Gök.

*s.*43a/4, 43a/6

s.+yı 2a/6

s.+uŋ 43a/1

s. +ya 174b/12

semīʿlıḳ: *Ar.*+T. Allah'ın sonsuz işitmesi.

*s.*35a/11

s.+ı 35b/3

sen: Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.

*s.*19a/5, 54a/8, 55a/9, 63b/10, 77a/6, 78a/4, 96a/10, 96a/15, 96a/6, 97a/3, 103a/4, 112a/10, 112a/9, 112a/9, 112b/13, 113a/3, 113a/4, 117a/8, 138a/7, 141a/14, 146b/14, 147a/8, 148a/2, 149a/14, 187b/4, 187b/7, 187b/8, 196b/11, 196b/8, 202b/7, 203b/8, 204a/12, 204a/15, 204a/8

s. +a (saŋa) 13a/4, 14a/6, 16a/10, 24a/13, 29b/5, 29b/8, 31a/11, 38b/11, 39b/5, 56b/6, 64a/5, 65a/11, 66b/8, 98b/4

107a/3, 114a/2, 133b/10, 133b/11, 152a/5, 155b/4, 180b/12, 204a/10, 204a/17, 204b/7

s.+de 151a/1

s.+den 131b/5, 152a/11, 169b/1

s.+i 8a/10, 36a/9, 59a/7, 64a/3, 77a/15, 112a/7, 117a/9

*s.+si*n 158a/2

s.+üŋ 29b/9, 61a/1, 86a/3, 98b/6, 118b/11, 133b/8, 147a/5, 149b/1, 151b/15, 159a/5, 170a/7, 170b/5, 174a/1, 204a/11, 204a/13, 204a/18

s.+üŋçüŋ 38b/11

s.+üŋiçün 204a/16

s.+üŋdürür 95b/14

s.+üŋdür 95b/12, 204b/2

s.+üŋem 95b/14

s.+üŋle 110b/12, 204a/11

ṣenā: *Ar.* Övme.

*s.*38b/12

s.+lar 95a/9

s.+yı 197a/5

*s.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Övmek.

s.-maḳ 159a/14

serd: *Far.*Soğuk.

*s.*134a/10

sergerdān: *Far.*Avāre, derbeder, sersem.

*s.*98a/5

setir: < *Ar.setr* Örtünme.

*s.***ẹdin-:** *Ar.+T.*Örtünmek.

s.-di 31a/8

sev-: Sevgi ve bağlılık duymak.

s.-dadur 134a/6

s.-diler 84a/14, 84a/15

s.-dügi 44a/13, 76b/5, 176b/15

*s.-düginde*n 23a/15

s.-dürdüm 151b/4

s.-dürmedüm 84a/10, 84a/10, 84a/11, 84a/9, 151a/15, 151b/1

s.+dürüp 149a/13

s.-er 37b/5, 37b/5, 85b/9, 133a/14, 133a/15

s.-erseŋ 38a/2

s.-erseŋiz 37b/13

s.-gil 44a/14, 112a/10, 116a/7

s.-medügini 44a/14

*s.-me*gil 44a/14

s.-meye 123a/13

*s.-meye*n 84b/6

s.-seŋ 44b/7, 112a/10

s.-üp 10a/11, 113a/14

ṣevāb: *Ar.* Tanrı tarafından ödüllendirileceğine inanılan davranış.

s. 34a/7, 62b/1, 62b/2, 76b/1

s.+dan 76a/4

s.+ı 19a/10, 19a/12, 19a/14, 62a/15

s.+ın 44b/8, 104a/7

s.+ından 76b/1

s.+lar 76a/4, 174b/9

sevdā: *Ar.* Güçlü sevgi, aşk.

s.+ya 134b/2

seven: Sevgiyle bağlanan.

s.-lerde 112a/9

sevgülü: Sevilen, âşık olunan kimse.

s. 48a/8

s.-erdi 60b/2

sevişmek(g): Birbirini sevmek.

s.+dür 55b/5

sevmek(g): Sevmek.

*s.*60a/10

s.-den 125a/1

s.-ile 196a/1

seyir: *Ar.* Gidiş, yürüyüş, ilerleyiş.

s. 21a/8

s. ẹt(d)-: *Ar.+T.* Yürümek.

seyr: *Ar.* Gidiş, yürüyüş, ilerleyiş.

*s.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Yürümek.

s.-üp 21a/8

seyrān: *Ar.* Gezme, gezinme.

s. **ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Gezmek.

s. -erken 148a/12

seyyāḥlıḳ: *Ar.+T.* Seyyah olma durumu.

s. 79a/11

sezā: *Far.* Uygun, yaraşır, bir şeye değer.

*s.*59a/10

s.+dur 155b/1

*s.***ol-:** *Far.+T.* Uygun olmak.

s.-a 164a/14, 176b/3

s.-asın 65a/9

s.-ayım 180b/6

s.-up 22b/3, 176b/1

s.-ur 95a/14, 137b/2, 164b/15, 171b/6, 185a/13

s.-urlar 139a/5, 202b/11

s.-ursın 59a/10, 63a/2

ṣıdḳ: *Ar.* Doğruluk, gerçeklik.

s. 14b/14, 83b/13, 144b/2, 146a/2, 149a/14

ṣıddīk: *Ar.* Pek doğru, sözü değerli kimse.

s. **ol-:** *Ar.+T.* Doğru olmak.

s.-a 123b/12

ṣıfat: *Ar.* Vasıf.

s. 21b/3, 125a/1, 125a/2, 145b/8, 148b/3, 152b/13, 152b/14, 153b/6

s.+a 21b/2, 21b/6

s.+dan 21b/7

s+ı 20b/7, 145a/10, 146b/1, 152b/13

s.+ıla 153a/2

s.+ın 35b/11

s.+ından 153a/5

s.+ını 151b/11

s+la 15b/10, 124b/10

s.+lar 145b/9, 145b/10, 153b/10

s.+lardan 153a/14, 155b/10

s.+lardur 35a/10

s.+ları 34b/13, 153b/11

s.+larını 29b/1, 35a/12

s.+laruŋ 125a/4, 153b/9

sıġ-: Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.

s.-madugını 23a/8

sığın-: Tehlikelerden kaçarak güvenli bir yere çekilmek.

s.-duŋ 106a/13

s.-maḳ 31b/7

s.-u (*s.*kaç-) 31a/11

s.-urlar 21b/2

şıḥḥat: *Ar.* Sağlık, esenlik.

*s.*75b/1

s.+ile 75b/3

s.+in 44b/15

sına-: Sınamak.

s.-malarla 43b/10

s.-maḳ 124b/12

sınan-: Sınanmak.

s.-ursın 43b/10

sınduvaç: Çiçek.

s.95b/2

s.+lar 150a/5

sır(r): *Ar.* Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan gizli tutulan şey; aklın erişemeyeceği şeyler.

*s.*7b/5, 15b/14, 19b/14, 19b/7, 21a/9, 23b/2, 23b/4, 46a/10, 71a/3, 71a/4, 96b/5, 126b/10, 132b/11, 132b/12, 132b/6, 133b/4, 133b/6, 136b/11, 136b/12, 136b/7, 136b/8, 137a/5, 141a/4, 142a/10, 142a/5, 147a/1, 148a/11, 148a/12, 158b/2, 202b/7

s.+a 57b/9, 65a/6, 126a/11, 132b/4, 136b/7, 158b/10, 195b/4

s.+da 132b/5

s.+dan 20b/12, 20b/12, 84b/2, 126b/10

s.+ı 124a/9, 126a/6, 148a/14, 199a/1

s.+ıla 23b/4

s.+ını 179b/4

s.+ıŋa 46a/8

s.+ıŋda 195b/13

s. +ından 176b/2

s.+ıŋı 180b/13

şıyānet : *Ar.*Koruma, korunma.

*s.*59a/10, 59b/9, 60a/7, 61a/5

s.+den 59a/11

sızır-: Sızmasına yol açmak, sızdırmak.

s.+ur 71a/2, 117b/12

siflī: < *Ar.süflī* Alçak, terbiyesiz, perişan

s.+dür 56b/8

silsile: *Ar.* Zincir, zincirleme olan şey, dizi, sıra.

s.+de 2a/1

s.+yile 148a/15

sīn: *Ar.* Arap alfabesinin on beşinci harfi.

*s.*63b/2

siŋek: Çift kanatlılardan birtakım uçucu böceklerin genel adı.

s.+i 74a/4

siŋir-: Hazmetmek, sindirmek.

s.-dükleri 11b/8

s.-üp 11a/10

s.-di 158b/10

sīret: *Ar.* Bir kimsenin hâli tavrı .

s.+i 124a/9

siyāh: *Far.* Kara, beyaz karşıtı.

*s.*146b/3

siz: Çokluk ikinci şahıs zamiri.

s. 11a/7, 148b/1

s.+iŋiçün 143b/15

s.+lere 146a/7

sogıl-: Kurumak, suyu çekilmek.

s.-ur 149b/15

ṣoḥbet: *Ar.* Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik, hasbihâl.

*s.*162b/3, 164a/13

s.+i 129a/10, 134a/5, 164a/12

s.+ine 134a/14, 134a/15, 134a/2, 134a/9, 145b/14

s.+ini 24b/15

*s.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Sohbet etmek.

s.-erdük 113a/1

*s.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Sohbet etmek.

s.-ur 23a/11

*s.***ḳılmaḳ:** *Ar.+T.* Sohbet etmek.

*s.*159a/12, 164a/13

sol: Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.

*s.*76b/9, 144b/9, 149b/10, 149b/14, 149b/8, 174a/7, 174b/3

s.+a 22a/1, 47a/10, 72b/2, 75a/9

s.+uŋ 131a/1

soŋ: En arkada bulunan.

*s.*174a/11, 174a/7

soŋra: Daha ileri bir zamanda, önce karşıtı.

*s.*12a/1, 16a/12, 16a/15, 16a/8, 31b/13, 34b/13, 37a/10, 46b/13, 53b/11, 53b/12, 81b/7, 105a/13, 110b/11, 113a/10, 116a/15, 116b/11, 116b/14, 116b/7, 117a/2, 117b/9, 118b/1, 122a/1, 129b/2, 135b/15, 143a/7, 14b/9, 162b/1, 171a/7, 196a/4

sor-: Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek.

s.-alum 59a/2

s.-ar 95b/8

s.-dı 58b/14, 59a/3, 76b/8, 77a/14, 78b/12 98a/11, 107a/2, 116b/12

s.-dılar 81a/10, 81a/9, 98b/1, 143b/13, 143b/13

s.-mağıl 13a/3

s.-up 25a/7, 78b/14

sög-: Onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek, küfretmek.

s.-me 105b/9

sögmek: Onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek, küfretmek.

*s.*124a/11, 125a/6

söyle- : Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.

*s.*196b/12, 196b/8

s.-gil 112b/12

s.-me 77b/3

s.-mek 13b/6

s.-meye 50b/14
s.-mez 104b/15
s.-r 20b/12, 121b/7
s.-rdi 23a/5
s.-rlerdi 49b/12
s.-se 20b/12, 116a/1
s.-ye 121b/8
s.-yesin 146b/8
s.-yüp 99a/6
söyün-: Sönmek, parlaklığı gitmek.
s.-ür 135a/14
söz: Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi.
*s.*14a/4, 30b/6, 121b/7, 203b/18, 204a/6
s.+den 203b/13, 204b/3
s.+i 11a/8, 121a/13, 23a/7, 77b/3, 118b/8
s.+ın 11a/10, 15a/12
s.+ler 196b/15, 203b/15
s.+leri 50b/10, 50b/14
s.+lerin 20b/11
s.+lerini 99a/6
s.+lü 73a/10
s.+üni 146b/7, 146b/8
s.+üŋ 204a/7
s.+üŋi 153a/12
su: Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.
*s.*10b/15, 19b/14, 19b/15, 35b/14, 73a/9 106b/3, 106b/7, 128b/4, 130a/4, 134a/10, 152b/2, 194b/15, 199a/3
s.+dan 36a/1
s.+dan 36a/1, 75b/12, 105a/5
s.+dandur 57a/10
s.+ları 96b/7
s.+ya 119a/6, 173b/12, 195b/13
s.+yı 73b/10, 118b/14, 125b/8, 127b/15, 129b/6, 196a/3
s.+yıdur 115b/15
s.+yıla 53b/15
s.+yımı 95a/5
s.+yın 73b/9
s.+yından 195b/15
s.+yını 152b/1
suʾāl: *Ar.* Soru.
*s.*41b/7, 107a/9, 203b/1, 203b/15, 203b/3, 204a/1, 204a/5
s.+üm 173b/11, 173b/14
s.+üŋ 174a/1
s.+üŋi 174a/6
*s.***ẹt-:** *Ar.+T.* Sormak.
s.-düginde 101a/2
*s.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Soru sormak.
s.-dı 77a/6, 195b/9
s.-dılar 34b/2
*s.***ol-:** *Ar.+T.* Soru olmak.
s.-acaḳ 50b/13
suç: Suç.
s.+ını 121b/15
suçlu: Suç işlemiş, suçu olan kimse.

s.+yı 152a/13

ṣūfī: *Ar.* Mutasavvıf.

*s.*15b/6, 16a/1, 16b/10, 22a/4

s.+ler 203b/3

s.+lerin 204a/5

s.+lerüŋ 204b/3

s.+nüŋ 15b/9

s.+ye 15b/2

ṣūfīlıḳ: *Ar.+T.* Mutasavvıflık.

s.+da 165b/4

ṣulḥ: *Ar.* Barış

*s.*124a/11

s.+a 80b/11

sulṭān: Özellikle sünnî hükümdarların kullandıkları unvan; belli bir alanda en üst düzeyde olanlar için kullanılan söz.

*s.*91b/9, 143b/11, 144b/5

s.+ı 143b/10, 151a/10, 167b/14

sulu: Su bulunduran.

*s.*169b/2

ṣunʿ: Ar. Tesir, kudret.

*s.*21b/2

s.+ına 21a/15

s.+ından 21b/3

sun-: Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek.

s.-up 73b/1

ṣūret: *Ar.* Görünüş, biçim.

*s.*36a/2, 129a/3, 143b/15, 152b/5, 156b/5, 169b/8, 203b/17

s.+den 120b/13

s.+i 61a/5, 124a/9, 143b/12, 146b/9

s.+ile 21a/13

s.+üŋ 143a/6

s.+üŋi 147a/5

ṣūretlü: *Ar.+T.* Biçimli, görünüşlü.

*s.*75b/13, 152b/3

susa-: Su içme gereksinimi duymak.

s.-mış 118a/8

susuz: Su olmadan.

*s.*95a/5

susuzlıḳ: Susuz olma durumu.

*s.*128b/13

s.+dur 70a/11

sübhān: *Ar.* Allah'ın isimlerinden biri.

*s.*204b/5

s.+a 171a/13

s.+ı 155b/14

süd: Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını besledikleri, memelerinden gelen, besin değeri yüksek, beyaz sıvı.

*s.*15a/5, 15a/6, 106b/3, 106b/7, 170b/2, 170b/3, 194b/15

s.+e 195b/13

s.+ini 15a/11

s.+le 170b/4

sükker: *Ar.* Şeker.

s.+in 14b/11

sükūt: *Ar.* Susma, sessizlik.

*s.*163a/4

Süleymān : (*ö.*a.) *Ar.* Süleyman peygamber.

*s.*41b/10, 52a/11, 143a/1, 162a/14, 167b/2, 203a/5

sülūk: *tas. Ar.* Bir şeyhe bağlanan kişinin belli bir metotla Allah'a doğru yani kemâlâta doğru manevî planda yaptığı yolculuğa denir.

*s.*21a/14, 165b/2

*s.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Yola girmek.

s.-er 44a/3

s.-erler 21a/14

s.-se 165b/2

sünbül: *Far.* Zambakgillerden, soğanla üretilen 15-20 cm.yüksekliğinde çiçekleri keskin kokulu ve türlü renkli çok yıllık bir süs bitkisi.

s.+*i* 143b/8

sünnet: *Ar.* Hz.Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışlarıve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz

*s.*123a/12, 135a/13, 135b/11, 136a/8

s.+*ine* 32b/9

s.+*i* 123b/14

süŋük: Kemik.

*s.*115b/1

sürʿat: *Ar.* Hızlılık, çabukluk.

s.+*le* 31a/2

sür-: Yönetip yürütmek, sevk etmek.

s.-er 169b/3

s.-erken 129b/12

s.-gil 169b/7

s.+*üp* 113a/11, 171a/13

sürme: Kirpik diplerine sürülen siyah boya.

*s.*55a/10

s.+*nüŋ* 55a/12

s.+*sinden* 55a/10

süst: *Far.* Gevşek, tembel, manasız, değersiz.

*s.***ol-:** *Far.*+*T.*Gevşek olmak.

s.-sa 135a/14, 149b/13

s.-urlar 150a/2

süstlıḳ(ġ): *Far.* Gevşek, tembel, manasız, değersiz.

s.+*ını* 9a/5

*s.***ḳıl-:** *Far.*+*T.* Tembellik etmek.

s.+*anı* 8b/6

süvār: *Far.*Ata binmiş, binici.

*s.***ol-:** *Far.*+*T.*Binici olmak.

s.-a 144b/9

Ş

şād: *Far.*Sevinçli, neşeli.

ş. **ol-:** *Far.*+*T.*Sevinçli olmak.

ş.-dı 11a/9

şādī: *Far.*Memnunluk, sevinçlilik, gönül ferahlığı.

*ş.*122a/14

şaḫs: *Ar.* Kişi, kimse.

*ş.*145b/12

şām: *Far.* Akşam.

*ş.*32a/12

Şamaḫı: Azerbaycan'da bir şehir.

*ş.*2a/3

şān: *Ar.* Şan, şöhret, ün.

ş.+ına 155b/10

ş.+ında 155b/1

şarāb: *Far.* İçilecek şey, şarāb.

*ş.*35b/6, 73b/3, 73b/4, 73b/4, 82a/13, 82a/13, 82b/1, 82b/2, 82b/3

ş.+ı 22a/15

ş.+ıla 73b/5

ş.+in 32b/7

ş.+ını 108b/9

ş.+lar 82a/15

ş.+ları 73a/14

şarḳ: *Ar.* Doğu.

ş.+a 2a/7

şart: *Ar.* Koşul, yemin.

*ş.*36b/1, 37a/8, 42b/14, 121a/11, 121a/14, 121a/2, 121a/5, 121a/7, 121b/11, 121b/14, 121b/2, 121b/6, 122a/11, 122a/15, 122a/2, 122a/5, 122a/7, 122a/9, 122b/11, 122b/2, 122b/5, 122b/7, 122b/9, 123a/11, 123a/13, 123a/2, 123a/6, 123a/8, 123b/1, 123b/10, 123b/11, 123b/13, 123b/15, 123b/4, 123b/6, 123b/8, 124a/12, 124a/14, 124a/4, 124a/7, 124b/1, 124b/6, 124b/8, 129a/12, 129b/1, 165a/6

ş.+ı 115a/13, 116a/4, 118a/9

ş.+ıdur 116a/6

ş.+ları 53b/2, 120b/3

ş.+larını 131b/8, 179b/1

şāyiste: < *Far.şāyeste* Yakışır, yaraşır, uygun.

*ş.***ol-:** *Far.+T.* Uygun olmak.

ş.-asın 96b/15

şebābet: *Ar.* Gençlik, tazelik, civanlık.

ş.+den 171a/15

şecere: *Ar.* Ağaç.

*ş.***-i maʿrifet:** *Far.*Marifet ağacı.

*ş.*155a/2

*ş.***-i taʿrīf:** *Far.*Tarif ağacı.

*ş.*156b/2

şeddād: *Ar.* Çok büyük ve sağlam.

*ş.*29b/1

Şeddād: (*ö.*a.) *Ar.* Yemen'de Âd kavminin hükümdârı.

ş.+a 29a/15

şefāʿat: *Ar.* Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getiirlmesi için yapılan aracılık.

ş.+ine 180b/6

şefāʿatçi: *Ar.+T.* Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getiirlmesi için aracılık yapan kişi.

*ş.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Şefaatçi kılmak.

ş.-dı 38b/11

şefāḳat: < *Ar.şefḳat* Acıyarak, esirgeyerek sevme.**krş.**şefḳat.

ş.ḳıl-: *Ar+T.* Acıyarak, esirgeyerek sevmek.

ş.-alar 108a/8

şefīʿ: *Ar.* Şefaat eden.

*ş.*118a/7

*ş.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.*Şefaatçi etmek.

ş.-dı 31a/7

ş.-up 31a/5

şefḳat: *Ar.* Acıyarak, esiregeyerek sevme. **krş.** şefāḳat.

*ş.*106a/12, 164a/13

ş.+*i* 105a/7

şefḳatlü: Şefkatli olan.

*ş.*121b/6

şehādet: *Ar.* Bir şeyin doğruluğuna inanma, tanıklık.

*ş.*74b/5, 103b/5

ş.+*dür* 45a/5

ş.+*e* 43b/6

ş.+*i* 45a/5

*ş.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Tanıklık etmek.

*ş.*25b/2

şehīd: *Ar.* Din veya yüksek bir ülkü uğrunda ölen kimse.

ş.+*ler* 32b/8

şeh(i)r: < *Far.şehr* Nüfusunun çoğu, ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site.

*ş.*70b/13, 70b/14, 72b/14, 72b/7, 73a/3, 73a/6, 74b/1, 74b/2, 74b/4, 78b/4, 81b/11, 82b/11

ş.+*de* 72b/8, 73a/11, 73b/11, 73b/8, 80a/4

ş.+*deki* 82a/12

ş.+*dürür* 70b/12

ş.+*dür* 71a/13, 74b/6

ş.+*e* 70b/13, 71a/1, 72b/10, 74b/13, 75a/3, 77a/5, 78b/4, 78b/4, 78b/7, 78b/9, 80a/4, 80a/8, 81a/4, 81b/10, 83a/6, 84b/8

ş.+*i* 81b/11

ş.+*inde* 71a/6

ş.+*inüŋ* 74b/10, 74b/14, 76b/4, 83b/11, 84b/5

ş.+*ler* 72a/15

ş.+*lere* 75a/7

ş.+*lerüŋ* 71b/1, 74b/3

ş.+*üŋ* 72b/9, 80a/9, 81b/14

şehvet: *Ar.* Aşırı istek, nefis.

*ş.*70a/12, 145b/4, 146b/3

şek(k): *Ar.* Şüphe, zan, tereddüt.

ş.+*i* 43b/10

*ş.***ẹt-:** *Ar.*+*T.* Şüphe etmek.

ş.-megil 156a/5

şeḳāvet: *Ar.* Bahtı karalık, kutsuzluk, rezillik.

*ş.*63b/11, 63b/7, 63b/8

şeker: *Far.* Şeker.

*ş.*73b/2

şekil: < *Ar.şekl* Biçim.

ş.+*leri* 119a/7

şemʿ: *Ar.* Mum.

*ş.*180a/9

ş.+*ler* 146b/13, 147a/4

şemʿī: *Ar.* Işıkla, mumla ilgili.

*ş.*131a/3

şems: *Ar.* Güneş.

*ş.*140b/7

şenbe: *Far.* Gün.

*ş.*118a/10

şer(r): *Ar.* Kötülük, fenalık.

*ş.*158a/3

ş.+de 69b/4

ş.+e 161b/13

ş.+i 162b/11

ş.+idür 134b/1

ş.+inden 32a/1, 32b/1

şerbet: *Ar.* Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.

*ş.*73a/13

ş.+i 73b/2, 73b/2

ş.+inüŋ 82a/8

ş.+leri 73a/15, 73b/7

şeref: *Ar.* Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur.

*ş.*63b/5, 63b/7, 144a/7

ş.+den 63b/2

şerīʿat: *Ar.* Kur'an'daki ayetlere, Hz.Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku.

*ş.*7a/5, 10b/10, 10b/8, 13a/10, 53b/10, 68a/10, 99a/5, 135a/10, 136a/10, 142a/4

ş.+a 16a/7, 183a/9

ş.+da 53b/13, 141a/12

ş.+dur 17b/2

ş.+ı 7a/9, 13a/11, 14b/9, 120b/2, 121a/5, 131b/1, 162b/2, 165b/2

ş.+uŋ 12a/2, 16a/5

şeriatī: Ar. Şeraitla ilgili olan.

*ş.*120a/3

şerīfe: *Ar.* Kutsal, şerefli.

ş.+leri 111a/7, 117a/11

şerīk: *Ar.* Ortak.

*ş.*81a/13, 81b/2

ş.+i 35b/8, 155b/9

şevḳ: *Ar.* İstek, heves.

*ş.*22b/12, 22b/7, 22b/9, 475, 627, 63b/4, 63b/7, 70a/14, 83b/13, 143b/10, 144a/5, 144b/3

ş.+dürür 22a/11

ş.+dür 70a/12

ş.+ile 114a/3

ş.+i 23a/11

ş.+inden 23a/13, 23a/14

ş.+üŋ 22b/8

şeybet: *Ar.* Saç sakal ağarması, kocama, ihtiyarlık.

ş.+ini 171b/1

şeyḫ: *Ar.* Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış kişi.

*ş.*2a/12, 2a/16, 2a/8, 12b/15, 14a/1, 14a/5, 15a/12, 15a/9, 15b/5, 16b/10, 17a/3, 36b/12, 37a/3, 38a/9, 39a/12, 39b/4, 40b/13, 41a/6, 41b/6, 44a/10, 55a/6, 59a/8, 62a/14, 70b/10, 112b/10, 112b/11, 112b/11, 112b/13, 116b/3, 116b/4, 116b/5, 116b/8, 117a/2, 117a/5, 117b/8, 120b/12, 121a/1,

121a/10, 121a/15, 121a/3, 121a/5, 121a/7, 121b/11, 121b/14, 121b/6, 122a/15, 122a/2, 122a/5, 122a/7, 122a/9, 122b/12, 122b/5, 122b/9, 123a/11, 123b/2, 124a/14, 124b/11, 124b/11, 124b/7, 125a/13, 125a/4, 126a/2, 128b/10, 128b/12, 129a/1, 129a/9, 129a/9, 129a/10, 129a/13, 131b/6, 136b/15, 149a/11, 151a/10, 158b/2, 159a/10, 159a/8, 161b/1, 162a/15, 162b/12, 162b/3, 163a/6, 164a/11, 164a/15, 164a/15, 164b/1, 164b/7, 165a/2, 165b/1, 165b/12, 165b/15, 165b/9, 168a/10, 169a/13, 169a/14, 169b/8, 171a/3, 171a/7, 171b/7, 172b/7, 172b/7, 173b/8, 174b/10, 176a/13, 177a/3, 178b/6, 179a/15, 181a/13, 183a/14, 183a/8, 184b/15, 185a/8, 187a/5, 192a/7, 192b/14, 192b/4, 195b/7, 196b/14, 197a/11, 202b/6, 203b/1

ş.+e 15a/8, 40b/12, 40b/15, 41b/7, 44a/6, 120b/15, 124b/7, 128b/12, 129b/2, 133b/10, 162b/15

ş.+i 40b/12

ş.+ini 15a/2

ş.+inden 123b/1

ş.+ine 122b/6

ş.+inle 123a/4

ş.+lere 16b/11

ş.+üm 41a/4

ş.+üŋ 13a/4, 121b/2, 124b/3

şeyẖlanmaḳ:*Ar.+T.* Şeyh gibi büyüklenmek.

*ş.*13b/7

şeyẖlıḳ: *Ar.*+T. Şeyh olma durumu.

*ş.*41b/5, 169b/11, 171b/2, 171b/6

şeyṭān: *Ar.* Hz.Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı, kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.

*ş.*32a/1, 32b/1, 43a/1, 69a/13, 70a/5, 70a/9, 146b/2, 146b/5

ş.+ı 13a/13

şeyṭānī: *Ar.* Şeytanla ilgili olan.

*ş.*117b/11, 145a/5

ş.+den 117b/12

ş.+lerdür 145b/8

ş.+ye 145a/11

ş.+yi 117a/14, 117a/8

şeyṭāniyyet: *Ar.* Şeytanlık.

*ş.+i*yyet 125a/1, 125a/3, 125a/7, 151b/11, 153a/5

şīn: *Ar.* Arap alfabesinin 14. harfi.

*ş.*63b/3

ş.+ı 63b/9

ş.+ına 63b/8

ş.+ını 63b/7

şiddet: *Ar.* Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik.

*ş.*63b/9

şifā': *Ar.* Bedensel eya ruhsal bir hastalığın son bulması.

*ş.*32a/13, 80a/3, 80a/8

Şifāü'l-Esrār: *Ar.* Seyyid Yahyâ Şirvânî'nin, çalışılan eserinin adı.

ş.-uŋ 151a/4

şimāl: *Ar.* Sol taraf.

*ş.*101b/6, 102a/6, 102a/9

ş.+dur 146a/10

ş.+i 159a/11

şimdi: Şu an, içinde bulunduğumuz zamanda.

*ş.*117a/5

şirāʾ: *Ar.* Satın alma, satın alınma.

ş.+dan 204a/15

ş.+muz 204a/11

şirīn: *Far.* Tatlı, sevimli, cana yakın, sempatik.

*ş.*82a/8

şirk: *Ar.* Ortak koşma.

*ş.*147a/1, 81a/11

ş.+ler 81b/4

*ş.***-i celī:** *Ar.*Açık şirk.

*ş.*153b/5

ş.-i ḫafī: *Ar.* Gizli, saklı şirk.

*ş.*153b/3, 153b/3,

ş.+dur 58b/10

Şirvān: Azerbaycan'da bir şehir.

ş.+da 2a/2

şol: O.

*ş.*43a/12, 74a/8, 95a/1, 98a/1, 124b/7, 153a/1, 153a/8, 163a/2, 204b/8

şöyle: Şunun gibi, şuna benzer biçimde.

*ş.*49b/12, 82a/9, 192a/11, 203b/11

şūmlıḳ: *Far.+T.* Uğursuzluk.

*ş.*55a/11

şu: Bu kelimesine göre, yerde, zamanda ve söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz.

ş.+nlar 204a/2

şürūʿ: *Ar.* Başlamak.

ş.ḳıl-: *Ar.+T.* Başlamak.

ş.-dı 86a/6

şübhe: *Ar.* Kuşku.

*ş.*81a/14, 195a/12

ş.+den 80a/7, 129a/7

ş.+i 81b/2

ş.+ler 81b/4

ş.+leri 80a/6, 81b/7

ş.+lerüm 81a/10

ş.+ŋ 81a/10

ş.+si 79b/14

ş.+yi 81a/13

şübhesüz: *Ar.+T.* Kuşkusuz.

*ş.*14b/10

şükr: *Ar.* Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.

*ş.*135a/13

ş.+in 19a/2, 79a/10, 110a/2, 122b/4

ş.+ini 38b/9, 159a/1

*ş.***ḳılmaḳ:** *Ar.+T.*Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.

*ş.*187a/7

şükrān: *Ar.* İyilik bilme, gönül borcu, minnettarlık.

ş.+a 180b/3

şükür: < *Ar.şükr* Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.

*ş.*9b/3, 9b/5, 9b/7, 9b/12, 9b/14, 10a/10, 10a/14, 34a/2, 76a/3, 78b/10, 108a/15, 108b/3, 109b/5, 135b/12, 135b/3, 136a/8

*ş.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.

ş.-dı 108b/8

ş.-maġa 95a/14

ş.-ur 76a/3

T

tā: *Far.* Dek, değin, kadar beri vb.edatlarla birlikte, kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir şeyin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz.

*t.*8a/9, 14a/3, 14a/4, 15b/6, 22a/3, 44a/11, 53b/3, 61a/10, 64a/7, 65a/8, 69b/9, 70b/5, 91b/9, 103a/12, 115a/2, 121a/10, 121a/6, 121a/8, 121b/1, 122a/8, 122b/12, 122b/6, 123a/1, 123a/3, 124a/12, 125b/1, 125b/9, 131b/2, 141b/1, 143b/15, 147a/9, 148a/10, 149a/15, 164a/14, 186b/9, 187b/8

taʿahhüd: *Ar.* Bir şey yapmayı üstüne alma, üstlenme.

*t.*74b/5, 94b/14, 96a/11, 96a/5, 127b/4

taʿalluḳ: *Ar.* İlişiği, ilgisi olma.

*t.*68a/11, 183a/11, 183a/12, 183a/9

t.+dur 134b/2

ṭaʿām: *Ar.* Yemek, aş.

*t.*35b/6, 181a/2

t.+ı 22a/14

ṭāʿat: *Ar.* Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet.

*t.*8b/6, 14a/1, 15b/11, 19a/12, 25a/9, 39b/4, 63a/14, 63b/4, 63b/6, 68b/4, 81a/5, 106a/1, 116a/2, 123b/3, 123b/5, 125b/13, 126a/1, 134b/7, 146a/3, 171a/14, 174a/10

t.+de 150a/6, 44a/2, 55a/8

t.+den 48a/8

t.+e 9a/7, 9a/10, 145a/12, 197a/7

t.+i 49a/11, 108a/13, 113b/13, 114a/2, 124b/9, 139b/9, 178a/6, 186a/9, 186b/14

t.+in 59b/3

t.+inde 121a/11, 149b/13

t.+lerinüŋ 19a/14

t.+üŋi 134b/6

*t.***ṭt(d)-:** *Ar.+T.* İbadet etmek.

t.-evüz 114a/4

t.-üp 187b/3

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* İbadet etmek.

t.+anı 8b/3

t.-dururlarmış 39b/4

t.-sa 19a/12

t.-saŋ 187b/4

t.-up 8b/6

tabʿ: *Ar.* Tabiat, huy, yaratılış.
*t.*6a/2, 134a/1, 159b/8
ṭabaḳ: Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap.
*t.*196a/10, 196a/13, 196a/15, 196b/12, 196b/3, 196b/5, 196b/8
t.+ı 196a/10
ṭabıl: < *Ar.ṭabl* Davul. **krş.** ṭabul.
*t.*72b/14
tābiʿ: *Ar.* Bağımlı.
*t.***ol-:** *Ar.+T.* Bağlı olmak.
t.-sa 56b/8, 56b/9
tabīʿat: *Ar.*Huy, karakter.
*t.*134a/4
t.+in 134a/10, 134a/14
ṭabīb: *Ar.*Hekim.
*t.*30a/15, 30a/15, 30b/2
taʿbīr: Ar.Yorum.
*t.***eyle-:** Ar.+T.Yorumlamak.
t.-r 2a/10
ṭabul: < *Ar.ṭabl* Davul. **krş.** tabıl.
t.+dan 77a/9
tābūt: *Ar.* Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal, ölü salı.
*t.*10b/14
t.+ile 10b/15
tāc: *Ar.* Soyluluk iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.
t.+lardaġı 43a/15
taʿcīl: *Ar.* Acele ettirme, çabuklaştırma.
*t.***ẹt(d)-:** Acele etmek.
t.-meye 122b/8
ṭaġ: Dağ.
*t.*121b/12
t.+a 138b/4
t.+da 60b/10, 60b/2
t.+ları 36a/1
ṭāġī: *Ar.* Azgın, isyan eden.
*t.*24b/8
taġyīr: *Ar.* Bozma.
*t.***ẹt-** *Ar.+T.* Bozmak.
t.-medin 117b/5
taḥammül: *Ar.* İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma.
*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Tahammül etmek.
*t.*133b/10
ṭahāret: *Ar.* Temizlik, temiz olma.
*t.*47b/15, 54a/7, 61a/10, 61a/11, 86a/6, 118a/11, 118a/6, 126a/2, 127a/12, 128a/10, 128b/15
t.+i 47a/4, 47a/5
t.+den 61a/12
t.+e 120b/10
t.+i 46b/10
*t.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Temizlemek.
t.-üp 40a/5, 86a/6
*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Temizlenmek.
*t.*126b/2, 126b/6, 126b/10, 127a/3, 127b/6
t.-dılar 128a/8
t.-salar 128a/11

t.-up 118a/6, 118a/11

t.-ur 46b/14

ṭāhir: *Ar.* Temiz.

*t.*47b/2, 192a/8

t.+e 46b/13

taḥḳīḳ: *Ar.* Soruşturma.

*t.*143b/10, 144b/3

taḥlīl: *Ar.* Çözümleme.

*t.*125b/14

taḥrīr: *Ar.*Yazma, kitabet.

*t.***olın-:** *Ar.+T.*Yazılmak.

t.-du 203b/1

*t.***olun-:** *Ar.+T.*Yazılmak.

t.-du 2a/18

taḥsīn: *Ar.* Güzel bulup takdir etme, beğenip alkışlama.

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Takdir etmek.

t.-dı 79a/3

taḫṣīṣ: *Ar.* Bir şeyi bir yere veya birine mahsus kılmak.

t.+dürür 126a/12

taḫt: *Far.* Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.

*t.*144a/6, 147a/4, 147b/1, 174a/15, 174a/8, 180a/8, 180a/8

t.+da 77a/6, 144a/7

t.+ında 10b/3, 144b/5

t.+ını 147a/3

t.+inuŋ 147a/14

t.+lar 146b/13

ṭāḳ: *Ar.* Bina kemeri; yarım daire şeklinde kapı ve pencere üstü; kubbe, kümbet.

*t.*116a/11, 204b/5

*t.***ol-:** *Ar.+T.*Kubbe gibi yuvarlak olmak.

*t.-sa*lar 116a/10

taḳaddes: *Ar.* "Mukaddes olsun" anlamında bir söz.

*t.*146b/6

ṭāḳat: Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hâl, derman, kuvvet.

t.+i 39b/14, 83a/8, 85a/7, 139b/5, 140b/7

taḳdīr: *Ar.* Değer biçme.

t.+inden 106b/11

t.+üm 174b/1

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Takdir etmek.

t.-dum 174b/4

tā-kim: *Far.+T.* Uzakta olan şeyi, kişiyi, olayı işaret etmek için kullanılan söz.

*t.*29b/15, 60b/1, 72b/3, 179b/1

taḳṣīrāt: *Ar.* Kusurlar, suçlar.

t.+ uŋa 109b/6

taḳṣīr: *Ar.*Kısaltma, bir işi eksik yapma.

*t.*55b/7

t.+lerinüŋ 19a/14

t.+ini 98a/3

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Kısaltmak.

t.-duŋ 156a/2

t.-maḳ 78a/3

t.-mayavuz 114a/3

taḳvā: *Ar.*Allah'tan korkma, Allah korkusuyla dînin ysak ettiği şeylerden kaçma.

*t.*34b/11, 35a/5, 63b/4, 63b/6, 64a/6, 81a/2, 127a/7

t.+ya 2a/14, 64a/13

t.+yı 35a/1, 65a/7

ṭaldur-: Dalma işini yaptırmak.

t.+ıcaḳ 82b/1, 82b/2

ṭaleb: *Ar.* Bir kimseden bir şeyi yapmasını veya yapmamasını isteme, dileme, istem.

*t.*68a/11, 72a/12, 105b/13, 105b/8, 129b/8

t.+ini 144b/12

*t.***ṭet(d)-:** *Ar.+T.* İstemek.

t.-erem 79a/3

t.-üp 68a/11

t.-en 105b/9

*t.***ḳıl- :** *Ar.+T.* İstemek.

t.-ma 204b/9

t.-maḳ 68a/10

t.-maḳlıḳda 78a/3

t.-sa 72a/12

t.-up 77a/8

t.-urlar 79a/14, 79b/1

ṭālib: *Ar.* İsteyen, istekli, öğrenci.

*t.*16b/14, 17a/4, 44b/5, 46a/7, 68b/7, 139b/9

t.+e 13a/14, 70b/6

*t.***ol-:** *Ar.+T.*İstemek.

t.-an 83a/11, 83a/13

t.-ur 23b/12

taʿlīm: *Ar.* Öğrenme, öğretme.

*t.*15a/14, 116b/6, 155b/4

t.+i 156a/3

*t.***ṭet(d)-:** *Ar.+T.* Öğrenmek

t.-üp 15a/14

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Öğrenmek

t.-dı 116b/6

ṭamaʿ: *Ar.* Doymazlık, çok isteme, aç gözlülük.

*t.*6b/3, 69b/15

ṭamaḳ(ġ): Ağız boşluğunun tavanı.

t.+ı 60a/6

tamām: *Ar.* Eksiksiz, tam olma.

*t.*14b/10, 16b/2, 23a/13, 25a/3, 51b/6, 53b/13, 94a/13, 106a/15, 141a/12, 162b/2, 163a/3, 165b/2, 176b/14

t.+ı 167a/14

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Tamamlamak.

t.-dı 141a/12

t.-duŋsa 47a/5

t.-mayınca 120b/2

t.-sa 51b/6, 162b/2

t.-saŋ 59a/9

t.-urdı 16b/8

*t.***ol-:** Ar.+T Tamam olmak.

t.-dı 43b/15, 128b/6

t.-mayınca 120a/4

t.-maz 37a/8, 53b/15

t.-sa 37a/11, 60a/7

t.-up 36b/15

t.-ur 16a/6, 16a/7, 16a/11, 16a/14, 37a/10

tamāmlıḳ(ġ): *Ar.*+T. Tamam olma durumu.

t.+ı 36b/1

ṭamar: Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.

*t.*115a/15

t.+lar 115b/2

t.+lara 158b/10

ṭams: *Ar.* Yok etme, belirsiz kılma.

*t.***et-:** *Ar.+T.* Yok etmek, belirsiz kılmak.

t.-di 153a/14

ṭamu: Cehennem.

*t.*116b/13

t.+dan 113b/15

t.+ya 39b/10

ṭanıḳ: Gördüğünü ve bildiğini anlatan, bilgi veren kimse, şahit.

*t.***ver-:** Şahit göstermek.

*t.*156a/7

ṭanıḳlıḳ: Şahitlik.

*t.*25b/4, 25b/8, 155b/11

Taŋrı: Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla.

*t.*20a/11, 25b/5, 31b/6, 37b/12, 37b/13, 37b/14, 74a/1, 102b/4, 102b/4, 152a/4, 157a/2, 157a/7, 157b/4, 158a/2, 158a/6, 158a/7, 166a/1

t.+dur 176a/14

t.+lıġına 102b/2

t.+nuŋ 38a/13, 161a/5, 161a/6, 179b/12, 179b/14

t.+sını 74a/7

t.+ya 24a/3, 176a/14

*t.+ya*m 77b/6, 180b/13

t.+yı 17a/15, 58b/13

ṭaŋsuġıraḳ : Şaşırtıcı, garip acayip şey.

*t.*36a/1

tap-: İlah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını belirli kurallar çerçevesinde göstermek.

t.-duġı 102a/8

t.-maḳ 153b/2

t.-maŋ 153b/6

ṭaraf: *Ar.* Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb.yanlardan her biri.

t.+a 146b/4

t.+dan 69b/7

t.+ina 21a/10, 149b/7

t.+ında 144b/5

t.+ındaġı 149b/10, 149b/9

t.+ından 145b/6, 149b/8, 149b/9, 159a/2

ṭarı: Buğdaygillerden kuraklığa dayanıklı bir bitki.

*t.*128b/2

ṭarīḳ: *Ar.* yol

*t.*117b/10, 146b/3

t.+a 16b/11, 159a/10, 162b/14, 191b/2

t.+ında 122b/6

ṭarīḳat: *Ar.* Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol.

*t.*7a/5, 21a/11, 68a/10, 69a/2, 70b/2, 70b/3, 70b/4, 74b/6, 78a/3, 85b/9, 99a/5 103b/2, 106b/13, 110a/2, 142a/4, 145b/14, 197a/13

t.+a 16a/8, 16a/11, 69a/10, 70b/7, 87b/15, 88a/1, 120a/4, 141a/13, 165b/3, 183a/11

t.+da 141a/13

t.+dur 17b/3

t.+ı 7a/11, 13a/11, 72a/12, 85a/12

t.+uŋ 12a/2, 16a/8

ṭarīḳatī: *Ar.* Tarikatla ilgili olan.

*t.*120a/3

ṭart-: Ağırlığını bulmak.

t.-an 98a/15

tartıl-: Ağırlığı bulunmak.

t.+makda 98a/14

taşavvuf : *Ar.*Kendini Allah sevgisine bağlama.

*t.*9a/11, 14b/8, 29b/14, 128a/8, 171a/3

t.+a 11b/12

taşdīḳ: *Ar.* Doğrulama, gerçek olduğunu söyleme.

*t.*15a/11, 36b/1, 36b/15, 41a/2, 78b/11

*t.***et(d)-:** Ar.+T.Doğrulamak.

t.-e 40b/13

taşvīr: *Ar.* Betimleme.

*t.***ṭt(d)-:** *Ar.+T.* Betimlemek.

t.-üp 152b/2

taş: Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

t.+a 79b/13

t.+ı 95a/2

t.+ını 135b/8

t.+larını 96b/3

ṭaş: Dış.

t.+ında 185b/1

t.+ıŋı 62b/15

taş-: Sıvı maddeler, içinde bulunduğu kaba sığmayacak kadar çoğalma ve kabarma yüzünden kenarları aşmak.

t.-up 73b/10

taşra: Dışarı.

*t.*129b/13, 145b/7

t.+gı 145b/10

tetavvuʿ: *Ar.* Farz olmayan ibadette bulunma.

*t.*47a/14

ṭatlu: Tatlı.

*t.*131a/8, 196b/13

ṭavāf: *Ar.* Hac sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dönme.

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Tavaf etmek.

t.-urdum 52b/6

tevāżuʿ : Alçak gönüllülük.

*t.*103a/9

ṭavr: *Ar.* Durum, vaziyet, hâl

t.+ına 124b/7

t.+ını 124b/6

ṭāvus: *Ar.*Tavus kuşu
t.+lar 95b/2
ṭayaḳ: Dayanak.
*t.*165b/15
ṭayan-: Birinden, bir şeyden güç almak, güvenmek.
t.-a 69b/9
t.-dılar 157b/9
t.-mak 24a/3
t.-ur 132b/11, 132b/12, 132b/14
tażarruʿ: *Ar.* Kendini alçaltarak yalvarma.
*t.*127b/12, 135b/9, 144b/9
taʿẓīm: *Ar.* Büyükleme, ululama, büyük sayma.
*t.*13a/1, 44a/7, 100b/9, 125a/15
teʿālā: *Ar.* "Yüksek olsun" anlamına gelir.Allah adıyla birlikte kullanılır.
*t.*2b/7, 2b/10, 3a/1, 3a/5, 4a/10, 5a/1, 5b/5, 5b/5, 6a/12, 6a/14, 6a/3, 6a/7, 6b/3, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 7a/14, 7b/6, 8a/10, 8a/11, 10b/7, 10b/13, 11b/8, 13a/10, 13b/10, 13b/11, 13b/14, 14a/7, 14b/1, 18b/3, 18b/4, 18b/7, 24a/11, 25a/11, 26b/13, 27a/11, 27a/3, 27b/13, 28a/11, 28b/3, 28b/7, 29a/3, 29b/10, 29b/11, 30a/5, 30b/11, 31b/14, 31b/8, 31b/8, 32a/15, 34b/10, 34b/14, 34b/5, 35b/13, 35b/7, 36b/2, 36b/3, 37b/3, 37b/4, 37b/5, 37b/6, 38a/3, 38b/13, 38b/3, 39a/2, 39b/5, 39b/7, 43a/5, 45b/13, 46a/14, 46a/5, 46b/2, 46b/4, 46b/6, 46b/8, 48a/2, 49a/10, 49a/11, 49a/12, 49a/14, 49a/3, 49a/5, 49a/7, 49b/10, 49b/7, 50a/13, 51a/1, 52a/5, 54b/2, 55a/15, 55a/4, 55b/12, 55b/4, 55b/9, 57b/12, 57b/2, 58a/10, 58a/6, 59a/7, 59b/15, 62a/11, 62a/5, 62a/9, 62b/10, 62b/4, 62b/6, 63a/13, 63a/3, 63b/15, 64a/11, 64a/12, 64b/5, 64b/8, 64b/9, 65a/15, 66a/13, 66a/3, 66a/4, 66a/7, 66b/10, 66b/14, 66b/9, 67a/14, 67b/10, 67b/8, 68b/3, 69a/15, 70b/14, 71a/13, 72a/14, 72b/6, 74a/11, 74a/15, 74a/3, 74b/8, 75a/10, 75a/11, 75a/6, 76b/5, 77a/13, 78a/1, 79b/7, 79b/8, 80a/14, 80b/2, 81b/6, 82a/11, 83b/15, 83b/6, 84a/12, 84a/6, 84b/1, 85a/13, 85a/15, 85b/12, 85b/2, 85b/4, 85b/8, 86b/15, 86b/2, 86b/8, 87a/3, 87a/8, 87b/13, 88a/8, 89b/4, 90b/14, 92b/15, 92b/2, 92b/2, 92b/4, 92b/4, 93b/12, 93b/13, 93b/14, 93b/15, 93b/4, 96a/13, 100b/5, 101a/14, 101b/12, 101b/6, 102a/14, 102b/10, 102b/2, 103b/9, 104a/13, 104a/14, 104b/12, 104b/3, 105a/2, 106a/15, 106a/2, 106b/14, 107a/11, 108a/14, 108b/12, 110a/1, 110a/12, 110b/4, 111b/13, 112a/1, 112a/5, 113b/10, 114a/12, 114a/13, 114a/6, 114a/8, 115a/6, 116b/1, 117a/10, 118b/10, 118b/16, 118b/4, 120a/10, 120a/11, 125b/11, 125b/12, 125b/15, 127a/10, 127a/11, 127a/15,

127a/7, 127b/1, 127b/11, 127b/5, 127b/7, 127b/9, 128a/1, 128a/15, 128b/3, 129a/12, 129a/5, 129b/13, 129b/15, 129b/9, 130a/14, 130a/2, 130b/10, 131b/14, 131b/3, 131b/7, 132b/9, 133a/14, 133a/15, 133b/1, 133b/14, 133b/6, 134a/13, 134a/15, 134a/2, 134a/5, 134a/9, 134b/10, 134b/11, 134b/13, 135b/2, 136a/13, 136b/1, 137a/7, 137b/13, 138a/1, 139a/2, 139a/9, 140a/4, 142a/14, 142b/13, 142b/15, 143a/3, 143a/3, 143a/5, 143a/9, 146a/5, 146a/8, 146b/6, 146b/6, 147a/5, 147b/8, 147b/9, 148a/1, 148a/3, 148a/5, 149b/10, 149b/6, 150a/10, 153a/13, 153a/6, 154b/7, 155b/12, 159a/2, 159a/9, 159b/13, 160a/1, 160a/3, 160b/12, 160b/13, 160b/15, 160b/3, 160b/4, 160b/8, 160b/9, 161a/1, 161a/3, 161b/9, 162a/1, 162a/2, 163b/13, 163b/9, 164b/12, 164b/15, 167a/15, 167b/12, 167b/2, 168b/5, 168b/8, 17, 170a/10, 171b/9, 173b/15, 174a/9, 174b/14, 175a/1, 178b/15, 178b/5, 178b/7, 179a/1, 179a/10, 180b/1, 180b/11, 181a/12, 181a/8, 181b/1, 181b/4, 182a/10, 182a/15, 182a/2, 182b/4, 183a/6, 183b/3, 183b/7, 184a/11, 184a/13, 184a/15, 184a/4, 184b/5, 184b/6, 185a/5, 185b/11, 185b/15, 186a/13, 186a/9, 186b/15, 187a/14, 188a/11, 188a/13, 188a/13, 188a/6, 188b/12, 188b/8, 189a/12, 189a/15, 189a/4, 189a/6, 189b/3, 190a/10, 190a/11, 190a/7, 190b/2, 190b/5, 190b/9, 191a/5, 192b/12, 192b/2, 192b/3, 194b/1, 195a/13, 195a/2, 199a/10, 199a/7, 200a/12, 202a/12, 202a/2, 202b/5, 202b/8, 203a/4

t.+dan 31a/9, 51a/3, 83a/1, 108b/2, 111a/13, 131b/6, 136a/12, 136b/2

t.+dur 169b/14

t.+nuŋ 6b/15, 9a/7, 38b/9, 105a/6, 106b/11, 117a/4, 117a/7, 119a/4

t.+ya 18a/15, 31b/6, 45b/3, 48a/8, 86a/4 103a/7, 111a/14, 203b/8

t.+yı 84b/6, 96b/10, 101a/11, 102a/10, 102a/12, 102a/3, 133a/15, 203b/8

t.+yıla 133a/14, 173b/10

tebdīl: *Ar.* Değiştirme.

*t.*56b/10

t.+e 183b/4, 183b/6

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Değiştirmek.

t.-ur 56b/10

*t.***ol-:** *Ar.+T.* Değişmek.

t.-ur 165b/7

tecāvüz: *Ar.* Saldırı, başkasının hakkına el uzatma.

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Başkasının hakkına el uzatmak.

t.-dı 74a/6

tecellī:*Ar.* Tanrı'nın insanlarda ve doğada görünmesi.

*t.*91a/9

*t.***ẹt(d):** *Ar.*+*T.*Tanrı'nın insanlarda ve doğada görünmesi.

t.-üp 149b/1

tecrīd: *Ar.*Ayırma, ayrı bir tarafta tutma.

*t.*123a/10

t.+*ile* 122b/8

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Ayırmak.

t.-dı 21b/9

teʾemmül: *Ar.* İyice, etraflıca düşünme.

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Etraflıca düşünmek.

t.-dı 140b/8

tefekkür: *Ar.* Düşünme, düşünüş.

*t.*70b/15, 71a/1, 71a/15, 71b/12, 74b/14, 75a/12, 75a/2, 75a/4, 75b/12, 75b/2, 76a/14, 76a/6, 76a/9, 76b/10, 76b/3, 76b/8, 117b/3, 131a/13, 161a/10, 176b/1, 179b/9

t.+*e* 71b/5, 98b/3

t.+*inde* 76a/7

t.+*inden* 75b/8

t.+*le* 76a/2

t.+*ü* 75b/10, 76b/2

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Düşünmek.

t.-asın 76a/14

t.-ġıl 170b/6

t.-maḳ 71a/15

t.-sa 131a/13

t.-saŋ 129b/11

t.-up 95a/14, 117b/3, 161a/10

teferrüc: *Ar.*1. Açılma. 2. Ferahlama

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Açmak.

t.-duġı 95a/7

tefrīd: *Ar.*Dünyadan geçip yalnız Allah ile meşgul olma. Kendini Allah'a adama.

*t.***ol-:** *Ar.*+*T.*Dünyadan geçip yalnız Allah ile meşgul olmak.

t.-a 123a/11

tefsīr: *Ar.*1. Yorum.2. Kur'an'ın anlam bakımından açıklanması.

*t.*42b/6

t.+*i* 125a/14, 178b/12

t.+*inde* 101b/11

tehir: *Ar.* 1. Sonraya bırakma.

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Sonraya bırakmak.

t.-unca 100b/8

tekbīr: *Ar.* Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve "Allahuekber"sözüyle başlayan dua.

*t.*107a/7, 125b/14

tekebbür: *Ar.* Büyüklenme, kibirlenme.

*t.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Büyüklenmek.

t.-üp 74a/5

tekebbürlik: *Ar.*+*T.* Kibirlilik.

*t.*134a/4

teklīf: *Ar.* Birinden eziyetli ama başkası için faydalı olan bir iş isteme.

*t.*115b/13, 162b/1

tekrār: *Ar.* Bir şeyi iki veya daha çok yapma.

*t.*130b/1

*t.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* Bir şeyi iki veya daha çok yapmak.

t.-üp 130b/1

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Tekrar etmek.

t.-dılar 11a/10

te'līf: *Ar.*Yazılmış kitap, eser.

t.+*lerinden* 2a/17

telḳīn: *Ar.*Fikir aşılama, kulağına koyma.

*t.*116b/5

temāşā: *Far.* Bakıp seyretme, gezme.

t.+*lar* 95a/12

temcīd: *Ar.* Ululama, ağırlama.

*t.*125b/14

t.+*i* 84a/15

temelluḳ: *Ar.* Yaltaklanma.

*t.*21a/6

temessük: *Ar.* 1. Tutunma. 3. Sarılma.

*t.***ḳıl-:** Ar.+T.Tutunmak.

t.-saŋ 63a/1

temhīd: *Ar.* Yayma.

*t.*125b/14

t.+*i* 84a/15

temkīn: *Ar.* Ağır başlılık.

*t.*171b/3

temme: *Ar.* "Bitti, tamam oldu" anlamındadır.

*t.*167b/11, 203a/10

temyīz: *Ar.*Ayırt etme, seçme.

*t.*144b/6

ten: *Far.* İnsan vücudunun dış yüzü, vücut.

*t.*23b/3, 35b/6, 46a/9, 61a/14, 126a/5, 134a/13, 149b/6

t.+*deki* 151b/9

t.+*den* 114b/15

t.+*e* 126a/13, 158b/10, 159a/1

t.+*i* 22a/11, 22a/5, 22b/8

t.+*inde* 115b/5

t.+*iŋi* 46b/12

t.+*üŋi* 148a/9

tenaʿum : *Ar.* Nimet içinde, bolluk içinde bulunarak rahat etme.

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.*Rahat etmek.

t.-aydum 39b/9

tenbīh: *Ar.* Uyandırma, uyarma, uyarı.

t.+*dürür* 126a/12, 126b/5

tencere: *Ar.* İçinde yemek pişirilen, kapaklı, genellikle metal kap.

t.+*si* 14b/14

tendirüst: *Far.*Vücudu sağlam, kuvvetli.

*t.*75a/13

tenezzül: *Ar.*Alçalma, inme.

t.+*den* 179b/1

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.*Alçalmak, inmek.

t.-a 95b/13

t.-maḳ 16b/11

ter: *Far.*Islak, yaş, rutubetli.

t.+*dür* 134a/10, 134a/14

teraḳḳī: *Ar.* Yükselme, ilerleme.
*t.*8b/5, 16b/14, 20b/3, 22a/1, 25a/9, 106a/1, 137b/1, 159a/15, 163a/8, 165b/8, 169b/14
*t.+de*yidi 16b/13
*t.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.*Yükselmek.
*t.-er*se 168a/13
*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Yükselmek.
t.-maḳ 72b/3

t.-masa
t.-sa 25a/9
terbiyet: *Ar.* Besleyip büyütme, eğitim.
t.+i 15b/5, 83a/12
t.+ine 121b/5, 163a/9
t.+inde 122b/10, 122b/7
*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Terbiye etmek.
t.-a 64a/9
t.-saŋ 96b/1
terk: *Ar.* Bırakma, bırakılma, koyverme, vazgeçme.
*t.*163b/6, 164b/9
t.+i 51b/10, 65a/13
*t.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.*Bırakmak.
t.-e 123a/4, 123a/9, 123b/1
t.-erler 164b/9
t.-üp 57b/11, 165b/10
*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Bırakmak.
t.-duŋ 116a/4
terkīb: *Ar.* Birkaç şey birleştirip karışık bir şey meydana geitrme.
t.+i 57a/9
*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Terkip kılmak.
t.-dıyısa 57b/3
tersā: *Far.*Hristiyan
*t.*30a/15, 30b/1, 30b/2
tesbīḥ: *Ar.* "Sübhanallah" kelimesini söylerek Allah'a yalvarma, Allah'ı anma.
*t.*63a/5, 125b/14, 155b/2, 157a/9, 164b/1
t.+dür 70a/6
t.+e 152a/11
t.+i 27b/6, 84a/5, 153a/10, 153b/12, 153b/7, 155b/5
t.+ini 151b/12, 152b/15, 153a/6
t.+lerine 152a/8, 180a/13
t.+lerini 149b/3, 150a/2, 169b/10
*t.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Tespih etmek.
t.-üp 155b/2
*t.***ẹdin-:** *Ar.+T.* Tespih etmek.
t.-üp 154b/10
t.-ür 158a/1
teslīm: *Ar.* Bir emaneti yerine verme.
*t.*113a/13, 114a/1, 124b/6, 133b/10
t.+i 2a/5
*t.***ẹt-:** *Ar.+T.* Vermek.
t.-di 114a/1
*t.*113a/13
*t.***ol-:** *Ar.+T.* Teslim olmak.
t.-a 122a/12
teşbīh: *Ar.* Benzetme, benzetilme.
*t.*131a/6, 131a/9

*t.***ẹt-:** *Ar.*+*T.* Benzetmek.

t.-mişler 130a/4

*t.***eyle-:** Ar.+T. Benzetmek.

t.-miş 130a/5

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Benzetmek.

t.-dı 131a/6

t.-mışlar 165a/7

t.-up 131a/9

teşrīf: *Ar.* Şereflendirme, şeref verme.

t.+*i* 112a/8

t.+*ile* 9b/2

t.+*lü* 130b/6

tevācüd: *Ar.* Kendine davet etme, vecd içinde olabilmek için çaba sarf etme.

*t.*43a/12

tevāżuʿ: *Ar.* Alçakgönüllülük gösterme.

*t.*127a/14, 135a/11, 136a/9, 166a/6

tevbe: *Ar.* İşlenmiş bir günah veya suçun bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz.

*t.*14b/12, 79a/7, 99a/1, 122b/14, 122b/14, 129b/6, 130b/7, 195b/10

t.+*si* 31b/1, 122b/15

t.+*sin* 9b/11

t.+*i* 161a/5, 161a/6

*t.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.*Tövbe etmek.

t.-üp 161a/10

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.*Tevbe kılmak.

t.-dı 99a/1

t.-mış 129b/6, 161a/6, 161a/11

t.-saŋ 109b/6

teveccüh: *Ar.*Yönelme, doğrulma, güler yüz gösterme.

*t.*75a/10

tevekkül: *Ar.*İşi Allah'a bırakıp kadere razı olma.

*t.*122a/9, 157a/15

*t.***ẹt(d)-:** *Ar.*+*T.* İşi Allah'a bırakıp kadere razı olmak.

t.-erler 157b/1

t.-ici 157a/15

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.*İşi Allah'a bırakıp kadere razı olmak.

t.-up 103a/7

tevfīḳ: *Ar.* Uygunlaştırma, uydurma.

*t.*9b/10, 111a/12, 131b/15, 131b/9, 135b/6, 174a/11

t.+*ından* 108a/14

tevḥīd: *Ar.*1. Bir sayma, birleştirme, bir kılma. 2. Allah'ın birliğine inanma.

*t.*74b/13, 74b/5, 76b/6, 81a/14, 81b/5, 132b/1, 135a/1, 135a/2, 135a/8, 135a/9, 135b/12, 135b/14, 136a/8

t.+*dür* 74b/11

t.+*e* 138b/10, 138b/12, 138b/9, 197a/6

*t.***ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Tevhit kılmak.

t.-ur 81a/15

te'vīl: *Ar.*Sözü çevirme, söze ayrı anlam vermeye çalışma.

t.+*i* 125a/14

ṭıfıl: < *Ar.ṭıfl* Küçük çocuk.

*t.*161a/11

ṭıfuliyyet: *Ar.* Küçük çocuk hâlinde kalma.

t.+den 171a/15

tımār: *Far.*Yara bakımı.

*t.***ṭet(d)-:** *Far.+T.*Yarayı tedavi etmek.

t.-emedi 30a/15

tīz: *Far.*Çabuk. Keskin.4. Sık.

*t.*20b/10, 20b/13, 124b/11

ṭop(b): Top.

t.+ını 144b/12

ṭoġ-: Dünyaya gelmek.

t.-dı 85a/1

t.-duġuŋ 152a/1

t.-mış 99a/13, 103a/13

ṭoġrı: Gerçek, yalan olmayan. **krş.** ṭoġru.

*t.*38b/11, 39b/1, 136a/13

t.+dur 103a/1

*t.***ol-:** Gerçek olmak.

t.-a 123b/12

ṭoġru: Gerçek, yalan olmayan. **krş.** ṭoġrı.

*t.*15b/14

ṭoġruluḳ: Gerçeklik.

*t.*187b/1

ṭoḳuz: Sekizden sonra gelen sayının adı.

*t.*43b/7, 128b/9

t.+unı 29a/10, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/15

ṭoḳuzıncı: Dokuz sayısının sıra sayı sıfatı; sekizinciden sonra gelen.**krş.**ṭoḳuzuncı, ṭoḳuzuncu.

*t.*144a/15

ṭoḳuzuncı : Dokuz sayısının sıra sayı sıfatı; sekizinciden sonra gelen. **krş.** ṭoḳuzıncı, ṭoḳuzuncu.

*t.*122b/7

ṭoḳuzuncu: Dokuz sayısının sıra sayı sıfatı; sekizinciden sonra gelen.**krş.**ṭoḳuzıncı, ṭoḳuzuncı.

*t.*121b/11, 123b/8, 124b/5

ṭol-: Dolu duruma gelmek.

t.-up 82b/2

t.-ardı 73b/5

ṭolaş-: Sarılmak.

t.-up 11a/14

ṭoldur-: Dolmasını sağlamak.

t.-dı 13a/13, 73b/4

t.-up 170b/4

ṭolu: Dolmuş.

*t.*103a/6

ṭon: Giysi, elbise.

*t.*34b/15, 34b/15

t.+ın 53b/12

t.+ını 34b/11

t.+ınuŋ 35a/5

t.+uŋı 46b/12

ton-: Sıvı, soğuğun etkisiyle katı duruma geçmek, buz tutmak.

t.-ar 20a/7

ṭopraḳ(ġ): Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.

*t.*95a/2, 129b/11

t.+a 129b/14

t.+dan 57a/10, 9b/3, 129b/13

t.+ı 95a/1

ṭoy: Ziyafet.

*t.*73a/11, 73a/15

ṭoyla-: Kutlamak.

t.-rlar 82b/5

ṭoyurmaḳ: Açlığını gidermek.

*t.*15a/11, 97b/5

töhmet: *Ar.* Birine yüklenilen, işlendiği sanılan, fakat henüz aydınlanmamış olan suç, suçlama.

*t.*69b/4

t.+in 173a/10

*t.***ḳıl-:** *Ar.+T.*Suçlamak.

t.-dı 153a/13

ṭur-: Hareketsiz durumda olmak.

t.+an 196b/9

t.-asın 103a/6

t.-dı 113a/11, 137b/9, 77b/8

t.-ġıl 50a/12, 169b/13

t.-maz 19b/13

t.-sa 114b/15

t.-saŋ 138a/7, 50a/11

t.-up 106a/1, 118b/2, 137b/14, 138a/5, 159a/15, 22a/1, 72b/1, 7a/11, 7a/9, 8b/3, 155b/1, 170b/1, 197a/13

t.-ur 50a/11, 98a/15, 98a/6

t.-uram 84a/8

t.-urdı 98b/5

t.-urlar 20b/4, 151a/8, 155a/4

*t.***-ıgel:** Ayağa kalkıp durmak.

t. 38a/12

t.-di 40a/5, 86a/5

t.-düm 130b/3

ṭurmaḳ: Durmak.

*t.*15b/6, 47a/11

ṭut-: Elde bulundurmak, bulunduğu durumu korumak.

*t.*73b/11, 136a/1, 151a/6, 156b/2

t.-mazın 153a/12

t.-up 11b/8, 69b/10

ṭūṭī: *Far.* Dudu, papağan cinsinden taklit yapan bir kuş.

*t.*95b/2, 155a/3

t.+leri 18a/14, 96b/10, 149b/2, 150a/2, 151a/8, 151b/11, 152a/6, 153a/1, 158b/13, 158b/5, 158b/9, 159a/4, 180a/13

t.+si 152a/10, 153a/8, 153b/1, 153b/9, 154b/6, 155a/5, 155b/13, 155b/4, 155b/9, 156a/1, 156a/5, 156a/9, 156b/3, 157a/10, 157a/14, 157a/5, 157b/12, 157b/6, 158a/1

ṭutmaḳ: Tutmak.

*t.*15b/13

ṭuz: Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billur madde.

*t.*128b/5

t.+unı 123b/3

U

ʿ**ucb**: *Ar.* Kendini beğenmişlik.

*u.*8b/11, 70a/7, 147a/1, 187a/13

u.+ı 124b/2, 126b/12

*u.***ṭ(d):** *Ar.+T.*Kendini beğenmek.

u.+eni 8b/11

ʿ**ucub**: *Ar.* Kendini beğenmişlik.

*u.***ṭ(d):** *Ar.+T.*Kendini beğenmek.

u.-üp 20a/5

uç: Genellikle uzun bir nesnenin incelerek biten son ve sivri noktası.

u.+ından 187a/15

uç-: kuş kanatlı böcek vb.hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak

u.-amaz 25a/2, 165a/8

u.-an 170a/11

u.-ar 22a/6, 22a/9, 25a/3, 113b/15, 165a/10, 173b/13

u.-dılar 74a/8

u.-makda 38a/3

u.-masunlar 173b/13

u.-up 25a/10

uçmaḳ(ġ): Uçmak.

u.+a 22a/7

uçmaḳ(ġ): Cennet.

*u.*29b/1, 29b/2, 50a/12, 68a/13, 68a/13, 116b/15

u.+a 174b/13

u.+da 68b/2

u.+dan 113b/15

u.+ı 39b/6

ufuḳ: < *Ar.ufḳ* Düz arazide veya açık denizde gökle yerin birleşir gibi göründüğü yer.

u.+ı 140b/3

uġra-: Yola devam etmek üzere bir yerde kısa süre kalmak.

u.-dı 97b/11, 141a/4

uġrı: Hırsız.

*u.*73a/1, 119a/6

uḫuvvet: *Ar.* Kardeşlik, dostluk, bağlılık.

*u.*55b/3, 55b/5, 55b/6

ʿ**uḳbā**ʾ: *Ar.*Ahiret, öbür dünya.

*u.*82b/6

u.+yıçun 193a/1

ʿ**uḳūbet:** *Ar.* Ceza, eziyet.

*u.*21a/4, 24a/4, 24a/4

u.+den 24a/1, 24a/1

ulaḳ(ġ): Haberci.

u.+ı 141a/5

ulaş-: Varmak, gelmek.

u.-madı 187b/2

u.-maz 103a/3

u.-sa 103a/3

u.-ur 103a/3

ʿ**ulemā**: *Ar.*Bilginler.

*u.*42b/6

ulu: 1. Erdemleri bakımından çok büyük.2. Yüce.

*u.*13b/2, 32a/11, 32b/5, 34b/12, 35a/11, 38b/9, 78a/5, 84a/7, 102a/2, 154b/8, 155b/14, 156a/1, 157b/14, 165a/4, 192a/13

u.+lar 24a/1, 121a/2

u.+ları 60a/10, 101a/5

u.+larıla 164a/12

u.+sı 100b/14

ulūhiyyet: *Ar.*Allahlık sıfatı.

*u.*84b/15, 156b/1, 157b/3

u.+den 84b/13

ulula-: Yüceltmek.

u.-yup 154b/8, 161a/8

ululan-: Büyüklenmek.

u.-up 8b/11

ululanmaḳ: Büyüklenmek.

*u.*13b/7

ululıḳ: Büyüklük.

*u.*155b/1

ʿ**ulvī**: *Ar.*Yüce.

u.+dur 56b/7

um-: Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.

u.-salar 157b/2

umūr: *Ar.* İşler.

u.+ını 124b/9

unut-: Akılda kalmamak, hatırlamamak.

u.-dı 139a/8

u.-mak 134b/3

ur-: 1. Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi hızla yere çarpmak.2. Bağlamak, ilişkilendirmek.

u.-a 123b/8, 144b/12, 144b/15

u.-an 49b/2

u.-ana 17a/11

u.-anlara 56a/9

u.-asın 9a/15

u.-ayın 23a/4

u.-dı 77a/9, 77b/7, 106a/10, 128b/5, 141a/14

u.-duḳları 20b/3

u.-duŋsa 141b/9

u.-ġıl 77a/9, 135b/9

u.+maġa 196b/7

u.-maḳ 17a/4, 88a/1, 141a/14

u.-mayınca 83a/4, 88a/1

u.-mazam 31a/13

u.-sa 70b/7, 77b/8, 120a/4

u.-salar 73a/1

u.-up 96b/4, 147a/3

u.-ur 117b/13

u.-ursın 59a/10

urıl-: Vurulmak. **krş.**urul-.

u.-mış 79a/7

urın-: Vurunmak.

u.-ur 117b/13

urul-: Vurulmak. **krş.**urıl-.

u.-mış 79a/8

uṣāŋ : Sıkılma.

u. **ol-:** Bir şeyden hoşlanmaz veya sıkılır duruma gelmek.
*u.*63a/15, 134b/9
u.-up 63a/15
utan-: Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, mahcup olmak.
*u.*171b/8
u.-up 31a/11
uy-: Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek.
u.-maġa 13b/9
u.-maḳ 85b/5
u.-masa 85b/6
u.-uŋ 37b/13, 85b/3
uyan: Dizgin, gem, yular.
*u.*123b/8
uyan-: Uyku durumundan çıkmak.
u.-dı 60b/6
u.-sa 130a/12
uyku: Dış uyaranlara karşı bilincin, bitiniyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.
u.+dan 130a/11
uyu-: Uyku durumunda olmak.
u.-rlar 60b/3
u.-maḳ 125a/7
uza-: Boyu büyümek.
u.-dı 128b/6
u.-sa 131a/8
ʿ**uzlet**: *Ar.* 1. Bir yana çekilip kendi kendine tenhada yaşama. 2. Yalnızlık köşesine çekilme.
*u.*2a/5, 103a/8
*u.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Yalnız kalmak.
u.-maḳ 159a/13
uzun: 1. İki ucu arasında fazla uzaklık olan.2. Kısa karşıtı.
u.+ında 156b/6

Ü

üç: İkiden sonra gelen sayının adı.
*ü.*15b/9, 16b/8, 31a/5, 31a/5, 31b/1, 42b/14, 58b/14, 68b/6, 69a/2, 96b/12, 96b/13, 101b/5, 115a/15, 116a/10, 118a/10, 125a/1, 128b/1, 129b/8, 131a/15, 144a/1, 145b/8, 149b/1, 152b/2, 162b/3, 176b/3, 180b/1
üçünci: Üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen
*ü.*15b/14, 21b/11, 51a/10, 51a/13, 59a/10, 69a/13, 73a/2, 86a/1, 93b/9, 103a/2, 109b/7, 121a/7, 122a/7, 123a/8, 123b/15, 134a/9, 144a/13, 144b/2, 146a/10, 152b/15, 155b/8, 157a/10, 183a/12, 187b/1
ü.+si 43b/13, 77a/3, 82a/2, 83b/12, 84b/14
ü.+sinüŋ 81a/5
üküş: Çok, fazla.
*ö.*19a/11, 19a/14, 24b/7, 24b/8, 74a/1, 79b/10, 132a/12, 132a/6, 132b/10,

132b/15, 132b/9, 133a/3, 133a/7, 174b/9,
ö.+dür 39a/3
ö.+dürür 171b/11
ülfet: *Ar.* Ahbaplık, dostluk.
*ü.*144a/13, 144a/8, 150a/9
ü.+i 69b/14, 143b/6
ümīd: *Far.* Umut. **krş.** ümīẕ.
ü.+i 113b/15
ümīẕ: *Far.* Ümit. **krş.** ümīd.
*ü.*49b/2, 69b/15, 120b/7, 136a/12, 161a/7
ü.+dür 32b/10, 93b/9, 103b/3, 136a/5
ü.+e 144b/14
ü.+i 72b/2, 116b/15, 192a/15
ü.+in 24b/10
ü.+ini 15b/13, 69b/13, 99a/9, 176b/10
ü.+üŋ 129a/6
ü.+üŋi 142a/6, 157b/4
ü. **ẹt(d)-:** *Far.+T.* Ümit etmek.
ü. -üp 161a/7
ü. **eyle-:** *Far.+T.* Ümit etmek.
ü. -gil 134b/13
ümmet: *Ar.* Hz.Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.
*ü.*85b/11, 112a/8, 117b/9, 126a/9
ü.+e 7b/7, 85b/3
ü.+i 159a/10, 180b/14
ü.+in 10a/10
ü.+ine 10a/15, 13a/12
ü.+inüŋ 85b/9
ü.+lerden 10a/11, 112a/6
ü.+lerinüŋ 7b/2, 32a/8
üns: *Ar.* Alışıklık, alışkanlık, alışma.
*ü.*132a/10, 132b/10, 132b/11, 132b/13, 132b/5, 135a/1, 135a/11, 135a/6, 135b/1, 136a/10, 136a/5, 144b/13
ü.+den 84b/14
ü.+i 112a/4
ürküt-: Korkutup kaçırmak.
ü.-meye 121b/13, 122a/4
ʿ**üryān**: *Ar.* Çıplak.
*ü.*31a/2
üstād: *Far.* Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.
*ü.*118a/3
ü.+uŋ 13a/4
üstün: Benzerlerine göre daha yüksek düzeyde olan, onları geride bırakan.
*ü.*152a/4
üstüvār: *Far.* Sağlam, kuvvetli, güvenilir.
*ü.*76b/13, 78b/5, 80a/10, 84b/10, 159a/2
*ü.***ḳıl-:** *Far.+T.*Sağlamlaştırmak.
ü.-dı 159a/2
üzere: Üzerine, üzerinde.
*ü.*36a/4, 59b/10, 63b/4, 72b/1, 72b/2, 75a/9, 106a/1, 106a/8, 113a/7, 125a/12, 125b/5, 129b/3, 137b/1, 146a/2, 147a/4, 147b/1, 159a/15, 169b/13

ü.+durur 157a/7

üzer(i): Üstü, üzeri.

ü.+nde 75a/1, 123b/11, 135b/15, 144a/6, 144a/8, 152b/2, 153b/4, 180a/8, 180a/8, 196a/11, 196b/10

ü.+ndeki 196b/13, 196b/6

ü.+ne 19b/13, 20b/3, 22a/1, 22a/1, 25b/1, 38b/4, 54b/13, 59b/9, 60b/5, 60b/9, 61a/8, 61a/9, 64a/6, 65a/8, 74a/3, 76a/2, 83a/14, 103b/3, 104b/13, 105a/6, 114a/4, 123b/9, 129b/10, 130b/11, 152b/4, 152b/5, 170b/1, 170b/2, 177a/1, 196a/14, 196a/2

ü.+lerinde 60b/7

ü.+(ü)ŋdeki 170a/8, 170b/5

üzre: Üzere.

*ü.*141b/15

üzüm: Asmanın taze ve kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi.

*ü.*59a/4

V

vaʿad: < *Ar.vaʿd* Yapılmasına söz verilen şey.

v.+dür 125a/13

vaʿde: *Ar.*Bir iş için önceden verilen zaman.

*v.*135a/11

v.+lere 22b/3

v. **ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Süre vermek.

v.-e 149a/15

v. **ol-:** *Ar.+T.* Süre verilmek.

v. -an 96b/15

vaʿaẓ: < *Ar.vaʿẓ* Cami, mescit vb.yerlerde vaizlerin yaptığı, genellikle öğüt niteliği taşıyan dinî konuşma.

*v.*8b/9, 14a/6, 30b/6

*v.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.*Öğüt nitelikli konuşmak.

v.-erdi 58b/12

vācib: *Ar.* İslam dinine göre yapılması gerekli olan.

*v.*124b/13

v.+i 116a/13, 123b/13

*v.***ol-:** *Ar.+T.* Vacib olmak.

v.-dısa 124b/13

v.-ur 129b/5

vaḥdet: *Ar.*1. Yalnızlık.2. Teklik, birlik.

*v.*21b/13

v.+de 144b/13

vaḥy: *Ar.* Tanrı tarafından pygambere indirilen emir.

*v.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Vahiy etmek.

v.-üp 6b/15

vaʿīd: *Ar.*1. Birini iyiliğe sevk ve kötülükten uzaklaştırmak için korkutma. 2. Yıldırma.

v.+den 60b/1

v.+dür 125a/13

v.+elerden 42b/12

v.+inden 9a/14

vaḳār: *Ar.*Ağırbaşlılık.

*v.*122b/5

vāḳıʿa: *Ar.*Vuku buluş, olmuş bir iş.

*v.***ol-:** Ar.+T.Olmak.

v.-dı 98a/14

vāḳıf: *Ar.* 1. Bir şeyi elde eden.2. Bir şeyden haberi olan.

*v.*131a/14

vāḳiʿ: *Ar.* Vuku bulan, olan.

*v.***ol-:** *Ar.+T.*Vaki olmak.

*v.-a*caḳ 55b/7

v.-dı 43a/12

v.-ur 169b/4

vaḳit: < *Ar.vaḳt* Zaman. **krş.** vaḳt.

*v.*132a/11, 132b/4, 136b/7, 144b/15, 152a/3, 165b/3, 171a/5, 171b/1

v.+de 32a/15, 98b/13

v.+lerinde 15a/1

vaḳt: *Ar.* Zaman. **krş.** vaḳit.

*v.*31b/2, 43a/1, 43a/2, 43a/11

v.+ile 95a/5

v.+in 9b/1, 15a/9, 16a/1, 16a/4, 16b/2, 82a/14, 83b/4, 83b/9, 94b/2, 95a/7, 132a/14, 133a/1, 133a/11, 133a/9, 136a/1, 136b/10, 137a/3, 163a/9, 165b/6, 165b/8, 171b/5, 171b/6, 185a/13, 195b/8

v.+inde 15b/15, 82a/7, 82b/4, 112b/15

var: Var.

*v.*15b/9, 22a/5, 22a/5, 22a/5, 22a/5, 45a/4, 45a/4, 52b/7, 55a/7, 55b/3, 59a/2, 68a/12, 6b/13, 71a/5, 71a/5, 76b/9, 77a/2, 78b/10, 78b/6, 78b/6, 81a/4, 82a/1, 83b/12, 84b/12, 107a/3, 115a/12, 115a/12, 120b/10, 120b/12, 120b/14, 125a/10, 125a/11, 125a/11, 125a/11, 125b/15

*v.+*dı 30b/1, 72b/9, 72b/14, 73a/3, 73a/11, 73b/9, 73b/12, 81a/10, 180b/6

v.+dur 10b/5, 18a/12, 18a/13, 20b/6, 23b/3, 38b/9, 42b/8, 50b/5, 63b/9, 79a/5, 80a/5, 80a/6, 81a/12, 81a/13, 85a/10, 97b/15, 97b/8, 97b/9, 102a/7, 102b/15, 109b/7, 115a/15, 115b/1, 116b/7, 116b/8, 116b/15, 116b/12, 117a/1, 117a/3, 117a/4, 120b/3, 122b/15, 125a/2, 125a/4, 125b/3, 128b/1, 134a/1, 135a/1, 135a/10, 135a/13, 135a/9, 136b/13, 136b/5, 141b/10, 143a/8, 144a/3, 144a/4, 144a/5, 144a/6, 144a/7, 144a/8, 145b/8, 151a/6, 153b/2, 155a/2, 155a/3, 155a/3, 156b/2, 156b/3, 157b/2, 165b/11, 173b/11, 185a/15, 193a/1, 193a/1

v.+ıdı 35a/9, 73a/6

v.+ısa 129a/6, 142a/10, 142a/3, 183a/14

v.+ken 102a/12

v.+mı 107a/2

v.+mıdur 58b/14

*v.***ẹt(d):** Yaratmak.

v.-en 76b/9

*v.***eyle-:** Yaratmak.

v.-yüp 204a/9

*v.***ol-:** Var olmak.
v.-sa 101b/14
var-: 1. Erişilmek istenen yere ayak basmak.2. Ulaşmak.3. Vasıl olmak.
v.-alar 169b/4
v.-alum 196a/7
v.-anlar 165b/5
v.-dı 78b/5, 81b/10, 83a/7, 84b/9, 97b/12, 98a/9, 98b/15, 98b/3, 111a/6, 187a/14, 196/9
v.-dılar 11a/7, 30b/1, 196a/9
v.-dısa 111a/5
v.-duk 113a/12
v.-dum 59a/5
v.-dur 98b/13
v.-gıl 80a/3
v.-ınca 152a/5, 174a/4
v.-malu 69b/8
v.-mış 171b/2
v.+sa 164b/1, 165a/4, 171a/5
v.-saŋ 170b/6
v.-up 79a/15, 103a/2, 170b/3
v.-ur 119a/1
*v.***ıgörmek:** Varıp görüp devam etmek.
*v.*172b/9
vārid: *Ar.* Gelen, erişen.
*v.***ol-:** *Ar.+T.* Erişmek
v.-mışdur 42b/10
varlıḳ(ġ): Var olma durumu, mevcudiyet.
*v.*103a/10, 123a/3
v.+ından 115a/1, 185a/12
varmaḳ(ġ): Varmak.
*v.*68a/9
*v.*a 13b/9, 98a/8
vaṣf: *Ar.* Nitelik.
v.+ı 15b/9
vāṣıl: *Ar.* Ulaşan, varan.
*v.*129b/4
*v.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Ulaştırmak.
v.-dı 10a/6
*v.***ol-:** *Ar.+T.* Ulaşmak.
v.-muşlardur 2a/5
vāsıṭasız: *Ar.+T.* Araçsız.
*v.*10a/7
vāv: *Ar.* Arap alfabesinin yirmi yedinci harfi.
*v.*116a/5
v.+ı 115a/10
vāye: *Far.* Nasip, kısmet.
v.+sinde 145b/4
ve: İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.
*v.*2a/11, 2a/11, 2a/14, 2a/14, 2a/17, 2a/18, 2a/4, 2a/7, 2a/7, 2a/8, 2a/8, 2a/9, 7a/3, 7a/3, 7a/4, 7a/4, 7a/8, 7a/10, 7b/13, 8a/1, 8a/3, 8a/4, 8a/7, 8a/10, 8b/12, 8b/4, 9b/10, 9b/10, 9b/11, 10a/1, 10a/14, 10a/2, 10a/3, 10a/5, 10b/6, 11a/2, 11a/3, 11a/3, 11a/4, 11a/5, 11b/11, 11b/13, 11b/15, 11b/5, 12a/1, 12a/10, 12a/11, 12a/13, 12a/14, 12a/14, 12a/2, 12a/2, 12a/3,

12a/3, 12a/3, 12a/3, 12a/5, 12a/7, 12a/9, 12b/1, 12b/12, 12b/14, 12b/14, 12b/15, 12b/2, 12b/3, 12b/5, 12b/6, 12b/6, 12b/6, 12b/7, 12b/7, 13a/1, 13a/11, 13a/11, 13a/12, 13a/15, 13a/4, 13a/5, 13a/7, 13a/8, 13b/1, 13b/11, 13b/12, 13b/13, 13b/2, 13b/2, 13b/2, 13b/2, 13b/4, 13b/4, 13b/5, 13b/7, 13b/7, 14a/10, 14a/11, 14a/2, 14a/7, 14a/8, 14a/8, 14a/8, 14a/9, 14a/9, 14a/9, 14a/9, 14b/10, 14b/10, 14b/2, 14b/3, 14b/5, 14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/7, 14b/7, 15b/10, 15b/10, 15b/11, 15b/7, 15b/8, 15b/8, 16a/2, 16b/10, 16b/6, 16b/7, 16b/7, 17a/1, 17a/10, 17a/10, 17a/2, 17a/5, 17a/6, 17a/7, 17a/8, 17a/8, 17a/9, 17a/9, 17b/2, 17b/3, 18a/10, 18a/5, 18a/5, 18a/6, 18a/7, 18a/8, 18a/10, 18a/10, 19a/1, 20a/15, 20a/3, 20a/4, 20a/4, 20a/4, 20b/13, 20b/3, 20b/5, 20b/9, 20b/9, 21a/1, 21a/15, 21a/9, 21b/7, 22a/9, 22b/1, 23a/1, 23a/13, 23a/4, 23b/10, 23b/11, 23b/12, 23b/14, 23b/8, 24a/11, 24a/13, 24a/6, 24a/7, 24a/8, 25a/14, 25a/9, 25b/11, 25b/12, 25b/12, 25b/13, 25b/14, 25b/14, 25b/3, 25b/5, 25b/6, 25b/9, 25b/9, 26b/1, 26b/13, 26b/14, 26b/14, 26b/5, 26b/9, 27a/1, 27a/11, 27a/11, 27a/11, 27a/2, 27a/2, 27a/4, 27a/6, 27a/6, 27a/7, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/9, 27b/10, 27b/13, 27b/13, 27b/14, 27b/3, 27b/4, 27b/4, 27b/6, 27b/7, 27b/7, 27b/8, 27b/9, 28a/11, 28a/11, 28a/12, 28a/13, 28a/2, 28a/4, 28a/5, 28a/6, 28a/7, 28a/8, 28a/9, 28a/9, 28b/1, 28b/11, 28b/12, 28b/12, 28b/13, 28b/3, 28b/3, 28b/4, 28b/6, 28b/9, 29a/3, 29a/3, 29a/4, 29a/4, 29a/5, 29a/6, 29a/7, 29a/9, 29b/11, 29b/11, 29b/12, 30a/7, 30a/8, 30a/9, 30a/9, 30b/10, 30b/11, 30b/8, 30b/9, 31a/4, 31b/11, 31b/12, 31b/13, 31b/3, 31b/4, 31b/5, 31b/7, 32b/3, 32b/4, 32b/8, 34a/11, 34a/11, 34a/14, 34a/15, 34b/10, 34b/10, 34b/11, 34b/12, 34b/3, 34b/4, 34b/4, 34b/5, 34b/5, 35a/4, 35a/4, 35a/6, 35a/7, 35a/8, 35b/10, 35b/9, 35b/9, 36a/13, 36a/13, 36a/5, 36b/3, 36b/4, 36b/6, 36b/6, 36b/7, 36b/8, 36b/9, 37a/15, 37a/5, 37a/5, 37a/6, 37b/10, 37b/11, 37b/5, 37b/7, 37b/9, 38a/1, 38a/3, 38a/5, 38a/8, 38b/1, 38b/13, 38b/15, 38b/15, 39a/1, 39a/11, 39a/14, 39a/14, 39a/4, 39a/4, 39a/7, 39a/8, 39b/10, 39b/11, 39b/13, 39b/6, 40a/10, 40a/11, 40a/12, 40a/12, 40a/13, 40a/14, 40b/1, 40b/15, 40b/2, 40b/5, 40b/6, 40b/6, 40b/7, 40b/7, 41a/10, 41a/10, 41a/13, 41a/15, 41a/15, 41a/3, 41b/13, 41b/15, 42a/10, 42a/14, 42a/14, 42a/15, 42a/15, 42a/3, 42a/4, 42a/5, 42a/8, 42a/9, 42b/12, 42b/14, 42b/15, 42b/2, 42b/3, 42b/4,

42b/7, 43a/10, 43a/11, 43a/12, 43a/15, 43a/6, 43b/10, 43b/3, 44a/2, 44b/1, 44b/10, 44b/12, 44b/14, 45a/13, 45a/13, 45a/14, 45b/13, 45b/14, 45b/4, 46a/10, 46a/10, 46a/11, 46a/14, 46a/6, 46b/11, 46b/11, 46b/12, 46b/2, 46b/6, 46b/7, 47a/1, 47a/10, 47a/8, 47b/1, 47b/11, 47b/12, 47b/12, 47b/12, 47b/3, 47b/4, 47b/5, 48a/11, 48a/12, 48a/12, 48a/12, 48a/2, 48a/3, 48a/6, 48a/6, 48a/6, 48a/6, 48a/6, 48a/7, 48a/7, 48a/7, 48a/9, 48b/10, 48b/10, 48b/11, 48b/13, 48b/14, 48b/14, 48b/15, 48b/15, 48b/2, 48b/5, 48b/8, 48b/8, 48b/9, 49a/1, 49a/1, 49a/10, 49a/10, 49a/12, 49a/13, 49a/4, 49a/5, 49a/6, 49a/8, 49b/10, 49b/4, 50a/10, 50a/13, 50a/14, 50a/15, 50a/3, 50a/7, 50a/7, 50b/1, 50b/1, 50b/10, 50b/14, 50b/14, 50b/4, 50b/4, 50b/7, 50b/7, 50b/9, 51a/14, 51a/15, 51a/15, 51a/5, 51a/7, 51b/10, 51b/11, 51b/12, 51b/12, 51b/13, 51b/14, 51b/15, 51b/15, 51b/3, 51b/3, 51b/9, 51b/9, 52a/10, 52a/12, 52a/13, 52a/13, 52a/14, 52a/15, 52a/2, 52a/2, 52a/3, 52a/3, 52a/4, 52a/7, 52a/8, 52a/8, 52a/9, 52b/10, 52b/13, 52b/14, 52b/14, 52b/15, 52b/2, 52b/3, 52b/4, 52b/5, 52b/8, 53a/1, 53a/11, 53a/13, 53a/13, 53a/13, 53a/14, 53a/14, 53a/3, 53a/5, 53a/5, 53a/6, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 53a/9, 53b/5, 53b/6, 53b/7, 53b/8, 54a/14, 54a/15, 54a/15, 54a/2, 54a/2, 54a/2, 54a/4, 54b/15, 54b/4, 54b/7, 54b/8, 54b/8, 54b/9, 55a/1, 55a/14, 55a/15, 55a/2, 55a/4, 55b/11, 55b/13, 55b/14, 55b/15, 55b/2, 55b/3, 55b/3, 55b/9, 56a/14, 56a/15, 56a/3, 56a/5, 56a/8, 56b/1, 56b/1, 56b/1, 56b/12, 56b/3, 57a/1, 57a/10, 57a/2, 57a/3, 57a/4, 57a/8, 57a/8, 57a/9, 57b/4, 57b/8, 580, 58a/10, 58a/12, 58a/12, 58a/14, 58a/14, 58a/2, 58a/3, 58a/3, 58a/5, 58a/5, 58a/6, 58a/7, 58a/9, 58b/1, 58b/2, 58b/5, 59a/13, 59a/9, 59b/11, 59b/12, 59b/13, 59b/14, 59b/15, 59b/3, 59b/6, 59b/8, 60a/4, 60a/7, 60b/13, 60b/14, 61a/4, 61a/8, 61b/1, 61b/11, 61b/11, 61b/12, 61b/13, 61b/14, 61b/15, 61b/4, 61b/5, 61b/6, 61b/7, 61b/9, 62a/1, 62a/1, 62a/12, 62a/12, 62a/2, 62a/2, 62a/4, 62a/8, 62b/12, 62b/13, 62b/13, 62b/5, 62b/7, 62b/8, 62b/8, 62b/9, 63a/10, 63a/14, 63a/5, 63a/7, 63a/7, 63a/8, 63a/8, 63a/9, 63b/14, 63b/14, 63b/5, 63b/5, 63b/7, 63b/9, 64a/14, 64a/8, 64a/9, 64b/10, 64b/13, 64b/4, 64b/5, 64b/7, 64b/8, 64b/8, 64b/9, 65a/1, 65a/14, 65a/15, 65a/2, 65a/2, 65a/2, 65a/3, 65a/4, 65a/5, 65a/5, 65a/5, 65b/10, 65b/11, 65b/12, 65b/12, 65b/13, 65b/2, 65b/4, 65b/8, 65b/9, 65b/9, 66a/11, 66a/14,

66a/14, 66a/15, 66a/15, 66a/4, 66a/5, 66a/5, 66a/5, 66a/6, 66a/8, 66b/1, 66b/1, 66b/10, 66b/10, 66b/14, 66b/2, 66b/2, 66b/3, 66b/3, 66b/8, 66b/9, 670, 670, 673, 676, 67a/1, 67a/10, 67a/11, 67a/11, 67a/11, 67a/12, 67a/13, 67a/14, 67a/15, 67a/8, 67a/9, 67a/9, 67b/11, 67b/11, 67b/12, 67b/12, 67b/12, 67b/13, 67b/14, 67b/15, 67b/15, 67b/15, 67b/2, 67b/2, 67b/3, 67b/3, 67b/3, 67b/4, 67b/5, 67b/9, 68a/1, 68a/1, 68a/15, 68a/2, 68a/5, 68a/6, 68b/14, 68b/14, 68b/15, 68b/4, 68b/8, 68b/9, 69a/1, 69a/3, 69a/3, 69a/5, 69b/13, 69b/15, 69b/15, 69b/2, 69b/6, 69b/7, 69b/8, 70a/1, 70a/12, 70a/7, 70a/7, 70b/11, 71a/10, 71a/11, 71a/11, 71a/7, 71a/9, 71b/10, 71b/12, 71b/14, 71b/15, 71b/15, 71b/4, 71b/4, 71b/4, 71b/5, 71b/7, 71b/7, 71b/8, 71b/9, 71b/9, 71b/9, 72a/1, 72a/1, 72a/1, 72a/10, 72a/10, 72a/11, 72a/5, 72a/5, 72a/6, 72a/7, 72a/7, 72a/8, 72b/4, 73a/15, 74a/10, 74a/2, 74b/8, 74b/8, 75a/11, 75a/6, 75b/13, 75b/14, 76a/1, 76a/11, 76a/11, 76a/11, 76a/13, 76a/15, 76a/9, 77a/1, 77a/13, 77b/11, 78a/11, 78a/11, 78a/12, 78a/4, 78a/7, 78a/8, 78a/9, 78a/9, 79b/3, 79b/5, 79b/6, 79b/9, 80a/13, 80a/14, 80a/15, 80a/15, 80a/5, 80b/1, 80b/11, 80b/11, 80b/13, 80b/14, 80b/14, 80b/3, 80b/4, 80b/4, 80b/5, 80b/5, 80b/6, 81a/9, 81b/2, 81b/4, 81b/6, 81b/8, 82a/10, 82a/11, 82a/6, 82a/9, 82b/9, 83a/2, 83a/3, 83b/15, 83b/7, 83b/7, 83b/8, 83b/8, 83b/8, 83b/8, 83b/8, 83b/9, 83b/9, 83b/9, 84a/12, 84a/12, 84a/13, 84a/15, 84a/15, 84a/3, 84b/3, 84b/3, 84b/4, 85a/11, 85a/13, 85a/14, 85a/9, 85b/1, 85b/13, 86a/1, 86b/1, 86b/12, 86b/12, 86b/13, 86b/13, 86b/15, 86b/3, 86b/4, 86b/5, 86b/6, 86b/7, 86b/8, 86b/9, 87a/1, 87a/10, 87a/11, 87a/13, 87a/13, 87a/13, 87a/14, 87a/15, 87a/15, 87a/5, 87a/7, 87a/9, 87b/1, 87b/1, 87b/11, 87b/12, 87b/13, 87b/3, 87b/4, 87b/4, 87b/5, 87b/5, 87b/6, 87b/9, 88a/10, 88a/11, 88a/12, 88a/12, 88a/15, 88a/4, 88a/5, 88a/7, 88a/7, 88a/9, 88b/1, 88b/10, 88b/10, 88b/10, 88b/11, 88b/12, 88b/12, 88b/14, 88b/2, 88b/3, 88b/4, 88b/5, 88b/5, 88b/5, 88b/6, 88b/6, 88b/7, 88b/8, 88b/8, 88b/9, 88b/9, 88b/9, 88b/9, 89a/1, 89a/10, 89a/11, 89a/11, 89a/15, 89a/2, 89a/4, 89a/8, 89b/1, 89b/10, 89b/10, 89b/12, 89b/13, 89b/14, 89b/3, 89b/5, 89b/5, 90a/10, 90a/11, 90a/13, 90a/2, 90a/3, 90a/5, 90a/6, 90a/7, 90a/8, 90b/1, 90b/11, 90b/11, 90b/12, 90b/13, 90b/13, 90b/15, 90b/2, 90b/2, 90b/3, 90b/3, 90b/3, 90b/5, 90b/6, 90b/9, 91a/10, 91a/11, 91a/12, 91a/14,

91a/14, 91a/3, 91a/6, 91a/9, 91a/9, 91b/1, 91b/12, 91b/13, 91b/13, 91b/13, 91b/14, 92a/1, 92a/10, 92a/11, 92a/15, 92a/15, 92a/3, 92a/6, 92a/7, 92a/8, 92b/1, 92b/1, 92b/12, 92b/13, 92b/14, 92b/14, 92b/15, 92b/15, 92b/3, 92b/4, 92b/5, 92b/5, 92b/6, 92b/7, 92b/7, 92b/8, 93b/1, 93b/1, 93b/10, 93b/11, 93b/12, 93b/12, 93b/12, 93b/2, 93b/2, 93b/2, 93b/3, 93b/3, 93b/4, 93b/4, 93b/4, 93b/4, 93b/4, 93b/5, 93b/5, 93b/5, 93b/5, 93b/6, 93b/6, 93b/6, 93b/7, 93b/7, 93b/7, 93b/7, 93b/7, 94a/10, 94a/13, 94a/14, 94a/15, 94a/2, 94a/5, 94a/5, 94a/6, 94a/7, 94b/4, 95a/11, 95a/12, 95a/13, 95a/14, 95a/3, 95a/3, 95a/4, 95a/5, 95a/7, 95a/9, 95b/10, 95b/11, 95b/2, 95b/3, 95b/4, 96a/13, 96a/14, 96a/15, 96a/4, 96a/8, 96b/2, 96b/5, 96b/8, 96b/9, 97a/15, 97a/7, 97a/7, 97b/1, 97b/2, 97b/4, 97b/4, 97b/8, 99b/10, 99b/11, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 99b/13, 99b/4, 99b/7, 99b/8, 99b/9, 99b/9, 100a/1, 100a/1, 100a/10, 100a/13, 100a/13, 100a/13, 100a/3, 100a/4, 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100a/7, 100a/8, 100a/8, 100b/1, 100b/10, 100b/3, 100b/6, 101a/14, 101a/15, 101a/2, 101a/2, 101b/1, 101b/6, 101b/8, 101b/9, 102b/3, 102b/3, 102b/6, 102b/7, 103a/9, 103b/11, 103b/11, 103b/11, 103b/13, 103b/13, 103b/15, 103b/15, 103b/8, 104a/1, 104a/1, 104a/10, 104a/11, 104a/13, 104a/14, 104a/3, 104a/5, 104a/6, 104a/6, 104a/7, 104a/9, 104b/1, 104b/11, 104b/11, 104b/8, 104b/8, 104b/9, 105a/2, 105a/2, 105a/2, 105a/2, 105a/3, 105a/3, 105a/3, 105a/3, 105a/7, 105b/12, 105b/14, 105b/2, 105b/2, 105b/3, 105b/5, 105b/6, 105b/7, 105b/9, 106a/1, 106a/11, 106a/4, 106a/9, 106b/14, 106b/15, 106b/3, 106b/6, 107a/11, 107a/12, 107a/13, 107a/13, 107a/14, 107b/1, 107b/1, 107b/10, 107b/11, 107b/12, 107b/12, 107b/13, 107b/13, 107b/14, 107b/14, 107b/14, 107b/15, 107b/2, 107b/7, 107b/8, 107b/9, 108a/1, 108a/1, 108a/10, 108a/11, 108a/13, 108a/3, 108a/4, 108a/6, 108a/6, 108a/9, 108b/12, 108b/13, 108b/14, 108b/15, 108b/4, 108b/6, 108b/9, 108b/9, 109a/10, 109a/14, 109a/2, 109a/4, 109a/4, 109a/5, 109a/6, 109a/7, 109a/8, 109a/9, 109a/9, 109b/10, 109b/12, 110a/10, 110a/10, 110a/11, 110a/12, 110a/13, 110a/14, 110a/15, 110a/15, 110a/7, 110a/8, 110a/9, 110b/15, 110b/3, 110b/4, 110b/6, 111a/1, 111a/12, 111a/2, 111b/1, 111b/10, 111b/11, 111b/13, 111b/14, 111b/14, 111b/4, 111b/5, 111b/5, 111b/6,

111b/7, 112a/15, 112a/2, 112a/2, 112a/2, 112a/3, 112a/3, 112a/4, 112a/4, 112b/4, 112b/5, 112b/6, 112b/8, 113a/1, 113a/15, 113b/12, 113b/13, 113b/15, 113b/2, 113b/6, 114a/10, 114a/14, 114a/2, 114a/5, 114a/7, 114a/9, 114b/10, 114b/10, 114b/12, 114b/13, 114b/6, 114b/7, 114b/8, 114b/8, 115a/1, 115a/13, 115a/13, 115a/13, 115a/7, 115b/10, 115b/10, 115b/10, 115b/12, 115b/5, 115b/7, 115b/8, 116a/1, 116a/2, 116b/1, 116b/1, 116b/4, 116b/6, 117a/12, 117a/14, 117b/15, 117b/2, 117b/2, 117b/3, 118a/10, 118a/11, 118a/12, 118a/13, 118a/14, 118a/14, 118a/15, 118a/15, 118a/6, 118a/9, 118b/1, 118b/17, 118b/4, 119a/1, 119a/13, 119a/14, 119a/15, 119a/15, 119b/11, 119b/11, 119b/11, 119b/11, 119b/12, 119b/13, 119b/14, 119b/15, 119b/2, 119b/4, 119b/4, 119b/6, 119b/7, 120a/1, 120a/11, 120a/3, 120a/6, 120b/10, 120b/12, 120b/14, 120b/14, 120b/3, 120b/6, 120b/8, 121a/15, 121a/2, 121a/6, 121b/2, 121b/3, 121b/7, 122a/14, 122a/14, 122a/3, 122b/4, 122b/4, 123, 123a/1, 123a/3, 123a/4, 123b/14, 123b/9, 124a/9, 124b/3, 125a/10, 125a/10, 125a/11, 125a/11, 125a/14, 125a/3, 125a/3, 125a/3, 125a/9, 125a/9, 125b/13, 125b/13, 125b/14, 125b/14, 125b/14, 125b/14, 125b/14, 125b/14, 125b/14, 126a/1, 126a/1, 126a/10, 126a/14, 126a/15, 126a/15, 126a/2, 126a/3, 126b/1, 126b/11, 126b/3, 126b/3, 126b/4, 126b/4, 127a/1, 127a/12, 127a/15, 127a/2, 127a/4, 127a/7, 127a/8, 127b/10, 127b/13, 127b/2, 127b/3, 127b/4, 127b/6, 127b/8, 127b/9, 128a/1, 128a/3, 128a/4, 128a/5, 128a/6, 128a/8, 128b/11, 128b/15, 128b/2, 128b/7, 129a/11, 129a/3, 129a/4, 129b/8, 129b/8, 130a/15, 130a/6, 130a/7, 130b/5, 130b/7, 131a/14, 131a/2, 131b/1, 131b/1, 131b/10, 132a/1, 132a/11, 132a/11, 132a/2, 133a/10, 133a/11, 133b/1, 133b/1, 133b/2, 133b/2, 133b/2, 133b/2, 133b/3, 133b/3, 133b/8, 134a/8, 134b/10, 134b/4, 134b/7, 135a/13, 135b/10, 135b/11, 135b/11, 135b/11, 135b/11, 135b/12, 135b/12, 135b/12, 135b/13, 135b/13, 135b/5, 135b/6, 135b/7, 136a/3, 136a/3, 136a/4, 136a/4, 136b/11, 136b/14, 136b/7, 137a/2, 137a/6, 137a/7, 137a/8, 137a/8, 137b/11, 137b/12, 137b/13, 137b/7, 137b/9, 138a/10, 138a/11, 138a/13, 138a/14, 138a/14, 138b/1, 138b/1, 138b/13, 138b/14, 138b/14, 138b/15, 138b/15, 138b/3, 138b/4, 138b/4,

138b/7, 139a/1, 139a/1, 139a/1, 139a/1, 139a/11, 139a/11, 139a/11, 139a/12, 139a/12, 139a/12, 139a/13, 139a/9, 139a/9, 139b/10, 139b/11, 139b/12, 139b/12, 139b/12, 139b/13, 139b/14, 139b/15, 139b/2, 139b/3, 139b/3, 139b/4, 139b/6, 139b/9, 140a/1, 140a/10, 140a/11, 140a/12, 140a/13, 140a/13, 140a/15, 140a/15, 140a/15, 140a/3, 140a/5, 140a/6, 140a/6, 140a/7, 140a/8, 140a/8, 140a/9, 140a/9, 140a/9, 140b/1, 140b/1, 140b/10, 140b/11, 140b/14, 140b/2, 140b/4, 140b/5, 140b/9, 141a/1, 141a/8, 142a/11, 142a/12, 142a/15, 142a/15, 142b/1, 142b/1, 142b/11, 142b/12, 142b/13, 142b/14, 142b/15, 142b/2, 142b/2, 142b/2, 142b/3, 142b/3, 142b/3, 142b/4, 142b/4, 142b/4, 142b/5, 142b/5, 142b/7, 143a/1, 143a/10, 143a/12, 143a/13, 143a/13, 143a/14, 143a/4, 143a/4, 143a/5, 143a/6, 143b/10, 143b/3, 143b/3, 143b/6, 143b/6, 143b/7, 143b/7, 143b/7, 143b/8, 143b/8, 143b/8, 143b/8, 143b/9, 143b/9, 143b/9, 144a/11, 144a/4, 144a/5, 144b/10, 144b/12, 144b/14, 144b/14, 144b/14, 144b/6, 144b/6, 144b/6, 144b/7, 144b/7, 144b/8, 144b/8, 145a/1, 145a/12, 145a/2, 145a/2, 145a/4, 145a/5, 145a/5, 145a/9, 145b/1, 145b/1, 145b/1, 145b/1, 145b/1, 145b/12, 145b/14, 145b/15, 145b/15, 145b/2, 145b/3, 145b/3, 145b/4, 145b/4, 145b/4, 145b/5, 145b/7, 145b/8, 146a/1, 146a/10, 146a/3, 146a/3, 146a/3, 146a/6, 146a/7, 146b/13, 146b/2, 146b/3, 146b/6, 146b/7, 146b/8, 147a/1, 147a/12, 147a/12, 147a/13, 147a/15, 147a/2, 147a/7, 147a/9, 147b/10, 147b/12, 147b/12, 147b/12, 147b/13, 147b/14, 147b/3, 147b/4, 147b/6, 147b/6, 148a/1, 148a/14, 148a/4, 148a/4, 148a/6, 148a/8, 148b/10, 148b/11, 148b/12, 148b/13, 148b/15, 148b/8, 148b/9, 149a/2, 149a/2, 149a/9, 149b/13, 149b/3, 149b/8, 150a/13, 150a/2, 150a/6, 150a/9, 150b/2, 150b/4, 151a/12, 151b/1, 151b/12, 151b/13, 151b/2, 151b/4, 151b/5, 151b/6, 151b/7, 152a/14, 152a/15, 152a/8, 152b/3, 152b/3, 152b/6, 152b/8, 153a/4, 153b/13, 153b/14, 153b/15, 153b/3, 154a/13, 154a/15, 154a/2, 154a/7, 154b/1, 154b/12, 154b/13, 154b/13, 154b/2, 154b/4, 154b/7, 155b/11, 155b/12, 156a/10, 156a/11, 156a/12, 156b/6, 157a/8, 157a/9, 157b/5, 158a/3, 158a/5, 158b/12, 158b/14, 158b/15, 159a/12, 159a/13, 159a/3, 159b/10, 159b/14, 159b/15, 159b/5, 159b/5,

159b/6, 159b/6, 159b/8, 159b/9, 160a/10, 160a/10, 160a/11, 160a/12, 160a/13, 160a/13, 160a/14, 160a/15, 160a/2, 160a/4, 160a/7, 160a/7, 160a/7, 160a/8, 160a/9, 160b/1, 160b/10, 160b/2, 160b/5, 160b/6, 160b/6, 160b/8, 161a/11, 161a/14, 161a/15, 161a/3, 161a/3, 161a/6, 161a/7, 161a/9, 161b/10, 161b/13, 161b/14, 161b/4, 162a/10, 162a/10, 162a/11, 162a/2, 162a/2, 162a/3, 162a/5, 162a/5, 162b/14, 162b/4, 162b/5, 162b/5, 162b/6, 162b/6, 162b/7, 162b/9, 162b/9, 163a/15, 163a/9, 163b/1, 163b/10, 163b/11, 163b/12, 163b/14, 163b/15, 163b/6, 163b/6, 163b/7, 163b/7, 163b/8, 163b/8, 163b/8, 164a/1, 164a/1, 164a/10, 164a/10, 164a/12, 164a/13, 164a/13, 164a/2, 164a/4, 164a/5, 164a/6, 164a/8, 164a/9, 164a/9, 164b/1, 164b/3, 164b/4, 164b/5, 164b/5, 164b/6, 164b/9, 165a/1, 165a/1, 165a/2, 165a/4, 165a/9, 165a/9, 166a/10, 166a/11, 166a/12, 166a/12, 166a/13, 166a/14, 166a/5, 166a/6, 166a/6, 166a/6, 166a/6, 166a/7, 166a/8, 166a/9, 166b/10, 166b/12, 166b/13, 166b/14, 166b/2, 166b/2, 166b/4, 166b/6, 166b/6, 166b/7, 166b/8, 166b/9, 167a/11, 167a/14, 167a/2, 167a/3, 167a/5, 167a/6, 167a/9, 167b/10, 167b/10, 167b/10, 167b/2, 167b/2, 167b/4, 167b/5, 167b/8, 167b/9, 168a/1, 168a/10, 168a/15, 168a/15, 168a/2, 168a/3, 168a/3, 168a/4, 168a/5, 168a/5, 168a/6, 168a/7, 168a/8, 168a/9, 168b/1, 168b/11, 168b/11, 168b/14, 168b/15, 168b/15, 168b/2, 168b/2, 168b/3, 168b/4, 168b/4, 168b/5, 168b/6, 168b/8, 168b/9, 169a/1, 169a/1, 169a/10, 169a/12, 169a/13, 169a/13, 169a/6, 169a/7, 169a/7, 169a/8, 169a/8, 169a/8, 169a/9, 169b/12, 169b/4, 170a/6, 170a/6, 170b/14, 170b/6, 170b/9, 171a/14, 171a/15, 171a/15, 171b/15, 171b/2, 172a/1, 172a/11, 172a/12, 172a/12, 172a/13, 172a/2, 172a/2, 172a/6, 172a/6, 172a/7, 172a/7, 172a/7, 172a/8, 172a/9, 172b/10, 172b/11, 172b/11, 172b/14, 172b/15, 172b/3, 172b/3, 172b/4, 172b/4, 172b/5, 172b/6, 172b/6, 173a/10, 173a/10, 173a/10, 173a/11, 173a/12, 173a/15, 173a/3, 173a/6, 173a/6, 173a/8, 173a/9, 173b/1, 173b/12, 173b/13, 173b/2, 173b/2, 173b/3, 173b/4, 173b/4, 173b/5, 173b/6, 173b/6, 173b/9, 174a/12, 174a/3, 174a/4, 174a/4, 174b/11, 174b/13, 174b/14, 174b/15, 174b/2, 174b/3, 174b/5, 174b/6, 174b/8, 175a/1,

175a/1, 175a/10, 175a/11, 175a/12, 175a/13, 175a/13, 175a/14, 175a/15, 175a/5, 175a/6, 175a/7, 175a/8, 175b/1, 175b/11, 175b/12, 175b/13, 175b/14, 175b/15, 175b/2, 175b/3, 175b/4, 175b/6, 175b/6, 175b/7, 175b/9, 175b/9, 176a/10, 176a/2, 176a/4, 176a/5, 176a/6, 176a/9, 177a/10, 177a/10, 177a/11, 177a/13, 177a/13, 177a/15, 177a/2, 177a/3, 177a/5, 177a/6, 177a/7, 177a/8, 177a/8, 177a/8, 177a/9, 177a/9, 177b/1, 177b/10, 177b/12, 177b/14, 177b/15, 177b/15, 177b/4, 177b/6, 177b/6, 177b/6, 177b/7, 177b/8, 177b/8, 178a/1, 178a/10, 178a/15, 178a/3, 178a/3, 178a/3, 178a/4, 178a/4, 178a/9, 178b/10, 178b/10, 178b/14, 178b/14, 178b/15, 178b/2, 178b/3, 178b/4, 178b/8, 179a/10, 179a/10, 179a/13, 179a/2, 179a/2, 179a/3, 179a/4, 179a/4, 179a/6, 179a/7, 179a/7, 179a/7, 179a/9, 179a/9, 179a/9, 179b/10, 179b/10, 179b/14, 179b/7, 179b/8, 180a/13, 180b/2, 180b/6, 181, 181a/10, 181a/10, 181a/11, 181a/11, 181a/11, 181a/12, 181a/6, 181a/7, 181a/9, 181a/9, 181a/9, 181b/11, 181b/12, 181b/13, 181b/15, 181b/3, 181b/3, 181b/8, 181b/8, 182a/1, 182a/14, 182a/14, 182a/15, 182a/2, 182a/5, 182a/7, 182a/7, 182a/9, 182b/10, 182b/10, 182b/11, 182b/13, 182b/14, 182b/14, 182b/15, 182b/2, 182b/2, 182b/3, 182b/4, 182b/7, 183a/4, 183a/8, 183b/12, 183b/13, 183b/14, 183b/14, 183b/9, 183b/9, 184a/1, 184a/1, 184a/11, 184a/11, 184a/13, 184a/13, 184a/14, 184a/15, 184a/3, 184a/4, 184a/6, 184a/7, 184a/8, 184a/8, 184a/9, 184b/10, 184b/12, 184b/12, 184b/13, 184b/14, 184b/2, 184b/4, 184b/4, 184b/6, 184b/7, 184b/9, 185a/1, 185a/2, 185a/4, 185a/5, 185a/6, 185a/7, 185b/10, 185b/10, 185b/13, 185b/13, 185b/13, 185b/4, 185b/7, 185b/8, 185b/8, 185b/9, 186a/1, 186a/11, 186a/11, 186a/15, 186a/2, 186a/2, 186a/2, 186a/4, 186a/5, 186a/6, 186a/7, 186a/7, 186a/7, 186b/11, 186b/13, 186b/13, 186b/15, 186b/3, 186b/3, 186b/4, 186b/4, 186b/4, 186b/5, 186b/7, 186b/7, 186b/8, 186b/9, 187a/2, 187a/3, 187a/4, 187b/10, 187b/10, 187b/11, 187b/11, 187b/11, 187b/11, 187b/12, 187b/12, 187b/13, 187b/13, 187b/13, 187b/14, 187b/14, 187b/14, 187b/14, 187b/7, 187b/8, 188a/1, 188a/1, 188a/1, 188a/11, 188a/11, 188a/12, 188a/13, 188a/13, 188a/15, 188a/2, 188a/2, 188a/2, 188a/3, 188a/4, 188a/4, 188a/4,

188a/5, 188a/5, 188a/5, 188a/5, 188a/5, 188a/7, 188b/1, 188b/1, 188b/11, 188b/12, 188b/12, 188b/13, 188b/14, 188b/14, 188b/14, 188b/15, 188b/2, 188b/3, 188b/6, 188b/9, 189a/10, 189a/11, 189a/11, 189a/11, 189a/13, 189a/14, 189a/14, 189a/14, 189a/15, 189a/2, 189a/3, 189a/3, 189a/3, 189a/3, 189a/5, 189a/5, 189a/7, 189a/7, 189a/8, 189a/8, 189a/9, 189b/1, 189b/10, 189b/10, 189b/13, 189b/13, 189b/2, 189b/2, 189b/2, 189b/2, 189b/4, 189b/4, 189b/5, 189b/6, 189b/7, 189b/9, 189b/9, 190a/10, 190a/14, 190a/15, 190a/15, 190a/15, 190a/2, 190a/2, 190a/4, 190a/4, 190a/4, 190a/5, 190a/5, 190a/7, 190a/7, 190a/7, 190a/8, 190b/1, 190b/1, 190b/11, 190b/12, 190b/13, 190b/5, 190b/6, 190b/6, 190b/7, 190b/9, 191a/1, 191a/1, 191a/10, 191a/10, 191a/12, 191a/12, 191a/13, 191a/14, 191a/14, 191a/15, 191a/15, 191a/6, 191a/7, 191a/7, 191a/9, 191a/9, 191b/1, 191b/11, 191b/11, 191b/11, 191b/12, 191b/12, 191b/13, 191b/13, 191b/14, 191b/15, 191b/15, 191b/2, 191b/2, 191b/3, 191b/3, 191b/4, 191b/5, 191b/6, 191b/7, 191b/7, 191b/9, 191b/9, 191b/9, 191b/9, 192a/1, 192a/1, 192a/1, 192a/1, 192a/2, 192a/2, 192a/3, 192a/3, 192a/3, 192a/4, 192a/5, 192a/6, 192a/7, 192b/13, 192b/13, 193a/10, 193a/10, 193a/11, 193a/12, 193a/2, 193a/3, 193a/9, 193b/1, 193b/10, 193b/10, 193b/11, 193b/14, 193b/15, 193b/2, 193b/6, 193b/7, 194, 194a/1, 194a/1, 194a/11, 194a/11, 194a/12, 194a/12, 194a/13, 194a/14, 194a/15, 194a/15, 194a/4, 194a/5, 194a/5, 194a/6, 194a/9, 194a/9, 194a/9, 194b/10, 194b/12, 194b/13, 194b/14, 194b/2, 194b/3, 194b/4, 194b/5, 194b/5, 194b/6, 194b/6, 194b/7, 194b/7, 194b/8, 194b/8, 194b/9, 195a/10, 195a/10, 195a/11, 195a/11, 195a/12, 195a/13, 195a/13, 195a/14, 195a/15, 195a/15, 195a/3, 195a/3, 195a/4, 195a/5, 195a/5, 195a/6, 195a/7, 195a/9, 195b/1, 195b/2, 195b/4, 195b/6, 195b/6, 196b/15, 197a/2, 197a/3, 197a/4, 197a/4, 197a/7, 197b/1, 197b/3, 197b/3, 197b/4, 197b/4, 197b/5, 197b/5, 197b/6, 197b/6, 198a/4, 198a/8, 198b/10, 198b/10, 198b/10, 198b/11, 198b/11, 198b/12, 198b/13, 198b/13, 198b/14, 198b/3, 198b/4, 198b/5, 198b/6, 198b/7, 198b/8, 198b/8, 198b/9, 198b/9, 199a/10, 199a/14, 199a/15, 199a/15, 199a/2, 199a/3, 199a/5, 199a/5, 199a/6, 199a/7, 199a/7,

199a/8, 199a/9, 199a/9, 199b/11, 199b/11, 199b/12, 199b/12, 199b/13, 199b/13, 199b/14, 199b/14, 199b/15, 199b/15, 199b/5, 199b/7, 199b/8, 199b/8, 199b/9, 200a/1, 200a/1, 200a/10, 200a/10, 200a/11, 200a/13, 200a/13, 200a/13, 200a/14, 200a/14, 200a/14, 200a/14, 200a/14, 200a/15, 200a/15, 200a/15, 200a/2, 200a/2, 200a/3, 200a/3, 200a/4, 200a/4, 200a/5, 200a/9, 200b/1, 200b/1, 200b/1, 200b/1, 200b/1, 200b/10, 200b/10, 200b/13, 200b/13, 200b/15, 200b/2, 200b/2, 200b/3, 200b/4, 200b/6, 200b/7, 200b/9, 201a/10, 201a/10, 201a/11, 201a/12, 201a/12, 201a/13, 201a/14, 201a/14, 201a/15, 201a/2, 201a/4, 201a/4, 201a/6, 201a/7, 201a/7, 201a/8, 201a/8, 201a/8, 201a/9, 201b/1, 201b/13, 201b/14, 201b/2, 201b/3, 201b/3, 201b/4, 201b/4, 202a/10, 202a/10, 202a/11, 202a/11, 202a/13, 202a/14, 202a/14, 202a/15, 202a/15, 202a/2, 202a/3, 202a/4, 202a/4, 202a/5, 202a/5, 202a/6, 202a/6, 202a/7, 202a/8, 202a/9, 202a/9, 202b/13, 202b/14, 202b/15, 202b/15, 202b/2, 202b/2, 202b/3, 202b/3, 202b/3, 202b/3, 202b/4, 202b/5, 202b/5, 203a/3, 203a/6, 203a/7, 203a/8, 203a/8, 203b/11, 203b/12, 203b/13, 203b/16, 203b/17, 203b/5, 204a/13, 204a/14, 204a/16, 204a/17, 204a/17, 204a/17, 204a/4, 204a/6

vebāl: *Ar.* Günah.

*v.*18b/14

vech: *Ar.* Yüz, surat, çehre.

*v.*125a/12

v.+ile 47a/4, 130b/6, 203b/9

vefāʾ: *Ar.* Dostluk bağlılığı.

*v.*15b/4, 74b/12, 105b/14, 143b/8, 143b/9, 144b/1, 144b/1

v.+dan 15b/3, 115a/11

v.+dır 176b/14

v.+dur 83b/13

*v.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Bağlı olmak.

v.-ıcak 96a/8

v.-maḳ 15b/4

v.-saŋ 96b/13

v.-uram 95a/6

vefāt: *Ar.* Ölüm.

*v.***et-:** *Ar.+T.* Ölmek.

v.-di 38a/15

velī: *Ar.* Ermiş.

*v.*21a/2, 35b/12, 131b/3

v.+ler 120b/5

velī: *Far.* Ama, fakat.

v. 187a/3

velīkin: *Ar.* Ama.

*v.*181a/4

velīlik: *Ar.+T.* Ermişlik.

*v.*131b/15, 131b/6

vėr-: 1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi, birisine eriştirmek, iletmek.2. Bırakmak veya bağışlamak.

v.-ür 82b/6, 150a/11

vẹr-: 1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi, birisine eriştirmek, iletmek. 2. Bırakmak veya bağışlamak.

*v.*133b/10, 143b/13

v.-di 9b/10, 9b/13, 10b/8, 11a/5, 13a/10, 13a/11, 13a/12, 25b/8, 29a/10, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 31a/6, 34b/15, 34b/15, 35a/1, 35b/3, 36a/3, 63a/3, 63a/4, 63a/5, 63a/7, 63a/9, 63a/10, 64a/13, 66a/3, 66a/4, 71a/13, 71a/15, 72a/15, 72b/7, 74b/2, 78b/3, 79b/8, 80a/3, 81a/15, 85a/12, 106b/3, 112a/7, 117b/10, 166a/1, 167b/15, 176b/12, 176b/12, 176b/9, 187a/15, 187b/4, 195b/9

v.-diginden 12a/1

v.-diler 30b/1, 168a/12, 171a/9

v.-dügi 74b/1, 171a/7

v.-düginde 165b/12

v.-dügini 135b/7

v.-dük 85b/15, 174a/6

v.-düm 52b/7, 98b/2, 174b/7, 174b/9

v.-e 118b/1, 123b/6

v.-ecek 171a/5

v.-eler 171a/7

v.-em 174a/11

v.-en 83b/5, 158a/6, 165b/15, 187b/5

v.-eyin 113a/5, 113a/7

v.-medi 58b/15

v.-mek 10b/11, 15a/10, 49b/3, 120b/15, 134a/8, 136a/11, 163a/10, 165b/13, 165b/9, 171b/12, 180b/3

v.-mese 49b/3

v.-meye 123b/5, 123b/6, 163a/8

v.-meyesin 131b/2

v.-mezin 153a/11

v.-mezler 76b/5

v.-miş 165b/15

v.-mişlerdür 29b/8

v.-se 15a/6, 39b/6, 113a/14, 128b/12, 159a/10, 165b/14

v.-seler 23a/13, 174b/9

v.-üp 6b/13, 7a/14, 11a/1, 36b/2, 62b/3, 72b/13, 84a/8, 144b/15, 152b/8, 156a/7, 187b/9

v.-ür 20b/9, 35a/2, 37a/12, 76a/4, 76b/1, 76b/5, 96a/1, 129b/15, 145b/11, 150b/1, 155b/11, 159a/1, 170b/2, 170b/3, 202b/14

v.-ürdi 73b/13

v.-ürler 79b/7, 136b/8

*v.-ür*se 123b/2

veraʿ : *Ar*. Haramdan kaçınmak.

*v.*54b/12, 69b/8, 121a/15

veril-: Verme işine konu olmak.

v.-di 50a/13

v.-e 32b/6

v.-en 71b/1

v.-mek 128a/4

v.-ür 62b/2

vesellem: *Ar*. Hz.Muhammed için kullanılan "Allah'ın selamı üzerine olsun!" sözünün son kelimesı."ve selamı" anlamındadır.

*v.*2b/9, 3a/8, 4a/9, 4b/14, 4b/7, 5a/8, 6a/4, 7a/7, 7b/4, 8a/14, 9a/3, 10a/4, 10b/3, 10b/5, 11b/15, 12a/10, 12a/12, 12a/13, 12a/14, 12a/4, 12a/7, 12a/9, 12b/3, 15b/1, 19a/13, 19b/6, 20a/10, 21b/5, 23a/1, 26b/10, 27b/15, 30a/13, 30b/4, 31b/6, 31b/9, 32a/7, 34b/2, 34b/3, 36b/11, 37b/12, 38a/5, 38a/9, 38b/5, 40b/10, 40b/3, 40b/5, 40b/7, 41b/15, 42a/2, 42a/5, 42b/11, 43a/12, 43a/7, 44a/13, 44a/8, 44b/13, 44b/9, 45a/11, 45a/9, 45b/2, 46a/4, 47a/12, 47a/9, 47b/14, 48a/3, 49a/15, 50a/1, 50b/2, 52a/1, 52a/3, 52a/4, 53a/2, 53a/3, 54a/13, 54b/1, 54b/14, 54b/5, 55a/3, 56a/1, 56a/13, 56a/7, 57a/5, 58a/2, 58a/8, 58b/6, 60a/11, 60b/12, 60b/15, 60b/2, 60b/4, 60b/6, 60b/8, 61a/3, 61a/6, 62b/3, 64a/12, 64a/15, 64b/3, 65b/10, 65b/14, 65b/3, 65b/8, 66a/2, 66b/15, 67a/8, 67b/6, 68a/14, 68b/5, 75a/14, 75b/10, 76a/5, 76b/2, 77b/10, 77b/12, 78a/10, 78a/13, 80b/2, 80b/7, 82b/8, 83b/6, 85b/8, 86b/10, 86b/14, 89b/6, 91b/2, 93b/14, 93b/6, 93b/9, 94a/1, 94a/14, 94a/15, 94a/4, 94a/9, 94b/12, 94b/5, 94b/7, 97a/5, 97b/6, 99a/15, 99b/3, 101a/12, 103a/14, 104a/12, 106b/5, 107b/5, 107b/8, 109a/8, 112b/4, 115b/6, 119a/8, 119a/9, 142a/1, 146b/7, 148a/6, 148a/7, 161b/5, 163b/8, 167b/8, 16b/12, 16b/15, 16b/5, 181a/10, 181b/15, 18b/2, 192b/11, 192b/15, 192b/4, 194b/11, 195b/6, 195b/8, 196a/4, 197a/10, 197a/12, 197b/5, 199b/4, 202b/12

v.+e 25a/12, 63b/15, 79b/8, 105b/11, 140a/2

v+*i.*202b/4

vesīle: *Ar.*1. Sebep.2. Bahane.

*v.*15a/2

v.+dür 41a/7

*v.***ędin-:** *Ar.+T.*Sebep etmek.

v.-üp

vesvese: *Ar*. Kuruntu.

v.+den 123a/14

vezīr: *Ar*. Osmanlılarda, devletin bakanlık valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

*v.*74a/7, 136a/7

v.+e 200b/1

v. +i 81a/7

v.+ler 196b/1

vilāyet: *Ar.* İl.

v.+den 119a/1

v.+e 119a/1

v.+*i* 69a/4, 71a/12

v.+*inüŋ* 96b/5

virāset: < *Ar.verāset* Vârislik, mirasta hak sahibi olma.

v.+*durur* 18b/10

vişāl: *Ar.* 1. Ulaşma, bitişme.2. Sevgiliye kavuşma.

*v.*24b/10, 83b/1, 144a/12, 144b/12

v.+*e* 24b/13

vudūʿ: *Ar.* 1. Güzellik.2. Temizlik.

*v.*123a/7, 136a/3, 163a/4

vur-: Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak.

v.-maḳ 69a/11, 125a/6

v.-mayup 6b/13

vuşlat: *Ar.* Sevgiliye kavuşma.

v.+*dan* 84b/14

vü: *Far.* Ve

*v.*14b/13, 75a/15, 79a/8, 91b/9, 133a/6, 133a/7, 133a/7

vücūd: *Ar.* İnsan veya hayvan gövdesi; var olma, varlık.

*v.*83b/3

v.+*a* 15a/4, 15a/5, 15a/9, 25b/1, 204a/9

v.+*u* 83b/2

Y

ya: 1. "Ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü.

*y.*4a/11, 4a/11, 4a/11, 4a/11, 4a/12, 4a/12, 4a/12, 4a/12, 5a/1, 5b/6, 12a/1, 19b/9, 28b/7, 31a/12, 31a/9, 32a/10, 361, 36a/11, 38a/12, 38a/6, 40a/10, 41a/1, 44b/11, 44b/15, 44b/9, 45a/12, 46a/7, 46b/4, 46b/8, 481, 49b/6, 49b/7, 50a/6, 52a/7, 52a/8, 52b/4, 53a/4, 54b/3, 55a/5, 56b/2, 57b/13, 59a/6, 60a/13, 63a/15, 64a/15, 64b/10, 64b/2, 66a/8, 68a/4, 6b/9, 70b/10, 73a/1, 73b/2, 82b/12, 84a/7, 85a/15, 85a/3, 93b/1, 94a/8, 112b/11, 116a/10, 116a/10, 116a/10, 116b/4, 118a/5, 118a/6, 118a/8, 119a/2, 119a/2, 119a/3, 119a/4, 120b/8, 124a/14, 124b/13, 125a/10, 125b/12, 126a/10, 126a/11, 126a/8, 127a/10, 127a/8, 135a/1, 135b/3, 137b/11, 139b/8, 140a/2, 147b/8, 148a/2, 149a/8, 151a/11, 159b/15, 163b/3, 163b/4, 163b/5, 164b/1, 166a/2, 167b/4, 173a/4, 173b/15, 174a/10, 174a/5, 177b/15, 177b/8, 178a/7, 178b/4, 180b/12, 180b/15, 181a/12, 182a/13, 182b/8, 183a/5, 183b/2, 184b/10, 184b/11, 185b/1, 186b/10, 186b/5, 186b/6, 189b/11, 190b/10, 190b/10, 193a/4, 193a/7, 193b/6, 198b/15, 199a/6, 200b/13, 200b/13, 200b/15, 200b/6, 201a/14, 201a/14, 201a/14, 201a/14, 201a/2, 201b/5, 202a/1, 202a/2, 204a/12, 204a/8

yābān: *Far.* İnsan yaşamayan, ıssız yer.

y.+*da* 70b/13

yābis: *Ar.* Kuru.

y.+dür 134a/4, 134a/6

yād: *Far.* Hatırlama, hatır, gönül, anma.

*y.*21b/10, 102b/10, 117b/6, 154b/8, 157a/13, 157a/14, 157a/2, 157a/9, 157b/10, 157b/12, 157b/14, 157b/6,

y.+ı 101b/10, 101b/10, 101b/11, 102a/6, 102a/9

*y.***ẹt(d)-:** *Far+T.* Hatırlamak.

y.-er 157b/6

y.-mek 117b/6

y.-üp 153a/6, 155b/14, 156a/7, 157a/13, 157b/10, 157b/14

*y.***eyle-:** *Far.+T.* Hatırlamak.

y.-di 45b/3

*y.***ḳıl-:** *Far+T.* Hatırlamak.

*y.*117a/8

y.-ayın 86a/4

y.-dı 21b/10

y.-maduḳlarınuŋ 154b/9

y.-maġıla 158b/6

y.-maḳ 11b/10

y.-maḳda 154b/9

y.-mış 102a/1, 102a/3, 102a/4, 102a/6, 102a/11, 102a/12

y.-sun 117a/9

y.-u…u 158b/10

y -*u* 158b/15

y.-up 153a/10, 153a/15, 153b/7, 155b/2, 155b/5, 157b/12, 159a/4, 170a/8

y.-ur 102b/10, 152b/15, 155b/9, 155b/11, 155b/13, 156a/1, 156a/3, 156a/5, 156a/9, 157b/5, 157b/8, 158a/2, 158a/7

y.-urlar 96b/10, 155a/4, 156b/4

yaġ-: Yağmur, kar, dolu, gökten düşmek.

y.-ar 144a/11, 150a/14

y.-dı 29a/10

yaġ: Yağ.

y.+ını 117b/12, 135b/3

yaġmur: Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yer yüzünde olan yağışın sıvı durumda olanı.

y.+dan 144a/12

y.+lar 144a/11

y.+ları 150a/14

yaġrın: Sırt, sırtın yukarı kürek kısmı.

*y.+da*ğı 118b/11

yaḫşı: İyi, güzel, çok güzel.

*y.*20b/6, 96b/1

yaḫşıraḳ: Daha güzel.

*y.*60b/10, 60b/11, 76a/4

yāḫūd: *Far.* Veya, ya da, yahut.

*y.*135a/2, 135a/3, 135a/4

Yaḥyā: Çalışılan eser olan Şifāü'l-Esrār'ın yazarının adı."Seyyid Yahyâ Şirvânî"

*y.*2a/2, 2a/6, 26b/14, 53a/6, 53b/14, 69a/11, 137a/15, 148b/5, 149a/11,

162a/6, 189b/10, 189b/7, 189b/9, 203a/2, 204b/4

yaḳ-: Yanmasını sağlamak, yanmasına yol açmak, tutuşturmak.

*y.*135b/2, 135b/10, 135b/12

y.-ar 204a/5

y.-arlar 146b/14

y.-dıġı 204a/5

y.+dılar 74a/9

y.-maya 118b/6

y.-up 136a/7

yaḳa: Kıyı, kenar, taraf.

y.+dan 69b/6

yaḳıl-: Yakma işine konu olmak.

y.-ur 180a/9

yaḳın: Az bir ara ile ayrılmış olan, uzak karşıtı,

aralarında sıkı ilgi bulunan, yakın.

*y.*47a/15, 54a/8, 98b/11, 174a/15

yaḳınlıḳ: Yakın olma durumu.

*y.*79b/1

yaḳınraḳ: Daha yakın.

y.+dur 107a/5

yaḳīn: *Ar.* 1. Sağlam, kesin bilgi.2. Kesinlikle bilme.

*y.*8a/12, 15b/6, 17a/12, 74b/12, 144a/3

y.+den 15b/3

yaḳīnlıḳ(ġ): *Ar.+T.* Kesin bilme durumu.

*y.*17a/11

y.+ını 10b/1

yaḳīnlik: *Ar.+T.* Kesin bilme durumu.

*y.*8a/8

Yaʿḳūb: Hz.Yusuf'un babası Hz.İshak'ın oğlu olan Yakup Peygamber.

*y.*2a/16, 41a/8, 58b/3

y.+a 166b/14, 166b/15, 167a/5, 167a/6, 167a/7, 167a/8

y.+u 140a/13, 167a/2, 192b/6

yāḳūt: *Ar.* Pembe veya erguvan tonlarıyla karışık, koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

y.+dan 187a/10, 187a/12

yalan: Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz.

*y.*13b/6, 13b/7, 116a/1, 203b/15, 203b/18

y.+dur 23b/1

yalıŋuz: Yanında başkaları bulunmayan.

*y.*62a/15, 179b/11

yalıŋuzlıḳ: Yalnız olma durumu.

*y.*187b/1

y.+dan 132a/10

yalvar-: Birinden ısrarlı bir biçimde, kendini acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

*y.*156a/3

yama-: Yama koyarak onarmak.

y.-rlarıdı 128a/13

yan: Yan.

y.+ındağı 149b/14, 150a/7

y.+ından 107a/7

y.+inuŋ 22a/8

yan-: 1. Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.2. Çok istemek, çabalamak.

y.-dı 82a/11, 86a/9

y.-maya 119a/6

y.-up 147a/4

yaʿnī: *Ar.* "Demek oluyor ki""sözün kısası" "doğrusu"anlamlarında bir söz.

*y.*21a/10, 22a/12, 46a/9, 56a/9, 62b/1, 78a/2, 81b/13, 102b/3, 102b/6, 105a/14, 116a/10, 116a/6, 126a/5, 126b/2, 126b/5, 126b/9, 129a/7, 139a/7, 147a/14, 152b/13, 171a/4, 174b/13, 183b/6, 187b/2, 196a/15, 19a/5, 203b/11, 203b/8

yaŋ: Yan.

y.+a 31a/2, 79b/10, 180b/10

y.+adan 69b/5, 86a/7

yapraḳ(ġ): Bitkilerde solunum, karbon özümlenmesi, terleme vb.olayların oluştuğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler.

*y.*31a/3, 31a/8

y.+ın 14b/12

y.+ını 121b/12

y.+lar 113a/1

y.+ları 115b/14, 150a/1, 151a/7

yār: *Far.*Sevgili.

*y.*122a/6, 144b/8, 196a/5

y.+i 196a/1

yar-: Uzunlamasına bölüp ayırmak.

y.-a 122b/6

y.-dılar 117a/14

y.-up 13a/12

yara: Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik.

y.+nuŋ 196a/8

yaramaz: Yararlı olmamak, yarar sağlamamak.

*y.*14a/5, 71a/3, 72b/13, 73b/10, 80a/2, 95a/2, 95a/4, 134a/14, 134a/15, 134a/2, 134a/9, 147a/9

y.+ını 164b/9

y.+larını 84a/10

yaradan : Allah, Tanrı.

*y.*6b/12, 77a/7, 86a/11, 106a/12

yārān: *Far.*Dostlar.

y.+lar 113a/12

y.+larıla 113a/1

yarat(d)-: Olmayan bir şeyin Allah tarafından var edilmesi.

y.-dı 9b/5, 35a/12, 35b/13, 35b/15, 35b/15, 36a/1, 57b/2, 77a/14, 77a/15, 77b/1, 77b/2, 77b/2, 77b/3, 161a/9, 187a/10, 187a/9,

y.-dum 77a/15, 174a/10, 174a/11, 174a/13, 174a/15, 174b/1, 174b/3

y.-duŋ 174a/7, 174a/7, 174a/7, 174a/7, 174a/8, 174a/8

y.-mişdur 75b/15, 149b/11

y.-sa 77b/6

y.-updur 70b/15

y.-updurur 125b/15, 171b/14

yaratıl-: Yaratma işine konu olmak.

y.-up 134b/8

y.-duġını 108b/9

yardum: Yardım.

y.+ı 20b/14

y.+larını 21a/1

yarı: Bir bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri.

y.+sı 46a/4

yarım: 1. Tam ve istenildiği gibi olmayan, 2. Eksik, noksan.

*y.*74a/3

yarış-: Yakışmak, uymak.

y.-ur 130b/7

yarlıġa-: Tanrı, birinin suçunu bağışlamak, mağfiret etmek.

y.-nmasın 32b/5

y.-r 37b/15, 45b/13

y.-sın 156a/3

yasemin: < *Far.yasemen* Zeytingillerden, beyaz, kırmızı veya sarı renkli, güzel kokulu çiçekleri olan, 1-2 metre boyunda, süs bitkisi olarak yetiştirilen tırmanıcı bir ağaççık.

y.+leri 180a/12

yaşa-: Canlılığını, hayatını sürdürmek.

y.-sa 131a/7

yaş: Gözyaşı.

y.+ı 14b/13, 111a/10, 130b/2, 130b/4

y.+ından 130a/10

y.+ını 130b/8

yaş: Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman.

y.+ına 171a/4

y.+ında 106a/14

yat-: Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

y.-maḳ 47a/11

y.-up 170b/2

y.-urlar 60b/3

yavlaḳ: Pek, çok, gayet.

*y.*171b/11

yavuḳul-: Kaybolmak.

y.-sa 72b/15

yavuz: Kötü, fena.

*y.*39b/14, 75a/3, 165b/9

y.+dan 118b/7

y.+ı 124a/6

y.+ını 165b/10

y.+mudur 72b/12

yayan: Yürüyerek giden.

*y.*167b/15

yay-: Bir şeyi açarak, düzelterek, bir yeri örtecek biçimde sermek.

y.-dı 113a/8

y.-ġıl 113a/6

yaz: Yaz mevsimi.

*y.*150a/10

yaz-: Söz ve düşünceyi, özel işaret ve harflerle anlatmak.

y.-dılar 99a/2

y.-duḳ 169b/11

y.-up 32a/14, 32b/1, 80a/6, 118b/12, 119a/3

yazıl-: Yazma işine konu olmak.

y.-an 98a/1

y.-dısa 122b/1

yazuḳ: Günah.

y.+ı 99a/14

y.+laruŋdan 103a/15

y.+laruŋuzı 37b/14

yė-: 1. Yemek yemek.2. Karın doyurmak işi.**krş.**yę-.

y.-digüŋ 55a/7

y.+diler 137b/9

y.-mezdi 98a/5

yę-: 1. Yemek yemek.2. Karın doyurmak işi. **krş.** yė-.

y.-di 98a/3

y.-diler 181a/2

y.-dügi 204a/3

y.-mek 125a/7, 196a/12

y.-meye 122a/11, 192a/15

y.-miş 115b/2

y.+se 55a/14, 97b/7, 115b/15, 204a/3

y.+seler 95a/13

y.-üp 95a/12, 97b/5, 98b/15, 99a/2

yėdi: Altıdan sonra gelen sayının adı.

*y.*16a/15, 16b/1, 16b/9, 17b/3, 17b/4, 18a/12, 18a/13, 34b/12, 35a/11, 35a/9, 35a/9, 36a/4, 37a/8, 40b/10, 40b/9, 41a/4, 71a/13, 71a/14, 72a/14, 72b/7, 72b/8, 74b/1, 74b/2, 74b/4, 74b/4, 74b/6, 74b/6, 116a/10, 118a/12, 118b/3, 128b/9, 132a/2, 135a/10, 135a/13, 135b/1, 147a/3, 151a/7, 151a/8, 152b/4, 152b/7, 155a/2, 156b/3, 166b/9, 180b/8

y.+dür 147b/1

yedinci: 1. Yedi sayısının sıra sayı sıfatı.2. Altıncı sıradakinden sonra gelen.

*y.*21b/13, 66b/6, 73b/11, 103b/3, 103b/5, 121b/2, 122b/2, 123b/4, 124a/14, 139a/5, 144a/15, 154b/6, 156a/8, 158a/1

yek şenbe: *Far.*Birinci gün, pazar günü.

*y.*118a/10

yėl: Rüzgâr. **krş.** yęl.

y.+i 70a/12, 70a/15, 70a/3, 70a/9, 146b/15

yęl: Rüzgâr. **krş.** yėl.

*y.*70a/2, 121b/12

y.+e 173b/11

y.+i 39b/15

y.+ler 69b/9, 70a/8

y.+ler 69b/5, 69b/7, 69b/15, 70a/3, 70a/7

yelik: Alev.

*y.*22b/9

y.+i 22b/10

yęlin: İnek, manda, koyun vb.hayvanlarda, memenin süt toplanan bölümü.

y.+lerini 170b/4

yėlken: Rüzgar gücünden yararlanılarak, geniş bir yüzüey oluşturacak şekilde, yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettirren kumaş veya şeritlerin tümü. **krş.** yęlken.

y.+i 69b/14, 69b/3, 70a/11, 70a/9

y.+ini 69b/6, 70a/15, 70a/3

yęlken: Rüzgar gücünden yararlanılarak, geniş bir yüzüey oluşturacak şekilde, yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettirren kumaş veya şeritlerin tümü.**krş.**yėlken.

y.+i 70a/6

yėr: Yer, mekân. **krş.** yęr.

*y.*145a/12

y.+e 181b/13, 181b/3, 181b/4, 200a/9

y.+i 35b/15, 85a/9, 86a/11

y.+inde 25a/7, 95b/15, 117b/6

*y.+in*e 14b/11, 19a/2, 22a/2, 38b/9, 53b/2, 79b/2, 95a/1, 96a/9, 110a/2, 131b/8, 159a/6

yęr: Yer, mekân. **krş.** yėr.

*y.*22a/13, 42b/15, 60b/9, 112a/6, 112a/6, 145b/1

y.+de 32b/2, 53b/12, 59a/1, 102b/4, 187a/10, 187b/6, 204a/16

y.+dekülerüŋ 102b/6

y.+den 53b/11

y.+e 74a/9, 98a/8, 98a/9, 98b/5, 131a/2, 147b/3, 153a/14, 164b/1, 169b/2, 169b/6, 170b/6

y.+idür 136b/13

*y.+in*ce 117b/5

y.+inde 15b/5, 163a/3, 165a/9, 183a/15

y.+ine 168a/14, 174a/10, 174a/12, 183b/1

y.+ler 21a/1

y.+lerüŋ 76a/9

y.+ümi 95a/1

*y.***ęt(d)-:** Yer kaplamak.

y. -e 122a/4

yęrlü: Yerinde olan, uygun.

*y.*117b/5, 117b/6, 163a/3, 165a/9

yęryüzi : Yer kabuğu, dünya. **krş.** yęryüzü.

y.+deki 153b/1

yęryüzü : Yer kabuğu, dünya. **krş.** yęryüzi.

y.+nde 10b/8

yeşer-: Bitki yaprak vermek, yapraklanmak.

y.-miş 130a/11

y.-ür 129b/15, 151a/7, 180a/12

yeşil: Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk, yeşil.

*y.*95a/7, 187a/10

yetiş-: Ulaşmak, ermek, vasıl olmak.

y.-di 40a/3, 107a/6

y.-e 136a/13

y.-miş 14a/3, 179b/13

yėtmiş: Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı.**krş.**yętmiş.

*y.*7a/13, 7b/8, 8a/5, 8a/7, 8a/9, 9a/15, 9a/8, 10a/15, 10a/5, 11b/12, 16b/2, 17a/13, 17b/1, 17b/2, 17b/4, 18b/6, 20b/1, 21b/15, 22b/2, 26b/12, 29b/14, 30b/2, 41a/3, 41b/3, 44a/9, 44b/6, 44b/7, 45a/8, 47a/15, 54a/7, 59b/10, 60a/14, 62b/2, 68a/10, 68b/1, 72b/1, 72b/3, 75a/10, 78b/1, 83a/4, 96b/14, 99a/6, 104b/14, 106a/3, 137a/5, 141b/1, 148a/4, 159a/15, 180b/1

yętmiş: Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı. **krş.** yėtmiş.

*y.*165b/1, 169b/5, 169b/7, 183a/10, 183a/12, 183a/9

yėtür-: Bitirmek, tamamlamak.**krş.**yętür-

y.-di 11a/1

y.-düm 76b/9

y.-e 121b/9

yętür-: Bitirmek, tamamlamak.**krş.**yėtür-

y.-di 77a/10

y.-düm 77a/7, 79a/2

yętürmek: Bitirmek, tamamlamak.

*y.*168a/14

yezīd: *Ar.* Musul ve Lübnan taraflarında yaşayan bir kısım halkın "şeytana tapma" sözüyle hülâsa edilebilecek akîdesi ve bu akîdeden olan kimse.

*y.*128a/9

yıġ-: Bir tepe oluşturacak şekilde üst üste koymak.

y.-dum 174a/12

yıġlın-: 1. Çekinmek, nefsini men etmek.2. Sakınmak.

y.-up 9a/14, 79b/6

yıķ-: 1. Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak.

y.-a 124a/8

yıl: Dünya'nın Güneş'in çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.

*y.*11a/5, 31a/15, 31b/1, 76a/15, 76a/3

y.+da 32a/5, 32a/6

yılduz: Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerji uzaya ışınım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri.

*y.*82a/5, 85a/5

y.+a 79b/11

y.+laruŋ 84a/2

yırtmaķ: Yok etmek.

*y.*125a/6

yigirmi: On dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*y.*16a/13, 16a/13, 16a/5, 16a/6, 16a/9, 16a/9, 17b/2, 17b/2, 17b/3, 72a/15, 96b/10, 121a/2, 122b/11, 141a/12, 141a/13, 149b/1, 150a/1, 165b/2,

179b/1, 180a/13, 183a/10, 183a/11, 183a/13

yigirminci: Yirmi sayısının sıra sayı sıfatı, on dokuzuncudan sonra gelen

*y.*122b/9, 124b/8

yigit: 1. Güçlü ve yürekli.2. Kahraman. 3.Alp.

*y.*52b/6, 60b/10, 60b/13, 60b/3

yigrek: 1. İyice.2. Daha iyı.3. Üstün.

ol-: Üstün olmak.

y.-saydı 19b/11

yine: 1. Yeniden bir daha, gene.2. Rağmen, öyle olmasına karşılık.

*y.*20b/15, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 38b/9, 47a/14, 8a/4, 98b/10, 98b/9, 109b/13, 116b/11, 116b/14, 117a/3, 129a/12, 130b/12, 133a/7, 133b/13, 133b/13, 133b/15, 133b/8, 149a/14

yitir- : Kaybetmek.

y.-se 72b/15

yoġurmaḳ-: Bir kişiye istenilen nitelikleri kazandırmak, yeteneklerini geliştirmek.

*y.*14b/13

yoḫsa: "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz.

*y.*129a/10, 174b/8, 185a/13, 203b/5, 204a/15

yoḳ(ġ): 1. Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.). 2. Var karşıtı.

*y.*13b/8, 31a/11, 35b/8, 35b/8, 60b/9 95a/10, 95b/10, 106a/12, 103b/6, 107a/3, 112b/14, 157a/2, 158a/3

y.+dan 6b/12, 76b/9

y.+dur 25b/5, 25b/6, 25b/6, 39a/2, 40b/4, 48a/9, 102a/2, 102b/15, 102b/8, 103a/2, 115b/1, 152a/4, 155b/10, 157a/13, 157a/8, 157a/8, 157b/10, 157b/14, 157b/4, 157b/7, 158a/7, 174a/2, 204a/12, 204b/7

y.+indan 152b/6

y.+ısa 151a/2

y.+iken 114a/1

y.+udıġını 9a/7

*y.***ẹt(d)-:** Yok etmek.

y.-er 84b/7

*y.***ḳıl-:** Yok etmek.

y.-up 103a/10

*y.***ol-:** Yok olmak.

y.-sam 60b/9

yol: 1. Karada, havada, suda, bir yerden bir yere gitmek için aşılan uzaklık.2. Davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi.

*y.*6b/11, 13b/9, 19a/6, 76b/9, 77a/7, 79a/2, 131b/2, 134a/8, 135a/15, 137a/3, 145a/5, 204b/7

y.+a 11b/13, 14a/13, 141b/9, 17a/11, 21a/13, 21a/13, 38b/12, 39b/1, 41a/7, 49b/1, 79b/5, 86a/1, 136a/13, 141b/9, 157b/8

y.+da 20b/6, 41a/6, 83a/5, 97b/11, 98a/2, 111a/5

y.+dan 20b/4, 20b/4, 77a/10

y.+dur 7a/1

y.+ı 6b/11, 68a/12, 68a/12, 77a/10, 146b/2

y.+ıdı 98a/8

y.+ıdur 68a/13, 148a/15

y.+ın 25a/4

y.+ına 14b/8, 44a/3, 70b/3, 70b/4, 75b/1, 85b/9, 121b/4

y.+ında 64a/5

y.+ından 22a/9

y.+ını 7b/7, 68a/9, 78b/14, 169b/4

y.+lardan 79b/6

y.+larını 75b/2, 195b/15

y.+unuŋ 8a/14

yor-: Yorgun durumak getirmek, sıkıntıya sokmak, üzmek.

y.-masunlar 157b/8

yoy-: Silmek, imha etmek, bozmak.

y.-dılar 98a/4

yoz: 1. Vahşı.2. Bayağı.3. Zararlı.

*y.*98b/4

yön: Belli bir noktaya göre olan yer, taraf, tutulacak, izlenilecek yol.

y.+ünden 204a/7

yu-: Yıkamak.

y.-dılar 117a/15

y.-ġıl 47a/1, 47a/2, 47a/4

y.-mayınca 53b/15

y.-r 84b/5

y.-rken 38a/11

y.-sa 126b/10, 126b/12, 126b/14, 126b/15, 127a/1, 127a/11, 127a/13, 127a/14, 127a/3, 127a/5, 127a/6, 127a/9, 127b/1, 127b/10, 127b/12, 127b/13, 127b/2, 127b/4, 127b/7, 127b/8, 128a/3, 128a/5

y.-saŋ 127b/15

y.-ya 53b/12

yuḳaru: 1. Bir şeyin üst bölümü.2. Fevk.3. Aşağı karşıtı.

y. 31a/3, 31a/6

y.+da 136b/5, 180a/15

yumaḳ(ġ): Yıkamak.

y.-a 38a/10, 38a/15

yumuşaḳlıḳ: Yumuşak olma durumu.

y. 121b/8

Yūsuf: *Ar.* İsrailoğullarından Hz.Yakub'un oğlu olup kardeşleri tarafından kuyuya atılmıştır.Mısır'da köle diye satılan, sahibinin karısı Zeliha'nın sevgisine karşılık göstermediği için zindana atılan, Mısır hükümdarının rüyasını yormakla zindandan çıkıp Mısır'ın idaresini ele alan meşhur peygamber.Güzelliğin sembolüdür.Yusuf ve Zeliha hikayesi Kur'an'da da anlatıldığı gibi, şark müelliflerinin mühim konularından biri olmuştur.

*y.*29a/2, 30b/14, 41a/1

y.+ıla 22b/14

y.+uŋ 58b/3

yut-: 1. Ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.2. İyice eksiksiz olarak öğrenmek.

y.-dı 11b/4

y.-sa 60b/9

yüce: Ulu.

*y.*15a/2, 154b/10, 155b/14, 155b/5

yügrüş-: Koşuşmak, koşuşturmak.

*y.***-übaşla-:** Koşmaya başlamak.

*y.*11b/1

yügür-: Hızla gitmek.

y.-üp 13b/3

yük: 1. Araba, hayvan vb.nin taşıdığı her şey.2. Birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev.

*y.*121b/11, 121b/8

y.+ini 123b/4

y.+leri 24a/13, 25a/3

yüklet(d)-: Yükleme işini yaptırmak.

y.-e 121b/8

yükseklik: Yüksek olma durumu.

*y.*187b/2

yürek(g): 1. Kalp.2. Bir kimsenin ruhsal yönü.3. Gönül.

*y.*117b/12, 132a/3

y.+inden 204a/4

y.+ini 13a/12, 117a/15

y.+iŋi 117a/14

yüri-: Adım atarak ilerlemek, gitmek.

y.-mekdendür 20a/5

y.-mez 133a/10

y.-mezken 104b/15

y.-se 11b/14, 75a/10

y.-yen 170a/11

yürimek: Adım atarak ilerlemek, gitmek.

*y.*21a/10, 187a/9

yürit-: Yürüme işini yaptırmak, yürümesini sağlamak.

y.-ürem 105a/1

yürü-: Adım atarak ilerlemek, gitmek.

y.-diler 21a/8

y.-r 52b/6, 132b/4, 177a/1

*y.-r*ler 21a/13

yüz: 1. Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm.2. Çehre 3. Surat.

*y.*6b/14, 111a/4, 133b/10

y.+den 120b/13

y.+durur 115a/14

y.+i 127b/15

y.+in 113a/11, 171a/13, 203b/18

y.+ine 29b/9, 31a/13, 113a/11

y.+lerine 6b/13

*y.+üm*i 203b/17

y.+ünde 52b/6

y.+üni 113a/10, 113a/9, 121a/14

y.+üŋ 47a/1, 127b/15

yüz: Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

*y.*20b/7, 31a/15, 31a/5, 31b/1, 40b/14, 43a/14, 96b/12, 96b/13, 115a/15,

131a/6, 149a/12, 149b/1, 173b/15, 176b/3, 176b/3, 180b/1

yüzden: Sebebiyle.

*y.*204a/14, 204a/15

yüzsüz: 1. Yüzü olmayan.2. Utanmayan.

y.+i 70b/10

yüzük: Parmağa geçirilen, genellikle metal halka.

*y.*70b/14

Z

żabṭ: *Ar.* İdaresi altına alma.

z.+a 121b/9

z.+in 124a/13

zaʿferān: *Ar.* Safran.

*z.*32a/14

zāhid: *Ar.*Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp, buyurduklarını yerine getiren (kimse).

z.+leri 8b/15

ẓāhir: *Ar.* Açık, belli.

*z.*9b/13, 18b/10, 18b/11, 19a/5, 20a/9, 20b/2, 21a/1, 23a/12, 23a/14, 33a/3, 35a/13, 71a/4, 71a/6, 84a/2, 147a/5, 158b/14, 158b/6, 169b/12

z.+de 71a/14

z.+den 61a/12

z.+e 62b/1, 107b/3

z.+i 18b/13, 60a/6, 173b/9

z.+inde 145b/7, 187a/11

z.+üŋ 19a/5, 30a/1, 36b/14, 174b/11

*z.***ol-:** *Ar.+T.*Ortaya çıkmak.

z.-an 9b/13

z.-dı 35a/13, 35b/1, 35b/3, 82a/5, 83b/15, 84a/2

z.-sa 70a/13

z.-up 149a/12

z.-ur 23a/12, 23a/14, 126a/2, 126b/11, 126b/12, 126b/14, 126b/15, 127a/2, 127a/4, 127a/6, 127a/7, 127a/10, 127a/11, 127a/14, 127b/1, 127b/3, 127b/4, 127b/5, 127b/7, 127b/9, 127b/10, 127b/12, 127b/14, 128a/3, 128a/4, 128a/6, 144a/10

z.-urdı 128a/11, 128a/15

zaʿif ʿ : *Ar.* 1. Zayıf. 2. Güçsüz.3. Kuvvetsiz

*z.*23a/10

z.+i 24b/14

zaʿife : *Ar.* 1. Zayıf. 2. Güçsüz.3. Kuvvetsiz

z.+ye 196b/9

ẕākir: *Ar.* Zikreden.

*z.*117b/1

z.+üŋ. 133a/4

ẓālim: *Ar.* Zulmeden.

*z.*118a/5

zamān: *Ar.* Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.

*z.*43a/1, 144a/10, 204a/3

z.+ı 2a/4

z.+da 94b/6

z.+ından 196a/4

żamīr: *Ar.* İç yüz.

*z.*71a/3, 74b/3, 76b/15, 76b/4, 77a/5, 81b/10, 81b/11

z.+den 59a/12

żarar: *Ar.* Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç.

z.+ı 169b/4

ẓarf: *Ar.*Kap.

z.+ı 73b/4

zārī: *Far.* Ağlayıp, sızlama.

*z.*14b/13, 39b/15

*z.***ḳıl-:** *Far.+T.* Ağlamak.

z.-dı 39b/15

zārīlıḳ: *Far.+T.* Ağlama durumu.

*z.*131b/1

ẕāt: *Ar.* Kişi.

*z.*21b/3

z.+a 21b/8

z.+ı 14b/2

z.+ında 35b/12

żāyīʿ : *Ar.* Yitik, zarar, ziyan, kaybolma.

*z.*74a/12, 158a/4, 187b/3

*z.***eyle-:** *Ar.+T.* Ziyan etmek.

z.-mezem 74a/12

*z.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Ziyan etmek.

z.-mayup 187b/3

z.-maz 112a/13, 187b/5

z.-mazsın 158a/4

*z.***ol-:** *Ar.+T.* Ziyan olmak.

z.-maz 20b/13

z.-ur 116a/2

zeberced: *Ar.* Zümrütten daha açık yeşil olan ve zümrüt kadar değeri olmayan bir süs taşı.

z.+den 187a/10

zecr: *Ar.* 1. Önleme.2. Yasak etme.

z.+ine 129a/9

*z.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Önlemek

z.-e 122a/1

zehir: < *Far.zehr* Zehir.

*z.*123b/2

zekāt: *Ar.* Zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri.

*z.*48b/3, 48b/4, 48b/4, 153a/11

z.+ın 49b/2

Zelīḫā: (*ö.*a.) *Ar.*Hz.Yusuf'un eşi.

*z.*22b/14

zenbīl: *Ar.* Hasırdan örülmüş, saplı torba.

*z.*163a/7

z.+üŋe 98b/6

ẕerre: *Ar.* Çok küçük parçacık.

*z.*86a/10, 99a/14, 134a/15, 158a/3

zevce: *Ar.*karı, eş

z.+si 196b/9

ẕevḳ: *Ar.* Hoşa giden veya çekici bir şeyin, elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz.

z.+inde 145b/4

zeytūn: Zeytingillerden Akdeniz ülkelerinde yetişen, 10-20 metre yüksekliğinde dalları dikensiz, yaprakları karşılıklı uzun ömürlü ağaç ve bu ağacın meyvesi.

*z.*130b/15, 131a/3

żıd(d): *Ar.* Karşıt, ters.

z.+ından 15b/3

ẕihn: *Ar.* Canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünü.

z.+i 32a/13

ẕikr: *Ar.* Anma, söyleme, sözünü etme.Tanrı'nın adının ard arda söylenmesı. **krş.** ẕikir, ẕikür.

z.+üŋ 117b/12

*z.***ẹt(d)-:** Ar.+T. Tanrı'nın adının ard arda söylenmesi.

z.-er 153b/12

z.-üp 180a/14

*z.***ol-:** *Ar.+T.* Söylenmek.

z.-an 51a/6, 164b/14, 165b/1

*z.***olın-:** *Ar+T.* Söylenmek. **krş.** olun-

z.-an 15a/3, 20a/8

*z.***olun-:** *Ar+T.* Söylenmek. **krş.** olın-

z.-an 2a/1, 22b/2

ẕikir: < *Ar.ẕikr* Anma, söyleme, sözünü etme.Tanrı'nın adının ard arda söylenmesı. **krş.** ẕikr, ẕikür.

*z.*15a/14, 35b/12, 101a/6, 101b/4, 101a/10, 117b/1, 117b/11, 117b/6, 117b/7, 123a/7, 127b/13, 131b/11, 131b/9, 132a/1, 132a/11, 132a/12, 132a/13, 132a/9, 132a/9, 132b/10, 132b/4, 132b/5, 133a/2, 133a/3, 133a/4, 133a/6, 133a/7, 133b/6, 136a/3, 136b/12, 136b/2, 136b/7, 136b/9, 136b/9, 154b/11, 156a/11, 157b/14, 158a/1

z.+den 132a/6, 136b/11, 136b/6, 136b/7

z.+dürür 101b/3

z.+dür 70a/5

z.+e 117b/4, 132a/14, 132a/5, 132b/7, 132b/14, 136b/8

z.+i 112a/2, 117a/8, 131b/10, 132b/14, 132b/15, 135a/15, 136b/7, 136b/10, 136b/10, 136b/12, 136b/4, 137a/4, 137a/4, 137a/5, 178a/11, 185a/9

z.+ine 116b/6, 136a/2, 137a/1

z.+ini 103b/7, 117a/7, 132a/4, 133a/7, 136a/6, 136b/5, 185a/13

z.+lerine 152a/8

z.+lerini 149b/2, 150a/2, 158b/6, 158b/9

z.+üŋ 117b/12, 117b/5, 131b/8

*z.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Zikir etmek.

z.-e 132a/9, 133a/6, 133a/7, 136b/9

z.-er 132b/6, 132b/8, 132b/12, 132b/14, 152b/15, 153a/6, 153a/10, 153a/15, 153b/7, 153b/12, 155a/6, 155b/2, 155b/5, 155b/6, 155b/15, 156a/7, 157a/6, 157a/11, 157a/15, 157b/10, 157b/13

z.-evüz 18b/1
z.-mek 35b/12
z.-se 101a/10, 117b/1
z.-üp 154b/11
*z.***ḳıl-:** *Ar.+T.* Zikir yapmak.
*z.*38b/13, 131b/11
z.-avuz 133b/6
z.-maġıla 132b/10
z.-maḳda 63a/6
z.-mış 101b/4
z.-ṣaŋ 117b/6, 117b/11
z.-ur 101a/11, 157a/3, 157a/9, 157a/13, 157b/15
z.-urlar 18a/15, 151a/10
*z.***ol-:** *Ar.+T.* Söylenmek.
z.-an 43b/7, 81a/1, 147a/6, 148a/2, 154b/9
z.-anıla 109b/4
z.-anları 44b/7, 101a/6
z.-anlarıla 120a/13, 144b/4
z.-duġıçun 101a/4
z.-ıcaḳ 34b/12
*z.***olın-:** Ar.+T. Zikir olunmak.
z.-an 136a/4
zikür: *Ar.*1. Anma, söyleme, sözünü etme.Tanrı'nın adının ard arda söylenmesi. **krş.** ẕikr, ẕikir.
z.+ler 136a/12
ẕillet: *Ar.* Hor görülme, aşağılanma.
*z.*31a/1
z.+leri 45b/12
zīnāʾ: *Ar.* Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki.
z.+ya 146b/4
zindān: *Far.* Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer.
z.+dan 152a/13
z.+ına 71a/3, 76b/4
zinde: *Far.* Diri, canlı, sağlam.
*z.*204b/8
zīnet: *Ar.*S üs, bezek.
z.+i 119b/5
*z.***ẹt(d):** *Ar.+T.*Süslemek.
z.-erler 146b/13
zinhār: *Far.* Asla.
*z.*108b/10, 134b/9
zīrā: *Far.* Çünkü.
*z.*37b/4, 41b/6, 55b/5, 124a/15, 124a/2, 162b/13, 165a/6, 192b/5
zīrek: *Far.* Zeki.
*z.***ol-:** *Far.+T.* Zeki olmak.
z.-a 32a/14
żiyā : *Ar.*Işık.
*z.*143b/8, 144a/15, 149a/3
z.+sında 82b/10
z.+sını 203b/16
ziyāde: *Ar.*Çok, daha çok, daha fazla.
*z.*16b/14, 24b/15, 76b/1, 123b/6, 192b/5
z.+si 19a/10, 19a/8, 19a/9
z.+sinden 19a/9
*z.***ẹt(d)-:** *Ar.+T.* Çoğaltmak.

z.-*üp* 16b/14

z.**ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Çoğaltmak.

z.-*ur* 19a/8

z.**ol-:** *Ar.*+*T.* Çok olmak.

z.-*duġıçun* 105a/7

z.-*ur* 111b/3, 111b/4

ziyān: *Far.*Zarar.

z.19b/3, 86a/10

ziyāret: *Ar.* Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme.

z.**ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Ziyaret etme.

z.-*ur* 79a/12

ẓuhūr: *Ar.* Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma.

z.**ęt-:** *Ar.*+*T.* Ortaya çıkmak.

z.-*mez* 203b/13

ẕül: *Ar.* Alçalma,düşkünlük.

z.+*den* 66b/7

ẓulm: *Ar.*1. Güçlü bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı kötü durum.2. Eziyet.

z.96b/2, 204b/1, 204b/1, 204b/2

z.+*i* 118a/5

z.**ḳıl-:** *Ar.*+*T.* Eziyet etmek.

z.-*sa* 116a/1

ẓulmet: *Ar.* Karanlık.

z.74a/10, 192a/11

z.+*i* 110b/3, 188b/1

zühd: *Ar.* Her türlü zevke karşı koyarak, kendini ibâdete verme.

z.2a/13, 54b/12, 65a/8, 123a/3, 131a/15, 131b/1

z.+*den* 65a/10

z.+*dür* 69b/3

z.**ol-:** *Ar.*+*T.* Kendini ibadete verme.

z.-*a* 123a/3

zünnār: *Ar.* Papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak.

z.+*ın* 30b/2

SONUÇ

Bu çalışmada *Şifāü'l-Esrār* adlı eser incelenmiştir. Eserin yazı çevrimi yapılmış, dil bilgisi özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Bu özellikler kendi çağında ve önceki yüzyıllarda yazılmış birkaç eserle karşılaştırılmıştır. Yapılan inceleme, değerlendirme ve karşılaştırmalara bağlı olarak ortaya çıkarılan sonuçlar şu şekildedir:

1. Dönemin diğer eserlerinde de görülen, sıklıkla kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin

Türkçe okunuşa uyarlandığı görülür: *fiḳir, aṣıl, zikir, hüküm, kavüm, ḫōca.*

2. Kapalı e (ė) konusunda ikili yazılışlar bulunmaktadır. Yani hem "esre" ile harekelenen hem de "üstün" ile harekelenen örnekler vardır: *bėş□bęş, ḍėdi□dėdi...* Bu durum bir kapalı e (ė) ünlüsünün varlığına işaret etmektedir.

3. Ana Türkçedeki aslî ünlü uzunluklarına bakıldığında bu uzun ünlülerin kendinden sonra gelen ünsüzü ötümlüleştirmesi göz önüne alınırsa eserimizde uzun ünlünün izlerinin görüldüğünü söylemek mümkündür: *ac, ad, od, süd…*

4. Kalınlık İncelik Uyumu Eski Anadolu Türkçesinde genel olarak korunmaktadır. İncelediğimiz eserde de uyumun genel olarak korunduğu görülmektedir. Bazı ekler uyum dışında kalmıştır: *ḳarnımdayıken, yurken; bencillıġ, cömerdlıḳ…*

5. Düzlük yuvarlaklık uyumuna bakıldığında;

Eski Anadolu Türkçesinin genelinde düz ünlüyle kullanılan bazı eklerin eserimizde yuvarlak ünlüyle de kullanıldığı görülmektedir:

+lIk/+lUk İsimden isim yapma eki: *cazuluḳlarını 11b/3, ḳulluḳ 116a/2.*

+(I)ncI/+(U)ncU İsimden isim yapma eki: *ṭoḳuzuncu 121b/11; onuncu*

121b/14.

-mIş/-mUş Öğrenilen geçmiş zaman eki : *buyurmuşdur 19b/6, olmuşdur*

171b/7.

-dI/-dU 3. Görülen geçmiş zaman eki: *buyurdu 7a/5, olındu 203b/1, gördü 8b/5.*

Eski Anadolu Türkçesinin genelinde yuvarlak ünlüyle kullanılan bazı eklerin eserimizde düz ünlüyle de kullanıldığı görülmektedir:

-(I)m/-(U)m 1. teklik şahıs iyelik eki: *ḳarındaşım 63a/11, suyım 95a/5.*

-(I)mIz/-(I/U)mUz 1.çokluk şahıs iyelik eki: *Allāhımuz 149b/4, mevlāmuz 151a/10.*

-dIr/-dUr fiilden fiil yapma eki : *öldürme 81a/1, sevdürme 84a/9.*

Çalışmanın tarihi Türkiye Türkçesine katkısı olarak düşünülen bu özellikler eserin Eski Anadolu Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki geçişi gösteren bir eser olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

6. Eski Anadolu Türkçesi dönemi ve karşılaştırdığımız diğer eserlerde de olduğu gibi bazı kelimelerde oluşan ünlü türemesi, ünlü düşmesi, ünlü birleşmesi ve incelmeyle bu kelimelerin Türkiye Türkçesindeki kullanımına yaklaştığı görülmektedir: *aġzına, göŋli, böyle, niçün, yine…*

Birkaç kelimede bazı örneklerde orta hece ünlüsünün düşmediği görülmektedir: *buyurugı, oġulı…*

7. Söz başı *t-/d-* konusunda ince sıradan kelimelerde her zaman /*d-/*, kalın sıradan kelimelerde genellikle /*t-/* kullanılmıştır. Kalın sıradan bazı kelimelerde /*d-/* kullanıldığı da görülmektedir: *diri*, *taġ, dut-…*

8. Ünlü ile başlayan ek alarak ötümlüleşme eserimizde görülmektedir: *ardınca, budaġında, eydür...*

9. Şifāü'l-Esrār'da bulunan, Eski Anadolu Türkçesinde bir süre kullanılmış olan, ancak Doğu Türkçesinde devam eden özellikleri şu şekildedir:

a) Bir kelimede söz içi -r- konusunda iki şekilli yazım vardır: *birle~bile*.

b) İşaret zamirlerinden sonra zamir *n*'si kullanımı konusunda *o* ve *bu* zamirlerinde zamir n'si kullanılmamıştır: *olar*, *bular*.

c) Öğrenilen geçmiş zaman eki olarak *"-mIş, -muş"* ekleri yanında, *"-updurur, -updur"* yapısı da kullanılmıştır: *yaradıpdurur, yaradupdur…*

d) Ek uyumsuzluğu örnekleri bulunmaktadır: *şeyḫlanmaḳ, bencillıḳ*

e) Ünlü ile ek aldığı halde son ünsüzü ötümlüleşmeyen iki kelime bulunmaktadır: *bıçaḳı 135a/6, ḳapı 73b/5*

Bu özelliklere bakılarak günümüzde Doğu Türkçesinde devam eden bazı özelliklerin yazıldığı dönemde eserimize yansıdığı söylenebilir.

11. Söz başında *v-* türemesi konusunda eserimizde durum iki şekillidir. Hem *vur-* hem *ur-* örnekleri bulunmaktadır: *urmaḳ, vurmaḳ.* Türkiye Türkçesinde kullanılan söz başı v'nin bu dönemde eserlere yansıdığını söylemek mümkündür.

12. İncelediğimiz eserde Eski Anadolu Türkçesinin genelinde olduğu gibi eklerde ünsüz uyumu yoktur. Ek başındaki *t-/d-* ünsüzünde *d*'li şekil devam etmektedir: *eyitdi, toprakdan...*

13. Hece düşmesi sadece "durur" kelimesinin ekleşmiş durumu olan "-dur" ekinde bulunmaktadır. Bu kelime eserde tamamen ekleşmiş değildir, "durur" şeklinde kullanımı da görülür: *ḳulaḳ-durur, vardur; ne-dürür, görklüdür…*

14. Arapçanın etkisiyle sayı bildiren kelimelerden sonra bazı örneklerde Arapça kelimenin çoğulu, bazı örneklerde de *-lAr* çokluk eki verilmiştir: *on bėş ḥurūf, yėdi ṣıfatlar...*

15. İki örnekte bulunma hâli eki, çıkma hâli eki görevinde kullanılmıştır: *dinlerde ḥaḳ islam dinidür, günlerde bir gün.*

16. Dönem eserlerinde nadiren görülen "-mAlU" sıfat-fiil ekinin kullanıldığı örnekler vardır: *varmalu, iletmelü...*

17. Aynı anlama gelen bazı kelimelerin iki, bazen üç ayrı şekli kullanılmıştır: *ayīne~ayna~gözgü, bal~ʿasel, ṭabıl~dühül.* Bu durum eserin yazıldığı dönemdeki söz varlığını yansıtır.

18. Eserdeki yabancı sözcükler Arapça, Farsça ve Soğdakçadan alıntılanmıştır. Türkçe kısımlar göz önüne alındığında eserdeki 21277 kelimeden, 19826'sı Türkçe (% 93), 1131'i Arapça (% 4), 246'sı Farsça(%2), 50'si Arapça + Türkçe , 20'si Farsça + Türkçe, 3'ü Arapça+Farsça(%1) şeklindedir. Türkçe ve Türkçe yapım eki alarak Türkçeleşmiş sözcüklerin oranına bakıldığında eserin oldukça anlaşılır olduğu görülmektedir.

19. Çalışılan eserin aslı 15. yüzyılda Bakü'de yazılmıştır. Elde bulunan nüshanın ise 16. yüzyılda istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Ancak Azerbaycan Türkçesine ait özellikler eserde görülmemektedir. Bu nedenle eserin yazıldığı dönemde Azerbaycan Türkçesine ait özelliklerin eserlere yansıyacak durumda olmadığı, istinsah edildiği yerin ise İstanbul olabileceği düşünülmektedir.

Bu sonuçlara bakıldığında incelenen eser Tarihî Türkiye Türkçesinin 16. yüzyıldaki durumunu yansıtmaktadır. Türkiye Türkçesinde görülen bazı özelliklerin bu dönemde yazılı metinlere girmeye başladığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

Ahmet, Vefik Paşa (2000). Lehçe-i Osmanî (Haz.: Recep Toparlı). Ankara: TDK Yay.

Argunşah Mustafa (2013). Çağatay Türkçesi. İstanbul: Kesit Yay.

Aydın, Erhan (2017). Orhon Yazıtları. İstanbul: Bilge Yay.

Banguoğlu, Tahsin (2007). Türkçenin Grameri. Ankara: TDK Yay.

Canpolat, Mustafa (1992). "Eski Anadolu Türkçesinde Belirtme Durumu (Accusatives) Ekinin Kökeni Üzerine". Türkoloji Dergisi, C. X. S. 1. Ankara DTCF Yay.

Cebecioğlu, Ethem (2009). Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yay.

Delice, H. İbrahim (2008). Sözcük Türleri. Sivas: Asitan Yayıncılık.

Devellioğlu, Ferit (2005). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın

Kitabevi.

Dilçin, Cem (2009). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: TDK Yay.

Eckmann, Janos (2011). Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar (Çev.: Osman Fikri Sertkaya). Ankara: TDK Yay.

Eminoğlu, Emin (2011). Kitâbü'l-Efèâl –Kıpçakça Satır Arası Sözlük-. Ankara:

Akçağ Yay.

Eraslan, Kemal (2012). Eski Uygur Türkçesi Grameri. Ankara: TDK Yay.

Ercilasun, Ahmet Bican (2008). Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi. Ankara: Akçağ Yay.

Ergin, Muharrem (2005). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Yay.

----------(2006). Orhun Abideleri. İstanbul: Boğaziçi Yay.

Gabain, A.V. (2007). Eski Türkçenin Grameri (Çev.: Mehmet Akalın). Ankara: TDK

Yay.

Gülsevin, Gürer ve Boz Erdoğan (2010). Eski Anadolu Türkçesi. Ankara: Gazi

Kitabevi.

Hacıeminoğlu, Necmettin (2008). Karahanlı Türkçesi Grameri. Ankara: TDK Yay.

İmam Gazâlî (2016). İhyâ'u Ulûm'id-Dîn (Çev. Sıtkı Gülle). İstanbul: Huzur Yay.

İmam Buhârî (2011). Sahih-i Buhârî (Çev. Harun Yıldırım). İstanbul: Sağlam Yay.

Kara, Nimet (2013). Pervâne Bin Abdullah'ın Kitâb-ı Melhame'si Üzerinde Tarihî Dil Bilgisi Çalışması. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Sivas.

Kocaoğlu, Timur (2003). "Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı ė/i Meselesi". Türk Kültürü Dergisi. S. 483-484.

Korkmaz, Zeynep (2005). Türk Dili Üzerine Araştırmalar I-II. Ankara: TDK Yay.

---------- (2009). Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi . Ankara: TDK Yay.

---------- (2011). Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayı .

Ankara: TDK Yay.

---------- (2013). Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi . Ankara:

TDK Yay.

Köprülü, Fuad (2003). Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Ankara: Akçağ Yay.

---------- (2004). Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Akçağ Yay.

Mütercim Asım Efendi (2009). Burhân-ı Katı. İstanbul: TDK Yay.

Ölmez, Mehmet (2012). Orhun-Uygur Hanlığı Dönemi Moğolistan'daki Eski Türk Yazıtları. Ankara: Bilgesu Yay.

Özkan, Mustafa (2000). Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi .

İstanbul: Filiz Kitabevi.

Pakalın M. Zeki (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: MEB Yay.

Redhouse, Sir James W. (2006). Turkish and English Lexicon New Edition . İstanbul: Çağrı Yayınları.

Rıhtım, Mehmet (2011). Şifaü'l-Esrar. Sûfî Kitap Yay.

Şahin, Hatice (2011). Eski Anadolu Türkçesi. Ankara: Akçağ Yay.

Şemseddin Sami (2006). Kâmûs-ı Türkî. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Tekin, Talat (1975). Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

---------- (2003). Orhun Türkçesi Grameri. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:9.

---------- (2010). Orhun Yazıtları. Ankara: TDK Yay.

Timurtaş, Faruk Kadri (2005). Eski Türkiye Türkçesi. Ankara: Akçağ Yay.

Toparlı, Recep (1992). İrşâdü 'l-Mülûk ve 's-selâtîn. Ankara: TDK Yay.

Toparlı, Recep ve Vural Hanifi (2007). Harezm Türkçesi. Ankara: Öncü Basımevi.

Toparlı Recep ve Vural Hanifi (2013). Kıpçak Türkçesi. Ankara: Sonçağ Yay.

Toparlı, Recep ve Argunşah Mustafa (2008). Müînü'l-Mürîd. Ankara: TDK Yay.

Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK Yay.

Türkiye Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (2013) *c.* 43. Ankara: TDV Yay.

Uludağ, Süleyman (2012), Tasavvuf Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Kabalcı Yay.

Yazım Kılavuzu (2012). Ankara: TDK Yay.

Yücel, Bilâl (1999). "700 Yıl Ara ile Batı Türkçesinde İsim İşletme Ekleri". Türklük

Bilimi Araştırmaları-VIII.

----------(2002). Mahmut Paşa Adnî Divanı. Ankara: Akçağ Yay.

---------- (2000). "Türkiye Türkçesinde Zarf-Fiil Eklerinin Yapı Bakımından Sınıflandırılması Üzerine". Türklük Bilimi Araştırmaları-IX.

---------- (2007). "Nehcü'l-Ferâdîs'te Uzun-Kapalı e Ünlüsünün Yazımı". ICANAS

38. *s.* 2009-2017.

TIPKIBASIM

1(a)

لا اله الا الله محمد رسول الله

هذا كتاب شفاء الاسرار

(في التصوف)

كتب
٢٨٢٢

2(a)

هذا مؤلف الكتاب معلوم اوله كي سابقا سلسله ده ذكر اولنان
حضرت سيد يحيي قدس الله سره العزيز كه كبار اولياء دندر شروانده
شماخي ناحيه سنده باكو نام موضعده ساكن اولوب
زمان حياتنده كيجه وكوندوز اون ايكي بلكي مريد صاحب
تسليم خلوت وعزلت ايدوب اكثري مرتبه كمالاته واصل اولمغله در
روايه اولنور كه سيد يحيي حضرتري عالم مثاله كندوي سماء دنيايه
جقوب ودائما برمقدار كندم اوج جايجا وكوشه بكوشه شرقه
وغربه عربه وعجمه نثر ايدر شايخ بهاء الدين حضرتلرينه
واقعه سنده عرض ايدوب اندوضي كثرت آثار خلافت ووفرت
انوار ولايت ايله تعبير ايلر بو جهتله فراسنله ايكنجي دوردت
كسنه مجاز وممتاز وسرفراز اهل نياز اولمشدر اولا
شيخ احمد اردبيلي كه معرفت الهيه مظهر اولمشدر ثالثا ملا علي
خلوتي جذبه الهيه مظهر اولمشدر رابعا ملا حبيب فرماني كه زهد
وتقوايه مظهر اولمشدر وبوجهانيادن دوويشدي وخليفه تري
هردياري پرانوار ايدوب اطراف اكنافده عالمي احاطه
ايتمشدر بودوايت شيخ سنانه ابن الشيخ يعقوب حضترلي
حضترتلي رسالة تالبفلرينده اخذ وبو محمد بابه اليمنه
ايجون تحرير اولندي كافه اولياء ومؤلف كتاب
ارواحلري ايجون رضا لله فاتحه

1(b)

Süleyman... Süleymaniye
Kit...
Yer
Eski

2(b)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله في ذاته المعبود بصفاته الهادي بعلاماته
وآياته الذي أكرمنا بتوحيده وجعلنا من خير
عبيده ثم خص من خلق بني آدم فأكرمهم
وفضلهم فقال الله تعالى ولقد كرمنا بني آدم ثم خص
من بينهم الأنبياء والمرسلين ثم فضل بعض
المرسلين على بعض فقال الله تعالى تلك الرسل
فضلنا بعضهم على بعض وفضل رسولنا محمدا
صلى الله عليه وسلم على جميع الأنبياء والمرسلين
فقال الله تعالى وربك يخلق ما يشاء ويختار
وكما جعله أفضل الأنبياء كذلك أمته خير الأمم

HACI MAHMUD EFENDI Vakıf Kütüphanesi
T.C. BAŞBAKANLIK BEYAZIT DEVLET KÜTÜPHANESİ

3(a)

والناس فقال الله تعالى كنتم خير أمة أخرجت
للناس وجعل لكل نبي شرعة ومنهاجا أرسله
بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله و
بين الشريعة والطريقة والحقيقة والمعرفة بإذنه
فقال الله تعالى ادع إلى سبيل ربك بالحكمة
والموعظة الحسنة فصلوات الله عليه وعلى آله و
أصحابه المهاجرين والأنصار والتابعين الأخيار
وسلم تسليما كثيرا قال الشيخ سيد الي يحيى
مؤلف هذا الكتاب حدثني الشيخ الامام الاجل
الاستاد فخر الائمة غياث الامة شمس الشريعة قامع
زين الحجاج سلجاء المحتاج شيخ الاسلام والمسلمين
وارث الانبياء والمرسلين قطب المحققين بقية
خلفاء الراشدين سند السالكين مهبط انوار اليقين
حجة قاطبة الطالبين الشيخ شمس الملة والدين الاخسكتي
رحمة الله عليه وهو يرويه ثقة عن ثقة عن

لبدعة

شيخ الاسلام والمسلمين اوستادي وسندي
وسيد العالم الرباني والعامل الصمداني مفتي
الامة كاشف الغمة ناصب رايات الشريعة
مظهر ايات الحقيقة منهل الواردين وملجا الخا
كهف الفقراء والمساكين لسان الفصحاء والمتكلمين
زين الحجاج والمعتمرين ووارث رسول رب العالمين
مولانا حافظ الملة والدين الكردري سلمه الله
وابقاه وهو يروي ثقة عن ثقة ونقلا عن نقل
معنعن متصل الى حضرت رسول رب العالمين
حدثني شيخي وسندي وسيدي وملاذي العالم
الرباني والحبر الصمداني اعلم الهدى علم الورى
محيي السنة قامع البدعة شيخ الاسلام والمسلمين
مفتي البشر منشاء النظر ثالث الشمس والقمر
حجة الحق على الخلق هادي الخلق الى الحق مولانا
تاج الملة والدين رحمة الله عليه وهو يروي ثقة

عن ثقة الى آخره حدثني شيخي واستادي العالم
الرباني والعامل الصمداني اعلم الهدى علم الورى
محيي السنة قامع البدعة شيخ الاسلام والمسلمين
ملك العلماء في العالمين بقية السلف اوستاد الخلق
امام الهمام العالم العامل التقي مولانا قطب الملة
والدين السرابي سلمه الله وابقاه وهو يرويه
ثقة عن ثقة ونقلا عن نقل معنعن متصل الى
حضرت رسول رب العالمين وقال قال رسول الله
صلى الله عليه وسلم الاعمال تكتب والانفاس
تعد والايام تمضي والله تعالى ينظر فافعلوا ما شئتم
انه بما تعملون بصير يا الله يا الله يا رب يا رب
يا رب يا حي يا قيوم يا ذا الجلال والاكرام اللهم
اني اسالك باسمك العظيم الاعظم ان تدخلني
في الجنة بحور وحدانيتك وطعام برد رانيتك وقوني
بقوة سطوة قدرتك حتى اخرج الى فضاء رحمتك

وَنَوِّرْ قَلْبِي وَوَجْهِي بِلَمَعَاتِ بَرْقِ الْقُرْبِ مِنْ آثَارِ
حِمَايَتِكَ مَهِيبًا بِهَيْبَتِكَ عَزِيزًا بِعِنَايَتِكَ وَأَلْبِسْنِي
خِلَعَ الْعِزَّةِ وَالْقَبُولِ وَسَهِّلْ لِي مَنَاهِجَ الْوُصْلَةِ
وَالْوُصُولِ وَتَوِّجْنِي بِتَاجِ الْكَرَامَةِ وَالْوَقَارِ
وَأَلِّفْ بَيْنِي وَبَيْنَ أَحِبَّائِكَ فِي دَارِ الْقَرَارِ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ
وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ أَمَّا بَعْدُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلُّ
مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ خَصْلَتَانِ
لَا شَيْءَ أَفْضَلُ مِنْهُمَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَالنَّفْعُ لِلْمُسْلِمِينَ
وَخَصْلَتَانِ لَا شَيْءَ أَخْبَثُ مِنْهُمَا الشِّرْكُ بِاللَّهِ
وَالْإِضْرَارُ لِلْمُسْلِمِينَ لَا يَكْمُلُ إِيمَانُ الْمَرْءِ حَتَّى
يُقَالَ إِنَّهُ مَجْنُونٌ لِأَنْ يَهْدِيَ بِكَ رَجُلٌ خَيْرٌ لَكَ
مِنْ عِبَادَةِ الثَّقَلَيْنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَاجَى دَاوُدُ عَلَيْهِ
السَّلَامُ فَقَالَ إِلَهِي لِكُلِّ مَلِكٍ خَزَانَةٌ فَأَيْنَ

وفا
هدى محمد
محمد صلى الله عليه وسلم

خزانتك

خَزَانَتُكَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا دَاوُدُ لِي خَزَانَةٌ أَعْظَمُ
مِنَ الْعَرْشِ وَأَوْسَعُ مِنَ الْكُرْسِيِّ وَأَزْيَنُ مِنَ الْمَلَكُوتِ
وَأَطْيَبُ مِنَ الْجَنَّةِ أَرْضُهَا الْمَعْرِفَةُ وَسَمَاؤُهَا الْإِيمَا
نُ وَشَمْسُهَا الشَّوْقُ وَقَمَرُهَا الْمَحَبَّةُ وَجِدَارُهَا الْيَقِينُ
وَلَهَا أَرْبَعَةُ أَرْكَانٍ التَّوَكُّلُ وَالتَّفَكُّرُ
وَالْأُنْسُ وَالذِّكْرُ وَأَرْبَعَةُ أَبْوَابِ الْعِلْمُ
وَالْحِلْمُ وَالصَّبْرُ وَالرِّضَى أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ قَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْنَ الْإِصْبَعَيْنِ
مِنَ الْأَصَابِعِ الرَّحْمَنِ يُقَلِّبُهُ كَيْفَ يَشَاءُ قَالَ الشَّيْخُ
قَدَّسَ اللَّهُ سِرَّهُ الْعَزِيزَ إِنَّ الْقَلْبَ بَيْنَهُ بَيْنَ الرُّوحِ
وَالنَّفْسِ قَايِمٌ بَيْنَهُمَا مَايِلٌ إِلَيْهِمَا لِوُجُودِ الْمُنَاسَبَةِ
الْمَعْنَوِيَّةِ فِيهِمَا فَإِذَا مَالَ الْقَلْبُ إِلَى جَانِبِ الرُّوحِ
وَاتَّصَلَ بِهِ حَيِيَ بِرُوحِ الْعِلْمِ وَقَوِيَ بِإِمْدَادِ الرُّوحِ
وَاسْتَنَارَ بِنُورِ الْمَعْرِفَةِ وَاسْتَتْبَعَ النَّفْسَ وَاحْتَظَتْ
عِنْدَهُ مَعْرِفَةً وَإِلْهَامًا فَتَنَوَّرَتْ وَاضَاءَتْ مَاحَوْلَهَا

وَرَاتَ مَالَهَا وَعَلَيْهَا وَاسْتَقَرَّتْ وَقَرَّتْ عَيْنُهَا
وَاطْمَأَنَّتْ وَرَجَعَتْ إِلَى مَصْدَرِهَا فَأَطَاعَتْ وَأَمِنَتْ
عَنْ هَوَاهَا فَقَضَتْ مَا أَضَاعَتْ وَفَاءَتْ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ
فَانْصَلَحَتْ وَدَخَلَتْ فِي إِرَادَةِ الْقَلْبِ فَأَفْلَحَتْ وَاسْتَحَقَّتْ
تَشْرِيفَ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا وَقَوْلِهِ تَعَالَى
يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ وَإِذَا امْتَنَعَتِ النَّفْسُ
عَنِ اتِّبَاعِ الْقَلْبِ بَغَتْ وَعَادَتْ وَطَغَتْ وَاتَّبَعَتْ
هَوَيْهَا وَصَغَتْ خَابَ أَمَلُهَا وَضَاعَ عَمَلُهَا وَشَغَلَتْ
بِمَا عَلَيْهَا عَمَّا لَهَا وَإِلَيْهَا بِقَوْلِهِ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا
وَإِذَا مَالَ الْقَلْبُ إِلَى جَانِبِ النَّفْسِ عِيَاذًا بِاللَّهِ فَتَرَتْ
حَيَوْتُهُ وَاحْتَجَبَ عِلْمُهُ وَقَلَّتْ مَعْرِفَتُهُ فَاسْتَتْبَعَتْهُ
النَّفْسُ وَأَلْقَتْهُ فِي أَوْدِيَةِ الْهَوَى فَزَاغَ بَصَرُهُ عَنْ
سَنَنِ الرُّشْدِ وَالْهَوَى فَهَلَكَ فِي أَيِّ وَادٍ شَاءَ
مِنْ أَوْدِيَةِ الرَّدَى فَعِنْدَ ذَلِكَ انْقَطَعَ عَنْهُ أَمْدَادُ
الرُّوحِ وَانْسَدَّتْ إِلَيْهِ يَنَابِيعُ الْفُتُوحِ وَرَجَعَتْ

عنه

عَنْهُ أَرْوَاحُ النَّصْرِ وَالظَّفَرِ بِالظُّهُورِ وَالْوُضُوحِ فَإِذَا
تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَقْبَلَ بِالرَّحْمَةِ إِلَيْهِ كَمَا
قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ
الْمُتَطَهِّرِينَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ فِي
جَسَدِ ابْنِ آدَمَ لَمُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا
فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ قَالَ
اللَّهُ تَعَالَى إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ
وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ
إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ أُولَئِكَ هُمُ
الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ
وَرِزْقٌ كَرِيمٌ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى الَّذِينَ آمَنُوا وَ
تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ
الْقُلُوبُ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي أَعْدَائِهِ وَلَقَدْ ذَرَأْنَا
لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ

لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ
لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ • وَقَالَ تَعَالَى فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى
الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ •
وَقَالَ اللهُ تَعَالَى صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ •
وَقَالَ اللهُ تَعَالَى اللهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ
فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى وَمَنْ
يُهِنِ اللهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ •
اُقْتُلُونِي يَا ثِقَاتِي • إِنَّ فِي قَتْلِي حَيَوَتِي • وَحَيَاتِي فِي
مَمَاتِي • وَمَمَاتِي فِي حَيَوَتِي قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ
سِرَّهُ الْعَزِيزَ بُويُولَارْغُونْ كُمْ اَهْلَرْ يُولِي دَكِلْدُرْ
قَتُو مَوْجُودَ اَيْتِي يَرَادَانْ اُونْ سَكْزْ بِيكْ عَالِي يُوقْدَنْ
وَارْ قِلْبُرْ رِزْقْ وِيرُبْ عَيْبِلَرِنِي يُونْرْ كُونُورْ مِيسْ
حَبِيبِ مُحَمَّدْ رَسُولُ اللهِ يُوزْ اُونْ دُرْتْ سُورَهْ يَعْنِي نَقْلْ
قَاطِعْ وَحُجَّتِ بَالِغْ بِرْلَهْ وَحَمْدِ وُبْ اُنْدَرَنْ اللهُ تَعَالَى

كُوسْتَرْدُكِي يُولْدُرْنِتَكُمْ كَلَامِ قَدِيمِنْدِ بِيُورْدِي
اُدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَدَخِي بِيُورْدِي كُمْ وَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ
وَدَخِي بِيُورْدِي كُمْ اِتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَدَخِي
بِيُورْدِي كُمْ فَاسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ شَرِيعَتْ طَرِيقَتْ
حَقِيقَتْ مَعْرِفَتْ قَتُوبُو قُومَانْلَرُكْ اِچِنْدَه دُرْ حَضْرَتِ
رَسُولْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ قَجَنْ مِعْرَاجِه چِقْدِي
اَمْنَابِهِ وَصَدَّقْنَا فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنَى
اِسْتِدْلَالْ مَقَامِنْدَه طُورُبْ شَرِيعَتِي بَكْلَدِي
وَدَخِي رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَسِينَا اَوْ اَخْطَأْنَا دِيبْ
اِفْتِقَارْ مَقَامِنْدَه طُورُبْ طَرِيقَتِي بَكْلَدِيسَه
خِطَابْ كَلْدِي كُمْ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضَى مِعْرَاجِه يَتِشْمَكْ بِيكْ حِجَابْ كَچْدِي اَنْدَنْ
خَبَرْ وِيرُبْ بِيُورْدِي كُمْ سَبْعِينَ اَلْفَ حِجَابِ

اِنَّ لِلّٰهِ تَعَالَى

كوسترد

مِن نُورٍ وَظُلمَةٍ لَوكَشفَهَا لاحرقت سُبحَاتِ وَجهِهِ
كُلَّ مَن اَدرَكَ بِبَصَرِهِ قِيَامَتَدَكِّن كَلَجَكَ اُمثُلِرَبِّكَ
اَحوَالِنِي كوُستَردِي حَضرَتِ رَسُول صَلَّى اللهُ عَلَيهِ
وَسَلَّمَ فَاستَقِم كَمَا اُمِرتَ اَيتِنُكَ خَوفِندَن اِتبَع
مِلَّةَ اِبرَاهِيمَ حَنِيفًا اَيتِي بِرلَه عَمَلَ قِلدِي سِرِّ مِعرَاجِنِي
قِلدِي مَحَلِّندَه بَيَان اولِنَه اِنشَاءَ اللهُ تَعَالَى اُدعُ
اِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ اَيتِنَه اِمتِثَالَ قِلبُ يُولِنِي اُمتَه
بَيَانَ قِلدِي مِعرَاجِندَه كورُدُكِي يَمتِش بِيكِ حِجَاب
بَيَانَ قِلبُ بِيُورُدِيكُم اِنَّ لِلَّهِ سَبعِينَ اَلفَ
حِجَابٍ وَاِيمَانِ بَيَانَ قِلبُ بِيُورُدِيكُم اَلاِيمَانُ بِضعٌ
وَسَبعُونَ بَابًا اَعلَاهَا شَهَادَةُ اَن لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَ
اَدنَاهَا اِمَاطَةُ الاَذَى عَنِ الطَّرِيقِ وَالحَيَاءُ شُعبَةٌ
مِنَ الاِيمَانِ وَدَخِي عِبَادَتِجُون بَيَانَ قِلدِي بِيُورُدِيكُم
اَلعِبَادَةُ سَبعُونَ بَابًا اَفضَلُهَا طَلَبُ الرِّزقِ مِنَ الحَلَالِ

وَدَخِي

وَدَخِي عِبَادَتِ قِيُولَارِنَكَ كِلِدِنِي بَيَانَ قِلبُ بِيُورُدِيكُم
اَلعِبَادَةُ مَخزُونَةٌ مِفتَاحُهَا الدُّعَاءُ وَاَسنَانُهَا لُقمَةٌ مِنَ
الحَلَالِ وَدَخِي فَاعفُ عَنهُم وَاستَغفِر لَهُم اَيتِي بِرلَه
عَمَلَ قِلدِي كَافِولَرُ وَسُنَا فِقلَرُ حَقِندَه بِنَه اَيتِ كَلدِي
اِن تَستَغفِر لَهُم سَبعِينَ مَرَّةً فَلَن يَغفِرَ اللهُ لَهُم يَتمِش
سَقَامدَن كِچُوبُ دُعَا قِلدِيسَه اَيتِ كَلدِي كِرسَوَّاءٌ
عَلَيهِم اَستَغفَرتَ لَهُم اَم لَم تَستَغفِر لَهُم وَيَتمِش
مَقَامِي يَقِين لِقِ اِچِندَه بُولدِي قَالَ الشَّيخ قَدَّسَ اللهُ
سِرَّهُ الغَزِيز دَخِي مُجَاهَدَه قِلبُ يَتمِش مَقَامَه اَرِش تَاكِيم
اَللهُ تَعَالَى سِنِي دِينِي وَاخِرَت پَادِشَاهِي قِلَه اِنشَاءَ اللهُ
تَعَالَى نِتَكِم كَلَامِ قَدِيمَه بِيُورُر وَمُلكًا كَبِيرًا
عَالِيهِم اِسمِ اَليَقِين رَسمِ اَليَقِين عِلمِ اَليَقِين عَينَ
اَليَقِين قَالَ الشَّيخ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ الغَزِيز وَدَخِي
حَضرَتِ رَسُول صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلَّمَ عِبَادَتِ يُولِنَك
اَفَاتلَرِنِي بَيَانَ قِلدِي اَيِ كَلَاغِل اِنَابَتُ قِلبُ

پرهیزکار اولنلرہ نظر قلدی یورردی العبادۃ
مخزونۃ مفتاحہا الدعاء واسنانہا لقمۃ من الحلال
دیدی برمقامدہ طورب بردر لوطاعت قلانی کوردی
صاحب الورد ملعون دیدی واکی کون برمقامدہ
ترقی اغیانی کوردی من استوی یوماہ فہو مغبون
دیدی برکون برطاعت قلب ایکنجی کون ستلق قلانی
کوردی من کان غدہ شرّ یومیدہ فہو ملعون
دیدی غافلی کوردی لعن اللہ بدنا لیس معہ قلب
فی الصلوۃ دیدی بونك کبی کمسیہ وعظ فایدہ قلمز
جاہلی کوردی نعوذ باللہ من عبادۃ الجہال دیدی
اولولنب عجب ادنی کوردی من تواضع رفعہ اللہ
ومن تکبر جذہ اللہ دیدی علماء سوئی وجاہل
کوردی ہلاك امتی رجلان عالم متہتك وجاہل
متنسك دیدی خطام دنیایہ مغرور اولوب دینن
صتن زاہد لری کوردی انا اخوف الزجال من

عبد الجمال

غیر الدجال دیدی موقوف ایمانلو مبتدعی اغرلیب
حرمت قلانی کوردی فقد استخف ما انزل اللہ علی
محمد دیدی علیہ الصلوۃ والسلام شرك خفی کوردی
سیاتی زمان علی امتی الہتہم ہواہم دیدی دین
سوستلغنی کوردی یصلون فی مسجد الف رجل
لایکون فیہم مومن دیدی مخلص عابد لری کوردی
طاعتہ اللہ تعالی نك احتیاجی یوغدغنی کوردی
والمخلصون علی خطر عظیم دیدی کریمش مقامہ
ارشد کیسہ دخی کندو نفسنکہ حذر ایلہ دیب
بونك کبی حدیثلر دن طاعتہ اخلاص صلہ ریاسور مشغول
اولغل قال الشیخ قدس اللہ سرہ العزیز تصوف
اولدر کہ علمکلہ عمل قلغہ جہد ایلہ سن لا تقنطوا
من رحمۃ اللہ ایتی برلہ عمل قلب ولا تتبعوا السبیل
وعیدندن خوف حذر ایدوب منہیاتدن یغلنب
اوامرہ امتثال ایدہ سن یمشی مقامہ قدم اورہ سن

اول وقتين والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا

تشريف ايله مشرف اولورسين بسم الله الرحمن الرحيم

شكر اول الله كيم خورطپرا قدن عزنر خليفه

قيلورم ديب اني جاعل في الارض خليفة ديوب

اتا موزادي يرتدي شكر اول الله كيم اتا موزدمك

عزنر لغن اظهار قلب عزنر فرشتهلره سجده قيلوك ديو

بيوردي قموفرشتهلر سجده قلدلر اسجدوا فسجدوا شكر

اول الله كيم ادمدن زلت بلوردي ربنا ظلمنا

انفسنا دعاسني الهام بيوردي فتاب عليه وهديه

خلعتين كيوردي وتوفيق ويردي وهدايت روزي

قلدي وتوبه سين قبول قلدي ثم اجتبيه ربه فتاب

عليه وهدي شكر اول الله كيم ادمك نطفه سندن

ظاهر اولان اوغلانلرينه كرمني ظاهر قلب كرامتلر ويردي

ولقد كرمنا بني ادم شكر اول الله كيم

ادم اوغلانلري راسندن موسي عليه السلام كلامي بيله

اغزلدي انوكله سويلشدي نتكم بيوردي وكلمه موسي

تكليما ودخي ابراهيم عليه السلام خلت بيله اغزلدي

بيوردكم واتخذ الله من ابراهيم خليلا ودخي محمد مصطفا

صلى الله عليه وسلم ساغش سوزمغز اتلر بيله اغزلدي

لا يعد ولا يحصى ومعراج بيله اغزلدي يتمش بيك

حجابي كجوردي حضرتنده واصل قلدي ودخي بيوردي

فكان قاب قوسين او ادنى ددي يني واسطه سز

ايجنده سويلشدي ودخي بيوردي فاوحى الى عبده ما اوحى

ددي ماكذب الفؤاد ما راى فتمارونه على

مايري ددي شكر اول الله كيم حبي سوك امتين

كروقلن امتلردن خير لوقلب سوب بيوردكيم كنتم

خير امة اخرجت للناس شكر اول الله كيم حبيبني

تمو پيغامبر كردن افضل قلب عالم خلقنه سبب رحمت

قلدي وما ارسلناك الا رحمة للعالمين ددي شكر

اول الله كيم حبيبنك امتنه يتمش مقام اجنده قربت

اغزلدي

يقين اغني رسول دلندن بيان قلدي العبادة سبعون
بابا افضلها طلب الرزق من الحلال دديي رسول
حضرتنك صلى الله عليه وسلم حديثلرنك تحتنده
معنى لرچوقدر بو مقاملرك هر بريندة عبادت كوهر لري
واردر بزتكم حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيورديي
العبادة عشرة اجزاء ومفتاحها الدعاء واسنانها لقمة
من الحلال الله تعالى موسى يدنا رسيده يكن
اركان شريعت ورديي انكچون دشمني بريورنده
دعوي قلدي انا ربكم الاعلى ددي الانهار
تجري من تحتي افلا تبصرون ددي پيغامبر لره شريعت
ورمك ايچون دشمني بر له جهاد
قلمق بر سبب ايمان كتورنلره اركان ديني اوكرتمكچون
موسى عليه السلام انا سنه الهام قلدي الله تعالى
جل جلاله اكا بيوردي انا سي قرونا بوت اچنه قيوب
دريايه صلدي صوتا بوتله موسى كتوردي مقصده

يتوردي بزتكم كلام قديمه خبر ورب بيوردي
واوحينا الى ام موسى ان ارضعيه فاذا خفت
عليه فالقيه في اليم ولا تخافي ولا تحزني انا رادوه
اليك وجاعلوه من المرسلين فالتقطه ال فرعون
ليكون لهم عدوا وحزنا قرق يل مهلت ورديي
القصة بطولها چون موسى هرون برله فرعون قتنه
واردلر فرعون ايتدي سزكلر سز ايتدي رسول
رب العالمين ددلر فرعون ساحر لري بوسوزي
اشتديلر خوش كلدي كوكللرنده سكروب تكرار قلدي
موسى نك سزن كوكللرنده سكروب تكرار قلدي
فرعونك عصا هيتندن قورقوب اجندن قان كتدي
فرعون بيورغي برله جادولر جادولقلرني اورتايه
اتديلر كون اسسى آثر ايدوب ايب لري اغلرى يلان
كبي حركت كلوب بر برينه صرمشوب طولا شوب

يكرشو بشلاديلر خلايقلر قورقديلر بعده موسى
عصاسيني اورتيه اتدي بر عظيم اژدها اولدي
اكوزكيي بكورروب جاغروب قتوجا ذولقديني يلماديي
يوتدي سحره فرعون هيج قورقما ديلر يا موسى اما ان
تلقى واما ان نكون اول من القى ديب موسى يه
حرمت قلدي قلمز يجون اكنجي موسى عليه السلام
انا رسول رب العالمين دركيني كوكل لرينده
طوتب سكرديكلري يجون الله تعالى انلره ايمان روزي
قلدي الحمد لله قال الشيخ رحمة الله عليه بو دليل
بر له معلوم اولدي كه دايم رب العالمين يارديمق
كرك واگر ناصحك نصيحتيني قبول قلب طريق حقه
كروب تصوف ده مشغول اولسك عجب دكل يتمش
مقامه ارشه سين ودرجاگاه اولغل علم سوزبو يوله
كروب يوز يسه اولماز كور مزمسين عالم فخري
محمد مصطفا يه صلى الله عليه وسلم بو نخ علم وسحر اتلر

ان

محمد

ورد كندن

ورد كندن صكره بيورديي يتكل يا محمد وقل رب
زدني علما قتو عبادتك شريعتك وطريقتك وحقيقتك
مبداء ومنشاء ومعدني ودرياسي وخزينيسي دين
علمي درنتكم حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيورديي كيم
طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة
وطالب العلم بسط الملايكه اجنحتها رضي
بما يصنع وقال صلى الله عليه وسلم من خفظ على
امتي اربعين حديثا ينتفعون بها بعثه الله يوم القيمة
فقيها عالما وقال صلى الله عليه وسلم من اراد الله به
خيرا في الدين وقال صلى الله عليه وسلم لا خير في
عيش الا لعالم ناطق او مستمع واع وقال صلى الله عليه
وسلم لا خير في من كان امتي ليس بعالم او متعلم
وقال صلى الله عليه وسلم الا ان طالب العلم يستغفر له
حيتان البحر وطيور الهوي وقال صلى الله عليه وسلم
اغد عالما او متعلما او مستمعا او محبا لهم ولا تكن الخا
مس

فَقُلْلِكَ وَقَالَ مَنْ جَاءَهُ مَلَكُ الْمَوْتِ بِقَبْضِ رُوحِهِ وَهُوَ
يَطْلُبُ الْعِلْمَ حَتَّى يُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ وَالسُّنَّةَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ
الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ يَلْتَمِسُ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيَنْتَفِعَ بِهَا قَلْبُهُ
وَيُعَلِّمَهُ غَيْرَهُ كَتَبَ اللهُ لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ عِبَادَةَ أَلْفِ سَنَةٍ
بِصِيَامِهَا وَقِيَامِهَا وَحَفَّتْهُ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا وَصَلَّى
عَلَيْهِ طُيُورُ الْهَوَاءِ وَحِيتَانُ الْبَحْرِ وَدَوَابُّ الْبَرِّ قَالَ
الْعُلَمَاءُ الْعَالِمُ أَفْضَلُ مِنَ الْعَامِلِ أَشْيَاءَ أَوَّلُهَا بخمسة
الْعِلْمُ لِأَنَّهُ خَيْرُ الْعَمَلِ بِالْعِلْمِ وَلَا يَكُونُ الْعَمَلُ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَالثَّانِي يَنْفَعُ الْعِلْمُ بِغَيْرِ الْعَمَلِ وَلَا يَنْفَعُ الْعَمَلُ بِغَيْرِ
عِلْمٍ وَالثَّالِثُ الْعَمَلُ لَازِمٌ وَالْعِلْمُ مُتَعَدٍّ كَالسِّرَاجِ
وَالرَّابِعُ مَقَامُ الْعُلَمَاءِ مَقَامُ الْأَنْبِيَاءِ وَمَقَامُ الْعَالِمِ
مَقَامُ الْأَوْلِيَاءِ وَالْخَامِسُ الْعِلْمُ مِنَ اللهِ وَالْعَمَلُ
مِنَ الْعِبَادِ بُونجه آيَتْ وَاخْبَارْ وَدَلَائِلْ بِرْلَهْ شَرَفِ
عِلْمِي بِلِدُكْ ايسه جهد قِلْ شَيْخْ وعالِمْ خِذْمَتِنَهْ حُرْمَتْ

وتعظيم

وَتَعْظِيمْ بِرْلَهْ مَشْغُولْ اُولْ غِلْ كوكل لِرِنْ آلَهْ الْغِلْ كتورْ كل
قِيلْ قَالْ بِرْلَهْ مَشْغُولْ اُولْ مغِلْ كوكمز نسنه لِرِي
صُورْ مغِلْ حِضِّ مُوسَى يه فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا دِيدِكِي سقلغل
ناكاه اوستادك وشيخوك خاطِرِي سكا ملول
اولمسون نصيب سوز ونوميذ اولمقدن صقينغل
نِتِكِم ابو نصر الصفار رحمة الله عليه ايتدِي من قال
لِاسْتَاذِهِ لِمَ لَا يُفْلِحُ وَأَبْوَابُ الْفَتْحِ النَّصْرُ اَبَادِي رَحْمَةُ
اللهِ عَلَيْهِ ايتدِي عقوق الوالِدَيْنِ نحوه التوبة وعقوق
الاستاذ لا يمحوه شيء بو قدر اشارت كفايت اوله لا
انشاء الله تعالى موسى يه شريعت وردِي حقيقتي وردِي
ابراهيم وردِي منا شريعتي وطريقتي وحقيقتي ومعرفتي
محمد مصطفا يه وامثنه وردِي يوركيني يارب
حفظ شيطان چقرب معرفت نوردِي برله طولدردِي
قال الشيخ قدس الله سره العزيز طالبه اوستاد حاذق
كرك مريد شيخ كامل كرك نابير وتلقين اولمغه

بوغه وقوج كرك كورمزسين خصيه لرينى لدقلري
ايغزلر واولو بويلو بسرك كر وقوج وتكه لر وبوغلر
بخه كم بريرنه يكورب جمع اولورلا رسه هج فايده
اولمز نتيجه كلمز پيرسالوس وجاهل مضل ومبتدع
اليه عصا المق بوينه ردا اصمق خرقه ومرقع كيمك
كرك كر كمز يلان كرامتلر سويلمك دوشلر كورم
ديمك بر له ويلان لا قلر قلب اولو لنمق وشيخ لنمق
مريدي مراده ارر كورسه اولمز البته چاره يوق
يول وارمغه مقتدا كرك اويغه مقتدي كرك كافر لر
اكسينه دخي زلا يقوز درلر الله تعالى يتدي بزمثال
ايده لوم لايق كم ايمش يله سن قوله تعالى وضرب الله
مثلا رجلين احدهما ابكم لا يقدر على شيء وهو كل
على مولاه اينما يوجهه لا ياتي بخير هل يستوي هو ومن
ياء مر بالعدل الابر الله تعالى بيوردي بكم نصيح بر له جاهل
عالم بر له خير كتورن كتورمين بر له برابر دكل لر

سوق ايته بقسك شيخ مرشد عالم كرك خير طاعت
اسي كرك مستقيم كرك مجذوب سالك ومربي
اولب مشايخ منزل لرينه يتشمش كرك تاكم مقتدي
فايده دكه قال الشيخ قدس الله تا بير سوز جاهل مبتدع
شيخ اولوب مقتدا لغه يرمز اكر نصيحت قبول ايتمسك
قرآن اچنده كي وعظ لري بيتسلر سكا فايده قلمز
ودخي الله تعالى مريد لره مثال بيان بيورديكم
وما يستوي الاعمى والبصير ولا الظلمات ولا النور
ولا الظل ولا الحرور وما يستوي الاحياء ولا الاموات
ان الله يسمع من يشاء وما انت بمسمع من في القبور
ان انت الا نذير انا ارسلناك بالحق بشيرا ونذيرا
علمسون مريد مراده ارمز مراده ارمكه علم كرك
عبرت كورمكه كوز كرك بوله كروب مقصوده
ارمكه يراق كرك ايمان اغاجي كوكله سنده راحت
اولب حلاوت بولمغه قلب سليم طبع مستقيم كرك

فَالَ الشَّيْخ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ اَللّٰهُ تَعَالَى اِرِي پَاكْ
ذَاتِي بِرْلَه مُقْتَدِي وَمُقْتَدَايَ سُورَهْ ءِ بَنِي اِسْرَايِلْ دَه
مِثَالْ لَرْبَيَانْ قِلْدِي بِيُورْدِيكِمْ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا
اَلْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَاَبَى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا
وَفِي سُورَةِ اَلْكَهْفِ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا اَلْقُرْآنِ
مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ اَلْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا
وَقَالَ هٰذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ
قَالَ الشَّيْخ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ اَلْعَزِيزْ هَرْكِمْ تَصَوُّفْ يُولِنَه
قَدَمْ بَصَمَقْ دِلَسَه اَرْكَانِ شَرِيعَتِي بِلْمَكْ كَرَكْ بِلْدُكْدَنْ مُكَرَّه
تَمَامْ عَمَلْ لِرِيَا سُوزْ وَسُمْعَه سُوزْ وَشُبْهَه سُوزْ
يَرِنَه كَتُورْمَكْ بَعْدَه صَبْرْ سُكْرْ نِيَازْ كُوكِنْ نَدَامَتْ
پِيرَاغِنْ اَلْمَكْ كَرَكْ تَوْبَه هَوَايِ اِچِنَه دُكُوبْ
كُوزْ يَاشِي بِرْلَه يُغْرَمَقْ كَرَكْ دُعَا وَزَارِي بِرْلَه
قَرِشْدُورُبْ صِدْقْ طُنْجَرَسِي اِچِنَه قَوَيُبْ عِشْقْ مَحَبَّتْ
اَوْدِي بِرْلَه قَبْنَدُوبْ مُجَاهَدَه قَدَحِنَه چَقَرُوبْ

پَرْهِيزْ اَلَي بِرْلَه صَاوُرُبْ سَحَرْ وَقْتِلَرِنَه نُوشْ قِلِبْ رَبِّي
رَبِّي دِيُوبْ شَيْخِنِي وَسِيلَه اِدِنُوبْ اَوْلْ يُوجَه دَرْكَاهَ
حَالِنِي عَرْضْ قِلْمَقْ كَرَكْ دَرْوِيشْ اَكَرْ بُودْ ذِكْرِ اَوْلَنِنْ
كِبِي اِدَرْسَه اُوغْلَنْ وُجُودَه كَلِمَيْنِ كِبِي اُولُورْ قِنِي اُوغْلَنْ
وُجُودَه كَلِمَه دَايَه كَرَكْ اَغُوزْ كَرَكْ سُوذْ كَرَكْ
اَمَكْ كَرَكْ اَكَرْ دَايَه سُوذْ وِرْسَه اُوغْلَنْ مَمَرْسِينْ
اَمْسَه اُوغْلَنْ اُولُورْ بُونْكْ كِبِي اَكَرْ مُرِيدْ دِنِي
شَيْخَه اِرَادَتْ كَتُورُبْ تَسْلِيمْ كُلِّي اُولْمَقْ كَرَكْ
وَقْتِنْ اُوغْلَنْ وُجُودَه كَلِمَيْكِي بَكْزَرْ بَعْدَه شَيْخ
دِنِي كَه اِيمَانْ دَايَه سِينْ وِرْمَكْ كَرَكْ اِيمَانْ دَايَه سِي
تَصْدِيقْ اَغُوزْ نَه طُيُورْمَقْ كَرَكْ بَعْدَه مَعْرِفَتْ سُوذِنِي
اَمْرْ وِرْمَكْ كَرَكْ اَكَرْ مُرِيدْ لَجُوجْ اُولُوبْ شَيْخ سُنِنْ
اِشْتِمَه اُولْ مُرِيدْ هِجْ حَالْدَه مَقَامَه اَرْشِمَزْ اِيمَانْ لَذَتِينْ
ذِكْرِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ دَايِمْ تَعْلِيمْ اِدُبْ دَدُرْمَكْ كَرَكْ
دِنِي اِيمَانِي قُوتْ بُولَا بِنَكِّ حَضْرَتِ رَسُولْ صَلَّى اللهُ

عليه وسلم بيورديي جدّدوا ايمانكم بقول لا اله
الا الله امّا صوفيه آدوورت نسندن الديلر صفادن
وفادن فنادن يقين دن امور شرعي ضدّ ندن صافي
قلمق كرك عملي اچنده وفا قلمق كرك علم عملي
اوزندن كورميوب شيخ تربيتي ديوب فقر فنا يزنده
طورمق كرك تاكيم يقين حاصل اولوب صوفي
ادن ادنمق روا اولا وقيل الصوفي من صفا قلبه
عن الكدر وانقطع عن البشر واستوى عنده
الذهب والمدر صوفي نك اوچ وصفي وارد مشلر
اوّل نفسي هوادن وريادن وسمعه دن صفا تله اري
كرك ايكنجي طاعت صفاسي واعتقاد صفاسي كرك
جميع افعال حقدن بلمك كرك حقدن غير بدن
قورقمامق كرك جميع اميدني حقه طوتمق كرك
اعتقادني حقه طغزوانمك كرك اوچنجي سر صفاسي
مشاهده ادة مشاهده وقتنده نفس حجابي درنفسي

مجاهده يرله باك ادة اول وقتن صوفي ادن ايدنمك
روادر مشلر قال الشيخ. قدّس الله روحه في بيان سبعين
مقامات الشريعة عمل بالاركان والطريقة
عمل بالقلوب والحقيقة عمل بالسر اول وقتن كه
شريعتك يكرم يرمقامنك علمني بلوب عملن قلب
يكرم مقامة ارسك عمل بالاركان تمام
اولور شريعته مخصوص اولان مقاملر تمام اولور
اندن صكره طريقة قدم بصرسين اندهم طريقتك
يكرم يرعلمني بلوب عملني قلسك يكرم يرمقامه
دنجي اندة ارسك عمل بالقلوب سكه حاصل اولور
طريقته مخصوص اولان مقاملر دنجي تمام اولور
اندن صكره حقيقته قدم بصرسين اندهم
يكرم يرمقامك علمني بلوب عملني قلسك بو يكرم
مقام دنجي حاصل اوليجاق عمل بالحقيقة تمام اولور
اندن صكره دنجي يدي مقام قلدي روحاني

اُولْ يِدِي مَقَامُكْ دَخِي عِلْمِنِي بِلُوبْ عِلْمِنِي قَلْسِكْ عَمَلْ
بِالرُّوحْ حَاصِلْ اُولُورْ يَتْمِشْ مَقَامْ تَمَامْ اُولُورْ اُولْ وَقْتِنْ
مَشَايِخْ اِدِنْ اِدِرْ نُرْسِنْ هَرْ مَقَامْ دَنْ بِرْ مَقَامْ دَخِي كِجَكْ
اَوْلَكِي مَقَامْ دَنْ اِسْتِغْفَارْ كَكْ كَكْ قَالَ رَسُولُ اللهِ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ اِنَّهُ لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي حَتَّى اَسْتَغْفِرُ اللهَ
فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ سَبْعِينَ مَرَّةً اَمَّا هَرْ مُرِيدْ كِهْ عَمَلْ
بِالْاَرْكَانْ وَعَمَلْ بِالْقُلُوبْ وَعَمَلْ بِالْحَقِيقَةِ حَاصِلْ
قِلْسَهْ اَلْتِمْشْ اُوچْ مَقَامْ عَمَلِنِي تَمَامْ قِلُورْ دِي رُوحَانِي
مَقَامْ قَلُورْ اُولْ يِدِي رُوحَانِي مَقَامِي دَخِي حَاصِلْ اِمْدِكْ
عَمَلْ دَنْ قَلْسَهْ اَكَا شَيْخْ وَصُوفِي دِمَكْ رَوَا اُولَمْزْ اَمَّا
شَيْخْلَرْ عَامْ طَرِيقَهْ دَعْوَتْ اِيْچُونْ دُونْمَكْ تَنَزُّلْ قِلُورْ
رَوَا دُرْ اَمَّا حَضْرَتِ رِسَالَتْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ
دَعْوَتْ اِيْتْسُونْ اِمْتْسُونْ دَائِمْ تَرَقِّي دَهْ يِدِي اَكْدْ
طَالِبْ كُونْدَنْ كُونَهْ عَمَلِنْ زِيَادَهْ اِدُوبْ تَرَقِّي قِلْسَهْ
رَسُولْ حَضْرَتِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ بُيُورْ مِشْدُرْ

مَنِ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ وَمَنْ كَانَ غَدُهُ
شَرَّ يَوْمَيْهِ فَهُوَ مَلْعُونٌ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ فِي زِيَادَةٍ فَهُوَ
فِي نُقْصَانٍ فَالْمَوْتُ خَيْرٌ لَهُ دِدِي شَيْخْ ذَا النُّونْ
مِصْرِي اَيْدُرْ بُويُولَهْ قَدَمْ اُورْمَقْ بَشْ دُرْ لُودُرْ طَالِبْ
وَاصِلْ مُتَّصِلْ مَطْرُودْ هَارِبْ اَمَّا عَلَامَةُ الطَّالِبِ
تَرْكُ الشُّبَهَاتِ وَتَرْكُ الشَّهَوَاتِ وَاسْتِعْمَالُ النَّفْسِ
فِي الطَّاعَاتِ وَعَلَامَةُ الْوَصِلِ الْحَلَاوَةُ وَالْهِدَايَةُ
وَعَلَامَةُ الْهَارِبِ الْجَهْلُ وَالْغَفْلَةُ وَالسَّفَاهَةُ وَ
وَعَلَامَةُ الْمُتَّصِلِ الرَّحْمَةُ وَالنَّصِيحَةُ وَالشَّفَقَةُ وَعَلَامَةُ
الْمَطْرُودِ حُبُّ الرِّيَاسَةِ وَحَسَدُ الْاِخْوَانِ وَطَلَبُ الْمَنْزِلَةِ
عِنْدَ النَّاسِ اَمَّا يَقِينْ لَقْ اَيْتِي دُرْ بُويُولَهْ قَدَمْ اُورَانَهْ
اِسْمُ الْيَقِينِ رَسْمُ الْيَقِينِ عِلْمُ الْيَقِينِ عَيْنُ الْيَقِينِ
حَقُّ الْيَقِينِ حَقِيقَةُ حَقِّ الْيَقِينِ بُو يَتْمِشْ دُرْ لُو مَقَامُكْ
عِلْمِنِي بِلُوبْ عَمَلِنِي قِلْسَهْ عِلْمُ الْيَقِينِ حَاصِلْ اُولُورْ
عِلْمُ الْيَقِينِ عِلْمِنِي بِلُوبْ عَمَلِنِي تَنَكِّرِي كُورُرْ كِبِي قِلْسَهْ

يَمْشِ مَقَامَه اِرْشُو رَعِينَ الْيَقِينِ حَاصِلْ اُولُو رَامَا كَلْدُكْ
يَمْشِ مَقَامْدَنْ يِكْرِمْ بِرِي شَرِيعَتْ دُرْ وِيكْرِمْ بِرِي
طَرِيقَتْدُرْ وِيكْرِمْ بِرِي حَقِيقَتْدُرْ يِدِي قَلْدِيكِمْ
مَقَامْلَرِ يَمْشِ اُولَهْ اَكَا يِدِي رُوحَانِي مَقَامْ دِنُورْ
اوّل مَعْدَنِ الشَّرِيعَتِ سَبْعَةُ الْاِيمَانُ وَالتَّصْدِيقُ
وَالْمَعْرِفَةُ وَالْمَحَبَّةُ وَالْمِنَّةُ وَالْمُجَاهَدَةُ وَالْعِشْقُ
اِمَّا مَعْدَنِ الْعُلُومِ فِي الشَّرِيعَتِ سَبْعَةُ الشَّهَادَةُ
وَالصَّلَوٰةُ وَالزَّكَوٰةُ وَالْحَجُّ وَالصَّوْمُ وَالْغُسْلُ مِنَ
الْجَنَابَةِ وَالْحَلَالُ وَالْحَرَامُ اِمَّا بَعْدُ مَعْدَنُ الْاُخُوَّةِ
وَالْمَقَامُ فِي الشَّرِيعَتِ سَبْعَةُ الْفَوْزُ وَالْقَهْرُ وَالْعِبْرَةُ
وَالْغَيْرَةُ وَالطَّهَارَةُ وَالظُّهُورُ الصِّيَانَةِ وَالظُّهُورُ
السَّعَادَةُ وَالشَّرَفُ الرُّبُوبِيَّةُ وَالزُّهْدُ وَالذُّلُّ اَمَّا
مَعْدَنُ الطَّرِيقَةِ سَبْعَةُ الصَّدْرُ الْفُؤَادُ وَالضَّمِيرُ
وَالْقَلْبُ وَالشَّغَافُ وَالْحُبُّ وَاللُّبُّ اِمَّا بَعْدُ مَعْدَنِ
الْعُلُومِ فِي الطَّرِيقَةِ سَبْعَةُ الْاِيمَانُ وَالْاِسْلَامُ

وَالتَّوْحِيدُ وَالتَّعَهُّدُ وَالدِّينُ وَالْاِقْرَارُ وَالشَّهَادَةُ
اِمَّا بَعْدُ مَعْدَنِ الْمَقَامِ فِي الطَّرِيقَةِ سَبْعَةُ الْفَاقَةُ
وَالشُّكْرُ وَالْعُذْرُ وَالْمَحَبَّةُ وَالْخَلْوَةُ وَالْهَيْبَةُ
وَالْمَعْرِفَةُ اِمَّا بَعْدُ مَعْدَنُ الْبِدَعَةِ سَبْعَةُ النِّفَاقُ
وَالْجَهْلُ وَالْغَفْلَةُ وَالسَّفَاهَةُ وَحُبُّ الرِّيَاسَةِ وَحَسَدُ
الْاِخْوَانِ وَحُبُّ الْمَنْزِلَةِ عِنْدَ النَّاسِ كَلَامِ مَجِيدِدَه
يُورُدِكِمْ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ
عَنْ سَبِيلِهِ اِمَّا بَعْدُ مَعْدَنِ السِّرِّ اِحْدَى وَعِشْرِينَ
مَقَامًا سَبْعَةٌ رُوحَانِيٌّ فِي السِّرِّ اَرْبَعَةُ اَنْهَارِ نَهْرُ
الْاَلَاءِ وَنَهْرُ النُّعْمَاءِ وَنَهْرُ الْهُيَمِنَةِ وَنَهْرُ الرُّبُوبِيَّةِ
قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ بُوَارِ مَقْلَرُكْ هَرْ بِرِينْكْ
بَاشِنْدَه بِرْ دِرَخْتْ وَارْ دُرْ هَرْ بِرْ دِرَخْتُكْ يَدِي
بُدَاغِي وَارْ دُرْ يِدِي مَقَامْ دُرْ هَرْ مَقَامْدَه بِرْ اِلْهَامْ
طُوطِي لِرِي وُتُرُبْ دُرْ دُرْ لُؤْ دُرْ لُؤْ اَوَازْ لَرِي لَه
حَقْ تَعَالَى يَه ذِكْرْ قِلُورْ لَرْ هَرْ بِرِينِي مَحَلِّنْدَه ذِكْرْ

إِدْ وُزْ اِنْشَاءَ اللهُ اَمَّا بِلْكِلْ كُمْ عِلْمِسُوزْ هِيجْ
نَسْنَه بِلْمَزْ هُمْ بُولْمَزْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مَنْ عَمِلَ بِمَا عَلِمَ وَرَّثَهُ اللهُ تَعَالَى مَا لَمْ يَعْلَمْ قَالَ
اللهُ تَعَالَى جَلَّ جَلَالُهُ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ
وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ
قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ الْعَزِيزَ يَنْمِشْ مَقَامَ اِرْشَادْ
اُولُوا الْاَلْبَابِ لَا يُقَدَّرْ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
جَلَّ جَلَالُهُ اَفَمَنْ شَرَحَ اللهُ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى
نُورٍ مِنْ رَبِّهِ اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ عِلْمُ ظَاهِرٍ وَعِلْمُ بَاطِنٍ
ظَاهِرْ عِلْمِ دِرَاسْتْ دُرْ عِلْمُ بَاطِنْ عِلْمُ وِرَاثَتْ دُرْ
هَرْ كِيمْ عِلْمِ ظَاهِرِ اُوكَرْ نَدِي حَقِّ رِضَا سِيچُونْ اِخْلَاصْ
بِرْ لَهْ عَمَلْ قِلْمَغَهْ مَشْغُولْ اُولَدِي عِلْمِ بَاطِنِي اللهُ اَكَا اَسَانْ
قِلِي وِيرْ هَرْ كِمْ عِلْمِ ظَاهِرِي اُوكَرْ نَدِي عِلْمِيلَهْ
عَمَلَهْ مَشْغُولْ اُولَمَادِي عِلْمِي اَكَا وَبَالْ اُولُورْ كُفْرَانْ
اُولُورْ زَوَالِ نِعْمَتْ كَلُورْ عَذَابَهْ مُسْتَوْجِبْ اُولُورْ

وَلَئِنْ

وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ هَرْ كِمْ عِلْمِيلَهْ
عَمَلْ قِلْمَسَهْ شُكْرِ اُولُورْ يَرِنَهْ كَتُورْ مِشْ اُولُورْ مَزِيدْ نِعْمَتْ
لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ بُويُورْ مِشْ دَلَالَتْ قِلُورْ
وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا مُجَاهَدَهْ
ظَاهِرْ عَمَلَهْ كَرَكْدُرْ هِدَايَتْ بَاطِنَهْ يَعْنِي سَنْ ظَاهِرْكَ
بِرْ لَهْ عَمَلْ قِلْمَغَهْ جَهْدْ قِلْغِلْ بَاطِنْكَهْ بَنْ يُولْ
كُوسْتَرَمْ خَبَرْدَهْ كَلِمِشْدُرْ فُضُولُ الْعِلْمِ اَكْثَرُ
ضَرَارًا مِنْ فُضُولِ الْمَالِ عِلْمِ زِيَادَهْ سِي خُوفْ زِيَانْ قِلُورْ
مَالْ زِيَادَ سِنْدَنْ مَالْ زِيَادَهْ سِي حُجَّتْ اُولُورْ
زِيَادَهْ سِي حُجَّتْ اُولُورْ اَكْرْ عَمَلْ قِلْمَسَهْ ثَوَابِي
اُوكُوشْ اَكْرْ قِلْمَسَهْ عَذَابِي قَتِي رَمَضَانْ اَيْتَدَهْ
طَاعَتْ قِلْمَسَهْ ثَوَابِي اُولُورْ مَعْصِيَتْ قِلْمَسَهْ عَذَابِي قَتِي
حَضْرَتِ رِسَالَتْكَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتُونْلَرِينَكْ
طَاعَتْلَرِينَكْ ثَوَابِ اُوكُوشْ اَجْرِ هَا مَرَّتَيْنِ تَقْصِيرْلَرِينَكْ
عَذَابِي قَتِي يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ خَبَرْدَهْ

كلورا ذا زلّا لعالم نزلتيه العالم دخي رواياتده
كلور هلك بزلتيه عالم جاهل منادي هيچ كمسنه
زيان قلماز الاكندزنه عالم علمي برله عمل قلسه
عالمه بركاتي ارشور اذا عمل العالم بعمله صفيت
اسراره فاكرموا بصدق الفراسة نتكم حضرت
رسالت صلى الله عليه وسلم بيورمشدر اتقوا
فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله امّا سوزيلغي
كوكل ياكلوكي لقمه حلال لغيندن اولور نتكم
كلام مجيددده بيورردي ياايها الرسل كلوا من
الطيبات واعملوا صالحا اني بما تعملون عليم
اكر كوكل پاك اولسنه حلال لقمدن يكرك
اولسه يدي خبر بيورر ايدي امّا كوكل فراستي نوك
مثال آينيه بكزر آينه پاك لكي رحال اوزرنه طورماز
سر دخي انوك كبدر صو نقدر طوري اولسه
عكسنده نسنه كوچك كور نور امّا صو بولنق اولسه

هوالبلت اولسه عكسنده هيچ نسنه كورنمز صفوت
سبب دنيادر كدورت بولت بكي كوكلي فراكوتلور
كوكل كدورابي حب دنيادن درجاه ومنزلت
وحرمت استمك وعملنه ريا وسمعه قتمقدندر كندونه
عجب ادوب نفسي دلاكيجه يورمكدندر امّا
بونلردن بري اكر فكر اندشه ده اولسه كوكل
كوزي طونار نسنه كورنمز اولورانه سي مكدر اولور
اكر بوذكر اولنان اندبشلر اولمسه كوكل ارى
صافي اولور انده نور ظاهر اولور حضرت رسول
صلى الله عليه وسلم بيورردغي كبي نظر بنور الله
حاصل اولور تكدي نوري خطا قلماز كوكل
بنجه صافي اولسه انجا كورمكن اولور فراستي درست
اولور عبدالله انطاكي ايدر اذا اجلستم اهل
الصدق فاجلسوهم بالصدق فانهم جواسيس القلوب
يدخلون في همومكم ويخرجون من اسراركم

ثبتت اقدمهم استوارا ولدي قدملري يتمش
مقام اچنده ظاهر قدم دكلدر باطن معاني
قديدوار ور دلري مراقبه وترقي اوزرنده قايم
طورر لر يولدن صاپمز لر يولدن صاپمق اكثر
اكي لسنه دندر برسي كبرا تمكدندر وبرسي
بدندن يخشي يولده كم وارر در مكدندر بو
فعللر محب صفتي دكلدر قولدن يوزبيك جفا
كلسه كريم غفار در توسين بر عذريله كچورر
هدايت وكرامتلر ويرر ودكت افهامهم
بونلرك فهم لري تيز اولدي انكچون كه حق تعالي
اوليالريني كوزدن بونلر سوزلرين حقدن الورلر
دللري سوردن سويلر دللري سردن سويلسه نفسلري
ضايع اولماز لاجرم فهم لري تيز اولور وانارت
اعلامهم بونلر يارد مي الله دن بولديلر انلرك
حقيقتلريني بينه ارباب قلوب اولنلر بلورلر انلره

حقك يارد ملريني كوكلر ويرلر اهللريه ظاهر
امتشدر انلر الله دن اكلر لر بلورلر اكر لطف
نكم بلسلر الله دن اكلر لر بلورلر اكر لطف
بولسلر نظاره سنت قلورلر اكر عقوبت بولسلر
كندو نفسلرينه نظر قلب عذره مشغول اولورلر
اكر عتاب بولسلر نظاره محبت قلورلر تملق
بر له حقه مشغول اولورلر فهم تيز اولق بو اولور
وسارعوا الى الله سير ايدب الله دن برو ديلر اياق
بر له وسير بر له نبكم ابرهيم ايتدي اني ذاهب الى ربي
يعني اللهم طرفنه يورمك دلرم خدمتي اكا قلورم
غيريه قلمزم طريقت مقامنك عملني قلورم دوزم
انك دوستلغن دلرم غيريني دلمزم اوليا اشبو
صورتله يوله يورورم لو حضرتدالتن يوله كدرلر
سلوك ادرلر هر سنه كه اللهدن اراغ ادرانمدن
كچرلر صانعك صنعنه بقرلر عبرت الورلر وعيد

بقرلر عذاب كورلر حقه قچولر ففروا الى الله پناهنه
صغنلر صفاته نظر قلورلر زهاييتسز صنع كورلر
صنعندن غيري صفات كورلر نهايت ذات كورلر
ليس كمثله شيء تكلم حضرت رسالت صلى الله
عليه وسلم دعاسنده فضله نظر قلدي اعوذ بعفوك
من عقابك ددي فعلدن كجدي صفاته نظر قلدي
واعوذ برضاك من سخطك ددي صفاتدن كجدي
ذاته نظاره قلدي اعوذ بك منك جل ثناؤك ددي
بر له ياد قلدي انت كما اثنيت على نفسك ديو بيورردي
اول مقام استدلالك اكيني افتقار اوچنجي مقام
مشاهده درديمجي مقام حيرت بشنجي مقام فنا
التنجي مقام روحاني يديمجي مقام وحدت حضرته
بويله اولور قال الشيخ قدس الله سره العزيز بو
مراتبي بولمغله يتمش مقام كچمك كرك دايم مراقبه

اوزرنده طورب ساغه صوله بقمايوب ترقي اوزرنه
دلمك كرك كندوي فنا الفنا يرنه كتورمك
كرك تاكيم حقيقته ارشب سابقدر جمله سندن
اولا صوفي قچن فنا منزلنه ارشه قوش كبي اولور
قوشك باشي وارتمن وارقندي وارجاني وار
قمتوا عضالري درست اوچارا ولسه مقصدنه
ارشور اوچماغه قنتلري درست كركدر
اگر قندنك بريانك چلكي اكسك اولسه اكري
اوچار مرادنه ارمز وان هذا صراطي مستقيما يولندن
صبر فاتبعوني مرادي بولمز اول قوشك باشي
شوق درر جاني عشق درر تني محبت درر جاني
عشق درر اكي قنتلري خوف رجا درر يعني قطيعة
النفس المطمينه درر قوندغي يران الابرار لفي
عليين درطعام يورزقون ثم فرحين درموسنسي
اذكروا الله ذكرا كثيرا درشراني صبر درر شراني

وَسَقِيهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا دُرُّ هَرْكِمْ بِرُوَازِي
اِشْبُوذِكْرَاوْلِنَانْ بِكِيَاوْلَسَهْ يَتْمِشْ مَقَامَدَارِشْوُر
مُرَادِنْ بُولُورْ بُوَوْعَدَهْ لَرَهْ سَنَاوْلُوبْ وَاسِطَهْ دِيَدَارْ
بِرْلَهْ مُشَرَّفْ اُولُورْ سُئِلَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَنْصُورِ الْدِينَوَرِي
مَا الشَّوْقُ قَالَ نَارُ اللهِ اَشْعَلَهَا فِي قُلُوبِ اَوْلِيَائِهِ
تَحْرِقُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْخَوَاطِرِ وَالْاِرَادَةِ وَالْحَاجَاتِ
مَحَبَّتْ نَدَمِقْدَارْ اُولُورْسَهْ شَوْقْ دَخِيَاكَاكُورَهْ اُولُورْ
شَوْقْكْ اِتِنِيَخَهْ بُيُوكْ اُولْسَهْ بَاشِيْ دَخِيَاكَاكُورَهْ اُولُورْ
مَحَبَّتْ مِثَالِي كِبِدُرْ شَوْقْ مِثَالِي يَلِكْ كِبِيدُرْ
اُودِيَخَهْ قَوِيَاُولْسَهْ يَلِكْ دَخِيَاَيَخَهْ قَوِيَاُولُورَاوْدْ
قَوِيَاُولْسَهْ مَخْلُوقْ اَنْدَنْ قَجَارْ بَنِي بُولْسَهْ كُوبُنْدُرْ
مَحَبَّتْ اُودِيمِنْ دُونِ اللهِ كُوبُنْدُرْ شَوْقْ اُودِي
نَفْسْ دِلَكِنْ كُوبُنْدُرْ مُحِبِّلَهْ مَحْبُوبْ اُورْ نَسِنَدَهْ
نَسْنَهْ كِرَمَكْ رَوَادَكِلَدُرْ نَتِكِمْ يُوسُفِلَهْ زَلِيخَا
اَرَاسِنَهْ قَجَيْ كِرْدِيسَهْ كُوبُنْدِي اَلْقِصَّةُ بُطُولِهَا

وَدَخِي رَسُولْ حَضْرَتِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ كُونْلَرْدَهْ
بِرْكُونْ كُورْدِي اِبْرَاهِيمْ اَدْلُوا وُغْلِنِي اَلَنَهْ قِلَجْ اَلُوبْ
اَوْاَچِنَدَهْ بَابَامَكْ دُشْمَانْلَرِي بِرْلَهْ حَرْبْ قِلَايِنْ
دِدِي وَكَافِرْلَرَهْ قِلَجْ اُورَايِنْ اُولَاكِمْ جَمِيعِي
قِلَجْدَنْ كَجُورَيِرْ هَلَاكْ اِدِيمْ دِيُوبْ سُوبْلَدِي
پَيْغَامْبَرْ عَلَيْهِ الصَّلَوٰةُ وَالسَّلَامْ اِبْرَاهِيمْ دَنْ
بُوسُوزِي اِشِدِبْجَكْ اَتَالِقْ مِهْرِي دِيَرَنْدِي خَالِقْ
اَكْبَرْ بِرْكُوكُلْ اِيچِنَدَهْ اِكِي سَنَهْ صِغَمْدَوْغِنِي
اَظْهَارْ اِتْدِي اِبْرَاهِيمِي كَنْدِيَهْ دَعْوَتْ اِتْدِي
اُودْضَعِيفْ اُولْسَهْ خَلَايِقْ جُمْلَهْ سِنَهْ كَلُورْ بِرْكِمْسَنَهْ
بِرْكِمْسَنَكْ مُبْتَلَا بِي اُولْسَهْ اَنُوكْ شَوْقِي بِرْلَهْ صُحْبَتْ
قِلُورْ مَحَبَّتْ نِشَانْلَرِي ظَاهِرْ اُولُورْ اَكْرْ دُنْيَايِي
وَآخِرَتِي تَمَامْ اَكَاوِرْسَلَرْ شَوْقِنْدَنْ دُوُغَزْ
اَكْرْ اَنِي شَوْقِنْدَنْ دُنْدَرْسَهْ ظَاهِرْ اُولُورْ كِهْ
اُولْ نَسْنَهْ اَنُكْ قَتِنْدَهْ سُوزْ كِنْدَنْ عَزِيزْ رَكْ دُرْ

مَحَبَّتِي يَلَا نَدْرِ عِشْقِ جَانْ كِبِي رَجَا نُوكْ سُتَا هَدَ دُوسْتَدَنْ
بِرْ لَحْظَهَ اَيرِلَمَزْ وِصِلَه دُوسْتُكْ اُورْ تَاسِنْدَه بِرْسِرْ
وَارْ دُرْكِمْ اَكَا كِمسَه مُطَّلِعْ اُولمَزْ جَانِلَه تَنْ
اَرَا سِنْدَه اُولَانْ سِرِّ كِبِي اُولْ سِرِّ لَه اِتِّحَادْ كُلِّي
حَاصِلْ اُولمَشْدُرْ نِتِكِمْ قَايِل اَيدُرْ اِنَّ لِلْمُحِبِّينَ سِتْرٌ
لَيْسَ يُغْشِيهِ حَظٌّ وَلَا قَلَمٌ عَنْهُ فَيَحْكِيهِ بَيت نَادِرْ تُقَابِلُه
اِنْسْ عَمَا زِجُه نُورْ يُخْبِرُه عَنْ بَعْضِ مَا فِيهِ قَالَ الشَّيْخ
رَحْمَةُ اللهِ خَوْفْ وَرَجَا قَنَتْ كِبِيدُرْ قَالَ حَسَنْ بِنْ
عَلِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَلَامَةُ الْخَوْفِ مِنَ اللهِ ذَهَابُ
الْخَوْفِ مِنْ غَيْرِهِ وَعَلَامَةُ الرَّجَاءِ إِلَى اللهِ الْإِيَاسُ
مِنْ غَيْرِهِ وَعَلَامَةُ الشَّوْقِ إِلَى اللهِ الْفِرَارُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
اَنْكِيُونْ مُشْتَاقْ طَالِبْ اُولُورْ وَقَالَ اَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ
بْنُ مُوسَى الْاَكَابِرُ يَخَافُونَ الْقَطْعَ وَالْاَصَاغِرُ يَخَافُونَ
الْعُقُوبَةَ وَخَوْفُ الْاَكَابِرِ قَطْعٌ لِاَنَّ مَا دَامَ
النَّفْسُ فِي النَّفْسِ مِنْ رُعُونَاتِهَا فَلَيْسَ بِمُحْسِنٍ عَامِلُكْ

خَوْفِي عُقُوبَتْدَنْ اُولُورْ لَا رَجَائِي قَطِيعَتْدَنْ عُقُوبَتْدَنْ
قُوتْ قَمَقْ نَفْسْ هَوَاسِنْ كُورْ دَنْلَرْ اِشِدُرْ قَطِيعَتْدَنْ
قُوتْ قَمَاقْ تَنْكِرِيدَ طَيمَاقْ نِشَانِيدُرْ قَطِيعَتْ كَتْسَه
عُقُوبَتْ عَيْنِ نِعْمَتْ اُولُورْ قَطِيعَتْ كُلِّيسَه نِعْمَتْ عُقُوبَتْ
اُولُورْ قَالَ الْوَاسِطِي الْخَوْفُ ظُلْمَةٌ يَتَحَيَّرُ صَاحِبُهَا
فِيهَا وَيَطْلُبُ اَبَدًا الْمَخْرَجَ مِنْهَا فَاِذَا جَاءَ الرَّجَاءُ بِضِيَائِهِ
خَرَجَ اِلَى مَوْضِعِ الرَّاحَةِ فَيَغْلِبُ عَلَيْهِ التَّمَنِّي وَلَا يَقَعُ
حُسْنُ النَّهَارِ اِلَّا بِظُلْمَةِ اللَّيْلِ وَفِيهَا صَلَاحُ الْكَوْنِ
فَكَذَلِكَ الْقَلْبُ حَيْرَةٌ فِي ظُلْمَةِ الْخَوْفِ اَسِيرٌ فَاِذَا اَطْرَقَ
طَوَارِقُ الرَّجَاءِ فَهُوَ اَمِيرٌ وَالْمَحَبَّةُ وَالْخَوْفُ وَالرَّجَاءُ
مُقْتَرِنَةٌ بَعْضُهَا بِبَعْضٍ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَيُحَذِّرُكُمُ اللهُ
نَفْسَهُ وَاللهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ۝ بُوَاكِي اَيتُكْ حُزُونِدَه
خَوْفْ وَرَجَانُكْ قَتْلَرِنُكْ يُوكْلَرِي سَكَا اِشَارَتْ
بِرَايَتْ اُونْ بِشْ حُزُونْدَرْ دِخِي بِرَايَتْ اُونْ بِشْ
حُزُونْدَرْ قَاكُولِقْدَرْ قُوتْ قُولِي كِشِي خَوْفِ اِچِنْدَه

مُتَحَيِّرْ اُولُورْ رَجَا رَاحْتِلَقْ دُرْ رَجَا اِچِنْدَه اُولَنْ
رَاحَتْ اُولُورْ خَوْفْسُوزْ اُولْمَقْ يَوا اُولْمَزْ دِنِيَه صَلَاحْ كَجَدَه
كُنْدُوزَه اُولُورْ كُوكُلْ صَلَاحِي خَوْفْ
رَجَا دَنْدُرْ كَاهْ كُوكُلْ خَوْفْ اِچِنْدَه اَسِيرْ اُولُورْ
كَاهْ رَجَا خُوشْ لِغِنْدَه اَمِيرْ اُولُورْ اَكَرْ اَسِيرْ لِكِي
مُتَصِّلْ وَمُمْتَدّ اُولْسَه هَلَاكْ اُولُورْ اَكَرْ اَمِيرْ لِكِي دَائِمْ
اُولْسَه هَمْ اَسِيرْ اُولُورْ رَجَا مَقَامِنْدَه اُوكْشُ اُولْسَه
طَاغِي اُولُورْ خَوْفْ مَقَامِنْدَه اُوكْشُ اُولْسَه اِحْرَاقْ اُولُورْ
مُحِبّ قُوللَرْ كَاهْ فِرَاقْدَنْ قُوتْ قُوبْ خَوْفْ اِچِنْدَه
كَاهْ وِصَالْ مِيذِنْ قُلُوبْ رَجَا اِچِنْدَه اُولُورْ
نَجَه كِمْ دُوسْتُكْ كَرَمِنَه لُطْفِنَه نَظَارَه قِلُورْ رَجَا كُلُورْ
قَهْرِنَكْ جَلَالِينَه نَظَرْ قِلُورْ فِرَاقْدَنْ قُوتْ قُوبْ خَوْفْ كُلُورْ
اَكَرْ فِرَاقْ فِكْرِي كُلْسَه وِصَالْ مِيذِنْ دُتَارْ
اَيْدُرْ اَكَرْ بَنْ ضَعِيفِي كَنْدُودَنْ اِرَاقْ قِلْسَه مِلْكِنَه
نَه زِيَادَه نَه نُقْصَانْ اُولُورْ دَبُوبْ حَوْفْ صُحْبَتِنِي

قلور

قِلُورْ قُوشْ كِبِي اُولُورْ قُوشَه اِكِي قَنَتْ كَرَكْ
خَوْفْ رَجَا اِكِي قَنَتْ كِبِدُرْ قُوشْ بِرْ قَنَادِلَه اُوچَمَازْ
قَنَادِي اِكِي اُولْسَه يُوكْلَرِي تَمَامْ اُولْسَه اُوچَارْ فَاتَّبِعُونِي
هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ يُولِنِ دُوتُوبْ مُرَادِنَه اَرِشُورْ
اَبَدِي پَادِشَاهْ اُولُورْ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ الْعَزِيزْ
كِمْسَنْ مُرِيدْ كَنْدُ وَحَالِنَه نَظَرْ اِدَبْ اَكْلَسَه اُونُرِي
فَنَا يِرْنَدَه دُتُوبْ اَخْلَاقْ ذَمِيمَه لَرِي سُورُبْ كِدَرُبْ
اَخْلَاقِ مَحْمُودَه يِلَه مُتَّصِفْ اُولُوبْ مُرَاقَبَه يِرْلَه مُجَاهَدَه
قِلُوبْ طَاعَتْ وَعِبَادَتَه مَشْغُولْ اُولُبْ تَرَقِّي قِلْسَه
هَرْ اِينَه قُوشْ كِبِي اُولُوبْ اَسْرَعْ اَوْقَاتَدَه مَقْصُودِي
حَاصِلْ اُولُوبْ مُرَادِنَه اَرِشُورْ اِنْشَاءَ اللهُ تَعَالَى

فصل رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْاِيمَانُ
بِضْعٌ سَبْعُونَ بَابًا اَعْلَاهَا شَهَادَةُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ
وَاَدْنَاهَا اِمَاطَةُ الْاَذَى عَنِ الطَّرِيقِ وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ
مِنَ الْاِيمَانِ سُورَهْ آلِ عِمْرَانْ اِچِنْدَه مَخْلُوقَاتْ

وُجُوده كَلْزَدَن اوكدِن كَندُوكَندُوا وُزرِنه
شَهادَت قِلدِي بيُورُدِيكِه شَهِدَ اللهُ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَآئِمًا بِالْقِسْطِ لَا اِلٰهَ
اِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ • حَقْ تَعالَى طَنِقلِق راست
وَكُرجَكْ دُرْ عَزِيزْ نَزْدُرْ مِثْلِى يُوقُدُرْ اَنْدَنْ ارنوق تَنْكَرِي
يُوقُدُرْ بَكْدَ شَى يُوقُدُرْ وَدَنِى بيُورُدِيكِمْ اِنَّ الدِّينَ
عِنْدَ اللهِ الْاِسْلَامُ دِينْ لَرْدَه حَقْ اِسْلَامْ دِينِى دُرْ دِيُوبْ
طَنِقلِق وِرْدِي هَرْ نَكِمْ بيُورُدِيسَه حَقْدُرْ راسْتْدُرْ
كَرْچَكْدُرْ مَنَابِرِ وَصَدَقْتَا وَدَنِى بيُورُدِيكِمْ الٓمٓ
اللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ
اللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَاْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ
وَدَنِى بيُورُدِيكِمْ وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ • لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ
وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ وَدَنِى بيُورُدِيكِمْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا • هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْاَرْحَامِ

كَيْفَ يَشَآءُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ • لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ • حَسْبِيَ اللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ • وَدَنِى بيُورُدِيكِمْ اَللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا
هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ • ذِي الطَّوْلِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اِلَيْهِ
الْمَصِيرُ • لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَدَنِى
بيُورُدِيكِمْ اَللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى هُوَ اللهُ
الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ
الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
وَدَنِى بيُورُدِيكِمْ هُوَ اللهُ الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدُونِ
ذٰلِكُمُ اللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اِنِّي اَنَا اللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدْنِي
اَللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْاُولٰى وَالْاٰخِرَةِ • لَا اِلٰهَ
اِلَّا هُوَ فَاعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ • لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ • لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَاٰبِ
رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا
لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ • لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ • اَللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى
يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ • لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ • فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ • وَأَنَّ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ
فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ • لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ •
آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ • أَنْ أَنْذِرُوا
أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ • لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ
هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ قَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَدِّدُوا إِيمَانَكُمْ بِقَوْلِ
لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ هَرِّكُمْ بِرِلَهِ عَمَلٌ قَلِيلٌ مَشْغُولٌ أَوْ لَيْسَ
أَسْرَعَ أَوْ قَائِدُ مُرَادِي حَاصِلٌ أَوْ لُبُّ يَتَمَشَّى مَقَامَهُ
أَرْشَدُ عِزَّتِنْ بُولَا إِنْشَاءَ اللّٰهُ تَعَالَى وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ
وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ حَكَى عَنْ يَحْيَى بْنِ مُعَاذٍ الرَّازِيِّ
رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ قَالَ لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيُعْطِيَ الْإِسْلَامَ

لِأَحَدٍ مِنْ مَحَبَّتِهِ وَمِنَ الْمُحَالِ أَنْ يُهِينَ مَنْ يُحِبُّهُ لِأَنَّ الْحَبِيبَ
لَا يُهِينُ حَبِيبَهُ بَلْ يُكْرِمُهُ وَيُلْطِفُهُ وَقَالَ الْمُفَسِّرُونَ
إِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى جَعَلَ حُكْمَ الْعِزِّ عَلَى نَوْعَيْنِ فِي سَابِقِ
عِلْمِهِ بَاقِيًا وَفَانِيًا فَحَكَمَ الْعِزَّ الْبَاقِي عَلَى عَشَرَةِ الْآفِ
جُزْءٍ فَتِسْعَةُ الْآفِ وَضَعَهَا فِي خَزَائِنِ عِلْمِهِ إِلَى الْوَقْتِ
الْمَعْلُومِ وَالْأَلْفُ الَّتِي بَقِيَ بِتِسْعِمِائَةٍ وَتِسْعٍ وَتِسْعِينَ
جُزْءًا وَخَلَقَ مِنْ ذٰلِكَ الْجَنَّةَ وَبَقِيَ جُزْءٌ وَاحِدٌ
فَجَعَلَهُ مِائَةَ جُزْءٍ وَخَلَقَ مِنْ تِسْعِينَ جُزْءٍ نِعَمَ
الْجَنَّةِ وَأَلْوَانِهَا مِنَ الثِّمَارِ وَالنَّبَاتِ وَبَقِيَ مِنْ تِلْكَ
الْأَجْزَاءِ عَشَرَةٌ فَخَلَقَ مِنَ التِّسْعَةِ الطُّيُورَ كَمَا قَالَ اللّٰهُ
تَعَالَى وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ وَبَقِيَ جُزْءٌ وَاحِدٌ فَقَسَمَهُ
عَلَى عَشَرَةِ أَجْزَاءٍ فَخَلَقَ مِنَ التِّسْعَةِ غَمَامًا أَبْيَضَ يَمْطُرُ
عَلَى رُءُوسِ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْجَنَّةِ الْحُلَلَ وَالْمِسْكَ وَالْعَنْبَرَ
وَسَائِرَ الْكَرَامَاتِ وَالتُّحَفَاتِ فَبَقِيَ جُزْءٌ وَاحِدٌ
فَجَزَّأَهُ عَلَى عَشَرَةِ أَجْزَاءٍ فَخَلَقَ مِنَ التِّسْعَةِ قَصَبَةً

فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ طُولُهَا مَا بَيْنَ الْعَرْشِ إِلَى الثَّرَى وَتَهُبُّ
مِنْ تِلْكَ الْقَصَبَةِ رِيَاحٌ فِي كُلِّ يَوْمٍ عَشَرَ مَرَّاتٍ بِأَلْوَانِ
الْأَصْوَاتِ مِنَ التَّسْبِيحِ وَالتَّحْمِيدِ وَالتَّمْجِيدِ وَعَلَى الْقَصَبَةِ
أَوْرَاقٌ عَدَدَ نُجُومِ السَّمَاءِ وَتَخْرُجُ مِنْ كُلِّ وَرَقَةٍ
سَبْعُونَ أَلْفَ صَوْتٍ لَا يُوصَفُ لَذَّةُ ذَلِكَ الصَّوْتِ
فِي تَسْبِيحِ الرَّبِّ وَتَقْدِيسِهِ لَا يُشْبِهُهَا بَعْضُهَا بَعْضًا
وَلَوْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ مَوْتٌ لَمَاتَ فِي الذَّرِّ وَبَقِيَ
جُزْءٌ وَاحِدٌ فَجَزَاؤُهُ عَلَى عَشَرَةِ أَجْزَاءٍ فَالتِّسْعَةُ مِنْ
ذَلِكَ جَعَلَهُ فِي عَيْنِ الْحَيَوَانِ زَخِيرَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَحَسْرَةً
عَلَى الْكَافِرِينَ وَعِنْدَ الشَّجَرَةِ الَّتِي تَنْبَعُ عِنْدَهُ عَيْنَانِ
خَارِجَ الْجَنَّةِ فَيَغْتَسِلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فِي إِحْدَاهُمَا وَيَشْرَبُونَ
مِنْ أُخْرَى فَيَزُولُ عَنْهُمْ أَثَرُ التَّعَبِ وَالْغِلِّ وَالْغِشِّ
وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى جَلَّ جَلَالُهُ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ
مِنْ غِلٍّ وَرُوِيَ أَبُو أُمَامَةَ الْبَاهِلِيُّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُولُ عَنْهُمْ سُورَةُ الْقِرْدَةِ وَالْخَنَازِيرِ

الَّذِي مِنْ مُغْتَمَزِ إِبْلِيسَ لَعَنَهُ اللَّهُ مِنَ الْغِلِّ وَالْغِشِّ الَّذِي
كَانَتْ فِي قُلُوبِهِمْ وَبَقِيَ مِنْ ذَلِكَ جُزْءٌ وَاحِدٌ فَجَزَاؤُهُ
عَلَى عَشَرَةِ أَجْزَاءٍ فَجَعَلَ التِّسْعَةَ عِنْدَ الصِّرَاطِ حَتَّى يَكُونَ
عِزًّا لِلْمُؤْمِنِينَ عَلَى تَفَاوُتِ أَحْوَالِهِمْ وَأَعْمَالِهِمْ مِنْهُمْ
مَنْ يَمُرُّ عَلَى الصِّرَاطِ أَسْرَعَ مِنْ طَرْفَةِ عَيْنٍ وَمِنْهُمْ
مَنْ يَمُرُّ كَالْبَرْقِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالرِّيحِ
وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالطَّيْرِ الْمُسْرِعِ إِلَى آخِرِهِ حَتَّى
يَكُونَ آخِرُهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ عَلَى الصِّرَاطِ بِقَدْرِ خَمْسٍ
وَعِشْرِينَ أَلْفَ سَنَةٍ فَلَا يَتَصَفُ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَبَقِيَ
جُزْءٌ وَاحِدٌ فَوَضَعَ التِّسْعَةَ عِنْدَ الْمِيزَانِ لِيَكُونَ زَخِيرَةً
لِلْمُؤْمِنِينَ وَحَسْرَةً عَلَى الْكَافِرِينَ وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى
فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ وَأَمَّا مَنْ
خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ وَبَقِيَ جُزْءٌ وَاحِدٌ
فَجَزَاؤُهُ عَلَى عَشَرَةِ أَجْزَاءٍ فَجَعَلَ التِّسْعَةَ مِنْ ذَلِكَ
نَصِيبَ الْمُؤْمِنِينَ عِنْدَ أَخْذِ كُتُبِهِمْ بِأَيْمَانِهِمْ

وبقي جزاء واحد فجزاؤه على عشرة اجزاء فجعل التسعة
من ذلك نورا في ظلمة القبر كرامة للمؤمنين
وهو قوله تعالى ومن عمل صالحا فلانفسهم
يمهدون وبقي جزء واحد فجزاؤه على عشرة
اجزاء فتسعة من ذلك جعل حظا للمؤمنين سكرات
الموت ليسلامتهم من الشرك وانواع الكفر
قوله تعالى يا ايتها النفس المطمينة هي النفس الراضية
الساكنة فادخلي في عبادي اي في زمرة اوليائي
وبقي جزء واحد فقسمه بين الخلايق فمن اصاب من
النور جرى على لسانه كلمة لا اله الا الله محمد
رسول الله ومن لم يصب من ذلك ولكن راه صار منافقا
ومن لم يره ولم يصبه صار كافرا يفعل الله ما يشاء
ويحكم ما يريد قالوا فاذا انتهى العبد الى نزع روحه
يجمع الله له ذلك العز من الاجزاء التي في القيمة
من العز الباقي حتى تجمع له هذه الاجزاء من العز

مؤمن من قوله ورماء الحيوان ذكر ان غسل ادم بويلو
يوسف جما للواعيسى دملو محمد رسول الله خويلوا ولب
چقالو قال الله تعالى جل جلاله ولله العزة ولرسوله
وللمؤمنين من فضله وكرمه اما عزة فاني
اخف من هباء منثور واخف من جناح البعوضة
الف مرة فجزاؤه على الف جزء وتسعاية من ذلك
اعطاه الله لسليمان عليه السلام واعطى تسعين
لامراتي بلقيس وبقي هناك عشرة اجزاء فتسعة منها
اعطى ليوسف عليه السلام وبقي جزء واحد ون
جزء وقلدي طقوزني ايوبه وردي التون چكوكه يغدي
يبه بريني اون جزء وقلدي طقوزني ذو القرنين وردي
يبه برجزء ني اون پاره قلدي طقوزني فرعون وردي
يبه برجزء ني اون جزء وقلدي طقوزني نمرود وردي
يبه برجزء ني اون پاره قلدي طقوزني قارون وردي
يبه برجزء ني اون جزء قلدي طقوزني شداده وردي

اوچماق صفتلرینی شداد کتابلرده کورمشسز یدی التوندن
کومشدن جواهردن اوچماق بنا قلدی بر خزه وقلدی
اول جزوی ادمدن قیامتده کن نکم خلایق کلور
اول فانی جزوی انلره قیمت قلدی ای فرزندان نظر ایله
سکا بگانه قلدی ولانه مقدار دکدی ولا
بو دنیایه نه مغرور اولورسین نه فخر قلورسین کوکسن
کروب نه فضولاق قلورسین بو فانی دنیایکچون
الکده درسکا امنجان ایچون ویرمشلر درنجه
سنک بیجونک یوزنه کلوب مغبون ایلشدرکی
حذر ایله سزی حق تعالی بیورور فلا تغرنکم الحیوة الدنیا
ولا یغرنکم بالله الغرور وقال الله تعالی
لکی لا تاسوا علی ما فاتکم ولا تفرحوا بما اتیکم جهد
ایله مجاهده قلوب اخلاص ایله عمل ایده کورعلم الیقینی
بلوب عین الیقین بر له عمل ایله تصوف اخذه یتمش
مقامه ارشوب حق الیقین بولی کورتاکم

سوزنه

معرفت بر له ظاهرک باطنک مزین اولب عار فلردن اولاسن
اللهم ارزقنا والله الموفق بالاتمام قال الفقیه فان
قیل لک المؤمن اذا مات این تذهب ایمانه هل یوافق
فی الروح والجسد فقل له معهما جمیعا یوافقهما
لان الکلمة الطیبة هی شجرة المعرفة قوله تعالی
الم تر کیف ضرب الله مثلا کلمة طیبة
کشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السماء والشجرة
عروق وفرع فما دام المؤمن حیا فعروق شجرة
المعرفة فی جسده وفی اعضائه السبعة وفروعها
فی الروح فالجسد فی القبر مع الایمان والروح فی
علیین مع الایمان قال الشیخ قدس الله سره بلکل
ای قرانداش اخر دمده قوه قتیده رحضرت رسول
صلی الله علیه وسلم بیوردی والمخلصون علی خطر
عظیم دیدی ابو حنیفه کوفی رحمة الله حسته
اولدی هیچ بر طبیب یتمار ادمدی بر حاذق ترسا طبیب

وَارْدِي وَارْدِيلَرْ اِمَامُكْ قَارُورَهْ سِينْ وِرْدِي لَوْ تُرْسَا
طَبِيبْ بُولِنِي كُورْدُكْ لَيْنْ زُنَارْ دْنْ كَسْدِي يَمْتِشْ تُرْسَا
بِلَهْ اِيمَانَهْ كَلُوبْ مُسْلِمَانْ اُولْدِيلَرْ رَسُولُ اللّٰهْ صَلَّى
اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ دِينِي حَقْ اُولْدِغِينْ بُوكَا قُولْ اُولْ
بُولِي كُورِجَكْ هَيْبَتْ كَلْدِي مُسْلِمَانْ اُولْدِيلَرْ
سُوزْ چُوقْ دُرْ اَكَرْ عَاقِلْسَكْ بُو وَعْظْ كِفَايَتْ
اِيدَرْ عَمَلْ اِيدَهْ كُورْ قِيلْ اِذَا انْتَهَتْ مُدَّةُ اٰدَمَ فِي الْبَلِيَّةِ
اِجْتَمَعَ مَعَ زَوْجَتِهِ حَوَّاءَ بَعْدَ فُرْقَتِهَا وَكَذَا اِذَا انْتَهَتِ
الْمُدَّةُ لِهٰذِهِ الْاُمَّةِ يَجْتَمِعُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْحَبِيبِ فِي دَارِ الْكَرَامَةِ
بَعْدَ فُرْقَتِهِ فِي دَارِ الْبَلِيَّةِ وَكَانَ ظَاهِرُهَا سَخْتٌ
وَبَاطِنُهَا نِعْمَةٌ لِاُمَّةِ الْحَبِيبِ وَاللّٰهُ تَعَالَى اَمَرَ جِبْرَئِيلَ عَلَيْهِ
السَّلَامُ يَاْخُذُ دُمُوعَ اٰدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَاِلْقَايِهِ
فِي عَيْنِ الْحَيَوَانِ حَتَّى اِذَا اغْتَسَلَ الْمُؤْمِنُونَ فِيهَا
يَخْرُجُونَ عَلَى قَامَتِ اٰدَمَ بُويْلُو يُوسُفْ جَمَالْ لُو عِيسَى
دَمْلُو مُحَمَّدْ رَسُولُ اللّٰهْ خُوبْلُو اُولَا لَرْ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ

چُخَنْ اٰدَمْ دَنْ نِزَلَتْ كَلْدِيسِهْ حُلَهْ لَرْ اَدَمْدَنْ چِخْدِي
عُرْيَانْ قَلْدِي اَدَمْ دُرْتْ يَاكَهْ سُرْعَتِلَهْ چُوبْ اِلَنِي اَغَجْلَرَهْ
صُوغَرَادِي يَبْرَاقْ اَلَهْ اَلِنْ صُوَنْدُ چُقَهْ اَغَاجْلَرْ يُقَرُوقَا چِدِي
وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاءَ اٰدَمْ عَلَيْهِ السَّلَامْ جَمِيعَ تَسَنُكْ
آدِنْ بِلُورْدِي اَوْچْ يُوزْ اَوْنْ اَوْچْ مُرْسَلْ لَرِي شَفِيعْ
قِلُوبْ اَنْدُورْدِي اَغَجْلَرْ يُقَرُوقَا چِدِي مُطِيعْ اُولَادِي
مُحَمَّدْ رَسُولُ اللّٰهِي شَفِيعْ قِلْدِي عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامْ
اِنْجِيرْ اَغَاجِي مُطِيعْ اُولْدِي يَبْرَاقْ اَلُوبْ سَتْرَايْدِنْدِي
حَقْ تَعَالَى دَنْ خِطَابْ كَلْدِكِمْ يَا اٰدَمْ نَجُوبْ
بَنْمْ مِلْكُمْدَنْ چِقَقْ مِي دِلَرْسِينْ اٰدَمْ اَيْتِدِي اِلٰهِي
يُوقْ فِرِشْتَهْ لَرْدَنْ اُوتَانْبْ سَكَا صِغِنُو چَارَمْ اَنْدَنْ
خَالِقْ بِيُورْدِيكِمْ يَا اٰدَمْ بَرْ سَتَارَمْ غَفَارَمْ كِمْسَنْكْ
عَيْبِنِي يُوزِنَدَا وُرْمَازَمْ فَرْمَانْ كَلْدِي كِمْ اِهْبِطُوا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَاللّٰهِ اَمْرِي بِرْلَهْ دُنْيَا يَهْ هُبُوطْ
اِتْدِي حَوَّادَنْ جُدَا دُشْدِي اِكِي يُوزْ يِلَا رُتْقْ اَكْسُكْ

اغلدي اوچ يوز يل ربنا ظلمنا انفسنا دي قحن تويسي
قبول اولجق وقت اولدي بيسه الهام كلدي كوكلنه
ايتديكم الهي غفور لعكي اظهار قلغل وان لم تغفر لنا
وترحمنا لنكونن من الخاسرين ثم اجتباه ربه فتاب
عليه وهدي خلعتني كيوردي اما حضرت رسول
صلى الله عليه وسلم خوف خاتمدن تنكري تعالي يه
صغنمق ايچون نماز ودعا كربيورب دور قورتلماغچون
جهد قلكر حق تعالي امانده دوتا ان شاء الله تعالي
نماز بودر حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيوردكم
هر كم رمضان اينك سكز كون اكه ركعت
نماز قلسه هر ركعتده بر فاتحه وبر كز اقراء باسم
ربك واون بشر كز سوره اخلاص اوقيه
سلامدن صكره اون كز لاحول ولاقوة الا بالله
العلي العظيم ديه اون كز صلوات كتوره اول كشي الله تعالي
خاتمه قورتر مسندن امين قلوره دنيادن اخرته ايمانله كيده

ايمانسز

ايمانسز شيطان شرندن بكليه اكي جهاندن اهل
سعادت اولماكر رمضان اينك سكز يخي كوني
قيله بلسه رمضان ايندن نه وقتين كركسه قلسون
اكر رمضان اي فوتا اولسه قلمسه قنچي ايده
كركسه اولسون ذكر يلده بر كز قلسون
اكر يلده بر كره دخي قلمسه عمرنده بر كز قلسون
صدق رسول الله حضرت رسول صلى الله عليه وسلم
امتلرينك بعضسي ايمانسز كمسندن دايم قيغولنوردي
دعا قلورديلر بركون جبرائيل عليه السلام كلدي
ايتدي يا رسول الله الرب يقرئك السلام هذا الدعاء
هديته الله لك ولامتك ايتدي هركم بو اولوادلري
كندوده كتوره شام سحرده دايم اوقيه حسنه
شفا بوله جاذولق كار قلميه ذهني كوندا اولسه
كلاب زعفران بر له يزوب اچسه زيرك اولة
اكر خاتمه فوتر قويسي اولسه الله تعالي ايمانني آخر وقتده

شيطان شرندن بكليه اگركا فورلره يازوب
كورسه چندان برار وجه يرده قوسه كورمكا كولغندن
منكر ونكير عذابندن كورقيامتدن امين اولمه
ودايي بك فوشته قيامتده كن اول قولك
يرلغماسين دليه هركس بو اولوادلري دايم
اوقسه حسابي آسان اده نامه سي صاغ النه ويرله صراطي
سلامت آسان لغله كچه كوثر شرابن اچه پيغامبرلر
وشهدلر له قوپه قال الشيخ قدس الله سره العزيز
اكر پاك اعتقاد له حضرت رسولك سنتنه اتباع
ادب عمل ريا سز اخلاص له قلبك اميذ دركه اكي
جهانده مراد كه ارشد سين دعا بودر بسم الله الرحمن الرحيم

سبحانك يا الله تعاليت يا رحمن

اجرنا من النار بعفوك يا مجير

سبحانك يا رءوف تعاليت يا رحيم

اجرنا من النار بعفوك يا مجير

سبحانك يا لطيف تعاليت يا خبير	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا اول تعاليت يا آخر	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا ظاهر تعاليت يا باطن	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا قدير تعاليت يا مجيد	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا حي تعاليت يا قيوم	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا واجد تعاليت يا رقيب	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا رافع تعاليت يا رفيع	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا مجيب تعاليت يا حافظ	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا قيوم تعاليت يا قديم	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا معطي تعاليت يا سميع	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا عظيم تعاليت يا باقي	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا قابض تعاليت يا مانع	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا رحمن تعاليت يا رحيم	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا سميع تعاليت يا بصير	اجرنا من النار بعفوك يا مجير
سبحانك يا جليل تعاليت يا جميل	اجرنا من النار بعفوك يا مجير

سُبْحَانَكَ يَا عَلِيمُ تَعَالَيْتَ يَا حَكِيمُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا وَافِي تَعَالَيْتَ يَا كَافِي — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا قَادِرُ تَعَالَيْتَ يَا مُقْتَدِرُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا حَنَّانُ تَعَالَيْتَ يَا مَنَّانُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا مَالِكُ تَعَالَيْتَ يَا مَالِكُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا سُبُّوحُ تَعَالَيْتَ يَا قُدُّوسُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا قَابِضُ تَعَالَيْتَ يَا بَاسِطُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا مُؤْمِنُ تَعَالَيْتَ يَا مُهَيْمِنُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا عَزِيزُ تَعَالَيْتَ يَا مَنِيعُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا جَبَّارُ تَعَالَيْتَ يَا مُتَكَبِّرُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا خَالِقُ تَعَالَيْتَ يَا بَارِئُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا غَنِيُّ تَعَالَيْتَ يَا مُغْنِي — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا رَازِقُ تَعَالَيْتَ يَا مُفْضِلُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا كَبِيرُ تَعَالَيْتَ يَا مُتَعَالِ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا غَافِرُ تَعَالَيْتَ يَا عَفَّارُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ

سُبْحَانَكَ يَا أَحَدُ تَعَالَيْتَ يَا صَمَدُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا شَكُورُ تَعَالَيْتَ يَا عَفُوُّ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا مُعِزُّ تَعَالَيْتَ يَا مُذِلُّ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا فَرْدُ تَعَالَيْتَ يَا وِتْرُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا عَدْلُ تَعَالَيْتَ يَا قَهَّارُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا فَتَّاحُ تَعَالَيْتَ يَا مُرَّاحُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا تَوَّابُ تَعَالَيْتَ يَا وَهَّابُ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا آهِيًا تَعَالَيْتَ يَا شَرَاهِيًا — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ
سُبْحَانَكَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ — أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ يَا مُجِيرُ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ

قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ الْمَقَامُ الْأَوَّلُ

فِي بَيَانِ الْإِيمَانِ الْإِيمَانُ قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ الْآيَةَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ

وَالْآيَاتُ كَثِيرَةٌ لَا يُعَدُّ وَلَا يُحْصَى حَضْرَتِ رَسُولْ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمْ سُؤَالْ قِلدِيلَرْ اِيمَانْ نَدُرْ دِيُو حَضْرَتِ رَسُولْ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ بِيُورُدِيلَرْ اٰمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْقَدَرِ خَيْرِهِ
وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى بُوكَلِمَهْ لَرَهْ وَبُوَايْتِلَرَهْ اِيمَانْ دِمْ
دِيُوبْ عَلَيْلَهْ عَمَلْ قِلْمَايِنْجَهْ اِيمَانِ كَامِلْ اُولُمَزْ
پِسْ كَوْرَدُرْكُمْ اَللَّهُكْ بِيُورُوغِي كَلَامِ قَدِيمِيَهْ
اِيمَانْ كَتُورُبْ عَلَيْلَهْ عَمَلِنِهْ مَشْغُولْ اُولْمَقْ كَرَكْ
اِبْرَاهِيمْ كِبِي سِتِدِلَا لَائِمَكْ كَرَكْ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ
وَتَعَالَى وَكَذٰلِكَ نُرِي اِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ لَايِدْ وَتَقْوَي طُونِنِي كِيمْكْ كَرَكْ
وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ بُوذِكْرَاوْلِجَاقْ يَدِي اُولُو
صِفَتْلَرِي بِلْمَكْ كَرَكْ عَلَيْلَهْ عَمَلْ قِلْمَقْ كَرَكْ اَنْدَنْ صُكْرَهْ
اِيمَانِي دُرُسْتْ اُولُورْ اَللَّهُ تَعَالَى سَتْرِ عَوْرَ يِتْجُونْ
طُونْ وِيَرْدِي شُمَنْدَنْ صُقْلَمْقْ اِيچُونْ دَمُورْ طُونْ وِيَرْدِي

فسق

فِسْقْ فُجُورْ كُفْرْدَنْ صُقْلَمْنَا اِيچُونْ تَقْوَي وِيَرْدِي
پَرْوَرْدِكَارِمِزْ تِلَاوَتْ اُولُونُورْ قُرْآنْدَهْ خَبَرْ وِيَرْدِي بُيُورُدِيكِمْ
يَا بَنِي آدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْاٰتِكُمْ
وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللَّهِ
لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ تَقْوَي طُونِمَكْ اَرْشِي اِيمَانْ دَنْ
اَرْقَاجْ اِسْتِدْلَا لَدُرْ اَللَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ
اَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ
اَنْفُسِكُمْ بُونْكْ اِچِنْدَهْ يَدِي نِشَانْ وَاِرْدِي
صِفَتْلَرْدُرْ مُرِيدْلِكْ قَادِرْلِكْ عَالِمْلِكْ مُتَكَلِّمْ لِكْ
خَالِقْ لِكْ بَصِيرْلِكْ سَمِيعْ لِكْ بَارِيلِغِي بِرْلِكِي بُويِدِي اُولُو
صِفَتْلَرِنِي بِلْدُرْمَكْ دِلِدِي عِيسَي اَتَا سُوزِ يَرَتْدِي
اِرَادَتِ ظَاهِرْ اُولْدِي قَادِرْلِغِي وَمُتَكَلِّمْلِكِي بِرْلَهْ عِيسَي يَهْ
اُولْ دِدِي اُولْدِي اِنَّ مَثَلَ عِيسٰى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ
اٰدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

خَالِقِ لِغِي هَمْ ظَاهِرْ اُولْدِي بَصِيرْ لِغِي بِلَهْ عِيسَى دِلَكْ
دِلْدِي اَيْتِدِي رَبَّنَا اَنْزِلْنَا عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ
سَمِيعْ لِغِي ظَاهِرْ اُولْدِي لَكِنْ وِرْدِي يَا رَبِّ لِغِي قَادِرْ لِغِي
بِلِنْدِي بِرْلَكِي حَقِيقِي دُرُرْ اَمَا بِزْلَرْ مَجَازِ يَلَرْ زْ مَجَازِي
مَخْلُوقْ اَوْلُونْ نَسْنَهْ اُولْمَا يِنْجَهْ مَجَازِي مَخْلُوقْ اُولْمَغَهْ
صَالِحْ اُولْمَزْ تَنْ جَانْ اَتَا اَنَا طَعَامْ شَرَابْ كِجَهْ كُنْدُوزْ
حَرَكَتْ سُكُونْ اَللّٰهْ تَعَالَى بِرْ دُرُرْ بِرْلَكِي اُونْزَكَهْ بِرْلَكْ
بَكْ كَزْ مَزْ جِهَاتْ دَنْ مُنَزَّهْ مِثْلِي يُوقْ شَرِيكِي يُوقْ
لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى
فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
حَقِيقَتِنْ بِلِيمْ دِسَكْ عَقْلْ بَخَرِي قِلَمْزْ صِفَاتِنْ بَارِي
ذِكْرْ اَتْمَكْ رَوَادُرْ وَلِي اَتِنْدَهْ فِكْرْ اَتْمَكْ خَطَادُرْ
اَللّٰهْ تَعَالَى جَلَّ جَلَالُهُ بِرْ جَوْهَرْ يَرْ تَدِي بِرْ كَزْ هَيْبَتْ
نَظَرْ نْ قِلْدِي جَوْهَرْ اَرْدِي صُوا وُلْدِي كِبُوكِنْدَنْ
يَرِي يَرْ تَدِي بُوغِنْدَنْ كُوكْلِرِي يَرْ تَدِي مَوْجِنْدَنْ

طاغلري

طَاغْلَرِي يَرْ تَدِي بُونْدَنْ دَيْخِي طَاكْسُو غَرَقْ مُرْدَارْ صُونْ
سُلَالَةٍ طِينْ دَنْ اُولَانْ اَدَمِي يَرْ كُورْ كْلُو صُورَتْ
وِرْدِي وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ هُوَ الَّذِي
يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ يَدِي حَالْ اُوزَرَهْ
قِلْدِي وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ
ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا
نُطْفَةً عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ
عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ
فَتَبَارَكَ اللّٰهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ دَيُو بِيُورْ دِي سَنِي
اَكْلَاسُونْ بِلْسُونْ دَيُو بُوكَنْدُوي بِرْ لِيلَرَهْ
مِثَالْ بَيَانْ قِلْدِي يَا اَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ
إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا
وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ
مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ إِذَا صَحَّ الْعَبْدُ
مَقَامَ الْإِيمَانِ ثُمَّ نُقِلَ إِلَى مَقَامِ التَّصْدِيقِ الْمَقَامُ الثَّانِي

في بيان التصديق تصديق عما ملغى ون شرط برله اولور
الله تعالى كلام قديمنده خبر ورب بورديكم
قوله تعالى ولكن البر من امن بالله واليوم الاخر
والملايكة والكتاب والنبيين وآتى المال على
حبه ذوي القربى واليتامى والمساكين وابن
السبيل والسائلين وفي الرقاب واقام الصلوة
وآتى الزكوة والموفون بعهدهم اذا عاهدوا
والصابرين في الباساء والضراء وحين البأس
اولئك الذين صدقوا واولئك هم المتقون روي
عن ابن مسعود رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه
وسلم انه قال عليكم بالصدق فان الصدق
يهدي الى البر يهدي الى الجنة شيخ نهر جوري
ايدر رحمة الله الصدق موافقة الحق في السر والعلانية
بو حديثلر بو نصيحتلر برله عمل قلبك ظاهرك باطنك
حقله اولسه تصديق تمام اولوب معرفت لايق

اولور سين اذا صح مقام التصديق ثم نقل الى مقام
المعرفة المقام الثالث في بيان المعرفة قال الشيخ
رحمة الله عليه المعرفة حيات القلب مع العلم شيخ
جنيد ايدر رحمة الله عليه المعرفة علم يتبعه عمل
وعمل معه موافقة السنة وموافقة السنة يتبعها
اخلاص واخلاص معه خوف لا تفوط فيه كما بين الباري
جل جلاله لا تقنطوا من رحمة الله بلكه كم بلدم
دمك برله بلمك تمام اولمز عارف اولمغه يدي شرط
كركدر حمد جهد خوف رجا توكل اخلاص
استقامت اندن صكره معرفت تمام اولور بو
اخلاق محمودة برله كمسنه ده تمام اولسه عارف
حق ادا نز حق خبر ويرر الحمد لله رب العالمين الى اخره
ولا الضالين اذا صح مقام المعرفة ثم نقل الى مقام المحبة
المقام الرابع في بيان المحبة قال العالم المحبة موافقة
المحبوب وقيل المحبة نار الله اشعلها في قلوب

اَولیائِهِ حَتّیٰ تَحرُقَ مَا فِی قُلُوبِهِم مِنَ الخَوَاطِرِ المَذمُومَةِ
وَالإِرَادَةِ الفَاسِدَةِ چَخَنْ بِرْ قُولَدَه بُو بِنجلَین مَحَبَّتَا وُلسَه
حَقْ تَعَالَیٰ اُول قُولُك مَحَبَّتِنِی اُوكَار وَالَّذِینَ اٰمَنُوا
اَشَدُّ حُبًّا لِلّٰهِ بُو عَجَبْ دَكِل زِیرَا حَقْ تَعَالَیٰ بُو
قُولِنِی سَوَرْ بُو قُولْ حَقِّنِی سَوَرْ قَولُهُ تَعَالَیٰ یُحِبُّهُم وَیُحِبُّونَهُ
حَقْ تَعَالَیٰ قُولِنِی صِفَلْمَغَه فِرِشتَه لَر كُوندَرْ رسُورَهْ رَعْد
اِچِندَه نِتَكِم بُورْدِی لَه مُعَقِّبَاتٌ مِن بَینِ یَدَیهِ وَمِن
خَلفِهِ یَحفَظُونَهُ مِن اَمرِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُغَیِّرُ مَا بِقَومٍ
حَتّیٰ یُغَیِّرُوا مَا بِاَنفُسِهِم وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَومٍ سُوءً
فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُم مِن دُونِهِ مِن وَالٍ نِی دِینَلَر
اَیتِدِیلَر نَحنُ اَبنَاءُ اللّٰهِ وَاَحِبَّاؤُهُ حَضرَتِ رَسُولُ
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیهِ وَسَلَّمْ بُیُورْدِیكِم اَگَر تَنكِرِی
سَوَرسَكِز تَنكِرِی فَرمَانِی اُولدُرُكِم بَكَا اُویُوك
تَنكِرِی غَفُورٌ رَحِیمٌ پَادِشَاهْ دُرْیَا زُوقلَارْ كُوزِی
یَارْ لِغَارْ نِتَكِم بُیُورْدِی قُلْ اِن كُنتُم تُحِبُّونَ اللّٰهَ

فَاتَّبِعُونِی یُحبِبكُمُ اللّٰهُ وَیَغفِرْ لَكُم وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِیمٌ
اَكَّر پَیغَامبَرِّ عَلَیهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ سَوَرسَكْ
اُوچمَاقدَه بِلَه اُولورسِین اِنشَاءَ اللّٰهُ تَعَالَیٰ وَعَن
اَنَسِ ابنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنهُ اَنَّهُ قَالَ اِنَّ اَعرَابِیًّا اَتَی
النَّبِیَّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیهِ وَسَلَّمْ وَهُوَ عِندَ سَدَنَةِ المَسجِدِ
فَقَالَ یَا مُحَمَّدُ مَتَی السَّاعَةُ قَالَ مَا اَعدَدتَ لَهَا قَالَ لَا
وَالَّذِی بَعَثَكَ بِالحَقِّ مَا اَعدَدتُ لَهَا كَثِیرَ صَومٍ
وَلَا صَلٰوةٍ اِلَّا اَنِّی اُحِبُّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَالَ صَلَّی اللّٰهُ
عَلَیهِ وَسَلَّمْ اَنتَ مَعَ مَن اَحبَبتَ شَیخْ قُدِّسَ اللّٰهُ رُوحَهُ
عَزِیزْ اُولدَنْ بِرسِی اَیدُرْ بِرْ مُوءْمِن اُولدِی یُومَغَه فَقَد
قِلدُم یُورَكْ كُونْ كُوزِنْ اَچدِی بَكَا بَقدِی كُولَه بَشلَا دِی
بَنْ اَیتدُمْ یَا اَخِی دِیرسَكْ طُوهرِی كُل اُولُوبسَكْ
قَیدُكِی جِهَازِكِی كُورَهْ لُمْ اَیبِدِی اِی قَوِنْدَاشْ تَنكِرِنَكْ
عَجَبْ قُولَلرِی اُولمَزْ اِبرَاهِیمْ شَیبَانِی اَیدُرْ بِرْ عَزِیزْ نَ
وَفَاتُ اَتدِی یُومَغَه بَشلَادُمْ كُوزِنِی اَچدِی بَنْ اَیتدُمْ

اَحیوۃ بعد الموت قال ان احیاء اللہ لا یموتون واذا صح
مقام المنۃ المقام الخامس فی بیان المنۃ مومن
کر کدرکم ہر نہ عمل صالح کم قلور انی حق تعالی
اونر رندمنت دومتوکرک بعض اصحاب اسلامہ
کلد کلری بیغامبر حضرتنہ صلی اللہ علیہ وسلم
منت قلدی لریسہ ایت کلدیکم یمنون علیک
ان اسلموا قل لا تمنوا علی اسلامکم بل اللہ یمن
علیکم ان ھدیکم للایمان ان کنتم صادقین
حق تعالی انک ینہ برالو منتی وار رشکدنی برینہ
کنورمک کرک سن اونسکز بیک عالمک فخری
جیبینی سکا شفاعتی قلدی سنوکچوک طغری
یولا قلاء غفور قلورلدی منت دوت حمد ثنا برلہ
ذکر قیل قال اللہ تبارک وتعالی لقد من اللہ
علی المومنین اذ بعث فیھم رسولا منھم یتلوا
علیھم ایاتہ ویزکیھم ویعلمھم الکتاب

والحکمۃ

والحکمۃ وان کانوا من قبل لفی ضلال مبین حق
تعالی نعمتنک منتنہ نہایت یوقدر لطف کرمی قولرنہ
اوکوشدر نعمتلرنوک حسابن عقل لر ادراک قلمز دیور
بیورودیکم وان تعدوا نعمۃ اللہ لا تحصوھا واذا صح
مقام المنۃ ثم ینقل الی مقام المجاھدۃ المقام السادس
فی بیان المجاھدۃ قال الشبلی رحمۃ اللہ الجھاد قھر
اعداء اللہ وحقیقۃ الجھاد تصفیۃ السیر عما دون اللہ
وقال اھل المعرفۃ الجھاد ستۃ اصناف علی ستۃ
اعداء کر کدرکم موندن مخلص قول متصل بو
الیتدر لو عدو یلہ جنک جھاد اتمک کرک فعدو النفس
الشھوۃ وعدو القلب الغفلۃ وعدو الروح الالتفات
الی غیر اللہ شیخ ابو حفص نیشابوری ایدر رحمہ اللہ
من صبر علی مجاھدۃ الطاعۃ فتح اللہ علیہ ابواب
رویۃ المنۃ وملاء قلبہ حلاوۃ الایمان وسھل
ما کان علیہ عسیرا قولر بزمجون مجاھدہ قلیسلر بن

بزیتمش مقام انلره ارزانی کورب طغری یوله هدایت
ایدرز دیو بیورمکم والذین جاهدوا فینا لنهدینهم
سبلنا قال الشیخ قدس الله سره العزیز انلر نفسلرینی
حیله برله طاعت قلدرمش شیخ ابراهیم عمی ایدر
رحمة الله علیه نفسمه ایتدم که ای نفس حق تعالی سکا
اوچماغی قوو نعمتلری برله ورسه نته قلیدك ولکن
فیها ما تشتهی انفسکم ایتدی حق تعالی بیورمغی
کبی کم ان اصحاب الجنة الیوم فی شغل فاکهون
کورکلو تنعم قلیدم بن ایتدم ای نفس ادخلوا النار
دیوب طاموبه قویسه نه قلیدك ایتدی وزیاده ونوح
قلوب ربانجعون لعلی اعمل صالحا ودخی ربنا
اخرجنا نعمل صالحا دیه ندم بن ایتدم فیها
ولا تکلمون دیو خطاب کلسه نه قلیدك دیمیسه
نفسمك طاقتی قلمدی اغلدی اندن یوزنه حال اوله
دیوب زاری قلدی بن ایتدم سعادت یلی اسب

قلاه فکله ارجعی الی ربك راضیة مرضیة خطابی
ارشسه نه قلیدك دیدم نفسم ایتدی کم دولت
سعادت سعادت خبری یتشدی دیوب هیچ سنیه
بقمایوب دون کون خالقم قولغی قلرم دیوب نه کورکلو
نصیحت قلدك دیوب طرد کلدی ارد طهارت
ادب عبادت قلغه بشلدی ای دوست مجاهده
بوطریقله اولسه مقصودات اسرع اوقاتده حاصل
اولور بو نصیحتلر جمله مزه بله دور اذا صح مقام المجاهدة
ثم ننقل الی مقام العشق الباب التابع فی بیان
العشق اقتلونی یا ثقاتی ان فی قتلی حیاتی وحیاتی
فی مماتی ومماتی فی حیاتی قال العالم العشق هتك
الاستار وکشف الاسرار وقیل العشق داء یمیت
العاشق والعاشق یفتخر وقیل العشق مرض دوائه
فی ذاته وقیل العشق شراب یشربه المجانین
یکاس الوداد فضاقت علیهم القری والبلاد

وَقِيلَ آخِرُ مَرْتَبَةِ الْمَحَبَّةِ وَالْمَحَبَّةُ اَوَّلُ دَرَجَةِ الْعِشْقِ
وَقِيلَ الْعِشْقُ اَوَّلُ مَرْتَبَةِ الشَّغَفِ وَالشَّغَفُ آخِرُ مَرْتَبَةِ
الْعِشْقِ سَرْوَرِ عَالَمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ اَهْلِ عِشْقِ
مَشْوَرَتْ اِتمَكْ يُوقُدْرِدِيُو بِيُورْدِي قَالَ صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمْ لَا تَسْتَشِيرُوا اَهْلَ الْعِشْقِ فَلَيْسَ لَهُمْ
رَأْيٌ وَاِنَّ قُلُوبَهُمْ مُحْتَرِقَةٌ وَفِكْرَتُهُمْ مُتَوَاصِلَةٌ
وَعُقُولُهُمْ سَالِبَةٌ وَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ يَدْخُلُ
الْجَنَّةَ اَقْوَامٌ اَفْئِدَتُهُمْ مِثْلُ اَفْئِدَةِ الطَّيْرِ قِيلَ هُمْ
الْعُشَّاقُ قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللهُ بُويدِي مَقَامْ حَضْرَتِ
رَسُولْ مَقَامِ دُرُرْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ بُويدِي
مَقَامْلَرِ مَشَايِخْلَرِ حَقِنْدَهْ رَوَا اُولُورِ اِمَامْ اُولُدُقْلَرِي
شَيْخِ اِرَادَتْ كَتُورِمَكْ اُولْدُرْكُمْ شَيْخِي نَكْمْ دِرْسَه
تَصْدِيقِ اِيدَه شَيْخْ نَقْدَرْ قَاتُوسَه اِنْكَارِ اِيمَيَه
يُوزْ دُنْدَرْمَيَه اَكْرَاوْدَه كُوسَه دَخِي كَرَه
شَيْخَه اِيمَانْ كَتُورِمَكْ بُودُرْ وَمَا اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا

اَيْ بِمُصَدِّقٍ لَنَا كَمْ يُوسُفْ قَوِنْدَاشْلَرِي اَتَالَرِنَه اِيتْدِيلَرْ
اَوَّلْ اَلِيتِي نَسْنَه بُولَرْدُرْ تَصْدِيقِ مَعْرِفَتْ مَحَبَّتْ مِنَّتْ
مُجَاهَدَه عِشْقْ بُو مَقَامْلَرْ وَبُو يَمِشْ مَقَامْلَرْدَخِي
مَشَايِخْلَرْ مَقَامْلَرِيدُرْ بُويدِي مَقَامْ شَيْخُمْ مَقَامِي دُرُرْ
دِيُو اِعْتِقَادْ اِيمَسَه اِرَادَتِي دُرُسْتْ اُولَمَزْ اَكَرْ جِه
عِلْمْ دَخِي يُولْدَه جَاهِلْ دُرْ اَمَّا شَيْخْ اُولَانْ عَالِمْ كَرَكْدُرْ
عِلْمْ بُولَه عَظِيمْ وَسِيلَدُرْ اَكَرْ جَاهِلْ اُولْسَه عَمَلْ دَخِي
قِلْمَسَه اِرَادَتِي دُرُسْتْ اُولَمَزْ قَالَ الشَّيْخْ قَالَ اَبُو يَعْقُوبَ
اَلْعِلْمُ ثَلَاثَةٌ عِلْمٌ يَزْدَادُ فِيهِ الْكُتُبُ وَالرِّجَالُ
وَعِلْمٌ يَزْدَادُ فِيهِ الْجِهَادُ وَالتَّضَرُّعُ وَعِلْمٌ يَزْدَادُ فِيهِ
الصَّمْتُ وَالْبُكَاءُ فَاَمَّا الْعِلْمُ الَّذِي يَزْدَادُ فِيهِ
الْكُتُبُ وَالرِّجَالُ فَذَاكَ عِلْمُ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ لَا بُدَّ
مِنَ الْكُتُبِ وَالرِّجَالِ وَاَمَّا الْعِلْمُ الَّذِي يَزْدَادُ
فِيهِ الْجِهَادُ وَالتَّضَرُّعُ فَذَاكَ عِلْمُ الزُّهْدِ جَهْدُكَ
بِتَرْكِ الدُّنْيَا وَتَضَرُّعُكَ فِي طَلَبِ الْآخِرَةِ وَاَمَّا الْعِلْمُ

الَّذِي

يزداد فيه الضم والبكم فذاك علم في صفة الرب جل
قدره عن وصف الواصفين فمن يقدر ان يصف
كينونته او ربوبيته او وحدانيته بل كه يتمش
مقام بوعلم بركاتي برله كسب اولور هركيم
بوعلمسوز شيخ لق دعواسني ايتسه راست دكل
جاهل شيخ بر له پت اراسنده هيچ فرق اولماز زيرا
اكسي دخي مضل اولمقده برابر در سؤال مريد شيخنه
سجده قلق روا اولورمي جواب قال الشيخ علي رحمه
الله عليه قال حدثنا عبد الله بن عصمت قال حدثنا
عبد الله بن حميد قال حدثنا سليمان بن حرب قال
حدثنا حماد بن زيد عن ايوب عن القاسم عن عفو
الشيباني عن ابي اوفى ان معاذا قدم الشام فراهم
يسجدون لبطارقتهم واساقفتهم فرآني نفسه ان
يفعل ذلك النبي عليه الصلوة والسلام (او زهاء هم) قال صلى الله
عليه وسلم لا تفعل ولو كنت امرت احدا ان يسجد

لاحد لامرت المرات ان تسجد لزوجها ثم قال صلى
الله عليه وسلم فوالذي نفسي بيده لا يوت حق
ربها حتى تؤدي حق زوجها كله ولو اراده على قتب
لم تمنعه نفسها ولما اراد سلمان ان يسجد لرسول الله
صلى الله عليه وسلم منعه وقال لا ينبغي لمخلوق
الا الله ولو امرت احدا ان يسجد لاحد لامرت المراة
ان تسجد لزوجها قال الامام ابو منصور ما تريدي
رحمه الله ان الكتاب ينسخ بالسنة وان جواز
السجود لغير الله ثبت بقصة آدم وبقصة يوسف عليهما
السلام ثم نسخ ذلك بالخبر وقال غيره من مشايخنا
رحمهم الله اذا سجدوا لهذه لهؤلاء الجبابرة فهي
كبيرة من الكبائر وهل يكفر مطلقا ام لا قال
اكثرهم هذا على وجوه ان اراد به العبادة كفر
وان اراد به التحية لم يكفروا ويحرم ذلك عليه
وان لم يكن ارادة كفر عند اكثر العلماء ولنا

تقبيل الارض فهو قريب من السجود الا انه اخف
من وضع الخد والجبين على الارض واما تقبيل اليد
في حالة التحية ان قبل يد نفسه يكره وهو من
فعل الجهال وان قبل يد المحيا يكره عند علمائنا
رحمهم قال الشيخ رحمة الله عليه بو حديث بو
بو تفسير بو علما قولي سجده روادر كلدركه انا نغه
وقبول ايتمكه ايمانلو قول كوكدر انا نسه الله دن
غيريه سجده وارد رسه مطلق كافر در اكر
ايتسه سجده دخي قلمشلر در رسه مبتدع علر جمله سندن
اولور مبتدع علر حقنده حديث وارد اولمشدر نيتكم
فخر عالم صلى الله عليه وسلم بيور مشدر كل بدعة
ضلالة وكل ضلالة في النار هركم بو وعيدلر دن
خوف ايده جهنمدن آزاد اولا اما سماعي بعضلر اهلينه
حلال اولا دمشلر اوچ شرط بر له المكان والاخوان
والزمان مكاندن مراد ظلمله النمش يرا ولميه اخوان

سماعك اهليدر زمان شيطان دلدكي وقت اولميه
نامشروع اشلر اندن اولغله اول وقت حلال اولا دمشلر
قال الشيخ قدس الله سره العزيز كوكلي اولمش كشيه
سماع مطلق روادر كلدركوكل بش نسنه يله اولور
محلنده بيان اولنه انشاء الله تعالى اما ابتداء حاله
مريد سماع محل اولور وقيل حضرت رسالت صلى الله
عليه وسلم اصحاب صفه يله بر مجلسده يديلر بر بيت
اوقوك كوكلرى اچلسون دديي بر صحابه بو بيتي
اورقدي لدغت حيات الهوى كبدي لا طبيب
لها ولا راق الا الحبيب الذي شغفت به عند رقيتي
وتريا قي اول وقت اكي جهان فخر ندصلى الله عليه
وسلم تواجد وحركت شول مقدار واقع اولدي كم
مباركك ردا سي سارك چكيندن دشدي آلوك
بخش ايدوك ديو بيور دي درت يوز كشي بر ر پاره
بخش ايدلر تاجلر دمجي كل ومرقع لر اندن قلمشدر

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ

اِذَا صَحَّ مَعْدَنِ الشَّرِيعَةِ ثُمَّ نُقِلَ اِلَى مَعْدَنِ الْعُلُومِ فِي

الشَّرِيعَةِ وَهُوَ الشَّهَادَةِ وَالصَّلٰوةُ وَالزَّكٰوةُ وَالْحَجُّ

وَالصَّوْمُ وَالْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ وَالْحَلَالُ وَالْحَرَامُ وَالْاَمْرُ

وَالنَّهْيُ اَلْمَقَامُ الْاَوَّلُ فِي بَيَانِ بِيعَتْ كَلِمَهْ شَهَادَتْ

اَوَلْ كَلِمَهْ شَهَادَتَهْ بِيعَتْ قِلْمَقْدُرْ ثَانِيًا بُوذِكْرْ

اُولَانْ اَوَامِرِكْ طُفْزْ بَاقِي قِلْنِي بِرْلَهْ اِخْلَاصِلَهْ عَامِلْ

اُولْمَقْدُرْ اَنْكُونْ كِرْچُونِكْمْ رُجُولِيتْ مَرْتَبَهْ سِنَهْ اَرْشَدْكْ

جَمِيعِ فَرَايِضْ بِرْلَهْ مُكَلَّفْ اُولُورْسِينْ بَعْدَهْ دُرْلُودُرْلُو

صِنْمَالَرْلَهْ صِنَانُورْسِينْ نِفَاقِي وَشَكِّي كُوكْلُدَنْ

كِدَرْمَكْ كَرَكْ مُؤْمِنْ مُخْلِصْ اُولْمَاقْ كَرَكْ

اَمَّا اِيمَانْ كَتُورْمَكْ دُرْتْ دُرْلُودِمِشْلَوْ بِرْسِي

مَتْبُوعِ اِيمَانْ اِكِنْجِسِي مَقْبُولْ اِيمَانْ اُوچُنْجِسِي مَعْصُومْ اِيمَانْ

دُرْدُنْجِسِي مَرْدُودْ اِيمَانْ مَتْبُوعْ اِيمَانْ مُؤْمِنْ دِنُورْ

چُونْكِهْ اِيمَانُكْ تَمَامْ اُولْدِي جَهْدْ اِيدُبْ مُجَاهَدَهْ اِدُبْ

اِخْلَاصِلَهْ عَمَلْ قِلْمَغَهْ مَشْغُولْ اُولْغِلْ وَاللهُ الْمُوَفِّقُ

كِمْكْ كِمْ مُجَاهَدَهْ سِي طَاعَتْدَهْ وَعِبَادَتْدَهْ قَيْتِي

اُولْسَهْ لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا يُولِنَهْ سُلُوكْ اِدَرْ مَخْشَ

اِشْلَرْدَنْ اللهْ اِيْنِي صَقْلَيَهْ نِتَكِرِ اللهَ تَبَارَكَ كَلَامِ قَدِيمْ

بِيُورُرْ اِنَّ الصَّلٰوةَ يَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ مَقْبُولْ

اِيمَانَهْ اَرْشُورْ اَكَرْ شَيْخَنَهْ خِلَافْ قِلْسَهْ اَدَابْ

تَعْظِيمْ بِرْلَهْ خِدْمَتْ اِيتْسَهْ بِيغَامْبَرَهْ خِدْمَتْ اِيتْمِشْ

كِبِي اُولُورْ حَضْرَتِ رَسُولْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِيُورُرْ دِكْمْ اَلْعِرْقْ نَزَاعْ دَدِي قَالَ الشَّيْخُ بُوتَمْثِيلْ

اِكِي مَقَامَهْ اِرْشَسِينْ دِينْ مُرِيدْ شَيْخْ حَقِّنِي صَقْلَمَاقْ

كَرَكْ تَاكِمْ مُرَادِي حَاصِلْ اُولَا وَاللهُ الْمُوَفِّقُ

اَكَرْ نِفَاقْ قَدَنْ قُوتُرْتِلَايِنْ دِرْسَكْ حَضْرَتِ

رَسُولْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُوزُكِي كِمْسَلَرِي

سُوزْكِلْ سُومَدِكِي سُومَكِلْ نِفَاقْ اَثَرِنْ

كُوكْلَكْدَنْ كِدَرْكِلْ اِيمَانُوكْ مُؤْمِنْ لَرْ اِيمَانِي

بكي ايمان معصوم اولور ودخي ايتكاكه لا اله الا
اون اكي حرفدر محمد رسول الله اون اكي حرفدر
ابا بكر الصديق اون اكي حرفدر عمر بن الخطاب
اون اكي حرفدر عثمان بن عفان اون اكي حرفدر
علي بن ابي طالب اون اكي حرفدر يوحرو فلرك
جمله سبعي جمع قلسك يتمش اكي اولور اكر بو ذكر
اولنلاري وسوسك يتمش اكي مقامه ارشنلردن
اولوب ثوابن بولورسين حضرت رسول صلى الله
عليه وسلم ركون معاذه ددي كم يا معاذ قلت
لبيك وسعديك قال خير الناس اتة قال لا اله الا الله من
دخل الجنة قلت يا نبي الله افلا ابشر الناس قال اني
اخاف ان يتكلموا عليها وعن ابن عباس رضي الله عنه
عن النبي صلى الله عليه وسلم لقنوا اموتاكم
بشهادة ان لا اله الا الله فمن قال عند موته دخل
له الجنة قالوا يا رسول الله فان قالوها في صخرة قال

اوجب

اوجب اوجب قال الحكيم الظهر اثنان الاقرار بالتوحيد
والاستغفار من الذنب فمرتبة الاستغفار في
حق المؤمن كمرتبة كلمة الشهادة في حق الكافر
هر برينك ابتداسي وار انتهاسي وار كفرك انتهاسي
كلمه شهادتدر كلمه شهادتي هر كافرك
ايتدي كفر مقامندن چقدي ايمانه كردي
قل دخي بو نجلين مجاهده يله استغفاري چوق
ايتسه يتمش مقام ارشور كورمزسين حضرت
رسوله صلى الله عليه وسلم خذيفه ايتدي
كان في لساني ذرب ددي حضرت رسوله
صلى الله عليه وسلم بيوردي كم اين انت
عن الاستغفار يا خذيفة اني استغفر كل يوم
مائة مرة ديو بيوردي ودخي بيوردكم وخيار امتي
اذا احسنوا استبشروا واذا اساءوا استغفروا قال
الشيخ اذا صح مقام الشهادة ثم نقل الى مقام الصلوة

اَلْمَقَامُ الثَّانِي فِي بَيَانِ مَقَامِ الصَّلٰوةِ قَالَ رَسُولُ
اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلطُّهُورُ شَطْرُ الْاِيمَانِ وَالْحَمْدُ
لِلّٰهِ يَمْلَاُ الْمِيزَانَ اَللّٰهُ تَعَالٰى نَمَازَهٗ اِيمَانْ دِيوُيَادِ اَلْدِي
وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِيعَ اِيمَانَكُمْ قَالَ عِيسَى بْنُ
مَرْيَمَ صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَسَلَامُهٗ فَوَجَدْتُ هٰذِهِ
الْمَسَائِلَةَ فِي صُحُفِ اِبْرٰهِيمَ عَلَيْهِ لَا يَقْبَلُ اللّٰهُ صَلٰوةَ عَبْدٍ
اِلَّا بِسَبْعَةِ خِصَالٍ اَوَّلُهٗ لُقْمَةٌ مِنَ الْحَلَالِ وَالثَّانِي
لُبْسٌ مِنَ الْحَلَالِ وَالثَّالِثُ عِلْمٌ تَامٌّ وَالرَّابِعُ قَلْبٌ
نَقِيٌّ مِنَ الْكِبْرِ وَالْخَامِسُ قَلْبٌ نَقِيٌّ مِنَ الْحَسَدِ
وَالسَّادِسُ قَلْبٌ نَقِيٌّ مِنَ الْبُغْضِ وَالسَّابِعُ نَقِيٌّ مِنَ
الْعَدَاوَةِ قَالَ الشَّيْخُ رَحْمَةُ اللّٰهِ نَمَازِي اَكَدْ
عِيسَى كِي قُلُوسَكْ نَمَازُ لَرُكْ اَرَاسِنْدَهْ غِي زِلَّتْ لِرِي
اَللّٰهُ تَعَالٰى يَرْلِغَارْ تِكِمْ بِيُورُرْ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ
النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ
السَّيِّئَاتِ قَالَ اِبْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اِذَا اسْتَيْقَنْتُمْ

فَتَنَحَّوْا عَنْ مَوْضِعِ الْاِسْتِنْجَاءِ فَاِنَّ مَنْ تَنَحّٰى عَنْ
مَوْضِعِ الْاِسْتِنْجَاءِ كَتَبَ اللّٰهُ لَهٗ بِكُلِّ قَطْرَةٍ مِنْ
وُضُوئِهٖ عِبَادَةَ سَنَةٍ تِكِمْ حَضْرَتِ رَسُولِ صَلَّى
اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيُورُدِي نَمَازُكْ يَارِسِي اَبْدَسْتُ دُرْ
دِدِي قَوْلُهٗ تَعَالٰى يَاۤ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوۤا اِذَا قُمْتُمْ
اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ
الْاٰيَةَ عَلِيِّ بْنِ اَبِي طَالِبْ اَيْدُرْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَا نِدَادُرْ
نَفْسَكَهْ اَيْ نِدَادُرْ كُوكُلْكَهْ هَا نِدَادُرْ سِوَلَهْ الَّذِينَ
اِشَارَتْ دُرْ اٰمَنُوا بِشَارَتْ دُرْ يَعْنِي اَيْ تَنْ خِدْمَتَهْ كُلْ
وَاَيْ كُوكُلْ حَاضِرْ اُولْ وَاَيْ سِرْ حَضْرَتَهْ مُشَاهَدَهْ
قِلْ دِمَكْ اُولُورْ وَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَنْبَغِي
لِلْعَبْدِ اَنْ يَغْسِلَ خَمْسَةَ اَشْيَاءَ قَبْلَ الْوُضُوءِ الْاَوَّلُ
اَلْقَلْبُ مِنَ الْمَكْرِ وَالْخَدِيعَةِ وَالْكِبْرِ وَالْحَسَدِ
وَالْبُغْضِ وَالْعَدَاوَةِ قَوْلُهٗ تَعَالٰى وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ
اَيْ قَلْبَكَ فَطَهِّرْ وَالثَّانِي وُضُوءُ اللِّسَانِ مِنَ

مَا لَا يَعْنِيهِ وَالْغِيبَةِ وَالْكِذْبِ وَاللَّغْوِ وَالزُّورِ
وَالْبُهْتَانِ قَوْلُهُ تَعَالَى وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا
وَالثَّالِثُ وُضُوءُ الْبَطْنِ مِنَ الشُّبْهَةِ وَالْحَرَامِ قَوْلُهُ
تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ
مَا رَزَقْنَاكُمْ وَالرَّابِعُ وُضُوءُ الْبَدَنِ مِنَ
لُبْسِ الْحَرَامِ قَوْلُهُ تَعَالَى يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا
وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ وَالْخَامِسُ وُضُوءُ الظَّا
هِرِ قَوْلُهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ
فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمُ الْآيَةَ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللَّهُ
سِرَّهُ الْعَزِيزَ طَهَارَتِي عَلَى كَبِي قِلْسِكْ كُوكُلْكِي
كِبْرٍ وَحَسَدٍ وَمَكْرِدَنْ آرِي قِلْسِكْ دِلْكُ
غِيبَتْ وَبُهْتَانْ تَدَنْ تَنْكِي حَرَامْ لُقْمَدَنْ طُونْكِي حَرَامْ
إِيلِكِ كِنْدَنْ پَاكْ قِلْسِكْ آنْدَنْ صُكْرَهْ طَهَارَةِ طَاهِرْ
لَايِقْ اُولُورْسِنْ چُونْ طَهَارَتْ قِلُورْ اُولْسَكْ
يُومَرْ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ آيَتِنْ صَقِنْغِلْ فَاغْسِلُوا

وُجُوهَكُمْ آيَتِنْكِ أَمْرِنَهْ اِمْتِثَالْ أَدَبْ يُورُكْ يُوغِلْ وَأَمَّا مَنْ
اُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ آيَتِنْ فِكْرْ أَدَبْ آلَكْ يُوغِلْ فَيُؤْخَذُ
بِالنَّوَاصِي آيَتِنْ أَنْدِيشَهْ قِلْبْ بَاشْكَهْ مَسْحْ أَيْلَهْ آيَاقْلَرْكْ
يُوغِلْ أَكْرْ طَهَارَتِي أَشْيُو وَجْهِلَهْ قِلُورْسَكْ عَذَابْلَرْ دَنْ
خَلَاصْ اُولُدْكْ طَهَارَتِي تَمَامْ قِلْدِكْسَهْ جِدِّ جَهْدْ أَيْلَيُوبْ
كُوكُلْكِي حَاضِرْ قِلْغِلْ نِتَكِمْ حَضْرَتِ رَسُولْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمْ بِيُورْدِيكِمْ الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ
فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمْ الْمُصَلِّي يُنَاجِي رَبَّهُ أَكْرْ نَمَازْدَهْ كُوكُلْ حَاضِرْ
اُولْمَسَهْ نَمَازِ اِچِنْدَهْ صَاغَهْ وَصُولَهْ اِلْتِفَاتْ قِلْسَهْ نَمَازْ
فَاسِدْ اُولُورْ زِنِي فَايْدَهْ يَتْمَاقْ طُورْمَقْ قَالُورْ اَيَاقْ
حَضْرَتِ رِسَالَتْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ بِيُورْدِيكِمْ
مَنْ صَلَّى تَطَوُّعًا فَلَوْ أَعْطَى مِلْءَ الْأَرْضِ ذَهَبًا مَا وَفَّى
أَجْرُهُ يَنَهْ رِحْدِيثَدَهْ دَخِي بِيُورْدِيكِمْ تَطَوُّعْ نَمَازْ
چُوقْ قِلْمَغِلَهْ قَوْلْ حَضْرَتَهْ يَقِينْ اُولُورْ يَتْمِشْ مَقَامَهْ اَرْشُو

وَقِيلَ اَلطَّهَارَةُ بِالْمَاءِ عِنْدَ وُجُودِهِ وَبِالتُّرَابِ عِنْدَ عَدَمِهِ

آدمي پاك طاهر اولوب نمازه لايق اولسن يو اكسيلكدر

اَمَّا طَهَارَتِي بَاطِنِهِ خُضُوعُ الْبَدَنِ وَخُشُوعُ الْقَلْبِ

وَحُضُورِ اللُّبِّ بِرلهدر سُئِلَ بَعْضُ اَهْلِ الشَّرِيعَةِ مَا سِرُّ

الطَّهَارَةِ قَالَ سِرُّ الطَّهَارَةِ طَهَارَةُ السِّرِّ وَاسْتِعْمَالُ الْمَاءِ

طَاهِرًا قَالَ الشِّبْلِي رَحْمَةُ اللهِ اَلطَّهَارَةُ اِنْفِصَالٌ

وَالصَّلٰوةُ اِتِّصَالٌ فَمَنْ لَمْ يَنْفَصِلْ فِي طُهُورِهِ عَنْ غَيْرِ اللهِ

لَمْ يَتَّصِلْ فِي صَلٰوتِهِ بِاللهِ اِبْنِ مُبَارَكْ آيدر مَنْ لَمْ يَحْفَظْ

قَلْبُهُ خَارِجَ الصَّلٰوةِ لَا يَقْدِرُ عَلٰى حِفْظِهِ فِي الصَّلٰوةِ قَالَ

اَبُو سَعِيدِ الْخُدْرِي اَلصَّلٰوةُ اَنْ يَقْبَلَ اللهُ عَلَيْكَ كَاَقْبَالِكَ

عَلَيْهِ تَقِفُ بَيْنَ يَدَيْهِ لَيْسَ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ

وَهُوَ مُقْبِلٌ عَلَيْكَ وَاَنْتَ تُنَاجِيهِ وَتَعْلَمُ بَيْنَ يَدَيْ

مَنْ اَنْتَ وَاقِفٌ فَاِنَّهُ الْمَلِكُ الْعَظِيمُ اللَّطِيفُ الْعَلِيمُ

اَلْخَبِيرُ حَضْرَتِ رَسُولْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بيورمشلركم

طَهَارَتْ نَمَازُكَ نِصْفِي دِر حَضْرَتِ عَلِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

بيورمشلركم اَلْوُضُوءُ شَطْرُ الْاِيمَانِ اَوْ نِصْفُ الصَّلٰوةِ وَالصَّلٰوةُ

كُلُّهُ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى وَمَا كَانَ لِيُضِيعَ اِيمَانَكُمْ اَيْ صَلٰوتَكُمْ

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

مَا تَقَرَّبَ اِلَيَّ عَبْدِي بِمِثْلِ اَدَاءِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَلَا يَزَالُ

يَتَقَرَّبُ اِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتّٰى اُحِبَّهُ فَاِذَا اَحْبَبْتُهُ كُنْتُ لَهُ

سَمْعًا وَبَصَرًا وَيَدًا وَلِسَانًا وَقَلْبًا بِي يَسْمَعُ وَبِي يُبْصِرُ

وَبِي يَبْطِشُ وَبِي يَنْطِقُ وَبِي يَعْلَمُ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ

سِرَّهُ الْعَزِيزَ هِيچ عَمَلْ لَوْدَهْ اَللهُ تَعَايَه طَاعَتْدَنْ سُوكْلُو

يُوقْدُرْ وَقَالَ اَهْلُ الْمَعْرِفَةِ اَلصَّلٰوةُ اَرْبَعَةُ اَشْيَاءَ

اَلشُّرُوعُ مَعَ الْعِلْمِ وَالْقِيَامُ مَعَ الْحَيَاءِ وَالْاَدَبُ مَعَ

التَّعْظِيمِ وَالْخُرُوجُ مَعَ الْخَوْفِ وَقَالَ اَهْلُ الطَّرِيقَةِ اَلصَّلٰوةُ

نُورُ الْقَلْبِ وَجِلَاءُ الْعَقْلِ وَبَهَاءُ الرُّوحِ وَقَالَ اَهْلُ

الْحَقِيقَةِ اَلصَّلٰوةُ بِالْكُلِّ اِلٰى مَنْ لَهُ الْكُلُّ اِذَا صَحَّ

مَقَامُ الصَّلٰوةِ تُنْقَلُ اِلٰى مَقَامِ الزَّكٰوةِ اَلْبَابُ

الثَّالِثُ فِي بَيَانِ الزَّكٰوةِ قَالَ اَهْلُ الْمَعْرِفَةِ اَلزَّكٰوةُ

لِلْجَنَّةِ ثَوَابُهَا قَالَ الْعَالِمُ اَلزَّكٰوةُ مِفْتَاحُ اَبْوَابِ الْمَالِ
وَحُصُوْنُ اَصْنَافِ الْاَمْوَالِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ
سِرَّهُ الْعَزِيْزَ هَرْ كَشِي كِمْ زَكٰوةْ چِقَرْ مَغَه مَالِكْ
اُولَدِي زَكٰوةْ چِقَرْ جَاقْ نَسْنَكْ دَنْ زَكٰوةْ چِقَرْمَقْ
كَرَكْ اَلزَّكٰوةُ فَرِيْضَةٌ فِي سَبْعَةِ اَشْيَاءَ فِي النَّفْسِ
وَالصِّحَّةِ وَالرُّوْحِ وَالْقَلْبِ وَالْعَقْلِ وَالْمَعْرِفَةِ وَالسِّرِّ
فَزَكٰوةُ النَّفْسِ الصَّبْرُ عَلَى الْاَذٰى وَالْاِحْتِمَالُ الْجَفَا
وَزَكٰوةُ الصِّحَّةِ تَعَهُّدُ الْمَرْضٰى وَاِعَانَةُ الْهَلْكٰى بِاَسْبَابِ
الدِّيْنِ وَالدُّنْيَا وَزَكٰوةُ الرُّوْحِ اِلْصَاءُ اِلَى الْحَقِّ وَالْاِسْتِمَاعُ
مِنْ اَهْلِ الْحَقِّ وَقَبُوْلُ الْحَقِّ وَزَكٰوةُ الْقَلْبِ عَلَى عَامَّةِ
الْمُسْلِمِيْنَ بَعْدَ تَحْقِيْقِ الْمَحَبَّةِ لِرَبِّ الْعَالَمِيْنَ وَزَكٰوةُ
الْعَقْلِ هِدَايَةُ الْمُتَعَلِّمِيْنَ وَالرِّفْقُ لِجَمِيْعِ الْمَخْلُوْقِيْنَ
وَزَكٰوةُ الْمَعْرِفَةِ حُسْنُ الْاِشَارَاتِ لِاَهْلِ الْعِبَادَةِ
وَصِدْقُ الْحَقِيْقَةِ لِاَهْلِ الطَّرِيْقَةِ وَزَكٰوةُ السِّرِّ كِتْمَانُ
الْفُؤَادِ وَاِخْلَاصُ الزَّوَائِدِ وَاجْتِمَالُ الْمَصَائِبِ

وَاِنْتِظَارُ الْعَجَائِبِ قَالَ بِشْرُ الْحَافِي لِكُلِّ عُضْوٍ زَكٰوةٌ وَلِكُلِّ
حَوَاسِّ زَكٰوةٌ فَزَكٰوةُ الْعَيْنِ النَّظَرُ بِالصَّنَائِعِ وَالْعِبَرِ
لِقَوْلِهِ تَعَالٰى فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرٰى مِنْ فُطُوْرٍ وَالْاٰيَاتُ
كَثِيْرَةٌ وَزَكٰوةُ اللِّسَانِ ذِكْرُ الرَّبِّ لِقَوْلِهِ اُذْكُرُوا اللّٰهَ
ذِكْرًا كَثِيْرًا وَزَكٰوةُ الْخَلْقِ اَكْلُ الْحَلَالِ لِقَوْلِهِ
كُلُوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَزَكٰوةُ الْوَجْهِ
تَعْفِيْرُهُ بِالسُّجُوْدِ بَيْنَ يَدَيْ رَبِّ الْعِزَّةِ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى
وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ وَزَكٰوةُ الْيَدَيْنِ رَفْعُهُمَا عِنْدَ الْحَاجَةِ
كَالْمُسْتَطْعِمِ الْمُحْتَاجِ الْمُضْطَرِّ بِاِظْهَارِ الْخُشُوْعِ وَالْمَسْكَنَةِ
لِقَوْلِهِ تَعَالٰى اُدْعُوْا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً وَزَكٰوةُ الرِّجْلَيْنِ
الْمَشْيُ بِهِمَا اِلَى الطَّاعَةِ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى وَارْكَعُوْا مَعَ الرَّاكِعِيْنَ
وَزَكٰوةُ الْقَلْبِ الْوَفَاءُ بِشَرَائِطِ الْمَعْرِفَةِ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى
اَلَّذِيْنَ يُوْفُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَزَكٰوةُ السِّرِّ حِفْظُ حُدُوْدِ
اللّٰهِ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى اِنَّ الَّذِيْنَ قَالُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوْا
الْاٰيَةَ نِتِكِمْ حَضْرَتِ رَسُوْلُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ت
تَعَالٰى

بيورردكم لاصلوة لمن لازكوة له بويوله قدم
اورن كشي اميد تيولاري آچوب تتو تعملر زكوتين
ورمك كرك اكر ورمسه غازلاري هم
قبول اولمز وروي ان موسى عليه السلام مرتبه ات
تحسين الصلوة فتعجب موسى تذراه بعد سنين
على ما تركه فقال يا رب ما رايت احسن صلوة
من هذا الفتى فاوحى الله تعالى اليه يا موسى
ما اصنع بصلوة اذ لم يود زكوة مالها ان الصلوة
والزكوة توامان لا اقبل احدهما قبل الاخر في كلام
الله تعالى اقيموا الصلوة واتوا الزكوة والاية كثيرة
عمران بن الاشعب فقهاء دين ايدي كندوقاتنده
شويله سويلر لردي منع قيلورز كون امتحان فلمق
دلدي فقال في خمس من الابل زكوة دديي
فقال له الشيلي شاه في واجب الامر فيما يلزمنا كلها
فقال من امامك في هذا المذهب قال الصديق

رضي الله عنه حين قال له النبي صلى الله عليه وسلم
بعد بذل كل المال ما خلفت لعيالك قال رسول الله
ولم ينه عمران الناس بعد ذلك عن حضور مجلسه
اذا صح مقام الزكوة ثم نقل الى مقام الحج المقام الرابع
في بيان الحج قيل الحج حرفان الحاء من الحلم والحلم
من الجرم كان الحاج يقول بلسان الجنان يا رب
اتيتك بجرمي وجفائي فان لم تغفرهما بحلمك ورحمتك
فمن يغفر لي وقيل الحج الاعراض عن الخلق والاقبال
الى الخلق قال الشيخ قدس الله سره الحج على ثلثة انواع
حج النفس وحج القلب اما حج النفس الموقوف في المقام
اول مقامده طور سك حق در كاهنده طور ركبي
قور قويله طور غل قور قه طور نكره اوجماق مژده
ور لدي قال الله تبارك وتعالى ولمن خاف مقام
ربه جنتان وقال جل جلاله من خشي الرحمن بالغيب
وجاء بقلب منيب ادخلوها بسلام آمنين

وَحَجُّ الْقَلْبِ تَرْكُ الْحَرَامِ وَحَجُّ الرُّوحِ صِلَةُ الْأَرْحَامِ
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَجَّ بَيْتَ اللَّهِ مِنَ
الْحَلَالِ لَمْ يَخْطُ خُطْوَةً إِلَّا كُتِبَ لَهُ بِهَا سَبْعِينَ حَسَنَةً
وَحُطَّ عَنْهُ سَبْعِينَ سَيِّئَةً وَرُفِعَ لَهُ سَبْعِينَ دَرَجَةً
اَهْلِ مَعْرِفَتْ اَيْدُرْ حَجُّكَ مَوَاقِيتِلَرِي وَارْدُرْ اَوَّلْ
مَوَاقِيتْ لَرُكْ بَعْضِ سِنْدَهْ اِحْرَامْ بَغْلَمَقْ بَخَكِهْ فَرِيضَهْ سِنْ
نَفْسْ وَكُوكُلْ وَرُوحْ دَخِي مَوَاقِيتِلَرِنْدَهْ اِحْرَامْ
بَغْلَمَقْ اَنَكْ كِبِي فَرِيضَهْ دُرُرْ اَوَّلْ مِيقَاتْ قُولَاقْ دُرُرْ
قُولَقْدَهْ اِحْرَامْ بَغْلَمَقْ كَرَكْ غَيْبَتْ وَرُهْتَانْ مَالَا يَغْنِي
وَكَرَكْمَزْ سُوزْ لَرِي اِشْتِمَهْ اِكِنْجِي مِيقَاتْ كُوزْ دُرُرْ
كُوزْدَهْ اِحْرَامْ بَغْلَمَقْ كَرَكْ حَرَامَهْ بَقْمَقْدَنْ
قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَجُنْجِي مِيقَاتْ دِلْ دُرُرْ
دِلْدَهْ اِحْرَامْ بَغْلَمَقْ كَرَكْ قِيَامَتْدَهْ سُؤَالْ اُولْجَاقْ
سُوزْ لَرِي سُوَيْلَمَيَهْ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ
بَعْضًا دُرْدُنْجِي مِيقَاتْ اِكِي اَلْ دُرُرْ اَلْدَهْ دَخِي اِحْرَامْ

بغلمق

بَغْلَمَقْ كَرَكْ اَللَّهُ تَعَالَى حَلَالْ قِلْدِغِنَهْ بِيشَهْ حَرَامْ
قِلْدُوغِنَهْ بِيشْمِيَهْ بَشِنْجِي مِيقَاتْ كُوكُلْ دُرُرْ كُوكُلْدَهْ
دَاخِي اِحْرَامْ بَغْلَمَقْ كَرَكْ حَقْ تَعَالَى دَنْ غَيْرِ نُوكْ
مَحَبَّتِنِي كُوكُلَهْ قُويْمَقْ كَرَكْ وَلَا يَجُوزُ لِعَاقِلٍ
اَنْ يَتَجَاوَزَ هٰذِهِ الْمَقَامَاتِ بِغَيْرِ اِحْرَامٍ وَذٰلِكَ تَفْرِيدُ
الْقَلْبِ فِي تَفْرِيدِ التَّلْبِيَةِ بِالْكُلِّ اَيْ دُوسْتْ صَادِقْ بُودُرْ
اُولَانْ تَشْبِيهَاتْ تَمْثِيلَاتْ وَنَصَايِحْ بِرْلَهْ عَمَلْ قِلْسَكْ
فَايْدَهْ تَامْ حَاصِلْ اُولُورْ اَهْلِ اِشَارَتْ اَيْدُرْ حَجَّا كُلُّهُمْ
اَوَّلْ بَقْدُمْ خَلَائِقِي كُورْدُمْ اِكِنْجِي بَقْدُمْ اُوزِمِي
كُورْدُمْ خَلِيقِي كُورْمَادُمْ اُوجُنْجِي بَقْدُمْ كَعْبَهْ كُورْدُمْ
خَلْقِي هَمْ اُوزِمِي كُورْمَادُمْ دُرْدُنْجِي بَقْدُمْ كَعْبَتُكْ اِسِنِي
كُورْدُمْ خَلِيقِي هَمْ اُوزِمِي هَمْ كَعْبَهْ كُورْمَادُمْ اَوَّلْ
نَظَرْ عَيْنْ اِكِنْجِي نَظَرْ نَفْسْ اُوجُنْجِي نَظَرْ قَلْبْ دُرْدُنْجِي
نَظَرْ رُوحْ وَعَنْ كَعْبِ بْنِ اَحْبَارَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اَنَّهُ قَالَ
اِنَّ اِبْرَاهِيمَ لَمَّا دَخَلَ الْحَرَمَ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَجَدَ حَجًّا مَكْتُوبًا

عليه اربعة اسطر اولها لا اله الا انا فاعبدني
والثاني اني انا الله لا اله الا انا الله لا اله الا انا
ومحمد رسولي فطوبى لمن به واتبعه والثالث
لا اله الا انا من اعتصم بي نجا والرابع لا اله الا انا
الحرملي والكعبة بيتي فمن دخل امن من عذابي قال
الشيخ قدس الله سره العزيز هركم كو كل حجتي تمام
قلبه بشبيحي مقامه كم مقام صوم دلايق اولور
المقام الخامس في بيان الصوم قال اهل المعرفة
الصوم ثلثة صوم العام وصوم الخاص وصوم الاخص
فصوم الاخص ترك ما سوى الله وصوم الخاص
محافظة الجوارح والاعضاء وان يعفو عمن ظلمه
ويكف لسانه عن اهل القبلة وصوم العام ترك
الاكل والشرب والوقاع وقال اهل
الحقيقة الصوم دواء الذنوب وبها حياء
القلوب وقيل الصوم سبب تنوير الصدور وتوسيع

قال

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الصائم في
عبادة وان كان نائما على فراشه وقال صلى الله
عليه وسلم عن الله عز وجل الصوم لي وانا اجزي به
وقال صلى الله عليه وسلم لخلوف فم الصايم اطيب
عند الله من مسك الجنة واوحى الله تعالى الى
موسى عليه السلام اني اعطيت امة محمد نورين
وظلمتين قال يا رب فما هما قال شهر رمضان
وقراءة القرآن قال يا رب وما هذه الظلمتان
قال ظلمة القبر وظلمة القيمة قال لصوم صومان
صوم الروح بتقصير الامل وصوم النفس بالامساك
عن الطعام والمحارم سئل سليمان عليه السلام
عن الصوم قال من جوع نفسه عن الحرام ونهاها
عن اللغو والكلام واعتزل الدنيا وجانب
الاثام وهجر الغفلة والمنام واستوحش في النهار
وآنس في الظلام حتى يرى مقعد الصدق

فِي الْخِيَامِ قَالَ ذَا النُّونُ الْمِصْرِي رَحْمَةُ اللهِ اَنْ يَزُولَ
قَسَاوَةُ قَلْبِكَ فَذَرِ الْحَرَامَ وَاطْلُ الْقِيَامَ وَادِمِ الصِّيَامَ
وَصِلِ الْاَرْحَامَ وَالْطُفْ الْاَيْتَامَ وَقَالَ لقمان لابنه
يَا بُنَيَّ اِذَا امْتَلَاَتِ الْمَعِدَةُ نَامَتِ الْفِكْرَةُ وَحُرِمَتِ الْحِكْمَةُ
وَقَعَدَتِ الْاَعْضَاءُ عَنِ الْعِبَادَةِ ذَا النُّونُ اَيْدُرُ كَعْبَهٔ
طَوَافُ قِلُورُدُمْ بِرِيكِتْ كُورُدُمْ عَصَايِلَه يُورُرِيُونِزَه
اَجْلِقُ اَتْرِي وَارْرُونِزَه اُولَه دِيدِمْ بِرْ اَيْچِه چِقَارْدُمْ وَرْ
قَبُولْ قِلْمَادِي وَقَالَ مَا هَذَا اِنَّ الدَّرَجَةَ الَّتِي اَنَا فِيهَا
اِشْتَرَيْتُهَا بِسِتِّينَ اَلْفَ دِينَارٍ فَكَيْفَ اَبِيعُهَا الْيَوْمَ بِدِرْهَمٍ
وَقَالَ بَعْضُ اَهْلِ الْمَعْرِفَةِ اَلصَّوْمُ ثَلْثَةُ اَحْرُفٍ عَلَى ثَلْثَةِ
مَعَانٍ فَالصَّادُ تَدُلُّ عَلَى صِيَانَةِ النَّفْسِ عَنِ الْمَعَاصِي
وَالْوَاوُ تَدُلُّ عَلَى وِلَايَةِ الطَّاعَةِ عَلَى الْجَوَارِحِ وَالْمِيمُ
تَدُلُّ عَلَى مُدَاوَمَةِ تَرْكِ الشَّرِّ وَاِقَامَةِ الْعِبَادَاتِ
وَقَالَ اَهْلُ الْمَعْرِفَةِ اَلْجُوعُ مَقَامُ الْاَوْلِيَاءِ وَطَعَامُ
الْاَنْبِيَاءِ وَقَالَ الْحُكَمَاءُ اَلْجُوعُ بَحْرُ دُرَرِ الْفِطْنَةِ

وَسَحَابُ دُرَرِ الْحِكْمَةِ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَدِيمُوا قَرْعَ بَابِ الْجَنَّةِ يُفْتَحْ لَكُمْ قَالُوا كَيْفَ
قَالَ بِالْجُوعِ وَالظَّمَاءِ وَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا
اَحَبَّ اللهُ عَبْدًا جَوَّعَهُ قَالُوا كَيْفَ يُجَوِّعُهُ يَا رَسُولَ اللهِ
قَالَ يَحْبِسُ عَنْهُ الدُّنْيَا وَطَعَامَهَا وَشَرَابَهَا حَتَّى لَا يَجِدُ
مَاْوِيَ وَلَا طَعَامًا وَقَالَ يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ الرَّازِي
رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ جُوعُ الرَّغِبِينَ فِتْنَتُهُ وَجُوعُ التَّوَّابِينَ
تَجْرِبَةٌ وَجُوعُ الْمُجْتَهِدِينَ كَرَامَةٌ وَجُوعُ الْعَابِدِينَ
سِيَاسَةٌ وَجُوعُ الزَّاهِدِينَ حِكْمَةٌ وَزِيَادَةٌ فِيهِ غَيْرَةٌ
وَجُوعُ الْمُحِبِّينَ رِيَاضَةٌ وَجُوعُ الْمُقَرَّبِينَ طَهَارَةٌ
وَقَالَ الشِّبْلِي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ مَا جَوَّعْتُ اللهَ يَوْمًا
اِلَّا رَاَيْتُ فِي قَلْبِي بَابًا مِنَ الْحِكْمَةِ وَالْعِبْرَةِ مَا رَاَيْتُهَا
قَطُّ وَقَالَ جُعْ لِتَشْبَعَ وَاَشْبَعْ لِتَقْطَعَ وَاقْنَعْ لِتَخْشَعَ
وَاخْشَعْ لِتَرْفَعَ وَسُئِلَ اَبُو الْقَاسِمِ النَّصْرِي اَبَادِي
رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ قَدْ عَرَفْنَا جُوعَ الْعَامَّةِ فَمَا جُوعُ الْعُقَلَاءِ

قَالَ جُوعُهُمْ جُوعُ الْعِلْمِ وَالْفَهْمِ وَالْفِطْنَةِ وَجُوعُ الطَّاعَةِ

قَالَ الشَّيْخُ رَحْمَةُ اللهِ تُوشَرْطِ لِرِي يَرِنَدْ كَتُورْ مَكَهْ

جِدْ جَهْدَ أَيْلَهْ تَاكِمْ اَلْتِنِجِي غُسْلْ مَقَامِنِهْ اِرْشَدْسِينْ

اَلْمَقَامُ السَّادِسُ فِي بَيَانِ الْغُسْلِ اَلْغُسْلُ نَوْعَانِ

فَرْضٌ وَسُنَّةٌ فَالْفَرْضُ عَلَى الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ مَعْرُوفٌ

وَالْبَاقِي سُنَّةٌ وَهِيَ غُسْلُ الْعِيدَيْنِ وَالْجُمُعَةِ وَعِنْدَ

الْخُسُوفِ وَالْكُسُوفِ وَالْاِحْرَامِ وَالْعَرَفَاتِ وَبَعْدَ

الْوِلَادَةِ وَالْاِسْقَاطِ وَلِلْكَافِرِ بَعْدَ اِسْلَامِهِ وَ

غُسْلُ الْمَيِّتِ وَالْحِجَامَةِ وَلِمُغْمًى عَلَيْهِ بَعْدَ الْاِفَاقَةِ وَلِلْحَاجِّ

لِدُخُولِ الْكَعْبَةِ اَوَّلْ شَرِيعَتْ مُوجِبِنِجَهْ اَبْدَسْتْ

اَلَهْ اَنْدَنْ صُكْرَهْ غُسْلْ قِلَهْ دِنِخِي اُولْ يِرْدَنْ كِدُبْ

غَيْرِي يِرْدَهْ اَيْقِلَرْنْ يُوبَهْ اَنْدَنْ صُكْرَهْ طُونْ كِيَهْ

شَرِيعَتْدَهْ غُسْلْ تَمَامْ بُودُرْ اِمَّا اَهْلِ مَعْرِفَتْ اَيْدُرْلَرْ

يَحْيَى بْنِ مُعَاذِ الرَّازِي كِبِي دِرْتْ اَعْضَاكِي دِرْتْ دُرْلُو

صُوبِلَهْ يُومَايِنْجَهْ حَقِيقَتْدَهْ غُسْلْ تَمَامْ اُولُورْ وَقَالُوا

اِغْتَسِلْ نَفْسَكَ بِمِيَاهِ اَرْبَعَةٍ وَجْهَكَ بِمَاءِ الْحَيَاءِ

وَلِسَانَكَ بِمَاءِ الْمَعْذِرَةِ وَبَدَنَكَ بِمَاءِ الْخِدْمَةِ وَقَلْبَكَ

بِمَاءِ النَّدَامَةِ حَتَّى تَكُونَ طَاهِرًا صَالِحًا لِلْمُوَانَسَةِ وَالْمُصَا حَجَةِ

وَحُكِيَ اَنَّ سُفْيَانَ الثَّوْرِي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ كَانَ

مَبْطُونًا فَتَوَضَّاَ لِصَلَوٰةٍ وَاحِدَةٍ سَبْعِينَ مَرَّةً كُلَّمَا

تَوَضَّاَ اِنْتَقَضَ وُضُوءُهُ بِكُلِّ اَكَاهْ اُولْغِلْ اَهْلِ

مُجَاهَدَهْ بِرْ نَمَازَهْ اِحْتِيَاطْ لِرِنْدَنْ يَتِمِشْ كَزْ طَهَارَتْ

قِلُورْ لَرْ سَنْدَنِخِي اَكْرَدْ وُسْتَهْ يَقِينْ اُولُمَقْ

دِلَرْسَكْ جَهْدَ أَيْلَهْ مُجَاهَدَهْ اِيجِنْدَهْ اِحْتِيَاطْ قِلْغِلْ

غَافِلْ اُولْمَغِلْ قِلْدُغُكْ عِبَادَتْ تَلَرُكْ حَبَطْ اُولْمَاسُونْ

وَاللهُ الْهَادِي اِلَى سَبِيلِ الرَّشَادِ اَلْمَقَامُ السَّابِعُ

فِي بَيَانِ طَلَبِ الْحَلَالِ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ مَنْ اَكَلَ مِنَ الْحَلَالِ اَرْبَعِينَ يَوْمًا نَوَّرَ

اللهُ قَلْبَهُ وَاَجْرَى يَنَابِيعَ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ اِلَى

لِسَانِهِ وَفِي رِوَايَةٍ زَهَّدَهُ اللهُ فِي الدُّنْيَا وَقَالَ

صلى الله عليه وسلم من اكل لقمة من حرام
لم ينظر الله اليه اربعين صباحا قال الله تعالى
جل جلاله يا ايها الناس كلوا مما في الارض
حلالا طيبا ولا تتبعوا خطوات الشيطان عن ابن
عباس رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم
انه قال ان لله ملكا على بيت المقدس ينادي
كل ليلة ويقول من اكل لقمة من الحرام
لا يقبل الله منه صرفا ولا عدلا وفي حديث آخر
من اشترى ثوبا بعشرة دراهم وفي ثمنه درهم
من الحرام لا يقبل الله صلوته ما دام عليه شيء قال
الشيخ قدس الله سره العزيز اكثر بو حديث لوك
معناسي بر له عمل قلورسك زهد ورع بر له مجاهده
اوزرينا ولوسك مقصود كه تيز ارشود سين
نيكم رسول حضرت صلى الله عليه وسلم بيور مشدر
لو صليتم حتى تكونوا كالحنايا وصمتم حتى

تكونوا كالاوتار وجري من اعينكم الدموع
مثل الانهار فما ينفعكم الا بالورع وقال صلى
عليه وسلم الورع الذي يدع الصغيرة مخافة ان يقع
في الكبيرة قال الله تبارك وتعالى جل جلاله
يا ايها الذين آمنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم الايه
شيخ بايزيد بسطامي رحمة الله عليه انا سنه ايتدي
هيچ حرام نسنه يدكوك وارمي نولدكم هيچ
طاعتده حلاوت بولمز اولدم انا سي انديشه قلوب
بولمادي ايتدي سن قورمده يكن قوكشي خانوني
سورمه سيندن بركز كوزمه سورمه كچدم ايدي
ديدي بايزيد ايتدي اول شوملق ايمش ديوب انا سينه
كوندردي اول سورمنوك حلال لغين دلدي
قال الشيخ رحمة الله عليه عبادتلر كليدي
دعادر دعا قبولسي حلال لقمه در حرام بيسه دعا وعمل
قبول اولمز بسم الله الرحمن الرحيم قال الله تبارك وتعالى

تكونو

اَلْاَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلَّا الْمُتَّقُوْنَ

وَقَالَ اَلَا اِنَّ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

يَحْزَنُوْنَ نَمَازَهْ وَرُوْزَيْهْ خَوْفْ وَخَطَرْ وَارْ اُخُوَّتْ

عَمَلْلَنْدَهْ هِيْچْ خَوْفْ خَطَرْ اُولْمَزْ حَقْ تَعَالَى رَاضِيْ اُولُوْر

زِيْرَا اُخُوَّتْ يِچُوْنْ دُرُرْ حَقْ رِضَا سِيْچُوْنْ سُوْشْمَكْ دُرْ

اُخُوَّتْ اُولْدُرُكْمْ دُنْيَا بَابَنْدَهْ بِرِبِرِنْدَنْ هِيْچْ

تَقْصِيرْ اَتْمَيَهْ اَگَرْ اَرْ لِرْنْدَهْ خُشُوْنَتْ وَاقِعْ اُولْجَاقْ

اُولُوْرْسَهْ دَفْعِيْ كِنَهْ مُصَالَحَهْ اِدَهْ لَرْ قَالَ اللّٰهُ

تَبَارَكَ وَتَعَالَى اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوْا

بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ

وَقَالَ عِيْسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ اِتَّقُوا اللّٰهَ وَاَصْلِحُوْا ذَاتَ

بَيْنِكُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى يُصْلِحُ بَيْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَيْسَ بِكَاذِبٍ

مَنْ اَصْلَحَ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ اَصْلَحَ

بَيْنَ اثْنَيْنِ اسْتَوْجَبَ ثَوَابَ شَهِيْدٍ وَرُوِيَ

عن

اَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَشٰى فِيْ

حَاجَةِ اَخِيْهِ الْمُسْلِمِ كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ

سَبْعِيْنَ حَسَنَةً وَمُحِيَ عَنْهُ سَبْعِيْنَ سَيِّئَةً اِلٰى اَنْ

يَرْجِعَ مِنْ حَيْثُ فَارَقَهُ فَاِذَا قُضِيَتِ الْحَاجَةُ عَلٰى يَدَيْهِ

خَرَجَ مِنْ ذُنُوْبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ اُمُّهُ وَاِنْ هَلَكَ فِيْمَا

بَيْنَ ذٰلِكَ دَخَلَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ حَضْرَتِ رَسُوْلْ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ اِلٰى كِشِيْ اَرَا سِنْدَهْ فِتْنَهْ بَرْ غَائِلَرَهْ

يُوْرُدِكِمْ اِيَاكُمْ وَسَوْءَ ذَاتِ الْبَيْنِ فَاِنَّهَا الْحَالِقَةُ

يَعْنِيْ تَخْلُقُ الَّذِيْ كَوْرُبْ اِشِدُوْبْ عَيْبْ اُوْرَنْلَرَهْ

يُوْرُدِكِمْ مَنْ سَتَرَ عَلٰى مُسْلِمٍ سَتَرَ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا

وَالْاٰخِرَةِ قَالَ اَبُوْ اِدْرِيْسَ الْخَوْلَانِيْ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اِنِّيْ اُحِبُّكَ فِي اللّٰهِ فَقَالَ اَبْشِرْ ثُمَّ اَبْشِرْ

فَاِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْصِبُ

لِطَائِفَةٍ مِنَ النَّاسِ حَوْلَ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وُجُوْهُهُمْ

كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ يَفْزَعُ النَّاسُ وَلَا يَفْزَعُوْنَ

وَيَخَافُ النَّاسَ وَلَا تَخَافُونَ وَهُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ لَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ قِيلَ مَنْ هَؤُلَاءِ يَا رَسُولَ
اللَّهِ قَالَ هُمُ الْمُتَحَابُّونَ فِي اللَّهِ صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ وَصَدَقَ
حَبِيبُ اللَّهِ الْمَقَامُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ الْفَوْزِ وَالْقَهْرِ
فَوْزْدَنْ فِي الدِّيلَرْ قَهْرْدَنْ قَافْ الدِّيلَرْ اِكِينِي
قَرِنْدَاشْ قِلْدِيلَرْ سَكَا اِشَارَتْ اِيچُونْ اَهْلِ
اِشَارَتْ اَيْدَرْ فَوْزْ دِلْيَانْ رُوحْدَرْ عُلْوِيدَرْ قَهْرْ
دِلْيَنْ نَفْسْدَرْ سِفْلِيدَرْ اَكَرْ نَفْسْ رُوحَهْ تَابِعْ
اُولَسَهْ قُوَّتْ اِلُورْ خَلَاصْ بُولُورْ اَكَرْ رُوحْ نَفْسَهْ تَابِعْ
اُولَسَهْ فَوْزْ فَاسِينِي فِرَاقْ فَاسِنَهْ تَبْدِيلْ قِلُورْ قِيلَ
اَلرُّوحُ رُوحٌ نَسِيمٌ طَيِّبٌ بِهِ تَكُونُ الْحَيَوٰةُ وَالنَّفْسُ رِيحٌ
حَارَّةٌ بِهِ يَكُونُ الْحَرَكَاتُ وَالشَّهَوَاتُ وَقِيلَ
اَلرُّوحُ الَّذِي لَا تَحْصُلُ الْحَيَوٰةُ اِلَّا بِوُجُودِهِ وَالنَّفْسُ
لَا يَنْبَعِثُ الْهَوٰى اِلَّا مِنْهَا قَالَ الْحَكِيمُ الرُّوحُ هُوَ الرِّيحُ
الْبَارِدَةُ النَّيِّرَةُ وَالنَّفْسُ هِيَ الرِّيحُ الْحَارَّةُ الْمُظْلِمَةُ

وَالْجَسَدُ هُوَ الْقَالِبُ الْمُرَتَّبُ الْمُرَكَّبُ وَقَالَ اَهْلُ الْكَلَامِ
اَلنَّفْسُ لَطِيفَةٌ فِي الْجَسَدِ وَهِيَ مَحَلُّ الْاَخْلَاقِ الْمَذْمُومَةِ
اَلْمَعْلُولَةِ كَالْغَضَبِ وَالْحِقْدِ وَالْحَسَدِ وَسُوءِ
الظَّنِّ وَقِلَّةِ الْاِحْتِمَالِ وَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ نَتَكَلَّمُ حَضَرَتِ
رَسُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيُورْدِي كِهِ اَعْدَا
عَدُوُّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ وَاسِطِي اَيْدَرْ اَعْدَا
عَدُوِّكَ ثَلٰثٌ اَلنَّفْسُ وَالشَّيْطَانُ وَالدُّنْيَا فَحَارِبِ النَّفْسَ
بِالْمُخَالَفَةِ وَحَارِبِ الشَّيْطَانَ بِالذِّكْرِ وَحَارِبِ
الدُّنْيَا بِالْقَنَاعَةِ وَقَالَ الْوَاسِطِي اَدَمْ اُغْلِنُوكْ تَرْكِيبِي
اِكِي نَسْنَدَنْ دُرْطُپِرَاقْدَنْ وَصُودَنْدَرْ فَالْجَفَاءُ
وَالْخُشُونَةُ وَالْغِلُّ وَالْحِقْدُ وَالْحَسَدُ مِنَ التُّرَابِ وَالرَّافَةُ
وَالرَّحْمَةُ وَالْحِلْمُ وَالْوَقَارُ وَالْاُلْفَةُ مِنْ اَخْلَاقِ
الْمَاءِ وَالْمَاءُ مِنَ السَّمَاءِ وَالتُّرَابُ مِنَ الْاَرْضِ فَاِذَا كَانَ
عَلَى اَخْلَاقِ التُّرَابِ فَهُوَ اَرْضِيٌّ وَالنَّارُ تَحْتَ الْاَرْضِ
فَاِذَا كَانَ التُّرَابُ عَلَى اَخْلَاقِ الْمَاءِ فَهُوَ سَمَاوِيٌّ

وَالْجَنَّةُ فَوْقَ السَّمَاءِ وَالْهَوَى يَهْوِي إِلَى الْأَرْضِ
وَالْعَقْلُ يَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ قِيلَ حَقَّ تَعَالَى آدَمَ يَرْتَدِي
لَمْ يَكُنْ لَهُ حَرَكَةٌ فَتَنَ هَوَايَ تَرْكِيبَ قَادِيسَه
دِيرَنُو بِشَلْدِي وَلَمْ يَتِمَّ لَهُمْ هَوَاهُمْ حَتَّى تَرَكَّبَ
فِيهِمُ الشَّهْوَةَ تَمَامُ الْهَوَى وَالْهَوَى أَضَلُّ مِنَ
النَّفْسِ الْأَمَّارَةِ بِالسُّوءِ وَلِهَذَا يُقَالُ إِنَّ الشَّهْوَةَ وَالْهَوَى
يَغْلِبَانِ الْعِلْمَ وَالْعَقْلَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ حَكِيمٌ مَنْ عَرَفَ
نَفْسَهُ كَانَ عِنْدَ النَّاسِ ذَلِيلًا وَمَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ
كَانَ عِنْدَ النَّاسِ مَجْنُونًا قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللَّهُ سِرَّهُ
الْعَزِيزَ أَكْرِ نَفْسَه قَهْرِ قُلُوبَ أَخْلَاقِ مَذْمُومَه
لَوِي تَرْكِ إِيدُبْ أَخْلَاقِ مَحْمُودَه لَرْبِرْ لَه عَمَلْ قِلِسَه
رُوحْ مَقَامِينَه إِرْشُورْ مُطْمَئِنَّة أُولُورْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ إِلَخْ مَقَامَه لَايِق وَاللَّهُ الْمُوَفِّقُ
الْمَقَامُ الثَّانِي فِي بَيَانِ الْعِبْرَةِ وَالْغَيْرَةِ عِبْرَتْدَن
عَيْنِ الدِّيلَرْ غَيْرَتْدَن غَ الدِّيلَرْ إِكِسِنِي قَرِنْدَاشْ قِلِدِيلَرْ

غين

فائده

يقين

فَائِدَه قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الرِّيَاضَةِ مِنْ أَخَصِّ صِفَاتِ الصِّدِّ
وَأَعْمَالِ الْمُتَّقِينَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا غَيُورٌ
وَاللَّهُ أَغْيَرُ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَغَرْ قَلْبُهُ فَلَيْسَ بِمُحِبٍّ وَقَالَ
الشِّبْلِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ الْغَيْرَةُ غَيْرَتَانِ فَغَيْرَةُ الْبَشَرِيَّةِ
عَنِ النُّفُوسِ وَغَيْرَةُ الْإِلَهِيَّةِ عَنِ الْقُلُوبِ وَحُكِيَ
أَنَّهُ قُرِئَ بَيْنَ يَدَيِ الشِّبْلِيِّ قَوْلُهُ تَعَالَى وَإِذَا قَرَأْتَ
الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
حِجَابًا مَسْتُورًا قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ
أَتَدْرُونَ مَا هَذَا الْحِجَابُ هَذَا حِجَابُ الْغَيْرَةِ وَلَا أَحَدَ
أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَقَالَ حَكِيمٌ الْغَيْرَةُ غَيْرَتَانِ
غَيْرَةٌ عَنِ الْحَقِّ عَلَى عَبْدِهِ وَهُوَ أَنْ يَسْتُرَهُ عَنْ
أَعْيُنِ النَّاسِ وَيَقَعَ لَهُ الْمَهَابَةُ فِي أَعْيُنِهِمْ وَغَيْرَةٌ
عَنِ الْعَبْدِ فِي الْحَقِّ فَيَسْتُرَ حَالَهُ عَنْ أَنْ يَعْلَمَ أَحَدٌ
مَعْرِفَتَهُ بِهِ وَمَحَبَّتَهُ لَهُ وَشَوْقَهُ إِلَيْهِ فَتْحُ مُوصِلِيدَه
أَوْ عَلِيٌّ رَحِمَهُ اللَّهُ مُحْتَضَرًا أُولَدِي مَجْزَعْ فَتْحٌ مِمَّا حَلَ

علي ابنه فهتف هاتف وقال ان لم تصبر على ضربنا
فاربحل من قربنا فتارب وعاد من الشكوي كورز
سين يعقوب عليه كوكلنه يوسفك محبتي
كردسه قرندا شلر بن مسلط قلدي تويه بر قدر
دراهم بخسه صاتدرلر ودخي حضرت رسول صلى الله
عليه وسلم ابرهيم نظر قلدسه ابراهيمي دنيادن كندويه
قبول قلدي غيرت قلدي كركدركم هر نيه
بقرسك حقي كوراسين اوزكه دشمن دوتاسين
حقك محبتي بر له غيرتك محبتي بر له كوكلده جمع
قلسك شرك خفيدر نفسدر لكن دنيا محبتي كوكلدن
چقرسك معلوم اولور كم عيوب سين حضرت
علي رضي الله عنه بركون مجلسده وعظ ايدردي
اثناي كلامده ايتدي تنكري كورمش كيسه
وارمدر ديو اوچ كز صوردي هيچ كيسه جواب
ويرمدي بر اوغلان ايتدي بن كورمدم خلايق

عوغا

عوغا قلوب ايتدرلر چن كوردك نه يرده كوردك
دديلر صبر ادك كم صوره الم معينسي وار اولا ديو علي
حضرتي رضي الله عنه صوردي ايتدي قنده كوردك
ايتدي قوكشومزك باغنده كوردم اول باغه وارم
المغه وارمدم ايدي كوردم اندن حاضن بني كوره يورز
قوره قدم المدم ديي علي حضرتي ايتدي احسنت يا غلام
ديدي هر قنده اولسك حق تعالى سني كوره بلمك
كركسين شيخ ايدر قدس الله سره العزيز
چن عيوب وغيوب مقامني كوره تمام قلسك
اوچنجي صيانت مقامنه سزا اولورسين قدم اوره
المقام الثالث في بيان الصيانة والضمير صيانتدن
صاد الديلر ضميردن ضاد الديلر اكسيني قرنداش
قلديلر اشارت وفايده اولسون ديو قيل ان الصاد
يشير الى الصبر على النوايب والمكاره تحت
الامور والنهي والصبر مفتاح البركات كذلك

سَمِعْتُ اَبَا الْعَبَّاسِ بْنَ الْخَشَّابِ الْبَغْدَادِيَّ عَنْ جَعْفَرٍ
الْخُلْدِيِّ يَقُوْلُ خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فِيْ صَبْرِ سَاعَةٍ وَهُوَ
اِذَا اَصَابَتْكَ شِدَّةٌ فِيْ طَاعَةٍ صَبَرْتَ عَلَيْهَا سَاعَةً وَاِذَا
نَازَعَتْكَ نَفْسُكَ اِلَى شَهْوَةٍ وَمَعْصِيَةٍ صَبَرْتَ عَنْهَا
سَاعَةً ض اَنَّهُ يُشِيْرُ اِلٰى ضِيَاءِ اَنْوَارِ الدَّوْلَةِ الْمَعْرُوْفُ
عَلٰى اَسْرَارِ الْعَارِفِيْنَ وَقَالَ جَعْفَرٌ يُشِيْرُ اِلٰى وَفَاءِ
بِضْمَانِ مَا حَمَلَ مِنَ الْاَمَانَةِ حَيْثُ اَشْفَقَ عَنْ حَمْلِهَا
السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ وَمَا فِيْهِمَا قَالَ الشَّيْخُ مُرَاعَاتِ
صِيَانَاتُ اُوْ زِرِّنَهْ اُولُوْ رِسْكْ مُرَاقَبَهْ حَاصِلْ اُولُوْ
مُرَاقَبَهْ اُوْ زَرَهْ دِرْ لِسْكْ يَتْمِيْشْ مَقَامِ رَشَهْ سِيْنْ قَالَ
الْعُلَمَاءُ اَلْمُرَاعَاتُ رِعَايَةُ الْاَوْقَاتِ وَاسْتِعْمَالُ
النَّفْسِ فِي الطَّاعَاتِ وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْمُرَاعَاتُ
حِفْظُ النَّفْسِ عَنِ الشَّهَوَاتِ وَتَصْفِيَةُ السِّرِّ لِلْوَارِدَاتِ
وَقَالَ لِلْحَسَنِ اَوَّلُ مَقَامَاتِ الْعِبَادِ مُرَاعَاتُ قُدْرَةِ
اللّٰهِ تَعَالٰى وَاٰخِرُ مَقَامَاتِ الْفُتُوَّةِ رِعَايَةُ حَقِّ الْمُؤْمِنِيْنَ

قار

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَسْتَكْثِرُوْا مِنَ الْاِخْوَانِ
فَاِنَّ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ شَفَاعَةً عِنْدَ اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
قَالَ الْوَاسِطِيُّ رَحْمَةُ اللّٰهِ اَفْضَلُ الطَّاعَاتِ حِفْظُ الْاَوْقَاتِ
وَهُوَ اَنْ لَا يُطَالِعَ الْعَبْدُ غَيْرَ حَدِّهِ وَلَا يُوَافِقَ غَيْرَ
رَبِّهِ وَلَا يُقَارِنَ غَيْرَ وَقْتِهِ قَالَ الشَّيْخُ كُوْزِيْ قُلَاغِنِيْ
اِلٰى اَيَاغِنِيْ دِلِيْ طَمَاغِنِيْ ظَاهِرِيْ بَاطِنِيْ دِكْلِيْ اَنْدَامِ حَرَامْدَنْ
صَفْلَقْ كَرَكْ صِيَانَتْ تَمَامْ اُولْسَهْ وَدَخِيْ كُوْكُلْ
حَقِيْقَتِيْ كُوْزِ تَمَكْ كَرَكْ بِرْقِزْدَا شُكْدَهْ عَيْبْ كُوْرْسَكْ
بُوْ عَيْبِيْ كِدَرْ كِلْ دِيُوْبْ نَصِيحَتْ قِلْمَاقْ كَرَكْ
اُولُوْ لَرِيْ حَقِّ رِضَا سِيْچُوْنْ سُوْمَكْ كَرَكْ
بِتِكْمِ حَضْرَتِ رَسُوْلْ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِيُوْرْدِكْمْ فَاِذَا بَلَغَ سَبْعِيْنَ سَنَةً اَحَبَّ اَهْلُ
السَّمَاءِ غَافِلْ اُولُوْبْ غَيْبَتْ قِلْسَكْ يَهْ غَيْبَتْ قِلْمَزْ
مُوَافَقَتْ قِلُوْبْ اَيْلَدُرْ دِسْكْ يَتْمِيْشْ قَتْ عَذَابِيْ
كُوْرْسَكْ كَرَكْ مُكَرَّاوْلْ غَيْبَتْ اِدَنْ اِسْتِحَالْ

اِيدَه

تاكم وعيد دن امانده اولا حضرت رسول
صلى الله عليه وسلم بركون طاغده سيرايدردي
كوردبريكيت برقين برلي توررلر اويورلر اكي جهان
فخري صلى الله عليه وسلم مبارك ردايسني
بونلرك اوزرنه اورتدي دنجي كندي بونلر
اويانديي حضرت رسولك صلى الله عليه وسلم
ردايسني بونلرك اوزرلرنده كوردبلر اغلشديلر
قينزايتدي حضرت رسول صلى الله عليه وسلم
بني بوحال اوزرنه كوريجك بني يوقلسه يوغ اولسم
يخشي رق ايديدي يكيت ايتدي كاشكي برطاغده
دوشايدم بوينم سينب اولايدم يخشي رق ايديدي
حضرت رسول صلى الله عليه وسلم اكسيني دنجي
لوب اولرنه كتوردي يكيت وقين انا لري بوحالي
كوردبلر خصومت ومنازعت قيلوبشلاديلر حضرت
رسول صلى الله عليه وسلم ايتدي قين اتاسنه قرك

بنم

بنم قرنم اولسون اغول اتاسنه ايتدي سنك اوغلوك
ابابكر اوغلي اولسون خصومت قيلمك اولاز
راضي اولديلر حضرت رسول صلى الله عليه وسلم
قوي يكيدن نكاح قيلدي هنج غيبت وملامت
قيلمدي صيانت صورتي بودر حضرت رسول
صلى الله عليه وسلم بيورمشدر كم الجماعة
رحمة اكي بورحمتدن بهره مند اولايمدرسك
دايم رضيانت اوزرنه اولغل جماعتك وسوه سن
قرندا شلرك حقني صقلغل مراقبه اوزرنه اخلاصله
عبادت قيلغل تاكم دنجي مقام طهارت
مقامنه لايق اولاسن المقام الرابع في بيان الطهارة
والطهير طهارتدن طي الديلر ظهير دن طي الديلر
اكسيني قرانداش قلديلر بزلره اشارت چوكوكل
ايريلغي تن ايريلغي اكسي بزبزنه موافق اولسه اولارك
سجده اولماسي ركاتيله وار كعوا مع الراكعين

وقوموا لله قانتين دولته لايق اولوب ولولا دفع
الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض اول
راكعلرك قانتلرك بركاتيله تمويليله لريني
دفع قلمغه لايق اولورلار وقيل الطهارة طهارة الاسرار
عن جميع الاغيار وطهارة الجوارح عن كل المخالفات
وقال بعضهم الطاء يشير لطيب قلوب المحبين
بمحبوبهم وقال الحسن الطاء يشير الى طوالع الحق
اذا اطلعت على اسرار خواصا وليائه فيكشفها عن
فنون ساكنة الاغيار وتجعلها خالصا للواحد
الجبار ولا يساكن ولا ينازل بل يقهر كل ساكنة
ويطمس كل نازلة وقال محمد بن عيسى
الطاء يشير حسن الظن بالله وسوء الظن بالنفس
وقيل الطاء اشارة الى الاحتراز من الناس بسوء الظن
وقال بعضهم الطاء يشير الى ظماء الزاهدين
في حر الهواء وقال بعضهم الطاء يشير الى اسمه

الظاهر وبه ظهر على اسرار العارفين وقال عالم الظاهر
يطهر الجسد بالطهور وتثبت القلب بالحضور وقال
اهل الكلام الطهارة اخراج الخوارج عن موانع
التقرب الى الله وقال اهل المعرفة من داوم على
الوضوء اكرمه الله تعالى بسبع خصال اولها
يرعب الملايكة في صحبته والثاني لا يزول القلم
رطبا في كتابة ثوابه والثالث يسبح اعضاءه
وجوارحه والرابع لا تفوته تكبيرة الاولى
مع الامام والخامس اذا نام يبعث الله تعالى ملايكة
تحفظونه من شر الثقلين والسادس يسهل الله
تعالى عليه سكرات الموت والسابع يكون
في ذمة الله وامانه ما دام على الوضوء وقال
بعض اهل المعرفة ليس شيء اشد على العارفين
من جميع الهموم من طهارة السر شيخ ايدر قدس
الله سره نمازي حماعتله قلمغك ثوابي يا لكون نماز قلسك

بر نه یر ثواب اولور طهارة ظهیره بر له یعنی جماعت
یر له نماز قلسك بر نه یتمش ثواب ور لور حضرت
رسول صلی الله علیه وسلم خبر ویرب یورد یکم من صلی
العشاء بالجماعة کتب الله تعالی له بکل رکعة
ثواب عتق ستین رقبة ومن صلی المغرب فی جماعة
ثم ذکر الله تعالی حتی تطلع الشمس کان له کحجة
مبرورة ومن صلی الظهر فی جماعة کان له ثواب
خمس وعشرین صلوة وسبعین درجة مابین
الدرجتین مسیرة مایة عام فی الفردوس ومن صلی
فی جماعة ثم ذکر الله تعالی حتی تغرب الشمس
کان له کمن اعتق عشرة رقاب من ولد
اسمعیل ومن صلی صلوة المغرب فی جماعة کان له
خمس وعشرون صلوة وسبعون درجة مابین
الدرجتین مسیرة عام فی جنات عدن قال الشیخ
رحمة الله بو نصایحلر ایچوکی طاشکی ار دب پاك

ایلسه

ایلسه جماعته بر کسك الجماعة رحمة حدیثنی عسك
قلسك بشیخی سعادت مقامینه سزا اولورسین
حق تعالی جل جلاله نماز ه صلوة آدوردی اذا
قمتم الی الصلوة رکوع آدوردی وارکعوا
مع الراکعین تسبیح آدوردی وسبحوا بکرة
واصیلا جمع بر له ذکر قلمقدر مراد غازی جماعتله
قلمقدر ودنی نماز ه حمد آدوردی وله الحمد فی
السموات والارض وعشیا وحین تظهرون
ودنی غازه امانت آدوردی انا عرضنا الامانة علی
السموات والارض ودنی نماز ه سجده آدوردی
واسجد واقترب بلکل ای عزیز قرنداش بر مخدوم
بر حادمینه براشی ایکی کز بیورب دوکمسه اول
حادمه بوبخه حقارت ایدر حق تعالی جل جلاله
بوبخه تاء کید لوکم غازی وطاعت ایچون قلمشدر
کی حذر ایله غازی فوت ایدوب یا اوصاك اولوب

كندوزكي هلاكته لايق قلغل المقام الخامس

في بيان السعادت والشرف سعادتدن سين شرفدن

شين الديلر اشارت ايچون اكسيني قوندقدن قلديلر

تقوي طاعت سعادت اوزره در لسك شوق

وشرف بر له ومشاهده بر له ابدي سعادت مقامنه

سزاولور سين تقوي طاعت بر له در لمسك

عياذا بالله شوق شرف ومشاهده شنين شقاوت

شنينه بدل قلور لر نيتكم شيندة شقاوت

وشدت نشاني وارد رشيني فاتحة سوره سندن

چقر ديلر سندخي سقنغل عملكه رياقتوب

شقاوت نشاني اولوب سعادت اهلي آرالرندن

چقرماسونلر السين مفتاح اسم السلام ولاسلام

سواه فانه اكرم اولياءه بان سماهم مسلمين

وانزلهم دار السلام واكرمهم بسلام الملائكة

وسلم عليهم بلا واسطة قال الله تعالى سلام قولا

من

من رب رحيم سمعت منصور بن عبد الله عن ابي

القاسم البزاز عن ابن عطا السين سره مع اهل المعرفة

بالهام الفراسة والانس بكل ابي ادم اوغلي سني بو عالمه

صيتاد لغه كوندر ديلر سعادت قوشي دوتماغون

پس كركلوسما اولدركم سعادت يولنده

تقوي دزاغني قواسين مراقبه اوزره حاضر اولاسين

تاكم سعادت قوشي ناكاه كله دخي دوتسين

كوكل قفاسنه قويا سين صدق واخلاص

دانلري بر له تربيت قلا وقال جعفر الصادق

رضي الله عنه الاخلاص لان لا يري في قلبه

شيئا سوي الله تعالى والتقوي الاقتداء بالنبي

صلى الله عليه وسلم قولا وفعلا الله تعالى جل

جلاله تقوي بر آدم در ديي ليس البر ان تولوا وجوهكم

الى قوله هم المتقون وعن ابي هريرة رضي الله

عنه انه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من يأخذ

عني

هذه الكلمات فيعمل بهن او يعلمهن من
يعمل قال ابو هريرة رضي الله عنه قلت انا يا رسول الله
فهذا النبي صلى الله عليه وسلم حسابا فقال
اتق المحارم تكن اعبد الناس وارض بما قسم
الله تعالى تكن اغنى الناس واحسن الى جارك
تكن مؤمنا واحب الناس ما تحب لنفسك
تكن مسلما ولا تكثر الضحك فانه يميت القلب
والله تعالى امر واكد بالتقوى عباده وقال
الله تبارك وتعالى فان خير الزاد التقوى واتقون
يا اولي الالباب واياي فاتقون والزمهم كلمة
التقوى والله لعلكم تفلحون انما يتقبل
الله من المتقين قال ابو بكر الوراق رحمة الله عليه
التقوى شطران شطره علم وشطره صبر فالعلم
كالماء والصبر كالارض فيهما حيوة القلب
كالماء والارض فيهما حيوة الخلق شعد

ولست ارى السعادة جمع مالي ولكن التقي
وهو سعيد وتقوى الله خير الزاد ذخرا وعند الله
للاتقي مزيد وعن سهل بن عبد الله رحمة الله عليه
انه قال تربة السعادة المعرفة وبذر السعادة اليقين
وماء السعادة العلم ومزارع السعادة التوكل وثمرة
السعادة المغفرة والجنة قال الشيخ قدس الله سره
العزيز جهد ايله اي قرندا ش تقواي ايش ادبنب مراقبه
اونرينه اولغل تاكم التبني زهد مقامينه سزا
اولاسين المقام السادس الربوبية والزهد ربوبيتدن
رالديلر زهدن زالديلر اكسيني قرندا ش
قلديلر سكا بكا اشارت اچون جهد ايله
بوندن اولغل قال ابو بكر الوراق الزاهد يشير
الى ترك زينة الدنيا والتزين بزينة التقوى
وقال ابو سليمان الدارايني رحمة الله الزهد ترك
ما يشغلك عن الله تعالى وقال الشبلي رحمة الله

اَلزُّهْدُ تَحْوِيلُ الْقَلْبِ مِنَ الْاَسْبَابِ اِلَى رَبِّ الْاَسْبَابِ
وَقَالَ الْعَالِمُ اَلزُّهْدُ اِخْفَاءُ الزُّهْدِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى
اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْمَعْرِفَةُ رَاْسُ مَالِي وَالْعَقْلُ اَصْلُ
دِينِي وَالْحُبُّ اَسَاسِي وَالشَّوْقُ مَرْكَبِي وَذِكْرُ اللّٰهِ
اَنِيسِي وَالثِّقَةُ كَنْزِي وَالْحُزْنُ رَفِيقِي وَالْعِلْمُ
سِلَاحِي وَالصَّبْرُ زَادِي وَالرِّضَاءُ غَنِيمَتِي وَالْفَقْرُ
فَخْرِي وَالْخَوْفُ اِزَارِي وَالْحَيَاءُ رِدَائِي وَالزُّهْدُ
خِرْقَتِي وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلزُّهْدُ زُهْدَانِ
زُهْدٌ عَنِ الْحَلَالِ وَزُهْدٌ عَنِ الْحَرَامِ وَاَفْضَلُ مِنْ
ذٰلِكَ الزُّهْدِ مِنَ الْحَلَالِ وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
اِعْمَلُوا الْفَرَائِضَ تَكُنْ عَابِدًا وَارْضَ بِقِسْمَةِ اللّٰهِ
تَكُنْ زَاهِدًا وَازْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللّٰهُ وَازْهَدْ
مِمَّا فِي اَيْدِي النَّاسِ تُحِبَّكَ النَّاسُ وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا يُرِيحُ الْقَلْبَ وَالْبَدَنَ
وَالرَّغْبَةُ فِي الدُّنْيَا يُكْثِرُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ قَالَ الشَّيْخُ

رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ خُلُقِي يِلَهِ خُلُقٌ لَمْ تَزَلْ اَوْلَادُكُمْ
حَضَرَتِ رَسُولُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْدَنَ خَبَرْ
وِرْدِي بِيُورْدِيكُمْ تَخَلَّقُوا بِاَخْلَاقِ اللّٰهِ تَعَالَى
وَدَخِي حَقْ تَعَالَى كَلَامِيدَ خَبَرْ وِرْدِي
بِيُورْدِيكُمْ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ وَصِفَةُ الرَّبَّانِيَّةِ
اَلرَّحْمَةُ وَالرَّاْفَةُ وَالْعَطْفُ وَالْبِرُّ وَالْعَدْلُ وَالْاِحْسَانُ
اَوْحَى اللّٰهُ تَعَالَى اِلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَخَلَّقْ
بِاَخْلَاقِي تَفُزْ مَعَ الْفَائِزِينَ قَالَ يَا رَبِّ وَكَيْفَ
اَتَخَلَّقُ بِاَخْلَاقِكَ قَالَ اَنَا عَفُوٌّ اُحِبُّ الْعَفْوَ اَنَا
كَرِيمٌ اُحِبُّ الْكَرَمَ اَنَا جَوَادٌ اُحِبُّ الْجُودَ وَاَنَا
مُجِيبٌ اُحِبُّ الْقَوْلَ وَاَنَا وَدُودٌ اُحِبُّ الْوُدَّ وَاَنَا
عَطُوفٌ اُحِبُّ الْعَطْفَ فَمَنْ تَخَلَّقَ بِاَخْلَاقِي فَقَدْ
وَصَلَ اِلَيَّ قَالَ الْحَكِيمُ لَمَّا خَلَقَ اللّٰهُ تَعَالَى الْعَقْلَ
وَصَوَّرَهُ كَمَا اَرَادَ وَزَيَّنَهُ بِعَشَرَةِ اَجْزَاءِ خُلُقٍ
رَاْسُهُ مِنَ الصَّبْرِ وَعَيْنُهُ مِنَ الْعِبْرَةِ وَوَجْهُهُ

مِنَ الْحَيَاءِ وَأُذُنَيْهِ مِنَ الْخَوْفِ وَالرَّجَاءِ وَلِسَانَهُ
مِنَ الذِّكْرِ وَقَلْبَهُ مِنَ النُّورِ وَظَهْرَهُ مِنَ الْعِلْمِ
وَبَطْنَهُ مِنَ الْحِكْمَةِ وَيَدَيْهِ مِنَ السَّخَاوَةِ قَالَ
رَحْمَةُ اللهِ اَكْثِرُوا تَخَلَّقُوا بِاَخْلَاقِ اللهِ حَدِيثُهُ
اِمْتِثَالُ قُلُوبِ عَمَلِهِ مَشْغُولٌ اُولَئِكَ عَجَبٌ دَكُلُّ اَكْرَ
يَدِينِي مَقَامَهُ اِرْشَادُ اَلْبَابُ السَّابِعُ فِي بَيَانِ الدَّوْلَةِ
وَالذُّلِّ دَوْلَتْدَنْ دَالُ الدِّيلَرْ ذُلْدَنْ ذَالُ الدِّيلَرْ
اِكْسِينِي قَرِينْدَاشُ قِلْدِيلَرْ سَكَا وَبَزَهْ اِشَارَتْ اِيجُونْ
وَالذَّالُ يُشِيرُ اِلَى دَعْوَةِ الْحَقِّ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
وَاللهُ يَدْعُوا اِلَى دَارِ السَّلَامِ وَقَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
اُدْعُ اِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
قَالَ اَذُو النُّونِ رَحْمَةُ اللهِ اَلذَّالُ يُشِيرُ اِلَى دَوْلَةِ الْخِذْمَةِ
عَلَى الْمُوَافَقَةِ بِشَرَائِطِ السُّنَّةِ وَالذَّالُ يُشِيرُ اِلَى ذِكْرِ الْحَقِّ
قَالَ اللهُ تَعَالَى فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ وَقَالَ اُذْكُرُوا
ذِكْرًا كَثِيرًا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللهُ وَمَنْ تَكَبَّرَ خَذَلَهُ اللهُ قَالَ
اَلْجُنَيْدُ رَحْمَةُ اللهِ اَلدَّوْلَةُ عَشَرَةٌ فَاثْنَانِ دَوْلَةٌ قَدِيمَةٌ
اَلْاِيمَانُ وَالتَّوْفِيقُ وَاثْنَانِ فِي وَقْتِ النَّزْعِ الشَّهَادَةُ
وَالْبِشَارَةُ وَاثْنَانِ فِي الْقَبْرِ الْاَمْنُ وَالرَّحْمَةُ وَاثْنَانِ
فِي الْقِيَامَةِ الرَّحْمَةُ وَالشَّفَاعَةُ وَاثْنَانِ فِي الْجَنَّةِ الْخُلُودُ
وَالزِّيَادَةُ اَصْلُ التَّوَاضُعِ قَبُولُ الْحَقِّ مِنَ الْحَقِّ لِلْحَقِّ
قَالَ عَالِمٌ اَلتَّوَاضُعُ هُوَ التَّكَبُّرُ عَلَى الْاَغْنِيَاءِ
وَالتَّذَلُّلُ لِلْفُقَرَاءِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
طُوبَى لِمَنْ ذَلَّتْ نَفْسُهُ وَحَسُنَتْ خَلِيقَتُهُ وَطَابَتْ سَرِيرَتُهُ
وَعَزَلَ عَنِ النَّاسِ شَرُّهُ طُوبَى لِمَنْ اَنْفَقَ الْفَضْلَ مِنْ
مَالِهِ وَاَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِهِ وَوَسِعَتْهُ السُّنَّةُ وَلَمْ
تَسَعْهُ الْبِدْعَةُ وَعَنْ اَبِي بَكْرٍ الْوَرَّاقِ اَنَّهُ قَالَ بِالْعِلْمِ
صَحَّتْ لَهُمْ صُحْبَةُ الْمَخْلُوقِينَ وَبِالْيَقِينِ صَحَّتْ لَهُمْ
صُحْبَةُ اللهِ تَعَالَى تَمَتَّعَ الْعَبْدُ بِالْيَقِينِ وَرَضِيَ وَالْيَقِينُ
مُلْكُ الْقَلْبِ وَبِهِ كَمَالُ الْاِيمَانِ قَالَ عَبْدُ اللهِ الْاَنْطَا

رَحْمَةُ اللهِ اِنَّ اَوَّلَ الْيَقِيْنِ اِذَا وَصَلَ عِلْمُهُ الْقُلُوْبَ
نُوْرًا وَيُنْفِي عَنْهُ كُلَّ رَيْبٍ وَقِيْلَ لِلْيَقِيْنِ اِسْمٌ
وَرَسْمٌ وَعِلْمٌ وَعَيْنٌ وَحَقٌّ فَالْاِسْمُ وَالرَّسْمُ لِلْعَوَامِ
مِنَ الْمُوَحِّدِيْنَ وَعِلْمُ الْيَقِيْنِ لِلْاَوْلِيَاءِ وَعَيْنُ الْيَقِيْنِ
لِلْاَنْبِيَاءِ وَحَقِيْقَةُ حَقِّ الْيَقِيْنِ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ حَوَارِيُّوْنَ عِيْسٰى بَيْنَمَا مُبَرَّدَةٌ عِلْمُ اَكْبَرِيْ بِزَهْ
اُوْكَرْتْ دِدِيْلَرْ فَقَالَ عِيْسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالْعِلْمُ
الْاَكْبَرُ الَّا بِثَلٰثَةِ اَشْيَاءَ لِلْخَوْفِ مِنَ اللهِ تَعَالٰى
وَالْحَيَاءُ مِنَ اللهِ وَالرِّضَاءُ بِقَضَاءِ اللهِ وَفِي الْخَبَرِ اَنَّ اللهَ
تَعَالٰى قَالَ لِاٰدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَجْمَعُ لَكَ جَمِيْعَ الْعِلْمِ
فِيْ اَرْبَعَةِ اَشْيَاءَ وَاحِدَةٌ لَكَ وَوَاحِدَةٌ لِيْ وَوَاحِدَةٌ
بَيْنِيْ وَبَيْنَكَ وَوَاحِدَةٌ بَيْنَ النَّاسِ وَبَيْنَكَ فَالَّتِيْ
هِيَ لِيْ اَنْ تُوَحِّدَنِيْ وَتَعْبُدَنِيْ وَلَا تُشْرِكَ بِيْ شَيْئًا
وَالَّتِيْ هِيَ لَكَ اَنْ اُجَازِيَكَ عَلٰى عَمَلِكَ فِيْ اَحْوَجِ حَالِكَ
اِلَيَّ وَالَّتِيْ بَيْنِيْ وَبَيْنَكَ فَعَلَيْكَ الدُّعَاءُ وَعَلَيَّ الْاِجَابَةُ

والتي

وَالَّتِيْ هِيَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْخَلْقِ اَنْ تَرْضَى لِلنَّاسِ مَا تَرْضٰى
لِنَفْسِكَ وَاَنْ تَكْرَهَ لِلنَّاسِ مَا تَكْرَهُ لِنَفْسِكَ
وَفِي الْحَدِيْثِ نَاجٰى مُوْسٰى رَبَّهُ قَالَ يَا رَبِّ اَيُّ عِبَادِكَ
اَعْلَمُ قَالَ الَّذِيْ يَأْخُذُ مِنْ عِلْمِ النَّاسِ اِلٰى عِلْمِهِ
وَفِي الْخَبَرِ اَلْجَهْلُ اَقْرَبُ اِلَى الْكُفْرِ مِنْ بَيَاضِ
الْعَيْنِ اِلٰى سَوَادِهَا وَعَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اُطْلُبُوا
الْعِلْمَ فِيْ كُلِّ يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ فَاِنَّهُ مُيَسَّرٌ لِطَالِبِهِ
قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ مَشَايِخُ مَنْزِلِنَهْ اَرِشْمَكْ
دِلُوسَكْ اَنْلَرْكْ يُولِنْ وَاَرْمَقْ كَرَكْ اَوْلْ عِلْمِلَهْ
يَتْمِشْ مَقَامِيْ طَلَبْ قِلَقْ كَرَكْ شَرِيْعَتْ طَرِيقَتْ
حَقِيقَتْ بُونْلَرَهْ تَعَلُّقْ مَقَامْلَرِيْ طَلَبْ اِيدُوبْ
اَرِشْمَكْ هَرْ بِرِنَسْنَهْ نُكْ يُولِيْ وَاَرْمَشَايِخْ يُولِيْ
اُوْچْمَاقْ يُولِيدُرْ اُوْچْمَاقْ يُولِيْ عِلْمِلَهْ عَمَلِلَهْ اَوْلُورْ
تَنْبِيْهٌ حَضْرَتِ رَسُوْلُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بُيُوْرْدِيْ اِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ طَرِيْقًا وَاِنَّ طَرِيْقَ الْجَنَّةِ

اَلْعِلْمُ لَاجَرَمَ عِلْمِ بَرَكَاتِنْدَ يَمِشْ مَقَامَهِ اَرِشُوبْ
مَشَايِخْ مَنْزِلِنِي كَسْبِ اِيدَبْ اُوچْمَاقْدَنْ دَرَجَلَرْ بُولُورْ
كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَالَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ جَاهِلْ
عَمَلْ وَطَاعَتْ قِلُورْ بِدْعَتَهْ دُشَرْ بِلَمَزْ جَهَنَّمَلِكْ اُولُورْ
كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ بِدْعَةٍ
ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ عِلْمِ اُوچْ حَرْفْدُرْ
عَلِيِّ بْنِ اَبِي طَالِبْ اَيْدُرْ عَيْنْ عِلِيتِينْ دَنْ لَامْ لُطْفِنْدَنْ
مِيمْ مَلَكُدَنْ دُرْ وَالْعِلْمُ يُبْلِغُ صَاحِبَهُ اِلَى
الدَّرَجَاتِ الزُّلْفَى فِي الدُّنْيَا وَالْقُبْيِ وَاِلَى مَلِكِ الْآخِرَةِ
وَالْاُولَى وَعَنْهُ اَيْضًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَلْعِلْمُ نُورٌ وَالْحِكْمَةُ
نُحُورُ الْعُلَمَاءِ حَوْلَ النُّهَرِ يَطُوفُونَ وَالْحُكَمَاءُ
فِي بَسِيطِ الْبَحْرِ يَغُوصُونَ وَالْعَارِفُونَ فِي سُفُنِ الْبِحَارِ
قَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ اَلْعِلْمُ ثَلَاثَةُ اَقْسَامٍ عِلْمُ الْمَعْرِفَةِ
وَعِلْمُ الْحِكْمَةِ وَعِلْمُ الْحَوَادِثِ فَعِلْمُ الْمَعْرِفَةِ
عِلْمُ الْمُرَاقَبَةِ وَعِلْمُ الْحِكْمَةِ عِلْمُ الْمُشَاهَدَةِ

وَعِلْمُ الْحَوَادِثِ عِلْمُ الْمَكَايِدِ قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللهُ
عِلْمِ اُوچْ دُرْلُوا وْلَدِي اَكْسِي طَرِيقَتْ مَقَامِنَهْ كَرَكْ
بِرْسِي حِجَابْ دُرْ مَعْرِفَتْ عِلْمِي وَحِكْمَتْ عِلْمِي مُرَاقَبَهْ وَمُشَا هَدَهْ
سُزْ اُولَمَازْ اِذَا صَحَّ وِلَايَةَ الطَّاعَةِ ثُمَّ يُنْقَلُ اِلَى وِلَايَةِ
الْاِسْلَامِ يَحْصُلُ خَمْسَةٌ وَثَلَثُونَ جُزْءًا ثُمَّ يُنْقَلُ اِلَى
وِلَايَةِ الطَّرِيقَةِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ الْعَزِيزَ
اِذَا صَحَّ الْعَبْدُ مَعْدَنَ الطَّرِيقَةِ ثُمَّ يُنْقَلُ اِلَى مَقَامِ
الْعُلُومِ فِي الطَّرِيقَةِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
مَعْدَنِ الطَّرِيقَةِ اَلْفُؤَادُ وَالضَّمِيرُ وَالْغِلَافُ وَالْقَلْبُ
وَالشِّغَافُ وَلُبُّ وَاللُّبُّ قَلْبِ سَلِيمْ اُولَمَا يُنْخَهْ طَرِيقَتَهْ
قَدَمْ دُرْ صَدْقْ اُولَمَزْ تِكِمْ يَحْيَى بْنِ مُعَاذُ الرَّازِي اَيْتِدِي
قَلْبُ سَلِيمْ اُولَمَغَهْ دَرْتْ دَرْيَا دَنْ كَچْمَكْ كَرَكْ
اَوَّلْ دُنْيَهْ دَرْيَا سِي اِكِنْجِي خَلْقْ دَرْيَا سِي اُوچِنْجِي شَيْطَانْ
دَرْيَا سِي دُرْدُنْجِي نَفْسْ دَرْيَا سِي بُودَرْيَالَرْكِمْ كَه
كَچْدِي قَلْبِ سَلِيمْ حَاصِلْ اُولُورْ قَالَ اللهُ تَعَالَى

الا من اتى الله بقلب سليم بودريا لردن كچمكه
اسبابلر وكميلر بولمق كرك امتا دنيا دريا سنك
كيمي سي زهد درد دميني قناعت دريلكيني حور لقدر
لنكري صبر در اگر خلافي شرعدن تهمت
يللري بريكادن اسه بشلسه حور لق
يلكيني پاره پاره ادب وبريكادن دخي عنيبت
وبهتان يللري اسه هر طرفدن موجلر قوم قويب
كمكي غرقه وارملوا اولسه وورع لنكري براق غل
تا مخالف يللر طيانه اثر اتميه پس قناعت دميني محكم
طوتب دنيه دريا سندن جهد ايدوب كچمك
اردنجه اولي كور والله الموفق الى سبيل الرشاد
خلق دريا سنك كمسي نوميذ لك حقدن غيردن
اميذ يني كسه ودميني قطيعتدر خلقدن كسله
الفتي حقله اولا يلكيني فراقلق لنكري خلوة قچن
اميذ وطمع واختلاط يللري اسه بشلسه ضلالت

وحمالت

وجهالت موجلري قوپه بشلاسه خلوت لنكريني
يراق بويله ساكن اولنجه چونكه بو مخالف
يللري ساكن اولاخلاص يلي قوپه فراق يلكيني
كوتروب خلق دريا سندن جهد ايدوب كچمك
اردنجه اولغل شيطان دريا سنك كمسي ذكر در
دميني تسبيح در يلكيني رجادر لنكري خوف در
قچن ريا وعجب ومنت يللري اسه بشلسه خوف
لنكري سا لغل قچن بو يللر ساكن اولسه
اخلاص يلي قوپه رجا يلكيني كوتروب جهد ايله شيطان
دريا سندن خلاص اول نفس دريا سنك كمسي
كمسي اچلق سوسزلقدر دميني عشق در يلكيني محبتدر
لنكري شوقدر قچن هوا يلي وشهوت
موجلر قوپوب قوملر ظاهر اولسه جهد ايله كمكي
غرق ايلمه شوق لنكريني صا لغل صبر قيل
قچن مودت يلي اسه بشلسه محبت يلكيني كوترگل

نفس دريا سينى كچمك ايردنجه اولغل والله الهادي
الى الطريق المستقيم چون بودريا لرى كچسك طريقت
بولنمه كرمكه لايق اولور سين قدم اورطريقت
بولنمه كركل الطريقة عمل بالقلوب طريقت
اهلى كوكللرى علمينى بلمش كركدر تاكه اندن
طالبه مراد حاصل اوله اكر كوكل علمندن
نى خبر اولسه جهالت بوله طريقه قدم اورسه اهل
طريقت امر ديو دعوى ايتسه اول احمق اكا اعتقاد
ايدن دخى احمقدر مريد اولان اكا اول كوزسزى
كورير اكا شيخ اولان اول يوزسزى كور
قال علي رضي الله عنه مثل الفؤاد كالارض وقيل
فؤاد بر شهر دور اون سكز بيك عالمى اول
شهره قياس قلسك قمو دنيا اول شهر قدر يا باندە
بر يوزك مقدارى اولا حق تعالى اول شهر لجندە
برخزينه يرادر تفكر كوهرن اندە قويوب دور

تفكر كوهرى اول شهره پادشاه اولب اوتوروب دور
جسم عالمندن كلن بسندرى ضرر صافى قلور
سوء عالمنه التر مازسنلر ضمير كندونوك زندانه
صلوظاهر باطن ابادانلغى بونك برله اولور سد
عالمنده اخلاق محموده وار اخلاق مذمومه وار
ظاهر باطن عالمنك ابادان اولمسى بوفؤاد شهرندە
عقل امير اولە هوا اسير اولە وعن بعض الصحابة
رضوان الله عليهم اجمعين انهم قالوا وطوبى
لمن عقله اميرا وهواه اسيرا كان في الدنيا عزيزا
وفي الآخرة شريفا وويل لمن كان عقله اسيرا
وهواه اميرا كان في الدنيا ذليلا وفي الآخرة
خاسرا قال الشيخ قدس الله روحه معاني ولايتي
يدي شهر در حق تعالى ابراهيم پيغامبره ويردي
تمزود لعينه دخى ظاهرده عيان يدي كندە
ويردي تفكر قلغى كركدر ابراهيمه ويرلن كوكلن

نكركر

عالمندہ کی شہر لرک فایدہ سی نہ یمش ممزودہ ویرلن
دنیہ عالمندہ کی کندلرک نقصانی ندامش
بلمک کرک قال الحکیم التفکر سراج القلوب
یری بہ خیرہ وشرہ ومنافعہ ومضارہ وکل قلب
لا تفکر فیہ فھو فی ظلمات یتخبط وقال الحکیم
حارس القلب عن الغرق فی بحر الغفلۃ کیف ینجو
وقد مر بیانہ فی البحور الاربعۃ وقیل التفکر
مرآت فناء الدنیا وزوالھا ومیزان بقاء الآخرۃ
وثوابھا وقیل الفکرۃ منزعۃ الحقیقۃ ومشرعۃ
الشریعۃ وقیل الفکرۃ اساس اصابۃ الرای کما
معا فی الحدیث اول الفکرۃ آخر العمل قال الشیخ
رحمۃ اللہ تفکر قلیو عمل قلسک مرادہ ارشہ سن وعن
محمد بن عبد اللہ انہ قال الفکرۃ علی خمسۃ
اوجہ فکرۃ فی آیات اللہ یتولد منھا المعرفۃ وفکرۃ
فی آلاء اللہ ونعایہ یتولد منھا المحبۃ وفکرۃ

فی

وثوابہ یتولد منھا الرغبۃ وفکرۃ فی وعید اللہ

فی وعد اللہ وعقابہ یتولد منھا الرھبۃ وفکرۃ فی
جفاء النفوس بحبث احسن اللہ الیھا یتولد منھا
الحیاء والندم قال الشیخ قدس اللہ روحہ عن بعض
اھل المعرفۃ انہ قال عشرۃ خصال اصول العشرۃ
خصال واساسھا التواضع اصل العبودیۃ وقھر
النفس واساس الزھد والحیاء من اللہ اساس التوبۃ
وصدق الارادۃ اساس الانابۃ وصدق القناعۃ
اساس الیقین ومعرفۃ الخلق اساس الایاس منھم
والعزلۃ عن الناس اساس وجود الخلوۃ بالحق
وترک الغضب اساس المروۃ ورویۃ المنۃ اساس
الاستقامۃ وفراغت القلب اساس التفکر
قال الشیخ قدس اللہ روحہ کم کہ طریقتی طلب قلسہ
اول متولذ اولان اون مذکور نسلری جھد دب
عملہ بغلیوب محکم قلق کرک حق تعالی یدی
معانی شھر لرکم ابرھیم وردی یکرمی بر

مقامدہ استقامت اوزرہ طوروب یتمش مقامك
امیدی بر له صاغ صوله بقیوب مراقبه اوزره
ترقی قلوب کرك تاکم یتمش مقامر حاصل اولوب
مشایخ منزلینه ارشد عبد الله بن عباس ومقاتل
ایتمشلر نمرود بن کنعان لعنهما الله قتوحکم
ایتدی حق تعالی اینی سنت قلدی انا اتاه الله الملك
دیو سنت قلدغی نمرود یدی شهر ورردی سرایینك
دورندہ یدی اینی سنت قلدی هر بر شهرده بر خاصیت
وارردی اولکی شهرك قپوسنده اکی قوش اوترب
دررردی هر کم اول شهره کرسه اندیشه ایله
کرسه اول قوشلر اول کمسه آدی یرله اکوب
کوکلنده اندیشه ایو مدر یوزمدر ایدیرلردی
ایو اندیشه دلکن ویرب برامز اندیشه ادب
قلورردی اکنجی شهر قپوسنده بر طبل کوشه وارردی
هر کمسه کربر سنه یا وقلسه بیترسه اول دهل

کوسی

کوسیلر اورسلر قنده یدغی یده اوغزی الوب قنده قدغی
اول دهلدن برآز اوزکلورردی دیو ویررردی اوچنجی
شهر قپوسنده کیتی نمازبر کوزکو وارردی هر کمك
بر غایبی اولسه کورجکی اولسه احوالی نیته یمش
بلین دسه اول کوزکویه بقوب کورررردی بلورردی
دردنجی شهر قپوسنده بر حوض وارردی اکی کیشی
اول حوض قاتنده قپوده اوتورلردی اکی کیشی بر بریله
خصومت قلسه دعوسی اولسه اول اکی کمسنه
حوضه بر غورلردی دعواسی باطل اولان کیشیی صو
بتورب عزق ایدررردی راست سوزلو کمسه باغمزدی
بشنجی شهرده بر حوض وارردی نمرود بختن طوغی
قلسه هر کمسه کلردن وخوجلردن کلسه
بیورررردی قنغی درلو شربت اچرا اولسه لر کتورب
بوحوضه قویك دررردی درلو درلو شرابلری
وشربتلری اول حوضه قویرلردی اول طوغی اچنده

هر کیم بر قدح آلینه آلوب حوض دن صو نوب آلوردی
شکر شربتی بال شربتی یه بکمز بتینه قرشمزدی
هر بری بیخه شراب کتورب اول حوضه قویدیسه
اون شراب اکلمیوب اولسه بر نظرفی طولدردی نه شراب
کتوردیسه اول شرابله قاتی طولردی اولوا ونه
آلوب کدر لردی کدر اولسلر باقی قلمن
شربتلری کندو اوزلری قابلرنه آلوب کدر لردی
بر قطره بر ندن بر نه قرشمزدی آلتینجی شهرده بر حوض
وار دی اول حوضك صوین اچرلردی هر بر کیسه کم
نمرود ه یه مزصانسه اول حوضك صوی طاشوب
اوینی جماعتینی بر له غرق ایدردی یدنجی شهرده بر توت
اغاجی وار دی نمرود لعینه سلامه گلن کیسلر
اکی کیشی اولسه اکی کیشی کوتکه لندکی قدر کوتکه ویردی
اون کیشی اولسه اول قدر کوتکه قلورردی بیك
کیشیه دکن کوتکه بولنورردی خلایق بولاردی

حارق

خارق عادت کوریب نمرودی تنکری دیوب اوکوش
خلق کافه اولوب درر لردی بو بخه مکر وحیله یله
عاجز لغی معلوم مدر حق تعالی انوك اوزرینه یارم سوری
سیکی مسلط قلدی صحیح دنیی دکلدی نمرود بو
ملکنه قناعت قلمدی عاجز لغی یله میوب تکبر
ادب حدن اول قدر بجاوز قلدیکم ابراهیمه
ددکی کوك تنکرسنی اولدرین دیوب وزیر یله
عهد لشوب کرکسه بنوب هوایه اوجدیلر شول
قدر چقدیلر کیم قوشلرك مجالی قلمدی یره یقدیلر
ظلمت وقا کولق کوردیلر کوکه بقدیلر کوردیلر
کوکده اوق اتدیلر حق تعالی فرشته لره بیوردی
بن هیچ کمسنك امکن ضایع ایلمزم دیدی نمرودی بخمم
عاصی یسه مقصودین دلیوب مقامنده اوق اتدی
اوقینی بالق قانی یله دندردی فرشته لر نمرودك
اوقینی بالق قانی یله رقدیلر مشهور رقضدر حق

تعالی

تمزوده ورد ایکی یدی شهر مقابله سنده ابراهیمه معنی
عالمنده یدی شهر ورد ی دکمله یر رحاصیلت قوه ی
اول شهر لرك ادلری فؤاد ضمیر غلاف قلب شغاف
حب لب بو یدی شهر یدی مقامده درر اول مقاملرك
ادلری ایمان اسلام توحید تعهد دین اقرار شهادت
یدی شهر درید ی مقامده ایمانلو قوللرکم طریقت
علی یلله عمل اده انلر بو مقاملره لایق اولورکما قال
الله تعالی ومن اراد الاخرة وسعی لها سعیها
فاولئك کان سعیهم مشکورا قال الشیخ المقام
الثالث فی بیان الفواد فؤاد شهرنك قپوسی رحمتدر
کلید توحید درمهمان نور درپس قورانده قونولار
ادلری وفا حظ یقین دعوی رضا بوبش قونوق
توحید مفتاحی بر له رحمت قپوسن اچار فؤاد شهرنه
کیرر تفکر کوهری فؤاد شهرنك حزینه سنده
قویب درر عالمی انوکله منور اولور رحمت

قپوسی

قپوسی اوزرنده اکی قوش اوتروب درر بری عقل
قوشی بری تفکر قوشی هر کشی کم فؤاد
شهرنده کرسه ایوا اندیشه سن یوزاندیشه بلور بو
قوشلر قویایدی بچاغرر لر تفکر پادشاهی
اوزی نور کرشی نور حقیقی نور کلمی نور کما
قال الله تبارك وتعالی نور علی نور یهدی الله لنوره
من یشاء کمی دلرسه بو شهرلره کررر قال الشیخ
قدس الله روحه بعضی مفسرلر ایتمشلر هر کیمك ادیله
بقمسه صماغ وصوله بقمسه مراقبه اوزره حضرته
توجه ایدوب یوریسه حق تعالی اول قولینی یتمش مقامه
ارشدرر کما قال الله تبارك وتعالی والذین جاهدوا
فینا لنهدینهم سبلنا الایة تفکر عالمنده قرار
هر کیم بو سفری قلسه هم تندرست هم غنیملو
اولور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم
تسافروا تصحوا تغنموا وقیل بو سفر باطن سفری درر

ایدوب

هم صحت هم غنيمت حاصل اولور بقا يولنده كور
تفكر كوهر نوك نوري برله نور لنور كويوللري
روشن قلور صحتيله رحمته مستغرق اولور لر
في قلوبهم مرض داسيندن خلاص بولور لر ازلدن
كتور ر لر ابدالبتر لر لا تقنطوا من رحمة الله ان الله
يغفر الذنوب جميعا بولور لر معرفت كسب ايدر لر
مغفورا اولور لر آيات واحاديث له عمل ايدوب
مغتنم اولور لر مصنوعانوك تفكرندن
خالقي اولمزلر نتكم افضل موجودات صلى الله عليه
وسلم بيورر تفكر ساعة خير من عبادة سنة فينبعث
منها نور المعرفة كما تنبعث النار من الحديد ينه بر
تفكر عارضي ولدي بي نظر قوقصودن
وصوركم فاحسن صوركم صورتلو لقد خلقنا
الانسان في احسن تقويم فاستلو ولقد كرمنا
بني آدم كرامتلو آدملر يرتشدرهر عاقل آدمي كم

ولقد

ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين
آيتينه تفكر له نظر ايدوب كندوزني اول
جملدن كوروب شكر قلوز التمش يل فلنمش
توابدن دخي يخشرق توابلر ور كما قال النبي صلى
الله عليه وسلم التفكر ساعة خير من عبادة
ستين سنة ينه بر يي مثل تفكر كلدي خالق
اكبرك قدرتنوك عظمتنك تفكرندن ان في
خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار
آيتينه تفكر بر له نظر ادبوب كوكلرك وير لرك
خلقتينه كندو بقوب عبرت دتوب خالقيك
قوتيني وقدرتيني وصنعتني فكر ايدن سين ودخي
دونك بر بر ينك كرشمسينه چقشمسينه بقوب يوجلج
الليل في النهار ويوجلج النهار في الليل آيتينك
حكمتيني فكر ايدوب تفكر قله سين سكسان
يل كندوزين صايم وكجسي قايم اولوب عبادت

اِدنك ثواب بندن دنيجي زيادة ثواب وير رحما قال النبي
صلى الله عليه وسلم تفكر ساعة في اخلاص في الليل
والنهار خير من عبادة ثمانين سنة اكر تفكر
فاسد اولسه ضمير شهر نوك زندانيه برغور لردلكي
ويرمز لر حق تعالى سوزكي قولك دلكي ويرر جن
ابرهيم توحيد مفتاحي بره رحمت پتوسيني اچوب
كردي يسه اول اكي كسنه كردي ديو فرياد قلوب
چاغردلر تفكر پادشاهي كسين ديوب صوردي
ابرهيم ايتدي يول بتوردم بني يوقدن وار ايدن
معبودمي استيوكلدم ددي تفكر يادشاهي
يوردي ابرهيمي عن تيله اكرامله درد بنجي مقامه
كوندردي چونكه درد بنجي قلب مقامنه كلدي
برمحكم حصار كوردي قپولاري استوار بغلو
قفل كليدي راسته والله اعلم المقام الخامس
في بيان الضمير ابرهيم كوردي ضمير كندي نوزندن

قپولاري راه فتدن كليدي اقواردن ونوردن
درت مهمان قنوق لاري وار برسي افتقاردن
اكنجسي صفادن اوچنجسي فنادن دردنجسي رضادن
ابرهيم خليل الرحمن اقوار مفتاحي بره رافت پتوسيني
اجدي ضمير شهر نه كردي صمت پادشاهي
تختده اوتورمش ابرهيم سؤال قلدكم سن نيه كلدك
ددي ابرهيم ايتدي يول بتوردم بني يرادن
معبودمي طلب قلوب استرم ددي پادشاه اول
كوشدهلي اوردغل ددي اوردي طبلدن اون ايدر
بولي اتاك بتوردي كم بتلر درد خلاقي يولدن
ازدررجون كيجه اولدي ابراهيمك اناسي كلدي
كفر قواكو لغي جهان قواكو غار قواكو كما قال الله تبارك
وتعالى ظلمات بعضها فوق بعض فلما جن عليه
الليل اناسنه صوردي بني كم يراتدي ددي
اناسي ايندي بن يراتدم ابرهيم ايتدي سني كم يراتدي

آنا سی ایتدی آتاك یرتدی ابرهیم ایتدی آتا می کم
یراتدی ایتدی نمرود یراتدی ایتدی نمرودی
کم یراتدی آنا سی ایتدی های سویلمه بوسوزی
کمسه اشتماسون ابرهیم ایتدی آتام می کورکلو درنمرود
آتاك کورکلو دردی ابرهیم ایتدی زهی احمق چون
تنکریم درکندو اوزنی کورکلو یراتسه نیدی
دیدی آنا سی ابرهیمی برکز اوردی ابرهیم متحیر
اولدی آیسم طوردی ابرهیم آنا سینی اورسه اشی دشوار
اولوردی رسول حضرت بیورردی کی صلی الله علیه
وسلم من صمت نجا دی قوتر تلدی الهام ربانی
یرله عملك فاضلینی اشلدی وکما قال النبی
صلی الله علیه وسلم الصلوة عماد الدین والصمت
افضل والصدقة تطفی غضب الرب والصمت
افضل والصوم جنة من النار والصمت افضل
والجهاد سنام الدین والصمت قال الشیخ قدس الله

سره

سره حق تعالی حضرت رسوله صلی الله علیه وسلم
بیورردی اتبع ملة ابرهیم حنیفا دیدی یعنی حقی
طلب قلمقلقده تقصیر قلمغه طریقت اچنده ابرهیم
آتا سی وآنا سی یرله نه معامله قلدی یسه سن دخی
انی قلغل کم آنا آنا حقینی صقلمق اولوا شدر
قال عمر رضی الله عنه اللسان مفتاح الخیر والشر
حفظه بالصمت والقول الصواب وقیل اللسان
صغیر الجرم کبیر الجرم وقیل اللسان آلت تلف
الانسان ومظهر مکنون الجنان وعن عمر رضی الله
عنه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من کف
لسانه ستر الله عورته ومن ملك غضبه وقاه الله
عذابه وعن ابی هریرة رضی الله عنه عن النبی
صلی الله علیه وسلم انه من کان یومن
بالله والیوم الآخر فلیقل خیرا ولیصمت قال
قدس الله روحه اکثر مشایخ منزلینی بولایین

دِرسَك بتمش مقامه ارشين دِرسَك دِلوكي رسول
صلى الله عليه بيورمغي برك دوت ابرهيم عليه
السلام صمت پادشاهي قولاغوزه دي التبني
شهرجب شهرنه كوندرمدي چونكه ابراهيم جب شهرنه
وارمدي كورمدي حصاري محكم اوستوار احساندن
قپوسي وار ايمان دن كليدي وار المقام الاول
في بيان الغلاف ابرهيم غلاف شهرنه كردي
حصاري محكم لكين كوردي ايمان مفتاحي
برله احسان قپوسن اچدي غلاف شهرنه كردي
كوردي درت قنوغي وار بري شكر بري
خوف دن بري تصديق بري اخلاص دن كوردي
برپادشاه اوتورمش حفظ پادشاهي صورديلكم
سين ددي ابرهيم ايتدي غريب مدي نجه غريبم
دماسون اسلام يولنده هيچ كمسه دن صورمدم
بولمادي بلدي مكه الهام ربانى برله بلدي

پادشاه ايتدي نيه كلدك ددي ابرهيم
ايتدي يول يتورمدم معبود محاسترم اني بلورمن
قرنداشلري طلب ادرمدي حفظ پادشاهي تحسين
قلدي كورمكلوقلش سين ددي اكر اول ددكوكي
استرسك بوندن بركوز كوورمدكا بقفل ددي
ابرهيم اول كونه كويه بقدي عجايب قوملر كوردي
كمسي ايقلرنه توبه بقاغوسي اورملش كمسي سلاسيل
اغلال بويونلرنه اورملش ايدوكي خطا ونقصانه
پشيمان اولوب اغلاشورلر كمسي ياغن دورب
قوللق قلورلر لقد خلقنا الانسان شكرن قلورلر
كمسي الينه عصا الوب سياحلق قلوب انما المؤمنون
اخوة قرنداشلرني زيارت قلورلر كمسي ركوعده
دورب وار ركعوا مع الراكعين امرنه امتثال
قلوب الجماعة رحمة ديوب رحمت طلب قلورلر
كملري سجديه ورب واسجدوا واقترب ددي

ديوب يقنلق طلب قلور لركمسي عصا كتورب تامرون
بالمعروف امرين برمه كتورب امر معروف قلور لار
كملدي عصا كتورب وتنهون عن المنكر نهي
منكر قلور كمسي واتبعوني هذا صراط مستقيم
راست يوله كروب ولا تتبعوا السبل دركي
بدعت يوللردن يغلنوب وبشر المومنين مژده سين
ويرلر حق تعالي بوقوملردن حبيبي محمد رسول الله
صلى الله عليه وسلم خبر ويردي قوله تعالى التائبون
العابدون الى قوله وبشر المومنين ابرهيم صول
يكا بقدي كوردي اوكوش قوم كوردي
كوردكم كونه سجده قلورسكم يلدزه سجده
قلورسكم بوته سجده قلورسكم اغاجكم
طشا سجده قلورسكم بزاغوبا شنه سجده قلور
ابرهيم انلري كوردي مختار اولدي اناسنك شبهه سي
كوكلنده دپرنوبشلدي حفظ پادشاهنه

كلدي بن نه قلاين دديي كونه كوده بوقوملري
هر بري يرمن حالده كورم نه قلاجغوم بلمازم ددي
حفظ پادهي قولاعوزوردي وارغل بوني شفا
ادلو شهره التكل ددي دخي ايتدي اول شهرده
اكي قاضي وار درددي برنك آدي عادل وبرنك
آدي قاهر قاتلرندن حوض وار درلو شبهلري يازوب
اول حوضه يرعورلو شبهدن سزي آردوب
پاك ايدركر قلاعوز ابراهيمي الذي شفا ادلو شهره
كلديلر ابرهيم كوردي اول شهرك دخي حصاري
محكم استوار قپوسي محكم كليدلو قلاعوز
ايتدي مفتاحي اراسته قل قپوي اج قلعه كركل
پادشاه ددكي قاضيلر اچرو قلعه دردي
المقام الرابع في بيان القلب وقيل القلب امير
الجسد اسير الحق قال الله تبارك وتعالى واعلموا ان الله
يحول بين المرء وقلبه وقيل القلب لوح منقش

نقوشه العقل والمعرفة والايمان واليقين وروي
ان النبي صلى الله عليه وسلم ان لله تعالى في الار ض
اوان الاوعي القلب فاحبها الى الله اصفاءها واصلبها
وارقها اصفاءها من العيوب واصلبها في الدين
وارقها علي الاخوان وعن علي رضي الله عنه انه قال
القلب اذا قسا لا يبالي ما اساء وروي عن النبي
صلى الله عليه وسلم انه قال اليدان جناحان
والرجلان بريدان والعينان دليلان والاذنان
قمع والروية نفس واللسان ترجمان والكبد رحمة
والطحال ضحك والكليتان مكر والقلب
ملك واذا صلح الملك صلح جنوده واذا فسد الملك
فسدت جنوده قال الحكيم موت القلب
من اربعة اشياء فضول الكلام ومجالسة
الجهال وكثرة الضحك واكل الشبهة قال
الشيخ قدس الله روحه اي قرانداش جهد ايله

كوكل

كوكل پادشاهيني اولدرميوكور بوذكر
اولان نسنلردن صقينغل ابرهيم تقوي مفتاحين
اراسته قلدي مجد ادلو قپوسي ايجدي قلب ادلو
شهره كردي كوردي درت قبغي وار برتونغك
آدي خوف ايكنجسنك رجا اوچنجسنك آدي طاعت
درد بخسنك آدي صبر ابرهيم كوردي عقل ادلو
پادشاه ديانت ادلو وزيري برله فارغ اوتورر لار
كمسين قندن كلدك كلمكه سبب ندر ديوب
صورد لار ابرهيم ايتدي خالقمي ومعبودمي ايستيو
كلدم شبهلو وم واردي صورد لر شبهك
ندر دلو ابرهيم ايتدي حقه بخون شرك كتورر لر
پادشاه ايتدي بونده ايكي عادل قاضي وار در فاتلرنده
برحوض وار در اول عادل لر شريك برله شبهه اول
حوضه بتورر لر شبهه كيدر اخلاص توحيد
قلور ديوب قلاغوزوردي قلاغوز ابراهيمي

ددي

الذي اول عادل فاضيلره التدي قصه ء ددي
عادلل عدل ايدب شريك وشبهه ء باطلي حوضنه
بتور ديلر حقر ديلر كور ديلر جمله باطل اعتقادلر
شركلر وشبهلر محو اولمش خط ايمان كلمه ء ايمان
توحيد ثابت قلمش لا اله الا الله محمد رسول الله كما
قال الله تبارك وتعالى اولئك كتب في قلوبهم
الايمان بوندن صكره شبهلري كريه كدره بشلاي
وكره اليكم الكفر والفسوق والعصيان
بعده كوكل پادشاهي قلاغوز توشدي
ابرهيمي الذي ضمير شهرينه وارديي ابرهيم كوردي
ضمير شهري بر معظم شهر محكم حصار لو
قپولاري محكم كلدلو ابرهيم كليدي دلمي
يعني مفتاح اراسته قلب بوقپوي اچوب كركلدي
المقام الثاني في بيان الشفاف شفاف ادلو شهرك
كليدي مفتاحني اراسته قلوب رجا ادلو

قپوك

قپوي اچدي كردي كوردي درت قنق وار
برسي احسان اكنجسي صلاح اوچنجسي منت دردنجسي
مجاهده بعده بر عطا ادلو بر قپو كوردي اچدي
كردي كوردي بر حوض درز حوضه بقدي
اكي يلدز ظاهر اولدي بري خوفدن بري رجادن
ودخي نور كوردي من يسمع تخل خيالي دشدي هذا
رنتي ددي دردي الست وقتنده بلي دكنك
شربتنك لذتي هذا رنتي ددكي بر له مذاقني شيرين
قلدي شويله كم روحي وبدني بر له حظ الذي
نار محبت دوست محبتنك ناري جاني وكوكل اچنده
ياندي مما قال الله تبارك وتعالى قد شغفها حبا
تكم غرودك بشيني شهرده بكي حوض كبي
نه شراب كتور سكر قدحلرنه اول شراب كلوب
اني اچدكلري كبي اولرنه كتدكلري وقتنن
اول بر حوضه جمع اولمش شرابلرهر كيشي قابلو

قابن حوضه طلدورمجق نه شراب كتورورسه اول حوضه
قويديسه قابن طالدرمجق اول شراب طولوب غيري
شراب كرمدكي بكي هركشي بوحوضه السه
بربنكم وقتده ازالدن عمل يعتلرندن
نه كم قويديسه بودنيه عالمنوك مجلسنده انكله طويلر
عقبي عالمنه دنيادن آلورورسه كه درلديسه
انجلين اولورسه كه اولديسه انجلين قونار كما
قال النبي صلى الله عليه وسلم كما تعيشون تموتون
وكما تموتون تحشرون ابرهيم پيغامبر عليه
السلام اول نورك ضياسنده كدركن بر قوادلو
شهر كورمدي محكم حصارلو قپوسي محكم كلدلو
قلاغوزايتدي يا ابرهيم صفتاح اراسته قل بوقپوي
دنيادن آچوب اچروكركل ددي قال الشيخ
قدس الله سره الجهاد مع النفس لاجل الحق اصلاح
النفس مجاهده بوله نفس امّاره مطمئنه مقامينه

ارشدكي

ارشدكي حق تعالي دن سنت دوتمق كرك
ما يكون من نجوي ثلثة الا هو رابعهم ولا خمسة
الا هو سادسهم ولا ادني من ذلك ولا اكثر
الا هو معهم بو مقامه قدم اورمايينجه يتمش
مقام قحن بولنور مجاهده سوزنتيقي بولدم مراده ارشدلر در
ابرهيم بشلدي فوادادلو شهره ارشدي فوادانجنك
كوكنك كوهرني بله الوب واردي كورديكي
حصاري محكم قپولاري مقفل طاقتي
قلدي المقام السادس في بيان الحب قال الشيخ
قدس الله روحه محبت اكي درلو درير مجازي
بري حقيقي مجازي محبته طالب اولان حقيقته قنده
ارشور مكر كيم بر مرشد كامل تربيتي ايرشه
الله نصيب ايده حقيقي محبتي طالب اولان كشي
دستك مرادي اوزرنده اولمق كرك كنده مرادي
دوست مراد ينده محو مضمحل اولمق كرك اكر

اكر وصال اكر فراق اكر قبض بسط هر نكم اولورسه
حقدن بلمك كركدر وجودي محو اولور
كل وجود حقك درديوب موجود حقيقي
آيانى بلمك كركدر اول وقتن دونيشدن نه حركات
صادر اولورورن الن حقدر بر آلت اولور كما
قال النبي صلى الله عليه وسلم خبرا عن الله تعالى
جل جلاله فاذا احببته كنت له سمعا وبصرا ولسانا
ويدا ورجلا وقلبا ني يسمع وني بصر وني ينطق
وني يبطش وني يمشي وني يعلم اول وقتن
درويش دن نه كم كلور حقدن كلور حب
شهرنك قتوسي محبتدن ذوق كلدي صدق ندر
دمرت قنوغي وار بوسي روح الكبريي اعتقاد اولجسي
وفا در دنجسي شوق ابرهيم صدق كلدي نفاقني
آراسته قلوب محبت قتوسن اجدي حب كزدي
نور ظاهر اولدي كالقمر كما قال الله تبارك وتعالى

جل جلاله فلما راى القمر بازغا قال هذا ربي چونكه
نور ظاهر اولدي تمر كبي جميع يلدزلرك نوري لاشي
اولدي فلما افل قال لا احب الآفلين وقيل هذا
ربي اي شاهد ربي لاكونن من القوم الضالين اكر اللهم
بكا بو هدايت نوري كندر مسه ضلالتده
قلوب آزغونكردن اولوردم دديي حق تعالى موسيه
منت قلدي بورديكم يا موسى اكه دنيا واولو
نعمت ورب طورم دديي بري الا نعمتي برنعا نعميتي
الا نعميتي اولدركم فرعون سودرمدم كفري
فسقي معصيتي سودرمدم قبطيلرك يرمزلري سودرمدم
اخلاق مذمومه لري سودرمدم كما قال الله تبارك
وتعالى وكره اليكم الكفر والفسوق والعصيان
اولئك هم الراشدون فضلا من الله ونعمة نعانعمتي
اولدركم بني سوديلر كوكلدكي ايمان نقشي
بزكي اولان تسبيحي وتحميدي وتمجيد سوديلر كما قال
الله

تعالى ولكن الله حبب اليكم الايمان وزينه
في قلوبكم قال الشيخ قدس الله سره سير دن
درت انهار ماق اقار نهر الالاء ونهر النعماء ونهر
المهيمنيه ونهر الربوبيه نهر الالاء اقوب حب
شهرنك حوضيندن اخلاق مذمومه لري يوزاردر
كه درت حق تعالى اياي سومين دشمنلرين كدرر
يوق اندر حضرته لايق قول اولور پس محبت پادشا
ابرهيمي قلاغوز برله لب ادلو شهره كندر دي ابرهيم
عليه السلام وارديكوردي برقلعه محكم
حصاري پتوسي اوستوار محكم كليد له مقفل
المقام السابع في بيان اللب ابرهيم مفتاحي
اراسته قلدي كوردي درت پتوسي وار كليدي
معرفتدن برپتوسي الوهيتدن برپتوسي روبيتدن
اوچنجيسي نبوتدن درديخي وصلتدن انسدن
ادب برله جهد اندي الوهيت پتوسن اچدي

معرفت

معرفت كوني طوغدي بنم معبودم نه بيورر ديوب
توقف قلدي كما قال الله تعالى فلما راى الشمس بازغة
قال هذا ربي هذا اكبر فلما افلت قال يا قوم اني
بري مما تشركون دديكي قوملر دركم كوزكوده
كوز مشاهدي بلدز نوري قمر نوري برله لاشي
اولدي كون نوري معرفت نوري برله لاشي اولدي
ابرهيمك طاقتي قلمادي حيرت مقامنده دوشوب
اولوب بي هوش اولدي فلما افاق چونكه عقلي كلدي
كوزين اچدي كوكي وبري كوردي البته بو منصوعا تك
برصانعي وار دردي اني وجهت وجهي
للذي فطر السموات والارض حنيفا وما انا من المشركين
قال الشيخ قدس الله روحه طريقتي ابرهيم وردي
كما قال الله تعالى ولقد اتينا ابرهيم رشده من قبل
وكنا به عالمين • لما ولد ابرهيم بعث الله اليه
الملك فقال يا ابرهيم ان الله تعالى يامرك ان تعرفه

بقلبيك وتذكره بلسانك فقال ابرهيم قد فعلت ولم
يقل افعل قال الشيخ رحمة الله حق تعالى ابرهيمي
عليه السلام بو امته انا قلدي اتا كوزه اوبوك ددي
قال الله تعالى ثم اوحينا اليك ان اتبع ملة ابرهيم
حنيفا اوغوللر اتا خصلتينه اويمق كرك
اتا خصلتينه اويمسه آتايه بكزمش اولمز كندو
نفسنه كوج ايتمش اولور كما قال النبي صلى الله عليه
وسلم من تشبه آباه فما ظلم حق تعالى جل جلاله محمد
امتينك طريقت يولينه كرمكيني سوز حبيبنه
بيورمدي يتدي يا محمد اتاك ابرهيم بش ايو خصلت
كتورمدي امتت ايدي قانت ايدي حنيف ايدي شاكر ايدي
مشركلردن دكلدي كما قال الله تعالى ان
ابرهيم كان امة قانتا لله حنيفا ولم يك
من المشركين شاكرا لانعمه بزدخي اكا
بش كرامت ورمك اجتباه قوليله مشرف قلدق

اكيني وهداه راست يوله قلاغوز لدق اوجنبي
اني خليل قلدق درديني صالح لردن قلدك بشيني
سنك كبي حبيبمه اقتدا قلغل ددك ابرهيم ايتدي
كوكليي راست قلدم امدي حق تعالى يه يادقلين
عمل بالاركاندر مشغول اولين ديوب طرى
كلدي طهارت ادبي غازه شروع قلدي
نمرودك اودي درت يكادن قاپلدي
كلدي اوددن بلا دن سقليان الله دريوز
نمازي بوزماديي اوديانديي اجندن قلدي ابرهيمه
برذره زيان دكورماديي كل كلستان اولدي
حافظ
يري كوكي يرادن اولدر ديوب اسلمت لرب العالمين
ددي في بيان معدن العلوم في الطريقة
بسم الله الرحمن الرحيم معدن العلوم في الطريقة
التوحيد والايمان والاسلام والتعهد والدين والاقرار
والشهادة المقام الاول في بيان التوحيد قال بعضهم

التوحيد ترك الند وهو المثل المعادي والنظير
المخالف قوله تعالى فلا تجعلوا لله نهى عن الاشراك
وامر بالتوحيد اذ الامر بالشيء يكون نهيا عن
ضده وكذلك على العكس في اظهر الاقوال
وقال بعض المفسرين التوحيد ان لا يرى غير الله
ولا ينظر الى غير الله لان ليس شيء في الحقيقة
الا الله وقال بعضهم التوحيد هو التفريد لغة
ومعنى التفريد العلم والاعتراف بان الله تعالى
فرد لا شريك له واحد لا نظير له وقال علي رضي الله
عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم اني لارجو ان
لا يضر مع التوحيد عمل كما لا ينفع مع الشرك
عمل وتاه ويله ان عمل الشر لا يهدم التوحيد وعمل
الخير لا يبطل الشرك ولا يرفعه وقال النبي صلى الله
عليه وسلم لمعاذ بن جبل رضي الله عنه هل تدري
ما حق الله تعالى على العباد قلت الله ورسوله

اعلم قال ان يوحدوه ولا يشركوا به شيئا قال ابو القا شم
حكيم اصل التوحيد اربعة الاول العلم
بوحدانية الله تعالى والثاني بانه عن الكيفية
والثالث بان يعلم بانه مقدس عن الكمية
والرابع بان يعلم بانه متعال عن المبنية وقال
بعضهم التوحيد هو ان يصير فارغا عن كل شيء
سوى الحق وعن بعض اهل التفسير انه قال الدليل
على وحدانية الله تعالى قوله الحق هو الاول والاخر
والظاهر والباطن وهو بكل شيء عليم
لانك لا تجد احدا من الموجودات هذا صفته وهذا
صفة الخاص للخالق الواحد الذي لا شريك له وقال
ابو نصر الحدادي التوحيد اربعة اشياء ان تعرف
انما كان وانما يكون كلها لله ومن الله والى الله
وبالله اما قوله ان الاشياء كلها لله قال عز من قا
ئل ولله خزائن السموات والارض ولله ملك السموات

اعلم

وَالْاَرْضِ وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاَمَّا قَوْلُهُ
مَنْ قَالَ جَلَّ ثَنَاءُوهُ فَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ قُلْ كُلٌّ
مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَاَمَّا قَوْلُهُ اِلَى اللّٰهِ قَالَ ذِكْرُهُ اِلَّا اِلَى اللّٰهِ
تَصِيرُ الْاُمُورُ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ وَاَنَّ اِلٰى رَبِّكَ
الْمُنْتَهٰى وَاَمَّا قَوْلُهُ بِاللّٰهِ قَالَ جَلَّ وَعَلَى وَنَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ
وَمِنْ اٰيَاتِهِ اَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهِ يَوْمَ يَاْتِي
لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهِ قَالَ الشَّيْخُ فِي هٰذَا الْمَعْنٰى
لَفْظًا جَامِعًا اِنَّ الطَّاعَةَ لِلّٰهِ وَالتَّوْفِيقَ مِنَ اللّٰهِ وَالرُّجُوعَ
اِلَى اللّٰهِ وَالْاِعْتِصَامَ بِاللّٰهِ وَحُكِيَ عَنْ بَعْضِ اَهْلِ
الْمَعْرِفَةِ اَنَّهُ قَالَ التَّوْحِيدُ خَمْسَةُ اَحْرُفٍ فَمَعْنَى التَّاءِ
تَبَرِّي الْمُؤْمِنِ عَنْ جَمِيعِ مَا دُونَهُ وَمَعْنَى الْوَاوِ الْوَفَاءُ
بِجَمِيعِ مَا قَالَ وَمَعْنَى الْحَاءِ حِفْظُ الْاَمَانَةِ وَمَعْنَى الْيَاءِ
يَقِينُهُ عَلٰى مَا ضَمِنَ اللّٰهُ تَعَالَى وَمَعْنَى الدَّالِ دَعْوَاهُ
اَنَّهُ مُوَحِّدٌ حَقًّا قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ رُوحَهُ وَبِهٰذَا الْمَعْنٰى
لَا اَرٰى تَكْلِيفَ عَمَلٍ لِكُلِّ اَحَدٍ طَرِيقَتُهُ قَدَمٌ

اورمق

اَوْ رَمْقُ ذِكْرِكَ طَرِيقَتُهُ قَدَمٌ اَوْ رَمَا بِنَجْهِ مَشَايِخِ مَقَامِنَهِ
اَرْشَمَنْ وَاللّٰهُ الْمُوَفِّقُ اِلَى الْحَقِّ قَالَ الشَّيْخُ اَقُّ شَمْسُ الدِّينِ
قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ الْعَزِيزَ فِي التَّوْحِيدِ فِي بَعْضِ رَسَائِلِهِ
اَنَّ التَّوْحِيدَ اَبْنَاءٌ ثَلٰثَةٌ تَوْحِيدُ الْعَامَّةِ وَتَوْحِيدُ
الْخَاصَّةِ وَتَوْحِيدُ خَاصَّةِ الْخَاصَّةِ اَمَّا تَوْحِيدُ الْعَامَّةِ
الْمُبْتَدِيَيْنِ الْمَحْجُوبِينَ بِالْاِسْتِدْلَالِ بِالْمَصْنُوعِ عَلَى صَانِعِهِ
الصَّانِعِ وَذٰلِكَ بِالنَّظَرِ وَالْفِكْرِ وَبَرَاهِينِ الْعُقُولِ
كَمَا يَقُولُ فِي تَفْسِيرِ قَوْلِهِ تَعَالَى لَوْ كَانَ
فِيهِمَا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا تَقْدِيرُهُ وَمَا فَسَدَتَا
فَلَيْسَ فِيهِمَا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ وَبَعْدَ ذٰلِكَ يَقُولُ اَشْهَدُ
اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اَلْاَحَدُ الصَّمَدُ
الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ
هٰذَا هُوَ التَّوْحِيدُ الظَّاهِرُ الْجَلِيُّ النَّافِي لِلشِّرْكِ
الْاَعْظَمِ اَعْنِي اِعْتِقَادَ عِبَادِ الْاَصْنَامِ وَالشَّمْسِ
وَالْقَمَرِ وَالشِّعْرَى كَوْكَبِ وَشِبْهِ ذٰلِكَ فَيَكْفِي فِيهِ

القول

بِاللِّسَانِ وَقَبُولِ الْقَلْبِ لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ
مَنْ قَالَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَعَلٰى هٰذَا التَّوْحِيدِ
بُنِيَتِ الْمِلَّةُ الْمُحَمَّدِيَّةُ وَبُنِيَتِ الْكَعْبَةُ الَّتِي هِيَ مُصَلّٰى
اِبْرٰهِيمَ خَلِيلِ الرَّحْمٰنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَكُلِّفَ بِهِ الْخَلْقُ
مِنْ نَبِيٍّ وَرَسُولٍ وَوَلِيٍّ وَعَدُوٍّ وَبِهٰذَا التَّوْحِيدِ
وَجَبَتْ ذِمَّةُ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِينَ اَيْ حُرْمَتُهُ وَحِفْظُ
عِرْضِهِ وَبِهِ حُقِنَتْ دِمَاءُ الْكُفَّارِ وَالْمُنَافِقِينَ
الَّذِينَ صَارُوا مُسْلِمِينَ طَوْعًا وَاِعْتِقَادًا اَوْ كَرْهًا وَخَوْفًا
مِنَ السَّيْفِ وَبِهِ تُرِكَتْ لَهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَاَوْلَادُهُمْ وَنِسَاؤُهُمْ
وَلَمْ يَغْنَمْهَا الْمُسْلِمُونَ وَبِهٰذِهِ الشَّهَادَةِ اِنْفَصَلَتْ وَفُرِّقَتْ
دَارُ السَّلَامِ مِنْ دَارِ الْكُفْرِ وَبِهٰذِهِ صِحَّةُ الْمِلَّةِ
مِنْ عَامَّةِ الْمُؤْمِنِينَ وَمِنْ عُلَمَائِهِمُ الرَّسْمِيَّةِ وَاِنْ لَمْ
يَقُومُوا بِحَقِّ الْاِسْتِدْلَالِ بَعْدَ اَنْ سَلِمُوا مِنَ الشُّبْهَةِ
وَالشُّكُوكِ وَالْحَيْرَةِ وَالرِّيبَةِ وَهٰذَا الْمُؤْمِنُ لَا يَجِدُ
حَلَاوَةَ التَّوْحِيدِ اِلَّا بَعْدَ تَحْصِيلِ شَهَادَةٍ صَحِيحَةٍ

قَبُولُ الْقَلْبِ بِالصِّدْقِ وَالْاِخْلَاصِ وَهٰذَا التَّوْحِيدُ هُوَ
الْاَعَمُّ الْاَوْسَعُ الَّذِي وَسِعَ عُمُومَ الْخَلْقِ مِنَ الْعَارِفِينَ
وَالنُّظَّارِ الْمُسْتَدِلِّينَ وَالْمُقَلِّدِينَ فَالْكُلُّ بِهِ مُتَمَسِّكٌ
وَاَمَّا تَوْحِيدُ الْخَاصَّةِ الْمُتَوَسِّطِينَ الْمُكَاشِفِينَ
فَلَا يَثْبُتُ اِلَّا بِالتَّحْقِيقِ وَالْاِيضَافِ بِالْحَقَائِقِ الْمَذْكُورَةِ
وَلَا يَتَّصِفُ بِالْحَقَائِقِ اِلَّا بَعْدَ اِسْقَاطِ الْاَسْبَابِ
الظَّاهِرَةِ الْمَعْرُوفِيَّةِ وَالصُّعُودُ عَلٰى مَنَازِعَاتِ
الْعُقُولِ اَيِ اخْتِلَافِ مَدَارِكِ الْعُقُولِ وَمَسَالِكِهَا
لِاَنَّ الْمُشْتَغِلِينَ بِعُلُومِ الْعَقْلِ لَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ
وَمُجَادِلِينَ فِي مَسَالِكِهِمْ لِاخْتِلَافٍ فِي الْاَسْبَابِ
وَالْاَنْظَارِ وَتَبَايُنِ الْاَقْوَالِ وَالْاَحْوَالِ وَعَنِ التَّعَلُّقِ
بِالشَّوَاهِدِ وَالدَّلَائِلِ لِاَنَّ هٰذَا التَّوْحِيدَ ظَهَرَ
مِنَ الْاَدِلَّةِ وَالْخَبَرُ لَيْسَ كَالْمُعَايَنَةِ وَلَا يَثْبُتُ
هٰذَا التَّوْحِيدُ اِلَّا بَعْدَ الصُّعُودِ عَنْ مُمَازَجَةِ التَّوَكُّلِ
بِالسَّبَبِ وَعَنْ رُؤْيَةِ النَّجَاةِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعِقَابِ

بِالْوَسَايِلِ وَهِيَ الْاَعْمَالُ الصَّالِحَةُ فَيَرَى الْاَشْيَاءَ بِعَيْنِ
سَوَابِقِهَا التَّقْدِيرِيَّةِ فَيَقُولُ مَا ظَهَرَ مِنَ الْحِكْمَةِ
اِلَّا مَا سَبَقَ فِي التَّقْدِيرِ وَيُعَايِنُ سَبْقَ الْحَقِّ فِي
تَعَلُّقِ الْاَشْيَاءِ كُلِّهَا بِوَصْفِ الْحَقِّ تَعَالَى فَاِنَّ الْمَوْجُودَ
كُلَّهَا هِيَ اَفْعَالُ اللّٰهِ وَوُجُودُهَا مِنْ نُورِهِ وَقَالَ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَا مِنْ نُورِ اللّٰهِ وَالْاَنْبِيَاءُ مِنِّي
وَقَدْ غَطَّى الْحَقُّ حَقَايِقَهَا عَنْ بَصَرِ النَّاظِرِينَ اِلَيْهَا
بِمَا وَجَدَهُ تَعَلُّقُ الْاَسْبَابِ بِالْمُسَبَّبَاتِ فَاحْتَجَبَ
وَجْهُ الْحَقِّ عَنْهُمْ بِنِسْبَتِهِمُ الْاَشْيَاءَ اِلَى اَسْبَابِهَا
فَيَحْجُبُ بِهِ قَوْمًا وَيَرْفَعُ بِهِ آخَرِينَ وَصَاحِبُ هٰذَا
التَّوْحِيدِ يَتَرَقَّى اِلَى شُهُودِ الْحَقِيقَةِ الْمُغَيِّرِ الْمُنَازِعِ
فِيهَا وَيَشْهَدُ كَيْفَ اَخْفَى الْحَقُّ الْاَشْيَاءَ فِي رُسُومِهَا
وَالرُّسُومُ هِيَ الصُّوَرُ الْخَلْقِيَّةُ وَتَحَقُّقُ مَعْرِفَةِ الْعِلَلِ
وَهِيَ الْاَسْبَابُ اَوْ عَوَايِقُ السَّالِكِ مِنْ نَظَرِهِ اِلَى
السِّوَى فَاِنَّهَا اَيْضًا عِلَلٌ وَيَسْلُكُ سَبِيلَ الَّذِينَ

طَهَّرَهُمُ

طَهَّرَهُمُ الْاَزَلُ نَفْيَ شُهُودِ الْحَدَثِ فَاَسْقَطَ الْحَدَثَ
وَذٰلِكَ بِالْفَنَاءِ فِي حَضْرَةِ الْجَمْعِ فَاِنَّهَا هِيَ الَّتِي يَفْنَى
فِيهَا بِالْعِلْمِ مَنْ يَكُنْ وَيَبْقَى فِيهَا مَنْ لَمْ يَزُلْ فَاَهْلُ
هٰذَا التَّوْحِيدِ يَعْلَمُ الْفَنَاءَ بِالْاِحْسَاسِ مِنْ وَرَاءِ حِجَابِ
الْعِلْمِ وَلَا يَفْنَى وَعِلْمُ الْفَنَاءِ قَبْلَ الْفَنَاءِ لَا دَرَجَةَ الْعِلْمِ
دَايِمًا فِي السُّلُوكِ قَبْلَ دَرَجَةِ الْمَعْرِفَةِ وَهِيَ اَوَّلُ
دَرَجَةِ السُّلُوكِ لِاَنَّهَا بَابٌ وَبَعْدَ الدُّخُولِ مِنَ الْبَابِ
فَاُتُوا الْبُيُوتَ مِنْ اَبْوَابِهَا وَهٰذَا الْمَقَامُ مُنْشَاءُ غَلَطِ
مَنْ قَالَ اِنَّ فِي الْفَنَاءِ الذَّاتِيِّ يَبْقَى بَقِيَّةٌ مِنَ الْخَلِيقَةِ
الرَّسْمِيَّةِ وَظَنَّ اَنَّ هٰذَا الْمَقَامَ الْكَامِلُ فَاَخْطَاءَ
وَبِدِ الْكَمَلُ اِلَى النَّقْصِ فَالْخَطَاءُ فِي مَقَالَتِهِ لَا بِنِ اُخْتِ
خَالَتِهِ فَمَنْ زَكَّ ذَا قَتٍ مُرَّ مَرِيضٍ يَجِدُ مُرَّ بِدِ الْمَاءَ زُلَالًا
وَاَمَّا تَوْحِيدُ خَاصَّةِ الْخَاصَّةِ الْمُنْتَهِينَ الْمُكَمَّلِينَ
لَمْ يَقْدِرِ الْعِبَادَةُ وَلَا الْاِشَارَةُ عَلَى بَيَانِهِ فَلَا يَصِلُ
شَيْءٌ مِنْ اَحْكَامِ الْخَلْقِ اِلَيْهِ لِاَنَّهُ يَفْنَى الْفَانِي

دَفعَةً وَاحِدَةً فِي حَضرَتِ جَمعَ الجَمعِ وَيَبقَى الحَقُّ
وَلَا شَيءَ مَعَهُ فَمَن جَعَلَ الذَّاتِ قَدَرًا فَلَا قَدَرَ لَهُ وَمَن
جَعَلَ لَهَا وَزنًا فَلَا وَزنَ لَهُ وَهَذَا تَوحِيدُ اختَصَّهُ
اللهُ لِنَفسِهِ وَلَاحَ مِنهُ لَائِحًا لِأَسرَارِ أَهلِ حَضرَةِ
وَلِوُجُودِ الفَانِينَ فِي التَّوحِيدِ الذَّاتِي وَإِنَّمَا قُلنَا
لِأَسرَارِهِم وَلَم نَقُل لِقُلُوبِهِم لِأَنَّ هَذَا المَقَامَ لَيسَ
بِمَقَامِ القَلبِ لِأَنَّ السِّرَّ فَوقَ مَرتَبَةِ القَلبِ بِمَرتَبَتَينِ
أَو مَرتَبَتَينِ عَلَى قَولَينِ أَقُولُ وَالأَصَحُّ عِندِي
بِمَرتَبَتَينِ وَهَذَا التَّوحِيدُ لَا يَقبَلُ وَالبَيتَ الأَحجَارَ
لِأَنَّ غَايَةَ مَا يَشَاءُ إِلَيهِ عَلَى المُشَبِّهِينَ اثنَا سِقَاطُ
وَإِثبَاتُ القِدَمِ فَإِنَّ المُحدَثَ لَم يَزَل سَاقِطًا وَأَنَّ
القِدَمَ لَم يَزَل ثَابِتًا فَمَا مَعنَى إِسقَاطِ ذَلِكَ وَإِثبَاتِ
هَذَا وَمَن المُسقِطُ وَالمُحدِثُ وَمَا ثَمَّ إِلَّا وُجُودُ الحَقِّ
تَعَالَى مِن غَيرِ أَثَرٍ لِسِوَاهُ إِذ لَا سِوَى هُنَاكَ
فَهَذَا الكَلَامُ المَرمُوزُ غِلَّةٌ وَهَؤُلَاءِ المُشَبِّهُونَ

طو

ظَنُّوا فِي أَوَّلِ وُرُودِهِم عَلَى الحَضرَةِ الأَحَدِيَّةِ أَنَّهُم
قَد حَصَلُوا تَعرِيفَ التَّوحِيدِ فَإِذَا تَمَكَّنُوا عَلِمُوا أَنَّهُم
فِي حَاصِلٍ لِأَنَّ هَذَا التَّوحِيدَ وَرَاءَ مَا يُشِيرُ إِلَيهِ
مَكوَنٌ مَخلُوقٌ لِأَنَّهُ لَا يَصِحُّ إِلَّا بِفَنَاءِ الرُّسُومِ الخَلقِيَّةِ
كُلِّهَا وَالنُّطقُ وَالنَّعتُ يَقتَضِيَانِ الرُّسُومَ وَالآثَارَ
وَكُلُّ مَا يَشُمُّ مِنهُ رَائِحَةَ الوُجُودِ فَهُوَ لِلخَلقِ
عَارِيَةٌ عِندَهُ فَيَجِبُ عَلَيهِ رَدُّهَا إِلَى مَالِكِهَا إِنَّ اللهَ
يَأمُرُكُم أَن تُؤَدُّوا الأَمَانَاتِ إِلَى أَهلِهَا فَإِذَا
أَخَذَ تَجَلِّي الذَّاتِ عَارِيَتَهُ وَأَبطَلَ نُورَهُ وَوُجُودَهُم
المُستَعَارَ صَحَّ التَّوحِيدُ وَبَقِيَ الحَقُّ وَاحِدًا أَحَدًا
فَعُلِمَ مِن هَذَا أَنَّ وُجُودَ الحَقِّ وَوُجُودَ غَيرِهِ بَاطِلٌ
فِي حَقِّ ذَاتِهِ كَسَرَابٍ يَرَى أَنَّ لَهُ وُجُودًا وَهُوَ بَاطِلٌ
فِي نَفسِ السَّرَابِ فَلَا يُوجَدُ لِشَيءٍ فِي الحَضرَةِ الأَحَدِيَّةِ
رَسمٌ وَلَا أَثَرٌ وَإِلَّا لَم يَكُن أَحَدِيَّةً وَإِنَّهَا لِأَحَدِيَّةٍ ثُمَّ
أَنَا أَقُولُ مَا نَالَ هَذَا التَّوحِيدَ إِلَّا مَن خَرَجَ مِن

مقام نفسه بتقليل الكلام والمنام والطعام وتكثير
العطش قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الشيطان
يجري من ابن ادم مجري الدم فضيقوه بالجوع والعطش
لحديث ولكون العطش منهما في طريق الحق قال مولانا
جلال الدين الرومي قدس الله سره العزيز فرمايد

بايزيد از بهر اين كرد احتراز • ديد در خود كاهلي اندر نماز
از سبب انديشه كرد ان ذو لباب • ديد علت خوردن بسيار آب
كفت تا سالي نخواهم خود آب • انجنان كرد و خدايش داد تاب
اين كمينه جهد او بد بهر دين • تا كه سلطان بوده قطب العارفين

فاذا خرج من مقام بدا ومتد هذه المذكورات
تنور قلبه الى ان وصل الي نور الانوار وفني
من ذاته وصفاته وافعاله يجعل نفسه قربان
الشتر بعذ وقلبه قربان الطريقة وروحه وسره
قربان الحقيقة وذاته قربان المعرفة ما برح على
هذا العدم الى انه فني بالكلية فحصل

ايمان الكمل وتوحيد الفضل اعلم يا اخي انك
اذا امعنت النظر بعين الرضا في مراتب التوحيدات
المذكورة وانصفت من نفسك عرفت عدم امكان
التطبيق بينهما بعلمك ان الايمان متفاوت بحسب
اصناف المؤمنين فان ايمان نبي واحد كايمان
جميع التصديقين وايمان صديق واحد كايمان
جميع الشهداء وايمان شهيد واحد كايمان كل
الصالحين وايمان كل صالح بمقدار الف مؤمن
من عموم المسلمين فكيف يمكن التطبيق بين ايمان
نبي وبين ايمان مؤمن من عموم المسلمين من الاعوام
المؤمنين وبزيادة تحقيقه في قوت القلوب
فليطلب ثم قول للشيخ اق شمس الدين قدس الله
سره العزيز المقام الثاني في بيان الايمان وعن
بعض اهل العلم انه قال الايمان لها طرفان فعل
الله وهو الهداية والتوفيق وفعل العبد

وهو الاقرار والتصديق وان عني من الايمان
فعل الله تعالى فهو غير مخلوق لانه صفته والله تعالى
بجميع صفاته غير مخلوق وان فعل العبد فالعبد
وافعاله مخلوق لله تعالى قوله تعالى والله خلقكم
وما تعملون وقال بعضهم الايمان قول القايل لا اله
الا الله محمد رسول الله وذلك النور الانور والقمر
الازهر وعوذة عند الشدايد والاهوال وعصمة
للدماء والاموال وقال بعض اهل المعرفة الايمان
ما يتولد منه الخوف والرجاء والحب والشوق والتوبة
والحياء والانابة والتعظيم والافتقار والرحمة والحرمة
والتوكل والقناعة والاستقامة والصبر
والشكر والرضا والتسليم وتحقيق العبودية
وقبول الشريعة والموالات والمعادات في الله والغضب
لله والعمل لله مخلصا وهو لا يزيد بالطاعة ولا ينقص
بالمعصية بل يزيد النور وينقص وروي ان الله تعالى

اوحى الى موسى عليه السلام وقال يا موسى اخبر
قومك بالايات ونعمايي فقال ايشرهما قال منعي
اباءهم عن الكفر الاء واعطايي لهم الايمان
نعماء وقد من الله تعالى في كتابه وقال واسبغ
عليكم نعمه ظاهرة وباطنة قال النبي صلى الله
عليه وسلم لا يؤمن احدكم حتى اكون
اليه احب من والده والناس اجمعين وعن
انس بن مالك رضي الله عنه قال قال رسول الله
صلى الله عليه وسلم ثلاث من كن فيه وجد
حلاوة الايمان من كان الله ورسوله احب
اليه مما سواهما ومن احب عبدا لا يحبه الا لله
تعالى ومن يكره ان يعود في الكفر بعد اذ
نقذه الله تعالى كما يكره ان يلقى في النار
قال النبي صلى الله عليه وسلم من لم يكن
فيه ثلاث خصال لا يجد حلاوة الايمان

حِلْمٌ يَرُدُّ بِهِ جَهْلَ الْجَاهِلِ وَوَرَعٌ يَحْجُزُهُ عَنِ الْمَحَارِمِ
وَخُلُقٌ يُدَارِي بِهِ النَّاسَ وَقَالَ الْحَسَنُ إِنَّ مِنَ
الْأَخْلَاقِ قُوَّةً فِي دِينٍ وَحَزْمًا فِي لِيْنٍ وَنَهَارٍ
وَإِيمَانًا فِي يَقِينٍ وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَشَفَقَةً فِي مَشَقَّةٍ
وَحِلْمًا فِي أَمْرٍ وَقَصْدًا فِي غِنَاءٍ وَتَحَمُّلًا فِي فَاقَةٍ
وَتَحَرُّجًا عَنْ طَمَعٍ وَكَسْبًا مِنْ حَلَالٍ وَبِرًّا فِي اسْتِقَامَةٍ
وَنَشَاطًا فِي هُدًى وَنَهْيًا عَنِ الشَّهَوَاتِ وَرَحْمَةً
لِلْجُمْهُورِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ فَحَنْ بُوبَيَانِ
أَوْلَانْ مَعْنَى لِرَيْلَهْ عَمَلْ قِلِسَكْ اَمِيذْ دَرْكِهِ اُوجِنِي
مَقَامَهْ اَرْزَايِي وُلَاسِنْ الْمَقَامُ الثَّالِثُ فِي بَيَانِ
الْإِسْلَامِ قَالَ عَالِمُ الْإِسْلَامِ إِيثَارُ الْمَالِ وَالنَّفْسِ
وَالرُّوحِ فِي إِعْلَاءِ الدِّينِ وَقَالَ أَهْلُ الرِّيَاضَةِ الْإِسْلَامُ
تَرْكُ التَّحَمُّلِ قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ الْإِيمَانُ وَالْإِسْلَامُ
وَاحِدٌ لِأَنَّ اللهَ تَعَالَى أَطْلَقَ لَفْظَةَ الْإِسْلَامِ عِنْدَ
وُقُوعِ الْهِدَايَةِ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ
الْمُسْلِمُونَ مِنْ يَدِهِ وَلِسَانِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَاجَرَ
نَهَاهُ اللهُ عَنْهُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ
رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ مُسْلِمًا
وَبَدَنُهُ فِي عَافِيَةٍ فَقَدِ اجْتَمَعَ سَيِّدُ نِعَمِ الدُّنْيَا وَسَيِّدُ
نِعَمِ الْآخِرَةِ قِيلَ سَيِّدُ نِعَمِ الدُّنْيَا الْعَفَافُ وَسَيِّدُ
نِعَمِ الْآخِرَةِ الْإِسْلَامُ وَعَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللهِ الثَّقَفِيِّ
قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا أَسْأَلُ
عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ قَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْ
آمَنْتُ بِاللهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ وَعَنْ كُرْزِ بْنِ عَلْقَمَةَ أَنَّهُ
قَالَ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ جَاءَنَا اللهُ بِهَذَا
الْإِسْلَامِ فَهَلْ لَهُ مُنْتَهًى قَالَ نَعَمْ مَنْ يُرِيدُ اللهُ
بِهِ خَيْرًا أَدْخَلَ عَلَيْهِ تَمَامَ الْإِسْلَامِ وَقَالَ صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ غَرِيبًا
فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ وَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اِنَّ الْاِسْلَامَ لَيَأْزِرُ اِلَى الْمَدِينَةِ كَمَا تَأْزِرُ الْحَيَّةُ
اِلَى جُحْرِهَا قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللهُ تَنَقَّى وَقْتِنْ كِمْ
اِسْلَامْ غَرِيبْ اُولُوبْ مَدِينَه يه كِرُوبْ شُلَه
جَاهِلْ عَابِدْ لَرْ فَاسِقْ عَالِمْ لَرْ چُوقْ اُولَا وَقَالَ صَلَّى
اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْعِبَادَةِ الْجَهَالِ آخِرَ
زَمَانْدَه اَشْرَاطِ سَاعَتْكْ بِرْ نِشَانِي اُولْدُرْ نَتَكِمْ حَضْرَتِ
رَسُولْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُيُورْدِيكِمْ اِنَّ مِنْ اَشْرَاطِ
السَّاعَةِ اَنْ يَكُونَ الْعِبَادُ جُهَّالًا وَالْعُلَمَاءُ فُسَّاقًا
قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ عِلْمْسُوزْ عَمَلْ بِرْلَه كِمْسَه
مُرَادِنْدَا رِسَه اُولَمَزْ اَكَرْ دِينِي مَقَامَه اَرْزَانِي اُولَيْمْ
دِيرْسَكْ عَمَلْكِي عِلْمِلَه مُقَارِنْ اَيْلَه اَلْمَقَامُ الرَّابِعُ
فِي بَيَانِ التَّعَهُّدِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لَا اِيمَانَ لِمَنْ لَا اَمَانَتَ لَهُ وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ
قِيلَ تَعَهُّدْ مِثَالِي يَا عِبَادَ بَكْ زِنْتِكِمْ بَاغْ اِيسِي
بَاغِي بُوسْتَانِي بِرْلَه عَهْدْ قِلْشُورْ لَرْ بَاغْ اَيْدُرْ بِزْمْ

بِرْ مِي اَرْ تَغْلْ شُولْ طُپْرَاغِي كِدَرْ كُلْ يَرِنَه
اَرِي پَاكْ طُپْرَاقْ قُوْ تَغْلْ بَكَا يَرَمَزْ طَاشِي
وَكَسَكِي وَدِكَنْلِرِي اَرْدُبْ كِدَرْ كُلْ
وَيَرَامَزْ اُوتْلَرِي قُورْ تَغْلْ كِدَرْ كُلْ بُولَارِي
كِدَرْسَكْ دِمِي وَقِيلَه صَوْتِمِي وَصُوسُنْ قُمَاسَكْ
بِنْ عَهْدُكَه وَفَا قِلَرْمْ دُسْتُلَرْكْ كَلُوبْ نَظَارَه
وَتَفَرُّجْ قِلَدِغِي وَقِتِنْ بِنْ اَلْ بِيشْلِ دُرْلُودُرْلُو چِچَكْلَر
بِرْلَه بِزَنْمْ هَزَارْ دَسْتَانْلَرْ كَلُوبْ دُرْلُودُرْلُو اَوَانَه
بِرْلَه وَدُرْلُودُرْلُو دِلَرْ بِرْلَه خَالِقَه مَدْحْ ثَنَا لَرْ
اِيدَه لَرْ كُورْ كَلُوسِيوَه لَرْ كَتُورْمْ نِغْمَلَرِي يُوقْ
دِمِيمْ اِيشَارْ قِلَمْ اَقْرَبَا وَقَرِنْدَاشْلَرْ بِرْلَه كَلُوبْ
بِيُوبْ اِيچُوبْ عِشْرَتْ وَتَمَاشَا لَرْ قِلَمِسِنْ بُو بَدَايِعْ
قُدْرَتْلَرِي كُورْ سَلَرْ وَبُو نِعْمَتْلَرِي بِسَلَرْ اَنْدِيشَه
وَتَفَكُّرْ قِلَبْ شُكْرْ قِلْمَغَه سَزَا اُولُورْ لَئِنْ
شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ بُوسْتَانْ كُورْ كَلُوچِچَكْلَرْ لَه

مُزَيَّنْ اُولسه انواع ميوه لري اراسته اولوب
سِنْدُ واجلر هزار دستانلر طوطى وطاووسلر
قُمْرِيلر وحمامللر بر له مجلسلر قوتربُ كورُكلو لحان
واوازه كر له بوستان حرم اولسه خلايق اراسنده
مشهور اولوب پادشاه حضورنده اكلورپادشاه
نظر قلمق ايستر پادشاه كلوب صاحب بوستانى
بكه كلوك ديوب ايدر صاحب بوستان كلسه
صورر ايدر بوبا غجه يه كورُكلو عمارت قلمش سن
بو مملكتده بر سوك كبى بوستان اشدلمش
وكورملش يوق دسه صاحب بوستان ايدر
اى پادشاه جهان باغ بوستان وصاحب بوستان
جمله سنك دُرِّ بوبا غجه انكچون معمور در كم
پادشاه جهان بونده نزول قله اولمرادم حاصل
اولدى قتوسنك دُرِّ دن دخى سنكم ديوب
كندوزنى فنا يرنده كورسه پادشاهك كوكلى

حوش

خوش اولور خلعتلر ويررهم عزيز قلور پادشاه
دايم بوستانه كلوب نظر اتمك ايستر پادشاه خوش
كلدكى بركاتيله صاحب بوستان مجالسته
پادشاه بر له ديدار پادشاه بر له مشرف اولور
تعهد كونرتدكى بركاتيله قال الفتاح قدس
الله سره اكرسن دخى كوكل بوستانينك
اسمى بر له عهد قلوب اول ازل ازالده قلدغك الست
بربكم عهدينه وفا قلمق اولورسك واذ
اخذنا ميثاقكم عهدى يرينه كتورجك اولورسك
عجب دكل كه سن دخى مجالسته پادشاه لايق
اولوب جمال پادشاهله مشرف اولاسين تعهد
بركاتيله نبيكم حضرت رسول عليه الصلوة
والسلام ان الله تعالى لا ينظر الى صوركم ولا
الى اقوالكم ولا الى اعمالكم ولاكن
ينظر الى قلوبكم ونياتكم اكرسن دخى عهد بكلسك

معرفت بوستانك اغا جلرني بخشي تربيت قلسك
ظلم وجفا كوكلري كسوب قوترتسك كبي
كسكلري حسد طاشلري پاك ايتسك
ارتسك ريا اورمانلرندا خلاص بچاغن اوروب
كسسك سرو لايتنك درت ارغي جندن حرص
وبخوت بلچقلرن ارديب چقرسك پاك ايتسك
اولا ارقلرده الهام ربّاني برله محبت صولاري
آتوكوكل بوستاني حرم ومزين اولوردوست
جمالي كلزارينك انواع كللري وچچكلري ايلور
يكرمي سكز الهام طوطيلري حق تعالي ياد
قيلورلر اول حالده محبت دنيا دنيا محبتيني كوكلنده
براغورا وچ يوز التمش نظره لايق اولورسن دخي
بوعهدلره وفا قلسك اوچ يوز التمش نظره لايق
اولورسن عجب دكلدر يمش مقامه ارشدسن
وعدا اولان ديداره شايسته اولاسن آندن

كلام

كلام مجيد ده باري تعالي بيورور وجوه يومئذ
ناضرة الى ربها ناظرة صاحب بوستان كبي
سن دخي مرادكه ارشدسن والله الموفق
الى طريق الصواب المقام الخامس في بيان الدين
قال النبي صلى الله عليه وسلم مثل الدين كمثل
شجرة ثابتة الايمان اصلها والزكوة فرعها والصوم
عروقها والصلوة ماءوها وحسن الخلق ورقها
والكف عن محارم الله ثمرتها فكما لا يكمل الشجرة
الا بثمرتها وكل شجرة لا ثمرة لها فالنار
اولى بها كذلك الدين لا يكمل الا بترك
المحارم قال الشيخ قدس الله سره عماد فاريابي
رحمة الله عليه خالصه سنده كتورمش
حكملردن بري ايتمش خلايق بش سنه يله مبتلا
دين لرنوك هلا كلغني انوك اجندن ذر اولها
حب الشبع وفيه قساوة القلب والثاني حب النوم

دررلر

وَفِيهِ نُقْصَانُ الْعُمْرِ وَالثَّالِثُ حُبُّ الرَّاحَةِ وَفِيهِ
الْإِفْلَاسُ مِنَ الْعَمَلِ وَالرَّابِعُ حُبُّ الْمَالِ وَفِيهِ الْحِسَابُ
الطَّوِيلُ وَالْعَذَابُ الشَّدِيدُ وَالْخَامِسُ حُبُّ الْغِنَا
وَفِيهِ ذَهَابُ الثَّوَابِ وَإِبْطَالُ الْأَعْمَالِ حَلَالُ
لُقْمَهْ يِيُوبْ قِرْنْ طُيُورْ مَقْ اِچِنْدَهْ دِينْ كَلَاهِيَهْ
اُولْسَهْ حَضْرَتِ رَسُولْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ بِيُورُورْ
كِمْ حَرَامْ لُقْمَهْ يِسَهْ اِرْشَدْ كِي مَقَامْلَرْدَنْ
دُشْمَكْ قُورْقُولَرِي وَارْدُرْ وَطَاعَتْلَرْ قَبُولْ
اُولْمَاقْ قُورْقُوسِي وَارْدُرْ حِكَايَتْ اِبْرَاهِيمْ اَدْهَمْ
رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ حَجَّهْ كِدَرْكَنْ بَيْتُ الْمُقَدَّسْ
اُوغَرْدِي يُولْدَهْ بَازَارْدَهْ بِرْ آچَهْ لِقْ خُرْمَا الْدِي
اُولْ خُرْمَايِي آزُوقْ قِلُوبْ بَيْتُ الْمُقَدَّسَهْ وَارْدِي
صَبَاحَهْ دَكَنْ مَسْجِدِ اَقْصَى دَهْ عِبَادَتْ قِلْدِي
نِصْفْ لَيْلَهْ اِكِي كِمْسَنَهْ مَسْجِدَهْ كِرْدِي بِرْ سِي
بِرِينَهْ اَيْدُرْ بُونْدَهْ اَدَمْ اُوغْلِي وَارْدُرْ اُولْ بِرِي اَيْدُرْ

ارنلد

اَرْنَلَرْ مَقَامِنَهْ اِرْشُوبْ خَاصْ كَرْدِيوَانِهْ يَازِلَنْ شُولْ
اِبْرَاهِيمْ اَدْهَمْ دِدِكْ لَرِي دُرْ يُولْدَهْ بِلْمِيُوبْ نَاكَاهْ
بِرْ حَرَامْ خُرْمَا يِدِي اُولْ تَقْصِيرِنِي عَفْوْ قِلْمَا يُوبْ
اَيُولَرْ دِيوَانِنِدَنْ اِسْمِنِي يُوزِيلَرْ كِدَرْدِيلَرْ
بِلْسَايِدِي هِيچْ يَمَازْدِي خَلْقِي مَقَامِنَهْ سَرْ كَرْدَانْ
نَهْ قِلْسَنِي بِلْمِيُوبْ بُونْدَهْ كَلُوبْ طُرُرْدِي
بُونْلَرَا كِي قِزِشْتَهْ لَرْدِي اِبْرَاهِيمْ بُوخَبَرِي اِشْتِدِي
خُرْمَا الْدِغِي يِرَهْ وَارْمَغَا اِبْكِي اَيْلِقِ يُولِدِي قُدُسْ
مُبَارَكَدَنْ كِدُبْ اُولْ يِرَهْ وَارْدِي كِدِ خُرْمَا
صَتُونْ الْدِي اِيدِي خُرْمَا صَاتَنْ كِمْسَنَهْ بُولْدِي
بُوخُرْمَايِي قَنْدَنْ الْدُكْ دِيُوبْ صُورْدِي اَيْتْدِي
اَتَامْدَنْ بَكَا مِيرَاثْ دَكَنْ خُرْمَا بِسْتَانُكْ
خُرْمَا سِدْرْدِي اِبْرَاهِيمْ اَيْتْدِي بَكَا بُونَكَهْ
وَافِقَهْ اُولْدِي طُرْتِلْمَقَدَهْ بَكَا خُرْمَا اَرْنُوقْ
كَلُوبْ طُورْدِي دِيُوبْ خُرْمَايِي طُرْتَانْ كِشِي

كتورب صورمدي لر اول كمسنه راست حقك
ويرمدم دمدي ابرهيم قصه بيان قلديسه اول
كمسنه تفكره وارمدي اندیشه قلدي دخي اغلدي
ايتدي اي درويش اول يوز فعل سكا بندن
اولشمدي خرما صتن كن يره بر خرما دشوب طورر
اول خرما سنك اولادیوب زنبيلكه برقدم
اول خرما مكر خرما اسي خوجه نكدر دمدي
ابرهيم خرما استمدن درخواست قلدي حلال لق
دلدي حلال اولسون دمدي ابرهيم دنوب بنه بيت
المقدس كلدي ارتيه دكن بنه مسجد اقصاده
عبادت مشغول اولدي ارتيه يقين كنه اولكله
ملك كلدي بر برينه ايدر بونده ادم اوغلي
وارمدي اول بري ايتدي فلان وقتده كلن
ابرهيم دررا بولردیوانمدن جقردیلر دي بوغجه
آمك بيوب وارمدي اول بر خرمايي استمدن

حلال دلدي بغشلدي توبه قلدي ايولردیوانه
يزدیلر قال الشيخ دينكي حرام لقمه يوب هلاك
قلمه دين آغاجنك ميوه سي حرامدن صقنمقدرر
بر حرام خرما يانلغي ايولردیوانمدن جقرب كدرر
اولجاق حرامه مستغرق اولوب شريعت طريقت
حقيقت سوزلرني سويليوب يتمش مقامه چقن
لايق اولنورايي وتنداش حرامدن سقنمن ريادن
پرهيز ايله عبادتكي اخلاصله ايلكل لا تقنطوا من
رحمة الله دن اميدكي كمسه كل اولاكم
مراد كه ارشه سن والله الموفق المقام السادس
في بيان الاقرار قال الشيخ قدس الله سره بو اقراره
اقرار كلي دنورکم كه الله اقرار ايدب بركز
اخلاصله الله دسه انادن طوغمش كبي اولور
بر ذره يا زغي قلمز بنكم حضرت رسول صلى الله
عليه وسلم بيورمشدر من قال الله مرة لم يبق

مِن ذُنُوبِ ذَرَّةً لَفْظَةُ اللهِ اِسْمٌ اَعْظَمُ دُوْ عِشْرِيْنَ دُرَّ
عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا رَوَايَتِنْجَهِ قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ
اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اِنَّ فِيْ هَاتَيْنِ
الْاُخْتَيْنِ اِسْمُ اللهِ الْاَعْظَمِ وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ
لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ اللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ
الْقَيُّوْمُ بَعْضِيْلَرُ اَيْتِمْشِلَرْ فَاِذَا عَرَفْتَ اَنَّ اللهَ اِسْمُهُ
الْاَعْظَمُ فَتَمَسَّكْ فِيْ مُهِمَّاتِكَ وَهِيَ خَمْسَةٌ اِذَا اَنْعَمَ
اللهُ عَلَيْكَ بِنِعْمَةٍ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَاِذَا اَصَابَتْكَ مُصِيْبَةٌ
فَقُلْ اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ وَاِذَا اَذْنَبْتَ ذَنْبًا
فَقُلِ اسْتَغْفِرُ اللهَ وَاِذَا ابْتَدَاَتْ اَمْرًا ذَا بَالٍ فَقُلْ
بِسْمِ اللهِ وَاِذَا خِفْتَ الشَّيْطَانَ فَقُلْ اَعُوْذُ بِاللهِ وَبِاللهِ
خَمْسَةُ اَحْرُفٍ اَلْوَاوُ وَالْبَاءُ وَالْاَلِفُ وَاللَّامُ
وَالْهَاءُ وَاِذَا بَلَغَ ثَنَاءً عَلَى اللهِ وَاَجْمَعَ كَلِمَةً لِاَنَّهَا
لَا يَنْقُصُ بِنُقْصَانِ حَرْفٍ مِنْهَا اِلَى اَنْ يَبْقَى حَرْفٌ
وَاحِدٌ فَاِنْ قُلْتَ بِاللهِ فَمَعْنَاهُ اَنَّهُ كَانَ مَا كَانَ

وَيَكُوْنُ مَا يَكُوْنُ بِاللهِ وَاِنْ قُلْتَ اَللهُ فَنَقَصْتَ الْبَاءَ
مِنْهُ فَقَدِ امْرَتَ اَنْ قُلِ اللهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِيْ طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُوْنَ وَاِنْ قُلْتَ لِلّٰهِ فَنَقَصْتَ الْاَلِفَ مِنْهُ فَهُوَ
مِنْ قَوْلِهِ لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاِنْ نَقَصْتَ
مِنْهُ اللَّامَ الْاُوْلٰى بَقِيَ لَهُ وَهُوَ مِنْ قَوْلِهِ لَا لَهُ
الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْاُوْلٰى وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ
وَلَهُ الدِّيْنُ وَلَهُ صِبًا وَاِنْ نَقَصْتَ اللَّامَ الْاٰخِرَةَ بَقِيَ
هُوَ فَهُوَ مِنْ قَوْلِهِ هُوَ اللهُ الَّذِيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ هُوَ
الْخَالِقُ هُوَ الْحَيُّ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَبُعْدَ الْبَاءِ
اللهُ وَالْكَلَامُ فِيْهِ عَلَى خَمْسَةِ اَوْجُهٍ هُوَ مُشْتَقٌّ
اَوْ اِنْ كَانَ مُشْتَقًّا كَمَا وُضِعَ اشْتِقَاقُهُ
وَكَيْفَ اَصْلُ الْكَلِمَةِ وَمَا تَفْسِيْرُهُ وَمَا الْاَلِفُ
وَاللَّامُ فِيْ قَوْلِهِ اَمَّا قَالَ خَمْسٌ مِنَ الْاَئِمَّةِ الْخَلِيْلُ
بْنُ اَحْمَدَ مِنْ اَهْلِ اللُّغَةِ وَالزَّجَّاجُ مِنْ اَهْلِ النَّحْوِ

وَالْحُسَيْنِ بْنِ فَضْلٍ مِنْ اَهْلِ التَّفْسِيرِ وَمُحَمَّدِ بْنِ
الْحَسَنِ مِنْ اَهْلِ الْفِقْهِ وَالشَّافِعِيِّ مِنْ اَهْلِ الْحَدِيثِ
رِضْوَانُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ وَجَمَاعَةٌ قَالُوا هُوَ
غَيْرُ مُشْتَقٍّ هُوَ اِسْمٌ تَفَرَّدَ اللّٰهُ بِهِ فَهُوَ اِسْمٌ لَهُ خَاصٌّ
قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ
هَلْ تَعْرِفُ اَحَدًا يُسَمَّى اللّٰهَ جَلَّ وَعَلَى ذِكْرُهُ اِسْمُ اَعْظَمُ
اللّٰهَ دُرُّ دِينْلَرْ اِيتْدِيلَرْ لَفْظَةُ اللّٰهِ دَنْ بِرْ بِرْ حَرْفْ
اَوْلَنْدَنْ خَذْفْ اِيتْسَكْ تَاهِرِ قَلْنَجَهْ هَرْ بِرْ حَرْفِ
اَكْسُكْ اُولَدْ غُنْجَهْ بَاقِي قَلَنْ حُرُوفِدَهْ كِنَهْ تَعْظِيمْ
وَمَعْنَى بَاقِي دُرْ اَكْرْ غَيْرِ اَسْمَادَنْ حُرُوفْ
كِدَرْسَكْ دِخِي نَظَرْ اِيتْسَكْ مَعْنِي بُولُنَمَزْ
بُو فَضِيلَتْ لَفْظِ اللّٰهِ دَهْ بُولُنْدُغِي اِسْمِ اَعْظَمْ
اُولَدُغِنَهْ دَلَالَتْ اِيدَرْ لَفْظَةُ اللّٰهِ اِسْمِ اَعْظَمْ
دُرُّ دِينْلَرُ اُولُوسِي اِمَامِ شَافِعِيدُرْ بَعْضِيلَرْ
اِسْمِ اَعْظَمْ رَبُّ دُرْ دِرْلَرْ اِسْمِ رَبِّي قَلْبْ

اتسد

اِيتْسَكْ نَوْاوْلُورْ غَيْرِي اِسْمِ قَلْبْ اِيتْسَكْ مَعْنِي بُولُنَمَزْ
وَدِخِي مُنْكَرْ وَنَكِيرْ سُؤَالْ اِيتْدُوكْدِنْدَهْ اَوَّلْ
مِنْ رَبِّكَ دِرْ جَوَابْ اِيدِلُورْ رَبِّيَ اللّٰهُ بُوَاكِي اَدِلَّرْ
قَبْرُدَهْ ذِكْرْ اُولُدِغِنْجُونْ اِسْمِ اَعْظَمْ دُرُّ دِرْلَرْ
اِسْمِ رَبُّ اِسْمِ اَعْظَمْ دُرْ دِينْلَرْكْ اُولُولَرِي اِمَامِ حَنِيفَهْ دَرْ
بُو اِسْمِ رَبِّهْ ذِكْرْ اُولَنْلَرِي اِسْمِ رَبِّ اِسْمِ اَعْظَمْ دُرْ
دَيُو اِمَامِ اَبُو حَنِيفَهْ دَلِيلْ اِدِنُورْ اَمَّا اِمَامِ غَزَالِي
اَرْبَعِينْ دَهْ اَكِي آيَتِ اِجْنِدَهْ اِشَارَتْ قِلْمِشْ دِرْ اَلَمْ اللّٰهُ
لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ اَكِينْجِي آيَتْ اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
الْحَيُّ الْقَيُّومُ هَرْكِمْ بُوَاكِي آيِدِي ذِكْرْ اِيتْسَهْ
حَقْ تَعَالَى يِ اِسْمِ اَعْظَمِلَهْ ذِكْرْ قِلُورْ دِمِشْ قَالَ الشَّيْخْ
رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهُ قَالَ
لِاَبِي الدَّرْدَاءِ جُلُوسُكَ سَاعَةً عِنْدَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ
تَعَالَى فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْهِ اَبْوَابَ الرَّحْمَةِ وَلَا يَقُومُونَ
حَتَّى يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ثُمَّ يُنَادِي تَفَرَّقُوا وَاسْتَأْنِفُوا
اَلْعَمَلَ

فَقَدْ غُفِرَ لَكُمُ الذُّنُوبَ وَفِي رِوَايَةٍ فَقَدْ غُفِرَتْ
لَكُمُ الذُّنُوبَ كُلِّهَا بِاللَّهِ هُوَ اللَّهِ دِمَكْ اُولُورْ
سَابِقْلَرْ قَتِنْدَهْ بُولُنْدِكْلَرِنْدَنْ دُرُرِكُمْ هُوَ دِسَهْ اَللَّهِي
ذِكْرِ قِلْمِشْ اُولُورْ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللَّهُ سِرَّهُ
قُولْلَرُ اَوْجْ دُرِّ اُولُودُرْ لَرْ مُقَرَّبْ اَصْحَابِ يَمِينْ اَصْحَابِ
شِمَالْ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي اٰدَمَ
الْاٰيَةَ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ اُولٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ
فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ وَاَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا اَصْحَابُ الْيَمِينِ
وَاَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا اَصْحَابُ الشِّمَالِ سَابِقْلَرْ
يَادِي هُوَ دُرُرُ اَصْحَابُ الْيَمِينِ يَادِي اَللَّهِ دُرُرُ اَصْحَا
الشِّمَالْ يَادِي رَبِّ دُرُرُ اِمَامْ فَخْرِ رَازِي تَفْسِيرِنْدَهْ
اِشَارَتْ قِلْدِي فِي قَوْلِهِ تَعَالَى اَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ اِشَارَتْ دُرُرْ مَوْجُودَهْ هَرْ كِمْسَنَكْ
اِعْتِقَادِي مَوْجُودْ قَاتِنْدَهْ وَاَرْ اُولْسَهْ اَكَا هُوَ دِمَكْ
رَوَا اُولُورْ اَنْكِجُونْ كِمْ هُوَ اَرْ اَغْدَا اِشَارَتْ دُرُرْ

فسدعی

قَتِنْدَا غِي مَوْجُودِي يَادِ قِلْمِشْ اُولُورْ مُقَرَّبْلَرْ قَتِنْدَهْ
هِيْچْ رَبِّ دِمَكْ يُوقْدُرْ اَكْرْ اُولُو مُقَرَّبْلَرْ
هُوَ دِسَلَرْ اُولَارْ حَقْ تَعَالَى يِ يَادِ قِلْمِشْ اُولُورْ لَرْ
اَصْحَابِ يَمِينْ هُوَ يَادِ قِلْمِشْ اُولُورْ اَنْكِجُونْ كِمْ
اَصْحَابِ يَمِينْ مَوْجُودْ حَاضِرْ كُورُرْ لَرْ اَصْحَابِ يَمِينْ
يَادِي اَللَّهِ دُرُرْ اَصْحَابِ شِمَالْ اَللَّهِ دِسَهْ يَادِ قِلْمِشْ
اُولُورْ اَنْكِجُونْ كِمْ قَتِنْدَهْ بِنِي وَارْ دُرُرْ اَصْحَابِ
يَمِينْ طَابِدْ اِغِي اَللَّهِ دُرُرْ اِمَامْ فَخْرِ رَازِي يِ دُرُرْ
اَصْحَابِ شِمَالْ يَادِي رَبِّ دِمَكْ دُرُرْ قَتِنْ بِنِي
كُوكْلِنْدَنْ كِدَرْسَهْ اَللَّهِ وَارْ كِنْ دِسَهْ حَقْ تَعَا
يَادِ قِلْمِشْ اُولُورْ يُوزْ بِيكْ كَزْ اَللَّهِ دِسَهْ
بِنِي وَارْ كِنْ حَقْ تَعَالَى يِ يَادِ قِلْمِشْ اُولُورْ
قَتُوكَافِي لَوْ اَللَّهِ دِرْ لَرْ بِتُلْرِي اُولُورْ يِغْجُونْ
كَافِي دُرُرْ لَرْ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ
مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ اِنَّمَا هُوَ

لِي يِ

دمك

اِشَارَتْ تدُرْ بِحَتَنْ هِ يَهْ لَامِ اَصِلْ قَتِلْسَهْ اِلَهْ اُولُورْ
تنكِرْ لِغِنَهْ اِقْرَارْ اُولُورْ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى
وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ اِلٰهٌ وَفِي الْاَرْضِ اِلٰهٌ يَعْنِي
كُوكْدَهْ تنكِرِي اُولْ يِرْدَهْ هَمْ تنكِرِي اُولْ لَامِ مِلْكْ
قَتِلْسَهْ لِلّٰهِ اُولُورْ لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
يَعْنِي كُوكْلَرِ اِچِنْدَهْ كِلَرْكْ وَيِرْدَهْ كِيلَرْكْ
جَزَنْدَهْ وَيَرَنْدَهْ لَرْكْ پَادِشَاهِي اُولْدُرْ دِيُوبْ
اِقْرَارْ قِلْمِشْ اُولُورْ اَنُوكْ كِبِي پَادِشَاهْ يُوقْ دُرْدِمَكْ
اُولُورْ اَكُو لَامِ مَعْرِفَتْ قَتِلْسَهْ اَللهْ اُولُورْ نِتِكُمْ حَقْ
تَعَالَى مَنَمْ بِرْلَهْ يَادْ قِلُورْ اَلَمْ اَللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ
الْقَيُّومُ نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ الْآيَةَ مَعْرِفَتْ
بِرْلَهْ حَيْ اُدْكِي قَيُّومْ اِدْكِي قُرْآنْ بِيُرْغَنِي بِرْلَهْ اِقْرَارْ
قِلْمِشْ اُولُورْ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ هَرْكِمْ
اَرْزِنِي اَلِفْ كِبِي قِلْسَهْ رَاسْتْ كِرْلَهْ قُوَّتْ اَلِفْدَهْ بِخَهْ
خَاصِيَتِكْ وَارْدُرْ غَيْرِي حُرُوفْدَهْ يُوقْدُرْ بِرْ خَاصِيَتِي

اُولْدُرْ كِمْ طُغْرِيدُرْ اَكْنِجِي نُقْطَهْ اِحْتِيَاجِي
يُوقْدُرْ اُوْچِنْجِي اِرَادَهْ دُرْ بِرْ حَرْفَهْ كَنْدُو وَارُوبْ
اُولْ شَمْنَدْ نَهْ حَرْفِكِمْ اُولْ شَهْ اَكَا اُولَا شُورْ اَلِفْ
كَلِمَهْ نُوكْ آخِرِنْدَهْ وَاقِعْ اُولُورْ قَالَ الشَّيْخُ سَنْ دَنِي
اَلِفْ كِبِي كَرْكْدُرْ كِمْ رَاسْتْ اُولَا سِنْ اِچُوكِي
مَحَبَّتْ بِرْلَهْ طُلُوعْ قِلَا سِنْ خِدْمَتْ مَقَامِنْدَهْ طُورَهْ سِنْ
حَقْ تَعَالَى يَهْ تَوَكُّلْ قِلُوبْ كِمْسَهْ اِحْتِيَاجْ
كُوسْتُرْمَيَا سِنْ كِمْسَهْ اِحْتِيَاطْ قِلْمَيُوبْ عُزْلَتْ
اِخْتِيَارْ اِيدَهْ سِنْ مَسْكَنَتْ وَتَوَاضُعْ بِرْلَهْ اُرْكِي
يُوقْ قِلْبْ جَمِيعِي وَارْلِقْ حَقْ كُدْرْ دِمَكْ كَرَكْ سِنْ
حَقَّهْ اِقْرَارْ اِتْمَكْ كَرَكْ سِنْ كَرْچِكْ كَلِمَكْ كَرَكْ سِنْ
تَا كِهْ صِدْقِ يَقِينْ بِرْلَهْ قُوَّتْ بُولَهْ سِنْ قَالَ الشَّيْخُ اَكَرْ صِدْقْ قِلَهْ
بِرْكَزْ اَللهْ دِيَكْ اَنَادَنْ طُوغْمِشْ كِبِي اُولُورْسِنْ
حَضْرَتِ رَسُولْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ بُيُورْدُغِنِي كِبِي
يَارْ قَلَرْ كَدَنْ آرِ نُورْ سِنْ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

اولدركم

مَنْ قَالَ اللّٰهَ مَرَّةً لَمْ يَبْقَ مِنْ ذُنُوبِهِ ذَرَّةٌ فَحَسِّنْ
عَمَلَكَ اِخْلَاصِلَهُ اُولُوبُ اَفْعَالُكَ بُوطِرِيقَتْ
اُوزَرِينَا اُولُسَهُ اَمِيذْ دُرْكِرِيدِيخِي مَقَامِ اَرْزَايِي
اُولَاسِينْ وَاللّٰهُ الْمُوَفِّقُ وَالْمُعِينُ الْمَقَامُ التَّابِعُ فِي
بَيَانِ الشَّهَادَةِ يَدِيخِي مَقَامِ شَهَادَةِ كُلِّي مَقَامِدُرْ شَهَا دَتْ
كُلِّي اُولُدُرْكِ جُمْلَهْ مَوْجُودَايِتِي يُوقْ بِلَهْ سِينْ
مَوْجُودِ بِالْحَقِّ حَقْدُرْ دِيَهْ سِينْ حَقُّكَ ذِكْرِنِي
دِلْكُدَنْ وَكُوكْلُوكْدَنْ كَدْرِمِيَهْ سِينْ
كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى يَاۤ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ
ذِكْرًا كَثِيرًا اِنَّ الْاَذْكَارَ اَرْبَعَةٌ ذِكْرٌ بِاللِّسَانِ
وَذِكْرٌ بِالْقَلْبِ وَذِكْرٌ بِالسِّرِّ وَذِكْرٌ بِالرُّوحِ فَاِذَا
صَحَّ ذِكْرُ الرُّوحِ سَكَتَ السِّرُّ وَالْقَلْبُ وَاللِّسَانُ
عَنِ الذِّكْرِ وَذٰلِكَ ذِكْرُ الْعَظَمَةِ وَاِذَا صَحَّ ذِكْرُ السِّرِّ
سَكَتَ الْقَلْبُ وَالنَّفْسُ وَاللِّسَانُ عَنِ الذِّكْرِ
وَذٰلِكَ ذِكْرُ الْهَيْبَةِ وَاِذَا صَحَّ ذِكْرُ الْقَلْبِ فَتَرَ اللِّسَانُ

عن الذكر

عَنِ الذِّكْرِ وَذٰلِكَ ذِكْرُ الْاِلٰهِ وَالثَّنَاءِ وَاِذَا غَفَلَ
الْقَلْبُ عَنِ الذِّكْرِ اَقْبَلَ اللِّسَانُ عَلَى الذِّكْرِ
وَذٰلِكَ ذِكْرُ الْعَادَةِ وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْ هٰذِهِ
الْاَذْكَارِ عِنْدَهُمْ اٰفَةٌ فَاٰفَةُ ذِكْرِ الرُّوحِ اِطِّلَاعُ
السِّرِّ عَلَيْهِ وَاٰفَةُ ذِكْرِ السِّرِّ اِطِّلَاعُ الْقَلْبِ عَلَيْهِ
وَاٰفَةُ ذِكْرِ الْقَلْبِ اِطِّلَاعُ النَّفْسِ عَلَيْهِ وَاٰفَةُ ذِكْرِ النَّفْسِ
رُؤْيَةُ ذٰلِكَ وَتَعْظِيمُهُ اَوْ طَلَبُ ثَوَابٍ بِهِ اَوْ ظَنُّ اَنَّهُ
اِتَّصَلَ بِهِ اِلَى الشَّيْءِ مِنَ الْمَقَامَاتِ فَاقْلُلِ النَّاسِ
قِيمَةً فِي التَّصَوُّفِ مَنْ يُرِيدُ اِظْهَارَهُ لِلْخَلْقِ وَاِقْبَالَ
الْخَلْقِ عَلَيْهِ بِذٰلِكَ اَوْ بِشَيْءٍ مِنْهُ وَهُوَ اَخَسُّ
مَا فِي الطَّبْعِ وَاَدْوَنُهُ رُوِيَ عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ
اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَلَامَةُ حُبِّ اللّٰهِ حُبُّ ذِكْرِ اللّٰهِ تَعَالَى وَعَلَامَةُ
بُغْضِ اللّٰهِ بُغْضُ ذِكْرِ اللّٰهِ تَعَالَى وَعَنْ بِلَالِ
بْنِ سَعْدٍ قَالَ لِلذَّاكِرِ ذِكْرَانِ ذِكْرُ اللّٰهِ بِاللِّسَانِ

فذلك ذكر الله حسن وذكر عند الطاعة
والمعصية فذلك افضل قال ابو سعيد الخزاز
رحمة الله يقول ان الله تعالى اذا اراد ان يوالي
عبدا من عبيده فتح الله عليه باب ذكره
فاذا استلذ بالذكر فتح الله عليه باب القرب
ثم رفعه الى مجلس الانس ثم اجلسه على كرسي
التوحيد ثم اجلسه على سرير العرش ثم رفع عنه
الحجب وادخله في دار الفردانية وكشف له عنه
محل الجلال والعظمة وانا وقع بصره على الجلال
والعظمة بقي هو بلا هو فحينئذ صار العبد
زمنا فانيا ويقع في حفظ الله وكلايته فبري من
الدعاوي قال الشيخ قدس الله روحه حق تعالى
جل جلاله در بيورركم قولمك اوزره نه اتا دن
انا دن بمش كز بن رحيمم دديي نا رسيده لك
حالنده دلي سويلن الي دوتمز ايا غي يوزمز كن انا

الي برله دوتارم انا ايغي برله يوريدرم قال
الله تعالى كنت له سمعا وبصرا ويدا ولسانا وقلبا
بي يسمع وبي يبصر وبي يبطش وبي ينطق وبي
يعلم اتا انا كندوي مهلكلره تمغه راضي
اولوب اودن صودن پروانه اولوب اولادني
كوزه تدكي حق تعالى نوك قوللرنك اوزره نه
محبتي وشفقتي زياده اولدغيچون اتا انا نك
كوكللرني اغولك قزوك محبتي برله مبتلا
قلمشدر محبتي اختياري دكلدر قال الشيخ
قدس الله سره اصحاب يمين الله ديودي يوتعريف كدر
ملك كدر هو قلوب شهادة كلي اولوب فنا
مقامنده دشمن فبري من الدعاوي بوكمسنيه هو
روا اولورامتا الله دديكدن صكره متصل
هو دمك روا دكل يعني الله هو دمك روا
هو الله دمك روادر قال على الزوزباري رحمة الله

دمك

دكل

الي برله

اَلْاَذْكَارُ عَلَى ثَلٰثَةِ اَوْجُهٍ ذِكْرٌ بِاللِّسَانِ ثَوَابُهُ
عَشْرٌ وَذِكْرٌ بِالْقَلْبِ ثَوَابُهُ سَبْعُمِائَةٍ وَذِكْرٌ بِالرُّوحِ
ثَوَابُهُ مَا لَا يَقَعُ عَلَيْهِ الْكَيْفِيَّةُ وَقَالَ الْخَرَّازُ
اَلذِّكْرُ عَلَى ثَلٰثَةِ اَوْجُهٍ ذِكْرٌ بِاللِّسَانِ وَالْقَلْبُ
غَافِلٌ فَذَاكَ ذِكْرُ الْعَادَةِ وَذِكْرٌ بِاللِّسَانِ
وَالْقَلْبُ حَاضِرٌ فَذَاكَ ذِكْرُ طَلَبِ الثَّوَابِ وَذِكْرٌ
بِمَلَاءِ الْقَلْبِ وَيَكِلُّ اللِّسَانُ عَنْهُ فَلَا يَعْلَمُ قَدْرَهُ
اِلَّا اللّٰهُ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ اِيْ حَقِّي طَلَبَ
اِيدَنْ مُؤْمِنْ كَافِرْلَرَهْ سُوكْمَهْ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ
يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْوًا بِغَيْرِ
عِلْمٍ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِتِّبَاعُ قِلْ مُوتُو
اَقْبَلَ اَنْ تَمُوتُوا عُزْلَتْ اِخْتِيَارْ قِلْ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى
اَلْاٰيَةَ حَلَالْ رُوزِي طَلَبْ قِلْ فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ
حَلٰلًا طَيِّبًا اِبْرٰهِيمْ بِي عَهْدَكَهْ وَفَا قِلْ وَاِبْرٰهِيمَ الَّذِي
وَفّٰى تَشْرِيفِنَهْ نَظَرْ قِلْ بُو عِلْمِ بِرْلَهْ عَمَلْ قِلْ مُرَاقَبَهْ

اُونْرَهْ قَايِمْ طُورُبْ تَرَقِّي اِيلَهْ طَاعَتْ وَعِبَادَتَهْ
مَشْغُولْ اُولْغِلْ اُولَاكُمْ حَقْ تَعَالَى مَقْصُودُكَهْ
اِرْكُورُبْ يَتْمِشْ مَقَامَهْ اَرْزَانِي اُولَاسِنْ وَاللّٰهُ الْمُوَفِّقُ
وَالْمُعِينُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ
مَعْدَنِ الْمَقَامِ فِي الطَّرِيقَةِ سَبْعَةُ اَلْفَاقَةُ وَالشُّكْرُ
وَالْعُذْرُ وَالْمَحَبَّةُ وَالْخَلْقُ وَالْهَيْبَةُ وَالْمَعْرِفَةُ
اَلْمَقَامُ الْاَوَّلُ فِي بَيَانِ الْفَاقَةِ وَالْفَقْرِ قَالَ الشَّيْخُ
قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ اِبْرٰهِيمْ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقِرْ اُونْرَهْ بَقْدِي
دُنْيَا جِهَتِنْدَنْ قَتِنْدَهْ هِيْچْ نَسْنَهْ كُورْمَدِي وَهِيْچْ
نَسْنَهْ بُولْمَدِي اَنَا بِي اُورْدِي تَاسِي قُودِي
لَارَجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا دِدِي كِمْسَدَنْ
شَفَقَتْ بُولْمَدِي هِيْچْ كِمْسَنَمْ بُوغَمْشِرْدِي يَرْدَنْ
اَللّٰهَ صِيغِنْدَكْ دِدِي قِيلَ اِبْرٰهِيمْ عَلَيْهِ السَّلَامُ
اُونْ بَشْ كُونْدَهْ اُونْ بَشْ يَشِنْدَهْ اُوغْلَنْ قَدَرْ
اُولْدِي عَقْلِي تَمَامْ كَامِلْ اُولْدِي حَقْ تَعَالَى

الهام نوري برله باطيني منور قلدي اجتهاد
مقامينداركورردي اكر قريني اجسه بورماغندن
سودبرماغندن بال ورن برماغندن صوورردي
هر تنفسيني دلسه امردي كما قال النبي صلى الله عليه
وسلم نعم الشفائين القرآن والعسل شفاء القرآن
في القلوب وشفاء العسل في النفوس قريني اجسه
سود اجردي صوسسه صواجردي راحت
دلسه عسل اجردي ابرهيم بونغتلري حقك
فضلندن بلدي كندزندن بلمدي كورردي بو
نسنه كركندزندن دكل حقدن كورردي
فقر غنا ضلالت هدايت تموحق تعالى نك تقديرندن
درر لين لم يهدني ربي لاكونن من القوم الضالين
دديي الهام دلدي كوكلنده طريقت نوري كما
قال الله تعالى ولقد اتينا ابرهيم رشده من قبل
وكنا به عالمين اشتدكوك قصه درر نمرود

لعين برله ابرهيمي اوده اتدي هواده كدركن
جبرائيل عليه السلام صوردي حاجتك واريدي
ابراهيم ايتدي سكا يوق حقه واردي
حقدن حاجتوكي دلكل دديي ابراهيم
ايتدي بنم دلما كومدن انك بلمكي بقين رق دردي
الهام يتشدي ابرهيم غيثي اولدي كنه افاقت بولدي
درت يانندن اود قپلدي دوردي نمازه تكبير
بغلدي اود غلبه اولدقجه غازي بوزماردي
بلدكم سقلين الله درر سؤال فقريا عيش
الجواب قال روزبهم الفقر ارسال النفس في
احكام الله تعالى وقال اهل المعرفة الفقر
الانس بالمعدوم والوحشة بالمعلوم وقيل الفقر
رياضة النفس ورعاية الروح وقال اهل الكلام
الفقر في الدنيا مفتاح باب غناء الآخرة وقيل
الفقر الرضاء بما قضي له مع طيب القلب

وَقَالَ اَهْلُ اللُّغَةِ اَلْفَقْرُ اُخِذَ مِنَ الْفِقَارَةِ وَقِيلَ
مِنَ الْفَاقِرَةِ وَهِيَ الدَّاهِيَةُ يُقَالُ فَقَرَتْهُ الْغَافِرَةُ اَيْ
كَسَرَتْ فِقَارَةَ ظَهْرِهِ وَالْفَقِيرُ عَلَى هٰذَا الْمَعْنَا الْمَسْكُورُ
فِقَارُ الظَّهْرِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهُ قَالَ يَا مَعَاشِرَ الْفُقَرَاءِ
اَلَا اُبَشِّرُكُمْ اَنَّ فُقَرَاءَ الْمُسْلِمِينَ يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ قَبْلَ اَغْنِيَائِهِمْ بِنِصْفِ يَوْمٍ وَهُوَ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ
وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْفَقْرُ شَيْنٌ عِنْدَ النَّاسِ
زَيْنٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَقَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ النَّاسُ
فِي الدُّنْيَا اَرْبَعَةٌ مُوَسَّعٌ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَمُوَسَّعٌ
عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْغَنِيُّ الصَّالِحُ الشَّاكِرُ
وَمُقَتَّرٌ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَمُقَتَّرٌ عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ
وَهُوَ الْكَافِرُ الْفَقِيرُ وَمُوَسَّعٌ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا
وَمُقَتَّرٌ عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْكَافِرُ الْغَنِيُّ وَ
مُقَتَّرٌ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَمُوَسَّعٌ عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ

وهو

وَهُوَ الْمَوْتُ مِنَ الْفَقِيرِ الضَّايِرِ وَرُوِيَ عَنِ الْحَسَنِ
رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَنَّهُ قَالَ
اِكْثِرُوا مِنْ مَعْرِفَةِ الْفُقَرَاءِ فَاتَّخِذُوا عِنْدَهُمُ الْاَيَادِيَ
فَاِنَّ لَهُمْ دَوْلَةً يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا دَوْلَتُهُمْ قَالَ
اِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ قِيلَ لَهُمُ انْظُرُوا مَنْ
اَطْعَمَكُمْ كِسْرَةً وَسَقَاكُمْ شَرْبَةً وَكَسَاكُمْ
ثَوْبًا فَخُذُوا بِيَدِهِ ثُمَّ اَفِيضُوا بِهِ اِلَى الْجَنَّةِ فَقِيرٌ لَهُ
سَيِّخِي بَايَزِيدَ بُو مُحَمَّدَ شَفَاقَتْ قِيلَهُ كُو قَالَ الشَّيْخُ
قُدِّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ اَلْعَزِيزُ بِنَجَهْ مَهْ غَنِي وَسَيِّخِي اُولَسَكْ
كَنْدُ يِكِي عَاجِزْ لُودَنْ وَفَقِيرْ لُودَنْ كُوْرْكِلْ
وَاللّٰهُ الْغَنِيُّ وَاَنْتُمُ الْفُقَرَا بِنَجَهْ مَهْ عَابِدِ اُولَسَكْ
كَنْدُ نُرْكَهْ فَقِيرْ فَاقَهْ بِرْلَهْ بَقْغِلْ فَنَا مَقَامِينَدَهْ
عِبَادَتِي وَطَاعَتِي اِخْلَاصِلَهْ قِلْغِلْ جُمْلَهْ بِلْغَتْ
اَللّٰهُ تَعَالَى تَوْفِيقِنْدَنْ بِلْ كُلْ اِنْشَا اللّٰهُ مُقَابَلَهْ
شُكْرُ مَقَامِينَهْ اَرْزَانِي اُولَاسِينْ وَاللّٰهُ الْمُوَفِّقُ

سِنْدَهْ

المقام الثاني في بيان الشكر ابرهيم عليه السلام

نظر قلدي يعتلي حق تعالي دن كورديي ادب
سقلاي يوب شكر مقامنده ايتديي الذي خلقني
فهو يهدين والذي هو يطعمني ويسقين
خسته لغي كندو اوزرنه اضافت ايتديي
ايتديي واذا مرضت فهو يشفين والذي يميتني
ثم يحيين ددي قال الشيخ قدس الله سره
ابرهيم عليه السلام ادب بكلدي شكر قلدي
يرادلد غني وهدايتني وشرابسي حقه اضافت
قلديي اكومود من اسك زنهار ادب سقلاغل
قال الجنيد رحمة الله الشكر الاعتراف بنعمة الله
تعالي بالقلب والثناء عليه باللسان وقال السري
الشكر اقرار العبد بانه عاجز عن الشكر وقال
اهل الكلام الشكر قهر النفس وقتلها
بسيف الصبر وقال ابو يعقوب الخزاز الاعتراف

والاقرار بالربوبية وقال اهل التحقيق الشكر مطالعة
بدايات النعم ووصوله بلا سبب من المنعم عليه
قال رسول الله صلى الله عليه الا اعجبكم ان المؤمنون
اذا اصاب خيرا حمدا لله وشكره واذا اصابتهم
مصيبة حمدا لله وصبر والمؤمن يوجر على كل شيء
الا كلة يرفعها الى فيه وفي خير اخر كان ابرهيم
عم اكل العنب حبة حبة ويحمد الله مع كل حبة
وكان نبينا صلى الله عليه وسلم يشرب الماء
بثلثة انفاس ويحمد الله مع كل نفس وقال احق
الناس بالنعم اشكرهم لها وقال عم الحمد
رؤية العطاء والشكر دوام الحمد سئل بعضهم
عن الشاكر والشكور فقال الشاكر
من شكر على الرخاء والشكور من شكر
على البلاء وقال بعضهم الشاكر الذي يشكر
على الموجود والشكور الذي جاوز ابلغ والشكار

الذي

للمغنم

حُبُّهُ أَبْلَغُ فَالشَّاكِرُ مِنَ الْعِبَادِ قَلِيلٌ وَالشَّكُورُ مِنَ
الشَّاكِرِينَ قَلِيلٌ وَالشَّكَّارُ مِنَ الشَّاكِرِينَ قَلِيلٌ
لِأَنَّ الشَّاكِرَ يَكُونُ صَادِقًا وَالشَّكُورُ يَكُونُ مُصَدِّقًا
وَالشَّكَّارُ يَكُونُ صِدِّيقًا قَالَ الشَّيْخُ بُو ذِكْرُ أُولَائِلَهُ
عَمَلُ قِلْسَكْ اِبْرَاهِيمْ عم كِبِ شُكْرُ قِلْسَكْ اِيدَكُوكْ
تَقْصِيرَاتِكَهْ پِشِيمَانْ اُولُوبْ تَوْبَهْ قِلْسَكْ عُذْرَاتِكْ
اِمْكَانْ وَارْ دُرْكِمْ اُوجُبْنِي عُذْرُمْ مَقَامِنَهْ اِرْشَهْ
سِنْ لَايِقْ اُولَاسِنْ وَاللَّهُ الْمُوَفِّقُ وَالْمُعِينُ ۞ الْمَقَامُ
الثَّالِثُ فِي بَيَانِ الْعُذْرِ اِبْرَاهِيمْ عم السَّلَامُ عُذْرُمْ مَقَامِنَهْ
اِيتِدِي وَالَّذِي أَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي الْآيَةَ وَلَا
تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ فَزَمَانْ كَلْدِي يَوْمَ لَا يَنْفَعُ
مَالٌ وَلَا بَنُونَ اِلَّا مَنْ اَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ابرهيم
عم يَهْ عُذْرَادَبْ تَوْفِيقِ حَقْدَنْ دِلْدِي بَعْضِيلَرْ
اِيتِدِي هَذَا رَبِّي دِدِكِنِي عُذْرَاتِدِي بَعْضِيلَرْ اِيتِدِي
اَنَاسِنُكْ اِيمَانْ كَتُورْمَدِكِنْ بِلُورْكَنْ وَاغْفِرْ لِاَبِي

دلدكنه

دِيدُكِنَهْ عُذْرَاتِدِي بَعْضِيلَرْ اِيتِدِي حَقْ تَعَالَى
اِلْهَامْ اِيدُوبْ طَرِيقَتْ عِلْمِنِي بِلْدِرْدُكِنْ شُكْرِنْ يَرِينَهْ
كَتُورْمَادُكِنَهْ عُذْرَاتِدِي قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللَّهُ
سِرَّهُ هَرْكِمْ بُومَقَامَهْ اِرِشْمِدِي دُرْدُنْجِي مَحَبَّتَ
مَلْقَامِنَهْ اِيرِشَهْ بِلْمِزْ خَبَرْدَهْ كَلِمِشْدُرْكِمْ
قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَجَدَ اَخِي دَاوُدُ عم بَعْدَمَا
وَقَعَ فِي الزَّلَّةِ فَقَالَ اِلٰهِي اَنْعَمْتَنِي نِعَمًا فَلَمْ تَجِدْنِي
شَاكِرًا وَابْتَلَيْتَنِي فَلَمْ تَجِدْنِي صَابِرًا فَاِنْ
تُعَذِّبْنِي فَاَنَا اَهْلٌ وَاِنْ تَغْفِرْ لِي فَاَنْتَ اَهْلُ ذَاكَ
وَاَنْتَ بِالْفَضْلِ وَالْكَرَمِ مَوْصُوفٌ وَبِالْعَفْوِ
وَالرَّحْمَةِ مَعْرُوفٌ فَجَاءَ جِبْرِيلُ عم وَقَالَ يَا دَاوُدُ
اِرْفَعْ رَاْسَكَ فَاِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ غَفَرَ لَكَ وَعَنْ
عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اِرْحَمْنِي فِي نَشْرِي وَحَشْرِي
وَاجْعَلْنِي فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَعَ اَوْلِيَائِكَ مَوْقِفِي
اَحِبَّائِكَ مَصْدَرِي وَفِي جِوَارِكَ مَسْكَنِي وَحَيِّي

عَنِ الْجُنَيْدِ اَنَّهُ اِذَا اَقْرَاَ قَوْلَهُ فَنَادٰى فِي الظُّلُمَاتِ
اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ قَالَ اِلٰهِي اَنْتَ يُونُسُ دُعَاكَ
فِي ظُلُمَاتِ اللَّيَالِي فَاَجَبْتَهُ وَاَنَا اَدْعُوكَ فِي ظُلْمَةِ
الْمَعَاصِي فَنَجِّنِي وَاِذَا اَقْرَاَ قَوْلَهُ تَعَالٰى اَرِنِي كَيْفَ
تُحْيِي الْمَوْتٰى قَالَ اِلٰهِي اِنَّ اِبْرٰهِيمَ دَعَاكَ اِحْيَاءَ الْمَوْتٰى
فَاَجَبْتَهُ وَاَنَا اَدْعُوكَ بِاِحْيَاءِ قَلْبِيَ الْمَيِّتِ فَاَحْيِي
قَلْبِي عَزِيزْ لَرْدَنْ بِرِي عُذْرِ مَقَامِنِدَه دُوعَا رَبِّ
مُنَاجَاتْ قِلْدِي وَلُوطْ اُولْدِي بُوَآيَاتِ اُوقُدِي
اِلٰهِي قَدْ نَدِمْتُ مِنَ الْمَعَاصِي اَجِرْنِي يَوْمَ يُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي
عَصَيْتُكَ غَيْرَ اَنْ اَخْلَصْتُ دِينِي فَهَبْ لِي بِجَهْلِ
اِخْلَاصِي خَلَاصِي وَلْدُكْدَنْ صُكْرَه عَزِيزْ لَرْدَنْ
بِرِسِي رُؤْيَادَه كُورْدِي اَللّٰهُ سُنْكَلَه نَدَا شُلْدِي
قَالَ قَدْ غَفَرْتُ لَكَ بِهٰذِهِ الْمُنَاجَاتِ عَزِيزْ لَرْدَنْ بِرِي
كُورْمِشْلَرْ كَعْبَه اَشْكِنَه دُوشْمِشْ اَيْدُرْكِه اِلٰهِي لَا شَرِيكَ
لَكَ فَيُوبِّخُ وَلَا لَكَ وَزِيرٌ فَيُبَرْتَشِي فَاِنِ اَطْعَنْتُكَ

فَلَكَ

فَلَكَ الْحَمْدُ وَاِنْ عَصَيْتُكَ فَبِجَهْلِي وَلَكَ الْحُجَّةُ عَلَيَّ
فَاِثْبَاتُ حُجَّتِكَ وَانْقِطَاعُ حُجَّتِي لَدَيْكَ اِنْ تَغْفِرْ لِي
فَسَمِعَ يَقُولُ اَلْفَتَى عَتِيقٌ مِنَ النَّارِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ
اللّٰهُ سِرَّهُ اُولٰى حَضْرَتِكَ اِشْكِنَه كِه يُونُسْ سُورَه سِي عُذْرِ لَه
وَارْدِيسَه رَدَّ اُولْمَدِي بُو يُولَدَه كِه بِرْ قَدَمْ
اِلَرُو وَارْدِي دُوسِيَّه اِكِه قَدَمْ اِلَرُو كَلِمِشْ بُولْدِي
هَرْكِمْ دُرْدُنْجِي مَقَامَه اِرِشَيْنْ دِسَه اُوفَاتِ شَرِيفْدِلَرِي
سَقْلَيُوبْ سَحَرْ وَقْتِلَرِنْ غَنِيمَتْ كُورُبْ عَقْلِنِي
كَنْدُوا وُزِنْدَنْ دَفْعْ قِلْسُونْ نِيَابَتْ نَنِي نِيَارَه
عَرْضْ اَيْلَسُونْ اُولَاكِمْ كُورْمِي يَاشِي بَرَكَاتِنْدَه
دُرْدُنْجِي مَحَبَّتْ مَقَامِنِه اِرِشَه اَلْمَقَامُ الرَّابِعُ مِنْ
سَبْعِ السَّادِيرْ اِبْرٰهِيمْ عم تَوْفِيقْ هِدَايَتِي وَمَغْفِرَتِي
تَمَنِّي سِنِي حَقِّ تَعَادَنْ بِلْدِي مَحَبَّتْ مَقَامِنِدَه دُوعَا
اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ دِيدِي اَرْزِنِي حَقِّ تَعَالٰى اَيْمَ
اِصْمَ لَدِي لَا يَدْخُلُ الرَّحْمٰنُ اُولْدِي قَتْقِي كَمْسَه كِمْ

بر کمسه دن انعام واحسان کورسه ایلك کورسه
ازینی امین لك بر له اکه اصم لغان اولور محبتی
زیاده اولور اول مقامده بنجه که ثابت اولور
محبتی دخی زیاده اولور وقیل المحبة معانقة الطاعة
ومداومة الفاقة وقیل المحبة طائر لا یلتقط الا
حبة القلوب وقال حکیم المحبة سکر لا یصحو صاحبه
الا بمشاهدة المحبوب وفی الخبر ان داود ع قال
فی مناجاته الهی لکل داء دواء فهل للمحبین
دواء فاوحی الله یا داود لیس للمحبین دواء سوی
لقائی وقال صادق المحبة افناء الحیات فی
امر المحبوب وقال حکیم المحبة المیل الدایم بالقلب
الهایم وقیل المحبة نسیان ما سوی المحبوب
وقیل اوحی الله تعالی الی داود ع بلغ اهل ارضی
انا حبیب لمن احبنی وجلیس لمن اختارنی ومطیع
لمن اطاعنی ما احبنی عبد اعلم ذلك من قبله

لاقبلته لنفسی ایضا اوحی الله تعالی الی داود ع یا دا
ودذکری للذاکرین وجنتی للمطیعین وکفا
للمتوکلین وزیادتی للشاکرین ورحمتی
للمحسنین وانسی للمشتاقین وانا خاصة للمحبین
قال الشیخ قدس الله سره حق تعالی داود پیغامبره
یر اهلینه آیت دیوب بیوردی یر اهلی اچنده امتدا
سنی کزیده قلوب خبروردی کنتم خیر
امة تشریفی بر له امت خیر لعیسی سنی قلدی
سن دخی الهی سونکرده ایوسی سن اولماق کرك
سن ندیسوسك حق رضا سی ایچون سوکل کمی
دوشمان دوتوسك حق ایچون دوتغل المحب لله
والبغض لله ندیدلوسك حق رضا سی ایچون
دله کل ضایع قلمز ان الله لا یضیع اجر المحسنین
مکان متبرك اربر له اولورارا ولغل اکر
مشرقدا اول وکر مغربده اول روی ابوهریره

ود
بیتی

دن

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ م لَوْ اَنَّ عَبْدَيْنِ تَحَابَّا
فِي اللهِ اَحَدُهُمَا فِي الْمَشْرِقِ وَالْآخَرُ فِي الْمَغْرِبِ
يَجْمَعُ اللهُ بَيْنَهُمَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَقُوْلُ هٰذَا الَّذِي
كُنْتَ تُحِبُّهُ وَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلٰثٌ مَنْ كُنَّ
فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْاِيْمَانِ مَنْ كَانَ وَرَسُوْلُهُ اَحَبَّ
اِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا مَنْ كَانَ لَا يُحِبُّ عَبْدًا اِلَّا لِلّٰهِ وَ
مَنْ يَكْرَهُ اَنْ يَعُوْدَ اِلَى الْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْقَذَهُ اللهُ
كَمَا يَكْرَهُ اَنْ يُلْقٰى فِي النَّارِ وَقَالَ اَبُو الْخَيْرِ الْحُبُّ
حَرْفَانِ حَاءٌ وَبَاءٌ فَالْحَاءُ مِنَ الرُّوْحِ وَالْبَاءُ
مِنَ الْبَدَنِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ سِرَّهُ شَيْخُ حَسَنِ نُوْرِي
رَحْمَةُ اللهِ شَيْخُ جُنَيْدُ بَغْدَادِيَه كَلِمِشْ اَيْتِمِشْ يَا شَيْخُ
بُكُوْنْ مُجْتَهَدْ نَ بِزَه بِرْ كَلَامْ سُوْيْلَه كِلْ اِشِيدْ لُوْمْ
دِيدِي شَيْخُ جُنَيْدُ اَيْتِدِي اَوَّلْ كِمْسَنَه اَيْدِرْسِنْ
بَنْدَه اَوَّلْ يُوْقْ بِلْمَزِمْ اَمَّا كُوْرْدُكْمْدَنْ حِكَايَتْ قِلَايِنْ
اِشِيتْ دِدِي كُوْنْلَرْدَه بِرْ كُوْنْ كُلِسْتَا وَقْتِنْدَه بُوْسْتَانْ

يَا رَانْلَرْ يَلَه

يَا رَانْلَرْ يَلَه صُحْبَتْ اِيدِرْدُكْ اَغَمْ جِلَرْ وَيِرْ اَقْلَرْ اَرَاسِنْدَنْ
بِرْ كِمْسَنَه كُوْرْدُكْ بِرْ صَاحِبْ جَمَالْ خَاتُونْ يَلَه اُوتُرْلَرْ
اَيْدِرْ اِي مَعْشُوقْ سَنْ بُيُوْرْدُكْ كِه بَنْ آنِي قِلْمَا دُمْ
سَنْ نَدْ قِلَمَه دِرْدُكْ بَنْ اَيِنِي قَنْقِي دِلْكُوْ كَه خِلَافْ قِلَدُمْ
نَه دِلَرْسَكْ وِيرَه بِنْ بَكَه بِرْ نَظَرْ قِلْ دِدِي صَاحِبْ
جَمَالْ اَيْدِرْ جَانِكِي دِلَرَمْ ذِرَا تَاكُوْ كِي بُوْنَه يَا يُغْلِ اَشِيمِي
اَتَاكُوْكْ اُوزَرَه قُيُوْبْ جَانْ وِيرَه بِنْ دِدِي مَعْشُوقَه
اَتَاكِنْ يَا يِدِي اَوْلْ كِمْسَنَه بَاشِيمِي اَتَاكِنَه قُوْدِي اُوشْ
جَانُمْ دِدِي يُوْزِنِي اُوْرْتْدِي دَخِي دَرْ مَنْدِي بِرْ مَدَّتْ دَنْ
صُكْرَه خَاتُوْنْ اَوْلْ كِمْسَنَه نُكْ يُوْزِنِي جَدِّي
يُوْزِنْ يُوْزِنَه سُوْرُبْ چُوْقْ اَغْلَدِي دَخِي طُوْرْدِي
كِنْدِي يَا رَانْلَرْ بِزْ وَارْدُقْ كُوْرْدُكْ جَانِ
تَسْلِيمْ اِتْمِشْ بِزْ لَرْ اَه قِلْدُقْ بِرْ كِمْسَنَه كِمْ بِرْ خَاتُوْنِ
سُوْبْ جَانْ وِرْسَه مَعْشُوقْ حَقِيقِي يَه حَقِيقَتْ
مُحِبْ اُوْلَانْكْ حَالِي نِتَه اُوْلَا دِيدُكْ وَحَكِي اَنَّ السَّمْوَ

كان يتكلم يوما في المحبة فجاء طير يزل
يدنو منه حتى جلس بين يديه وضرب منقاره على
الارض حتى سال منه الدم ثم مات قال الشيخ
قدس الله علامة السعداء سبع خصال علامة السعيد
كل من اكرمه الله بهذه السبعة فهو يكون
في الجنة مع الانبياء والشهداء والصالحين وحسن
اولئك رفيقا اوله يجد في قلبه حب الله والثاني
يجد في قلبه حب النبي صلى الله عليه حاصة والثالث
يجد في قلبه حب الانبياء والمرسلين اشد حبا
مما يكون والرابع يجد في قلبه حب ذكر الله تعالى
يذكر في اناء الليل والنهار والخامس حب البدلاء
والزهاد والشهداء والصالحين وحب من يحبهم
والسادس حب طاعة الله وعبادته والسابع حب
الجنان والتعجيل الى الخيرات قال الشيخ قدس الله سره
اوجار قوشك طاموذن خوفي واوجها قدن اميدي

يوغيكن محبت حالن اشدب جانن تسليم اتدي
پس سكا وزه لايق اولدركم طاعتي
عبادتي شوقله قلاوز تقصير قلمايه وز مجاهده
يوله حميت اوزرينه طاعت ايده وز اللهم ثبتنا
على طاعتك وقال بعض اهل المعرفة على ثلثة عشر
وجها اولها محبة الحقيقة كما قال الله تعالى
فسوف ياتي الله بقوم يحبهم ويحبونه والثاني
محبة الافتخار كما قال الله تعالى والذين امنوا
اشد حبا لله والثالث محبة الاخبار قوله عز وجل
والقيت عليك محبة مني حتى عرفت العدو من
محبتك يا موسى والرابع محبة الديانة والامانة
قوله تعالى قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني
يحببكم الله والخامس محبة الشرط قوله تعالى
ان الذين امنوا وعملوا الصالحات سيجعل لهم
الرحمن ودا اي محبة في القلب والسادس محبة

تأليف الارواح كما قال النبي ع الارواح جنود
مجندة فما تعارف فيها ايتلف وما تناكر فيها
اختلف والسابع محبة الطمع من الخلق قوله منها
جبلت القلوب على حب من احسن اليها والثامن
محبة الموافقة قوله عليه السلام تهادوا تحابوا والتاسع
محبة الشهوة قوله عز وجل زين للناس حب الشهوات
والعاشر محبة الاشياء وخواصها قوله عليه السلام
حبك الشيء يعمي ويصم والحادي عشر محبة ونفعها
قوله ع التي من الجنة والجنة دار المحبين والثاني
محبة الملازمة قوله عز وجل ومن الناس من يتخذ
من دون الله اندادا يحبونهم كحب الله والثالث عشر
محبة من جهة الفراق قوله عز وجل اذ قالوا ليوسف
واخوه احب الى ابينا منا فهذه الجملة طريق ابتداء
المحبة ولا انتهاء لها عند اهل الحقيقة قال الشيخ
قدس الله روحه محبت مقامنده طور سه تندن

وحادن

وجاندن كچمك كرك وار لغيندن فنا بولمق كرك
تاكه بشيخي خلوت مقامنده لايق اولا والله الموفق
والمعين المقام الخامس من سبع السادس ابرهيم
ع عنايت ازلي اولدي محبت مقامن بولدي خلوت
مقامنده قايم دوردي قال عالم الخلوة عن جميع
الاذكار الا عن ذكر الله تعالى وقيل الخلوة سياسة
النفس ورعاية الروح الخلوة خلو القلب من الهواجس
النفسانية والخواطر الانسانية قال حكيم الخلوة الانس
بالذكر والاشتغال بالفكر قال الشيخ قدس
الله سره خ خلادن الديلر لابي لقادن الديلر واوي
وفادن الديلر هايي مشاهدن الديلر خلوة قلديلر
خلوتك دكمه بر حرفنده معاني وارهم اشارت وار
خلوة فريضه لغي وشرطي وكوني وآيي اجنده فريضه
لغنه اولدركم خا التي يوز درر آدي نك اچنده
اوچ يوز التمش طمار وار درر اكي يوز وق سكز

سُكُوك وَارْدُر سِكِزْنَدَه اِلك وَارْدُر يُوقْدُر بُوشْدُر
طَهَارَكْ قَانَلَر حَرَام دُرُر اَكَر بِر لُقْمَه حَرَام يِمِش
اُولْسَه رَسُول حَضْرَتِ ء م بُيُورْمِشْدُر مَن اَكَلَ
لُقْمَةً مِنَ الْحَرَامِ لَمْ يُنْظَرْ اللهُ اِلَيْهِ اَرْبَعِينَ صَبَاحًا
اَيْكِجُون تَنِنْدَه حَرَام اُولْسَه خَلْوَة دُرُسْت اُولَمَز وَقَالَ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الْاِسْلَامِ كَمَثَلِ شَجَرَةٍ مُثْمِرَةٍ
اَلصَّلٰوةُ اُصُولُهَا وَالزَّكٰوةُ فُرُوعُهَا وَحُسْنُ الْخُلُقِ
اَغْصَانُهَا وَقَالَ ء م مِثْلُ الْاِسْلَامِ كَمَثَلِ شَجَرَةٍ ثَابِتَةٍ
اَلْاِيمَانُ اَصْلُهَا وَالزَّكٰوةُ فَرْعُهَا وَالصَّوْمُ عُرُوقُهَا
وَالصَّلٰوةُ مَاءُوهَا وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَرَقُهَا وَالْكَفُّ
عَنْ مَحَارِمِ اللهِ ثَمَرَتُهَا فَكَمَا لَا تَكْمُلُ الشَّجَرَةُ اِلَّا بِثَمَرَتِهَا
وَكَذٰلِكَ لَا يَكْمُلُ الدِّينُ اِلَّا بِتَرْكِ الْمَحَارِمِ اِسْلَام
دِينِي تَكْلِيف دِرَخْتِي دُرُر كُوكِي اِخْلَاص دُرُر مِيوَه سِي
حَرَامْدَن صَقِينْمَق دُرُر بُدَا قَلْرِي نَمَاز دُرُر رِيَا قَلْرِي
صَوْم دُرُر كُور كَلُوخُو لَنْمَق صَوْي دُر حَرَام يِسَه

بِلَدَن

يَارَان سُوبْلِيسَه ظُلْم قِلْسَه اِيمَان نُورِي وَبَرَكَات
ضَايِع اُولُور بِيك بِيك طَاعَت وَقُولُنِق قِلْسَك
بَتُول اُولَمَز مُفْلِس سِن خَلْوَتِه قَبُول اُولْسُون
اَيْكِجُون كِم فَرِيضَه تَرْك قِلْدِك اَمَا شَرْطِي اُولْدُر
لَام اُوتُوزْ دُرُر وَاو اَلْتِي دُرُر هَ بَش دُرُر جُمْلَه قِرْق بِر اُولُور
قِرْقِي قِرْق كُون شَرْطِي دُرُر بِرِي بِر اَللهَ اِشَارَتْدُر يَعْنِي
جُمْلَه ء كُوكْلُدَن چِقَرْغِل بِر اَللّٰهِي سَوْكِل
مُرَادُكِي اَنْدَن دِلَكِل اُولَاكِه مَقْصُودُكَه اِيرِشَه سِن
وَقِيلَ اَدَب اُولْدُر كُوكْ كِم خَلْوَتَارَنْلَرِي
طَاق اُولْسَكْر يَعْنِي يَا اُوچ يَه بَش يَه يَدِي اُولْسَكْر
اَلْبَتَّه طَاق كُوكْ دِرَخِي اِشَارَت نَمَازِ اِچِنْدَه
خَلْوَتِي سَجْدَه دُرُر وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ فَرِيضَه سِي
وَاجِبِي بُرْلَه قِرْق رَكْعَتْدُر بِرِينَه اِشَارَت
خَلْوَتْ مُوسَى يَه صُوفِيُون اُوتُوزْ كُون قُرْمَان
كَلْدِي صَكْرَه اُون كُون دِرَخِي كَلْدِي قِرْق كُون

اُولْدِي

كما قال الله تعالى وواعدنا موسى ثلثين ليلة واتممناها
بعشر فتم ميقات ربه اربعين ليلة قال الشيخ
قدس الله روحه شيخ جنيد رحمة الله بن بولك
ارنلر كلدي ايتديلر يا شيخ بزه خلوت وريا ضت
كرك شيخ جنيد بولاري خلوته وتيدي تلقين
وتعليم قلدي الله ذكرنه مشغول اولديلر بزنجه
كچدكدن صكره جنيد كردي كوكلو كوزده نه وارد
ايتديلر اوغول قز قيغوسي وارد ر شيخ ايتدي
كوكل آري كركدر كوكلو كوزدن اغولي
قزي چقارك ديدي ايتديلر بتول قلدق جنيد
چقدي كتدي برقاج كوندن صكره يه كردي
صورديكوكلو كوزده نه وارد ر ديدي ايتديلر
طمو قوسي ايتدي كوكلدن چقارك ديدي
جنيد چقدي كتدي برقاج كوندن صكره يه كردي
ايتدي كوكلو كوزده نه وارد ر ايتديلر اوچماق امنده

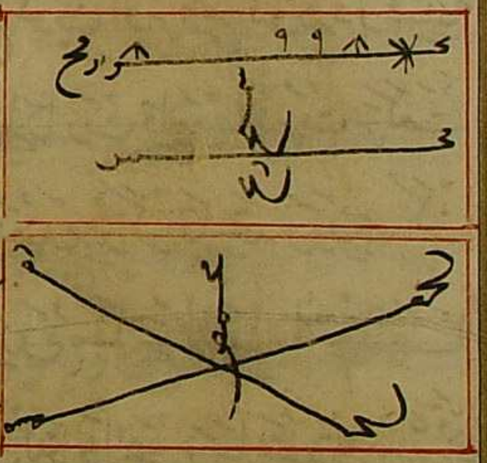
وارد ر ديلر آيني دخي كوكلو كوزدن چقارك
ايتديلر چقارد ك شيخ برقاج كوندن صكره
يه كردي كوكلو كوزده نه وارد ر ديدي ايتديلر
شكر تعالى نك محبتي وارد ر ديلر اندن غيري
نسنه قلمادي ديديلر شيخ ايتدي كوكلو كز شمدي
ارنمش كروالله دن غيري نسنه اندي يشه قلمك
حق تعالى نك ذكرين كندو اوزكه اينش قلمك
الله ذكريله حفظ شيطانيني كوندرمك سن حقي يادقل
حق سيني يادقلسون كما قال النبي عم من ذكر ربه
في الناس ذكره الله تعالى في الملائكة حاضر
اولبسا وفات شريفه لري فوت ايلمك رياضت
وعبادت برله مشغول اولوك حقيقته لايق
اولك رسول حضرت عم حالت صباده يكن مبارك
كوكسيني ومبارك يركيني ياردلر حفظ شيطانيني
چقردلر نور كيني بودلر ارتديلر قال الشيخ

قدس الله ذاكر قول اللهي ذكرا يشه معرفت لا
ملك لامي اصل لامي ودخي الف نفس وهاء اشارت
بر له بونلري تفكر قلوب اللهك عظمتيني وكذلك
هنج ايكينى فكر حضور قليله دلك ذكره مشغول
اولوب ذكرك محرجلريني بر لوبرنجه تعينبر اتمدن
بر لو يرنده ياد اتمك بر له حق تعالي ذكر قلبك
ذكر نوري بر له قلبك منورا ولورنته كم
شيخ جنيد اول خلوة ارنلري قرق كون خلوت
قلد قلرندن صكره هر بركون سراج امت اولد كوز
دستور ويردي قال الشيخ قدس الله سره بوطريقه
فكر بر له ذكر قلبك حفظ شيطاني كويدن
ذكرك حرارتي يركه يا غيبي صنع راي در حفظ شيطان
نسنه قلمز حفظ رحماني اور نور نور قلبده برق اور
كما قال رسول الله ﷺ ان النور اذا دخل في قلب
المؤمن انشرح وانفسح قيل يا رسول الله ﷺ م

وهل لذلك علامة قال نعم التجافي عن دار الغرور
والانابة الى دار الخلود والاستعداد للموت قال
علي رضي الله عنه درست اوستاد بر له حضرت
رسالتدن ﷺ م روايت قلور قيقي كشي كم قيغولوا وسه
قوتر قوا ولسه ياظالم ظلمي بر له كم فتار اولسه
يا بر حاجت مهمتي اولسه غسل وطهارت قلوب
بومهر نبوتي اينه الوب شفيع كتورب دلكن دلسه
اجابت اولا اكراج اولسه يد صوصمش اولسه
دفع اولا شرطي اولدركم آذينه وآذينه اتدسي
ويك شنبه بوا وج كوني اور وج دوتد وشنبه
كوني آري غسل وطهارت قلوب درت ركعت
نماز قله هر ركعتده بر كز فاتحه وبدي كز
بوآيتي اوقيا وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها
الا هو ويعلم ما في البر والبحر وما تسقط من ورقة
الا يعلمها ولا حبة في ظلمات الارض ولا رطب

ولا يابس الا في كتاب مبين سلام وره صوكره
بو مهر نبوتي الينه الوب قبليه قرشو طور وب
يدي كز پيغامبر حضرت عم صلوات كتوره
حاجتين ديليه حق سبحانه وتعالي حاجتين قبول قيله
قتو كوج اشلري اسان اولا قتي اوده كي بو مهر
نبوت اولا اول اوده بركات لر اولا اود بقيه
ايويا وزدن امانده اولا اول زرقي كيمسه اولا كوركلي
طارا اولميه خلق ايچنده سوزي مقبول اولا هذا

الدعا ختم نبوت عليه السلام

بتجنح قيصور فلك حيث
مشيت منصور حق تعالي
ايدر هركم سنك يغرنكدن غي
مهر نبوتي يازب رمضان
اينك نصف بجهي انك
صوي برله افطار ادرسه
بن اول قوله جان اجغونه
كوسترمين دندي حق تعا
حل وعلا
هذا ختم النبي عم كان بين
كتفيه المبارك يكتب كل مولد
باذن الله يشفه ورشحاء فضله
وصلى الله

كم كه برو لايتدن برو لايته مال ونعمت برله وارر اولسه
يه بازركان لق ايسه يه برکيمسنه ده مال امانت
قويسه يه كيميه كرسه بو حرفلري يازوب
رخصتي قمابشي يكه مالي ايچنده قويسه حق تعالي نك
امانتي ايچنده اولا مقدر لو بلا لردن صقلييه
اوغري كليميه اوده يانغين صويه غرق اولميه اول
حرفلرك شكللري تونكردره ١١١١ ١١١١ ٥

اللهم احفظ وسلم بحرمة هذا الشكل قال النبي
صلى الله وسلم المؤمن في الدنيا غريب لا صاحب
موافق له في آخر الزمان الا في اطراف الارض فلرجل
منهم اجر مائتي شهيد قال النبي عم كساد امتي
عند فساد امتي فمن تمسك بسنتي عند فساد امتي
فله اجر مائتي وقال عليه السلام سيأتي زمان
على امتي علماء وهم كالاسد وامراءهم كالذيب
ودهاقينهم كالفارة وتجارهم كالثعلب

قبلتهم نساء وهم همتهم بطونهم دينهم دراهمهم
فطوبى لمن لم يكن في ذلك الزمان وقال
النبي عليه السلام سيأتي زمان على امتي امراؤهم
بالجور وعلماؤهم على الطمع وعبادهم على الرياء
وتجارهم على اكل الربوا ونساؤهم على زينة
الدنيا وغلمانهم في الترويج فعند ذلك كساد الاسلام
ككساد الاسواق فاذا كان كساد الاسلام وليس
بينهم عالم عامل مستقيم اموالهم ايسون في قبورهم
من خيرهم ولا يغيثون الاخيار فيهم فعند ذلك
الهرب خير من القيام فيهم والرجل الصالح يجلس
في بيته ويبكي ويضرب وجهه ويقول الامان
الامان الموت اللهم اغشني ما ارى اشياء وامورا
لا يحتمل قلبي ويقول يا رب محمد بين اطباق
السماء والثرى وامة محمد يعملون عمل الكفار
ولا ينهون عنه ذلك اقتراب الساعة عليهم

قال النبي م يا رب ورب كل شيء وفرج على
امتي في ذلك الزمان قال الشيخ قدس الله خلوت
اكي دررير شريعتي وريري طريقتي شريعتي
تمام اولما يخ طريقته قدم اورسه اولما زنتكم سهل بن
عبد الله التستري ايتدي الاول ما يوء من بد المبتدي
التوبة وهي الندامة والانقلاع والتحول من الحركات
المذمومة الى الحركات المحمودة ولا يصح له التوبة
حتى يلزم نفسه الصمت ولا يصح له الصمت حتى
يلزم الخلوة ولا يصح الخلوت الا باكل الحلال
ولا يصح اكل الحلال الا باداء حق الله تعالى
ولا يصح اداء الله تعالى الا بحفظ الجوارح ولا يصح
شيء مما ذكرنا حتى يستعين بالله على ذلك كله
هركيم بو ذكر اولا نلريله عمل ايتدي فرق مقام
ايچنده مجاهده قلدي خلوت مقامنه ارديرمدي
خلوت قلمق كرك خلوت قلمق درست فروكون

قال

اِدِكِنِه قِرْق مَقَامَه اِشَارَتْ دُرُرْ وَاللهُ الْمُوَفِّقُ وَالْمُعِينُ

قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ رُوحَهُ شَرِيعَتِي تَمَامْ قِلْمِيَنْجَه

خَلْوَتَدَه كِرْمَكْ رَوَادُرْ وَلَكِنْ شَرْطْ لِرِي وَارْدُرْ

اَوَّلْ كَنْدُوَازِي اِبْرَهِيمْ عَلَيْهِ السَّلَامْ بَكْرَتْمَكْ

كَرَكْ اَكِينِي وَلِيلْ جُمْلَه سِنْدَنْ اُولْمَغَه هِمَّتْ

دُوتْمَق كَرَكْ اِجْتِبَاهُ وَهَدَاهُ دِيُو بِيُورْدِيغِي حَمْتَدَنْ

اُمِيذْدُوتْمَق كَرَكْ اَللهُ يَجْتَبِي مِنْ رُسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ

وَيَهْدِي اِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بَاءِ تِهَا

الَّذِينَ آمَنُوا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلَوةِ الْاٰيَه بُوَايَتِ اِچِنْدَه

بِشْ طَهَارَتَه اِشَارَتْ وَارْ وَدِخِي سُورَهِ نَخْلَدَه اُونْ

بِرِ بِخِي آيَتَدَه يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ اِلَى آخِرِه بُوَايَتَدَه

كُونْكَرَه اِشَارَتْ وَارْ وَدِخِي شَيْخْ كَرَكْدُرْ كِمْ هَرْ كِشِيَه

مُجَاهَدَه نَدْ يُورْدَنْ نَه صُورَتْدَنْ اُولْ وَرْ بِلَكْ كَرَكْ

وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا بُوَايَتَدَه غُسْلَه اِشَارَتْ وَارْ

شَيْخَه اِرَادَتْ كُلِّي وَرَهْمَكْ كَرَكْ اِيمَانْ كَمَلْ

حَاصِلْ اُولْمَا يِغْمُونْ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللهُ رُوحَهُ شَيْخِ

كَامِلْ وَمُكَمَّلْ اُولْمَغَه اُولْ لَوْ بِكِرِمْ شَرْطْ كَرَكْدُرْ

دِمِشْلَرْ شَرْطِ اَوَّلْ اُولْدُرْكِمْ شَيْخِ اُولَنَكْ

اِعْتِقَادِي كُونْكَلْ كَرَكْ پَاكْ كَرَكْ اَكِينِي

شَرْطْ شَيْخِ اُمُورِ شَرِيعَتِه بِلَكْ كَرَكْ سُنِّي كَرَكْ

وَعِلْمِ بَاطِنِدَنْ فَنِي اُولْمَقْ كَرَكْ تَاكِمْ مُرِيدَكْ

مُشْكِلِي حَلْ قِلَه اُوچُنِجِي شَرْطْ اُولْدُرْكِمْ شَيْخِ

عَاقِلْ كَرَكْدُرْ تَاكِمْ مَعَاشِ عَقْلِلَه مُرِيدَه تَرْبِيَتْ

تَدْبِيرِينِي هَرْ مَرْتَبَه دِيَه اَكْلَدَه دَرْدِنْجِي اُولْدُرْكِمْ

شَيْخِ اِيكِنْجِي كَرَكْ تَاكِمْ مُرِيدَكْ حَاجَتِي بِتَه اَكْسِكْمَكْ

قِلْمِيَه طَاعَتِنْدَه جِسْتْ اُولَا بِشِنْجِي شَرْطْ اُولْدُرْكِمْ

بَهَادُرْ كَرَكْ هَرْ كِشِيَه اِيلِه آيِلَه بَصَمَه وَحَسُودْ

فِتْنَه سِي بِرْلَه دَكْمَه سُونْرِي قَلَا غِنَه قُوبْ مُرِيدِي رَدْ اِتْمَه

مُرِيدْ دَنْ يُونْرِينِي دُنْدُرْمَيَه اَلْتِنْجِي شَرْطْ اُولْدُرْكِمْ

شَيْخِ وَرَعْ اَهْلِي وَبَرْهِيزْكَارْ اُولَا اُمُورِ شَرْعَه

مُخالِف نَسنَيه مَيلِ اِتمَيه تاكِم مُرِيدك اِعتِمادِي
وَاِعتِقادِي كِتمَيه بَدبَخي شَرط اُولدُركِم شَيخك
هِمتي عالِي كَرك وَدُنيا بِغمَي قاتِنده هِچ كَرك
مُرِيدك مالِنه مَيلِ اِتمَك كَرك بِغمَي حَق يولِنه
اِيثار رَايلَك كَرك مُرِيدك تَربِيتِه حَرِيص اُولمَق كَرك
سَكِز بَخي شَرط اُولدُركِم شَيخ شَفقَتلو كَرك
وَمَرحَمَتلو كَركدُر هَر سوزِنكِ مُرِيدِنه سُويلَد
مُتَعَلِق بِرلَه سُويلَمَه مِقدارِي قَدَر بُوك يُوكلَمَه
فَيض اِيدَرسَه بَسطه كَتُورَه بَسط اِچِنده ضَبطه يَتُورَه
مُرِيدك اَحوالِنِي بَخه اُولورسَه بِلَه هَر اِشده اِكه مَدَد اِرشَده
طُقوز بَخي شَرط اُولدُركِم شَيخ بُوك كَتُورجِي
اُولا طاغ كِب اُولادكِمَه يِل يَپراغِنِي دَپرَمَيه
سَهل نَسنَه يِلَه مُرِيده قاچِيرُب كَندُودَن اِركَتمَيه
اُون بِنجي شَرط اُولدُركِم شَيخ مُرِيدك گاه گاه
عَيبِين كورسَه صُوجِي جورِه تَمدِين عَفو اِيده لُطفلَه

نَصِيحَتلَر اِرادَه قابِل اُولمَز سَه صُكرَه زَجر اِرادَه اُولا كِم
عَيبِي كِدَه اُون بِنجي شَرط اُولدُركِم شَيخ
خُلق لُو اُولا مَحبَتِي مُرِيدك كوكلِنده وَجانِنده
اِرادَه مُرِيدِي نِي هُودَه حَركَت اِدب اِركَتمَيه اُون
اِكِنجي شَرط اُولدُركِم شَيخ اِيثار اَهلِي اُولا
كَندُو حَظِنَدَن كَچُوب يارِ اِشِي بِيزَه اُون
اُون بِنجي شَرط اُولدُركِم شَيخ كَرَم اَهلِي اُولا كَرامَت
بَخش كَرَم لَوازِمَه تاكِم مُرِيد اَندَن مُرادِن بُولَه
اُون دُردُنجي شَرط اُولدُركِم شَيخ تَوَكُل اَهلِي
گَرك اَكدِم مُرِيدِي نَه قَدَر چُوق اُولورسَه رِزقُون
غَم يِمَيه بُونلَرِي بَخه بَسلِيم دِمَيه اُون بِشِنجي شَرط اَهل
تَسلِيم اُولا هَر اِشِي اللهِ رِضاسِنَدَن بِلَه هَر كِم قاتِنه
كَلسَه اَكسُك كِتمَيه مُنكِر اُولَنلَرَه نَفرِين اَيلَمَيه
مُرِيدك آزِنَدَن وَجُوغِنَدَن غَم وَشادِي اِتمَيه اُون
اَلتِنجي شَرط اُولدُركِم شَيخ رِضَى اَهلِي اُولا اَللَهدَن

هر نکم کلسه راضی اولسه ازل حکمنده نه یازلدیسه
انو کله عمل ایده اون یدنجی شرط اولدرکم
قابل اولمیندن ملول اولمیه ارشاد بندن قبل وقال
بندن قبول وهدایت وعنایت شکرن دیه اون
سکزنجی شرط شیخ وقار اهل حرمتلو اولا غیار اولا
طریقنده قلیه تاکم مرید شیخنه بقوب کستاخ
اولمیه اون طقوزنجی شرط مریدك تربیتنده اومیه
تعجیل اتیه تدریجله تربیت ایده عجله ادب اشیی
معطل اتیه یکرمینجی شرط اولدرکم شیخ ثابت
قدم اولا مریدك تربیتنده قصد محکم اولا
مهیب اولا صفت مرید دیه یکرمی بر شرط کرکدر
تاکم شیخ جمالندن اکا حق جمالی مشاهده ایی
حاصل اولا شرط اوّل اولدرکم مرید اوّل
توبه کرك توبه بواشك بنیاد در بنیاد اولمیجه بنا
محکم اولمز هر مقامك سالکه توبه سی وارد در

تاملکی

تاملکی مالکه ارشیخه بری چاه وبری جاه در
بری نه نسبت بری کناه در اکنجی شرط مریدك
دائمه زهد وصلاح اولا تاکه وارلق
بلاسندن فلاح بوله مال ومنصبی ترك اده شیخله
عهد برك اده لباسله لقمه اقتصار ایده اتما خلوت
اهلینه سکزنجی شرط کرکدر مشلر بیت دوام
خلوت ذکر وصوم سکوت چونکی ربط ذکر
اعتراض ناکردن کلدك مرید حالنه اوچنجی شرط
اولدرکم هر سنه کم اکه حجاب در ترك اده
ماسوی الله فکرینی کوکلدن کدره تجرید
تفرید اولا وسیله مطلبی شیخ اولا دردنجی شرط اولدر
مریدك اعتقادی اهل سنت اعتقادنده اولا بدعتی
سومیه بشنجی شرط اولدرکم مرید متقی اولا اهل
پرهیز اولا لیکن حددن وسوسه دن احتراز
ایده لباسی پاك اولانکم اشلرسه عزیله اشلیه

رخصتی ترک ایده اکبنجی شرط اولدرکم شیخدن
هرحال اولورسه صبر ایده شیخ زهر ورسه دخی
نوش ایده یاره سنه طاعت طوزنی اکوب امر زهرلك
یوکینی کتوره یدنجی شرط اولدرکم نفسنه مراد
ورمیه نفسله دایم اشی جهاد اولا طاعت قوت
اولجق قدر عذاب ورمه زیاده ورمیه سکزنجی شرط اولدر
مرید کرکدرکم بها در اولا نفسنك اعزنه
اویان ورمه مخالفت ایده طقوزنجی شرط اولدرکم
نفی اثبات اوزرینه دایم اولا جانینه باشنه ودنیا
سنه قلمیه اونبنجی شرط اولدرکم مرید قوت اهلی
اولا اوزرینه کیسنك حقی اولمیه اون برنجی شرط
اولدرکم طغری اولا قولنده صدیق اولا اون
اکبنجی شرط اولدرکم اول قدر علمی اولاکم فرضی واجبی
وسنتی بله شرعه مخالف ایش اشلمیه پرنسنه کم
منفعتسوز اولا اکه درشمیه اون اوچنجی شرط اولدر

کچه کندرز اشی نیاز اولا حضرتده نازایمیه عاشقك
اشی نیاز درنا زنازنین اوه یاریشور زیرا قول
سوکلو اولسه چلب حضوریده دلکی دلمدین قبول
اولور اون دردنجی شرط اولدرکم مرید عیار
اولا ندحرکتدن ندصادر اولورکی فوق اده
ایودن یاوزی بله عنایتی حقدن بله اون بشنجی
شرط ملامت کوزلیه مقلد لرکبی عادت کوزلیه
عارعرضك سرایتی یقه شروع بولندن چقمیه معتقده
سیری وصورتی بر اولا سیرتی قلندر اولا نام و
ننك مدح ذم رد وقبول قاتنده بر اولا ملول اولمیه
خلقله صلح نفسله جنكده اولا اوكمك سوكمك قاتنده
بر اولا اون التنجی شرط عقلی سلیم اولا تا اشی مستقیم
اولا هر مهمتك ضبطینی عقلله بله فوق اده اون
یدنجی شرط مرید کرکدر اشی ادب اولا تا شیخ
الندن خلعته لایق اولا زیرا ادب حیا حقدن

نورِ دراون سکزنجی شرط اولدرکم کبری
وعجبی اولیه خلقی خوش اولا اشی مسکنت خدمت
اولا جمیعی صغیره وکبیره باقشی یر اولا یشخک
جهد ایده کوکلینه کره اول کوکلدن مقصودی
ندر آنی کوره انکله معبودین آکلیه اون طقوزنجی
شرط مریدک دایم اشی تسلیم اولا کندو طوریخی
شیخ طوری ندکوره بلولنمیه شیخه مطیع اولا سؤال
غسال وکیندی میتی بکی اولا یکرمنجی شرط اولدر
طاعتی حاصل ادب اشی خفه اصمر لیه جمیع امورنی
اشارتیه اصمر لبه چون مرید بوصفاتله متصف اولا
شیخ الندن تیز برخودار اولا قال الشیخ شیخ
مریدینی بقاق صنماق کرک مریده ابدست ایمی کرک
یه غسل ایمی کرک غسل واجب اولدیسه
غسل بیورمق کرک قلبنده حب دنیا اوریانمش
اولسه هم غسل قلق فریضه در سبعیت بهیمت

شیطا

شیطانیت بواوج صفت دنیا سومکدن حاصل
اولور آدمیده درت صفت وار در بوبیت
وقیل ملکیت وسبعیت وبهیمت وشیطانیت
بوصیفتلرک علامتی وار در شیخ اولان آنی آکلیوب
بلمک کرک ملکیت حاصیتی عبادت سبعیت
حاصیتی برق ورمق سومکمک جفا بهیمت حاصیتی
یمک ایچمک اویومق فارغ اولماق شیطانیت
حاصیتی اولدر تلبیس غماز لق حسد کبر وکینه
وعداوت وبغض والسعادة فی الربوبیة قال الله عز
وجل یاءیها الذین آمنوا بوا یتک عبادتی وارو
واشارتی وار ولطایفی وار حقایقی وار قرآن
درت وجهاو زره نازل اولمشدر امر در نهی در
وعد در وعید در مرید تنقی منزلده اولسه شیخ
اولمقامده یغی تقصیر وتاء ویلی دمک کرک
عبادتی قولاق نصیبی ادب تعظیم برله اشتمک

كرك اشاريت عقل نصيبي اشارت تا كمه نه فرمان
كلدي يسه دكورمك كرك لطايفي مشاهده
نصيبي مشاهده ير له لطيفك لطفنده نه وارد كليور
شكرانه كتورمك كرك حقايقي استيلام نصيبي
نه فرمان بورده يسه جد جهد ادب بيرغ اوزره
عمل قلمق كرك قال النبي ع م حب الدنيا راس كل
خطيئة ابرهيم ع م هرچه دلبند ستت خداي ستت
اناست صوي بر له غسل قلمق كرك هوادن
قطيعت كلي امك كرك تا اقرار كلي بر له مشاهده
كلي حاصل اولا انسانك سعادتي ربوبيت اچنده در
كما قال النبي ع م تخلقوا باخلاق الله تعالى كما قال الله
تعالى لداود ع م يا داود تخلق باخلاقي تفز مع الفائزين
وقد مر بيانه وقيل مليكتي اچنده طاعت وعبادت
وتسبيح وتهليل وتمجيد وتحميد وتكبير وغازورزه
سعادتي وارملايكه حق تعالى نورد نه يردب در

در

هر كمكه مليكتي قوي اولسه نور وعبادت وطاعت
ظاهر اولور شيخ اولن بوكه ابدست وطهارت
بيورمه وقال علي رضي الله عنه في تفسير العنابي يا
ندايي نفس استه اي ندايي قلب استه هاندايي سر استه
الذين اشارت استه آمنوا بشارت استه يعني اي من
بخدمتيمه اي واي دل بقربتمه اي واي سر بمشاهده
اي امتانمه بشيمن رادر توريت جنين ندا مي كند
ياايها المساكين ودر انجيل يا بن الماء والطين
كفت چون نوبت بايمن امت رسيد بندايي كرامت
ياد كرد وقال ايايها الذين امنوا قال الشيخ
قدس الله روحه يا ندا دور رجانه اي ندا در سره
هاتنبيه دور ركوكله الذين تخصيص دور فواده
امنوا كلمه مهجور در نفسه تنه اذا قمتم
فرمان دور بويش تسنه الاول وصوم الستر
من الرياء والعجب وحب الرياسة وطلب الدنيا

وَالْحِرْصُ عَلَيْهَا وَطَلَبُ الْمَنْزِلَةِ عِنْدَ النَّاسِ اَيْ اِشَارَتُهُ
جَانَهُ يَعْنِي اَيْ جَانَ طَهَارَتْ قِلْ وَالثَّانِي وُضُوءُ الرُّوحِ
مِنَ الْجَهْلِ وَمُشَاهَدَةِ الْاَغْيَارِ وَوَسَاوِسِ الْخَنَّاسِ
وَهُوَ اَحْسَنُ اللِّبَاسِ وَهُوَ الرُّعُونَةُ وَالْحِقْدُ وَالْحَسَدُ
وَالثَّالِثُ وُضُوءُ الْقَلْبِ تَنْبِيهُ دُرُرْ كُوكُلَهُ يَعْنِي
اَيْ كُوكُلْ طَهَارَتْ قِلْ مِنَ الْمَكْرِ وَالْكِبْرِ وَالْبُغْضِ
وَالْعَدَاوَةِ وَالْخِيَانَةِ وَالرَّابِعُ وُضُوءُ اللِّسَانِ مِنَ الْكَذِبِ
وَالْغِيبَةِ وَالْبُهْتَانِ وَاللَّغْوِ وَالتَّجَسُّسِ وَتَرْكُ مَا لَا
يَعْنِيهِ وَضُوءُ الظَّاهِرِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ اٰلِهِ يَعْنِي
سِرْ طَهَارَتْ قِلْ چُنْ سِرْدُنْ رِيَايُوسَهْ اِخْلَاصْ نُورِي
ظَاهِرْ اُولُورْ وَمَا اُمِرُوا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ عَجُبِي يُوسَهْ مِنَّتْ نُورِي ظَاهِرْ اُولُورْ بَلِ اللّٰهُ
يَمُنُّ عَلَيْكُمْ اَنْ هَدٰيكُمْ لِلْاِيمَانِ حُبِّ رِيَاسِتِي
يُوسَهْ مَغْفِرَتْ نُورِي ظَاهِرْ اُولُورْ وَسَارِعُوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ
مِنْ رَبِّكُمْ حُبِّ دُنْيَا يُوسَهْ حُبِّ اٰخِرَتْ ظَاهِرْ اُولُورْ

وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْاُولٰى حِرْصِي يُوسَهْ قَنَاعَتْ
نُورِي ظَاهِرْ اُولُورْ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْاَرْضِ
اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا اَيْ رُوحْ طَهَارَتْ قِلْ جَهْلِي يُوسَهْ
مَعْرِفَتْ نُورِي ظَاهِرْ اُولُورْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ
مُشَاهَدَةُ الْاَغْيَارِ يُوسَهْ مُشَاهَدَةُ الْغَفَّارْ نُورِي
ظَاهِرْ اُولُورْ اِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا اَحْسَنُ لِبَاسِي يُوسَهْ
تَقْوٰى لِبَاسِي نُورِي ظَاهِرْ اُولُورْ قَوْلُهُ تَعَالٰى وَلِبَاسُ
التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَ
كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ مَكَايِدِ نَفْسِي يُوسَهْ مُطْمَئِنَّهْ نُورِي
ظَاهِرْ اُولُورْ قَوْلُهُ تَعَالٰى يَا اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ طَلَبِ
مَنْزِلَتِي يُوسَهْ حُبِّ اللّٰهِ نُورِي ظَاهِرْ اُولُورْ قَوْلُهُ تَعَالٰى
يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ اَيْ كُوكُلْ طَهَارَتْ مَكْرِي
يُوسَهْ سَلَامَتْ نُورِي اُولُورْ فَاِنْ اَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا
كِبْرِي يُوسَهْ تَوَاضُعْ نُورِي ظَاهِرْ اُولُورْ قَوْلُهُ
سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا حَسَدِي

يوسه صلاح نوري ظاهر اولور قوله تعالى فاتقوا
الله واصلحوا ذات بينكم بغضي يوسه بضيحت
نوري ظاهر اولور لا خوف عليهم ولا هم يحزنون
خيانتي يوسه امانت نوري ظاهر اولور وتعهد
نوري ظاهر اولور قوله تعالى والذينهم لاماناتهم
وعهدهم راعون اي لسان طهارت قل كذبي
يوسه صدق نوري ظاهر اولور قوله تعالى واتقوا الله
ان الله توّاب رحيم بهتان يوسه مودت ورحمت
نوري ظاهر اولور قوله تعالى وجعلنا بينكم
مودة ورحمة لغوي يوسه وعظ نوري ظاهر اولور
قوله تعالى ان السمع والبصر والفواد كل اولئك
كان عنه مسئولا تجسسي يوسه تضرع نوري ظاهر اولور
ادعوا ربكم تضرعا وخفية مالا يعنيني يوسه ذكر نوري
ظاهر اولور فاذكروني اذكركم واشكروا لي
الايه حياصوي بوله يورك يوساك يوزي اق قوپكسن

قوله تعالى يوم تبيض وجوه وتسود وجوه دخي بر
كرامت وجوه يومئذ ناضرة الى ربها ناظرة صاغ
قولي يوسه ايثار نوري ظاهر اولور ويؤثرون
على انفسهم ونامه صاغ الينه ويرلمك كرامتي ظاهر
اولور واما من اوتي كتابه بيمينه صحبة دنياي
محبة الله نوري ظاهر اولور يحبهم ويحبونه اما
اولياء الله ارا سنده اكي كيسه جنابة دنيادن
غسل وطهارت قلدي لا تصوف ايچنده حدث
قلدي يلكز بري ابرهيم بن ادهم بري ابو يزيد كايت خليفه
ابرهيم ابن ادهم بلخ پادشاهيدي بونلر طهارت
قلسه لوا عضا لرندن نور ظاهر اولور دي اول
نورك دوشنايي برله قوا كودون ايچنده خرقه لرني
عيار لويدي بونلرك كبر شي نور حقشي نور اتورشي
نور دورشي نور هر عبادت قلدقجه نور على نور
ظاهر اولور دي قوله تعالى ينبت لكم به الزرع

بُوایت اچندہ اشارت وارد ر بعضی دانہ اوچ کوندہ
بتو طاری وچکت کبی مجاهده سی قتی اولدیغیچون
بعضی دانہ وقت کوندہ بتو خود کبی حق تعالی امر بر له
داود علیه السلام بر قران اصدی اچنه صوقویدی
طوز وتیدی التنه اودا ور دی قران دینده خود
بتدی اوزادی بود قلندی خود تمام اولدی بودانه
وقت کوندہ بتو وبعضی روایتده امی داود ع بان یوقد
نار عظیمه فبذر فیها الملح فنبت منه الخمص غیر دالکبیر
بیش کوندہ کمی یدی کوندہ کمی طقوز کوندہ کمی اون
بر کوندہ بتو شیخ مرشید مریدلرینک حال لرینی بلوب
حال لرینه کوره خلوت وریاضت بویورمق کرک مرید
شیخه اراده کلی وبرسه شیخ مریده ریاضت بویورمق
کرک خوش لقی وبشاشلق اچلق صوسنلقی بویورمق
کرک نفس امّاره سی اسیر اولمق کرک دایم ابدست
وطهارت اولمق کرک حضرت رسالت علیه السلام

اصحاب بر له بیعت قلدغی کبی شیخ مریدلر بر له بیعت
قلمق کرک حضرت رسالت پناه ص بیعتی سوره الفتحده
بیان قلدی ان الذین یبایعونک انما یبایعون الله وسوره
الاحزابده بیان قلدی ولقد کانوا عاهدوا الله
من قبل لا یولون الادبار الایه حق تعالی ذکر کاهنده
اکرم حمنه امیذک وارسه غسل بوزمغل حدیث صغری
حدیث کبری ارشدر یعنی شبه دن صقینغل
حرامه مرتکب اولمیه سین قال الشیخ قدس الله روحه
حضرت شیخ ادی موسی مرید ادی مرید شیخ زجر نه
صبر ایتمک کرک یخشه شیخ اندن صحبتی کسر
نیتکم حضرت موسی یه قال هذا فراق بینی وبینک دیدی
کما قال الله تعالی فانطلقا حتی اذا رکبا الایه بیندہ شرط
دخی اولدرکم شیخ هرندہ بویورسه مرید آنی دوتق
کرک نیتکم حضرت رسالت پناه ص بیوردکم
الصوم جنة ولا بد للمجاهد من الجنة لجهاد النفس

والشيطان لان لا يصيبه سهام ابليس تكم بشرط دخي
اولدركم مريد شيخ ارادت كتورد كيندن صكره
استيقامت اوزره ثابت اولوكرك مريدك احوالي
واصل متصل هاريب مطرود وقد مر تبيانه اما مطرود
علامتينك بري كوكلدن كچورسك غسل واجب اولور
توبه صوي برله غسل ايلمك كرك توبه قلمش حوبه
لري كوكلدن كچورسك مطرود اولورسين علامتي
اوچ نسنه در رحب الزيادة وحسد الاخوان وطلب
المنزلة عند الناس قوله تعالى ينبت لكم به الزرع
والزيتون الى قوله لقوم يتفكرون دانه كراو زرينه
تفكر قلسك فايده دليم در بعض دانه طواق لوجنه
دكلور دشر يتمز جور بعض دانه جفت سور ركت
طير اقدن طشره قلوب يتمز تقوى دانه يه حق تعالى
رحمت نظري قلسه اول دانه طيرغه قولور بتر
يشر ميوه كروير اندن تعتلر حاصل اولور حق تعالى

عما انتم تزرعونه ام نحن الزارعون دبوب بيورديي
قوله تعالى الم تر كيف ضرب الله مثلا كلمة طيبة
كشجرة طيبة الاية خلوتكرن درويشي دانه نشبيه
ايتمش بعض دانه صوبرله بترير بخ بكي حضرت رسول
بريخي كندو حضرتينه تشبيه ايلمش كنديه
اضافت ايتمش بيورمش كم الارزمني وانا منه
الي جهان فخرنوك الارزمني وانا منه دبوب بيور
حكمتي اولدي بركون مبارك محاسنيندن جوب اولا
ديو الديلر كوردي بريخ حضرت رسولك مبارك
ياشيندن مبارك محاسنيندن بريخ دوشوب
ليشا رمشن يتمش حضرت رسولك هر بختن اوقودن
اوينسه تنقى ايتكم مبارك كوكلينده دوشسه
اول ايتي اوقوردي كونلرده بركون مبارك
لفظنه بوايت كلدي قوله تعالى ان تعذبهم
فانهم عبادك وان تغفر لهم فانك انت العزيز الحكيم

اصحابدن

بُو آيَةِ كَرِيمَهْ تَكْرَارْ اِدِبْ صَبَاحْ اُولَبْخَه اِيچِي قَتِي اَغْلَادِي
مُبَارَكْ كُوزِنَكْ يَاشِي اُوَاچِينِي اَيْلَدِي مُوهْ مِنْلَرْ اَنَا سِي
عَايِشَه اَنَا مُوزْ رَضِيَ اللهُ اَيدِرْ دُشْكَدَنْ طِرْ كَلْدُمْ
كُورْدُمْ رَسُولَ اللهِ ع م اَغْلَمَقْدَنْ كُوزِي يَاشِي رَلَه اُوَاچِينِي
يَلْچِي اَيْلَمِشْ لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَاَخَّرَ
تَشْرِيف لُو پِيغَامْبَرِكْ اَغْلَمِغَي بُو وَجْهِلَه اُولَجَقْ اَغْلَمَقْ
بِزْ عَاصِي بِرِشُورْ اَتِدِ كُوزْ مُزْ مَعْصِيَتْلَرْدَنْ اِنَابَتْ وَتَوْبَه
قِلُوبْ بَغْرِمِزِي بَاشِي بِرْلَه كُوزْ مُزْ يَاشِي نِي كَنْدُ عُزَه اَيْلِش
قِلِتُوكَرْكْ حَضْرَتِ رِسَالَتْ ع م اُولْ بِرِنْجْ دَائِمْ سِنِي
كَنْدُوَاوْزِرَنَه اِضَافَتْ قِلْدِغِي كِبِي حَقْ تَعَالَى بِزْ عَاصِيلَرِي
كَنْدُوَاوْزِرَنَه لُطْفَنْدَنْ كَرَمِنْدَنْ اِضَافَتْ قِلُوبْ
بِيُورْدِكِمْ اِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ سِنَه بِرْ
اِشَارَتْ دِنْجِي اُولْدُرْ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ دِيُو بِيُورْدِي
نُورْ لُرْ بَيَانْ قِلْدِي اُولْ نُورْ لَرِي حَاصِلْ قِلُوبْ
اَزْكِي زَيْتُونْ اَغَاجِي كِبِي قِلِنْغَكْ سِنْ صَاغُوكْ نُورْ

صُولَكْ نُورْ اُولْسَه يَتَكَمْ بِيُورْدِي مِنْ شَجَرَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ
وَلَا غَرْبِيَّةٍ حَضْرَتِ رِسَالَتْ ع م نُورْ لِغِي سَبَبِنْدَنْ بِرَه
كُولْكِسِي دُوشْمَزْدِي زَيْتُونْ هَمْ نُورْ لُغِي شَمْعْ نُورِي بِرْلَه
اُوِي رُوشَنْ قِلُورْ يَتَكَمْ بِرُورْدِكَارْ بِيُورْرْ يَكَادُ
زَيْتُهَا يُضِيءُ الايه وَالنَّخِيلَ دِيُوبْ بَيَانْ قِلْدِي اِيمَانِي
قَوِيلَنْدُرْ غَلِ حُزْمَا يَه تَشْبِيه قِلْدِي حُزْمَا اَغَاجِي يُوزْ
اُوتُوزْ اَرْشُونْ اَرْتِقْ اَكْسُكْ اُولُورْمِشْ تَقْدِيرِ يَشَه سِ
اُرْسَه حُزْمَا سِي اُولْقَدَرْ طَتْلُو اُولُورْمِشْ اِيمَانِي حُزْمَا
اَغَاجِنَه تَشْبِيه قِلُوبْ بِيُورْدِي قَوْلُه اَلَمْ تَرَ كَيْفَ
ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ الايه وَدِنِي
بِيُورْرْ يُنْبِتُ لَكُمُ الايه اِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ دِيُوبْ بِيُورْدِي لِقَوْمٍ لَامِي لَامِ
مُلْكْ دُرُرْ قَنْجِي مَوْضِعْ دِنْ كِمْ تَفَكُّرْ قِلْسَه بُو آيَتِ اِيچِنَه
چُوقْ اِشَارَتْ تَكْرْ وَچُوقْ مَعَانِيلَرَه وَاقِفْ اُولُورْ عِلْمْ
اُوچْ دُرْلُودُرْ وَقَدْ تَمَّ بِرِسِي زُهْدِ اِيچِنَدَه دُرْ كَرَكْ دُرْ

كيم زهد برله جهد و تضرع و زاريق برله شرط
بكليه سين غفلته يولوز مياسين تاكم
ولي قوللرجمله سندن اولاسين كما قال الله تعالى الله
ولي الذين آمنوا يخرجهم من الظلمات الى النور قال
الشيخ قدس الله روحه سندن مجاهده اولسه
حق تعالى دن ولي لك ارادت اولور شيخ ابو سعيد
الخراز رحمة الله عليه يقول اذا اراد الله تعالى ان يوالي
عبدا من عبيده فتح الله باب ذكره ذكرك شرط لرني يرينه
كتورسك لابد ذكر قپوسيني اچار توفيق حاصل اولور
منت و تبرك كوروب ذكريي غنيمت دتوب
جان برله ذكر قيل قال الشيخ قدس الله سره اي
درويش كوكدركم الله اديلن اختيار قيله وز اينشا الله
هو آدينه لايق اولوب هو مقامينه ارشنلردن اولاوز
قال الله تعالى والذين جاهدوا فينا لنهدينهم
سبلنا توفيق رشوب ارادت الله ولي لك اولور

تجن ذكر بشلمق دلسك اولا اوازه ومدده برله بسم الله
الرحمن الرحيم دبوب يديكز جهره ومدده برله لا اله الا هو
دكل بعده لا اله الا هي آراسينده مذبرله يركك
اوندن دل كله الله الله الله دبوالله ذكريني قلغل
بو ذكره ذكر العبادة دينور عشق اخلاص برله
تجن ذكر الله اكوشل لتسك ذكردن لذت
بولورسين فاذا استلذ بالذكر فتح الله عليه
باب القرب فاذا داوم على الذكر رفعه الى المجلس
الانيس تجن قرب قپوسي مجلسه ذكريده ذكريدوكوكله
انس اورنا رايش بولورلكورز لقدن خلاص اولور
كما قال النبي عم وذكر الله اينسي اول وقت ذكر
اكوش قلمق برله دل ساكن اولور ذكر كوكله دشر
ماشاء الله چونكه كوكل ذكريدوبشلدي
بو ذكره ذكر الاله دينور اول وقتين معرفت
حقدن محفوظ اولور كما قال عم من عرف الله كل لسانه

ثُمَّ اَجْلِسْهُ عَلَى كُرْسِيِّ التَّوْحِيدِ وَقَدْ مَرَّ فَتْحُ تَوْحِيدِ
كُورْسِيِّ سِنْدَهْ قُعُودْ اِيتِّهْ كُوكُلْدَهْ اِسْمُ الْيَقِينِ
حَاصِلْ اُولُورْ اَنْدَا مَلَرِنْدَهْ رَسْمُ الْيَقِينِ بُولِنُورْ اَوَّلْ
وَقْتْ ذِكْرِكَاهْ سِرِّهْ يُورْ رَكَاهْ كُوكُلَهْ كَلُورْ مَا شَاءَ
اللَّهُ فَتْحُ ذِكْرِ اِيدُوَ اِيدُوَ اُنْسِ سِرِّدَهْ ثَابِتْ اُولْمَسَهْ
كُوكُلْ سَاكِتْ اُولُورْ مُتَّصِلْ سِرِّ ذِكْرِ اِيدَرْ مَا شَاءَ
اللَّهُ بُو ذِكْرَهْ ذِكْرُ الْهَيْبَةِ دِيرْ ثُمَّ اَجْلِسْهُ عَلَى
سِرِّ الْعَرْشِ سِرُّ الْعَرْشَدَهْ اُولْ تُورَابْ ذِكْرِ اِيدَرْ سِرِّ
عَرْشِ بَيَانْ اِيدَرْ اِنْشَاءَ اللَّهُ تَعَالَى سِرُّ الْعَرْشَدَهْ اَكُوشْ
اَكُوشْ ذِكْرُ قِلْمَغِلَهْ اُنْسِ رُوحَهْ دَشْ رُوحْ ذِكْرِ
اِيدُوبْ شُكْرَكَاهْ سِرِّ طَيَانُورْ اُنْسِ رُوحَهْ دُوشْ رُوحْ
ذِكْرِ اِيدَرْ رَكَاهْ رُوحَهْ طَيَانُورْ سِرِّ ذِكْرِ اِيدَرْ مَا شَاءَ اللَّهُ
فَتْحُ اُنْسِ رُوحَهْ قَرَارْ اِتِّهْ خُولْكَسَهْ رُوحْ سَاكِتْ اُولُورْ
طَيَانُورْ رُوحْ دَائِمْ ذِكْرِ اِيدَرْ بُو ذِكْرَهْ مُشَاهَدَهْ ذِكْرِ
دِيرْ مُشَاهَدَهْ ذِكْرِيْ اَكُوشْ اَيْلَدِلْسَهْ قَرَارْ اِتِّهْ

مَا شَاءَ اللَّهُ عَنْهُ الْحُجُبُ اَوَّلْ وَقْتِنْ حِجَابْلَرْ كُتُورُلُورْ
ذِكْرِ اِيدُوَ اِيدُوَ اِدْخَلَهُ يِ فِي دَارِ الْفَرْدَانِيَّةِ فَرْدَانِيَّتْ
سَرَايِنَهْ دَاخِلْ قِلُورْ لَرْ ذِكْرِ اَوْكُوشْ اَيْتِمَكْ بِرْلَهْ كَشْفُ لَهُ
عَنْهُ تَحَلِّي الْجَلَالِ وَالْعَظَمَةِ ذِكْرِ اِيدُوَ اِيدُوَ ذِكْرِكْ قَلْبِي
مُقْتَضَا بِسَجَّةِ جَلَالِ عَظَمَتْ كَشْفُ اَوْلَا فَحِينَئِذٍ وَقَعَ بَصِيرَةُ
الصِّدِّيقِ عَلَى الْجَلَالِ وَالْعَظَمَةِ ذِكْرِ اِيدُوَ اِيدُوَ بَقِيَ هُوَ
بِلَا هُوَ اُولُورْ بِنَهْ ذِكْرِ اِيدُوَ اِيدُوَ رُوحْ ذِكْرِنِي اَكُوشْ
قِلْقَ بِرْلَهْ حَقُّ الْيَقِينِ حَاصِلْ اُولُورْ فَحِينَئِذٍ صَارَ الْعَبْدُ
زَهْنًا فَانِيًا اَوَّلْ وَقْتِنْ مُوتُوا قَبْلَ اَنْ تَمُوتُوا حَاصِلْ اُولُورْ
مَيِّتْ اُولُورْ اَلِدْ وَتْزَا اَغِي يُورِيمْزْ اُولُورْ وَيَقَعُ
فِي حِفْظِ اللَّهِ وَكِلَايَتِهِ اَوَّلْ وَقْتِنْ قُولْ فَنَا
مَقَامِنَهْ اِرْشُورْ فَبَرِيءٌ مِنَ الدَّعَاوِي فَحِينَئِذٍ قُولْ
بُو مَقَامَهْ اِرْشَسَهْ دَعْوَدَنْ بِيزَارْ اُولُورْ مَحَبَّنِي
حَقِّ تَعَالَى بِلَهْ اُولُوبْ حَقِّ تَعَالَى بُو قُولِنِي سَوَرْ
بُو قُولْ حَقِّ تَعَالَى يِ سَوَرْ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يُحِبُّهُمْ

وَيحبونه فحينئذٍ يقول الله تعالى كنت له سمعًا وبصرًا
ويدًا ولسانًا وقلبًا فبي يسمع وبي يبصر وبي يبطش
وبي ينطق وبي يعلم بوندن كسه اول درجه سي
سر معراجن قلق كوك حق اليقين بولور اندن صكره
دخي بر مقام حقيقة حق اليقين در هو هو مقامي در
سر معراجنده ذكر قلاوز انشاء الله تعالى
خلوت قلوب اكر وقوق كوندن بو مقامي بولدكسه
دولت وسعادت سنك اكر بولمدكسه بنه وقوق
كون دخي اوتورمق كوك قال الشيخ اكر فتح اولسه
ساكه جور ومه يوز تحمل قل رضا وير شيخه تسليم اول كه
فتح ايده ساكه فتاح ايلدا اولسه كوكدر دوريشه كيم
تسليم كلي اول شرايط خلوتي رعايت ايدب هر
اينه وقت كون اوتورمق كوك اولا كيم ارحم الراحمين
رحم ادب اجتباه مشيبي حاصل اولا انشا الله تعالى
اللهم ارزقنا اكر بنه كشف اولسه ادمي ايكنده درت

طبع

طبع وارد اول طبايعه اخلاق ذميمه دير كه قوي
اولسه حق تعالى صحبتنه يرامز انلري كيدرب پاك
ايتمك كوك اولا كم مواد حاصل اولا بري صفرا در
خار يا بسدر اود طبيعت دتار تكبر لك قلق جبار لك
قلق هلاك ايلمك بولار بر له حق تعالى صحبتي بولمز
اكنجي سوداد رخشك بارد يا بسدر منافق طبعين
دوتار بلدكي بلمدكي كيشلر له اختلاط ادب تمو
كيسنيه مطيع ومنقاد اولق هر مراده يول ورمك
بوكيسنه دخي حق تعالى صحبتنه يرامز اوجنجي بلغدر
سرد تردر صو طبيعتين دوتار نه رنكلو قابه كوا كادون
نه رنكه قويسك قوشه بخس لري ايريدرهم كندو
بخس اولور هر كشي كم نفس هواسني اوزندن
كيدره تن هواسندن انده براثر بولنسه حق تعالى
صحبتنه يرامز دردنجي قان در كرم تردر هوا طبيعتين
دوتار تنفي هوادن برذره اولسه حق تعالى صحبتنه
يرامز

خوش لق صفا شرد رخور لق اختيار قل بخيل لق
سود ايه تعلق در جومرد لق اختيار قل كاهل لق
قان فعلي در زيرك اول نفسكه ادب قل اونتوق
وكندو اولق بلغم فعلي در جست چالاك اولغل
بو نسنلري اوزكدن كيرو كل دفع قلغل جهد له
مجاهده ايله طاعتكي خلاصله قلغل اولا كسد
حضرتده مقبول اولدن اولاسن طاعت ومجاهده
اچنده اخلاص هيچ ايش خلاصه كلمز قوللق ايچون يردر
در رسين زنهار اوصك اولمغل اخلاصله عنايت
قلسك متواضكلر مرادجه اولور قوله تعالى وما
خلقت الجن والانس الا ليعبدون حق تعالى رحمتندن
نوميدم ديو قير مغل عذابندن خوف ايت كل رحمتنه
اميد ايله كل كما قال الله تعالى انا عند ظن عبدي
بي لا تقنطوا من رحمة الله جمله موزه الله رضاسي
روزي قله انشاء الله قال الشيخ قدس الله سره

كوكلده انس اورنا مغه درت علة واردر يا توحيد
كرسي سنك خرابلغندن يا خود توحيد كرسي سنك
بساطنده نقصان ازري اولور يا خود جراغلرينك
روشنا سنده نقصان اولور يا خود كوكل
المه سندن اولور قيغي كوكلده كم بونسنلر
اولا اندة انس اورنا مازنفس اكوزني حورلق بچقي
برله قتل ادب كوكلي در كورمك كرك نتكم حضرت
رسول عم بيورردي موتوا قبل ان تموتوا توحيد
كرسي سنك درت ايا غي واردر برسي توحيد بري
ايمان بري شريعت بري ادب يدي بسالطي واردر
اراده ت تواضع فقر صبر رضا وعده انس بونلرك
بري اكسك اولسه كروقلغي لاشيء اولور خراب اولور
ويدي چراغي واردر معرفت عمل سنة اخلاص خوف شكر
بوچراغلرك برسي سست اولسه جمله سي سوينر دلبرله
ايدلن عادت ذكري كوكله يول بولمز كوكله

انس اورنا مدغی انکچوندر پس معرفت چراغنی یدی

نسنه دن یقوکرك صبر چراغنی الغل قوله تعالی

یا ایها الذین امنوا اصبروا واشکروا یعنی قوغل

لئن شکرتم لازیدنکم عمل فتیلنی چراغه قوغل

ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات کانت لهم جنات

الفردوس رضی الله عنهم ورضوا عنه حق توفیق

ویردکنی منت قل نفس هواسنی قوغل ونهی النفس

عن الهوی مجاهده طاشنی الغل والذین جاهدوا

فینا لنهدینهم سبلنا تضرع چقمغه بر له اورغل

ادعوا ربکم تضرعا وخفیة انابت کوکردی یرله یق

وانیبوا الی ربکم معرفت وعمل وسنت واخلاص

وخوف ورجا وشکر چراغلری یق توحید

کرسی سینی چراغلری وبساط لری یرله ارسته وآباد آن

قلغل کوکل پادشاهینی ذکر کور توحید کرسیسی

اونرینده قرارلیسون اندن صکره یر خلوت اختیار قل

هنکی قوی طوت اول وقتین کوکلکی جمع قیل دللة

عادت ذکر ندن شرایط خلوت یرله مشغول اول

دوام خلوت وذکر وصوم وصوم سکوت چونفی

وربط ودکر اعتراض ناکردن بو ذکر اولنان کبی مشغول

امیدلرکم انس کوکلکده قرارایده دل صامت اولا

کوکلك الا ذکر الله یدوبشلیه اللهم ارزقنا مع اهل الایمان

توحید کرسی سنی معرفت

چراغنی یقوب کوکل پادشاه اولوب عقل وزیر اولوب اعضا کرد

توحید ایمان

شهر چراغی عمل چراغی

رجا چراغی سنت چراغی

خوف چراغی اخلاص چراغی

ارادت بساط تواضع بساط فقر بساط صبر بساط

شریعت ادب

رضا بساط وعده بساط انس بساط

فیا یه طلاق وبیمکر کوکل نفسی مجاهده یرله اولدیمکر کوکل

اندن صکره بو مذکور لری یولنه امیدوارکم الله تعالی

محمد طغری یوسف

كما قال الله تعالى والذين جاهدوا فينا لنهدينهم
سبلنا حق تعالى دن عنايت بولور دلكي ذكر
كوكله دشر كوكل ايدي ايدي قلب سليم مقامنه
ارشور دلدن عادت ذكري قلور بو در جه كه آنى
وارد ر يوقر وده بيان اولدي كوكل الا ذكر ايله
ايدي ذكر دن كوكل دخي قلور دل دخي قلشدر
اول وقت ذكر سيره دشر الا و نعما ذكري اولور سر ذكر
ايدي بشكل اول ذكره الهيبة اد ور لر سر
دخي ذكر ايدي ايدي ذكر روحه دوشر مشاهده
ذكري اولور مشاهده ذكري دنور اول وقتن
دل دخي وكوكل دخي وسر دخي ذكر دن قلور روح
ذكر ايده بشلر امما سر ذكري كم اكه ذكر الهيبة در لر
اندن چوق افتلر وارد ر مهالك يري در چوق تنسلر بلور لر
اكثر كمسه بوندن هلاك اولور ضال و مبتدع اولور لر
شيخ مرشيد كركدر كم مريدي بو مهالك لردن

سانلغله كچوره قچن در ويش مشاهده ذكر ند دشسه
بشارت تلر ومژده لر بولور افتلردن قورتلور خلاص
اولور ايرق كمسه اغيار اكه يول بولامز اول وقتن
مقام حقيقته ارشور دل ذكري كوكل ذكري
سر ذكري اول كشي دن قلور يتيشر مقامه لايق
اولور دخي هو بلا هو مقامنه ارشور مقرب لر وسابقلر
جمله سندن اولور كما قال الله تعالى وامان كان
من المقربين فروح وريحان وجنة نعيم بو در جه يه ارشن
قوله خوف خطر قلمز ايمان مقبوله ارشور قال الشيخ
قدس الله سره كشي نه قدر كم خاص لردن اولور سه
خطر عظيم خواصه در كما قال رسول الله ع م الناس
كلهم موتى الا العالمون والعالمون كلهم موتى
الا العاملون كلهم موتى الا المخلصون والمخلصون
على خطر عظيم ابرهيم خليل الرحمن ع م بو مقامدن
كچوب هيبت مقامنه ارشدي قال الشيخ يحيى

قدس الله روحه فحتن ادمي مرا قبداوندره در لسه ترقي
برله بو مقامه ارشسه التبنجي هيبت مقامينه سزا اولور
الباب السادس في بيان الهيبة ابرهيم م فحتن هيبت
مقامينه ارشدي بي هوش اولوب دشدي فحتن
هوشي كلديسه عقلين ديردي قور قودن متحير
اولوب اغلاه يوانتي وجهت وجهي للذي فطر السموت
والارض حنيفا وما انا من المشركين ديوب ادب
صقلدي ايوب عليه السلام اوني اكه بيك جفت
قوي تلر اتني يديالر ودكتديلر هيبت مقامينده طوردي
اني مسني الضر ديدي ادب بكلدي ارحمني دمدي عيسى م
ادب بكلدي اذ قال الله يا عيسى ابن مريم انت
قلت للناس اتخذوني وامي الهين من دون الله قال
دين بير عي حق تعالى وتقدسدن اشتديسه ادب
مقامينده طور ب ان كنت قلته فقد علمته ديدي
ماقلت هذا الكلام دمادي موسى م ارني

انظر اليك ديدي سه حق تعالى ادب اوكرتدي
انظر الى الجبل ديدي موسى بو هيبتدن بي هوش
اولوب دشدي فحتن عقلي كلدي ادب بكلدي
تبت اليك ديدي قال الشيخ قدس الله سره كركدركم
هيبت مقامينده طور ب ادب سقلدي هر پيغامبر
عليهم السلام ادب بكلدلر مرادلريني بولديلر
هم سن دخي هيبت مقامينده ادب برله طورسك
مرادكه ارشه سين ادب ندر قال حكيم الادب
مجالسة الخلق على بساط الصدق مطالعة الحقايق
بقطع العلايق وقال حكيم الادب حسن معاملة
يتولد من الحياء والهيبة والشفقة وقال بعض
اهل الكلام الادب التخلي بلباس العبودية عن
اصفات الربوبية وقال حكيم الادب معيار الخدمة
وهو اعز من الخدمة وقال عالم الادب مقدمة
الخوف والخوف سراج القلب يبصر ما فيه من الخير
والشر

وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْاَدَبُ عِنْدَ اَهْلِ الشَّرْعِ الْوَرَعُ وَعِنْدَ
اَهْلِ الْحِكْمَةِ صِيَانَةُ النَّفْسِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اَدَّبَنِي
رَبِّي فَاَحْسَنَ تَاْدِيبِي وَاَثْنَى عَلَيَّ بِحُسْنِ الْاَدَبِ
حَيْثُ قَالَ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى وَقَالَ وَاحِدٌ
مِنَ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ بَابُ الرَّحْمَةِ مَفْتُوحٌ فَلَا
يَدْخُلُ فِيهَا اِلَّا بِالْاَدَبِ وَالْاَدَبُ مُفَارَقَةُ الْهَوَى
مَعَ مُرَاقَبَةِ الرِّضَاءِ وَقَالَ النَّصْرَابَادِي فِي التَّوْحِيدِ
اَلتَّوْحِيدُ مُوجِبٌ يُوجِبُ الْاِيمَانَ فَمَنْ لَا اِيمَانَ لَهُ
لَا تَوْحِيدَ لَهُ وَالْاِيمَانُ مُوجِبٌ يُوجِبُ الشَّرِيعَةَ فَمَنْ
لَا شَرِيعَةَ لَهُ لَا اِيمَانَ لَهُ وَلَا تَوْحِيدَ لَهُ وَالشَّرِيعَةُ
مُوجِبَةٌ تُوجِبُ الْاَدَبَ فَمَنْ لَا اَدَبَ لَهُ لَا شَرِيعَةَ لَهُ
وَلَا اِيمَانَ لَهُ وَلَا تَوْحِيدَ لَهُ قَالَ بَعْضُ اَهْلِ الْمَعْرِفَةِ
اَلْاَدَبُ عَلَى ثَلٰثَةِ اَوْجُهٍ اَدَبٌ لِلِّسَانِ وَاَدَبُ النَّفْسِ
وَاَدَبُ النَّفْسِ وَاَدَبُ الْقَلْبِ اَدَبُ لِلِّسَانِ مَا لَا يَعْنِيهِ
وَاِنْ كَانَ صَادِقًا فَكَفُّ الْكَذِبِ وَاَدَبُ النَّفْسِ اَنْ تَعْرِفَ

وَتُخَرِّضَهَا عَلَيْهِ وَتَعْرِفَ الشَّرَّ وَتَزْجُرَهَا عَنْهُ وَاَدَبُ
الْقَلْبِ مَعْرِفَةُ حُقُوقِ اللّٰهِ تَعَالَى وَالْاِعْرَاضُ عَنِ
الْخَطَرَاتِ الْمَذْمُومَةِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ رُوحَهُ
عَاقِلٌ لَبِيبٌ اَدِيبٌ سَلَّمَ لَهُ هَيْبَتُ مَقَامِ مِنْ دَنَ
خَلَاصٌ وَلُوبٌ يَدِ بِنَجِي مَعْرِفَتُ مَقَامِ مِنْهُ سَزَا اُولُورْ لَدَ
اَلْمَقَامُ السَّابِعُ فِي بَيَانِ الْمَعْرِفَةِ اِبْرَهِيمُ عم فَجَنَّ مَعْرِفَتُ
مَقَامِنَهْ اِرْشَدِ يِسَهْ مَا سِوَى اللّٰهِ يَعْنِي حَقْدَنْ غَيْرِي
قَتُو نَسْنَهْ ءِ اُونْتُدِي لِاَنَّهُمْ قَالُوا اَلْمَعْرِفَةُ نِسْيَانُ غَيْرِ اللّٰهِ
تَعَالَى وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ اَلْمَعْرِفَةُ مَعَ اللّٰهِ وَقَالَ
اَبُو الْحَسَنِ النُّورِيُّ اَلْمَعْرِفَةُ اَنْ تَعْرِفَ اللّٰهَ بِالْوَحْدَانِيَّةِ
وَتَعْلَمَ اَنَّهُ اَوَّلُ كُلِّ شَيْءٍ وَآخِرُهُ وَمُدَبِّرُ يَقُومُ كُلُّ شَيْءٍ
وَهُوَ قَائِمٌ بِنَفْسِهِ وَاِلَيْهِ مَصِيرُ كُلِّ شَيْءٍ وَعَلَيْهِ
حَيٍّ وَقَالَ اَبُو الْحَسَنِ الْعَامِرِيُّ اَلْمَعْرِفَةُ بِالْمَعْبُودِ يَقِيمُ
عَلَى ثَلٰثَةِ اَقْسَامٍ اَحَدُهَا اَلْمَعْرِفَةُ بِوَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ لِيُسَلِّمَ
عَنِ التَّعْطِيلِ وَالثَّانِي اَلْمَعْرِفَةُ بِقُدْرَتِهِ لِيُسَلِّمَ

عَنِ الشِّرْكِ وَالثَّالِثُ الْمَعْرِفَةُ بِصِفَاتِهِ لِيُسَلِّمَ مِنَ
التَّشْبِيهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ مِنْ عَلَامَةِ الْمَعْرِفَةِ الْمَحَبَّةُ
لِأَنَّ مَنْ عَرَفَ أَحَبَّهُ وَمَنْ أَحَبَّهُ الْتَزَمَ بِأَمْرِهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ
الْمَعْرِفَةُ إِحَاطَةُ الْعِلْمِ بِالْأَشْيَاءِ وَقَالَ أَبُو هَاشِمٍ الزَّاهِدُ
مَنْ عَرَفَ اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ عَبَدَهُ بِكُلِّ طَاقَتِهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ دَعَامَةُ الْبَيْتِ أَسَاسُهُ وَدَعَامَةُ الدِّينِ الْمَعْرِفَةُ
بِاللَّهِ وَالْيَقِينِ وَالْعَقْلُ الْقَامِعُ فَقِيلَ مَا الْعَقْلُ الْقَامِعُ
يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْكَفُّ عَنْ مَعَاصِي اللَّهِ وَالْحِرْصُ عَلَى
طَاعَةِ اللَّهِ وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
مَنْ فَعَلَ سِتَّةَ خِصَالٍ لَمْ يَدَعْ لِلْجَنَّةِ مَطْلَبًا وَلَا لِلنَّارِ
مَهْرَبًا مَنْ عَرَفَ اللَّهَ فَأَطَاعَهُ وَعَرَفَ الشَّيْطَانَ فَخَالَفَهُ
وَعَرَفَ الْحَقَّ فَاتَّبَعَهُ وَعَرَفَ الْبَاطِلَ فَاجْتَنَبَهُ وَعَرَفَ
الدُّنْيَا فَتَرَكَهَا وَعَرَفَ الْآخِرَةَ فَطَلَبَهَا وَعَنْهُ أَيْضًا
عَلَيْهِ السَّلَامُ ارْحَمُوا الْفُقَرَاءَ لِقِلَّةِ صَبْرِهِمْ وَارْحَمُوا
الْأَغْنِيَاءَ لِقِلَّةِ شُكْرِهِمْ وَارْحَمُوا الْجَمِيعَ لِقِلَّةِ مَعْرِفَتِهِمْ

وَفِي الْخَبَرِ أَنَّ دَاوُدَ عليه السلام نَاجَى رَبَّهُ فَقَالَ إِلَهِي مَا جَزَاءُ مَنْ
فَكَّ وَسَلَّمَ نَفْسَهُ إِلَيْكَ قَالَ يَا دَاوُدُ جَزَاءُ وُهُ عِنْدِي
شَيْئَانِ أَنْ أَجْعَلَ الْبَلْوَى قَيْدَهُ وَالصَّبْرَ صَيْدَهُ وَعَنْ
أَبِي نَصْرٍ الْحَدَّادِي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ أَنَّهُ قَالَ أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى
إِلَى دَاوُدَ عليه السلام مَنْ عَرَفَنِي وَمَنْ قَصَدَنِي أَرَادَنِي وَمَنْ
أَرَادَنِي طَلَبَنِي وَمَنْ طَلَبَنِي وَجَدَنِي لَأُورِثَنَّ عَلَى
غَيْرِي وَقَالَ حَكِيمٌ عَلَامَاتُ أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ سِتَّةٌ قَلْبُهُ
مَوْضِعُ الدِّينِ وَنَفْسُهُ مَوْضِعُ الْيَقِينِ وَفَهْمُهُ دَرْجُ الْعِلْمِ
وَلِسَانُهُ مَنْبَعُ الْحِكْمَةِ وَقُوَّتُهُ التَّصْدِيقُ وَكَلَامُهُ
الصِّدْقُ وَعَنْ بَعْضِ الْحُكَمَاءِ الْحُكَمَاءِ أَنَّهُ قَالَ كُلُّ عَالِمٍ
بِأَمْرِهِ غَيْرُ عَالِمٍ بِهِ فَلَهُ مَعْرِفَةٌ بِلَا رُؤْيَةٍ وَكُلُّ عَالِمٍ بِهِ
غَيْرُ عَالِمٍ بِأَمْرِهِ فَلَهُ رُؤْيَةٌ بِلَا مَعْرِفَةٍ وَكُلُّ عَالِمٍ بِهِ بِأَمْرِهِ
فَلَهُ رُؤْيَةٌ وَمَعْرِفَةٌ مِثَالُهُمْ مِثَالُ يَعْقُوبَ وَيُوسُفَ
وَإِخْوَتِهِ فَلِيَعْقُوبَ مَعْرِفَةٌ بِلَا رُؤْيَةٍ وَلِإِخْوَةِ يُوسُفَ
رُؤْيَةٌ بِلَا مَعْرِفَةٍ وَلِيُوسُفَ رُؤْيَةٌ وَمَعْرِفَةٌ وَثَمَرَةُ

يَعْقُوبُ الْفُرْقَةُ وَثَمَرَةُ الْاُخُوَةِ الْغَيْرَةُ وَثَمَرَةُ يُوسُفَ
الْمُلْكُ وَالرَّاحَةُ وَقَالَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ الْمَعْرِفَةُ فِي الْقَلْبِ
كَالشَّمْسِ فِي الْفَلَكِ لَكِنْ شَمْسُ الْفَلَكِ تَطْلُعُ مِنْ اُفُقِ
السَّمَاءِ وَنُورُهَا يَقَعُ فِي الْاَرْضِ وَشَمْسُ الْمَعْرِفَةِ تَطْلُعُ
مِنْ دَاخِلِ الْقَلْبِ وَنُورُهَا يَقَعُ عَلَى الْعَرْشِ تَكَمْ اِبْرِهِيم
كُورْدِي كِيمِي فَلَمَّا رَاَى الشَّمْسَ بَازِغَةً الْاَيَه مَعْرِفَتْ نُورِي
بِكُورْدِي بِيسَه شَمْسْ نُورِي لَاشَيْ اُولْدِي طَاقِتِي قَلْمَادِي
عَقْلِن دِرْدِي تَاءَ مُثْلِ قِلْدِي اِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ دِدِي
كُوكْلِي دُولْمَدِي حَقِيقَتَه اِرْمَدِي وَعَنْ حَكِيمٍ
اَنَّه قَالَ الْمَعْرِفَةُ عَلَى ثَلٰثَةِ اَقْسَامٍ مَعْرِفَةُ عَدَدِ النِّعْمَةِ وَ
مَعْرِفَةُ النِّعْمَةِ وَمَعْرِفَةُ الْمُنْعِمِ وَمَعْرِفَةُ عَدَدِ النِّعْمَةِ يُوَرِّثُ الْخَوْفَ
وَالْخَوْفُ يُوَرِّثُ الْحَذَرَ وَالْحَذَرُ يَحْمِلُ عَلَى الْفِرَارِ وَالْفِرَارُ
سَبَبُ النَّجَاةِ فَمَعْرِفَةُ النِّعْمَةِ يُوَرِّثُ الشُّكْرَ وَالشُّكْرُ
سَبَبُ الْمَزِيدِ وَمَعْرِفَةُ الْمُنْعِمِ يُوَرِّثُ الْمَحَبَّةَ وَالْمَحَبَّةُ
يُوَرِّثُ الشَّوْقَ وَالشَّوْقُ يُوَرِّثُ السَّعْيَ وَالسَّعْيُ

يُنْزِلُ الْمَنْزِلَ وَقَالَ الْجُنَيْدُ الْعَارِفُ الَّذِي نَطَقَ عَنِ الْحَقِّ
سِرُّهُ وَهُوَ سَاكِتٌ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ حَضْرَتِ
رِسَالَتْ پَنَاه اِتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ فَرْمَايِي كَلْدِيسَه
حَقِيقِي سِرِّ سَفَرْنَه اُوغْرَدِي رَاْسْ مَالْ كُرَكْ
اُولْدِي كُوكْلُوكْ اُولَاغِ اَرَه نِفَاقْ سَفَرْ اَسْبَابِي كُرَكْ
اُولْدِي حَضْرَتِ عَم اَنْدَنْ خَبَرْ يُورْدِكُمْ الْمَعْرِفَةُ
رَاْسُ مَالِي • وَالْعَقْلُ اَصْلُ دِينِي • وَالْحُبُّ اَسَاسِي
وَالشَّوْقُ مَرْكَبِي وَذِكْرُ اللّٰهِ اَنِيسِي • وَالثِّقَةُ
كَنْزِي • وَالْحُزْنُ رَفِيقِي • وَالْعِلْمُ سِلَاحِي • وَالصَّبْرُ
زَادِي • وَالرِّضَاءُ غَنِيمَتِي • وَالْفَقْرُ فَخْرِي • وَالْخَوْفُ
اِزَارِي • وَالْحَيَاءُ رِدَائِي • وَالزُّهْدُ حِرْفَتِي • دِيدِي
بُو اَسْبَابِلَرِي تَمَامْ قِلْدِي شَرِيعَتَه يِكْرِمْ بِرْ مَقَامْ كِچْدِي
طَرِيقَتَه كِرْدِي طَرِيقَتَه يِكْرِمْ بِرْ مَقَامِي كِچْدِي
حَقِيقَتَه قَدَمْ اُورْدِي سَنْ دَخِي حَقِيقَتَه قَدَمْ اُورْمَقْ
اِسْتَرْسَكْ مُقْتَدَاكَه اِقْتِدَا قِلْغِلْ تَسْلِيمِ كُلِّي اُولْغِلْ

فرمان دوتغل ایتمش مقامه لایق اولان عارفلر جمله
سندن اولوب مژده کلوب اویسن جعفر صادق ایدر
رضی الله عنه کیمسه که بو اون خصلت بولنسه مژده
بولیمز اولها سرور المعرفة والثانی انیس الوحدة
والثالث اخلاص العبادة والرابع حسن المعاملة
والخامس خوف المعارقة والسادس رؤیة المنة
والسابع صبر علی الشدة والثامن شکر علی النعمة
والتاسع رضاء القسمة والعاشر صدق المحبة قال
الشیخ قدس الله العزیز اکر بویله قدم اورسه
بو مقامله رب برلرینک آفتلری وارد راستدر
لری لایخ اولورانی کرامت صوب قلدکسه
انک برله مشغول اولدکسه مراد که ارشمز سن حضرت
رسولدم صاحب الورد ملعون دمردمشدر ملعون
جمله سندن اولورسین جهد ایلکل کندو ارکی
هلاک قلغل مراقبه اوزده منزل لری کجه کجه عبادت

قلغل

قلغل حضرت رسول صلی الله علیه وسلم خوسینی
خولان غل جعفر صادق رضی الله عنه ایتمش خولارک
نکم ایوسی وارسه آنی عمله بغلا غل عارفلر
جمله سندن اولغل شریعت طریقت مقام لرینک
عمل لرینه مشغول اولغل کوکلکی صافی قلوب سید
مقامنه ارشی کور کل امیدکی قوی اولغل
انشاء الله مرادکه ارشه سن والله الموفق والمعین
فصل فی بیان الحقیقة بسم الله الرحمن الرحیم
حضرت رسول علیه السلام حقیقته ارشدی حقیقت
عالمنده وارسه کوردی سر معراجینی قلدی
انشاء الله بیان قله وزر وعن ابن عباس رضی الله
عنه عن النبی م ناجی داود علیه السلام وقال
الهی ان لکل ملک خزانه فاین خزینتک
فقال الله تعالی ان لی خزاین اعظم من العرش
واوسع من الکرسی واطیب من الجنة

وَأَزْيَنُ مِنَ الْمَلَكُوتِ أَرْضُهَا الْمَعْرِفَةُ وَسَمَاؤُهَا الْإِيمَانُ
وَشَمْسُهَا الشَّوْقُ وَقَمَرُهَا الْمَحَبَّةُ وَنُجُومُهَا الْخَوَاطِرُ
وَتُرَابُهَا الْهِمَّةُ وَجِدَارُهَا الْيَقِينُ وَسَحَابُهَا الْعَقْلُ
وَمَطَرُهَا الرَّحْمَةُ وَأَشْجَارُهَا الطَّاعَةُ وَأَثْمَارُهَا الْحِكْمَةُ
وَنَهَارُهَا الْخِدْمَةُ وَلَيَالِيهَا الذِّكْرُ وَلَهَا أَرْبَعَةُ
أَبْوَابٍ الْعِلْمُ وَالْحِلْمُ وَالرِّضَا وَالصَّبْرُ الْأَوَّلُ هُوَ الْقَلْبُ
وَعَنْ بَعْضِ أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ مَثَلَ الْقَلْبِ
فِي الْبَدَنِ كَالْقِنْدِيلِ فِي الْهَوَاءِ خُلِقَ لَهُ أَرْبَعَةُ
عُرُوقٍ وَلِكُلِّ عُرُوقٍ مِنْهَا نُورٌ أَوَّلُهَا نُورُ الْعَقْلِ
وَالثَّانِي نُورُ الْمَعْرِفَةِ وَالثَّالِثُ نُورُ الْإِيمَانِ وَالرَّابِعُ
نُورُ الْيَقِينِ وَسُلِّطَ عَلَيْهِ رِيحَانِ رِيحُ الْفِكْرَةِ
وَرِيحُ الْمُنْيَةِ فَإِذَا هَبَّتْ عَلَيْهِ رِيحُ الْفِكْرَةِ زَادَ الْإِيقَادُ فِي
وَانْشَرَحَ الصَّدْرُ مِنْهَا كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَفَمَنْ
شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَإِذَا هَبَّتْ رِيحُ الْمُنْيَةِ
حَمَدَتِ الْأَنْوَارُ كُلُّهَا وَقَسَ الْقَلْبُ عَنْهَا كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَقَالَ أَبُو سُلَيْمَانَ
الدَّارَانِيُّ إِذَا سَكَنَ فِي الْقَلْبِ الْحَيَاءُ مِنَ
اللَّهِ تَعَالَى ارْتَحَلَتْ عَنْهُ الشَّهَوَاتُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَزَيَّنَ ظَاهِرَكَ
بِالْخِدْمَةِ وَبَاطِنَكَ بِالْمَعْرِفَةِ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ صُوَرَ تَوَكُّلٍ دَوَرِيٍّ قُدْرَةُ اللَّهِ دُنْ
رَحِيمٍ خَلْقٍ أَوْلَدَ غِنْدَنْ صَكَرَهْ مَلِكُ الْأَرْحَامِ
دِرْ لَوْبِرْ مَلَكْ وَارِدْ رَمْنَاجَاتِ قِلُورْ أَيْدِرْ الْهِي
كَيْفَ صُوَرَتَكَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى دَعْهُ حَتَّى أُزَيِّنَهُ
أَنَا لَائِقٌ نَظَارَةُ الْخَلْقِ فَيُصَوِّرُهُ وَيُزَيِّنُهُ بِالْقُدْرَةِ
لَا بِالْآلَةِ فَيَخْرُجُ مِنْهُ سَبْعَةُ جَوَاهِرَ فَيُزَيِّنُ وَجْهَهُ
بِجَوْهَرَيْنِ وَيُرَكِّبُ فِي مَحْجَرَيْهِ يَكُونُ عَيْنَانِ تُسَمَّى لَهَا
بَصَرًا وَجَوْهَرَيْنِ فِي صِمَاخَيْهِ تُسَمَّى لَهَا سَمْعًا وَجَوْهَرًا
قُبَضَةَ أَنْفِهِ تُسَمَّى شَمًّا وَجَوْهَرًا فِي لِسَانِهِ تُسَمَّى كَلَامًا
فَلَمَّا زَيَّنَ ظَاهِرَهُ لِنَظَارَةِ الْخَلْقِ زَيَّنَ قَلْبَهُ

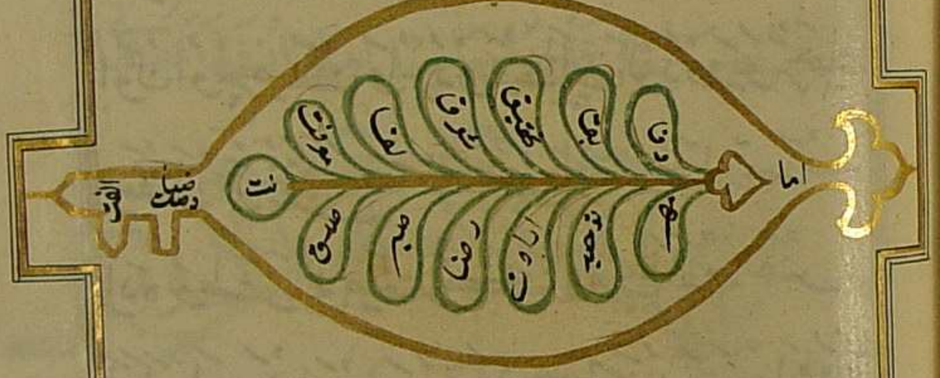
بجوهرة معرفته لنظارة الحق ثم يهيج ريح السعادة
حتى يأتي بسحاب الالفة فيمطر في هذه القلب مطر
الرحمة فيصير صعيدا ظاهرا وطهورا وينبت فيها
فيطهر قلبه من الكفر والشرك والتعطيل
والتشبيه لينزل ملك المعرفة في قلب عبده انواع النبات
ينبت فيها ارغوان وصال ونركس الفت ودرخت
امانت وتوحيد كلي ومرادت وريحان صبر
وزعفران رضا وبنفشة ضيا وسنبل وفا ونبات
بقا وبوي وفا لقا ومنشور مهر ولعل صدق وعنبر
تحقيق وسوسن شوق درصورت قلب سلطان
العارفين برهان المحققين سلطان بايزيد بسطامي
رحمة الله عليه صورتي بسته است مذكر كه
حضرتندن صور ديلر صور ديلر قلبدن خبر ور ديلر
بايزيد يتدي قلبك نشاني بيانله معلوم اولمزدي
اماسز كيمون درصورت بغليايين تاسيره قلب علمنده

رفايه اولا بلكل كم قلبي اوچ قسم ايلش لردر اولكي
اولكي قسمنه قلب مزكي دير لر صفت قلب مزكي
اولدركم اول قلبده برصحرا وار درا كه يقين
صحراسي دير لر واول صحرا ده برچشمه وار درا كه چشمه
صفا دير لر وبر اغاج وار درا كه شجر شوق دير لر اول
اغاج اوزرنده برتخت وار درا كاسر برمودت
اول تختده برسباط وار درا كاونش شرف دير لر
اوزرنده بربلت وار درا كه ابر الفت دير لر اول دم
انده رعد غرتوايدرا كه رعد محبت دير لر اول
زمان برق ظاهر اولورا كابرق هدايت دير لر
بعده انده يغمور يغرا كامطر رحمت دير لر واول
يغمور دن اول بش سنه بتون برسي ارغوان وصال
اكيمي نركس الفت اوچيمي درخت امانت درديمي
توحيد كلي بشيمي مراد ارادت اليتمي ريحان صبر
يديمي زعفران رضا سكزيمي بنفشه ضيا طقوزيمي

سُنبُلِ وفا اوُ بنیخی نبات وفا اوُن بر بنیخی بوی لقا اوُن
اکنیخی منشور مهر اوُن اوجنیخی لعل صدق اوُن دُر دنیخی
عنبر تحقیق اوُن بشنیخی سوسن شوق اول کوکلکم
بو ذکر اولا نلریله متصف اولا معرفة الله اول
کوکل تختنده الله طرفنده سلطان اولور عقل ندیم اولور
وعنبر اجابت اولور واکی کوز طلایه اولور واکی
قلاق جاسوس اولور واکی آل کاتب اولور واکی یاقی
مرکب وبیك اولور وهمت مشایخ یار اولور چونکه
آیاغنی مرکبه قویوب سوار اوله تضرع لجامنی صوله
انینه اله خشوع آیرنه قعوده خوف وخشیت
تازیانه صانع الینه اله وصال صحراسنی ایچنده جولان
قیله ومناجات طلبنی اوره بعده وصال طوینی
میدانی وحدنده انس جوکانینك قبضه اله
وقبضه وکمان کمالی زهد قیله وتیر امیده
کشاده ویرب خوف نشانینی اوره اول وقت

دوست دیدارینی صیاده خلقیله بیکانه ودوستله
آشنا اولا اکا خلاء وملاء براوله واول قلب
مزکی دیدر سابقا قلبی دراول قلب خلقك
معرفتی براله واخلاق حمیده یله معمور دردخایل
وسواوس شیطانی وخواطر هیج اول کوکله یولا
بولامز اولا صیقه قلب مزکی بودر صورت قلب

صوری

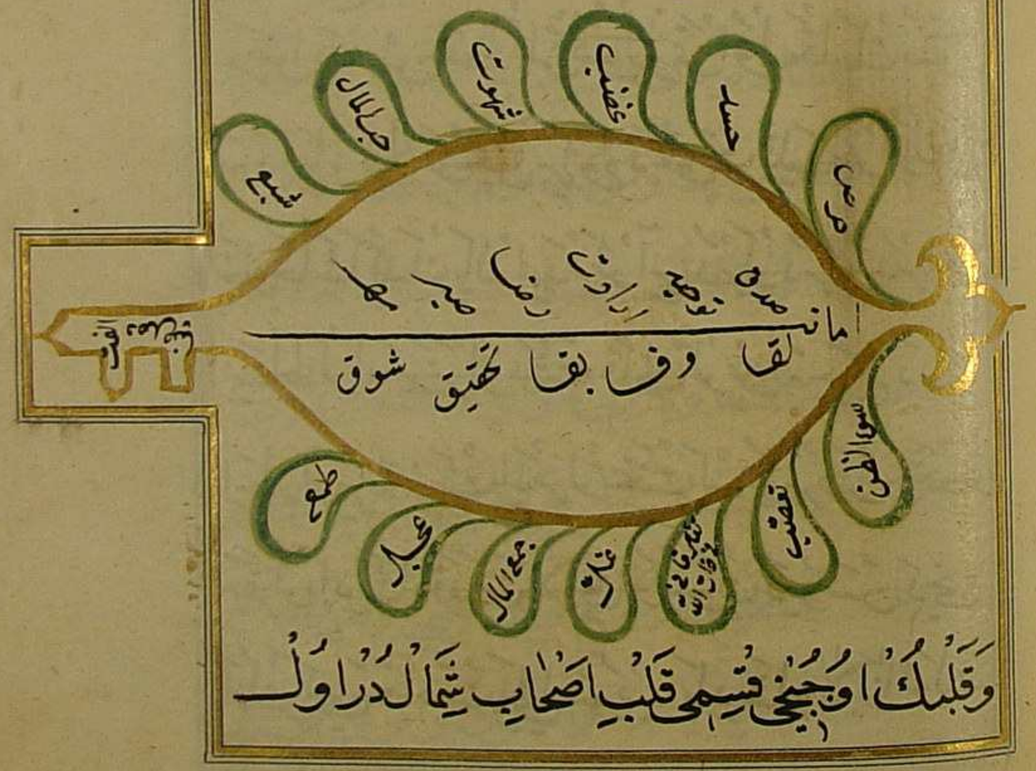

وقلبك اکنیخی قسمی عام قومك قلبیدر اکه قلب اصحاب
یمین دیرلر انوك صفتی اولدرکم که طرف
رحمانی یه میل ایدر کاه طرف شیطانیه میل ایدر
کاه آخرت عمنی یر طاعته وعبادته مشغول اولور

وَدُنیا دَن اِعراض اِیدَر وَگاه دُنیا عِمَن یِرُ ومَال وَاَسبَاب
جَمع اِیدَر کَه قُورقُوسِندَن اَغلَمقدَه وَنَزاعِدَه اُولُور
وَکَجمِش گُناه لَرِنَه پِشِمَان اُولُور وَگاه نَفس
وَشَهوَت وَایه سِنِدَه وَذُوقِنِدَه خَندَان وَگُناه
اَشلَمکَه بَهَادَر اُولُور گُناه دَن هِیچ پَاک اِیلَمَز وَبُو اَصحَاب
یَمِین قَلبِنده اِچرُو سِنِدَه اُون بِش سَنَه اَللَه طَرفِندَن
ثَابِت اُولُور رَحمَانِی لَردُر وَاُول قَلبُك حَشرَه ظَاهِر نَدَه
اُون اُوچ صِفَت وَار دُر شَیطَانِی لَردُر وَبُو رَحمَانِی
صِفَتلَر هَر بِرِی کَه شَخصِی طَرف رَحمَانَه جَذب
اِیدَه بُو حَشرَه غِی صِفَتلَر کَندُوی لَذَات نَفس
اَمَارَه یِلَه عَرض اِیدَر عَروسِی کِبِی کَندُوی یَه جِلوَه وِیرُر
لَاجَرَم گُناه اِتمَکدَه وَمَعصِیَت اِتمَکدَه شَخص رَاحِی
بَهَادُر اُولُور چُونکَه اَللَه دَن هِدَایَت اِیرِشَه دَروِیش
مَشَایِخ وَپِیرَان اَهلِ طَرِیقَت اُولُور صُحبَتِنَه مُلَازِمَت
اِیدَه وَلَوح سَعَادَتِی مُقَابِل دُوتَه مُبتَدَاء وَمَعَادِی

فکر ادیب

فِکر اِدِیب کُوکُلِنَه نَظَر اِیدَه وَکَجمِش گُناهلَرِنَه پِشِمَان
اُولُوب مَشَایِخ حُضُورِنده مُرَاقَبَه اُوزرَه صِدق
وَاِخلَاص بِرلَه طَاعَت وَخِدمَت اِیدَه وَهِمَت کَمَرِنِی
بِلِنَه بَغلَنُوب مَشَایِخ خِدمَت اِیدَه اَصحَاب یَمِین
کُجُوب قَلبِ مُزَکِّی حَاصِل اُولَا اِنشَاءَ اَللَه تَعَالَی
وَصُورَتِ قَلب اَصحَابِ یَمِین بُودُر جُملَه مُوَحِّدلَرِ
سِنِ لَرَه وَنِزلَرَه قَلبِ اَصحَابِ یَمِین دَن کُجُوب قَلبِ
مُزَکِّی کِه سَابِقَلَر قَلبِی دُر حَاصِل اُولَا اِنشَاءَ اَللَه تَعَالَی

وَقَلبُك اُوچِنجِی قِسمِی قَلبِ اَصحَابِ شِمَال دُر اَوَّل

جاهلك قلبي دركاهنك صفي اولدركم اول كوكلي
شيطان غارت ايلمشدر هدايت وعنايت يولي اكا
سياه وتاريك اولمشدر شهوات اني حصاره توبمشدر
قنقي طرفه دلوسه التون دلوسه كوهره دلوسه زنايه
دلوسه خمره نه كناه دلوسه التراول كوكلي شيطان
المشدر الله تعالي كلامني تعالي وتقدس
وحضرت رسول سوزني صلى الله عليه وسلم
ومشايخ سوزني اول كوكله نجه كه سويلكيه
عرض اديه سن حظ المز بتول اثمز اول قلبك صوبتي
بودر پادشاه لرى حجتن براوه دعوت قلسه لر اول اوى
خار خاشاكدن پاك ايدر لر آر ايدر كودر لودر لو
بساط كوله بزنر لر بشته قالي لر يوله حرير دن
ازار كوبر له زينت ايدر لر تخت لر قوهر لر وشمعلر
يقر لر پادشاه قدمنه لايق اولسون ديوسن دنجي
انك كبي سعادت يلي اسوب پادشاه لاينالوك

قلبدن اجر سرادلوسر ابني شرك نفاق ريا وعجب
حسد كينه وغيبت بهتان بخاست لرندن اريدوب
استقامت تختني اورب يدي مفر شلري بزيوب
معرفت پادشاهي اول تخت اوزره شمع كراولكده ينور
مزين اولسون حق تعالي سنك ظاهر صورتكي كم
خلقك منظر كاهي در بوذكر اولان جوهر لوبر له
بزدي وقلبكي معرفت جوهري بر له بزدي امدي
سن دخي جهد قل حقك منظر كاهيني غل غشدن
وبر مزاعتقاد لردن پاك ادب اراسته قل غل تاكم
قلبك اينه سي پاك اولوب اول بي چون جمال الله
مشاهده اولا كما قال رسول الله صلعم ان الله لا ينظر
الى صوركم ولا الى اموالكم ولا الى
اعمالكم ولكن ينظر الى قلوبكم ونياتكم
استقامت تختينك قوايم لري يعني ايا قلري در تدر
الانابة والمودة والمحبة والشوق وافرش على السرير

سبعة تحت ازره بساط لري يديدر الصديق
والاخلاص والثبات والتكينة والتوبة
والارادة والخير والقبول واو قد حول السر باربعة
عشر شمعا وهي العقل والعلم والفهم والانتباه
والذهن والحفظ والحلم والخوف والرجا شرح القلب
وحيات القلب والحياء واليقين والبصيرة قال
الشيخ قدس الله سره سمعت ابا احمد الجرجاني يقول
سئلت عن الحكمة في قوله تعالى لعمرك يا محمد
لعمرك اقسم الله تعالى بحياته فقلت من كان
عيشه وحيانه كعيش محمد ع م كان له ان يذكر القسم
بحياته فان نفس محمد ع م كان في طاعة الرب
وقلبه في محبة الرب ولسانه في ذكر الرب ونواده
في رؤية الرب ووجهه في سجدة الرب ويده
في عطية الرب ودعوته الى الرب فكان من
راسه الى قدميه مشغولا لم يكن فيه حظ لغير الرب

فلذلك اقسم الله تعالى بروحه وحياته فقال لعمرك
يا محمد سندي بو ذكر اولان عملر به عامل
اولوب نفسكي مجاهده له موئس ايتسك حق تعالى
پاك ومزين قلوب بتمش مقامه لايق واهر زاي قلوب
عجب دكل كما قال الله تعالى والذين جاهدوا
فينا لنهدينهم سبلنا وقال صلى الله عليه وسلم
لا فتى الا علي قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
انا مدينة العلم وعلي بابها قال الشيخ قدس الله سره
تنكي حضرت رسول كبي قلوب كرك سين فتوتكي
علي حضرت كبي قلق كرك تاكيد حقيقته لايق ولاسين
جميعي مرادك حاصل اولاسر عالمنه عالم كبر ادنور
حضرت رسول ع م سير عالمنده سيران ايدركن
فتوده حضرت علي كوردي يسه انا مدينة العلم
وعلي بابها دديي اول كلامك سري مشايخ
يولي دركم سلسله يله حضرت علي بن جعفر رضي الله
عنه

حضرت علیدن رسوله چقرم سن دیمکی حقیقتی
راست قلوب حقیقت مقامندن جولان قلمق گرك
دکر سکوز جهد ادب بو اون صفت بر له متصف
اولوك الحفظ والصبر والیقین والزهد والصدق
والعدل والجود والشجاعة والخلق الحسن قال یحیی
بن معاذ الرازی رحمة الله علیه الفتی محتاج الی
عشرة اشیاء الی حفظ کحفظ یوسف ع فان من
لا حفظ له لا فتوة له والی صبر کصبر ایوب ع فان
من لا صبر له لا فتوة له والی یقین کیقین ابرهیم
فان من لا یقین له لا فتوة له والی صدق کصدق
ابی بکر فان من لا صدق له لا فتوة له والی عدل
کعدل عمر فان من لا عدل له لا فتوة له والی شجاعة
کشجاعة علی فان من لا شجاعة له لا فتوة له والی
حسن الخلق کخلق حضرت رسول الله ع فان
من لا خلق له لا فتوة له کما وانك لعلی خلق عظیم

ابرهیم خلیل فتوتینك اثری ایله قبل الیه اربعمایه مجوسی
فاضافهم واحسن قراهم والی کل واحد
منهم دفع درهمین فقالوا احسنت ضیافتنا فهل
من حاجة من عمارة الدنیا او غیره فقال ابرهیم
لان تسجدوا المعبودی فقالوا لا یمکننا هذا قال
ابرهیم ع فمزوا بسلامهم فقال رئیسهم ما یضرنا
ان نسجد لله ویفرح قلبه بذلك فوقعوا ساجدین
فقال ابرهیم یا رب استعملت انا العبودیة فاعمل
انت الربوبیة فحبب الرب الیهم الایمان فرفعوا رؤسهم
مع الایمان فقالوا لا اله الا الله ابرهیم خلیل الله
شیخ یحیی ایدر قدس الله سره ابرهیمك فتوتینك
اثری ظاهر اولوب بر دفعه درت یوز مجوسینك
کوکل لرینه عنایت نظرین دین اسلامی سودرب
صدق ایله ایمانه کلدیلر بنه سن دخی مجاهده قلوب
ریاسوز اخلاصله عمل ایله کل تا کوحق وعده ایدر کی

اوچ يوز التمش نظر سنك كوكلكه تجلى ادب يكرم بر
مقامده يغى الهام طوطى لرى شادخندان اولوب ذكر لرنى
وتسبيح لرنى ايدوبشليه جهد ايله كم بو پاك عمل لر بر له
عامل اولاسين الله مورنيه يار من مولى من جل جلاله قلبكى
قلب مطمئنه قلوب قلب سليم حاصل اولا ان شاء الله
تعالى اول خالق پروردكار جل جلاله تن
اجنده قلبكى قنديل كبى قلمشدر اول قنديلك اكى طرفنه
اكى دريجه قلمشدن بريسى صاغ طرفنده دن وبريسى صول
طرفنده دن صاغ طرفنده غى دريجه دن ريح الفكرة اسر
صول طرفنده غى دريجه دن ريح المنة اسر الله تعالى
جل جلاله كوكلده درت نهر يرا تمشدر نهر
الالاء نهر النعماء نهر المهيمنة نهر الزبوبية حتى
درويش طاعتنده ومجاهده سنده سست اولسه
قلبك صول يانده غى دريجه دن ريح المنة اسر
اول نهر لر صوغله كوكل بوستانيك ريحانلرى

قوترا اغاجلرى صرر وب يپراقلرى دوكلور يكرم سكز
الهام طوطى لرى ذكر لرينى وتسبيح لرينى ايتمكه سست
اولورلر كرتكم قيش كونلرنده ارض ميت اولوب يچكلرى
هلاك اولوب اغاجلرى قوريوب ميت كبى اولوب
سندوا جلر هزار دستانلر كتدكى كبى اولور
تحن دوريش طاعتده ومجاهده سنده قوى اولسه
اول قلبك صاغ يانده غى دريجه دن ريح الفكرة اسر
قلب منور اولور اول درت نهر لرك ارقلرى
آرينور ريح السعادة اسر الفت خوف وحجاب ولدى
قوتا پرياز كونلرنده بولت قوپدغى كبى حق تعالى
جل جلاله واندن خبر ورر بيورر الله الذى ارسل
الرياح فتثير سحابا فيبسطه فى السماء كيف يشاء
ويجعله كسفا فترى الودق يخرج من خلاله انجاق
اول قلبه رحمت يغمز لرى يغار خار خاشاكى اول
نهرك ارغندن پاك ادب ارندن نته معبود من

جل جلاله كلام قديمند خبر ويركم فاحتمل السيل
زبدا رابيا ومما يوقدون عليه في النار ابتغاء حلية
او متاع زبد مثله كذلك يضرب الله الحق والباطل
فاما الزبد فيذهب جفاء واما ما ينفع الناس
فيمكث في الارض كذلك يضرب الله الامثال للناس

هذه شجرة عند نهر الآلاء

قال الشيخ قدس الله سره بو اثر سنده اولسه محبت
دعوسي قلغل اكر بو عيسه او قويون اوركي
بلكل حقدن فوترق فحن بو خاص عملدن بر له
عامل اولسك بو كتاب شفاء الاسرار كه ديدكي
كبي نهر الآلاء اتمغه بشلر فحن نهر الآلاء اتسه
اول ارعوك باشنده بر توت اغاجي وار در اول
اغاج بيشر رحچكلري بيراقلري اچلو رانك يدي
بداغنده يدي الهام طوطيلري او تورب طورر لر
هر بري هزار در لو حانله اول پاك قدوس منزه
سلطاني مولايي ذكر قيلور لر شيخ ايدر مولامن
جل جلاله موسى يه بيوردي كم يا موسى الانعمتي
ونعما نعمتي قومكه بيان قيلب منت قيل ديو بيوردي
موسى ايتدي الهي الانعمتك نعما نعمتك ندر ديدي
معبود جل جلاله بيوردكم الانعمتم اولدركم
كفري اخلاق مذمومه سوء همدم كوكللر ندن

چقردم فسقي ومعصيتي سوردم مدمركريه كسترم
نتكم معبودمز جلاله كلام قديمنده بيورر وكره
اليكم الكفر والفسوق والعصيان نعما نعيمتم
اولدركم ايماني واخلاقي محموده ء سوردم
كوكلم لوندن محبتني برك ومحكم قلدم نيتكم
معبودمز كلام قديمنده بيورر واكرالله
حبب اليكم الايمان وزينه في قلوبكم عمادي
فاريابي رحمة الله خالصة الحقايقده بيان قلور
فحن الاارغي وصته كوكلده كي تندكي اخلاق
مذمومه ي اياك ايدرارايدر كوكلدن سبعيت
بهيمت شيطانيت صفتيني كيدره رر الهام طوطيلري
هربد قله ذكر وتسبيحني ايتمكله اخلاق مذمومه
اينساندن دفع قلور اول بداغنده مشرق ومغرب
اراسنده آنا ربكم الاعلى دينلرك بشي
فرعون دررلعنة الله عليه سنك مشرقك

طوغدغك كوندر مغربك اولدكوك كوندر فرعونه
انا ربكم الاعلى دينلرك باشي فرعون دررلعنة الله
دكي وقت مالكم من اله غيره دينجه يدك
مهلت بيورر ذيلر بندن اوستن تنكري يوقدر ديدي
هلاك قلديلر ساكه عزعزيه واريجه مهلت بيورلر
الهام طوطيلري سنى اول فرعون دكي عملدن
ايراغ اولسون وربطيه دشب هلاك اولسون ديو
دايم ذكر لرينه وتسبيحلرينه مشغول دررت
المشرق والمغرب لااله هوا كبني بدك مقامنده ايمي
الهام طوطي سي بن اولدرم بن دركورم دينلرك
عمل لرني بو تسبيحه مشغول اولوب سندن دفع قلور
لااله الاهو يحيى ويميت بن دركورم بن الدرم دينلرك
باشي مزود لعين لعنة الله زندادن اكي سوجلوي
چقردي برني قويوردي وبرني الدردي انا حيي
واميت دديي اولدرمك دركورمك صنورينكزكم

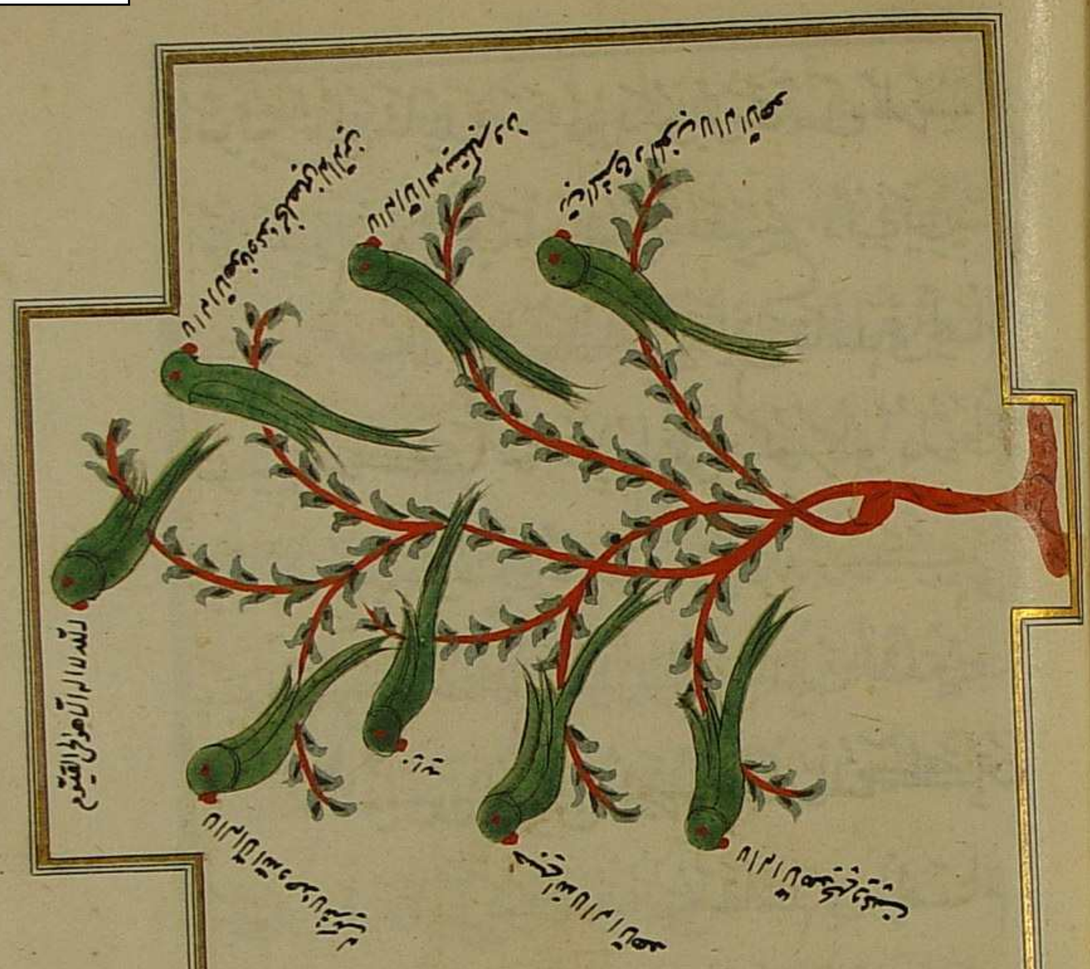
سلالة طين دن كلن منى صويني قرارمكين ده
اوچ قات قراكولق اچنده صواوزرنده تصوير
ادب وصورتكم فاحسن صوركم صورتلو لقد
كرمنا بني ادم كرامتلو يدي حال اوزرنده يرحالدن
يرحاله كجورب محمد عم آدمي اوزرنده صورت قلمغي
عقلي يوغنيدن خلقت واحياصانمادي صورت
مما نتكم معبودكم اولدر يدي حالدن كلام
قديمنده خبر ويرب يورديكي ولقد خلقنا الانسان
من سلالة من طين ثم جعلناه نطفة في قرار
مكين ثم خلقنا النطفة علقة فخلقنا العلقة مضغة
فخلقنا المضغة عظاما فكسونا العظام لحما ثم
انشاناه خلقا اخر فتبارك الله احسن الخالقين
آدمي اچنده بوصفت اولور يعني بن لك صفتي بن
قلورم درآنكچون انساننده بوصفت بقيته قلمسون
ديو ذكر ايدر تسبيحني يادقلورا وچنجي بداغي

الهام طوطيلري شول بن لك قلن متكبرلركم
اول مذموم صفتله متصف درر لربن لك قلن
متكبرلرك باشي ابليس لعين درر نه ديدي
انا خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين ديدي
آدمي نك اچنده شيطانيت صفتندن نسنه قلمسون ديو
بو تسبيحي يادا ادب ذكر ايدر قوله تعالى انهم كانوا
اذا قيل لهم لا اله الا الله يستكبرون درر نجي
مقام دنجي الهام طوطي سي شول اهل دنيانوك
اخلاق مذمومه لريني آدميدن دفع قلمغيچون
بو تسبيحي يادقلب ذكر ايدر حسبي الله لا اله
الا هو بونلرك باشي قارون لعين درر زكوة ومزمن
سورزكي طوتمزن ديوب موسى يه بهتان ادب
يرحاتونله تهمت قلدي الله تعالى دنجي اني سالحبر له
يره طمسل تدي آدمي اول مذموم صفتلردن
بري اولسون ديو يادقلوب ذكر ايدر بشيني

مقامدة اولان الهام طوطيسي ربوبيتدكي اخلاق
مذمومه كوره عمز كزلوسي وارد ربوبيته طيماق
شرك جلي وعملنه رياقتمق شرك خفي در شرك خفي نك
بيتي آدمي كوره مزاماً عمز الي يدره قره قوجه اوزرنده
نيتكم ازي كوره عمز آدمي اجنده شرك خفي انك بيي در
آدمي ده اولصفت قلسون ديوب اكا طيماك ديو
بو تسبيحي يادقلوب ذكر ايدر لا اله الا هو
فادعوه مخلصين له الدين التيجي مقامدغي الهام
طوطيسي معبود مزلايق اولين صيفتلرك اخلاق
مذمومه لرني دفع قلور در لو در لو صيفتلرلر
در لو حاشا اول رديي صيفتلري دفع قلمغجون
بو تسبيحي ذكر ايدر الله لا اله الا هو الحي القيوم
الي آخره العلي العظيم الله لا اله الا هو قال وانما
ابتداء بهذه الآية باسم الله لان التوراة والانجيل
والزبور واللوح المحفوظ ابتداء بهذه الاسم وايضا

ابتداء بالله لان اصناف الكفرة سبعة الدهرية
والثنوية والباطنية وعبدة الاوثان واليهود
والنصاري والمجوس فابتداء بذكر الله اشارة الى
الاثبات ردا على الدهرية ثم قال لا اله الا هو اشارة
الى الوحدانية ردا على الثنوية ثم قال الحي لقيوم
اشارة الى ذاته على عبدة الاوثان والباطنية
جميعا ثم قال لا تاخذه سنة ولا نوم ردا على
اليهود والنصاري ثم قال له ما في السموات
وما في الارض ردا على اليهود والمشركين
ثم قال من ذي الذي يشفع عنده الا باذنه ردا
على المعتزلة ثم قال ولا يحيطون بشيء من علمه
الا بما شاء ردا عليهم بهم انكر الصفات ثم قال
وسع كرسيه السموات الي قوله وهو العلي العظيم
ردا على من انكر كمال عظمته مثل الباطنية
والجهمية فمن اقر بهذه الآية قلبا ولسانا

وبهذه الاشياء التي ذكرها الله في هذه الآية فقد تبرأ
من الكفر والبدعة وأتى بالاسلام والسنة
والجماعة يقول الايمان الاقرار باللسان والتصديق
بالقلب فيجمع بينهما ومن قال في العمل ان العمل
شرايع فقد عن مذهب الشاكية لانهم
يقولون العمل شرايع يدبخي مقامد غي الهام طوطسي
قوله تعالى عز وجل قل هو ربي لا اله الا هو عليه
توكلت اشبوا ولو معبود من ياد قلمقده الوليب
ياد قلمد قلونك اخلاق مذمومه لري ذكر اولن
آيتي تسبيح ادنوب اول يوجه معبود ك جلال عظمتني
ذكر ادب اول اخلاق مذمومه لري دفع قلوربكا جاء
بالحق وصدق المرسلون نهر الا اله الا هو
يحيي ويميت هذه الشجرة عند نهر النعماء

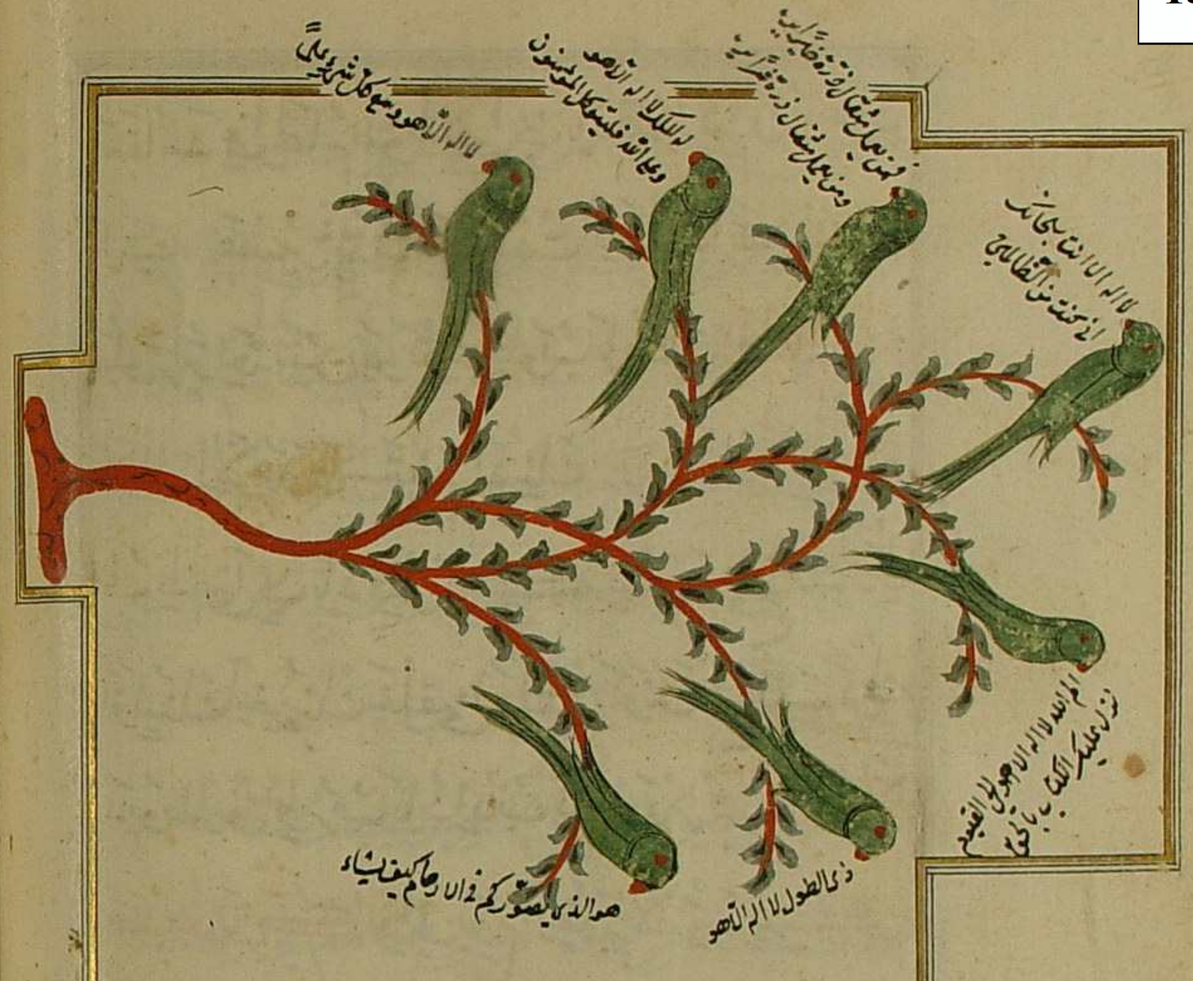

نهر المهيمنة ارماغنك باشنده بر توت اغاجي
وار در شجره معرفت در لو انك دبخي يدي يداغي
وار در دكمه بويداغنده بر طوطي وار در الهام قوب
طور در لو مولامزي يا دقلور لو در دكمه بويداغي بر رمقا
اول مقامد غي الهام طوطسي اول كور كلوآدي ذكر
ايدركم الله بر در مهيمنة انجاق اكه لايق در در

مدر

اُمُولِقِ اَنْكَ شَانِنْدَهْ سَزَادُرْ دَيُوبُوْ مَقَامُدَهْ طُرُبْ
اُولْ عَظِيمْ مَوْلَامِزِي يَادْ قِلُوبْ تَسْبِيحْ اَدُبْ ذِكْرَايْدَرْ
لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى اِكِنْجِي مَقَامُدَغِي اِلْهَامْ
طُوطِسِي سَكَا بِكَا تَعْلِيمْ اِيچُونْ كُورْ كِلُوَادْ لَرْبُولَهْ
دُرْ
دُيُوَاوُلْ يُوجَهْ مَوْلَايِي يَادْ قِلُوبْ ذِكْرَايْدَرْ بُوتَسْبِيحِي
ذِكْرَايْدَرْ هُوَ اللّٰهُ الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ
السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ
سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ اُوچُنْجِي مَقَامُدَغِي اِلْهَامْ
طُوطِسِي اَيْنِي يَادْ قِلُورْكُمْ آرِي اُولْدُرْ شَرِيكِي
اُورْتَايِغِي يُوقْدُرْ شَانِنَهْ لَايِقْ اُولْمَيَنْ صِفَتْلَرْدَنْ
پَاكْ وَمُنَزَّهْ دُرْ دِيُو يَادْ قِلُورْ طَانِقْلِقْ وِيرْ لَا اِلٰهَ اِلَّا
هُوَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ دُرْدُنْجِي مَقَامُدَغِي
اِلْهَامْ طُوطِسِي اَيْنِي يَادْ قِلُورْكُمْ مَعْبُودْ بِالْحَقْ اُولْدُرْ
اُولُوعَرْشْ اِسِيدُرْ دِيُو اُولْ يُوجَهْ سُبْحَانِي يَادْ اِدُبْ
ذِكْرَايْدَرْ اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ بِشِنْجِي

مَقَامُدَغِي اِلْهَامْ طُوطِسِي اَيْنِي يَادْ قِلُورْكُمْ اُولُوعَرْشْ
اِسِينَهْ تَقْصِيرْ قِلْدُكْ مَعْصِيَتْ اِشْلَدُكْ اَللّٰهُ نِيَازَايِتْ
يُلُورْ يَرْلِغَهْ سِنْ بُوتَعْلِيمِي قِلُوبْ يَادْ قِلُورْ فَاعْلَمْ اَنَّهُ
لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ اَلْتِنْجِي مَقَامْ دَغِي اِلْهَامْ
طُوطِسِي اَيْنِي يَادْ قِلُورْكُمْ قِيَامَتَهْ هِيچْ شَكْ اِتْكِلْ
اَوْلَيْنُكْ آخِرِينُكْ خَلْقِنِي اُولْ حَقْ كُوندَهْ جَمْعْ قِلِسَهْ گَرَكْ
دِيُو طَانِقْ وِيرْ يَادْ اِدُبْ ذِكْرَايْدَرْ اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا
هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ يَدِنْجِي
مَقَامُدَغِي اِلْهَامْ طُوطِسِي اَيْنِي يَادْ قِلُورْكُمْ جَمِيعِي
اَشْيَا وَمَخْلُوقَاتْ هَلَاكْ اُولُوجِيدْ رَبَّانِي اُولْ حَيِّ اَزَلْ
وَاَبَدْ دُرْ دِيُو ذِكْرْ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ
وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ هٰذِهِ شَجَرَةٌ عِنْدَ نُهْرِ الْوَهِيبَهْ

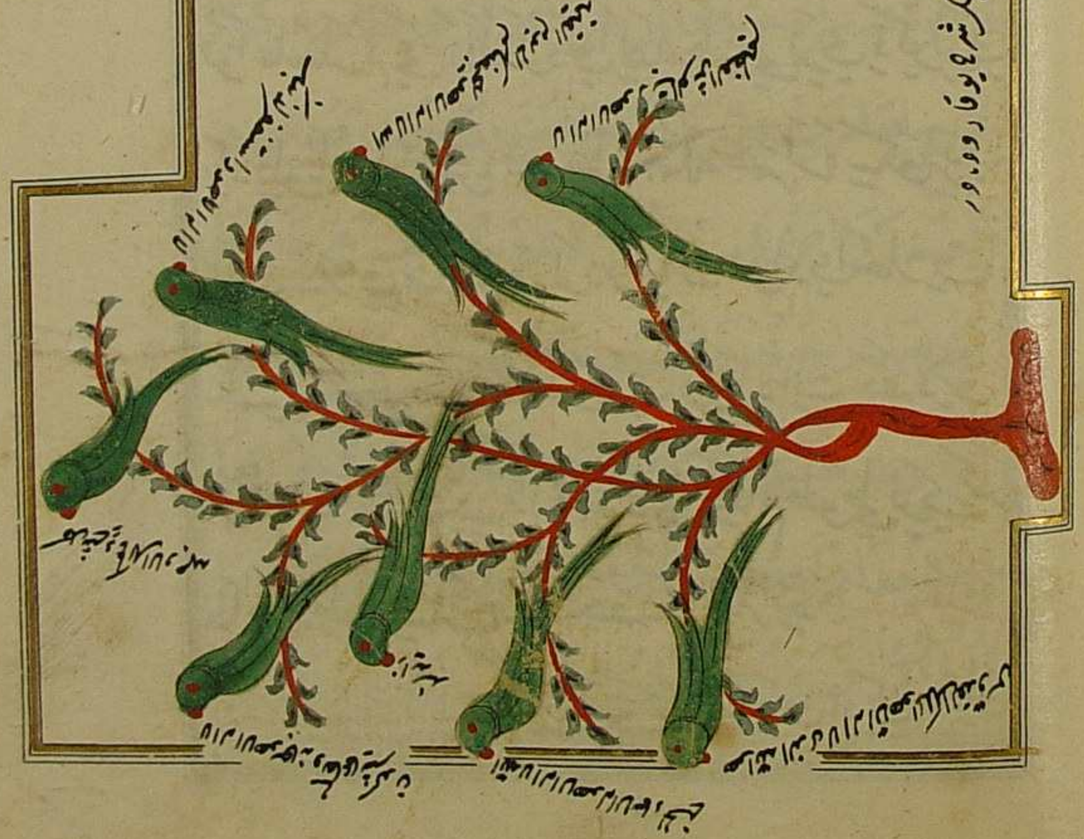

فصفت نهر الوهیته نهر الوهیت ارما غنک باشنده
یر توت آغاجی وار در شجره تعریف در کوانک درختی
یدی بکا غی وار در کمه بر یدا غنده یر الهام طوطیسی
قوغشدر مولای یاد قلورلر ایدر لر قراکوانه رحیمی
ایچنده بخه کیه دلرسه انجلین صورت قلورد لرسه
قراقلورد لرسه اق قلور قدنک اوزونده وقصه سنده

ایرادیتی بخه متعلق اولورسه انی قلورانکدن ارتق
تنکری یوقر بویتی کامل درردیو یاد ادب
ذکر قلورنیکم کلام قدیمنده بیورر هو الذی
یصورکم فی الارحام کیف یشاء لا اله الا هو
العزیز الحکیم انینی مقامدغی الهام طوطیسی
انی ذکر ادرکم عالم درردر لوم علی کمال
انرره درر کم دلرسه انی قلورانکدن ارتق تنکری
یوقدر کلی تسنیه علی واسع درمثلی وبکدشی یوقدر
دیو تسبیح یاد ادب ذکر قلور لا اله الا هو وسع
کل شیء علما اوجینی مقام دغی الهام طوطیسی انی ذکر
ایدرکم فضل ایتی درر هر کیسیه بخه فضل قلدغنی
عالم پادشاه درر هر ایشی حکمت یرله قلورانکدن
ارتق فضل ایتی یوقدر دیو یاد ادب ذکر قلور ذی الطول
لا اله الا هو درر اینجی مقام دغی الهام طوطیسی انی یاد
ادب ذکر ادرکم توکل ایدیجی موه مثلر جمله اکا

توكل ايدركم فضل اسى اولدرر خزينه سندن كه دلرسه
واردرنكم اومسه لواني دريغ ايتيوب فضلى يرله
عطا ايدن پادشاه درالوهيت اكه لايق دررانذن
ارتوق تنكري يوقدرنكم دلرسك امسذكي كادوتغل
ديو ياد قلور لا اله الا هو وعلى الله فليتوكل المؤمنون
بشنجي مقام دعى الهام طوطيسي اني ياد ايدركم
الله يقدر اله الله ديو كندو كندو حضرتنه
قسم ياد قلور حى قيوم اولدرر قوللرنه خطا يولامسولر
كتاب انذرن بكا انذري لو بكا طيانديلرمذن
ارتق الله يوقدرددكلر ديو ياد ادب ذكر ايدر
الم الله لا اله الا هو الحى القيوم نزل عليك الكتاب
بالحق التنجي مقام دعى الهام طوطيسي اني ياد قلوب
ذكر ايدركم مولى لك قلمق اچندر جملهنك پادشاهي
اولدرر انذن اولو پادشاه يوقدرديو ياد ادب ذكر
قلور لا اله الا انت سبحانك اني كنت من الظالمين

يدنجي مقام دعى الهام طوطيسي اني ذكر تسبيح ادنوب
ياد قلوركم اري تنكري سنسن هيچ كمسه كوجك
يوق اكر خير وكر شر مثقال ذرة قدر اولورسه
دعى مستحقنه ارشدرسن ضايع قلمزسن من يعمل
مثقال ذرة خيرا يره ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره
مجموع عمل لره اكسوكسن جزا سن ورن تنكري اولدرر
اندن ارتوق تنكري يوقدرديو ياد قلور هذه شجرة عند المهيمنة

بسم الله الرحمن الرحيم

شيخ ايدور قدس الله سره بهر الالانك دريا سي سر علمندن
كوكل علمنه اقدي كوكل علمندن نفس علمنه اقدي
كوكل جمله سندن اخلاق مذمومه لري ارتدي پاك
ايتدي بقيه لرني اول اغاجلر دغي الهام طوطي لري
ذكر لرني ياد قلغله ارتدي پاك قلدي ظاهر باطن
جمله اري اولدي نهر النعما اقدي اخلاق محموده لري
كوكل عالمندن قوار ايدوب اورنا تدي خوقلدي
نوا غاجلر دغي بدا قلر دغي الهام طوطي لري ذكر لرني
ياد قلوب ياد قلو سره تنه جانه جمله طمر لره سكور دي
قلب اخلاق مذمومه لردن پاك اولدي اخلاق
محمود كريه له متصف اولدي وارادات حقه لايق
اولدي نهر المهيمنة اغاجندغي الهام طوطي لري كم
ظاهر باطن نغمتلر جمله حقدن دركم واسبغ عليكم
نعمه ظاهرة وباطنة جمله نعمت حقدن ادكي ياد قلو

دا نفلق ورر شكرني كوكله جانه تنه اورنا تدي
استوار قلدي حق تعالى طرفندن مزيدا ولمغه قابل
ولايق اولدي نهر التربوية باشندغي معرفت اغاجنك
بورداغندغي الهام طوطيلري حقك مرتبه لكيني ياد قلوب
سنك الكندن سنه كليوب عاجز قول ادعكي
بلدر دي سني فنا يرنه كتورد ي ايدي كندن اوزكه
نظر قل اول مقامه ارشمكه جهد ايله نتكم اول
مقامدن دمش لردر فنا الفنا في الفنا شيخ ايدور
قدس الله سره حق تعالى هر كيشي كيدوب مقامه ار كورسه
شيخ اجازت ورسه روا امينتي طريقه دعوت
قيلسه روا اصحاب شمالي دعوت ايتسه هم روا ايمانه
اوندسمك اچون واصحاب يمين بوله صحبت قلمق هم
روا بوله نصيحت ايتمك اچون وعزلت قلمق هم روا
استغفار ادب حقه تا قلمق اچون امامريده روا
اولمزمرا قبه اوزره طرب ترقي بوله يمش مقامه

ارميبخه والله اعلم بسم الله الرحمن الرحيم قال
الشيخ قدس الله سره معدن المشايخ سبعة التوبة
والارادة والمقتدا والخليفة والخواجة والشيخ
والمشايخ المقام الاول من سبع السادس التوبة
ابتداء وانتهاء وقال الاستاد ابو علي رحمة الله التوبة
على ثلثة اقسام اولها التوبة واوسطها الانابة واخرها
الاوبة فجعل التوبة بداية والاوبة نهاية والانابة
واسطيهما فكان من تاب خوف العقوبة فهو صاحب
توبة ومن تاب طمعا للثواب فهو صاحب انابة
ومن تاب مراعة لامرين لا للرغبة في الثواب
ولا للرهبة من العقاب فهو صاحب اوبة وقال
بعض اهل التحقيق التوبة صفة المومنين قال الله
تعالى توبوا الى الله جميعا ايها المومنون لعلكم
الذنب وقابل التوب والله يريد ان يتوب عليكم
ويا قوم استغفروا ربكم ثم توبوا اليه والانابة

صفة الاولياء والمقربين قال الله تعالى من خشي
الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب والاوبة صفة
الانبياء والمرسلين قال الله تعالى نعم العبد
انه اواب وروي عن ابن مسعود رضي الله عنه قال
قال رسول الله ع اتدرون من التايب قالوا اللهم
لا فقال ع اذا تاب العبد ولم يرض الخصماء فليس
بتايب ومن تاب ولم يتعلم العلم فليس بتايب ومن
تاب ولم يغير خلقه فليس بتايب ومن تاب فلم يغير
لباسه فليس بتايب ومن تاب ولم يغير مجالسه
فليس بتايب ومن تاب ولم يغير فراشه وبياطه
فليس بتايب ومن تاب ولم يفتح قلبه ولم يوسع
فليس بتايب ومن تاب ولم يقصر امله فليس بتايب
ومن تاب ولم يغير طعامه فليس بتايب ومن تاب
فلم يزد في العبادة فليس بتايب ومن تاب ولم يقدم
فضله من بين يديه فليس بتايب واذا استنبان

عَلَى عَبْدٍ هٰذِهِ الْخِصَالَ فَهُوَ تَائِبٌ حَقًّا وَقَالَ النَّبِيُّ
ﷺ وَمَنْ تَابَ قَبْلَ اَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ
اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ رُوِيَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ عَنْ عَلِيٍّ
رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ لَوْلَا اَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى اَحَبَّ التَّوْبَةَ لَمَا قَضَى
الْمَعْصِيَةَ ثُمَّ قَالَ التَّوْبَةُ لِلْمُذْنِبِيْنَ وَبِضَاعَةُ الْمُسِيْئِيْنَ
وَنَشَاطُ الصِّدِّيْقِيْنَ وَسَلْوَةُ الْمُحِبِّيْنَ وَرِضَاءُ رَبِّ
الْعَالَمِيْنَ قَالُوْا اِعْدَةٌ فِي التَّوْبَةِ لِلتَّائِبِ ثَمَانِيَةُ اَشْيَاءَ
غُفْرَانُ الذُّنُوْبِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَاِنِّيْ لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ
وَالثَّانِيْ اَلْفَلَاحُ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى تُوْبُوْا اِلَى اللّٰهِ جَمِيْعًا
اَيُّهَا الْمُؤْمِنُوْنَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ وَالثَّالِثُ
اَلرَّحْمَةُ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْ
وَالرَّابِعُ اَلْمِدْحَةُ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى جَلَّ جَلَالُهٗ
اَلتَّائِبُوْنَ اِلٰى اٰخِرِهٖ وَالْخَامِسُ اَلْمَحَبَّةُ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى
اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيْنَ وَالسَّادِسُ مِنَ التَّبْدِيْلِ كَمَا
قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى فَاُولٰئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِهِمْ

حَسَنَاتٍ وَالسَّابِعُ اَلتَّكْفِيْرُ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَسٰى رَبُّكُمْ
اَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَالثَّامِنُ اَلْعَفْوُ كَمَا قَالَ
اللّٰهُ تَعَالٰى وَهُوَ الَّذِيْ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهٖ وَيَعْفُوْا
عَنِ السَّيِّئَاتِ قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَحَدُّ التَّقِيِّ
كَمِسْنَهْ كِمْ تَوْبَهْ ءِ تَكْرِنُكْ عَذَابِنْدَنْ فُوتْرْ قُوْبْ قِلْمِسَهْ
تَوْبَهْ قِلْمِشْ اُولُوْرْ وَتَقِّيْ كِمْسَهْ كِمْ تَوْبَهْ ءِ تَكْرِنُكْ رَحْمَتِنْدَنْ
اُمِيْدْ اِدْبْ قِلْمِسَهْ اِنَابَتْ قِلْمِشْ اُولُوْرْ وَتَقِّيْ كِمْسَهْ كِمْ
حَقُّكْ اَمْرِنِي اُولِي الْاَلْبَابِ اللّٰهُمَّ بَنِيْ قُوْلَاقِ اِچُوْنْ
يَرْتَدِيْ دِمِسَهْ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ
اَمْرِنِي تَفَكُّرْ قِلُوْبْ تَوْبَهْ اِدْبْ عَمَلَهْ مَشْغُوْلْ اُولْمِسَهْ
اَوْبَهْ وَتَوْبَهْ قِلْمِشْ اُولُوْرْ اَنَابَتْ طِفِلْ نَارْسِيدَهْ يِتِوْكِبِي
اَوْبَهْ رَسِيدَهْ لِكْ بِكِي دُرُّ الْمَقَامُ الثَّانِيْ فِيْ بَيَانِ
الْاِرَادَةِ قَالَ الْحَكِيْمُ الْاِرَادَةُ مُطَالَبَةُ الْقَلْبِ غِذَاءَ الرُّوْ
مِنْ طِيْبِ النَّفْسِ وَعَنْ بَعْضِ اَرْبَابِ التَّحْقِيْقِ اَنَّهٗ قَالَ
اَلْاِرَادَةُ اَلْفَرَاغُ لِاَمْرِ اللّٰهِ وَالثِّقَةُ بِوَعْدِ اللّٰهِ وَدَوَامُ

فَرَّعَ بَابِ اللهِ شَيْخُ اَيْدَرُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ اَوَامِرِهِ اِمْتِثَالُ
اَيْمَكِلَهْ بَتُوْيِ قَفَسْكَ اُوْلِ عَالِمِ دَرْكَاهُكَ قِيْوِسِنِ
قَاقْمِشْ اُولُوْرْسِنْ قَالَ الْجُنَيْدُ رَحْمَةُ اللهِ اَلْاِرَادَةُ اَنْ
يُعْتَقَدَ بِشَيْءٍ ثُمَّ يُعْزَمَ عَلَيْهِ ثُمَّ يُرِيْدُهُ وَيَكُوْنُ الْاِرَادَةُ
بَعْدَ صِدْقِ النِّيَّةِ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لِكُلِّ اِمْرِئٍ مَا نَوَى وَالْمُرِيْدُ الَّذِيْ اَعْرَضَ قَلْبَهُ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ
دُوْنَ اللهِ قَالَ بَعْضُهُمْ اَلْاِرَادَةُ يُرِيْدُ مَا يُرِيْدُ مُرَادَكَ
قَالَ اَبُوْ بَكْرٍ الْوَاسِطِيُّ رَحْمَةُ اللهِ اَلْمُرِيْدُ الَّذِيْ يَحْفَظُ
مُرَادَ اللهِ كَمَا رُوِيَ اِنَّ اللهَ تَعَالَى قَالَ فِيْ بَعْضِ كُتُبِهِ
عَبْدِيْ يُرِيْدُ مَا اُرِيْدُ وَلَا يَكُوْنُ اِلَّا مَا اُرِيْدُ وَعَنْ
اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
اَنَّهُ قَالَ اِذَا اَرَادَ اللهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ الْعُقُوْبَةَ
فِي الدُّنْيَا وَاِذَا اَرَادَ اللهُ بِعَبْدٍ شَرًّا حَبَسَ عَلَيْهِ
حَتَّى يُوَافِيَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَسُئِلَ الْجُنَيْدُ مَا الْمُرِيْدُ
فِيْ عِبَارَاتِ الْحِكَايَاتِ قَالَ الْحِكَايَاتُ جُنْدٌ

مِنْ جُنُوْدِ اللهِ تَعَالَى يُقْرَاءُ بِهَا قُلُوْبُ الْمُرِيْدِيْنَ
وَقِيْلَ لَهُ هَلْ فِيْ ذٰلِكَ شَاهِدٌ قَالَ نَعَمْ قَوْلُهُ تَعَالَى عَزَّ وَجَلَّ
وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ
وَعَنِ ابْنِ عَطَاءٍ اَنَّهُ قَالَ غِذَاءُ الْمُرِيْدِيْنَ فِي الطَّاعَاتِ
وَغِذَاءُ الزَّاهِدِيْنَ فِيْ ذِكْرِ الثَّوَابِ وَغِذَاءُ الْعَارِفِيْنَ
فِي الْمَحَبَّةِ وَالْمُنَاجَاتِ قَالَ يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ اَلْمُرِيْدُ
لَا يَسْتَكِنُّ قَلْبُهُ اِلَّا فِيْ اَرْبَعَةِ مَوَاضِعَ تَعْرِيْنَهِ اَوْ
مَسْجِدٍ اَوْ مَقْبَرَةٍ اَوْ مَكَانٍ خَلْوَةٍ لَا يَرَاهُ اَحَدٌ
عَنْ بَعْضِ الصَّحَابَةِ عَنِ النَّبِيِّ عم اَنَّهُ قَالَ عَنِ اللهِ جَلَّ جَلَالُهُ
يَقُوْلُ عَزَّ وَجَلَّ لَا طَالَ شَوْقُ الْاَبْرَارِ اِلَى لِقَائِيْ وَاَنَا
اِلَيْهِمْ لِاَشَدُّ شَوْقًا وَسُئِلَ الْجُنَيْدُ عَنِ الْمُرِيْدِ وَالْمُرَادِ
فَقَالَ الْمُرِيْدُ يَتَوَلَّاهُ سِيَاسَةُ الْعِلْمِ وَالْمُرَادُ يَتَوَلَّاهُ
رِعَايَةُ الْحَقِّ لِاَنَّ الْمُرِيْدَ يَسِيْرُ وَالْمُرَادُ يَطِيْرُ فَمَتَى يَلْحَقُ
السَّائِرُ الطَّائِرَ سُئِلَ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ فَقَالَ الْمُرِيْدُ الْمُسْتَوْفِيْ
وَالْمُرَادُ الْمُسْتَوْفِيْ شَيْخُ اَيْدَرُ قَدَّسَ اللهُ رُوْحَهُ مُرِيْدٌ

قجن بالغ لغه تكليف فرمان بولدوغندن صكره
معدن شريعتي تمام قلسه مقتدا لغه دكشر كي در
المقام الثالث المقتدا صحبتاوچ درلودر شيخ ايدر
قدس الله سره الصحبة مع من فوقك وهو في الحقيقة
خدمة وصحبة من دونك وهي تقضي على المتبوع بالشفقة
والرحمة وعلى التابع بالوفاق والحرمة وصحبة
الاكفاء والنظراء وهي تنبيه على الايثار
والفتوة والمروة فمن صحب شيخا فوقه في
التربية فادبه ترك الاعراض وحمل ما يبدو منه
على وجه جميل وتلقي احواله بالايمان قال
بشر صحبة الاشرار تورث سوء الظن بالاخيار
شيخ ايدر قدس الله سره قجن مريد مقتدا لق
مقامنه ادسه اجازت المق جايزدر زيرا بلدوكي
وكوردوكي طريقه ارشاد اتمكه قادر اولمايجه
اجازت جايزدر كلدر تاكاه مضل اولور شيخه اول

ارادت كلي كتورمك كركدر تسليم كلي اولمق كركدر
شول غسال لذي ميت كبي اولمق كركدر
شرايط خلوتي تمام يرلو بيندرمك رعايت اتمك كركدر
نيته كركدر مثلا دربيت دوام خلوت ذكر و وضوء صوم سكوت
جوع نفي ربط ذكر اعتراض ناكردن قجن مريد
ارشاد اتمكه قابل اولمدين اجازت دلسه شيخ بوينه
زنبيل آمه دديوزه قلدره قبول اتمسه اجازت
ويرميه اكر قبول ادب اول مقامدن ترقي ادب
درويش تربيتنه قابل وقادر اولسه اول وقتن
اجازت ويرمك روا اولور والله اعلم
قال سهل في الفتوة رجوع النفس عن
طلب حظها قال ابو الحسن النوري رحمة الله الفتوة
لا يعمل في السر ما يستحي منه بالعلانية قال
بعض السلف الفتوة الصدق عند الجفاء والبذل
والصبر عند المسكنة وقال اهل المعرفة الفتوة ان تكون

خَصْمًا لِرَبِّكَ عَلَى نَفْسِكَ وَعَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ
عَنْ اَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رِضْوَانُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ اَنَّ النَّبِيَّ ع
قَالَ لِعَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَا عَلِيُّ لِفِتْيَانِ اُمَّتِي عَشْرُ عَلَامَاتٍ
قَالَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَلِاُمَّتِكَ فِتْيَانٌ فَمَا تِلْكَ الْعَلَامَاتُ
يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ ع اَنَّ الْفُتُوَّةَ الْاُولَى مِنْ فُتُوَّةِ اُمَّتِي
صِدْقُ الْحَدِيثِ وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ وَاَدَاءُ الْاَمَانَةِ وَتَرْكُ
وَالتَّرَحُّمُ لِلْيَتِيمِ وَاِعْطَاءُ السَّائِلِ وَبَذْلُ السَّائِلِ
وَقِرَى الضَّيْفِ وَرَاْسُهُنَّ الْحَيَاءُ وَرُوِيَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
اَنَّهُ قَالَ لَا يَزَالُ اللّٰهُ تَعَالَى فِي حَاجَةِ الْعَبْدِ مَا دَامَ الْعَقْلُ
فِي حَاجَةِ اَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَقَالَ النَّصْرَاٰبَادِيُّ رَحِمَهُ اللّٰهُ الْمُرُوَّةُ
شُعْبَةٌ مِنَ الْفُتُوَّةِ وَهِيَ الْاِعْرَاضُ عَنِ الْكَوْنَيْنِ وَالْاَنَفَةُ
مِنْهُمَا وَعَنِ الْفُضَيْلِ رَحِمَهُ اللّٰهُ اَنَّهُ قَالَ كَانَ يُوسُفُ
رَاْسُ الْفِتْيَانِ ثُمَّ قَرَاَ قَوْلُهُ تَعَالَى لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ الْاٰيَةَ
وَقَالَ بَعْضُ اَهْلِ الْمَعْرِفَةِ اَلْفُتُوَّةُ اَنْ لَا يُذْنِبَ وَلَا يَدَّخِرَ
وَلَا يَاْخُذَ وَلَا يَعْتَذِرَ وَاَنْ يَكُونَ الْاِعْطَاءُ اَفْرَحَ مِنَ الْاَخْذِ

وَيَذْكُرَ نِعْمَةَ اللّٰهِ وَيَنْسَى الْمُصِيبَةَ كَقَوْلِهِ يُوسُفُ ع
اِذْ اَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَقَالَ حَكِيمٌ الْمُرُوَّةُ تَرْكُ مَعْصِيَةِ اللّٰهِ
حَيَاءً مِنَ اللّٰهِ وَالْمُحَافَظَةُ عَلَى طَاعَةِ اللّٰهِ لِوَجْهِ اللّٰهِ
وَالْفِرَارُ مِنْ غَيْرِ اللّٰهِ اِلَى اللّٰهِ وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَهِّمٍ اَنَّهُ قَالَ
جَمِيعُ الْمُرُوَّةِ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُ بِالْعَدْلِ
وَالْاِحْسَانِ الْاٰيَةَ وَعَنْ بَعْضِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ
قَالَ النَّبِيُّ ع اَلْمُرُوَّةُ سِتٌّ ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي السَّفَرِ
وَثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الْحَضَرِ فَاَمَّا الَّتِي فِي الْحَضَرِ فَتِلَاوَةُ
الْقُرْاٰنِ وَعِمَارَةُ مَسَاجِدِ اللّٰهِ وَاتِّخَاذُ الْاِخْوَانِ فِي اللّٰهِ
وَاَمَّا الَّتِي فِي السَّفَرِ فَبَذْلُ الزَّادِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ
وَالْمِزَاحُ فِي غَيْرِ مَعَاصِي اللّٰهِ • شَيْخُ اَيْدُرْ قَدَّسَ اللّٰهُ
مُقْتَدًا اَوْلَسَهُ صُحْبَتِي اَوْ لِوَلَدِهِ وَكَچِيلَرِيلَهُ مُرُوَّتْ
وَشَفَقَتْ وَرَحْمَتْ بِرْلَهُ صُحْبَتْ قِلْمَقْ كَرَكْ
تَا خَلِيفَهْ لِغَهْ سَزَا اَوْلَا اِنْشَاءَ اللّٰهُ الْمَقَامُ الرَّابِعُ الْخَلِيفَةُ
• شَيْخُ اَيْدُرْ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ اَكْرْ شَيْخْ بِرْ مَجْلِسِهِ

يه بريره وارسه خلفه ذكر دعا ونسبيح شيخ دستور
برله يشليا لر قال بعض اهل المعرفة جواهر البر ستة
كتمان الفقر حتى يظن الناس انه غني وكتمان الصدقة
حتى يظنوا انه بخيل وكتمان الغضب حتى يظنوا انه
رضي وكتمان الشدة حتى يظنوا انه متنعم وكتمان
المرض حتى يظنوا انه صحيح وكتمان الاعمال الصالحة
حتى يظنوا انه لم يعمل عملا صالحا شيخ ايدر يوكندو
اوزحالمزده امتاعا قل لرعاد فلر نظر ايدر لر عملارك
يرمزبنى ترك ادر لر خاص وكزيده عمل لر برله عامل
اولور لرنته كم خذيفه روايت ادر الى جهان فخرندن
عليه السلام بيورد كم من اختار اربعا على اربع
اكرمه الله تعالى باربع من اختار الصبر على الجزع
والتواضع على الكبر والطاعة على المعصية
والجماعة على الفرقة هر بوذكر اولان كبي قلسه
كزيده عمل لره سزا اولور نته كم اعطاه الله تعالى

عيش السعداء وموت الشهداء وشفاعة الانبياء
وتيسير الحساب شيخ ايدر قدس الله سره هر كشي كم
دعادلر اولسه كندو اوزنه نظر ادره خليفه يه بقه
كركندودن اولو دعاسي مقبول وارسه دعاتي
اكا اشارت اده مؤمنلرك حاجتي روا اولسون ديو
زيرا دعاده بش شرط اكسك اوليجق دعا اجابت اولمز
دعاي قوشه تشبيه قلمشلر نته كم قوشك اعضالرندن
برسي اكسك اوليجق اوچماز كچن قوشك قناتلري
وچلكلري وجميع اعضالري يولورلر نته كم اولسه
نزيه قصد ادرسه اوچرايرشور

الباب الخامس في الخواجه

شيخ ايدر قدس الله سره بوندن ذكر اولنان يتمش
مقامدن بكرم بري سلوك ايتمه شريعتي تمام عمل
بالطريقه دركر طريقته قدم بصمش اولور اول وقت
رجال صفنه داخل اولور صوفي لقمه محاسبه ايتمه
دوشوب كهل منزله سينه وارنلر كبي اولور خواجه
ادين ادانور اول وقتين دللودر لوخولر اخلاق
ذميمه لرجمله اخلاق حميديه تبديل اولور معرفة الله ده
دوره ميوب ترقي ايدمز اولور اول وقتين
شيخ اليه عصا ويرمك كركدر ايويا وذخولري
يلوب اكليوب ياورني ترك ايدب ايوسني قبول
ايتمك كركدر عصا ايدنمز اون درلو علم وارددر
اول علمني شيخ اليه عصا ويرو كندن عصا نك اول
درلودرلو علمني بلدرمك كركدر اندن عصا ورمك
كركدر علمني بلدرميوب اليه عصا ورسه خرمنده اليه
طيق ويرمش كبي اولور امتا اول عصا ورن شيخ

اول كمك فرمان بريله ويردي تنكري فرمان بريله مي
يا جبريل عم جبرائيل آدمه اندردي قيل ان العصا
كان لعشرة اصناف من الانبياء صلوات الله عليهم
اجمعين الاول عصى ابينا آدم ع كانت تذكره
بادكاره له من الجنة وبها يدفع السباع عن نفسه
وكانه في يده تواضعا منه وله برهان وحجة وكانت
يسبح لله في كل يوم الف مرة وبكت على نفسها
حين وجه من الجنة وكان اصل بكاء آدم من بكاء
العصاء وقال ان العصا تبكي لفرقتها من الجنة
وانا احق بالبكاء ان ابكي على ما عصيت في الجنة
فبكى حتى تاب الله عليه وعفا عنه والثاني عصاء ادريس
عليه السلام وله فيها برهان وهي مدارسة الكتب
فاذا نظر الى عصاه يذكر ما كان في كتبه واذا لم ينظر
فيها لم يقدر ان يقراءها ظاهرا وانما درس ادريس
من كتب اباءه بسبب العصاء والعصاء حجة على

أعداء الله الكفرة والثالث كان عصاء نوح النجي
وله في عصاه برهان وعلامة لما أراد الله أن
يهلك قومه تبين من عصاه قطرتان من الماء
الأسود قطرة من فوقه وقطرة من تحته فعلم
نوح عليه السلام أنه جاء وقت هلاك قومه
فدخل السفينة وقال بسم الله مجريها ومرسيها
الذي يجري من عصاه تحته وفوقه ماء أسود والرابع
عصاء إبراهيم ع م كان من ريحان الجنة وله برهانان
برهانه إن صارت خضرا في يد إبراهيم ونبت له
غصنان فلما خرج منها غصن ولم يكن عليه الورق
والثمار حين راها من مرد قومه أنهم أرادوا أن
يرموه في النار وأسلم قلبه لله رب العالمين
والخامس عصاء إسحاق ع م وله منها آثار البشارة
بابنه يعقوب وهو الضحك فلما رأى إسحاق ع م
عصاه ضاحكا علم أن امرأته تلد ولدا اسمه يعقوب

الذي يعقب القلوب على ما نالها من الحزن لأجله
والسادس عصاء يعقوب عليه السلام وله
آثار البشارة بالصديق وآثار بكائه من الحزن
فلما جاء إخوة يوسف عشاء يبكون بكا عصاء
يعقوب ببكائهم وبكاؤهم كان بكاء الكاذبين
وبكاء عصاء يعقوب بكاء الصادقين فالعصاء
بكت على ما قال يوسف من المحن فعلم يعقوب
أنهم كاذبون في بكائهم ثم حزن يعقوب على ابنه يوسف
حتى وجد والسابع عصى موسى ع م وكانت حجة على أعدائه صارت
ثعبانا فقال له خذها بقوتي ولا تخف من غيري
سنعيدها سيرتها الأولى ويناجي معك كما يناجي
من قبلك من الأنبياء والثامن من عصاء سليمان ع م
وله فيها برهان ملكه فقال رب هب لي ملكا لا ينبغي
لأحد من بعدي الآية وفيها آثار تمام ملكه
قال الله تعالى إذا رأيت عصاك قائما ساجدا فاعلم

اِنِّي اَسْتَجِيبُ دُعَاكَ فَلَمَّا رَاَى ذٰلِكَ سُلَيْمَانُ عَلَيْهِ السَّلَامُ
وَهِيَ سَاجِدَةٌ لِلّٰهِ وَسَجَدَ سُلَيْمَانُ لِلّٰهِ تَعَالَى ثُمَّ رَفَعَ
رَاْسَهُ مِنْ سُجُودِهِ فَوَضَعَ تَاجَهُ عَلَى رَاْسِهِ وَالتَّاسِعُ
عَصَا عِيسٰى ع كَانَتْ حُجَّةً لَهُ عَلَى قَوْمِهِ وَلَهُ اَتْبَاعٌ يَهُودَ
وَقَبَّلَهُ فَلَمَّا رَاَى عَصَاهُ تَحَوَّلَ مِنَ الْبَيَاضِ اِلَى السَّوَادِ
عَلِمَ اَنَّ الْيَهُودَ هَمُّوا بِقَتْلِهِ فَدَعَا اللّٰهَ حَتّٰى رَفَعَهُ
اِلَى السَّمَاءِ وَالْعَاشِرُ عَصَا اَحْمَدَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُجَّةً لَهُ عَلَى قَوْمِهِ صَارَتْ خَضْرَاءَ وَنَبَتَ
مِنْهَا غُصْنٌ وَوَرَقٌ وَثِمَارٌ وَثِمَارُهَا التَّمْرُ فَاَكَلُوا
مِنْهَا وَاَكَلُوا مِنْ سَاعَتِهِ وَغَرَسُوا مِنْهَا وَنَبَتَ مِنْهُمُ
النَّخْلُ يُقَالُ لَهَا تَمْرٌ سُبْحَانِي ثُمَّ صَارَتْ يَوْمَ حُنَيْنٍ
الطَّائِفِ سَيْفًا بِقُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالَى لِاَبِي دُحَابَةَ
الْاَنْصَارِيِّ فَقَاتَلَ مَعَهُ الْكُفَّارَ فَقَتَلَ مِنْ اَعْدَاءِ
اللّٰهِ بِذٰلِكَ السَّيْفِ سَبْعِينَ نَفْسًا اِلٰهِي جِهَانْ سُلْطَانِي ع
رُوحِينَه مَحَبَّتْ عَصَاسِي وِيرْدِي رُوحْ مَعْرِفَتْ چِنْدَمْ بَيَانْ

قِلَّهُ وَزْ اِنْشَآءَ اللّٰهُ تَعَالٰى قَالَ الشَّيْخُ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَاعْلَمْ
اَنَّ الْعِبَادَ فِي الْمَعْرِفَةِ مُتَفَاوِتُونَ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْقُدْرَةِ
فَاعْتَقَدُوا الْخَوْفَ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْفَضْلِ وَاعْتَقَدُوا
رَجَاءَهُ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْكَرَمِ فَاعْتَقَدُوا وَحُسْنَ الظَّنِّ لَهُ
وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْوَفَاءِ فَاعْتَقَدُوا بِصَدَقَةٍ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ
بِالرَّحْمَةِ فَاعْتَقَدُوا الثِّقَةَ بِهِ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْعَظَمَةِ
فَاعْتَقَدُوا بِالزُّهْدِ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْعَدْلِ فَاعْتَقَدُوا
الرِّضَاءَ بِهِ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ فِي الْكِفَايَةِ فَاعْتَقَدُوا التَّوَكُّلَ
عَلَيْهِ وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْغِنَاءِ فَاعْتَقَدُوا الْفَقْرَ اِلَيْهِ
وَقَوْمٌ عَرَفُوهُ بِالْبِرِّ فَاعْتَقَدُوا بِالْمَحَبَّةِ شَيْخُ اَيْدُرْ
عَارِفْ لَرْكْ اِعْتِقَادْ لَرِي بِشْقَه بِشْقَه اَوْلُرِي خُوجَه
اِنْكِجُونْ آدَمْ وِيرْدِلَرْكُمْ هَرْ بِرِنْكْ مَقَامْ اُولُو مَقَامِنَه
بَاقْمَقْ كَرَكْ نَه مَقَامْ دَنْ نَه مَقَامَه تَرَقِّي دَرْسَه
بِرِنَه يِتْمَكْ كَرَكْ فَاَمَّا مَقَامُ الْخَوْفِ اَلنَّظَرُ وَالْمُحَاسَبَةُ
وَمَقَامُ الرَّجَاءِ الْحِرْصُ وَالرَّغْبَةُ وَمَقَامُ حُسْنِ الظَّنِّ

الْحَيَاءُ وَالْمُرَاقَبَةُ وَمَقَامُ السُّكُونِ الطُّمَانِينَةُ
وَمَقَامُ الزُّهْدِ الْفَرَقُ وَالْخَشْيَةُ وَمَقَامُ الرِّضَاءِ
تَرْكُ الْاِخْتِيَارِ وَالشَّهْوَةِ وَمَقَامُ التَّوَكُّلِ اِنْخِلَاعُ الْحَوْلِ
وَالْقُوَّةِ وَمَقَامُ الْفَقْرِ التَّذَلُّلُ وَالْمَسْكَنَةُ وَمَقَامُ
الْمَحَبَّةِ الرُّؤْيَةُ وَالْوِلَايَةُ قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى وَمَا بِكُمْ
مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ وَمَعْرِفَةُ الْمُنْعِمِ اَنْ يَعْرِفَ
اَنَّ الْمُنْعِمَ فِي الْحَقِيقَةِ هُوَ اللّٰهُ وَلَا يَكُونُ الْاِنْعَامُ اِلَّا مِنْهُ
كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ • وَقَالَ اُولٰئِكَ الَّذِينَ
اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ الْآيَةَ وَمَعْرِفَةُ عَدَدِ النِّعْمَةِ
وَالْمُنْعِمِ فَلَا تُطِيعُهُ فَاِذَا عَرَفْتَ هٰذِهِ الْاَشْيَاءَ الثَّلٰثَةَ
فَيَجِيءُ الشُّكْرُ وَمِنَ الشُّكْرِ دَوَامُ النِّعْمَةِ وَمِنْ
دَوَامِ النِّعْمَةِ الزِّيَادَةُ عَلَى النِّعْمَةِ كَمَا قَالَ
لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ وَاِذَا عَرَفْتَ الْمُنْعِمَ فَيَجِيءُ
الشَّوْقُ وَمِنَ الشَّوْقِ الْمَحَبَّةُ وَمِنَ الْمَحَبَّةِ الْاِنَابَةُ
وَاِذَا عَرَفْتَ الْعَدُوَّ فَيَجِيءُ الْخَوْفُ وَمِنَ الْخَوْفِ الْحَذَرُ

وَمِنَ الْحَذَرِ الْهَرَبُ وَقَالَ الْعَارِفُ نَظَرُهُ اَنْ يَكُونَ
اِلَى سَبْعَةِ اَشْيَاءَ الْاَوَّلُ اَنْ يَكُونَ نَظَرُهُ اِلَى اللّٰهِ •
وَالثَّانِي نَظَرُهُ اِلَى نَفْسِهِ وَالثَّالِثُ نَظَرُهُ اِلَى الْخَلْقِ
وَالرَّابِعُ نَظَرُهُ اِلَى الْمَعْصِيَةِ وَالْخَامِسُ نَظَرُهُ اِلَى الذُّنُوبِ
وَالسَّادِسُ نَظَرُهُ اِلَى النَّارِ وَالسَّابِعُ نَظَرُهُ اِلَى الْجَنَّةِ
فَنَظَرُهُ اِلَى اللّٰهِ بِالْاِفْتِخَارِ فَيَقُولُ مَنْ مِثْلِي وَرَبِّ الْعَرْشِ
مَعْبُودِي وَيَنْظُرُ اِلَى نَفْسِهِ بِالْاِحْتِقَارِ وَيَقُولُ اِنَّ الْعِزَّةَ
لِلّٰهِ جَمِيعًا وَيَنْظُرُ اِلَى الْخَلْقِ بِالْاِعْتِبَارِ وَيَقُولُ لَقَدْ
خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ وَيَنْظُرُ اِلَى الْمَعَاصِي
بِالْاِقْرَارِ وَيَقُولُ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ وَيَنْظُرُ
اِلَى الذُّنُوبِ بِالْاِسْتِغْفَارِ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ وَيَنْظُرُ
اِلَى النَّارِ بِالْاِنْزِجَارِ وَيَقُولُ نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ وَيَنْظُرُ اِلَى الْجَنَّةِ
بِالْاِسْتِبْشَارِ وَيَقُولُ وَاَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ • شَيْخُ اَيْدَرْ
قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ اِي خُوَاجَهْ شَيْخُ عَصَا بِيُورْدِي عَصَا
عِلْمِي مَعْنِسِتِي بِرْلَهْ بِلْدُورْدِي يُوْنِيْدَنْ سَاقِطْ قِلْدِي

امدی سندن عمل اتمک کرک چوبانک النده عصا
اولسه قویندن شمندن قورقاو تلوصولو منفعتلو
سودر مراد بولور ای خواجه الده عصا المقدن مراد اولدرکم
یولنی وارهکر هر مقامک ضرری و منفعتی ندن واقع
اولور آیی بلهکر یتمش مقامه ایرشین مراد بولین دیرسک
همت عصاسی بر له نفسک قویونلارین منفعتلو
سودر کل مراد بولغل یتمش مقامه آرزانی اولغل
انشاء الله تعالی شیخ ایدر قدس الله سره صورت
عصاسی نیدوکی بیان قلندی انشاء الله آرزانی
اولهسن تسبیح لرتی قلوب معنی کر بر له عامل اولهسن
دیوب صورت عصانی بوندم یازدق شیخ اوچ مقامنه
ایرشین دیسک ظاهر و باطن نظرکی حقه قلغل
کندوزکی فنا مقامندم دوتغل مراقبه اوزره طورغل
ترقی حالنک مواهبی الله تعالی در

تجن خلق بر له اختلاط قلسک ملک لر پادشاهلر
اولسکر پادشاهلر پادشاهی اولمعبود در دیو
فکر ایله کل نیته کم کلام قدیمدن بیورر قل اللهم
مالک الملک تجن عالملر بر له اختلاط ایتسک عالملرک
عالمی اولعالم پادشاهدر دیو فکر ایله کل نیته کم
کلام مجیدده بیورر واتقوا الله ویعلمکم الله
تجن بن رحم اسمی کمسه بر له اختلاط قلسک سنک
اوزرلکدکی حقک رحمتی یاد قلوب ارحم الراحمین
اولدر فکر ایلکل نیته سرور عالم بیورردم ان الله
تعالی مائة رحمة بر رحمتی دنیا عالمنه انزلدی
هر بر اوچن یورین جانور لر عیالرنه نیته کم رحم قلورلر

بَعضی بِی دُرت آیاغی اوزرینه طوروب عیالینه
سُدویرُر بَعضی بِی آرقاسی اوزرینه یتوب آلتینه قولتی
یودینی دوشیوب سُدویرُر بَعضیسی اوتلغه وارُب
یلنکرینی سودیله طولدُرُب ملیو ملیو بکرُب کلوُر
حضرت بارینك سنك اوزرکدکی رحمتی تفکر
قلغل تجّن بِرمعمور ومزین یره وارسك دُنیه نك
فانی لغنی اکوب فکر قلغل بایاتی اولیادشاهلر
پادشاهیدُر دیوفکر ایلکل نته کم کلام قدیمنده
خبر بیوُردی کل من علیها فان ویبقی وجه ربك
ذوالجلال والاکرام تجّن الله دوستلرندن بِر
کمسه ایله اختلاط ایتسك کوندرن اول اکرم الاکرمین
دیوبلکل اندن آرتوق کمسه کوندرمدی دیوفکر
ایلکل نته کم کرچك کلامنده بیوردی
انك لاتهدی من احببت ولکن الله یهدی من یشاء
الی صراط مستقیم امّا المعرفة المیم من قبل العارف

ملامته لنفسه والعین عیوبه والرّاء رحمة علی خلق ربّه
والفاء فتاوه للعیوب من نفسه بقدرة الله والهاء
هوان نفسه علیه شیخ ایدر قدّس الله سرّه تصوف
اچنده فرق یاشنه ایرسه یعنی رجولیتّه قامنه
وارسه عصاو رجك وقت اولور بعضیلر ایتمشلر
خلونه کیرسه فرق مقام ارسه خلوتدن فرق کتدن
صکره چقسه آلنه عصاویره لردیشلر شیخ ویردوکی
عصانك علمی برله عمل قلمق کرك نته کم اوّل انبیایه
ویردکری علمی برله عمل قلدکرا تلرکبی عمل قلمق کرك
باطنکی همتّ عصاسی برله اراسته قلمق کرك
نته کم بیان قلدق اعتقاددہ نظردہ همتندن مقامنه
پس درویش کرکدرکم همتّ عصاسنی آلنه آلوب
اول بی نیاز سبحانه دایم یوزن سوروب جهد ایدب
مراقبه ایله دایم طاعت وعبادتة اخلاص له مشغول
طفولیتندن وشبابتدن وکهولدن کچوب شیخوخت

مقامینه قدم بصمق کرک اول وقت شیبتی اسلامده
اغردن کی اولور شیخلق و پیرلك مقامینه وارمش
تبدیه تمکین بولور نورانیتی غالب اولور نتکیم سرور عالم
یوردی من شاب شیبة فی الاسلام کانت له نورا
یوم القیامة • اول وقتن رسول حضرت کبی عم کرامته
سزا اولور اول وقتن لاجرم شیخ لق مقامینه کچورلر
شیخ قلورلر انکچون کم عملی اراسته اولمشدور تربیه
لایق دکلوکن بو مقامدن دعوا قلمه بیغامبردن اوتن
قورق نعوذ بالله من عبادة الجهال الله تعالی امتی
جهال عملندن صقلسون المقام السادس فی الشیخ
بو مقام یولق دشوار در علی اکوش در درکمه بر ملته
دارو سنی بلمك کرک ملتلو ملته دارو ویرمك کرک
درلو درلو دور اکلمق کرک آدمی ایجنده درلو
درلو نسته لر یرده دور قبل ارتبع منجیات
وثلث مهلکات امّا المنجیات الطیب والدسم والحلاوة

والحمام وامّا المهلکات الغبار والدخان والنتن
وقیل السوداء کالسارق سرق عن الاشیاء وهو العقل
والصفراء کالمرأة الرعناء بقلیل شیء والدم کالعبد
السوء ان احسنت الیه اساء الیك والبلغم
کالسلطان الجابر لا یزول الا بالدعاء والقلب
والقلوب خمسة قلب میت وقلب مریض وقلب غافل
وقلب منیب وقلب سلیم امّا المیت فقلب الکافر وما
یستوی الاعمی والبصیر وامّا المریض قلب المنافق
فی قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا الایه وامّا الغافل
قلب العصاة ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذکرنا
وامّا المنیب قلب الزاهد من خشی الرحمن بالغیب
وجاء بقلب منیب ادخلوها بسلام وامّا السلیم
قلب العارفین یوم لا ینفع مال ولا بنون الا من
اتی الله بقلب سلیم الذی یکون فیه ستة خصال
الاول التوکل بلا تعلیق والثانی التفویض بلا علم

وَالثَّالِثُ الرِّضَاءُ بِلَا سَخَطٍ وَالرَّابِعُ الصَّبْرُ بِلَا جَزَعٍ
وَالْخَامِسُ الزُّهْدُ بِلَا بِدْعَةٍ وَالسَّادِسُ الْقَنَاعَةُ بِلَا حِرْصٍ
وَيُقَالُ قَلْبُ الْكَافِرِ مَقْفُولٌ بِقُفْلِ الْعَطَاءِ وَقَلْبُ الْمُنَافِقِ
مَحْجُوبٌ بِالرِّيَاءِ وَقَلْبُ الْمُبْتَدِعِ مَرِيضٌ بِالْهَوَاءِ وَقَلْبُ الْفَاسِقِ
مَشْغُولٌ بِالْعَنَاءِ وَقَلْبُ الرَّاغِبِ مَشْغُولٌ بِالْفَنَاءِ
وَقَلْبُ الزَّاهِدِ مَشْغُولٌ بِالْجَزَاءِ وَقَلْبُ الْعَارِفِ مَشْغُولٌ بِاللِّقَاءِ
شَيْخٌ أَيْدَرُ قَدَّسَ اللَّهُ سِرَّهُ شَيْخٌ أُولَنْ بُودْ رُلُو
دُرُلُو عِلْتْلَرِي كِدِرْبْ دَارُو وِيرُبْ قَلْبِ سَلِيمْ مَقَامِنَهْ
وَارْكُورْمَكْ كُوشْكْ قَالَ الشَّيْخُ فِي الْبَسَاتِينِ الْأَرْبَعَةِ
إِنَّ بُسْتَانَ الْأَرْضِ الْمَعْرِفَةُ • وَبُسْتَانُ السَّمَاءِ الْجَنَّةُ
وَإِنَّ بُسْتَانَ الْأَرْضِ سَبْعَةُ أَسْوَارٍ وَسَبْعَةُ أَبْوَابٍ
فَالسُّورُ الْأَوَّلُ مِنْ فِضَّةٍ وَالثَّانِي مِنْ ذَهَبٍ وَالثَّالِثُ
مِنْ لُؤْلُؤٍ وَالرَّابِعُ مِنْ زَبَرْجَدٍ وَالْخَامِسُ مِنْ يَاقُوتٍ وَالسَّادِسُ
مِنْ جَوْهَرٍ وَالسَّابِعُ مِنْ يَقِينٍ وَهَذِهِ أَمْثَالُ وَالسُّورُ الْأَوَّلُ
إِقْرَارُ الْعَبْدِ بِعِنَايَتِهِ وَبَقَاءِ سَيِّدِهِ وَالثَّانِي شَهَادَةُ

أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بِوَحْدَانِيَّةِ مَوْلَاهُ وَالثَّالِثُ قَوْلُ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَالرَّابِعُ الْإِسْلَامُ وَالْخَامِسُ التَّوْحِيدُ وَالسَّادِسُ
الْيَقِينُ فَهَذِهِ الْأَسْوَارُ وَأَمَّا الْأَبْوَابُ قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
سُئِلَ جِبْرَائِيلُ مُحَمَّدًا عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا الْإِيمَانُ يَا مُحَمَّدُ
فَسَّرَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ فَهَذَا بَابٌ وَاحِدٌ
وَمَلَائِكَتِهِ فَهَذَا بَابٌ ثَانٍ وَكُتُبِهِ فَهَذَا بَابٌ ثَالِثٌ وَرُسُلِهِ
فَهَذَا بَابٌ رَابِعٌ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَهَذَا بَابٌ خَامِسٌ وَالْقَدَرِ خَيْرِهِ
وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ فَهَذَا بَابٌ سَادِسٌ فَإِذَا أَرَادَ الْعَبْدُ دُخُولَ
بُسْتَانِ الْمَعْرِفَةِ فِي الدُّنْيَا وَبُسْتَانِ الْآخِرَةِ يَنْبَغِي لَهُ
إِقْرَارٌ بِلَا شِرْكٍ وَشَهَادَةٌ بِلَا شَكٍّ وَلَا تُهْمَةٍ وَقَوْلُ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ بِلَا شُبْهَةٍ وَإِذَا كَانَ إِقْرَارُ الْعَبْدِ بِهَذِهِ الْأَشْيَاءِ
فَيَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ قَدْ دَخَلَ بُسْتَانَ الْمَعْرِفَةِ • وَإِذَا دَخَلَ
الْبُسْتَانَ يَرَى فِيهِ الْأَشْجَارَ وَالْأَنْهَارَ وَالثِّمَارَ فَيَرَى
قُدَّامَ قَلْبِهِ صَفِّي شَجَرَةٌ مِنَ الشَّوْقِ وَالْمَحَبَّةِ وَالْإِنَابَةِ
وَعَنْ يَمِينِ قَلْبِهِ صَفِّي شَجَرٌ مِنَ التَّوَكُّلِ وَالْيَقِينِ وَالْإِخْلَاصِ

وَعَنْ يَسَارِهِ صَفِّي شَجَرٍ مِنَ الْخَشْيَةِ وَالْخَوْفِ وَالرَّجَاءِ
وَعَنْ وَرَاءِ قَلْبِهِ صَفِّي شَجَرٍ مِنَ الزُّهْدِ وَالْقَنَاعَةِ
وَالرِّضَاءِ وَوَسْطِ هٰذِهِ الْأَشْجَارِ شَجَرَةُ الْمَعْرِفَةِ وَالْمَحَبَّةِ
وَفَرْعُهَا الْقُرْبَةُ وَعُرُوقُهَا الْوُصْلَةُ وَثَمَرُهَا الرُّؤْيَةُ
وَإِذَا نَبَتَتْ شَجَرَةُ الْمَعْرِفَةِ فِي الْقَلْبِ حَتَّى يَهِيجُ رِيحُ
الرُّبُوبِيَّةِ وَيُسَيِّرُ سَحَابَ الْمِنَّةِ وَيُمْطِرُ عَلَى قَلْبِ الْعَارِفِ
مَطَرَ الرَّحْمَةِ وَالْبِرِّ وَالْكَرَامَةِ وَالشَّوْقِ وَالتُّحْفَةِ
وَاللِّقَا شَيْخُ أَيْدُرْ قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُ چُنْ أَحْوَالِ بُويْلَهْ
أُولْسَهْ ظَاهِرِي وَبَاطِنِي آبَادَانْ أُولُورْ حِكَايَتِ
مُوسَى بِكَلِيمِ حَقْ تَعَالَى يِلَهْ مُكَالَمَهْ قِلُورْدِي أَيْتْدِي
إِلٰهِي خَضْرِ تِكَهْ بَرْ سُؤَالْ لَرْ وَارْدِ قِلُورْمْ يِلَهْ أَمْرْ أَيْلَهْ
أَسْمُسُونْ سَاكِنْ أُولْسُونْ وَصُوبَهْ أَمْرْ أَيْلَهْ أَقْمَاسُونْ
وَاوُچَارْ قُوشْلَرَهْ أَمْرْ أَيْلَهْ سَاكِنْ أُولْسُونْ لَرْ اُوچْمَاسُونْلَرْ
عَالَمْدَهْ دِيرِنْ نِسْنَهْ لَرِي جُمْلَهْ سِنْ سَاكِنْ قِلْ سُؤَالْ لَرْ
قِلَايِنْ دِدِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا مُوسَى بُودُورْ كُلْمَكْ يُودِيكْ

دِخِي آرْتُقْ أُولْسَهْ سَنُكْ سُؤَالُكْ أَرَا سِنْدَهْ هَرْ كِنْ
حِجَابْ يُوقْدُرْ مُوسَى أَيْتْدِي إِلٰهِي بِلُورَمْ بُنْمْ دِخِي
دِلَكُومْ أَنُوچُونْدُرْ دِيدِي حَقْ جَلَّ وَعَلَا سَمَلَدِي
أَفْلَاكَهْ وَارِنْجَهْ جَرْنَدَهْ وَيَرْنَدَهْ وَجَمِيعِ دِيرِنْ نِسْنَهْ لَرِي
سَاكِنْ قِلْدِي بُيُورْدِي كِمْ يَا مُوسَى دِلَدُوكُومْ
وِيرْدُكْ سُؤَالِكِي قِلْدِي مُوسَى أَيْتْدِي إِلٰهِي أُوكْ
يَرْتْدُكْ صُكْ يَرْتْدُكْ • صَاغْ يَرْتْدُكْ • صُولْ يَرْتْدُكْ
فَوْقْ يَرْتْدُكْ • تَحْتْ يَرْتْدُكْ حِكْمَتِنِي يَكَا بِلْدُرْدِي
اللَّهُ تَعَالَى جَلَّ جَلَالُهُ بُيُورْدِيكِمْ حِكْمَتِي أُولْدُرْ
يَا مُوسَى أُوكْ يَرْتْدُمْ طَاعَتْ قِرْمَانِي يِرِنَهْ كَتُورَهْ
بُنْ دِخِي قُلُومَهْ تَوْفِيقْ وِرَمْ صُوكْ يَرْتْدُمْ مَعْصِيَتْ دَنْ
يِغْدُمْ عِصْمَتُمْ بُولُوبْ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ أَمْرِي يِرِنَهْ
كَتُوزْ دِنْلَرْ أُولْسُونْلَرْ چُونْ فَوْقْ يَرْتْدُمْ دِلَكِي حَاجَتِي أُولْسَهْ
مُنَاجَاتْ قِلُوبْ رَتِي دِسَهْ لَبَّيْكَ عَبْدِي دِمَكْ إِچُونْ
تَحْتْ يَرْتْدُمْ سَجْدَهْ قِلُوبْ بَكَا يِقِينْ أُولْمَغُونْ وَاسْجُدُوا

كَرَامَتِنِي بُولْغِيجُونْ صَاغْ يَرْتَدُمْ يِنْمْ تَقْدِيرُمْ يِرْلَه رَيْحْ
وَرِمْحَتْ لَرْكَلْدُوكِسَه رَاضِي اُولْكُوبْ يِنْمْ رِضَامِي بُولْغِجُونْ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ صُولْ يَرْتَدُمْ رِزْقْلَرِنِي
تَقْدِيرْ قِلْدُمْ جُمْلَه سِنِكْ رِزْقِنِي يَنْدَتْ بِلْسُونْلَرْ دِيُو
وَمَا مِنْ دَابَّةٍ سِيْ فِي الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللهِ رِزْقُهَا فَمَانِنِي
قِلْدُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ فَهُوَ حَسْبُهُ وَقِيلَ
اَمَلْ قِصَّه قِلْمَقْ اِجُودْ بُونِعْمَتْلَرِي قُولْلَرُومَه وِيرْدُمْ
كَنْدُوفَضْلُمْ وَلُطْفُمْ بِرْلَه يُخْسَه قُولْلَرُومْ بَكَا تَه
وِيرْسَه لَرْكَرَكْ اُذْعَمَلَه اَكُوشْ ثَوَابْلَرِ وِيرْدُمْ
شَيْخْ اَيْدُرْ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ اَكْرْ بُوخَاصْ عَمَلْ لَرِيرْلَه عَامِلْ
اُولْسَكْ ظَاهِرِكْ بَاطِنُكْ اَبَادَانْ اُولُورْ وَمَعْرِفَتْ
بُوسْتَانِي اَبَادَانْ اُولُورْ بُسْتَانْ سَمَايَه سَنَى اُولُورْ سِنْ
يَعْنِي اُوجْمَاغَه كِرْمَكَه وَفِي بُسْتَانِ السَّمَاءِ اَرْبَعَةُ اَنْهَارٍ
كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى فِيهَا اَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَ
اَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَاَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ

وَاَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلِخَوَاصِّ اللهِ تَعَالَى مِنْ اَهْلِ الْمَعْرِفَةِ
اَرْبَعَةُ اَنْهَارٍ اَوَّلُهَا نَهْرُ الْاَلَاءِ وَالثَّانِي نَهْرُ النَّعْمَاءِ
وَالثَّالِثُ نَهْرُ الْمُهَيْمِنَةِ وَالرَّابِعُ نَهْرُ الرُّبُوبِيَّةِ اَلْمَعْرِفَةُ
اَفْضَلُ مِنَ الْجَنَّةِ فِي بُسْتَانِ السَّمَاءِ فَبِنَهْرِ الْاَلَاءِ يُسْقَى
اَهْلُ الْاِنَابَةِ وَبِنَهْرِ النَّعْمَاءِ يُسْقَى اَهْلُ تَذْكِرَةِ الْمِنَّةِ
وَبِنَهْرِ الْمُهَيْمِنَةِ يُسْقَى اَهْلُ الشَّوْقِ وَالْمَوَدَّةِ وَ
بِنَهْرِ الرُّبُوبِيَّةِ يُسْقَى اَهْلُ الْعِشْقِ وَالْمَحَبَّةِ وَجَعَلَ
اللهُ يَنْبُوعَ هٰذِهِ الْاَنْهَارِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ وَبِحَارُهَا
قَلْبُ الْعَارِفِ فَاِذَا سَقَاهُ مِنْ نَهْرِ الْاَلَاءِ يَصِيرُ سَنِيًّا
وَاِذَا سَقَاهُ مِنْ نَهْرِ النَّعْمَاءِ يَصِيرُ ذَاكِرًا لِلْمِنَّةِ وَاِذَا سَقَاهُ
مِنْ نَهْرِ الْمُهَيْمِنَةِ يَصِيرُ مُشْتَاقًا اِلَى لِقَائِهِ وَاِذَا سَقَاهُ
مِنْ نَهْرِ الرُّبُوبِيَّةِ يَصِيرُ مُحِبًّا عَاشِقًا وَيَصِيرُ قَلْقًا لَا يَقِرُّ
وَلَا يَسْتَقِرُّ وَاِذَا اَرَادَ اللهُ اَنْ يُسْكِنَ الْاِنَابَةَ فِيَامُرُ
هٰذَا الرِّيحَ حَتَّى يَضْرِبَ عَلَى نَهْرِ الْاَلَاءِ وَيَهِيجَ مَوْجُ تَذْكِرَةِ
الْاِنَابَةِ وَيَغْرَقُ قَلْبُ الْعَارِفِ يَسْكُنُ الْاِنَابَةَ

وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يُسَكِّنَ عَنْهُ بِذِكْرِ الْمِنَّةِ فَيَأْمُرُ
هٰذَا الرِّيحَ حَتّٰى يَضْرِبَ عَلٰى نَهْرِ النَّعْمَاءِ وَيَهِيجُ مَوْجُ
تَذَكُّرِ الْمِنَّةِ وَيَغْرَقُ قَلْبُ الْعَارِفِ فَحِينَئِذٍ
يُسَكِّنُ ذِكْرُ الْمِنَّةِ وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يُسَكِّنَ عَنْهُ
الشَّوْقَ يُهِيجُ رِيحَ الْاِلٰهِيَّةِ مِنْ مَهَبِّ الْعَظَمَةِ يَضْرِبُ
عَلٰى نَهْرِ الْمُهَيْمِنَةِ وَيَهِيجُ مَوْجُ الشَّوْقِ وَيَغْرَقُ قَلْبُ
الْعَارِفِ فَحِينَئِذٍ يَسْكُنُ الْمُشْتَاقُ وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ
اَنْ يُسَكِّنَ عَنْهُ الْمَحَبَّةَ فَيَأْمُرُ مِنْهُ الرِّيحَ حَتّٰى يَضْرِبَ
عَلٰى نَهْرِ الرُّبُوبِيَّةِ وَيَهِيجُ مَوْجُ الْمَحَبَّةِ وَيَغْرَقُ قَلْبُ
الْعَارِفِ فَحِينَئِذٍ يُسَكِّنُ الْمَحَبَّةَ فَالْعَارِفُ
يَكُونُ فِي وَقْتٍ غَرِيقًا فِي الْاِنَايَةِ وَفِي وَقْتٍ غَرِيقًا
فِي تَذَكُّرِ الْمِنَّةِ وَفِي وَقْتٍ غَرِيقًا فِي الشَّوْقِ
وَفِي وَقْتٍ غَرِيقًا فِي الْمَحَبَّةِ ثُمَّ يُرْسِلُ عَلٰى قَلْبِهِ رِيحَيْنِ
حَتّٰى يُهَبَّا رِيحُ الْعِصْمَةِ وَرِيحُ الشَّوْقِ فَرِيحُ الْعِصْمَةِ
يُنَقِّي جَمِيعَ الْمَعَاصِي وَالْمَحَارِمِ وَرِيحُ الشَّوْقِ يُؤَدِّي جَمِيعَ

الطَّاعَاتِ وَالْخَيْرَاتِ فَمَنْ نَقّٰى قَلْبَهُ مِنْ هٰذِهِ الْاَنْهَارِ
يَنْبُتُ فِي قَلْبِهِ اَرْبَعَةُ اَشْجَارٍ وَاَنْوَاعُ النَّبَاتِ فَكُلُّ قَلْبٍ
وُجِدَ عِنْدَ نَهْرِ الْاِنَايَةِ يَنْبُتُ حَوْلَهُ نَرْجِسُ الْاِنَابَةِ
وَكُلُّ قَلْبٍ وُجِدَ عِنْدَ ظِلِّ نَهْرِ النَّعْمَاءِ يَنْبُتُ حَوْلَهُ تَذَكُّرُ الْمِنَّةِ
وَكُلُّ قَلْبٍ وُجِدَ ظِلَّ نَهْرِ الْمُهَيْمِنَةِ يَنْبُتُ حَوْلَهُ شَقَايِقُ
الشَّوْقِ وَكُلُّ قَلْبٍ وُجِدَ ظِلَّ نَهْرِ الرُّبُوبِيَّةِ يَنْبُتُ حَوْلَهُ
يَاسَمِينُ الْمَحَبَّةِ فَلَا يَكُونُ بُسْتَانٌ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ
اَطْيَبَ رَيْحًا مِنْ بُسْتَانِ الْعَارِفِ يَكُونُ رِيحُ بُسْتَانِ
الْعَارِفِ حَظَّ الْمَلَائِكَةِ وَحَظَّ اَرْوَاحِ الْاَنْبِيَاءِ
وَالْمُرْسَلِينَ وَكُلُّ اَحَدٍ لَهُ بُسْتَانٌ يَتَعَاهَدُ بُسْتَانَهُ
وَاللّٰهُ صَاحِبُ هٰذَا الْبُسْتَانِ يَتَعَاهَدُ بُسْتَانَهُ مِمَّا يَحْتَاجُ
وَقَدْ قِيلَ يَنْبَغِي لِلْعَبْدِ اَنْ يَعْرِفَ اَرْبَعَةَ اَشْيَاءَ حَتّٰى يَكُونَ
عَارِفًا اَلنَّفْسُ وَالرُّوحُ وَالْقَلْبُ وَالْفِكْرَةُ شَيْخُ اَيْدُ
مَعْرِفَتْ بُسْتَانِتُكْ اِسِي اَرِي تَنْكَرِي دُوْ اَرِي تَنْكَرِ يَارِي
نَفْسْ كَرَكْ اَرِي رُوحْ كَرَكْ اَرِي كُوكُلْ كَرَكْ صَانِي

تفکر کرک تا کم معرفته سنا اولیب عارف لردن اولا
معرفت بستانی سن دن ایادان اولسه بستان استک
لطفیدن اوج یوز التمش نظره سنا اولا اوچ یوز
مرغزار ایچنده جولان ایده اول روضة الجفا
والثانی روضة الاباء والثالث روضة التعاء
جفا مرغزارنده جولان قلسه رکب الحیا بولور کم جفا
قلدیسه اودم کینه بنا نوکچون جفا قلمقدن اراغ اولور
تا کان الامر غزارنده جولان قلسه حلة الرجا بولور
الا نعمتی کم وردی اخلاق مذمومه کم کدردی
جمله حقدن منت دوتا میلنی حقه دوته تا کان
نعام مرغزارنده جولان قلسه تمام الوفا اچلور نعما
نعمتی کم ویردی اخلاق محموده کم ویردی
اخلاق مذمومه کم کدردی بقر جمله نعمتلری حقدن
بلور صدهزار جفا بزدن کریم مولادن تمام وفا در
بولری کورر اول سبحان سود وکی قول انک فرمانی

مدن

اونرمز یورر در دخی دوکلی اندامنی اخلاق مذمومه
وسوء افعالدن صقنور اخلاق محموده برله
بزنور شیخ ایدر تا کن بویله اولسه وکل من یحفظ
قلبه ینبسط تحت العرش الی الله فاذا انبسط الی الله
رفع الحشیة واذا رفع الحشیة یدخل فی الحجاب
فاذا دخل فی الحجاب یذکر جفاء نفسه فیعلم مولاه
فیعتذرون من هؤلاء فیقبل الله عذره ویغفره
ویکشف لسانه بالحکمة وعینه بالعبرة ونفسه
بالخذمة واذنه باسماع الحکمة ویده بالعطیة
وقلبه بالمحبة ثم یخرقه وینضجه فی نار شوقه ومحبته
حتی یزول من الطریق طرفة عین لا من القدام ولا
من الخوف ولا عن الیمین ولا عن الشمال ثم یجود
بالمنة ویبذر فی قلبه بذر المعرفة وهو الحیاء
والانتباه والرجاء والخوف ثم یرسل سحاب المنة
ویمطر فی قلبه مطر الکرامة فینبت شجرة المعرفة

وَيَخْرُجُ خَمْسَةُ أَغْصَانٍ غُصْنٌ يَبْلُغُ إِلَى الْعَرْشِ وَالثَّانِي
إِلَى الْمَشْرِقِ وَالثَّالِثُ إِلَى الْمَغْرِبِ وَالرَّابِعُ إِلَى الْأُفُقِ الْأَيْمَنِ
وَالْخَامِسُ إِلَى الْأُفُقِ الْأَيْسَرِ وَالْغُصْنُ الَّذِي يَبْلُغُ إِلَى الْعَرْشِ
فَيَكُونُ مَأْوَاهُ مَاءُ السَّعَادَةِ وَثَمَرَتُهُ الْمُنَاجَاتُ مَعَ مَوْلَاهُ
فَفِي كُلِّ طَرْفَةٍ يَصْدُرُ عَلَى قَلْبِهِ فَيَقُولُ اللهُ لَبَّيْكَ عَبْدِي
إِنِّي لَمْ أَزَلْ وَلَا أَزَالُ وَأَنْتَ لَمْ تَكُنْ وَلَا تَكُونُ
فَكَوْنُتُكَ بِي فِي بِرَحْمَتِي فَيُجِيبُهُ الْعَبْدُ بِالْفِكْرَةِ وَيَقُولُ
بَلَى يَا مَوْلَايَ لَمْ تَزَلْ وَلَا تَزُولُ وَأَنَا لَمْ أَكُنْ وَلَا أَكُونُ
فَكَوْنَتَنِي فَيَقُولُ اللهُ كَمَا كَوْنَتُكَ بِرَحْمَتِي فَهٰذِهِ مُنَاجَاةُ
الْعَارِفِ بِرَبِّهِ بِالْبَقَاءِ وَمَعَ نَفْسِهِ بِالْفَنَاءِ فَانْظُرْ
هَلْ فِيكَ هٰذِهِ الْمُنَاجَاتُ أَمْ لَا وَالْغُصْنُ الَّذِي
يَبْلُغُ إِلَى الْمَشْرِقِ يَكُونُ مَأْوَاهُ مَاءُ الْكَرَامَةِ وَثَمَرَتُهُ
أَدَاءُ الْخِدْمَةِ فَفِي كُلِّ طَرْفَةٍ يَصْدُرُ عَلَى قَلْبِهِ
يَقُولُ عَبْدِي أَذِنْتُ لِي وَاعْبُدْنِي فَيُجِيبُهُ الْعَبْدُ بِالْفِكْرَةِ
وَيَقُولُ يَا مَوْلَايَ أَدْنُو إِلَيْكَ وَأَعْبُدُ فَيَقُولُ اللهُ إِنِّي

أُعْطِيكَ حَلَاوَةَ الطَّاعَةِ وَأُكْرِمُكَ بِصَفَاوَةِ الْخِدْمَةِ
وَالْغُصْنُ الَّذِي يَبْلُغُ إِلَى الْمَغْرِبِ يَكُونُ مَأْوَاهُ مَاءُ الْمَحَبَّةِ
وَثَمَرَتُهُ عِلْمُ الْعِبْرَةِ وَتَحْتَ الْفِكْرَةِ وَتَحْتَ الْفِكْرَةِ
الطَّاعَةُ وَتَحْتَ الطَّاعَةِ الرُّبُوبِيَّةُ وَمَنْشُورُ الطَّاعَةِ
طَبْلُ الدَّعْوَةِ فَفِي كُلِّ طَرْفَةٍ لِطَرْفِهِ يَطْرُقُ عَلَى قَلْبِهِ يَقُولُ
عَبْدِي أَدْعُو الْخَلْقَ مِنْ مَعْصِيَتِي إِلَى طَاعَتِي فَيُجِيبُهُ
الْعَبْدُ بِالْفِكْرَةِ بَلَى يَا مَوْلَايَ أَدْعُوهُمْ إِلَى طَاعَتِكَ
وَالْغُصْنُ الَّذِي يَبْلُغُ إِلَى الْأُفُقِ الْأَيْمَنِ يَكُونُ مَأْوَاهُ
مَاءُ الْإِنَابَةِ وَثَمَرَتُهُ التَّذَكُّرَةُ فَفِي كُلِّ طَرْفَةٍ
يَطْرُقُ عَلَى قَلْبِهِ يَقُولُ إِنِّي فِي الْأَوَّلِ ذَكَرْتُكَ وَلَا
أَزَالُ أَنْ أَذْكُرَكَ فَاذْكُرُونِي فِي مَا بَيْنَ ذِكْرِي وَهُوَ قَوْلُهُ
فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ فَاذْكُرُكَ مَرَّتَيْنِ تَذْكُرُنِي مَرَّةً
فَيُجِيبُهُ الْعَبْدُ بِالْفِكْرَةِ بَلَى يَا مَوْلَايَ أَذْكُرُكَ
ذِكْرًا دَائِمًا لَا أُنْسَاكَ طَرْفَةَ عَيْنٍ وَالْغُصْنُ الَّذِي يَبْلُغُ
إِلَى الْأُفُقِ الْأَيْسَرِ يَكُونُ مَأْوَاهُ مَاءُ الْأَوْبَةِ وَثَمَرَتُهُ رُؤْيَةُ

الْمِنَّةِ

فِي كُلِّ طَرْفَةٍ تُطْلِقُ عَلَى قَلْبِهِ يَقُولُ عَبْدِي
مَنْ عَرَّفَكَ وَمَنْ أَكْرَمَكَ بِالْإِخْلَاصِ وَالْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ
وَالْيَقِينِ فَيُجِيبُهُ الْعَبْدُ بِالْفِكْرَةِ وَأَنْتَ عَرَّفْتَنِي
وَأَكْرَمْتَنِي يَا مَوْلَايَ فَهُوَ حَالُ هٰذَا الْعَبْدِ كَحَالِ الْخَلِيلِ
كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَالَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ الْمَقَامُ
الْمَسَابِعُ فِي الْمَشِيخِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ شَيْخُنَا أَيَّدَهُ
قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ قَالَ اللهُ تَعَالَى قَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّتِي
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوٰى ثَلٰثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ
إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنٰى مِنْ ذٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ
إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَمَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ فَهٰذَا فِي تَفْسِيرِ
مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ الثَّلٰثَةُ النَّفْسُ وَالرُّوحُ
وَالْمَعْرِفَةُ وَقِيلَ الْقَلْبُ وَالْعَقْلُ وَالْعِلْمُ وَقِيلَ
الْفِكْرَةُ فَسَادِسُهُمُ الْإِلْهَامُ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى فَأَلْهَمَهَا

أَلْهَمَ اللهُ تَعَالَى النَّفْسَ وَالرُّوحَ وَالْقَلْبَ وَالْعَقْلَ
وَالْفِكْرَةَ بِالطَّاعَةِ وَقَضٰى عَلَيْهِمُ التَّوْفِيقَ وَيَنْبَغِي
لِلدُّعَاءِ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْعِبَادَةُ مَخْزُونَةٌ وَمِفْتَاحُهَا
الدُّعَاءُ وَأَسْنَانُهَا لُقْمَةٌ مِنَ الْحَلَالِ وَقَالَ الصَّادِقُ
رَحْمَةُ اللهِ يَنْبَغِي لِلدُّعَاءِ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ الرَّأْسُ وَالنَّضْوُ
وَالْأَجْنِحَةُ وَالرِّجْلُ وَقِيلَ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ وَهِيَ أَمْنُ الْمُؤْ
نَةِ
وَهِيَ الرِّزْقُ وَالْأَجْنِحَةُ وَهِيَ الصِّدْقُ وَالنَّفْسُ وَهِيَ
الْيَقِينُ وَالرِّجْلُ وَهِيَ التَّضَرُّعُ بَعْدَ أَدْبَارِ الصَّلٰوةِ الْخَمْسِ
وَعِنْدَ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَفِي الْأَسْحَارِ وَقَالَ اللهُ تَبَارَكَ
وَتَعَالَى وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ يَنْبَغِي
لِلدُّعَاءِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ الرُّكْنُ وَالْوَقْتُ وَالسَّبَبُ
وَالْأَجْنِحَةُ وَالرُّوحُ الرُّكْنُ لُقْمَةُ الْحَلَالِ وَالْوَقْتُ
فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَعِنْدَ السَّحَرِ وَالسَّبَبُ التَّوَكُّلُ عَلَى اللهِ
دُونَ الْخَلْقِ وَالْأَجْنِحَةُ الصَّدَقَةُ وَالرُّوحُ الصَّلٰوةُ
شَيْخُنَا أَيَّدَهُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ الْعَزِيزُ مَشَايِخُ مَنْزِلِنَا يَرَوْنَ

كشي يكرم شرط كرني بلوب دايم كون تمك كوركدر تنزلدن
قورقمق كركدر والمخلصون على خطر عظيم قولني
اكمك كوركدر كلي مشاهده سني غيردن اعراض ايتدرمكدر
كركدر قلب سليم اولمق كركدر سرني آريدوب
اندن جاري اولن نهر لوكه ارقلرني آريدب پاك ايتمك
كركدر عقل امير نفس اسير ايتمك كوركدر ما يكون
من نجوى ثلثة الا هو رابعهم وقيل العقل طوني
لمن كان عقله اميرا وهواه اسيرا عقل امير كوركدر
هوا اسير كركدر تفكر خالص كوركدر معرفت على برله
عمل قلمق كركدر ولا خمسة الا هو سادسهم ولا
ادنى من ذلك يا لكون نفس همان روح همان قلب
همان عقل همان معرفت همان تنكرنك محبتي
رحمتي الهامي بله دورر هر كمسه كم مقام فنايه يتشمش
اولاهمان تنكرنك رحمتي دلمك كركدر ولا اكثر
الا هو معهم نفس رتبي دسه حق لبيك عبدي دير

هر قول كه رتبي دسه حق لبيك عبدي دير قجن
معرفت بوستاني بولر بيله اراسته اولسه نفس
مطمئنه مقامنه ايرشور مشايخ مقامني بولور
كوكل قلب سليم اولور عقل امير هوا اسير اولور
فكرت صالح اولور مشايخ جمله سندن اولور
معرفت علمي اراسته اولور كوكل بوستاني
آبادان اولور قجن كوكل بوستاني آبادان اولسه
معرفت پادشاهي تخت اوزرنده اوتورر تخت اوزرنده
درت شمع يقيلور نهر الاء نهر النعماء نهر المهيمنة
نهر الربوبية ارقلري خار وخاشاكدن آرنور پاك
اولور اقتعه بشلار كوكل بوستانك ربايحيني
ياسمنلري چچكلري آچيلور چمنلري اغاجلري يشرر
يكرم سكز الهام طوطيلري ذكر ايدر وتسبيحلرنه
مشغول اولوب معيور دلري ذكر ايدب وكمكا بشلار
تته كريو قرود بيان قلدق قجن بويله اولسه

كوكله حق تعالى اوچ يوز التمش نظر قلور يتمش مقام
بولوب حقيقته ارشور كامل اولور ومشايخ منزلينه
ارشور سجده شكرانه ورمك كرك عافيت جانينه نيه كم
اكي جهان فخرى حضرت رسول الله عم افلا اكون عبدا
شاكورا ديو بيورمشدى حضرت رسولك عليه السلام اون
علامتى وارمدى اول علامتلره وشفاعتينه سزا اولميم
درسك فاتبعوني يحببكم الله امرينه امتثال قلغل
اون يدى آيى بيت المقدسى قبله ادنوب نماز قلدى بركون
اويله نمازدن قلوردى اول تشهددده كوكل تدن كچوردى
بيت الحرام قبله اولسه ديو بوب كوكدن يكا يا قدى
فانزل الله تعالى هذه الآيه قد نرى تقلب وجهك
في السماء يا محمد سكا دشمنلر اولسون كوزوكى كوكله
كوتروب يقه سركى دلك برله ايت بن كريم تكريم قبول
ادرم امتى حقيقده ادنا لا تؤاخذنا دعاسنى قلدى
آيه كلدى لا يكلف الله نفسا الا يا محمد نه كوكله بق

نه دلك برله آيت كوكلكدن كچسه حاجتكى روا قلين
حضرت رسول عم صفيه دن نكاح قلدوغنده طعام يدركن
اصحاب حضرتى برله مشغول اولدلر حضرت رسول عم
كيمه لرنى دلدى وليكن انلره تشته دمدى حيا
ايدى انوكچون كه صفيه نك قاتنه كرمك استردى
آيت كلدى كم فاذا طعمتم فانتشروا ولا مستانسين لحديث
وهو يستحيي منكم والله لا يستحيي من الحق
اوحى الله تعالى قال ان كان لك حاجة فلا تنظر الى السماء
ولا تقل باللسان ولا تفكر بالقلب وكلها الى حتى اقضى
حاجتك وقال النبى صلى الله عليه وسلم حسبى الله ونعم الوكيل
نعم المولى ونعم النصير وقال لا املك لنفسى ضرا ولا
نفعا فانزل الله تعالى يا ايها النبى حسبك الله ومن اتبعك
من المؤمنين الى يوم القيامة شيخ ايدى قدس الله سره اكر
مشايخ منزلينه ارشد وكسه كندوكى فنا الفنا فى الفنا
مقامنده دوت مقتدا كه اقتدا قلكه مشايخ منزلينه ايشه

إِنْشَآءَ اللهُ تَعَالَى كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ عَشَرَةٌ مِنَ الْعَلَامَاتِ
لَمْ يَكُنْ لِلْأَنْبِيَآءِ الْمُتَقَدِّمِينَ أَوَّلُهُ لَمَّا فَارَقَ مِنْ أُمَّتِهِ
لَمْ يَرَ أُمَّتُهُ عَوْرَتَهُ وَلَا أَحَدٌ سِوَاهَا وَهٰذِهِ الْكَرَامَةُ
لِأُمَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَسْتُرُ اللهُ تَعَالَى عَوْرَتَهُمْ حَتَّى لَا يَرَ
أَحَدٌ عَوْرَتَهُمْ وَالثَّانِي لَا يَقَعُ ظِلُّهُ عَلَى الْأَرْضِ إِذَا كَانَ
الشَّمْسُ قَابِلَهُ أَوْ خَلْفَهُ فَكَذٰلِكَ لَا يَقَعُ ظِلُّ أُمَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
عَلَى أَرْضِ الْجَنَّةِ أَوْ عَلَى النَّارِ إِلَّا عَلَى الْعَرْشِ وَالثَّالِثُ
لَمْ يَقَعْ عَلَيْهِ الذُّبَابُ وَلَا الْبُعُوضَةُ وَكَذٰلِكَ لَا يَقَعُ عَلَى
أُمَّتِهِ الْمَعَاصِي يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالرَّابِعُ إِذَا رَكِبَ عَلَى الدَّابَّةِ
وَالْفَرَسِ وَالْبَغْلِ وَالْحِمَارِ لَا يَهْرُمُ قَطُّ كَذٰلِكَ أُمَّتُهُ يُرْكَبُونَ
عَلَى الطَّاعَاتِ فِي الدُّنْيَا فَلَا يَكُونُ طَاعَتُهُمْ نَقْصًا وَلَا انْقِطَاعًا
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْخَامِسُ لَمْ يَرَ أَحَدٌ بَوْلَهُ أَوْ غَائِطَهُ وَلَمْ يَكُنْ
لِأَحَدٍ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَكَذٰلِكَ أُمَّتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَمْ يَرَ أَحَدٌ
مِنْ خَلْقِ اللهِ جَفَاؤُهُمْ وَلَا مَعْصِيَتُهُمْ وَالسَّادِسُ كَانَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا نَامَ لَا يَنَامُ قَلْبُهُ وَلَا يَكُونُ يَوْمَهُ حَدَثًا

وَكَذٰلِكَ أُمَّتُهُ إِذَا نَامُوا فِي الْفُقُورِ يَكُونُ نَوْمُهُ عَلَى الطَّاعَاتِ
كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ وَالسَّابِعُ
أَنَّ مِنْ عَلَامَاتِهِ أَنَّهُ إِذَا تَوَجَّهَ فِي السَّفَرِ كَانَ عَلَى فَوْقِ
رَأْسِهِ قَدْرُ التُّرْسِ مِنَ السَّحَابِ كَانَ يَسِيرُ مَعَهُ حَيْثُ يَمْشِي
حَتَّى يُظِلَّ الشَّمْسَ وَكَذٰلِكَ لِأُمَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يُظِلُّهُمُ
الطَّاعَاتُ حَتَّى لَا تَقَعَ شَمْسُ الْقِيَامَةِ عَلَى رُؤُسِهِمْ وَالثَّامِنُ
لَمْ تَلْدَغْهُ الْحَيَّةُ وَلَا الْعَقْرَبُ وَذٰلِكَ أَنَّهُ خَرَجَ إِلَى
وَادِي مَعَ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَنَزَعَ خُفَّيْهِ وَاسْتَعْمَلَ الْوُضُوءَ
إِلَى الصَّلٰوةِ فَجَاءَ إِبْلِيسُ عَلَيْهِ اللَّعْنَةُ وَوَضَعَ فِي إِحْدَى خُفَّيْهِ
حَيَّةً أَسْوَدَ فَلَمَّا فَرَغَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ وُضُوئِهِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى
مَلَكًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّى ضَرَبَ نَفْسَهُ عَلَى خُفَّيْهِ عَلَى مِثَالِ الْغُرَابِ
فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خُفَّيْهِ فَإِذَا فِيهَا حَيَّةٌ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْعُودٍ
تَلْدَغُكَ لِهٰذَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَنِي عَلَى الْحَيَّاتِ وَالْعَقَارِبِ
وَكَذٰلِكَ أُمَّتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِمْ حَيَّاتِ جَهَنَّمَ وَ
عَقَارِبَهَا وَالتَّاسِعُ لَمَّا خَرَجَ حَاجَةً فَأَرْسَلَ اللهُ تَعَالَى

إِلَيْهِ الْمَلَكِي حَتَّى يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ وَكَذَلِكَ أُمَّتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَرْبَعُ أَمْلَاكٍ فِي اللَّيْلِ وَعَشْرُ مَلَائِكَةٍ فِي النَّهَارِ يَحْفَظُونَهُمْ
مِنْ عَذَابِ اللَّهِ وَيَسُوقُهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَسِيقَ
الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا وَالْعَاشِرُ كَانَ إِذَا نُفِخَ فِي شَيْءٍ
صَارَ مُبَارَكًا لَا يَزُولُ وَلَا يَفْنَى أَبَدًا كَمَا جَاءَ فِي الْخَبَرِ أَنَّ النَّبِيَّ
كَانَ يَحْفِرُ حَوْلَ الْمَدِينَةِ خَنْدَقًا وَكَانَ فِي بَطْنِهِ حَجَرٌ فَجَاءَ جَابِرُ
بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ فَرَاهَا عَلَيْهِ فَرَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ قَالَ يَا فُلَانَةُ
هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ مِنَ الطَّعَامِ نَدْعُو الرَّسُولَ ﷺ فَقَالَتْ بَلَى صَاعٌ
مِنَ الشَّعِيرِ وَجَدْيٌ فَطَحَنَتِ الشَّعِيرَ وَذَبَحَ الْجَدْيَ فَدَعَا
جَابِرُ الرَّسُولَ ﷺ فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى دَارِهِ ثَلَثُمِائَةٍ وَثَلَثَةَ عَشَرَ
رَجُلًا فَلَمَّا دَخَلَ فِي دَارِهِ فَتَقَرَّبَ إِلَى التَّنُّورِ فَقَالَ بَارَكَ اللَّهُ
عَلَى هَذَا التَّنُّورِ وَعَلَى هَذَا الْقِدْرِ فَرَفَعُوا مِنَ الْقِدْرِ الْمَرَقَةَ
وَاللَّحْمَ حَتَّى شَبِعَ ثَلَثُمِائَةٍ وَثَلَثَةَ عَشَرَ رَجُلًا وَجَمِيعُ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَالْأَرَامِلِ وَالْيَتَامَى وَلَوْلَا أَنَّ الْمَرْأَةَ نَظَرَتْ

إِلَى التَّنُّورِ وَالْقِدْرِ لَأَخْرَجُوا مِنْهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ طَعَامًا فَهَكَذَا
إِلَى أُمَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَارَكَ اللَّهُ عَلَى طَاعَتِهِمْ إِذَا قَامُوا عِنْدَ
الْمِيزَانِ فَيَقُولُ اللَّهُ لَهُمْ تَنَفَّسُوا بِشَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
فَيَتَنَفَّسُونَ فَيَضَعُ تَنَفُّسُهُمْ وَشَهَادَتُهُمْ فِي مِيزَانِ الطَّاعَةِ
يُرَجِّحُ حَسَنَاتِهِمْ عَلَى سَيِّئَاتِهِمْ فَاجْتَهِدْ يَا أَخِي حَتَّى تَجِدَ هَذِهِ
الْكَرَامَةَ حَتَّى لَا تَكُونَ مِنَ الْمُجْرِمِينَ الْعَاصِينَ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ
وَيُؤْمَرُ بِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ شَيْخُ أَيْدُرُ بُوَاشِكَرْدَنْ مُرَادُ وَلَدُرُ كِمْ
عِلْمُ لَهُ عَمَلٌ قِلَاسِنْ أَقَلْ يِتْمِشْ مَقَامْدَنْ شَرِيعَتَهُ تَعَلُّقْ
يِكْرِمْ بِرْ مَقَامُكْ عَمَلْ لَرِنِي فَرْمَانْلَدِي اِكِنْجِي يِتْمِشْ مَقَامْدَنْ
طَرِيقَتَهُ تَعَلُّقْ يِكْرِمْ بِرْ مَقَامُكْ عَمَلْ لَرِنِي فَرْمَانْلَدِي
عَمَلْ بِالطَّرِيقَةِ اُوچِنْجِي يِتْمِشْ مَقَامْدَنْ حَقِيقَتَهُ تَعَلُّقْ
بِكْرِمْ بِرْ مَقَامُكْ عَمَلْ لَرِنِي فَرْمَانْلَدِي دَكْ دُورْ غِلْ
نِكْرِمْ دِلَكُوكْ وَاسِلَهْ بِينْ قَبُولْ اِدَهْ لُومْ شَيْخُ أَيْدُرُ قُدِّسَ اللَّهُ سِرَّهُ
مَشَايِخْ مِنْزِلِي اُولْدُرْ كِمْ كَنْدُوِي فَنَا يِرْنِدَهْ دُوتَهْ

جميع اشياء الله اصمر اليه الله يرنه كتوردير نته كم
حضرت رسالتنه بيوردي ع م يا ايها النبي حسبك الله
مشايخلرك ارواحني مختار قلدي بيوردي كم قوله تعالى
فطرة الله التي فطر الناس عليها لا تبديل قال ابن عباس
رضي الله عنه فطرة الله دن الله الذي خلق الناس عليها
يوم الميثاق لا تبديل لخلق الله يعني لدين الله اعلم ان
اصل هذه هو ان الله تعالى لما خلق روح محمد ع م
من النور سجد روحه ع م بين يدي الله اربعة الف سنة
واربعمايه واربعين سنة فلما رفع راسه من السجود فقال
افعل مع امتي بالفضل فاجابه الله فقال الهي حتى ربك
فقال الهي انت كما اثنيت على نفسك لا احصي ثناء عليك
فخلق الله من نفسه ارواح الانبياء والمرسلين وخلق
من تنفس انبيائه ورسله ارواح المؤمنين ثم خلق روح
اللعين وجعل للناس الشقاوة وقال له حتى ربك فلم
يحص ثناء عليه وخلق من تنفس روحه ارواحا مثل

فرعون ونمرود وقابوس والجبابرة والقراعنة
لعنة الله عليهم اجمعين ثم خلق من تنفس ارواحهم
ارواح الكفرة والنصارى واليهود وذلك قوله
تعالى كما تعودون فريقا هدى وفريقا حق عليهم
الضلالة لما سبقوا لهم من الله الشقاوة والخذلان
ثم اخرج سريرا من الجنة من ياقوت اخضر واقعد
عليها روح محمد المصطفى ع م واخرج سريرا من النار
واقعد عليها روح ابليس عليه اللعنة المطرود
عن خدمة الله والمحروم عن رحمة الله وامر لعباده
بالبيعة مع النبي ع م فاول من سلم عليه وصافحه
وعانقه كان ارواح المرسلين وقال الله تعالى
والسابقون السابقون اولئك المقربون فاكرمهم الله
تعالى بالرسالة ومن سلم عليه وصافحه وعانقه
فاكرمهم الله بالنبوة ومن سلم عليه فاكرمهم الله
تعالى بالسعادة وان هذه الامة يومئذ اربع فريقا

فِرْقَةً تَقَدَّمُوا إِلَى بَيْعَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَدَّامَ سَرِيرِهِ
فَأَوَّلُ مَنْ بَايَعَ كَانَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَمَنْ
بَايَعَ مِنْ عَيْنِ السَّرِيرِ فَأَكْرَمَهُمُ اللهُ بِالْهِدَايَةِ بِانْفِرَاقِ الْمَلَكِ
عَلَيْهِ وَهُمُ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ وَمَنْ بَايَعَ عَنْ
يَسَارِ السَّرِيرِ فَأَكْرَمَهُمُ اللهُ تَعَالَى حَتَّى اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ
وَقَالَ اللهُ تَعَالَى وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ هُمُ التَّابِعُونَ
وَالْمَشَايِخُ وَمَنْ جَاءَ مِنْ خَلْفِ السَّرِيرِ أَهْلُ آخِرِ الزَّمَانِ
فَسَمَّاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِخْوَانًا فَأَجَابَ لَهُ عُمَرُ الْفَارُوقُ
فِي مَجْلِسِهِ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ مَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ
يَا أَصْحَابِي وَإِخْوَانِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
كَيْفَ يَكُونُ هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ كُنَّا مِنْ أَصْحَابِكَ فَهُمْ إِخْوَانُكَ
فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُمُونِي وَسَمِعْتُمْ وَقَرَأْتُ عَلَيْكُمُ الْوَحْيَ
وَجَاهَدْتُ مَعَكُمْ حَتَّى دَخَلْتُمْ فِي دِينِي فَهُمْ إِخْوَانِي يَعْمَلُونَ
بِخَطٍّ أَسْوَدَ فِي قِرْطَاسٍ أَبْيَضَ وَلَهُمْ أَجْرُ نَبِيٍّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ
السَّلَامُ شَيْخٌ أَيْدُهُ بُو بَاكْ اَرْ وَاحْلِرِي قَنْدَنْ كَلْدُكِنِي بِلْدِكْ

فَاسِقْلَرُكْ وَمُنَافِقْلَرُكْ اَرْوَاحِ قَنْدَنْ كَلْدِكِنِي دَخِي
بَيَانْ قِلْكُمْ نُدَّ بَايَعَ مَعَ اِبْلِيسِ الْفَرَاعِنَةَ وَالْجَبَابِرَةَ وَمَنْ
كَانَ بَيْنَ هَذَيْنِ السَّرِيرَيْنِ فَهُمُ الْمُنَافِقُونَ وَالْفَاسِقُونَ
وَالْمُبْتَدِعُونَ وَالْمُرَاءُونَ فَإِنْ تَابُوا وَدَخَلُوا فِي دِينِ اللهِ
فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَهُوَ مِنَ الَّذِينَ قَالَ اللهُ تَعَالَى
مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ فَتَرَكَ
بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ ثُمَّ تَرَكَهُمْ فِي جَهَنَّمَ الْمُنَافِقُونَ وَ
الْكَفَرَةُ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ شَيْخٌ أَيْدُ قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ
مَشَايِخْ ذِكْرِي هُودُورْدِ اِكْلَهْ قِلْسَكْ شَهَادَةَ كَلِّي دُرْ
شَهَادَةِ كَلِّي اَوْلْ اَوْلُورْ لَرْ فَمُودُنْ كُجُوبْ كَنْدُ وَاوْزِي قَائِمْ
مَوْجُودْ بِالْحَقِّ حَقْدُرْدِيَهْ اِخْلَاصِلَهْ اَنْدَنْ غَيْرِي عَدَمْ بِلَهْ
كَنْدُونِي وَالْغِنْدَنْ كُجُوبْ فَنَا الْفَنَا فِي الْفَنَا مَقَامِنْدَهْ
كُونْ اَوْلْ وَقْتِنْ هُوَ ذِكْرِنِي اِعْمَلَهْ سَنَا اَوْلُورْ يُخْسَهْ رَوَا
اُولَمَزْ لَفْظَةُ اللهِ دَنْ اَلِفْ كِيشِهْ لِلّٰهِ قَلْوُرْ لِلّٰهِ دَنْ لَامْ كِيشِهْ
لَهُ قَلْوُرْ لَهُ دَنْ لَامْ كِيشِهْ هُوَ قَلْوُرْ هُوَ دَهْ اِشَارَتْ وَارْدُرْ عَالَمْ بَكْوُرْ

ذكرني دررمولاي عالمك اخذه دمك ياطشنده دمك
روا اولمز والله بكل شئ محيط در فقال الصادق
رضي الله عنه قل هو الله هاهنا اشارة الى الله للماء
عينين احدى العينين منهما هداية الله ويهدي من يشاء
الى صراط مستقيم والعين الثاني الى ان لا استقرار للعارف
الا عند ذكر الله هو والشرط والسطر من العينين هو
فوق هداية الله بين المولى وبين استقرار القلب مع الله
وهي موصولة مع الواو وهي ولاية الله والحكمة في الوصلة
فان ولاية الاسلام موصولة مع ولاية الله ورحمته
احد الفرق بين احد وبين واحد سمى نفسه احدا وسمى نفسه
ايضا واحدا والواحد كما قال الله تعالى هو الواحد القهار
والفرق بين هذين الاسمين الاحد بالذات والواحد
في التخليق وايضا احد بالقدرة واحد بالصفة ونحن
لسنا في هذه الصفة نحن وحيد والمولى احد واحد
كما قال الله تعالى ذلك يوم يذ يوم عسير على الكافرين غير يسير

ذرني ومن خلقت وحيدا احد نفسه بلا تشبيه ولا صورة
وواحد صفاته التي لم يزل ولا يزال وقال الصادق رضي الله
عنه الاشارة في قوله احد اي عبدي انا احد لا تجد مثلي
وانا غني عنك احسنت اليك بالتوحيد والمعرفة فلا
خوف لي منك ولا رجاء اليك انت عبدي محتاج الي
وانا احد عبدي مثلك اكثر من ان يحصى لماذا عصيتني
واذنبتني وجرتني واني اله احد مستغني عن خلقي الله الصمد
قال بعض المفسرين الصمد الذي لا جوف له قال الصادق رض
الصمد مستغني عن الطاعة والله تعالى مستغني عن طاعة
المطيعين فلهذا ان اهل السموات السبع والارضين السبع
ولو اجتمعوا على طاعة الله ما زاد في ملكه شئ ولو اجتمعوا في
معصيته ما نقص في ملكه شئ فليس لاحد على الله منة
من جهة الخدمة كما قال الله تعالى يمنون عليك ان اسلموا
قل لا تمنوا علي اسلامكم بل الله يمن عليكم ان هديكم
للايمان ان كنتم صادقين وقال الصادق في رواية اخرى

الصَّمَدُ الْخَالِي عَنِ الْعَيْبِ الْاِشَارَةُ فِيهِ اَنَا مَلِكٌ مِلَا عَيْبٍ
خَالِي عَنِ الْاٰفَةِ وَالْعُيُوبِ فَاَخْبَرْتُكَ مَعَ عُيُوبِكَ لِمَ لَا تَقْبَلُ
وَلَا تُبَدِّلُ اِلَى لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ الْاِشَارَةُ فِيهِ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ
وَلَا وَالِدٌ وَلَا اَخٌ وَلَا اُخْتٌ وَلَا صَاحِبَةٌ حَتّٰى يَكُونَ رَحْمَتِي
خَاصَّةً لَكَ يَا عَبْدِي فَلَوْ كَانَ لِي وَالِدًا وَوَلَدًا وَاَخٌ اَوْ اُخْتٌ
فَاشْتَغِلْ بِهِمْ مَا وَصَلَتْ رَحْمَتِي فَاشْكُرْ لِرَبِّكَ يَا مُؤْمِنُ مَا الدَّلِيلُ
عَلٰى قَوْلِهِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ
شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ فَلَوْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ
مَا وَجَدْنَا مِنْ رَحْمَتِهِ شَيْئًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ فَتَخْلِيقُكَ
فَكَيْفَ يَكُونُ حَاجَةٌ اِلٰى عَوْنِ مَنْ يَرْزُقُكَ يَا اَخِي فَانْظُرْ
فِي نَفْسِكَ وَطَهِّرْهَا عَنِ الْعُيُوبِ اَلَا يُرٰى اِلٰى قَوْلِهِ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ
اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ الْاٰيَةَ الْحِكْمَةُ فِيهِ اَنِّي كُنْتُ عَالِمًا قَبْلَ
اَنْ اَخْلُقَكَ فَلَمْ اُعَاقِبْكَ وَكُنْتُ اَعْلَمُ مِنْكَ بِالْمَعَاصِي وَكُنْتُ عَالِمًا
بِالْغَيْبِ فَاَخْبَرْتُكَ فَلَا اَنْ تَتَحَوَّلَ عَنْ طَاعَتِي حَتّٰى لَا اُغَيِّرَ عَلَيْكَ
عَطَائِي وَنِعْمَتِي كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى

يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ فَاَمَّا الَّذِينَ اشْتَغَلَتْ نُفُوسُهُمْ بِالْمَعَاصِي
الْمُخْتَلِفَةِ فَلَا تَكُونُ سَبِيلٌ اِلٰى رَحْمَةِ اللّٰهِ اِلَّا اَنْ يَتُوبَ وَيَرْجِعَ
فَاعْرِفْ نَفْسَكَ بِنَفْسِكَ وَلَا تَصْرِفْهَا غَيْرُ طَاعَةِ اللّٰهِ وَ
اعْتَبِرْ بِمَنْ مَضٰى قَبْلَكَ لَعَلَّكَ تَقْدِرُ وَتَحْفَظُهَا عَنِ الْمَعَاصِي
شَيْخ اِيدُوبْ اَوْ رُوحِي بِلْدُكْ حَقِّي بِلْدُكْ اِلٰى دَنْ خَالِي اُولْمَقْ
كَرَكْ سِنْ بِرْسِي خَوْفِ الْمُخْلِصُونَ عَلٰى خَطَرٍ عَظِيمٍ وَقَدَمَ
اِكْبِجِي دَجَادَنْ بُومَقَامَ اِرْشَنْ شُكْرِ قِلْمَقْ نِتَه كَرَكْ حَضْرَتِ رَسُولِ صَ
بِيُورْدِي اَفَلَا اَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا جَهْدِ قِلْمَقْ كَرَكْ خَوْفِ لَه رَجَا
اَرَاسِنْدَه يُورِمَكْ كَرَكْ مُرَادْ بُولْمَقْ كَرَكْ مَوْلَا مِنْ لَوْحِ يَرْتَدِّي
قَزِلْ يَاقُوتْدَنْ قَلَمِ يَرْتَدِي يَشِلْ زَبَرْجَدْدَنْ اُونْ اَلْتِي يَرْدَه
بِلَنِي بَغْلَدِي ظَاهِرِنَه اَكِي يَاغْ بَاطِنِنَده اُونْ اَلْتِي يَاغْ اُولْدِي
قَلَمْ اَيْتِدِي لَوْحِ يَخَه كُونْ كَلُوبْ اُولْ قَزِلْ يَاقُوتْدَنْ اِسَه بَنَفْشَه
دَخِي كُورْكَلُورَكَمْ اَدَبْ بِرْلَه دِدِي وَلِي عَجَبْ اَنْزَى اُولْدِي
حَقّ تَعَالٰى هَيْبَتِيلَه نَظَرْ قِلْدِي قَلَمْ قُورْقِدِي سَجْدَيَه وَارْدِي
اُوجِنْدَنْ نُورْ بِلُورْدِي اَقْدِي اَلِفْ اُولْدِي اَلِفَه دَرْهَ كَرَامَتْ

وِيرْدِي

بر سی طغرولق ایکنجی یالکوزلق اوچنجی حاجت سنی لق
یعنی هیچ برحرف اولمیدن اولشمادی درد بخی یوکسکلک
قلم الله طاعت ایدیب برکز سجده قلدیسه ضایع قلمیوب
بونجه کوامتکر ویردی سن دخی اخلاصله طاعت قلسک
ضایع قلمز عوضکر ویرن پادشاهدر نیته کم کلام قدیم
اچنده بونجه یرده مزدکر بیوردی مشلدر جزاء بما کانوا یعملون
سن دخی اقیموا الصلوة قرمایله راست دوریب اخلاصله
عمل قلغل تا کم سن دخی عوضکره وکرامتکره لایق اولاسن
نیته کم حضرت رسول علیه السلام خبر ویروب بیوردی الصلوة مرضاة
الرب وحب الملایکة وسنت الانبیاء ونور المعرفة
واصل الایمان واجابة الدعا وبرکت فی الرزق وراحة الابدان
وسلاح علی الاعداء وکراهیة الشیطان وشفیع بین
صاحبها وبین ملک الموت وسراج فی قبره وفراش
تحت جنبه وجواب منکر ونکیر ومونس وزائر فی قبره
الی یوم القیمة فاذا کانت القیامة کانت الصلوة ظلا

فوق راسه وتاجا فی راسه ولباسا علی بدنه ونورا یسعی
بین یدیه وسترا بینه وبین النار وحجة للمومنین
بین یدی الرب وثقلا فی المیزان وجوازا علی الصراط
ومفتاحا للجنة لان الصلوة تسبیح وتحمید
وتقدیس وتعظیم وقراءة ودعاء وان افضل الاعمال
کلها الصلوة لوقتها والحمد لله رب العالمین قوله تعالی
وان من شیء الا عندنا خزائنه اعلم ان خزائن السموات
والارض من العرش الی الثری فی تحت الحرفین بین الکاف
والنون فاخرج الله من خزینة الکاف اربعة اشیاء
الفکرة والشقاوة والحرمان والبسها للکفار
کما قال الله تعالی وان الکافرین لا مولی لهم واخرج
من خزینة النون اربعة اشیاء المعرفة والشهادة و
الایمان والاحسان والبسها للمومنین وقال الله تعالی
الله ولی الذین امنوا یخرجهم من الظلمات الی النور ای من
الظلمة النکرة الی النور المعرفة ومن ظلمة الکفر الی نور
الشهادة

وَمِنْ ظُلْمَةِ الشَّقَاوَةِ إِلَى نُورِ السَّعَادَةِ وَمِنْ ظُلْمَةِ عِبَادَةِ
الْأَوْثَانِ إِلَى نُورِ عِبَادَةِ الرَّحْمٰنِ وَمِنْ ظُلْمَةِ الْبِدْعَةِ إِلَى نُورِ
السُّنَّةِ وَمِنْ ظُلْمَةِ النِّفَاقِ إِلَى نُورِ الْإِخْلَاصِ وَالْكَافُ
حَرْفٌ لَا نُقْطَةَ لَهَا فَكَذٰلِكَ الْكَافِرُ عَبْدٌ لَا رَجَاءَ إِلَى رَحْمَةِ اللّٰهِ
وَالنُّونُ مُقَوَّسٌ بِوَحْدَانِيَّتِهِ فَهٰذِهِ الْحِكْمَةُ بَيْنَ الْكَافِ وَالنُّونِ
وَالْحِكْمَةُ الثَّانِيَةُ وَهُوَ أَنَّ الْكَافَ مُتَّصِلٌ بِالنُّونِ لِأَنَّ الْكَافِرَ
مُتَّصِلٌ بِالْمُؤْمِنِ فِي الدُّنْيَا فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ مَيَّزَهُمُ اللّٰهُ
بِفَضْلِهِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ
أَيْ وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لِأَنَّ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ
فَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ لِأَنَّ الْمُخْلِصِينَ قَدْ فَازُوا
وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُرَاؤُنَ لِأَنَّ الْمُخْلِصِينَ بِأَعْمَالِهِمْ
قَدْ فَازُوا فَهٰذِهِ الْوُصْلَةُ بَيْنَ الْكَافِ وَالنُّونِ وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالَى
ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ هِيَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ وَالْقَلَمُ بِعَيْنِهِ
وَأَخْرَجَ اللّٰهُ مِنْ حَرْفِ النُّونِ نُورَ الْمُصْطَفٰى ﷺ وَنُورَ الْمُؤْمِنِ وَنُورَ
الْإِيمَانِ ثُمَّ أَمَرَهُمْ بِالْاِعْتِصَامِ بِحَبْلِهِ وَقَالَ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ

أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ حَبْلُ اللّٰهِ دِينُ اللّٰهِ وَالْقُرْآنُ
عَهْدُهُ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَفِي خَزِينَةِ اللّٰهِ أَرْبَعُ رِيَاحٍ رِيحُ الْقَطِيعَةِ
وَرِيحُ الْفُرْقَةِ وَرِيحُ اللَّعْنَةِ وَرِيحُ الْغَفْلَةِ وَرِيحُ
الْقَطِيعَةِ تَهُبُّ عَلَى الْكُفَّارِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى فَقُطِعَ دَابِرُ
الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَقَالَ أَيْضًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ وَرِيحُ الْفُرْقَةِ
تَهُبُّ عَلَى النَّصَارٰى كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ
وَكَانُوا شِيَعًا وَهُمُ النَّصَارٰى وَكَانُوا فِي شِيَعِ عِيسَى فَفَرَّقَهُمُ اللّٰهُ
عَنْ دِينِهِ وَآيَسَهُمْ عَنْ رَحْمَتِهِ وَرِيحُ اللَّعْنَةِ تَهُبُّ عَلَى الْيَهُودِ
كَمَا قَالَ اللّٰهُ لُعِنُوا بِمَا قَالُوا وَقَالَ أَيْضًا لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي
عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى بْنِ مَرْيَمَ وَهُمُ الْيَهُودُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا
وَاسْتَنْكَفُوا عَنِ الْإِنْجِيلِ وَعِيسَى وَرِيحُ الْغَفْلَةِ تَهُبُّ
لِعَامَّةِ الْخَلْقِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
مُعْرِضُونَ عَنِ الطَّاعَةِ وَالْخِدْمَةِ وَتَخْرُجُ مِنْ حَرْفِ النُّونِ أَرْبَعَةُ
رِيَاحٍ رِيحُ الْمَوَدَّةِ وَرِيحُ الْوُصْلَةِ وَرِيحُ الْمَحَبَّةِ وَرِيحُ
الرَّحْمَةِ وَرِيحُ الْمَوَدَّةِ تَهُبُّ عَلَى قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا يَجِدُوْنَهُ
وَيَجِدُوْنَهُ فِيْ قُلُوْبِ وَلِيَائِهِ وَاَحِبَّائِهِ وَرِيْحُ الْوُصْلَةِ تَهُبُّ
عَلٰى قُلُوْبِ الْعَارِفِيْنَ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ اَلْاٰئِ وَنَعْمَائِ وَيَرَى اِنْعَامِيْ وَاِحْسَانِيْ
وَرِيْحُ الْمَحَبَّةِ تَهُبُّ عَلٰى قُلُوْبِ التَّائِبِيْنَ وَالْمُتَطَهِّرِيْنَ كَمَا قَالَ اللّٰهُ
اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيْنَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِيْنَ وَالْفَرْقُ بَيْنَ التَّوَّابِ
وَالْمُتَطَهِّرِ الَّذِيْ لَا ذَنْبَ لَهُ وَلَا يَعْمَلُ الْمَعَاصِيَ مِثْلُ يَحْيٰى بْنِ زَكَرِيَّا
وَالتَّائِبُ الَّذِيْ تَابَ مِنْ ذَنْبِهِ وَالتَّائِبُ اَفْضَلُ مِنَ الْمُتَطَهِّرِيْنَ لِاَنَّ
نَبِيَّنَا مُحَمَّدًا ﷺ كَانَ تَائِبًا وَيَحْيٰى كَانَ طَاهِرًا وَمُحَمَّدٌ ﷺ اَفْضَلُ
مِنْ يَحْيٰى وَكُلُّ التَّائِبِ اَفْضَلُ مِنَ الْمُتَطَهِّرِيْنَ وَرِيْحُ الرَّحْمَةِ
تَهُبُّ عَلَى الْمَعَاصِيْ كَمَا قَالَ اللّٰهُ يَا عِبَادِيَ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ
لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ وَاَيْضًا فِيْ خَزِيْنَةِ اللّٰهِ رِيْحَيْنِ رِيْحُ الْقُدْرَةِ
وَرِيْحُ الرَّحْمَةِ وَرِيْحُ الْقُدْرَةِ اِذَا تَمَّتْ صَارَتِ الْمَاءُ جَامِدًا وَاِذَا
هَبَّتْ عَلَى الْجَمْدِ يَصِيْرُ الْجَمْدُ مَاءً فَكَذٰلِكَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِذَا هَبَّتْ رِيْحُ قُدْرَةِ
عَلٰى نَارِ جَهَنَّمَ تَصِيْرُ النَّارُ جَامِدَةً تَمُرُّوْنَ عَلَيْهَا الْاَنْبِيَاءُ وَالْمُرْسَلُوْنَ

صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ وَالْمُطِيْعُوْنَ بِرَحْمَةِ اللّٰهِ فَاِذَا
بَلَغُوْا بَابَ الْجَنَّةِ يَقُوْلُوْنَ اَلَيْسَ قَدْ وَعَدَنَا اللّٰهُ وَاِنْ مِنْكُمْ
اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا اَلْوُرُوْدُ عَلَى الصِّرَاطِ
وَقَالَ اللّٰهُ لَهُمْ وَرَنْقُهَا وَهِيَ جَامِدَةٌ اَلْخَزِيْنَةُ خَزِيْنَتَانِ وَاحِدَةٌ
مِنَ السَّمَاءِ وَوَاحِدَةٌ مِنَ الْاَرْضِ وَاَمَّا الَّذِيْ فِي السَّمَاءِ
فَفِيْهَا اَرْبَعَةُ اَشْيَاءَ اَلرِّزْقُ وَالْاَجَلُ وَالسَّعَادَةُ وَالشَّقَاوَةُ
وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَاَمَّا الَّذِيْ فِي
الْاَرْضِ وَهِيَ الْقَلْبُ فَفِيْهِ ثَمَانِيَةُ اَشْيَاءَ اَلْمَعْرِفَةُ وَالْعَقْلُ وَالْفَهْمُ
وَالْعِلْمُ وَالْقُرْاٰنُ وَالْاِيْمَانُ وَالْاِسْلَامُ وَالْاِحْسَانُ وَالْاِحْسَانُ
فِيْ خَزِيْنَةِ النَّفْسِ وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى هَلْ جَزَاءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ
وَالْاِسْلَامُ فِي الصَّدْرِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى اَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ
لِلْاِسْلَامِ وَالْاِيْمَانُ فِي الْقَلْبِ اُولٰئِكَ كَتَبَ فِيْ قُلُوْبِهِمُ الْاِيْمَانَ
وَالْقُرْاٰنُ فِيْ خَزِيْنَةِ الصَّدْرِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ بَلْ هُوَ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِيْ
صُدُوْرِ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ فَقَلْبُ الْعَالِمِ وَصَدْرُ خَزِيْنَةِ اللّٰهِ
وَنَفْسُهُ مَدِيْنَةُ اللّٰهِ وَلِسَانُهُ تَرْجُمَانُ اللّٰهِ وَرُوْحُهُ مِنْ رُوْحِ اللّٰهِ

وَالْعَالِمُ خَازِنُ اللهِ وَالْمَوْلَى مُوَسِّسُهُ وَمُحَدِّثُهُ فَيَا طُوبَى لَهُ وَحُسْنُ
مَآبٍ وَالْفَهْمُ فِي اللُّبِّ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ
وَاللُّبُّ دَاخِلُ الْقَلْبِ وَالْعِلْمُ فِي خَزِينَةِ الرُّوحِ لِأَنَّ الرُّوحَ
مِنْ أَمْرِ اللهِ وَالْعِلْمُ مِنْ عِنْدِ اللهِ لَا يَسْتَقِرُّ فِي شَيْءٍ إِلَّا بِنُورِ اللهِ
وَتَجُرُّ صَاحِبَهُ إِلَى الْعَلِيمِ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
دَرَجَاتٍ وَأَعْلَى الدَّرَجَاتِ الْعِلِّيُّونَ وَالْعَقْلُ فِي الضَّمِيرِ وَهِيَ
آلَةُ الْعُبُودِيَّةِ وَهِيَ مَلِكٌ وَالْعِلْمُ وَزِيرُهُ وَالْفَهْمُ نَافِلَةٌ
وَالْإِخْلَاصُ حَاجِبُهُ وَالْيَقِينُ صَاحِبُ جَيْشِهِ وَالنَّدَامَةُ
طَلَائِعُهُ وَالْفِكْرَةُ رَسُولُهُ وَهٰذَا حَالُ الْعَقْلِ قَالَ اللهُ تَعَالَى
فَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ يَا ذَوِي الْعَقْلِ مِنَ النَّاسِ وَالْمَعْرِفَةُ
فِي السِّرِّ وَقَدْ مَرَّ وَقَالَ الْقُلُوبُ ثَلَاثَةٌ قَلْبٌ خَرَابٌ لَيْسَ
فِيهِ شَيْءٌ كَبَيْتِ الْفُقَرَاءِ لَا يَطْمَعُ فِيهِ اللُّصُّ وَقَلْبٌ فِيهِ خَيْرٌ
كَثِيرٌ كَبَيْتِ الْأَغْنِيَاءِ يَطْمَعُ فِيهِ اللُّصُّ وَصَاحِبُهُ لَا يَغْفُلُ عَنْهُ
وَالْقَلْبُ الثَّالِثُ خِزَانَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالسَّلَاطِينِ الْكِبَارِ
فِيهَا جَوَاهِرُ كَثِيرَةٌ قَدِ انْقَطَعَ طَمَعُ اللُّصُوصِ عَنْهَا لِأَنَّهُ فِي

حِصْنٍ حَصِينٍ وَلَهُ خُزَّانٌ كَثِيرٌ وَعَذَابُ الْأَمِيرِ أَلِيمٌ فَالْأَوَّلُ
قَلْبُ الْكَافِرِ وَالْمُنَافِقِ قُلُوبُهُمْ خَاوِيَةٌ عَنِ الْمَعْرِفَةِ وَالثَّانِي
قُلُوبُ عُمَّالِ اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالثَّالِثُ قُلُوبُ الْأَوْلِيَاءِ
وَالْأَحِبَّاءِ فِي حِفْظِ اللهِ قَدِ انْقَطَعَ طَمَعُ الْعَدُوِّ وَالِاسْتِعْمَالُ
بِوَسْوَاسِهِمْ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ
وَكُلُّ قَلْبٍ فِيهِ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ فَذٰلِكَ قَلْبٌ مُنَوَّرٌ حَلَاوَةُ الطَّاعَاتِ
مَعَ مَعْرِفَةِ الْمِنَّةِ وَأَمْنُ الْمُؤْمِنَةِ مَعَ فَرَاغِ الْعِبَادَةِ وَتَرْكُ
الذُّنُوبِ مَعَ صِدْقِ التَّوْبَةِ وَالرَّابِعُ احْتِمَالُ الْأَذَى مَعَ دُعْوَةِ
وَبَهِيجُ الضَّحِكِ مِنْ خَمْسَةِ أَشْيَاءَ طُولِ الْأَمَلِ وَغَفْلَةِ
الْقَلْبِ وَكَثْرَةِ الْأَكْلِ وَنِسْيَانِ الذُّنُوبِ وَنِسْيَانِ الْوُقُوفِ
بَيْنَ يَدَيِ اللهِ فَيُكْسَرُ ذٰلِكَ بِخَمْسَةِ أَشْيَاءَ بِقِصَرِ الْأَمَلِ
وَالِانْتِبَاهِ مِنْ نَوْمَةِ الْغَافِلِينَ وَقِلَّةِ الْأَكْلِ وَذِكْرِ
الذُّنُوبِ الْمَاضِيَةِ وَذِكْرِ الْوُقُوفِ بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَالْقَلْبُ
يَمُوتُ بِخَمْسَةِ أَشْيَاءَ كَلَامِ الْفُضُولِ وَكَلَامِ الْفُحْشِ وَ
مُجَالَسَةِ الْجُهَّالِ وَمُجَالَسَةِ الْمَوْتَى وَهُمُ الْأَغْنِيَاءُ وَكَثْرَةِ

لِلْخَوَاءِ

الضَّحِكِ

وَيُعْمِي الْقَلْبَ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ مِنَ النِّفَاقِ لَا يَرَى الطَّرِيقَ
وَمِنَ الْبِدْعَةِ لَا يَرَى طَرِيقَ الْجَمَاعَةِ وَمِنَ الْبُخْلِ لَا يَرَى طَرِيقَ
السَّخَاوَةِ وَمِنْ حُبِّ الْمَالِ لَا يَرَى طَرِيقَ الْحِسَابِ وَافْتَرَقَ
الْقَلْبُ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ صُحْبَةِ الْفُسَّاقِ وَكَلَامِ الْفُحْشِ
وَالرِّيَا وَنِسْيَانِ الْمَوْتِ وَنُورُ الْقَلْبِ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ
النَّظَرُ بِالْعِبْرَةِ وَاسْتِمَاعُ الْحِكْمَةِ وَقِلَّةُ الْأَكْلِ
وَمُجَالَسَةُ الزُّهَّادِ وَيُطَهِّرُ الْقَلْبَ بِسَبْعَةِ أَشْيَاءَ
الْإِخْلَاصُ وَالتَّوَكُّلُ وَالرِّضَا وَالنَّظَرُ إِلَى مَا بَيْنَ يَدَيْهِ
وَذِكْرُ الْمَوْتِ وَخَوْفُ النَّارِ وَحُبُّ الْفَقْرِ وَفِتْنَةُ
الْقَلْبِ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ بِكَثْرَةِ الْأَوْلَادِ وَالْمَرْأَةِ السَّوْءِ
وَجَمْعِ الْمَالِ وَحُبِّ الدُّنْيَا وَقَسَاوَةُ الْقَلْبِ مِنْ أَرْبَعَةِ
أَشْيَاءَ مِنَ الْمَرَحِ وَحُبِّ الرِّيَاسَةِ وَكَثْرَةِ الْأَكْلِ
وَحُبِّ مَحْمَدَةِ النَّاسِ وَعُمْرَانُ الْقَلْبِ عَشَرَةُ أَشْيَاءَ
ذِكْرُ الْمَوْتِ وَالْحِسَابِ وَالْفِرَارُ مِنَ النِّسَاءِ وَمُجَالَسَةُ
الصَّالِحِينَ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ وَالْقُنُوعُ وَكَثْرَةُ ذِكْرِ اللَّهِ

وَذِكْرُ الْوَحْشَةِ وَذِكْرُ ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَضِيقِهِ وَيَسْتَفِيمُ
بِعَشَرَةِ أَشْيَاءَ ذِكْرُ الْمَوْتِ وَذِكْرُ النَّارِ وَذِكْرُ الْجَنَّةِ
وَذِكْرُ مِنَّةِ اللَّهِ وَصَلَاةُ اللَّيْلِ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ
وَكَثْرَةُ الِاخْتِلَاطِ إِلَى الْعُلَمَاءِ وَالتَّضَرُّعُ فِي الْوَحْدَةِ
وَالتَّمَنِّي لِلْمَوْتِ وَالْعَاشِرُ خَوْفُ الدَّائِمِ وَيُدْرِكُ هَذِهِ الْأَشْيَاءَ
بِأَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ بِالرِّيَاضَةِ لِلنَّفْسِ بِالْجُوعِ وَسَهَرِ اللَّيْلِ
وَزِيَارَةِ الْقُبُورِ وَالْخَوْفِ مِنَ الذُّنُوبِ شَيْخُ أَيْدِي قُدِّسَ اللَّهُ
كُوكُلُكْ نِيلَهْ مُنَوَّرْ أُولُورْ نِيلَهْ أَعْمَى أُولُورْ نِيلَهْ طَاهِرْ أُولُورْ
نِيلَهْ فِتْنَهْ لَرْ نِيلَهْ قَسَاوَتْ أُولُورْ نِيلَهْ مَعْمُورْ أُولُورْ
نِيلَهْ مُسْتَقِيمْ أُولُورْ نِيلَهْ آفِتْ أُولُورْ نِيلَهْ پَاكْ أُولُورْ
نِيلَهْ ظُلْمَتْ بُوجُمْلَهْ يِ بِلْدِكْ كُوكُلُكْ أُولْمَسِي شُويلَهْ أُولُورْ كِمْ
أَدَمْ جِسْمِي أُولِيجَكْ يِخَهْ دِيرْ غَمْ اِسَهْ حَرَكَتْ دَنْ قَلُورِسَهْ
كُوكُلْ دَخِي أَوَامِرِهْ أَيْلَهْ أُولُو عَلَامَتِي دُرْتْ تَسْنَدْ رَ أُولُو كَاهِلْ
هِيجْ كُوكُلِنَهْ خَوْفْ كَلْمِيَهْ عَمَلْ قِلَهْ قَبُولْ أُولَامِي أُولْمِيَامِي دِيُوغَمْ
يَمِيَهْ أَمِينْ دِي أُولْمِيَهْ أَللَّهُمَّ مَصْنُوعَاتِنَهْ عِبْرَتْ نَظَرْ قِلْمِيَهْ

خلق يرله معامله قيله اودميه اودمكه اعتقادى اولميه
بونك كبى كشينك كوركلى قبر دغى ميت كبى اولمش اولمه الله تعالى
جمله مزى مخلص كردن قديره ان شاء الله تعالى قال النبى صلى الله
عليه وسلم والمخلصون على خطر عظيم شيخ آيدر بو مقامه
ارشانك خوفى زياده كوركدر زيرا كم استدراج اولور
مكر اولور دردى يعقوب كشانى آيدر عشرة من الذنوب تخاف
عليها نزع المعرفة الاول الامن من مكر الله والثانى ترك
شكر نعم الله والثالث الظلم على اهل لا اله الا الله والرابع
عقوق الوالدين والخامس الزنا والسادس شرب الخمر والسابع
البخس فى الكيل والثامن الزنا والتاسع قتل المسلم بغير حق
قال النبى صلى الله عليه وسلم من اعان على قتل المسلم بكلمة يوم
القيمة مكتوب بين عينيه آيس من رحمة الله تعالى والعاشر
البدعة وهو اعظم من الذنوب وقال النبى عليه السلام من تبسم
فى مبتدع اوظالم فقد اعان على هدم الاسلام شيخ آيدر
حضرت رسولدن روايتدر صلى الله عليه وسلم بحه نسنه لرده

حيله لكلور واردر عقبى بجون عمل لرده دخى حيله لكلور واردر
بيورمشلركم ليلة عرج لى الى السماء وامرت بعرض الجنة والنار
فرايت الجنة ونعيمها والنار والوانه العذاب فقال لى جبرائيل
عليه السلام يا محمد هل علمت ما كان مكتوبا على ابواب الجنة
قلت لا قال جبرائيل ان للجنة ثمانية ابواب على كل باب منها
اربع كلمات مكتوبات كل كلمة منها خير من الدنيا لمن
عرفها واستعملها قلت يا جبرائيل ارجع معى فرجع جبرئيل
حتى صرنا الى باب الاول فاذا هو مكتوب فقرأها جبرائيل دم
لا اله الا الله محمد رسول الله لكل شئ حيلة وحيلة طيب العيش
فى الدنيا اربع خصال القناعة وترك الحقد وترك الحسد
ومجالسة اهل الخير ثم صرنا الى باب الثانى فاذا هو مكتوب
لا اله الا الله محمد رسول الله لكل شئ حيلة وحيلة السرور
فى الدنيا والاخرة اربع خصال مسح راس اليتيم والتعطف
على الارامل والسعى فى الفقراء والتعهد للمساكين ثم صرنا
الى باب الثالث فاذا هو مكتوب لا اله الا الله محمد رسول الله

لِكُلِّ شَيْءٍ حِيلَةٌ وَحِيلَةُ صِحَّةِ الْبَدَنِ فِي الدُّنْيَا أَرْبَعُ خِصَالٍ
قِلَّةُ الْكَلَامِ وَقِلَّةُ الطَّعَامِ وَقِلَّةُ الْمَشْيِ بِالْأَقْدَامِ
وَالْاِجْتِنَابُ عَنِ الْمَحَارِمِ ثُمَّ صِرْنَا إِلَى بَابِ الرَّابِعِ فَإِذَا هُوَ مَكْتُوبٌ
لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ لِكُلِّ شَيْءٍ حِيلَةٌ وَحِيلَةُ النَّجَاةِ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَرْبَعُ خِصَالٍ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيُكْرِمْ وَالِدَيْهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ ثُمَّ صِرْنَا إِلَى بَابِ الْخَامِسِ فَإِذَا هُوَ
مَكْتُوبٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ مَنْ أَرَادَ أَنْ لَا يُظْلَمَ
فَلَا يَظْلِمْ وَمَنْ أَرَادَ أَنْ لَا يُشْتَمَ فَلَا يَشْتُمْ وَمَنْ أَرَادَ
أَنْ لَا يَذِلَّ فَلَا يُذِلَّ وَمَنْ أَرَادَ السَّلَامَةَ فِي الدَّارَيْنِ فَلْيَعْتَصِمْ
بِقَوْلِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ ثُمَّ صِرْنَا إِلَى بَابِ السَّادِسِ
فَإِذَا هُوَ مَكْتُوبٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ مَنْ أَرَادَ طِيبَ
النَّزْعِ فَلْيُطَلِّبْ طِيبَ الْكَلَامِ وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَوَّرَ عَلَيْهِ لَحْدُهُ
فَلْيُنَوِّرِ الْمَسَاجِدَ وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْقَى تَحْتَ التُّرَابِ طَوِيلًا

فَلْيَحْفَظِ الْقُرْآنَ وَمَنْ أَرَادَ أَنْ لَا يَأْكُلَ الدُّودُ وَلَا يَبْلَى
جَسَدُهُ فَلْيَسْتُرْ بُسُطَ الْمَسَاجِدِ ثُمَّ صِرْنَا إِلَى بَابِ السَّابِعِ
فَإِذَا هُوَ مَكْتُوبٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ لِكُلِّ شَيْءٍ
حِيلَةٌ وَحِيلَةُ بَيَاضِ الْقَلْبِ أَرْبَعُ خِصَالٍ عِيَادَةُ الْمَرِيضِ
وَتَرْكُ الْأَكْفَانِ لِلْمَوْتَى وَالصَّلَوٰةُ عَلَى الْجَنَائِزِ وَدَفْعُ الزَّكَوٰةِ
وَفِي رِوَايَةٍ دَفْعُ الْقَرْضِ ثُمَّ صِرْنَا إِلَى بَابِ الثَّامِنِ فَإِذَا
هُوَ مَكْتُوبٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ مَنْ أَرَادَ الدُّخُولَ
فِي هٰذِهِ الدَّارِ فَلْيَتَمَسَّكْ بِأَرْبَعِ خِصَالٍ اَلصِّدْقُ وَالسَّخَا
وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَكَفُّ الْأَذَى عَنْ عِبَادِ اللّٰهِ وَفِي مُقَاتِلِ بْنِ
سُلَيْمَانَ رَحِمَهُ اللّٰهُ أَنَّ لِلْجَنَّةِ ثَمَانِيَةَ أَبْوَابٍ • بَابٌ
لِلنَّبِيِّينَ وَبَابٌ لِلصِّدِّيقِينَ وَبَابٌ لِلشُّهَدَاءِ وَبَابٌ
لِلصَّائِمِينَ وَبَابٌ لِلْمُصَلِّينَ وَبَابٌ لِلْمُتَصَدِّقِينَ وَبَابٌ
لِلصَّابِرِينَ وَبَابٌ لِسَائِرِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ بَابٍ إِلَى بَابٍ مَسِيرَةَ
أَلْفِ سَنَةٍ كُلُّ مِصْرَاعٍ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ وَهِيَ جَنَّاتٌ
فِيهَا أَنْهَارٌ شَارِعَاتٌ وَهِيَ بَسَاتِينُ لَيْسَ فِيهَا طِينٌ • وَلَا

فِي شَجَرِهَا سَوْكٌ بَلْ مَخْضُودٌ كَقَوْلِهِ تَعَالَى فِي سِدْرٍ مَخْضُودٍ
وَمَكْتُوبٌ عَلَى كُلِّ ثُمَانِيَةِ أَبْوَابٍ فِي بَابِ الْأَوَّلِ الْجُهْدُ
وَالْجُوعُ وَالْقَنَاعَةُ مَعَ الْقِلَّةِ وَمَكْتُوبٌ عَلَى بَابِ الثَّانِي
الْهَمُّ وَالْحُزْنُ مِنْ قِبَلِ الْآخِرَةِ وَعَلَى بَابِ الثَّالِثِ
هَوَانُ النَّفْسِ وَتَرْكُ الشَّهَوَاتِ وَتَرْكُ الشُّبُهَاتِ
وَأَكْلُ الْحَلَالِ بِالْقُوتِ وَمَكْتُوبٌ عَلَى بَابِ الرَّابِعِ إِخْلَاصُ الْعَمَلِ
وَحِفْظُ اللِّسَانِ وَعَلَى بَابِ الْخَامِسِ الصَّبْرُ فِي الطَّاعَاتِ
وَعَلَى بَابِ السَّادِسِ مُنَاجَاتُ الرَّبِّ فِي الْعِبَادَاتِ وَعَلَى بَابِ
السَّابِعِ احْتِمَالُ الذُّلِّ وَتَرْكُ الْفُضُولِ وَعَلَى بَابِ الثَّامِنِ
حِفْظُ الْأَمَانَةِ وَسَخَاوَةُ النَّفْسِ وَالتَّوَاضُعُ وَالتَّوَكُّلُ
وَالِاسْتِقَامَةُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ
جَبَلًا يُقَالُ لَهَا جَبَلُ سُرُورٍ وَفِيهَا مَدِينَةٌ يُقَالُ لَهَا مَدِينَةُ
السَّلَامَةِ وَفِيهَا قَصْرٌ يُقَالُ لَهَا قَصْرُ الرَّحْمَةِ وَفِيهَا بَيْتٌ
يُقَالُ لَهَا بَيْتُ الْجَلَالِ وَفِيهَا مَكْتُوبٌ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
مِيمُهَا مَنْ صَوَّرَهَا فِي جِقَارٍ هَا سِنُّهَا سَوَّدَ رِمَا فِي جِقَارٍ

رَحْمٰنُ مِيمُهَا مَنْ خَمَّرَ رِمَا فِي جِقَارٍ رَحِيمُ مِيمُهَا مَنْ غَسَّلَ رِمَا فِي
جِقَارٍ ثُمَّ الْأَنْهَارُ الْأَرْبَعَةِ كَقَوْلِهِ تَعَالَى فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ
غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ
لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى فَوَصْفُ الْمَاءِ
بِأَنَّهُ طَيِّبُ الرَّائِحَةِ وَلَا يُقْبَلُ الْوَسَخَ كَمِيَاهِ الدُّنْيَا وَوَصْفُ
اللَّبَنِ بِأَنَّهُ غَيْرُ مُتَغَيِّرِ الْحُمُوضَةِ كَمِيَاهِ الدُّنْيَا وَوَصْفُ الْخَمْرِ
أَحْلَى مِنَ السُّكَّرِ لِلشَّارِبِينَ وَوَصْفُ الْعَسَلِ مُصَفًّى مِنَ الشَّمْعِ
لِيَتَشَعَّبَ هٰذِهِ الْأَنْهَارُ مِنْ جَنَّةِ الْفِرْدَوْسِ مِنْ غَيْرِ وَاحِدٍ
وَمِثَالُهُ فِي الدُّنْيَا أَنَّهُ فِي رُءُوسِنَا عَيْنَانِ مِنْ مَاءٍ تَجْرِي بِأَرْبَعَةِ
أَقْسَامٍ فَإِلَى الْعَيْنَيْنِ مَاءٌ مَالِحٌ وَإِلَى الْأُذُنَيْنِ مُرٌّ وَإِلَى الْأَنْفِ
حَامِضٌ وَإِلَى الْفَمِ حُلْوٌ وَقِيلَ الْأَنْهَارُ أَرْبَعَةٌ دَلِيلٌ
عَلَى الْخُلَفَاءِ الْأَرْبَعَةِ شَبَّهَ أَبُو بَكْرٍ بِالْمَاءِ وَعُمَرُ بِاللَّبَنِ
وَعُثْمَانُ بِالْخَمْرِ وَعَلِيٌّ بِالْعَسَلِ لِأَنَّ الْمَاءَ أَصْلُ كُلِّ شَيْءٍ كَقَوْلِهِ تَعَالَى
وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ كَذٰلِكَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ أَصْلُ الدِّينِ
وَشَبَّهَ عُمَرَ بِاللَّبَنِ لِأَنَّ الطِّفْلَ بِهِ يَتَقَوَّى حَتَّى يَكْبَرَ وَيَصْلُحَ

لِسَايِرِ الْاَغْدِيَةِ فَالْاِسْلَامُ يُقَوِّي بِعُمَرَ وَظَهَرَ بِهِ كَقُوَّةِ الصَّبِّ
بِاللَّبَنِ وَشَبَّهَ عُثْمَانَ بِالْحُلْوِ لِاَنَّ مَنْ يَشْرَبُهَا صَارَ سَخِيًّا
كَذٰلِكَ لَمَّا وَقَعَ فِي قَلْبِهِ حُبُّ الْاِسْلَامِ صَارَ سَخِيًّا لَمْ يَبْخَلْ
بِالْعَطِيَّةِ اَعْطٰى مَالَهُ سِرًّا وَجَهْرًا وَشَبَّهَ عَلِيًّا بِالْعَسَلِ
لِاَنَّ اَصْلَ الْحُلْوِ فِي الْعَسَلِ كَذٰلِكَ الْعُلُومُ كُلُّهَا مِنْ عَلِيٍّ كَقَوْلِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا وَلَا يَكُونُ
شَيْءٌ اَحْلٰى مِنَ الْعِلْمِ شَيْخُ اَيْدَرُ بَيْغَامبَرِ حَضْرَتِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مِعْرَاجِ كِجِسِي حَضْرَتِنَهْ جَنَّتْ عَرْضِ اُولْدُوغِي وَقْتِ
جَنَّتْدَهْ دُرْتْ اِرْمَاقْ كُورْدِي جِبْرَائِيلَهْ سُؤَالْ قِلْدِي خَبَرْ وِرْدِي
نَهْرُ الْاَلَاءِ تُوبَهْ هَاسِنْدَنْ چِقَرْ نَهْرُ النَّعْمَاءِ مَوْدَتْ هَاسِنْدَنْ
چِقَرْ نَهْرُ الْمَهَيْمِنِيَّهْ مَحَبَّتْ هَاسِنْدَنْ چِقَرْ نَهْرُ الرُّبُوبِيَّةِ
عِشْقْ عَيْنِنْدَنْ چِقَرْ وَقِيلْ بُودُرْتْ اِرْمَاقْ اَدَمِنْكْ دِيَاشَنَهْ
بَكُزَرْ سِرِّكْدَهْ نَهْرُ الْاَلَاءِ صُوَيَهْ بَكُزَرْ نَهْرُ النَّعْمَاءِ سُودَهْ بَكُزَرْ
نَهْرُ الْمَهَيْمِنِيَّهْ خَمْرَهْ بَكُزَرْ نَهْرُ الرُّبُوبِيَّهْ عَسَلَهْ بَكُزَرْ وَقَدَمِ
بَيَانَهْ اَكُو بُودُرْتْ اِرْمَاقْ صُوبِنْدَنْ اِچِمَكْ دِلَرْسَكْ يُولْلُوغِي

اَرْقَلْرِنِي خَارُوخَاشَاكْدَنْ دُرْتْ يَارِي سُوءِ مَكَلَهْ عَمَلِ صَالِحْ
اُوزَرِنَهْ اُولْمَغَلَهْ اَرْتَعِلْ پَاكْ قِلْغِلْ اُولَاكْرْ اَوَّلْ اِرْمَاقْلُوكْ
صُوتِي نَصِيبْ اُولَهْ اِچَهْ سِينْ اِنْشَاءَ اللّٰهُ حَضْرَتِ رِسَالَتْ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ زَمَانِنْدَنْ صُكْرَهْ اَبُوبَكْرْ عُمَرْ
عُثْمَانْ عَلِيٌّ رِضْوَانُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينْ بُودُرْتْ يَارْ
بُرْكُونْ مَسْجِدْدَهْ غَمَازْ قِلْدِلَرْ رَسُولْ حَضْرَتِنِي اَنْدَمْ كُورْمَدِمْ كُلْرِنَهْ
غَمْكِينْ اُولُوبْ اَغْلَاشْدِيلَرْ قَدَمْ وَاَلَمْ نَهْ قِلَالَمْ دِدِلَرْ
اَيْتْدِلَرْ بُويَارَانْكْ مَرْهَمِي بِزَهْ فَاطِمَهْ دَنْ اِرْشُورْدِيلُوبْ
فَاطِمَهْ قَاتِنَهْ وَارْدِلَرْ قِصَّهْ اَدْلُو بُرْجَارِيسِي وَارْدِي
بُرْطَبَقْ بُرْلَهْ عَسَلْ چِقَرْدِي وَكُلْرِنَهْ قُودِي اَبُوبَكْرْ طَبَقِي
اَچْدِي كُورْدِي عَسَلْ اُوزَرِنْدَهْ بُرْقَرَاقْلْ اَبُوبَكْرْ اَيْدُرْ
بُوعَسَلِي مِكْ اُولْمَزْ بُوكَابُرْ حِكْمَتْ دِمِينْجَهْ اَبُوبَكْرْ اَيْتْدِي
طَبَقْ اَرْلِغِي اِسْلَامَهْ بَكُزَرْ عَسَلْ اِسْلَامَكْ عَمَلِنَهْ بَكُزَرْ مِشْ
قِيلْ اَوَّلْ عَمَلِي اِخْلَاصْ اُوزَرِنَهْ قِلْمَغَهْ بَكُزَرْ عُمَرْ اَيْتْدِي
طَبَقْ يَاكْلِكِي اَرْلِغِي خَلِيفَهْ لِغَهْ يَعْنِي پَادِشَاهْ لِغَهْ بَكُزَرْ

بادشاهله وزیرلر قوملری اوتوب کلمات اتدکلری
عسکله بکوزر ملکی عدللهٔ معهود اکله بکوزر عثمان ایتدی
طبق ارلغی مصحفه بکوزر اجندکی کلامی اوقمق عسکله
بکوزر احکامی یرله عمل قلمق قلمه بکوزر علی ایتدی مسلمان
لشکری برکوب صف دوکمه سی طبق ارلغنه بکوزر
اجندکی عسل کافر بشی کسوب غازی اولمغه بکوزر اوزرینه کی
قل قلیجی حق رضا سیچوب اورمغه بکوزر ای رسولک
جکوپاره سی سندخی سویله دیلر فاطمه ایتدی طبق ارلغی
اوده طورن ضعیفیه بکوزر عسل اوکتخدا سی زوجه سی
یرله قناعتله درلکه بکوزر اوزرینه قلی حلالندن حقی
کوزدیب حق بویرو غنجه درلکه بکوزر فضیه سندخی
سویله دیلر ایتدی طبق ارلغی مسافرلر کلمسته بکوزر
عسل مسافرلر یرله طتلو کلجی قلمغه بکوزر اوزرینه کی قل
مسافرلری خشنود لق یرله کوندرمکه بکوزر شیخ ایدر
جمله حزه بوسوزلر یرله عمل قلوب پیغامبر یرله واصحاب یرله

قوبمق روزی قلسون آمین فی التسبیح قال من قرأ
سبحان الله فقد قرأ التوریة ومن قرأ الحمد لله فقد
قرأ الزبور ومن قرأ لا اله الا الله فقد قرأ الانجیل
ومن قرأ الله اکبر فقد قرأ القرآن ولا حول ولا
قوة الا بالله العلی العظیم بثنای فرشتکان برابر
ایدر سبحان الله حصین توحیدا ست الحمد لله شکر نعمت
ولا اله الا الله امام طاعت والله اکبر پذیرینه یکهاست
ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم فرودا ینه
همه نصرتهاست والله الموفق • فی بیان معراج النبی
صلی الله علیه وسلم بسم الله الرحمن الرحیم ثم اوحینا
الیک ان اتبع ملة ابرهیم حنیفا شیخ ایدر فاستقم کما امرت
فرمانی کلدیسه سرور عالم صلی الله علیه وسلم خلوة
مقامنده طوروب ابرهیم کبی طریقت مقامنی کچوب حقیقته
ایرشوب حقیقت حق الیقین اجنه معراج قلدی سبحان الذی
اسری یعبده اعلم ان معراج الرسول خمسون درجة

فجاوز درجة درجة حتى يبلغ رتبة العزة أولها العقل
يتميز المصلحة من المفسدة والمضار من المنافع وما يجوز
التقدم وما لا يجوز وما يصلح التأخر مما لا يصلح والله
قسم العقل الفجز ففاعطاه بسبعماية وتسعة وتسعين
جزء لمحمد صلى الله عليه وسلم وواحدا لسائر الخلق وهو
مع كمال العقل وفوده ترك الدنيا وفضولها للمعراج
اصلان يقوم بها الدرجات احدهما عقلا والاخر ذهنا
وجه الاول المعرفة بالاثبات والوجود بانه كاين ثابت
موجود لا يعدم والوجه الثاني المعرفة بوحدانيته بانه
واحد لا ثاني والثالث المعرفة بانه قديم سابق على الكاينات
والوجه الرابع المعرفة بانه باق لا يفنى والوجه الخامس
بانه حي لا يموت والوجه السادس بانه عالم لا يجهل
والسابعة المعرفة بانه قادر لا يعجز والثامنة
المعرفة بانه سميع والتاسعة المعرفة بانه بصير لا
بالحاسة والعاشرة المعرفة بانه مريد بغير قهر

والحادي عشر المعرفة بانه متكلم لا بادارة والثاني عشر
المعرفة بانه فاعل لا بالة والثالث عشر المعرفة بانه
امر لا لحاجة والرابع عشر المعرفة بانه ليس له مثل شيء
والخامس عشر المعرفة بانه لم يلد ولم يولد والسادس عشر
المعرفة بانه ليس له ضد ولا ند والسابع عشر المعرفة
بانه حكيم في افعاله والثامن عشر المعرفة بانه صادق
في اقواله والتاسع عشر المعرفة بانه صمد لا خوف له
والعشرين المعرفة بانه حي قيوم لا تاخذه سنة ولا نوم
والحادي والعشرين المعرفة بانه مرسل الرسل والثاني والعشرين
بانه قابل الكتب والثالث والعشرين المعرفة بانه باعث
من القبور والرابع والعشرين المعرفة بانه يثيب المحسنين
الخامس والعشرين المعرفة بانه عادل لا يجور ثم الفهم
ثم البصر ثم اليقين ثم الذوق ثم الرجا ثم الانباه ثم الشرح
ثم التصديق ثم الاعتقاد ثم الاخلاص ثم الاستقامة
ثم التسليم ثم القبول ثم التوكل ثم التفويض

ثُمَّ الزُّهْدُ ثُمَّ النَّصِيحَةُ ثُمَّ الشَّفَقَةُ ثُمَّ الْوِلَايَةُ ثُمَّ الْحِلْمُ
ثُمَّ الْعِلْمُ ثُمَّ الرَّأْفَةُ ثُمَّ الرَّحْمَةُ ثُمَّ الصَّلَابَةُ فَإِذَا
جَاوَزَ هٰذِهِ الدَّرَجَاتِ بَلَغَ الْمُنْيَةَ وَالْحَاجَاتِ وَأَقَامَ مِنَ الرَّبِّ
مَقَامَ الْكَرَامَاتِ بِحَيْثُ لَمْ يَبْقَ بَيْنَ السِّرِّ وَصَاحِبِهِ
مِنَ الْحِجَابِ وَالْمَانِعَاتِ وَأَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ قَابِ قَوْسَيْنِ
قُرْبُ الْفَضْلِ وَالشَّرَفِ لَا قُرْبُ الشَّخْصِ وَهٰذَا مَذْهَبُ
الْمُتَصَوِّفِينَ مِنَ السَّابِقِينَ وَالْفَائِزِينَ **وَأَمَّا مِعْرَاجُ الْقَلْبِ**
رَكِبَ بُرَاقَ الْفَتْحِ وَنَزَلَ لِقَاءَ حَضْرَتِهِ **وَيُقَالُ** رَكِبَ بُرَاقَ
هِمَّتِهِ وَنَزَلَ بِسَاطَ قُرْبَتِهِ **وَيُقَالُ** رَكِبَ بُرَاقَ مَرْكَبِهِ
وَنَزَلَ عَلَى رُؤْيَةِ عِزَّتِهِ **وَيُقَالُ** رَكِبَ بُرَاقَ مَحَبَّتِهِ وَنَزَلَ
مَنْزِلَ صَفْوَتِهِ **وَيُقَالُ** رَكِبَ عَلَى بُرَاقِ الْافْتِقَارِ وَنَزَلَ
عَلَى مَنْزِلِ الْافْتِخَارِ **عُرُوجٌ** حَتَّى يَرَى عَوْنًا لَا كَوْنًا وَلَا لَوْنًا
وَيُقَالُ مِعْرَاجُ الْعَارِفِ سِرُّهُ إِذَا سَارَ سِرُّهُ يَفْنَى **فِي الْفَنَاءِ**
نِهَايَةُ الْبَقَاءِ حَتَّى لَا يَفْنَى وَلَا يَبْقَى وَحَتَّى لَا يَنْفَصِلُ وَلَا
يَتَّصِلُ يَا هٰذَا الْبَقَاءُ فِي نَفْسِنَا وُجُودٌ فِي الْعَدَمِ وَالْاِتِّصَالُ

فِي الْاِنْفِصَالِ **كَمَا قَالَ الشِّبْلِيُّ** سَارَ سِرِّي إِلَيْكَ
حَتَّى فَنِيتُ عَنِّي وَبَقِيتَ أَنْتَ فَفِي فَنَائِي فَنَائِي وَفِي
فَنَائِي وَجَدْتُ أَنْتَ أَنْتَ سُؤَالِي رُوحِي وَقَلْبِي فَحَيْثُ
مَا دُرْتُ فَكُنْتَ أَنْتَ **قَالَ اعْلَمْ** بِأَنَّ لِلنَّبِيِّينَ مِعْرَاجًا
وَلِلْوَالِهِينَ مِعْرَاجًا وَلِلْعَارِفِينَ مِعْرَاجًا **الَّذِي** يَعْرُجُ بِنَفْسِهِ
وَالْوَالِهُ يَعْرُجُ بِقَلْبِهِ وَالْعَارِفُ يَعْرُجُ بِسِرِّهِ **يَا هٰذَا** اللّٰهُ
تَعَالَى سَمَّى نَبِيَّهُ **هُوَ** وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَى وَسَمَّى نَفْسَهُ
هُوَ كَمَا ذَكَرْنَا **وَقِيلَ** دَنَا بِالدُّعَاءِ فَتَدَلَّى بِالْإِجَابَةِ
وَقِيلَ دَنَا بِالسُّؤَالِ فَتَدَلَّى بِالْعَطَاءِ **وَقِيلَ** دَنَا سَاجِدًا
فَتَدَلَّى وَاجِدًا **وَقِيلَ** دَنَا سَرِيعًا فَتَدَلَّى شَرِيفًا **قَوْلُهُ تَعَالَى**
سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ
الْأَقْصَى الْآيَةَ **قَالَ الشَّيْخُ** رَحِمَهُ اللّٰهُ سَمِعْتُ وَاحِدًا مِنْ
أَهْلِ التَّصَوُّفِ بِنَيْسَابُورَ **قَالَ** قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ النَّصْرَابَادِيُّ
رَحِمَهُ اللّٰهُ **قَالَ** عُرِجَ بِهِ مِنَ الْأَرْضِ إِلَى الْهَوَاءِ وَمِنَ الْهَوَاءِ
إِلَى الْمَلَائِكَةِ وَمِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَى السَّمَاءِ وَمِنَ السَّمَاءِ إِلَى السَّمَاءِ

حَتّٰى بَلَغَ حِجَابًا مِنْ نُوْرٍ غِلَظُهَا مَسِيْرَةُ سَبْعِيْنَ اَلْفَ سَنَةٍ
ثُمَّ بَلَغَ حِجَابَ الظُّلْمَةِ غِلَظُهَا كَمَا ذَكَرْنَا ثُمَّ بَلَغَ حِجَابًا
مِنْ مَآءٍ غِلَظُهَا كَذٰلِكَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَجَاوَزْتُ بِقُدْرَةِ اللّٰهِ بِطَرْفَةِ الْعَيْنِ ثُمَّ بَلَغَ اِلٰى
حِجَابٍ مِنْ ثَلْجٍ وَجَاوَزَ مَا قُلْنَا ثُمَّ بَلَغَ اِلٰى حِجَابِ حَمَدٍ
وَجَاوَزَ كَمَا ذَكَرْنَا ثُمَّ بَلَغَ اِلَى الْعَرْشِ مِنْ طَرْفَةِ الْعَيْنِ
وَهُوَ اَعْظَمُ مِنْ جَمِيْعِ مَا ذَكَرْنَا ثُمَّ بَلَغَ اِلٰى سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى
وَهُوَ اَعْظَمُ مِنْ جَمِيْعِ مَا ذَكَرْنَا ثُمَّ اِلٰى شَجَرَةِ طُوْبٰى وَهٰذَا
اَعْظَمُ مِمَّا ذَكَرْنَا ثُمَّ اِلَى الرَّفْرَفِ وَهُوَ مَا قَالَ
مُتَّكِئِيْنَ عَلٰى رَفْرَفٍ ثُمَّ بَلَغَ اِلٰى حِجَابِ الْقُوَّةِ ثُمَّ بَلَغَ
اِلٰى حِجَابِ الْمُلْكَةِ وَمِنَ الْمُلْكَةِ اِلٰى حِجَابِ الْقُرْبَةِ وَمِنَ الْقُرْبَةِ
اِلَى الْوُصْلَةِ وَمِنَ الْوُصْلَةِ اِلَى الْعَظَمَةِ وَمِنَ الْعَظَمَةِ اِلَى الْعِزَّةِ
وَمِنَ الْعِزَّةِ اِلَى الْكِبْرِيَآءِ وَمِنَ الْكِبْرِيَآءِ اِلَى السُّلْطَانِيَّةِ
وَمِنَ السُّلْطَانِيَّةِ اِلَى الْفَرْدَانِيَّةِ وَمِنَ الْفَرْدَانِيَّةِ اِلَى الْوَحْدَانِيَّةِ
وَمِنَ الْوَحْدَانِيَّةِ اِلَى الْاَحَدِيَّةِ وَمِنَ الْاَحَدِيَّةِ اِلَى الْاَبَدِيَّةِ

وَمِنَ الْاَبَدِيَّةِ اِلَى السَّرْمَدِيَّةِ وَمِنَ السَّرْمَدِيَّةِ اِلَى الصَّمَدِيَّةِ
وَمِنَ الصَّمَدِيَّةِ اِلَى الطَّاهِرِيَّةِ وَمِنَ الطَّاهِرِيَّةِ اِلَى
الْقُدُّوْسِيَّةِ وَمِنَ الْقُدُّوْسِيَّةِ اِلَى الْجَلَالِيَّةِ وَمِنَ الْجَلَالِيَّةِ
اِلَى الْاَزَلِيَّةِ وَمِنَ الْاَزَلِيَّةِ اِلَى الْبَقَائِيَّةِ وَمِنَ الْبَقَائِيَّةِ
اِلَى الْقَدِيْمِيَّةِ وَمِنَ الْقَدِيْمِيَّةِ اِلَى حِجَابِ الْهَيْبَةِ ثُمَّ غَرِقَ
فِيْ بَحْرِ النُّوْرِ يَتَلَاْلَاُ اَعْظَمُ مِنَ الْفِ مَرَّةٍ مِمَّا رَاٰهُ لَعَنَ اللّٰهُ
الْخَصْمَ اِذَا قَالَ مُحَالًا اَرَادَ اَنْ يَتَلَاشٰى مِنَ الْهَيْبَةِ اَنَّ عَجَمَ
الشَّخْصِ اِلَى الْاَرْضِ فَلَمْ يَبْقَ مِنْهُ اِلَّا نُوْرٌ صَافٍ فَبَقِيَ النُّوْرُ مَعَ
النُّوْرِ لَا حِجَابَ وَلَا سِتْرَ جَعَلَ اللّٰهُ كُلَّهٗ بَصِيْرًا يَرٰى مِنَ الْيَمِيْنِ
نُوْرًا وَمِنَ الشِّمَالِ نُوْرًا وَمِنَ الْفَوْقِ نُوْرًا فَذَهَبَ جِهَاتُ
السِّتَّةِ وَغَرِقَ فِي النُّوْرِ يَتَلَاْلَاُ وَالْحَبِيْبُ لَا يَزِيْغُ الْبَصَرُ
عَنْ رَبِّ الْعِزَّةِ لِشِدَّةِ شَوْقِهٖ بِاللِّقَآءِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى
مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى وَالنَّظَرُ لَا يَرٰى كَوْنًا وَلَا مُلَوَّنًا وَلَا
كَوْنًا وَلَا مُكَوَّنًا وَلَا جِسْمًا وَلَا مُجَسَّمًا وَلَا جَوْهَرًا وَلَا مُجَوْهَرًا
يَرَاهُ بِلَا شِبْهٍ وَلَا مِثْلٍ وَلَا كَيْفَ لَهٗ وَلَا اَيْنَ لَهٗ وَلَا ضِدَّ لَهٗ

وَلَا نِدَّ لَهُ وَلَا عَدِيلَ لَهُ وَلَا وَزِيرَ لَهُ وَلَا كُفُوَ لَهُ وَلَا
جِنْسَ لَهُ وَلَا شَكْلَ لَهُ وَلَا قَرِينَ لَهُ وَلَا جِهَاتَ لَهُ وَلَا
ذَهَابَ لَهُ وَلَا انْتِقَالَ لَهُ وَلَا زَوَالَ لَهُ وَلَا مَكَانَ لَهُ
وَلَا يَسَارَ لَهُ وَلَا قُدَّامَ لَهُ وَلَا فَوْقَ لَهُ وَلَا تَحْتَ لَهُ
ثُمَّ وَصَلَ النُّورُ إِلَى شَخْصِهِ ثُمَّ قَالَ فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى
فَقَالَ سَلِ الْحَاجَةَ مَا شِئْتَ وَأَنْتَ خَيْرُ النَّاسِ يَا مُحَمَّدُ
بِمَا أَرَيْكَ وَتَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ قَالَ الشَّيْخُ
اعْلَمْ بِأَنَّ لِلرَّسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِعْرَاجَانِ مِعْرَاجُ الشَّخْصِ
كَمَا ذَكَرْنَا بِالتَّفْصِيلِ وَمَنْ أَنْكَرَ يُخَافُ عَاقِبَتُهُ بِالْكُفْرِ
وَالتَّعْطِيلِ وَمِعْرَاجُ الرُّوحِ قَبْلَ أَنْ خَلَقَ اللَّهُ الْكَوْنَ وَ
اللَّوْنَ وَالنُّورَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَمَّا خَلَقَهَا انْتَقَلَتْ فِي مَوْضِعِهَا
فَجَاءَتْ حَتَّى بَلَغَتْ إِلَى حِجَابِ الرَّحْمَةِ فَبَقِيَ فِيهَا ثَمَانِينَ سَنَةً
وَيَقُولُ يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَرَحِيمَ الْآخِرَةِ فَارْحَمْ أُمَّتِي يَا وَاسِعَ
الْمَغْفِرَةِ ثُمَّ جَاوَزَتْ إِلَى حِجَابِ النُّورِ فَبَقِيَتْ فِيهَا مِائَةَ
سَنَةٍ وَيَقُولُ يَا نُورَ النُّورِ يَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ فَاشْرَحْ قُلُوبَ أُمَّتِي

بِالْمَغْفِرَةِ وَالنُّورِ ثُمَّ جَاوَزَتْ إِلَى حِجَابِ الْهِدَايَةِ فَبَقِيَتْ
فِيهَا مِائَةَ سَنَةٍ وَيَقُولُ يَا هَادِيَ أَهْلِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
ثَبِّتْ أُمَّتِي عَلَى الْهُدَى ثُمَّ جَاوَزَتْ إِلَى حِجَابِ السَّعَادَةِ
فَبَقِيَتْ فِيهَا مِائَةَ سَنَةٍ وَيَقُولُ سَعِّدْ مَنْ آمَنَ وَشَقِّ
مَنْ كَفَرَ ثُمَّ جَاوَزَتْ إِلَى حِجَابِ الْمَغْفِرَةِ فَبَقِيَ فِيهَا
مِائَةَ سَنَةٍ وَيَقُولُ رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا
وَمِائَةَ سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ الْقُدْرَةِ وَيَقُولُ سُبْحَانَ
رَبِّيَ الْأَعْلَى وَمِائَةَ سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ الْعَظَمَةِ وَيَقُولُ
سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَمِائَةَ سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ الْمِنَّةِ
وَيَقُولُ لَكَ الْمَنُّ وَالْعَطَا وَالْفَضْلُ وَالْبَهَا وَمِائَةَ سَنَةٍ
بَقِيَ فِي حِجَابِ الرِّفْعَةِ وَيَقُولُ سُبْحَانَ الرَّفِيعِ الْأَعْلَى
وَمِائَةَ سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ الْغِنْيَةِ وَيَقُولُ سُبْحَانَ
مَنْ هُوَ غَنِيٌّ لَا يَفْتَقِرُ وَمِائَةَ سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ النِّعْمَةِ
وَيَقُولُ يَا مُنْعِمُ يَا مُفْضِلُ يَا مُجْمِلُ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَمِائَةَ
سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ الْكَرَامَةِ وَيَقُولُ سُبْحَانَ خَالِقِ النُّورِ

وَمِائَةَ سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ الْمَغْفِرَةِ وَيَقُولُ سُبْحَانَ
ذِي الْفَضْلِ وَالْإِحْسَانِ وَالْكَرَمِ وَمِائَةَ سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ
الْهَيْبَةِ وَيَقُولُ سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ وَمِائَةَ
سَنَةٍ بَقِيَ فِي حِجَابِ الْحَمْدِ وَيَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ
يَا هَذَا اغْرَقْنَا حَبِيبَنَا فِي بَحْرِ الْمِنَّةِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الْهَيْبَةِ
ثُمَّ فِي بَحْرِ السَّعَادَةِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الْكَرَامَةِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الرَّحْمَةِ
ثُمَّ فِي بَحْرِ الْعَظَمَةِ ثُمَّ بَحْرِ الْمَعْرِفَةِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الْمَحَبَّةِ
ثُمَّ فِي بَحْرِ الشَّوْقِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الصَّفَاءِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الرِّضَاءِ
ثُمَّ فِي بَحْرِ الْيَقِينِ ثُمَّ بَحْرِ التَّوَكُّلِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الشُّكْرِ
ثُمَّ فِي بَحْرِ التَّفْوِيضِ ثُمَّ فِي بَحْرِ الْاِسْتِقَامَةِ ثُمَّ فِي
بَحْرِ الصَّبْرِ ثُمَّ فِي هَذَا الْبَحْرِ يَتَلَأْلَأُ نُورُهَا كَأَنَّهَا شَمْسٌ
مَشْهُورٌ قَسَمْنَا شُعَاعَ نُورِهَا عَشَرَةَ أَقْسَامٍ خَلَقْنَا
مِنْ جُزْئِهَا لَوْحًا وَمِنْ جُزْئِهَا قَلَمًا فَقَالَ لِلْقَلَمِ اكْتُبْ
فَقَالَ وَمَا أَكْتُبُ فَقَالَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ
فَإِذَا بَلَغَ الْقَلَمُ بِاسْمِ مُحَمَّدٍ وَضَعَ رَأْسَهُ بِالسَّجْدَةِ مِائَةَ

سَنَةٍ فَإِذَا فَرَغَ مِنَ السَّجْدَةِ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ
فَأَجَابَهُ اللهُ تَعَالَى وَعَلَيْكَ السَّلَامُ يَا قَلَمُ وَالسَّلَامُ
سُنَّةٌ مِنَ الْقَلَمِ وَالْجَوَابُ فَرْضٌ لِأَنَّهُ مِنَ اللهِ وَمِنْ جُزْءٍ
خَلَقَ الْأَرْضَ وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الشَّمْسَ وَمِنْ جُزْءٍ
خَلَقَ الْقَمَرَ وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الْكَوَاكِبَ وَمِنْ جُزْءٍ
خَلَقَ الْجَنَّةَ وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الْفِرْدَوْسَ وَمِنْ جُزْءٍ
خَلَقَ شَجَرَةَ طُوبَى وَمِنْ جُزْءٍ خَلَقَ الْحُورَ تَبْيِينًا لِاسْمِ مُحَمَّدٍ
مِنَ الْقَلَمِ إِلَى اللَّوْحِ وَمِنَ اللَّوْحِ إِلَى سَاقِ الْعَرْشِ
وَمِنَ الْعَرْشِ إِلَى جَبِينِ آدَمَ وَمِنْ جَبِينِ آدَمَ إِلَى ظَهْرِهِ
فَقَبَّلَ آدَمُ ظَهْرَهُ وَمِنْ ظَهْرِهِ إِلَى صَدْرِهِ وَمِنْ صَدْرِهِ
إِلَى قَلْبِهِ وَمِنْ قَلْبِهِ صَعِدَ إِلَى رَبِّهِ يَفْتَخِرُ بِرَبِّهِ وَيَأْنَسُ
بِرَبِّهِ وَيَنْبَسِطُ مَعَ رَبِّهِ أَعْطَاهُ اللهُ تَعَالَى سِتَّةَ كَرَامَاتٍ
أَوَّلُهَا لِبَاسُ الرِّضَاءِ الْبَسَهُ وَثَانِيهَا رِدَاءُ الْهَيْبَةِ أَلْبَسَهُ
وَجَعَلَ نَعْلَيْنِ الْخَوْفَ فِي رِجْلِهِ وَأَعْطَاهُ عَصَا الْمَحَبَّةِ
فِي يَدِهِ وَوَضَعَ عَلَى رَأْسِهِ تَاجَ الْمِنَّةِ وَعَقَدَ وَسْطَ إِزَارِ الْمَعْ

فَةِ

معراج روحه افضل الف مرة من معراج نفسه فمنزله
فخر كفخره ومن له فضل كفضله ومن له شرف
كشرفه صلى الله عليه وعلى اله واصحابه واولاده و
ازواجه وذرياته وسلم كما ذكر الذاكرون
وغفل عن ذكره الغافلون ورضي الله تعالى عن
اصحاب رسول الله اجمعين شيخ ايدرو قدس الله سره العزيز
سن دخى عمل صالح بر له سعى ادب مجاهده قل سر معراجنه
ايرشه سين ان شاء الله تعالى حق روزى قله اللهم ارزقنا
عارف لرك مقامينه متقيلر انوچون ارشور لركم مقربلر
عملنى قلور لر كوكللرينى عارف كوكللى كبى ادب پاك ادرلر
عارف لرك كوكللرى معدنلرن جواهر لره سزاولور لر
نبيكم حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيورديكم
ان لكل شيء معدنا ومعدن التقوى قلوب العارفين
حق خبر ويرر بيورركم وامّا ان كان من المقربين فروح
وريحان وجنة نعيم جمع هذه الرسالة المباركة

الشريفة التي صنعها الشيخ الشيوخ شيخ سيدي
يحيى قدس الله روحه بعد ان تفرقت
اوراقها وانطمست خطوطها
بتوفيق الله تعالى محمد بن عمر بن مولانا
سليمان خوجم المقلب بصنيا اليشرى
تذكرة الاخوان في الدين وطمعا
في رضاء رب العالمين
وصلى الله على سيدنا
محمد واله وصحبه
اجمعين الطيبين
الطاهرين
تم

شيخ مصر قدس الله سره العزيز حضرتلرينك مجموعه سنده رسوال جواب يوحله تحرير اولنمش

بسم الله الرحمن الرحيم

سؤال صوفيلر بز اللهمي كوروروز ديرلر دنياده بورسول الله دن غيريه
ممكن ديدكلرى جواب ممكن دكلدر بونلر بز اللهمي كوروروز ديركلرى بز اللهمي بلورز
واثار قدرتنى كوروروز ديمكدر يوخسه حقيقةً كهنه ذات باري كورولمك
فنزهدر لا تدركه الابصار وهو يدرك الابصار در حضرت پيغمبر عليه الصلاة
والسلام بيوريوركه اعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك
يعنى الله تعالى يه عبادت ايله الله تعالى يى كوررسين اكر سن بنى كورمزسن
تحقيقًا اول سنى كورر ديرى بو وجهيله عبادت احسان مرتبه سنه بونلرك
بز اللهمه قولنمى احسان مرتبه سنده ايده رز ديمكدر حضرت على كرم الله بيوريوركه
لو كشف الغطاء ما ازددت يقينًا يعنى بن اللهمي شويله بلديم واكلدمكله اكر كوزمدن
پرده قلقه ايدى بن اللهمى كوره ايدم همان بلدوكم كبي كورردم واكلدوغم كبي بلدوكم
بلدوكك واكلدوغمك هيچ خلافى ظهور ايتمز ايدى بوسوزدن دونياده كوزله بنى
اكلمزى بوكلوملك صاحبى حضرتلرى اول بويله ديكلدر غيريلرنه اولمق لازم
كلور فهم ايله سؤال بوسوزلر بونلره يتلان اولمزمى جواب اولور بزمسلمانلرك كوزله
وياسنى كوروكده بن كوني كوردم ديسه جايز در مع هذا كوني كورمكدر ديمك
شاهده الله آينه الورسن ايجده برصورت كورورسن ويوزنى كوردم ديرسن
ديمكدر كتوريرز دكل ايدوكنى بيلورايكن بوسوزخصوصيلان دكلدر

سؤال جونكى كورملرى اثار قدرتى كورملرى ايجون هركس كورر بولر خود بزكوروروز ديرلر غيريدن
سلب ايدرلر جواب شونلركه كورديرنه ايدوكن بلديلر كورديلر كورملرى بلمكدر بلمدى
كورمدى بركمسه برزمان حلوا يسه بيدوكى حلوا ايدوكين كمسه دن اوكرنمش اولسه
وكمسه دخا دنمش اولسه حلواى ايل مدح ايتدكجه يوركندن برحسرت التى دائم
انى حلوا يا قدينى كبي يا قر بجا انى بيزده بولورين ديو استركز سؤال بوصوفيلرك
بعضلرى بزنه جهنمدن فورقرز ونه جنتى استرز ديرلر بوسوزخود كفردر
جواب سوزك كفر اولديغى جهنمدن فورقمسوب جنتى بكنمك يوندن اولورسه در
بونلرين خود مرادلرى اول دكلدر بلكه مرادلرى يارب سن بنى جونكه وار
ايليوب وجوده كتوردىكك كندوكه عابد اولورم فائده ايجون دكلدر بس
ايمدى بزده لايقه اولانده بولدركه سكا قولغى كندومزه عابد اولورم بكا
ايجون ايتميه وز بلكم انجق سنك رضاك ايجون ايده رز بزم سنكله يعنى شرافر
بوقدركه جنت ايجون يا غيرى ايجون ايده يوز اكرچه سن ان الله اشترى من المؤمنين
انفسهم واموالهم بان لهم الجنة بيوردك اول سنك خواصه قولكدر
ايله بويوزدن برمعامله نزوليه كدركه الطاف مالا نهايه كي وكمال رحمت
بى غايه كي انلره بويوزدن براظهار در بوخسه حاشا سن بيع وشرا دن
منزهسن وبزعبادتى خالصًا مخلصًا سنيجون ايده رز اكرا ابرده
جنت وجهنم اولمسه بزم لايقمز عباده تدر جنته وجهنم قويموه وجهادمه سكا مفوض
برامردر هرنجه دلرسن ايله ايدرسن جنته قويارسن سنك فضلكدر بزم

بزم عباد تمردن دکلدر جهنمه قوبارسن عدلکدر حاشا ظلم دکلدر ظلم غیرك ملکنده
فضولی تصرفدر اولور ملك ایسه جمله سنکدر اویله اولسه کیف ما یشاء ظلم
اولمز ایشته صوغیلرك اوسوزدن مراد لری بودر غیری دکلدر
تمت خونکار المکتب یحیی عفی الله عنه

رباعی

سوآنی کم اودر محبوب سیمجان بوعالم تونه کیم درسین انی جان
انی جانلر ایچنده ای دوست انکلم بولنورسین وصل جانان
انی بولمز ایسلی بوقدر سکا یول بولان انی بولور هردرده درمان

غزل

کونل کم عشق جانانه ایله زنده اولماز
صورتی جانسز اول قیلمه طلب اندن صفا

Süleymaniye Kütüphanesi
Hacı Mahmud
2283
Eski Yazma No

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı:Abdulkadir BAYRAM

Uyruğu: T.C

Doğum Tarihi ve Yeri: 13.07.1985 Kayseri

e-posta: akbayram.38@hotmail.com

EĞİTİM

Derece Kurum Mezuniyet Yılı

LisansErciyes Üniversitesi2009

Yüksek LisansBozok Üniversitesi2012

İŞ TECRÜBESİ

Tarih Kurum Görev

Ocak 2012Sivas Cumhuriyet ÜniversitesiAraştırma Görevlisi

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabanci Dilin Adı KPDS (60)